

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

IOANNES ZONARAS.

TOMUS I.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXI.

IOANNIS ZONARAE

A N N A L E S

EX RECENSIONE

MAURICII PINDERI.

TOMUS I.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXLI.

PRAEFATIO

MAURICII PINDERI.

Ioannis Zonarae Annales editi sunt primum ab *Hieronymo Wolfio* Basileae anno 1557 tomis tribus (W), deinde a *Ducangio* Parisiis anno 1686 duobus voluminibus (P). codices horum uterque habuit quinos, sed plerosque non integros. Wolfius e codicibus pauca enotavit, Ducangius suos etiam rarius inspexit.

Nos libris manuscriptis quattuor usi sumus, uno Parisiensi antea nondum excusso, tribus Wolfianis.

A codex est Parisiensis Regius 1715, bombycinus, forma maxima, foliis 474 versuum fere 31, scriptus anno C. 1289: ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς ἔμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ τάχα καὶ μοναχοῦ μακίου τοῦ ταράνη, μηνὶ ἀπριλλίῳ πεντεκαδεκάτῃ, ἡμέρᾳ ε΄, ἰνδ. β΄, ἔτους ςψζ· δόξα σοι ἅγια τριάς πάντων ἔνεκα. cum exemplari Ducangiano summa accuratatione comparavit F. Haasius. — Eo libro vix recentiores sunt duo qui sequuntur.

B codex Vindobonensis 16, membranaceus, forma maxima, foliis 478.

C codex Monacensis 324, bombycinus, forma maxima, foliis 553. hi ambo integros et ipsi habent *Annales*: adhibiti sunt a nobis ad Praefationem et eos libros quibus res Romanae a gentis primordiis usque ad *Constantinum Magnum* enarrantur.

D codex Monacensis 93, chartaceus, forma maxima, foliis 546 versuum 30, inscriptus τοῦ ζωναρά χρονική διήγησις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου. Zonaram folio 240 excipit Nicetas Choniata. καὶ ταύτην τὴν βίβλον ἐμμανουήλος ὀμβραβελίς ὁ ἐκ μονεμβασίας ἐξέγραψε μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος.

Wolfii interpretationem ubi necesse visum est correxi, annotationes supervacaneas recidi, singula historiae capita quibus ex auctoribus transscripta sint indicavi. qua de re docte nuper commentatus est Guil. Ad. Schmidtus.

Scribebam Berolini a. 1841.

DUCANGII PRAEFATIO.

Nemo est tum ex nostris tum etiam exteris ¹⁾, qui Regiam scriptorum Byzantinorum editionem velut eximium Gallicae magnificentiae monumentum non suspiciat. et merito sane ac iure optimo, cum, praeterquam quod historiam minus hactenus notam et quae tot rerum eventis varietur, Romanique imperii universo paene orbi olim dominantis causas inclinationis atque ruinae ob oculos proponat, typis illa tam elegantibus chartarumque magnitudine adornata exit in publicum, ut quandam prae se ferat maiestatem, et quotquot litteras amant ad sui lectionem quodammodo sollicitet et alliciat. at cum tot inter Regio isto apparatu insignes, Ioannis Zonarae Annales graece semel minusque nitide impressos ac in praesens rariores plerique ex eruditis desiderari monuissent, vir illustrissimus MARCHIO DE LOUVOIS, Regi ab intimis consiliis et secretis, cuius curae aedificia Regia, artes, ipsaque typographia Regia permissa sunt, in idem etiam consilium conspirante illustrissimo fratre ARCHIEPISCOPO REMENSI ac primo Franciae pari, pro iunato non vulgari erga litteras affectu ut auctor Regia editione dignissimus ederetur optimum factum videri sibi significavit. hacce mihi deinde demandata provincia, qua doctiores alios longe melius defuncturos licet minime dubitem, manum statim admovi, codices veteres quantum per tempus licuit collegi et contuli, notasque adieci: quod quaecumque est, aequi bonique consulturos benignos lectores confido.

Enimvero ut de hisce qui nunc prodeunt Annalibus ac de eorum auctore Zonara quaedam praemittamus, hos praesertim

1) Mart. Hankius in praefat. ad lib. de script. Byzant.

commendat scriptoris eruditio, quae non ex iis modo colligi potest, sed etiam ex aliis quam plurimis operibus, quorum indicem huicce praefationi subiicimus; in quibus neque rerum cognitionem neque acre vel solidum iudicium ut nec pietatem quispiam desideret. quin etiam si natalium splendor gestique in imperatorum palatiis magistratus existimationem aliquam scriptori conciliare possunt, quod nemo forte in dubium revocaverit, de illo praecipue qui de rebus politicis, in quibus versatus est, scribere aggreditur, eo sane celebrari poterit et ipse Zonaras. quem caeteroquin ab illo Zonara, qui sub Constantino Porphyrogenito Leonis Sapientis filio in aula vixit ¹⁾, genus duxisse suadet omnino nominis similitudo. quippe in Ioannis et Manuelis Comneni, quibus imperantibus vixit, palatio, magni vigiliarum drungarii seu, ut Latini efferebant, vigilum praefecti ac primi a secretis gestae dignitates, inter illustriores semper habitae, magno fuisse apud imperatores loco satis arguunt. atque ex eo, ni fallor, a Theodoro Balsamone ²⁾ et a Matthaeo Blastare ³⁾ *ὑπερφυής* indigitari solet, quod essent inter senatorias praecipuae, cum hocce epitheto senatum ac ipsos senatores donari solitos constet, uti alibi observamus ⁴⁾: quo quidem et nobilitas generis et magistratuum splendor exprimitur, cum, ut ait Gregorius Nazianzenus ⁵⁾, *μέγιστον εἰς εὐγενείας ἀπόδειξιν συγκλήτου μετουσία* habeatur.

Verum abdicatis postea palatinis curis, quo sibi in primis vacaret animaeque saluti consuleret, monachum induit, relictaeque urbe imperii primaria in insulam remotiorem secessit: quod ipsemet in praefatione ad Annales testatur: quo loco in iis ut par erat conscribendis librorum defectum causatur, *αὐτὸς ὑπερόριος ὢν καὶ πόρρω τοῦ ἄστεως ἐν νησίδι ἐνδιαπύμενος*. quae vero fuerit insulula ista tanto ab urbe spatio disparata, non promptum est assequi; sed vel inde saltem licet conicere, venire in dubium quod tradit Andreas Thevetus, scriptor caeteroquin in aliis haud certae fidei, sua aetate visum adhuc in

-
- 1) Anonym. Combefis. in Porphyrogen. n. 8.
 - 2) ad Can. 36 Apost.
 - 3) Lit. E cap. 11.
 - 4) in Gloss. med. graecit.
 - 5) Orat. 18 in S. Cyprian.

quodam Montis Sancti (ita Athos hodie appellatur) monasterio Zonaræ epitaphium hisce verbis conceptum *ΕΝΤΑΛΕ ΖΩΝΑΡΑΣ ΚΕΙΤΑΙ*, nisi sub vitæ extrema eo dicatur concessisse ¹⁾.

Utunque de hac re sit, vix aliquot in asceterio annos exegerat, cum eum convenere amici ²⁾ hortatique sunt ut solitarium istud otium in negotium aliquod conferret, quod et rem publicam iuvaret et aeternæ vitæ præmium sibi conciliaret: quod quidem maxime assequi liceret si historiam conscriberet quæ et resecaret supervacanea et res memoratu digniores nullo verborum ambitu in compendium quoddam contraheret. eos enim qui in hocce scriptionis genere operam hactenus collocassent, rerum quas enarrant seriem fere semper interrumpere inutilibus *παρεκβάσει* seu excessibus, vel etiam descriptionibus aut contionibus, atque adeo intempestivis et quæ annalibus

1) [*Andreas Thevetus* (la Cosmographie universelle, Paris 1575 fol., II 811 a) hæc habet *ΕΙΣ ΤΟ ΠΛΑΤΟΝ ΜΝΗΜΕΙΟΝ Ο ΣΟΦΟΣ ΖΩΝΑΡΑΣ ΚΕΙΤΑΙ*. idem *Thevetus* (Pourtraits et vies des hommes illustres, Paris 1584 fol., I 26 b et 27 a) "... toutesfois les Grecz du mont Athos m'ont dit que ce fut en un rocher qui peut avoir de tour (compris les escneilz qui l'environnent) quelque lieue, le plus inaccessible lieu que j'aye veu en toute la mer Egée et Archipelague, et de present appellé par les Grecz Caloier d'Andros, autrement dict le bon vieillard, les Turcs le nomment Cahyra, les Hebreux ou Juifs du pays luy donnent le nom de Charchas, auquel y a encores aujourd'huy un fort beau monastere de Grecz. ... Zonare doncq ayant demeuré cinq ans en ce lieu .. Callineus son Patriarche .. luy commanda se retirer au mont Athos, .. où ayant demeuré treize ans, finit ses jours aagé de quatre-vingtz huict ans sept moys, et fut depuis honorablement enterré en l'un des monasteres nommé saint Helie dudict mont, la sepulture duquel se voit encore de present, couverte d'une pierre jaspée contre laquelle sont escritz ces mots en Grec, et la plus part si effacez qu'à grand peine les peut on lire .. *ΕΙΣ ΤΟ ΠΛΑΤΟΝ ΜΝΗΜΕΙΟΝ Ο ΣΟΦΟΣ ΖΩΝΑΡΑΣ ΚΕΙΤΑΙ*." insula igitur illa, in qua se degentem libris carere auctor queritur (libro 9 extr.), si Theveto fides habenda, *Gyaros* esset, nobilium virorum famosa exsiliis (cf. Cramer Anecd. Paris. I 179). eo Ioannem Zonaram secessisse ne dubitarem quidem, si constaret ea in insula fuisse monasterium S. Glyceriæ: nam librorum in titulis Zonaræ appellatur *μοναχός τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Γλυκερίας* (Lambecii Comment. de bibl. Caes. lib. VIII p. 995 ed. 2) et *μοναχός ἐκ τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ἁγίας Γλυκερίας* (I. Zonaræ in Canones apost. et concil. comment. p. 1049 ed. Paris. 1618, cod. Paris. Reg. 1321). caeterum *Lemnos* insula, quo S. Glyceriæ reliquiae ab Heraclea Thraciæ translatae erant, singulari huius martyris cultu celebris fuit. in monte Atho monasterium ei dicatum fuisse nusquam proditur.]

2) praef. n. 1. [p. 4 v. 8.]

parum convenient de religione disputationibus, dum fidei mysteria exponunt vel haereses confutare aggrediuntur, argumentis e sacra scriptura vel e sanctis patribus petitis. quibus quidem ex chronologis aliquot suggillabant qui ea tempestate in omnium manibus versabantur, auctorem forte Chronici quod Alexandrinum vocant, Georgium Syncellum, Georgiam Hamastolum, Georgium Cedrenum, aliosque quorum scripta eiusmodi supervacaneis excursibus passim scatent.

Verum tametai duas res languorem afferre animis, otium et solitudinem, quod aiebat Tullius, persuasum haberet, et apud Christianos, ac monachos in primis, pravas illas seu cogitationes (*λογισμούς* ascetici vocant) seu cupiditates, quae mentem a negotiis vacuum invadere solent et in peccata fere semper demergunt, avocare unicum posse occupationem, aegre tamen cessit amicorum hortatibus, cum rem esse cerneret quae librorum, quibus carebat, copiam postularet. at vellicare ii non prius destiterunt quam improbitate stimulandi ad suscipiendum opus impulissent. victus igitur familiarium flagitationibus, et supra allatis adductus rationibus, ad Annales conscribendos se accinxit, cum in hoc secessu agens, ubi ad condendam historiam necessarii libri non suppetent, si non omnia dicenda complecteretur, veniam a benigno lectore se impetraturum facile sibi persuaderet. in qua caeteroquin conscribenda ita est versatus, ut praecipua et quae alicuius viderentur momenti non omiserit, "eaeque in epitomen coegerit tanta elegantia, solus ut videatur assecutus quod contra rerum naturam est, brevitatis obscura non esset;" quod de Pontio Paulino, qui tres Suetonii libros de Regibus in compendium redegerat, dixit Ausonius ¹⁾. quidam enim sunt, ut aiebat Focas Grammaticus, qui late copioseque scripserunt, ita ut superflua interdum ubertate narrationis memoria legentium confundatur: alii dum brevitati student, admodum diffusam coartasse materiam, ut sterili compendio nihil ad integram scientiam lectoribus conferant. neque tamen sibi ipsi satisfacit omnino, cum quibus ad operis quod in manus sumpserat absolutionem necesse erat codicibus persaepe careret, quos cum saepius quaesisset, reperire non potuerat,

1) Epist. 7. [19.]

seu temporum iniuria essent amissi, seu negligentius ab iis inquisiti quibus id negotii dederat ¹⁾, dum ipse extorris et procul ab urbe in parva insula vitam ageret: ex quo factam agnoscit ut consulum et dictatorum historia minus sit absoluta. neque porro mirari debere subdit lectorem, si in iis quos conscripuit Annalibus scriptionis character ubique sibi similis non occurrat, cum aliter fieri vix queat, ut qui historiam e variis scriptoribus veluti stipem colligit, illorum et dictione et compositione in multis non utatur. quod ita tamen confecit, ut si aliquid de suo interiecerit, id illius stilo quem sequebatur auctoris quantum fieri potuit accommodaverit, ne scriptionis ratio a sese ubique dissidere videretur: cum interim alia longe quam caeteri qui res chronologicas hactenus tractaverant, Annales suos conscriberet, res nempe quasi de suo componens et narrans, et quod laude dignum est eaque summa, non alienorum furtis plausum captans, neque tractatus integros exscribens, ut de ipso Zonara scribit Leo Allatius ²⁾.

Non defuere tamen qui censorio quodam iudicio ut minus diligentem, maxime ubi de rebus Romanis agit, vellicarint atque adeo perstrinxerint. "omnia" inquit horum alter ³⁾ "ante Constantinum inepte et parum diligenter (de rebus Latinis loquor) explicavit." sed quam sano ille iudicio haec effutierit vel inde patet, quod a paulo aequioribus iudicibus, iisque pereruditis, quibusvis chronologicis scriptis Annalium Zonaræ pars illa quae res Latinas pertractat longe anteponatur. nam cum in recensendis Romanorum gestis ex Dione praesertim, quem minime truncatum ut hodie editus est sed integrum legerat, aliisque scriptoribus qui periire temporum iniuria, hanc historiae partem compegerit, nova fere semper et ab aliis indicta commemorat: ita ut multis in locis de verbo ad verbum Dionem exscripsisse dicatur a Guillelmo Xylandro, Fulvio Ursino, Friderico Sylburgio et Henrico Valesio, istius scriptoris eruditis interpretibus, quibus solenne est ex Zonara aut ipsum Dionem emendare aut Romanos scriptores alios illu-

1) Zonar. lib. 9 n. 31.

2) de Georg.

3) apud Allat. de error. magn. viror. in dicendo p. 126.

strare: unde Theodorus Marcilius ¹⁾ Zonaram et Xiphilinum Dionis subdigas vocat. et certe ita de Zonara sensisse constat eundem Allatium, "qui" ait ille "licet in historia post Constantinum Magnum ieiunior sit, et nonnisi obvia quaeque percurrerit, in his vero quae ante Constantinum ad mundi exordia diligentius et copiosius versatur." non mirum igitur si ab Alexandro Brassicano in praefatione ad Salvianum sinceræ fidei historicus, et a Casaubono ²⁾ dicatur vir eruditissimus. Cedreni codici manuscripto schedam adscripsisse dicitur Wolfius, in qua observabat tractare idem argumentum quod Zonaras, sed habere a Zonara multa de industria praetermissa, brevitatis forte studio, sed certe non praetermittenda, ita ut optione sibi data ab initio Cedrenum Zonarae praetulisset. qui, inquit Xylander ³⁾, a quo haec ex Wolfio referuntur, ad ea respexit praecipue, quae aliunde quam ex eo repeti non possunt, cum duo priores Zonarae tomi longe alioquin sint meliores ac laude digniores, quam ea quae ad Constantinum usque Magnum Cedrenus collegit. scribit praeterea idem Wolfius ⁴⁾ Zonaram alias prolixiorem videri, ut in Iudaica historia, alias brevior, ut in exterarum gentium rebus gestis. in quo quidem si qua culpa commissa est, excusationem habere videri hanc, quod ipse non ex suo ingenio deprompsit ea quae scripsit, sed ex variis auctoribus collecta in certum ordinem redegit: qui auctores inter se dissimillimi sunt. quod autem non omnia persecutus est, non tam negligentia quam de industria fecisse.

Verum, licet in iis quae post Constantinum Magnum scripsit obvia quaeque percurrere Zonaram dicat Allatius, longe aliter tamen sensisse videtur exacti vir iudicii Henricus Valesius, qui non modo auctorem sat diligentem haud semel indigitat, sed et in iis praesertim quae eiusdem Constantini familiam spectant, accuratior, quam in caeteris, neque aliis obvia dicere observat ⁵⁾. et sane quanquam in recensendis Cpolita-

-
- 1) in not. ad Sueton.
 - 2) ad Hist. Aug. p. 202, 2 ed.
 - 3) in praefat. ad Cedren.
 - 4) in praefat.
 - 5) in not. ad lib. 18 Ammiani.

norum imperatorum gestis, fusioribus forte editis commentariis versati sint Theophanes Cedrenus Scylitzes et aliquot alii, constat id Zonaræ in primis consilium fuisse, ut non pleniorum quemadmodum ii historiam, sed contractiorem atque adeo compendium conscriberet, in quo singularia quaeque et quae in re historica praecipui viderentur ponderis perstringeret. ex quibus facile diluitur quod ait Gerardus Vossius, tum in eo maiorem curam et industriam desiderari, tum etiam maxime mirandum esse, virum usque adeo experientem in sui temporis praesertim rebus pleraque perfunctorie tantum dicere, cum multa magnaque iis temporibus gesta sunt, orientali orbe cum occidentali quasi concurrente: adeo ut pauca sint quibus Alexii vitam perstrinxerit. id, inquam, haud aegre refellitur ex auctoris ipsius Annalium lemmate, vel ex ipsius praefatione, in qua non historiam sed historiae compendium scribere se profitetur; ita ut si prolixiori sui temporis res fuisset persecutus narratione, primum scriptoris officium minime observasse diceretur: cum, ut ait Plinius alter, titulum suum legere debeat, atque identidem interrogare se quid coeperit scribere, scireque si materiae immoratur non esse longum, longissimum si aliquid accessit atque attrahit. atque ex hac virorum eruditorum varia de Zonaræ Annalibus sententia patet quam infausta sit eorum sors qui aliquid scribere aggrediuntur, cum quibusvis ac fere iniquis hominum iudiciis et censurae ingenii foetus exponunt.

Caeterum in Annalium decursu occasionem interdum capiat Zonaras Graecorum suae aetatis mores vellicandi, veluti cum virorum ecclesiasticorum simoniam carpit, comatos et cincinnatos palatinos perstringit ¹⁾, et imperatores, quod abdicato patrio vestitu barbaricum amplecterentur ²⁾. denique in ipsos adhuc Augustos ac eorum in rebus administrandis publicis tyrannidem gravius invehitur. nam ut Valentis mathematici ³⁾ de urbis Cpolitanae duratione editum sub Constantino Magno natalicium thema quodammodo tueatur, ne omnino falsum putetur, quam annos 696 duraturam praedixerat, iam olim cum scribebat Zonaras elapsos, subdit aut falsam existimandam Valentis

1) lib. 7 sect. 17.

2) lib. 10 sect. 28.

3) lib. 13 sect. 3.

praedictionem, aut annos illos intelligendos esse quibus instituta rei publicae ac status conservabantur, dum suus honor erat senatui, dum cives sub legitima imperii potestate florebant, non autem cum manifesta vigeat tyrannis dominorum publica sibi pro privatis vendicantium et ad suas voluptates conferentium, easque parum honestas, cum publica quibusvis donarent, nec pastorum instar subditos tractarent, nec lana supervacua detonsa, sed praedonum more oves mactando, ad medullas ipsas exsugerent.

Chronici titulum huicce Zonarae historiae adscripsimus quemadmodum Wolfius. nam et ita laudatur a Michaele Glyca in Annalibus ¹⁾ ὁ Ζωναράς ἐν τῷ χρονικῷ συντάγματι, et in altero e codicibus Regiis, in quo secunda duntaxat pars continetur, haec verba in fronte leguntur τὸ παρὸν βιβλίον χρονογράφος ὀνομάζεται. verum in codice Viennensi, quo usus est Wolfius, alia habetur epigraphe, hisce videlicet vocibus concepta Ἐπιτομὴ ἱστοριῶν συλλεγείσα καὶ συγγραφείσα παρὰ τοῦ σοφωτάτου μοναχοῦ τοῦ Ζωναρᾶ τοῦ γεγονότος μεγάλου δρογγαρίου τῆς βέγλας καὶ πρωτοασκηρῆτις ²⁾. et sane compendium historiae scribere se profitetur ipse Zonaras, ἐμοὶ δ' ἐπιτομὴν ἱστορίας πεποιτημένῳ οὐκ ἐπέκειε τὴν πραγματείαν θύοθαι πολῦστιχον etc. ³⁾

Universum vero opus duas in partes distribuit: ac in priori quidem historiae quam vulgo sanctam vocant ex sacris libris et ex Iosephi Archaeologia compendium complexus, tum res Graecorum veteram tangit, ac Romanorum deinde ad ea usque tempora historiam perducit; quibus res publica in unius administrationem seu monarchiam delapsa est. alteram autem a triumviratu orditur, ac recensitis singulorum imperatorum gestis usque ad Alexii Comneni exitum persequitur, id est ad saeculum quo ipse vixit undecimum. non solum enim Ioannis Comneni imperatoris Alexii filii meminit, sed et Manuele Ioannis filio imperante vixisse infra docemus. caeterum haec Annalium

1) p. 286. [p. 530 16 ed. Bonn.]

2) [ita Wolfius Zon. t. I p. 224; sed ex eodem codice Vindobonensi (B) annotatum invenio Ἰωάννου προ τοῦ σοφωτάτου, et paulo post δρογγαρίου.]

3) lib. 3 sect. 26. [I p. 303 6 ed. Bonn.]

Zonarae partitio non ex ipsa modo praefatione percipitur, sed praesertim ex verbis quibus pars prior clauditur ¹⁾, atque adeo ex alterius inscriptione, quae in scriptis codicibus haec verba praefert *Ἀρχὴ τῆς περὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἱστορίας*. quibus quidem vocibus in altero ex Regiis istae, caractere licet paulo recentiori, praefiguntur *Ἱστορίας Ζωναρῆ τῶμος δεύτερος καὶ τελευταῖος*. sed praesertim alter ex Regiis, qui secundam duntaxat partem Annalium Zonarae complectitur, in primis contextus lineis hanc partitionem prorsus adstruit, in quo scriptor ita hanc orditur *Ἐξ ἀρχῆς μὲν οὖν, ὡς ἐν τῇ προτέρᾳ βίβλῳ μοι προϊστόρηται, βασιλεῦσιν ἢ τῶν Ῥωμαίων* etc. ubi codex alius Regius et Colberteus praeter editionem Wolfianam haec tantum habent *Ἐξ ἀρχῆς μὲν οὖν, ὡς ἱστόρηται*, etc. sed et in eiusdem codicis Regii initio haec leguntur *Ἐν προτέρᾳ βίβλῳ περιέχει τὰ Ἑβραϊκὰ καὶ τὰ περὶ Ῥωμαίων ὑπάντων, τῷ δὲ τὰς τῶν αὐτοκρατόρων ἱστορίας*. quin etiam Wolfianus codices hanc Annalium Zonarae partitionem praetulisse arguit quod in fronte Zonaraei codicis a se Cpoli empti praefixit Ioannes Derschwamus, et ex eo *descripsit* in sua praefatione Wolfius. ex quibus abunde colligitur hosce Annales in duos duntaxat tomos a Zonara fuisse dispertitos, non vero in tres, ut illos divisit idem Wolfius: quorum prior de rebus Iudaicis ab initio mundi usque ad Hierosolymitanum excidium, alter historiam Romanam ab urbe condita usque ad Constantinum Magnum breviter complectitur, in qua tum Dionem, ut diximus, tum etiam Eutropii interpretem Pacanium, quem ad verbum saepe numero excipit, ut observatum a Scaligero ²⁾, praesertim sequitur ³⁾. tertius denique imperatorum res gestas a Constantino Magno usque ad obitum Alexii Comneni tractat. falsum tamen constat Derschwamum, cum dixit priorem Annalium Zonarae partem in Hierosolymorum excidium desinere.

Licet porro Wolfii divisio tolerari quodammodo possit, ut quae sacrae historiam a Romanae rei publicae, rursus paganorum a Christianorum imperatorum historia distinguat,

1) lib. 9 sect. ult.

2) in not. ad Euseb. p. 241 244, 2 edit.

3) [Immo nusquam Pacanium Zonaras excipit.]

cum ipsius Zonaræ divisioni contraria sit, satius duximus ex virorum eruditorum consilio universum hoc Annalium opus in libros 18 partiri, libros vero in sectiones,

sumere ne lector iuge paveret opus.

nam ut

intervalla viae fessis praestare videtur
qui notat inscriptus milia crebra lapis ¹⁾),

ita librorum divisiones a continua lectionis assiduitate lectoris animum relaxant, cum habet ubi longo quasi itinere defatigatus consistat; praesertim etiam cum nihil auctori detrahant nec scriptiois seriem abrumpant. adde quod id partitionis genus ad locos ex scriptoribus laudatos statim reperiendos multum conducatur: unde inductum illud fere ab eruditioribus in quibusvis exemplaribus, quae continua serie absque libris vel absque capitibus describuntur. quod quidem ita in Zonara confecimus, ut alteram partem Wolfianam a 7, tertiam vero a 13 libro, ut partem Annalium alteram secundum auctoris receptam divisionem a libro 10 auspicemur.

Iam vero quid Wolfium impulerit ut ad Zonaræ Annales in Latinam linguam convertendos sese accinxerit, pluribus declarat ipse in Praefatione, quam nostrae hic subiicimus, atque etiam in alia ad Nicephori Gregorae Historiam a se pariter Latio donatam, quam, ut et Zonaræ, Antonio Fuggero nobili Germano dicavit. in qua postrema sic loquitur "fateor equidem ad Zonaram convertendum praemiis a te propositis, eoque tempore peropportunis, initio excitatum me fuisse potius quam meapte voluntate accessisse: non tam laborum et molestiarum fuga, quibus ita tum quoque assueveram ut ignavo otio nihil mihi esset molestius, quam privatis meis studiis, si quid daretur otii, fruendi, et diuturnam quasi sitim variae lectionis restinguendi cupiditate." cum vero de Fuggerorum nobilium insigni liberalitate ac munificentia in eruendis ab interitu bonis libris idem fere praedicet Guillelmus Xylander, praemiisque illectos ab iis suae aetatis viros eruditos testetur qui Graecos scriptores Latina toga donarent necdum editos, vel inde patet quantas debeat gratias res litteraria viris principibus, qui pro-

1) Rutilius Numat. lib. 2.

positis subinde coronis publicam utilitatem sibi iuvandam proponunt, et Musis non semper opulentis, immo persaepe inopibus, manum ultro porrigunt. neque enim fateri dedignatur ipsemet Wolfius, quidquid hactenus ediderat, id vel publica utilitate vel temporibus suis adductum fecisse, nec tam famam captasse quam famem vitasse. sed et Xylander ¹⁾ "me" inquit, "ne quid dissimulem, paupertas, ut ille ait, impulit audax ut libros facerem." quem quidem dicentem audivisse scribit Ioannes Leunclavius ²⁾, lucubrationem Dioniam et alias non a fama sed fame sibi pariter extortas ac praecipitatas fuisse. neque nostrorum saeculorum istaec est duntaxat querela, cum legamus ³⁾ Plautum propter annonae difficultatem ad molas manuarias pistorem se locasse, ibique quoties ab opere vacasset, scribere fabulas solitum et vendere: quomodo etiam Pacuvium Brundusinum tragoediarum scriptorem Romae picturam exercuisse ac fabulas vendidisse ferunt. sed et Lactantium, virum omnium suo tempore eruditissimum, adeo in hac vita pauperem fuisse, ut plerumque etiam necessariis indiguerit, scribit Eusebius. infausta omnino litteratorum condicio, qui ne panem emendicent, libros conficere coguntur. debemus igitur illustribus Fuggeris, quod illorum cura et sumptibus in publicum prodierint Ioannis Zonarae, Georgii Cedreni, Nicetae Acominati et Nicephori Gregorae historiae, et quod rerum Byzantarum hisce editionibus gustum primi quodammodo inspirarint litterarum studiosis. sed non minus obstricta erit erudita posteritas Regum nostrorum munificentiae, qui non hactenus modo publicatos imperatorum Cpolitano- rum historiae scriptores, sed et novos ac e manuscriptis codicibus ex Regia ac locupleti prorsus bibliotheca depromptos magnifico adeo atque splendido apparatu edi quotidie volunt, viris doctis ut in idem consilium una conspirent, suaque conferant studia, Regia praemiorum mercede invitatis ac illectis.

Enimvero ut Wolfius in vertendis Zonarae Annalibus versatus fuerit, quaeque observarit quotyue codicibus scriptis

1) in praef. ad Cedr.

2) in praefat. ad Dionem.

3) Euseb. in chr. lib. 1.

in iisdem edendis usus fuerit, pluribus in praedicta ad eosdem Annales praefatione exponit; et ut in opere Latine Graeque exscribendo adiutorem sibi adsciverit Hieremiam Martium, praeclaræ tum indolis adolescentem, medicum deinde physicum Augustanum. quem quidem ea de re verba facientem praestat audire in praefatione ad Nonum medicum, quem Argentorati is primus edidit anno 1568. "cum itaque" inquit "non parvi interesse viderem ut quis quamprimum optimis uteretur praeceptoribus, nec ob rei familiaris angustiam alio conferre me, quod unice optabam, possem, commode sane cecidit ut eo ipso tempore Cpoli Augustam afferrentur Annales Ioannis Zonaræ et Nicetae Choniatae historia, sumptibus magnifici et generosi viri et studiosorum omnium Maecenatis Antonii Fuggeri. quos cum prudentissimus vir, in iudicium adhibitis doctissimis hominibus, praecipue vero Ludovico Carino, cui et tribuebat multum et quo uno omnium inaxime delectabatur, dignos existimaret ut in publicum exirent, tum ob rerum quas tractabant amplitudinem, tum ob historiae seriem longissimam a condito mundo usque eleganti ordine deductam, sollicite (ut fuit propagandæ posteritatis studiosissimus) de conversione cogitare, et quem ei muneri praeficere posset, anxie deliberare secum coepit, et tandem de multis unum eumque omni liberali doctrina politissimum virum, et in lingua utraque singularem prope, Hieronymum Wolfium, scholæ et urbis vestrae ornamentum, non exigua praemii spe proposita elegit. quem laborem hoc libentius suscepit, quo iuvandæ posteritatis studiosior et Fuggeranae familiae laudis propagandæ avidior fuit. sed cum ob afflictam valetudinem, a qua fere nunquam ob assiduum in literis studium, ut ego quidem existimo, liber est, solus et versionis et scriptioni vacare non posset, me sibi, accedente auctoritate et consilio Ioannis Baptistae Heintzelii, viri et rerum tractandarum usu eximii et mei amantissimi, a cuius praedicatione invitatus digredior, socium laborum adiunxit, meaque opera in exscribendo Zonara et Choniatae Graecæ et Latine ultra integrum annum usus est, eamque non prorsus improbavit. qui vel ob hoc minus gravis mihi esse debuit, quod et triennii sumptus Antonius Fuggerus, eo exacto, pollicitus est, et liberissime etiam praestitit, et ego tantum utilitatis ex doctrina et

domestica consuetudine Wolfii cepi, ut eius laboris nunquam me paenitere debeat." hactenus ille.

Caeterum non una est in mass codicibus Zonarae Annalium descriptionis ratio, seu rerum in iis pertractatarum spectentur argumenta, quae in quibusdam ex iis in marginibus, seu qui interdum, cum nova inchoatur materia, in ipso contextu tituli apponuntur. ac certe quoad notas istas marginales, non semper etiam eadem in omnibus exemplaribus in quibus habentur, nec simili dictione exaratae. in quibusdam praeterea interdum plures ac crebriores quam in aliis, in quibusdam per intervalla longiuscula breviores occurrunt. in aliis denique ac antiquioribus codicibus nullae fere semper habentur. scribit Leo Allatius in Diatriba de Georgiis ubi de Cedreno agit¹⁾, exstare in bibliotheca Sfortiana codicem ingentem Georgii Scylitzae nomen praeferentem, licet unicos duntaxat Zonarae Annales contineat. sed et inter codices Palatinos Romam advectos se vidisse eisdem Zonarae historiam principio mutilam, a monarchia Romanorum incipientem, in qua, etsi notis ab historia diversis, praefixum est Γεωργίου τοῦ Σκυλίτζη. quae quidem differt, inquit, ab edito Zonara, quod in capita divisa ubique summaria capitum exhibeat. "an summarum" subdit idem Allatius "auctor Scylitzae iste? an propterea vel fraude sua vel exscriptorum oscitantia historiae auctor comminiscitur" seu fingitur? unde prorsus licet coniecere haecce rerum argumenta non esse ipsius Zonarae, tum ex eo etiam quod diversis saepe concepta verbis legantur, tum quod, ut attigi, varie marginibus codicum, alibi scilicet rarius, alibi singulis ferme periodis appingantur. quod quam inutile sit vel ex eo patet, quod longe satius est quae in contextu breviter descripta habentur legere, quam in argumentis, cum totidem fere semper verbis constent. ea qualiacunque sunt et cuiusmodi in suis codicibus invenerat Hieronymus Wolfius in interiorem editionis suae marginem seu ad Graecam columnam edi curavit, et cum non tanti viderentur, eorum omisit interpretationem, notis aliis brevioribus Latinis ad alteram columnam pariter adscriptis, quae subinde de rerum argumentis lectorem admonerent. harum plerasque in hac Regia

1) [immo, ubi de Scylitza agit, c. 27.]

edi curavimus, aliis certis ex causis reiectis, tum etiam ne, si crebrioribus eiusmodi argumentis fuscarentur libri margines, editionis prorsus Regiae venustas ac maiestas commacularetur. atque id quidem causae fuit, ut Graeca ista argumenta in interiores margines reicere, quod fecerat Wolfius, visum non fuerit, tum quod illae in editionibus Regiis vulgo hasce notas hactenus non admiserint, tum etiam quod eo sunt inutiles, quod appositae Latinae idem prorsus efficiant. ne tamen Graecis argumentis fraudare lectorem videamur, ea rursus hic recudimus, aliquot in locis ex mss codicibus auctiora, eaque secundum librorum et sectionum numeros digesta, ita ut rerum a Zonara in Annalibus descriptarum elenchi seu summarii vicem praestare possint.

Quid porro postremae huic ac Regiae prorsus Ioannis Zonarae Annalium editioni accesserit, lectorem interest edocere. Graeca contulimus, maxime in locis qui dubietatem quandam praeferebant, cum quattuor codicibus Regiis et uno Colberteo. Regiorum duo ¹⁾ integros Annales complectuntur, praeterquam quod horum alter ²⁾ duobus foliis initio mutilus est: tertius ³⁾ secundam Annalium partem: quartus ⁴⁾ demum, isque recentiori descriptus manu, eosdem Annales ab imperio Diocletiani ad Alexium continet. codex Colberteus ⁵⁾ sat bonae notae, paucis etiam paginis initio mutilus, desinit in huiusce editionis sectionem 34 libri 12, in Maximini scilicet et Licinii imperium. varias ex hisce codicibus excerptas lectiones in Notas subinde rettulimus, nonnullis quae extra controversiam videbantur in contextum ipsum immissis. Hieronymi Wolfii versionem Latinam interdum et rarius emendavimus, maxime iis locis ubi auctoris mentem non omnino erat assecutus, quos in Notis fere semper indicamus; sed praesertim in ea parte ubi res Byzantinae pertractantur quaedam potissimum immutavimus,

1) [1714, saec. XIII, et 1716, saec. XV.]

2) [1716.]

3) [1768, saec. XIV.]

4) [1718, saec. XVI.]

5) [nunc Regius 1717, saec. XIII. — praeter hos Zonarae codices Parisiis sunt duo alii, alter Coislinianus 137, saec. XIV, alter paulo post Zonaram a Ducangio editum Parisios advectus, Regius 1715, quo nos usi sumus.]

ubi palatinas aut ecclesiasticas dignitates minus consentaneae reddidisse videbatur. Annalibus denique Annotationes nostras subiecimus, una cum Disceptatione de Hebdomo et aliquot additamentis ad nostram Cpolim Christianam, de quibus omnibus initio cuiusque lucubrationis lectorem monemus.

Breve denique Chronicon, levioris forte licet momenti, Ioannis Zonarae Annalibus subiicimus, quod temporam ab Adamo ad Alexium Comnenum, quae ille persequitur, summarium quoddam contineat, cuiusmodi nonnulla alia habentur in codicibus manuscriptis bibliothecae Regiae, quae tamen in annorum characterismis non omnino ubique cum eo quod edimus conveniunt, exscriptorum, ut existimo, potius incuria, quam eorum a quibus sunt confecta. ut tamen caeteris istud praefeream, fecit viri in chronologicis ut et in caeteris disciplinis versatissimi Dionysii Petavii auctoritas, a quo primum editam est cum Nicephori Patriarchae Cpolitani Breviario historico: quod cum in Regia editione eiusdem scriptoris omissum fuerit, hic rursus proponere visum est, tum maxime, ut attigimus, quod eosdem quos Zonaras annos complectatur, a mundo scilicet condito usque ad eundem Alexium.

Sed priusquam huic praefationi finis imponatur, praestat, quod supra sumus polliciti, aliorum Zonarae operum, quorum memoria ad nos pervenit, indicem subiicere, ut vel inde, quam singularis fuerit viri eruditio ac pietas, lector assequatur. atque ut ab editis sumatur initium, occurrit in primis Commentarius in canones apostolorum et conciliorum ¹⁾ et in epistolas canonicas ²⁾, cuius titulus ita concipitur in codicibus mss Regiis *Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων τῶν τε ἁγίων καὶ σεπτῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων πατέρων, πονηθεῖσα Ἰωάννη μοναχῷ τῷ Ζωναρῷ τῷ γεγονότι μεγάλῳ δρογγαρίῳ τῆς βίβλας καὶ πρωτοσηκρηῆτις.* in istius porro operis praefatione illud se aggressum ait non sponte sed alterius persuasu, Manuelis forte Comneni imp., ut infra dicemus: *μή τις δέ μοι καταγνοίη προπέτειαν· οὐ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ πονήματι ἐγχειρῶ, ἀλλὰ παρακληθεῖς*

1) [ed. Paris. 1618 fol. et in Beveregii Pandectis Canonum.]

2) [ed. ad calcem Gregorii Thaumaturgi, Paris. 1621 fol. et in Beveregii Pandectis Canonum.]

ὑπέκνημα καὶ τῷ πόνῳ δέδωκα ξμαντὸν ἵνα μὴ δι' ἀνηχοῖαν κατακριθῶ.

Λόγος πρὸς τοὺς τὴν φυσικὴν τῆς γονῆς ἐκροὴν μίαισμα ἡγουμένους. editus habetur in Iure Graeco-Rom. [tom. I p. 351 — 361 et in *Enimundi Bonafidii Iure orientali* P. II p. 216 — 237.]

Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ Ζωναρά, ἐκ προσώπου τῶν ἀρχιερέων, περὶ τοῦ μὴ δεῖν δύο δισεξαδέλφους τὴν αὐτὴν ἀγαλῆσθαι πρὸς γάμον ¹⁾. edit. a v. c. Ioanne Baptista Cotelerio tom. II [p. 883] Monumentorum eccl. Gr.

Laudatur a Petro Lambecio lib. III de Bibl. Caesarea pag. 89 eiusdem Zonarae et Nicetae Thessalonicensis Expositio canonum anastasimorum S. Ioannis Damasceni, hoc titulo Ἰωάννου ἀσκητοῦ τοῦ Ζωναρά γεγονότος μεγάλου δρουγγαρίου τῆς βίβλης καὶ πρωτασεκρητῆς ἐξήγησις τῶν ἀναστασίμων κανόνων τῶν τοῦ Δαμασκηνοῦ, cuius initium hisce verbis concipitur Ἐπεὶ κανόνων ἐρμηνεῖα ἐστὶ τὸ παρὸν σύνταγμα, χρὴ καὶ περὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ κανόνος, καὶ τὴν τοῦ εἰρμοῦ καὶ τῆς ὥδῆς κλήσιν, ἔτι δὲ καὶ τοῦ τροπαρίου (ἐκ τούτων γὰρ ἀπαρτίζεται ὁ κανὼν) φιλοσοφῆσαι ἡμῶς. posterioris vero expositionis titulus est hic αὐτὴ ἡ ἐξήγησις τῶν ἀναστασίμων κανόνων τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου, ἄχρι τῆς ε' ὥδῆς, γέγονε παρὰ ἱεροτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυρίου Νικήτα ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ζωναρά etc. laudatur pariter Zonaras in canones anastasimos Damasceni ab Allatio in Syntagmate de Georgiorum scriptis pag. 417, ex quibus quaedam fragmenta edidit Iacobus Gretzerus sub initium libri V de Sancta cruce: et in Octateuchum eiusdem Ioannis Damasceni Expositio pulcherrima, ab eodem Allatio in Symmictis pag. 453.

Servatur in bibl. Reg. Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ πρωτασεκρητῆς τοῦ Ζωναρά κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν θειοτόκον, οὗ ἡ ἀρχαιστιχὶς **ΥΣΤΑΤΟΣ ΗΧΟΣ ΥΣΤΑΤΟΝ ΠΛΑΒΚΕΙ ΜΕΛΟΣ**. [ed. in *Io. Bapt. Cotelerii Ecclesiae Graecae monum.* tom. III p. 465 — 472.] huic subduntur Νικηφόρου πατρικίου καὶ ἀνθυπάτου Μιτυληναίου στίχοι καταβάσιος ιβ' εἰς τὴν ποσότητα τῶν ιβ' μηνῶν. μὴν Σεπτέριος etc.

1) ex cod. Reg. 2038.

Quattuor praeterea Zonarae laudantur opuscula a Leone Allatio in Diatriba de Symeonibus, scilicet

Λόγος εἰς τὴν σταυροπροσκύνησιν, hoc initio Ἡρετό μέ τις πρόβλημα τῶν ἐκ πνεύματος. ἐπεὶ δὲ καὶ σωφρονῶν.

Βίος τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου, hoc initio Οἱ μὲν σεπτοὶ καὶ θεόπαι ἀπόστολοι. proinde alia est vita eiusdem S. Silvestri edita a Combesio, cuius initium aliter concipitur.

Ἐπόμημα εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ σωτῆρος, hoc initio Πάλιν τοῖς εὐσεβέσι πανήγυρις, καὶ πάλιν μυστήριον ἕτερον. denique

Εἰς τὸν Ἱεροσολύμων Σωφρόνιον, hoc initio Οἱ τοῖς θεοῖς καὶ μακαρίοις πατράσι συγγράφοντες τὰ ἐγκώμια.

Laudatur etiam a Lambecio lib. V de Bibl. Caesar. p. 150 opusculum aliud Zonarae, hoc titulo *Περὶ τῆς κομιγέσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου*, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά, "Ὅτι καὶ δίκαιοι πολλάκις, ἤντε καὶ τῶνδε μεθίστανται, ὀπτυσίας ἁγίων τεθέονται καὶ θείων ὕμνων ἐν οὐρανοῖς ἀντήκοοι γίνονται etc. sed haec epistola est ex iis quae sub nomine etiam Glycae circumferuntur; de quibus mox agemus.

Scribit idem Lambecius lib. IV servari in eadem bibl. Caesarea anonymi cuiusdam auctoris Paraphrases 33 in totidem S. Gregorii Nazianzeni carmina, de quorum auctore nondum liquet, inquit idem Lambecius, nisi sint Nicetae Davidis Paphlagonis, quem *Δαδύβρον* scilicet episcopum nominatum ait David Hoeschelius ¹⁾, cuius Commentarius in S. Gregorii Nazianzeni Tetrasticha et Monosticha latine versa edita sunt ab Hercule Phaello Imolae an. 1588, vel potius Ioannis Zonarae, qui non solum S. Gregorii Nazianzeni Tetrasticha, verum etiam alia non pauca partim eiusdem partim diversi generis monumenta antiqua commentariis atque paraphrasibus suis illustravit. vide p. 39 et 247 eiusdem lib. IV ²⁾.

1) in Bibl. August. p. 46.

2) [Zonarae Prooemium Commentarii in S. Gregorii Nazianzeni Tetrasticha editum est in libro inscripto ΝΙΚΗΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΤΟΥ ΚΑΙ ΔΑΒΙΔ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΑ μονόστιχα. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰ ἐπιγράμματα τὰ εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον παραφρασίς. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΟΥ ἐπιγράμματα. Venet. ap. Franc. Zanetum 1563. 4. folio 3 recto. commentarium autem ipsum non Nicetae Davidis

Laudatur praeterea eiusdem Zonarae Lexicon, de quo ita Iosephus Scaliger in epistola ad Isaacum Casaubonum, quae est 48 inter Scaligerianas editas "ego quoque videor mihi non inutiliter Zonarae Lexicon tractare, quod est in libris soceri tui" (Henrici Stephani) "si per te et affinem tuum Paulum Stephanum eius usura brevis mihi contingat." [ed. ab *I. A. H. Tittmanno* Lips. 1808 2 vol. 4. sed de auctore valde dubito.]

Meminit denique Ioannes Pontanus, in praefatione ad historiam Ioannis Cantacuzeni, poëmatum Ioannis Zonarae de Processione spiritus sancti, quae a Genebrardo in Latinam linguam conversa esse observat. ea cum in omnibus fere bibliothecis exacta satis adhibita diligentia acquisierim, nec reperi nec ubi et in quo Genebrardi volumine edita sint ab huiusce urbis viris doctis rescire potui ¹⁾. sic porro Pontanus "Zonaram fuisse schismaticum testari possunt eius poëmata aculeatissima de processione sancti spiritus, et alia adversus Latinos composita, quae Genebrardus dum converteret, se criminationes illas omisisse narrat." quae quidem ipsissima Pontani verba excrispsit Allatius in Creyhtonum ²⁾.

Enimvero praeter supra laudata Ioannis Zonarae opera circumferuntur passim in bibliothecis Epistolae dogmaticae, continentes obscuriorum sacrae Scripturae locorum explicationem, numero sex et quinquaginta, quarum seriem et argumenta descripsit Petrus Lambecius ³⁾; quas quidem Ioanni Zonarae quidam codices, alii Michaeli Glycae adscribunt, adeo ut hactenus incertum maneat utrius sint: tametsi in eam videatur concedere sententiam Leo Allatius ⁴⁾ ut Glycae potius illas tribuat quam Zonarae, ubi ita scribit "haec et alia Michael Glycas, epistola satis prolixa ad Ioannicum monachum etc. huius etiam epistolam de hac eadem re se legisse scribit Casaubonus

esse sed Zonarae, nuper exposuit Ernestus Dronkius (De Niceta Davide. Conf. 1839. 4). Nicetae interpretationem Zonaras videtur amplificasse, ut facile utrique libellus tribueretur. Zonarae prooemium cum Tetrastichorum explicatione habere fertur codex Regius Parisiensis 992, saeculi XV ineuntis, emptus paulo post Zonaram a Ducangio editum.]

1) [v. *Fabricii* Biblioth. gr. tom. X (1721) p. 245 v. 7.]

2) p. 346.

3) lib. 4 de Bibl. Caesar.

4) contra Creyhton. p. 544.

exercit. in Baronium 16 n. 49, sed sub nomine Zonarae editam, quam Glycae esse codices antiqui repraesentant. cuiusnam vero sint illae epistolae, quae sub nomine Glycae et Zonarae nomine in mss prostant, alius erit disserendi locus." utinam viri doctissimi et in re veterum libraria peritissimi exstaret super hac difficultate dissertatio, quae nos ab hac disquisitione levasset. certe Zonarae has adscribit codex Regius, sed recentiori manu scriptus, anno scilicet mundi iuxta Graecos 6996 (Christi 1488) Ind. 6, hoc titulo Ἐπιστολαὶ κυροῦ Ἰωάννου Ζωναρά καὶ πρωτοσυγκρίτης καὶ δρογγαρίου τῆς βίβλης. continet porro hic codex 45 duntaxat epistolas ¹⁾, quarum prima Ioanni Sinaitae inscribitur, penultima vero, quae est 38 in indice Lambeciano, videtur esse Manuelis Comneni imp., scripta videlicet, ut praefert inscriptio, τῷ τιμιωτάτῳ μοναχῷ κυρίῳ Ἀλκίῳ τῷ ἐγκλείστῳ, Εἰ γρηὶ τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην ἀποτρόπαιον ἠγγεῖσθαι παντάπασιν. initium vero illius est Τὰ τῆς μαθηματικῆς etc. atque in haecce verba desimit ἐκ τούτων οὖν πάντων μύνθανε, ἱερὰ κεφαλὴ, ὡς εἰμαρμένη μὲν καὶ γέννησις παντάπασιν ἀπηγόρευνται ²⁾ τὸν κατ' εἰκόνα καὶ γὰρ θεοῦ πλασθέντα λογικὸν ἀντιξοῦσιον ἄνθρωπον· οὐ γὰρ φυσικαῖς ἀνάγκαις ὑποκείσθαι καταδέξώμεθα· προγνωστικὴν δὲ τινα τοῖς ἀνθρώποις ἐνδεδόξασθαι δύναμιν, καθὰ καὶ φθάσας ὁ λόγος ἐπέδειξεν, οὐ τοσοῦτον ἀπέοικε δι' ἣν αἰτίαν εἰρήκαμεν, εἰ καὶ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἐνασχολεῖσθαι τούτοις οὐ συγχωρούμεθα, ὅτι μὴ κατὰ λόγον ³⁾ ὁρθὸν αὐτοῖς ἀποχρώμεθα. istius epistolae Antapologeticum sequitur in cod. Reg. et in indice Lambeciano, qui hanc Manueli omnino adscribunt, hoc titulo Ἀντιπολογητικὸν ἐκ μέρους πρὸς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ γραφὴν τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ, τὴν ἀπολυθεῖσαν πρὸς τινα μοναχὸν ἐπιμεμφάμενον οὐ μικρῶς αὐτοῦ διὰ γε τὸ τῆς ἀστρολογίας μᾶθημα, καὶ φιλονεικοῦσαν τὸ τοιοῦτον συστήσει μᾶθημα φυσικαῖς καὶ γροφικαῖς ἀποδείξεσι. tum vero illius initium hisce verbis concipitur

1) [est hic cod. Regius 3045, manu Theodori cuiusdam exaratus; quem codicem triginta duas Zonarae epistolas continere dicit Anicetus Mellotus, Catal. mss bibl. Reg. Par. tom. II p. 601.]

2) [ἀπηγορεύεται P.]

3) [κατὰ λόγον] δεκάλογον P.]

Τολμῶν ὑπομνησάω τὸ προγεγονὸς γράμμα τῆς βασιλείας σου καὶ εἰς ἡμῶν ἤδη χεῖρας ἔληλυθέν. καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἀναγνὸς καὶ περιεπτυσάμην αὐτῷ καὶ θερμῶς κατεφίλησα. τίνος ἔγκεν; ὅτι παναγία τῷ ὄντι καὶ ἡριμαία φωνῇ, κατὰ μίμησιν αὐτοῦ τοῦ εἰπόντος Χριστοῦ “μάθετε ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι πρῶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ,” πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἐποιήσατο τὴν ἀπόκρισιν τὸν¹⁾ ἀπειρισκέπτως οὕτω τοῦ θεοστεφοῦς καταβωίμενον κράτους σου. μετὰ δὲ ταῦτα τὸ τοιοῦτον γράμμα ἐθαύμακα κατὰ γε τὸ προσὸν αὐτῷ τῶν λέξεων στρυφνὸν καὶ εἴρυθμον καὶ τὸ τῶν νοημάτων βαθὺ καὶ πικρὸν. οἷς δὴ νοημάσι, καὶ οὐκ οἶδ’ ὅπως, περιπεσιῶν, χειροδοθῆναι πρὸ τοῦ καταπνιγῆναι τὸ τέλειον etc. alia ex eadem epistola exscribimus in Notis ad nostrum Zonaram, ubi de Vectio Valente astronomo, qui imperante Constantino Magno vixit, agimus. sub finem vero haec subduntur πείθομαι σὺν καὶ τοῦτο, κράτιστε βασιλεῦ, ὡς οὐκ ἂν ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος παύσαιτό ποτε κατηγορῶν τοῦ μαθηματος, εἴπερ εὐπαράγραπτοί εἰσιν ἐπὶ τοσοῦτον οἱ κατ’ αὐτοῦ προσφερόμενοι μάρτυρες. ad calcem denique codicis Regii describuntur eorum nomina quorum auctoritatibus usus est epistolarum scriptor, συγγράφοντες καὶ συμμάρτυρες τῆς βίβλου αὐτοί, Γρηγόριος ὁ θεολόγος, ὁ μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος Νύσης, Ἰωάννης ὁ Χρυσορρήμων, ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὁ Κύριλλος, ὁ μέγας Ἐπιφάνιος, Ἀναστάσιος ὁ Συναίτης, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Γρηγόριος ὁ διῶλογος, Ἀνδρέας Κρήτης, Πέτρος καὶ Πιῦλος οἱ ἀπόστολοι, Νικηφόρος πατριάρχης, σὺν τούτοις καὶ Μωσῆς καὶ Δαβὶδ, καὶ τις ὁ φωτῖζων τούτους καὶ μάρτυς ἀψευδής, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ex hisce epistolis aliquot edidit Bonaventura Vulcanius in notis ad S. Cyrillum contra Anthropomorphitas, ex cod. quem Georgius Douza Cpoli attulerat, recenti et parum fida manu, ut ipse testatur, exscripto, qui Ioannis Zonarae nomen praeferebat. Zonarae adscribuntur praeterea istae epistolae in indice librorum graecorum ex cod. ms Reg. 2813. verum codices duo Caesarei, quos laudat Lambecius²⁾, quorum prior 50, alter 56 epistolas continet, Michaelem Glycam auctorem praefereunt, hoc lemmate Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογωτάτου κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Γλυκῆ εἰς τὰς ἀπορίας τῆς θείας γούμφης.

1) [τὸν] τοῦ P.]

2) fol. 30 v.

laudantur etiam a Gesnero sub nomine Glycae, ut et ab Hoeschelio ex bibl. Augustana eodem titulo, et a Iacobo Pontano, qui priores duas latine edidit. sed et ad calcem codicis posterioris Caesarei haec scribuntur τοῦτο βιβλίον ὑπάρχει Μιχαὴλ τοῦ Γλυκά. promiscue vero hasce epistolas sub nomine Zonarae sive Glycae semper laudat Allatius lib. 2 de consensu utriusque ecclesiae cap. 18 n. 17, lib. 3 cap. 15 n. 8, cap. 16 n. 24, cap. 18 n. 8, et contra Creyhtonem ¹⁾. in quibus quidem locis quasdam ex iis integras exscripsit, ita ut, cum scribebat, cuius essent non omnino ipsi pro indubitato haberetur. id duntaxat constat, harum auctorem vixisse sub Manuele Comneno, tum ex Antepologetico cuius meminimus, tum ex viris primariis aulae Cpolitanae quibus aliquot inscribuntur, atque in iis Ioanne Duca magno hetaeriarcha et sebasto, cuius prae caeteris, ut alios praeteream, mentio occurrit apud Nicetam ²⁾, et Manuele Comneno Sebastocratore, qui non alius est ab eo cuius pariter meminit Cinnamus ³⁾.

Quando vero Glycas vixerit, ex illius Historia non promptum est assequi: tametsi Zonara posteriorem fuisse, vel certo post Zonaram scripsisse, ex eo colligimus quod illius Annales non semel laudet ⁴⁾. unde illo multo esse posteriorem non desunt qui coniciunt. neque perinde ex Annalibus, vel ex aliis hactenus editis operibus, Ioannis Zonarae aetatem plane deprehendimus, nisi quod post imperium Ioannis Comneni vitam produxisse ipsemet videatur indicare, atque adeo vixisse Manuele imperante, a quo, ut opinor, ipse et Theodorus Balsamon, tum magnae ecclesiae Cpolitanae nomophylax et chartophylax, deinde Antiochenus patriarcha, sunt delecti ut sacros canones inspicerent et quae in iis obscuriora occurrerent interpretarentur, vel quae aliquatenus legibus adversari viderentur observarent; quod de se testatur Balsamon in praefatione ad expositionem nomocanonis. quod quidem ad ipsum Zonaram referri potest; qui suos in canones commentarios non suapte sed alterius iussu se conscripsisse prodit, uti supra observavimus,

1) p. 541 544.

2) in Alexio Man. 4 n. 7 9. [p. 313 2 et 318 17 ed. Bonn.]

3) lib. 5 n. 14 15. [p. 232 3 et 235 1 ed. Bonn.]

4) Glycas p. 140 286 294 297. [p. 266 7. 530 16. 546 8. 551 22 ed. Bonn.]

ita tamen ut Zonaras suos emiserit ante Balsamonem, a quo non semel et cum elogio is laudatur. ex quibus saltem licet colligere, sub Manuele vixisse Zonaram atque adeo ipsum Glycam, si quidem illius sunt Epistolae de quibus agimus: quod certe suadere videtur scriptionis qua in Annalibus utitur ratio, ubi sacrae Scripturae potius quam illustrandae historiae totus incumbit. quin etiam in iis astronomos carpit et illos qui astrorum affectionibus quidquid in terra agitur adscribunt, adeo ut τὸς μὲν πόρνοις τοὺς δὲ μοιχοὺς καὶ ἄλλους πάλιν φονεῖας καὶ ἀρπαγὰς efficiant ¹⁾; quod et ipsum iisdem ferme verbis habetur in Antapologetico cuius supra meminimus: licet fateatur, ut et auctor Antapologetici, multa ex siderum affectionibus et signis caelestibus id quod futurum sit nos posse coniectare. ex quibus non omnino tamen conficitur Michaellem Glycam esse auctorem Epistolarum de quibus agimus, cum trivialis et quibusvis obvia sit eiusmodi circa astrorum influxus sententia, atque adeo ipsius sit Zonarae, qui in Annalibus ²⁾ deum astra condidisse scribit ut terrae ambitus per ea illustraretur et mensura temporis ex eorum circuitibus peteretur, non vero ut una cum motu stellarum omnia nostra circumferantur. iam vero Manuelem imperatorem astronomiae plus quam par erat operam impendisse, et astrologorum nugas pro oraculis excepisse, testatur non uno loco Nicetas in illius vita ³⁾. quem quidem haud mirum sententiam suam in epistola ad monachum firmasse tot sacrae Scripturae et patrum auctoritatibus, cum a Cinnamo ⁴⁾ divinis perinde ac humanioribus litteris admodum instructus, et bello clarus habitus, Martem et Mercurium una et simul coluisse dicatur: ita ut Manueli aptari potuerit quod Calpurnius ⁵⁾ de Carino imperatore cecinit

utcanque tamen conspeximus ipsum
longius, ac, nisi me decepit visus, in uno
et Martis vultus et Apollinis esse putavi.

-
- 1) Glycas p. 26. [p. 50 19 ed. Bonn.]
 2) lib. 1 n. 1.
 3) lib. 2 n. 7, lib. 5 n. 2 8, lib. 7 n. 7. [p. 126 10. 199 24.
 220 3. 286 22 ed. Bonn.]
 4) lib. 6 n. 2. [p. 253 16 ed. Bonn.]
 5) ecl. ult.
-

HIERONYMI WOLFII
IN
IOANNIS ZONARAE ANNALES
PRAEFATIO,
AD MAGNIFICUM ET GENEROSUM VIRUM
D. ANTONIUM FUGGERUM
KIRCHPERGAE ET WEISSENHORN DOMINUM,
CAESARAE MAIESTATI A CONSILIIS, ETC.

Opus hoc historiarum *IOANNIS ZONARAE*, viri sua aetate in Cpolitano imperio clarissimi, longo iam tempore a multis viris doctissimis desideratum, duplici potissimum nomine commendandum esse videtur, tum propter amplitudinem et varietatem rerum quae in eo continentur, tum ob breviter, hominibus vel in re publica vel domesticis negotiis vel studiis gravioribus occupatis, vel iis quorum infirmior est memoria, gratam atque aptissimam. neque enim cuilibet accommodatum est omnia scripta omnium historicorum evolvere, et praecipuas res summorum imperiorum a mundi exordio, quantum quidem mortalitati nostrae concessum est, usque ad hanc aetatem, ignorare turpissimum. nam si Cicerone auctore inter hominem et belluam hoc maxime interest, quod haec tantum quantum sensu movetur, ad id solum quod adest quodque praesens est se accommodat, paululum admodum sentiens praeteritum aut futurum, homo autem quoniam rationis est particeps, consequentia cernit, principia et causas rerum videt, earumque progressus et quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, et rebus praesentibus adiungit atque annectit futuras,

ut res ipsa abunde doceat, humanum ingenium ab ipso ortu esse depravatum, neque inanem exstitisse divinam execrationem, cum ubique sudor vultus, ubique tribuli et spinæ, ubique serpentis insidiæ appareant. boni et simplices pauci sunt: et si qui sunt, ii alias per imprudentiam in facinus ruunt, alias malis exemplis corrumpuntur, alias a maximo improborum et callidorum numero opprimuntur. et quanquam naturæ hominum duo insignia munera, facultas rationis et orationis divinitus sunt concessa, quibus ad contemplandum et celebrandum huius universitatis opificem, et ad tuendam ac iuvandam hominum inter ipsos communitatem utendum erat, in nullum fere alium usum a plerisque ea converti videmus, nisi ad expeditius fallendum et nocendum, et vastitatem efficiendam. an non ita plerumque vivitur, ut quemadmodum ferae in solitudine et silvis, pisces in fluminibus et mari, volucres in immensis illis aëris spatiis, magna ex parte quasi naturæ quadam lege imbecilliores opprimunt et devorant, ita etiam in nostro genere callidissimi et potentissimi quique imbecillitatem et simplicitatem caeterorum in suam prædam vertunt, aliquando etiam sine fructu, quid fructu dico? immo etiam cum periculo et incommodo suo aliis nocent; idque cum faciunt, quasi re bene gesta gloriantur. interea theologi de iusto dei iudicio, de præmiis piorum, de suppliciis improborum concionantur; cum ipsi sese, quasi terribigenæ illi fratres, acutis exacerbatae linguae pugionibus confodiant, eundemque morbum in animis auditorum propagent, ut hæud iniuria dubitari queat an ... sed temperandum est calamo, ne ipse in idem vitium incidam. philosophi de officiis præcipiunt, et ipsi ab officio sæpe decedunt: neque fere usquam plus est iniuriæ quam ubi iuris plurimum, neque plus morborum quam in copia remediorum, nusquam plus paupertatis quam in summis opibus, nusquam plus dementiae quam in summa sapientiae persuasione. quæ quidem sapientia consuetudinis inveteratae, acceptæque a maioribus opinionis, et auctoritatis magistrorum fundamentis hæud scio quam firmis innitur. hinc infinita illa dissidia religionum, doctrinarum, morum, institutorum, et propter opinionum (rei levissimæ) diversitatem capitales inimicitiae, seditiones perniciosæ, bellaque atrocissima. inter hæc alii fremunt, alii gemunt, aliqui

rident, multi flent, plures indignantur, plerique omnes conqueruntur. nemo non aliena vitia perspicit et exagitat; sua vero serio et constanter emendat fere nemo, aut sane paucissimi: in quo exiguo grege utinam et ego meipsum numerare possem. sed nescio quo pacto exemplis magis omnes trahimur quam disciplina et ratione, *καὶ τὸν ἐπιχώριον*, ut Aristophanes ait, *ἀσχοῦμεν τρόπον*. pauci enim ea sunt vel prudentia vel animorum constantia praediti, ut cum vitiis et erroribus suorum temporum pugnare possint. ita quasi fato quodam praecipites in vitia ruimus, et ex vitiis in calamitates. quae fortasse minus multae aut saltem leviores essent, si rectam rationem et reliquos adhuc in natura nostra divinae lucis igniculos in tantis fortunae tenebris tanquam fidelissimos duces sequeremur. - quod si fieret, non toties fatum fatui et caecam fortunam caeci accusaremus, neque nostros errores et vitia obscuris quibusdam nominibus velaremus. nulla quidem est in terris vel sapientiae vel virtutis perfectio, et frustra describitur nobis qui apud Horatium

uno minor est Iove: dives,
liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
praecipue sanus,

aut apud Gellium *ἀνώλυτος, ἀνεκβίαστος, ἀπαρεμπόδιστος, ἡλέθερος, εὔπορος, εὐδαίμων*. qualis, ut opinor, nemo unquam fuit neque futurus est. omnibus enim, quod satiricus perfacete addit, non modo pituita, sed flava et atra bilis aliquando molesta est. quod utinam minus crebro et in dictis et in factis praestantissimorum virorum cerneretur. alioqui doctrinam divinarum humanarumque rerum et integriorem et minus controversam et multo expeditiorem haberemus, et vita mortalium aerumnis longe paucioribus premeretur. sed tantam esse vecordiam et malitiam, ut quasi de industria miseros et nos ipsos et alios esse velimus, id vero est dolendum. quid enim obstat, morbis et morte exceptis (quorum illos intemperantia voluptatum atque libidinum cumulamur, hanc saepe quasi refugientem ultro arcessimus), quo minus etiam in terris aliquo modo beati simus? cum divina benignitas ad victum et cultum necessaria liberaliter omnia suppeditet, modo recte uteremur et humaniter communicaremus. nam pestilentiae quidem et sterilitates et terrae motus et siccitates et inundationes; et si qua sunt eius

generis alia publica mala, in unius hominis aetatem rarius incidunt. bella vero nulla naturae necessitate, sed hominum, eorumque principum et regum, quos virtute et sapientia praestare caeteris et cives suos reddere beatos decebat, vel ambitione vel aemulatione vel avaritia vel crudelitate existunt, et longe maiorem malorum omnium molem secum trahunt quam quae naturae nobis necessitas imposuit. ne vero caeteri nos excusatos putemus, nunquam principes tantos ciere tumultus possent, nisi inferiores, iisdem morbis laborantes, illorum cupiditatibus non ministros modo sed duces etiam se praeberent: qui honesti laboris fuga et scelesti otii cupiditate divina humanaque iura omnia violare non verentur, et horribili furore et plus quam belluina immanitate grassantur; cumque ipsi pessimi sint, bona etiam aut saltem mediocria ingenia corrumpunt, aut caeteros quietos et tranquillos esse non patiuntur. saevum profecto et horrendum est Martis imperium, qui ferro et igni saevit; sed paulo mitior est Mercurii tyrannis, qui falsis rationibus et callidis verbis miscet omnia, et tela fere suppeditat quae Mars eiaculetur: pessimi sane demagogi, ut ab astrologis appellantur, ac potius *κοσμοκράτορες*. nam vis et fraus, iure et veritate oppressis, plerumque rerum potiuntur. quod etsi ita in promptu est, ut optabile sit esse obscurius, tamen nescio quo modo lectione historiarum magis animus commovetur et ad considerandam vitae humanae sive comicotragoediam sive tragicocomoediam et miseriam simul et vanitatem impellitur: quae nos ad aliam vitam, piis divinitus promissam, maiori studio et ardentioribus votis expetendam excitare debebant, et dum hic sumus, etiam diligentiores, prudentiores, et moderatiores efficere. nam tragicos casus, quorum plenae sunt historiae, vel ex superbia et ambitione, vel ex negligentia et temeritate, vel ex animi libidine et iniustitia ortum habuisse fere constat; perpauca autem, dum officio fungerentur, impegisse. cuius rei Zonaras noster exempla paene innumera, in postremo tomo praesertim (absque quo si esset, posteriorum imperatorum res gestas magna ex parte ignoraremus) compendio proponit. in quo etsi alii alia desiderare possunt (quis enim satisfaciat omnibus?), tamen conatus eius egregius atque institutum praeclarum fuit, certam quandam historiae quasi disciplinam constituendi, et dispersa in plurimis

voluminibus membra et partes eius in unum quoddam corpus redigendi, ea moderatione adhibita, ut instar lauti magis quam copiosi convivatoris optima potius quam plurima apponeret, nec convivas cum fastidio dimitteret, sed ita affectos, ut Timotheum de Platone dixisse ferunt, cenas eius etiam postridie delectare. delegit enim sibi non omnium sed praecipuarum gentium historias, neque eas omnes, sed vel praecipuas duntaxat vel eas quae ad ecclesiae seriem perspicendam facere videbantur, consilio iudicioque suo. quod sive probarit sive non probarit omnibus, hoc illi cum multis, illud cum paucissimis scriptoribus, ne dicam nullis, commune erit. in bona tamen spe sum, fore plures qui avide accepturi et gratis animis hoc opus plecturi sint, quam qui contempturi aut calumniaturi. morosorum vero et obtractorum querelas atque aculeos quis hominum deorumve effugiat? quibus, nisi quod ipsi fecerunt, nihil placet: ac ne ipsi quidem sibi ubique satis placent, alioqui non alias aliud probarent atque improbarent. non infitior posse videri Zonaram alias prolixiorem, ut in Iudaica historia, alias brevior, ut in exterarum gentium rebus gestis. in quo si qua culpa commissa est, excusationem habere videtur hanc, quod ipse non ex suo ingenio deprompsit ea quae scripsit, sed ex variis auctoribus collecta in certum ordinem redegit; qui auctores inter se dissimillimi sunt. quod autem non omnia persecutus est, fortasse non negligentia sed de industria fecit. nam omnium gentium atque urbium res gestas describere immensi est negotii atque adeo infiniti, ut taecam non semper esse fructuosum. ac parum abest quin dicam, id in tanta amplitudine orbis terrarum non magis esse vel utile vel necessarium, quam si quis in civitate maxima omnium domorum acta cognoscere studeat. insignia, rara, exquisita, nos aliqua ex parte attingentia ignorare turpe: consecrari singula curiositatis potius est quam eruditionis. si geographis, qui totius terrae formam tenere se profitentur, multas et magnas orbis partes ignorare licuit, cur non idem in historia quoque cum venia liceat? iam quod ad elocutionem attinet, contiones, strategemata, consilia, eventus, eadem fere ubique recurrunt. nam finitimos populos plerumque de finibus dimicare, esse causas vel praetextus quosdam bellorum et subitas occasiones, alia atque alia consilia, sententias, eventus, quis nescit?

occidit miseros crambe repetita magistros

inquit ille, et alio loco

quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
gaudia, discursus nostri farrago libelli.

Quae cum ita se habeant, et philosopho auctore singularia infinita sint nec ullis scientiae limitibus includi possint, praecipua ex iis scire satis est (de hominibus occupatis loquor) et ordinem temporum ac rerum gestarum animo complecti. quam ad rem non parum adiumenti afferet Zonaras noster, qui ab orbe condito auspiciatus ad suam usque aetatem, hoc est ad annos abhinc amplius 400 processit. in quo necesse habuit prima quasi rerum gestarum cunabula ex litteris sacris, Iosepho atque aliis scriptoribus vetustis repetere. quae nobis, si absque Mose fuisset, plane ignotae essent: cui nos ut divinitus edocto religio nostra, quamvis adversante philosophia, credere iubet ac cogit. utut sit, auctorem eo antiquiorem et certiore non habemus. est enim Iudaica historia veluti fundamentum aut principium caeterarum omnium: et gentis illius mirum quoddam fatum, ut paene totum terrarum orbem pervagata, in summis exterarum gentium odiis et adversationibus, tamen opiniones suas mirabili sive pertinacia sive constantia defenderit, atque etiam hodie tueatur, et multos in suam sententiam pertraxerit. quale nihil in caeteris populis cernitur: quorum historiae, insertis etiam et explicatis Danielis et aliorum prophetarum oraculis, obiter attinguntur, ut Aegyptiacae, Assyriae, Persicae, Macedonicae, Romanae. quanquam his peculiare volumen dedicavit, quod ego in duas partes distinxi, et Christianos imperatores ab ethnicis separavi, ut totum opus tripartitum esset. de cuius argumento hactenus. nunc etiam de stylo auctoris nonnihil est dicendum, qui cum non unius sit generis et formae, sed pro varietate auctorum, e quibus haec petita sunt, et ipse variet, in ultimo tomo praesertim, qua aetate Graeca pariter et Romana lingua degeneravit, eruditi homines in eo nonnihil desiderabunt. desideravi et ipse nonnihil, parsimoniam in primis Demosthenicae orationis, quae meo palato longe fuit gratior, et ad convertendum non tantum iucundior sed etiam facilius: utut aliis difficilis videatur, et mea tenuitate superior. nam in hoc auctore multae sunt aut mihi certe esse videntur περιωσολογίαι, quae ut Graecum

sermonem suo quodam genio saepe non infeliciter lascivientem deceant, Latinis auribus multo severioribus, nisi multum ego fallor, permolestae futurae erant. eaque de causa, ubi citra sententiae detrimentum fieri potuit, a me alicubi praetermissae sunt. idque cum non tam mea sponte, quam monitu doctissimorum virorum, Ioachimi Camerarii et Ludovici Carini, fecerim, me facile viris doctis probaturum confido. imperitorum autem et obtrectatorum iudicia, quae vel nulla vel perversa sunt, contemno, neque facio pluris quam morsum pulicis elephantus Indicus. Fabris enim fabrilia tractanda sunt, neque temere falces in alienam messem immittendae. concessa omnibus est ab invidia et imperitia ad aequitatem et eruditionem provocatio. idem mihi ius, ubi vel decere vel necessarium esse visum est, et in dialogismis ad perpetuam orationem redigendis haud raro permisi, ne propria nomina et pronomina quaedam et verbum *inquit* et alia huiusmodi ad fastidium usque inculcanda essent. quis enim non malit cum Aristoxeno redire in latomias, quam eandem cuculi cantilenam audire toties? ut enim Graeci vel ob complures breves et commodas connexionum particulas, vel ob participiorum, quae praeteriti temporis significationem habent, multitudinem, sive etiam aliis de causis, quas hic persequi longum fuerit, a tautologiis et perissologiis minus abhorrent, et omnia minutius et curiosius persequuntur, sic qui apud Latinos imitari eadem voluerit, nae is in horrendam et ineptam incidet loquacitatem? qui igitur interpretem huiusmodi salebras sine ullo sententiae detrimento vitantem vel negligentiae vel malae fidei accusant, suam vel inscitiam et iudicii inopiam vel morbum animi et nulla de causa maledicendi libidinem produnt. neque tamen indulsi mihi nimium. nam quod Plato ait, ei qui in disputando respondeat interrogantis vestigia persequenda esse, id multo magis faciendum esse alienae linguae interpreti cogitavi. quod si is scriptor, quem explicandum susceperis, recto itineris praecessit, hoc est si rerum bonitatem cum elegantia dictionis coniunxit, interpretes et minus laboris et plus laudis capit: sin illius salebrosa est oratio, et res haud magni momenti continet, alienae culpae dare poenas etiam interpretes cogitur. nam, ut Sophocles alio sensu affirmat, malarum rerum pulchra esse commemoratio non potest, et ordinem ac dispositionem earum

immutare vix conceditur. ut igitur oratio interpretis Latina et pura sit, ipsa tamen compositio horridum quiddam atque asperum sonat, membris et partibus eius non multo melius quam arena sine calce cohaerentibus. quae vitia qui effugere volunt, in aliud gravius plerumque incidunt, ut dum orationi poliendae et exornandae impense student, ab auctoris sententiis longe aberrent, et gravissimo perfidiae crimine se obstringant. his incommodis acute perspectis, summo ingenio et doctrina vir Ioannes Iovianus Pontanus praeclare scripsit, malle se quemque afferre sua, quam offerre aliena: et quod scripsit, ipse in doctrina morum et rerum caelestium explicanda fecit, a philosophis et astrologis petita materia, quam suo arbitrato et collocaret et exornaret. sed tanti viri exemplum ego imitari, praesertim in hoc scripti genere, et ingenii tenuitate et aliis incommodis impeditus, neque possim neque ausim. illud mihi satis fuit, ut sententias bona fide appenderem, et dictione, quantum ipse auctor et orationis meae paupertas pateretur, quam minime aspera uterer aut barbara. nec tamen ipse mihi ubique satisfeci, et in meae infelicitatis parte numeravi, quod in auctorem luculentio rem non incidissem. non quod hunc reprehendam, sed quod vereor ne ab aliis ipse reprehendar, qui nihil nisi florem dictionis sequuntur, qui profecto in brevitate annalium locum non habet. ubertatem Livii quaeris? at orationis divitiae cum paupertate rerum coniungentur. diligentiam in minutissimis quibusque persequendis postulas? atqui in immensum volumen excrescet historia, nec iam compendium erit sed dispendium aut potius furtum. nam quem prolixitas voluminum delectat, is non epitomas sed historias legat. quas si omnes meminuit, bene est: sin minus, Zonara tanquam indice et monitore utatur; ac cogitet nihil ab omni parte beatum esse, et multiplicem variarum rerum in uno non usque adeo magno volumine cognitionem styli incommodis, si qua sunt, comparet. quae ratio me quoque movit ut non conquiescerem prius quam saxum hoc, quod toto hoc anno versavi, ad montis cacumen perductum tandem aliquando constitisset, ingenti utique labore et multis sudoribus, quocumque tandem eventu. nam ut de conversionis ipsius aerumnis taceam, quantum difficultatis in ipsa lectione fuit ob characteres elegantissimos illos quidem sed lectu diffi-

cillimos propter affectata illa scribendi compendia et τῆς καλλιγραφίας studium, unde infinita errata oriuntur ex facili notarum mutatione: quae cum alicubi non dissimiles sint, vim diversissimam habent. unde factam ut, quemadmodum Plutarchus se Latina verba ex cognitione rerum assequutum profitetur, ita ego saepe de varietate lectionis ex sensu et constructione divinare sim coactus, ratione plane praepostera. nam et verba rerum, et litterae verborum notae ut essent sunt inventae. neque tamen hac solertia me expedire ubique potuissem, nisi plures mihi codices suppeditati fuissent. quorum tres e tua bibliotheca accepi, magnis sumptibus Cpoli comparatos opera atque industria egregii viri et prudentia longinquis peregrinationibus Ulyssis exemplo ac multo rerum usu parta clari, Ioannis Dernaschwam, qui in fronte vetustissimi illius codicis ¹⁾ haec verba scripsit: "Chronicon Ioannis Zonarae duobus tomis distinctum, quorum prior historiam Iudaicam potissimum ab exordio mundi usque ad Hierosolymorum excidium, alter imperatorum tam Graecorum quam Romanorum res gestas usque ad Alexii Comneni obitum complectitur: anno domini 1554 Cpoli in Pera sive Galata (quam olim κέρας sive Cornu appellatam putant) 150 ducatis Hungaricis emi a magnifico domino Antonio Cantacuzeno: cuius familia, dum res Byzantina stetit, imperatoria fuit, nunc sub Turcico dominatu ad privatam condicionem redacta est: ab eoque rogatus sum ut hoc opus aliquando excuderetur, et impressi codicis sibi copia fieret ob Zonaram conservatum. praeterea secundum Zonarae tomum de imperatoribus conferendi gratia ab Alexandro chartophylace triginta ducatis Hungaricis comparavi. alium item Zonarae libellum de rebus imperii et ecclesiae a Constantino usque ad Iustinianum imperatorem ex vetusto codice transcribendum curavi." hactenus ille. quartum codicem ²⁾, qui a Constantino Magno incipiebat, omnibus ornamentis amplissimi viri, domini et Maecenatis mei, Ioannis Iacobi Fuggeri bibliotheca instructissima suppeditavit. denique praeter omnem spem et expectationem meam accessit Viennensis bibliothecae codex integer ³⁾, benignitate singulari cla-

1) [inter nostros C.]

2) [D.]

3) [B.]

rissimi viri et senatoris regii, domini Gasparis a Nydprug etc
ultra suppeditatus: quem totum, adiutore Hieremia Martio,
praeclarae indolis adolescente (cuius in hoc opere Graece La-
tineque exscribendo solerti et fideli opera sum usus), contuli,
et multas nostri codicis lacunas explevi. qui sicubi ambo non
satisfecerunt, caeteros quoque tres inspexi, et e variis difficul-
tatibus me quanto potui studio expedivi: quanto labore, nemo
aestimabit melius quam qui ipse operis non dissimilis periculum
fecerit. si qua, in diversitate illa, momenti alicuius esse vide-
bantur, ad finem operis adscripsi. manifeste vero praetermissa
aut depravata non annotavi. cuius enim dementiae fuerit, per-
sequenda librariorum vel incitia vel negligentia vel perfidia et
mibi et lectoribus facessere negotium? ut enim oculus integer
candidum a nigro facile discernit, sic acuto et exercitato ingenio
videre non difficile est, quae lectio vera sit, quae praetermissa,
quae addita ex supervacuo, quae depravata sint. neque his
contentus indicem quoque adieci: quod genus operae, quamvis
lectoribus utilissimum, ut nihil admodum laudis et ingenii habet,
ita multum temporis et laboris sibi vendicat, praesertim si eum
indicem per temporis angustias et alias occupationes ita perte-
rere licuisset uti coeperam. quid multa? confido me officio
fidelis et non indiserti interpretis sedulo esse functum; in id
certe operam dedi. sin aliis aliud videbitur, illud saltem affir-
mare possum, me quod scierim et potuerim fide optima fecisse
et diligentia summa; sicubi vero aut ingenii vires aut eruditionis
nervi mihi defuerint, fortunae eam esse culpam, infelicitatem
meam, quae cum aliis tantum displiceat, mihi etiam plurimum
nocet. neque tam iniquum ullum esse puto, qui plus a me
postulet quam praestare queam. ego vero iis, qui vel in hoc
vel in aliis operibus a me conversis laudem solidam assequuntur,
gratulabor potius quam invidebo. cum enim, quidquid hactenus
edidi, id vel publica utilitate vel temporibus meis adductus fece-
rim, nec tam famam captarim quam famem vitarim, si eae
lucubrationes meae illustrioribus aliorum editionibus, quales
aliqui pollicentur, aliqui etiam minantur, abolitae fuerint, non
iniquo animo ferendum erit, meum privatum dedecus (si quod
tamen infelicitis potius quam inhonesti conatus est dedecus) cum
rei publicae litterariae utilitate coniungi, cui ex animo consultum

esse et volo et volui. vellem equidem id cum laude mea potius et gloria fieri (neque enim amorem nostri ab ipsa natura insitum plane abiecimus), sed si fati aliter visum est, hoc quoque aequi bonique faciendum erit.

Atque haec de auctore et argumenti genere et opera mea: nunc ad eam praefationis partem accedendum est, in qua aliqui multum sudare solitus, quod verebar ne vel in assentationis suspicionem commemorando vel in negligentiae crimen dissimulando venirem: nunc ut liberiore sim animo, tua modestia vel potius magnitudo animi facit, qua id ab ineunte aetate meditatus esse videris quod apud Ciceronem Scipioni divinitus praecipitur, ut alte spectans atque ad caelestem sedem et aeternam domum contuens, neque sermonibus vulgi dederis te, nec in praemiis humanis spem posueris rerum tuarum, sed suis te illecebris ipsa virtus traxerit ad verum decus: ut illud Graeci poetae de te dici possit

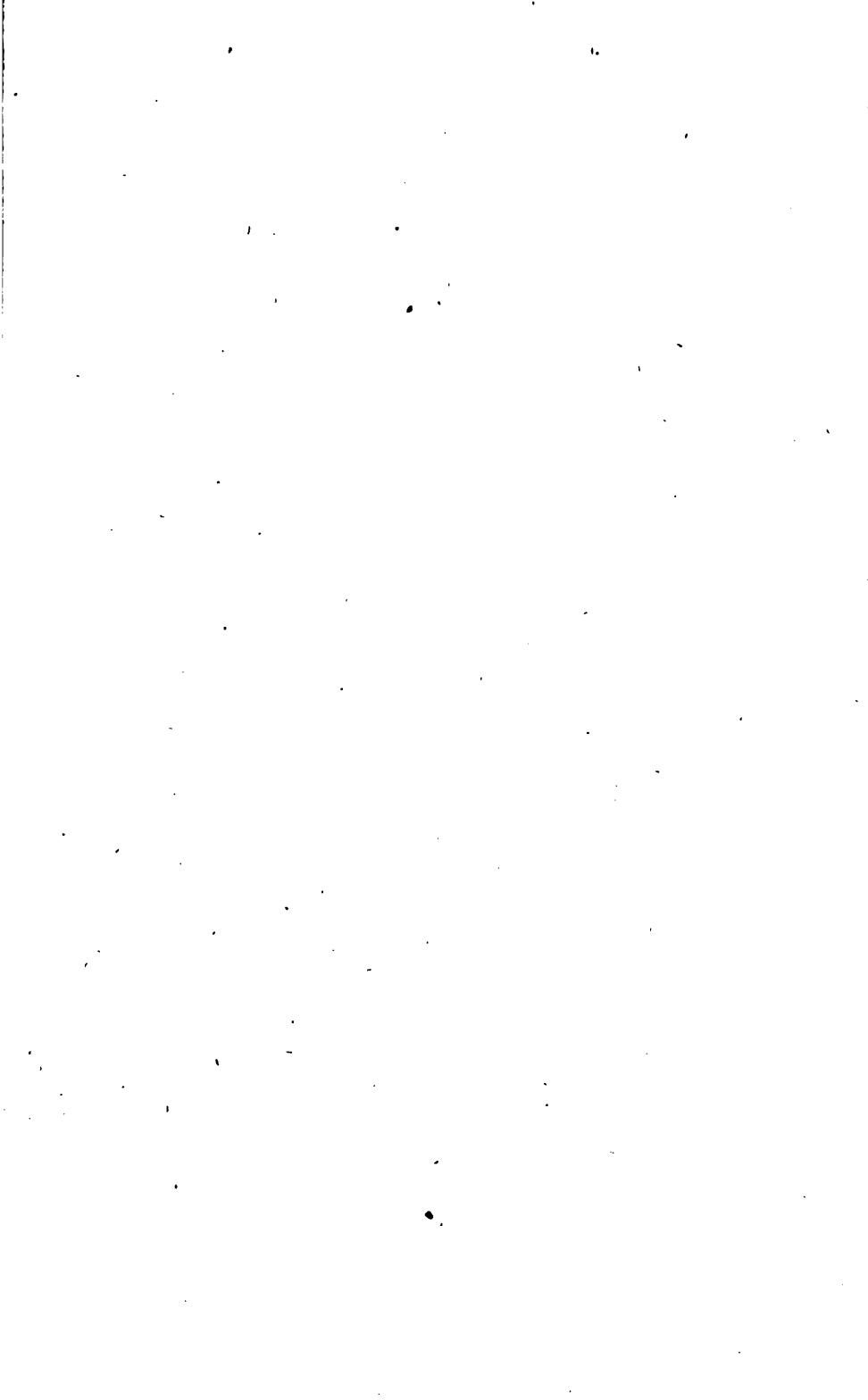
*ὄ γὰρ δοκῶν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλω,
βαθεῖαν ἄλωνα διὰ φρονῶν καρπούμενος,
ἔξ ἧς τὰ κερθὰ βλαστάνει βουλεύματα.*

quibus versibus id Amphiarao suo tribuit Aeschylus, ut affirmet eum virum optimum esse malle quam videri, cuius animus tanquam ager fecundus et probe subactus, conceptis virtutum seminibus, honestorum consiliorum et quae inde oriuntur actionum quandam quasi segetem proferat. quae si per omnem aetatis tuae decursum, quem ita moderatus es ut honesta negotia suavissimo otio semper anteposueris, singulatim explicare studeam, opus Iliade prolixius mihi nascetur, et tuae aures satis scio non ferent. quae igitur calamo vel tua voluntas vel mea verecundia negat, ea posteritatis sermonibus vel invito te celebrabuntur. idem enim est gloriae quod crocodili ingenium: sequentes fugit, fugientes sequitur. nihil (ut eloquentiae Romanae parens testatur) de insignibus ad laudem viris obscure nuntiarum solet. famae nemo unquam imperare potuit. non patitur illa Hesiodi dea sibi frenos iniici: loquitur et clamat, ut ab ipsa posteritate vox eius audiatur. praedicabit illa non tantum ornamenta fortunae, ob quae cum vulgo beatus habearis, tu ea umbrae parietum comparare soles, sed et ingenii magnitudinem et prudentiam tuam periculosissimis temporibus in re et publica et privata,

animi constantiam et aequabilitatem in utraque fortuna, in amplissimis opibus, quas a maioribus acceptas et feliciter conservasti et sine cuiusquam iniuria amplificasti et ad bene merendum de multis contulisti, eam modestiam et debiti etiam honoris contemptum, qui vel in infimis hominibus raro invenitur; nec tacebit vel benignitatem erga miseros et afflictos, vel liberalitatem erga studiosos et doctos: in quo numero si quis mihi locus est, et si inter Luscinius, Carinos, Tonneros, Streitos, Siphanos atque alios complures, qui tua munificentia fruuntur, numerari mereor (ut autem merear, tua humanitas potius quam mea dignitas facit), et ego nomen meum ex grati animi officio profiteri debeo, qui post multas aerumnas tua liberalitate, Vir amplissime, tandem hoc consecutus videor, ut ad omnes fortunae casus, qui varii impendent, aliquid parati subsidii (nisi fatalis aliqua calamitas intercesserit) me habere confidam: et hic annus, cui tu tanquam salutare quoddam sidus affulsisti, id mihi attulerit, quod per omnem aetatem exhausti labores non contulerunt. ita res ipsa me docet, nimis verum illud esse regii vatis oraculum, qui frustra ante lucem surgit et panem comedit doloris, deum autem suis vel dormientibus suppeditare omnia confirmat. etsi autem in tanto opere neque dormire neque dormire nimium, ac ne valetudinis quidem semper rationem habere licuit (nam alias nunquam tantum volumen tantillo spatio temporis absolvissem), tamen, si hi decem menses, quibus in hac lucubratione continenter elaboro, cum omni antea vita mea comparentur, plane dormientis rete traxisse videor, meque insigni beneficio tuo devinctum esse hoc publico monumento testor, quod tua munificentia studiosis historiarum nunc primum communicatur. faxit deus optimus maximus ut neque te sumptuum tantorum neque me laborum paeniteat; idemque te cum liberis tuis ornatissimis totaque amplissima Fuggerana familia quam diutissime incolumem et florentem conservet. Augustae Vindelicorum, ex bibliotheca herili: calendis Novembris, anno a nativitate domini MDLVI.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ

ΧΡΟΝΙΚΟΝ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ ^{P I I}_{W I I} ΧΡΟΝΙΚΟΝ.*)

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

1. *Ε*ὐστόχως ἂν τις εἴποι ἐπιτωθάζων μοι, μείζων σοι τοῦ Α ἔργον τὸ πάρεργον. ἔδει γάρ με ὡς ἀληθῶς πάλαι τῶν πραγμάτων ἀφρέμενον καὶ τυρβάζεσθαι ἀποσχόμενον καὶ τοῦ μέσου μεταναστεύσαντά καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐλόμενον ζῆν ἀειφυγίαν τε ἑαυτοῦ καταψηφισάμενον, οὕτω τὰ καθ' ἡμῶς οἰκονομήσαντος τοῦ ὑπὲρ ἡμῶς, ἐπειδὴ τοὺς δεσμούς μου διέρρηξε τῶν φιλιτάτων στερήσας με, οἷς οἶδεν ἔκεινος λόγοις, ἀλγεινῶς μὲν ἐμοὶ συμφερόντως δ' ὅμως, μηδὲν ἕτερον μετιέναι ἢ ὅσα ψυχὴν καταρτίζουσι καὶ καθαίρουσι

*) Sic PW. ἐπιτομή ἱστοριῶν συλλεγείσα καὶ συγγραφείσα παρὰ Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ Ζωναρά τοῦ (τοῦ om A) γεγονότος μεγάλου δρογγαρίου (δρογγαρίου B) τῆς βίβλας καὶ (καὶ om A) πρωτοσημῆτις AB: Χρονικὸς τοῦ τιμωτάτου μοναχοῦ κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά C. 3 μεταναστεύσαντα ABCW, μεταναστεύσαντα P. 4 καὶ om C. ἑαυτοῦ] ἑαυτῷ AC. 6 ἐκεῖ A, ἐκεῖ B, ἐκεῖ δὲ C. στερήσας με om A. 7 δ' ὅπως] δὲ πάντως A, δὲ παντός B.

ΙΟΑΝΝΙΣ ΖΟΝΑΡΑΕ ΑΝΝΑΛΕΣ.

PRAEFATIO.

1. *E*quidem haud inepte rideri queam ut supervacuis in rebus magis quam in necessariis occupatus, posteaquam enim e medio excessi vitamque delegi solitariam, perpetuo mihi ipsi exilio indicto (idque illius nuda arcanoque consilio factam qui supra nos est, ruptis vinculis meis ereptisque mihi carissimis, cum dolore quidem, utiliter tamen), omnino me iampridem omissis negotiis turbisque repudiatis nihil aliud tractare con-

P I 2 τῶν ἐντακέντων αὐτῇ μολυσμάτων διὰ φανυλότητα πράξεων, καὶ ἅττα ἐξιλεοῦνται τὸ θεῖον ἐφ' οἷς παρώργισται παρ' ἑμοῦ, παραβηκός τις ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ ζητεῖν οὕτω συγγνώμην ἐπὶ τοῖς πταίσμασιν. ἐγὼ δ' ἀμελῶς πρὸς τὸ ἔργον ἐκ τῆς πρὸς τὰ καλὰ νωθρείας διατιθέμενος, περὶ τὸ ἄνεργον ὅ κατέπεινα τὴν σπουδὴν.

Ἄλλ' ἵνα τι καὶ ὑπεραπολογῆσμαι ἑμαυτοῦ, οὐκ οἶκοθεν ὡρμήθητι πρὸς τὸ ἔγκλημα, ἄνδρες δέ με φίλοι πρὸς τοῦτο παρέβησαν, σχολάζοντα βλέποντες καὶ "χρησαί" λέγοντες "τῇ σχολῇ πρὸς ἔργον κοινωφελές, καὶ κείσεται σοι πρὸς τοῦ θεοῦ 10 καὶ τούτου ἀνταπόδομα." προσεπῆγον γὰρ ὡς οἱ περὶ τὰς ἱστορίας πονήσαντες καὶ τὰ πάλαι γινόμενα συγγραψάμενοι, οἱ μὲν διεξοδικώτερον τὰς τε ἄλλας πράξεις τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ C στρατηγήματα συγγεγράφασι, παρατάξεις διηγουμένοι καὶ συμπλοκάς στρατευμάτων καὶ στρατοπεδείας καὶ χάρακας καὶ εἴ τι 15 τούτοις ἐπόμενον, πρὸς δὲ τοῖς περιηγήσεως χωρίων καὶ δυσχωρίας ὁδῶν καὶ ὄρη προσάντη καὶ δύσβατα καὶ ἀυλῶνων στενοχωρίας καὶ πόλεων ὀχυρότητας καὶ πυργωμάτων ὑψη μετέωρα καὶ ὡς ἂν τις φαῖη ἀθέτεια· τοῖς δὲ καὶ πρὸς ἐπίδειξιν συντίθενται τὰ συD γράμματα, ἐπιδεικνυμένοις ὅπως εἶχον περὶ τὸ γράφειν δυνάμει, 20

1 ἐντακέντων B. 4 τοῖς om C. 5 νωθρείας ABC, νωθρίας, PW. 7 ὑπεραπολογῆσμαι ABC, ὑπεραπολογήσομαι PW. 10 κείσεται AC, κείσεται PW. σοι ABCW, σοί τι P. πρὸς τοῦ — τούτου A, κ. τούτου π. τ. θ. PW. 11 προσεπῆγον A. 13 τὰς ἄλλας τε A, om C. 17 ἀυλῶν B, ἀύλων C. 19 συντίθενται B. 20 περὶ τὸ γράφειν om C.

veniebat nisi ea quae animam excolunt et a maculis pravaram actionum assuetudine impressis purgant, quaeque numen infestum mihi ob eius praecepta violata et desertam iustitiae viam placare queant, itaque delictorum veniam impetrare. ego vero, quae mea ad recte faciendum socordia est, rebus necessariis neglectis in supervacuis elaboro.

Tamen, ut pro mei defensione aliquid afferam, non meapte auctoritate susceptum hoc opus est, sed hortatu amicorum: qui cum me otium agere viderent, id aiebant in negotium aliquod esse conferendum, quod et rem publicam iuvaret et ipsum quoque divinum mihi praemium conciliaret. addebant, eos qui historiis et rebus olim gestis describendis laborassent partim cum alia facta veterum tum strategemata prolixius conscripsisse, atque acies instructas, exercituum conflictus, castrametationes, aggeres excitatos et alia huius generis enarrare, praetereaque loca et impedita itinera et montes arduos atque inaccessos, vallium item angustias, urbium munitiones et turrium altitudines immensas propeque in caelum porrectas quasi oculis subiicere; partim scripta sua ad ostentationem retulisse, ut suam scribendi facultatem demonstrarent, eoque

καὶ διὰ τοῦτο δημηγορίας τε μεταξὺ τιθεῖσι καὶ παρεμβατικώτερον
 ἢ καὶ ῥητορικώτερον κεχρημένοις τῷ λόγῳ· ἐνίοις δὲ καὶ εἰς δια-
 λόγους τὸ φιλότιμον ἐτελεύτησεν, ὡς δ' ὀπηρῖκα περὶ τινῶν ἑτερο-
 δοξούντων καὶ σφαλλομένων περὶ τὰ ὄρθα συγγράφονται δόγματα,
 5 διαλέξεις ποιεῖσθαι πρὸς ἐκείνους ὡς πρὸς παρόντας, καὶ διελέ- P I 3
 χειν αὐτῶν τὸ κακὸδοξον, καὶ τῆς ἱερᾶς γραφῆς τοὺς ἑλέγχους
 παρᾶγειν, ἢ καὶ Ἰουδαίους ἀντιλέγειν, καὶ ἐθελοκακοῦντας δει-
 κνύειν αὐτοὺς εἰ μὴ τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον δέχοιντο, καὶ χρήσεις
 κεχρησθῆναι προφητικαῖς, καὶ πρὸς Ἕλληνας αὐθις ἀντικαθίστα-
 10 σθαι, καὶ τὸν ἕθλον ἐκείνων εἰς μέσον παρᾶγειν, καὶ καταμω-
 κῶσθαι τῶν μυθευομένων αὐτοῖς, καὶ τὰς αὐτῶν γραφὰς προφέ-
 ρειν τῆς κακοδοξίας εἰς ἕλεγχον, ἕστι δ' οὗ γινωμολογεῖν τε καὶ B
 ἡθικεύεισθαι. "ταῦτα δ'" ἔφασαν "τοῖς πλείοσι τῶν ἀναγινω-
 σκόντων τὰ τῶν ἱστοριῶν ἐκείνων συγγράμματα, ἵνα μὴ λέγωμεν
 15 πᾶσιν ἴσως, φορτικὰ τε καὶ παρέλκοντι ἡγηγῆται, ὅτι τε σχολῆς
 εἰσι δεόμενα πλείονος, καὶ ὅτι, κἂν ταύτης τύχοιεν τῶν ἐπιόντων
 τὰς ἱστορίας τινές, μάταιον ἐκείνοις ἀποβαίνει τὸ περὶ ταύτας C
 κωνεῖν, τῶν μακρῶν διηγημάτων τῶν περὶ παρατάξεων καὶ πολέ- W I 2
 μων καὶ τοῦ τῶν στρατιῶν διακόσμου καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ὁμοίων
 20 διαφευγόντων τὴν μνήμην, τῶν δὲ γε δημηγοριῶν καὶ τῶν δια-
 λέξεων καὶ εἰς τὸ ἀνύητον περισταμένων τοῖς ἐπιούσι τὰ ἱστο-

1 τε add A. 2 dialógous ABC, dialógos PW. 4 συ-
 γράφονται AC, et B ut videtur. 5 εἰς πρὸς AB, εἰς PW.
 6 ἱερᾶς om A. 7 Ἰουδαίους B. 8 χρήσεις ABC et codi-
 ces Ducangii, ῥήσεις PW ex coniectura Wolfii. 11 προσ-
 φέρειν C. 15 ἴσως om AB, "abest ab aliquot mss" Ducang.
 17 μάταιος C. 19 στρατιωτῶν A. 20 alterum τῶν om B.

conciones interposuisse ac digressiones, oratorio plane modo; partim
 ambitione quadam desinere in dialogos, ut, cum de aliquibus diversae
 opinionis et a rectis sententiis aberrantibus scribant, cum iis quasi
 praesentibus disputent et pravas eorum persuasiones arguant, probatio-
 nibus e sacra scriptura petitis, aut Iudaeos confutent, ipsorumque pra-
 vitate ac pertinacia fieri contendunt quo minus religionis nostrae arcana
 amplectantur, locis prophetarum in medium adductis, atque etiam gen-
 tilibus sese opponere eorumque nugae afferre in medium, ac deliramentis
 fabularum subsannatis scripta ipsorum erroris corrigendi gratia proferre,
 nec non alicubi sententias congerere et de formandis moribus disputare.
 haec aiebant illi si non omnibus at plerisque lectoribus molesta et super-
 vacanea videri, quod et multum otii requirant et, si quibus id suppetat,
 inanis tamen labor sumatur in evolvendis prolixis illis narrationibus prae-
 liorum et bellorum et ordinationis exercituum aliarumque similium rerum
 quae memoria effluere soleant. iam concionibus et disputationibus in
 historia legendis nullum fieri operae pretium. nam quem ex eo capi

ροόμενα. τίνι γὰρ ἔσται τις λυσιτέλεα" ἔλεγον "ἐκ τοῦ γινῶναι τί μὲν ὁ δημαγωγὸς ὕδὲ διεiléχθη τῷ δήμῳ, τί δὲ τοῖς στρατιώταις
D ὁ στρατηγός, ἢ τί τοῖς πρέσβεισιν ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος ἔφη τοῖς ἐκ Περσῶν, ἢ ἄλλοις τοῖς ἐκ Κελτῶν ἢ Σκυθῶν ἢ τοῖς ἐξ Αἰγύπτου τυχόν ἢ τοῖς ἐκ Λακῶν τε καὶ Τριβαλλῶν, τί δ' ἕτερος τῆ συ-
 κλήτῳ βουλῇ ἢ τῆ πληθύνει τῆ δημότιδι δημηγορῶν προσωμίλησαι;"
 τοὺς μὲν οὖν τοιαῦτα ἔλεγον τὰ τῶν ἱστοριῶν ἐκδεδωκέναι συ-
 γράμματα, πεπλατυσμένα δηλαδὴ καὶ πρὸς τὸ φιλοτιμότερον
P I 4 ἀποκλίνοντα, τοὺς δὲ ἀντιθέτως ἐκεῖνοις διατεθῆναι περὶ τὴν τῶν ἱστοριῶν συγγραφὴν, βραχυρρημοσύνη χρησαμένους, κἀντεῦθεν **10**
 περὶ τὰ καιρία ζημιούοντας τοὺς περὶ τὰ σφῶν ἐσπουδακότας συ-
 γράμματα, ἅτε καὶ αὐτὰς τὰς καιριωτέρας τῶν πράξεων τῶν ἱστορουμένων παραλειπούτας ἀνδρῶν, ἐνιας μέντοι καὶ ἐξυμνεῖ-
 σθαι δικαίας, βράχιστα δὲ τινα περὶ ἐκείνων εἰπόντας, καὶ ταῦτα
B μήτε τὸ ἦθος ἐκείνων ἢ τὴν φύσιν παραδηλοῦντα καὶ τὴν προαι- **15**
 ρεσιν, μήθ' ὅπως τῶν βασιλευσάντων ἕκαστος τῆς βασιλείας
 ἐκράτησε, μήθ' ὅστις ἦν πρὸ ταύτης, μήτ' ἐκ τίνων γέγενετο.
 τινὰ δὲ τῶν συγγραμμάτων τούτων καὶ ἀφιλεστέρα μίαν ἐκδεδό-
 σθαι προσετίθουν τῇ φράσει, συντεθεῖσθαι τε αὐτὰ σολοικότερον
 καὶ ἰδιωτικαῖς λέξεσιν ἐκφέρεσθαι ἢ καὶ βαρβάρους ἐνόητε, ὥστε **20**
C ἐντεῦθεν ἀηδῶς τοὺς λόγους ὠμιληκότας πρὸς αὐτὰ διατίθεσθαι.

1 τί] τίς B. 2 ὅδε] ὅδε C. διεiléχθη C. 3 ἢ τοῖς
 πρέσβεισι τί ἔφη ὁ αὐτ. ἐκεῖνος τοῖς ἐκ B. πρέσβεισιν C.
 5 Λακῶν] δαμασκῶν B. τριβαλλῶν ABC. 8 φιλότιμον B.
 9 ἀποκλίνοντα B. 12 τὰς om C. καιριωτάτας B. 15 μήτε
 τὸ] μήτ' AC. 19 συντεθεῖσθαι — 21 ἐντεῦθεν] καὶ ἰδιωτι-
 καῖς ἐκφέρεσθαι λέξεσιν (λέξει A) ἢ καὶ (καὶ om B) βαρβάρους
 ἐνόητε, συντεθεῖσθαι τε σολοικότερον, ὥστε κἀντεῦθεν AB.

fructum, si quis sciat quid vel concionator apud populum vel dux apud milites dixerit, quid item imperator alius legatis Persarum, alius Gallorum aut Scytharum aut Aegyptiorum forsitan Dacorumve aut Triballorum responderit, quae verba alius apud patres conscriptos aut populum fecerit? scripta igitur huiusmodi asserebant latius evagari et ad ambitionem inclinare: alios porro scriptores contrario laborare vitio, qui dum brevitatem affectarent, rerum necessarium cognitione fraudarent lectorem, praeteritis aliquando aut saltem breviter perstrictis praesentium virorum rebus gestis, quae vel divinis celebrari laudibus mereantur, nec declararent qui mores, quae ingenia, quae consilia illorum fuerint, nec quo pacto quisque regum sit potitus regno, qui fuerit ante illud partam, quibus ortus maioribus. addebant, scriptorum illorum quaedam nimium inornata esse dictione, compositione aspera, verbisque plebeis ac nonnunquam barbaris constare: unde fieret ut homines eruditi ab eorum lectione abhorrent. his illi dicendis, et scriptis historicorum

τοιαῦτα λέγοντες καὶ οὕτω τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων ὡς εἴρη-
ται καθαρπτόμενοι, πολλάκις με παρέθρηγον τὰς βίβλους ἀνὰ χεῖρας
λαβεῖν, καὶ παρεύσαντα τὰ πολλά, ὧν τὰ μὲν τῇ μνήμῃ προσυῖά-
νευεν διὰ τὸ πληθὺς ἀποπεφύκασιν, τὰ δ' εἰς οὐδὲν τελευτῶσιν ὀνή-
5 σμιον, τὴν δέ γε πεπλατυσμένην ἐπιτεμόντα διήγησιν, σύντομον
ἱστορίαν ἐκδεδωκέναι, συνοπτικῶς διδάσκουσιν τοὺς ἐπιόντας τὸ D
σύγγραμμα τὰ καιριώτερα τῶν πεπραγμένων ἢ καὶ ἄλλως συμβε-
βηκότων τοῖς περὶ ὧν ἡ συγγραφή διαλέγεται.

Ἐκείνοι μὲν οὖν πρὸς τοιοῦτόν με παρεκλίνουσαν ἀποδύσασθαι
10 πόνημα καὶ τοιοῦδε συγγράμματος ὑπασθαι. (2) ἐγὼ δὲ τὸ μὲν
ἀνεμίενος τὴν γνώμην ὧν (εἰρήσεται γὰρ τὰ ληθές) καὶ ἔραστῶν
συζῶν, τὸ δὲ καὶ ἀσχολίας συνορῶν τὸ πρᾶγμα δεόμενον καὶ P I 5
βίβλων πολλῶν, ὥκνου καὶ ἀνευδύομην πρὸς τὴν ἐγχείρησιν. οἱ
δὲ με νύττοντες οὐκ ἀνέεσαν, καὶ κοτε πρὸς τοῦργον τῇ τῶν
15 νυμῶν συνεχείᾳ διεγηρέκασιν. εἰ γὰρ κοιλαίνεῖν τὸ τῆς πέτρας
σκληρὸν καὶ ἀπόκροτον ῥυτίδος ἐνδελέχεια δύναται, μᾶλλον ὡν
θυνήσεται λόγος ἐνδελεχῆς τὰ ὧτα θυροκοπῶν γνώμης διεγείρει
ἔραστῶν καὶ ἀνεμίενῶν προαίρεσιν. εἰτά μοι καὶ ὡς οὐδὲ πρὸς B
ψυχικὴν ὠφέλειαν ἀκερδῆς ὁ πόνος ἔσται καὶ ἡ περὶ τὴν συγγρα-
20 φὴν ἀσχολία, ἐλήλυθε κατὰ νοῦν. ἤρημοῦντι γὰρ τῷ νοῦ μύλλον
εἴωθε τῆς πονηρίας ἐπιπνέειν τὰ πνεύματα, ἐνθυμήσειν τε φαύ-
λων καὶ λογισμῶν ἄλλοτε ἄλλων ἐπεγείρειν κλυδώνια, καὶ κατα-

2 με] μὲν C. 5 διήγησιν ἐπιτεμόντα C. 9 οὖν om C.
11 ἀνεμίενος A. τῇ γνώμῃ C. 14 δέ] δὲ γε C. 21 εἴωθεν
ἐπιπνέειν τῆς κοιν. B. 22 κλυδῶνα C.

ad hunc modum traducendis, saepe me cohortati sunt ut libris in manus sumptis tam ea praetermitterem quae ob prolixitatem memoria non caperet, quam quae utilitatis nihil haberent, et longa narratione in compendium redacta brevem historiam ederem, quae facta et res memorata digniores quam paucissimis complecteretur et lectoribus velut ob oculos poneret.

Et illi quidem huiusmodi laboris capiendi et talis operis conscribendi auctores mihi fuere: (2) ego vero cum et remisso essem animo (dicam enim quod res est) otioque deditus, et rem esse cernerem magis occupationis, quaeque librorum copiam postulare, dubitabam et ab eo conatu abhorrebam. verum illi me vellicare non prius destiterunt quam improbitate stimulandi ad suscipiendum opus tandem perpulissent. nam si aquae gutta subinde cadendo solidam saxi duritiam cavat, quanto magis oratio crebro aures feriens animi torporem et quietis studium excutit? deinde in mentem mihi venit, laborem illum et historiae scribendae occupationem aliquid utilitatis et lucri etiam animo esse allaturam. nam nequitiae flatus magis adspirare solent menti quiescenti, malarumque cogitationum et rationum alias alios excitare fluctus, eamque conti-

βαπτίζειν αὐτὸν τῇ συνεχείᾳ τῶν προσβολῶν, καὶ ἡ πρὸς ἁμαρτίας
 C ἔξολισθαίνειν ποιεῖν, εἰ καὶ μὴ πράξειςιν ἀλλὰ γε συγκαταθέσειν,
 ἡ τέως ζάλην αὐτῷ πολλὴν ἐπικυμαίνειν καὶ τάραχον. εἰ δέ τισιν
 ὁ νοῦς ἐνησχόληται, διαφεύγειν πέφυκεν ὡς ἐπίπαν τὰς ἐκ τῶν
 πολλῶν λογισμῶν τρικυμίας καὶ τῶν πονηρῶν ἐνδυμήσεων. διὰ τε 5
 τοῖνον τὴν ἐκ τῶν φίλων παράδηξιν καὶ διὰ τὴν τῶν ῥυπαρῶν ἢ
 W I 3 καὶ μεταίων λογισμῶν ἀποσῶβησιν προσήγαγον ἑαυτὸν τῷ σπου-
 D δάσματι.

Οὕτω μὲν οὖν μοι ἐπιβαλεῖν ἐγένετο τῷ παρόντι συγγράμματι.
 εἰ δὲ μὴ δικριβωμένην τὴν περὶ ἐκάστου τῶν ἀναγραφομένων ἱστο- 10
 ρίαν ποιήσομαι, νέμειν μοι συγγνώμην αὐτῷ τοῦς ἐντευξομένους
 αὐτῇ· οὔτε γὰρ βίβλων ἴσως μοι εἰπορῆσαι γενήσεται ὅσαι μοι
 χρειώδεις εἰσι πρὸς τὸ σύγγραμμα, παρὰ τῇ ἐσχατιᾷ ταύτῃ ποιου-
 P I 6 μένω νυκτὴν διατριβὴν, οὔτε πάντες οἱ συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν
 τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν συγγεγράφασι, ἀλλ' ἐν πολλοῖς διαφω- 15
 νοῦσιν, εἴ γε μὴ ἐν τοῖς πλείοσιν. εἰ δὲ καὶ ἀκριβοῦσθαι βουλή-
 σομαι περὶ ἐκάστου τῶν ἱστορουμένων, καὶ δηλοῦν τί μὲν ὄδε περὶ
 τοῦδε λέγει ὁ συγγραφεὺς, τί δ' ἕτερος περὶ τοῦ αὐτοῦ, πολύ-
 στιχον ἂν καὶ αὐτὸς τὴν περὶ ἐκάστου πραγματείαν ποιήσομαι.
 B διὰ ταῦτά μοι παρεῖν δέδοκται τὰ ἐφ' οἷς ἀλλήλοις οἱ περὶ τῶν 20
 αὐτῶν συγγράψαντες ἠναντιῶνται, εἰ μὴ τι τῶν ἄγαν εἴη σπου-
 δαίων καὶ ὁ παραλιμπανόμενον περὶ τὰ καίρια λυμανέται τῇ συγ-
 γραφῇ. εἰ δ' ὁ χαρακτήρ τοῦ λόγου ποικίλλεται καὶ μὴ δι' ὅλου

1 ἁμαρτίαν ἔξολισθαίνειν AB. 12 οὔτε] οὕτω C. ἴσως om A,
 ante βίβλων ponit B. 13 παρὰ om C. 16 καὶ om B.
 18 ὁ συγγραφεὺς om C. 19 ποιήσομαι B. 21 σπου-
 δαίων A.

nenter invadendo demergere, et aut in peccata impellere (si factio minus, at assensu) aut andarum in ea magnam agitationem ac tumultum commovere. animus autem certis negotiis occupatus effugere fere solet multarum cogitationum pravaruque cupiditatum decumanos fluctus. igitur tum amicorum cohortationibus, tum sordidas aut inanes curas expellendi studio, ad opus hoc suscipiendum sum adductus.

Ita factum est ut hanc provinciam acciperem. quod si minus exquisite perfectae fuerint huius singulae partes, veniam a lectoribus peto. fortassis enim in hoc secessu nunc agenti mihi neque copia librorum ad condensam historiam necessaria suppetet, neque scriptores omnes iisdem de rebus eadem tradiderunt, ut non in pluribus, saltem in multis dissentientes. quod si omnia curiose persequi voluero, ac recensere quid alijs atque alijs eadem de re dixerit, mihi etiam prolixum unaquaque de re nascetur opus. quapropter contrarias historicorum narrationes praeterire mihi visum est, nisi quid maximi fuerit momenti, quo praetermisso ipsa historiae integritas labascet. iam dictionem esse

δμοίος ἔστιν ἑαυτῷ, θαυμαζέτω μηδεὶς μηδέ τις τὸν λόγον αἰταῖτο ἢ τὸν τούτου πατέρα μὲν. ἐκ πολλῶν γὰρ βίβλων τὰς ἱστορίας ἐρανισάμενος, ἐν γε πολλοῖς ταῖς τῶν συγγραφέων ἐκείνων χρησαί- C μην ἂν συνθήκαις καὶ φράσεσιν, ἐν ὅσοις δ' ἂν καὶ αὐτὸς παρεφ- 5 δῆσω ἢ παραφράσω, πρὸς τὸν ἐκείνων χαρακτήρα τὴν ἰδέαν τοῦ λόγου μοι μεταρμύδομαι, ἵνα μὴ ἀσύμφωνος αὐτῇ ἑαυτῇ δοκῇ ἢ γραφῇ.

3. Ἀλλὰ μοι πρὸ τῆς ἱστορίας κεφαλαιωδέστερον εἰρήσθω D τίνα τὰ ἱστορηθησόμενα, ἵν' εἰδοῖεν οἱ τῷ συγγράμματι ἐντευξέ- 10 μνοι ὡς πολλῶν τε καὶ τούτων ἀναγκασιότατων ἱστοριῶν ἐν εἰδήσει γενήσονται. περιέχεται γοῦν τῇ ἐπιτομῇ ἢ Ὀκτάτευχος καὶ ὄσα ἐν ἐκείνῃ ἱσθόρηται· καὶ τῶν Βασιλειῶν αἱ βίβλοι ταύτῃ συμπεριέ- χονται, καὶ ἐπ' αὐταῖς τὰ Παραλειπόμενα, καὶ ὄσα ὁ Ἑβραῖος Ἰώσηπος ἀρχαιολογῶν ἢ τῶν παλαιότερων εἶπεν ἐπέκεινα, ἢ παρεκ- 15 βατικώτερον ἢ καὶ ἀλλοιότερόν τι παρ' ἐκείνους ἱσθόρησε· καὶ τὰ P 1 7 τοῦ Ἑσδρα, τὰ τε τῶν αἰχμαλωσιῶν τῶν Ἑβραίων, προτέρας μὲν τῆς τῶν δέκα φυλῶν ἢ παρὰ τοῦ Ἀσσυρίου Σαλμανουσαρ γέγονε τὴν Σαμάρειαν ἐλόντος πολιορκία καὶ τὸ ἔθνος αἰχμαλωτίσαστος καὶ πέραν Ἐυφράτου ἀπαγαγόντος καὶ κατοικίσαντος, εἰς δὲ Σα- 20 μάρειαν μετοκίσαντος ἔθνη τινὰ ἃ Χουθαιοὶ ἐπωνομάζοντο, εἶτα

4 δ' ἂν καὶ B, δὲ καὶ AC, δ' ἂν PW. 5 ἦ] καὶ B. παρα- φράσω AB, παρεφράσω PW. ἐκείνων A. 6 μοι ABC, 11 ὄσων B. 13 ὁ ABCW, om P. 14 εἶπεν ABC, εἰς εἶπεν PW. ἢ καὶ παρεκβ. A. 15 ἀλλοιότερον A, ἀλλοιω- 16 ἔξω B: infra lib. 4 19 ἀπαγαγόντος C. cap. 5 est Ἑζρας. τὰ τε] ταύτης A. εἶτα δὲ Σαμ. μετοκίσαντος om C.

variam nec per omnia sui similem ne quis miretur neve culpet aut orationem aut me auctorem illius. cum enim historiam e variis scriptoribus veluti stipem colligere necesse habeam, in multis illorum et dictione et compositione utendum erit: sicubi tamen ipse de meo aliquid interiecero et inseruero, stylus ad illius, quem sequar auctorem, formam accommodabitur, ne scriptura a sese dissidere videatur.

3. Enimvero antequam ipsam rem aggrediar, summam ea complectenda sunt quae tractabantur, ut norint lectores quam multas easque summe necessarias historias sint cognituri. continentur igitur hoc compendio octo primi Bibliorum libri et quae in illis narrantur, Regum item libri et Paralipomena, quaeque Iosephus Hebraeus in Antiquitatibus aut antiquioribus addidit, aut copiosius aut aliter paullo quam ab illis factum est enarravit; et libri Esdrae, et captivitates Hebraeorum, quarum prior decem tribuum sub Assyrio Salmanasare contigit, qui Samaritanam gentemque obsidione cepit, eaque ultra Euphratem abducta gentes quasdam Samaritanam transtulit qui Chuthaei cognominabantur,

καὶ τῆς παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐπενηρημένης τῆ Ἱερουσαλήμ,
 B καὶ ὡς ἔρημος ἡ πόλις ἐγένετο καὶ ὁ ναὸς ἐνεπέπηροτο καὶ τὸ ἔθνος
 ἅπαν ἐξηνδραπόδιστο· καὶ ὡς μετὰ ἑνιαυτοὺς ἑβδομήκοντα κατὰ
 τὰς προρρήσεις τῶν προφητῶν ἐκκεχώρηται τῷ λαῷ ὑπὸ Κύρου
 τοῦ τῆν Ἀσσυρίων βασιλείαν καθρηκότος ἐπανελθεῖν εἰς Ἱερου- 5
 σαλήμ καὶ τὴν πόλιν ἀνεγείραι καὶ ἀνακατασκευάσαι τὸ ἱερόν· τίς τε ἦν
 ὁ Κύρος, καὶ ὅπως τὴν Ἀσσυρίων βασιλείαν κατέλυσε, καὶ τίνες
 C μετ' ἐκεῖνον τῆς βασιλείας ἐκράτησαν· καὶ ὅπως καὶ παρὰ τίνων
 ἡ τῆς πόλεως ἐκωλύθη οἰκοδομή, καὶ τίνος αὐθις ἡ ταύτης ἐξεχω-
 ρήθη ἀνεγερσις· καὶ περὶ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, καὶ ὅπως ἔκρινε 10
 τὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ὄνειρα καὶ τοῦ Βαλτάσαρ τὴν ὄρασιν
 δετ' εἶδεν ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος τῆς χειρὸς τὸν ἀστράγαλον γράφοντα
 ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ περὶ τινων τῶν τοῦ προφήτου ὁράσεων, ἃ πάντα
 D μετὰ συνευρημένης ἰσχύου ἐξηγήσεως· καὶ περὶ τῶν τριῶν
 παίδων καὶ τῶν εἰς αὐτοὺς ἡ δι' αὐτῶν γεγονότων ὑπὸ θεοῦ ἕξαι- 15
 σίων· περὶ τε τῆς Ἑσθῆρ καὶ ὅπως τὸ τῶν Ἑβραίων γένος πανω-
 λεθρίας αὐτῆ ἐρρώσατο· καὶ περὶ Ἰουδῆθ ἢ τὸν Ὀλοφέρνην κατα-
 W I 4 σοφισαμένη ἀνείλε καὶ τὴν αὐτοῦ στρατιάν παρέδωκεν εἰς ἀπώ-
 λειαν· καὶ περὶ Τωβίτ, καὶ ὅπως ἀορασίᾳ πληγείς καὶ ἐξ εὐπορίας
 P I 8 εἰς ἀκριβῆ πενίαν συναλαθεῖς αὐθις δι' ἀγαθοεργίαν θεοῦ προνοίᾳ 20
 τετύχηκε τοῦ ὄραν καὶ πλοῦτου δαυρλίαν ἔλαβεν. ἀλλὰ καὶ τὰ

5 τὴν BC, τὴν τῶν PW. ἐπανελθεῖν A, ἀνελθεῖν PW.
 7 τὴν ABC, τὴν τῶν PW. 9 συνευρημένη B. 16 τῆς]
 τὴν A. 17 Ἰουδῆθ ABC, Ἰουδῆθ PW, quae infra lib. 3 cap. 12
 Ἰουδῆθ. 19 τωβίτ A: cf. lib. 3 cap. 13. tertium καὶ om A.
 ἀπορίας C. 20 δι' ἀγαθοεργίαν om B. 21 ἔλαβεν]
 ἔσχικεν AB.

altera sub Nabuchodonosore, captis Hierosolymis, urbe deserta et templo incenso, totaque gente in servitatem abducta; utque post annos septuaginta secundum oracula prophetarum a Cyro, Babylónico regno everso, populo Hierosolyma redire concessum sit et urbem instaurare et renovare templum; quis fuerit Cyrus, ut regnum Assyriorum evertit, qui post eum id regnum tenuerint, quemadmodum et a quibus urbis aedificatio prohibita fuerit, a quo fursus eius instauratio concessa. agitur etiam de Daniele propheta, ut Nabuchodonosoris somnia exposuerit et Baltasaris visionem, cum barbarus ille articulum manus scribentem vidit in pariete, et de quibusdam prophetas visionibus, quae omnia brevi enarratione adiecta recensentur; de tribus item pueris, et miraculis vel in eos vel per eos divinitus editis; de Esthere, ut a gente Hebraeorum interfectionem averterit; de Iuditha, quae Holofernem fraude sustulit et eius exercitum ad interitum dedit; deque Tobia, ut is caecitate percussus et ex prosperitate ad extremam egestatem redactus, ob beneficentiam suam dei providentia visum receperit opumque affluentiam.

τοῦ Μακεδότος Ἀλεξάνδρου ἐνταῦθα συντέμνεται, μνησθεῖσθαι
 τῆς ἰστορίας ἀναγκαίως ἐκείνου διὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι τῇ Ἱερουσαλῆμ
 μετὰ τὴν ἐν Ἰσσοῦ τοῦ Λαρείου προτέραν ἦταν ἐπιδηδήμηκε καὶ
 τὸν ἀρχιερεῖα διαφερόντως ἐτίμησε, καὶ ὅπως τὴν Περσῶν κατέ-
 5 λυσε βασιλείαν καὶ ὑφ' ἐαυτὸν ἐποίησατο, καὶ ὅσον ἐβασίλευσε B
 χρόνον, καὶ ὡς εἰς τέσσαρας ἀρχὰς ἢ ἐκείνου βουσιλεία θανόντος
 μεμέριστο· καὶ ὅσα τοῖς Ἰουδαίοις ἐξ Ἀντιόχου γέγονε τοῦ Ἐπι-
 φανοῦς, τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων ἐνὸς ἀπογόνου τυγχάνοντος·
 καὶ ὡς οἱ Ἀσαμωναῖοι τούτῳ ἀντίστησαν καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ τυραν-
 10 νίδος τοῖς ὁμοεθνεῖς ἐλυτρώσαντο, καὶ τίνες οὗτοι, καὶ ὅπως τῶν
 ὁμοφύλων καὶ ἐπὶ πόσον προέστησαν· καὶ ὡς μετὰ τὴν ἐκ τῆς
 αἰχμαλωσίας τῆς ὑπ' Ἀσσυρίων εἰς τὴν Ἱερουσαλῆμ ἐπανέλευσιν C
 οὐκ ἦν τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος βασιλευμένον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν
 ἀρχιερέων ἀρχόμενον· καὶ ὅτι οἱ τῶν εἰρημέτων Ἀσαμωναίων ἀπό-
 15 γονοὶ τὴν ἀρχιερατικὴν τιμὴν περικείμενοι καὶ τὰ τοῦ ἔθνους ἰθὺ-
 νοστιες καὶ διάδημα ἐαυτοῖς περιέθετο· καὶ ὅπως Ἐρχανοῦ καὶ
 Ἀριστοβοῦλου τῶν ἀδελφῶν διενεχθέντων περὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς βασι-
 λείας ὁ Μάγνος Πιομπήγιος στρατηγῶν τότε Ῥωμαίων, διατεῖσαι D
 μετακληθεῖς τοῖς ὀνόμασι, τὴν τε πόλιν εἴλε τῆς Ἱερουσαλῆμ καὶ
 τὸ ἔθνος τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέταξε· καὶ ὅπως Ἡρώδης ὁ Ἀντιπάτρου
 υἱὸς μετὰ ταῦτα τῆς τῶν Ἰουδαίων βασιλείας ἐκράτησε, καὶ τίς ἦν

1 ἐνταῦθα] ἐν ταύτῃ B. 2 ἀναγκαίως om A. καὶ ἐκείνου AB.
 6 ἢ ἐκείνου βασιλεία θανόντος AC, ἐκείνου θανόντος ἢ ἐκείνου
 βασιλεία PW. 7 ἐξ ἀντ. οἱσὶν Ioud. A. ἐπιφανοῦς C.
 8 Ἀλεξάνδρου] ἐκείνου AB. 10 ὁμοεθνεῖς AB, ὁμογενεῖς PW.
 11 πόσει C. ἐν om C. 12 τῆς ὑπ'] ἐπὶ C. 14 of
 om A. 17 διωχθέντων A. 19 εἰς τῆς] εἰς A. 20 ὁ
 add ABC.

tiam. praeterea res Alexandri Macedonis hic perstringuntur, cuius
 mentio facienda fuit eam ob alia, tum quod post priorem Darii cladem
 ad Issam acceptam Hierosolyma profectus summum pontifici honorem
 habuit; ut Persarum regnum eversum occuparit, quamdiu regnarit, ut
 imperium ab eius obitu in regna quattuor fuerit divisum; quae Iudaei
 ab Antiocho Epiphane, uno ex posteritate successorum Alexandri, per-
 pessi sint; ut Asamonaei illi restiterint ac populares suos ab illius ty-
 rannide liberarint; qui illi sint, quomodo et quamdiu populo praefue-
 rint; ut post reditum ab Assyria captivitate Iudaica gens non regibus
 sed pontificibus paruerit; ut Asamonaeorum quos diximus posteri summi
 sacerdotii honore praediti ac genti suae imperantes diadema etiam
 assumpserint; ut Pompeius Magnus Romanorum imperator ad compo-
 nendam Hyrcani et Aristobuli fratrum de regno contentionem arcessitus
 tam urbem Hierosolymorum ceperit tum gentem Romanis subiecerit;
 ut deinde Herodes Antipatri filius regno Iudaeorum potas sit, quis ille

- οδτος και ὄθεν κατήγετο και ὄσα κατ' ὄλιον ἐκείνω συμβέβηκε και
 μέχρι τίνος οἱ ἐξ ἐκείνου τῆς βασιλείας ἐκράτησαν· καὶ τίνος τρό-
 που και ἐξότου ἠγεμόνες ἐκ Ῥώμης εἰς Ἰουδαίαν ἐστέλλοντο· και
 P I 9 ὄσα περι τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Ἰώσηπος συνεγρά-
 ψατο, ἀλλὰ μέντοι και περι τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· και διὰ τίνος 5
 αἰτίας τοῦ τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκειν Ἰουδαῖοι ἀπέστησαν, και ὄπως
 τὸ ἔθνος αὐτῶν ἐπολεμήθη παρὰ Ῥωμαίων, και παρὰ τίνος ἡ
 Ἰερουσαλήμ και ὄπως ἐξεπορδήθη τὴν τελευταίαν και μὴ σχοῦσαν
 ἀνάκλησιν πόρθησιν.
- B 4. Ῥωμαίων δὲ και τῆς Ῥώμης μνησθείσης τῆς ἱστορίας, 10
 ἀναγκαιῶν μοι ἐνομίσθη και περι τούτων συγγράμασθαι, και
 παραδοῦναι πόθεν τὸ τῶν Ῥωμαίων ἔθνος καὶ τίνος ἐσχκε τὴν
 ἀρχήν, και παρὰ τίνων ἡ τῆς Ἰταλίας χώρα πρώην κατέκειστο·
 ὄθεν τε προήχθη Ῥωμύλος εἰς φῶς ὁ τῆς Ῥώμης γενόμενος οἰκιστής,
 και ὄπως ἀγηρέθη Ῥώμος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, εἶτα κάκεινος ἐγένετο 15
 C ἀφανής· και ὄπως πρώτον ἡ πόλις αὐτὴ ἐβασιλεύθη, και ἔθεισιν
 οἰοῖς και νομίμοις ἐχρήσατο· και ὄς εἰς τυραννίδα τὴν βασιλείαν
 ὁ Σούπερβος Ταρκύνιος μεταγαγὼν καθηρέθη, και ὄσους πολέ-
 μους και οἰους ἡ Ῥώμη διὰ τὴν ἐκείνου καθάρσεις ἤνεγκε· και ὄς
 εἰς ἀριστοκρατίαν, εἶτα και δημοκρατίαν μετηνέχθη Ῥωμαίοις τὰ 20
 πράγματα, ὑπάτων και δικτατόρων, εἶτα και δημάρχων τὴν ταῦν

2 ἐξ add A. τὴν βασιλείαν B. 4 ἡμῶν Ἰησοῦ om B.
 6 ἀπέστησαν A. 7 αὐτῶν om B. 11 μοι om A. 12 και
 τίνος ἐσχκε και τὴν C. 14 οἰκιστής ABCW, οἰκιστὴρ P.
 15 και om C. 16 και οἰοῖς ἔθεισιν και νομίμοις B.
 ἔθνεσιν A. 20 ἀριστοκρατίαν et δημοκρατίαν A, —αίαν PW,
 —αίτην C. 21 δικτατόρων et p. 13 2 δικτατορία] infra
 p. 338 494 535 et passim ω.

fuerit, unde oriundus, quantae clades eius domesticae, quousque posterii illius regnum tenuerint; quomodo quaque de causa praesides in Iudaeam sint missi; et quae de servatore nostro Iesu Christo Iosephus scripserit deque Ioanne Baptista; qua de causa Iudaei a Romano imperio desciverint, ut gens eorum bello a Romanis petita sit, a quo et quomodo Hierosolyma postremum excisa nec amplius instaurata sint.

4. Facta autem Romanorum et Romae mentione necessarium mihi visum est de his etiam scribere, et tradere unde populus Romanus et a quo originem duxerit, qui olim Italiae regionem coluerunt, unde Romulus in lucem prodierit Romae conditor, ut interfectus sit Remus frater eius, ac post ille etiam inter mortales esse desiderit; ut illa urbs principio regibus paruerit, quibus sit usa moribus et institutis; ut Tarquinius Superbus regno in tyrannidem mutato pulsus sit, quot et qualia bella Roma ob illius expulsionem sustinuerit; ut res Romana primum ab optimatibus, post etiam a populo administrata fuerit, summa rerum in

ποιονῶν ποιουμένων διοίκησιν· καὶ τίς μὲν ἡ ὑπατεία τὸ παλαιὸν ἦν, D
 τίς δὲ ἡ δικτατορία, τί δ' ἦν τὸ ἔργον τῶν τιμητῶν, καὶ πόσος
 ὄριστος χρόνος ἐκάστη τῶν ἀρχῶν τούτων; καὶ οἷος ἐγένετο παρ'
 5 ἐκείνοις ὁ θρίαμβος, καὶ ὅθεν παρήχθη τοῦτο τὸ ὄνομα· καὶ ὅσα
 ἐν τοῖς καιροῖς τῶν ὑπάτων ἐγένοντο, εἰ καὶ μὴ πάντα, ἐνδεία
 βιβλῶν τῶν ταῦτα διηγουμένων· καὶ ὅπως ὕστερον ἐκ τούτων εἰς
 μοναρχίαν ἡ ἀρχὴ τοῖς Ῥωμαίοις μετέπεσε· καὶ ὡς πρῶτος ταύτης, P I 10
 εἰ καὶ μὴ καθαρῶς, ὁ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ μετεποίησατο, εἶτα W I 5
 ἐπὶ βήματος ἀναιρεθέντος αὐτοῦ παρὰ τῶν τῆς ἐλευθερίας ἐξεγο-
 10 μένων, ὁ Αὔγουστος Ὀκτάβιος Καῖσαρ, ἀδελφιδοῦς ὦν τοῦ ἀνη-
 ρημένου Καίσαρος καὶ εἰσποιηθεὶς ἐκείνῳ, τοὺς φονεῖς τοῦ θετοῦ
 μετῆλθε πατρός, ἔχων καὶ τὸν Ἀντώνιον τοῦ ἔργου αὐτῷ συναϊρό-
 μενον, μετέπειτα δὲ κακίεινῳ διενεχθεὶς, καὶ νικήσας ναυμαχίᾳ B
 περὶ τὸ Ἄκτιον, εἶτα καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν σὺν τῇ Κλεοπάτρᾳ
 15 φυγόντα ἐπικαταλαβὼν, εἰς τοῦτο περιέστησεν ἀνάγκης τὸν ἄνθρωπον
 ὡς καὶ διαχειρισασθαι ἑαυτόν· ὅση τε φθορὰ τῶν Ῥωμαίων ἐν
 τοῖς ἐμφυλίοις τούτοις πολέμοις ἐγένετο, πρότερον μὲν πρὸς Βρού-
 τον καὶ Κάσσιον καὶ τοὺς ἄλλους ἀναιρέτας τοῦ Καίσαρος τοῦ
 Ὀκταβίου καὶ τοῦ Ἀντωνίου ἀντικαθισταμένων, εἶτα καὶ πρὸς C
 20 ἀλλήλους μαχουμένων αὐτῶν· καὶ ὡς ἐζωγράφη μὲν ἡ Κλεοπάτρα
 ἡ τῆς Αἰγύπτου βασίλισσα, οὕσα τῶν Πτολεμαίων ἀπόγονος,

3 ἐκάστου B. ἐγένετο B. 5 τῶν ὄπ. ἐγ.] ἐγένοντο τῶν
 ὑπατειῶν A, ἐγένετο τῶν ὑπάτων C. 6 ἐκ om C. 7 ταύ-
 της AB, ταῦτα PW. 9 παρὰ] περὶ A. 12 καὶ τὸν ἀντ.
 ἔχων B. 15 καταλαβὼν AC. 16 καὶ om AB. 17 τούτοις
 πολ. AB, πολ. τούτοις PW. 20 ὡς om C.

consules et dictatores, mox etiam in tribunos plebis translata; quid olim fuerit consulatus, quid dictatura, quod censorum munus, quantum temporis cuique horum magistratuum praefinitum; qualis apud illos triumphus, unde nomen hoc deductum; quae temporibus consulum gesta fuerint, quamvis non omnia ob librorum penuriam quibus illa tradita sunt persequemur; ut tandem Romanum imperium in unius potestatem ceciderit; ut C. Iulius Caesar mutationis huius primus auctor, etsi non universae, fuerit; ut eo ab his qui libertatem tuebantur in curia interfecto Octavio Caesar Augustus, interfecti Caesaris ex sorore nepos ab eoque adoptatus, interfectores patris ultus fuerit, adiutore Antonio, quem deinde orto dissidio navali praelio ad Actium superatum et fuga Alexandriam cum Cleopatra elapsam nactus ad manus sibi ipsi afferendas compulerit; quantae Romanorum in civilibus istis bellis strages sint editae, Octavio et Antonio primum Cassium et Brutum caeterosque Caesaris percussores persequentibus, deinde inter sese bellum gerentibus; ut Cleopatra Aegypti regina ex gente Ptolemaeorum viva in potestatem

ἀπέλε δὲ ἐαυτὴν κάκεινη, ὡς εἰκάσθη, ἀσπίδος δῆγματι· καὶ οὕτω μετ' ἐπικαίων λαμπρῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπαυελῶδ' ὁ Ὀκτάβιος τῆς αὐτοκρατίας ἀντεποιήσατο καὶ εἰς ἀκριβῆ μοναρχίαν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν μετήνευχε· καὶ τίνες μετ' αὐτὸν ἐμονάρ-
 D χησαν, καὶ ὅπως ἕκαστος τῆς ἀρχῆς ἐπέβη, καὶ ὅπως καὶ ὅσον 5 ἤρξε, καὶ ὅτω τέλει τῆς ζωῆς συνέκυρσε· καὶ τίνες ἐπὶ τούτων μετὰ τοὺς σεπτοὺς ἀποστόλους τοὺς θρόνους ἐκόσμησαν τῶν τεσσάρων μεγάλων ἐκκλησιῶν, τῆς Ῥώμης λέγω καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀντιοχείας τε καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ὅσοι τούτων μαρτυρικοῦ τέλους κατηξιώθησαν· ὅπως τε μᾶλλον τῶν ἄλλων κατὰ Χριστια-
 P I 11 νῶν ἐξελύτησαν Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκούλιος, καὶ ὡς τὴν ἀρχὴν ἀποθήμενοι ἐτέρους ἀνθ' ἐαυτῶν χειροτόνησαν Καίσαρας, ὧν εἷς ἦν Κωνσταντίος ὁ Χλωρὸς ὁ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πατὴρ, τῆς ἀρχῆς τῶν Γαλλῶν καὶ τῆς Βρετανίας ἀπονεμηθείσης αὐτῷ· καὶ ὡς θνήσκων ἐκεῖνος τὸν πρωτότοκον 15 υἱὸν ἑαυτοῦ, τοῦτον δὴ τὸν ἰσαπόστολον Κωνσταντῖνον, τῆς οὐ-
 B κείας ἀρχῆς διάδοχον ἐποιήσατο· καὶ ὡς μονάρχης οὗτος κατέστη, τοὺς λοιποὺς καταγωνισάμενος; ὁφθέντος αὐτῷ τοῦ σταυρικοῦ σημείου δι' ἀστέρων ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὡς προσεληλύθει Χριστῷ καὶ τὴν πίστιν ἐπλάτυνε, παρησιασάμενος δὸς τῷ κηρύγματι, καὶ ὅπως 20 ἐν τῷ Βυζαντίῳ πόλιν ἑαυτῷ ἐπάνυμον ὑποκόδομησε, Νέαν Ῥώμην

3 καὶ ὡς εἰς A. 4 ἡγεμονίαν] ἀρχὴν B. 5 ὅσον ABC, ἐφ' ὅσον PW, additæ ἐφ' a Wolfio; cf. p. 15 v. 4. 6 συνα- κρήσει AB. 13 ἦν post εἰς AB, post Χλωρὸς PW. Κωνσταντῖνος] κωνσταντῖνος W et aliquot codices Ducangii. 16 αὐτοῦ A. 17 μονάρχης A. 19 τῷ om B. 21 ἐπάνυμον AB, ὁμώνυμον PW.

victoris venerit et se ipsa, ut coniectura fuit; morsu aspidis serpentis sustulerit; ut hoc modo victorius illustris Octavius Romam ingressus imperium uni sibi usurparit, principatu Romanorum plane in monarchiam commutate; qui ei successerint in imperio, ut quisque imperium susceperit, ut et quamdiu imperarit, quem vitae exitum habuerit; qui sub his post sanctos apostolos quattuor magnarum ecclesiarum thronos ornarint, Romanae inquam, Alexandrinae, Antiochenae et Hierosolymitanae; qui ex his in martyrum numerum et dignitatem sint recepti; ut Diocletiani et Maximiani Heroulli insignis prae caeteris rabies in Christianos exstiterit; ut fidem abdicato imperio alios loco Caesares surrogarint, quorum unus fuit Constantius Chlorus, Magni Constantini pater, cui Galliarum et Britanniae imperium fuerat attributum; ut hic moriens primogenitum suum Constantinum, pietate apostolis conferendum, imperii successorem designaverit; ut hic unus rerum sit potitius subactis caeteris, cum signum orucis per stellas in caelo formatum ei apparuisset; ut ad Christum se contulerit fidemque propagarit, evangelii libere praedicandi potestate data; ut Byzantii urbem sibi cognominem aedificarit,

ὀνομάσας αὐτήν, καὶ τὴν βυσιλείαν ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης C
 εἰς ταύτην μετήνεγκε· καὶ τίνες μετ' ἐκείνων ἐν αὐτῇ ἰβασίλευσαν,
 καὶ οἶος ἕκαστος ἦν τοῖς τρόποις ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ σέβας, καὶ
 ὅσον ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς, καὶ ὅπως μετέλλαξε τὴν ζωὴν· τίνες τε
 5 τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει προέστησαν ἐκκλησίας, καὶ ἐφ' ὅσον
 ἕκαστος, καὶ τίνες αὐτῶν τοῦ ἔρθου ἀντείχοντο δόγματος, τίνες
 δὲ γέγονασιν ἑτερόδοξοι, καὶ ὅπως τῶν τῆδε μετελήλυθεν ἕκαστος· D
 καὶ ἐπὶ τίνων αὐτοκρατόρων καὶ πατριαρχῶν καὶ κατὰ τίνων αἱ
 σύνοδοι συγκατεστήθησαν. οὕτω τε κατὰ τὸν ὁ λόγος μέχρι τῶν
 10 καθ' ἡμᾶς γεγονότων αὐτοκρατόρων, περιλαβεῖ τὴν συγγραφὴν,
 πολλῶν ἐν τῷ μέρει καὶ ἀποκρούων ἄλλων μνησθέντων ἱστοριῶν.
 ἀρκτέον δέ μοι τῆς συγγραφῆς ἀρχὴν ταύτης ποιουμένῳ τὴν P I 13
 ἀρρητον πρώτην ἀρχὴν τὴν τῶν ὅλων αἰτίαν τὴν ἀναρχὸν τε καὶ
 ἀχρονον, καὶ τῶν ὑπ' ἐκείνης παραχθέντων ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς
 15 ὑπόστασιν καὶ οὐσίωσιν τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν γένεσιν.
 [Ἦν οὖν αἰεὶ τὸ θεῖον, ὑπὲρ αἰτίαν πᾶσων καὶ δύναιεν
 ἐκλάμπων ἀχρότως, καὶ τῷ κάλλει τῆς οικείας δόξης τε καὶ λαμ-
 πρόνητος αἰδίας κινούμενον, καὶ ἀνάρχως μὴτ' ἐκ τίνος ἄλλου W I 6
 προϋποστὰν πρότερον οὐσιώματος, μὴδ' ὕστερον αὐτομάτως B
 20 γενόμενον ἐξ οὐκ ὄντων καὶ εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἑαυτοῦ δόξης

4 ὅσον AC, ἐφ' ὅσον FW; cf. p. 14 v. 5. 5 κωνσταντινου-
 πόλει A, Κωνσταντινου πόλει FW. 6 ἀντείχοντο δόγματος AB,
 δόγμ. ἀντ. FW. 7 καὶ ABCW, om P. 8 κατὰ] μετὰ C.
 10 αὐτοκρατόρων γεγονότων B. 12 ἀρκτέον] hinc opus ipsum
 incipit apud Ducangium, non item in libris mas. 13 ἀρρητον
 om AB. 15 τὴν τε παραγ. A. 16 [ἦν οὖν — p. 16 11
 ἐσθυσίως] om AB et codices Ducangii: uncis inclusi.

Novae Romae nomine indito, atque imperium ex vetere Roma in hanc
 transtulerit; qui post eum ibi regnarint, quibus quisque fuerit moribus,
 qua pietate, quamdiu tenuerit imperium, ut e vita discesserit; qui
 Cpolitanae ecclesiae praefuerint, et quamdiu quisque; qui ex illis rectam
 sententiam tenuerint, qui ab ea ad alias opiniones defecerint, ut quis-
 que ex hac vita migrarit; sub quibus imperatoribus et patriarchis et
 contra quos concilia fuerint congregata. sic usque ad nostri temporis
 imperatores descendens oratio consummat historiam, multarum interim et
 occultarum rerum facta mentione. sumendum autem mihi est huius ope-
 ris exordium ab ineffabili primo principio, causa rerum omnium, prin-
 cipii et temporis experte, et ab iis quae ab illo ex nihilo producta sunt
 ut essent atque subsisterent, naturamque et ortum suum ab illo con-
 secuta.

[Fuit igitur deus semper, super omnem causam et potentiam
 effulgens sine tempore, cum maiestate suae gloriae ac splendoris aeter-
 num moveretur, et sine principio neque ex alia quapiam re prius nata
 ortus, neque post ultro ex iis quae non fuerant factus aut paulatim ad

16 IOANNIS ZONARAE ANNALIUM PRAEFATIO.

ἐπὶ μικρὸν προῖόν, ἀλλ' ὄν ἀεὶ καὶ διαμένον, ὡς ἔγνω μόνον
 ὑπερφυσῶς τὸ τῆ βλάβη τῆς θεότητος πάντα διερευνῶν πανάγιον
 πνεῦμα καὶ τοῦτοις συναῖδιως ἐπεντυφῶν καὶ συναγαλλιῶμενον.
 ἐπεὶ δὲ δι' ἄκραν ἀγαθότητα καὶ πέλαιος ἑλέους καὶ οἰκτιρῶν
 ἄφατον τὸν ὄρατὸν τουτονὶ κόσμον εἰδοποιῆσαι προεἴλετο, κἄν-5
 P I 14 τεῦθεν ἐς μέσον παραγαγεῖν τὸν δεῦτερον μὲν τῷ ποιήματι, πρῶ-
 τον δὲ καὶ ἐξάλισον τῷ χαρίσματι κόσμον, ὅσῳ καὶ κατ' εἰκόνα
 θεοῦ πεπλαστούργηται, φημὶ δὴ τὸν ἄνθρωπον, οἷά τινι χρησά-
 μενον ἀρίστη πρὸς τὴν δημιουργίαν ὁδῷ, τὰς αὐλοὺς πρότερον
 δυνάμεις καὶ οὐρανίους ταξίαρχας ὑφίστησιν, ἐννοῶσαν ἀπαξα-10
 πλωῶς, προβεβηκυίας θᾶττον ἢ λόγος εἰς ἔργον τῆς ἐνθυμήσεως.]

3 συναγαλλόμενον PW. 8 χρησάμενος PW: sic p. 26 v. 21
 libri omnes τὸ θεῖον ... κρηγνάσας.

suae gloriae complementum progressus; sed semper est et permanet, id
 quod supra naturam solus novit sacrosanctus ille spiritus, qui omnes
 divinitatis recessus perscrutatur atque in his exsultans perpetua suavitate
 una perfruitur. posteaquam autem ex summa bonitate et immensa mise-
 ricordia et ineffabili benignitate adspectabilem hunc mundum formare
 instituisset, atque exinde in medium producere mundum, ut opere se-
 cundum, ita gratia primum et admirabilem, ut qui ad dei sit imaginem
 conformatus, hominem inquam, viam ad opificium ingressus optimam,
 omnis ex materia concretionis expertes potestates et caelestes centu-
 riones prius condidit, solo mentis conceptu, cogitatione illa dicto citius
 in opus progressa.]

LIBER PRIMUS.

1. Θεός ἐστὶ μὲν ἀνευδεῆς φύσις, αὐτῇ ἑαυτῇ αὐτάρκης εἰς δόξαν καὶ εἰς κατάληψιν, οὕτα τῆς παρ' ἑτέρων δεομένη δόξης οὐδ' ἑτέρω καταληπτῆ· εἰ μὴ τις φαιή καταληπτὸν εἶναι τὸ ὑπερφρον αὐτῆς καὶ τὸ ἀκατάληπτον. Θεὸν δὲ λέγων πατέρα φημι καὶ υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἃ ἡ Θεότης κατὰ τὸν μέγαν πατέρα τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. οὕτω δ' ἔχον τὸ θεῖον πρῶτον μὲν τὰς ἀγγελικὰς οὐσιοῖ δυνάμεις καὶ οὐρανίους λειτουργοὺς τε καὶ ἑμψύχους τῆς ἄνω λαμπρότητος, οὐχ ὡς τούτων δεόμενον, ἀλλ' ἵνα μὴ τῇ ἑαυτοῦ μόνον θεωρίᾳ κινῶτο, χεθῆ δὲ καὶ ὁδούση τὸ ἀγαθόν, καὶ ἡ εὐεργεσία χωρῆσθαι πρὸς πλείονας (τοῦτο γὰρ τῆς ἄκρας ἦν ἀγαθότητος)· εἶτα καὶ τόνδε τὸν κόσμον ὑφίσταται τὸν ὑλικὸν καὶ ὀρώμενον. καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. τῆς δὲ γῆς ἀορασίᾳ καλυπτομένης ἐπεὶ καὶ σκότος ἦν καὶ ὕδωρ αὐτῇ ἐπεπόλαζε, τὸ φῶς παρήγαγεν ὁ Θεός. καὶ διεχώρισε τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, καὶ τὸ μὲν φῶς ἡμέραν ἐκάλεσε, τὸ δὲ σκό-

1 post Θεός PW add δ', om ABC. A inscriptionem habet ἀρχῇ τοῦ πρώτου βιβλίου ἀρχομένου ἀπ' ἀρχῆς τῆς κοσμοποιίας. 7 οὐσιοῖ δυν. κ. οὐρ. λειτουργοὺς A, οὐρανίους δυνάμεις λειτουργοὺς PW. 9 χεθῆ ABC, χυθῆ PW. 13 τῆς γῆς δὲ A. 15 alterum φῶς add A.

FOURTES. Cap. 1. Iosephi Antiquit. Iud. 1 1. Genesis 1. quaedam sunt ipsius Z.

1. Deus est natura nullius egeas rei, seipsa contenta ad gloriam et perceptionem, quae nec alienam gloriam desiderat nec ab alio percipi potest: nisi quis illud percipi dicat, quod neque natura neque immensitas eius percipi queat. cum autem deum dico, patrem dico et filium et spiritum sanctum, quae est deitas auctore magno patre Gregorio theologo. deus hac natura praeditus primum angelicas potestates creat, caelestes ministros et celebratores divinae maiestatis: non quod iis indigeat, sed ne sui duntaxat contemplatione moveatur, sed diffundatur et progrediatur bonum, et beneficentia latius pateat: hoc enim summae bonitatis fuit. deinde mundum etiam hunc adspectabilem, quique constat ex materia, condidit. et initio quidem caelum fecit et terram. cum autem terra lateret (nam tenebrae erant et aqua superficiem eius occupabat), lucem produxit deus, lucemque ac tenebras separavit, et

τος νόκτα ὠνόμασεν· οὗ τῇ ἀρχῇ ἐσπέραν, πρῶτ δὲ τῇ πρώτῃ φάνουσι τῆς ἡμέρας ὄνομα ἔθετο. καὶ ἐγένετο ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρῶτ ἡμέρα μία.

Οἶδα μὲν οὖν ἐν τῇ Λεπτῇ Γενέσει γεγραμμένον ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ καὶ αἱ οὐράνιαι δυνάμεις πρὸ τῶν ἄλλων ὑπέστησαν παρὰ τοῦ τῶν ὄλων δημιουργοῦ, ἀλλ' ὅτι μὴ ταῖς παρὰ τῶν Θεῶν πατέρων ἐγκεκριμέναις βίβλοις τῆς Ἑβραϊκῆς σοφίας καὶ ἡ Λεπτὴ αὕτη σσηροῖσθαι Γένεσις, οὐδὲν τι τῶν D ἐν ἐκείνῃ γεγραμμένων λογιζομαι βέβαιον, οὐδὲ τῷ λόγῳ συντιθεμαι.

Ἔβλα τὸ στερέωμα ὑπεστήσαστο, ἐν μέσῳ τῶν ὕδατων διατένας αὐτό, ὥστε τὰ μὲν ἄνω αὐτοῦ ἐναποληφθῆναι, τὰ δὲ κάτω περιχυθῆναι τῇ γῆ. στερέωμα δ' ἐκλήθη ὅτι στεγανὸν τὸ σῶμα τούτου, καὶ οὐ λεπτὴν οὐδ' ἀραιὴν τὴν φύσιν ἔχει κατὰ τὰ ὕδατα, ἔξ ὧν τὴν σύστασιν ἔσχηκεν· ὃ καὶ οὐρανὸς ὠνομάσθη. ταῦτα 15 ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τὸ ὕδωρ τῆς γῆς ἔβαν καλόπιστον τὸ πρόσωπον ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς συναχθῆναι, καὶ ὁφθῆναι τὴν ξηράν. καὶ ὁ λόγος ἔργον ἐγένετο, καὶ κοιλότητες βυθεῖαι γινόμεναι τὰ ὕδατα εἰσεδέξαντο. καὶ τὴν μὲν γῆν ξηρὰν κατανόμασε, θαλάσσης δὲ τὰ τῶν ὕδατων συστήματα. κατὰ 20

I τῆς ἀρχῆς A. alterum τῇ om A. 4 Λεπτῇ Γενέσει] I. A. Fabricii Cod. pseudepigr. Vet. Test. I 851 ed. 2. 5 οὐράνιοι A. 6 παρὰ τῷ — δημιουργοῦ A. ταῖς — 7 ἐγκεκριμέναις βίβλοις A, ταῖς (sic) — ἐγκεκριμένοις βίβλοις PW. Duncangii codices ἐγκεκριμένοις, B ἐγκεκρυμένοις. 12 ἐναποληφθῆναι A, ἐγκαταλειφθῆναι B. 13 δ' A, δὲ PW. 16 τὸ post ὕδωρ addit, post καλύπτον om A.

illam diem, has noctem appellavit, eiusque initio vesperi, primo diei exortui mane nomen fecit. sic ex mane et vespere dies unus existit.

Equidem scio in Parva Genesi scriptum, primo die caelestes etiam potestates ante caetera ab universitatis officio esse conditas. sed quoniam Parva ista Genesis a divinis patribus non relata est in approbatos Hebraicae sapientiae libros, nihil quod in ea scriptum est satis firmum iudico, neque facti rationi assentior.

Postea firmamentum constituit et in medio aquarum extendit, ut aliae supra id repositae sint, aliae infra terrae circumfusae. firmamentum autem appellatum est eo quod corpus eius est solidum, nec aquarum fastas tenui et rara natura praeditum, e quibus ortum habet: quod idem et caelum nominatur. tertio die iussit deus aquam, quae universam terrae faciem obtegebat, in unum congregari locum, et apparere aridam. mox, quod dictum erat, factum est; profundaeque cavitates dehiscentes aquas excoeperant. ac terram nominavit aridam, aquarum

ταύτην δὲ τὴν ἡμέραν φωτὰ τε γῆθεν ἀνεόδοθη καὶ σπέρματα. P I 15
 ἴδει γὰρ ἄκρομον εὐσαν τὴν γῆν κοσμηθῆναι ταῖς πόβις καὶ τοῖς
 μυρίοις βλαστήμασι καὶ τοῖς ἄνθεσι καὶ τοῖς παντοίοις καρποῖς
 καὶ τῶν δένδρων ταῖς χάρισιν. ἡ δὲ τετάρτη ἡμέρα τὴν τῶν W I 7
 φωστῆρων ἔσχηκε γένεσιν, ἡλίου τε καὶ σελήνης καὶ τῶν λοιπῶν
 ἀστέρων. καὶ τούτοις τὸν οὐρανὸν ὁ δημιουργὸς κατηγάλασε,
 καὶ τὸ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν παραχθὲν φῶς τοῖς φωστῆρσι
 τούτοις ἐπέθετο, κινήσεις αὐτοῖς ἐπιτολάς τε καὶ δρόμους καὶ
 καταδύσεις διατηπώσας, ἵνα τε φωτίζοιτο δι' αὐτῶν τὸ πᾶν
 10 καὶ ὁ χρόνος ἀπαριθμοῖτο ταῖς τούτων περιόδοις, καὶ σημεῖα
 παρέχοντο δι' αὐτῶν τοῖς εὐθύτατα ταῖς αὐτῶν προσέχουσι φαν- B
 οισι καὶ μὴ περιεργότερον καταστοχαζομένοις αὐτῶν, ἢ ὡς ἂν
 εἴποι τις ἀκριβοῦμενος τὸν λόγον, ἀβέλτερον καὶ τῆ κινήσει τῶν
 οὐρανίων ἅπαντα δοξάζουσι συμπεριφέρεσθαι τὰ ἡμέτερα. τῆ
 15 πέμπτη δ' αὖθις τῶν ἡμερῶν θεοῦ κελύσαντος ἀνῆκε τὰ ὕδατα
 ἔρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν καὶ πετεινά· ὧν τὰ μὲν ἐμφιλοχωροῦσι τοῖς
 ὕδασι καὶ τούτοις ἐννήχονται, τὰ πετεινά δὲ τὸν ἄερα τέμνουσιν
 ἔροντα ὡσπερ διὰ τούτου μετάρσια. κατὰ δὲ γε τὴν ἕκτην, C

I καὶ σπέρματα. [ἴδει γάρ] "Ita mas" DUALHO., ὡς ἐπιπέδον ἀνα-
 φαίνεσθαι πρότερον C. 2 κοσμηθῆσαν C. 7 παραχθὲν
 A cum altero cod. Wolf. et Colberteo, εφθλν PW. 9 διατη-
 πώσας] διαταξάμενος A et alter cod. Wolfii. 10 περιόδοις]
 ἀνατολαῖς καὶ ταῖς δόξαι A, ἀνατολαῖς καὶ δόξαι codex Colber-
 teus, ἐπιτολαῖς καὶ δόξαι alter codex Wolfii. καὶ σημεῖα
 παρέχοντο A cum altero Wolfii codice et Colberteo, παρέχοντο
 δὲ PW, quae versu 14 post ἡμέτερα addunt μεγάλην καὶ ἀφυσθῆ
 τὴν ἰσότητα καὶ ἀφέλειαν. 12 περιεργ. καταστ. αὐτῶν A cum
 altero Wolfii codice et Colberteo, περιενοημένως σκοποῦσιν PW.
 13 τῶν A, δὴ τῶν PW. 14 οὐρανίων A cum altero Wolfii
 codice et Colberteo, τοιοῦτων ἀστέρων PW. δοξάζουσι σύμ-
 παντα A.

colluviam maria. hoc eodem die plantae et semina e terra sunt edita.
 oportebat enim terram, quae inculta esset, herbis, infinitis germinibus,
 floribus, omne genus fructibus et arborum iucunditatibus exornari.
 quartus dies luminum ortum habuit, solis, lunae ac reliquarum stella-
 rum. atque his opifex rerum caelum exornavit, et lucem primo die
 creatam his luminibus imposuit, atque eis motus, exortus, cursus et
 occasus praeformavit, ut terrae ambitus per ea illustraretur, et mensura
 temporis e circuitibus eorum peteretur, praeberantque signa iis qui ex-
 ortus eorum rectissime observarent, non autem curiose spectarent nec,
 ut vere ac recte dici queat, inepte una cum motu siderum omnia nostra
 circumferri putarent. die quinto aquae reptilia viventium animarum et
 volucres prodixerunt: quorum illa in aquis cum voluptate innatant, haec
 aërem secant sublimisque per illum quodammodo repunt, sexto die

ψυχὴν ζῶσαν, τετράποδα καὶ θηρία καὶ ἔρπετὰ ἔξαγαγεῖν ἢ γῆ προσετέτακτο, καὶ κατὰ τὸ θεῖον ἐξῆκτο σύμπαντα πρόσταγμα. ψυχῆς δὲ ζωῆς ἔξαγωγὴν ἢ γραφὴ περιέχει ποιήσασθαι κελευσθήναι τὴν γῆν, ἔν' οὕτω τῆς τοῦ ἀνθρώπου ψυχῆς ἐμφάνη πρὸς αὐτὴν τὸ διάφορον. ἢ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ζῶων γῆθεν 5 ἐξέφυ κατατὸ κέλευσμα, καὶ γεγενηὰ οὕσα εἰκότως ἂν λογίζοιτο καὶ φθαρτὴ, ἐπεὶ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν ἢ γραφὴ "ψυχὴ πάντος κτήνου τὸ αἷμα αὐτοῦ", τὸ δ' αἷμα πάντως φθειρόμενον· (2) τὴν δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν οὐχ ἢ γῆ ἀνήκεν, ἀλλὰ τὸ θεῖον αὐτὴν τῷ Ἀδὰμ ἐνήκεν ἐμφύσημα· διὸ καὶ χρῆμά τι θεῖον 10 εἶναι πιστεύεται καὶ ἀθάνατον.

D Ἡ δ' ἔκτη τῶν ἡμερῶν καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔσχηκε χειρὶ διαπεπλασμένον θεοῦ. προὔποστῆσας γὰρ ὁ ἀριστοτέλης τὰ σύμπαντα, καὶ παραγαγὼν τὸν κόσμον ἐν τάξει τε καὶ ὁρμηφῶ (διὸ καὶ κόσμος ἀνόμασται), καὶ ὡς ἐν ὑποδοχῇ βασιλέως ὡσπερ 15 βασιλεῖα προετοιμάσας, αὐτὸν οὕτω παράγει τὸν ἄνθρωπον οἷά τινα βασιλέα τῶν ἐπὶ γῆς βασιλευόμενον ἄνωθεν, οὐ προστάγματι καὶ τοῦτον ὑποσησάμενος, ἀλλὰ χερσὶν αὐτὸν διαπλάσας, καὶ δημιουργίαν αὐτοῦ οὐχ ὅμοιαν τοῖς ἄλλοις πεποιηκώς, παρηλα- μμένην δὲ καὶ ἀσύγκριτον. τἄλλα μὲν γὰρ πάντα παρήχθησαν 20

1 καὶ ἔρπετὰ καὶ θηρία A LXX. 3 ἢ γραφὴ π. κ. κελευσθήναι] "ita cod. Colbert." DUCANG., προσαγορεύει κελευσθήναι alter cod. Wolfii. 5 αὐτὴν] αὐτὸ A. ἢ μὲν — ζῶων] διὰ τοῦ τοῦτο καὶ ζῶων alter cod. Wolfii. 7 πάντος κτήνου] πάσης σαρκὸς Levit. 17 11 et 14. 10 ἐνήκεν] ἀνήκεν A.

FONTES. Cap. 2. Iosephi Ant. 1 1. Genesis 2 et 3. quaedam sunt ipsius Z.

quadrupedia, feras et reptilia viventis animae terra edere iussa est: atque omnia ex divino mandato prodierunt. viventis porro animae productionem terrae esse imperatam scriptura dicit, ut ea ratione humani animi discrimen ab illa declararet. nam aliarum animantium anima e terra exstitit ex mandato, qua de causa recte terrestres et mortalis habetur, cum alibi etiam scriptura dicat omnis iumentum animam esse sanguinem, qui utique corrumpitur: (2) hominis autem animam non terra edidit, sed deus eam Adamo inspiravit, quamobrem divinum esse quiddam et immortale perhibetur.

Sextus dies hominem etiam habuit manu dei formatum. nam cum optimus artifex universa iam condidisset, et mundum ordine et ratione edidisset (unde κόσμος dicitur), et tanquam ad regem excipiendum regiam quandam instruxisset, tum demum producit hominem, quasi rerum terrenarum regem superne gubernandum, eumque non item mandato conditum, sed manibus suis informatum, ut peculiare suum opus, non simile caeteris, sed diversum et incomparabile. nam caetera quidem omnia

ἤματι, ὃ δὲ καὶ αὐτουργίας ἤξεται. χούν γὰρ λαβὼν ἀπὸ τῆς
 γῆς ὁ θεός, ἡ βίβλος φησι τῆς Γενέσεως, τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε, P 1 16
 καὶ ἐνεφύσησεν αὐτῷ ψυχὴν ζῶσαν, δι' ἣν καὶ κατ' εἰκόνα θεοῦ
 λέγεται γενέσθαι ὁ ἄνθρωπος. τῶν γὰρ τῆ θείᾳ φύσει οὐσιωδῶς
 5 προσόντων τινῶ ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῇ εἰκονίζονται, οὐ φύσει
 αὐτῇ ἕνοντα ἀλλὰ χάριτι. φύσει μὲν γὰρ τὸ θεῖον ὁράτεον καὶ
 ἀθάνατον, ἀκατάληπτόν τε καὶ ἄφθαρτον· ταῦτα δὲ καὶ τῇ ψυχῇ
 πρόσκειμι κατὰ χάριν, οὐ κατὰ φύσιν. οὔτε γὰρ ἡ φύσις αὐτῆς
 καὶ ἡ οὐσία καταληπτὴ οὔτε μὴν ὁρατὴ, καὶ ἄφθαρτος δὲ ἐστι
 10 καὶ ἀθάνατος. καὶ ἕτερα δὲ τῆς θείας φύσεως χαρακτηριστικὰ
 κατὰ χάριν ἐν τῇ ψυχῇ τιθεώρηται. Ἀδὰμ δὲ τὸν πλασθέντα B
 ὠνόμασε (σημαίνει δὲ τοῦτο πυρρὸν κατὰ τὴν Ἑβραϊδα διάλεκτον,
 ὡς φησιν Ἰωσήπος) ὅτι ἐκ πυρρῶς γῆς διεπέπλαστυ· τοιαύτη γὰρ
 ἡ παρθένος γῆ. οὕτω δ' ἐν ἕξ ἡμέραις τὸν κόσμον πωρωγαίων,
 15 ἐν τῇ ἑβδόμῃ κατέπαισε· διὸ καὶ τοῖς Ἑβραίοις ἡ ἑβδόμη τῶν W I 8
 ἡμερῶν ἄπρακτος εἶναι νομόμισται, ὅθεν καὶ σάββατον κέκληται·
 τὸ δὲ σάββατον ἢ τῶν Ἑβραίων γλώττι λέγει ἀνάπαισιν.

Ἔθετο δὲ τὸν Ἀδὰμ ὁ θεὸς ἐν τῷ παραδείσῳ ὃν αὐτὸς
 κατεφύτευσεν, ἐνθα τὸ ξύλον ἦν τῆς ζωῆς καὶ τὸ ξύλον τῆς γνώ-
 20 σεως, ἣ κατὰ τὸν Ἰωσήπον, τῆς φρονήσεως. καὶ ἐνετείλατο
 αὐτῷ τῶν μὲν λοιπῶν ἀπολαύειν, ἀπέχεσθαι δὲ τοῦ ξύλου τῆς C

3 λέγεται θεοῦ A.

8 αὐτῆς] ταύτης A.

9 δ' ἐστὶ A.

11 ἐν] παρὰ A.

12 τοῦτον A.

13 διαπέπλαστο A.

18 δὲ add A.

21 ἀπολαύειν A et alter cod. Wolf., μετέ-
 ζειν PW.

verbo sunt producta, hunc vero deus opera suarum manuum est dignatus. sumpto enim de terra pulvere deus (inquit liber Geneseos) hominem formavit, et inspiravit ei animam viventem, ob quam etiam ad imaginem dei homo factus esse dicitur. nam zerum quarundam, quae naturae divinae vere insunt, imagines in hominis animo relucunt, cum quidem in eo insint non natura sed gratia. deus enim natura est inadspicibilis et immortalis, idemque incomprehensibilis et interitus expers. eadem haec animo etiam insunt per gratiam, non per naturam, neque enim natura eius vel comprehensibilis est vel adspicibilis, praetereaque ab interitu et morte est immunis. atque etiam alia, quibus natura divina describitur, in animo per gratiam cernuntur. appellavit autem eum quem finxerat Adamum, quod auctore Iosepho lingua Hebraica rufum sonat, quod e rubra terra formatus esset: talis enim est pura terra. sic mundo sex diebus condito, septimo quievit: eaque de causa Hebraeorum lege dies septimus, quod sabbatum hinc appellant (sabbatum porro eorum lingua idem quod requies), feriatu est.

Collocavit deus hominem in paradiso quem ipse conseverat, ubi fuit arbor vitae et arbor cognitionis, seu, ut Iosephus ait, sapientiae; eique mandavit ut reliquis frueretur, arbore cognitionis abstinere; ac

γνώσεως, θάνατον δὲ προεἶπε τὸ τῆς παραβάσεως ἐπιτίμιον. ἄρδεται δὲ ποταμῷ ὁ παράδεισος, καὶ πρόεισιν ἐκείθεν ὁ ποταμὸς οὗτος εἰς τέσσαρα μεριζόμενος. καὶ Φεισῶν μὲν ὄνομα τῷ πρώτῳ· κληθὺν δὲ τοῦτο δηλοῖ τοῖς δ' Ἑλλήσι Γάγγης οὗτος ἀνόμασται, τὴν Ἰνδικὴν διῶν καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὸ πέλαιος· ὁ δὲ Γηῶν δὲ καλεῖται ὁ δεύτερος· σημαίνει δὲ ἡ κλησις τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐκδιδόμενον, ὃν Νεῖλον Ἰώσηπος λέγει προσαγορεύειν τοὺς Ἕλληνας. ὁ δ' ἐπὶ τούτῳ Τίγρις ἐστίν, ὃν καὶ Δεγλάθ D καλεῖσθαι φησιν ὁ αὐτός, καὶ τὸ μετὰ στενότητος ἔξδ' ἐμφαίνεσθαι τῷ ὄνόματι. ὁ δὲ λοιπὸς Εὐφράτης ἐστίν ἤτοι Φορά, ἡ 10 ἄνωτος ἢ σκεδασιμός. καὶ ἄμφω δὲ οὗτοι εἰς τὴν Ἐρυθρὰν εἰσβάλλουσι θάλασσαν. παρίστησι δὲ τῷ Ἀδάμ ὁ θεὸς πάντα τὰ ζῶα· ὁ δὲ ἐκάστῳ γένει αὐτῶν ὀνόματα τίθεισι. κίττει τε τὴν γυναῖκα ὁ θεός, μίαν τῶν πλευρῶν λαβὼν ὑπνώτιοντος τοῦ Ἀδάμ, καὶ προσήγαγεν αὐτὴν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐξ ἐαυτοῦ γενομένην 15 ταύτην ἐγνώρισε καὶ γυναῖκα ὠνόμασε· τοῖς γὰρ Ἑβραίοις Εὐέα καλεῖται ἡ γυνή, κακείνη Εὐα ὠνόμαστο. ἦν μὲν οὖν ἄμφοῦν ἐν τῷ παραδείσῳ μακαρία διαίωγή, γυμνοῖς οὖσι τῇ ἀπλότητι,

1 δὲ προεἶπε] δ' εἶναι προσεῖπε A. 3 φεισῶν A, Φεισῶν PW. 4 πρώτῳ] ἐνὶ A cum alt. cod. Wolf. et Genes. 2 11. 5 διῶν — 11 καὶ ἄμφω ABP cum Regio utroque et Colbertee: Wolfius ex uno C διῶν χάραν, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν κυλῶν εὐιλᾶτ. τῷ δὲ δευτέρῳ ποταμῷ γέων τοῦνομα· δηλοῖ δὲ τοῦτο κολῶ. νεῖλος δ' οὗτος τοῖς Ἕλλησι κέκληται. οὗτος ἐστίν ὁ κυλῶν πᾶσαν τὴν γῆν αἰθιοπίαν. ὁ δὲ γε τρίτος τίγρης ἐκονομαζέται, τοῦτ' ἐστίν ἡχῶν. ὁ δὲ λοιπὸς εὐφράτης ἐστίν, ἤτοι φορά, ἥγουν κίνησις. καὶ ἄμφω. 7 ἀναδιδόμενον Iosephus. ὁ Ἰώσηπος B. 8 τούτῳ AB, τοῦτο P. τίγρης AW. γλάθ A. 12 πάντα om A. 13 ὁ δὲ] δς A. ὄνομα A. 16 γυναῖκα] "ita Reg." DUCANGIUS, γύναιον alter codex Wolfii. Εὐέα et mox Εὐα] εἶα A.

mortem fore poenam interdicti violati denuntiavit. irrigatur autem fluvio paradisis, qui inde egrediens quadrifariam dividitur. ac prime fluvio nomen est Phison, quod multitudinem significat: Graecis Ganges est, qui per Indiam fluit atque in mare evolvitur. alter Geon vocatur, quod vocabulum declarat eum qui ab oriente exit: eum Iosephus Nilum a Graecis appellari ait. qui sequitur Tigris est, quem Diglathum appellari idem auctor affirmat, eoque vocabulo celeritatem eum angustius significari. qui restat Emphrates est sive Phora: declarat autem ea vox aut florem aut dissipationem. hi ambo in Erythraeum mare exeunt. deus porro animantes omnes ante Adamum statuit, ut is unicuique generi nomen inderet. praeterea mulierem condit, costa sumpta ab Adamo dormiente, et eam adducit illi. is vero ex se factam agnovit ac mulierem nominavit: nam Evam Hebraei mulierem vocant, quo illa nomine fuerat appellata. atque ambo vitam in paradiso beatam agebant, nudi simpli-

καὶ ζωῇ τῇ ἀτέλῃ. φθονοῦνται δὲ παρὰ τοῦ ὄφως, ἢ μᾶλλον P I 17
 παρὰ τοῦ τοῦτοῦ δράκοντος. καὶ πρόσκειναι ὁ ὄφως τῇ γυναίκαί,
 καὶ συμβουλεύει γένεσθαι τοῦ φουτοῦ τῆς φρονήσεως. ὁμο-
 φωνεῖν δὲ τότε φησὶν ὁ Ἰώσηπος τὰ ζῶα ἀπαντα. ἡ δὲ πείθε-
 5 ται, καὶ ἠδυνθεῖσα τῇ βρώσει πείθει καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ καρποῦ
 μετασχεῖν. - καὶ ἔγνωσαν γυμνοὺς ἑαυτούς, καὶ ἐκ φύλλων συκῆς
 ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα, ἐκρύπτοντό τε διὰ τὴν γύμνωσιν
 ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ Ἀδάμ τε καὶ ἡ γυνή. καὶ ὁ Θεὸς τὴν αἰτίαν
 ἠρώτα, καὶ ὁ Ἀδάμ τὴν γύμνωσιν προεβάλλετο καὶ τὸ αἰτίαμα
 10 προσῆπτε τῇ γυναίκαί· ἡ δ' ἐξηπατήσθαι παρὰ τοῦ ὄφως ἔλεγεν.
 ὁ δὲ Θεὸς τῷ ὄφει καταρασάμενος πρότερον, ποδῶν τε αὐτὸν B
 στερήσας καὶ τὴν φωνὴν ἀφελόμενος, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, καὶ
 ἰλυσπᾶσθαι κατὰ γῆς ἐπιτάξας, καὶ πολέμιον ἀποφήσας τῷ σπέρ-
 ματι τῶν ἀπειρηθέντων, πρὸς τὴν γυναῖκα τρέπεται, καὶ τῷ ἄνδρι
 15 αὐτὴν ὑποχείριον τίθησι, καὶ ταῖς ἐν τῷ τρίτειν ὠδῶν ἐπιτιμᾷ.
 εἶτα καὶ τὸν Ἀδάμ ὑπάγει ἐπιτιμῶ· τὸ δ' ἦν ἡ πρὸς τὴν γῆν ἐξ
 ἧς ἐλήφθη ὑποστροφῆ, καὶ τὸ ἐν ἰδρωτί τὸν ἕρπον ἐσθλεῖν, καὶ
 τὸ τὴν γῆν ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατέλλειν αὐτῷ. καὶ μετα-
 κλῆει αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδείσου, δερμάτινα αὐτοῖς περιθεῖς ἐνδύ-
 20 ματα, ἴσως τὴν παχύτεραν σάρκα καὶ θνητὴν καὶ ἀντίτυπον.
 ἐντεῦθεν ἡμῖν ἡ μοχθηρὰ καὶ ἐπώδυνος ζωὴ καὶ τὸ πρὸς κακίαν
 εὐόλισθον.

4 ὁ om A. 7 ἑαυτούς ἐποίησεν A. 13 τῷ σπέρματι A
 et alter codex Wolfii, τὸ σπέρμα PW. 19 αὐτοῖς ἐνδύματα
 περιθευμένων A, αὐτοὺς ἐνδύματα περιθέμενος alter codex Wolfii.
 21 ζωὴ καὶ ἐπώδυνος A.

citae, et vita fraudis experte. hanc invidet eis serpens, vel draco
 potius intellectualis. accedit serpens, fit auctor mulierī gustandī de ar-
 bore sapientiae. eandem autem tum fuisse vocem Iosephus tradit omnium
 animantium. illa paret, esuque delectata marito etiam persuadet ut fru-
 ctus esset particeps. mox nuditate sua agnita e ficulnis foliis cingula
 sibi fecere, seque a conspectu dei subducunt Adamus et mulier. cuius rei
 causam deo percontante, Adamus nuditatem excusat, et culpam in mu-
 lierem transfert; haec vero a serpente se deceptam queritur. deus autem
 serpentem prius execratus, privatum pedibus ademptaque voce (ut ait
 Iosephus) humi volutari iussum, hostem eorum declarat quos decepisset:
 atque ad mulierem conversus, marito eam reddit obnoxiam, et partus
 doloribus malcat. deinde viro etiam poenam irrogat huiusmodi, ut et
 in terram, unde sumptus esset, revertaretur, et in sudore pane suo
 vesceretur, et terra spinas et tribulos ei gigneret. itaque paradiso
 eicit pelliceis indumentis amictos, per quae crassior caro fortassis et
 mortalis ac refractaria intelligitur. hinc laboriosa nobis et plena dolo-
 rum vita existit et ad vitia propensio.

C 3. Γίνονται τούτων παῖδες αὐτοῖς, ὧν Κάιν μὲν ὁ πρότερος ἦν (κτῆσιν θημαίνει τὸ ὄνομα, ὅτι ἐκτήσαντο ἄνθρωπον), Ἄβελ δ' ὁ δεύτερος· δηλοῖ δὲ πένθος· ἢ κλήσις· ἔσεισθαι γὰρ αὐτοῖς πένθος ἔμελλε δι' αὐτόν. καὶ ὁ μὲν Ἄβελ νομὸς ἦν ποιμανίου καὶ ἀρετῆς ἐπεμελετο, ὁ δὲ Κάιν ἐγώργει τὴν γῆν ποτηρότατος ὢν. 5 δόξαν δὲ αὐτοῖς ἀπαρχὰς ἐκ τῶν ἰδίων πόρων προσαγαγεῖν τῷ Θεῷ, ὁ μὲν Ἄβελ τὰ κρείττω τῶν πρωτοτόκων τῶν θρεμμάτων προσήνεγκε, Κάιν δὲ τὰ τυφλὰ προσηγήχει τῶν τῆς γῆς καρπῶν. καὶ προσέσχεν ὁ Θεὸς τοῖς τοῦ Ἄβελ δώροις, τῇ δὲ τοῦ W I 9 D Κάιν οὐ προσέσχε προσαγωγῆ. ὁ δὲ φθορήσας ἐπὶ τῇ προτι-10 μῆσει κτείνει αὐτόν, καὶ ἐπάρατος γίνεται τῷ Θεῷ, καὶ στένειν καὶ τρέμειν καταδεικασταί. ἐκβληθεὶς δὲ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, ἐν γῆ Ναιδ ὤκησεν, ἔνθα καὶ παῖδας ἐγένετο. οὗτος μέτρα τε καὶ στάδια ἐπενόησε καὶ πρῶτος ὄρους ἐπήξατο γῆς, ποτηρίας καθηγητῆς χρηματίσας. καὶ πόλιν εἰς ὄνομα τοῦ 15 πρωτοτόκου υἱοῦ αὐτοῦ· Ἐνώς ὀποδόμησεν. υἱὸς δὲ τοῦ Ἐνώς Γαιδάδ, υἱὸς δὲ τούτου Μαουιαήλ, τοῦ δὲ Μαδουσάλα, οὗ Ἀάμεχ υἱός. οὗτος δύο γυναῖκας ἑαυτῷ συναρμόσας, Ἀδὰν καὶ Σελάν, παῖδας ἐξ ἀμφοῖν ἔσχεν ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ· ὧν

1 πρῶτος A. 11 αὐτῶν] τὸν ἀδελφόν A. 15 χρηματίσας
καθηγητῆς A, καθηγητῆς χρηματισθεὶς PW. 16 Ἐνώξ LXX,
Ἄνωχος Iosephus. 17 Γαιδάδ] Ἰαράδης Iosephus. mox καίς
pro υἱὸς A. μαουιαήλ A, Μαίηλ LXX cod. Alex. (vulgo
Μαλελεήλ), Μαροσήλος Iosephus, Μαλελεήλ PW. 18 συναρ-
μόσας — Σελάν] συνοικίας αἱ ἀδὰ καὶ σελὰ ὀνομάζοντο A.
19 Σελλὸν secundum LXX et Iosephum.

Fontes. Cap. 3. Iosephi Ant. 1 2. Genesis 4 et 5.

3. Liberos suscipiant, quorum prior Cainus (acquisitionem hoc significat, quod hominem acquisissent), posterior Abelus (luctum notat vocabulum, nam propter eum in luctu futuri erant) appellatus est. et Abelus quidem erat opilio, virtutisque studiosus; Cainus autem terram colebat, homo improbissimus. porro cum eis visum esset primitias laborum suorum offerre deo, Abelus praestantiora ex primogenitis gregis offert, Caino sine delectu de terras fructibus offerente. cum autem deus Abeli manera, Caini oblatione repudiata, acceptasset, is illum sibi praelatum aegre ferens occidit; et diris obligatus a deo ad gemitum et tremorem condemnatur, et a conspectu dei eiecetus in terra Naid habitat, ibique liberos procreat. hic mensuras et pondera excogitavit, et primus agros limitibus distinxit, nequitiae princeps. atque urbem de nomine primogeniti sui Enossi condidit. Enossi filius fuit Gaidad, qui Mahuiaelem genuit: Mahuiael Mathusalem; quo natus Lamechus, e duabus uxoribus, Ada et Sela, filios suscepit 77; quorum Ieabel armenta-

Ἰωαβὲλ μὲν κτηνοτρόφος ἦν καὶ προβατεῖαν ἠγάπησεν, Ἰουβὰλ P I 18
δὲ μουσικὴν ἐπενόησε καὶ κιθάραν ἐμηχανήσατο καὶ ψαλτήριον,
Θόβειλ δὲ γεγονῶς ἐκ Σελῶς σιδήρεος ἦν ἦτοι ἐργάτης σιδήρου τε
καὶ χαλκοῦ.

6 Τῷ δὲ Ἀδὰμ μετὰ θάνατον Ἀβελ διακοσίων τριάκοντα
γεγονότι ἐτῶν ἕτερος ἐγεννήθη υἱὸς ἐν ἐκάλεισε Σήθ. τέθνηκε
δὲ ὁ Ἀδὰμ ἔτη ζήσας ἑννακόσια καὶ τριάκοντα. Σήθ δὲ γεν-
μὲνός ἐτῶν πέντε καὶ διακοσίων ἐγέννησε τὸν Ἐνώς, ὃς πρῶτος
ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ, τὸν τε θεὸν
16 προσαγορεύσαι τὸν κύριον. δώδεκα δὲ καὶ ἑννακόσια ἔτη τὰ
πάντα ζήσας Σήθ, καὶ υἱὸς καὶ θυγατέρας λιπῶν, ἐξέλειπεν.
ὃς ἀρετὴν μετῆι καὶ μιμητὰς τοὺς ἀπογόνους κατέλειπεν· οἱ B
σοφίαν τὴν περὶ τὰ οὐράνια κατενόησαν, καὶ στήλαις δυοῖ, τῇ
μὲν ἐκ λίθου τῇ δ' ἐκ πλίνθου ὀπτιῆς πεποιημέναις, τὰ εὐρημένα
15 ἐνέγραψαν, ἵνα καὶ τοῖς μετέπειτα σώζωνται· ἔσεσθαι γὰρ ἀφα-
ρισμὸν τοῦ παντός Ἀδὰμ προειρήκει ἐκ πυρός τε καὶ ὕδατος.
ἔξ Ἐνώς δὲ ἐτέχθη Καϊνῶν ἄλλοι τε υἱοὶ καὶ θυγατέρες, καὶ
ἀπέθανεν ἔτη ζήσας πέντε καὶ ἑννακόσια. ἐκ δὲ Καϊνῶν ἐξέφυ
Μαλελεήλ καὶ ἕτεροι παῖδες, καὶ τέθνηκε ζήσας ἀριθμὸν ἐτῶν
20 ἑννακοσίων καὶ δέκα. παῖς δὲ Μαλελεήλ ὁ Ἰάρεδ, καὶ ἕτεροι,
ὃς κατέλυσε τὴν ζωὴν ἐπ' ἔτεσιν ὀκτακοσίοις καὶ πέντε πρὸς ἐνε-

1 Ἰωβὴλ LXX, Ἰωβήλος Iosephus. post προβατεῖαν add
alter cod. Wolfii νέμειν, quod om Iosephus. 3 ἦτοι add A.
8 ἐτῶν om A. 9 τὸν τε] τοῦτέστι A et alter cod. Wolfianus.
Syncellus τοῦτ' ἐστι προσαγορεύεσθαι ὀνόματι θεοῦ. 10 ζήσας
ἔτη τὰ πάντα A. 14 λίθων A. ὀπτιῆς om A. 16 προει-
ρήκει Ἀδὰμ A. 17 ante Καϊνῶν PW add ὁ, om A. 17 et 18
Καινῶν A LXX, Καϊνῶν PW. 19 et 20 Μαλελεήλ A LXX,
Μαλελεήλ PW.

rius fuit ac rem pecuariam coluit, Inbal musicam excogitavit et citha-
ram ac psalterium composuit, Thobel Sela natus faber fuit, ferro et
aere tractando occupatus.

Adame post Abeli interitum annos nato 230 alius natus est filius,
quem Sethum appellavit. obiit Adamus cum annos vixisset 930. Sethus
annos natus 205 genuit Enossum, qui primus ausus est invocare nomen
domini dei et deum appellare dominum. Sethus cum annos 912 exple-
visset, defecit, filius et filias reliquit. hic virtutem coluit, idemque
studium posteris suis tradidit: qui doctrinam rerum caelestium a se in-
ventam duabus columnis, alteri lapideae, alteri ex latere coctilli, inscri-
perunt, ut posteris conservaretur: Adamus enim praedixerat universa-
litatem rerum et igni et aqua perituram. Enosso natus est Cainan ali-
que filii et filiae, mortuus est cum vixisset annos 905. Cainano orti
sunt Maleleel aliique liberi. obiit cum vixisset annos 910. Maleleelis
filius fuit Iared, et alii: vita excessit anno aetatis 895. Iared pater

νήκοντα. Ἰάφει δὲ πατὴρ τοῦ Ἐνώχ καὶ παίδων ἐπὶ τούτῳ ἐτί-
 C. ρων, καὶ τέθνηκε βιώσας ἔτη ἑννακῶσια καὶ ἐξήκοντα πρὸς δυοίν-
 νίδος δὲ τοῦ Ἐνώχ Μαθουσάλα καὶ ἕτεροι. εὐηρόσησα δὲ Ἐνώχ
 τῷ κυρίῳ, καὶ μετετέθη καὶ οὐχ εὐρίσκετο, ἐτῶν γεγονὸς τρια-
 κοσίων ἐξήκοντα καὶ πέντε. παῖς δὲ τοῦ Μαθουσάλα Λάμεχ 5
 καὶ ἕτεροι, καὶ θνήσκει ζήσας ἔτη ἑννακῶσια ἐξήκοντα καὶ ἑννέα.
 Νῶε δ' ἐτέχθη τῷ Λάμεχ, καὶ τέθνηκε Λάμεχ ἑπτακῶσια ζήσας
 ἔτη καὶ πενήκοντα πρὸς τοῖς τρισί. (4) τῷ δὲ Νῶε τρεῖς ἐγέ-
 νοντο παῖδες, Σῆμ Χάμ Ἰάφειδ.

Ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, 10
 ἔλαβον ἐντοῖς γυναικάς. υἱὸς δὲ τοῦ Θεοῦ φησιν ἡ γραφή
 D τοὺς ἀπογόνους τοῦ Σῆθ ὡς ἀρετὴν μετιόντας, καθὼ καὶ υἱὸς
 ἠψίλου τοὺς ἐναρέτους καλεῖ· θυγατέρας δὲ τῶν ἀνθρώπων φησὶ
 τὰς ἐκ τῶν τοῦ Κάιν ἀπογόνων καταγομένους. ὁ δὲ Ἰώσηπος
 ἀγγέλους λέγει τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων λαβεῖν, οὕτω καλ- 15
 σας οἶμαι αὐτοὺς ὡς εὐαρεστοῦντας Θεῷ καὶ τῆν ἐκείνων πολι-
 τεῖαν ἐπιτηδεύοντας. πληθυνθέντες δὲ οἱ ἄνθρωποι πρὸς κακίαν
 ἀπέκλιναν· οἷς καὶ παῖδες ἐγένοντο ὑβρισταὶ καὶ ἀτάσθαλοι διὰ
 τῆν ἐν τῇ δυνάμει πεκαίθησιν. οἷς τὸ Θεῖον προσώχθισε καὶ τὸ
 μακρόβιον ὑπετέμετο, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἔτεσι τῆν τῶν ἀνθρώπων 20
 περιγράφας ζῶην.

2 ἔτη ἑνν.] ἐνιαυτοὺς ἑννακισίους A. 3 τῷ κυρίῳ ἐνώχ A.
 5 καὶ om A. 8 τοῖς om A. 11 ἀτοῖς A. 16 ἐκείνων]
 ἐκεῖσε alter cod. Wolfii. 17 δ' οἱ A. 20 ὑπετέμετο]
 ὑπερέθετο A. 21 περιγράφας] cf. p. 16 v. 8 τὸ θεῖον ...
 χρησόμενος.

Fontes. Cap. 4. Iosephi Ant. 1 3. Genesis 6—9.

Henochi, et praeter hunc aliorum, defunctus est cum vixisset annos 962. Henochi filius fuit Mathusala, et alii. acceptus autem fuit Henochus domino, et translatus est nec repertus, annos natus 365. Mathusalae filius Lamechus fuit, et alii. meritarum anno aetatis 969. Lamecho natus est Noe. Lamechus vero mortuus est expletis annis 753. (4) Noe tres nati sunt filii, Semus Chamus Iaphetus.

Filii porro dei, conspectis filiabus hominum, eas uxores duxerunt. vocat autem dei filios scriptura Sethi posteros ob studium et cultum virtutis, quo pacto etiam filios altissimi vocat eos qui sunt virtute praediti: hominum vero filias nominat oriundas ex Caini posteritate. Iosephus autem ait, angelos accepisse filias hominum, eo sic (opinor) vocatos, quod placerent deo, illorumque vitae rationem aemularentur. multiplicati homines ad improbitatem deflexerunt, ac liberos genuere iniurios et ex fiducia virium temerarios: quibus deus offensus etiam longaeuitatem sustulit, vita hominum centum viginti annis circumscripta.

Νῶε δὲ ἔδρε χίρον ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. διὸ καὶ εἰς Θάλασσαν P I 19
 τῆς ἠπείρου μεταβληθείσης δι' ἐπομβρίας παλυμήρου τε καὶ
 σφοδραῦς, πᾶν μὲν τὸ ἀνθρώπων φθείρεται γένος, Νῶε δὲ μόνος W I 10
 σώζεται προμηθεΐα Θεοῦ ἕυλινη λάρακι, ἣν τετραγώνον κατε-
 5 σκεύασε, μήκος μὲν ἔχουσαν πηχίαν τριακοσίων, τὸ δὲ πλάτος
 πενήκοντα, καὶ τὸ βάθος τριάκοντα. ἐν ἧ αὐτὸς τε καὶ οἱ
 παῖδες σὺν αὐτῷ ἐμβέβηκεν καὶ ἡ μήτηρ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν,
 σπέρματά τε παντοῖα ἐνδόμενος καὶ ζῶα ὁμοίως ἐκ γένους παντὸς
 πρὸς διατήρησιν τῶν γινῶν αὐτῶν, ἀνὰ δύο μὲν τὰ μὴ καθαρά,
 10 ἑπτὰ δ' ἕξ ἐκάστου γένους τῶν καθαρῶν. δέκατος δ' ἦν ὁ Νῶε
 ἐκ τοῦ Ἀδάμ ἀρθμούμενος, καὶ μετὰ χιλιάδου διπλῆν ἐτῶν πρὸς
 διακοσίους τεσσαράκοντα καὶ δύο μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ. B
 ἀνογέντων δὲ τῶν καταρακτῶν τοῦ οὐρανοῦ ἡμέρας τεσσαράκοντα
 καὶ πέντε, τὸ ὕδωρ ἐπὶ πῆχαις πεντεκαίδεκα ὀργῶν ὑψηλότερον
 15 γέγονε. λήξαντος δὲ γε τοῦ ὕετοῦ καὶ τοῦ ὕδατος ἱλαττουμένου
 μεθ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πενήκοντα, ἡ λάραξ ὄρει σινὶ τῆς Ἀρ-
 μενίας προσώκειλε κατὰ τὸν μῆνα τὸν Ἑβδομον. ὅτε καὶ ἀνοίξας

1 δὲ AW, om P.

3 τὸ om A.

7 σὺν αὐτῷ om A.

8 ὁμοίως om A.

9 τὰ μὴ καθαρά A et alter cod. Wolfli,

τῶν μὴ καθαρῶν PW.

10 ἐκάστου] ἀφοῦν alter cod. Wolfli.

ἦν] αὐ A.

11 καὶ μετὰ — 15 γέγονε] καὶ μετὰ χιλίους ἑξα-

κοσίους πενήκοντα καὶ ἕξ ἡμερας] ἡμερας B) τεσσαράκοντα λαθρον

(λαθρον B) καταγεομενον τῆς γῆς ὕετοῦ ὡς ὑπερβῆται τὸ ὕδωρ

ἐπὶ πεντεκαίδεκα (πέντε καὶ δέκα B) πῆχαις τὰ τῶν ὀργῶν ὑψη-

λότερα AB. de numeris 2242 et 1656, quorum alterum ex LXX,

alterum ex Hebraeis libris dedit Eusebius (Chron. T. I p. 131 sq.

ed. Aucher), cf. Syncell. p. 156 sq. ed. Bonn. ex annis quibus

Zonaras p. 25 Sethum et Enossum genitos dixit, apparet eum Grae-

corum rationem sequi: Hebraei enim singulos patriarchas centenis fere

annis prius natos perhibent, unde minor numerus (1656) conficitur.

ab utrisque discrepat Iosephus, qui 2656 annos numerat, hinc non

corrigenus. 15 ἱλαττουμένου A. 17 prius τὸν om A.

Noe vero graciosus fuit apud deum. itaque continente in mare
 vehemens et diurnum commutata, omne quidem humanum genus in-
 terit, Noe vero solus divina providentia arca lignea conservatur, quam
 quadrangulam fabrefecit, longitudine cubitorum 300, latitudine 50, alti-
 tudine 30. eam conscendit ipse cum filiis eorumque matre et uxoribus,
 seminibus variis impositis, et animalibus cuiusque generis, ad genera
 eorum conservanda, binis immundorum, et septenis mundorum. Noe ab
 Adamo decimus numeratur, annis 2242 elapsis usque ad diluivium,
 apertis autem caeli cataractis ad dies 40 totidemque noctes, aqua quin-
 decim cubitis montium altissimorum cacamina superavit, cum pluvia
 desisset et aqua post dies 150 minueretur, arca ad quendam Armeniae
 montem septimo mense applicuit. Noe vero corvum per fenestram emi-

ὁ Νῶε μεθίησι κόρακα· ὁ δὲ οὐκ ἐπαγγέλαθε. καὶ μεθ' ἡμέρας ἀφῆκε περιστεράν, ἢ πάλιν ὑπέστρεψεν. ἑπτὰ δὲ διεληθουσῶν ἡμερῶν ἀδθις ἀφῆκεν αὐτήν, ἢ δὲ κάρφος ἐλαίας φέρουσα ὑπέστρεψε. κἀντεῦθεν ἔγνω ἐκλειοπένας τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐξῆλθον Νῶε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ σὺν ταῖς 5
C αὐτῶν γυναῖξι καὶ τὰ ζῶα ὅσα ἦν μετ' αὐτῶν ἐν τῇ κιβωτῷ, καὶ ἔθυσσε τῷ θεῷ. Ἀποβατήριον δὲ τὸν τόπον καλεῖσθαι τοῖς Ἀρμενίοις φησὶν ὁ Ἰώσηπος, καὶ λείψανα δεῖκνυσθαι τῆς λάβνακος ἐκεῖ. μεμνησθαι δὲ καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τῆς κιβωτοῦ λέγει καὶ πολλοὺς τῶν τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας συγγραψαμένων, τὸν 10
 Χαλδαῖόν τε Βηρωσόν, καὶ Ἰερώνυμον τὸν Αἰγύπτιον ὃς τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν Φοινικικὴν συνεγράφατο, καὶ τὸν ἀπὸ Δαμασκοῦ Μνάσειαν. ὁ δὲ θεὸς μηκέτι ἐπαγαγεῖν εἶπε τοιοῦτονὶ πάθος τῇ γῆ. ἐνετελλατο δὲ πρὸς βρώσιν κεχεῖσθαι τοῖς ζώοις, πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς μὴ ἐσθλῆναι, καὶ φόνου ἀνθρώπων ἀπέχε- 15
 σθαι. σημείον δὲ τοῦ μηκέτι κατακλύσαι τὴν γῆν ἐν ὄμβρῳ τὸ
D τόξον ἔδειτο τὸ ἐν τῇ νεφέλῃ, τὴν Ἰριν διὰ τοῦ τόξου δηλῶν. Νῶε δὲ μετὰ τὸν κατακλυσμόν βιώσας ἔτη τριακόσια καὶ πενήκοντα θνήσκει ἐνιαυτῶν γεγονῶς ἐννακοσίων καὶ πενήκοντα.

1 ἡμέραν A. 5 ἐξῆλθε A. 7 καλεῖσθαι τὸν τόπον τῆς
 Ἀρμενίας A. 9 prius καὶ om A. 10 καὶ om A. 12 φοι-
 νικὴν A. ἀπὸ] ἐκ A et alter cod. Wolfii. post Δαμασκοῦ
 Nicolai nomen excidit, aut scribae errore aut Zonarae ipsius. sic
 enim est apud Iosephum Antiq. 1 3 6 καὶ Μνάσειας δὲ καὶ ἄλλοι
 πλείους, καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνός. Mnaseas est Pata-
 ranus ille vel Patrensis qui Ptolemaei Physconis aetate Periegesin
 scripsit. 13 εἶπε — γῆ] τοιοῦτον πάθος τῇ γῆ ἐπηγγέλατο A.
 17 τὸ om A. 18 τριακόσια] διακόσια A, male. 19 καὶ
 om A.

sit, qui non reversus est. post dies aliquot emisit columbam: ea rediit. septem diebus elapsis eadem rursus emissa festucam ulivae rettulit: unde intellexit aquam defecisse in terra. itaque Noe et uxor eius et filii cum suis uxoribus sunt egressi, et animalia quae cum eis in arca fuerant, ac sacrificarunt deo. locum eum Exacensum vocari ab Armeniis tradit Iosephus, et arcae reliquias ibi monstrari, ac mentionem facere diluvii et arcae multos barbaricae historiae scriptores, ut Berosum Chaldaeum, et Aegyptium Hieronymum qui Phoenicias antiquitates scripserit, et Mnaseam Damascenum. deus autem se non amplius talem cladem terrae immisurum dixit, et vesci iussit animantibus: carnem tamen in sanguine animae vetuit edere et caede hominum abstinere iussit. signum non periturae aquae terrae, ut in diluvio factum, arcum in nube posuit, iridem per arcum intelligendo. Noe post diluvium vixit annos 350, moritur natus annos 950.

Ἐῖρηται δὲ γε περὶ τῆς πολυτελείας τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ταῦτα τῷ Ἰωσήφῳ. “μηδεὶς οὖν πρὸς τὸν νῦν βίον καὶ τὴν βραχύτητα τῶν ἐτῶν ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ τῶν παλαιῶν ιστορούμενα. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ’ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ γενόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἐπιτηδαιοτέρας πρὸς πλείονα χρόνον εἶναι, εὐκότως ἔζων πλήθος ἐτῶν τοσοῦτων, ἔπειτα καὶ διὰ τὴν εὐχρηστίαν ὧν ἐπενόουν, ἀστρονομίας τε καὶ γεωμετρίας, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοὺς κατανοῆσαι τε καὶ εἰπεῖν, μὴ ζήσαντας ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· διὰ τοσοῦτων γὰρ πληροῦται ὁ μέγας P I 20
10 ἐνιαυτός.”

5. Οἱ δὲ τοῦ Νῶε παῖδες, Σὴμ Χάμ καὶ Ἰάφεθ, ἐκ τῶν ὁρῶν εἰς τὴν πεδιάδα κατώκησαν. Νῶε δὲ φυτεύσας ἀμπέλωνα ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου καὶ ἐμεθύσθη καὶ ἐγυμνώθη. Χάμ δὲ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς ἰδὼν τοῖς συγγόνις ἀτήγγειλεν ὅσον ἐπε-
15 γελῶν τῷ πατρὶ. οἱ δὲ κατὰ νότου θέμενοι τὸ ἱμάτιον τὴν πατρικὴν ἐκάλυψαν γύμνωσιν, ὀπισθοφανῶς ἰόντες καὶ μὴ προσβλέψαντες τῷ πατρὶ. διὸ καὶ ἀνανήψας ὁ Νῶε τοὺς μὲν εὐχαῖς ἡμέλειματο, τῷ δὲ Χάμ κατηγάσατο. τὸ δὲ πῆδον δὲ κατώκουν οἱ υἱοὶ Νῶε κέκληται Σενυάρ. πολλῶν δὲ γενομένων ἐκάστη B

1 γε om A. post τῶν A add τότε. 2 Ἰωσήφ] Antiq. 1 3 9, paucis mutatis. 3 περὶ] παρὰ A: Iosephus περὶ. 6 τὰς τροφὰς — εἶναι A cum altero cod. Wolfii et Iosepho, ταῖς τροφαῖς ἐπιτηδαιοτέραις κερῆσθαι πρὸς πλείονα χρόνον PW. 8 αὐτοὺς ἀσφαλῶς A. 11 τοῦ et καὶ om A. 12 τὰς πεδιάδας A. 14 ἰδὼν τοῦ πατρὸς A. 18 πῆδον τὸ κατώκουν υἱοὶ A.

FOENTES. Cap. 5. Iosephi Ant. 1 4—6. Genesis 10 et 11.

Iosephus de multitudine annorum illius ætatis hominum sic ait. “ne quis hanc vitam annorumque paucitatem intuens falsa existimet ea quæ de veteribus memorantur. nam illos, cum deo cari essent et ab ipso deo orti, ac cibis etiam ad diurnitatem aptioribus uterentur, non mirum fuit tantum temporis spatium vivere. altera longævitatis causa fuit utilitas rerum ab eis excogitarum, ut astronomiæ et geometriæ: quæ deprehendi ab eis certo et explicari hæud potuissent, ni 600 annos vixissent, quanto spatio magnus annus completur.”

¶ Noe vero filii, Semus Chamus et Iaphetus, cum sedes suas e montibus in planitiem transtulissent, Noe plantata vinea epotoque vino inebriatus audatur. ibi Chamus nuditate patris visa rem veluti per derisum fratribus nuntiat. verum illi, veste in tergum reiecta, retrorsum accesserunt, et nuditatem eius aversis oculis contexerunt. qua de causa Noe discussa ebrietate illos votis remuneratur, Chamum detestatur. campus quem incolere Noas filii Sennar vocatur. quorum cunque mul-

W I 11 παιδῶν καὶ εἰς γενεὰς προελθόντων ἐπληθύνθησαν οἱ τούτων ἀπόγονοι. Νεβρώδ δέ τις ὁ τοῦ Χάμ υἱανός, ὃς πρῶτος ᾤφθη γίγας ἐπὶ τῆς γῆς, τολμηρὸς καὶ κατὰ χεῖρα γενναύτερος τῶν ἄλλων ἀνάρχων, εἰς τυραννίδα τὰ πρόγματα περιέστησε, καὶ πόργον οἰκοδομῆν αὐτοῖς ὑπέθετο ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου 5 δεδομημένον. οὕτω δὲ μεμνήστας ὄρων αὐτοὺς ὁ θεός, ἕτερο-γλώσσους εἰργάσατο καὶ ἀσυνέτους τῶν παρ' ἑλλήλων φωνῶν διὰ τοῦ τῶν γλωσσῶν μερισμοῦ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πόργον ᾠκοδόμησεν τῶν Βαβυλῶν καλεῖται διὰ τὴν σύγχυσιν τὴν περὶ τὴν διάλεκτον· Ἑβραῖοι μὲν γὰρ βαβέλ καλοῦσι τὴν σύγχυσιν. 10

C σκιδνῶνται δὲ λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας, ὡς πᾶσαν ἤπειρον καὶ τῆσον πληρωθῆναι αὐτῶν.

Σκιδνῶσθέντων δὲ τῶν ἀπογόνων τοῦ Νῶε, ἐξ ἐκείνων τὰ ἔθνη συνίστησάν τε καὶ ἀνομάσθησαν. ἐπτα γούν ὁ Ἰάφεθ υἱὸς ἐγέννησεν, οἱ ἀπὸ τοῦ Ταύρου καὶ Ἀμάνου τῶν ὄρων 15 προῆλθον, ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσίας ἄχρη ποταμοῦ Τακάδος, ἐπὶ δὲ τῆς Ἑυρώπης ἕως Γαδεῖραν· ὧν τοῖς ὀνόμασι καὶ ἔθνη ἐπεκλήθησαν, Γόμαρες μὲν ἀπὸ Γάμερ, οἱ τῶν Γαλάται λεγόμενοι·

1 παρελθόντων alter cod. Wolfii. τούτου A. 2 ὁ om A.
 γίγας ᾤφθη A. 3 γενναῖος τ. ἀ. κατάρχων A. 5 καὶ
 ἀσφάλτου A cum Iosepho et LXX, om PW. 6 οὕτω δὲ — 10
 τὴν διάλεκτον A; eadem fere codex Wolfianus (cf. annot.) et
 Iosephus; Ἄλλ' ὁ θεὸς τὰς τούτων βουλὰς διεσκεδάσεν εὐφρῶς,
 ἀσυνέτους τῶν παρ' ἑλλήλων φωνῶν διὰ τοῦ τῶν γλωσσῶν μερι-
 σμοῦ τούτους ἀποφηνάμενος. Τὸ δὲ πεδίον ἐκεῖνο τῶν Βαβυλῶν
 καλεῖται διὰ τὴν περὶ διάλεκτον σύγχυσιν PW. 10 μὲν om A.
 11 δὲ om A, δὴ τὸ Iosephus. 14 υἱὸς ὁ Ἰάφεθ A. 15 τού
 om A. ἀμάνου A. 16 μέχρι alter cod. Wolfii. 18 γομ-
 βαρεῖς μ. ἀ. γάμβερ A.

tis liberis natis et in familias propagatis, multiplicati sunt eorum posterii. Nemrodus Chami nepos, qui primus in terris gigas visus est, homo audax et robore manuum praestans caeteris, tyrannicum imperium instituit, eisque turris ex coctis lateribus et asphalto condendae auctor fuit. sic illos insanientes deus conspiciatus effecit ut diversis linguis loquerentur et ob sermonum diversitatem alii alios non intelligerent. locus autem in quo turrim aedificaverunt, nunc Babylon vocatur ob sermonum confusionem: nam babel Hebraeis est confusio. ob eam linguarum diversitatem ita furenti dispersi, ut omnem continentem omnesque insulas completerent.

Ex illis Noae posteris ita dissipatis gentes conditae et cognominatae sunt. Iaphetus quidem septem genuit filios, qui a montibus Tauro et Amano progressi sunt in Asia usque ad Tarsalm fluvium, in Europa usque ad Gades: quorum cognomina gentibus sunt indita. Gomares enim a Gamer, nunc Galatae dicuntur. Magogos suos posteros nomi-

Μαγώγας δὲ τοὺς ἐξ αὐτοῦ ὠνόμασεν ὁ Μαγώγ, Ζαΐθαι δὲ τῶν
καλοῦνται. ἐκ δὲ Ἰωβάν Ἰωνες καὶ πάντες Ἕλληγες ἐπεκλή-
θησαν, ἐκ Μadaat δὲ Μadaῖοι, οἱ Μῆδοι προσωγοροῦνται νῦν.
Θοβὴλ Θοβήλους τοὺς ἐξ αὐτοῦ ἐπωνόμασεν· οὗτοι δ' εἰσὶν D
Ἰβηρες. ὁ δὲ γε Μοσοχ τοῦ γένους κατήρξεν τῶν Μισσηρῶν·
Καππαδόκων δ' οὗτοι νομίζονται. Θουρῶς δὲ Θείρας τοὺς ἐξ
αὐτοῦ προσηγέρευσεν, οἱ Θουρῆες μετωνομασθησαν ὕστερον. ἐκ
δὲ τῶν ἐργόνων Ἰάφεθ Ἀσχανάξαι μὲν οἱ κληθέντες Ῥηήγες ἐξ
Ἀσχανᾶξ προήχθησαν, Ῥιφαθαῖοι δὲ (οὗτοι πρὶν τοὺς Παφλα-
10 γόνους ἐκάλουν) ἐκ Ῥιφαθ τὸ γένος ἔλαβον πιστεύονται· καὶ Θουρ-
γαμαῖοι τὸν Θουργαμῶν πρόγονον ἑαυτοῖς ἐπιγράφουσαν, οἱ Θουρῆες
μετεκλήθησαν ὕστερον. Ἐλισάν δὲ Ἀλισαίων ἀρχηγέτης ἐγένετο,
ὅπερ εἰσὶν Αἰολεῖς. καὶ Θουρσεὺς δὲ τῶν Θουρσέων ἐγένετο πρό-
γονος· τὸ γὰρ πάλαι Θουρσεῖς ἐκαλοῦντο οἱ Κιλικεῖς· ἔθιν καὶ ἡ
15 τῶν παρ' αὐτοῖς πόλειων ἀξιολογωτέρα Ταρσοὺς καλεῖται, τοῦ P I 21
θῆτα μεταβληθέντος εἰς ταῦ. οὕτως γὰρ τῷ Ἰωσήφω γέγραπται
περὶ τῆς Ταρσοῦ. ἕτεροι δὲ τὸν Περσέα φασὶν τῇ τῶν Κιλικίων
χώρῃ ἐπιδημήσαντα καὶ πόλιν βουληθέντα κτίσαι καὶ τὸν τόπον
τῆς πόλειως τοῖς οἰκοδόμοις δεικνύοντα τῷ ταρσῶ τοῦ ποδὸς
20 πατάξαι τὴν γῆν, κἀντιῦθεν ἐπικληθῆναι τὴν πόλιν Ταρσόν.
Χεθίμα δὲ τὴν νῆσον συνώκισεν ὁ Χεθίμ· ἡ Κύπρος αὕτη ἐστί,

4 θεβήλ δὲ θεβήλους A. 6 δ' add A. 7 θουρῶς δὲ A,
θουρῶς δὲ PW. 8 ἰάφθε ἀσχανάξαι οἱ κλ. ζ. ἐξ ἀσχανᾶξ A.
9 ριφαθαῖοι A. 10 πιστεύεται A. 11 τὸν θουργαμᾶ A.
12 ἔλισαίων A: utrumque Iosephi codices. 13 δὲ add A.
ἐγένετο] ἐρημαῖος A. 16 θ et τ A. γὰρ add A.
17 Περσεία] ταρσεία A.

navit Magog: nunc Scythae vocantur. ab Ioban Iones et omnes Graeci
cognomen habent. a Madai Madaei, hoc est Medi, nunc vocantur.
Thebel Thebelos a se cognominavit: Iberes hi sunt. Mosoch auctor
fuit Meschenorum, qui nunc Cappadoces habentur. Theiras a se nomi-
navit Theiros, qui mutato post nomine Thraeces dicti sunt. ab Iapheti
postro posteris hi orti sunt, Aschanaxes, Regenes dicti, ab Aschanaxo;
Riphathaei (sic olim Paphlagonos vocabant) gemus ducere a Riphatho
creduntur. Thorgamaei Thorgamam auctorem iactant, post mutato no-
mine Phryges appellati. Elisian Alisaeorum princeps exstitit, qui sunt
Aeolenses: Tharseus Tharsensium (sic enim olim Cilices vocabantur);
unde praecipua urbs eorum Tarsus dicitur, facta unius litterae muta-
tione: sic enim Iosephus de Tarso scribit. alii disunt Perseum in Cili-
ciam profectum ac de condenda urbe cogitantem, dum fabris lectum ur-
bis demonstraret, planta pedis (ταρσῶ) terram percussisse, atque inde
urbem cognominatam. Chethimam insulam Chethim incolit: haec Cy-

παρ' Ἑλλήνων οὕτω κληθεῖσα διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς θεὸν τὴν Ἀφροδίτην, ἣν Κύπρον προσαγορεύουσιν.

Οἱ δὲ γε παῖδες τοῦ Χάμ τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τῶν ὄρων γῆν κατέσχον, καὶ ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῶν
 B ἐπέτραπτο μέχρις ὠκεανοῦ κατελήφασιν. καὶ προήλθουσιν ἐκ μὲν 5
 Χοῦς Χουσαῖοι· Αἰθίοπες οὗτοι εἰσὶ. Μεσρέμ δὲ Μεσραίων προπάτωρ ἐγένετο· οὕτω δὲ καλοῦνται Αἰγύπτιοι, καὶ ἡ τῆς Αἰγύπτου χώρα Μεσρὴν ὀνομάζεται. Φούτ' δὲ τὴν Λιβύην κατέκτισε, καὶ Φούτους τοὺς τῆς χώρας ἐκάλεσε, Φούτην δὲ τὴν χώραν αὐτήν. μετεβλήθη δ' ἡ κλήσις αὐτῆς μετέπειτα εἰς Λι-10
 βύην ἐκ Ἄβρους υἱοῦ Μεσρέμ. Χαναάν δὲ τὴν κληθεῖσαν ὕστερον Ἰουδαίαν συνοικήσας Χανααναίαν αὐτὴν προσήθρευσεν καὶ Χανααναίους τοὺς ἐξ αὐτῆς. οἱ δὲ Μεσρέμ παῖδες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου κατέσχον γῆν. μόνου δὲ Φιλιστιεῖμ τὴν ἐκωνυμίαν διεφύλαξεν ἢ ἐκείνου μερίς, ἣν Παλαιστίνην Ἑλληνες 15
 C ὠνομάκασιν. Σιδώνιος δὲ παῖς πρωτότοκος Χαναάν ἐν Φοινίκῃ πόλιν ἀνέστησεν, Σιδῶνα καλέσας αὐτήν. Ἀμαθεὶ δὲ Ἀμάθην
 W I 12 ἔκτισεν πόλιν, ἣν Μακεδόνες ἀφ' ἑνὸς τῶν Πτολεμαίων Ἐπιφανοῦς λεγομένου Ἐπιφάνειαν μετωνόμασαν.

2 ἦν A, γὰρ PW. 3 ἀμανοῦ A. 4 αὐτοῖς A, αὐτῆς Iosephus. 6 μεστραίων A. 7 οἱ αἰγύπτιοι A. 8 μεστρὴν A. 9 κατέκτισεν A. τοὺς om A. 10 αὐτῆς] τῆς χώρας codex Colbertens et Wolfianus alter. 11 Ἄβρος A Iosephus, Λιβύος PW. 12 συνοικήσας A. 16 ὀνομάκασιν A, ὀνομάκασιν PW. πρωτότοκος παῖς A. 17 ἀμαθὶ A. 18 Μακεδόνες — μετωνόμασαν A cum libris mss Ducangii et altero Wolfii codice; Μακεδόνες κατέκτισαν, τὴν δὲ πόλιν Πτολεμαῖος Ἐπιφανῆς λεγόμενος Ἐπιφάνειαν μετωνόμασε PW: Iosephus Μακεδόνες δ' αὐτὴν Ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων (sic) ἐπωνόμασαν.

prus est, quam Graeci a dea sua Cypride, hoc est Venere deo-
 minant.

Chami liberi Syriam et Amanum ac Libanum montes tenuerunt, et quidquid terrae illius mare spectat usque ad Oceanum occuparunt. a Chuso Chusaei sunt orti, hoc est Aethiopes. Mesrem Mesraeorum (sic Aegyptii vocantur, et terra Aegypti Mesren) conditor exstitit. Phut Libyam incoluit, et regionis incolae Phutos nominavit, ipsamque regionem Phutam. post appellatio eius in Libyam est mutata a Liby filio Mesremi. Chanaan Chananaeam, post Iudaeam vocatam, incoluit, nomine a se indito: populus Chananaei dictus. Mesremi liberi terram quae est a Gaza Aegyptum usque tenuerunt. verum solius Philistiam nomen pars illius retinuit, quam Graeci Palaestinam dixerunt. Sidonius primogenitus Chanaanis filius urbem a se in Phoenicia conditam Sidonem appellavit. Amathes urbem Amatham condidit; quam Macedones a Ptolemaeo Epiphania Epiphaniam nominaverunt.

Σῆμ δὲ τῷ νῆφ Νῶε πέντε τίκονται παῖδες, οἳ τὴν μέγρις
 ὠκεανοῦ τοῦ κατ' Ἰνδίαν οἰκοῦσιν Ἀσίαν, ἀπ' Εὐφράτου ἀρξά-
 μενοι. Ἐλάμ μὲν οὖν Ἐλυμαίους Περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέ-
 λπεν, Ἀσοῦρ δὲ Νίνον οἰκίζει πόλιν καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸν Ἀσου-
 5 ροὺς ὠνόμασε, καὶ Ἀρφαξὰδ Χαλδαίων προπάτωρ ἦν, Ἀράμ δὲ
 τοὺς Σύρους κληθέντας ὕστερον Ἀραμαίους ἐξ ἑαυτοῦ προσηγό-
 ρησεν, ὁ δὲ Λουδ Λουδοὺς προήγαγεν, οἳ Λυδοὶ μετέπειτα D
 προσερερήθησαν. τῶν δὲ νῶν Ἀράμ τεσσάρων ὄντων ὁ μὲν τὴν
 Τραχωνίτιν οἰκίζει καὶ τὴν Λαμασκόν (μέση δ' ἐστὶ Παλαιστίνης
 10 καὶ Κοίλης Συρίας), ὁ δὲ Ἀρμενίαν, Βακτριανοὺς δὲ ὁ ἕτερος.
 τοῦ Ἀρφαξὰδ δὲ υἱὸς Καϊνᾶν, παῖς Καϊνᾶν ὁ Σαλά. οὗτος δὲ
 πατὴρ Ἐβερ. Ἐβερ δ' ἔτεκε τὸν Φαλέγ, οὗτω κληθέντα διὰ
 τὸν τῆς γῆς μερισμὸν· ὅτε γὰρ ἡ διαίρεσις γέγονε τῶν τότε ἀν-
 θρώπων, καὶ ὁ τῆς γῆς μερισμὸς τότε ἐτέχθη· φάλεκ γὰρ Ἑβραῖοι
 15 τὸν μερισμὸν ὀνομάζουσιν. Ἑβραίων δὲ τὸ ἔθνος ἐκ τοῦ Ἐβερ
 ἀρχῆθεν ἐκλήθη. τοῦ Φαλέγ δὲ υἱὸς ὁ Ραγαῦ, ὁ δὲ Ραγαῦ P I 22
 πατὴρ τοῦ Σερούχ, οὗτος δ' ἔτεκε τὸν Ναχώρ, ἐκ Ναχώρ δὲ
 Θάραρα προήλθε, Θάραρα δὲ πατὴρ Ἀβραάμ.

6. Τοῦ δὲ τῶν Ἑβραίων γένους προπάτωρ καὶ πατριάρχης
 20 τῶν αὐτοῦ πατριῶν ὁ μέγας οὗτος γέγονεν Ἀβραάμ, ὃς Χαλδαῖος

2 Ἰδίαν A. 4 νίνον A, Νίνον PW. 5 ante Ἀράμ PW
 add δ, om. A. 7 ὁ Λουδ δὲ A. προσηγάγεν A.
 8 ἀβραάμ A. 10 ἕτερος] Iosephus addit Μησαῖς δὲ Μησα-
 ναίους. 11 καϊνᾶν A, Καϊνᾶν PW, bis. σαλά A.
 12 φαλέκ A. 15 Ἑβραίων] Ἑβραῖοι A. 16 φαλέκ A.
 υἱὸς A, ὁ υἱὸς PW. ῥαγαῦ A LXX, Ραγαῦ PW, bis.

FONTES. Cap. 6. Iosephi Ant. 1 7—18. Genesis 12—25.

Semo Noe filio quinque nati filii, sumpto ab Euphrate initio, Asiam usque ad Indicum Oceanum incoluerunt. Elam Elymaeos Persarum maiores reliquit; Asur urbem Ninum condidit, et populum suum Assyrios vocavit; Arphaxad Chaldaeorum fuit auctor; Aram eos qui post Syri nominati sunt Aramaeos a se vocavit; Lud Ludos dixit, qui post Lydi sunt appellati. cum autem Arami quattuor essent filii, alius Trachonitidem et Damascus condidit quae inter Palaestinam et Coele-syriam interiacet, alius Armenios, alius Bactrianos. Arphaxad filius fuit Cainan, Cainanis Sala. is Eberis pater. Eber Phalecum genuit, ob terrae divisionem sic appellatum: nam cum illius temporis homines dividerentur, etiam terrae facta est partitio, Hebraei autem partitionem Phalec dicunt. quae gens ab Ebere auctore suo nomen habet. Phaleci filius fuit Ragau, Ragau autem pater Seruchi. is Nachorum genuit, Nachorus Tharam, Thara Abrahamum.

6. Gentis porro Hebraeorum auctor et patriarcha suae nationis magnus iste Abrahamus existit, genere Chaldaeus, a Noe decimus, annis
 Ζωνάρας Annales. 3

μὲν ἦν τὸ γένος, δέκατος ἀπὸ Νῶε γενόμενος, διακοσίων ἐτῶν καὶ ἐνεήκοντα πρὸς δυοὶ διεληλυθότων ἕξ οὗτον τὴν γῆν ἅπασαν ὁ Θεὸς ἐπομβρίᾳ κατέκλυσεν. οὗτος προγόνων ὦν ἀσεβῶν, πρῶτος ἔγνω Θεὸν ἕνα τὸν τῶν ὄλων δημιουργόν, ἐκ τῶν ποιημάτων καταλαβὼν τὸν ποιητὴν, καὶ τούτῳ μόνῳ τὴν τιμὴν ἀπονέμειν **B** δεῖν ἔλεγε. στασιασάντων δὲ διὰ ταῦτα πρὸς αὐτὸν τῶν Χαλδαίων μετόκησεν ἐκεῖθεν, τοῦ γνωσθέντος αὐτῷ κελεύσει Θεοῦ, καὶ τὴν Χανααναίαν ἔσχκε γῆν. λιμοῦ δὲ τὴν Χανουαίαν, πέζοντος μεταναστεύει εἰς Αἴγυπτον. καὶ θουμισθεὶς ἐπὶ συνέσει, τὴν ἀριθμητικὴν τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίας, ἀμα-10 θῶς τρύτων ἔχουσι, παραδίδωσιν. ἐκ Χαλδαίων γὰρ λέγεται φοιτῆσαι ταῦτα πρὸς Αἴγυπτον ἀκακίδεν πρὸς Ἑλληνας. Ἀσσυρίων δ' ἐπέλθόντων τοῖς Σοδομίταις, οἷς συνήκει καὶ Αὐτ' ἀδελφάποις ὦν Ἀβραὰμ τῆς Σάρρας τε ἀδελφός, καὶ πολλῶν μὲν πεσόντων Σοδομιτῶν, ἀιχμυλωτισθέντων δὲ τῶν λοιπῶν, καὶ **15** Αὐτ' τοῖς Σοδομίταις σνηγμαλώτετο. ὁ μαθὼν Ἀβραὰμ σὺν **C** τριακοσίοις ὄκτω καὶ δέκα οἰκέταις αὐτοῦ καὶ φίλοις τρισὶ κατέδωξεν ὀπίσω τῶν Ἀσσυρίων, καὶ τοὺς τε Σοδομίτας ἔσωσε καὶ τὸν Αὐτ'. ἐπανόντι δ' ἐκ τῆς διώξεως ὁ τῆς Σόλυμα πόλεως βασιλεὺς αὐτὸν ὑποδέχεται, κεκλημένος Μελχισεδέκ (σημαίνει δὲ **20** τοῦτο μεθαρμοζόμενον εἰς τὴν Ἑλλήνων διάλεκτον βασιλεὺς δίκαιος). Σόλυμα γὰρ ἦν ὄνομα τότε τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ· οὕτως

4 τὸν om A. 7 τοῦ] τούτου A. 11 γὰρ] δὲ A.
 12 ἀκακίδεν εἰς ἕλλ. A et alter cod. Wolf. 13 δ' om A.
 σοδομίταις A, Σοδομίταις PW. 15 ἀιχμυλωτευσθέντων alter
 cod. Wolf. 17 οὐτακακίδενα A. 19 ἐπανόντι libri omnes.
 δ' om A.

292 elapsis ex quo deus terram universam undis demerserat. hic impiis ortus maioribus, primus cognovit deum unum, rerum universitatis officem, auctore ex operibus deprehenso, cui soli tribuendum honorem assererat. qua de re controversia inter eum et Chaldaeos orta, demigravit illinc, auctore quem cognoverat deo, et Chananaeam tenuit. quam cum fames premeret, abiit in Aegyptum, ibique ob sapientiam admirationi habitus, arithmetica et astronomiam rudibus tum artium illarum Aegyptiis tradidit: quae quidem a Chaldaeis in Aegyptum atque inde in Graeciam transisse perhibentur. Assyriis autem Sodomitas aggressis, apud quos Lotus fratris Abrahami filius et Sarae frater habitabat, ac multis Sodomitarum interfectis caeterisque captis, Lotus etiam inter caeteros capitur. quo Abrahamus intellecto cum 318 vernis et tribus amicis Assyrios persequitur, Lotum ac Sodomitas liberat. revertentem ab hostium persecutione urbis Solymae rex nomine Melchisedecus (qui Graecis regem iustum significat) excipit. Solyma vero tum dice-

ἀρχαία λαν ἢ πόλις, καὶ χρόνῳ τὰ πρεσβεία κληρωσαμένη κατὰ
 πασῶν. τῆς ἀρετῆς δὲ τὸν Ἀβραὰμ ἀποδεξάμενος ὁ θεὸς ἀμοι-
 βὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἐπηγγεῖλατο· τοῦ δὲ γαμένου ἄχαρι πᾶν αὐτῷ
 δοκεῖν εὐεργέτημα, μὴ ἔχοντι τὸν τοῦτο διαδεξόμενον (ἦν γὰρ
 5 ἔτι γοῆς ἀμοιρῶν γνησίας, ὅτι τὴν μήτραν ἢ Σάρρα πεπήρωτο), D
 ὁ θεὸς καὶ παῖδα δώσειν αὐτῷ καθυπλόχετο, καὶ ἐξ ἐκείνου μέγα
 προελθεῖν ἔθνος, τοῖς ἄστρασι τὸν ἀριθμὸν ἔξισούμενον· καὶ
 περιεμηθῆναι τὰ αἰδοῖα αὐτὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐκέλευσεν ἄρ-
 ρενας, ἔν' εἴη τὸ γένος αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἀνεπίμικτον·
 10 καὶ περιεμηθήσων.

Γίνεται τοῦτον τῷ Ἀβραὰμ παῖς ἑκατὸν γεγονότι ἐνιαυτῶν
 ἐκ τῆς Σάρρας, ὃν ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καλέσαι προσέταξε· δηλοῖ δὲ
 τὸ ὄνομα γέλωτα· ἢ ὅτι μειδιῶμα τῇ Σάρρα ἐγένετο, τέξεσθαι W I 13
 αὐτὴν τοῦ θεοῦ χρηματίσαντος, διὰ τὸ τῆς ὑποσχέσεως δύσειλι,
 15 παρήλκει οὖση καὶ μὴ προσδοκούση τεκεῖν (ἐνετήκοντι γὰρ ἑτῶν P I 23
 τὸν Ἰσαὰκ τεκοῦσα ἐτέγγανεν), ἢ ὅτι γέλωτος ὑπόθεσις τοῖς γο-
 νεῦσι τὸ παιδίον ἐγένετο, θυμηδίας δηλαδὴ καὶ χαρῆς. τεχθέντι
 δὲ τὸν παῖδα τοῦτον κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἡμέραν ὁ πατὴρ περιέτεμεν·
 ὄθεν οὕτω καὶ τοῖς Ἰουδαίοις νερόμισται περιτέμνεσθαι. Ἀραβες
 20 δὲ μετὰ τρισκαίδεκατον ἔτος τοὺς παῖδας περιτέμνειν ἐβόησαν,
 ὅτι καὶ Ἰσμαὴλ ὁ προπάτωρ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ περιτέτε-
 μητο· τρισκαίδεκα γὰρ ἦν ἑτῶν ὅτε τῷ Ἀβραὰμ ὁ θεὸς ἐπέταξε

1 λαν] ἦν Α. 3 ἐπηγγεῖλατο Α, ἐπηγγέλλετο PW. 4 δια-
 δεχόμενον Α. 8 prius αὐτὸν] καὶ αὐτὸν Α. 15 προσ-
 δοκούση Α, προσδοκώσης PW. 19 νερόμισται Α, ἐνερόμιστο
 PW. ἄραβες Α.

batur urbs Hierusalem. adeo vetusta illa est atque omnes antiquitate
 superat. deus approbata virtute Abrahami remunerationem illi pollicetur.
 illo autem dicente, quodvis sibi beneficium inusave fore, qui haerede
 careret (nequedum enim germanam sobolem susceperat, Sarae vulva
 obstructa), deus etiam filium ei se daturum promittit, a quo magnus
 populus esset propagandus, stellis numero par; eumque una cum suis
 masculi sexus pudenda circumcidere iussit, ne genus eius cum aliis gen-
 tibus confunderetur: itaque circumciduntur.

Abrahamo iam centenariorum nascitur e Sara filius, dei iussu Isaacus
 appellatus, quod risum significat: sive quod Sara dato oraculo de partu
 suo riserat, quod ob effoetam aetatem promissioni fidem habere difficile,
 neque ulla spes prolis erat (nonagenaria enim Isaacum peperit), sive
 quod puer risus occasio fuerit parentibus, hoc est, alacritatis et laetitiae.
 octavo post natiuitatem die puer circumciditur: qui mos etiam a Iudaeis
 observatur. Arabes vero post annum decimum tertium circumcidere
 pueros solent, quod Ismael gentis conditor circa eam fuerit aetatem cir-
 cumcisus: nam quo tempore circumcisionem Abrahamo mandaratur deus,

τὴν περιτομήν. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο Θεόκλητον, ὡς τοῦ Θεοῦ τῆς ἰκεσίας Ἀβραάμ ἀκούσαντος καὶ παῖδα δόντος αὐτῷ. ἐγένετο δὲ τοῦτον ἐκ παιδίσκης ἦν ἡ Σάρρα αὐτῷ συγκατέκλεινεν. B Ἰδίας γὰρ ἀμοιροῦσα τότε γονῆς, οἰκίει παιδίσκη Ἄγαρ ὄνομασθεισῆ, Αἰγυπτία τὸ γένος, μιγῆναι τὸν ἄνδρα ἠτήσατο, καὶ τεκούσης ἐκείνης τὸν Ἰσμαήλ, ὤκειώσατο τὸ πνιδίον ἡ Σάρρα. τεκούσα δὲ γε τὸν Ἰσαάκ, τῆς Ἄγαρ σὸν τῷ νιῷ φηγῆν διὰ ζηλοτυπίαν κατεψηφίσατο. ἀδρυνθέντος δὲ τοῦ Ἰσαάκ, ἡ ἀνδρωθέντος κατὰ τὸν Ἑβραίων Ἰωσήπον (εἴκοσι γὰρ καὶ πέντε ἐνιαυτῶν φησιν εἶναι τὸν Ἰσαάκ τότε), πείραν ὁ Θεὸς ἐπάγει τῷ 10 Ἀβραάμ, καὶ καλέσας αὐτὸν Θῦμα προσαγαγεῖν κελεύει τὸν νιόν, καὶ εἰς ἓν τῶν ὁρέων ἀπαγαγόντα τὸν μονογενῆ τὸν ἀγαπητὸν ὀλοκαυτῶσαι. καὶ οὐκ ἀντεῖπεν ὁ Ἀβραάμ, ἀλλὰ τὸν παῖδα προσιληφῶς καὶ εἰς τὸ ἐπιταχθέν αὐτῷ ὄρος ἀναγαγών, C τὸν Θεὸν αὐτῷ κοινοῦται χρησμὸν, καὶ γενναίως οἴσειν τὴν καθιέρωσιν παρανει, κελεύοντος τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ πείθεται καὶ ἐκὼν ἑαυτὸν παρέχει πρὸς καθιέρωσιν, μὴ δίκαιον εἶναι φήσας Θεοῦ καὶ πατρὸς ἀντιτείνειν θελήματι. οὕτω ταῦτα τῷ Ἰωσήπῳ ἰστόρηται. εἶτα φείσασθαι τοῦ νιοῦ κελεύεται Ἀβραάμ, καὶ κριδὸς αὐτομάτως εἰς ὀλοκαυτῶσιν ἀντιδίδεται. μετὰ ταῦτα θνήσκει 20 μὲν Σάρρα ἐτῶν οὕσα ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς ἑπτὰ, ὁ δ' Ἀβραάμ

I Θεόκλητον A. 2 εἰσακούσαντος A. 3 ἡ om A. 4 ὀνομασμένη A. 7 γε om A. διὰ] κατὰ A. 8 ἀδρυνθέντος — κατὰ] ἀνδρωθέντος δὲ Ἰσαάκ κατὰ A. 10 ante τότε interpungit A. 11 κελεύει προσαγαγεῖν A. 14 αὐτῷ A, αὐτοῦ PW. 17 φήσας εἶναι A. 21 οὔσα om A.

tredecim annorum fuerat. significat autem Ismaelis nomen divinitus vocatum: quippe quod deus Abrahamum supplicis voti compotem reddidisset, dato filio. genuit autem hunc ex ancilla, cum qua eum Sara rem habere iusserat. nam quia tum ex sese nihil parere poterat, a marito petiit ut cum ancilla domestica, Aegyptia genere, cui nomen Agar erat, concumberet: e qua natum Ismaelem pro filio sibi vendicavit. post tamen Isaacum genitum, Agarem cum filio ex aemulatione relegavit. cum adolevisset Isaacus, aut, ut Iosephus Hebraeus tradit, vir factus esset (nam Isaacum tum viginti quinque annorum fuisse ait), deus periculum facit Abrahami, et filium immolare iubet atque in monte quodam adolere unigenitum illum et dilectum. non refragatur Abrahamus, sed filio assumpto et in designatum a deo montem abducto communicat oraculum, hortatus ut, quoniam deus ita iussisset, consecrationem fortiter ferret. paret ille et ultro se offert victimam: neque enim aequum esse dei et patris voluntati adversari. sic ista Iosephus refert. deinde filio parcere iubetur Abrahamus, et aries ultro ad incensum substituitur. post haec Sara moritur annos nata 127: Abrahamus aliam uxorem ducit

ἔτιραν ἠγάγετο κεκλημένην Χειτοῦραν, ἔξ ἧς υἱεῖς αὐτῷ φύονται ἔξ. τῷ Ἰσαὰκ δὲ περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι μνηστεύεται ὁ πατήρ Ῥεβέκκαν ἐκ Μεσοποταμίας, θυγατέρα Βαθουήλ υἱοῦ Ναχωρ D ἀδελφοῦ Ἀβραάμ. ἔπειτα τελευτᾷ μὲν ἔτη ζήσας ἑκατὸν ἑβδο- 5 μῆκοντα καὶ πέντε· γήμας δὲ τὴν Ῥεβέκκαν ὁ Ἰσαὰκ διδύμους παῖδας ἐκ ταύτης γεννᾷ. ὧν τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ καθ' ὄλον τοῦ σώματος δασεῖα ἐφέετο θρῆξ, ὄθεν καὶ Ἡσαῦ ἐκλήθη διὰ τὴν τριχῶσιν· τῷ νεωτέρῳ δὲ ἡ χεὶρ εἶχετο τῆς πτέρυγης τοῦ ἀδελφοῦ, τῆς μητρικῆς προεκθορόντος γαστροῦ, διὸ καὶ Ἰακώβ ἠνομάσθη· 10 περιριστὴν δὲ τὸ ὄνομα καθ' Ἑβραίους δηλοῖ.

7. Γηράσας ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰσαὰκ καὶ τὰς ὕψεις πεπήρωται καὶ τὸν Ἡσαῦ προσκαλεσάμενος (προτετιμῆτο γὰρ ἕκλινω διὰ τὰ πρωτοτόκια) καὶ θηρᾶσαι κελεύει καὶ ἐτοιμάσαι δείπνον αὐτῷ, P I 24 "ἵνα φαγῶν" φησὶν "εὐλογῆσω σε πρὸ τοῦ με ἀποθανεῖν." καὶ 15 Ἡσαῦ μὲν ἔξῃη πρὸς θήραν, ἡ δὲ Ῥεβέκκα φιλοῦσα μᾶλλον τὸν Ἰακώβ, καὶ τούτον καλέσασα, εἶπεν αὐτῷ ὁ πατήρ ἐπέταξε τῷ Ἡσαῦ, καὶ σπεῦσαι πυρεκελεύσατο πρὸς τὸ ποιμνιον καὶ δύο κομίσει ἀπαλοῦς ζῆφρους αὐτῇ, ὡς ἂν ἐκ τούτων ἔδσματα ἐτοιμάσῃ τῷ γέροντι ὅσα φιλεῖν ἐκείνον ἐπιστάται, καὶ φαγῶν εὐλογῆσῃ αὐτόν. 20 ὁ δὲ ποιεῖ κατὰ τὰς μητρικὰς ἐντολάς. ἤδη δὲ παρεσκευασμένων τῶν ἔδσμάτων, τοὺς βραχίονας τοῦ παιδὸς περιέλλισσε ταῖς

1 χειτοῦραν A.	4 ἑβδομημονταεπέτα A.	6 ἐκ ταύτης
παῖδας A.	καθ' ὄλον PW.	8 δὲ νεωτέρῳ A.
9 προεκ-	10 καθ' ἑβραίους W,	καθ' ἑβραίους A,
θορόντος A.	11 γηρᾷ A.	ὁ om A.
12 προσκαλεῖται·	14 ἵνα φησὶ φαγῶν A.	19 εὐλογῆσει A.
Ἑβραίους P.		
προσέκειτο γὰρ A.		

Fontes. Cap. 7. Iosephi Ant. 1 18 et 19. Genesis 27—30.

Cheturam nomine, e qua filii sex ei nascuntur. Isaaco annos circiter 40 nato Rebeccam filiam Bathuelis, fratre Abrahami Nachoro nati, in Mesopotamia despondet. deinde moritur, cum vixisset annos 175. Isaacus Rebecca ducta gemellos ex ea procreat: quorum natu maior ob hirtos corpore pilos Esau vocatus; minor plantam maioris, qui prior ex utero materno exsilierat, manu retinet, ob id Iacobus appellatus, quod Hebraeis supplantatorem notat.

7. Post senio confectus Isaacus atque orbatus oculis vocat Esauum (is enim ob aetatem praerogativam praeferebatur alteri), venatum ablegat ut cenam sibi pararet, "quo" inquit "ante obitum meum tibi bene praeser." Esauus venatum proficiscitur. Rebecca Iacobi amantior; illi accessito, quid pater Esau iussisset, dicit: "mandat ut e grege duos teneros hoedos afferat, quo ex his edulia conficeret seni, quibus eum delectari sciebat; iisque comesis, ipsi bene precaretur ille, paret maternis iussis Iacobus. paratis iam eduliis, brachia filii pellibus hoedo-

τῶν ἐρίφων δοραῖς, καὶ δίδωσι τὸ δεῖπνον ἀπαγαγεῖν τῷ πατρὶ.

B Ἰσαὰκ δὲ τῇ φωνῇ τὸν Ἰακώβ εἶναι τὸν προσιόντα αἰσθόμενος, ἔγγιστα προσκαλεῖται αὐτὸν καὶ τῶν χειρῶν ἐπαφάται. τοῦ Θεοῦ δὲ πάντως τὸν Ἡσαῦ εὐλογίας ἀνάξιον κρίναντος, ἔδοξεν Ἰσαὰκ

W I 14 τὸν πρωτότοκον ἀπὸ παρσεστάναι υἱὸν (ἡπάτητο δὲ τάχα διὰ τὸ δ βαθὺ τῆς τριχός), καὶ φαγῶν εὐλόγησε τὸν Ἰακώβ. ἐπανῆλθε δὲ καὶ Ἡσαῦ καὶ εἰσήγαγε δεῖπνον τῷ πατρὶ καὶ ἤτει τὴν εὐλογίαν. ὁ δὲ ἔγνω τὸ σόφισμα καὶ "ἐλθῶν" ἔφη "ὁ ἀδελφός σου ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου." τοῦ δὲ ὀλοφυρομένου καὶ ἀξιούντος εὐλογηθῆναι, μὴδὲ γὰρ μίαν εἶναι παρ' αὐτῷ εὐλογίαν, παρακληθεῖς 10

C Ἰσαὰκ ὠρμησε μὲν εὐλογῆσαι, ὅτι δὲ μὴ τῷ ἐνηχοῦντι ἐκείνον ἰδοῦναι θεῖον πνεύματι εὐλογίας τυχεῖν τὸν Ἡσαῦ, ἐπεὶ μὴδ' ἀξίος ἦν αὐτῆς, εἰς ἀρὰν ἀντ' εὐλογίας ἐτυποῦτο τῷ Ἰσαὰκ ἡ φωνή. δυσμενῶς εἶχε διὰ ταῦτα πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὁ Ἡσαῦ. ὁ δὲ τὸν ἀδελφὸν δεδοικώς, συμβουλή τῆς μητρὸς εἰς Μεσοποταμίαν ἀπέρ- 15 χεται. ἀπῶν δὲ ἀξιῦνται καθ' ὕπνου τοῦ ἀδομένου θεάματος τῆς κλίμακος, ἧς τῶν ἄκρων τὸ μὲν τῇ γῆ τὸ δὲ τῷ οὐρανῷ προσερέθριστο, καὶ μυεῖται τὰ μέλλοντα ἐκ τοῦ κρείττονος, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ τὸ δράμα εἶδε Βαιθῆλ προσηγόρευσε· ὀηλοὶ δὲ θεῖαν ἐστίαν καθ' Ἑλλήνας. κατανήσας δὲ εἰς Χαρρὰν κατήχθη 20

D πρὸς Λάβαν τὸν τῆς μητρὸς τῆς Ρεβέκκας ὁμαιμόνα, καὶ ξενίας παρ' ἐκείνῳ τετύχηκε καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ποιμνίων πιστεύεται.

3 τοῦ δὲ Θεοῦ A. 4 εὐλογίας om A. 9 δ' A. 13 ἐτυ-
ποῦτω αὐτῷ τῷ Ἰσαὰκ A. 19 βεθῆλ A. 20 χαρὰν A,
Χαρρὰν LXX Iosephus, Καρρὰν PW. 22 ἐκείνου A.

rum, involvit mater, et cenam dat patri offerendam. Isaacus Iacobum ex voce agnitus proxime se accedere iubet, manusque contractat. sed quia deus Esau faustis omnibus semel indignum iudicarat, putavit Isaacus primogenitum sibi filium adstitisse, pilorum forsan asperitate deceptus, ciboque sumpto bene precatus est Iacobo. redit et Esau, oblataque patri cena faustam comprecationem postulat. agnoscit ille imposturam et "frater tuus" inquit "illam interceptit." quo eiulante et faustam comprecationem flagitante (neque enim unicam duntaxat illi esse), motus precibus Isaacus, bene precari homini instituit ille quidem, sed quia id resonanti in eo spiritu sancto non placebat, quod tali fortuna indignus esset Esau, Isaaci vox pro fausta precatione in execrationem vertebatur. his de causis infensus fratri fit Esau: qui illius metu percussus, de consilio matris in Mesopotamiam discedit. inter proficiscendum ostentum illud scalae celebratum in somnis videt, cuius una pars terrae, altera caelo inniteretur, et futurarum cognitione rerum divinitas instruitur. locum oblatae visionis Baethel vocat, quod divinum domicilium significat. profectus Charam, apud Labanem Rebeccae matris fratrem divertit: a quo exceptus hospitaliter, curae gregum prae-

δύο δὲ τῶν Λάβαν θυγατέρες ἐτύγγανον, ὧν ἡ μὲν πρεσβυτέρα
 Λεία ἢ δ' ἑτέρα Ῥαχὴλ ἐπεκέκλητο. εἰς ἔρωτα οὖν τῆς νεω-
 τέρας ἠρέθιστο Ἰακώβ ἀστείας οὔσης τὸ εἶδος παρὰ τὴν ἀδελφὴν,
 καὶ προσάγει λόγους τῶν Λάβαν περὶ αὐτῆς. ὁ δὲ ὁμολογεῖ κατεγ-
 5 γῆσαι τῶν Ἰακώβ τὴν Ῥαχὴλ εἰ ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ δουλεύσει αὐτῶ.
 κατανύει πρὸς τοῦτο ὁ ἐραστής, παρέρχεται ὁ καιρὸς, ἐτοιμάζει
 τοὺς γάμους ὁ πενθερός· νυκτὸς δὲ τὴν πρεσβυτέραν τῶν θυγα-
 τέρων συνενύζει τῶν Ἰακώβ. γνοὺς δὲ μεθ' ἡμέραν ὡς ἐξηπά-
 τηται, ἀδικίαν ἐπενεάλλει τῶν πενθερῶν. ὁ δὲ καὶ τὴν Ῥαχὴλ
 10 αὐτῶν ἐπηγγέλλετο μετὰ δουλείαν ἑτέρας ἑπταετίας. πείθεται οὖν P I 25
 αὐτῆς δουλεύσαι ὁ Ἰακώβ, δουλούμενος ἔρωτι, καὶ μεθ' ἑτέραν
 ἑπταετίαν καὶ τῆν Ῥαχὴλ συνενύζεται.

Τῇ μὲν οὖν Λεία παῖδες ἦσαν ἕξ Ἰακώβ. καὶ Ῥουβίμ μὲν
 καλεῖ τὸν πρωτότοκον ὅτι κατ' ἔλιον αὐτῇ γένοιτο τοῦ θεοῦ·
 15 ἐδάκνετο γὰρ ἐρωμένης τῆς ἀδελφῆς τῶν ἀνδρῶν, καὶ προσεδόκα
 μᾶλλον ἐντιμότερα γενήσεσθαι εἰ σχολῆ κατὰ γαστρός. τὸν δεύ-
 τερον δὲ Συμεὼν ὀνομάζει· δηλοῖ δὲ τοῦτο ἐπήκοον τὸν θεὸν
 γενέσθαι αὐτῇ. καὶ ἐπὶ τούτῳ γεννᾶται Λεὶ· κοινωνίας τοῦ-
 νομα σημαίνει βεβαιωτήν. μεθ' ὃν Ἰούδας αὐτῇ ἀποτίκτεται· B
 20 εὐχαριστίας ἢ κλησὶς δηλωτικῆ. τῇ δὲ Ῥαχὴλ παιδίον οὐκ ἦν,
 καὶ δεδοικυῖα μὴ δι' ἀτεκνίαν παρενδοκιμηθῆ, δέεται τοῦ ἀνδρός

2 ἐπεκέλητο A. οὖν] δὲ A. 4 δ' A. 9 ἐπεγαλεῖ A.
 10 οὖν om A. 13 φουβείμ A ubique. 16 ἐντιμότερα]
 ἐν τῇ μήτρᾳ A. 18 ἐπὶ τούτῳ AW, ἐπὶ τούτῳ P. 19 αὐτῶ A.
 21 παρενδοκιμηθῆναι A.

ficitur. Labani porro duae erant filiae: natu maiori Liae, minori Ra-
 chelis nomen erat. Iacobus amore iunioris corripitur, quae sororem
 forma superabat; et Labanem de ea alloquitur. is desponsurum se illam
 ei pollicetur, si septem sibi annos inserviat. annuit amator, tempus
 elabitur, nuptias apparat socer: sed noctu filiam natu maiorem Iacobo
 in thalamum adducit. qui mane impostura cognita, cum socero de in-
 iuria expostulat. ille autem Rachelem etiam ei post alterius septennii
 servitatem pollicetur. eam condicionem Iacobus amore subactus denno
 accipit; et alteris septem annis elapsis, Rachelis etiam matrimonio
 potitur.

Lia iam e Iacobo liberos habebat, ex quibus primogenitum Ru-
 bonem appellavit, quod ex divina misericordia is sibi contigisset: aegre
 ferebat enim amore mariti erga sororem, sperabatque se honoratiorem
 fore si uterum ferret. secundum Symeonem appellat, quod vota ipsius
 exaudisset deus. post hunc Levis nascitur, qui coniunctionis confirma-
 tionem significat. hunc Iudas sequitur, quod nomen gratiarum actionem
 sonat. Rachel, quia liberos non habebat, verita ne minus gratiosa

τῇ θεραπεύῃ αὐτῆς συνελθεῖν. ὁ δὲ καὶ πείθεται καὶ τῇ Βάλλᾳ
 συνέρχεται, καὶ παῖδον ἐξ Ἰακώβ ἢ Βάλλᾳ γεννᾷ, καὶ Δὰν
 ἐκλήθη ὁ παῖς· θεόκριτον εἶποιεν Ἕλληγες. καὶ τῆς αὐτῆς αὐθις
 τίκεται Νεφθαλεῖμ, ἐμμηγάνητος, οἷον διὰ τὸ ἀντιτεχνάσασθαι
 πρὸς τὴν ἐδεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. ζῆλοὶ ἐπὶ τούτοις ἡ Λεία, 5
 καὶ παρακατακλίνει κάκεινη τῷ Ἰακώβ Ζελφὰν τὴν ἰδίαν θερά-
 παιναν. ἰδὼν δὲ καὶ αὐτὴ ἐγείνατο Γάδ· τυχαῖον ἂν τις καλέσῃ
 C αὐτόν. καὶ ἐπὶ τούτῳ τίκει καὶ ἕτερον, οὗτος δ' ἦν ὁ Ἄσσηρ·
 λέγοιτο δὲ μακαριστῆς, ὡς ἐκκλειᾶς τῇ Λείᾳ διὰ τὴν πολυτεκνίαν
 καὶ μακαρισμοῦ γενόμενος αἴτιος. τῇ Λείᾳ δὲ Ρουβίμ τοῦ υἱοῦ 10
 μανδραγόρου μῆλα κομίσαντος, ἦτι Ραχὴλ μεταδοῦναι τούτων
 αὐτῇ, καὶ ἀμοιβὴν προντίθει τῇ ἀδελφῇ τὸ κατ' ἐκείνην τὴν
 νύκτα λέκτρον τοῦ Ἰακώβ· ἡ γὰρ νῦξ ἐκείνη τῇ Ραχὴλ προσκε-
 κλήρωτο. καὶ συνεννύζεται διὰ τοῦτο τῇ Λείᾳ ὁ Ἰακώβ, καὶ
 τίκει παιδᾶς ἔτι δύο τὸ γύναιον, τὸν Ἰσάχαρ (τὸν ἐκ μισθοῦ δὲ 15
 γεγονότα σημαίνει τὸ ὄνομα) καὶ Ζαβουλών (δηλοῖ δὲ τὸν ἠνεχυ-
 ρασμένον εὐνοία τῇ πρὸς αὐτήν) καὶ θυματέρα κληθεῖσαν Λείαν.
 γίνεται δὲ καὶ τῇ Ραχὴλ υἱὸς Ἰωσήφ· τὸ δ' ὄνομα προσθήκη
 D
 W I 15 τινὸς γενησομένου δηλοῖ.

8. Ἐτη μὲν οὖν εἴκοσιν ἐποίμανε τῷ πενθερῷ Ἰακώβ· 20
 εἶτα ὑποχωρῆσαι θέλων οὐ συγκαχώρητο. ὅθεν κρῦφα μετὰ τῶν

2 παῖδων] καὶ αὐτὰ Α. 5 τοῦ ἀδελφοῦ Α. 7 αὐτὴ Α, αὐτὴ PW.
 καλέσει Α. 8 ἐπὶ τοῦτο Α. ἄσσηρ Α. 9 καὶ μακαρισμοῦ
 διὰ τὴν πολυτεκνίαν Α. 15 δύο Α, δέω PW. 20 εἴκοσιν Α,
 εἴκοσι PW. 21 συγκαχώρηται Α. ὅθεν καὶ κρῦφα Α.

Fontes. Cap. 8. Iosephi Ant. 1 19—22. Genesis 31—35.

esset, maritum orat ut cum ancilla sua congrederetur. ille obtemperat;
 ex eoque Iacobi cum Balla (id enim ancillae nomen erat) congressu
 Dan nascitur: divinum iudicium hoc vocabulum significat. rursus eadem
 Nephtholim parit, hoc est astutum: quod hoc astu foecunditati sororis se
 opposuisset. Lia aemulatione incitata Zelpham ancillam suam et ipsa
 Iacobo despondet, quae Gadum peperit: fortuitus vocari queat. alium
 post hunc Asserem parit, quem prosperum interpretaris licet, quod Lia
 ob liberorum multitudinem celebris et beata per illum partum habenda
 esset. cum autem Ruben Liae filius mandragorae mala attulisset, Ra-
 chel partem sibi dari petiit, concessa Liae nocte illa, quae sibi debe-
 batur, mariti concubitu: e quo muliercula Isacharem suscipit, quod
 nomen mercede genitum significat; et alterum filium Zabulonem, hoc
 est, pignus benevolentiae erga se; ac filiam Dinam. nascitur et Rachel
 filius Iosephus: id nomen accessionem rei alicuius futurae notat.

8. Sic annis viginti Iacobus soceri opilio fuit; et cum disces-
 surus esset, non situs est. itaque clam cum uxoribus, ancillis et liberis

γυναικῶν οὐκ ἐπιδοῦναι αὐτοῖς καὶ τοῖς παισὶν ἀπειδιδρασκεν, καὶ
 τὴν κτήσιν προσεπαγόμενος καὶ τῶν βοσκημάτων ἅπερ αὐτῷ τοῦ
 ποιμαίνειν μισθὸς προσενέμνητο. Ῥαχὴλ δὲ καὶ τὰ εἰδῶλα τοῦ
 πατρὸς ἐπεφέρειτο, οὐχ ὡς τιμῶσα ἀλλ' ἵν' ἔχοι ταῦτα κατα-
 5 φυγὴν εἰ ἐπιδιώξας αὐτοὺς ὁ πατὴρ καταλάβοι. τοῦ δὲ Λάβαν
 καθ' ἑβδόμην ἡμέραν καταλαβόντος, κατ' ὄναρ ἐπέταξεν αὐτῷ
 ὁ θεὸς στείσασθαι τῷ Ἰακώβ. μεθ' ἡμέραν δὲ λόγοι ἀμφοῖν
 γίνονται, καὶ τοῦ Ἰακώβ μηδὲν ἀδικεῖν ἀποδείξαντος, περὶ τῶν P I 26
 πατρῶων θεῶν ἐπενεκάλει ὁ Λάβαν αὐτῷ. ὁ δὲ μηδὲν περὶ ἀδ-
 10 τῶν συνειδῶς ἔρευτῶν παρεχῶρει. καὶ γίνεται ἡ ἔρευνα. ἡ Ῥα-
 χὴλ δὲ τὰ εἰδῶλα τῇ ἀστράβῃ τῆς φεροῦσης αὐτὴν καμήλου ἐντί-
 θησι, καὶ αὐτὴ ἐπεκάθητο φάσκουσα τὴν τῶν ἐμμέτρων ῥύσιν
 αὐτῇ ἐνοχλεῖν. ὁ δὲ Λάβαν μὴ ἂν ποτε τὴν θυγατέρα μετὰ
 τοιοῦτου πάθους τοῖς θεοῖς αὐτοῦ προσελθεῖν οἴηθεις, παρήλαθεν
 15 αὐτήν. καὶ ὁ μὲν ἀνέβηξεν, ὁ δὲ Ἰακώβ τὸν ἀδελφὸν δεδιώς,
 προπέμπει δηλῶν αὐτῷ τὴν ἐπίανον, καὶ δῶρα στέλλει αὐτῷ.
 νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης φαντάσματι συντυχῶν διεπάλασε καὶ ἐδόκει
 κρατεῖν. αἰσθόμενος δὲ ἄγγελον εἶναι θεοῦ, εἰπεῖν αὐτῷ παρε- B
 κάλει, τίνα μοῖραν ἔξει· ὁ δὲ τὸ κρατῆσαι θεοῦ ἀγγέλου μεγά-
 20 λων ἀγαθῶν σημεῖον ἠγείσθαι δεῖν ἔλεγε, καὶ Ἰσραὴλ αὐτὸν καλεῖ-
 σθαι ἐκέλευεν. τοῦτο δὲ οἱ μὲν ἄλλοι νοῦς ὄρων θεὸν ἐρμη-
 νεύουσιν, Ἰώσηπος δὲ τὸν ἀντιπάλαν θεῶν ἀγγέλω σημαίνειν

3 προσενέμνητο A. 4 ἔχη A. 10 καὶ γ. ἡ ἔρευνα]
 καὶ δε ἡ ῥεῦνα A, καὶ δε ἡ ἔρευνα γίνεται alter codex Wolfii.
 12 αὐτῇ] αὐτῇ A. 13 ἀμφοῖς alter codex Wolfii. 15 δὲ]
 δ' A. 20 ἔλεγε δεῖν A.

fugam capit, abductis una bonis suis et pecudibus quas pastionis mer-
 cede nactus fuerat. Rachel etiam simulacra patris abstulit: non quod
 illa veneraretur, sed ut ad ea confugere posset si a patre persequente
 deprehensa esset. cum autem Laban eos die septimo consecutus esset,
 somnio divinitus monetur ut reconcilietur Iacobo. postridie verbis utrius-
 que factis, etsi Iacobus demonstrarat nullam a se ortam fuisse iniuriam,
 Laban tamen de patrii diis eum accusabat. qui eius rei nescius, inqui-
 sitionem illi permittit. inquit ille. sed Rachel simulacris sellae cameli
 qua vehebatur subiectis insidens, menstruorum fluxu laborare se ait.
 Laban, qui filiam ad deos suos eo malo conflictantem nunquam accessu-
 ram persuasum haberet, ea praeterita domum revertitur. Iacobus vero
 fratrem metuens, suum reditum illi, muneribus praemissis, denuntiat.
 nocte superveniente cum spectro sibi decertare victoriaeque potiri visus,
 cum angelum esse dei animadvertisset, orat ut sibi diceret quo fato
 usus esset. ille victoriam divini angeli magnorum bonorum signum
 habendam esse asserit, et Israelem vocari iubet. quam vocem alii men-
 tem quae deum videat interpretantur, Iosephus eum qui divino angelo

φησί. Ἰακώβ δὲ τὸν τόπον καλεῖ Φανουήλ, τουτέστι Θεοῦ πρόσωπον. γενομένου δ' ἐν τῇ πόλει τῇ πρὸς τὸν ἄγγελον ἀλήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, ἐκείνος τε τὴν τούτου βρῶσιν ἀπειπάτο, καὶ δι' ἐκείνον καὶ τῷ ἐκείνου γένει παντὶ ἀπηγόρευται. ὑπαντήσαντος δὲ τῷ ἀδελφῷ τοῦ Ἡσαῦ, συνέ-
C βαλον ἀλλήλοις καὶ ἠσπάσαντο. εἶτα ὁ μὲν Ἡσαῦ ἀπηλλάγη, Ἰακώβ δ' ἀφίκετο πρὸς τὰ Σικιμα. τῶν δὲ Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, ἣ θυγάτηρ αὐτοῦ Δεῖνα εἰς τὴν πόλιν παρῆλθε, τὰ τῆς ἑορτῆς ἱστορήσουσα. θεασάμενος οὖν αὐτὴν Συχέμ ὁ τοῦ τῆς πόλεως βασιλέως υἱός, φθείρει δι' ἄρπαγῆς. ἔπειτα ὁ τοῦ-
 10 του πατὴρ ἐδέετο τοῦ Ἰακώβ συζεῦξαι τὴν Δεῖναν τῷ Συχέμ· ὁ δὲ οὐ κατένευσε. Συμεὼν δὲ καὶ Λευὶ τῆς κόρης ὁμομήτριοι ἀδελφοί, διὰ τὴν ἑορτὴν εὐωχουμένων τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ καρη-
 βαρούντων, νύκτωρ παρελθόντες πᾶν ἄρσεν ἡβηδὸν ἀναιροῦσι καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ταῦτά φησιν ὁ Ἰώσηπος.
D 15 πιδανώτερον δὲ περὶ τούτων ἡ βίβλος ἱστορεῖ τῆς Γενέσεως. λέγει γὰρ ὅτι Ἐμμὸρ τοῦ πατρὸς Συχέμ ἀξιοῦντος συζευχθῆναι τὴν Δεῖναν τῷ υἱῷ αὐτοῦ, Συμεὼν καὶ Λευὶ εἶπον ὡς “εἰ περι-
 20 τμηθεῖεν οἱ ἐν τῇ πόλει ἄρρηνες πάντες, δώσομεν τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν τῷ υἱῷ σου”, καὶ ὅτι κατιδέξαντο τὸν λόγον καὶ περι-
 20 τμήθησαν ἅπαντες. κατὰ δὲ τὴν ἐκ τῆς περιτομῆς τρίτην ἡμέραν πονηρῶς τῶν περιτμηθέντων διακειμένων καὶ ὀδυνωμένων διὰ τὴν φλεγμονὴν, ἐπέθεντο αὐτοῖς καὶ ἀνεῖλον ἅπαντας, ἀγνοοῦντος

3 αὐτῷ om A. 5 ἀπηγόρευσεν A. τοῦ om A. 13 τῆς
 om A. 15 ὁ om A. 19 οἱ ἐν om A. 22 κοπήρας A.

restiterit significare tradit. Iacobus locum illum Phanuel, hoc est, dei faciem vocat. et quia in lucta cum angelo poplitis dolore affectus fuerat, cum ipse illius esu abstinuit, tum omnis eius posteritas ab eo ut illicite abhorret. frater Esaus obviam illi progressus, salute dicta acceptaque recedit. Iacobus Sicima pervenit. Sicimitis autem festum celebrantibus, filia eius Dina spectandae festivitatis gratia urbem ingreditur. quam conspectam Sychemus regius adolescens rapit, raptam stuprat. rex adolescentis pater Iacobum orat ut Dinam Sychemo despondeat. re non impetrata Symeon et Levis uterini puellae fratres, civibus ob festivitatem convivantibus atque inebriatis, urbem noctu ingressi, mares prorsus omnes ipsumque regem cum filio trucidant. haec Iosephus tradit: sed liber Geneseos probabilis his de rebus disserit. cum, inquit, Emmor Sychemi pater Dinam filio uxorem peteret, Symeonem et Levim dixisse, si mares urbis omnes circumciderentur, se filio eius sororem suam desponsuros. qua accepta condicione circumcisos esse omnes, ac die inde tertio, cum ex cruciatu ardoris male haberent, ab illis truci-

τοῦ Ἰακώβ. ὧ χαλπαίνοντι διὰ ταῦτα θαροεῖν ἐκέλευσεν ὁ θεός. P I 27
 ἐλθὼν δὲ ἐν Βαιθλὴλ ὁ Ἰακώβ, ὅπου τὸν ὄνειρον ἐθεάσατο, ἔδυσεν.
 καὶ προῖδν τὴν Ῥαχὴλ ἐκ τοκετοῦ θανοῦσαν ἐν Ἐφρατῶ θάπτει.
 καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον Βενιαμὴν ἐκάλεσε, διὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ
 5 γενομένην τῇ μητρὶ ὀδύνην. ἐλθὼν δ' εἰς Χεβρων πόλιν τῶν
 Χαναανίων, κατέλαβε τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰσαὰκ ἔτι ζῶντα, ἣ δὲ
 Ῥεβέκκα ἐφθῆ θανεῖν. θνήσκει δὲ μετὰ βραχὺ καὶ ὁ Ἰσαὰκ, W I 16
 καὶ θάπτεται σὺν τῇ γυναικὶ παρὰ τῷ γονικῷ μνημείῳ, βιώσας
 ἑτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν.

10 9. Ἡσαῦ δὲ ἤρχε τῆς Ἰδουμαίας, καλέσας τὴν χώραν
 ἀπ' ἑαυτοῦ. Ἐδῶμ γὰρ ἐκεῖνος ἐκέκλητο, διτι ἀπὸ θήρας ποτὲ B
 λιμώττων ἐπιανελθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν εὐρὼν φακῆν ἐτοιμά-
 σαντα ἑαυτῷ πρὸς τροφήν, ἤξιον δοῦναι αὐτῷ· ὁ δὲ ἀποδόσθαι
 αὐτῷ τὸ πρεσβεῖον ἠνάγκασεν ἀντὶ τῆς φακῆς. καὶ παραχωρεῖ
 15 τούτου μεθ' ὄρκων αὐτῷ διὰ τὸν λιμὸν· ὅθεν Ἐδῶμ ἐπεκλήθη,
 διὰ τὴν ξανθότητα τῆς φακῆς· σφόδρα γὰρ ἦν τὴν χροίαν τοιαύτη.
 Ἐδῶμ δὲ παρ' Ἑβραίοις τὸ ἰερὸν ὄν οὐνομάζεται.

Ἰακώβ δὲ τὸν ἐκ τῆς Ῥαχὴλ Ἰωσήφ διὰ τε τὴν τοῦ προσώ-
 που εὐφυΐαν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν πλέον τῶν ἄλλων παιδῶν
 20 ἠγάπα. ἣ τε γοῦν τοῦ πατρὸς στοργὴ καὶ οἱ ὄντιροι οὗς ἐθεά-

1 ἐκέλευσε θαροεῖν A. 2 ὁ om A. 3 θάπτει ἐν ἐφρατῶ A.
 4 ἐπ' αὐτὸ A. 5 χεβρων A. 8 παρὰ] ἐν A. 9 πρὸς]
 σὺν A. 12 φακὸν A, φακῆν PW. 14 τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ A.
 15 ὄρκου A. αὐτῷ add A et Iosephus. 16 χροίαν A.
 18 προσάκου] σώματος A. 19 πλέον om, μᾶλλον post ἠγάπα
 add A.

Fontes. Cap. 9. Iosephi Ant. 2 1—5. Genesis 25 et 36—40.

datos, Iacobo ignorante. quem facinus illud graviter ferentem bono animo deus esse iubet. inde Baethalem profectus Iacobus, ubi somnium viderat, rem divinam facit, ac progressus Rachelem ex partu mortuam Ephratae sepelit, puero ob matris ex eo dolore Beniamine appellato. Chebronem profectus patrem Isaacum adhuc viventem invenit: sed Rebecca iam obierat. nec multo post etiam Isaacus moritur, et una cum uxore in patrio monumento sepelitur, expletis vitae annis 185.

9. Esau autem Idumaeae imperabat, regioni a se dato nomine. Edom enim vocatus fuerat, quod aliquando famelicus a venatu reversus, cum a fratre petiisset ut lentem, quam ille sibi coxerat, daret, iure iurando adactus aetatis praerogativam illi concessit. ex eo cognominatus est Edom, ob rufum admodum lentis colorem: Edom enim Hebraeis rufum significat.

Iacobus Iosephum ob vultus elegantiam et ingenii dexteritatem prae caeteris diligebat. itaque et patria caritas et somnia, quae vi-

σατο εἰς φθόνον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς κεκαήκασιν. τῶν δὲ δου-
 ράτων τὸ μὲν ἦν τοιοῦτον. ἐν ὥρᾳ θέρους ἐδόκει μετὰ τῶν ἀδελ-
 φῶν θειῶν δράγματα δεσμεῖν καὶ τιθέναι, καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ
 C ἤφραμιν, τὰ δὲ τῶν ἀδελφῶν προστρέχοντα προσκυνεῖν τοῖς αὐτοῦ.
 τὸ δέ, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀστέρων 5
 προσκυνεῖν ἐδόκει αὐτῷ. ταύτας τὰς ὄψεις τῷ πατρὶ διηγού-
 μινος, παρόντων καὶ τῶν συγγόνων, τὴν δὴλωσιν ἐζήτηε μαθεῖν.
 ὃ δὲ εὐδαιμονίαν κατήγγειλε τῷ παιδί, καὶ καιρὸν ἤσειεν καθ' ὃν
 ἐπὶ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν τιμηθήσεται καὶ προσκυνη-
 θήσεται. ταῦτα τοὺς ἀδελφοὺς ἐλύπησε τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ὑπε- 10
 βλέποντο τὸ μειράκιον. νεμόντων δὲ τὰ ποιμνία τῶν παίδων τοῦ
 Ἰακώβ ἐν Σικίμοις, ὁ πατὴρ πέμπει τὸν Ἰωσήφ ἐκείνους ἐπισκε-
 D ψόμενον. οἱ δὲ τοῦτον ἰδόντες ὤρμησαν ἀνελεῖν. Ῥουβὶμ δὲ
 συνεβούλευε μὴ αὐτόχειρας γενέσθαι τοῦ ἀδελφοῦ, ἀλλ' εἰς τὸν
 παρακείμενον λάκκον ῥῖψαι αὐτόν, ἵνα ἀποθάνῃ ἐκεῖ, καὶ οὕτω 15
 μετριώτερον ἔσοιτο τὸ κακόν. συναίνεσάντων δὲ τῷ λόγῳ τῶν
 νεανίσκων, λαβὼν ὁ Ῥουβὶμ τὸ μειράκιον, ἡρέμα καθύμνησεν εἰς
 τὸν λάκκον. Ἰούδας δὲ ἐμπόρους ἰδὼν Ἀραβίας, συνεβούλευσε
 τοῖς ἀδελφοῖς τὸν Ἰωσήφ ἀπεμπολῆσαι αὐτοῖς. καὶ δόξαν τοῦτο,
 τοῖς ἐμπόροις αὐτόν ἀποδίδονται μνῶν ἑξοκί, ἐτῶν ἑπτακαίδεκα 20
 γεγονότα. Ῥουβὶμ δὲ νύκτωρ ἐπὶ τὸν λάκκον ἐλθὼν, ἔν' ἕξενέγκῃ
 τὸν Ἰωσήφ καὶ σῶσῃ τοὺς ἀδελφοὺς λαθῶν, καὶ μὴ εὐρῶν αὐτόν,

1 δ' A. 5 τῶν ἀστέρων] ἀστέρων A. 10 τοῦ Ἰωσήφ ἐλύ-
 κησε A. 15 ἐν' ἀποθάνῃ A, ἵνα ἀποθάνῃ PW. 16 ἔσοιται,
 litteris tui ab eadem manu deletis, A. 19 τοῦτο] οὕτω A.
 20 εἰκοσίν A. 22 καὶ μὴ εὐρῶν] ἐκεῖ μὴ εὐρῶν A.

derat, fratrum invidiam illi conciliarunt. somnia huiusmodi fuerunt.
 unum, tempore messis cum fratribus metens manipulos sibi ligare et
 componere, ac suos immotos stare, quos fraterni accurrentes adorarent:
 alterum, a sole et luna ac reliquis stellis adorari sibi videbatur. has
 visiones fratribus etiam praesentibus patri referens, quid sibi vellent,
 scire cupiebat. at ille felicitatem nato denuntiabat, ac fore tempus quo
 et a parentibus et a fratribus coleretur et adoraretur. haec fratres
 aegre ferre, et torve adolescentulum intueri. post haec pater Iosephum
 ad filios, greges Sicimias pascentes, visum mittit. quo conspecto ad eum
 perimendum sunt concitati. sed Ruben monebat ne fraterno sanguine
 manus polluerent, sed in proximum puteum coniectum emori sinerent:
 sic levius fore facinus. quo consilio adolescentibus probato, puerum
 sensim in puteum demisit. Iudas vero, Arabicis mercatoribus visis,
 auctor fit fratribus vendendi illis Iosephi. assentiuntur, eumque viginti
 minis vendunt, annos natum septemdecim. Ruben noctu ad puteum
 accedit ut Iosephum inde creptum clam fratribus conservaret. quo non

πενθῶν ἤτιᾶτο τοὺς ἀδελφοὺς. τῶν δὲ τὸ πραχθὲν φρασάντων P I 28
 παύεται τοῦ πένθους. τὸν δὲ χιτωνίσκον τοῦ μειρακίου αἵματι
 τράγου μολύναντες ἤκον πρὸς τὸν πατέρα καὶ εἶπον, τὸν μὲν
 Ἰωσήφ μήτ' ἰδεῖν μήθ' ὅπως δάφθαρται γῶναι, χιτῶνα δὲ
 5 τοῦτον εὐρεῖν ἤμαγμένον καὶ διερραγῆτα. Ἰακώβ δὲ ἐπὶ τῷ μει-
 ρακίῳ πενθῶν ἐκαθέζετο καὶ σάκκον ἐνδύσας. τὸν Ἰωσήφ δὲ ἐκ
 τῶν ἐμπόρων ἀνήγατο Πετεφρῆς ἀνὴρ Αἰγύπτιος ἐπὶ τῶν βασι-
 λέως Φαραῶ μαγείρων, καὶ εἶχεν αὐτὸν ἐν τιμῇ. τῆς δὲ τοῦ
 δεσπότου γυναικὸς διὰ τε εὐμορφίαν καὶ τὴν αὐτοῦ δεξιότητα
 10 ἐρωτικῶς διατεθείσης καὶ λόγους περὶ μίξεως προσαγαγούσης,
 παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν. ἣ δὲ δεινῶς πολιορκουμένη τῷ ἔρωτι, B
 δευτέραν ἐπήγε πείραν, καὶ τὸ πείθειν ἀπογνοῦσα βιάζεσθαι
 ἤθελεν. ὡς δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον ὁ νεανίσκος καταλιπὼν ἐξεπήδησε,
 καθῆστο κατηφῆς καὶ συγκεχυμένη. ἐλθόντι δὲ τάνδρῳ κατηγόρει
 15 τοῦ Ἰωσήφ, καὶ τὸ ἱμάτιον ἐπεδείκνυεν, ὡς ὅτ' ἐπεχειρεῖ βιά-
 ζεσθαι καταλιπόντος αὐτό. Πετεφρῆς δὲ εἰς τὴν τῶν κακούργων
 εἰρκτὴν ἐμβάλλει τὸν Ἰωσήφ, ἐν ἧ καὶ ὁ οἰνοχόος τοῦ Φαραῶ
 κατ' ὀργὴν ἐνεκέκλειστο, καὶ ὁ ὀρχισιτοποιός. οἷς συνήθης γενό-
 μενος ἤξιοῦτο φράσαι αὐτοῖς τῶν ἐνυπνίων τὴν δήλωσιν. ὁ μὲν W I 17
 20 γὰρ οἰνοχόος ἄμπελον ὄραν ἔδοξεν ἐξ ἧς τρία ἐφύοντο κλήμυτα C
 ὧν ἀπώρητο μεγάλοι καὶ πέπειροι βότρυες, τούτους δ' ἀπο-
 θλίβειν εἰς φιάλην καὶ προσάγειν τῷ Φαραῶ, κύκτινον λαβεῖν

5 διασημένον A. 6 καὶ om A. ἐνδύς A. 7 πετε-
 φρῆς A ubique. 10 προσαγούσης παρέπεμπετο A. 13 κατα-
 λιπὼν ὁ νεανίσκος A. 14 κατηγορεῖ A. 17 τοῦ add A.
 21 κέπειροι A, κέπειροι PW.

invento lugens fratres criminatur: sed re ex illis cognita lugere desinit
 illi tunica adolescentis hircino sanguine polluta ad patrem veniunt, di-
 centes se Iosephum nec vidisse nec quomodo interfisset scire; sed tuni-
 cam illam reperisse cruentatam et laceratam. Iacobus sacco indutus
 Iosephum luget. at illum a mercatoribus emit Petephres homo Aegyptius,
 Pharaonis regis coquis praefectus, et honorifice tractat. herilis autem
 uxor, et forma et dexteritate eius in amorem illecta, verbis ad eum de
 congressu factis repulsam fert; ac nihilo tamen secius cupiditatis ardore
 subacta, speque persuadendi deiecta, vim parat. ut autem adolescens
 veste relicta exsistit, illa tristis et perturbata sedet; maritoque reverso
 Iosephum accusat, demonstrans vestem quam ille violaturus dominam
 reliquisset. Petephres Iosephum in carcerem maleficorum conici iubet,
 quo et pincerna Pharaonis per iracundiam coniectus fuerat, et magister
 pistorum: qui inita vitem eo familiaritate, petebat somnia sibi ab eo sua
 declarari. pincerna cum sibi videre visus fuerat, unde tres palmites
 enascerentur, de quibus magnae et maturae uvae dependerent, quas in
 phialam exprimeret, easque Pharaoni offerret, qui bealigne acceptaret.

προσηνῶς. ἀγαθὰ γοῦν σημαίνειν αὐτῶ τὸν ὄνειρον ἐξηγεῖτο ὁ Ἰωσήφ· ἐν γὰρ τρισὶν ἡμέραις ταῖς προσαγούσαις εἰς τὸ πρότερον¹ ἀποκατασταθῆσθαι διακόνημα. καὶ ἤξιον μεμνηθῆναι αὐτοῦ ἐπυραγῆσαντα. ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς τρία κανᾶ ἐδόκει φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, δύο μὲν ἄρτων πλήρη τὸ δ' ἕτερον ὄψου καὶ ποι-⁵ κίων βρωμάτων, τὰ δὲ διαρπαγῆναι ὑπὸ πτηνῶν καθιπταμένων. ἔφη δὲ καὶ τούτῳ ὁ Ἰωσήφ τὰ τρία κανᾶ τριῶν ἡμερῶν εἶναι
D σημαντικά, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μέλλειν αὐτὸν κρεμασθέντα σαρκοφάγοις ἔσεσθαι βορὰν πετεινοῖς. γέγονε δ' ἐπ' ἀμφοῖν ὡς Ἰωσήφ ἐξηγήσατο. 10

10. Ἔτα τῷ Φαραῶ ὁ θεὸς ὄψεις ἐνυπνίων ἐπιπέμπει διττάς, καὶ τὰς δηλώσεις ἀμφοῖν. ὁ δὲ τῶν μὲν ὄψεων ἐμμνήσκειτο, τῶν δ' ἐξηγήσεων ἐπελάθετο. συγκαλεῖ τοίνυν τοὺς τῶν Αἰγυπτίων σοφοὺς, καὶ ἀπαγγέλλει αὐτοῖς τὰ ἐνύπνια, καὶ τὴν δῆλωσιν ἀπαιτεῖ· ἀπορούντων δ' ἐκείνων δογίζεται. ὁ δ' οἶνο-¹⁵ χόος, εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλὰ τότε πρὸς μνήμην ἦκε τοῦ Ἰωσήφ,
P I 29 καὶ διδάσκει περὶ ἐκείνου τὸν Φαραῶ. ἄγεται τοίνυν αὐτίκα. ὁ δὲ φησι “νεανία, φράσαι μοι τὴν κρίσιν τῶν ὄνειράτων ὧν περ τεθέλαμαι. ἔδοξα βόας ἐδτραφεῖς ἐπὶ τὰ προϊόντας τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὸ ἔλος χωρεῖν· ἑτέροισ δ' ἐπὶ τὰ ἰσχνούσ καὶ τετηγημένους²⁰

1 ὅν αὐτῶ σημαίνειν Α. 2 προαγούσαις Α. 3 ἀποκατα-
 στήσθαι Α, ἀποκατασταθῆσθαι PW. 4 ἐπυραγῆσας Α.
 κανᾶ ἔφη δοκεῖν τρία φέρειν Α. 5 δὲ Α. 6 τὰ] ταῦτα Α.
 7 τοῦτο Α. 11 φαραῶ Α. 13 συγκαλεῖται Α. 15 ἀργί-
 ζετο Α. 18 φησι — μοι] φράσον μοι φησι νεανία Α.
 ὄνειράτων] ἐνυπνίων Α.

FONTES. Cap. 10. *Iosephi Ant.* 2 5 et 6. *Genesis* 41—45.

Iosephus bonam somnii esse significationem asserbat: nam intra triduum pristinam ei functionem restitutum iri: petebatque ut is, rebus suis secundis, sui recordaretur. pistorum autem magister visus sibi fuerat tria canistra in capite ferre, duo plena panibus, tertium obsonio et variis cibis refertum, quae a devolantibus alitibus diriperentur. dixit autem huic etiam Iosephus, tria canistra significare triduum, ac die tertio suspensum eum carnivoris alitibus fore cibam. utrique accidere quae Iosephus praedixerat.

10. Post haec deus Pharaoni bina visa in somnis offert, eorumque enarrationes. at ille visa quidem meminerat, enarrationum autem oblitus fuerat. itaque sapientes Aegyptiorum convocat, somnia enarrat, interpretationem expetit: quibus haesitantibus irascitur. at pincerna, etsi pridem oblitus, tandem Iosephi redit in memoriam: de eo regem edocet. adducitur ille statim. cui rex “adolescens”, inquit, “somnia quae vidi iudicium mihi declara. vidi boves septem pingues e flumine adscendentes se conferre ad paludem, quibus alii septem occurrerent

λιμῷ τοῦ ἔλους ἐξειθόντας συναντήσαι τούτοις, καὶ βρωθήναι
 παρὰ τῶν δευτέρων τοὺς πρώτους καὶ πίνοντας, καὶ μένειν ἔτ' αὐ-
 τοὺς ὁμοίως ἰσχνούς. αὐθις δ' ὄρω στάχνας ἐπὶ ἐκφύνας
 ῥέξης μιᾶς θαλεροῦς καὶ κεκλιμένους τῷ βάρει τῷ τοῦ καρποῦ.
 5 πλησίον δ' αὐτῶν Ἰσραήλους ἐδόκουν ἄρᾶν στάχνας ἀδρανεῖς
 ὑπὸ ἀδρυσίας καὶ πρὸς ἕρασιν ἀηδεῖς, οἳ καὶ ἀνήλισκον τοὺς
 εὐκάρπους τε καὶ ὠραίους." ὁ δ' Ἰωσήφ "κἂν διττά" φησὼν
 "ὦ βυσιλεῦ, εἰσὶ τὰ ἐνόπνια, ἀλλὰ μίαν ἔχουσι τῶν μελλόντων B
 τὴν δήλωσιν. οἳ τε γὰρ βόες, ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ ποιοῦν, ὑπὸ
 10 τῶν χειρόνων κατεσθιόμενοι, καὶ οἱ θάλλοντες στάχνας ὑπὸ τῶν
 ἀδρανῶν δαπανώμενοι, λιμὸν ἐπὶ τσαῦτα ἔτη τῇ χώρᾳ σου
 καταγγέλλουσιν ἐν Ἰσραήλοις ἐνιαυτοῖς εὐθνηθίσει πρότερον
 τοῖς καρποῖς, ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν ἀναλωθῆναι ὑπὸ τῶν
 ἔπειτα. εἰ δὲ σὺ ταμιεύσεις τὰ τῆς προτέρας εὐδαιμονίας εἰς
 15 τοὺς τῆς ἀφορίας ἐνιαυτούς, θήσεις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀνεπιείθετον
 τὸ δυστύχημα." Φαραὼ δὲ τὴν τοῦ Ἰωσήφ ἐκπλαγαῖς σοφίαν
 διὰ τε τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν συμβουλὴν "αὐτὸς ὁ τούτων" ἔφη
 "κριτῆς τε καὶ σύμβουλος καὶ οἰκονόμος ἔση τῶν βουλευθέντων."
 καὶ παρέσχεν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ὥστε σφραγίδι χρῆσθαι C
 20 τῇ Φαραὼ καὶ πορφύρῳ ἐνδύεσθαι καὶ ἐλαύνειν ἐφ' ἄρματος.
 ἦν δὲ τότε τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν Ἰωσήφ. προσηγόρευε δὲ
 αὐτὸν ὁ Φαραὼ Φοθομφάνηχον· σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα κρυπτῶν

4 τῷ alterum om A. 8 τὰ ἐνόπνια εἰσὶν A. 16 τοῦ add A.
 21 ἐτῶν γεγονὼς A. προσηγόρευσε A. 22 φοθομφάνηχον
 A et "duo codices Regii et Colberteus", Φοθομφάνηχον P ex
 Iosepho, τοθομφάνηχον W: Coptice φοθων φανη Genes. 41 45.

tenues et fame confecti, atque pinguibus illis devoratis aequae tenues
 manerent. rursus vidi spicas septem ex uno vegeto calamo enatas,
 pondere granorum inclinatās; ac prope illas totidem videre videbar spi-
 cas tenues et ob squallorem adspectu foedas, quae et ipsae foecundas
 et pulchras consumerent." ad haec Iosephus "etsi, o rex", inquit,
 "somnia bina sunt, eadem tamen est utriusque in futurum significatio.
 nam et boves, animal arando exerceri solitum, a deterioribus devorati,
 et spicae florentes a tenuibus absumptae, tot annorum famem tuae regionis
 portendant, cum quidem totidem annis proventus annonae uberissimus a
 posterioribus sit absumentus. tu vero, si priorem copiam in sterilitatis
 annos seposueris, sensum istius calamitatis Aegyptiis adimes." Pharae
 Iosephi sapientia obstupefactus tum ob somniorum coniecturam tum pro-
 pter consilium "tu" inquit "ipse, rerum istarum coniecto et suavor,
 idem etiam consiliorum administrator eris." itaque potestatem suam in
 eum confert, ut et sigillo Pharaonis uteretur, et purpuram gestaret,
 et curru veheretur. accidit hoc Iosepho 30 annos nato, quem Pharae
 Psothomphanechum, haec est occultorum interpretem, vocabat; eiusque

εὐρετήν. συζεύγνυσι δὲ αὐτῶ καὶ γυναῖκα Λαγενῶ κεκλημένην, τὴν θυγατέρα τοῦ ἐν Ἡλίου πόλει ἱερέων πρωτεύοντος. ἔξ ἧς αὐτῶ γίνονται παῖδες πρὸ τοῦ λιμοῦ, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἦν Μανασσῆς· ἐπληθον δὲ δηλοῖ, ὅτι λήθην εὐρατο τῶν ἀτυχημάτων· Ἐφραΐμ δὲ ὁ νεώτερος· ἀποδιδὸς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ 5
D ἀποδοθῆναι αὐτῶ τὴν τῶν προγόνων ἑλευθερίαν. ἐντεῦθεν ἦκεν ὁ τῆς ἐνδείας καιρὸς. οὐ μόνως δὲ τῆς Αἰγύπτου κατεκράτησεν ὁ λιμὸς, ἀλλὰ καὶ τῆς χώρας καθ' ἣν παρῴκει ὁ Ἰακώβ. πέμπει τοῖσιν τοὺς υἱοὺς εἰς Αἴγυπτον σίτον ὠνησομένους, μόνον παρ' ἑαυτῶ κατασχὼν τὸν Βενιαμὴν ὡς νεώτατον. οἱ μὲν οὖν προσῆλ- 10
W I 18 θον τῷ Ἰωσήφ. ὁ δὲ μὴ γνωσθεὶς ἐπέγνω τοὺς ἀδελφούς, καὶ κατασκόπους ἔλεγεν ἦκειν αὐτούς. οἱ δὲ ὄθεν τε ἤκουεν ἔλεγον, καὶ ὡς ἐνὸς εἶεν πατρὸς ἔτι ζῶντος, καὶ ὡς ἕτερος νεώτερος ἀδελφὸς ἔστι παρὰ τῷ πατρὶ. πληροφορίαν δ' ἔλεγεν Ἰωσήφ δοῦναι αὐτῶ ἀληθείας, εἰ τὸν νεώτερον ἀδελφὸν κομίσουσι πρὸς αὐτόν. 15
P I 30 δίδωσιν οὖν σίτον αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀργύριον τῷ ἑκάστου σάκκῳ ἐνθήμενος λάθρα· κατέσχε δὲ τὸν Συμεὼν τῆς ἐπανόδου ἐσόμενον δμηρον. ἐπανῆλθον πρὸς τὸν Ἰακώβ οἱ υἱοὶ τὸν σίτον κομίζοντες, καὶ τὰ συμβάντα ἀπήγγειλαν, καὶ λύπην αὐτῷ ἢ τοῦ Συμεὼν ἐποίησεν κατάσχεσις, δοῦναι τε τὸν Βενιαμὴν ἀπαχθῆναι 20 εἰς Αἴγυπτον οὐ κατένευσεν. ἤδη δὲ τοῦ σίτου δαπανηθέντος, ἐπεὶ μὴ ἄλλως ἔξῃν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν εἰ μὴ καὶ τὸν

1 ζεύγνυσι A. 2 τὴν om A. 7 κερράτησεν A. 8 κατέκει A.
 9 ὠνησομένους A, ὠνησαμένους P. 10 νεώτερον A. 16 δίδωσι
 σίτον A. 17 λάθρα ἐνθήμενος A. 19 καὶ αὐτοὺς λύπην om A.
 20 τε om A. 21 κατένευσεν A.

uxorem Asenetham nomine, Heliopolitani pontificis filiam, despondet: e qua ante famem liberos suscipit, quorum natu maiorem Manassem ab oblivione vocat, quod calamitatum oblitus esset; minorem Ephraimum a retributione, quod malorum suorum libertas sibi restituta esset. adventat interea penuriae tempus: neque Aegyptum duntaxat invadit fames, sed eam quoque regionem in qua Iacobus inquilinum agebat. mittit igitur filios in Aegyptum ad emendum frumentum, solo Beniamine apud se retento, ut natu minimo. accedunt illi Iosephum: qui non agnitus agnoscit fratres, et exploratum venisse illos ait. illi et unde venerint, et se uno patre natos esse adhuc superstiti, et alium fratrem natu minimum esse apud patrem dicunt. Iosephus tum demum se fidem illis habiturum dicit, si fratrem minimum ad se adduxissent. dat eis frumentum; argentoque sacco cuiusque clam imposito, Symeonem reditus illorum vadem retinet. redeunt ad Iacobum filii frumentum afferentes et quid sibi accidisset nuntiantes. ille retentum esse Symeonem aegre fert, Beniaminem in Aegyptum perduci se passurum negat. frumento autem iam consumpto, cum eis alia condicione reverti in Aegyptum non liceret nisi Beniamine etiam

Βενιαμὴν συνεπάγοντο, ἐπέκειον ἀνάγκη δίδωσιν αὐτὸν ὁ πατήρ, καὶ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν διπλασίονα, καὶ τῷ Ἰωσήφ δωρεάς. ὡς δ' ἦλθον εἰς Αἴγυπτον προσήγαγον τὰ δῶρα αὐτῶ. ὁ δὲ τὸν Β Βενιαμὴν ἰδὼν καὶ συνθροπτόμενος, ἵνα μὴ σακρῶν καταφανῆς 5 γένοιτο, μετέστη. εἶτα ἐπὶ δεῖπνον παραλαμβάνει τοὺς ἀδελφούς, καὶ διπλασίους μοίραις ἐδεξιοῦτο τὸν Βενιαμὴν, καὶ τὸν τοῦ σίτου ταμίαν δοῦναι σῖτον αὐτοῖς κελεύει καὶ τὴν τιμὴν ἐν- 10 θῆναι τοῖς σάκκοις, εἰς δὲ τὸ τοῦ Βενιαμὴν φορτίον καὶ σκύφον ἀγγύρειον ἐμβαλεῖν. τούτων δὲ γεγονότων ἀπήεσαν οἱ ἀδελφοὶ 10 λαβόντες καὶ τὸν Συμεῶν. περικυκλοῦσι δὲ ἀπίοντας αὐτοὺς ἱππεῖς ἐπεγκαλοῦντες τὴν τοῦ σκύφου κλοπὴν, καὶ ἐρευνῶντες εὔρον τὸν σκύφον παρὰ τῷ φορτίῳ Βενιαμὴν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς ἦγον πρὸς τὸν Ἰωσήφ τὸν Βενιαμὴν, οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τὰς C στόλας διαρρήξαντες ἔκλαιον καὶ συνέποντο. Ἰωσήφ δὲ τούτους 15 ὄνειδίσας ὡς ἀχαρίστους, ἠλευθέρου μὲν τοὺς λοιπούς, μόνῃ δ' ἤρκετο τῇ τοῦ Βενιαμὴν κατοχῇ. τοὺς δὲ ἀπορία συνέχευε. Ἰούδας δὲ διαλεχθεὶς καὶ πολλὰ πρὸς ἔλεον δημηγορήσας ἐπα- 20 γωγὰ, εἰς ἔλεγχον ἤγαγε τοῦ πάθους τὸν Ἰωσήφ. ὁ δὲ μηκέτι δυνάμενος ὑποκρίνεσθαι τὴν ὀργὴν, γνωρίζει τοῖς ἀδελφοῖς ἐαυ- 30 τόν, καὶ χάριν αὐτοῖς ὠμολόγει ὡς συναιτίοις γενομένοις τῶν τῷ Θεῷ βεβουλευμένων περὶ αὐτοῦ. "ἄπιτε οὖν" φησι "καὶ ταῦτα δηλώσατε τῷ πατρί, αὐτόν τε καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἀνα- λαβόντες ἐνταυθοῖ μετοικίξεσθε· ἔτι γὰρ ἐπὶ πενταετίαν ἔσται D

1 προσεπάγοντο A.
Iosepho, φόρτῳ PW.
1 μένοις om A.

10 καὶ om A.
13 ἀδελφοὶ δὲ A.

12 φορτίῳ A cum
20 ὡς σ. γενο-
μένοις om A.

adducto, victus necessitate pater concedit; et duplex frumenti pretium ac Iosepho munera addit. ut in Aegyptum venire, Iosepho munera offerunt: qui Beniamine viso miseratione commotus ad lacrimas dissimulandas secedit. deinde fratribus ad cenam adhibitis, duplis Beniaminem portionibus apposis honorat; et quaestorem frumentum illis dare iubet, et pretium in saccos imponere, et in Beniaminis sarcinam scyphum argentum conicere. his factis discedunt fratres, recepto Symeone. eos abeuntes circumdant equites, obiiicientes furtum scyphi: quem inquisitione facta in Beniaminis sarcina reperiunt. Beniaminem equites ad Iosephum abducunt, quem fratres scissis vestibus plorantesque sequebantur. Iosephus insectatus eos ut ingratos, missos facit, solius Beniaminis retentione contentus. caeteri attoniti adstant: Iudas vero causam agere exorsus, cum multa ad commiserationem apta dixisset, affectum Iosephi ita commovit ut nec iram diutius simulare posset, et se fratribus agnoscendum praeberet, et gratiam eis haberet, ut qui consiliorum dei de se ex parte fuissent adiutores. "abite ergo" inquit "et haec significate patri, ipsoque et omni eius cognatione assumpta huc commigratote: nam fames adhuc quinqueannium

Zonaras Annales.

λιμός.²² ταῦτα εἰπὼν περιβάλλει τοὺς ἀδελφοὺς καὶ δωρεαῖς δεξιούται.

11. Καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον· ὁ δὲ Ἰακώβ μαθὼν τὰ περὶ Ἰωσήφ, ὤρμησεν εὐθὺς πρὸς αὐτόν, πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐπαγόμενος· ἦσαν δὲ ἑβδομήκοντα πέντε. ἤδη δὲ τῆς Αἰγύπτου ὁ πλησίον ὄντι αὐτῷ προσυπαντᾷ Ἰωσήφ. ὁ δ' ὑπὸ χαρᾶς μικροῦ δεῖν ἐξέλειπε. παραγεγονότα δὲ τὸν Ἰακώβ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον ἀκούσας ὁ Φαραῶ, χαίρων ἦν, καὶ παραγεγόμενον τὸν Ἰακώβ πρὸς αὐτὸν ἠσπάσατο. καὶ μαθὼν ποιμένας εἶναι τοὺς μετ' αὐτοῦ, συνεχώρησεν αὐτοῖς τὴν ἐν Ἡλίου πόλει κατοικησιν. τοῦ δὲ λιμοῦ ἐπιτεινομένου, χρημάτων τοῖς Αἰγυπτίοις ἀπέδίδου τὸν σίτον ὁ Ἰωσήφ. τούτων δ' ἐπιλειπόντων, τῶν βοσκημάτων ὠνοῦντο αὐτόν, εἶτα καὶ τῆς γῆς παρεχώρουν ἵνα τραφεῖεν. οὕτω δὲ τοῦ Φαραῶ πάσης περιουσίας κυρίου γενομένου πλὴν τῶν ἱερέων (τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν), ὡς ἤδη ἐλώφησεν ὁ λιμός, συλλέγων τοὺς Αἰγυπτίους ὁ Ἰωσήφ ἕκαστον εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, τὴν τε γῆν αὐτοῖς ἐχαρίζετο καὶ φιλεργεῖν παρεκάλει, τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν τελούντας τῷ Φαραῶ. Ἰακώβ δὲ ἑπτακαίδεκα ἔτη ἐν Αἰγύπτῳ διαγαγὼν νοσήσας ἐξέλιπε, προειπὼν πῶς μέλλοιεν οἱ ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ τὴν Χανααναιαν οἰκεῖν. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις τῶν υἱῶν κτήσιν ἀγαθῶν ἐπευ-

1 ταῦτ' Α. 3 δ' Α. 4 πᾶσαν τ. συγγένειαν] πάντα
 τοὺς μετ' Α. 8 εἰς] πρὸς Α. ὁ om Α. 9 ἠσπάσατο Α,
 ἀσπάσατο PW. 12 ἐπιλειπόντων Α. 15 ὡς] καὶ Α.
 16 ὁ ante Ἰωσήφ om Α.

Fontes. Cap. 11. Iosephi Ant. 2 7 et 8. Genesis 46—50.

duratura est.²² haec locutus fratres amplectitur muneribusque prosequitur.

11. Atque illi quidem abeunt: Iacobus autem Iosephi rebus cognitis statim ad eum properat cum omni sua cognatione, qui omnes 75 erant. cum vero iam prope Aegyptum venisset, obviam ei Iosephus progreditur. at ille prae gaudio pene animo linquitur. Pharaeo audito Iacobi cum suis in Aegyptum adventu gaudet, eumque eorum congressum salutatur; et quia illius domesticos opiliones esse cognorat, sedes eis Heliopoli assignat. fame porro crescente Iosephus pecunia frumentum vendit Aegyptiis: ea exhausta pecoribus id emunt. denique agris etiam cedunt, ut haberent unde viverent. sic Pharaone omnibus copiis potito (agris sacerdotum exceptis, qui suis possessoribus manebant) ut iam famas remiserat, Iosephus Aegyptios in urbes quosque suas convocat; terram eis donat et operi intentos esse iubet, ut quintas frugum Pharaoni penderent. Iacobus annis 17 in Aegypto transactis ex valetudine moritur, cum praedixisset ante ut sui posterii in Chanaanica habitaturi essent: ac caeteris quidem filiis fausta

ἕξατος, τοῦ Ἰωσήφ δ' ἐγκώμιον διεξελθὼν ὅτι μὴ μνησικακήσει
 τοῖς ἀδελφοῖς, προσέταξε τοῖς υἱοῖς ἵνα τοὺς παῖδας τοῦ Ἰωσήφ W I 19
 Ἐφραῖμ καὶ Μανασσῆ συναριθμήσωσιν ἑαυτοῖς, συνδιαρροόμενοι
 τούτοις τὴν Χανααναίαν. εὐλογηθῆναι δὲ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Ἰωσήφ
 5 παραστήσας τῷ Ἰακώβ, τὸν μὲν πρεσβύτερον κατὰ τὴν δεξιὰν
 ἔστησε χεῖρα, τὸν δὲ νεώτερον κατὰ τὴν λαίαν. ὁ δὲ τὰς χεῖρας
 ἐναλλὰξ ταῖς τῶν παίδων κεφαλαῖς ἐπιτίμενος, τὴν μὲν δεξιὰν
 τῷ νεωτέρῳ ἀπένευμε, τῷ πρεσβυτέρῳ δὲ τὴν ἐδώσωμον. καὶ
 τοῦ Ἰωσήφ μὴ οὕτω χρῆναι τὴν ἐπίθωσιν ποιήσασθαι τῶν χειρῶν C
 10 φήσαντος τῷ πατρὶ, ἐκείνος ἄλλοιῶσαι τὸν τῶν χειρῶν οὐκ ἐπέσθη
 σχηματισμόν. οὐ γὰρ, ὡς ἔπληθηεν Ἰωσήφ, οὐκ ἦδει ὁ ἐποίει,
 τῷ βαθεῖ τοῦ γήραος βλαβεῖς τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ὡς προφήτης
 τὰ μέλλοντα ἐπηνήκετο, καὶ τὸν σωτήριον ἐτύπου σταυρόν, καὶ
 τὸν νέον λαὸν τὸν ἐξ ἔθνων δηλαδὴ δεξιὸν ἐδήλου λογισθῆσεσθαι
 15 τῷ θεῷ καὶ τοῦ πρεσβυτέρου προτιμηθῆσεσθαι, φημι δὴτα τοῦ
 Ἰουδαϊκοῦ. τελευτᾷ δὲ Ἰακώβ βίωσας ἔτη τριῶν ἑξήκοντα ἑκατὸν
 καὶ πενήκοντα. Ἰωσήφ δὲ τοῦ Φαραὼ συγχωρησάντος ἄπεισιν
 εἰς Χειρῶνα καὶ θάπτει τὸν πατέρα πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν
 20 δεδιότων συνηποστρέφειν αὐτῷ, ἵνα μὴ μνησικακήσας ἀνταποδοίῃ D
 αὐτοῖς, πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι. τελευτᾷ δὲ καὶ οὗτος, ἔτη
 βιώσας ἑκατὸν δέκα, ἐντελάμενος, ὅτε μεταναστεύσουσι τῆς Αἰ-
 γύπτου οἱ ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, ἐκκομίσει καὶ τὰ ὄστιά αὐτοῦ καὶ
 εἰς τὴν Χανααναίαν ἀπαγογεῖν.

1 ἐξελθὼν A. μνησικακήση A. 3 μανασσῆν A. 7 θήμενος A.
 9 τῶν χειρῶν ποιήσασθαι A. 12 τοῦ γήραος τῷ βαθεῖ A.
 14 λογίσεσθαι A. 18 χειρῶνα A. 21 ὅτε A, ὅτι PW.
 μεταναστεύουσι A.

comprocatas, et Iosephi laudibus praedicatis quod fraternae iniuriae oblitus
 esset, mandat filiis ut Iosephi liberos Ephraimium et Manassem in suum
 numerum referrent et in Chananaeae terrae portionem admitterent. Iose-
 phus filiis suis ad Iacobum adductis ut eis bene precaretur, maiorem ad
 dextram statur, iuniorum ad laevam. at ille manibus decussatim puero-
 rum capitibus impositis dextram iuniori admovet, sinistram maiori. ob
 quod factum a Iosepho reprehensus collocatiōem manuum mutare noluit:
 neque enim (ut Iosephus putabat) per errorem ita fecerat, hebescente
 ob senium ingenio, sed vatis instar futuros eventus per ambages denun-
 tiabat, et salutarem crucem informabat, ac recentem populum, e genti-
 bus confiatum scilicet, dextram a deo indicatum iri significabat, antiquiori,
 Iudaico nimirum, praefendum. obiit Iacobus annos natus 147. Iose-
 phus permissu Pharaonis Chebronem proficiscitur, patremque magno sumpta
 sepelit; et fratribus dubitantibus an eum eo revertentur (verebantur
 enim ne veterem iniuriam ulcisceretur) scrupulum illum erimat. et ipse
 etiam moritur, expletis annis 110, cum mandasset ut populares sui ex Ae-
 gypto remigraturi sua etiam ossa in Chananaeam terram secum asportarent.

12. Αἰγύπτιοι δὲ ἀκμάζοντας τοὺς Ἰσραηλίτας ὀρώντες καὶ τοῦ Ἰωσήφ ἐπιλεησμένοι ταλαιπωρίας ποικίλης κατ' αὐτῶν ἐπερόουν. τὸν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυχας πλείστας κατατεμεῖν αὐτοῖς ἐπέταξαν, καὶ οἰκοδομησαί τελεῖν ταῖς πόλεσι καὶ χῶματα P I 32 ἀνεγείραι, ἵνα δι' αὐτῶν ὁ ποταμὸς λιμνάζειν ἀνείργοιτο, καὶ 5 ἀμιστῶν πυραμίδας, καὶ τούτοις τοὺς Ἑβραίους ἐξέτρυχον. χρόνον μὲν οὖν συχνὸν ἐπ' αὐταῖς διήρυσαν ταῖς κακώσεσιν. εἶτα τῶν ἱερογραμματέων τις ἀγγέλλει τῷ Φαραῷ, τεχθῆσεσθαι τινα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς τραφεῖς ταπεινώσει μὲν τοὺς Αἰγυπτίους, αὐξήσει δὲ τοὺς ὁμογενεῖς. δέσας 10 οὖν ὁ Φαραῷ κελεύει πᾶν ἄρσεν γεννώμενον τοῖς Ἑβραίοις ῥιπτοῦντας εἰς τὸν ποταμὸν διαφθεῖρειν, τοὺς δὲ μὴ οὕτω ποιούντας τῶν παιδῶν τοκεῖς παγγενῆ ἀναιρεῖσθαι, καὶ τοὺς τοκετοὺς δὲ τῶν Ἑβραίων γυναικῶν τὰς Αἰγυπτίας μάλα παραφυλάττειν.

B Καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτοις· ἀνὴρ δὲ τις τῶν ἐν γεγονότων 15 πρὸς ταῦτα δίκειτο χαλεπῶς (ἐκνοφῶρει γὰρ ἡ τούτου γυνή) καὶ ἐδέετο τοῦ Θεοῦ· μὴ ἀπογινώσκειν δὲ καθ' ἕνους προσέταξεν αὐτῷ ὁ Θεός. “Ὁ τε γὰρ παῖς, ὃν εἶπον Αἰγύπτιοι, σός” ἔλεγεν “ἔσται, καὶ σωθήσεται καὶ τραφήσεται λαθῶν τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ λύσει μὲν τῆς παρ' Αἰγυπτίους δουλείας τοὺς ὁμο- 20 φύλους, μνήμης δὲ αἰωνίου τεύξεται. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἱερά-

3 διώρυχας A. 5 ἀπειργοιτο A. 8 ἀναγγέλλει A. 11 ὁ
om A. 16 ἢ τούτου] αὐτῷ ἢ A. 17 προσέτασεν A.
18 εἶπον] ὀφροῶνται A.

FONTES. Cap. 12. Iosephi Ant. 2 9—11. Exodi 1 et 2.

12. Aegyptii, quia florere videbant Israelitas, oblitii Iosephi, varias in eos acrumnas excogitant. nam et Nilum in plurimas fossas derivare eos iusserunt, et urbes circumdare moenibus, et aggeres excitare, per quos Nili exundationes cohercerentur, et pyramides exstruere. huiusmodi igitur rebus Hebraeos excruciabant. ac longo illi tempore istas acrumnas tolerarant, cum quidam ex sacerdotibus Pharaoni nuntiat fore ut circa id tempus quidam Israelitis nasceretur qui, si adolevisset, et Aegyptios depressurus et populares suos evecturus esset. qua re perterritus Pharaos omnes masculos qui Hebraeis nascerentur in flumen proiectos necari iubet: quod quicumque parentum negligenter, cum omni familia perituros: et partus Hebraearum mulierum ab Aegyptiis obstetricibus observari iubet.

Atque illi quidem in his erant: quidam autem vir nobilis ob edictum istud angebatur (nam uxor eius ferebat uterum) ac precatus deum in somnis monetur ne desperet: “nam et puer” inquit deus, “quem dixerunt Aegyptii, tuus erit, et manebit incolumis, et ignorantibus insidiatoribus educabitur; ac popularibus suis ex Aegyptiaca servitute ereptis aeterna memoria celebrabitur. frater item eius cum suis posteris sacerdos mens

σεται μοι σὸν τοῖς ἐκγόνοις διαπαντός.” τίκει τοῖνον αὐτῷ ἢ
 γυνή παιδίον ἄρρεν λαθοῦσα τοὺς φύλακας, καὶ τρέφεται παρὰ
 τῶν τεκόντων τὸ βρέφος ἐπὶ μῆνας τρεῖς. δεδουκότες δὲ ἐπὶ τῷ
 θεῷ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν πεποίηται, καὶ πλέγμα τι μηχανησά- C
 5 μνοι ἀσφάλτῳ τε περιχρίσαντες ἐντιθέασιν τὸ βρέφος καὶ ἀφιῶσιν
 κατὰ τοῦ ποταμοῦ. ἢ δὲ τοῦ παιδίου ἀδελφῆ Μαριάμμη παρε-
 τήρει τὸ γεννησόμενον. παῖζουσα δὲ παρὰ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποτα-
 μοῦ Θέρμουδις ἢ θυγάτηρ Φαραὼ ὄρῃ τὸ πλέγμα καὶ στελλασα
 κομίζεται τοῦτο. ἰδοῦσα δὲ τὸ παιδίον ἠγάπησεν αὐτὸ καὶ διὰ
 10 κάλλος καὶ διὰ μέγεθος. καὶ παράγονται γυναῖκες Αἰγύπτιαι
 θηλάσουσι αὐτό· τὸ δὲ θηλὴν αὐτῶν οὐ προσέτετο. ἢ δὲ Μα- W I 20
 ριάμμη ὡς τάχα παρατυγχάνουσα “βασίλισσα” εἶπεν, “εἰ Ἑβραῖς
 κληθεῖη γυνή, ἴσως προσήσεται θηλὴν τὸ βρέφος ὁμογενοῦς.”
 ἢ δὲ “κάλισον” ἔφη. καὶ παρήγαγε τὴν μητέρα, καὶ ἢ Θέρ- D
 15 μουδις τὴν τοῦ παιδὸς τροφήν ἔμμισθον αὐτῇ ἀνατίθησι, καὶ
 ἐκ τοῦ συμβεβηκότος ὀνομάζει αὐτό. τὸ γὰρ ὕδωρ μᾶς καλοῦσιν
 Αἰγύπτιοι, ὕψης δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωζομένους· ἄμφω γοῦν συν-
 θεῖσα τὰ ῥήματα εἰς κλῆσιν αὐτοῖς τοῦ βρέφους ἐχρήσατο. ἦν
 δ’ ἐξ Ἀβραάμ ἑβδομος Μωσῆς· Ἀμαράμ μὲν γὰρ αὐτοῦ ἦν
 20 παῖς, Καὰθ δὲ τῷ Ἀμαράμ ὁ πατήρ, ὁ δὲ τοῦ Λεβί, καὶ τοῦ
 Ἰακώβ ὁ Λεβί, Ἰακώβ δὲ ἐτέχθη τῷ Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δ’ ἔξέφθ
 τοῦ Ἀβραάμ. τριετὴ δὲ τῷ παιδί γέγονεν καὶ τὸ τῆς ἡλικίας
 ἀνάστημα καὶ τὸ τῆς μορφῆς ἀστειὸν ἐκ θειοτέρας ἐπέπερε P I 33

1 ἢ om A. 4 ἑαυτοῦ A. 6 παιδὸς A. 9 ἠγάπησεν
 τοῦτο A. 13 προσοίεται A. 16 μᾶς A. 17 τοῦς
 σωθέντας ἐξ ὕδατος A. 19 Μωσῆς] modo sic modo Μωσῆς
 APW. 22 τοῦ] τῷ A.

semper erit.” uxor clam custodibus puerum marem ei parit, quem tres
 menses parentes alunt. sed metu tandem subacti salutem eius deo com-
 mittunt; atque in fiscellam bitumine illitam impositum infantem in fluvium
 demittunt, Mariamme pueri sorore observante quid de eo futurum esset.
 interea Thermuthis filia Pharaonis ad ripam lusitans fiscellam videt, telli
 iubet, puerumque visum ob pulchritudinem et magnitudinem diligit. addu-
 cuntur Aegyptiae mulieres lactaturae puerum; at ille mammam Aegyptiam
 aversatur. tum Mariamme, quasi fortuito intervenisset, “regina” inquit,
 “si Hebraea mulier vocetur, fortassis admittet mammam infans.” illa vo-
 cari iubet: adducitur pueri mater, cui Thermuthis alimoniam eius mer-
 cede locat, nomine ex eventu indito. nam aquam mos vocant Aegyptii,
 kyees eos qui ex aqua eripiuntur. ambobus igitur his verbis compositis ad
 infantis nomen illa usa est. Moses ab Abrahamo septimum numeratur.
 nam Amarami filius fuit, Caathus Amarami pater, ille Levis, Levis Iacobi,
 Iacobus Isaaci filius, patre nati Abrahamo. Mosem tres annos natum et
 staturae proceritas et formae elegantia beneficio quodam numinis decora-

χάριτος, ἣ δὲ σύνεσις πολὺ κρείττων τῆς ἡλικίας ἐφύετο. ἡ
 Θέρμουδις οὖν γνησίας ἀμοιροῦσα γονῆς νίοτεθεῖται αὐτὸν καὶ
 κομίζει πρὸς τὸν πατέρα, ὃ δὲ τὸν παῖδα προστεργισάμενος ἐπι-
 τίθησιν αὐτῷ κατὰ φιλοφρόνησιν τὸ δαΐδημα. καὶ ὁ παῖς αὐτὸ
 κατὰ νηπιότητα δῆθεν ῥιπτεῖ κατὰ γῆς καὶ ἐπέβαινε τοῖς ποσίν. 5
 διερὸν ὁ ἱερογραμματεὺς θεασάμενος ὃς ἐκ τῶν Ἑβραίων γενέσθαι
 τινὰ τὸν τὴν Αἴγυπτίων ἀρχὴν ταπεινώσοντα προεῖπεν, ἀνακραγῶν
 "οὗτος" εἶπεν "ἐκεῖνος ὁ παῖς, ὃν ἀνελὼν τοῖς Αἴγυπτιοῖς τὸ θεός
 περιέλει." ἔφθη δ' αὐτὸν ἡ Θέρμουδις ἔξαρχάσασα, καὶ τὸν
 Β Φαραῶ δὲ νωθρὸν πρὸς τὸν φόβον διέθηκεν ὁ θεός. 10

Παρελθὼν δὲ εἰς ἡλικίαν ὁ Μωσῆς ἐκ τοιαύτης λαβῆς οἶος
 τὴν ἀρετὴν ἦν φανερός τοῖς Αἴγυπτιοῖς ἐγένετο. πρόσσοικοι ὄντες
 τῇ Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες ἐσίνοντο τὴν χώραν αὐτῶν, οἱ δ' Αἰγύ-
 πτιοι στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς· καὶ ἠττήθησαν, Αἰθίοπες δὲ
 καταφρονήσαντες αὐτῶν τὴν ἅπασαν κατέτρεχον Αἴγυπτον. κατὰ 15
 δὲ θεῖον χρησμὸν αἰτεῖ τὴν θυγατέρα τὸν Μωσῆν Φαραῶ ἡδὴ
 ἀνδρωθέντα κατ' Αἰθίοπων στρατηγὸν αὐτῷ γενησόμενον. ἡ δὲ
 δίδωσιν, ὀρκώσασα τὸν πατέρα μηδὲν διαθεῖναι αὐτὸν κακόν.
 Μωσῆς δὲ τὸν πόλεμον πιστευθεὶς οὐ διὰ συνήθους ὁδοῦ ἄγει
 ἐπὶ τοῖς πολεμίοις τὴν στρατιάν, ἀλλὰ δι' ἀσπιβήτου ἐκ πλή- 20
 C θους ἐρπετῶν ἰσβόλων· ἔνθα καὶ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ ἐπεδείξατο.
 πλέγματα γὰρ ποιήσας καὶ ταῦτα πληρώσας ἴβειων (πολλὰς δὲ
 ταύτας τρέφει καὶ χειροθήθει ἡ Αἴγυπτος) κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκείνην

3 περιστεργισάμενος Α. 15 κατέτρεχον Α. 17 κατ'] κατὰ
 τῶν Α. αὐτῷ] αὐτὸν Α. 18 αὐτὸν διαθεῖναι Α.

bant: ingenium porro supra captum aetatis in eo elucebat. Thermuthis itaque orba liberis eum adoptat, ad patrem affert. is puerum complectitur et diadema per blanditias ei imponit: quod puer, ut fert illius aetatis simplicitas, humi abiicit, pedibus insistens. quo is sacerdos qui ex gente Hebraeorum oriturum esse dixerat qui Aegypti regnum depressurus esset, conspecto, exclamans "hic" inquit "ille puer est: hoc interfecto Aegyptios metu libera." sed Thermuthis puero erepto antevertit, et Pharaonem deus segniores ad caedem reddiderat.

Aetate progressus Moses qua virtute esset tali occasione Aegyptiis innotuit. Aethiopes Aegypto finitimi regionem populantur. Aegyptii bello contra eos moto et succumbunt et contemptui sunt hostibus ita ut universam Aegyptum incursarent. Pharaon ex oraculo Mosem iam virum factum a filia ducam petit. concedit illa, sed inreaurando patrem adigit ne quid illi noceat. Moses belli summa sibi credita non solita via exercitum ducit contra hostes, sed per loca ob venenatarum bestiarum multitudinem invia; ibique prudentiam suam demonstrat. nam fuscillis ibides, quarum multas easque cicures Aegyptus alit, inclusas contra Aethiopes

ἐκόμιζεν· αἱ δὲ ἕβρις τοῖς λοβόλοις τούτοις πολέμοι· καὶ ταύταις προηγουμέναις τῆς στρατιῆς προμάχοις κατὰ τῶν λοβόλων ἐχρήσαστο. καὶ μηδὲν προηγουσιν ἔπεισι τοῖς Αἰθίοσι, καὶ τούτους κακῶ καὶ πόλεις αὐτῶν αἶρει. οἱ δὲ συναλαθέντες εἰς Σαβάν πόλιν βασιλείον οὖσαν Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης Μερὸν ἠνόμασε διὰ τὴν ὁμώνυμον ἀδελφὴν, ἐπολιοροῦντο· ἦν δὲ ἡ πόλις δυσπολιόρητος. Θάρβις δὲ τοῦ Αἰθιοπίων κρατοῦντος θυγάτηρ εἰς ἔρωτα Ἔλισθε Μωυσέως καὶ διαπέμπεται πρὸς αὐτὸν περὶ γάμου, ὃ δὲ κατένευεν εἰ παραδοῆναι τὴν πόλιν αὐτῷ. φθάνει τὸ ἔργον τῶς λόγους, καὶ Μωυσῆς ἐτέλει τοὺς γάμους, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐμίσην αὐτὸν καὶ σωζόμενοι, καὶ ἠρέθιζον τὸν Φαραῶ κατ' αὐτοῦ. ὃ δὲ καὶ τοῖς ἱερογραμματεῦσι πειθόμενος καὶ διὰ τὸν φόνον τοῦ Αἰγυπτίου τοῦ τὸν Ἑβραῖον μαστιζόντος, ὡς τῇ βίβλῳ περιηληπται τῆς 15 Γενέσεως (εἰ καὶ τοῦτο παρέδραμεν ὁ Ἰώσηπος), ἐπέθετο τῇ ἀναίρεσει τοῦ Μωυσέως. ὃ δὲ καὶ τῶν ἁδῶν φυλαττομένων λαθρῶν ὑπέξεισι διὰ τῆς ἐρήμον, καὶ εἰς πόλιν ἔπεισι Μαδιάμ, καὶ P I 34 ξενίζεται πρὸς τῆς πόλεως ἱερεῖ, ὃς διώνυμος ὢν Ῥαγοῦν ἔκαλεῖτο καὶ Ἰοθάρ. ὃ δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Σεφώραν τῷ 20 Μωυσῆ πρὸς γάμον ἐκδίδωσιν καὶ ποιμένα ποιεῖται τῶν ἑαυτοῦ θρημμάτων.

4 αἶρεῖ] αἶρεῖ ὅτι ὀλίγας A. Σαβάν] βαβάν alter
 codex Wolfii: "Σαβάν· cod. Reg. et Colbert." DUCANCIUS.
 7 Θάρβις A Iosephus, Θάρβης PW. 15 καὶ εἰ A.
 συνέθετο A. 17 Μαδιάμ] Μαδινην Iosephus. 18 ὃς]
 ὃς καὶ A.

portati sunt autem ibides serpentibus infestae. quibus propugnatricibus contra venenatas bestias usus, et Aethiopes nec opinantes aggressus, vincit atque urbes eorum capit. qui in urbem Aethiopiae regiam Saban (post a Cambyse ex nomine sororis Maroe dicta est) compulsus obsidentur, etsi urbs illa haberetur inexpugnabilis. verum Tharbis principis Aethiopiae filia, capta amore Mosis, internuntios ad eum mittit de coniugio. ille annuit si urbem sibi traderet. fit hoc dicto citius: Moses nuptias celebrat, Aegyptios reducit domum. at illi et oderant illum, quamquam conservati, et Pharaonem contra eum instigabant. qui et sacerdotibus obtemperans, et caede Aegyptii qui Hebraeum flagellarat irritatus (ut in libro Geneseos continetur, etsi Iosephus hoc praeteriit), vitae Mosis insidiatur. tamen ille, quamvis viae custodirentur, clam per desertum aufugit in urbem Madiam, ac sacerdotis eius loci hospitio utitur: qui nomine duplici praeditus et Raguel et Iothor vocabatur. is filiam suam Saphoram Mosi uxorem despondet, et curam gregum mandat.

13. Νέμων δ' ἐπὶ τὸ Σιναιον ὄρος ὁ Μωυσῆς τοῦ περὶ
 W I 21 τὴν βάτον ἀξιοῦται ὀράματος, ἦν ἔφλεγε πῦρ, οὐ μέντοι κατέ-
 καιεν. εἶτα καὶ φωνῆς ἐκεῖθεν ἀκούει ἢ μὴ προβαίνειν ἐπέταττεν,
 ἅτε θεῖον τοῦ τόπου τυγχάνοντος, καὶ τὰ ἐσόμενα προηγόρευε,
 καὶ ἀπιέναι αὐτῷ εἰς Αἴγυπτον ἐκέλευε, τοὺς ὁμογενεῖς τῆς ἐκεῖ
 B σίας τε εἰς ἐκείνον τὸν τόπον ποιεῖν ἐνετέλλετο. ταῦτα ἐκ τοῦ
 πυρὸς θεοκλυτεῖται ὁ Μωυσῆς. ὁ δ' ἠπόρει πῶς ἢ τοὺς οικείους
 πείσειεν ἢ βιάσαστο Φαραῶ ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ θεὸς
 ῥῆστα ταῦτα θῆσειεν ἐπηγγέλλετο αὐτῷ, καὶ εἰς πίστιν τὴν βακτη-10
 ρίαν εἰς τὴν γῆν ἀφείναι κελεύεται, καὶ ἀφέντος δράκων ἐγένετο,
 εἶτ' ἐπιλαβομένου πάλιν βάκτρον ἦν. καὶ καθεῖναι τὴν δεξιάν
 εἰς τὸν κόλπον προσταχθεὶς, λευκὴν ὁμοίαν τιτάνῳ τὴν χροάν
 ἐξήνεγκεν, εἶτα εἰς τὸ πρότερον εἶδος ἀποκατέστη. καὶ τοῦ πλη-
 C σίον ὕδατος λαβεῖν κελευσθεὶς καὶ καταχέαι τῆς γῆς, ὄρῳ τὸ χεθὲν 15
 αἱματώδες. θαρρεῖν οὖν ἐπὶ τούτοις παρεκελεύετο καὶ μηκέτι
 μέλλειν. παραλαβὼν οὖν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ
 αὐτῆς, Γηρσῶν, ὃ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν ξένην, καὶ Ἐλεάζαρ,
 δημοῖ δὲ ὡς συμμάχῳ χρήσαστο τῷ πατρὶ ἑαυτοῦ, ὥρμησεν εἰς
 Αἴγυπτον. πλησιάσαντι δὲ ὁ ἀδελφὸς ὑπῆντησεν Ἀαρῶν. παρα-20
 γίνονται οὖν ἄμφω πρὸς Φαραῶ, καὶ τὰ ἐκ θεοῦ προστεταγμένα

6 ἐξαγαγόντι A. 7 τε om A. ἐνετέλλετο A, ἐντέλλεται PW.
 10 αὐτῷ ἐπηγγέλλετο A. 14 εἶτα καὶ εἰς A. 15 χεθὲν A,
 χυθὲν PW. 18 γηρσῶν A.

FOUNTES. Cap. 13. Iosephi Ant. 2 12—14. Exodi 3—13.

13. Cum autem ad Sinaeum montem pasceret, cernit miraculum illud rubi, qui cum arderet, non cremabatur. deinde vocem etiam inde audit, quae progredi vetaret quod locus ille divinus esset, et futura praediceret, et abire in Aegyptum iuberet, ut populares suos ex illis aerumnis eriperet: quos cum eduxisset ex Aegypto, sacra in loco illo faceret. haec Mosi divinitus e flamma significantur. caeterum is dubitabat quo pacto vel popularibus suis persuaderet vel a Pharaone extorqueret exitum, cum deus ea se facillime redditurum pollicetur: in cuius rei fidem baculum humi proliceret; quo facto is serpens exstitit, receptus in baculum redit. manum item in sinum abdere iussus protulit instar calcis candidam, quae mox et ipsa pristinum colorem recipit. rursus e propinquo aquam effundere iussus cruentam videt, his portentis confirmatus rem citra cunctationem iubetur aggredi. assumptis igitur uxore et ex ea susceptis liberis, Gersone, quod nomen significat adventum in peregrinam terram, et Eleazaro (a divino auxilio sumpta est appellatio), in Aegyptum profisciscitur. ad limites progresso frater Aaron occurrit. ambo Pharaonem adeunt, et dei

ἀπόντες ἤξιλον μὴ ἀντιπράττειν τῇ θείᾳ βουλῇ· χλευάσατος δ' ἐκείνου, ἔργῳ τὰ σημεῖα ἐδείκνυον, καὶ ἡ ῥάβδος ὄφιν ῥιφεῖσα ἐγένετο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἐπιουιδῶν πεποιηκότων καὶ τὰς σφετέρως βακτηρίας μεταβαλόντων εἰς δράκοντας, Μωυ-
 5 σῆς τὴν βακτηρίαν αὐθις ῥίπτει κατὰ γῆς, καὶ εἰς ὄφιν μεταβληθεῖσα τὰς τῶν Αἰγυπτίων βακτηρίας, αἱ δράκοντες ἐδόκουν, κατήσθιεν· εἶτα εἰς τὸ ἐαντιῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν αὐτὴν κομίζεται. σκληρυνομένου δὲ Φαραῶ, εἰς αἷμα τὰ ὕδατα μεταβλή-
 10 ἐπι τοῦτοις σκνῖπες ἐκ τῆς γῆς ἀνεδόθησαν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα τεράστια καὶ οἱ ἐπιουιδῶι Φαραῶ ἐδόκουν ποιεῖν, σκνῖπυς δὲ φαντάσαι οὐκ ἠδυνήθησαν. εἶπον οὖν πρὸς Φαραῶ ὅτι δάκτυλος θεοῦ τοῦτό ἐστιν· ὁ δ' ἔτι ἀνένδοτος ἦν. καὶ ἐγένετο κονίμυια, καὶ μετὰ ταῦτα φθορὰ τῶν κτηνῶν. ἔπειτα τοῦ Μωυσέως καμι- P I 35
 15 νιαίων αἰθάλην τοῦ ἀέρος κατασκεδάσαντος, Ἑλλη καὶ φλυκτίδες ἐν τε τοῖς κτήνεσι καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀνέζεσαν, καὶ αὐθις χύλαζα ὕσθη, καὶ μετ' αὐτὴν ἐπῆλθεν ἀκρίς, καὶ ἐπὶ ταύταις σκότος τοὺς Αἰγυπτίους ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκάλυψε, τελευταῖον δ' ἐπῆνεκτο τοῦτοις ἡ τῶν πρωτοτόκων ἀπώλεια. σκληρυνομένου
 20 γὰρ Φαραῶ ἐκέλευσεν ὁ θεὸς Μωυσῆ θυοῖαν ἑρασκευάσαι εἰς τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην τοῦ μηνὸς ὅς παρὰ μὲν Ἑβραίοις Νισὴν καλεῖται, παρ' Αἰγυπτίοις δὲ Φαρμουθί, παρὰ Μακεδόσι δὲ Ξανθικός, καὶ παρ' Ἑλλησιν Ἀπρίλλιος. ἐνστάσης δὲ τῆς B

7 κατήσθιεν] κατέφαγε A.
 ταῦτα] ἐπὶ ταύτῃ A.

8 μετέβλητο A.

14 μετὰ

mandatis expositis monent ne divino consilio adversetur. illo verba eorum deridente, miracula edunt. baculus proiectus fit serpens. quod incantatoribus Aegyptiorum imitatis, versis illorum etiam baculis in serpentes, rursus Moses suum baculum humi proiicit; qui in serpentem mutatus baculos Aegyptiorum, qui serpentium speciem habebant, devorat. deinde in suam formam reversum recipit. Pharaone vero se affirmante, aquae in cruorem mutantur, deinde ranae omnem terram Aegypti occupant, postea pediculi e terra scaturiunt. ac caetera quidem miracula etiam Pharaonis praestigiatores videbantur imitari, pediculorum autem spectrum quia effingere non poterant, Pharaoni dicebant illud digitum dei esse. verum cum is nihil cederet, ingruerunt muscae, et perierunt pecudes. deinde cum Moses fulgine caminorum aerem oplevisset, ulcera et postulae tam in hominibus quam pecudibus efferbuerant. rursus grando depluit, quam secutae sunt locustae, post quas tenebrae Aegyptios tres dies operuerunt. denique post haec omnia primogenitorum consecutus est interitus. nam cum occallisset Pharaon, iussit deus Mosem sacrificium in diem mensis 14 apparare, qui mensis ab Hebraeis Nisan, ab Aegyptiis Pharmuthi, apud Macedones Xanthicus appellatur, Latine Aprilis dicitur. quae dies 14

τεσσαρεσκαίδεκάτης ἅπαντες ἔθνον καὶ τῷ τοῦ θύματος αἵματι τὰς φλιάς τῶν οἰκιῶν ἔχρον, καὶ δειπνήσαντες τῶν κρεῶν τὰ περιτεύσαντα ἔκαυσαν. ὅθεν ἔκτοτε ἑορτὴν ἄγουσιν Ἑβραῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον καὶ θύουσι, πάσχα τὴν ἑορτὴν καλοῦντες. τὸ δὲ πάσχα ἄλλοι μὲν διάβασιν σημαίνειν φασίν, Ἰώσηπος δὲ 5 ἵπερβουσίαν, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τοὺς Ἑβραίους ὁ θεὸς ἵπερβὰς Αἰγυπτίους ἐνέσκηψε τὴν τῶν πρωτοτόκων φθοράν. ὅθεν συνελθόντες Αἰγύπτιοι ἐδέοντο τοῦ Φαραῶ ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους· ὁ δὲ ἀπιέναι προσέταξεν. οἱ δ' ἐξήεσαν. ἦν δὲ τὸ τῶν μετανισταμένων πλῆθος τὸ στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχον μόνον 10 C μυριάδες ἐξήκοντα. Ἐξῆλθον δὲ μηνὸς Ξανθικοῦ πέμπτη καὶ W I 22 δεκάτη κατὰ σελήνην, μετὰ ἕτη τετρακόσια τριάκοντα τοῦ τὸν Ἀβραάμ εἰς Χανααναίαν ἐλθεῖν· ἐκ δὲ τῆς Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον παροικίας μετὰ ἐνιαυτοῦς διακοσίους καὶ πεντεκαίδεκα. ἦν δὲ Μωυσῆ τότε ζωῆς ἔτος ὀγδοηκοστόν, Ἀαρὼν δὲ τρισὶν ἵπερβείχε. 15 συνεπήγοντο δὲ καὶ τὰ ὄσῳ τοῦ Ἰωσήφ, πληροῦντες τὴν ἐντολὴν τοῦ ἀνδρός.

14. Οἱ μὲν οὖν ἀπήεσαν, Αἰγύπτιοι δὲ μετεμέλοντο καὶ λαβόντες ὄπλα ἐδίωκον. ἐξακόσια δ' ἦσαν αὐτοῖς ἄρματα, ἵπ- πεῖς τε πεντακισμῆριοι, καὶ μυριάδες εἴκοσι ὀπλιτῶν. Ἑβραίους 20 D δ' εἰς ἀπόγνωσιν ἤγον ἐν στενῷ γεγονότα τὰ πράγματα, καὶ λίθοις βάλλειν τὸν Μωυσῆν ἔμελλον. ὁ δὲ παρεκάλει αὐτῷ ἔπε-

3 περιττά A. 8 τοῦ om A. 11 post μυριάδες A add δ'.
15 τὸ τε τῆς ζωῆς A.

Fontes. Cap. 14. Iosephi Ant. 2 15—3 2. Exodi 14—17.

cum adeasset, sacrificant omnes et victimarum sanguine limina aedium inungunt, cenaque peracta reliquias comburunt. unde ex illo tempore festum Hebraei celebrant circa id tempus et sacrificant: quod festum Pascha vocant. id alii transitum interpretantur, Iosephus praeteritionem, quod deus nocte illa Hebraeis praeteritis Aegyptios interitu primogenitorum affligerit. qua de causa congressi Aegyptii Pharaonem orant ut dimittat Hebraeos. iubet ille, discedunt Hebraei: quorum fuere (militaris duntaxat aetatis) sexcenta milia. egressi sunt mense Xanthico die 15 oriente luna, annis 430 postquam Abrahamus in Chananaeam pervenerat, post Iacobi in Aegyptum migrationem annis 215, Mose tum annos 80 nato, quem Aaron triennio superabat: avehentes etiam ossa Iosephi secum, quemadmodum ille mandarat.

14. Sic illi proficiscebantur: at Aegyptii acti poenitentia correptis armis eos persequabantur, curribus sexcentis, equitibus quinquagies mille, et ducentis milibus peditum. Hebraei in angustias redacti aestuare, vix a lapidatione Mosis sibi temperare: ille hortari ut se sequerentur, ad

οθαι, και ἤγεν αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν, και στὰς παρ' αὐτῆς και τὸν θεὸν ἐπιβοησάμενος τύπτει τῆ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν· ἡ δὲ ἀνεκόπη και γυμνὴν ἀφῆκε τοῖς Ἑβραίοις τὴν γῆν, κάκεινοι διέβαινον σπεύδοντες. ὁρῶντες δὲ ταῦτα Αἰγύπτιοι, και αὐτοὶ προτάξαντες τὴν ἵππον ἐδίωκον. ἤδη δ' ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν γῆν τῶν Ἑβραίων διωσσομένων ἐπιχεῖται τοῖς Αἰγυπτίοις ἡ θάλασσα, τοῦ Μωυσέως τῆ ῥάβδῳ ἐπιστρεπτικῶς αὐτοῖς τὸ ὕδωρ πατάξαντος και τὰ τοῦτου ἐνώσαντος κύματα. ἀπώλοντο οὖν οἱ Αἰγύπτιοι ἐν τοῖς ὕδασι ξύμπαντες. και οἱ μὲν Ἑβραῖοι ἐν ὕμνοις P I 36
 10 ἦσαν και ἔχαιρον, Μωυσῆ δὲ ᾠδὴ πεποιήται πρὸς θεὸν ἐν ἔξαμέτρῳ τόνῳ συντεθειμένη, ὡς φησιν ὁ Ἰώσηπος. τὰ δ' ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων οὖν τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἐκβρασθέντα τῆς θαλάσσης ὑπὸ τοῦ πνεύματος λαβόντες Ἑβραῖοι, τοῦτοις ὀπλίσθησαν. και ἤγεν αὐτοὺς ὁ Μωυσῆς εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, θύτων 15 ἐκεῖ τὰ σῶσπρα, ὡς αὐτῷ ἐνετέταλτο. ἀγομένους δ' ἐκεῖ ἡ τῶν τροφῶν ἐλύπει σπάνις και ἡ τοῦ ὕδατος ἔνδεια. και οὕτως ἔχοντες εἰς τόπον ἀφικνοῦνται ἐν ᾧ φρέαρ ἦν οὗ τὸ ὕδωρ διὰ πικρίαν ἄποτον. και τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἡ μὲν τῆς Ἐξόδου βίβλος B Μερρᾶν ὀνομάζει, ὁ δ' Ἰώσηπος Μᾶρ αὐτὸν κληθῆναι παρὰ 20 τῶν Ἑβραίων συγγράφεται, μᾶρ τὸ πικρὸν λέγων τοὺς Ἑβραίους καλεῖν. και τοῦ δημωγοῦ κατεγόγγυζον, ὁ δὲ τοῦ θεοῦ πρό-

2 τὴν θάλασσαν τῆ βακτηρίᾳ A. 4 ἔβαινον A. 5 prius τὴν A, τὸν PW. 7 ἐπιστρεπτικῶς] "ita Reg. et Colbert." DUCANGIUS. ἐν' ἐπιστρέφῃ codex alter Wolfii, ut videtur. 8 κύματα] ἐπιμάματα A. 9 ἐν τοῖς ὕδασι] αἰγύπτιοι ξύμπ. A. 11 ὁ om A. Ἰώσηπος] Antiq. 2 16 4. 15 ἐκεῖ] αὐτῷ A. 19 μερρᾶν A, Μερρᾶν LXX, Μαῖρδᾶν PW. 19 et 20 μᾶν A: μᾶρ et μᾶν Iosephi codices, Antiq. 3 1 1.

mare ducere. ibi in littore stans deo invocato mare baculo percutit: illud discluditur, ut nuda Hebraeis tellus appareret: festinanter itaque trans-eunt. quod videntes Aegyptii, equite in fronte collocato persequuntur. iam autem Hebraeis in oppositum littus citra noxam egressis, Aegyptios aqua a Mose virga percussa ut in suum locum regrederetur, fluctibus coeuntibus mare obruit. itaque Aegyptii universi in undis perierunt, Hebraei vero laudibus deum laeti concelebrant. Moses etiam canticum deo facit versibus senariis, Iosepho auctore. arma Aegyptiorum cum corporibus eorum a vento in littus eiecta capiunt sibi accommodant. Moses eos in montem Sina ducit, ad exsolvenda vota deo ob salutem adeptam, ut in mandatis acceperat. dum eo ducentur, et cibariorum penuria et aquae inopia laborant. sic affecti in locum perveniunt ubi puteus erat cuius aqua ob amaritiam potari non poterat (quem locum liber Exodi Merran nominat, Iosephus ab Hebraeis Mar vocatum fuisse tradit: sic enim amarum dici lingua eorum), et contra duces fremant. is deum

τερον δεηθεις ξύλον λαβὼν εἰς τὸ φρέαρ ἐπέβαλε καὶ τὸ ὕδωρ ἐγλύκανεν. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἔοικε μὴ πιστεῦον ὡς θαύματι τῆ γλυκάνσει τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ φυσικῶς αὐτὸ γλυκανθῆναι δοξάζων. λέγει γὰρ ὅτι τὸ ξύλον ὁ Μωυσῆς εἰς τὸ ὕδωρ βαλὼν ἔξαντλεῖν τὸ φρέαρ ἐκέλευε, καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν, τὸ δ' ὑπὸ τῶν συνεχῶν 5 πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν. τὴν C δὲ τῶν τροφῶν ἔνδειαν ἴσατο, τοῦ θεοῦ δεηθεις, δι' ὀρυγῶν. ἐφίπταται γὰρ τῆ τῶν Ἑβραίων παρεμβολῆ πληθὸς ὀρυγῶν οὐς συλλαβόντες ἦσθιον. καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ μάννα ὕσεν αὐτοῖς ὁ θεός, μέλιτι μὲν τὴν ἡδονὴν ἐμπερές, τὸ δὲ μέγεθος κοριάνδρου 10 σπέρματι ὅμοιον, μάννα δὲ παρ' ἐκείνων κληθὲν ὡς ἀπορῶντων τί ἂν εἴη αὐτό· τὸ γὰρ μὴν καὶ ἐπερώτησιν δηλοῖ κατὰ τὴν ἐκείνων διάλεκτον, οὕτω καὶ ταῦτα Ἰώσηπος. ἐνετίττατο δὲ ἀσάβρανα ἐκ τούτου ἕκαστον συλλέγειν (ὁ δὲ ἀσάβρανον μέτρον ἐστίν), D εἰ δὲ τις πλεον συνέλεξεν, εἰς τὴν αὔριον ἄβροτον ἦν, ὑπὸ τε 15 σκωλήκων καὶ πικρίας διεφθαρμένον. τούτο δὲ ὠκονόμητο ἵνα μὴ τῶν ἐρρωμένων πολὺ συναγόντων ἐπιλείπη τοῖς ἀσθενέσι. τῆ δὲ τροφῆ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἐσχίσαντο ἕκασιν, ἐφ' ὅσον ἦσαν ἐν τῆ ἐρήμῳ. αὐθις οὖν εἰς ἄνυδρον ἤλθον τόπον καλούμενον Ῥαφιδίν, καὶ διψῶντες κατὰ Μωυσέως κεκίνητο. ὁ δὲ τοῦ 20 θεοῦ δεηθεις κελεύεται ῥάβδῳ τὴν πέτραν πληῆσαι, καὶ πλήττει,

4 γὰρ om A. 5 φρέαρ] ὕδωρ A. 6 γυμνάμενον (rec. man. ἀνιόμενον) καὶ καθαροόμενον A. 8 ἐφίπτατο A. 9 δὲ συλλαμβάνοντες A. 12 τί τοῦτο ἂν εἴη A. 14 ἕκαστον ἐκ τούτου καθ' ἑκάστην συλλέγειν A: εἰς ἑκάστην ἡμέραν Iosephus.

comprecatus prius, ligno quodam in puteum coniecto aquam dulcem reddit. Iosephus non credere videtur aquae saporem miraculo mutatum, sed naturaliter id accidisse: ait enim Moesem ligno in aquam coniecto exhauriri aquam iussisse, ac dum illi intenti essent operi, aquam continentibus ictibus exercitatum et expurgatam potabilem tandem esse factam. cibarium item penuriae occurrit, deo invocato, per coturnices, quarum ingens multitudo in castra Hebraeorum delata et capta famem sedat. deinde mannam pluit eis deus, dulcedine melli parem, magnitudine grano coriandri similem. est autem manna ab eis appellata, cum dubitarent quid rei esset: man enim lingua illa interrogationis quoque nota est, sic Iosephus haec tradit. iussus autem erat quilibet assaronem (mensurae id genus est) ex eo colligere: quo si quis plus collegisset, postridie non erat esui, et vermibus et amaritudine corruptam. id eo consilio factum, ne ubi robusti multum coacervassent, infirmi egerent. hoc victu annos quadraginta sunt usi, donec e deserto excesserunt. denuo in locum aquarum expertem progressi, nomine Raphidin, siti contra Moesem exstimulantur. is precatus deum, iubetur baculo percutere petram: quo facto

ἥς αὐτίκα ὕδωρ ἐξεβλύσθη πολὺ τε καὶ διαφυγέστατον. οἱ δὲ Ἀμαληκίται κατὰ τῶν Ἑβραίων ἰσχυροὺς, τοὺς περιοίκους συμμάχους προσκαλεσάμενοι. Μωυσῆς δὲ τὸ μάχιμον τοῦ λαοῦ τῶν ἄλλων ἀποδιελών, καὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ ἐπιστήσας αὐτοῖς, 5 μέρος δὲ τῆς στρατιῆς καταλιπὼν εἰς τὴν τοῦ ὕδατος φυλακὴν, αὐτὸς μὲν ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος, Ἰησοῦ δ' ἐνετέλλετο πεποιθέναι θεῷ καὶ τὸ στράτευμα κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξάγειν. ἦδη οὖν ὁ πόλεμος συνερρήγγυτο· καὶ μέχρι μὲν Μωυσῆς τὰς χεῖρας εἶχεν ὑψοῦ, τοὺς Ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι κακῶς διετίθεντο, ὁσάκις δὲ τὰς χεῖρας καθίει ὁ Μωυσῆς τῇ ἀνατάσει τούτων πονούμενος, καταπονηθῆναι τοὺς Ἑβραίους συνέβαιεν. ἐκατέρωθεν οὖν τὸν ἀδελφὸν Ἀαρὼν καὶ Ὄρ τὸν ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς Μαρριάμ στήσας ἀνέχειν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐνετείλατο. καὶ οὕτω τοὺς Ἀμαληκίτας νικῶντες Ἑβραῖοι πάντας ἀπώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νῆξ 10 ἐπέσχευεν αὐτούς. Ἑβραίων δὲ τέθνηκεν οὐδέ τις.

15. Ἐκείθεν ἀπήεσαν εἰς τὸ πρόσω, καὶ ἐν τριμῆνῳ μετὰ Β τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐξέλευσιν παρήσαν ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ, καὶ ἔθυσε Μωυσῆς ἐκεῖ τῷ θεῷ. ὅπου καὶ Ραγουήλ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἀπήνητησεν αὐτῷ, θεασάμενος δὲ τὸν γαμβρὸν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, συνεβούλευε τὴν μὲν τῶν δικῶν ζήτησιν ἑτέροις ἐπιτρέπειν, αὐτὸν δὲ τῶν μειζόνων προνοεῖν πραγμάτων καὶ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας· καὶ κατὰ μν-

2 ἀμαληκίται A ubique. 11 καταπονηθῆναι] ἠετᾶσθαι τότε A.
12 καὶ] καὶ τὸν A. 16 τὸ] τὰ A. 19 γαμβρόν] γαμβρόν
αὐτοῦ A. 21 δικῶν] ἰδικῶν A.

Fontes. Cap. 15 et 16. Iosephi Ant. 3 3—12. Exodi 18 sq. Leviticus. Numer. 1—9.

aquae limpidissimae copia erumpit. inde Amalechitae, finitimis etiam in auxilium evocatis, contra Hebraeos procedunt. Moses bellicosus a reliqua turba segregatus, et Iesu Navis filio duce creato, ac parte exercitus ad aquarum custodiam relicta, ipse montem conscendit, Iesuque mandat ut deo fretus contra hostes educat copias. conserta iam pugna, quoad Moses manus sursum tenebat, Hebraei Amalechitas male tractabant; cum remisisset, extensione illa fatigatus, iidem succumbebant. itaque Aaroni fratri et Ori Mariammes marito mandat ut utrinque adstantes manus sibi fulcirent. sic Hebraei victores Amalechitas intereccione delevissent, nisi nox praelium diremisset, nullo e suis caeso.

15. Ex eo loco progressi trimestri post exitum ex Aegypto spatio ad Sina montem perveniunt. ibi Moses rem divinam facit: et a Raguele socio aditur. qui cum generum negotiis obrutum videret, omnibus eum aduentibus, suadet ut iuris dicendi provinciam aliis mandet, ipse maiorum rerum cura suscepta salutis populi consulat, et praefectos designet qui

ρίους ἄρχοντας ἀποδεικνύειν, εἶτα κατὰ χιλλούς, καὶ κατὰ πεντα-
 κοσίους ἐτέρους ἐπιστᾶν, καὶ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχους καὶ πεν-
 C τηκοντάρχους ποιεῖν, καὶ ἐν τριάκοντα καὶ εἴκοσι καὶ δέκα ἐπι-
 στᾶν τοὺς διακοσμῆσοντας. ταῦτα τοῦ Ῥαγουήλ συμβουλευέ-
 σαντος, Μωυσῆς κατὰ τὴν ἐκείνου ὑποθήκην ποιεῖ. εἶτα πλη- 5
 σιον μετασηκνῶσαι τοῦ ὄρους Σινᾶ τῷ λαῷ ἐντειλάμενος, αὐτὸς
 εἰς τὸ ὄρος ἀνῆι· καὶ ὁ λαὸς μετεσηκνῶσεν, ἀγνέων τὴν τε
 ἄλλην ἀγνείαν καὶ ἀπὸ γυναικὸς συνουσίας τρίτην ἡμέραν. κατὰ
 δὲ γε τὴν τρίτην ἔωθεν νεφέλη περιεκύκλου τὸ τῶν Ἑβραίων
 στρατώεδον, ὁστραπαὶ τε ἦσαν φοβεραὶ καὶ πνευμάτων σοφ- 10
 δρότης, ἃ τοὺς Ἑβραίους ἐδείκναιε ταῖς σκηναῖς προσμένοντας.
 ἐπιφαίνεται δὲ ὁ Μωυσῆς ἔμπλεως θάρσους, καὶ ὀφθαλμοὶ ἀπαλ-
 λάττει τοῦ δέους αὐτοῦ καὶ μὴνυε σφίσι αἱ δὲ θεὸς ἐντειλατο
 καὶ ὅσα φυλάξουσι νόμιμα, καὶ προσάγει τὸν λαὸν ἅμα γυναῖξί
 D καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαιν τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουον φωνῆς ὑψῶθεν 15
 γινομένης. εἰτ' αὐτίς ἀνεισιν εἰς τὸ ὄρος· καὶ χρονίσαντος ἐκεῖ
 ὁ λαὸς ἠθροίσθη πρὸς Ἰακώβ λέγων "ποίησον ἡμῖν Θεοῦ· ὁ
 γὰρ Μωυσῆς οὐκ οἶδαμεν τί γέγονεν." Ἰακώβ δὲ βιαζόμενος
 προσενεγκεῖν αὐτῷ ἐπέταξεν ἕκαστον τὰ ἐνώτια τὰ χερσῶν καὶ τὸν
 κόσμον ὃν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν περιέκειντο. οἱ δὲ 20
 προσήγαγον, καὶ ἐξ αὐτῶν μόσχον ἐποίησαν χωνευτὸν καὶ ἔθυσαν
 αὐτῷ. Μωυσῆς δὲ καταβαίνων ἀπὸ τοῦ ὄρους καὶ τὰς δύο πλά-
 κας τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶ φέρων λιθίνους καταγεγραμμένας
 ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ὡς ἤγγισε τῇ παρεμβολῇ, ὄρα τὸν

1 κατὰ πεντ. ἐτέρους] πεντ. ἕτερον A. 3 ἐν om A. 5 ὑπο-
 θήκην ἐκείνου A. 9 γε om A. 12 ὁ om A. 19 αὐτῷ om A.
 προσέταξεν A. 21 ἐξ] δι. A. 24 μερῶν] μετρῶν καὶ A.

decies milenis, qui milenis, qui quingenis, centenis, quinquagenis,
 tricenis item, vicenis et denis praesint. Ragueis monitis parat Moses,
 mox populum prope Sina castra locare iubet, ipse montem adscendit.
 populus iussa exsequitur, cum aliis rebus immundis, tum congressu mulie-
 rum triduum abstinens. die tertio nubes Hebraeorum castra circumdat
 cum fulguribus terribilibus et impetu vocem ex alto demissam. ille rursus
 montem conscendit: in quo cum diutius moraretur, populus ad Aarone[m]
 confluens "facite" inquit "nobis deos: nam quid Mosi acciderit ignoramus."
 Aaron vi suctactus aureas inares et mundum muliebrem uxorum et filiarum
 eos afferre iubet. afferunt illa, et vitulum aureum inde conflant, eique
 immolant. Moses de monte descendens et duas testimonii tabulas manibus
 ferens lapideas et utrimque scriptas, ut castris appropinquans vitulum

μόσχον, καὶ ὄργασθεις τὰς πλάκας συνέτριψε, καὶ λαβὼν τὸν
 μόσχον κατέκασε καὶ ἐλέπτυνε καὶ βαλὼν εἰς ὕδωρ ἐπότισε τὸν P I 38
 λαόν. καὶ ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς Λευί, καὶ διεῖλθον διὰ τῆς
 παρεμβολῆς καὶ ἀπέκτειναν πολλούς, ὡς εἰς τρισχιλίους τοὺς
 5 πεισόντας ἄριθμηθῆναι. ὑπέστρεψε δὲ Μωυσῆς πρὸς τὸ ὄρος
 λέγων "κύριε, ἡμάρτηκεν ὁ λαός σου, καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφήσῃς
 αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες, εἰ δὲ μή, καὶ ἐξάλειψον ἐκ τῆς
 βίβλου σου." καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος "κατάβηθι, ὁδήγησον τὸν
 λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον ὃν ἐπὶ σοι." καὶ ἐνεφάνισε κύριος
 10 τῷ Μωυσῆι αἰτήσαντι ἰδεῖν αὐτὸν τὰ ὄπισθια αὐτοῦ. καὶ κατέβη
 πρὸς τὸν λαὸν αὐθις δύο πλάκας ἐπιφερόμενος τοὺς δέκα λόγους
 γεγραμμένους ἐχούσας, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ὑπῆρχε B
 δεδοξασμένη, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀτενίσαι αὐτῷ ὁ λαός, καὶ περιέ- W I 24
 θετο κάλυμμα περὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ οὕτως ὠμίλει αὐτοῖς.
 15 καὶ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ἃ ἐνετείλατο ὁ θεὸς περὶ τε θουσιῶν καὶ
 καθαρσιῶν, καὶ ζώων ἀκαθάρτων τε καὶ καθαρῶν, ὥστε τῶν
 μὲν ἀπέχεσθαι τοῖς δὲ τρέφεσθαι, περὶ τε μίξεων ἀθέσμων, καὶ
 τίνας οἱ ἱερεῖς εἰς γάμον ἀγάγονται, καὶ οἷας οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ
 περὶ σαββάτου καὶ τοῦ ἑβδόμου ἡμεριῶν καὶ τοῦ πεντηησοῦ ὃν
 20 ἰωβηλαῖον καλοῦσι· καὶ ὅτι ἐπέταξεν ὁ θεὸς σκηπὴν γενέσθαι εἰς
 ἣν ἂν παραγίνοιτο συνεπαγομένην αὐτοῖς μεταβαίνουσι, καὶ μέτρα C
 τῆς σκηπῆς ἔδειξεν αὐτῷ καὶ σχῆμα καθ' ὃ ἂν κατασκευασθῆι.
 ὁ δὲ λαὸς χαίροντες ἐπὶ τούτοις προσήγον χρυσὸν τε καὶ ἄργυρον

2 ἐπότισε A. 4 ὡς καὶ εἰς A. 6 σου om A. 9 εἰς τὸν
 τόπον om A. ἀνεφάνισε A. 14 περι] ἐπὶ A. 16 τα
 om A. 18 prius οἱ om A. 21 μέτρα] μέτροι A.

videt, iratus tabulas confringit, vitulum comminutum comburit, scobe in
 aquam coniecta potat populum. Levitis mandat ut per castra grassentur:
 a quibus tribus circiter milibus hominum occisis, in montem revertitur,
 dicens "domine, populus peccavit: quod peccatum si eis condonas, bene
 est; sin minus, me quoque e libro tuo deleto." iubet deus Mosem de-
 scendere ac populum in locum designatum perducere: eique conspectum
 eius potenti posteriora sua conspicienda praebet. sic rursus ad populum
 ille descendit, duas tabulas afferens, quibus decem illi sermones inscripti
 erant. caeterum facies eius ita fulgebat, ut eam populus intueri nequiret:
 eaque de causa veiat eam, atque ita cum iis colloquens, mandata dei de
 sacrificiis, de lustrationibus, de animalibus mundis et immundis, quorum
 his abstinerent illis alerentur, de coitu illicito, de matrimonii sacer-
 dotum et pontificum, de sabbato, de anno septimo et quinquagesimo,
 quem iubilaeum vocant, exponit. iubet porro deus tabernaculum fieri,
 in quod descenderet, quodque cum eis discedentibus transferretur: dimen-
 siones et figuram eius Mosi demonstrat, secundum quas id fabricandum

καὶ λίθους τιμίους καὶ χαλκὸν καὶ ξύλα καὶ τρίχας αἰγίας καὶ δέρματα κριῶν καὶ λίνον καὶ ἔρια. ἀρχιτέκτονας δ' ἐπίστησι τῆς σκηπῆς τὸν τε τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ τῆς Μαρίας υἱὸν τὸν Βεσελεὴλ καὶ τὸν Ἐλιφάτ. (16) ἤδη δὲ τῆς σκηπῆς εἰργασμένης ἔστησε ταύτην ὁ Μωυσῆς. εἰργαστο δὲ καὶ ἡ κιβωτὸς ἐκ 5
 D ξύλων ἀσηπτῶν, ἃ πανταχόθεν χρυσίῳ περιεκάλυπτεν, ἧ τὰς δύο πλάκας ἐπέθεντο αἱ τοὺς δέκα λόγους εἶχον ἐγγεγραμμένους. ἃν ὁ μὲν πρῶτος ἕνα θεὸν εἶναι φησι καὶ τοῦτον μόνον σέβασθαι δεῖν, ὁ δεύτερος δὲ μηδεὸς εἰκόνα ζῶου ποιεῖν μηδὲ προσκυνεῖν, ὁ τρίτος ἐπὶ μηδενὶ ματαίῳ τὸν θεὸν ἠμύναει, ὁ τέταρτος τὰς 10 ἑβδομάδας παρατηρεῖν ἀναπανομένους ἕξ ἔργου παντός, ὁ πέμπτος γονεῖς τιμᾶν, ὁ ἕκτος φόνον ἀπέχεσθαι, ὁ ἕβδομος μὴ μοιχεύειν, ὁ ὄγδοος μὴ κλέπτειν, ὁ ἕννατος μὴ ψευδομαρτυρεῖν, ὁ δέκατος μηδεὸς ἄλλοτρίου ἐπιθυμεῖν. ταύτην οὖν τὴν κιβωτὸν εἰσάγουσιν εἰς τὸ ἅδυτον. ἐν δὲ τῷ ναῷ τιθέασιν τράπεζαν, καὶ 15
 P I 39 ἐπὶ ταύτης ἄρτους ἀζύμους δώδεκα καὶ λυχνίαν χρυσοῦν καὶ θυμιατήριον ξύλινον ἐντός, ἕξωθεν δὲ χρυσίῳ περιεκαλυμμένον. καὶ πρὸ τῆς σκηπῆς βωμὸν ἰδρύσατο ξύλινον χαλκαῖς λεπσί περιεληλαμένον, οὗ ἄντικρυς φιάλαι καὶ κρατῆρες οὖν θυῖσκις ἐτίθεντο, καὶ ἄλλα σκευῆ ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἠτοίμαστο, χρύσεια πάντα. 20 γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαί, ἀλλὰ μέντοι καὶ τῷ ἀρχιερεῖ. ἀρχιερέα δὲ ὁ θεὸς τὸν Ααρὼν ἐψηφίσαιτο. συναθροίσας δὲ τὸ

5 ὁ om A. καὶ om A. 7 γεγραμμένους A. 8 πρῶτος
 μὲν A. μόνον om A. 16 ταύτη A. 17 κεκαλυμμένον A.

esset. populus iis rebus laetus aurum argentum gemmas aes ligna, pilos caprinos, pelles arietum, linum et lanas confert. operi tabernaculi conficiendi praeficitur Beseleel. Mariae sororis Moysis filius, et Eliphatus. (16) tabernaculum iam confectum Moses erigit. arcam etiam fabrefecit e lignis non putrescentibus, circumcirca inauratis; in eaque duas tabulas, quibus decalogus continebatur, condit. cuius primum praeceptum unum esse deum affirmat eumque solum colendum, alterum nullius animantis imaginem faciendam et adorandam esse, tertium per dei nomen ob nullam rem inanem esse iurandum, quartum diem septimum observandum atque in illo omni opere abstinendum, quintum parentes honorandos, sextum caede abstinendum, septimum non adulterandum, octavum non furandum, nonum non dicendum esse falsum testimonium, decimum nihil alienum concupiscendum esse. arcam hanc in adyta collocant, in aede mensam statuunt, et in ea panes non fermentatos duodecim: candelabrum item aureum, et aram suffitoriam intrinsicos ligneam, foris auro incrustatam. ante tabernaculum aram posuit ligneam, laminis ferreis circumtectam, in qua phialae et crateres cum acerris collocabantur, aliaque vasa quae ad sacrificia parata erant, ex auro omnia. parantur et sacerdotibus ac pontifici etiam stolae. pontificem autem Aaronem renuntiarat deus.

πλήθος ὁ Μωυσῆς “ἄνδρες” ἔφη, “τὸ μὲν ἔργον τετέλειται, τῆς δὲ τοῦ ἱεραῖοσθαι τιμῆς ὁ θεὸς τὸν Ἀαρῶν ἀξιοῖ.” προσέταξε δὲ Μωυσῆς εἰσφέρειν ἕκαστον σίκλου τὸ ἥμισυ, ἔν’ εἰς τὰς περὶ τὴν σκητὴν χρειαίς ἐξ ἀνάλωμα. ὁ δὲ σίκλος Ἑβραίων ἐστὶ B
 5 νόμισμα Ἀττικὰς δεχόμενον δραχμὰς τέσσαρας. τὸ δὲ πλήθος τῶν εἰσφερόντων ἦν μυριάδες ἐξήκοντα καὶ πεντακισχίλιοι πεντακόσιοι πεντήκοντα. τὴν δ’ εἰσφορὰν ἐποιούντο τῶν ἔλευθέρων οἱ τὸν εἰκοστὸν ὑπερβάντες ἐνιαυτὸν ἄχρι πεντηκοστοῦ. ἐποιήθη δὲ ἡ σκητὴ μῆσιν ἑπτὰ. ἔδειξε δὲ ὁ θεὸς κατὰ γνώμην αὐτοῦ
 10 τὸ ἔργον γενόμενον, παρουσιάσας ἐν τῇ σκητῇ. οὕτω δὲ τὴν παρουσίαν ἐδήλωσεν. ἀχλὺς ὑπὲρ τὴν σκητὴν μόνην ἐγένετο, οὔτε βαθεῖα καὶ συμπεπλημμένη καὶ νέφεσιν ἐμφορῆς, οὔτε πάνυ C
 λεπτή τε καὶ ἀραιά, ὡς δι’ αὐτῆς διῴκνεισθαι τὴν ὄρασιν· ἤδεῖα δὲ ἀπ’ αὐτῆς ἔρρει δρόσος. Μωυσῆς δὲ ἔθυσεν ἐν τῷ τῆς σκη-
 15 νῆς αἰθρῷ ἐφ’ ἡμέρας ἑπτὰ, τῇ δὲ ὀγδόῃ ἑορτὴν ἐκήρυξε τῷ λαῷ καὶ θύειν ἐπέταξεν. οἱ δὲ ἀλλήλοις ἡμιλλῶντο. ἐπικειμένων δὲ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἔδαπάνησεν. οἱ δὲ προσβύτεροι τῶν τεσσάρων
 20 υἱῶν Ἀαρῶν, Ναδάβ καὶ Ἀβιού, παρὰ τὰ διατεταγμένα θύσαντες W I 25
 αὐτομάτου καὶ φλέξαντος αὐτούς· ὧν τὰ σώματα ἔξω τῆς παρεμβολῆς κομισθέντα ἐτάφησαν. τὴν δὲ φυλὴν τοῦ Λευὶ τῶν ἄλλων

2 ἱεραῖοσθαι A.
 14 ἔθυσεν] ἔθυσεν A.

4 νόμισμα ἔβρ. ἐστὶν A.

9 ἔδειξεν ὁ A.

tum Moses populo convocato “viri” inquit, “opus absolutum est, sacrificandi autem honore Aaronem dignatur deus.” deinde conferre singulos iubet sicut semissem ad tabernaculi ministeria sustentanda. est autem sicut Hebraici nomismatis genus, quod quattuor drachmas Atticas valet. numerus eorum qui conferebant fuit sexcentorum quinque milium quingentorum et quinquaginta, cum ex ingenuis ii duntaxat conferrent qui vigesimum annum excessissent usque ad quinquagesimum. confectum est tabernaculum mensibus septem. ostendit autem deus descensu in tabernaculum suo, id opus ex animi sui sententia confectum esse. praesentiam porro suam ita declaravit. vapor soli tabernaculo incumbebat, neque densus et involutus ac nubibus similis, neque omnino tenuis et rarus ut penetraret visus, sed suavis inde ros destillabat. Moses diebus septem in tabernaculo sub dio sacrificat: octavo festum indicit populo, et sacris operari iubet. at illi certare inter sese liberalitate. victimis iam arae impositis, ignis sponte sua ortus omnia quae in illa erant consumit. post quattuor filiorum Aaronis natu grandiores, Nadabus et Abius, sacris non rite factis pectora et facies igni ultro exorto adusti: cadavera eorum extra castra elata et sepulta. dehinc Moses tribum Leviticam ab aliis secretam lustrat;

Zonarae Annales.

διακρίνας ἤγγισε, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὴν σκηνὴν καὶ τὰ σκεῆ
τὰ ἱερά, ἵνα ὡς ὑφηγῶνται οἱ ἱερεῖς, ὑψηρετώσιν αὐτοί. μετὰ
ταῦτα ἀριθμῆσαι διέγνω τὸν λαόν, καὶ εὐρέθησαν τῶν ὄπλα φέ-
ρειν δυναμένων μυριάδες ἐξήκοντα καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίους
καὶ πενήκοντα. οὗτοι δ' ἦσαν οἱ τὸν εἰκοστὸν ὑπερβάντες ἔνιαυ- 5
τὸν καὶ ἄχρι τοῦ πενήκωστοῦ ἐφθακότες. ἀντὶ δὲ τῆς Λευιτικῆς
φυλῆς τοῖς φυλάρχοις κατέλεξαν τοὺς παῖδας τοῦ Ἰωσήφ, τὸν
Μανασσῆν καὶ τὸν Ἐφραῖμ, κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ προπάτορος
P I 40 Ἰακώβ. οἱ δὲ γε Λευῖται δισμύριοι καὶ τρισχίλιοι ἀριθμηθέντες
εὐρέθησαν πρὸς ἑξακοσίους καὶ ὀγδοήκοντα. 10

17. Ἐἴτα στασιάζει τὸ πλῆθος τὸν Μωυσῆν αἰτιώμενον
ὅτι γῆς ἀγαθῆς αὐτοὺς ἀποστήσας ἐν ἐρήμῳ πλανᾶσθαι πεποιηκεν
ἀναγαγὼν δὲ αὐτοὺς ἐκεῖθεν εἰς τὴν καλουμένην Φάραγμα, πλη-
σιον οὖσαν τῆς Χαναανίων γῆς, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα λαβῶν
κατασκοπήσοντας ἔστειλε τὴν τε δύναμιν τῶν Χαναανίων καὶ τῆς 15
γῆς τὴν ποιότητα. οἱ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέραις διελθόντες τὴν
γῆν ὑπενόστησαν, καὶ καρπὸς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης κομίζοντες,
καὶ τὴν μὲν χώραν ἐπήνον ὡς ἀγαθὴν, τὸ δὲ πλῆθος ἐφόβου
B ὡς οὔσης ἀπόρου τῆς αὐτῆς κατασχέσεως διὰ τε ποταμῶν μεγέθη
καὶ ὄρων δυσχωρίας καὶ πόντων ὀχυρότητας. τὸ δὲ πλῆθος πά- 20
λιν δι' ὀργῆς εἶχε τὸν Μωυσῆν, καὶ ἐνεόουν καταλεῦσαι αὐτὸν
τε καὶ τὸν Ἀαρῶν, καὶ ὑποστρέψαι εἰς Αἴγυπτον. μόνοι δὲ

2 ὀργησῶνται A.
13 ἀγαθὸν A.

3 διεγνώσας A.
16 κίοντα alter cod. Wolf.

12 αὐτοὺς ἀγαθῆς A.
21 εἶχον A.

FOENTES. Cap. 17. Iosephi Ant. 3 13—4 4. Numer. 10—18
(et Leviticus).

eisque tabernaculum et sacra vasa tradit, ut sacerdotibus ad praescriptum eorum ministrarent. his peractis numerare populum instituit: inventique sunt qui arma ferre possent 603650, qui annum vigesimum excesserant et quinquagesimum nondum attigerant. pro tribu autem Levitica Iosephi filios Ephraim et Manassem tribunis substituit, secundum mandatum progenitoris Iacobi. Levitarum porro numerus inventus est 3880.

17. Post haec populus seditionem Mosi movet, conquerens se e bona terra in desertis oberrare coactos ab eo. Itaque ex eo loco in terram eos ducit quae Pharan dicebatur, Chananaeae terrae propinquam: et singulos ex qualibet tribu delectos mittit exploratum vires Chananaeorum et agri qualitatem. In quadraginta diebus regione peragrata revertuntur, fructus etiam ex ea secum afferentes: ac terrae quidem bonitatem laudant, sed populo metum iniiciunt quasi obtineri nequeat, tum ob fluminum magnitudinem, tum ob ardua iuga montium, tum ob urbes munitissimas. hoc nuntio rursus irritantur animi popularium contra Mosem, adeo ut de eo et Aarone lapidibus obruendo, deoque redita in Aegyptum cogitarent.

τῶν κατασκόπων Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ Χαλέβ παραθάρρουναν τὸν λαόν, μηδὲν δυσχερὲς ἀπατήσῃσιν αὐτοῖς ἀπισχυριζόμενοι. Μωυσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν ἰκέτεον τὸν Θεὸν ὅπως τῆς ἀπονοίας παύσῃ τὸ πλῆθος. παρῆν δὲ ἡ νεφέλη ἐν τῇ σκηνῇ καὶ ἐσήμαινε 5 τὴν ἐπιβάνειαν τοῦ Θεοῦ. καὶ Μωυσῆς θαρσύνσας διειλέχθη τῷ πλῆθει, καὶ ὀργισθῆναι ἔφησε τὸν Θεόν, μὴ ἀπολείν μέντοι πάν- C τας μηδὲ τὸ γένος ἐξαφανίσειν, τὴν δὲ Χανααναίαν μὴ παρέξῃσιν αὐτοῖς, εἶσαι δ' ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἐπ' ἔτη τσσαυράκοντα, παιδι δὲ τοῖς ἐξ αὐτῶν παρέξῃσιν τὴν γῆν. ταῦτα τοῦ Μωυσέως εἰπόν- 10 τος ἐν λύπῃ τὸ πλῆθος ἐγένετο. εἶτα συμμῖξαι τοῖς Χανα- ναίοις ἤθελον, καὶ ταῦτα κωλύοντος τοῦ Θεοῦ· καὶ προσβαλόντες ἠτήθησαν, καὶ οἱ μὲν ἔπεσον οἱ δὲ εἰς τὴν παρεμβολὴν συμπε- φεύγασιν.

Στάσις δὲ τὸ πλῆθος κατέλαβεν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Κορὲ 15 τῆς Λευιτικῆς τυγχάνων φυλῆς, καὶ γένει καὶ πλούτῳ περιφανέ- στατος καὶ ὁμιλεῖν πειθανάτατος, φθόνον ἔσχε πρὸς Μωυσῆν καὶ D τοῦ ἀνδρὸς κατεβόα ὡς τυραννίδι χρωμένου. "τίμι γὰρ λόγῳ" ἔλεγεν "Ἀαρὼν καὶ τοῖς αὐτοῦ υἱοῖσι τὴν ἱερωσύνην προσένευμεν; εἰ μὲν ὡς ἐκ τῆς Λευιτικῆς φυλῆς, ἐγὼ ταύτης τυχεῖν δικαιο- 20 τερος, γένους μὲν ὁμοίως ἔχων, πλούτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διάφορος. εἰ δὲ ἑτέρα φυλῇ προσκληρωθῆναι δέον αὐτήν, προτιμηθήσεται ἢ τοῦ 'Ρουβίμ δια πρεσβυγένειαν, καὶ λήψονται ταύτην Δαδάν τε καὶ Ἀβειρών." ταῦτα ἐκεῖνος μὲν κακοήθως ἔλεγεν, ἦσαν δὲ

8 ἐρημίας A.

9 ἐξ om A.

21 προσκυρωθῆναι A.

verum Iesus Navis filius et Chalebus soli exploratorum confirmant populum, nullas difficultates pertimescendas esse asseverantes. Moses quoque et Aaron deprecantur deum ut desperationem illam vulgi sedaret. iam nubes in tabernaculo aderat, dei praesentiam declarans, cum Moses animo resumpto populum alloquitur, ac deum iratum esse ait; non tamen perditurum omnes neque totam gentem deleturum, sed nec Chananaeam terram traditurum ipsis, quibus per annos quadraginta commorandum esset in deserto, sed liberis eorum. his a Mose dictis moerere populus: deinde Chananaeos invadere velle, quamvis vetante deo. factaque impressione vincuntur, aliis caesis, aliis in castra trepide se recipientibus.

Inde orta est populi seditio, huiusmodi ex causa. Core Leviticus tribus homo, genere et opibus maxime conspicuus, aurae popularis captandae insignis artifex, invidet Mosi, et contra eum vociferatur ut tyrannum. "nam qua" inquit "ratione Aaroni eiusque filiis sacerdotium attribuit? si ob tribum Leviticam, ego sum illo honore dignior, quippe et genere illi par et opibus atque aetate superior; sin alteri tribui debetur id munus, Rabenia ob aetatis praerogativam primas foret, ac Dathan et Abiron illo patientur." haec malitiose dicebat ille, cum et viros principes

P I 41 αὐτῷ συντεταγμένοι ἄνδρες τῶν πρώτων διακόσιοι καὶ πενήκοντα, ἀνηρέθιστο δὲ καὶ τὸ πλῆθος. ὁ δὲ Μωυσῆς εἰς μέσον στάς εἶπεν “ἐμοί, ὦ Κορέ, καὶ σὺ καὶ τῶν σοι συντεταγμένων ἕκαστος
W I 26 τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, ὁ δὲ θεὸς τὴν ἱερωσύνην τῷ Ἀαρὼν ἐψηφί-
σατο, καὶ νῦν αὐτὸς αὐδὶς κρινεῖ ὃν ἱεραῖσθαι βούλεται. ἔωθεν ὅ-
σων, ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε, πάρτε, ἕκαστος κομῶν
θυμιατήριον οἶκοθεν καὶ πῦρ καὶ θυμίαμα· σὺν ὑμῖν δ’ ὁμοίως
παρίτω καὶ Ἀαρῶν. καὶ θυμιῶντων ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ,
οὔπερ ἂν τὴν θυσιαν ἡδῶ κρινεῖ ὁ θεός, οὗτος ἔσεται ὑμῖν
B ἱερεὺς.” ἐπήνησε ταῦτα τὸ πλῆθος, καὶ τῇ ἐπιούσῃ συνῆλθον 10
εἰς ἐκκλησίαν. Μωυσῆς δὲ πέμψας πρὸς Ἀβειρῶν καὶ Δαθὰν
ἐνετέλλετο ἤκειν· οἱ δὲ μὴ πεισθέντες καὶ κατὰ Μωυσῆως ἠπεί-
λησαν. Μωυσῆς δὲ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τοὺς προβούλους κελύσας
ἀπήει πρὸς τὰς ἐκείνων σκηνάς, καὶ πλησίον γενόμενος τὰς χεῖρας
ἀνέσχεν εἰς οὐρανὸν καὶ μέγα ἐβόησεν “ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπιέου- 15
μαι, δέσποτα, αὐτὸς ἐλθὲ δικαστῆς καὶ παράστησον ὅτι οὐδὲν
αὐτομάτως ἀλλὰ πάντα σὴ διοικεῖται προνοία. καὶ εἰ σοῦ κελύ-
σαντος δέδωκα τὴν ἱερωσύνην τῷ Ἀαρῶν, χάνοι περὶ Δαθὰν τε
καὶ Ἀβειρῶν καὶ τὴν αὐτῶν γενεὰν ἐφ’ ἣν ἐστήκασι γῆ· εἰ δ’
C ἀληθεύοιεν κατ’ ἐμοῦ, οἷς ἐπηρασάμην αὐτοῖς ἐγὼ περιπέσοιμι.” 20
ταῦτα εἶπε διακρῶν. καὶ σιέεται μὲν ἀθρόον ἡ γῆ, σκληροῦ δὲ
ῥαγέντος ἤχου συνῆλθε περὶ τὰς ἐκείνων σκηνάς καὶ αὐτοὺς τε

2 εἰς om A.
δὲ om A.
19 γῆν A.

9 ἔσται A.
δαθὰν καὶ ἀβειρῶν A.

11 εἰς] εἰς τὴν A Iosephus.
12 καὶ om A.

ducentos et quinquaginta instructos haberet, et plebs concitata esset. at Moses in medium progressus “ego” inquit, “Core, et te et eorum qui a te stant quemlibet honore dignos iudico, verum deus Aaroni sacerdotium assignavit; idemque nunc denuo declarabit a quo sacra sibi velit fieri. mane igitur, qui de sacerdotio contenditis, prodite, thuribulo quisque domo secum allato et igne suffituque. una vobiscum etiam Aaron prodeat. tum vobis in populi conspectu odoramenta incenditibus, cuius victimam suaviorem iudicavit deus, is vobis pontifex erit.” collaudat haec populus: postridie in concionem frequentes conveniunt. Moses Abironem et Dathanem arcessi iubet. non parent illi, minas insuper contra Mosem adicientes. tum ille primoribus se sequi iussit ad tabernaculum illorum abire: prope quod cum venisset, manibus in caelum sublatis magna voce exclamat “quoniam, domine, doli mali suspectus habeor, tu ipse venito iudex, ac demonstra nihil fortuito geri, sed tua providentia gubernari omnia: quod si tuo iussu pontificatum Aaroni dedi, tellus cui Dathan et Abiron cum sua progenie insistent, dehiscat; sin vera sunt quae contra me dicant, quae eis sum imprecatus, ea in caput meum redundant.” haec ubi lacrimans dixisset, tellus repente concussa cum ingenti fragore iuxta illorum taber-

καὶ τὰ αὐτῶν εἰς τὸ χάσμα κατήνεγκε, καὶ οὕτως αὖθις συνήλθε
τὸ διαστώς. ἐπὶ τοῖτοις ἔφριξε μὲν ὁ λαός, Μωσῆς δὲ καλεῖ
τοὺς περὶ ἱερωσύνης ἀμιλλωμένους. καὶ συνελθόντες πεντήκοντα
καὶ διακόσιοι ἄνδρες τῶν ἐπισήμων καὶ Ἰααρὼν καὶ Κορὲ πρὸ τῆς
5 σκηνῆς ἐπὶ τοῖς θυμιατηρίοις καθήγγιον ἃ ἐκόμιζον. ἔξελαμψε
δὲ πῦρ πολὺ, ὅλον ἂν θεοῦ κελεύσαντος ἀναφθίη, ὅφ' οὗ οἱ τε
διακόσιοι καὶ πεντήκοντα καὶ Κορὲ διεφθάρησαν, ὡς μηδὲ τὰ D
σώματα αὐτῶν εὐρεθῆναι· μόνος δὲ Ἰααρὼν εὐρέθη ἀλώβητος.
Μωσῆς δὲ τὰ θυμιατήρια τῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνων περὶ τὸν χάλ-
10 κειον ἐκέλευσε καταθέσθαι βωμόν, ἵν' ὑπόμνησις ὡσι τῶν γεγο-
νότων καὶ τοῖς μετέπειτα. ἐκκλησιάσας δὲ πάλιν προεῖπε τοῖς
φυλάρχοις ἦκειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα
κομίζοντας, ἐκεῖνῳ τῆς ἱερωσύνης ἐσομένης ὅπερ ἔν τῇ βακτηρίᾳ
σημεῖον γένηται ἐκ θεοῦ. κομίζουσιν οὖν οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἰααρὼν,
15 ἐπιγράψας τῇ βακτηρίᾳ Λευίτην. ὡς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ
κατέθετο Μωσῆς. τῇ δ' ἐπιούσῃ προεκόμισε ταύτας. καὶ αἱ
μὲν ἄλλαι οἶαι περ ἐτόγγανον ἔμμενον, ἡ δὲ Ἰααρὼν ἐβλάστησε P I 42
κλάδους τε καὶ καρπούς. τὸν δὲ καρπὸν ἡ μὲν τοῦ Λευιτικοῦ
βίβλος κάρνα λέγει, ἀμύγδαλα δὲ ὁ Ἰώσηπος. ἔξεπλάγησαν οὖν
20 πάντες, τρεῖς τὸν Ἰααρὼν χειροτονήσαντος τοῦ θεοῦ. ἐπεὶ δὲ
πολέμων καὶ στρατείας ἡ τῶν Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλή, ἵνα μὴ δια

5 καθήγγιον A Iosephus. 7 καὶ post διακ. om A. τὰ om A.
10 ἐκελεύσατο A. 11 πάλιν προεῖπε] εἶπε A. 15 rectius
Λευίτην: sic Iosephus. 16 προεκόμισε A Iosephus, προεκόμισαν
PW. 18 Λευιτικῶν] immo Numer. 17 8. 19 ὁ om A.
Ἰώσηπος] Antiq. 4 4 2. 21 λευιτικῶν A.

naclum dehiscens cum et ipsos et eorum omnia deglutisset, iterum exple-
tus est hiatus. his factis populus stupet: Moses eos qui sacerdotium
sibi vendicabant vocat. conveniunt viri illustres ducenti quinquaginta.
Aaron et Core ante tabernaculum cum acerris suis ea quae ipsi attulerant
suffiunt. tum ingens flamma emicat, qualis videlicet iubente deo incen-
datur; qua illi ducenti quinquaginta una cum Core ita conflagrarunt ut nec
cadavera eorum reperirentur: solus Aaron incolumis invenitur. Moses
thuribula illorum virorum circa aeneam aram reponi iubet in rei gestae
monimentum ad posterum; ac denuo habita concione edicit tribunus ut
nomina tribuum baculis inscripta afferant: nam illius fore sacerdotium in
cuius baculo signum reperisset deus. afferunt igitur tum alii suos baculos,
tum Aaron quoque suum, Levita inscripto. eos in tabernaculo dei repo-
suit Moses, postridie protulit: ac caeteri quidem quales fuerant tales
manserant, Aaronem autem baculus et ramos et fructus germinarat: quos
fructus Levitici liber nuces, Iosephus amygdalas fuisse dicit. obstapue-
runt igitur omnes, Aarone ter divinitus electo. iam quia Levitica tribus
bellosum et expeditionum immunis erat, ne ob rerum necessarium penu-

ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τῆς λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ, ἐκέλευε Μωυσῆς τὴν Χανααναίαν κτησαμένους τοὺς Ἑβραίους ὀκτώ και τεσσαράκοντα πόλεις κατανεῖμαι τοῖς Λευταῖς και γῆν πρὸ αὐτῶν, και δεκάτην τῶν ἐπιτελιῶν καρπῶν αὐτοῖς τε και τοῖς ἱερεῦσι τελεῖν· και ἄλλα δὲ πλεῖστα τούτοις χορηγεῖν τὸν λαὸν ⁵ διατάξατο, ὧν τὸ καθ' ἕκαστον ὁ ζητῶν τὴν τοῦ Λευιτικοῦ Β βίβλον ἀναπτύξας εὐρήσει.

18. Ταῦτα δὲ διατάξας Μωυσῆς ἐπὶ τὴν Ἰδοουμαίαν ἦλθε μετὰ τῆς στρατιᾶς και ἤξιλον παρελθεῖν δι' αὐτῆς. τῆς χώρας δ' ὁ βασιλεὺς μετὰ στρατιᾶς ἐνόπλου προϋπήντα τῷ Μωυσῆ. ¹⁰ και ὅς διὰ τῆς ἐρήμου ἐχώρει, μὴ ἄρχεν μάχης συμβουλευόντος τοῦ θεοῦ. τότε και Μαριάμμη τέθνηκε τοῦ Μωυσέως ἡ σύγγονος, μετὰ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐξόδου. τὸν ^{W I 27} δὲ λαὸν ἀπήγγε διὰ τῆς ἐρήμου και τῆς Ἀραβίας· ἐνθα και Ἀαρὼν ἐτελεύτησεν εἰς ὄρος ἀναβὰς ὑψηλὸν και τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν ¹⁵ παραδούς τῷ υἱῷ Ἑλεάζαρ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, ἔτη βιούς ἑκατὸν πρὸς εἴκοσι και τρισίν. ἔλθων δὲ Μωυσῆς ἐπὶ τὴν Μωα- ^C βιτῶν και Ἀμορραίων χώραν τῷ στρατῷ ὁδοῦν ἤτει. Σηὼν δὲ τῆς χώρας ὁ βασιλεὺς διαβαίνειν τοὺς Ἑβραίους ἐκώλυε, και τοῦ θεοῦ νίκην σημήναντος ἐρομένῳ τῷ Μωυσῆ, τὰς πανοπλίαις ἀνα- ²⁰ λαβόντες Ἑβραῖοι πρὸς μάχην ἐχώρουν. τρέπονται δ' αὐτίκα οἱ

5 χορηγεῖν τούτοις Α. 10 προουκήντα μετὰ ἐνόπλου στρατιᾶς Α.
12 μαριάμ Α. 15 ἀναβὰς] ἀνελθεῖν Α. 20 σημ. νίκην Α.
τάς] τῆς Α.

Fontes. Cap. 18. Iosephi Ant. 4 4 (§ 5) — 10. Numer. 20 — 31.

riam, sacrorum curam abdicarent, iubet Moses Hebraeis ut Chananaea terra parta oppida 48 Levitis assignarent, et agros ante ea, et decimas annuarum frugum tum ipsis tum sacerdotibus penderent: aliaque plurima eis a populo tribuenda constituit, quae qui singulatim scire desiderat, in librq qui Leviticus inscribitur inveniet.

18. His rebus ordinatis Moses cum exercitu ad Idumaeam accedit, transitum petens. at rex illius terrae cum armatis copiis occurrit. Moses itaque per desertum pergit, monitus a deo ne pugnam auspicaretur. eo tempore etiam Mariamme moritur, Mosis soror, quadragenimo anno post exitum ex Aegypto. populo ductu Mosis per desertum et Arabiam proficiscente, Aaron etiam obit, alto monte conscenso, et pontificalibus vestibus Eleazaro filio traditis in populi conspectu, anno aetatis 123. Moses ad Moabitaram et Amorraeorum regionem progressus petebat ut traducere liceret exercitum. sed loci illius rex Seon transitu populum prohibebat. cum autem Mosi interroganti victoriae signa dedisset deus, Hebraei armis sumptis in praelium vadunt. statim in fugam vertuntur Amorraei et omnes

Ἀμορραῖοι καὶ ἅπαντες διεφθάρησαν, πέπτωκε δὲ καὶ Σηὼν ὁ αὐτῶν βασιλεὺς. καὶ τὰς πόλεις εἶλον καὶ τὴν γῆν ἐκείνων παρέλαβον. ἐπιτίθεται δὲ τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ ὄνυχος ὁ τῆς Γαλαθνήης καὶ τῆς Γαυλαντιδῆος βασιλεὺς σύμμαχος ἐλθὼν τῷ Σηὼν 5 ἤδη ἀπολωλότι. αὐτὸς τε οὖν θνήσκει κατὰ τὴν μάχην, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ διασφείρεται, καὶ αἱ πόλεις ἐάλωσαν, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἀπώλοντο.

Ἐκείθεν δὲ Μωυσῆς τὴν δύναμιν κατὰ τὸ μέγα πεδίον ἄγει D καὶ στρατοπεδεύει Ἰεριχοῦντος ἔναντι. πόλις δ' ἐστὶν ἐδδαίμων 10 αὕτη, φοινικῶς τε φέρουσα καὶ βάλσαμον νεμομένη. Βαλὰκ δὲ ὁ τῶν Μωαβιτῶν βασιλεὺς μετακαλεῖται τὸν μάντευ Βαλαάμ ὅπως ἐπ' ἄλλ' ἄρρω τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσῃ παραγενόμενος. καὶ ὁ μὲν ἀπήει, κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀγγέλου θείου προσβυλόντος αὐτῷ ἢ ὄνος ἢ ὁ Βαλαὰμ ἐπωχεῖτο συνείσα τοῦ θείου πνεύματος 15 οὐ πρόβεινεν οὐδὲ ταῖς πληγαῖς ἐνεδίδου, φωνήσασα δ' ἀνθρωπίνως κατὰ θείαν βούλησιν, ἄδικον ἐκάλεε τὸν δεσπότην πληγὰς P I 43 αὐτῇ ἐπιφέροντα καὶ μὴ συνιέντα ὅτι ἐκ θεοῦ οἷς ἔσπευσεν ὑπηρετεῖν εἴργεται. ταρπτομένου δ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην φρονήν, ἐπιφανεῖς ὁ ἀγγελος αὐτὸς τὴν ὁδὸν ἔλεγε κωλύειν τῷ κτήνει· 20 βουλόμενον δ' ἀναστρέφειν, χωρεῖν προσωτέρω παρώρμησεν, καὶ ὁ ἄν ἐκ θεοῦ ἐμπνευσθεῖη τοῦτο λέγειν. καὶ ὁ μὲν ἦκει πρὸς τὸν Βαλαάκ, καὶ εἰς ὄρος ἀχθεῖς, ἐπτά τε ταύρους ὀλοκαυτώσας καὶ τοσοῦτους κριοὺς, ὡς εἶδε τροπὴν σημαυνομένην, οὐ μόνον οὐ κατηύξατο τῶν Ἐβραίων, ἀλλ' ἐπιθειάσας αὐτοὺς τε καὶ τὸ γένος

1 ἀμορραῖοι et infra ἀμορραίων et ἀμορραίων A. 2 βασ. αὐτῶν A. 4 καὶ τῆς] καὶ A. 6 στρατηγὸς A. 16 βουλήν A.

intereunt, rege etiam occiso et captis urbibus ac provincia occupata. Ogus item Galaditicae et Gaulanitidis rex, qui Seoni iam interfecto suppetias veniebat, Israelitas aggreditur. sed et ipse in praelio cadit et exercitus eius deletur, captis urbibus et incolis interfectis.

Inde Moses copias in magnam planitiem ducit et castra contra Hierichuntem locat, urbem beatam ac palmarum et balsami feracem. Balacus autem Moabitaram rex Balaamum vatem arcessit ut Israelitas diris devoveret. sed iter ingresso divinus angelus occurrit. quo asina, cui Balaamus insidebat, animadverso non progrediebat neque cedebat verberibus, sed dei muta voce humana edita expostulabat cum domino, a quo vapulabat, quod non intelligeret divinitus ea prohiberi ad quae properaret. voce illa perterrito etiam angelus apparet ac se ait iumento iter intercledere. reverti volentem ut pergat hortatur, et quicquid ei divinitas inspiretar dicat. ac venit ille quidem ad Balacum, et in montem perductus, septem tauris totidemque arietibus immolatis, cum stragem significari videret, non modo mala non imprecatu est Israelitis, sed et

- B** ἔβαν αὐτῶν ἐλόγησε καὶ ἐξόμνησε. τοῦ δὲ Βαλαὰμ δυσχεραίνοντος ἐπὶ τούτοις ἔφη ὁ Βαλαὰμ "οὐκ ἔφ' ἡμῖν περὶ τῶν τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ἐστὶν ὡς βασιλεῦ, ἀλλ' ὅτε ἡμᾶς τὸ τοῦ Θεοῦ λάβη πνεῦμα, ὡς ἐκεῖνο βούλεται φωνᾶς ἀφήσει δι' ἡμῶν. ἐμοὶ δὲ χαρῖσθαι βουλομένῳ σοι βωμῶν αὐθις ἐτοιμαστῶν καὶ θύματα." θύει τοίνυν καὶ πάλιν, καὶ περὶ ἐπὶ στόμα προῦλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται πάθη καὶ ὅσα ταῖς πόλεσι. Βαλαὰμ δὲ ἀτίμως ἀποπέμπει τὸν Βαλαὰμ. εἶτα τὰς παρθένους ἐπιπέμπει τοῖς Ἰσραηλίταις κατὰ συμβουλήν Βαλαὰμ, αἷς οἱ τῶν Ἑβραίων νέοι ἀλλοσκονται καὶ ταύταις συνήεσαν, ὡς διὰ παντὸς ἤδη τοῦ 10
- C** στρατοῦ τὴν παρανομίαν χωρεῖν, ἔρωτι τῶν Μαιδιαντιδῶν γυναικῶν θεοῖς αὐτῶν τῶν Ἑβραίων θυόντων καὶ ἀσυνήθων γενομένων τροφῶν. Μωυσῆς δὲ εἰς ἐκκλησίαν ἀγαγὼν τὸν λαόν, οὐκ ἄξια δρᾶν ἑαυτῶν οὐδὲ τῶν πατέρων τοὺς νέους ἔλεγε, καὶ ἐπειρᾶτο τούτους ἐπανορθοῦν. Ζαμβρὴς δὲ φύλαρχος ὢν φυλῆς τῆς 15 Συμειωνίδος, καὶ Μαιδιαντίδι συνοικῶν καὶ περιμανῶς ἐκείνης ἐρῶν, Μωυσέως κατηναιδεύσατο, καὶ μὴ ἂν ποτε τὴν γυναῖκα καταλιπεῖν διωμόσατο. ὁ Φινεὴς δὲ τοῦ ἀρχιερέως ὢν παῖς Ἐλεάζαρ περιαλγῆσας οὐκ ἀνῆκε παλιν τῇ ῥομφαλᾷ τὴν Μαιδιαντίν καὶ τὸν Ζαμβρὴν ἕως καὶ ἄμφω ἀπέκτενεν. ὃν καὶ ἄλλοι 20
- W I 28**
D νέοι αἷς ἀρετῆς ἔμελε μιμησάμενοι ἀνήρουν τῶν νέων τοὺς ἐπὶ

1 δυσχεράναντος A. 3 ἂ om A. 9 κατὰ τὴν σ. A. 10 νέοι A Iosephus, καίδες PW. ἄλλοσκοντο A. διαπαντός PW.
11 μαιδιαντιδῶν A, Μαιδιαντιῶν PW. 12 Ἑβραίων] νέων A.
14 τῶν om A.

ipsos et omne genus eorum faustis omnibus et divinis laudibus prosecutus. ac graviter illa ferente Balaco "non penes nos" inquit "est, o rex, ista vel loqui vel tacere; sed cum divinus spiritus nos occuparit, quas ipse vult per nos voces edit. sed quia tibi gratum facere cupio, denuo instruendae erunt ara et victimae." rursus igitur sacrificat, et in faciem prolapsus clades regibus et urbibus imminentes vaticinatur. qua de causa Balacus eum sine honore dimittit. idemque post de Balaami consilio virgines in Israelitarum castra mittit, a quibus Hebraeorum iuvenes ad coitum alliciebantur, ut id facinus totum exercitum pervagaretur, qui Madianiticarum mulierum diis earum Hebraeis sacrificantibus et cibos insolitos comeditibus. Moses populo ad concionem vocato dicebat adolescentes neque se neque patribus suis digna facere, eosque corrigere satagebat. caeterum Zambres Simeoniae tribus princeps, qui Madianiticam mulierem sibi nuptam insano amore deperibat, impudenter sese Mosi opposuit, neque unquam deserturum iureiurando affirmavit. Phinees autem pontificis Eleazari filius doloris aorbitate victus non prius et Madianitidem et Zambrem gladio verberare destitit, quam utrumque occidisset. hunc alii iuvenes studiosi virtutis imitati, perimebant adolescentes qui contra leges

γυναιξὶν ἀλλοφύλοις παρανομήσαντας. ἀπόλλυνται οὖν ἄνδρες οὐκ ἐλάττους μυρίων καὶ τετρακισχιλίων. ἐντεῦθεν παροξυνθεὶς Μωυσῆς κατὰ τῶν Μαδιανιτῶν ἐξέπεμψε στρατιάν, στρατάρχην αὐτῆς ἀποδείξας τὸν Φινεὺς. καὶ μάχης συστάσης οἱ τε βασιλεῖς 5 αὐτῶν πίπτουσι, ὄντες πέντε, καὶ πλήθος ἄγαν πολὺ. οἱ δὲ Ἑβραῖοι τὴν χώραν αὐτῶν διηρηπάκασι, καὶ τοὺς οἰκήτορας σὺν γυναιξὶ διασφείραντες μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον εἰς τρισμυρίας καὶ δισχιλλίας ἀριθμουμένας, ἃς τοῖς ἱερεῦσι τε καὶ Λευίταις P I 44, καὶ τῷ λαῷ διένειμε Μωυσῆς. γηραιὸς δὲ τυγχάνων διά- 10 δοχον ἑαυτοῦ κατέστησε τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν, κελεύσαντος τοῦ Θεοῦ.

19. Αἱ φυλαὶ δὲ Γάδ τε καὶ Ῥουβίμ καὶ τῆς τοῦ Μανασσῆ ἢ ἡμίσεια ἐδέοντο Μωυσέως τὴν τῶν Ἀμορραίων γῆν προσκληρῶσαι αὐτοῖς. ὁ δὲ δειλὸς αὐτοὺς ἀπεκάλει καὶ μὴ 15 θέλοντας τῆς πρὸς Χανααίους μάχης κοινωνῆσαι τοῖς ὁμοφύλοις. ἀπελογοῦντο δ' ἐκείνοι μὴ τοῦτο εἶναι, ἀλλὰ πλήθει βοσκομημάτων εὐθνηνομένους βούλεσθαι ταῦτα παρὰ τῇ χώρᾳ καταλιπεῖν, ἀγαθῇ τυγχανούσῃ πρὸς τετραπόδων τροφήν, ἵν' εἰεν αὐτοὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοῖς ὁμογενέσι συναπαίροντες εὐζῶνοι. ἐπήνισε B 20 ταῦτα Μωυσῆς καὶ τὴν Ἀμορῆτιν αὐτοῖς προσεκήρωσεν ἐπι τοιαύταις συνθήκαις.

4 αὐτοῖς A. 10 prius τοῦ om A. 15 πρὸς μανιχαίους A.
19 συναπαίροντες A, συνεπαίροντες PW: Iosephus συναπειῖναι (sic).

FOUNTAIN. Cap. 19. Iosephi Ant. 4 7—5 1. Numer. 32 et 36. Deuteron. 1—34. Iosue 1—3.

patrias alienigenis mulieribus se contaminarant. ita viri quattuordecim milibus haud pauciores perierunt. ea re Moses irritatus contra Madianitas exercitum mittit, Phineae mandato imperio. praelio commisso reges eorum cadunt numero quinque, et multitudo ingens. Hebraei regionem diripiunt, civibus una cum uxoribus occisis, solis virginibus parcentes, quae fuere ad triginta duo milia; quas Moses sacerdotibus, Levitis et populo distribuit. et quia iam senio confectus erat, successorem sibi designat Iesum Navis filium.

19. Cum tribus Gadia, Rubenia et Manasseae semissis Mosem orarent ut Amorraeorum terram ipsis attribueret, atque ille ignaviam eis opprobraret, ut qui belli Chananaei societatem cum popularibus detrectarent, illi se defendentes aliam afferebant causam, quod pecora, quorum copiis abundarent, in ea regione relicturi essent, apta rei pecuariae, ut ipsi populariam certamina expeditius adiutarent. collaudavit ea Moses atque iis condicionibus Amoritidem eis attribuit.

Τεθνηκότος δέ τινος ἐκ τῆς Μανασσῆ φυλῆς ἐπὶ θυγατράσι μόναις, ἑρωτηθεὶς Μωυσῆς τίνος ὁ ἐκείνου κλῆρος ἔσοιτο, ἀπεκρίνατο "εἰ μὲν τισι τῶν φυλετῶν συνοικήσουσιν αἱ παρθένοι, μετὰ τοῦ κλήρου πρὸς ἐκείνους χωρεῖτωσαν· εἰ δὲ μνηστεύονται τισιν ἐξ ἑτέρας φυλῆς, τὸν κλῆρον ἕλωσιν ἐν τῇ πατρὶα φυλῇ," 5 καὶ οὕτω μένειν ἐκάστου κλῆρον ἐν ταῖς φυλαῖς διατάξαιτο.

Ἦδη δὲ τεσσαράκοντα διεληλυθότων ἐτῶν ἐξότου τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἰσραηλῖται ἐξεληλύθασι, τριάκοντα ἐνδεουσῶν ἡμερῶν, ἀθροίσας τὸν λαὸν Μωυσῆς ἕκατὸν εἴκοσιν ἑνιαυτῶν γεγονώς τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατήγγειλε τέλος. καὶ πολλὰ παραιτήσας, καὶ νό-10 μους δοὺς ἐν βίβλοις καὶ τῆς σφετέρας πολιτείας διάταξιν, καὶ στρατεύσαι κατὰ τῶν Ἀμαληκитῶν ἐντειλάμενος, περὶ τῆς φυλακῆς τε τῶν νόμων ὄρκον ἀπαιτήσας αὐτούς, καὶ τὸν δημαγωγὸν Ἰησοῦν παραθήξας ἐπὶ τοὺς Χιναναίους στρατεύσαι, "ἰδοὺ" φησιν, "πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους· τῆνδε μοι γὰρ 15 τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὤρισεν ὁ Θεός." τὸ δὲ πλήθος ἐδάκρυε, καὶ ἦν ὁ Θρηῆνος αὐτῶν ἀπαράκλητος καὶ τοσοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν Μωυσῆν ἐκνικηθῆναι τῷ πάθει καὶ προενεγκεῖν δάκρυα. πορευομένην δ' ὄπου ἔμελλεν ἀφανῆς ἔσεσθαι εἶποντο πάντες κοπτόμενοι. ὁ δὲ τοὺς μὲν πόρρω, τῇ χειρὶ κατασείων, 20 μένειν ἐκέλευε, μόνῃ δ' ἡ γερουσία προέπεμπεν αὐτὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρ καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς, ἕως ἐπὶ τὸ ὄρος ἡλθε

1 τῆς τοῦ Α.

7 οἱ ἰσρ. τῆς αἰγ. Α.

9 ἀθροίσας Α.

11 ἐν β. δοὺς Α.

16 ὤρισεν] ἔδειξεν Α.

18 ἐκνικηθῆναι

alter codex Wolfii, νικηθῆναι codex Colberteus: Iosephus ἐνικηθῆ.

προσενεγκεῖν Α.

19 πορευομένου Α.

20 καταμένειν σείων Α.

Cum autem quidam Manassae tribus, solis relicti filiabus, decessisset, interrogatus cuius esset illius portio, respondit, si quibus tribuliam nupsissent virgines, ut una cum portione ad illos transirent; sin aliquibus alterius tribus desponderentur, portionem in patria tribu relinquerent. sic cuiusque bona in sua tribu esse retinenda constituit.

Iam autem quadraginta annis, demptis triginta diebus, elapsis ex quo Israelitae Aegypto excesserant, Moses annos 120 natas populo sibi mortem instare denuntiat; multisque praeceptis datis, legibus item et rei publicae forma descriptis, et mandata contra Amalechitas expeditione, ac iureiurando exacto de servandis legibus, nec non Iesu imperatore ad Chananaeos bello petendos incitato, "ecce" inquit "ego ad maiores nostros abeo: nam hunc mihi diem migrationis ad illos deus praefinivit." his auditis populus in lacrimas et fletum erapit inconsolabilem, ac tantum, ut affectus ille Mosi etiam vel invito lacrimas excuteret. abentem eum in locum, ubi inter mortales esse desineret, prosequerentur omnes plangentes. at ille, manu caeteros ulterius progredi vetans, senatoribus tantum et Eleazaro pontifice et Iesu imperatore comitantibus, donec venit ad

Ναβαῦ, ἐπὶ κορυφὴν Φασγά, ἣ ἔστι κατὰ πρόσωπον Ἱεριχώ·
 ὄθεν εἶδεν αὐτῷ κύριος τὴν γῆν ἣν ἔμελλον κληρονομήσαι οἱ
 υἱοὶ Ἰσραὴλ, εἰπὼν αὐτῷ "ἴδε ταύτην τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, εἰς
 αὐτὴν δ' οὐκ εἰσελεύσῃ." ἐπὶ δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἔλθων ὑψηλὸν
 5 τυγχάνον, τὴν μὲν γερούσιαν ἀπέπεμψε, τὸν δ' Ἐλεάζαρ καὶ
 Ἰησοῦν ἐπήγετο. καὶ προσομιλῶν αὐτοῖς νέφους ἄθρόον περιλα- P I 45
 βόντος, αὐτὸν ἐγένετο ἀφανής. γεγράφασι δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς
 βίβλοις τεθνεῶτα, ἵνα μὴ διὰ ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς
 10 τολμήσωσι τινες εἰπεῖν ὡς ἀποτεθῆναι. ἐβίωσε δὲ τὴν ὅλην
 ζωὴν ἑνιαυτοὺς ἑκατὸν εἴκοσι, ὧν ἤρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὸς
 λειπόντος μηνός. καὶ ἐπέθθησαν αὐτὸν ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. W I 29
 ταῦτα μὲν φησὶν ὁ Ἰώσηπος, ἣ δὲ τοῦ Δευτερονομίου βίβλος
 πρὸς τῷ τέλει οὕτω περιέχει πρὸς ῥῆμα "καὶ ἐτελεύτησε Μωυσῆς
 οἰκίτης κυρίου, καὶ οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἕως τῆς
 15 ἡμέρας ταύτης."

"Ἦδη δὲ τοῦ πένθους λελωφηκότος πέμπει κατασκόπους εἰς
 Ἱεριχοῦντα ὁ Ἰησοῦς, μετακαλιεσόμενος δὲ τοὺς φυλάρχους τῆς B
 τοῦ Ρουβὶμ φυλῆς καὶ τῆς Γὰδ καὶ τῆς Μανασσῆ, ἐπεμύνησκειν
 αὐτοὺς τῶν πρὸς Μωυσῆν συνθηκῶν. τῶν δὲ ἐπομένων πεντάκις
 20 μυρίοις ὀπλίταις ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην προσήει. οἱ δὲ πεμφθέντες

I Ναβαῦ A LXX, Ναβᾶν PW: Iosephus ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Ἀβαρὶ
 καλουμένῳ. Φασγά A LXX, φασγᾶ alter codex Wolfii et
 Colberteus, Φασενᾶ PW. 2 ὁ κύριος A. 7 γέγραφο
 Iosephus. 8 δι' A. 10 λειπόντος ἐνός A. 11 ἐπὶ
 ἡμέραις A. 12 ὁ om A. Ἰώσηπος] Antiq. 4 8 49.
 Δευτερονομίου] 34 5 et 6, ubi vulgo ὁ οἰκίτης .. εἶδεν ..
 ταφήν, cod. Alex. οἰκίτης .. εἶδεν .. τελευτήν. 19 πρὸς
 τὸν A.

montem Nabau et cacumen Phasga, quod est in conspectu Hierichuntis,
 unde ei dominus terra, cuius haereditatem aditari essent Israelitae, mon-
 strata dixit "oculis tuis istam intueri, sed ingressurus non es." ad mon-
 tem hunc progressus, qui quidem altus est, senata dimisso, Eleazarum
 solum et Iesum secum adducit; atque cum eis collocatus densaque nube
 circumdatus evanuit. scribitur autem in sacris libris ideo mortuus, ne ob
 excellentem virtutem audaciores aliqui deum esse factum perhiberent.
 summa aetatis eius fuere anni centum et viginti: quorum trientem, uno
 mense minus, in imperio fuit. defunctum luxerunt dies triginta. haec
 Iosephus tradit: sed Deuteronomii liber sic ad verbum habet "et obiit
 Moses, famulus domini, neque in hunc diem quisquam obitum eius
 novit."

Sopito iam luctu Iesus exploratores Hierichuntem mittit, et Gadiae,
 Rubeniae ac Manasseae tribus principes arcessitos pacti cum Mose initi
 admonet. qui cum quinquaginta milibus armatorum eum ad Iordanem

κατάσκοποι εἰς Ἱεριχῶν παραγενόμενοι τὴν πόλιν ἀπασαν κατενόησαν, γνωσθέντες δὲ τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας μνησθῆναι· ὁ δ' εὐθύς αὐτοὺς συλληφθῆναι ἐκέλευσεν. ὡς δὲ ἔγνω τὴν ἔφοδον τῶν ζητούντων τοὺς ἄνδρας ἢ γυνή παρ' ἧ προσπιεύουσι, Ῥαὰβ καλουμένη, τοὺς μὲν κατέκρυψε λίθου αὐτοῖς ἀγκυλίδας ἐπιθε- 5 μένη, τοῖς δὲ ζητοῦσιν ἔλεγεν ὡς οἱ ἀγνώτες ἄνδρες ἐκεῖνοι πρὶν δῦναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῆ δειπνήσαντες ἀπηλλάγησαν. οἱ δ' οὕτως αὐτοὺς ὑπελθούσης τῆς γυναικὸς ὄρμησαν ἄλλος ἄλλαχού C τοὺς ἄνδρας διώκοντες. ἡ δὲ Ῥαὰβ χωρεῖν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἰκίαι τοὺς ἄνδρας καὶ μεμνησθαι αὐτῆς καὶ ἀμοιβὴν ἐκτίσαι τῆς 10 Χαναναίων χώρας ἐπικρατήσαντας. οἱ δὲ καὶ χάριν ἔχειν ὁμολόγουν, καὶ ἤνικα ἂν ἡ πόλις ἀλλοικηται τὴν κτήσιν τε καὶ τοὺς οἰκίους εἰς τὸ καταγώγιον ἐγκαθεῖρξαι αὐτῆ ἐνετέλλοντο, ἀπαιρῆσαι δὲ καὶ φοινικίδα πρὸ τῶν θυρῶν, ἵν' εἴη γνώριμος ἡ οἰκία καὶ διαφυλαχθῆ. καὶ οἱ μὲν πρὸς τοὺς οἰκίους ἐσώθησαν καὶ αἱ 15 ἔπραξαν ἐδήλουν. τοῦ Ἰορδάνου δὲ πολλοῦ ῥέοντος, οὕτω τοὺς Ἑβραίους ὁ Ἰησοῦς ἐπ' αὐτοῦ διεβίβασε. προήεσαν μὲν οἱ ἱερεῖς D τὴν κιβωτὸν αἴροντες, εἶτα οἱ Λευῖται κομίζοντες τὴν σκηνὴν, εἶποντο δὲ τούτοις ὁ λαός. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν ἀνεκόπη τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, πάντες θαρρούντως περαιοῦντο. 20 ἔστησαν δ' ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαῖη τὸ πλήθος· εἶτα κἀκεῖνοι ἐξήεσαν ἐλεύθερον ἀφέντες τὸ ῥεῦμα χωρεῖν. καὶ πρὸ

1 ἱεριχοῦντα A. 11 καὶ om A. 12 ἀλλοικηται κτήσιν καὶ A.
13 καὶ ἀπαιρῆσαι δὲ φοινικίδι A. 17 διεβίβαζε A. 20 θαρροῦντες A. 22 post ῥεῦμα A add τοῦ ποταμοῦ.

sequuntur. caeterum exploratores Hierichuntem missi, urbe tota perlustrata, cogniti et regi indicati statim comprehendi iubentur. ea re mulier nomine Raab, ad quam confugerant, intellecta, homines occultat sub lini fasciculis, et inquisitoribus dicit viros illos ignotos ante solis occasum apud se cenatos discussisse. illi sic a muliere elusi alius alio dilabantur, persecutari eos. tum Raab domum se recipere iubet viros, beneficii sui memores, ac terra Chananaea potitos referre gratiam. illi et gratias agunt, eamque ubi urbs capta esset ut res suas et necessarios in diversorio concluderet, suspensio pro foribus purpurae panno, monent, quo nosceretur domus et conservaretur. itaque ad suos incolumes reversi quid gessissent renuntiant. cum autem Iordanis intumisset, sic Iesus Hebraeos per eum traduxit. praecedebant sacerdotes arcam ferentes, deinde Levitae tabernaculum gestantes: hos populus sequebatur. ut autem sacerdotibus primis ingressis impetus fluminis statim interrumpitur, omnes audacter traiecere, stantibus in medio sacerdotibus donec populus transisset; ac tum demum ipsi etiam sunt egressi, cursu fluminis in integrum restitute.

δέκα σταδίων τῆς Ἱεριχοῦντος στρατοπεδεύονται. (20) βωμὸν δ' ἐκ τῶν λίθων ὃ Ἰησοῦς ἰδρυσάμενος οὗς ἔκωστος τῶν φυλάρχων κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ Ἰορδάνου ἀνείλετο, ἔθυσεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα ἐώρταζε. τότε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ μάννυ ἐπιλελοιπεί, χρῆσαμένους αὐτῷ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη· ἥδη γὰρ εὐπόρουσαν ἐκ τῆς χώρας πάντων ὧν περ P I 46 ἔδέοντο. τῇ δὲ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ἱεριχοῦντος ὃ Ἰησοῦς ἐπεχειρήσεν, οὕτω ταύτην διατιθέμενος. τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περιώδευον τὸ τεῖχος, ἐπὶ σαλπίζοντες κέρασι, καὶ ἡ γερουσία παρείπετο· εἰθ' ὑπενόστουν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ἐπὶ ἕξ ἡμέρας. τῇ δὲ ἑβδόμῃ τὰ αὐτὰ ποιησάντων καὶ περιελθόντων ἐπτάκις, τὸ τεῖχος κατέπεσε, καὶ ὁ λαὸς εἰσελθὼν πάντα ἔκτειναν καὶ τὴν πόλιν ἐπέπρησαν. τὴν δὲ Ῥαὰβ μόνην σὺν τοῖς οἰκείοις ἔσωσαν οἱ κατὰ 15 σκοποὶ, φοινικίδα πρὸ τῆς οἰκίας ἀπαιωρήσασαν. καὶ Ἰησοῦς ἀγροὺς αὐτῇ ἰδωρήσατο καὶ ἤγε διὰ τιμῆς. κατὰ δὲ τῶν ἐγγείρειν αὐθις βουληθησομένων τὴν πόλιν ἀρὰς ἔθετο, στερεθῆναι B μὲν τοῦ πρώτου παιδὸς τὸν θεμελίους βαλλόμενον, τὸν τελειώσαντα δὲ ζημιωθῆναι τὸν νεώτατον. πολὺ δὲ πληθὸς ἐκ τῆς W I 30 πόλεως ἀθροίζεται ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ ἅπαν ἀνετέθη τῷ θεῷ ὡς τῶν κατωρθωμένων ἐσόμενον ἀπαρχήν· ἀπειρητο γὰρ πᾶσιν ἐκ τούτου τι σφετερίσασθαι. Ἄχαρ δὲ τις ἐκ τῆς Ἰούδα

1 καὶ βωμὸν ἐκ A. 18 τὸν τοὺς θεμ. A. 20 ἀνετέθειτο τῷ A. 22 ἄχαρ A LXX, Ἄχαρος Iosephus, Ἄχωρ PW, hic et infra.

Fontes. Cap. 20. Iosephi Ant. 5 l. Iosue 4—11.

Iordane superato castra decem stadiis ab Hierichunte locant. (20) Iesus in ara ex lapidibus, quos ipsius iussu quilibet tribunus ex alveo Iordanis sustulerat, immolat, et festum Paschatis celebrat. eodemque tempore manna eos defecit, quo per annos quadraginta fuerant usi. iam enim ex agris omnia quibus opus erat suppetebant. obsidionem Hierichuntis Iesus primo die festivitatis est auspicatus, re sic instructa. sacerdotes arcam gestantes moenia circumibant, septem cornua inflantes: senatus poné sequebatur: post in castra redibant. idque sex diebus cum fecissent ac die septimo repetiissent et septies circumiissent, murus concidit, populus ingressus omnes occidit et urbem incendit. solam Raabem cum suis, signo illo pro foribus conspecto, exploratores conservarunt; Iesus etiam agro donavit et honorifice tractavit. si qui vero urbem instauraturi essent, eos diris huiusmodi est detestatus, ut qui fundamenta iaceret, primogenitum amitteret, qui perficeret, natu minimum filium. magna auri et argenti copia ex manubiis urbis coacta deo universa consecratur, primitiae rei bene gestae; et omnibus interdicitur ne quid inde sibi usurpent. sed

φυλῆς θφάσματι χρυσοῦφεϊ περιτυχῶν καὶ μάζῃ χρυσοῦ ἔλκούσῃ σίκλους διακοσίους, ἰδιώσατο ταῦτα κατορύξας ἐν τῇ σκητῇ. μετὰ ταῦτα πολέμου συστάντος τρέπονται οἱ Ἑβραῖοι καὶ πίπτου-
 C σιν αὐτῶν ἄνδρες ἕξ καὶ τριάκοντα. τοῦτο σφόδρα τὸ πλῆθος ἔλύπησε. καὶ Ἰησοῦς ἐπὶ στόμα πεσῶν ἐδέετο τοῦ Θεοῦ. χρή-5
 ματωθεὶς δὲ κλοπῇ γενέσθαι τῶν καθιερωθέντων χρημάτων, κλήρω τὴν κρίσιν ἐπέτρεψεν. ἐπὶ δὲ τὸν Ἰαχαρ τοῦ κλήρου πε-
 σόντος ὁμολογεῖ τὴν κλοπῇν ἐκεῖνος καὶ παράγει τὰ φώρια. καὶ ὁ μὲν λίσσις ἀναιρεῖται σὺν τοῖς αὐτοῦ, Ἰησοῦς δὲ πολιορκεῖ τὴν
 Ναϊν καὶ τούτην αἰρεῖ. 10

Γαβαωνῖται δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις περίοικοι Χαναναῖοι προσή-
 κοντες, φοβηθέντες ὡς τοῖς Ἰεριχοντιοῖς καὶ τοῖς περὶ Ναϊν τὰ
 δμοια πείσονται, πρεσβείαν ἀποστέλλουσι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, πορ-
 D ρωτάτω λέγοντες κατοικεῖν μηδὲ κατὰ γένος κοινωνεῖν Χαναναῖοις,
 καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς θέσθαι ζητοῦντες τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ 15
 συνθήκας φιλίας. Ἰησοῦς σὺν φίλων πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσατο.
 γνῶς δ' ἔπειτα τούτους τοῦ γένους ὄντας τῶν Χαναναίων, τῆς
 ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. οἱ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἔφασαν τοῦτο πρᾶξιαι,
 δεδιότες τὸν ὄλεθρον. καὶ Ἰησοῦς ἵνα μὴ παραβαλῆ τὸν ὄρκον
 δημοσίους αὐτοῦ ἀποδείκνυσιν. οὕτως Ἰώσηπος· ἡ δὲ βίβλος 20
 τοῦ Ἰησοῦ περιέχει ὅτι κατέστησεν αὐτοὺς ξυλοκόπους καὶ ὕδρο-
 γήρους πάσῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ. ἐπι-

6 καθιερωμένων Α. 10 Ναϊν] Γαλ LXX, Ἰωναν Iosephus.
 12 ὡς] μὴ Α. 13 στέλλουσι Α. 14 κατὰ γένος Α, κατὰ
 γένους codices Wolfii, γένους PW. 17 τῶν γαν. ὄντας Α.
 20 αὐτοῖς Α. Ἰώσηπος] Antiq. 5 1 16. 21 Ἰησοῦ] 9 27.

Achar quidam Iudaicae tribus textum quoddam ex auro et auri massam quae siclos ducentos pendebat naetus, retinet inque tabernaculo suo defodit. post orto bello in fugam vertuntur Hebraei, triginta sex ex eis interfectis. eam cladem populus aegerrime tulit. Iesus in faciem prolapsus deprecatur deum: et oraculo edoctus sacrilegium esse factum, iudicium sorti committit. quae cum in Acharem incidisset, fatetur ille facinus, res surreptas profert, ipse cum suis lapidatur. Iesus Naim obsidione capit.

Caeterum Gabaonitae eorumque finitimi, cum ad Chananaeos pertinerent, veriti ne itidem ut Hierichuntli et Naitae tractarentur, legatos ad Iesum mittunt, se longissime inde habitare dicentes, neque genere cum Chananaeis coniunctos, foedus inire cum Israelitis et inungere amicitiam cupere. Iesus postulatis eorum annuit. post, ubi eos Chananaeae gentis esse intellexit, cum eis ob dolum exprobat. illi necessitatem excusant atque excidii metum. tum Iesus, ne datam fidem violaret, publicos servos eos facit. sic Iosephus: sed liber Iesu ait eos lixas et calones totius syna-

θεμένον δὲ τοῖς Γαβαωνίταις τοῦ βασιλέως τῶν Ἱεροσολύμων διὰ
 τὰς πρὸς Ἑβραίους σπονδάς, ὃ Ἰησοῦς αὐτοῖς συμμαχεῖ καὶ τρέ-
 πεται τοὺς ἐναντίους καὶ τραπέντας ἐδίωκεν. ὅτε καὶ οὐρανόθεν P I 47
 χάλαζά τε τῆς συνήθους μελλῶν καὶ κεραυνοὶ τοῖς πολεμοῖσι ἐπέ-
 βπεσον, καὶ ἡ ἡμέρα ἠϋξήτο, τὸν δρόμον τοῦ ἡλίου στήσαντος
 τῷ θεοῦ ἐντεῦξαι τοῦ Ἰησοῦ, ἵνα μὴ τυκτὸς ἐπελθούσης διαφύ-
 γωσιν οἱ πολεμιοὶ. καταλαμβάνονται δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἐν τινι
 σπηλαίῳ κρυπτόμενοι, καὶ κτείνονται πάντες. Ἰησοῦς δὲ ἐπιπῆμι
 πάλιν τῆς Χανααναίας ἐπὶ τὴν ὄρεινὴν, καὶ πολλὸν φόβον τῶν ἐν
 10 αὐτῇ ἐργασάμενος καὶ λείαν λαβὼν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις ἦλθε
 στρατόπεδον. ἐκλήθη δ' ὁ τόπος τοῦ στρατοπέδου Γάλγαλα,
 ὡς ἦθ' ἑαυτοὺς ἐλευθέρους τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς κατὰ τὴν B
 ἔρημον ταλαιπωρίας γνόντων τῶν Ἰσραηλιτῶν· γάλγαλα γὰρ τὴν
 ἐλευθερίαν Ἑβραῖοι καλοῦσι. στρατεύουσι δ' ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ
 15 Αἰβαῶν Χανααναῖοι καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς, Παλαιστινηοῖς συμ-
 μαχοῦμενοι. ἦν δ' ὁ στρατὸς ἐκείνων ὀπλιτῶν μυριάδες τριά-
 κοντα, μύριοι δ' ἵππεῖς καὶ τρισμύρια ἄρματα. νύκην δὲ τοῦ
 θεοῦ ἐπαγγελιαμένου καρτερὰ μάχη γίνεται, ὡς πᾶν τὸ στρατεύμα
 τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διαφθαρεῖναι καὶ τοὺς βασιλεῖς δὲ πεσεῖν.
 20 21. Ἔτος δὲ πέμπτον ἦδη παρεληλύθει καὶ Χαναανίων C
 οὐκέτι οὐδεὶς ὑπολέλειπτο. Ἰησοῦς δὲ ἰσιῶ τὴν σκηνὴν κατὰ

2 πρὸς τοὺς Α. 5 τῷ ἡλίῳ Α. 9 τῶν] τὸν Α. 14 Ἑβραῖοι
 τὴν ἐλευθ. Α. 16 μυριάδων Α. 17 τρισμύρια] διαμύρια
 Iosephus. 21 οὐκέτι om Α, οὐκέτ' Iosephus. ὑπολείπετο Α.

FONTES. Cap. 21. Iosephi Ant. 5 1 et 2. Iosue 12 sq. Iudicum 1.

gogae et divini altaris esse factos. Gabaonitas a rege Hierosolymorum ob
 foedus cum Israelitis in initum bello petitos Iesus defendit, hostes in fugam
 vertit, fugientes persequitur. quo praelio et grando solito maior et ful-
 mina caelitus in hostes irruerunt; et dies facta longior, cursum solis ad
 Iesu preces sistente deo, ne superventu noctis hostes elaberentur. reges
 etiam in quodam specu delitescentes deprehensi occiduntur omnes. his
 rebus gestis Iesus in Chananaeae montana regreditur, ibique magna caede
 edita et opima praeda parta, in Galgalia castra sese recipit. quibus ex eo
 nomen erat factum, quod Israelitae se et servitute Aegyptiaca et aerumnis
 deserti liberatos esse cognoscerent: nam *galgala* Hebraeis libertatem
 significat. cum autem Chananaei Libanum montem accolentes et qui in
 campestribus habitabant, Palaestinis in auxilium adscitis, bellum eis in-
 ferrent, atque in exercitu haberent armatorum trecenta milia, equitum
 decem milia et milia curruum triginta, deo victoriam Israelitis pollicito
 praelium atrox committitur: quo hostes universi paucis exceptis perierunt,
 regibus etiam caesis.

21. Annus tum quintus exierat, neque Chananaeorum quisquam
 erat reliquus: cum Iesus tabernaculum in oppido Selomo collocat, donec

πόλιν Σηλώμ, ἕως οἰκοδομηῆσαι αὐτοῖς ναὸν γένηται. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν εἰς Σηλώμ, τὰς ἐλασκυίας τῶν πόλεων ἀπηρίθμει, καὶ ὅσαι τῶν ἐναντίων διεφθάρησαν στρατιαί, καὶ ὡς τριάκοντα
W I 31 πρὸς ἐνὶ βασιλεῖ αὐτῶν ἀπεκτάνθησαν. τὰς δὲ περιλειφθείσας ἔτι πόλεις πολυχρονίου δεῖσθαι πολιορκίας δι' ὀχυρότητα ἔλεγε,⁵ καὶ ἤξιον τοὺς ἐκ τῆς περαιας τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμησάντας αὐτοῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα. καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς ἐκ τῶν δύο φυλῶν καὶ τῆς ἡμισείας, πεντακισμυρίους ὄντας,
D πρὸς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπέτρεπεν ἀπελθεῖν. οἱ δὲ διαβάτες τὸν Ἰορδάνην βωμῶν ἐπὶ τῇ ὄχθῃ ἰδρύνονται. ὁ θόρυβον τῷ 10 πλήθει τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐνεποίησε. πέμπουσιν οὖν ἐπ' αὐτοὺς δέκα τῶν ἐντίμων καὶ Φινεές, αἰτιώμενοι περὶ τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ μὴ κατὰ νεωτερισμὸν ἀναστήσαι τὸν βωμὸν ἔλεγον, εἰς δὲ τεκμήριον τοῖς ἐξῆς τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος· ἕνα γὰρ θεὸν γινώσκειν τὸν σύμπασιν τοῖς Ἑβραίοις κοινόν. ταῦτα εἰπόντων Φινεές 15 καὶ οἱ οὖν αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὑπενόστησαν. Ἰησοῦς δὲ κληροδοτήσας τῷ πλήθει τὰς χώρας, ἐν Σικίμοις διῆγεν. ὑπεργηρωσ δὲ γεγονώς καὶ θνήσκειν ἤδη μέλλων παραίνεσιν ἐποιήσατο
P I 48 πρὸς τὸ πλήθος, καὶ ἐτελεύτησε βιοὺς ἔτη ἑκατὸν δέκα, ὧν οὖν Μωυσεῖ διέτριψε τεσσαράκοντα, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτήν 20

1 Σηλώμ] σιών A, Σιλοὺν Iosephus, Σηλώ LXX. οἰκοδομῆν A.
 2 τῶν πόλεων] τὰ πόλεις A. 3 ὅσαι PW. τριάκοντα
 πρὸς ἐνὶ βασιλεῖ A cum Iosepho et LXX, τριάκοντα βασι-
 λεῖς PW. 5 ὀχυρότητα A. 10 τῷ] καὶ τῷ A.
 15 εἰπόντες A. 17 κληροδοτάς τ. π. τῆς χώρας A.
 20 Μωυσεῖ] p. 70 v. 10 et 20 Μωυσῆ. διέτριψε A, συν-
 διέτριψε Iosephus.

templum aedificandi daretur occasio. ac populi universi concilio indicto, captas urbes enumerat, caesosque hostium exercitus, et ut 31 eorum reges interfecti essent. urbes autem quae superessent munitionibus diurnam postulare obsidionem asserebat, et transiordaniorum auxilia iam domum remittenda censebat. duabus igitur tribubus et semissi, quarum viri erant quinquagies mille, ad sua redeundi potestatem facit. illi Iordane superato aram in ripa constituunt. qua de causa tumultu inter Israelitas excitato, decem honoratos viros una cum Phinee legatos mittunt, de ara exstructa expostulantes. illi non rerum novandarum studio se aram fecisse respondent, sed ut monumento esset posteris necessitudinis eius quae sibi cum illis intercederet: unum enim sese deum agnoscere omnibus Hebraeis communem. his auditis Phineos cum suis ad Iesum revertitur. is provincia sorte inter populum distributa Sicimis degebat: ac senio confectus et iam iam moriturus, populo officii admonito, obit, cum annos vixisset centum et decem, quorum cum Mose versatus fuerat quadraginta, et post

στρατηγῶν πέντε καὶ εἴκοσι. θνήσκει δὲ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρ,
Φινεὺς τῷ υἱῷ τὴν ἀρχιερωσύνην λιπῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα Χαναναῖοι ἐλπίζαντες περιγενέσθαι τοῦ τῶν
Ἑβραίων γένους, θανόντος Ἰησοῦ, κατ' αὐτῶν ἐπεστράτευσαν,
5 τῷ βασιλεῖ Ἀδωνιβεζέκ τὴν ἡγεμονίαν πιστεύσαντες. δηλοῖ δὲ
τὸ ὄνομα κύριος Βεζέκ· ἀδιανὶ γὰρ Ἑβραϊστὶ κύριος λέγεται.
συμμίξασαι δὲ τοῖς Χαναναίοις αἱ δύο φυλαί, ἡ τοῦ Ἰούδα καὶ
ἡ τοῦ Συμεῶν, τρέπονται αὐτοὺς καὶ τὸν Ἀδωνιβεζέκ αἰρούσσε· καὶ B
ἀκρωτηριάζουσιν. εἶλον δὲ καὶ πόλεις πολλὰς καὶ τῶν Ἱεροσο-
10 λύμων τὴν κάτω πόλιν, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀπέκτειναν. τῆς
δ' ἄνω δυσχερῆς ἦν ἡ πολιορκία, φύσει τε τοῦ χωρίου καὶ τειχῶν
δυσρότῃ. ἐλόντες δὲ καὶ τὴν Χεβρὼν ἅπαντας διεχρήσαντο,
καὶ ἔδωκαν αὐτὴν τῷ Χάλεβ εἰς κληρὸν καθὼς Μωυσῆς ἐνετεί-
λατο. καὶ τοῖς τοῦ Ἰοθὰρ ἀπογόνους ἀγχιστεῦσεν οὕσι Μωυσέως
15 γῆν προσεκήρωσαν, ὅτι τὴν πατρίδα καταλιπόντες συνείποντο ἐν
τῇ ἐρήμῳ τῷ τῶν Ἑβραίων λαῷ. αἱ δὲ ἐξ Ἰούδα καὶ Συμεῶν
φυλαὶ μεγάλως εὐδαιμονήσασαι τὰ ὄπλα κατέθεντο. τὰ Βαθθηλα
δὲ γε πολιορκούσα ἡ φυλὴ τοῦ Ἐφραῖμ οὐδὲν ἤνυε. συλλαβόντες
δὲ τινα τῶν τῆς πόλεως, πίστει παρέσχον αὐτῷ παραδόντα τὴν C
20 πατρίδα σώσειν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς συγγενεῖς. καὶ ὁ μὲν οὕτως
προδοὺς σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων, οἱ δὲ κτείναντες τοὺς οἰκοῦν-
τας εἶχον τὴν πόλιν. Βενιαμῖται δὲ, τῆς Ἱεροσολύμων πόλεως
λαχοῦσης αὐτοῖς, φέροντες τοῖς κατοικοῖς ἐπέθεντο, ζῆν συγχο-

2 τὴν ἀρχ. τῷ υἱῷ Α.
12 διεχειρίσαντο Α.

3 δὲ om Α.
18 γρ om Α.

6 prius κύριος Α.
19 παραδίδονται Α.

eius obitum exercitum duxerat quinque et viginti. moritur et Eleazarus pontifex, filio Phinei sacerdotio relicto.

Post obitum Iesu Chananaei, gentis Hebraeae superandae spe concepta, bellum faciunt, Adonibezeco imperatore creato, quod nomen Hebraeis Bezeci dominum sonat. cum his duae tribus, Iudaica et Symeonia, congressae in fugam vertunt hostes, Adonibezecum captum mutilant. multa item oppida cepere, et inferiorem Hierosolymorum urbem, habitatoribus occisis. verum superioris difficilis erat obsidio, tam situ quam moenibus permunitae. Chebronem etiam captam civibus interfectis Chalebo in sortem dederunt, ut mandarat Moses. Iothoris quoque posteris, Mosis affinis, agros assignarunt, quod is patria relicta populum Hebraeorum in deserto secutus esset. at Iudaica et Symeonia tribus, magnam adeptae felicitatem, arma posuerunt. Ephraimitae vero Baethelis obsidione frustra tentata, cum civem eius urbis cepissent, incolumitatem illi et cognatis eius promittunt, si urbem proderet. is urbe prodita conservatur: illi civibus occisis urbem occupant. Beniamitae, quibus Hierosolymorum urbs obvenerat, tributo imposito, incolis

Zonarae Annales.

6

ρήσαντες παρὰ τὴν θείαν διαταγήν. ὁμοίως τε ἐποιοῦν καὶ αἱ ἄλλαι φυλαί.

22. Ἦδη δ' εὐθνηομένους τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ διέφθειρεν ἡ τρυφή, καὶ τοὺς θείους νόμους παρέβαινον καὶ πρὸς τὸ πονεῖν διέκειντο ἀηδῶς, καὶ ἡ ἀριστοκρατία ἐξέλιπε, καὶ ἡ γερουσία οὐκ ἔβη ἀπεδείκνυτο. ὄθεν στάσις αὐτοὺς καταλαμβάνει δεινὴ ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ἀγὴρ Λευίτης τὴν σύζυγον ἐπαγόμενος ἐκ Βηθλεὲμ οὕσαν οὐκαδε ἀπῆε. ἦδη δ' ὑψίας οὔσης ἐπιξενούται παρὰ πρεσβύτῃ τινὶ ἐν Γαββαὼ πόλει φυλῆς τῆς Βενιαμίνιδος. νεανίαι δὲ Γαββαωνίται τινες τὸ γύναιον θεασάμενοι ἦγον ἀπειτούντες 10 αὐτό· τοῦ δὲ πρεσβύτου μὴ διδόντος ἀποκτείνεν ἠπειλοῦν. ὁ δὲ τῆς ἐαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει ἵνα μὴ τι βίωσιον ἔποσταῖεν οἱ ἐπιξενουθέντες αὐτῷ. ἀρπάσαντες δ' ἐκεῖνοι τὸ γύναιον ἀπηλάγησαν, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐμφορηθέντες αὐτῆς ἀφῆκον W I 32 ἀρχομένης ἡμέρας. ἡ δὲ τῇ τε νυκτερινῇ τάλαιπωρία καὶ τῇ 15 P I 49 πρὸς τὸν ἄνδρα ἀλοχύνη καὶ τῇ λύτῃ καταβληθεῖσα διαπεφώνηκε. καὶ ὁ ταύτης ἀγὴρ εἰς μέρη δώδεκα διελὼν τὴν θανοῦσαν διέπεμψε μέρος εἰς ἑκάστην φυλὴν, τό τε πάθος διδάξας αὐτοὺς καὶ τοὺς αἰτίους τῆς συμφορᾶς. πέμπουσιν οὖν πρὸς τὴν Γαββαὼ τοὺς παρανομήσαντας ἔξαιτούμενοι· οἱ δὲ οὐκ ἐξέδωσαν. αἱ φυλαί δ' 20 ἐπεστράτευσαν ἐπ' αὐτούς, καὶ δις συμβαλόντες τοῖς Βενιαμίταις

1 τὰς θείας διατάγας A. τς] δ' A. 4 παρέβαινον νόμους A. 5 ἡ ἀριστοκρατία] ὁ τριτοκράτης C. 8 ἐκάνθη A: Iosephus ἀπίεται. 12 καρ. αὐτοῖς A. 18 διδάσαν A. 20 ἐξέδωσαν A. 21 τοῖς Βενιαμίταις om A.

Fontes. Cap. 22. Iosephi Ant. 5 2—4. Iudicum 19—21 et 3.

contra divinum mandatum pepercerunt. idem etiam aliae tribus sunt imitatae.

22. Israelitas rebus secundis iam florentes luxuria corrupti, ut et divinas leges violarent et ad laborem segnes essent. desiderat etiam optimatum magistratus, neque amplius senatus legebatur. itaque atrox seditio inter eos oritur, tali de causa. Levita quidam coniugem Bethleemiticam domum abducturus apud senem quendam Gabaone, Beniamiticae tribus oppido, vesperi divertitur. ibi quidam adolescentes Gabaonitae, cum mulierculam vidissent, adsunt eam flagitantes: seni recusanti necem minitantur. ille filiam suam eis potius offert, modo hospites a vi et iniuria tueatur. verum illi non nisi rapta muliercula discedunt, eamque per totam noctem pro libidine sua subagitata diluculo dimittunt. at illa et nocturna aerumna et pudore mariti et dolore oppressa exhalat animam. tum maritus, mortua in duodecim partes secta, ad singulas tribus unam portionem mittit, et calamitate et auctoribus illius expositis. Israelitae igitur Gabaonem mittunt qui sceleris auctores ad supplicium exposcant. illis non deditibus bellum inferunt; ac bis acie congressi a Beniamitis in

ἤτεῦνται οἱ Ἰσραηλῖται. εἶτα διὰ Φινεὶς τοῦ ἀρχιερέως δέονται
 τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτω συμβαλόντες τοῖς Βενιαμίταις ἐκράτησαν,
 ὡς πάντας πλὴν ἑξακοσίων πεσεῖν, οἱ πρὸς τὰ πηλοῖον ὄρη κατέ- B
 φηγον. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται ἐνέφησάν τε τὴν Γαβαὰ καὶ τὰς
 5 γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας πάντας διαχειρίσαντο, καὶ ἐπὶ ταῖς
 ἄλλαις δὲ πόλεσιν αὐτῶν ἄρβουσι τὰ ὅμοια. καὶ Ἰαβὴλ δὲ Γαλαα-
 δείδος πόλεως, οὐκ ἐνεμάχησεν αὐτοῖς, φονεύουσι τοὺς
 κατοίκους σὺν τέκνοις καὶ γυναῖξί, πλὴν τετρακοσίων καρθέτων,
 ὡς τοῖς περισσώδεσι τῶν Βενιαμιτῶν παρέσχον ἵνα συνένους
 10 σχολῆν αὐτάς, τῆς συμφορᾶς αὐτοῦς κατοικησάντες. ἰσκόπουσιν
 δ' ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ διακόσιοι γυναικῶν εὐπορήσωσιν ὄρκους
 γὰρ ἔθνετο πρῶην διὰ τὸ τόλμημα, μηδένα δώσειν θυγατέρα C
 πρὸς γάμον Βενιαμίτην. καὶ σκοποῦσιν ἔδοξεν αὐτοῦς μὴ
 διδόναι διὰ τὸν ὄρκον, τοῖς δὲ Βενιαμίταις ἐξεῖναι καρθέτων
 15 ἀρκάζουσι συνοικίξω ἑαυτοῖς, αὐτῶν μὴ κωλύοντων μήτε προ-
 τρεπομένων. καὶ τοῖς μὲν οὕτως ἔδοξε περὶ τούτων, οἱ δὲ Βενια-
 μίται εἰς ἔργον τὰ δόξαντα ἤγαγον.

Ἦδη δὲ πρὸ μακροῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν παυσάμενων τοῦ
 μάχεσθαι, κατεφρόνησάν οἱ Χαναναῖοι αὐτῶν, καὶ πόλις ἀφεί-
 20 λοντο ἐξ αὐτῶν. οἱ δὲ τῆς τοῦ Δὴν φυλῆς εἰς τὸ ὄρος κατέ-
 φηγον κάκειθεν εἰς τὴν μεσόγειον μετακίχασιν. τοὺς δὲ Ἰσραη-
 λῖτας μεταλαβόντας τῶν παρὰ τοῖς Χαναναίοις ἐθῶν καὶ τῆς D

1 οἱ om A. 5 πάντας om A. 8 σὺν γυναῖξί καὶ παισὶ A.
 13 βενιαμίτην A. 18 μικροῦ A. 20 Δὴν] δεθάν A.

fugam vertuntur. tandem per Phineem sacerdotem deprecantur deum, et sic aggressi Beniamitas ita caedunt ut tantum sexcenti ex eis superessent; qui in vicinos montes diffugerunt. Israelitae Gabaonem incendunt, mulieres et pueros omnes perimunt: idem in caeteris etiam urbibus factum. quin et Iabib Galaditicae urbis incolas cum uxoribus et liberis occidunt ob recusantem belli illius societatem, quadringentis virginibus exceptis, quas Beniamitarum reliquii praebuerunt ut coniuges haberent, miseri calamitatis eorum; suscepta etiam cogitatione quemadmodum reliqui ducenti coniugibus potirentur. pridem enim, iureiurando interposito, facinoris illius odio sanxerant ne quis filiam Beniamitae uxorem desponderet. ea de re deliberantibus visum, non quidem dandas illis, ob iusiurandum, sed concedendum ut ipsi raperent virgines quas sibi thalamo sociarent, ipsi neque prohibentibus neque incitantibus. hoc decreto facto Beniamitae rem exsecuti sunt.

Cam autem Israelitae longo iam tempore bellicae rei studium intermisissent, contempserunt eos Chananaci, quibusdam urbibus ademptis. Dania tribus in montem confugit, atque inde in mediterranea sedes transtulit. Israelitis, cum et Chanaanorum instituta usurparent et suam rei publicae

σφειτέρας πολιτείας καταφρονήσαντας δι' ὀργῆς τὸ θεῖον πεποίητο. στρατεύει τολών ἐπ' αὐτοὺς ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Χουσαρσαθαίμ καὶ φόρους βαρεῖς ἐπιτάσσει αὐτοῖς, οἷς ἐπὶ ὀκτὼ ἐνιαυτοὺς ἐπιέζοντο. εἶτα δραστήριός τις ἀνὴρ ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς Γοθονιήλ κεκλημένος, βραχεῖς τινὰς προσεταιριζόμενος, κατὰ 5 θεῖον χρησμὸν τὴν παρ' αὐτοῖς τῶν Ἀσσυρίων διαφθεῖρει φρουράν. συνηγμένων δὲ μετὰ ταῦτα πλειόνων, μάχῃ τοὺς Ἀσσυρίους νικήσας ἀπέσωτο, καὶ ἄρχην ἤρέθη διὰ τοῦτο τοῦ πλήθους κρῖνειν P 1 50 τε τὸν λαόν. 8ς ἐπὶ πενήκοντα ἔτη τὴν ἀρχὴν ἀνύσας μετήλλαξε τὴν ζωὴν. ἄναρχοι δὲ ὄντες οἱ Ἰσραηλιταὶ καὶ τοῦ θεῖου κατα-10 φρονούντες παρὰ τοῦ τῶν Μωαβιτῶν βασιλέως Αἰγλάμ αὐτοὺς ὑποτάξαντος ἐτησίας εἰσφορὰς ἐπετάχθησαν. 8ς ἐν Ἱεριχοῦντι βασιλεία δομησάμενος ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ὀκτωκαίδεκα πολυειδῶς ἐκάκου αὐτούς. νεανίας δὲ τις Βενιαμίτης Ἀῶθ τοῦνομα (Ἰώσηπος δὲ Ἰούδαν τοῦτον καλεῖσθαι λέγει), τολμητίας καὶ ῥωμαλέος, 15 συνήθης γίνεται τῷ Αἰγλάμ, καὶ συνεχῶς παρ' αὐτὸν ἐφοῖτα θωπεύων τὸν ἄνδρα καὶ ὑπερχόμενος. οὗτος σὺν θυοῖν οἰκέταις ποτὲ δῶρα κομίζων τῷ Αἰγλάμ ξυφίδιον ἔφερεν ἀφανῶς. καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσοῦσης καὶ τῶν φυλάκων πρὸς ἑαυτοὺς ἀπελη- B λυθόντων μεμονωμένον εὗρων αὐτόν, εἰσεῖσιν ὡς συνήθης, καὶ 20 μόνον ἀπολαβὸν αὐτόν, ὡς δὴ τι μυστικώτερον προσομιλήσων

2 χουσαρσαθαίμ LXX, χουσαρσαθέρ A, χουσαρσαθαίμ alter codex Wolfii, χουσαρσαθαίμ (χουσαρσαθαίμ?) Colberteus, Χουσαρσαθαίμ PW: Iosephus τοῦ Χουσαρ-θου. 3 ἐνιαυτοῖς A. 8 ἀπέ-σαντο A. ἤρέθη A. 14 ἀπὸ LXX, ἀπὸ A et alter codex Wolfii. τοῦνομα om A. 15 Ios. Ant. 5 4 2 Ἰωσήπος et Ἰούδης. τοῦτον λέγει καλεῖσθαι τοῦνομα A. 21 αὐτόν om A.

formam aspernarentur, numen infensum exstitit. itaque Chusarsathaimus Assyriorum rex bellum eis infert et gravia tributa imperat, quibus octo annos premuntur; donec vir quidam strenuus Iudaicae tribus nomine Gothoniel, oraculo monitus, paucis sociis comparatis Assyriorum apud se praesidium caedit, ac pluribus deinde confluentibus Assyrios praelio victos amovet. re bene gesta imperium et iudicandi potestas a populo ei decernitur. qui cum magistratu ad annos quinquaginta functus vitam cum morte commutasset, Israelitae sine magistratu, sine metu numinis viventes, ab Eglone Moabitaram rege subacti, annua tributa pensitarunt. is Hierichunte aedificata regia, dum per annos decem et octo variis illis malis exagitat, adolescens quidam Beniamiticae tribus, nomine Aothus, quem Iudam vocatum Iosephus asserit, homo confidens et robustus, se in Eglonis familiaritatem insinuat, aulam eius frequentans et blanditis hominem sibi devinciens. hic aliquando cum duobus famulis Egloni munera ferens, clam sicas gestat: cumque iam meridies esset, satellitibus ad sua digressis, nactus eum solum, pro familiaritate ingreditur, seductumque,

αὐτῶ, πλήττει καιρῶς τῶ ξιφιδίῳ καὶ ἀναιρεῖ. ἀπελθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἰεριχονντίους πείθει τῆς ἐλευθερίας ἀντιποιεῖσθαι. καὶ οἱ μὲν ὠπλίζοντο, οἱ δὲ περὶ τὸν Αἰγλῶμ νεκρὸν αὐτὸν εὐφρόντες εἰς φυγὴν τρέπονται καὶ διωκόμενοι διασφαιροῦνται. 5 καὶ οὕτως Ἑβραῖοι τῆς τῶν Μωαβιτῶν δουλείας ἐλευθεροῦνται, W I 33 τῶ δὲ Ἄδῳ ἡ τοῦ πλήθους ἀρχὴ ἐγκεχειριστο. ὃς ἐπ' ἔτεσιν ὀγδοήκοντα τοῦ λαοῦ ἡγησάμενος τὸν βίον κατέλυσε. μετὰ δὲ τοῦτον Μεγὰρ υἱὸς Δινὰχ ἄρξας ἐν τῶ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἐνιαυτῶ τετελεύτηκε, πατάξας τῶν ἀλλοφύλων πολλούς.

10 23. Τοῦ δὲ λαοῦ τῶν Ἑβραίων τοὺς θεοὺς παραβαίνοντος C νόμους ἀργήετο ὁ θεός. καὶ Σισάρας ὁ τοῦ Ἰαβὴν βασιλέως τῶν Χαναανίων ἀρχιστράτηγος ἐπελθὼν αὐτοῖς ἐκάκωσε τε σφόδρα καὶ φόροις ὑπέβαλε· καὶ εἶχον οὕτως ἐπὶ ἐνιαυτοὺς εἴκοσι. Δεβώρα δὲ τις προφήτις (δηλοῖ δὲ τὸ ὄνομα μέλισσαν) ὑπὲρ 15 τοῦ λαοῦ ἐκέτευσεν τὸν θεόν. καὶ ὁ θεὸς ἐπένευσε, καὶ στρατηγὸν αἰρεῖσθαι κελεύει Βαράκ· ἀστραπὴν δὲ τοῦτο σημαίνει κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον. ἦν δ' ἐκ τῆς Νεφθαλίδος φυλῆς ὁ ἀνὴρ. καὶ ἡ Δεβώρα τὸν Βαράκ προετρέψατο κατὰ τῶν πολεμίων ἵνα μετὰ νέων μυρίων, τοῦτο κελύοντος τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ 20 πᾶκελινῃ ἀπήγει συστρατηγεῖν. κίθεται ἡ γυνή, καὶ μάχης σὺν τοῖς μυρίοις συρραγείσης αὐτοῖς πρὸς τὸν Σισάραν, ὄμβρος κατα- D

6 ἀβὼδ A. 8 ὁ υἱὸς A. 11 Ἰαβὴν et Ἰαβὴν LXX, Ἰαβὴν Iosephus, Ἰαβὴν PW. cf. p. 86 v. 9. βασιλέως alter codex Wolfii. 12 τῆς χαναάν A. 14 δεβώρα A, Δεβώρα PW, ubique. 15 ἐκέτ. ὑπὲρ τ. λ. A. 18 τῶ βαράκ προετρέπετο A. 21 σισάρα A.

Fontes. Cap. 23. Iosephi Ant. 5 5—7. Iudicum 4—12.

ut arcani dicturus aliquid, ieta opportuno illato tyrannum perimit. digressus Hierichuntis auctor fit vindicandae libertatis. hi arma capiunt. Egionii satellites, rege invento mortuo in fugam versi, a persequentibus civibus occiduntur. sic Israelitae ex Moabitica servitute liberantur. Aothus suffragio populi princeps creatus, cum annos octoginta praefuisset, moritur. post hunc Megar Dinachi filius, multis barbarorum caesis, anno primo imperii decedit.

23. Israelitis autem ob violatas divinas leges irato deo, Sisaras Iabis Chananaeorum regis dux eos aggressus graviter afflixit et tributarios effecit: in quo statu annos viginti permanserunt. tum Debora fatidica mulier (apem nomen significat) exorato deo Baracum virum ex Nephthalia tribu, illius inssu, duces creat: fulgur Hebraeis id nomen significat. hortatur ut decem milibus virorum, quemadmodum deus iusserit, assumptis hostes invadat: ipsa petente illo una proficiscitur, imperii particeps. praelio cum decem illis milibus adversus Sisaram commisso magnus imber

χέεται πολὺς καὶ χάλαζα καταρρήγνται, ταῦτα δὲ κατὰ πρόσωπον τῶν πολεμίων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἠλαύνετο, καὶ ταῖς ὕψεσιν ἐπεσκότον αὐτῶν, κἀντεῦθεν ἐνέκλιναν εἰς φυγὴν. φεύγων δὲ καὶ Σισάρας πρὸς τινα γυναῖκα κατέφυγε κατακρύψαι αὐτὸν ἄξιῶν. Ἰαήλ ὀνόμαστο ἡ γυνή. ἡ δὲ δέχεται αὐτὸν καὶ δίδωσι γάλα πεινῶν, καὶ ὅς πιὼν ἕπνωσεν. κοιμωμένῳ δ' αὐτῷ ἐπέθετο Ἰαήλ, καὶ ἦλον διὰ τοῦ κροτάφου αὐτοῦ ἐλάσασα τῷ ἰδάρι προσεπατάλευσε, καὶ τοῖς περὶ τὸν Βαράκ νεκρὸν τὸν πολέμιον δείκνυσι. στρατεύσας δὲ καὶ ἐπὶ Ἰαβείν βασιλεῖα Χαναάν ὁ Βαράκ, αὐτὸν

P I 51 τε ἔκτεινε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε. καὶ στρατηγήσας ἐπ' ἔτη 10 τριάκοντα τελευτῆ, καὶ Λεβώρας κατὰ τὸν αὐτὸν θανούσης καιρὸν. εἶτα Μαδιανῖται σὺν Ἀμαληκίταις καὶ Ἀραβι μάχῃ τοδς Ἰσραηλίας ἐτρέψαντο. καὶ ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ ἐπιτιθεμένων αὐτοῖς λιμὸς ἦν καὶ σπάνις τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἐδέοντο τοῦ Θεοῦ. Γεδεὼν δὲ φυλῆς ὧν Μανασσῆ δράγματα σταχῶν εἰς τὸν ληρὸν ἔκοπτε 15 κρῖφα, καὶ ὄρῳ τινα ἐν εἶδει νεανίσκου παρεστῶτα αὐτῷ καὶ καλοῦντα αὐτὸν φίλον τῷ Θεῷ καὶ εὐδαίμονα. ὁ δ' εἰρωνευόμενος τεκμήριον ἔλεγεν εἶναι αὐτοῦ τῆς εὐδαιμονίας τὸ κεχρηθῆναι τῷ ληρῷ ἀντὶ ἄλωνος. καὶ ὁ νεανίας θαρρεῖν καὶ σπεύδειν αὐτῷ

B παρεκελεύετο ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν φυλετῶν. Γεδεὼν δὲ ἐκέλευσε 20 τὸν φαινόμενον μὴ μεταναστῆναι ἐκεῖθεν, καὶ εἰσελθὼν ἐκόμισε θυσίαν. καὶ ὁ ἄγγελος θεῖναι αὐτὴν παρὰ τὴν πέτραν ἐκέλευσε·

2 ἠλαύνετο ... ἐπεσκότον] sic libri. 7 αὐτοῦ] ἐκείνου A.
 9 ἰαβείν A, Ἰαβείν PW. 10 ἐπὶ A. 11 δεβώρα A.
 12 σὺν τοῖς ἀμαληκίταις A. 15 τὸν] τὴν A. 17 καλοῦντα A,
 καλοῦντος PW. 18 ἔλ. εἶναι αὐτῷ τεμ. τῆς εὐδ. A.
 21 μεταστῆναι A.

delabitur et grando erumpit, quae a vento in hostium faciem acta adspexit illis eripiunt; itaque in fugam inclinant: in qua Sisaras etiam ad mulierem quandam Iaelm nomine confugit ut ab ea occultaretur. illa excipit hominem et lac bibendum praebet: quo epoto Iael sopitum aggressa caput eius clavis humi affigit, et Baraco mortuum hostem ostendit, qui armis contra Iabim Chanaanaeorum regem conversis, et ipsum occidit et urbem solo aequat. moritur cum annos triginta imperasset, Debora etiam circa idem tempus defuncta. post Madlanitae cum Arabibus et Amalechitis Israelitas praelio fundunt fugantque. quorum incursionibus per septem annos fatigati, atque ad egestatem et famem redacti, divinam opem implorant. erat tum quidam tribus Manassene vir Gedeon, qui manipulos spicarum in torculari secans quendam adolescentis habitu sibi assistantem videt: a quo cum ut. deo carus et beatus praedicaretur, ille irridens "hoc scilicet" inquit "signum est beatitatis meae, quod torculari pro area utor." adolescens eum bono animo esse iubet ac prope vindicandae popularium libertatis curam suscipere. Gedeon eum qui apparuerat orat ne discederet, atque ingressus victimam affert, eam angelus iuxta rupem

καὶ τῇ ῥάβδῳ ψάσας τῆς πέτρας πῦρ ἀνήψεν αὐτόματον καὶ τὴν θυσίαν κατέκαυσεν. εἶτα ᾗτησε τὸν θεὸν Γεδεὼν ἐπὶ τὸν πόκον γενέσθαι δρόσον, καὶ ἐγένετο· καὶ αὐθις δρόσον ᾗτησεν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν γενέσθαι, ἐπὶ τὸν πόκον δὲ ξηρασίαν, καὶ 5 γέγονεν οὕτως. πείθεται οὖν ὁ Γεδεὼν καὶ σὺν μυρρίαις κατὰ τῶν ἐναντίων ὠπλίζετο. εἶτα ἐντολῇ τοῦ θεοῦ ἄγει πάντας κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ τοὺς μὲν λάβοντας ἐν τῷ πίνειν καὶ μετὰ σπανδῆς ὡς περιφόβους πιόντας (τριακόσιοι δὲ C ἦσαν οὗτοι) ἔχων μὲθ' ἑαυτοῦ ἀπῆει πρὸς τὸν πόλεμον, τοὺς δὲ 10 λοιποὺς καταλέλοιπεν. νυκτὸς δὲ ἕνα τῶν στρατιωτῶν προσλαβόμενος ἀπῆλθεν εἰς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον. καὶ ἀκούει ἐνός τινος τῶν πολεμίων τῷ συσκηνοῦντι διηγουμένου ὡς ἔδοξεν δρᾶν καθ' ἕπνους μάζαν κριθίνην διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιόμενῃν, ἣ τὴν τοῦ βασιλέως σκητὴν κατέβαλε καὶ τὰς τοῦ στρα- 15 τέματος· ὁ δὲ τοῦ στρατοῦ δηλοῦν ὄλεθρον τὸ ἐνίπνιον ἔκρινεν, ἀπεικάζων μάζῃ κριθίνῃ τὸν Γεδεὼν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, διὰ τὴν ὀλιγότητα καὶ τὸ ἀσθενές. τούτων ἀκούσας ὁ Γεδεὼν ἀνεθάρσησε. καὶ ὑποστρέψας ἐν τοῖς ὕπλοις εἶναι τοῖς ἑαυτοῦ ἐνετέλ- D λατο, καὶ εἰς τρεῖς ἑκατοστῆς τὴν στρατιὰν διελὼν ἀμφορέα W I 34 20 κενὸν κομίζεν ἕκαστον καὶ λαμπάδα ἡμμέτην καὶ κριοῦ κέρας ἐκέλευσε, κατὰ τετάρτην τε φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐξῆγεν αὐτοὺς κατὰ τῶν ἐναντίων. καὶ ἤδη πλησίον ὄντες αὐτῶν ἐσάλπισαν μὲν τοῖς κέρασι, τοὺς δ' ἀμφορέας κατέαζαν, καὶ μετὰ τῶν

2 γεδεων τον θεον A.

8 περιφοβους A cum altero cod.

Wolf. et codd. Ducangii, περιφοβους PW, μετα φοβου Iosephus.

15 κρισην] ελεγεν A.

poni iubet: quam cum baculo tetigisset, ignis ultro exortus victimam combussit. deinde petit a deo Gedeon ut ros in vellus descendat, et descendit. rursus petit ut rore tellus madescat, vellus siccum maneat; itaque factum est. parat itaque Gedeon et decem milia virorum contra hostes armat, eosque iussu dei sub meridiem ad flumen ducit: et qui lambendo ac festinanter velut timidi biberant (hi trecenti erant), eos relictis caeteris contra hostem ducit. noctu, uno milite secum assumpto, castra hostium ingressus audit quendam suo contubernali narrantem, se vidisse in somnis panem hordeaceum qui per castra volutaretur et regis atque exercitus tabernacula deiceret. alter somnium id exercitus interitum portendere conicit, Gedeonem cum suis ob paucitatem et imbecillitatem panis hordeaceo comparans. his Gedeon auditis animum recipit, et in castra reversus suos in armis esse, exercituque in tres centurias diviso, amphoram vacuum singulos cum face ardente et arietino cornu ferre iubet. circa vigiliam noctis quartam educit eos contra hostes: quibus cum appropinquassent, et cornibus oecinerunt et amphoras confraxerunt et clamore

λαμπάδων ὄρησαν ἀλαλάξαντες. ταῦτα δὲ τοῖς πολεμοῖς πτολαν ἐνέβαλον, καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἐναντιῶν ἐκτείνοντο, οἱ δὲ γε
 P I 52 πλείους ὑπ' ἀλλήλων, οὔσης νυκτός, διεφθάρησαν, καὶ σχεδὸν ἅπαντες ὄλοντο, καὶ δύο τῶν βασιλέων αὐτῶν Ὠρόθ τε καὶ Ζήβ. οἱ δὲ περιλειφθέντες τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ στρατεύματος φεύ- 5
 γοντες καταλαμβάνονται παρὰ Γεδεῶν καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, καὶ πεπτώκασιν ἅπαντες. ἔσχηκε δὲ τὴν ἀρχὴν Γεδεῶν ἐν τεσσα-
 ράκοντα ἔτεσι, καὶ ἐτελεύτησε γηραιός, καταλειπὼν ἐκ διαφόρων γυναικῶν γνησίους υἱοὺς ἑβδομήκοντα, ἓνα δ' ἐκ παλλακῆς Ἀβι-
 μέλεχ καλούμενον. ὃς τοὺς ἀδελφοὺς κτείνας ἅπαντας ἄνευ ἐνός 10
 Ἰωαθάνου φυγόντος, τετυράννηκεν. ὁ δὲ λαὸς ἐπαναστάτες κατὰ τοῦ Ἀβιμέλεχ ἐξελαύνουσιν αὐτὸν τῆς πόλεως τῶν Σικιμιων. ὁ δὲ συνεργούμενος ὑφ' ἐνός τῶν Σικιμιτῶν, δόλω τὴν πόλιν
 B αἶρεῖ καὶ τοὺς Σικιμίτας ἤβηδὸν ἀναίρει, τὴν πόλιν δὲ κατα-
 σκάπτει. ἤλαυνε δ' ἐπὶ Θήβας ἐτέραν πόλιν καὶ εἶλεν αὐτὴν 15
 ἐπιδρομῆς. τὸ δὲ πλῆθος εἰς ἓνα πύργον μέγαν συνέδραμεν ὄντα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. πλησιάσαντα δὲ ταῖς πύλαις τούτου τὸν Ἀβιμέλεχ θρούσματι μύλου γύναιον ἄνωθεν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἔβαλε καὶ ἀπέκτενε. τὴν δὲ τῶν Ἑβραίων ἡγεμονίαν Ἰαεὶρ ἐμπεπίστευτο ἐκ τῆς Μανασσῆ τυγχάνων φυλῆς· δύο δὲ καὶ 20
 εἴκοσι ὄστος ἐνιαυτοὺς ἰθύνας τὴν ἀρχὴν ἐτελεύτησεν. Ἀμμα-
 νταὶ δὲ σὸν Παλαιστινοῖς εἰσέπειτα τὴν χώραν διήρπαζον. ληϊζομένων δὲ τὴν Γαλαθητῆν τῶν Ἀμμανιτῶν, ἡγεμόνα τὸν

7 ὁ γεδεῶν A.
 Ἰωαθάου A.
 μόγις συνέδραμεν
 18 μύλης A.

11 Ἰωάθαμ LXX, Ἰωαθάμου Iosephus,
 15 θήκας A. 16 μέγαν συνέδραμον A.
 PW: μέγαν probatur ex Iosepho et LXX.
 22 δὲ add A.

sublato cum facibus irruerunt. haec horrorem hostibus incussere: et dum alii ab hoste caeduntur, alii, et quidem longe plures, quippe noctu, a suis trucidantur, fere omnes sunt deleti, cum duobus regibus Orebo et Zeboreliquiae ducum atque exercitus fugientes a Gedeonibus comprehensi omnes ceciderunt. tenuit imperium Gedeon annos quadraginta, et senex obiit, filiis legitimis e pluribus uxoribus septuaginta relictis, et uno e concubina, Abimelecho: qui fratribus omnibus, uno Ioathane fuga elapso, trucidatis, tyrannidem occupavit. Sicimitae mota seditione Abimelechum urbe pellant. is unius civis opera adlatus urbem dolo captam omnibus puberibus occisis solo aequat. aliam item urbem Thebas primo impetu capit. multitudo urbana in unam turrem magnam in urbe media sitam confugit: cuius portis Abimelechum imminente muliercula molae fragmine in caput deiecto occidit. Hebraeorum principatus Iairo ex Manassea tribu post hunc creditur, quo ille annos duo et viginti functus obit. tum Ammanitae cum Palaestinis regionem diripiunt. cum autem Ammanitae Galaditicam vastarent, incolae

Ἰεφθαίε οἱ ἐπιχώριοι εἶλοντο. ὃς συμμίξαι μέλλων τοῖς πολε-
μοῖς εὐχὴν ἐποίησατο, εἰ νικήσειεν, πᾶν δὲ πρῶτον αὐτῷ συνα- C
τῆσει ἐπανιόντι τοῦτο ἱερουργήσειν. καὶ συμβαλὼν νικᾷ· ἀνα-
στρέφονται δ' ὑπήνησεν αὐτῷ τὸ θυγάτριον μονογενὲς ὃν αὐτῷ
5 καὶ ἔτι παρθενούμενον. ὃ δ' ἀνώμωξεν, ἵνα δὲ μὴ ψεύσεται
τὴν ὑπόσχεσιν, ἔθυσε τὴν παῖδα καὶ ὀλοκαύτωσε. τῶν δὲ τῆς
Ἐφραΐμ φυλῆς ὀργιζομένων αὐτῷ ὅτι μὴ συμπαρέλαβεν αὐτοὺς
ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν Ἀμμανιτῶν πόλεμον, ἐπεὶ μὴ ἔπειθεν αὐτοὺς
παρασιτούμενος, πολλοὺς ἀνείλε μαχουσαμένους αὐτῷ. ἔξ δὲ τὴν
10 ἡγεμονίαν ἀνύσας ἐνιαυτοὺς κατέλυσε τὴν ζωὴν. παραλαμβάνει
δὲ τὴν ἀρχὴν Ἀμεσὰ ἐκ τῆς Ἰουδα τυγχάνων φυλῆς, καὶ ἐπὶ
χρόνον ἐπταετῆ κρίνας τὸν Ἰσραὴλ τετελεύτηκε. καὶ μετ' ἐκείνον
Λαβδῶν τῆς Ἐφραΐμ προελθὼν φυλῆς ἡγεμὼν ἀπεδείχθη, καὶ D
τέθνηκε γηραιὸς ἄψξας ἔτη ὀκτώ.

15 24. Ἐἴτα Παλαιστῆνοι κρατοῦσι τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ὑπο-
φύρους ἔσχον αὐτοὺς ἐπὶ ἐνιαυτοὺς τεσσαράκοντα. τότε δὲ γεννη-
θεὶς ὁ Σαμψών (ισχύος δὲ ἡ κλήσις σημαντικῆ) τοῖς Παλαιστη-
νοῖς ἐπιτίθετο. ἡ δ' εἰς τὸν βίον αὐτοῦ πρόοδος τοιαύτη ἐγένετο.
Μανωὲ τῆς φυλῆς ὑπάρχων τοῦ Δὰν συνῶκει γυναικί στεριερούντι
20 καὶ ἤτει τὸν θεὸν παῖδα δοθῆναι αὐτοῖς. ὠφθη γοῦν ποτε μόνῃ

2 νικήσει A. 5 ψεύσεται A, ψεύσεται PW. 11 Ἀμεσὰ]
Ἀβαισάν (Ἐσεβῶν cod. Alex.) LXX, Ἀφάνης Iosephus. post
Amesan excidit Elon, per decennium iudicis munere functus.
13 Ἀβδῶν LXX (Λαβδῶν cod. Alex.) et Iosephus. 20 ἤτοι,
corr. ἤτει, A, ἤτσον PW: Iosephus *ἐπέτευσεν*.

Fontes. Cap. 24. *Iosephi Ant.* 5 8. *Iudicum* 13—16.

Ieptham ducem eligunt: qui cum hostibus congressurus vovet, si victoria potiretur, quicquid redeunti sibi primum occurrisset, id se immolaturum esse. commisso praelio vincit. revertenti unica filiola occurrit, virgo adhuc. suspirat ille; sed ne fidem falleret, immolat puellam et cremat. cum autem Ephraimitae illi irascerentur quod ad Ammanitici belli societatem non accessiti essent, neque ullam eius excusationem acciperent, pugna inita multos eorum caedit; et sex annos principatu administrato moritur. ei succedit Amesas ex tribu Iudaica, qui septem annis administrato imperio decedit. post illum Labdon ex tribu Ephraimitica dux creatus moritur senex octavo magistratus anno.

24. Deinde Palaestini subactos Israelitas per annos quadraginta tributarios habuerunt. quo tempore natus Sampson (robur hoc nomen significat) illos infestavit: cuius quidem ortus huiusmodi existit. Manoes Daniae tribus vir mulierem sterilem in matrimonio cum haberet, sobolem orat deum. semel mulieri soli adolescens magnus et pulcher

οὔση τῇ γυναικὶ νεανίας μέγας τε καὶ καλός, τόκον παιδὸς αὐτῇ
 P I 58 εὐαγγελιζόμενος, καὶ μὴ πιεῖν οἶνον ἢ μέθυσμα αὐτῇ ἐνετειλατο,
 μηδὲ τὴν κόμην ἀποθρῆξαι τὴν τοῦ παιδὸς· Ναζιραῖον γὰρ ἔλεγεν
 εἶναι τῷ κυρίῳ τὸν παῖδα, ἅγιον δηλαδὴ, καὶ τὸν Ἰσραὴλ σωθῆ-
 σασθαι δι' αὐτοῦ ἐκ τῆς τῶν ἄλλοφύλων χειρός. ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ 5
 κατήγγειλε ταῦτα. καὶ ὃς ὄφθῆναι καὶ αὐτῷ τὸν φανέντα τῇ
 γυναικὶ ἐδέετο τοῦ Θεοῦ. αὐθις οὖν ἦκε πρὸς τὴν γυναῖκα ὁ
 W I 35 ἄγγελος· ἀπῆν δὲ αὐθις ὁ Μανωὲ· καὶ ἡ γυνὴ προσμειῖναι αὐτὸν
 παρεκάλει τὴν τοῦ ἀνδρὸς παρουσίαν. ἔλθὼν δὲ Μανωὲ ἠρώτα
 τὸν ἄγγελον τί ἂν τοῦ παιδὸς γεννηθέντος ποιήσειαν. ὁ δὲ 10
 “οἶνον” ἔφη “οὐ πίεται οὐδὲ μέθυσμα, καὶ ἀκάθαρτόν τι οὐ
 φάγεται καὶ τὴν κόμην οὐ ξυρθηθήσεται.” καὶ ὁ Μανωὲ τὸ
 ὄνομα τοῦ ὀμιλοῦντος αὐτῷ ἐξήτει μαθεῖν, ὁ δὲ θαυμαστόν εἶναι
 B τοῦτο εἰπὼν ἀπεσιώπησεν αὐτό. ὁ Μανωὲ δὲ ἔριφον ἐνεγκὼν
 ἔθυσσε καὶ ἄρτους προσήνεγκεν. ὁ δὲ θεῖναι τὰ κρέα καὶ τοὺς 15
 ἄρτους ἐπὶ τὴν πέτραν προσέταξεν, τεθέντων δὲ τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ
 ἄπτεται τούτων, καὶ πῦρ ἔξαφθὲν ἐκείθεν κατέκαυσεν αὐτά, καὶ
 εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς φλογὸς ἀνῆκε ὁ ἄγγελος, ὁρῶντων τοῦ
 Μανωὲ καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς. τίττεται οὖν αὐτοῖς μετὰ ταῦτα
 ὁ παῖς καὶ Σαμψὼν ὀνομάζεται, ἠδρύνετό τε καὶ πνεῦμα κυρίου 20
 συνεπορεύετο αὐτῷ. ἰδὼν δὲ ἐν Θαμναῖ πόλει τῶν Παλαιστινηῶν

2 αὐτῷ A. 3 ναζιραῖον γὰρ A, Ναζοραῖον δὲ PW. 4 εἶναι
 om A. 6 καὶ ante αὐτῷ om A. 7 ἦμα] ἦλθε A. 8 αὐθις A,
 αὐτῆς PW. παρεκάλει αὐτὸν A. 14 αὐτὸ om A. ὁ δὲ
 μανωὲ A. 18 τὸν om A. 21 παλαιστηνῶν et sic ubique A,
 Παλαιστινῶν et in sequentibus Παλαιστινοὶ Παλαιστινοῖς Παλαι-
 στινῆς PW, quae paulo supra Παλαιστηνοὶ et Παλαιστηνοῖς: sed
 Παλαισιτῆς et Παλαισιτῆς p. 32 v. 15 et p. 33 v. 9 omnes.

apparet, partum filii nuntians; eique mandat ne vinum aut quicquam
 quod inebriaret biberet, neve comam tonderet pueri: eum enim Naza-
 raeum, hoc est sanctum fore domino, et Israelcem per eum e potestate
 alienigenarum eripiendum esse. mulier domum reverse marito haec
 nuntiat. tum ille, ut idem sibi quoque appareret, orat deum. angelus
 absente iterum Manoe denuo redit ad mulierem: illa orat ut mariti ad-
 ventum exspectet. reversus Manoes rogat, nato puero quid faciendum
 esset. at ille “vinum” inquit “non bibet neque aliud quicquam quod
 inebriet, neque ulla re immunda vescetur, neque comam radet.” tum
 Manoes nomen eius quicum colloquebatur sciscitans, non aliud responsum
 accipit nisi, id esse admirabile: et haec dum immolat ac panes affert.
 ille carnes et panes in petra collocari iubet. quo facto, baculo quem
 gerebat ferit: ignis inde ortus illa consumit, in eaque flamma, vidente
 Manoe et uxore, angelus in caelum ascendit. post haec nascitur
 Sampson, grandescit, ac spiritus domini fertur super eo. cum autem
 Thammae (Palaestinorum id oppidum est) puellam vidisset, amore captus,

κόρη τῶν ἄλλοσφύλων, ἐρῆ τῆς παιδός. παρατιουμένων δὲ τῶν
γονέων αὐτοῦ τὸν γάμον τῆς ἄλλοσφύλου, ἐκνικῆ γῆμαι αὐτήν.
συχναίων δὲ πρὸς τοὺς τῆς κόρης γονεῖς στανταῖ λέοντι, καὶ C
μή τι φέρων εἰς ἄμικαν ταῖς χερσὶ τὸ θῆριον συνέτριψε, καὶ
5 ἐκκλίνας τῆς ὁδοῦ ἔτριψε πρὸς τὸ ὑλῶδες αὐτό. καὶ μεθ' ἡμέρας
αὐθις πρὸς τὴν μηροστὴν πορευόμενος σμῆνος μελισσῶν ἐν τῷ
στόματι συνηγμένον τοῦ λέοντος εὔρηκε. καὶ λαβὼν ἐκείθεν
μέλιτος κηρίον ἔφαγε καὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ ἀπεκόμισεν.
ἀπελθὼν δ' εἰς τοὺς ἄλλοσφύλους πρόβλημα τοῖς αὐτῷ συνεστιω-
10 μένοις ἐν τοῖς γάμοις τριάκοντα νεανίσκοις προτίθησι· καὶ εἰ
εὔρουεν ἐφ' ἡμέρας ἐπτα τὴν λύσιν, δοῦναι συνέθετο σινδόνα
καὶ στολὴν ἐκάστῳ αὐτῶν, εἰ δὲ μὴ λύσαι δυνηθεῖεν τὸ πρό-
βλημα, αὐτῷ δοθῆναι πυρ' ἐκώστου στολὴν καὶ ὀθόνην ἀπήτησε.
συνθεμένον δὲ καὶ τῶν νεανίσκων προεβάλετο τὸ ἐρώτημα εἰπὼν D
15 ἔξ ἑσθοντος ἐξῆλθε βρωσίς, καὶ ἀπὸ ἰσχυροῦ γλυκύ· οἱ δὲ
μὴ δυνάμενοι νοῆσαι τὸ πρόβλημα, τὴν κόρην ἰκέτευσαν μαθεῖν
παρὰ τοῦ ἀνδρός καὶ ἀπαγγεῖλαι αὐτοῖς. ὁ Σαμψὼν δέ, παρα-
καλοῦσης αὐτὸν τῆς κόρης εἰπὼν αὐτῇ τὸ τοῦ προβλήματος νόημα,
τὸ μὲν πρῶτον ἀντιῆχε, σακροδούσης δ' ἐκείνης ἐξεῖπε τὸ πᾶν·
20 ἡ δὲ τοῖς νεανίσκοις ἀπήγγειλε. καὶ κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν
εἶπον ἐκεῖνοι τῷ Σαμψῶν "τί γλυκύτερον μέλιτος, ἢ τί λέοντος
ἰσχυρότερον;" ὠργισθὴ σὺν ὁ Σαμψῶν, καὶ τοῖς μὲν νεανίσκοις
ἔδωκεν ἃ ὑπέσχετο, τὸν δὲ γάμον ἀπέλυτο. καὶ ἔδωκεν ἑτέρῳ P I 54

3 πρὸς — γονεῖς A, πρὸς τῆς κόρης τοὺς γονεῖς PW. 5 ἡμέ-
ραν A. 14 καὶ om A. προεβάλλετο A. 20 τὴν add A.

etsi parentibus alienigenae coniugium recusantibus, tamen improbitate
orandi impetrat. dum autem puellae parentes frequenter adit, in leonem
incidit; et quia non alia ad defensionem arma suppetebant, manibus bel-
lum conficit, et a via deflectens in saltum abiicit. post dies aliquot
iterum ad sponsam proficiscens examen apum in ore leonis reperit, et
ipse de favo comedit, et patri ac matri affert. reversus ad alienigenas,
triginta adolescentibus inter nuptiales epulas quaestionem proponit,
cujus solutionem intra dies septem si invenissent, cuique sindonem et
stolam daturam pollicetur; sin minus, tantundem a singulis illorum
stipulatur. assensis adolescentibus quaestionem proponit hoc modo
"de comedente exiit cibus et de forti dulcedo." illi quaestionem non
intelligentes, puellam orant ut eam ex marito cognitam sibi renuntiaret.
erat illa: Sampson refragatur initio; tandem vietus sponsae lacrimis rem
aperit: illa prodit adolescentibus, qui die septima Sampsoni dicunt
"quid est melle dulcius? quid leone fortius?" Sampson igitur iratus
adolescentibus quidem dat quae promiserat, sed nuptiam abdicat. quam

τὸ γύναιον ὁ πατήρ. παροξυνθεὶς δὲ ὁ Σαμψὼν διὰ τοῦτο, καὶ
 συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, λαμπάδας ἡμέτερας ταῖς οὐραῖς
 ἐκείνων προσέδρασε καὶ ταῖς τῶν Παλαιστινηῶν ἐπαφῆκεν ἀρούραις,
 θέρους ἐνισταμένου, καὶ οὕτω τὰ σφῶν κατέκασσε λήϊα καὶ τὰς
 ἀμπέλους. Παλαιστινηοὶ δ' ἀντὶ τούτων τὴν γενομένην αὐτοῦ 5
 γυνυῖα καὶ τοὺς αὐτῇ προσήκοντας ἐτέρησαν καὶ κατέκασσαν.
 Σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἀποκτείνας τῶν ἀλλοφύλων ἐν πέτρᾳ ἐκά-
 θισεν, οἱ δὲ κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔξιστράτευσαν. λέγοντες
 "εἰ βούλειτε ἀνάτιοι εἶναι, δότε ἡμῖν τὸν Σαμψὼν ὑποχείριον." καὶ
 ἀπῆλθον ἐπὶ τὴν πέτραν ὀπλίται τρισχίλιοι. καταβάς δὲ 10

B Σαμψὼν ἐκὼν τοῖς φυλταῖς παρέδωκεν ἑαυτόν, κἀκεῖνοι δεδε-
 μένον παρέδωκαν τοῖς Παλαιστινηοῖς. ὁ δὲ διαρρήξας τὰ δεσμὰ
 καὶ ὄνου σιαγόνα ἐκεῖ που ἔρριμμένην ἀρπάσας χιλοὺς τῶν ἀλλο-
 φύλων ἀπέκτεινεν ἐν αὐτῇ, τοὺς δὲ ἄλλους ἐτρέψατο. ὄθεν
 Σιαγὼν ἔξ ἐκείνου ὁ τόπος ἐκλήθη. εἴτω ἐδίψησεν ὡς ἐκλείπειν 15
 ἀπὸ τῆς δάφνης, καὶ ἔκλαυσε δεόμενος τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ Θεὸς
 πηγὴν ὕδατος ἀνήκεν ἀπὸ τοῦ ῥήγματος ὃ τὴν σιαγόνα ῥέψας
 κατὰ γῆς πεποίηκεν ὁ Σαμψὼν. καὶ ἀπῆλθεν εἰς Γάζαν. ἐνή-
 δρευσαν δὲ αὐτόν οἱ Γαζαῖοι, καὶ ἵνα μὴ λάθῃ αὐτοὺς ἑξιών,
 τὰς πύλας τῆς πόλεως ἔκλεισαν. ὁ δὲ περὶ μέσας νύκτας ἀνα- 20
 στάς τὰς τε πύλας καὶ τὰς φλιάς αὐτῶν καὶ τὰς παραστάδας
C ἐπωμισάμενος εἰς τὴν τοῦ ὄρους ἀνήνεγκε κορυφὴν καχεῖσε κατέ-
W I 36 θητο. ἔρασθεις δ' ἑταίρας Παλαιστινηῆς Δαλιδᾶς καλουμένης,

2 τριακοῦσα A.
 23 ἑτάρας A.

12 παρέδωκαν A.
 δαλιδᾶς A.

19 ἀντὶ οἱ A.

a patre alteri desponsam aegre ferens, trecentas valpes capit, eas faci-
 bus ardentibus candidis illarum alligatis in Palaestinarum arva immittit,
 segetem iam fere adultam et vineas incendit: pro quo facto Palaestini
 uxorem dudum eius cum cognatis in ignem coniectam concremarunt.
 Sampson vero multis alienigenarum interfectis in rupe conседit. illi
 expeditione suscepta Israelitis edicunt, si insontes haberi velint, ut
 Sampsonem dedant. accessere ad rupem armati ter mille. Sampson
 descendit, ultro se popularibus offert, qui eum Palaestinis vincum tra-
 dunt. at ille abruptis vinculis, et asini maxilla temere illic iacentis
 arrepta, mille alienigenas ea perimit, reliquos fugat: unde locus ille
 Maxilla dicitur. cum autem prae siti deficiens deum cum ploratu obte-
 staretur, aqua e fissura terrae, quam proiecta maxilla fecerat, scaturit.
 potu refectus Gazam adit: ubi cum Gazaei portis clausis cavere vellent
 ne elaberetur, ille sub mediam noctem surgit, portam, limina et postes
 in humeris sublata et in montis perlata verticem deponit. post haec
 Sampson Palaestinam meretriculam deperit, nomine Dalidam. cum ea

συνῆν αὐτῇ. καὶ οἱ προύχοντες τῶν ἀλλοφύλων πολλὰ τῇ γυναικὶ
 ἐπηγγείλαντο εἰ μάθῃ παρὰ τοῦ Σαμψῶν τί τὸ αἴτιον αὐτῷ τῆς
 δυνάμεως καὶ ἀπαγγελῆ αὐτοῖς. ἡ δὲ ποικίλως μετῆι τὸν ἄνδρα
 ζητοῦσα γῶνας ὄθεν αὐτῷ ἢ τοσαύτη ἰσχύς, ἐκεῖνος δὲ ἄλλοτε
 5 ἄλλας πλαττόμενος αἰτίας τῇ γυναικὶ ἔλεγε. καὶ ἡ γυνὴ πειρω-
 μένη τῶν λόγων ἀπάτας αὐτοῦς εὕρισκεν. ἐγκειμένης δὲ καὶ
 δεομένης θερμοτέρων, τὸ κρήφιον αὐτῇ ἀνεκάλυψε, κατ' ἐντολὴν
 εἰπὼν τοῦ θεοῦ τὴν κόμην τρέφειν, ἐντειλαμένου μὴ κείρειν αὐτήν,
 καὶ ἐν ταύτῃ προσεῖναι αὐτῷ τὴν ἰσχύν. κείρει τὴν κόμην κοιμω-
 10 μένου αὐτοῦ ἡ γυνὴ καὶ παραδίδωσι τοῖς ἐναντιοῖς αὐτὸν ἀσθενῆ. D
 ἐκκόπτουσιν ἐκεῖνοι τὰ ὄμματα τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ πρὶν φοβερός
 εἰς παλῆγιον κατέστη αὐτοῖς. προῖόντος δὲ τοῦ καιροῦ ἤδξετο
 αὐθις ἡ κόμη αὐτῷ καὶ ἡ ἰσχύς ἐπανήρχετο. πότου δὲ τοῖς
 Παλαιστινηοῖς ὄντος, καὶ τῶν βερχόντων καὶ μεγιστάνων εὐωχου-
 15 μένων ὁμοῦ ἐν οἴκῳ κίοντι ἀνεχομένῳ, ἤχθη καὶ ὁ Σαμψῶν
 παυχθησόμενος, καὶ παιδάριον χειραγωγῶν αὐτόν. συνήχθη δὲ
 παρὰ τὸν οἶκον πλήθος ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὡσεὶ τρισχιλίων
 ἔν' ὄρωϊν τὸν Σαμψῶν παροινούμενον. ὁ δὲ παιζόμενος τε καὶ
 ῥοπαζόμενος λέγει τῷ χειραγωγῶντι αὐτόν "ἐπάγαγέ με παρὰ
 20 τοῦς κίονας ὡς ἂν αὐτοῖς ἐπιστηριχθῶ δεόμενος ἀναπαύσασθαι." P I 55
 δραξάμενος δὲ τῶν δύο κίωνων ἐπικατέσεισεν ἑαυτῷ τὸν οἶκον,
 καὶ αὐτός τε καὶ οἱ ἐν τῷ οἴκῳ πάντες ἀπώλοντο. καὶ

2 μάθοι A. 3 ἀπαγγεῖλαι A. 9 προσεῖναι A, προσῆναι PW.
 10 καὶ om A. 17 τρισχιλιοι A. 19 ἐπάγαγέ με πρὸς A,
 ἀπάγαγέ με παρὰ PW.

proceres alienigenarum agunt, multa polliciti si tantarum virium causam
 e Sampson cognita sibi renuntiasset. illa multifariam aggressa virum
 ut id eliceret, a Sampson aliud atque aliud dicente, cum rei periculum
 faceret, eluditur. sed cum illa instaret oraretque vehementius, arcanum
 tandem prodit, se dei inssu comam alere, qui interdixerit ne eam radat,
 in eaque repositum esse robur suum. mulier dormienti comam radit,
 imbecillum hostibus tradit: illi oculos ei effodiunt. ita prius formi-
 dabilis ludibrio habetur. progressu temporis coma illa renascitur vires-
 que redeunt. cum autem Palaestini potarent, eorumque proceres et
 magnates convivarentur in domo quae columnis fulciebatur, etiam
 Sampson a puero ad illudendum adducitur. ad illam domum multitudo
 virorum et mulierum circiter trium milium confluit, ut ludibria Sampsonis
 spectet. qui cum dicteris incesseretur et alapis caederetur, puerum
 ducem iubet se ad columnas adducere, "ut defessus" inquit "eis in-
 nitatur et quiescam." tum duabus columnis convulsis aedificium de-
 iecit, cuius ruina et ipse et omnes qui in eo erant sunt oppressi. et

τῷ μὲν τοιοῦτον τέλος ἐγένετο, ἐπὶ ἑτη εἴκοσι κρίναντι τὸν τῶν Ἑβραίων λαόν.

25. Οὐδέτι δὲ κρίται ἦγον τὸν Ἰσραήλ, ἀλλ' ὁ ἀρχιερεὺς Ἡλεὶ προέστη αὐτῶν· ἐφ' οὗ λιμὸς γέγονε, καὶ τις ἀπῆρ ἐκ Βηθλεέμ Ἀβιμέλεχ καλούμενος σὺν τῇ γυναίκί καὶ δύο υἱοῖς διὰ τὸν λιμὸν εἰς τὴν Μωαβίτιν μεταναστεύει. ἄγεται οὖν τοῖς υἱοῖς γαμετὰς Μωαβτιδας. ἐν δέκα μέντοι ἐνιαυτοῖς ὁ τε Ἀβιμέλεχ B καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ τεθνήκασι, καὶ κατελείφθησαν χῆραι ἢ τε Νοεμὶν ἢ συνοικοῦσα τῷ Ἀβιμέλεχ καὶ αἱ γυναῖκες ἄμφω τῶν παιδῶν αὐτοῦ, Ὀρφά τε καὶ Ῥούθ. ἢ Νοεμὶν δὲ εἰς τὴν πα- 10 τριδα ὑπέστρεψε, τῶν δὲ γε νυμφῶν αὐτῆς ἢ μὲν Ὀρφά παρακληθεῖσα παρὰ τῆς πενθερᾶς ζῆεινε παρὰ Μωαβίταις, ἢ δὲ Ῥούθ σὺν τῇ Νοεμὶν ἀπαλήλυθε. καὶ ἤδη παραγενομένης ἄς Βηθλεέμ ξενίζει Βοόζ, Ἀβιμέλεχ ὢν συγγενῆς. προσαγορευομένη δὲ παρὰ τῶν πολιτῶν ἐξ ὀνόματος ἢ γυνή "μή με Νοεμὶν" ἔλεγεν "ἀλλὰ 15 Μάραν καλεῖτε" (Νοεμὶν δὲ εὐτυχίαν δηλοῖ, Μάρα δὲ δόνην καὶ πικρασμὸν). "πλήρης γὰρ πορευθεῖσα κενὴ ὑπενόστησα." C ἀμῆτου δὲ ὄντος ἐξῆι κατὰ γνώμην τῆς πενθερᾶς καλαμησομένη ἢ Ῥούθ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Βοόζ. ὁ δὲ τὴν κόρην ἰδὼν καὶ μαθὼν τίς ἐστιν, θερῶν δὲ δύναιτο καὶ ἔχειν ἐπέτρεψεν, ἀριστόν τε 20

1 τῷ μὲν τοιοῦτον τέλος AW, τὸ μὲν τοιοῦτον P. ἐπὶ εἴκοσι
 ἑτη κρίναντι A. 5 Ἀβιμέλεχ] Ἐλιμέλεχ LXX et Iosephus.
 τῇ om A. δὴ PW. 11 ἀπέστρεψε A, ἀπέστρεψε PW.
 12 prius παρὰ add A. ἢ δὲ — Νοεμὶν om A. 16 prius
 δὲ] γὰρ A. μάρα A, Μάραν PW. 18 ἀρητοῦ PW.
 20 δόναται A.

FONTES. Cap. 25. Iosephi Ant. 5 9 et 10. Ruth 1—4.
 Regum 1 1—3.

hunc exitum ille habuit, cum Israelitico populo per annos viginti ius dixisset.

25. Post Sampsonem non amplius indices populo praefuerunt, sed Elius pontifex. sub quo fame ingravescente, vir quidam Bethleemiticus, Abimelechus nomine, cum uxore et duobus filiis in Moabidem transmigrat. ibi filiis Moabiticas uxores despondet, et intra decem annos una cum filiis moritur, relicta vidua uxore Noemide duabusque nurbus Orpha et Rutha. Noemis patriam repetit: Orpha nurum altera monitu socrus apud Moabitas manet, Rutha cum Noemide proficiscitur. Bethleemae Boozus Abimelechi cognatus eas hospitio excipit. ibi mulier a civibus suo compellata nomine "ne me" inquit "Noemin sed Maram appellate" (significat autem Noemis felicitatem, Mara dolorem et acerbitatem): "nam cum plena discesserim, vacua sum reversa." tempore messis Rutha de socrus sententia ad spicilegium in Boozii agrum egreditur. ille agnita puella permittit ut quod posset metaret et auferret,

παρέχειν αὐτῇ τῷ ἀγροκόμῳ ἐπέταξεν. ἡ δὲ καὶ ἄλφαιτα παρ' αὐτοῦ λαβοῦσα τῇ πενθερᾷ συνετήρησε, καὶ ἀπῆλθεν ὄψε κομιζουσα καὶ τὰς κριθὰς αἷς συνέλιξε, καὶ τὰ παρὰ τοῦ Βοὸζ αὐτῇ δηγήσατο. καὶ αὐθις ἀπήει σὺν ταῖς θεραπεαίωσι Βοὸζ. ἡ

5 Νοεμὶν δὲ συγκυτακλίνειν αὐτῷ τὴν Ῥοῦθ ἐβουλεύσατο, καὶ πέμπει τὴν νόμφην ὑπόθεμένη παρὰ τοῖς ποσὶ τοῦ ἀνδρὸς ὑπνώτοντος ἐν τῇ ἄλῳν πεσοῦσαν ὑπνώσαι. καὶ ἡ μὲν οὕτω πεποιήκεν, αἰσθόμενος δ' ὁ Βοὸζ περὶ μέσῃ νύκτα ἤρετο τίς ἐστι. D

καὶ μαθὼν τότε μὲν ἠσύχασεν, ἔωθεν δ' ἐξεγείρας τὴν Ῥοῦθ

10 πορεύεσθαι πρὸς τὴν πενθερὰν ἐνετείλατο. "αὐτὸς δ'" εἶπε "τὸν ἐγγότερον ἐμοῦ ἀγχιστεύοντά σοι ἐρήσομαι, καὶ εἰ μὲν ἐκεῖνος ἀγαξέσθαι σε βούλεται, ἀπελεύσῃ πρὸς τὸν ἄνδρα, παραιτούμενου δὲ νομίμως συνουκήσεις ἐμοί." ἀπῆλθεν οὖν ἡ γυνὴ καὶ

δεδήλωκε πάντα τῇ Νοεμίν. ὁ δὲ γε Βοὸζ παρὰ τῇ γερον- W I 87

15 σία τὴν τε Ῥοῦθ καὶ τὸν συγγενῆ συνεκάλεσε καὶ εἶπεν αὐτῷ "Ἀβιμέλεχ τοῦ συγγενοῦς ἡμῶν καὶ τῶν παιδῶν αὐτοῦ κατέχεις κληρὸν;" συνθεμένου δ' ἔχειν ἐκείνου κατὰ τοὺς νόμους δι' ἀγχι-
 στείαν, "οὐκοῦν οὐκ ἐξ ἡμισείας" ἔφη "τῶν νόμων μεμνησθαι P I 56

δεῖν, ἐπὶ πᾶσι δὲ ποιεῖν κατ' αὐτούς. λοιπὸν καὶ τὸ τοῦ

20 Μαλλῶν γόναιον υἱοῦ Ἀβιμέλεχ γῆμαί σε χρή, ἵνα ἀναστήσῃς σπέρμα τῷ συγγενεῖ." ὁ δὲ παρητήσατο, καὶ τοῦ κληροῦ καὶ τῆς γυναικὸς παραχωρήσας αὐτῷ. κατὰ γοῦν τὸν νόμον ἐνώπιον

10 δ' εἶπε A, δὲ PW. 16 ἡμῶν A, ὁμῶν PW. 18 οὐκ A, οὐχ PW. τῶν νόμων μεμν. δεῖν] μεμνησθαι τῶν νόμων δεῖν
 ὁ βοός A. 19 δεῖ Iosephus. 20 ἀναστήση A.

ac prandium ei praeberi iubet a villico. illa de cibo etiam, quem acceperat, aliquid socri conservat; et vesperi hordeum, quod collegerat, domum ferens, ut a Boozo tractata esset refert; ac cum Boozii ancillis denovo egreditur. ibi Noemis consilium despondendae Boozo Ruthae capit, ac nuram ablegat, monitam ut ad pedes Boози in area dormientis procumbens somnum caperet. obtemperat illa. quod Boozus cum sub mediam noctem sensisset, quae esset rogat: re cognita tum quidem quiescit, mane autem excitatam Rutham ad socrum ire iubet, et "ipse" inquit "interrogabo eum qui est tibi sanguis propior: qui si te ducere voluerit, ad illum te conferes; sin recusarit, legitima mihi coniunx eris." abt mulier, Noemidi exponit omnia. Boozus Rutham et cognatum eius ad senatam arcessit, eique dicit "Abimelechi cognati nostri et filiorum eius haereditatem tenes?" affirmante illo, tenere se ob propinquitatem ex lege, "non ergo" inquit "ex semisse observandae sunt leges, sed in omnibus rebus illis obtemperandum. restat igitur ut Mallonis Abimelechi filii uxorem ducas, et cognato semen excites." recusat ille ac Boozo tam haereditate quam muliere cedit. Rutha, ut lege inebatur, soluto

τῆς γερουσίας ἢ Ῥοῦθ ὑπελύσατο τὸ ὑπόδημα τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου καὶ ἔπτυσεν αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ οὕτως αὐτὴν ἠγάγετό ὁ Βοὸζ, καὶ ἔτεκεν ἕξ αὐτῆς τὸν Ὠβὴδ· ἑλληνιστὶ δ' ἐρμηνεύεται δουλεύων. ἕξ Ὠβὴδ δὲ γίνεται Ἰεσσαί, καὶ ἐκ τούτου Δαβὶδ, ὃς τῶν ἕξ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσε καὶ τοῖς ἑαυτοῦ παισὶ κατέλεπε τὴν
B ἀρχὴν ἐπὶ εἴκοσι γενεὰς πρὸς μὲν διαρκέσασαν.

Ἦλει δὲ τοῦ ἀρχιερέως, ὡς ἤδη ἰστόρηται, τὸν λαὸν ἄγοντος, οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ Ὅφνι καὶ Φινεὲς ὑπῆρχον λοιμοί, παρανομοῦντες ἐν ἅπασι, καὶ παραινούντος τοῦ πατρὸς αὐτοῖς μὴ ἐπιστρεφόμενοι. ὁ δὲ θεὸς ὀργισθεὶς διὰ τὰς ἐκείνων παρνο-10 μίας, διὰ τοῦ Σαμουὴλ ἔτι παιδὸς ὄντος δεδήλωκε τῷ Ἦλει ἄπερ αὐτός τε καὶ οἱ παῖδες καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ πείσονται. Σαμουὴλ δὲ Ἐλκανᾶ Λευίτου ἀνδρὸς ἐτύγχανε παῖς· ᾧ συνῴκουν διταὶ γαμεταί, ὧν τῇ μὲν Ἄννα τῇ δὲ Φενάννα ἦν τὰ δνόματα. καὶ τῇ μὲν παῖδες ἦσαν ἕξ Ἐλκανᾶ, ἡ δὲ Ἄννα ἡμοίρει γονῆς. ἀφικο-15 μένου δὲ τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῶν γυναικῶν ἀμφοῖν εἰς Σηλῶμ καὶ θύσαντος, ἐπεὶ καιρὸς ἦν εὐχίας καὶ τῇ Φενάννα οἱ παῖδες αὐτῆς συνεκάθητο, ὅτι ἡ Ἄννα μεμόνωντο, ἑαυτὴν ἀπεκλαίετο, καὶ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεοῦ δραμοῦσα ἐδέετο τοῦ κυρίου γονῆν αὐτῇ παρασχεῖν, ἐξῆαμένη καθιερώσειν θεῷ τὸ πρωτότοκον. χρονη-20 ζούσης δὲ ἐν ταῖς εὐχαῖς, πρὸ τῆς σκηνῆς Ἦλει καθεζόμενος ὡς μεθύουσαν αὐτὴν ἐλογίσατό τε καὶ ἀπεπέμπετο. ἡ δὲ "οὐκ οἶνον"

1 τὸ A, καὶ τὸ PW.

3 αὐτῆς] αὐτοῦ A.

6 πρὸς τῇ μὲν

διαρκέσασαι A.

8 ὄφνει A.

post Φινεὲς A add υἱοί.

14 φενάνα A hic et infra.

16 σηλῶμ A LXX, Σηλῶν PW.

18 ὅτι δὲ-ἡ A.

viri illius calceo in faciem eius expuit, itaque Boozo nubit; et filiolum ei parit Obedum: servientem id nomen significat. Obedo nascitur Iessaeus, eoque David, qui regnum Israelitarum obtinuit et filiiis suis imperium reliquit ad genus primum et vicesimum propagatum.

Elio autem, qui, ut diximus, populum gubernabat, duo fuere filii, homines nefarii et omni genere scelerum cooperti, Ophnis et Phinees; neque paternis monitis quicquam movebantur. horum iniquitati iratus deus per Samuelem puerum adhuc Elio significat clades ipsi liberisque et domui eius imminentes. erat autem Samuel viri Levitae Elcanae filius, qui duas habebat uxores, Annam et Phenannam: quarum haec liberos ex Elcana susceperat, Anna non pepererat. viro Silonem cum uxoris profecto, cum peractis sacris convivii tempus adesset, ac Phenannae liberi assiderent, Anna orbitatem suam deplorat, et prope tabernaculum domini ingressa deum orat ut liberos sibi det, primogenitum se deo consecraturam vovet. dum precibus immoratur, Elius pro tabernaculo sedens, ebriam ratus, eam discedere iubet. at illa

ἔφη "πέπωκα οὐδὲ μέθυσμα, κύριε, ἀλλὰ κατώδυνος οὖσα δι' ἀπαιδίαν ἐκτίτηκα." καὶ ὁ ἱερεὺς "πορευού" εἶπεν αὐτῇ, "καὶ δὴ σοι τὸ αἶτημα ὁ θεός." ὑποστρέψασα δὲ σὺν τῷ ἀνδρὶ οἴκαδε, συλλαμβάνει καὶ τίκτει τὸν Σαμουήλ· θεαίτητον ἄντις εἶποι. ἀδρονθέντος δὲ τοῦ παιδὸς προσάγει αὐτὸν τῷ Ἡλεί κατὰ τὴν ἐσχὴν αὐτῆς τῷ θεῷ τραφησόμενον, κόμην τε τρέφοντα καὶ ἐν τῷ ἱερῷ διατῶμενον καὶ ὕδατι κεχημένον εἰς πόσιν. ἤδη δὲ δωδεκαέτης γενόμενος προεφήτευσε. καὶ ποτε κοιμώμενον αὐτὸν ἐξ ὀνόματος ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δὲ τῷ ἀρχιερεὶ προσελήλυθεν ὡς ὑπ' ἐκείνου τάχα καλούμενος. καὶ τοῦτο τρισσάκις ἐγένετο. Ἡλεί δὲ συνελθὼν θεόθεν εἶναι τὴν κλησίαν, ἔφη τῷ Σαμουήλ "εἴ ἔτι κληθῆ, εἰπέ, ἴδον ἐγὼ κύριε." οὕτω δὲ ποιήσαντος τοῦ παιδός, ἔφη αὐτῷ ὁ καλῶν συμφορὰν ἔσσεσθαι τοῖς Ἰσραηλίταις βαρείαν, καὶ τοὺς Ἡλεί παῖδας ἅμα τεθνήξουσιν καὶ τὴν ἱερῶ- P I 67
 15 σύντην εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἐλεάζαρ μεταπεσεῖν. οὐκ ἤθιλε δὲ τοὺς λόγους ὁ Σαμουήλ ἐκφῆσαι τῷ ἱερεὶ, ὄρκους δ' ἐκβιασθεὶς ἀπήγγειλε πάντα καθάπερ ἀκήκοεν.

26. Ἐντεῦθεν Παλαισθηνοὶ κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐστρατεύουσι, καὶ ἦσαν τῇ μάχῃ ἐπικρατέστεροί. ὁ δὲ λαὸς κομισθῆναι τὴν κιβωτὸν αὐτοῦσιν εἰς ἀραγῆν. πεμφθείσης δ' ἐκείσε τῆς κιβωτοῦ σὺν τοῖς υἱοῖς τοῦ Ἡλεί, συγκεκρότητο μάχῃ. καὶ ἤτηντο οἱ Ἑβραῖοι, ἔπεισον δὲ ὡσεὶ τρισμῦριοι, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιε-

1 δι'] διὰ τὴν A. 5 εἰκη A. 6 ἀπὸ τῆς om A. 12 κληθείς A.
 15 τοῦ om A. 16 ὁ om A.

Fontes. Cap. 26. Iosephi Ant. 5 11. 6 1 et 2. Regum 1 4—7.

"neque vinum" inquit "bibi, domine, neque aliud quicquam quod inebriet; sed dolore orbitatis contabesco." tum sacerdos "abi" inquit, "ac deus te voti compotem reddat." domum reversa cum marito, concipit et Samuelem parit, quem Deoptatum possis dicere. puerum iam grandiusculum ex voto ad Elium ducit, deo educandum, alentem comam, in aede vitam degentem et aquae potu utentem. is duodecim natus annos vaticinatur. et quodam tempore dormiens nominatim a deo vocatus, ad pontificem accedit, quasi ab eo vocatus esset: idque ter contigit. tum Elius intelligens divinam esse vocationem, Samuelem iubet, si iterum vocetur, dicere "en adsum, domine." cum ita fecisset puer, ait ei qui vocaret, magnam cladem Israelitis imminere, Elii filios una perituros, et sacerdotium in Eleazari familiam transiturum. ea verba cum sacerdoti Samuel referre nollet, tandem iureiurando adactus omnia quemadmodum audierat recenset.

26. Dehinc Palaestini bellum Israelitis inferentes pugna superiores evadunt. populus arcam subsidio ferri postulat. missa illa cum Elii filiis, redintegratur praelium. funduntur Hebraei, ad triginta milia cadunt,

ρέως νίοι, και ἡ κιβωτός ἐλήφθη τοῖς πολεμίοις. Ἐλεῖ δὲ ὁ
 ἀρχιερεὺς ἐφ' ἑψηλοῦ καθῆστο δάφρον, και μαθῶν τὰ τῆς μάχης
 W I 38 ^B και τὴν σφαγὴν τῶν νιῶν και τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς κιβωτοῦ,
 περιαλήσας ἐξέπεσε τοῦ θρόνου και τέθνηκεν, ἐνενηκοντοῦτης
 γενόμενος, τεσσαράκοντα δὲ τούτων ἐνιαυτοὺς τοῦ Ἰσραὴλ ἤγη- 5
 σάμενος, οἱ δὲ ἀλλόφυλοι εἰς Ἀζωτον πόλιν ἀπαγαγόντες τὴν
 κιβωτὸν τῷ Λαγῶν (οὕτω γὰρ τὸν ἑαυτῶν ἐκάλονεν θεόν) ἀνέ-
 θεντο. Ἔωθεν δὲ εἰς τὸν οἶκον Λαγῶν εἰσελθόντες εὗρον κείμενον
 τὸ ξόανον ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ ἐπὶ γῆς, και ἀναστήσαντες αὐτὸ
 ἐπὶ τῆς προτέρας ἔστησαν βάσεως. ὡς δὲ συχνάκις εὔρον τοῦτο 10
 γινόμενον, και πολλάκις τὸ εἶδωλον ἀνορθώσαντες τσαυτάκις
 κείμενον κατελάμβανον ἐν σχήματι προσκνυόντος τὴν κιβωτὸν,
 C ἔθαμβοῦντο και διεπόρουν. ἔπειτα δ' ἐπέσκηψε τῇ τῶν Ἀζωτιῶν
 πόλει και τῇ χώρᾳ φθορά. νόσος μὲν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τὰς
 ἔδρας ἦν, ἦν δυσεντερίαν φησὶν ὁ Ἰώσηπος, και ἔθνησκον συχρὸι 15
 ἐξ αὐτῆς· μύες δὲ τῆς γῆς ἀναδοθέντες τὴν χώραν ἕπασαν ἐκε-
 ραίζον. ὄψε δὲ συνῆκαν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν αὐτοῖς εἶναι τῶν
 παθῶν οἱ Ἀζωτιοὶ, και πέμπουσιν αὐτὴν εἰς Ἀσκάλωνα· και
 ἔπασχον κάκεινοι τὰ ὅμοια. και οὕτω πέντε τῶν Παλαιστινηῶν
 ἀμείβει πόλεις ἢ κιβωτός, και πύσαις εἰς κάκωσιν γέγονεν. 20
 συνῆλθον οὖν οἱ τῶν κακομένων πέντε πόλεων ἄρχοντες, Γήτης
 και Ἀκκαρῶν Ἀσκάλωνός τε και Γάζης και Ἀζώτου, και οἱ μὲν

9 ἐπὶ τῆς γῆς A.

10 τοῦτο συχνάκις εὔρον κείμενον A.

13 ἐπέσκηψε A.

15 ἦν om A.

21 καλομένηων A.

Γήτης] γάτης A, Γίτης Iosephus, Γέθ LXX et Zonaras infra.

inter quos et filii pontificis; arca item in hostium potestatem venit.
 Elinus pontifex, qui in sublimi sella sederet, strage exercitus et caede
 filiorum arcaeque captivitate cognita, prae moerore de sella delapsus
 moritur, annos nonaginta natus, cum quadraginta populo praefuisset.
 alienigenae arcam in urbem Azotum perlatam Dagoni (sic deum suum
 appellabant) consecrant. mane in Dagonis aedem ingressi simulacrum
 ante arcam humi proiecium repererunt, idque sublatum in suam basim
 restituerunt. ut autem hoc saepius factum deprehendunt, et statum quo-
 ties crexissent toties ante arcam adorantis specie proieciam reperissent,
 obstupescunt, dubitantes quid rei esset. ex hoc Azotiorum urbem et
 agrum lues invadit: nam et homines circa sedem laborare (dysenteriam
 fuisse ait Iosephus) et mori complures cives, et mures e terra exorti
 agrum omnem vastare. sero demum arcam sibi malorum esse causam.
 Azotii intelligentes Ascalonem mittunt: iis etiam eadem accidunt. sic
 quinque Palaestinarum urbes arca pervagata omnibus calamitosa existit.
 itaque magistratus quinque urbium iis malis conflictantium congressi,
 videlicet Getae Accarum Ascalonis Gazae et Azoti, aliis aliud de arca

ἄλλα περὶ τῆς κιβωτοῦ οἱ δ' ἕτερα συνέβουλεον. καὶ τέλος D
 ἔδοξε πᾶσιν ἕδρας πέντε χρυσᾶς καὶ μύας τοσοῦτους χρυσοῦς
 ποιῆσαι καὶ θεοδαί ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ, ἄμαξάν τε καινουργῆσαι
 καὶ βόας πρωτοτοκούσας τῇ ἀμάξῃ ὑπαγαγεῖν, τοὺς δὲ μύσους
 5 αὐτῶν κατασχεῖν, καὶ ἐπιθεῖναι τῇ ἀμάξῃ τὴν κιβωτόν, τὰς βόας
 δ' ἀπαγαγόντας ἐπὶ τριόδον καταλιπεῖν, ἴν' ἐπ' αὐταῖς εἴη ἀπι-
 ναι καθ' ἣν ὁρμήσουσι· καὶ εἰ μὲν εὐθὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπε-
 λείσονται, διὰ τὴν κιβωτόν οἴεσθαι σφίσι ἐπάγεσθαι τὰ κακά,
 καὶ μὴ κωλύειν τὴν εἰς ἐκείνους πορείαν, εἰ δ' ἄλλοσέ πη ἀπλοίην,
 10 ἐπιστρέψαι αὐτοῖς τὰς βόας τε καὶ τὴν ἀμάξαν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς. P I 58
 ἐπιπέλασαντες τοίνυν τὰ δόξαντα ἀφῆκαν τὰς βόας, μήκοθεν ἐπό-
 μενοι καὶ αὐτοὶ ἴν' ὄρῳεν τὸ ἐκβησόμενον. αἱ δὲ καθ' εὐθὺ τῶν
 Ἑβραίων ἀπήσαν καὶ οὐ πρότερον ἔστησαν πρὶν εἰς μέγα πεδίον
 ἐν Βεθεσαμοῖς κατηρτήκασιν. ὡς δ' εἶδον οἱ τῆς κώμης ἐκείνης
 15 ἄνδρες τὴν κιβωτόν, ὠρμήκασιν ἐπ' αὐτήν, καὶ καθελόντες ἐκ
 τῆς ἀμάξης αὐτήν, ἔθυσαν τὰς βόας καὶ τοῖς ξύλοις οἷς ἡ ἀμάξα
 εἰργαστο αὐτὰς ὠλοκαύτωσαν. ὅπερ ἰδόντες οἱ Παλαιστῆνοι
 ἕκπευσαν. τοὺς δ' ἀψαμένους τῆς κιβωτοῦ, μὴ ὄντας ἱερεῖς,
 ὀργισθεὶς ὁ θεὸς ἐθανάτωσεν. οἱ δὲ γε λοιποὶ τῶ κοινῷ τῶν
 20 Ἑβραίων ἐγνώρισαν τὰ περὶ τῆς κιβωτοῦ· κακείνοι λαβόντες αὐ- B
 τὴν ἀπάγουσιν εἰς Καριαθιαρεὶμ καὶ εἰς οἰκίαν Ἀμιναδάβ ἐκ τῆς
 Λευιτικῆς ὄντος φυλῆς κατατίθενται. καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἕτη εἴκοσι,
 παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοφύλοις μῆνας τέσσαρας.

3 ἀμαξαν A, et sic ubique, nisi quod p. 126 v. 2 est ἐφ' ἀμαξαν.

5 et 10 et 16 τοὺς βόας A. 14 βαιθσαμοῖς A. δ'] ὄν A.

19 ὀργισθεὶς ὁ θεός om A. 20 ἀνεγνώρισαν A. 21 ἀμι-

ναδάμ A hic et p. 126 v. 5.

consentibus, tandem decrevere omnes, sedes quinque aureas totidemque
 mures item aureos arcae imponere, et novum fabricare currum, et vasculas
 quae primum peperissent curru iungere, sed earum vitulos retinere, ac
 curru arca imposita boves in trivium abductas relinquere, ut quorsum
 impetus tulerit eant. quae si versus Israelitas abeant, ob arcam mala
 illa se perpeti statuendum, neque prohibendum quo minus illo eant;
 sin alio se converterint, reducendas boves et currum et quae in eo sint.
 his, ut decretum fuerat, peractis, dimiserunt boves, eminus ipsi sequentes
 ut eventum viderent. at illae recta versus Hebraeos ire, neque subsi-
 stere prius quam in magnum campum Bethsames pervenissent. ut autem
 pagi illius viri arcam viderunt, accurrunt, de curru tollunt, boves
 immolant, et lignis, e quibus currus confectus erat, cremant. quo
 Palaestini viso retro abierunt. deus autem iis, qui arcam attigerant,
 cum profani essent, iratus necem attulit: reliqui commune Hebraeorum
 de arca recepta certiores reddunt. illi eam Cariathiarim abducunt, et
 in Aminadabi Leviticae tribus hominis aedibus collocant: ubi annis
 viginti mansit, cum apud alienigenas quattuor menses fuisset.

Σαμουήλ δὲ ὁ προφήτης μέγα ἤδη σχῶν ὄνομα καὶ δόξης ἦκων ἐπὶ πολὺ, συναγαγὼν τὸν λαὸν περὶ ἑλευθερίας αὐτῷ διελέχθη καὶ ἔπεισε ταύτης ἀντιποιήσασθαι. ὁ μαθόντες οἱ Παλαισθηνοὶ ἀπροσδοκῆτως τοῖς Ἑβραίοις ἐπίασιν, καὶ κατεπτόησαν αὐτούς, ὡς τῷ Σαμουήλ προσδραμεῖν, λέγοντας ἀπεγγῶσθαι τὴν βιωτήριαν αὐτοῖς εἰ μὴ αὐτὸς σφίσι τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐπικουρίαν αἰτήσεται. καὶ ὃς θαρρεῖν παρεγγυᾷ, καὶ τὸν θεὸν ἐπαρῆξαι
 C διαβεβαιοῦται αὐτοῖς, καὶ θύσας ἄρνα δέεται τοῦ θεοῦ. μήπω δὲ τὴν θυσίαν τῆς ἱερῆς δαπανησώσης φλογός, προσβάλλουσι τοῖς Ἑβραίοις οἱ ἀντιπόμενοι, ῥᾶον αὐτῶν κρατήσιν ὡς ἀόπλων 10
 W I 39 οἰόμενοι. σεισμῷ δὲ τῆς γῆς κλονηθείσης ὑπὸ θεοῦ, καταρραγεῖσάν τε βροντῶν καὶ ἑξαφθεισῶν ἀστραπῶν, εἰς δεξιάν ἐπέπεσον οἱ πολέμοι καὶ ἐτρόπησαν εἰς φυγὴν. κατεδίωξε δὲ Σαμουήλ καὶ τὸ πλῆθος ὀπίσω αὐτῶν καὶ πολλοὺς διεφθάρκασιν, καὶ οὐκέτι μετὰ τὴν πληγὴν ταύτην ἐπὶ τοῖς Ἰσραηλίταις ἐστρά- 15
 D τοῖς Ἑβραίοις ὁ Σαμουήλ. ἔκρινε δὲ τὸν λαὸν καὶ ἤρχεν αὐτοῦ.

27. Ἦδη δὲ γεγηρακώς τοῖς νείοις αὐτοῦ τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν καὶ τὸ δικάζειν διένειμεν. ὄνομα τῷ πρεσβυτέρῳ Ἰωήλ, τῷ νεωτέρῳ δὲ Ἀβιά. οἱ οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς 20 τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἀλλ' ἐκκλίναντες δώρων τὸ δίκαιον προεδίδουσαν καὶ λήμμασι τὰς κρίσεις ἐδίκαζον. ὁ δὲ λαὸς διὰ ταῦτα

8 δέεται A, ἰδίωτο PW. 11 ἐπὶ τοῦ θ. A. 17 ἀπὸ τοῦ A, ἀπὸ τῆς PW. 21 δώρων AW, δῶρον P.

Fontes. Cap. 27. *Iosephi Ant.* 6 3—5. *Regum* 1 8—11.

At Samuel propheta iam celebris et magna praeditus auctoritate, populo convocato, de vindicanda libertate disserit ac persuadet. quo Palaestini cognito, inopinata aggressionem Israelitas perterrefaciunt. qui ad Samuelem confugientes, de salute sua esse actum aiunt, nisi ipse numinis opem exorarit. ille bonis animis esse iubet, et dei auxilium pollicetur, agnoque immolato deum orat. nondum flamma victimam consumpserat, cum hostes impetum in Hebraeos faciunt, facilius eos inermes superari posse rati. sed et terra divinitus concussa et tonitribus erumpentibus et fulguribus emicantibus perterriti in fugam vertuntur. fugientibus Samuel cum populo instat ac multos caedit. post eam cladem non amplius Israelitas invaserunt, sed et terram quam Hebraeis ademerant Samuel recepit. ita is populo ius dicebat et imperabat.

27. Verum iam senex populi gubernandi munus ac iuris dicendi provinciam filiis distribuit, quorum maiori Ioelis, minori Abiae nomen erat. qui morem patris non secuti, ad largitionum corruptelas deflexerunt, et ius atque aequum venale habuerunt. haec populus aegre ferens

πρὸς Σαμουὴλ ἀθροισθεὶς “ἐπεὶ μὴ οἶός τε σύ” ἔφησαν “προε-
 στάναί ἡμῶν διὰ γῆρας, ποιήσον ἡμῖν βασιλέα ὃς καὶ τοῦ ἔθνους
 ἡγήσεται. καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀντιστρατεύσεται.” λυπομένου δ’
 ἐπὶ τούτοις τοῦ Σαμουὴλ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ θεὸς “οὐ σὲ ἐξου-
 σθενήσασιν ὁ λαός, ἀλλ’ ἐμέ. ἀκουσον τοίνυν αὐτῶν, καὶ ὄν
 ἀναδείξω σοὶ εἰς βασιλέα χρῖσον αὐτοῖς.” συναθροίσας δὲ τοὺς P I 59
 Ἑβραίους ὁ Σαμουὴλ κατέθετο χειροτονήσειν αὐτοῖς βασιλέα,
 μεταμελήσειν δὲ προέφη αὐτοῖς καὶ αἰτεῖσθαι μέλλειν παρὰ θεοῦ
 τῶν βασιλέων ἀπαλλαγῆν. οἱ δὲ ἐνέκειντο βασιλέα ζητοῦντες,
 10 καὶ ἤξιον αὐτὸν μὴ φροντίζειν τῶν ἰσομένων. ὁ δὲ προφήτης
 “ἄπιτε νῦν” εἶπεν, “ὅταν δὲ μάθω τίνα δίδωσιν ὑμῖν ὁ θεὸς
 βασιλέα, μεταπέμφομαι ὑμᾶς.”

Ἄνηρ δὲ τις Βενιαμῆτης (Κίς ὄνομα τῷ ἀνδρὶ) ὄνους ἀπο-
 λέσας, τὸν υἱὸν ὃς ἦν αὐτῷ μέγας τε καὶ ὠραίος, κεκλημένος
 15 Σαοὺλ, εἰς ἀναζήτησιν τῶν ὄνων σὺν ἐνὶ τῶν δούλων ἀπέστειλεν. B
 ὁ δὲ περιελθὼν καὶ ζητήσας καὶ μὴ εὐρῶν, εἰς Ἀρμαθαίμ πρὸς
 τὸν Σαμουὴλ παραγέγονεν ἐρωτήσων περὶ τῶν ὄνων. ὅλοϊ τό-
 των τῷ Σαμουὴλ ὁ θεὸς τοῦτον εἶναι ὄν βούλεται βασιλεύσαι τοῦ
 20 λαοῦ τῶν Ἑβραίων. ἐρωτηθεὶς σὺν περὶ τῶν ὄνων ὁ Σαμουὴλ
 ὡσεὶ ὠσθᾶι εἶπεν αὐτάς, καὶ ξενίσας τὸν Σαοὺλ προέπεμψεν ἔωθεν.
 καὶ ἔξω τοῦ ἄστεος σὺν αὐτῷ πορευθεὶς, μόνον τε ἰδίᾳ τὸν νεανίαν
 ἀπολαβὼν, ἔλαιον καταχέει τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς. καὶ φίλησας

1 οἶός τε εἰ ἔφασαν σὺ προεστάναί Α.	5 ὄν ὄν Α.
6 χρῖσον αὐτὸν Α.	8 παρὰ θ. μέλλειν Α.
Iosephus, ἡμῖν PW.	11 ὄμῶν
10 μεταπέμφομαι Α.	13 κίς Α, Κίς PW.
16 ἀρμαθαίμ Α.	14 κεκλη- μένος] καλεσάμενος Α.
	21 νεανίσκου Α.

ad Samuelem confuit et “quoniam tu” inquit “per aetatem nobis prae-
 esse non potes, regem creato, qui et gentem gubernet et adversarios
 nostros oppugnet.” ea re cum Samuel tristaretur, dicit ei deus “non
 te pro nihilo habuit populus, sed me: quem vero tibi monstraro, cum
 regem ungit.” Hebraeis igitur convocatis Samuel proponit se electu-
 rum eis esse regem, praedicens fore ut poeniteret eos, ac liberationem
 a regibus deum oraturus. illi instant regem flagitantes, de rebus futuris
 securum esse iubent. tum Samuel “abite nunc” inquit: “ubi cognovero
 quem vobis regem deus dederit, arcessam vos.”

Accidit autem ut Beniamita quidam, nomine Cis, Saulem filium,
 hominem statura et forma excellenti, cum servo ad asinarum quas ami-
 serat inquisitionem mitteret. quas ille cum passim quaesivisset nec in-
 venisset, Samuelem de asinabus interrogaturus Armathaim venit. ibi
 deus Samueli revelat, eum esse quem populo Hebraeorum imperare velit.
 de asinabus igitur rogatus, incolumes esse respondet; et Saulem hospicio
 exceptum mane prosequitur. urbem egressus cum adolescentem sedu-
 xisset, oleo caput eius perfundit, ac deosculatus “unxit te deus” inquit

αὐτόν "κέχρικέ σε κύριος ἄρχοντα" ἔφη "ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ
 C Ἰσραὴλ, καὶ ἔστω σημεῖον τοῦ χρίσματος τὸ συναντήσαι σοι περὶ
 τὸν τάφον Ῥαχὴλ ἄνδρας δύο τὴν εὑρεσιν τῶν ὄνων εὐαγγελιζο-
 μένους σοι." καὶ ἄλλα δὲ σημεῖα τοῦ ἀληθεύειν εἶπεν αὐτῷ,
 καὶ ὅτι προφητεύσει ἐν Γαβαθὰ γεγονὼς μετὰ τῶν ἐκεῖ προφητῶν, 5
 καὶ ἦξειν εἰς Γάλαγα αὐτῷ ἐντετατατο ἦνικα μεταπεμφθῆ παρ'
 αὐτοῦ. συνήθρωσε δ' ἔπειτα τὸν λαὸν καὶ κλήρους βαλεῖν ἐκέ-
 λευσε τὰς φυλάς, ἵν' ἀναδειχθῆτε ἐκ ποίας ὁ βασιλεύσων ἔσεται.
 ἔπεσον οὖν ὁ κλῆρος εἰς τὴν Βενιαμίντιδα, εἶτα εἰς τὴν πατριῶν
 Ματταρί. κατ' ἄνδρα δὲ τῆς πατριῶς κληρωθείσης, εἰς τὸν 10
 Σαοὺλ ὁ κλῆρος ἐξέπεσον. ὡς δὲ ζητούμενος οὐκ ἦν, μνεῖται ὁ
 Σαμουὴλ παρὰ τοῦ θεοῦ ὄπου ἐκέρυπτο, καὶ ἀχθέντα ἔστησε
 D μέσον. καὶ ἦν ὑπερωμίας καὶ πάντων ὑπερέχων κατὰ τὴν ἡλι-
 κίαν τοῦ σώματος. καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἔφησεν ὁ προφήτης
 "τοῦτον ἔχρισεν ὑμῖν εἰς βασιλεῖα ὁ κύριος, ᾧ οὐκ ἔστιν ὁμοῖος ἐν 15
 πῦσιν ὑμῶν." ὁ δὲ λαὸς ἐπευφήμησε καὶ εἶπεν "ζήτω ὁ βασι-
 λεύς." οὕτω δὲ τῷ Σαοὺλ βασιλεύσαντι πολλοὶ μὲν προσεῖχον
 ὡς βασιλεῖ καὶ κατὰ τὸ προσῆχον ἐτίμων αὐτόν, πολλοὶ δὲ κατε-
 φρόνουν τε καὶ ἔχλευάζον.

Μετὰ δὲ μῆνα Νάας ὁ τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς στρατεύει 20
 ἐπὶ Ἰαβεῖς Γαλααδ, μὴ ἄλλως λέγων φεῖσασθαι τῶν ἀνδρῶν εἰ
 W I 40 μὴ δῶσιν αὐτῷ τὸν ἐκάστου ἐξελεῖν δεξιὸν ὀφθαλμῖον. οἱ δὲ

5 γαβαθᾶ Α. 7 ἐκέλευσε βαλεῖν Α. 10 ματταρί Α,
 Ματταρί LXX, Ματοῖς Iosephus, Βατταρί PW. 11 ἔπεσον Α.
 20 ἀμανιτῶν Α. 22 δῶσειν Α. ὀφθ. δεξ. Α.

"regem populi sui; cuius unctionis illud tibi signum erit, quod circa
 Rachelis sepulcrum duo tibi viri occurrent, asinas repertas gratulaturi."
 adiicit et alia signa confirmandae veritatis ergo, atque inter caetera,
 ubi Gabatham venerit, cum illius loci prophetis vaticinatorum. mandat
 etiam, cum a se arcessatur, ut Galgala veniat. post, coacto populo,
 sortem mittere tribus iussit, ut constaret cuius futurus esset rex.
 cecidit autem sors in Beniamiticam, deinde in gentem Mattariam: quae
 cum viritum sortiretur, Sauli sors obvenit. quaeritur ille, nec invenitur.
 Samuel, divinitus monstratis eius latebris, adductam in medio statuit.
 erat autem procerae staturae et humeris eminebat supra omnes. tum
 ad populum propheta "hunc" inquit "regem vobis unxit dominus, cuius
 inter vos omnes non est similis." populus gratulabundus aclamat
 "vivat rex." Saulem ita regno potitum multi observabant ut regem et
 ut par erat honorabant, multi etiam spernebant et irridebant.

Post mensem Naas Ammanitarum rex Iaben Galaditicoas obsidet,
 non alia condicione se viris parcere velle dicens, nisi dextrum oculum
 sibi quisque efluendum traderet. illi septem dierum inducias petunt:

ἀνοχὴν ἐζήτησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν· καὶ λαβόντες πέμπουσιν ἀγγέλους εἰς Γαβαά. καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐκεῖ τοὺς λόγους τοῦ Ἀμμανίτου P I 60 ἐθρήνησαν· ὁ δὲ Σαουλ ἐθυμώθη σφόδρα, καὶ λαβὼν δύο βόας ἐμέλεισεν αὐτοὺς καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶν ὄριον Ἰσραὴλ, ἀπειλῶν 5 οὕτω θῆσειν τοὺς μὴ κατὰ τῶν Ἀμμανιτῶν συνεκοτρατεύοντας αὐτῷ. συνδραμόντος δὲ τοῦ λαοῦ ἠριθμίησεν αὐτοὺς καὶ εὔρε μυριάδας ἑβδομήκοντα. καὶ ἐφήλατο πνεῦμα κυρίου ἐπὶ Σαουλ, καὶ προεφήτευσεν ἐπὶ αὐτοῦ ὡς αἰετὸν ἔσται τοῖς ἀνδράσιν Ἰαβεὶς σωτηρία. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη αὐτὸς τε καὶ ὁ λαὸς δι' ὄλης 10 τῆς νυκτός, καὶ περὶ τὴν πρωϊνὴν φυλακὴν ἐπῆλθε τοῖς Ἀμμανι- ταῖς, τριχῆ τὸ στράτευμα διελών. καὶ κυκλωσάμενος αὐτούς, B πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε καὶ αὐτὸν τὸν βασιλεῖα Νάας, τοὺς δὲ περισωθέντας ἐτρέψατο εἰς φυγὴν· καὶ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐμβαλὼν καὶ πλείστην λείαν λαβὼν λαμπρῶς ἐπανέβη. οὐκέτι 15 γούν ἠδόμεναι παρὰ τισιν, ἀλλ' ἐν' ἀνδρεία διαβεβήητο καὶ τετ- μητο καὶ τοῖς πρώην αὐτὸν χλευάζουσι. συναγωγῶν δὲ αὐδῆς ὁ Σαμουὴλ τὸν λαὸν δις ἀναγορεύει τὸν Σαουλ βασιλεῖα, χρίσας τῷ 20 ἑλαίῳ καὶ πάλιν αὐτόν. μετέπειτα οὖν ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν ἐξ ἀριστοκρατίας· ἐπὶ γὰρ Μωυσέως καὶ Ἰησοῦ ἀριστοκρατούμενοι ἦσαν, εἶτα ἐν' ἑτῆ δέκα καὶ οὐκὼ ἄναρχοι διετέλεισαν, εἰσέπειτα δ' ἤρχθησαν ὑπὸ τῶν καλουμένων κριτῶν, C τῷ ἀρίστῳ δικάζειν περὶ τῶν ὄλων καὶ οἰκονομεῖν ἐπιτρέποντες.

2 γαβαά A LXX, Γαλαά PW. 5 συνεκοτρατεύοντας A, —σαντας PW. 10 πρωϊνὴν A LXX, πρώτην PW. 12 μὲν om A. 13 εἰς φ. ἐτρ. A. 14 λαμπρὸς A. 19 ἀριστο- κρατίας A, —τίας PW. 22 περὶ τ. 8. δικάζειν A.

iis impetratis nuntios in urbem Gabaa mittunt. auditis Ammanitae verbis populus inget: Saul vero ingenti ira percitus duos boves membratim concisos in omnes fines Israelitarum mittit, comminatus eodem modo se tractaturum eos qui ad propulsandos Ammanitas non adessent. concursu populi facto, numeroque inito, inventa sunt virorum septingenta milia: et Saul numine afflatus praedicit Iabinos postridie fore salvos. totamque noctem cum exercitu profectus, circa vigiliam matutinam ad Ammanitas pervenit: ac trifariam divisus copiis hostes circumdat, multos caedit, ipsūque regem Naam: reliquos fundit, et impressione in eorum regio- nem facta, opimaque praeda parta, illustris domum revertitur. neque iam contemptui habetur, sed ob fortitudinem celebratur et honoratur ab iis etiam a quibus dudum subsannatus fuerat. itaque Samuel rursus congregato populo Sanlem denuo regem proclamat, Rerum inunctum oleo. sic Hebraeorum res publica ex optimatum imperio in regnum est mutata: nam sub Mose et Iesu parebant optimatibus; post per annos octodecim magistratu caruerunt; deinde sub iis fuere qui indices vocabantur, iudi- ciorum et rerum omnium summa uni ex optimis permissa.

28. Τοῦ δὲ Σαμουὴλ ἔξορκίσαντος τὸν λαὸν εἰπεῖν εἴ τι ἄδικον εἰργάσατο εἰς αὐτούς, πάντες δικαίως αὐτὸν καλῶς προστήναι τοῦ ἔθνους ἐβόησαν. ὁ δὲ αὐτοῖς ἀπεκρίνατο "ἴστε ὡς μεγάλα ἡμαρτήκατε βασιλέα ἑαυτοῖς αἰτησάμενοι, καὶ τούτου παρωργίσατε τὸν θεόν. ἴσται δὲ τοῦτο σημεῖον ὑμῖν τὸ θέρους ἔν ἀκμῇ χειμῶνα γενήσεσθαι." καὶ κατὰ τὸν τοῦ προφήτου λόγον βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γέγονασι, κατηνέχθη τε χύλαξα, ὡς δέος ἐμπεσεῖν τῷ λαῷ καὶ ἰκετεύειν τὸν Σαμουὴλ ἰλιώσασθαι τὸν θεὸν αὐτοῖς ἁμαρτήσασι.

D Τῶν δὲ Παλαιστινηῶν τοὺς Ἑβραίους καταστρεφόντων καὶ 10
τὰ ὄπλα σφῶν ἀφαιρουμένων σιδήρῳ τε κεχρησθαι ἀπαγορευόντων,
ὁ Σαουλ εἰς Γάλγαλα καταβὰς ἐπ' ἐλευθερίᾳ τὸν λαὸν κατὰ τῶν
Παλαιστινηῶν διαναστήναι ἠρέθιζεν. οἱ δ' ἠδύλοβοντο διὰ τὸ
πληθος τῶν ἐναντίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Σαμουὴλ ἐκάλεε πρὸς
ἑαυτόν. καὶ ὃς μεθ' ἡμέρας ἕξ παραγενέσθαι ὑπέσχετο, θύσειν 15
τε τῇ ἐβδόμῃ, ἔν' οὕτω τοῖς ἀλλοφύλοις συμμίσξωσιν. ὁ δὲ γε
Σαουλ ὄρων τὸν λαὸν ὑπορρέοντα καὶ καταλιμπάνοντα αὐτόν,
P I 61 ἔθυσεν. ἀκούσας δὲ ἄρτι προσίοντα τὸν Σαμουὴλ ἐξῆλθε συναν-
τήσων αὐτῷ. ὁ δὲ "τί τοῦτο ἐποίησας" ἔφη "παραβὰς μου τὴν
ἐντολήν; ἴσθι τοίνυν ὡς οὐ στήσεται σου ἡ βασιλεία, ἀλλὰ 20
ζητήσῃ κύριος ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ." καὶ ἀνε-

1 ἔξορκίζοντος A. 2 πάντως A. 4 μεγάλως A. 6 τοῦ
add A. 15 ἔξ om A. 18 ἄρτι] ἤδη A. 20 στήσεται
A LXX, σσταθήσεται PW.

Fontes. Cap. 28. Iosephi Ant. 6 5—7. Regum 1 12—14.

28. Samuele porro sacramento populum adigens ut dicerent num qua iniuria illos affecisset, exclamarunt omnes eum iuste et bene genti praefuisse. tum ille "scitote" inquit "vos rege flagitando graviter deliquisse, eaque re irritasse deum: cuius illud vobis signum erit, quod adulta aestate tempestas orietur." nec mora, tonitrua et fulgura, ut propheta dixerat, eruperunt, et grando delata est, ut populum perterritus Samuelem rogaret ut sibi delictorum a deo veniam impetraret.

Cum autem Palaestini Hebraeos subigerent, armis ademptis et usu ferri interdicto, Saul Galgala descendit, populum ut ad vindicandam contra Palaestinos libertatem exsurgeret cohortatus. illis vero multitudinem hostium reformidantibus, rex Samuelem ad se vocat. is post sex dies venturum cognovit, ut die septimo re divina facta cum hostibus configant, at Saul cum videret populum clam abire seque deserere, immolat; et audito Samuelem accessu, obviam progreditur. ibi vates "quid" inquit "istud egisti, violatis praeceptis meis? scito igitur non stabile fore regnum tuum, sed quaesiturum esse deum hominem ex animi sui

χώρησε Σαμωνήλ, Σαουλ δὲ καὶ Ἰωνάθαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἦκιν εἰς Γαβαὼν σὺν στρατιώταις ἑξακοσίοις. εἰς τρία δὲ διαμεθεύοντες οἱ ἀλλόφυλοι τὴν χώραν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐληΐζοντο. Σαουλ δὲ καὶ Ἰωνάθαν καὶ Ἀχιά ὁ ἀρχιερεὺς ἀπ' ἔθους ὄρωντες τὰ δρώμενα, 5 καὶ ἀμῦναι δι' ὀλιγανδρίαν μὴ σθένοντες, ἤχθησαν. ὁ δὲ Ἰωνάθαν μὴδὲν εἰπὼν τῷ πατρὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ σὺν μόνῳ τῷ ὄπλοφόρῳ αὐτοῦ "προσβάλλωμεν" ἔφη "τῇ τῶν ἀλλοφύλων B παρεμβολῇ, καὶ εἰ μὲν εἴπωσιν ἡμῖν ἀπὸστητε, οὐκ ἀναβησόμεθα πρὸς αὐτούς, εἰ δ' ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς φήσουσι, σύνθημα νίκης 10 τὸν λόγον νομιστέον ἡμῖν." καὶ ὤρμησαν ἐπὶ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. καὶ αὐτοῖς οἱ ἀλλόφυλοι "ἀνάβητε" ἔλεγον "πρὸς ἡμᾶς, καὶ γνωριοῦμεν ὑμῖν ῥῆμα." τοῦτο θάρσος ἐνῆκε τῷ Ἰωνάθαν· καὶ ἀποστὰς ἐκεῖθεν, ἐτέρωθεν ἀνερπύσας μετὰ τοῦ W I 41 ἐπομένου αὐτῷ ἔπεισι τοῖς πολεμίοις ὑπνώττουσι. καὶ κτείνουσι 15 μὲν ὡς εἴκοσι, τοῖς δὲ λοιποῖς δειλίαν ἐνέβαλον· οἱ θορυβοῦμενοί τε καὶ φεύγοντες ὑπ' ἀλλήλων διώλλυντο. ἰδὼν δὲ ταραττόμενον ὁ Σαουλ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, καὶ ἀπόντα τὸν C υἱὸν ἡμῶν τῷ ὄπλοφόρῳ κατανοήσας, προσβάλλει καὶ αὐτὸς τεταραγμένοις τοῖς ἐναντιοῖς· καὶ οἱ πρὶν δὲ διὰ φόβον κρυβέντες 20 θάναθαρσῆσαντες τῷ βασιλεῖ προσετίθεντο. καὶ διώκων τοὺς πολεμίους ἐκτίνυεν. ἐπαρῶται τολῶν τοῖς ἑαυτοῦ, εἴ τις ἀποσχόμενος τοῦ φονεύειν τοὺς ἐχθρούς, φάγοι εἰ μὴ νῦν αὐτούς

2 γαβαὼν (ut supra) LXX, Γαβαὼν Iosephus. 10 ὁ λόγος A.
15 ἐνέβαλον A, ἐνέβαλλον PW. 18 ἄμα κατ. τῷ ὄπλ. A.
21 ἑαυτοῦ A, αὐτοῦ PW.

sententia." ita discessit Samuel, Saul vero et Ionathas filius eius cum sexcentis militibus Gabaeonem profecti sunt. alienigenae autem copiis trifariam divisis agros Israelitarum populabantur. id Saul, Ionathas et Achia sacerdos ex alto conspicientes, et ob paucitatem ad opem ferendam impares, animis angebantur. at Ionathas, patre inconsulto, cum solo armigero de colle descendens "aggrediamur" inquit "castra hostium: qui si nobis dixerint, discedite, non adscendemus ad eos; sin adscendere inderint, ea verba victoriae tessera habenda erunt." itaque ad castra hostium fertur. illi "adscendite ad nos" inquit: "est enim quod vobiscum colloquamur." ea vox animum auxit Ionathae, atque inde digressus aliunde cum suo comite arripit, hostes dormientes invadit: ac caesis ad viginti, caeteris terrorem incutiunt, ut perturbati et fugientes alii ab aliis interirent. Saul castra hostium perturbata videns, et filii atque armigeri illius absentia cognita, impetum et ipse in hostes perturbatos facit. tum qui dudum prae metu se occultarant, receptis animis cum rege se coniungunt, hostes persequuntur, caedunt. Saul diras imprecatur suis, si quis ante noctem caede hostium intermissa cibum gustaret.

παύσοι. ἐν δὲ τῷ διώκειν κατὰ τινα δρυμὸν ἦλθον ἐν ᾧ μελισσῶν ἦν, καὶ λαβὼν ὁ Ἰωνάθαν κηρίον μελιτος ἔφαγεν· οὐ γὰρ ἦν ἀκηκοὺς τῆς ἀρχῆς τοῦ πατρὸς. ἐπειθεὶν δὲ βουληθεὶς ὁ Σαουλ τῇ τῶν ἐναντίων παρεμβολῇ, ἠρώτα διὰ τοῦ ἀρχιερέως
 D τὸν θεὸν εἰ δίδωσι νίκην. τοῦ δὲ θεοῦ μὴ δηλοῦντος, ἐξήτει 5
 τὸ αἴτιον, καὶ “ὄμνυμι” ἔφη “αὐτὸν τὸν θεὸν ἀποκτείνειν τὸν ἁμαρτόντα, κἂν Ἰωνάθαν εἴη ὁ παῖς ὁ ἐμός.” καὶ κληρωσαμένων ἐπὶ Ἰωνάθαν ὁ κληρὸς ἔπεσεν. ὁ δὲ περὶ ἁμαρτίας ἀνακρινόμενος οὐδὲν εἶπεν ἑαυτῷ συνειδέναί ἢ ὅτι χθρὸς τὴν ἀρὰν ἀγνοήσας ἐν τῷ διώκειν ἐγευσάμην κηρίου. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ 10
 ἀποκτείνειν αὐτὸν ὤμοσε. καὶ ὁ λαὸς ἀντώμοσε μὴ περιφροσθαι τὸν αἴτιον τῆς νίκης ἀποθανούμενον, καὶ ἔξαρχάσαντες αὐτὸν εὐχαῖς τὸν θεὸν ἐξιλάσκοντο. διαφθείρας δὲ ὁ Σαουλ ὥσει μυριάδας ἕξ τῶν Παλαιστινηῶν ἀνθυπότετρεψε. χειροῦται δὲ
 P I 62 Ἀμμανίτις καὶ Μωαβίτις Παλαιστινηοῦς τε καὶ Ἰδουμαίους καὶ 15
 Ἀμαληκίτις καὶ τὸν βασιλέα τῆς Σουβᾶ, καὶ ἐξέλειτο τὸν Ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. (29) ἦσαν δὲ τῷ Σαουλ υἱοὶ τρεῖς, Ἰωνάθαν καὶ Ἰησοῦτ καὶ Μελχισοῦτ, καὶ θυγατέρες δύο, Μερὸβ καὶ Μελχόλ· ἀρχιστρατηγὸν δὲ εἶχε τὸν Ἀβεννήρ υἱὸν Νῆρ συγενοῦς αὐτοῦ. 20

Ἐφη δὲ Σαμουὴλ τῷ Σαουλ κελεύειν αὐτῷ τὸν θεὸν πατάξαι τὸν Ἀμυλήκ, καὶ κρατήσαντα μηδεὸς φέισασθαι, μὴ γυναικῶν

1 ἦλθον add A. 7 ἁμαρτώτα A. 15 μωαβίτις καὶ ἀμ.
 καὶ καλ. A. 16 Σουβᾶ LXX, Σωβᾶς Iosephus. 18 prius
 καὶ om A. Ἰσοῦτ A, Ἰσοῦτ LXX, Ἰεσοῦς Iosephus.

Fontes. Cap. 29. Iosephi Ant. 6 7—9. Regum 1 15—17.

inter persequendum Ionathas, execrationis paternae ignarus, cum in silvam esset ventum in qua apiarium erat, favam comedit. Saul castra hostium oppugnaturus per sacerdotem oraculum consulit num victoriam largiatur deus, sed deo nihil respondente, auctorem offensi numinis quaerit et “ipsum deum testor” inquit “me sotent occisurum, etiamsi filius meus Ionathas fuerit.” sorte dueta Ionathas designatur; qui rogatus quid deliquisset, se nullius peccati sibi esse conscium ait, nisi quod pridie, paternae execrationis ignarus, de favo gustasset. eo pater audito, se illum occisurum iurat. populus contra et ipse iurat se non passurum ut victoriae auctor occidatur; eoque erepto votis deum placat. Saul Palaestinarum circiter sexaginta milibus occisis regreditur. Ammanitis, Moabitibus, Palaestinis, Idumaeis, Amalechitis nec non Subae reges subactis, Israelitas e manu exterorum eripit. (29) filii Sauli erant tres, Ionathas Iesus et Melchisus, ac filiae duae, Meroba et Melchol: imperatorem habebat Abenerem, Neris cognati sui filium.

Dixerat autem Sauli Samuel, iubere deum ut caederet Amalechum, victoriaeque potitus nemini parceret, non mulieribus non infan-

μη νηπίων μη ὑποζυγίων μη βοσκημάτων, ἐξαλεῖναι δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς γῆς. καὶ ὁ Σαουλ τῷ Ἀμαλῆκ συμβαλὼν κατὰ κράτος νικᾷ καὶ κτείνει πάντας, χειροῦται δὲ καὶ τὸν βασιλεῖα τῆς Β χώρας Ἄγαγ ὠνομασμένον, καὶ οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀγασθεὶς αὐτὸν 5 διὰ κάλλος καὶ μέγεθος· καὶ τὰ τῶν βουκολίων καὶ ποιμνίων καὶ τῶν ἄλλων ἐξαίρετα περιεποίησατο, ἀμνημονήσας τῆς θείας προσταξίως. χρηματισθεὶς δὲ Σαμουὴλ παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἰπόντος μεταμεμλησθαι ὅτι ἐβασίλευσε τὸν Σαουλ, συνήντησε τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ εὐχαριστεῖν ἔλεγε τῷ Θεῷ δόντι κράτος αὐτῷ κατὰ τῶν πολε- 10 μίων, καὶ πάντα δὲ τὰ κεκελευσμένα ποιῆσαι. καὶ ὁ προφήτης “βοῆς” εἶπεν “ἀκούω ὑποζυγίων καὶ βοσκημάτων ἄλλων. πόθεν ταῦτα;” Σαουλ δὲ τὸν λαὸν εἶπεν εἰς θυσίαν τετηρηκέναι αὐτὰ τῷ Θεῷ, τοὺς δὲ Ἀμαληκίτας πάντας ἐξαφανισθῆναι ἕτερ τοῦ C βασιλέως αὐτῶν. πρὸς ταῦτα ὁ Σαμουὴλ “ἐπεὶ τὰ κεκελευσμένα 15 σοι” ἔφη “πρὸς Θεοῦ παραβέβηκας, ἴσθι ὅτι τὴν βασιλείαν ἀφαιρέθῃς.” ὁ δὲ κατετίθετο ἁμαρτῆσαι, καὶ ἰλαστήρια θῆσαι τὸν προφήτην ἰκέτευσεν. καὶ ὅς ὑπεχώρει, Σαουλ δὲ τῆς διπλοῦδος ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ καὶ διαρρήσσει ταύτην βιαζόμενος αὐτὸν κατασχεῖν. καὶ ὁ προφήτης “οὕτως” ἔφη “ἡ βασιλεία σου διαρ- 20 ρηθῆσεται καὶ δοθῆσεται ἀνδρὶ δικαίῳ καὶ ἀγαθῷ.” δεομένου δ’ ἔτι τοῦ βασιλέως πείθεται, καὶ ἀχθῆναι τὸν Ἄγαγ αἰτεῖ, καὶ κτανθέντος ἐκείνου κελύσει αὐτοῦ ἀντίκα εἰς Ἀρμαθαΐμ ἀποχωρεῖ.

2. προσβαλὼν A. 8 “μεταμεμλησθαι cod. Reg. et Colbert.”
 DUCANG., μεταμελήσθαι Wolfii codices (ut videtur), μεταμελεῖ-
 σθαι A, μεταμελήσαι PW. 9 δ’ εὐχαριστεῖν A, δὲ εὐχαριστήσῃ
 PW: Iosephus εὐχαριστῶ. 16 ἰλαστήριον A. 17 ἰκέτευσεν A,
 ἐκέλευσεν PW. 19 ἡ βασ. σου ἔφη A. 22 ἀρμαθαΐμ ὑποχωρεῖ A.

tibus non iumentis non pecudibus, sed eorum nomen funditus deletet. itaque Saul cum Amalechitis congressus hostes vincit, caedit omnes; sed Agagum illius terrae regem in potestatem redactum admiratione formae et magnitudinis non occidit; armata etiam, greges caeteraque eximia, divini mandati immemor, conservat. proinde Samuel, a deo edoctus poenitere eum Saulis creati regis, occurrit regi. is ait se gratiam habere deo cuius munere vicisset hostes, et ut iussus fuerit, administrasse omnia. tum Samuel “vocem” inquit “audio iumentorum et aliarum pecudum: unde ista?” Saul respondet, populum ea in victimam asservasse deo: caeterum Amalechitas omnes, rege eorum excepto, deletos esse. ad ea Samuel “quoniam” inquit “dei iussis non obtemperasti, scito te regnum amissurum.” at ille, se peccasse fassus, prophetam orat ut per sacrificia deum sibi reconciliet. discedit vates: quem dum Saul per vim retinere nititur, vestem eius abruptit. sibi propheta “sic” inquit “regnum a te abruptetur ac viro iusto et bono dabitur.” rege autem ne sic quidem remittente preces paret; et Agage adduci occidique iusso, illico Armathaim revertitur.

D Καὶ αὐτῷ ἐντέλλεται ὁ θεὸς πρὸς Ἰεσσαὶ ἀπελθεῖν καὶ
 χρῆσαι τῷ ἐλαίῳ εἰς βασιλεία ἕνα τῶν ἐκείνου υἱῶν ὃν ἂν δεῖξῃ
 W I 42 αὐτῷ. καὶ ἀπελθὼν εἰς Βηθλεὲμ καὶ θύσας κέκληκε τὸν Ἰεσσαὶ
 καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ἰδὼν τὸν πρωτότοκον μέγαν τε καὶ
 καλὸν ᾠήθη ἐπ' αὐτῷ τὸν θεὸν εὐδοκεῖν. ὁ δὲ θεὸς "μὴ ἐπι- 5
 βλέψῃς" εἶπεν "ἐπὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ, μηδ' εἰς τὸ τοῦ σώματος
 μέγεθος· ἄνθρωπος μὲν γὰρ εἰς πρόσωπον ὄψεται, ὁ δὲ θεὸς εἰς
 καρδίαν." παρελθόντων δὲ καὶ τῶν ἄλλων παιδῶν τοῦ Ἰεσσαί,
 ἐπ' οὐδενὶ εὐδόκησεν ὁ θεός. καὶ εἶπε Σαμουὴλ "οὐκ ἐξελέξατο
 κύριος ἐν τούτοις, καὶ εἰ ἔστιν ἔτι λοιπός, παρελθέτω." καὶ 10
 P I 63 Ἰεσσαὶ "μικρὸς ἔτι περιλείπεται" ἔφη "ποιμαίνων." κληθῆναι
 οὖν αὐτὸν ὁ προφήτης ἐκέλευσεν. ὡς δ' ἦκε κληθεὶς ὁ Δαβὶδ,
 παῖς πυρράκης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν καὶ τᾶλλα καλός, τοῦτον
 εἶναι τὸν χρισθησόμενον δηλοῖ τῷ Σαμουὴλ ὁ θεός. καὶ λαβὼν
 ἐκεῖνος τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου ἔχρισεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν 15
 αὐτοῦ. καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀρμαθαίμ. πνεῦμα δὲ θεῖον ἐφῆλατο
 ἐπὶ Δαβὶδ, ἐκ δὲ Σαουλ ἀπέστη, καὶ πνεῦμα πονηρὸν μετέθε-
 αὐτὸν συμπίνον καὶ κακαῦν τὸν ἄνδρα. ἔδοξεν οὖν παρίστασθαι
 τινα τῷ βασιλεὶ εἰδότα ψάλλειν μετὰ κινύρας, ἵν' ὄτε προσπέσοι
 αὐτῷ τὸ δαιμόνιον ἐκταράττον, ψάλλῃ ἐν τῇ κινύρᾳ καὶ κατευ- 20
 B νάζῃ τὸν τάραχον. μεταπέμπεται τοίνυν ὡς τοιοῦτον τὸν Δαβὶδ·
 καὶ ἠγαπήθη ὁ νεανίας σφόδρα παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς ὀπλο-
 φόρον αὐτῷ ἔχρημάτισε. καὶ ἐν τῷ ἐπιέναι τῷ βασιλεὶ τὸ πνεῦμα

5 ἐπ' αὐτὸν A.

10 ἔστιν om A.

11 ἐπιλείπεται A.

ποιμαίνων A, ποιμένων PW.

16 ἀρμαθαίμ A.

Ac mandante deo Iessaeum accedit, ut unum ex filiis illius oleo regem inauguraret, qui sibi monstratus esset. Bethleemam cum venisset, re divina facta Iessaeum cum filiis accessit, et cum primogenitum magnum formosumque vidisset, illum deo placere opinatur. sed deus "ne" inquit "vultum eius intueri nec proceritatem corporis: nam ut homo faciem spectet, animum deus intuetur." praetergressis igitur Iessaei filiis omnibus, nec ullo eorum deo placente, Iessaeo dicit Samuel "nullum horum elegit deus, sed si quis alius tibi est, is prodeat." tum Iessaeus "parvulus adhuc restat, qui oves pascit." eum accessi propheta iubet. David accitus venit, rufus cum pulchritudine oculorum, caetera etiam formosus. eum esse qui ungendus esset, Samueli significat deus. itaque sumpta ampulla, oleo eum in medio fratrum inungit; atque Armathaim redit. spiritus autem divinus in Davidem insilit et a Saule recedit, pro quo illum malus spiritus invadit, praefocans et exagitans. visum igitur est regi adiungere hominem cinnura psallendi peritum, ut daemone insultus ac turbatio cantu illo sopiretur. accessit David, ut idoneus ad eam rem, et a rege magnopere diligitur, adeo ut armiger eius appellaretur. quoties igitur spiritus ille

τὸ πονηρὸν κατεπῆθεν αὐτό, καὶ ἀφίστατο, καὶ εἰς ἑαυτὸν ὁ
Σαουλ ἐπανήχετο.

Οἱ δ' ἀλλόφυλοι κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπεστράτευσαν,
ἀντικατέστησαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἔξ Ἰσραήλ. καὶ ἐν μεταίχμιον
βιῶν στρατευμάτων ἀμφοῖν ἀνὴρ τις τῶν ἀλλοφύλων σιάς, Γο-
λιὰθ ἐκείνῳ τὸ ὄνομα, ἀνὴρ δυνατὸς καὶ πάντων ὑπεραριστηκῶς
(πηχέων γὰρ ἔξ καὶ σπιθαμῆς τὸ ἔσος αὐτῷ, καὶ ὁ θώραξ
αὐτοῦ πεντακισχιλίων σίκλων εἴλεκε σταθμὸν, καὶ τὸ δόρυ αὐτοῦ
ὡς ἀντίον ὑφανόντων; καὶ ἡ λόγχη τοῦ δόρατος σίκλων ἑξακο- C
10 σίων), οὗτος ἐν μέσῳ σιάς ἀνεβόησε πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ
"καταβήτω τις ἔξ ὑμῶν καὶ ἀντιστήτω μοι· καὶ ἴαν πατάξῃ με,
δουλεύσομεν ὑμῖν, ἴαν δὲ ἐγὼ καταβαλῶ αὐτόν, ἔσεσθε ἡμῖν εἰς
δούλους." καὶ τοῦτο ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔπολε ἡμέρας. τοῦ δὲ
Σαουλ τὸν Δαβὶδ πρὸς Ἰεσσαὶ ἀναπέμψαντος, ὁ πατὴρ αὐτὸν
15 ἔστειλεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῖς στρατευομένοις τῶν ἀδελφῶν
κομιοῦντα τὰ ἐπιτήδεια· τρεῖς γὰρ ἦσαν οἱ πρεσβύτεροι τῷ Σαουλ
συνεπόμενοι. ἐλθόντος δὲ τοῦ Δαβὶδ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὁ
ἀλλόφυλος Γολιὰθ πάλιν ὡς ἔθος αὐτῷ εἰς μονομαχίαν προδ-
καλεῖτο καὶ τοὺς Ἑβραίους ὠνείδιζεν ὅτι μηδεὶς αὐτῷ συμμῆξει D
20 θαρρεῖ. ἀκούσας δὲ τῶν λόγων τούτων ὁ Δαβὶδ ἠγανάκτησε καὶ
εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας "ἐγὼ μονομαχήσω αὐτῷ." ἀνηγγέλη
τοῦτο τῷ βασιλεῖ, ὁ δὲ παρωστάντι αὐτῷ τῷ Δαβίδ "οὐ δυνήσῃ"

1 αὐτό] αὐτοῦ A. 8 prius αὐτοῦ A, αὐτῷ PW. 11 ἀντι-
καταστήσω A. 11 et 12 ἄν A. 12 δουλεύσομεν A, δουλεύ-
σομεν PW. 13 ἔπολε ἐπὶ τ. ἡμ. A. 15 εἰς τὸ στρατ. ἔστειλεν A.
19 αὐτῶν A. 20 ὁ add A. 22 δυνήσῃ A, δυνήσαι PW.

maius regem invadebat, carminibus illius abigebatur, et Saul ad se redibat.

Cum autem Palaestini bellum Israelitis intulissent, atque hi in procinctu starent, quidam ex alienigenis stans in medio amborum exercituum, nomine Goliath, vir robustus et magnitudine corporis omnibus superior, quippe statura sex cubitorum et dodrantis, cuius thorax siclorum quinque milia pendebat, hasta instar iugi textorii erat, mucrone sexcentorum siclorum pondere, is igitur in medio stans exclamat ad Israelitas "descendat aliquis vestrum et mecum congregiatur: qui si me percusserit, serviemus vobis; sin ego illum deiecero, vos nostri servi eritis." idque quadraginta diebus continenter fecit. David autem a Saule ad patrem Iessaeum remissus, subinde in castra missitabatur ad afferendum fratribus militantibus commeatum: nam tres natu maiores Saulem sequebantur. cum igitur ad fratres venisset, Goliath rursus de more singulare certamen poscebat et Hebraeis exprobrabat neminem secum congregi audere. his verbis auditis indignatus David ad eos qui aderant ait se cum illo pugnaturum. quo nuntiato rex Davidi "non"

ἔφη "διὰ μάχης χορῆσαι πρὸς τοῦτον τὸν ἀπερίτμητον· παῖς γὰρ οὐ ἔτι." καὶ ὁ Δαβὶδ θαρρεῖν ἔλεγεν ἐπὶ τῷ θεῷ, ὃς αὐτὸν κατὰ τῆς ἄρκτον ἐνίσχυσε καὶ κατὰ τοῦ λέοντος ἐπερχομένων τῇ ποιμνῇ καὶ θρέμματα ὑπαΐζοντων, οὓς διῶσαι ἔβη καὶ τὰ μὲν ἠρπαγμένα ἐπανασώσασθαι, πατάξαι δὲ τοὺς θῆρας καὶ ἀνελεῖν. 5

P I 64 ἐπὶ τούτῳ ἔφη θαρρεῖν ὡς καὶ τὸν ἀλλόφυλον πατάξαι δώσει αὐτῷ καὶ ἐξελεῖν ὄνειδος ἐξ υἰῶν Ἰσραήλ. ὁ μὲν οὖν εἶπε ταῦτα, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν οἱ πορεύεσθαι, καὶ περιέθετο τὰ οἰκτεῖα ἔπλα αὐτῷ. καὶ ἦσαν ἄχθος αὐτῷ, καὶ ἀπεδύσατο ταῦτα, ἄρας δὲ τὴν βακτηρίαν καὶ πέντε λίθους ἐν τῷ καδδίῳ ἐνθήμενος καὶ 10 τὴν σφενδόβην φέρων ἐν τῇ χειρὶ, πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ὤρμησεν. ὁ δὲ κατεγέλα αὐτοῦ καὶ ἐπυθάνετο εἰ πρὸς κίνα τῇ βακτηρίᾳ

W I 43 καὶ τοῖς λίθοις πορφύεται. καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ χεῖρω κυνὸς ἠγείσθαι αὐτὸν ἀπεκρίνατο. ἐκεῖνος δὲ ὀργισθεὶς, καὶ μεγαλαυχῆσας δώσειν τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς πετεινοῖς τε καὶ τοῖς θηροῖν, ὤρ- 15

B μῆσεν ἐπ' αὐτόν. ταχύνας δὲ ὁ Δαβὶδ καὶ λίθον τῇ σφενδόβῃ ἐνθήμενος ἐπὶ μέτωπον ἐπάταξε τὸν πολέμιον. καὶ ἦν ἡ πληγὴ κραταιά, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ὁ ἀλλόφυλος. δραμῶν δὲ Δαβὶδ καὶ τὴν ἐκείνου ῥομφαίαν σπασόμενος ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν Γολιάθ καὶ σκυλεύει τὰ ἔπλα αὐτοῦ. τοῦτο τοῖς ἀλλοφύλοις 20 δειλίαν ἐπέβαλε, καὶ ἔκλιναν εἰς φυγὴν. Σαουλ δὲ τὸ οἰκτεῖον αὐτοῖς ἐπάγει στρατεύματα φεύγουσι· καὶ κτείνεται τῶν Παλαιστηνῶν πλῆθος πολὺ καὶ πλείονες τραυματίζονται καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν διαρπάζεται. τὴν κεφαλὴν δὲ Γολιάθ προσάγει Δαβὶδ τῷ Σαουλ, τὴν δὲ ῥομφαίαν τῷ θεῷ ἀνατίθησιν. 25

inquit "poteris pugnam committere cum isto incircumciso, cum puer adhuc sis." tum David se deo fretum esse respondet, qui sibi contra ursam vires dedisset et contra leonem qui gregem invasissent et pecudes rapuissent: eos se persecutum et rapta recuperasse et percussisse bestias atque occidisse. eo igitur se esse fretum, qui et alienigenam illum sibi perimendum sit traditurus, et ignominiam Israeliticæ gentis depulsurus. atque ille quidem hæc dicebat, rex autem ire permittens sua illi arma accommodat: quibus David gravatus uti recusat, sed baculo sublato et quinque lapidibus in pera conditis cum funda sua ad alienigenam proferat. at ille per derisum interrogat num ad canem cum baculo et lapidibus iret. David respondet eum sibi cane deteriorum videri. tum ille iratus verbis arrogantibus se carnem eius feris et alitibus daturum minitans contra Davidem ruit: qui et ipse celeriter lapide fundæ imposito frontem hostis ictu adeo vehementi ferit ut is pronus in faciem corrueret. David occurrit, eductoque Goliæ gladio caput illi præcidit, et spolia eius legit. ea re alienigenæ territi in fugam vertuntur. Saul immisso fugientibus exercitu suo magnam turbam occidit, plures vulnerat, castra diripit. David Goliæ caput Sauli offert, gladium deo consecrat.

30. Ἐπαυούσης δὲ τῆς στρατιᾶς αἱ γυναῖκες συνήντων C
αὐτοῖς καὶ χορεύουσαι χιλιάδας ὀλέσαι τὸν Σαουλ ἡδον, αἱ δὲ
παρθένοι μυριάδας τὸν Δαβὶδ ἀφανίσαι ἀντήθον. τοῦτο πρὸς
φθόνον ἠρέθισε τὸν Σαουλ, φήσασα "καὶ τί αὐτῷ ὑστερεῖ πλὴν
5 ἢ βουσιεῖα;" καὶ ὑπεβλέπετο τὸν Δαβὶδ. ἐκπεσόντος δὲ τῷ
Σαουλ πνεύματος ποτηροῦ, καὶ τοῦ Δαβὶδ καταπέδοντος ὡς ἕθνος
αὐτῷ, τὸ δόρυ ἔβαλεν ὁ Σαουλ κατ' αὐτοῦ· καὶ δις τοῦτο ἐποίησε.
καὶ ὁ Δαβὶδ ἐξέκλινε· κύριος γὰρ ἦν μετ' αὐτοῦ. δεδιὼς δὲ αὐ-
τὸν ὁ βασιλεὺς χιλιάρχον ἐποιήσατο, ἔν' εἰς τοὺς πολέμους ἀπιῶν
10 κινδυνεύσῃ. ὁ δὲ τῷ θεῷ συμμαχοῦμενος εὐδοῶτο, καὶ ὁ λαὸς
ἠγάπη αὐτόν, καὶ ἡ τοῦ βασιλέως θυγάτηρ Μελχὼλ ἦρα Δαβὶδ. D
προσηγγέλθη οὖν ὁ ἔρως τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅς εἰς λαβὴν ἐπιβουλῆς
ἐχρᾶτο τῷ ἔρωτι. ἔφη γὰρ δώσειν αὐτῷ τὸ θυγάτριον εἰ ἑκατὸν
ἀκροβυστίας ἐνέγκοι αὐτῷ, οἰηθεὶς πεσεῖσθαι αὐτόν τοῖς ἄλλο-
15 φύλοις μαχόμενον. τοῦτο μαθὼν ὁ Δαβὶδ ἐπορεύθη μετὰ τῶν
ὑπ' αὐτόν, καὶ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἄλλοφύλοις καὶ ἤρπυκεν ἀκρο-
βυστίας τῷ Σαουλ ἑκατόν. ὁ δὲ Ἰώσηπος οὐχ ἑκατόν ἀκρο-
βυστίας κομίσει τὸν Δαβὶδ, ἀλλὰ ἑξακοσίας κεφαλὰς ἄλλοφύλων.
καὶ ζεύγυσιν αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Μελχὼλ. ὁρῶν δὲ τὸν
20 Δαβὶδ καὶ τῷ θεῷ συμμαχοῦμενον καὶ τῷ πλήθει φιλούμενον,
ἔτι μᾶλλον ἐδεῖλε, καὶ ἐπιβούλευεν αὐτῷ, καὶ κτανεῖν ἐπεχείρει. P I 66

2 αὐτοῖς A, αὐτῷ PW.

3 τὸν] τῷ A.

4 φόνον A.

5 ὑστερεῖ] λεπταῖ A: illud Iosephus.

6 ὑπεβλέπετο A.

7 ἔβαλε κατ' αὐτοῦ ὁ σαουλ A.

10 εὐδοῶτο A, εὐδοῶτο PW.

14 16 et 17 ἀκροβύστας A.

14 ἐνέγκῃ A.

15 μαχοῦμενον A.

21 αὐτῷ om A.

Fontes. Cap. 30. Iosephi Ant. 6 10 et 11. Regum 1 19.

30. Rodeunti domum exercitui occurrunt mulieres ac saltantes
Saulem mille occidisse canunt; Davidem vero decem milia delevisse
respondent virgines. ea verba Saulem ad invidiam incitarunt, ut di-
ceret "quid ei praeter regnum deest?" et Davidem suspectum haberet.
itaque cum malo spiritu corripetur, eumque David de more excantaret,
lanceam contra illum mittit: idque iterato factum. sed David praesidio
divino septus ictum declinat. deinde rex Davidem metuens tribunal
militum creat, ut inter hostes periclitetur. at ille deo adiutore rem
bene gerit, populo carus; nec non Melchol filia regis illius amore capitur.
quo Saul nuntiato struendarum insidiarum occasionem arripit, filiam ei
se daturum pollicens si centum praepudia alienigenarum sibi attulisset,
fore sperans ut in praelio caderet. eo David intellecto, cum suis mili-
tibus profectus; caesis hostibus centum Sauli praepudia affert (Iosephus
non centum praepudia sed sexcenta capita attulisse narrat), itaque Mel-
cholis coniugio potitur. caeterum Saul, qui eum et divinitus foveri et
publice carum haberi cerneret, magis etiam formidare, insidiari, moliri

τῷ οὖν υἱῷ Ἰωνάθαν καὶ τοῖς πιστοτάτοις τῶν οἰκετῶν τὴν ἀνα-
 ρισιν αὐτοῦ ἐπιτάσσει. Ἰωνάθαν δὲ φιλῶν τὸν Δαβὶδ δηλοῖ
 αὐτῷ τὸ ἐπιτάγμα, καὶ φυλάττεσθαι παραίνει, καὶ ἐπαγγέλλεται
 διαλεχθῆσεσθαι περὶ αὐτοῦ τῷ πατρὶ καὶ τὸ πᾶν ἐκφῆσαι αὐτῷ.
 καὶ μέντοι καὶ διειλέχθη καὶ μετήνεγκε πρὸς πραότητα· μετα-5
 βαλὼν γὰρ μηδὲν ἀδικήσεν ὥμοσε τὸν Δαβὶδ ὁ Σαούλ. Ἰωνά-
 θαν δὲ ταῦτα δεδηλωκὼς τῷ Δαβίδ, εἰσάγει πρὸς τὸν βασιλέα
 αὐτόν, καὶ ἦν ὡς πρῶτην αὐτῷ παραμένων. τῶν δὲ Παλαι-
 στηνῶν κινήθόντων καὶ πάλιν καὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐπιόντων, ἀντι-
 ταξόμενος αὐτοῖς παρὰ Σαοὺλ ὁ Δαβὶδ ἀποστέλλεται, καὶ μετὰ 10
 Β νίκης ἐπάνεισι. τοῖς δ' εὐτυχήμασι τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὁ κατ' αὐτοῦ
 φθόνος συνήρξετο τῷ Σαούλ. καὶ τοῦ πονηροῦ πνεύματος αὐθις
 ἐπελθόντος αὐτῷ καὶ συμπνιγοντος παρῆν ὁ Δαβὶδ τὴν κινύραν
 κρούων καὶ κατεπάδων αὐτό. ὁ Σαοὺλ δὲ τὸ δόρυ κατέχων ἠκόν-
 τισεν αὐτὸ κατὰ τοῦ Δαβίδ· ὁ δὲ προγόνος ἐξέκλινέ τε καὶ ἀνε-15
 χώρησεν. ἀπέστειλε δὲ Σαοὺλ νυκτὸς φύλακας εἰς τὸν οἶκον
 Δαβίδ, ἵνα μεθ' ἡμέραν κτείνῃ αὐτόν. γνοῦσα δὲ τοῦτο Μελχὼλ
 ἡ γυνὴ αὐτοῦ, διὰ θυρίδος τὸν ἄνδρα κατήγαγε· καὶ ἀπέδρα.
 ἔωθεν δὲ τοῦ Σαοὺλ πέμψαντος ἐπὶ τὸν Δαβίδ, ἡ Μελχὼλ τὴν
 κλίνην ἐτοιμάσασα ὡς τινος ἐν αὐτῇ κειμένου, καὶ τοῖς ἐπιβλή-20
 μασις ὑποθεῖσα ἤπαρ ἀγλὸς νεοσφαγοῦς, ὡς ἂν τῇ τούτου κινήσει
 τὸ ἐπιβλήμα σαλευόμενον δόκησιν παράσχη κείσθαι παρὰ τῇ κλίνῃ
 W I 44 C τινά, εἰσάγει τοὺς σταλέντας καὶ νοσεῖν τὸν ἄνδρα φησί. οἱ δὲ

2 ἐπιτάσσει A. 14 αὐτοῦ A. 15 ἐκλινέ τε A. 17 δὲ]
 δὲ καὶ A. 20 ἐπιβλήμασι περιθεῖσα A. 22 παρέχη A.

necem. igitur Ionathae filio et famulorum fidelissimis caedem eius mandat. verum Ionathas, qui Davidem amaret, mandatum patris ei refert, cavere iubet, cum patre se acturum promittit eique indicaturam omnia. facit ita et patris animum ad clementiam traducit, ut mutata sententia iuraret se Davidi nullam facturam iniuriam; et Davidem his renuntiatis ad regem adducit, ut sicut prius ei praesto esset. cum autem Palaestini denuo se moverent et Hebraeos invaderent, David contra eos a Saule missus, re bene gesta revertitur. sed quo hic pluribus successibus utitur, eo graviolem regis invidiam subit. itaque cum Sauli, quem malus genius denuo invaserat atque angebat, cum cinnyra praesto esset et excantaret, Saul hastam correptam contra eum coniecit: at ille praevisto declinatoque ictu discedit. Saul vero satellitibus noctu in Davidis aedes missis, mane eum tollere decreverat. quo Melchol cogito Davidem per fenestram demissum eripit. mane cum David abducendus esset, Melchol ita parato lectulo quasi aliquis in eo iaceret, et stragulis corde recens mactatae caprae supposito, cuius motu stragula agitata opinionem afferrent quasi aliquis in lectulo recumberet,

ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλ, καὶ ὃς ἐπὶ τῆς κλήτης αὐτὸν ἀχθῆναι διακελεύεται. ἀπελθόντες δὲ οἱ πεμφθέντες καὶ τῆς κλήτης ἀρά-
 μνοι τὸ ἐπίβλημα, τὸ τέχνασμα κατενόησαν καὶ τῷ βασιλεὶ
 κατηγγέλκασιν. οὕτω δὲ τὸν θάνατον ὁ Δαβὶδ ἐκφυγὼν τῷ
 5 Σαμουὴλ εἰς Ἀρμαθαίμ προσελήλυθε καὶ σὺν ἐκείνῳ διῆγεν ἐν
 Ναβιῶθ εἰς Ῥαμά. πέμπει τοίνυν κακεὶ ὁ Σαούλ τοὺς ἄξοντας
 τὸν Δαβίδ, οἱ δ' ἀπελθόντες καὶ προφητῶν ἐκκλησίαν εὐρόντες
 καὶ αὐτοὶ προεφῆτευον. τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἑτέρους πέμπει, D
 κακείνων σχόντων ὁμοίως ἄλλους ἀπέστειλε, καὶ τῶν τρίτων δὲ
 10 κατόχων γεγονότων τῷ πνεύματι αὐτὸς ἐξώρμησεν ὑπ' ὄργῆς, καὶ
 πλησιάσας προφητεύειν ἤρξατο καὶ αὐτός. ὅτε καὶ τὸ ἀδόκνον
 οἱ ἐκεῖ παρόντες ἐφθέγγοντο τό "εἰ καὶ Σαούλ ἐν προφήταις;"
 ἰλθὼν δὲ ὅπου ἦν Σαμουὴλ, ἔκφρων ὡσπερ γενόμενος καὶ τὴν
 ἰσοθῆτα περιδυσάμενος γυμνὸς ἔκειτο δι' ὄλης τῆς ἡμέρας καὶ τῆς
 15 νυκτός.

31. Ὁ δὲ Δαβὶδ ἐκεῖθεν ἀπέδρα καὶ τῷ Ἰωνάθαν τὴν
 κατ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς μεμήνηκεν ἐπιχείρησιν· ὁ δὲ ἠπίσται. P I 66
 ἡξίον δὲ αὐτὸν ὁ Δαβὶδ ἀπόπειραν ποιήσασθαι τῆς γνώμης τῆς
 πατρικῆς καὶ ταύτην δηλώσαι αὐτῷ ἕξω προσμενοῦντι τῆς πόλεως.
 20 προσαγαγὼν οὖν λόγους ὁ Ἰωνάθαν τῷ πατρὶ περὶ τοῦ Δαβίδ,
 καὶ τὴν πατρικὴν προαίρεσιν ἐγνωκῶς διαψῶσαν τὸν θάνατον τοῦ

8 καὶ ἑτέρος A. 13 δὲ om A. 14 δι' ὄλης νυκτός τε
 καὶ ἡμέρας, spatio inter ὄλης et νυκτός relicto, A. 18 δὲ ὁ
 Δαβὶδ αὐτὸν A.

Fontes. Cap. 31. Iosephi Ant. 6 11—13. Regum I 20—24.

missos introducit, maritum aegrotare dicens: quo Saul nuntiat cum in
 lecto affertur inbet. illi sublato lectulo reiectisque operimentis commen-
 tum deprehensum regi nuntiant. sic David vitata morte Armathaim ad
 Samuelem sese confert et cum eo Nabiothae Ramae degit. Saul eo
 quoque mittit satellites qui Davidem abducerent: qui cum eo pervenie-
 sent, invento prophetarum conventu vaticinari et ipsi coeperunt. eo
 cognito rex alios mittit: quibus et ipsis eodem modo affectis iterum
 mittit alios: qui cum et ipsi numine afflati essent, ipse ira percitus
 prope descendit, cumque prope accessisset, itidem vaticinari coepit,
 quo tempore qui ibi erant celebratum illud protulerunt "numquid et
 Saul inter prophetas?" cum vero ad Samuelem accessisset, alienata
 mente exutisque vestibus totum diem totamque noctem nudus iacuit.

31. David inde aufugiens Ionathae patris contra se conatum
 significat, quod cum ille non crederet, petit ut paterni animi periculum
 faciat et sibi extra urbem manenti nuntiet. itaque Ionathas Davidis
 apud patrem facta mentione, cum eum illius sitire sanguinem intelle-

ἀνδρός, ἀπαγγέλλει πάντα αὐτῷ λάθρα δι' ἑαυτοῦ, καὶ σῶζειν προτρέπεται ἑαυτόν. καὶ ὤρκισε τὸν Δαβὶδ μεμνησθαι αὐτοῦ, κἂν τύχη θανάτων ἐνδείξασθαι τι χρηστόν εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ. ταῦτ' εἰπὼν Ἰωνάθαν ὑπέστρεψε, Δαβὶδ δὲ φεύγων εἰς Ναβὰ παραγίνεται πρὸς Ἀβιμέλεχ τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ πῶς μόνος ἦκει διεπυνθάνετο. κακίενος ἐντετάλθαι τι αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως

B εἶπεν ἀπόρητον, "καὶ ἵνα μὴ τις γινῶ περὶ τούτου, μεμόνωμαι· ἐνταῦθα δὲ μοι συνελθεῖν τοῖς παιδαρίοις ἐπέταξε." ταῦτα εἰπὼν ἄρτους ἤησε. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μὴ ἔχειν εἶπεν ἄλλους ἢ τοὺς ἁγίους, καὶ "εἰ ἀπὸ γυναικὸς ἐφωλάξασθε, λάβετε τούτους 10 καὶ φάγετε." ὁ δὲ καὶ ῥομφαίαν αὐτῷ δοθῆναι ἐζήτησε. μὴ ἔχειν μέντοι ὁ ἀρχιερεὺς ὄπλον ἕτερον ἀπεκρίνατο ἢ τὴν ῥομφαίαν τοῦ Γολιάθ, ἣν αὐτὸς ἀνέθετο τῷ θεῷ. καὶ ταῦτα λαβὼν ὁ Δαβὶδ εἰς Γέθ ἀπελήλυθε πρὸς βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων Ἀγχοῦς. καὶ γνωσθεὶς ὅστις εἶη καὶ φοβηθεὶς, μανίαν ὑπεκρίθη καὶ ὡς 15 ἔκφρων ἐπορευέτό τε καὶ ἔπρατιεν. οὕτω δ' ἐκ τῶν ἀλλοφύλων

C διασωθεὶς εἰς τὴν Ἰούδα φυλὴν παραγίνεται, καὶ κρύπτεται εἰς τὸ σπήλαιον Ὀδολάμ. ἔνθα οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ συγγενεῖς προσήλθον αὐτῷ· εἶτα καὶ ἄλλοι ἐκεῖ συνερρήσαν, ὡς γενέσθαι πάντας περὶ τετρακοσίους. ἅπεισι δ' ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μωαβίτιν, 20 καὶ παρακαλεῖ τὸν βασιλέα Μωὰβ πυροικῆσαι παρ' αὐτῷ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἕως ἂν εἴς τι τέλος ἦξει τὰ κατ' αὐτόν. ὁ δὲ πε-

3 τοὺς] τὸν A. 6 αὐτῷ add A: LXX ὁ βασιλεὺς ἐντέταται
 μοι ἤμα. 8 ἐπίτασε A. 12 ἦ] εἰ μὴ A. 14 ἔγχοῦς A.
 20 εἰς μωαβίτας A.

xisset, illi clam ipse omnem rem nuntiat et fuga salutem quaerere iubet; Davidemque iureiurando sibi obstringit ut sui recordaretur, et si ipse mortuus esset, liberis suis beneficeret. his Ionathas dictis revertitur, David Nabam ad Abimelechum pontificem se confert. ei miranti cur solus iret David "mibi rex" inquit "arcani aliquid mandavit, quod ne quis rescisceret, solus adsum: hic autem convenire me famulos meos iussit." his dictis panes petiit. sacerdos se non nisi sacros habere respondit: verum si a mulieribus puri essent, acciperent atque ederent. tum David gladium etiam dari sibi petit: sed cum sacerdos non alia arma nisi Goliae gladium se habere diceret, quem ipse deo consecrasset, eo David accepto Getham ad regem alienigenarum Anchem se confert. ibi agnitus, et perterrefactus, insaniam simulans quasi mentis impos et incedere et agere omnia. sic ab alienigenis elapsus in tribum Iudaicam proficiscitur, et in spelunca Odola delitescit. ubi fratres et cognati eum conveniebant, post et alii ad eum confuebant circiter quadringenti. inde in Moabitidem abit, regemque orat ut parentibus suis illic exulare liceret donec suae res exitum aliquem sortirentur. obsequitur ille, et

7εται και προσδέχεται τὸν Ἰεσσαὶ καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὁ
 Δαβὶδ ἐπορεύθη εἰς τὴν γῆν Ἰούδα, τοῦτο γὰρ τοῦ προφήτου
 κελύσαντος. ὁ Σαουλ δὲ μαθὼν ὅτι πλῆθος ἤθροισται πρὸς
 Δαβὶδ, συγκαλεσάμενος τοὺς φίλους ἀνείδιξεν αὐτοὺς ὡς ἐκείνῳ
 8προσεταιρμένους. δοῦλος δὲ τις Σαουλ Σύρος τὸ γένος, Δωὴκ
 τοῦνομα, παρατυχῶν ὅτε τοὺς ἄρτους ὁ ἀρχιερεὺς ἔδωκε τῷ D
 Δαβὶδ καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ Γολιάθ, πυρσστηκῶς τότε αὐτῷ,
 ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ ὡς εἶδε τὸν Δαβὶδ παραγενόμενον πρὸς
 τὸν ἀρχιερεῖα καὶ ἐρωτῶντα δι' αὐτοῦ τὸν Θεὸν καὶ ἐπισπιρισμὸν
 10λαβόντα καὶ τὴν ῥομφαίαν. μεταπιμνύμενος δὲ τὸν ἀρχιερεῖα W I 45
 ὁ βασιλεὺς ἐπενεκάλει αὐτῷ συνωμοσίαν μετὰ Δαβὶδ. καὶ
 προσέταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ ὀπλίταις κτεῖναι τὸν ἀρχιερεῖα
 καὶ πᾶσαν τὴν γενεὰν αὐτοῦ· ἐλάβηθέντων δ' ἐκείνων ἐπιενεγκεῖν
 χεῖρα τοῖς τῷ Θεῷ ἰερωμένοις, τῷ Δωὴκ ἐπιτρέπει τοὺς φόνους.
 15καὶ ὃς ἀπέκτεινεν ἅπαντας τριακοσίους ὄντας καὶ πέντε, καὶ τὴν P I 67
 πόλιν αὐτῶν ἐπάταξεν, ἠβηθὸν ἅπαντας ἀνελών, οὐ γυναικῶν
 οὐ γνηπίων οὐχ ἐτέρας ἡλικίας φεισάμενος. εἷς δὲ μόνος υἱὸς τοῦ
 ἀρχιερέως διέδρα τὸν θάνατον Ἀβιάθαρ καλούμενος, ὃς φηγὼν
 πρὸς Δαβὶδ ἀπήγγειλε τὰ γενόμενα.
 20 Τῶν δὲ ἀλλοφύλων ἐμβεβληκῶτων εἰς Κεῖλὰ καὶ τὴν χώραν
 ληϊζομένων, ὁ Δαβὶδ κελύσαντος τοῦ Θεοῦ ἐπῆλθεν αὐτοῖς μετὰ
 τῶν τετρακοσίων, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ τὴν λείαν ἅπασαν
 ἐπατήραγεν. Σαουλ δὲ στέλλει πλῆθος στρατιωτῶν ἐκεῖ αὐτὸν

2 εἰς τὴν γῆν ἐπορεύθη A. 6 ὄνομα A. 12 παρεστησέν A.
 14 ἐπιενεγκεῖ] ἐπιτάσσει A. 23 αὐτὸν ἐκεῖ A.

Iessao cum sua familia suscepto David Gadis prophetae iussu in ter-
 ram Iudaicam redit. Saul ubi cognovisset Davidem manum fecisse, con-
 vocat amicos, cum eis expostulat quasi cum Davide colludentibus.
 Doeg autem Syrus, Saulis servus, qui adfuerat cum pontifex Davidi
 panes et Goliae gladium dedisset, regi nuntiat ut Davidem ad pontifi-
 cem profectum viderit, ut pontifex eius nomine deum consuluerit, ut
 commectum et Goliae gladium illi dederit. rex pontificem arcessitum
 coniurationis cum Davide inite accusat, et a satellitibus cum omni pre-
 genie occidi iubet. illis caedem virorum deo sacra offerentium reformi-
 dantibus, Doego id negotii dat. is iussa regis exsequitur, omnibus
 interfecit, numero quinque et trecentis: in civitatem eorum quoque
 grassatus, sublatis prorsus omnibus, nullo aetatis aut sexus respectu.
 unus duntaxat pontificis filius Abiathar fuga elapsus Davidi nuntiat quid
 accidisset.

Cum autem alienigenae Ceilam impressione facta praedas ex agro
 agerent, David auctore deo cum quadringentis eos aggressus caedit,
 omnemque praedam recipit. tum Saul copias militum ad eum occiden-

ἀναιρήσοντας. ὁ δὲ ἀπῆλθεν ἐκ Κεῖλᾶ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ
B Σαοὺλ οὐκ ἐπαύετο ζητῶν θανατῶσαι αὐτόν. Ἰωνάθαν δὲ ἦκει
 παρὰ τὸν Δαβὶδ καὶ παρεθάρρυνεν αὐτὸν καὶ παρεκάλεε ἐλπίδας
 ἔχειν χρηστάς. ἐπεὶ δὲ Δαβὶδ ἐπὶ τὴν πέτραν κατέφυγε τὴν ἐν
 τῇ ἐρήμῳ Μαάν, καὶ ὁ Σαοὺλ ἐπῆλθε μετὰ πλήθους πολλοῦ,⁵
 ἐκινδύνευε ληφθῆναι Δαβὶδ, εἰ μὴ ἄγγελος ἦκε τῷ Σαοὺλ ὡς
 ἀλλόφυλοι τῇ χώρᾳ ἐπέθεντο· καταλειπὼν γὰρ τὸν Δαβὶδ ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους ἐξώρμησεν. εἶτα ἀπηγγέλη αὐτῷ ὡς ἐν τῇ ἐρήμῳ
 Γαδδὶ αὐλλίζεται ὁ Δαβὶδ, καὶ τρισχιλίους λαβῶν ἐπορεύετο.
 ἀπῶν δὲ ὑπὸ τῆς γαστροῦς ἠρωχλήθη. καὶ ἦν τι σπήλαιον ἐκεῖ,¹⁰
 ἐν ᾧ Δαβὶδ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐνόδιον κατεκρύπτοντο· τοῦτο
C μετ' αὐτοῦ κτεῖναι Σαοὺλ. ὁ δὲ οὐκ ἐπέσθη, ἀλλὰ τὸ περὶ-
 γιον τῆς διπλοῦδος αὐτοῦ λάθρα ἐκτεμῶν ἔλαβε. καὶ ἐξελθόντος
 τοῦ βασιλέως προελήλυθεν ὁ Δαβὶδ καὶ ἐβόησεν ὀπίσω Σαοὺλ.¹⁵
 καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπέειπε πρὸς τὴν φωνήν. καὶ προσεκύνησε Δαβὶδ
 καὶ εἶπε “μὴ πίστευε ταῖς διαβολαῖς. ἰδοὺ παρέδωκέ σε κύριος
 εἰς τὰς χεῖράς μου· ὅτε γὰρ ἐν τῷ σπηλαίῳ τὸ τῆς διπλοῦδος σου
 περὶγίον ἀπέτεμον, ῥῆον ἦν μοι καὶ ἀνελεῖν σε.” καὶ ἅμα τὸ
 τεμῆμα αὐτῷ ὑπέδεικνε καὶ “δικάσαι κύριος ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ
 σοῦ” ἐξεβόησε. καὶ Σαοὺλ πρὸς ταῦτα καταννηγὼς ἤρε τὴν
D φωνὴν αὐτοῦ καὶ κλαύσας ἔφη τῷ Δαβίδ “δικαίος σὺ· ἐγὼ μὲν
 γὰρ αἰτιῶς σοι κακῶν, σὺ δὲ μοι ἀνταπέδωκας ἀγαθά. ὅθεν

19 ἀπότερον A Iosophus, ἕτερον PW.

dum mittit: sed David relicta Cella in desertum se confert. Saule au-
 tem ne sic quidem ab eius occidendi consiliis discedente, Ionathas ad
 Davidem profectus confirmat hominem et spem bonam habere iubet.
 sed cum David in petram deserti Maanis confugisset, Saule cum magnis
 copiis aggresso, in periculo captivitatis fuisset, nisi nuntiata hostium
 in regionem impressione Saul relicto Davide ad sua tuenda se recep-
 sisset. post haec Sauli nuntiatur Davidem in deserto Gaddi versari.
 assumptis igitur delectorum tribus milibus, inter eundem tarbatis inte-
 stinis in speluncam ad requisita naturae secedit, in qua David cum sua
 cohorte latitabat: qui cum a suis ad occidendum Saulem incitaretur,
 non obsequitur, sed laciniam vestis eius clam praecidit. rege egresso
 et ipse procedit, clamore post eum sublato: ad quem conversum regem
 adorat et sic inquit “noli fidem adhibere, o rex, calumniis. ecce tradidit
 te dominus in manus meas: nam cum in spelunca vestis tuae laciniam
 praeciderem, multo facilius te ipsum occidissem.” simulque illam pro-
 fert et “diudicet inter me et te deus” exclamat, quae cum regis ani-
 mum perculiasent, sublata voce cum eiulata Davidi dicit “tu iustus es:
 nam cum ego male de te sim meritus, tu in me beneficus exististi.

πειθομαι ὅτι βασιλεὺς σε Ἰσραὴλ τηρεῖ ὁ θεός. δὸς δὴ μοι πίστις ὡς οὐκ ἐξολοθρεύσεις τὸν οἶκόν μου, ἀλλὰ διατηρήσεις τὸ γένος μου." καὶ ὤμοσε Δαβὶδ τῷ Σαούλ, καὶ ἀπῆλθον ἀπ' ἀλλήλων.

5 32. Ἀπέθανε δὲ τότε καὶ Σαμουὴλ ὁ προφήτης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστός· ὃς ἤρξε τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὸν Ἡλεὶ μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετὰ δὲ Σαούλ ἑκτωκαίδεκα. καὶ Δαβὶδ εἰς τὴν ἔρημον ἀπῆλθε Μαάν. καὶ ἀπέστειλε πρὸς Νάβαλ τὸν Καρμήλιον πλούσιον ἄνδρα, κείροντα τὰ ποίμνια αὐτοῦ, τοὺς 10 προσειροῦντας αὐτῷ καὶ ἀξιώσοντας δοῦναι τοῖς μετ' αὐτοῦ καὶ P I 68 αὐτῷ, καθὼς ἂν προαιροῖτο, ἀνέπιφα τηρήσασιν τὰ ποίμνια καὶ τοὺς ποιμένους αὐτοῦ. Νάβαλ δὲ σκληρὸς τυγχάνων καὶ ἰταμὸς, ἀπανθρώπως τοῖς τοῦ Δαβὶδ ἀπεκρίθη καὶ ἀναιδῶς "τίς ὁ Δαβὶδ; καὶ τίς ὁ υἱὸς Ἰεσσαί;" καὶ δραπέτην καλέσας αὐτόν. ἐπὶ τοῦ- 15 τοις θυμοῦται Δαβὶδ, καὶ ὤμοσεν ἐξολοθρεῦσαι πάντα τὰ τοῦ Νάβαλ, καὶ ἀπῆγε πρὸς ἐκείνον σὺν τετρακοσίοις ὀπλίταις. ἡ δὲ τοῦ Νάβαλ γυνὴ συνετῆ εἶσα καὶ ὠραία, μαθοῦσα ὅπως τε Δαβὶδ προσεῖπε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς καὶ ὡς ἀσπῆ τὰ αὐτῶν συνετήρησε καὶ ὅσα τῷ Δαβὶδ ἀνταπεκρίθη ὁ Νάβαλ βλάβη, μηδὲν 20 κοινωσαμένη τῷ οἰκίῳ ἀνδρὶ, λαβοῦσα ἐπὶ τῶν ὄνων ξένια παν- W I 46 τοῖά τε καὶ πολλὰ πρὸς τὸν Δαβὶδ ἐπορεύετο. καὶ συναντήσασα B

2 τηρήσει A. 6 τοῦ] τὸν A. 8 πρὸς τὸν νάβαλ τὸν A.
13 post ὁ Δαβὶδ A add εἰκῶν. 15 τὰ τοῦ νάβαλ πάντα A.
19 ὁ π. ἀπεκρίθη A.

FONTES. Cap. 32. *Iosephi Ant.* 6 13 et 14. *Regum* 1 25—31.

quare credo te ad regnum Israelis asservari a deo. verum dato mihi fidem te domum meam non eversurum sed conservaturam esse genus meum." iurat Sauli David, itaque discedunt invicem.

32. Sub id tempus Samuel etiam moritur, vir iustus et bonus, qui post Elii obitum Israelitis praefuerat annos duodecim solus, cum Saule octodecim. David in desertum Maanis recedit, et ad Nabalem Carmelitam, hominem divitem, qui greges suos tondebat, legatos mittit petentem ut sibi et suis quantum ipsi visum esset impertiretur, ob defensas et greges et pastores eius. Nabal homo asper et ferox Davidicis inhumaniter respondet, et impudenter "quis" inquit "est David? quis est Iessaei filius?" eumque fugitivum vocat. his contumeliis irritatus David se Nabalem cum omnibus suis deleturum iurat, et cum quadringentis armatis adversus eum proficiscitur. verum Nabal's uxor, matrona prudens et formosa, cum rescivisset quemadmodum David maritum allocutus esset et bona ipsorum custodisset, atque ut maritus Davidi contumeliose respondisset, re cum illo non communicata asinos multis et variis muneribus onerat, Davidi obviam proficiscitur. ad quem cum

τούτω προσεκύνησε, ζδεϊτό τε μη μνησικακήσαι τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς· εἶναι γὰρ ἐκείνω κατὰ τὴν κλήσιν τὸ φρόνημα (ἀφροσύνην γὰρ ὁ Νάβαλ δηλοῖ)· ἀφείναι δὲ τὴν ὀργὴν καὶ τὰ προσαγόμενα δέξασθαι. ὁ δὲ καὶ ἐπήνεσε τὴν γυναῖκα, καὶ συγγνώμην νείμας ὑπέστρεψεν. ἐπανελθοῦσα δὲ ἡ γυνὴ πρὸς τὸν Νάβαλ τὴν τοῦ 5 Δαβὶδ ἔφοδον ἐκείνω μεμήνηκε. καὶ ὃς δειματί τε καὶ λύπῃ κατασχεθεὶς οὐ πλείους τε τῶν δέκα ἐπιβιοῦς ἡμερῶν ἀπέρρηξε τὴν ζωὴν. καὶ τοῦτο μαθὼν ὁ Δαβὶδ ἀπέστειλε πρὸς Ἀβιγαίαν μνώμενος αὐτὴν ἑαυτῷ. ἡ δὲ οὐκ ἄξιαν εἶπεν ἑαυτὴν εἶναι πρὸς C συνολήσῃ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ, ὅμως μέντοι ἀπήλαθε· καὶ ἔλαβεν αὐτὸν 10 τὴν εἰς γυναῖκα Δαβὶδ.

Ὁ δὲ Σαοὺλ ἐπιβούλευεν ἔτι αὐτῷ, καὶ μετὰ τρισχιλίων λογάδων στρατοπεδεύεται παρὰ τὸν βουνὸν Ἐχελάτ, ὅπου διέτριβεν ὁ Δαβὶδ μετὰ τῶν σὸν αὐτῷ ἑξακοσίων ἀνδρῶν. νυκτὸς δὲ ἐπορεύθη Δαβὶδ αὐτὸς καὶ Ἀμεσὰ εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ 15 Σαοὺλ, καὶ εἰσῆλθον ὅπου ἦν καθεύδων Σαοὺλ. καὶ τοῦ Ἀμεσὰ ἀνελεῖν ὠρμηκός αὐτὸν οὐκ εἴασεν ὁ Δαβὶδ, τὸ δόρυ δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τὸ ἀγγεῖον τοῦ ὕδατος λαβόντες ἐξῆλθον μὴ τινος D αἰσθημένου, καὶ ταῦτα τοῦ Ἀβεννήρ τοῦ ἄρχοντος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ πολλῶν ἑτέρων κύκλῳ κειμένων τοῦ βασιλέως. ἀνελ- 20 θῶν δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους Δαβὶδ ἐβόησε πρὸς τὸν Ἀβεννήρ "τί ὅτι οὐ φυλάσσεις τὸν βασιλέα; ἰδοὺ γὰρ εἰσῆλθόν τινες κτεί-

1 τς Α, δὲ PW. 9 μνώμενος Α, μνώμενον PW. 11 ὁ δαβιδ Α.
13 ἐχελά LXX, Σεκελά Iosephus. 14 ἑξακοσίων Α, τετρακοσίων
PW: illud LXX et Iosephus. 15 et 16 legendum Ἀβεσά.

pervenisset, honore praebito rogat ut iniuriae mariti sui oblitus, cuius ingenium nomini responderet (Nabal enim vaecordiam significat), iraque deposita ea quae offerrentur acceptaret. ille collaudata muliere dataque venia recedit. reversa domum Nabali Davidis hostilem accessum indicat: quo audito et terrore et moerore tanto oppressus est, ut post diem decimum vitam abraperit. quo cognito David ad Abigaeam mittit eamque ambit. illa, etsi talis viri coniugio se indignam esse diceret, tamen ei nubit.

Interea Saul Davidi nihilominus insidiatur, cum tribus delectorum milibus iuxta collem Echelam castris positus, quo in loco David cum suis sexcentis viris versabatur. is cum Amesa (Abesa) noctu in castra Saulis profectus usque in tentorium regis dormientis penetrat, ubi Amesam (Abesam) ad trucidandum regem incitatum inhibet: hasta duntaxat et hydria regis ablata discedunt, nemine animadvertente; quamvis Abener multique alii circum regem iacerent. itaque montis cacumine consensu Abenerum his verbis inquam "cur non custodis regem? ecce vobis ignaris quidam ingressi sunt ad eum occidendum.

και αὐτόν, και ὑμεῖς οὐκ ἐγνώκατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ και
 τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, και εἶση ὅλος ὑμᾶς παρελήλυθε κίνδυνος.”
 ἐπιγνοὺς δὲ τὴν φωνὴν Δαβὶδ ὁ Σαοὺλ, και ὡς ἐφέριστο και
 αὐθις αὐτοῦ δυνάμενος αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀμαρτεῖν εἶπε και μεμα-
 5 ταιῶσθαι, και ἤξιον θαρρεῖν αὐτὸν και ἐπιστρέφειν εἰς τὸν οἶκον
 αὐτοῦ. ὁ δὲ “κύριος” ἔφη “ὄψῃ ἐκάστω κατὰ τὴν δικαιοσύνην P I 69
 αὐτοῦ και κατὰ τὴν πίστην αὐτοῦ.” και ἀπῆλθε μετὰ τῶν
 σὺν αὐτῷ ἑξακοσίων Δαβὶδ πρὸς Ἀγχοὺς τὸν βασιλεὺς τῆς Γέθ,
 και διέηγεν ἐκεῖ τέσσαρας μῆνας. τῶν δὲ Παλαιστινηῶν ἐπὶ τὸν
 10 Ἰσραὴλ ἐκστρατεῦσαι βουλομένων, ἔφη πρὸς Δαβὶδ ὁ Ἀγχοὺς
 “συνεξελεύσῃ μοι εἰς τὸν πόλεμον σὺ και αἱ μετὰ σοῦ;” κἀκεῖνος
 αὐτῷ προδύμως συμμαχήσειν ἐπέσχετο. ἦδη δὲ τῶν ἀλλοσούλων
 τῇ χώρῃ προσελασάντων τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὁ Σαοὺλ τεθορύβητο
 και τοῦ θεοῦ ἐπυνθάνετο εἰ μαχήσεται. μὴ ἀποκρινομένου δέ,
 15 ἔγγαστριμυθον ἐζήτησε και ἐπορεύθη πρὸς αὐτὴν μεταμφισιάμενος
 ἵνα μὴ δοτις εἴη ἐπιγνωσθῆ, και ἤτησεν ἀναχθῆναι αὐτῷ τοῦ
 Σαμουὴλ τὴν ψυχὴν. και ἐπρωδαῖς τισιν ἀναχθῆναι δοξάζῃ εἶπε B
 Σαοὺλ “θλίβομαι σφόδρα διὰ συνήχθησαν κατ’ ἐμοῦ οἱ ἀλλό-
 φυλοι και ὁ κύριος ἀφέστηκεν ἀπ’ ἐμοῦ.” τὸ δὲ ταῦ Σαμουὴλ
 20 φάντασμα ἀπεκρίθη ὡς “πεπολήκέ σοι ὁ κύριος ὅσα προμεμήνησκεν
 δι’ ἐμοῦ, και ἀφαιρεῖται σου τὴν βασιλείαν και δίδωσιν αὐτὴν τῷ

2 ὅση ὅλος A, ὅλος εἶση P.W. 4 δυνάμενος A, δυνάμενον P.W.
 8 πρὸς τὸν ἀγχοὺς A. τῆς om A. 12 προθ. αὐτῷ A.
 13 πρὸς. τῇ χώρῃ A. 16 et 17 ἀχθῆναι A. 20 ὅσα προ-
 μεμήνησκεν alter codex Wolfii, ὅσα (ὁ σοι?) προμεμήνησκε A, ὅσα
 πρὸς σε μεμήνησκεν P.W.

quaero hastam et hydriam regis, ut intelligas quale vos periculum
 fefellerit.” Saul agnita voce Davidis, qui cum occidere potuisset, de-
 nuo sibi pepercisset, se peccasse fatetur ac mentis errore affici; Davi-
 demque bono animo esse iubet domumque suam reverti. at ille
 “dominus” inquit “quemque pro iustitia et fide sua remuneretur,”
 cumque sexcentis suis ad Anchum Gethae regem se confert, atque ibi
 menses quattuor commoratur. cum autem Palaestini bellum Israelitis
 illaturi essent, Anchus Davidi ait “numquid et tu cum tuis mecum ad
 bellum egredieris?” respondet ille se strenuam operam navaturum.
 hostibus iam fines Israelitarum ingressis Saul perturbatus deum consulit
 utrum pugna ineunda sit: quo non respondente, engastrimythum quaerit,
 et mulierem convenit mutato habitu ne agnosceretur, petitque Samuelis
 sibi manes elici. qui cum evocati quibusdam carminibus viderentur,
 Saul “vehementer” inquit “angor: nam et alienigenae contra me conve-
 nerunt, et deus a me recessit.” Samuelis aspectum respondet “fecit ea
 dominus quae per me praedixerat, regnum abs te auferens idque Davidi

Δαβίδ, καὶ τὸν λαὸν ὑποτάσσει τοῖς πολεμοῖς· σὸ δὲ καὶ οἱ
 νίοι σου αὐριον πεσεῖσθε.” καὶ ἐλυπήθη σφόδρα τούτων ἀκού-
 σας Σαουλ καὶ ἀπῆλθε. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἑστρατοπεδεύσαντο,
 καὶ Δαβίδ καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ ἑξακόσιοι ὄπισθεν. τοῖς δὲ σατρά-
 C παις οὐκ ἤρεσκε συστρατεύεσθαι αὐτοῖς τὸν Δαβίδ, λέγουσι β
 “μή τι κακὸν ἐργάσῃται εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ὁμοφύλοις
 προσθέμενος,” καὶ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἤξιον. καὶ ὁ Ἄγγος
 τοῖς σατράπαις πειθόμενος ἀπελθεῖν ἐκέλευσε τῷ Δαβίδ. καὶ ὁ
 ἀπῆλθε μετὰ τῶν σὸν αὐτῷ, καὶ εἶρε τὴν Σικελάγ, ἣν δέδωκεν
 αὐτῷ Ἄγγος εἰς κατοίκησιν, ἐμπεφυρισμένην, καὶ τὰς γυναῖκας 10
 W I 47 ἑαυτοῦ ἀμφοτέρας καὶ ὄσοι ἦσαν ἐκεῖ αἰχμαλωτισθέντας παρὰ
 τῶν Ἀμαληκίων. καὶ ἀνῆμωξεν ἐπὶ τούτῳ Δαβίδ καὶ οἱ μετ’
 αὐτοῦ, καὶ ἠρώτησε τὸν Θεὸν διὰ τοῦ ἀρχιερέως Ἀβιάθαρ εἰ
 καταδιώξεται ὀπίσω αὐτῶν. ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ Θεοῦ κατε-
 D δίωξε μετὰ τῶν τετρακοσίων, τοὺς δὲ διακοσίους ἐπὶ φυλακῇ 15
 τῶν σκευῶν καταλλοίπει. καὶ εὐρῶν ἐσκεδασμένους αὐτοὺς
 ἐσθλοτάς τε καὶ πίνοντας, καὶ αἰφνηδὸν αὐτοῖς ἐπιθέμενος,
 πλὴν τετρακοσίων ἐν δρομάσι πεφηνγύτων καμήλοις πάντας
 ἀπέκτεινε καὶ τὴν λείαν ὅπασαν διεσώσατο. ἀναστρέψαντες δὲ
 οἱ μετὰ Δαβίδ τετρακόσιοι οὐκ ἤθελον συμμεριστὰς αὐτοῖς καὶ 20
 τοὺς διακοσίους γενέσθαι, ἀρκεῖσθαι δ’ ἤξιον σισωσμέναις ταῖς
 ἑαυτῶν γυναῖξιν. ἄδικον δὲ τὴν γνώμην ταύτην ἔκρινεν ὁ Δαβίδ,
 καὶ ἐπίσης πᾶσι δεῖν μερισθῆναι τὴν ἀφελειαν ἀπεφῆνατο. ὁ καὶ

6 ἐργ. πρὸς ἡμᾶς τοῖς ὁμοφ. προσθέμενος ἐν τῷ πολέμῳ Α.
 8 πειθόμενος Α, πειθόμενον ΡW. 15 διακόσιους ἐπὶ φυλα-
 κῆς Α. 17 τε om Α. 21 διακοσίους] διακόσιους Α.

tribuens, et populum hostibus subiiciens. tu vero filiique tui cras
 cadetis.” his auditis Saul ingenti moerore affectus discedit. iam castra
 posuerant hostes, et David cum suis sexcentis a tergo eorum stativa
 habebat. verum satrapis non probabatur ea societas: causabantur enim
 metuendum esse ne qua sibi clades ab eo inferretur, in bello ad popu-
 lares suos se conferente. itaque petunt ut discedat; et Anchus satrapis
 obsequens eum abire iubet. discedit igitur cum suis David Sicelagem,
 ab Ancho sibi ad habitandum assignatam. incensam reperit, uxoresque
 suas ambas cum omnibus qui ibi fuerant captas ab Amalechitis. ea clade
 deplorata per Abiatharem sacerdotem deum consultit an persequendi sint
 hostes. deo permitte eum quadringentis persequitur, ducentos ad
 impedimentorum custodiam relinquit: et sparsim comedentes bibentesque
 adeptus et ex improvise aggressus, omnes caedit praeter quadringentos,
 qui cursoribus camelis effugerunt; omnemque praedam recuperat. qua-
 dringenti Davidici reversi manubias cum ducentis partiri recusant, bene
 cum illis actum dicentes quod uxores suas recepissent. verum David
 eam sententiam ut iniustam damnat, et quicquid partum esset ex aequo

νόμος ἔκτοτε γέγονε, συμμερίζειν κελύων τοῖς μαχομένοις τὰ
λάφυρα κατὰ τὸ ἴσον τοὺς τὰ σκευή φυλάσσοντας. πολέμου δὲ P I 70
συφραγέτος τοῖς Ἰσραηλῆταις καὶ τοῖς Παλαιστινηοῖς, πλείστοι
μὲν κτείνονται τῶν Ἑβραίων, καὶ οἱ τρεῖς δὲ παῖδες Σαουλ ἔπε-
5 σον, καὶ αὐτὸς Σαουλ ἐτέρωτο εἰς τὰ ὑποχόνδρια. καὶ γνούς
καιρῶς βεβλημένος καὶ οὐ ζησόμενος, εἶπε τῷ ὄπλοφόρῳ αὐτοῦ
ἐκκεντῆσαι αὐτόν, ἵνα μὴ ζῶν ἔτι τοῖς πολεμοῖς ληφθῆ. τοῦ δὲ
μὴ πειθομένου ποιῆσαι τὸ κελυόμενον, αὐτὸς ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν
φομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν. καὶ ὁ ὄπλοφόρος αὐτοῦ ὡς εἶδε
10 πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ αὐτὸς ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. τῇ δ' ἐπαύ-
ριον σκυλεύοντες οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς πεσόντας τῶν Ἰσραηλιτῶν,
ἐνέτυχον τοῖς νεκροῖς τοῦ Σαουλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τοῖς
ὄρεσι Γελβουέ, καὶ ἐκτεμόντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν εἰς τὴν οἰκίαν
ἔπεμψαν χώραν, πανταχοῦ θεατρούζοντες ταύτας καὶ εὐαγγελίζο- B
15 μνοι, καὶ τὰς ναυοπλίας αὐτῶν ἀνέθεντο τοῖς οἰκείοις θεοῖς, τὰ
δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν παρὰ τὸ τεῖχος Μεθσάμ ἢ μετέπειτα
ἐκλήθη Σκυθόπολις. τῶν δὲ τὴν πόλιν Ἰαβεῖς οἰκούντων ἐν
Γαλααδ μαθόντων ὅσα συνέπεσον τῷ Σαουλ, ἐξῆλθον οἱ δυνα-
τώτατοι, καὶ δι' ὄλης τῆς νυκτὸς συντέναντες τὴν πορείαν,
20 καθεῖλον τὰ σώματα Σαουλ καὶ Ἰωνάθαν, καὶ ἀπαγαγόντες
εἰς Ἰαβεῖς ἔκαυσαν ταῦτα, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξαντες ἔθαψαν.
ἔβασίλευσε δὲ Σαουλ ζῶντος ἔτι τοῦ Σαμουὴλ ὀκτωκαίδεκα ἔτη,
ἐκείνου δ' ἀποθανόντος δύο καὶ εἴκοσι.

4 δὲ om A. 5 ὑποχόνδρια A. 7 ληφθῆ A, ληφθῶ PW.
16 μεθσάμ (pro βεθσάμ) A, Βαιθσάμ LXX, Βηθσάν Iosephus,
Μεθοράμ PW.

iubet dividi. unde ea lex obtinuit ut ad impedimentorum custodiam
relicti in partem manubiarum veniant cum iis qui pugnare. praelio
inter Palaestinos et Israelitas commisso plurimi ex Hebraeis cadunt, et
tres filii Saulis: qui et ipse letaliter in praecordiis se vulneratum sen-
tiens, ab armigero se confodi iubet, ne vivus in hostium potestatem
veniat. quod cum ille recusaret, gladio incumbens moritur. quo armiger
vivo et ipse necem sibi consciscit. postridie Palaestini dum interfectos
Israelitas spoliant, Saulis et liberorum illius cadavera in montibus Gel-
boenis reperiunt, ac resecta eorum capita domum mittunt et ubique
spectatum proponunt, victoriam sibi gratulantes, armis eorum diis suis
dedicatis. cadavera vero in cruces sustulerunt iuxta moenia Methsammae
(Bethsammae), quae postea Scythopolis est appellata. Saulis clade apud
Iabinos Galaditas cognita, fortissimi quique, itinere per totam noctem
continuate, Saulis et Ionathae cadavera sublata Iabim rettulere; iisque
crematis ossa sepeliverunt. regnavit Saul superstite adhuc Samuele
annos octodecim, eo defuncto viginti duos.

LIBER SECUNDUS.

- C 1. Ἄρτι δ' ἐπανήλθε Δαβιδ ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύλων κοπῆς, καὶ τις ἀνὴρ προσῆλθεν αὐτῷ ἀπαγγέλλων τὴν ἦρταν τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Σαοὺλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν. ἀνακρινόμενος δὲ εἰ ἀληθῆ ἀπαγγέλλει, εἶπε καιρίαν πληγῆναι τὸν Σαοὺλ, καὶ μὴ οἶόν τε ὄντα δι' ἀσθένειαν ἑαυτὸν ἐνελεῖν, παρακαλέσαι αὐτόν, ἵνα μὴ ζῶν τοῖς πολεμίοις ἀλῶ, ἐπιρῶσαι αὐτῷ τὴν πληγὴν ἐπιπεσόντι τῇ ἰδίᾳ ῥομφαίᾳ· καὶ ποιῆσαι κατὰ τὸ ἐπιταγμα, καὶ τῶν βασιλείᾳ διαχειρισθεῖν. καὶ εἰς πίστιν τῶν λόγων προέτενε τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκείνου βασιλειον στέφανον D καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς βραχίοσι χρυσόν, καὶ ἐδίδον Δαβιδ. ἐθρήνησεν 10 οὖν Δαβιδ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τὸν Σαοὺλ καὶ τὸν Ἰωνάθαν, τὸν δὲ τὸν Σαοὺλ ἀνελόντα ἐκόλασεν ὅτι τῷ χριστῷ κυρίου τὴν χεῖρα ἐπήνεγκε. καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος εἰς Χεβρων ἀνέβη, πόλιν Ἰούδα, μετὰ ἀμφοῖν τῶν γυναικῶν αὐτοῦ Ἀχινοὸμ καὶ Ἀβιγαίας, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ πανοικί· ἔνθα βασι- 15 λεύς αἰρεῖται παρὰ τῆς Ἰούδα φυλῆς. εὐλόγησε δὲ Δαβιδ τοὺς ἄνδρας Ἰαβείς ὡς θάψαντας τοὺς τοῦ Σαοὺλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν νεκρούς.
- W I 48 Ὁ δὲ τοῦ Σαοὺλ ἀρχιστράτηγος Ἀβεννήρ λαβὼν τὸν περι-
P I 71 λοιπὸν νῆδον τοῦ κυρίου αὐτοῦ τὸν Ἰεβοσθέ, βασιλεῖα ἐπὶ πάντα 20 τὸν Ἰσραήλ, τοῦ Ἰούδα χωρὶς, ἀνηγόρευσεν. ἦν δὲ τεσσαυρά-

12 τὸν om A. τὴν om A.

FONTES. Cap. 1. Iosephi Ant. 7 1 et 2. Regum 2 1—5.

1. Davidi recens a caede hostium reverso vir quidam Israelitarum stragem et Saulis ac Ionathae interitum nuntiat. rogatus num vera nuntiaret, respondet Saulem letali vulnere accepto cum ipse sese ob imbecillitatem occidere non posset, suam opem implorasse ne vivus in hostium potestatem veniret: invisse igitur ut, qui gladio proprio iam incubuisset, eo ictu conficeretur, et sustulisse regem ut mandasset. quae ut vera crederentur, regii capitis coronam et armillas aureas Davidi offert. Saulem igitur et Ionatham David cum suis luget, sed hominem illum supplicio afficit qui uncto domini manus attulisset. deinde iussu dei Chebronem ascendit, urbem Iudaicam, cum utraque uxore Achinoa et Abigaea, eiusque milites cum omni familia: ubi a tribu Iudaica rex declaratur. Iabinos ob sepulti Saulis et Ionathae officium collaudat.

Abener autem Saulis dux reliquum herilem filium Iebosthem totius Israelitici populi, Iudaica tribu excepta, regem renuntiat, tum

κοντα ἐτῶν οὗτε ἐβασίλευσεν ὁ Ἰεβοσθέ, καὶ δύο ἔτη τῆς βασιλείας ἐκράτησεν. ὁ δὲ Ἀβεννήρ δι' ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν ὡς βασιλεύουσαν τὸν Δαβὶδ, καὶ ὤρμησε κατ' αὐτῆς. ἀπήγγησε δ' αὐτῷ μετὰ δυνάμεως Ἰωάβ, ὃς ἦν τοῦ Δαβὶδ ἀρχιστρατήγος. καὶ πρῶτον μὲν δώδεκα ἕξ ἐκύστης ἐμονομάχησαν στρατιᾶς· πάντων δὲ πεπτωκότων ἐκείνων, καὶ ἄμφω αἱ στρατιαὶ ἀλλήλαις προσέβαλον, καὶ ἠττήθησαν οἱ τοῦ Ἀβεννήρ. Ἀβеса δὲ καὶ Ἀσαήλ ἀδελφοὶ Ἰωάβ. ὁ δὲ Ἀσαήλ ἐπὶ ποδῶν ἀκύτητι σεμνυνόμενος ἰδίωκεν ὄπισθεν Ἀβεννήρ. ὁ δὲ ἀναστρέφειν B
 10 παρήγει· ἐπεὶ δὲ μὴ ἐπειθε, πλήξας αὐτὸν ἐξόπισθεν καιρῶς ἀπέκτεινε. τοῦ τεθνεώτος δ' οἱ σύγγονοι διὰ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ σφαγὴν ὀργιζόμενοι μετέθεον τὸν Ἀβεννήρ. ἐκείνος δὲ στὰς ἐπὶ κορυφῆς ἐνὸς τῶν βουνῶν ἐβόησε πρὸς Ἰωάβ λέγων “μὴ παρόξυνε πρὸς μάχην ἄνδρας ὁμοεθνεῖς· καὶ Ἀσαήλ γὰρ ἡμάρτηκε μὴ πει-
 15 σθεῖς μοι συμβουλευόντι ἀναστρέφειν, ἀντεῦθεν τέρωται τε καὶ τέθνηκε.” παράκλησιν οὖν τοὺς λόγους τούτους ὁ Ἰωάβ ἠησάμενος ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι κελεύει τὴν σάλπιγγα καὶ τὴν δόωξιν ἔστησεν. ἀρχὴν δὲ ἐξ ἐκείνου παρ' Ἑβραίοις ἔλαβεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ διέμεινεν ἐπὶ πλείστον, τῶν μὲν τοῦ Δαβὶδ κρα-
 20 ταιουμένων, ἀσθενούντων δὲ γε τῶν τοῦ Σαούλ.

Ἐτέχθησαν δὲ τῷ Δαβὶδ ἐν Χεβρών ὄντι ἐκ γυναικῶν δια- C
 φέρων υἱοὶ ἕξ, ὧν ἦν πρωτότοκος ὁ Ἀμμών. τοῦ δὲ Ἀβεννήρ παλλακῆ μισθέντος Σαούλ, ἠγανάκτησεν Ἰεβοσθέ κατ' αὐτοῦ διὰ τὴν παλλακὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. τοῦτο γέγονεν αἴτιον τοῦ

2 τοῦ om A.

annos quadraginta natus; qui biennium imperavit. idemque Abener Iudaicae tribui ob Davidem regem creatum infensus bellum inferit. cui Ioabus Davidis imperator cum suis copiis occurrit: ac principio duodeni utrinque concurrunt; quibus mutua caede sublatis, et exercitibus congressis, Abenerii succumbunt. Iobi fratres erant Abesa et Asahel, quorum hic pedum celeritate fretus Abenerem persequeretur: monet ille ut redeat, non obtemperantem a tergo opportuno ictu illato conficit. tam perempti fratres Asahelis caede irritati infesto cursu Abenerem petunt. at ille in vertice collis stans Ioabum inclamat “ne inter populares pugnam concites: nam et Asahel parum feliciter contemptis meis monitis occubuit.” Ioabus his verbis obtemperandum ratus receptui cani iubet ac persecutionem inhibet. exstitit Hebraeis hoc intestini belli exordium, quod longissimo duravit tempore, cum Davidicorum vires auferentur, Saulinorum minuerentur.

Davidi Chebrone habitanti e diversis uxoribus sex nati sunt filii, quorum natu maximus fuit Ammon. Iebothis porro indignatio propter Abeneris cum patris Sanfis pellice consuetudinem, causa: illi praebuit

προσρῦναι τὸν Ἀβεννήρ τῷ Δαβίδ. ὁ δὲ Δαβίδ στείλας πρὸς τὸν Ἰεβοσθὲ τὴν ἰδίαν γυναῖκα ἐζήτει Μελχὶλ. ὁ δὲ ἀποσπῶσας αὐτὴν τοῦ ἀνδρός, ᾧ μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Δαβίδ ἠρόσατο αὐτὴν ὁ Σαούλ, ἀπέστειλε τῷ Δαβίδ. Ἀβεννήρ δὲ τοῖς γηραιοῖς τοῦ πλήθους τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τοῖς ταξιάρχαις διαλεχθεὶς 5
 D μεταθέσθαι συγγήνεσε πρὸς Δαβίδ, τοῦτο καὶ πάντων προθυμου-
 μένων. τοῦτο δὲ ποιήσας ἦκε πρὸς τὸν Δαβίδ ἐνόρκους πίστεις
 ληψόμενος. καὶ δεχθεὶς ἀσμένως, ἀπῆει συναθροίσων τὸ πλῆ-
 θος, ἵνα παρὰ πάντων ἀναρρηθῇ ὁ Δαβίδ. ἐλθὼν δὲ πρὸς
 Χεβρὼν Ἰωάβ καὶ μαθὼν τὰ περὶ Ἀβεννήρ, δεισας μὴ ὑπερέξει 10
 ἐκεῖνος αὐτοῦ, κατεῖπε μὲν πολλὰ τοῦ ἀνδρός πρὸς Δαβίδ, μὴ
 πέθων δὲ στέλλει λάθρα τὸν καλέσοντα τὸν Ἀβεννήρ ὡς ἐκ τοῦ
 Δαβίδ· κἀκεῖνος ἀνέστρεψε. καὶ ὑπαντήσας αὐτῷ Ἰωάβ, καὶ
 ὡς τι μυστικώτερον αὐτῷ διαλεξόμενος, πόρρω τῶν οἰκίων ἀπα-
 γαγὼν αὐτὸν κτείνει, ξίφει πατάξας ὑπὸ λαγύνα. Δαβίδ δὲ 15
 P I 72 τοῦτο μαθὼν ἤλγησε σφόδρα καὶ τῷ τὸν ἄνδρα κτείναντι κατη-
 ράσατο, καὶ ἐθρήνησε τὸν θανόντα καὶ φιλοτιμῶς ἐνεταφίασεν.
 Ἰεβοσθὲ δὲ μετὰ μικρὸν ἐπιβουλεύεις ἐσφάγη κοιμώμενος. καὶ
 οἱ τοῦτον ἀνελόντες, δύο ὄντες, τὴν κεφαλὴν λαβόντες αὐτοῦ τῷ
 Δαβίδ ἀπέκόμισαν. ὁ δὲ οὐ μόνον μὴ κεχαρισμένα προῦξαι αὐτῷ 20
 τοὺς ἄνδρας ἠγήσατο, ἀλλὰ καὶ ἀναιρεθῆναι προσέταξε, δίκαιος
 τοῦ φόνου πραττόμενος. εἶτα πᾶς Ἰσραὴλ πορεύεται πρὸς Δαβίδ,
 καὶ χροῖουσιν αὐτὸν εἰς βασιλεία πασῶν τῶν φυλῶν. ἦν δὲ τρια-

15 αὐτὸν om A.

20 πράξειν A.

ad Davidem deficiendi. David, missis ad Iebosthem legatis uxorem suam Melcholem repetitum, obtinet ut ea sibi a marito, cui viro exsulante a Saule desponsa fuerat, avulsa remitteretur. interim Abener cum senioribus populi et centurionibus agit ut ad Davidem se conferrent. quo haud gravatim ab omnibus impetrato, ad Davidem fide utrinque iureiurando firmata profectus, cupideque exceptus, ad convocandum populum abit, ut David ab omnibus rex consalutaretur. Ioabus autem Chebronem profectus, Abeneris defectione cognita, cum virum apud Davidem multis criminibus obiectis frustra calumniatus esset, clam nomine Davidis arcessendum curat. reversum et longius a suis, tanquam arcani quid cum eo acturus, seductum pugione in ilia impacto perimit. quae res ingenti moerore Davidem affecit, adeo ut diras ultrices interfectori imprecaretur, et mortui exsequias magno cum luctu honorifice celebraret. paulo post Iebosthes per insidias dormiens occiditur, eiusque caput a duobus, qui facinus id perpetrarant, Davidi affertur. is vero adeo gratiam eis non habendam esse pensuit, ut supplicio affici iuberet ob caedem domini. deinde omnes Israelitae ad Davidem se conferunt, eumque regem omnium tribuum unguunt. Iudaicae tribus regnum

κονταέτης Δαβιδ ὅτε ἐπὶ τὸν Ἰούδαν ἔβασλευσεν, καὶ ἤρξεν ἐν Χεβρών τῆς τοῦ Ἰούδα μόνης φυλῆς ἐνιαυτοὺς ἐπτά, τριάκοντα δὲ καὶ τρεῖς τοῦ παντός Ἰσραήλ. B

2. Ἀπῆρε δ' ἐκ Χεβρών αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ 5 παραγέγονεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατῴκουν δὲ τότε τὴν πόλιν καὶ τὴν γῆν ἐκείνην Ἰεβουσαῖοι, ὅθεν Ἰεβοῦς ἐκαλεῖτο ἡ πόλις· Χαναανοῖς δ' ἦσαν κατὰ γένος προσήκοντες. οἱ τοὺς τυφλοὺς καὶ χωλοὺς καὶ ἄλλως πεπηρωμένους στήσαντες ἐπὶ τῶν ἐπάλλξων W I 49 ἐπὶ χλεύῃ, μὴ παραχωρεῖν αὐτοὺς ἔλεγον τῷ Δαβιδ τῆς εἰς τὴν 10 πόλιν εἰσόδου. ὀργισθεῖς δὲ διὰ ταῦτα Δαβιδ πολιορκία τὴν πόλιν εἶλε, καὶ τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκείθεν ὠσάμενος καὶ ἀνοικοδομήσας αὐτὴν εἰς ὄνομα οἰκεῖον πόλιν Δαβιδ ἐπωνόμασεν, ἐπὶ Ἀβραὰμ Σόλυμα καλουμένην. καὶ διέτριβεν ἐν αὐτῇ βασιλεία δομησάμενος. ἐγένοντο δὲ ἔτι παῖδες αὐτῷ ἐκ γυναικῶν πλείονων C 15 καὶ παλλακῶν. καὶ οἱ ἄλλόφυλοι ἐστράτευσαν κατὰ τοῦ Δαβιδ, ὃ δὲ τοῦ Θεοῦ ἐπινεύσαντος ἔξισι κατ' αὐτῶν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς καὶ νικῆ. οἱ δὲ πολλοὶ πλείους συναθροισθέντες πάλιν ἐπήρσαν. ἐρομένου δὲ καὶ αὐθις τὸν Θεὸν τοῦ Δαβιδ, ἐν τοῖς ἄλλοις τοῦ Κλαυθμῶνος προδέταξεν ὁ Θεὸς ἀλλέεισθαι σὺν τῇ 20 στρατιᾷ, καὶ μὴ ἄλλως προσβάλλειν τοῖς ἐναντίοις πρὶν ἢ τὴν ἄλση σαλεύεσθαι ἄρξωνται. καὶ οὕτω ποιήσας τρέπει τοὺς πολέμους, καὶ ἄχρι τῶν ὄριων αὐτῶν διώκων αὐτοὺς ἔκτεινε. μετὰ ταῦτα συνεκάλεσε Δαβιδ τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας καὶ ἅπαντα τὸν

22 αὐτῶν om A.

Fontes. Cap. 2. Iosephi Ant. 7 3—5. Regum 2 5—9.

suscepit David anno aetatis trigesimo, eique soli Chebrone annos septem imperavit, genti vero universae tres et triginta.

2. Regno confirmato Chebrone cum suis Hierosolyma proficiscitur. Iebusasi tum urbem illam et terram tenebant, cognati Chanaanais, a quibus ipsa etiam urbs Iebus appellabatur. ii caecis et claudis aliisque mutilatis ad propugnacula per derisum collocatis, eos ajunt urbis ingressu Davidem prohibituos. quo ludibrio commotus David urbem obsidione capit et Iebusaeis inde pulsus instaurat ac de suo nomine Davidis urbem vocat, cum Abrahami temporibus Solyma diceretur; constructaque regia ibi habitat. liberos e pluribus uxoribus et concubinis suscipit. alienigenas bellum inferentes dei nutu cum suis copiis egressus vincit. qui cum exercitu longe maiori reparato denuo adessent, David oraculo consulto in lucis Luctus considerare iubetur cum exercitu, neque prius hostes aggredi quam luci agitari coepissent. paret David, hostes fundit et usque ad fines ipsorum caedibus persequitur. post haec sacerdotes et Levitas omnemque populum Cariathiarim convocat, arcam-

λαδὸν εἰς Καριωθιαρεῖμ. καὶ ἐπεβίβασαν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν
 D κυρίου ἐφ' ἄμαξαν καινὴν, κατὰγοντες αὐτὴν εἰς Ἱεροσόλυμα.
 καὶ ὁ λαὸς καὶ ὁ βασιλεὺς ἦδον ἔμπροσθεν αὐτῆς πορευόμενοι.
 ἀνατραπήναι δὲ κινδυνεύουσης τῆς κιβωτοῦ, Ὄζαν ὁ υἱὸς τοῦ
 Ἀμιναδάβ ἐκτείνας τὴν χεῖρα κατέσχευ αὐτὴν καὶ ἐπιστήριξε μὴ 5
 πεσεῖν. Ἐνῆσκει οὖν αὐτίκα, ὀργισθέντος τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤψατο
 τῆς κιβωτοῦ, ἐπεὶ μὴ ἔρωτο· καὶ ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐντεῦθεν
 Διακοπή. καὶ ἠδολαβήθη Δαβὶδ εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν πόλιν τὴν
 κιβωτὸν, κατέθετο δὲ αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Ἀβεδδαρά Δευίτου
 ἀνδρός· καὶ ἦν ἐκεῖ τρεῖς μῆνας, καὶ ἀπήλυσεν ὁ οἶκος τοῦ 10
 ἀνδρός ἐκεῖνον πολλῶν ἀγαθῶν. καὶ ἀκούσας Δαβὶδ μετεκό-
 μισεν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν εἰς τὴν πόλιν τὴν ἑαυτοῦ, ἐπὶ χορῶν
 P I 73 προαγόντων. καὶ αὐτὸς τὴν κινύραν ἔκρουε καὶ ἐχόρευε παίζων.
 ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ὀρχούμενον καὶ σκιρτῶντα ἡ γυνὴ αὐτοῦ Μελχὼλ
 ἐμίμνητο αὐτῷ ὡς ἀσχημονοῦντι· ὁ δὲ οὐκ αἰδέεσθαι εἶπεν, ἐπεὶ 15
 μὴ ἀσχημοσύνη ταῦτα, γινόμενα εἰς Θεόν. εἰσήνεγκαν δὲ τὴν
 κιβωτὸν καὶ κατέθετο εἰς τὴν σκηνὴν ἣν ἐπήξεν αὐτῇ ὁ Δαβὶδ.
 εἶτα οἶκον δομήσασθαι τῇ κιβωτῷ ἠβουλήθη. καὶ ὁ Θεὸς τῷ
 προφῆτῃ Νάθαν ἐντέλλεται εἰπεῖν τῷ Δαβὶδ ὅτι “οὐ σὺ οἰκοδο-
 μήσεις μοι οἶκον, ἀλλ' ὁ υἱὸς σου, ὃς σοῦ θανόντος τὴν βασι- 20
 λείαν σου διαδέξεται.” ταῦτα τοῦ προφήτου τῷ Δαβὶδ ἀπαγ-
 γειλαντος ἐκεῖνος εἰς εὐχαριστίαν ἐτρόπετο. καὶ μετὰ ταῦτα
 ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους καὶ κατετροπώσατο αὐτοὺς καὶ τοὺς

1 οἶ, om A. 4 ὁ ζ' ἄν A. Ὁζά (cod. Alex. ἀζζά) LXX, Ὁζᾶς
 Iosephus. 5 ἀμιναδάμ A, ut p. 99 v. 21. ἀπιστήριξε A.
 10 ἐκεῖ τρεῖς μῆνας] ἐπὶ μῆνας τρεῖς A.

que in currum novum sublatam sacerdotes Hierosolyma advehunt, populo et rege cum cantu antecedentibus. quae cum in periculo esset ne everteretur, Ozan filius Aminadabi extenta manu eam tenens a lapsu defendit, iratoque deo, quod homo profanus eam contrectasset, statim moritur. unde locus ille Diacopes nomen obtinuit. veritus itaque David in urbem introducere arcam, domi Abeddarae Levitae deposuit: apud quem tres menses mansit, ac viri illius domus multis bonis affecta est. quo David audito eam in urbem suam transfert, septem coetibus praecedentibus, cinnynam ipse pulsans et ludibundus saltans. quem Melchol uxor saltantem et exultantem conspicata, ut indecore se gerentem increpat. at ipse eius facti non pudere se ait, neque indecora esse illa, ut quae ad dei honorem referrentur. sic arcam intulerunt et in tabernaculo, quod David in eum usum erexerat, collocarunt. caeterum aedem illi exstructuram Nathan propheta iussu dei deterrens “non tu” inquit “aedem mihi construes, sed filius tuus, qui regnum te mortuo suscepturus est.” his David a propheta nuntiatis ad gratiarum actionem conversus est. post alienigenas eorumque socios caedit fugatque et

συνμάχους αὐτῶν, καὶ τὴν Συρίαν ὑπόφορον ἐποιήσατο, φρουρὰν B
 ἐν Δαμασκῷ καταστήσας. καὶ ἐν τῷ ἐπαναζευγνύειν ἐπάταξε
 τὴν Ἰδομαίαν, καὶ ἐγένοντο πάντες Ἰδομαῖοι δοῦλοι τῷ Δαβίδ.
 μνησθεῖς δὲ ὁ Δαβίδ τῶν πρὸς Ἰωνάθαν τὸν τοῦ Σαουλ συν-
 5 θηκῶν, ἐζήτησεν εἴ τις ἐκ τοῦ γένους τοῦ Σαουλ ὑπολλελειπται·
 καὶ μαθὼν περιεῖναι τοῦ Ἰωνάθαν υἱὸν βεβλαμμένον τοὺς πόδας,
 Μεμφιβοσθὲ κελημένον, μετεκαλλέσατο αὐτὸν καὶ ἐχαρίσατο τὴν
 τοῦ πάππου πᾶσαν ὑπαρξίν τῷ ἀνδρὶ, καὶ ὁμοδαιτον ἐαυτῷ διό-
 10 μιν· ὧν ἐνὶ Σιβὰ καλουμένῳ ἐπιτροπεύειν τῶν δέδωρημένων τῷ
 αὐτοῦ κυρίῳ ἐπέτρεψε καὶ προσάγειν ἐκείνῳ τὴν ἐκεῖθεν ὠφέ-
 λειαν. ὁ δὲ Μεμφιβοσθὲ ἐν Ἱεροσολύμοις ᾤκει καὶ συνεισιτίατο C
 τῷ βασιλεῖ.

3. Κατὰ δὲ τὸν τότε χρόνον τέθνηκεν ὁ τῶν Ἀμμαιτιῶν
 15 βασιλεὺς φίλος ὧν τοῦ Δαβίδ, ἐπὶ υἱῷ Ἀννῶν, ὃς τὴν πατρικὴν
 ἀρχὴν διεδέξατο. ἐπεμψεν οὖν πρὸς Ἀννῶν ὁ Δαβίδ τοὺς παρη-
 γορήσοντας τὴν ἐπὶ τῷ πατρὶ λόπην αὐτοῦ καὶ τηρεῖν τὴν φιλίαν
 ἀπαγγελοῦντας καὶ ἐπ' αὐτῷ τὸν Δαβίδ. ὁ δὲ κατασκόπους ἐναι W I 50
 τοὺς πεμφθέντας ὑπειληφώς, ξυρήσας αὐτῶν παρὰ μέρος τοὺς
 20 πώγωνας καὶ περιτεμὼν τὰ ἡμίση τῶν ἐπωμίδων αὐτῶν, ἐξαπέ-
 στείλει τοὺς ἀνδρας. οὗς οὕτω διακειμένους ἰδὼν ὁ Δαβίδ τὸ
 τῆς στρατιᾶς ἀκμαϊότατον τῷ ἀρχιστρατήγῳ δούς Ἰωάβ κατὰ
 τῶν Ἀμμαιτιῶν ἐξαπέστειλε. καὶ συμβαλὼν ἐκείνοις ὁ Ἰωάβ D

5 alterum τοῦ om A. 9 ἐκτάς A. 15 τοῦ] τῷ A.
 17 αὐτῷ A. 19 ξυρήσας A.

Fontes. Cap. 3. Iosephi Ant. 7 6 et 7. Regum 2 10—12.

Syriam sibi vectigalem reddidit, praesidio Damasci collocato. in reditu
 item Idumaeos sternit, omnibus in servitutem redactis. deinde recor-
 datus icti cum Ionatha Saulis filio foederis, quaerit num quis ex eius
 familia superstes sit; cognitoque Ionathae filium Memphibosthem nomine
 captum pedibus superesse, arcessit hominem, omnes avitas opes ei donat,
 victu secum communi perpetuo uti iubet, paternis etiam servis ei tra-
 ditis. quorum unum Sibam procuratorem facit, ut proventus fundorum,
 quos herus dono acceperat, colligeret. sic Memphibosthes Hierosolymis
 habitat, mensaque regia fruitur.

3. Sub id tempus Ammanitarum rex Davidis amicus moritur,
 Annone filio relicto patrii regni successore. ad eum David legatos
 mittit qui luctum eius consolarentur, simulque nuntiarent Davidem ami-
 citiam erga illum quoque conservaturum. at ille exploratores esse lega-
 tos suspicatus, rasis ex parte barbibus eorum et semisse palliorum prae-
 secto dimittit homines. quos cum sic affectos David videret, Iobabum
 tradita validissima parte copiarum contra Ammanitas mittit: qui com-

αυτούς τε καὶ τοὺς συμμάχους Σύρους ἤττ᾽· καὶ τρέπονται εἰς
φυγὴν. οἱ δὲ καὶ πάλιν συμμάχους προσειληφότες πρὸς πόλεμον
ᾤσταν. καὶ ὁ Δαβὶδ σὺν πάσῃ τῇ στρατιᾷ συμβαλὼν αὐτοῖς
πολλοὺς μὲν ἀνείλεν, ὁ δ' ἐξάρχων τῆς τῶν ἐναντίων δυνάμεως
Σωβὰκ τρωθεὶς καιρῶς ἐν τῷ πολέμῳ τέθνηκεν ἐκ τοῦ τραύ- 5
ματος. οἱ σύμμαχοι δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν, Σύροι ὄντες ἐκ Μεσο-
ποταμίας, ἐαυτοὺς παρέδωκαν τῷ Δαβίδ. αὐθις δὲ τὸν Ἰωὰβ
ἐκπέμπομε κατὰ τῶν Ἀμμανιτῶν· ὃς συγκλείσας αὐτοὺς εἰς τὴν

P I 74 τῆς χώρας αὐτῶν μητρόπολιν ἐπολιόρκει.

Δαβὶδ δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις διάγων καὶ ἐκ τῶν βασιλείων 10
ιδῶν γυναῖκα κατ' οἶκον λοουμένην, Βηρσαβιὲ καλουμένην,
ἠράσθη αὐτῆς. καὶ μεταστειλόμενος τὴν γυναῖκα ἐμίγη αὐτῇ.
συλλαβοῦσα δὲ τῷ βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα ἐδήλωσεν. ὁ δὲ τὸν
ἄνδρα αὐτῆς ἐκ τῆς πολιορκίας ἐκάλεσεν, Οὐρίαν ὀνομασμένον,
καὶ ἐρωτήσας περὶ τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐκ τοῦ δέλπου αὐτῷ 15
παρασχῶν, εἶδ' τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν. ὁ δὲ οὐκ
ἀπήλθε, μὴ δίκαιον εἶναι φήσας τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς συστρα-
τιώτας ταλαιπωρεῖσθαι ἐν τῇ παρεμβολῇ, αὐτὸν δὲ μετὰ τῆς
γυναικὸς συνεννάεσθαι. πάλιν δὲ τοῦ βασιλέως προτροπομένου
αὐτὸν οἴκαδε ἀπελθεῖν, καὶ δεξιωσαμένου αὐτὸν προπόσειεν, ὡς 20
καὶ εἰς μέθην σχεδὸν προαχθῆναι, ἐκεῖνος πρὸ τῶν θυρῶν τῶν
B βασιλείων κατέδαρθεν. ἀπέστειλεν οὖν πάλιν εἰς τὸ στρατόπεδον
τὸν Οὐρίαν ὁ βασιλεὺς, γραφὴν αὐτῷ ἐγχειρίσας πρὸς Ἰωὰβ

1 καὶ τρ. ε. φυγὴν om A. 3 ἴεσαν A. 14 τῆς πολιορκίας]
τοῦ πολέμου A. 21 μέθην] μέσην A. 23 γρ. α. ἐγχειρίσας A,
καὶ γρ. α. ἐγχειρίζει PW.

misso praelio et ipsos et foederatos eorum Syros vincit. illi post fugam
denuo adscitis sociis bellum redintegrant. tum David cum toto exercitu
eos adortus multos caedit, Sobacum hostilium legionum ducem graviter
vulnerat: quo ex illo vulnere mortuo, Syri ex Mesopotamia socii Amma-
nitarum deditionem faciunt. David Ioabum rursus contra Ammanitas
mittit; qui eos in illius terrae metropolim compulsos obsidet.

David Hierosolymis degens, cum e regia mulierem nomine Bersaben
domi lavantem conspexisset, cum illa arcessita rem habet, quae cum se
esse gravidam regi indicasset, Uriam (sic enim maritus eius vocabatur)
ab obsidione avocatur, et de exercitu percontatus, missis de cena ferculis,
domum ire iubet. verum ille non abit: neque enim decere, cum dux et
commilitones in castris aerumnas ferant, se cum uxore concumbere.
rege iterum hortante ut domum iret, et poculis fere usque ad ebria-
tatem urgente, ille pro regiae foribus somnum capit. itaque Uriam in
castra remittit rex, traditis ad Ioabum litteris, quibus ille iubebatur

ἐντελλομένην στήσαι τὸν Οὐρίαν ἐνθα τῶν πολεμίων τὸ θυμα-
 χώτατον, καὶ ἀποστραφῆναι τοὺς σὸν αὐτῷ, μόνον λιπόντας
 ἐκεῖ, ἵν' οὕτως ἀναιρεθῆ. καὶ γέγονε κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως
 ἐπιτάγμα, καὶ ὁ Οὐρίας ἀπέθανεν. ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἐπένησεν
 5 ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ, παυσαμένην δὲ τοῦ πένθους ὁ Δαβὶδ ἔλαβεν αὐ-
 τήν εἰς γυναῖκα· καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν. ὁ δὲ θεὸς ὠργίσθη,
 καὶ τὸν Νάθαν ἔστειλε πρὸς Δαβὶδ. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα
 ἐλθὼν ἔφη "ὄνο ἦσαν ἄνδρες, ὁ μὲν ἔχων ποιμνία καὶ βουκόλια,
 ὁ δὲ μίαν ἀμνάδα ἐκέκτητο. ξενιωθέντος δὲ τινος τῷ πλουσίῳ,
 10 οὐκ ἐκ τῶν οἰκείων ἔθυσεν, ἀλλὰ τὴν μίαν λαβῶν ἀμνάδα τοῦ C
 πένητος ἔσφαξε καὶ τὸν φίλον εἰστίασεν." καὶ ὁ Δαβὶδ τὸν
 τοῦτο ποιήσωντα τὴν μὲν ἀμνάδα εἰς τετραπλοῦν ἀποδοῦναι,
 ἐκείνον δὲ θανεῖν κατεδίκασε. Νάθαν δὲ "καθ' ἑαυτοῦ τὴν
 ψῆφον" εἶπεν "ἐξήνεγκας ὧ βασιλεῦ· σὺ γὰρ εἶ ὁ εἰργασμένος
 15 τουτὶ τὸ ἀνόμημα." καὶ τὴν μοιχείαν αὐτῷ καὶ τὸν φόνον κατέ-
 λεγε, καὶ τὴν διὰ ταῦτα ὀργὴν τοῦ θεοῦ, καὶ ὅσα πέσειται προ-
 κατήγγειλε, θανεῖσθαι δὲ καὶ τὸν υἱὸν τὸν ἐκ τῆς μοιχείας αὐτῷ
 γεννηθέντα. ὁ δὲ Δαβὶδ "ἡμάρτηκα τῷ κυρίῳ" περιπαθῶς
 ἀνεβόησε, καὶ ὁ Νάθαν παραβιβασθῆναι αὐτῷ παρὰ τοῦ θεοῦ
 20 τὸ ἁμάρτημα ἀπεκρίνατο. ἐνόσει μετέπειτα ὁ ἐκ τῆς Βηρσαβέ
 γεννηθεὶς. καὶ ἤλγει σφόδρα Δαβὶδ, ἐφ' ἡμέραν τε ἐβδόμη D
 ἀπόσιτος ἦν καὶ μελανεμιονήσας, καὶ ἐπὶ σάκκου πεσὼν ἐδέετο
 τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ παιδός. τῇ δὲ ἐβδόμῃ τέθνηκε ὁ
 μὲν παῖς, αὐτὸς δὲ τοῦτο μαθὼν ἐξανίσταται καὶ λουσάμενος

5 αὐτὴν ἔλαβεν A.

14 ψῆφον ἤνεγκας βασιλεῦ A.

statuere Uriam qua pugna esset asperrima, deserique ibi solum, redu-
 ctis caeteris, ut ita perimeretur. fiunt iussa regis, Urias occiditur,
 ab uxore lugetur; finitoque luctu mulier Davidi nubit ac filiam parit.
 ob hoc facinus iratus deus Nathanem ad Davidem mittit, qui cum rege
 congressus, hunc in modum locutus est. "duo viri fuerunt, quorum
 alter greges et armenta habuit, alter unam duntaxat agnam. cum autem
 hospes quidam ad divitem divertisset, non de suis immolavit, sed pau-
 peris agnam mactatam amico epulandam apposuit." ibi David eum qui
 id fecerit quadrupli et capitis condemnat. tum Nathan "contra te ipsum"
 inquit, "o rex, sententiam tulisti: tu enim id facinus edidisti," eique
 adulterium et caedem commemorat, et iram dei propter illa et clades
 imminentes denuntiat, atque inter caetera mortem filii ex adulterio
 geniti. David se peccasse deo cum dolore exclamat, Nathan vero deum
 eius peccatum ab illo removisse respondet. post haec natus ex Bersabe
 filius aegrotat: David magno dolore affectus ad septimum diem cibo ab-
 stinet, pullaque veste indutus et in sacco iacens deum pro vita pueri
 deprecatur. septimo die puer moritur: quo ille cognito surgit, lavat,

Zonarae Annales.

9

καὶ μεταμφιασάμενος τῷ θεῷ ἠδ' ἠγαθήνησε καὶ τράπεζαν αὐτῷ
 W I 51 ἔτοιμασθῆναι ἐκέλευσεν. ὡς δ' ἰθαυμάζων ἐπὶ τοῖς γενομένοις οἱ
 τοῦ βασιλέως θεράποντες, ἐκείνος "ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδός"
 εἶπεν, "ἐπιζῶν παρακληθῆσεσθαι τὸν θεόν, ἐταπείνουν ἑαυτὸν
 καὶ ἰκέτεον," ἥδη δὲ θανόντος εἰς μάτην τὴν λύπην καὶ τὴν 5
 P I 75 περὶ ἐκείνου γίνεσθαι δέσιν. ἔτι δὲ ἔτεκε Βηρσαβέε τῷ Δαβὶδ
 υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Σολομῶντα.

Ἰωὰβ δὲ πολιορκῶν τοὺς Ἀμμωνίτας ἐν στενῷ κομιδῇ τὴν
 ἄλωσιν εἶχε τῆς πόλεως, καὶ δηλοῖ τοῦτο τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ
 ἀπῆλθεν ἐκεῖ καὶ τὴν πόλιν παρέλαβε καὶ εἰς διαρπαγὴν τῇ 10
 στρατιᾷ ἀφῆκεν αὐτήν, τὸν δὲ τοῦ βασιλέως αὐτῆς στέφανον
 αὐτὸς λαβὼν ἐφόρει, ἔλκοντα χρυσοῦ τάλαντον καὶ λίθον ἔχοντα
 τῶν πολυτίμων· τὸ δὲ τῆς πόλεως πλήθος διέφθειρεν. οὕτως
 δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσι πεποίηκε τῶν Ἀμμωνιτῶν. καὶ εἰς
 Ἱερουσαλήμ ἐπανέβησεν. 15

4. Ἦν δὲ τῷ Δαβὶδ θυγάτηρ Θάμαρ ὀνομασμένη, ὁμο-
 μήτριος ἀδελφὴ τῷ Ἀβσαλῶμ· ταύτης ἦρα Ἀμων ὁ πρωτότοκος
 B υἱὸς τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἦν ὁ ἔρως πολλὸς ὡς καὶ νοσῆσαι τὸν ἐρῶντα.
 ἀφικόμενου δὲ τοῦ πατρὸς πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, ἤξιωσεν αὐτὸν
 παραγενέσθαι τὴν Θάμαρ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ· ὁ δὲ κατένευσεν. 20
 ἦκεν οὖν ἡ Θάμαρ καὶ ἠτολίμασεν αὐτῷ κολλυριδας. ὁ δὲ πάντας
 ἐξέπεμψε, μόνην δὲ τὴν ἀδελφὴν ὑπηρετήσεσθαι ἤξιον αὐτῷ.
 τῆς δὲ κόρης μόνης περιλειφθείσης βιάζεται αὐτήν, καὶ διακο-

1 τς post θεῷ add A. 3 ἔτι μὲν A, μὲν ἔτι PW. 13 διέ-
 φθειρεν' A Iosephus, διέφθειρεν PW.

Fontes. Cap. 4. Iosephi Ant. 7 8 et 9. Regum 2 13—16.

veste mutata gratias deo agit, et mensam parari sibi iubet. quae regis ministris admirantibus, David "vivente" inquit "puero spem habebam exorandi dei, meque humilem ac supplicem praebebam; nunc illo mortuo et moeror et preces pro illo fuerint irritae." sed Bersabe alium Davidi filium parit, quem Salomonem nominavit.

Interea Iobab Ammanitas in extremas obsidionis angustias esse redactos regi significat. qui eo profectus urbem capit et militibus diripiendam donat; sed coronam regis auream, talenti pondere, gemma pretiosa praeditam, ipse gestandam sibi sumit; urbanam multitudinem trucidat, aliisque oppidis eodem modo tractatis Hierosolyma regreditur.

4. Habebat autem David filiam Thamarem, uterinam Absalonis sororem. eam primogenitus Davidis filius Amnon vehementer deperibat, adeo ut ex amore ipsa morbum incideret. decumbentem pater invidit: orat ille ut Thamarem mittat, quo sibi ministret. annuit pater: venit puella, placentas ei parat. Amnon omnes discedere iubet, solamque sororem sibi ministrare. tum puellam solam nactus vi stuprat; et con-

ρήσας αὐτὴν μῖσος αὐτίκα ἔσχεν ἀντίθετον τοῦ πρὶν ἔρωτος,
καὶ ἀπιέναι παραχρῆμα ἐκέλευε, καὶ κελύει τῷ οἰκέτῃ αὐτὴν
ἐκβαλεῖν. κείνη δὲ διὰ τε τὴν βίαν καὶ τὴν ὕβριν περιαλγῆσασα
διαρρηγνῦσι τὸν χιτῶνα, καὶ κόνιν καταπάσσομένη τῆς κεφαλῆς
5 ἐπορεύετο Θρηνοῦσα. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῆς Ἀβεσαλώμ ἠσυχάσαι
αὐτῇ συνεβούλευσεν, ἐμηνία δὲ τῷ Ἀμνὼν διὰ τὴν ἀδελφὴν. C
ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὸ συμβῆν ἤχθετο μὲν, λυπῆσαι δὲ τὸν
Ἀμνὼν οὐκ ἤθελεν ὅτι πρωτότοκος ἦν αὐτῷ. διειρηδὸς δὲ
παρελθούσης κείρειν ἔμελλεν ἄρτι τὰ ἴδια πρόβατα ὁ Ἀβεσαλώμ,
10 καὶ εἰς πότον τοὺς ἀδελφὸς συνεκάλεσεν. ἐντεταλατο δὲ τοῖς
ὑπηρετουμένοις αὐτῷ, προχωροῦντος τοῦ πότου πατάξαι τὸν
Ἀμνὼν καὶ ἀποκτείνειν. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ παῖδες Ἀβεσαλώμ.
ἰδόντες δὲ οἱ λοιποὶ τοῦ βασιλέως υἱοὶ τὸ γενόμενον ἔφυγον.
ᾠδήμης δὲ προελθούσης ὡς ἔκτεινε πάντας τοὺς τοῦ βασιλέως υἱοὺς
15 ὁ Ἀβεσαλώμ, διέρρηξε τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ ὁ Δαβὶδ καὶ ἔπεσεν
ἐπὶ τὴν γῆν Θρηνῶν. ἐν τοσοῦτῳ δ' ἤκασιν οἱ τοῦ βασιλέως υἱοὶ
καὶ τὸν φόνον τοῦ Ἀμνὼν πενθοῦντες ἀπήγγειλαν. Ἀβεσαλώμ D
δὲ ἀπέδρα πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρός, τὸν βασιλέα τῆς
Γέθ, καὶ ἐπὶ τριετίαν ἦν διάγων ἐκεῖ. τῆς βραγῆς δὲ τῷ χρόνῳ
20 λωφησάσης καταλλαγῆναι τὸν βασιλέα τῷ Ἀβεσαλώμ ὁ Ἰωάβ
ἐσοφίσατο. γύναιον γάρ τι παρεσκεύασεν ὡς πενθοῦν τῷ βασιλεῖ
προσελθεῖν καὶ ἀποδύρεσθαι, ὅτι δύο παίδων ὄντων αὐτῇ, καὶ

4 κατακασσομένη A, κατακασσαμένη PW. 5 αὐτῆς om A.
6 ἐμηνία δὲ τῷ A, ἐμηνίθη δὲ PW. 9 πρόβατα] ποιμένα A.
15 prius ὁ add A. 16 τὴν add A et Ios. 19 Γέθ]
immo Γιδσοῦρ, secundum LXX et Iosophum. 20 ἐσοφίσατο
Ἰωάβ A.

festim ardens ille amor in par odium convertitur: ac statim illam disce-
dere et a famulo eici iubet. Illa et raptus et contumelias dolore tuni-
cam rumpit et pulvere consperso capite plorans abit. Absalon sororem
quietam esse iubet, pertinaci contra Ammonem ira aestuans. nam rex
etsi facinus illud iniquo ferebat animo, filium tamen, quod primogenitus
esset, contristare nolēbat. elapso biennio suas oves tonsurus Absalon
fratres ad comissionem convocat, mandato prius ministris dato ut gli-
scentē computatione Ammonem trucidarent. parent illi: quo viso reli-
qui regii filii fugiunt; ortoque rumore omnes eos ab Absalone caesos,
David vestes suas lacerat et humi stratus lamentatur. interea caeteri
veniens, Ammonis caedem moesti nuntiantes. Absalon ad maternum
avum Gethae regem confugit, et triennium ibi commoratur. regis ira
spatio temporis paulo remissiore facta, Iobus Absaloni regem huiusmodi
commento reconciliare nititur. subornat mulierculam quae lugubri specie
regem adeat, conquerens duos sibi fuisse filios quorum unus alterum

ἑταίρου τὸν ἕτερον κτείναντος, οἱ συγγενεῖς ἀνελεῖν ζητοῦσι τὸν περιόντα διὰ τὸν φόρον τοῦ ἀδελφοῦ· καὶ δέεσθαι τοῦ βασιλέως χαρίσασθαι αὐτῇ τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν. ἡ μὲν οὖν προσελθούσα τῷ βασιλεῖ περιπαθῶς εἶπε ταῦτα, ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν ζωὴν

P I 76 αὐτῇ χαρίσασθαι τοῦ παιδὸς ἐπηγγελάτο. καὶ ἡ γυνὴ χάριτας 5 ὠμολόγει αὐτῷ· “ἵνα δ’ ἐλέγγων εἴη μοι τῶν ὑπεσχημένων” εἶπε, “πρῶτος αὐτὸς τῷ οἰκείῳ νιῷ διαλλάγηθι, καὶ μὴ τῷ φόρῳ τοῦ παρὰ γνώμην σου θανόντος νιοῦ προσθήσεις ἐκούσιον ἕτερον.” συνῆκεν ὁ βασιλεὺς σκῆψιν εἶναι τοὺς λόγους τῆς γυναικός, καὶ τούτους σοφισθῆναι παρ’ Ἰωάβ, καὶ κατάγειν αὐτῷ 10
W I 52 ἐπέτρεψε τὸν Ἀβεσαλώμ. καὶ πορευθεὶς Ἰωάβ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ· εἰς ὅσιν δ’ ἔλθεῖν οὐ συγκεχώρητο τῷ πατρί.

Μετὰ δὲ ταῦτα κατηλλάγη ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀβεσαλώμ, καὶ κυλλῆσας αὐτὸν συγγνώμην αἰτήσαντι δέδωκε καὶ ἀμνηστίαν τοῦ ἀμαρτήματος ἐπηγγελάτο. ἵππους δὲ καὶ ἄρματα προσκτησά- 15
B μενος ὁ Ἀβεσαλώμ καὶ πολλοὺς ὄπαδούς, καθ’ ἑκάστην ἀπήει πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ πρὸς χάριν τοῖς πλήθεσιν ὁμιλῶν, εὐνοεῖν αὐτῷ πολλοὺς παρεσκεύασεν. ἤδη δὲ τετραετίας παραρρυσίσης μετὰ τὴν κάθοδον σκῆπτεται θυσίας χάριν εἰς Χεβρὼν ἀπελθεῖν, ὡς εὐχὴν τοῦτο πεποιηκῶς τυγχάνων ἐν τῇ φυγῇ· καὶ ἀφελθῆ 20 πρὸς τοῦ πατρὸς. ἀπελθὼν δὲ πρὸς πολλοὺς διεπέμψατο, καὶ πλείστοι πρὸς αὐτὸν συνερρόησαν, πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ Ἀχιτόφελ ὁ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ σύμβουλος. καὶ ὑπὸ πάντων

8 σου om A.

11 Ἰωάβ om A.

16 ὁ om A.

ἀπίη A.

occiderit: nunc cognatos superstitem ad caedem quaerere ob parricidium: orare igitur regem ut salutem filii sibi condonet. illa haec apud regem perquam dolenter exponit: rex filii salutem illi se donaturum pollicetur. tum mulier gratias agit, “sed ut pignus” inquit “habeam promissi tui, tu ipse, o rex, in primis tuo filio reconciliare, neque cum caede filii te invito facta voluntariam coniunxeris.” animadvertit rex commentum esse preces mulieris Ioabo auctore excogitatum, eique Absalonis reducendi dat potestatem. Ioabus igitur eum Hierosolyma reducit, ea tamen condicione ut ne in conspectum patris veniret.

Postea rex Absaloni reconciliatus eum ad se vocat, petentique veniam dat et oblivionem iniuriae promittit. restitutus in integrum Absalon, equis curribus et multis satellitibus comparatis, regiam quotidie frequentat, populumque blandis alloquiis delinens multorum gratiam colligit. iam quattuor annis a reditu elapsis, fingit se religionis ergo Chebronem profecturum ad exsolvenda vota quae in exsilio fecisset. annuit pater. ille digressus passim dimittit nuntios: plurimi ad illum confluant, ac praeter caeteros Achitophel, patri eius a consiliis. ita

βασιλεὺς ἀνεροήθη. τοῦτο γινός ὁ Δαβὶδ ἀπῆρε μετὰ τῶν περι
 αὐτὸν ἕξ Ἱερουσαλήμ· καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ ἐπὶ Σαουλ
 συνόντες αὐτῷ αὐθις αὐτῷ συνεξώρμησαν. ἠγγέλη δὲ καὶ Ἀχι- C
 τόφελ προσφρὲις τῷ Ἀβισαλώμ· ὃ καὶ τὸν φόβον αὐτῷ μέλιζονα
 5 καὶ πλείονα τὴν λύπην ἐποίησεν. ἐπεκαλεῖτο δὲ τὸν θεόν, καὶ
 τὴν κρίσιν ἐπὶ πῦσιν ἐκένω ἐπέτρεπε. Χουσί δ' ἐταῖρος ὢν τοῦ
 Δαβὶδ, κατὰ γνώμην αὐτοῦ ψευδαντομολεῖ πρὸς Ἀβισαλώμ.
 πρόσσεισι δὲ τῷ Δαβὶδ ἀπιόντι ὁ δοῦλος τοῦ Μεμφιβοσθὲ Σιβᾶ,
 ζεῦγος ἄγων ὄνων φερόντων τὰ ἐπιτήδεια, καὶ τοῦ δεσπότην
 10 κατηγορῶν ὡς μείναντος ἐν Ἱερουσόλοις καὶ προσδοκῶντος αὐτῷ
 τὴν βασιλείαν περιελεύσεσθαι, οἷα τοῦ πλήθους αἰρησομένου
 αὐτόν. ἠγανάκτησεν ἐπὶ τούτοις Δαβὶδ, καὶ πάντα ὅσα τῷ
 Μεμφιβοσθὲ πρὶν ἐδώρησατο τῷ Σιβᾶ ἐχαρίσατο. εἶτα ἐπεισὶν D
 αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Σεμεί, ἀνὴρ ἐκ τῆς συγγενείας Σαούλ,
 15 καὶ λίθους κατὰ τοῦ βασιλέως ἠκόντιζε καὶ κατηγορεῖτο αὐτῷ
 καὶ ἄνδρα αἱμάτων ἀνόμαζε καὶ παράνομον. τῶν δὲ μετὰ
 Δαβὶδ ὀρμώντων ἀνελεῖν τὸν Σεμεί ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀφῆκεν,
 εἰπὼν "κύριος εἶπεν αὐτῷ ταῦτα ποιεῖν, ἄφετε αὐτόν." καὶ
 ἐλθὼν εἰς τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ τοὺς μετ' αὐτοῦ κεκοπιακότας
 20 ἀνέψυξεν.

3 ἠγγέλη A. 4 post μέλιζονα A add στάσις. 13 σιβᾶ A
 qui paulo supra σιβᾶ: eo enim in codice nominum quorundam alias
 indeclinabilem casus nominativi et accusativi acuta syllaba finiun-
 tur, genitivi et dativi circumflexa; talia sunt ἀβδισό, ἡλιού, ἰηού,
 ἀσα, θερσα p. 89 sq. ed. Paris. aliam legem sequuntur ibidem
 ἀχιά, ἡλά, aliam ζαμβροή. 17 τῷ σεμεί A.

rex ab omnibus salutatur. hoc David cognito cum iis quos circum se
 habebat Hierosolyma egreditur, comitantibus etiam sexcentis illis quo-
 rum sub Saule opera usus fuerat: neque ulla res moerorem et metum
 eius magis auxit, quam Achitophelis transfugium. sed deum invocat et
 omnem illi eventum permittit. Chusus etiam Davidis amicus de illius
 sententia defectione simulata se ad Absalonem confert. inter profici-
 scendum occurrit Davidi Memphibosthis servus Siba, iugum asinorum
 agens commeatum ferentium, et herum accusans quod Hierosolymis
 maneret ac regnum populi suffragiis ad se rediturum esse exspectaret.
 ob quae indignatus David omnia quae Memphibosthi prius donarat
 Sibae largitur. post in itinere Semeis eum aggreditur, vir Saulis
 cognatus, lapides iactans contra regem et execrans illam et virum
 sanguinarium atque iniquum vocitans. ad quem perimendum David
 suos concitatos inhibuit, divinitus illi ea mandata esse asserens,
 itaque missum faciendum. ad Iordanem profectus ibi suos defatigatos
 refecit.

5. Ἀβεσαλώμ δὲ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐλθόντι
 πρὸς αὐτὸν τῷ Χουσι ἔφη "ἵνα τί ἐταῖρος ὢν τοῦ πατρὸς μου
 P I 77 πρὸς ἐμὲ ἦκεις ἐκείνον λεπιών;" ὁ δὲ "τῷ ἐκλελεγμένῳ παρὰ
 θεοῦ συνέσομαι" εἶπε, "καὶ συνένομοι τῷ ἡρετισμένῳ παρὰ
 παντὸς τοῦ λαοῦ." τί δὲ δεῖ πράττειν, τὸν Ἀχιτόφελ ἤρετο ὁ 5
 Ἀβεσαλώμ. καὶ ὃς συνεβούλευσε ταῖς τοῦ πατρὸς μίσγεσθαι
 παλλακαῖς, ἔν' οὕτω γνοῖεν πάντες ἄσπονδον εἶναι σοι τὴν ἔχθραν
 πρὸς τὸν πατέρα σου. καὶ ἐποίησε κατὰ τὴν συμβουλὴν ταύτην
 Ἀβεσαλώμ. αἰτήσαντος δὲ τοῦ Ἀχιτόφελ μυρίους ἄνδρας, ὡς
 ἂν αὐτίκα καταδιώξῃ ὄπισθεν τοῦ βασιλέως Δαβὶδ καὶ τῶν μετ' 10
 αὐτοῦ ἐκλελεγμένων ὄντων ὑπὸ τοῦ κόπου, καὶ τὸν μὲν πατόξῃ-
 τος δὲ ἐπιστρέψῃ, ὁ Ἀβεσαλώμ ἠρώτησε τὸν Χουσι περὶ τῆς
 B συμβουλῆς. ὁ δὲ οὐκ ἀγαθὴν αὐτὴν ἀπεφώνητο, λέγων ὡς
 "οὐκ ἠγνόηται σοι ἢ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἀνδρεία καὶ
 ἐμπειρία. δεῖν δὲ νομίζω ἐκ πάσης τῆς χώρας στρατιὰν συλλε- 15
 ξάμενον οὕτως αὐτόν σε κατὰ τοῦ πατρὸς ὀρμήσαι καὶ στρατη-
 γῆσαι τὸν πόλεμον, καὶ πάντως νικήσεις, πρὸς βραχεῖς μετὰ
 W I 53 παλλῶν συρρηγνύμενος." καὶ εἶπεν Ἀβεσαλώμ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
 "ἀγαθὴ ἢ βουλὴ Χουσι ὑπὲρ τὴν βουλὴν Ἀχιτόφελ." πάντα δὲ
 ταῦτα Χουσι τῷ Σαδώκ καὶ τῷ Ἀβιάθαρ τοῖς ἱερεῦσι δηλώσαι 20
 τῷ Δαβίδ ἐνετείλατο. οἱ δὲ ἐστάλκασι πρὸς Δαβίδ ἄνδρας τοὺς
 γνωριούντας αὐτῷ τὰ γενόμενα. ἀπηγγέλη δὲ τῷ Ἀβεσαλώμ

5 τὸν] τῷ Α.

6 μῆγασθαι Α.

10 καταδιώξει Α.

FONTES. Cap. 5. Iosephi Ant. 7 9—11. Regum 2 16—19.

5. Absalon autem ubi Hierosolyma pervenit, Chuso se accedenti "cur" inquit "patre, cui amicus es, deserto me convenis?" tum ille "divinitus" inquit "electo adero, et eum sequar qui totius populi consensu rex est declaratus." deinde quid agendum esset percontanti Absaloni respondet Achitophel constuprandas esse paternas concubinas, "ut omnes" inquit "intelligant irreconciliabiles esse tuas adversus patrem inimicitias." obtemperat ille consilio. sed cum idem decem milia virorum peteret, ut regem Davidem cum suis e vestigio persequeretur fatigatione enervatos, et illum quidem tolleret, hos autem reduceret, Absalon Chusum rogat quid de eo consilio ipsi videatur. respondet ille, non esse id bonum: "nec enim ignoras" inquit "patris tui et militum eius fortitudinem atque rei militaris usum. ego vero censeo e tota provincia colligendum exercitum, et ductu auspiciisque tuis patrem persequendum: vinces nimirum, cum multis in paucos facto impetu." Absalon caeterique his auditis Chusi consilium laudant, Achitophelis improbat. quae Chusus omnia per Sadocum et Abiatharem sacerdotes Davidi nuntiari iubet. mictunt illi viros qui haec regi significant. verum

περὶ τῶν ἀνδρῶν, καὶ καταδύωκεν αὐτούς. ὁ γνόντες ἐκείνοι προ- C
 σφεύγουσιν ἐν οἴκῳ τινός, καὶ εἰς φρέαρ καταδύντες ἐκρύβησάν τε
 καὶ ἔλαθον, καὶ τῷ Δαβὶδ ἐκείθεν ἐξελθόντες τὰ μηνυθέντα
 ἀπήγγειλαν. ὁ δὲ νυκτὸς σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ διέβη τὸν Ἰορδάνην. Ἀχιτόφελ μέντοι παρευδοκιμηθεὶς, καὶ γνοὺς ὅτι κακὰ συν-
 ἀντήσεται τῷ Ἀβεσαλώμ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀπήγατο.
 Ἀριθμήσας δὲ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὁ Δαβὶδ τετρακισχιλοὺς
 εἶρε. καὶ εἰς τρεῖς διέιλε μοίρας τὴν στρατιάν, ἐκάστη τε ἐπέ-
 στησε στρατηγόν· αὐτὸς δὲ συνεστρατεῦσαι παρὰ τῶν φίλων οὐ
 10 συγκαχώρητο, λεγόντων ὡς εἰ μετ' αὐτοῦ τραπέειν, πάσης ἐλπίδος
 ἐκλείπτουσιν, αὐτοῦ δὲ σωζομένου ἔτι σφίσι ἐλπίς περιλλέπειται.
 ἔπεμψεν οὖν τὸν λαὸν αὐτοῦ μαχησόμενον, καὶ παρεκάλει φεῖσα- D
 σθαι τοῦ Ἀβεσαλώμ εἰ νικήσειαν. μάχης δὲ συρραγέλης κρα-
 τοῦσιν οἱ τοῦ Δαβὶδ, καὶ τὸν Ἀβεσαλώμ ἐδίωκον φεύγοντα.
 15 φερόμενος δ' ἐφ' ἡμίονον, καὶ εἰς δρυμὸν εἰσελθὼν, δρυτὶ με-
 γάλῃ τῆς τριχῶς αὐτοῦ ἐμπλακείσης (ἔτρεφε γὰρ τὴν κόμην σφό-
 δρα πολλήν), ἀπηώρητο τῆς δρυός· ἡ δ' ἡμίονος παρελήλυθε.
 καὶ τις ἀρητημένον οὕτω τὸν Ἀβεσαλώμ θεασάμενος καταμηνύει
 τῷ Ἰωάβ. ὁ δὲ βέλεισιν αὐτὸν τρισὶ κατὰ τῆς καρδίας βάλων
 20 ἐθανάτωσε, καὶ τὸν τὴν νίκην ἀπαγγελοῦντα τῷ βασιλεῖ ἔξαπέ- P I 78
 στείλει. μηνυθείσης δὲ τῆς νίκης αὐτῷ, εἰ ζῆ ὁ υἱὸς ἐπυνθάνετο·
 ἀκούσας δὲ τεθνάναι αὐτόν, ἀπωδύρετο. ἔλθων δὲ πρὸς τὸν
 βασιλεῖα ὁ Ἰωάβ ἔπεισεν ὅς εἴπε παύσασθαι τοῦ θρηγῆν· παυσά-

1 καταδύωκεν A. 8 στρατιάν A, στραταίαν PW. 11 ἐλπίς]
 αὐτοῖς A.

Absalon cum id rescisset, eos persequitur. at illi, animadverso periculo, domum quandam ingressi in puteo delitebant; et deceptis persecutoribus rem omnem ad Davidem perferunt. ille nocte Iordanem transit. caeterum Achitophel tum aliam sibi praelatum aegre ferens, tum cladem Absalonis imminentem animo praevidens, domum abiit ac se suspendit.

David recensens exercitum quattuor milia virorum invenit, eumque trifariam partitur, cuique parti duce praeposito. verum amici cum interesse pugnae pati noluerunt, quod, si cum illo in fugam verterentur, omni spe destituti forent, incolumi vero spem adhuc reliquam habituri essent. populam igitur suam ad pugnam mittit, rogans ut parcerent Absaloni si vicissent. commisso praelio Davidici victores Absalonem mula fugientem persequuntur: qui nemas ingressus coma, quam densissimam alobat, magnae quercui implicita adhaesit, mula subter eum progressa. ita dependentem quidam conspicatus Ioabo rem nuntiat. is vero tribus spiculis in cor eius coniectis eum perimit, et victoriae nuntium ad Davidem mittit. qui audita victoria, num viveret filius percontatur, eiusque interitu cognito lamentatur. sed Ioabum regem aggressus suadet ut finito luctu se militum conspiciat

μενός τε καὶ τοῖς στρατιώταις ἐμφανισθεὶς ἐπήρσειεν αὐτούς. πάν-
 τες ὃ ὡς πρὶν αὐτῷ ὑπειάγησαν. καὶ ἀπελήλυθεν εἰς Ἱεροσό-
 λυμα· ἀπίοντι δὲ συνήντησε Σεμεὶ συγγνώμην αἰτῶν ἐφ' ὅσπερ
 ἡμάρτηκεν. ὃ δὲ κἀκεῖνῳ τὴν ἁμαρτίαν ὤμοσεν ἀφιέναι καὶ πᾶ- 5
 σὶ τοῖς εἰς αὐτὸν πλημμυλῆσασιν. ἀπήντησε δὲ καὶ ὁ Μεμφι-
 B βοσθῆ. καὶ ὁ βασιλεύς, τί δὴ ποτε μὴ τῆς φυγῆς αὐτῷ κεκοινώ-
 νηκεν, ἤρετο. ὃ δὲ τούτου τὸν Σιβὰ αἰτιώτατον ἔλεγε, μὴ
 ἐτοιμάσαντά οἱ τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον· αὐτὸν δὲ τὰς βάσεις ὄντα
 βεβλαμμένον μὴ οἶόν τ' εἶναι συνέπεσθαι· τὸν δὲ καὶ προσδια-
 βαλεῖν αὐτὸν κακούργως καὶ καταπνέσασθαι. πρὸς ταῦτα Δαβὶδ 10
 καὶ συγγνώμην αὐτῷ παρεῖχε καὶ τὰ ἡμίση τῆς ὑποστάσεως αὐτῷ
 ἀποκαταστῆναι ἐκέλευσε.

6. Παραγενομένου δὲ τοῦ βασιλέως εἰς Γάλγαλα, συν-
 ἤχθη ἐκεῖ πᾶς ὁ λαὸς Ἰσραὴλ, αἰτιώμενοι τὴν Ἰούδα φυλὴν
 λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθούσαν. οἱ δὲ μὴ δεῖν κακίσειν αὐτούς 15
 ἔλεγον διὰ τοῦτο, οἰκτιροῦντες πρὸς γένος τῷ βασιλεῖ. τῷ δὲ
 C λαῷ σκληρὸς ὁ λόγος οὗτος ἐφάνη. καὶ τις ἀνὴρ Βενιαμίτης
 στασιώδης καὶ πονηρός, Σαβιὲ κεκλημένος, “οὐκ ἔστιν ἡμῖν
 μερὶς ἐν Δαβὶδ οὐδὲ κληρονομία ἐν τῷ νῦν Ἰεσσαὶ” ἀνεβόησε,
 καὶ σαλπίας ἐν κέρατι ἀπέσπησε πάντας ἀπὸ Δαβὶδ, μόνης τῆς 20
 Ἰούδα φυλῆς παραμεινάσης αὐτῷ. ὁ βασιλεὺς δὲ στρατηγὸν τὸν
 Ἀμεσὰ προβαλλόμενος, συλλέξαι στρατιῶν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς

2 ἀπῆλθεν A. 5 ὃ om A. 7 σιβὰ A. 14 ὃ λαὸς om A.
 15 μὴ δεῖν A, μηδὲν PW. 17 ἐφάνη om A. 18 ἔστι μερὶς
 ἡμῖν A. 22 ἀμεσὰ A, Ἀβεσὰ PW, hic et infra: illud probatur
 ex Iosepho et LXX.

Fontes. Cap. 6. Iosephi Ant. 7 11 et 12. Regum 2 19—21.

offerret: quo facto, cum eos collaudasset, caeteri omnes ad officium rediere. Hierosolyma revertenti obviam fit Semeis, delictorum veniam petens. rex et illi se condonare culpam, et omnibus iis a quibus violatus esset, iurat. obviam egreditur et Memphibosthes, qui rege expostulante cur fugae socius non fuisset, culpam omnem in Sibam transfert, qui sibi ad iter necessaria non parasset, cum ipse pedibus laesis sequi non posset; nec his contentum adiecisse calumnias et nefaria mendacia. David accepta hominis excusatione bonorum semissem ei restitui iubet.

6. Post haec rege Galgala profecto omnis populus Israeliticus ad eum convenit, Iudaicam tribum accusans quod clam ad illum se contulisset. at illi non hoc sibi vitio esse dandum aiunt, quod genere coniuncti essent regi. qui sermo durus visus est populo: et vir quidam factiosus atque improbus nomine Sabeas, ex tribu Beniamitica, exclamat “nobis nulla in Davide pars est, neque nulla in Iessaei filio haereditas,” inflatioque cornu omnes a Davide ad sese abstrahit, sola tribu Iudaica apud eum permanente. rex autem Amesam imperatorem creatum ad colligendas e Iudaica tribu co-

ἔξαπέστειλε, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπανελθεῖν. χρονίζοντος δὲ W I 54
 τοῦ Ἀμεσά, τῷ Ἰωάβ ἐγκυλεύεται τὴν ἐκεῖ παρούσαν λαβόντα
 δύναμιν ἐξορμηθεῖν κατὰ τοῦ Σαβεῖ, “ἵνα μὴ ὑπεριθιμμένων
 ἡμῶν” φησι “μᾶλλον ὁ ἐχθρὸς παρασκευασθῆ.” καὶ αὐτίκα ὁ
 5 Ἰωάβ ἔχώρει πρὸς πόλεμον. ἀπίοντι δὲ μετὰ μεγάλης δυνάμειος D
 συνητήκει αὐτῷ Ἀμεσά· καὶ Ἰωάβ, προσιόντος αὐτῷ τοῦ
 Ἀμεσά, τὸ ξίφος ὁ περιέζωστο πεποίηκε τοῦ κουλεοῦ ἐκπαιεῖν, καὶ
 ἤρε τοῦτο ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἀσπάσασθαι προσεγγίσας τῷ Ἀμεσά,
 ὡσε κατὰ τῆς γαστρὸς ἐκείνου τὴν μάχαιραν καὶ ἀπέκτεινε.
 10 προσλαβόμενος δὲ καὶ τὸν ἐκείνου λαόν, τὸν Σαβεῖ κατεδίωκεν·
 ὁ δὲ εἰς πόλιν κατέφυγεν ὀχυράν. καὶ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν ὁ
 Ἰωάβ, καὶ τις ἀπὸ τοῦ τείχους γυνὴ συνετή ἐβόησε πρὸς αὐτόν
 “ἵνα τί καταβαλεῖν ἐθέλεις μητρόπολιν Ἰσραήλ;” ὁ δὲ “διὰ
 τὸν Σαβεῖ” ἀπεκρίνατο. ἡ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας ἐλθοῦσα πείθει
 15 τιμόντας τὴν κεφαλὴν Σαβεῖ ῥῆψαι εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ P I 79
 τούτου γεγονότος ὁ Ἰωάβ τὴν πολιορκίαν λύσας ἀπῆλθεν εἰς
 Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπεδείχθη πάσης τῆς δυνάμειος ἀρχιστράτηγος.
 Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα λιμὸς καὶ ἐπὶ ἔτη τρία ἐπέβη τὸν
 λαόν. ζητήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως περὶ τοῦτον, δεδήλωκεν ὁ
 20 θεός, διὰ τοὺς Γαβαωνίτας γίνεσθαι τὸν λιμόν, καὶ δεῖν αὐτοὺς
 ἐκδικίας τυχεῖν ἄνθ’ ὧν ὁ Σαουλ ἀπέκτεινεν ἕξ αὐτῶν, μὴ
 τηρήσας τοὺς παρὰ Ἰησοῦ καὶ τῆς γεροουλίας γεγονότους ὄρκους
 αὐτοῖς. Ἐκύλευσεν οὖν τοὺς Γαβαωνίτας ὁ βασιλεὺς, καὶ τί ἂν
 βούλοιντο γενέσθαι αὐτοῖς ἐπέθετο εἰς ἕξλασμον· οἱ δὲ ἐπὶ

2 ἐκείσε Α.

8 τὸν ἀμεσά Α.

22 παρὰ] περὶ Α.

pias ablegat, ut intra triduum reverteretur. verum illo cessante, Ioabo
 mandat ut cum iis militibus qui ad manum essent Sabeam invaderet, “ne”
 inquit “procrastinantibus nobis inimici vires augeantur.” statim ad bellum
 vadit Ioabus: cui cum magnis copiis occurrit Amesa. quo accedente
 Ioabus, gladio quo accinctus erat de industria e vagina humi projecto sub-
 latoque, ad eum salutandum prope aggressus, Amesam ense in ventrem
 defixo occidit; et populo eius assumpto Sabeam persequitur, qui in urbem
 manitam confugerat. eam obsidente Ioabo, cordata quaedam mulier de
 muro clamans “cur” inquit “eversurus es metropolim Israeliticam?” “ob
 Sabeam” respondet ille. tum illa civibus persuadet ut Sabeae caput am-
 putatum in castra prolicerent. quo facto Ioabus obsidione soluta Hieroso-
 lyma reversus omnium copiarum imperator eligitur.

Post haec annonae penuria per triennium pressit populum, cuius
 causam requirenti regi respondet deus, ob Gabaonitas factam famem; eis-
 que satisfaciendum esse pro quibusdam eorum quos Saul contra fidem a
 Iesu et senatoribus eis datam occidisset. itaque rex Gabaonitas arcessit,
 qua re satisfieri sibi velint rogat: illi septem viros e Saulia familia postu-

ἄνδρας ἤτησαν δοθῆναι αὐτοῖς ἐκ τοῦ οἴκου Σαούλ. καὶ ἔδωκεν
 B αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τοὺς ἐπὶ τὰ ἄνδρας ὡς ἤτησαν, τοῦ Μεμφι-
 βοσθῆ φεισάμενος· οἱ δὲ λαβόντες τοὺς ἄνδρας ἀπέκτειναν. καὶ
 κατήνεγκεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν ὑπέτον.

Πολέμου δὲ μετὰ ταῦτα γενομένου πρὸς ἄλλοφύλους ὁ 5
 Δαβὶδ μετὰ τῆς οἰκείας στρατιᾶς κατεδίωξε τοὺς πολεμίους. καὶ
 κατάκοπος γεγονὼς παρείτο ἐκλυθεῖς· καὶ τις τῶν ἐναντίων οὕτως
 ἔχοντα τὸν βασιλέα ἰδὼν ὤρμησε πατάξαι αὐτόν, Ἀβеса δὲ ὁ
 ἀδελφὸς Ἰωάβ ὑπερασπίσας τοῦ βασιλέως τὸν ἄλλοφυλον ἔκτεινε.
 καὶ διὰ τοῦτο ὤμοσαν οἱ περὶ Δαβὶδ μηκέτι πυραχωρῆσαι αὐτόν 10
 εἰς πόλεμον ἐξελεῖν. καὶ πάλιν δὲ τῶν ἄλλοφύλων στρατευσα-
 μένων στείλας ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐπ' αὐτούς, πολλοὺς μὲν κταν-
 θῆναι πεποίηκε, τοὺς δὲ περιλειφθέντας φυγεῖν. διαλαπόντες δὲ
 C μικρὸν οἱ ἄλλοφυλοι ἐπῆλθον ἔτι κατὰ τῆς χώρας τῶν Ἰσραηλι-
 τῶν. καὶ ἦν παρ' αὐτοῖς γιγαντιαῖος ἀνήρ, ἔξ δακτύλους ἔχων 15
 ἐν ἑκατέρᾳ χειρὶ καὶ ὁμοίως ἐν τοῖς ποσίν· ᾧ συμπλακείς Ἰω-
 νάθαν ἀδελφιδεὸς τοῦ Δαβὶδ κατέβαλεν αὐτόν καὶ ἐσκύλευσε καὶ
 ῥοπὴν πρὸς νίκην τοῖς ὁμοφύλοις παρέσχετο. οὐκέτι γοῦν προσ-
 ἔθεντο οἱ ἄλλοφυλοι τοῖς Ἑβραίοις μαχέσασθαι.

7. Εἰρήνης δὲ ἔκτοτε τυχὼν ὁ Δαβὶδ ᾠδὰς συνέθετο πρὸς 20
 θεόν, καὶ ὄργανα κατασκευάσας μετ' αὐτῶν ἐδίδαξε τοὺς Λευί-
 τας τοὺς ὕμνους ᾄδειν. τοιαῦτα δ' ἦσαν τὰ ὄργανα. ἡ μὲν

2 τοῦ Μεμφ.] τοῦ Μεμφισθῆ A et (ut videtur) Wolfii codices.
 6 κατεδίωκε A. 8 τὸν βασιλέα om A. 10 εἰς πόλεμον αὐτόν A.
 16 ὁ Ἰωναβῆδ A.

Fontes. Cop. 7. Iosephi Ant. 7 12—15. Regum 2 22—3 2.
 Paralip, 1 21—29.

lant. eos dedit rex ut petierant, Memphibosathe conservato: quos illi ac-
 ceptos occidunt. ac pluviam demisit deus.

Deinde bello contra barbaros orto, David cum suo exercitu hostes
 persequitur: fatigatus plane viribus destituitur. quem sic affectum quidam
 ex hostibus conspiciens ad eum occidendum accurrit. sed Abesa Ieabi frater
 defenso rege barbarum interficit. ob id eius satellites iurant, se post-
 hac non passuros eum inire bellum. barbaris deano arma inferentibus rex
 oppositis suis copiis multos occidit, reliques in fugam vertit. nec multo
 post iidem resumptis armis incursionem faciunt in agros Israelitarum, addu-
 cto secum giganteae staturae viro, qui senos manuum et pedum digitos ha-
 bebatur: quo Ionathas Davidis fratris filius occiso spoliatoque, popularibus
 suis victoriam faciliorem reddidit. ab eo tempore bellum inferre barbari
 destiterunt.

7. Otium igitur naectus David odas composuit, Levitasque instru-
 mentis ad eam rem factis hymnos canere docuit. instrumenta huiusmodi

κινύρα δεκάχορδος ἦν καὶ πλήκτρῳ ἐκρούετο· ἡ δὲ ναῦλα δώδεκα
 φθόγγους ἔχουσα τοῖς δακτύλοις ἐπλήττετο· κύμβαλά τε ὑπὴρ- D
 χον χάλκεια, μεγάλη τε καὶ πλατεῖα· ἦν δὲ περὶ τὸν Δαβὶδ καὶ
 σύστημα γενναίων ἀνδρῶν. οἱ δὲ τούτων ἐπισημότατοι τριάκοντα
 5 ἐτόγγανον καὶ ἑπτὰ, οἳ πολλάκις ἤριστευσαν. καὶ ποτε ἄλλο- W I 55
 φύλων ἐπὶ Βηθλεὲμ ἰστροποπεδευκότεων ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ ἐν
 Βηθλεὲμ φρέατος ὕδωρ πιεῖν ἐπεθύμησε. καὶ τρεῖς ἐκ τῶν περὶ
 αὐτὸν ἀνδρείων δραμόντες καὶ μέσση τὴν τῶν ἐναντίων διελθόντες
 παρεμβολὴν ὑδρεύσαντο ἕξ ἐκείνου τοῦ φρέατος, καὶ αὐθις διὰ
 10 τῶν πολεμίων ἐλθόντες καταπλαγέντων τὸ θάρος αὐτῶν καὶ
 ἡρεμούντων, τῷ βασιλεῖ τὸ ὕδωρ προσκομίμασιν. ὁ δὲ “Πλεῶς
 μοι κύριος” εἶπεν, “οὐ πλόμαι τοῦτο, αἵματι τῶν ἀνδρῶν καὶ P I 80
 κινδύνῳ τῶν ψυχῶν αὐτῶν κομισθέν.” οὐκ ἔπειεν οὐδ’ ἄλλ’
 ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ θεῷ.

15 Ἀπαριθμησαὶ δὲ τὸν λαὸν ἅπαντα βουληθεὶς ἐκέλευσε τὸν
 Ἰωάβ ποιῆσαι τὴν ἀπαρίθμησιν. τοῦ δὲ μὴ ἐπαινέσαντος τὴν
 βουλὴν καὶ τὴν προῤῥξιν οὐκ ἀγαθὴν λέγοντος, ὁ βασιλεὺς οὐκ
 ἐπέθετο. καὶ ἀπῆλθεν Ἰωάβ καὶ ἠρίθμησε τὸν λαόν, καὶ ἦν ὁ
 ἀριθμὸς Ἰσραὴλ ὀκτακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν δυνάμειως σπωμένον
 20 ῥομφαίαν, καὶ πεντακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν μαχητῶν τῶν ἕξ
 Ἰούδα φυλῆς. εἶτα μετεμέλετο ὁ Δαβὶδ καὶ ὠμολόγει ἡμαρτη-
 κέναι. Γὰρ δὲ ὁ προφήτης κελεύσαντος τοῦ θεοῦ ἐπορεύθη πρὸς B
 τὸν Δαβὶδ καὶ φησὶν “ἐκ τριῶν τούτων ἔκλεξαι ὃ πρὸς βουλῆς

1 ναῦλα A. 3 περὶ] παρὰ A. 6 ἐπὶ] ἐν A. 8 διελόντες A.
 10 διελθόντες A. θάρος A. 12 πλόμαι A. 15 τὸν]
 τῷ A. 21 μεμέληται A.

fuerunt: cinnura decem ornata chordis quae plectro, nabium chordarum
 duodecim quod digitis pulsabatur. parata erant et cymbala aerea magna
 lataque. habebat porro circa se coetum virorum fortium, quorum illustris-
 simi triginta et septem rem saepenumero bene gesserant. et cum hostes
 quodam tempore circa Bethleem castra posuissent, rex e puteo qui circa
 id oppidum erat aquam desideravit. itaque tres ex eius satellitibus per
 media hostium castra profecti, aquam inde petitam eadem regressi via,
 hostibus eorum audacia consternatis et quiescentibus, regi attulerunt. at
 ille “sic propitius” inquit “sit mihi deus ut aquam hanc non bibam, san-
 guine virorum et periculo animarum eorum allatam.” neque bibit sed liba-
 vit deo.

Post Ioabo mandat ut populum numeret. is etsi id consilium impro-
 babat et rem minime laudabat, tamen cum regem a sententia dimovere non
 posset, paret ac numerat. invenit Israelitarum octingenta milia bellicos-
 rum et fortium virorum, et quingenta milia Iudaicae tribus, item bellicos-
 rum. verum David statim facti poenitens se peccasse confitetur. et Gad
 propheta eum in saeu dei aggressus “trium” inquit “tibi rerum optio datur,

σοί ἐστι, πότερον αἰρή ἐπὶ ἔτη ἐπὶ λιμὸν ἔσεισθαι σοι κατὰ τὴν χώραν, ἢ τρεῖς μῆνας ὑπὸ πολεμίων διώκεισθαι, ἢ θάνατον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐνσκηψαί σου τῷ λαῷ.” ὁ δὲ “στενά μοι πάντοθεν” ἔφη, “ἀλλὰ βέλτιόν μοι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ ἐμπεσεῖν.” καὶ ἐπῆλθε θάνατος τῷ λαῷ πρῶτον ἕως ὧρας ἀρίστου, καὶ 5 ἀπέθανον ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ χιλιάδες ἐβδομήκοντα. καὶ ὁ Δαβὶδ ἰκέτευε τὸν Θεόν. καὶ ὁ ὀλοθρευτὴν ἄγγελος τῷ λαῷ ἔξετεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ. εἶπεν οὖν ὁ βασιλεὺς “ἐγὼ ἡμάρτηκα κύριε, ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ ποίμνια ὁ λαὸς οὐχ

C ἡμάρτοσαν· ἐγὼ εἰμι κολάσεως ἄξιος καὶ οὐχ οὗτοι.” δυσωπη- 10
 θεὶς δὲ τὴν τοῦ βασιλέως κατάνυξιν ὁ Θεὸς ἔπαυσε τὴν φθοράν, καὶ διὰ τοῦ προφήτου Γὰδ ἐν τῇ ἄλῳνι τοῦ Ἱεβουσαίου Ὁρνᾶ θυσιαστήριον πῆξασθαι ἐκέλευσε καὶ θῦσαι ἐκεῖ. καὶ ἐποίησεν οὕτως Δαβὶδ, ὠνησάμενος τὴν ἄλῳνα ἐκ τοῦ Ὁρνᾶ. ὡς δὲ Ἰωσήπος ἔγραψεν, ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ λέγεται ἀγαγεῖν Ἀβραὰμ τὸν 15 Ἰσαὰκ ὥστε ὀλοκαυτῶσαι αὐτόν. ἠβούλετο δὲ καὶ νῦν οἰκοδομῆσαι Δαβὶδ ἐκεῖ τῷ Θεῷ, ἀλλ’ ἀπελοχθῆ πρὸς τοῦ Θεοῦ.

Πρὸςβύτης δὲ γενόμενος ὁ Δαβὶδ σφόδρα δύσριγος ὑπὸ τοῦ γήρωος ἐτύγχανε. διὸ νεάνιδα ἐξελέξαντο (Ἀβισὰκ ὄνομα αὐτῆ)· καὶ ἦν ἡ κόρη συγκαταζομένη τῷ βασιλεῖ καὶ θάλλουσα αὐτόν. 20

D καὶ οὐκ ἔγνω αὐτήν· ἀφροδισιάζειν γὰρ διὰ γῆρας οὐκ ἠδύνατο. Ἀδωνίας δὲ τέταρτος ὢν ἐν τοῖς τοῦ βασιλέως υἱοῖς, ὠραῖος πάνν, ὄρων τὸν πατέρα γεγηρακότα, τῆς βασιλείας ἀντεποιεῖτο,

2 ante τρεῖς μ. PW add ἐπὶ, om A cum Iosepho et LXX. 6 ὁ om A. 7 τὸν λαὸν A. 13 ἐκέλευσε πῆξασθαι A. 14 ἄλω A. 17 τοῦ om A. 18 σφόδρα γενόμενος ὁ δαβιδ A.

num malis tu et regio per septennium fame premi, an per tres menses ab hostibus urgeri, an mortem per triduum grassari in populo.” ibi David undique se in angustias redactum esse queritur, sed praestare sibi incidere in manus domini. itaque morte grassante a diluculo usque prandii tempus, ex omni populo septuaginta milia ceciderunt. tum David, cum angelus populi interfector manum super Hierosolyma extendisset, deo in haec verba supplicavit “ego pastor, o domine, peccavi; sed populus, grex meus, non peccavit: ego poena dignus sum, non isti.” hac moestitia regis placatus deus luem compescuit, et per Gadem prophetam in Ornae Iebusaei area constructa ara, sacra fecit David, empty ab Orna area, quo in loco, ut Iosephus tradit, Isaacum Abrahamus immolaturus fuisse perhibetur. David aedem etiam constructurus erat, nisi a deo prohibitus fuisset.

Davidi cum ob senium algore vexaretur, puellam Abisagem adiunxerunt, cuius concubitu foveretur. sed cum ea rem non habuit rex, aetate effoetus. Adonias autem quartus eius filius, homo perquam formosus, commotus patris senio regnum sibi vindicat, Ioabo imperatore et Abiathare

συναπιλαμβανομένου αὐτῷ Ἰωάβ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ Ἀβιά-
 θαρ τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ποτε θυσίαν δαψιλῆ παρασκευασάμενος
 τοὺς ἀδελφοὺς συνεκάλεσε καὶ τοὺς προέχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς
 καὶ Ἀβιάθαρ καὶ Ἰωάβ· Σολομῶντα δὲ καὶ τὸν προφήτην Νάθαν
 5 καὶ Βαναίαν τὸν ἀρχοντα τῶν σωματοφυλάκων οὐ κέκληκεν.
 εἶπεν οὖν πρὸς Βηρσαβεὲ Νάθαν “ἀκήκοας ὅτι ἐβασίλευσεν Ἀδω-
 νίας;” ἡ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα εἰσελθοῦσα “ὄν ὤμοσας” εἶπε
 “κύριέ μου βασιλεῦ, ὡς Σολομῶν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετὰ P I 81
 σέ, καὶ ἴδον ἐβασίλευσεν Ἀδωνίας, σὸν δὲ ἠγνόησας.” ἔτι ταῦτα W I 56
 10 λεγούσης Βηρσαβεὲ καὶ ὁ προφήτης Νάθαν εἰσελθὼν ἠρώτα τὸν
 βασιλέα εἰ κατὰ γνώμην αὐτοῦ βεβασίλευκεν Ἀδωνίας. ὁ δὲ τὸν
 θεὸν ὤμοσεν ὡς “σήμερον βασιλεὺς ἔσται ὁ Σολομῶν.” καὶ κα-
 λίσας τὸν ἀρχιερέα Σαδώκ καὶ Βαναίαν, κειλεύει συμπαρεπιληφθό-
 15 τας τὸν προφήτην καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν τὴν βασιλικὴν ὄπλιτας
 ἀναθροῦσαι τὸν Σολομῶντα ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἡμίονον, καὶ
 ἀπαγαγόντας ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν καλουμένην Σιών,
 χρεῖσαι τῷ ἁγίῳ ἔλαιῳ, καὶ βασιλέα ἀναγορεῦσαι σαλπίζοντας ἐν
 τοῖς κέρασι, καὶ διὰ μέσης τῆς πόλεως παραπέμψαι αὐτόν. οἱ
 20 δὲ αὐτίκα καθὼς ἐνετάλλθησαν πεποιήκασιν· καὶ διεβόηθη παντα-
 ῶχοῦ ἡ τοῦ Σολομῶντος ἀνάρρησις. ὡς δ’ ἐγνώσθη καὶ τῷ Ἀδω- B
 νίᾳ καὶ τοῖς συνενωχουμένοις αὐτῷ, οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς ἑωπτοὺς
 ἀπῆλθον, Ἀδωνίας δὲ μᾶλλον δεδιὼς τῷ θυσιαστηρίῳ προσπέ-

1 αὐτοῦ A. 4 σολομῶν A. 5 βανίαν A. 7 εἶπε om A.
 8 ὡς om A. 9 ἠγνόησας A. 12 σολομῶν A, Σολομῶν
 PW hic et infra. καὶ καλίσας] καλίσας δὲ A. 13 βανίαν A.
 16 Γιῶν Iosephus et LXX.

pontifice suffragantibus. itaque semel splendido sacrificio apparato fratres convocat et Iudaicae tribus principes, Abiatharem item et Ioabum: Salomonem vero et Nathanem prophetam et Banaeam praefectum satellitum non invitat. ait igitur Bersabae Nathan “num audisti regno potitum esse Adoniam?” quae ad Davidem ingressa “tu iurasti” inquit, “domine mi rex, Salomonem filium tuum in regno tibi successurum: ecce autem Adonias te ignorante regno potitur.” haec nondum elocuta muliere Nathan quoque propheta ingressus rogat num de illius sententia regnum Adonias occuparet. at ille deum testatus “hodie” inquit “rex futurus est Salomon,” vocatoque Sadoco pontifice et Banaea, propheta quoque adhibito et aulae regiae satellitibus, Salomonem in mula regis collocatum, et extra urbem ad fontem Sionem perductum, sacro oleo inaugurari et cornibus inflatis regem proclamari perque urbem mediam deduci iubet. hi sine mora parent: Salomonis electie passim praedicatur. qua etiam apud Adoniam et convivas eius cognita, caeteri suas quisque domos abeunt, Adonias autem maiore percul-

φενγε και πιστεις τῆς σωτηρίας ἤπει παρὰ τοῦ Σολομῶντος. ὁ δὲ τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας ἀφῆκεν αὐτόν, “εἰ δ’ εἰσαῦθις” ἔφη “κακὸν τι ποιῶν εὐρεθῆ, θανατωθήσεται.”

Ὁρῶν δὲ Δαβὶδ ἐγγύζοντά οἱ τὸν θάνατον, προσκαλεῖται τὸν Σολομῶντα και ἐντέλλεται αὐτῷ φυλάττειν τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντο- 5 λὰς και κατὰ τοὺς νόμους αὐτοῦ πολιτεύεσθαι, “ἵνα τὸ σπέρμα ἡμῶν” φησι, “καθὼς ἐπηγγεिलाτό μοι ὁ κύριος, ἕως τοῦ αἰῶνος εἴη ἐπὶ τοῦ θρόνου μου.” και προστίθῃσι μὴ ἔλασαι τὸν Ἰωάβ C ἀτιμώρητον, ἀνελόντα τὸν Ἀβεννήρ και τὸν Ἀμεσιάν· μηδὲ μέν- τοι τὸν Σεμεί, ὃς αὐτῷ κατηράσατο φεύγοντι και ἄλλα αὐτῷ 10 ἐντειλάμενος, και ναὸν ἐπισκήψας οἰκοδομήσαι κυρίῳ, και τὴν διαγραφὴν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ παρέσχεν αὐτῷ, και πρὸς τὸ ἔργον λόγοις διήγειρε και αὐτόν και τοὺς ἄρχοντας και τὴν φυλὴν τοῦ Λευί, πολλὰ φήσας καταλείπειν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ναοῦ, τάλαντα μὲν χρυσοῦ μύρια, μυριάδας δὲ τάλαντων ἀργύρου δέκα, 15 σμάραγδόν τε και ἄλλους λίθους πολυτελεῖς, χαλκὸν δὲ και σίδη- ρον ἀριθμὸν ὑπερβαίνοντα, και ὕλην ἑτέραν ἄφθονον· και νῦν δὲ προστιθέναι τοῖς ἤδη συνειλεγμένοις χρυσοῦ καθαροῦ τριῶχλια τάλαντα εἰς τὸ ἄδυτον, και μυρίους στατήρας, ἀργύρου δὲ μύρια D τάλαντα. και εἴ τιμι δὲ λίθος ἦν τῶν τιμίων, ἐκόμισεν ἑκατοσ 20 και παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς. μετ’ ὀλίγον δὲ ἐτελεύτησε Δαβὶδ, βιώσας ἐνιαυτούς ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας ἐν Χεβρων μὲν ἔτη ἑπτὰ, ἐν Ἱερουσαλήμ δὲ τρία πρὸς τοῖς τριάκοντα, ἀγῆρ

2 εἰσαῦθις] εἰ και αὐθις A. ἔφη add A. 7 ἐπηγγεिलाτό] ἐντειλάτο A. 9 Ἀμεσιάν] qui supra p. 136 v. 22 Ἀμεσιάν. 14 prius τοῦ om A. 22 ὁ Δαβὶδ A. 23 τοῖς om A.

sus metu ad aram confugit; et vitam ea conditione a Salomone impetrat ut, si denuo in facinore deprehenderetur, capite poenas daret.

Ceterum David mortem instare sibi videns Salomonem arcessit: mandat ut dei praecepta observet et secundum leges eius vivat, “quo” inquit “semen nostrum, quemadmodum promisit mihi dominus, thronum meum aeternum teneat.” adiicit ne Ioabum impunitum dimittat, ob Abeneris et Amesiæ caedem; neque Semeim, qui fugienti sibi diras imprecatus fuerit, at praeter alia templum construere iubet domino, descriptione illius exhibita: ad id opus et ipsum et principes et Leviticam tribum cohortatur, ac multa se ad eam rem necessaria relinquere dicit; videlicet auri decies, argenti centies mille talenta, smaragdus aliosque lapides pretiosos, aes et ferrum innumerabile, aliamque materiam copiosam, ac prius collectis se adiacere auri puri puti ter mille talenta ad adytam, et decies mille stateres, et argenti talenta totidem. ad haec, si cui gemma erat, eam quisque in thesauros congregabat. paulo post moritur David, expletis vitae annis septuaginta, cum regnasset annos Chebrone septem, Hierosolymis tres et tri-

πῦσαν ἀρετὴν κατορθωκῶς προσήκουσαν βασιλεῖ. ἔθανε δὲ αὐτὸν ὁ παῖς Σολομῶν ἐν Ἱεροσολύμοις βασιλικῶς, καὶ πλοῦτον ἄφθονον αὐτῷ συνεκίδευσεν.

8. Σολομῶν δὲ ὅτε τὴν βασιλείαν παρελάβε νεώτατος ἦν, 5 δωδέκατον ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. ὁ μὲντοι Ἀδωνίας πορευθεὶς πρὸς Βηρσαβεὶ τὴν μητέρα τοῦ Σολομῶντος "οἶδας" P I 82 εἶπε "τὴν βασιλείαν ἐμοὶ προσήκειν καὶ διὰ πρεσβυγένειαν καὶ διὰ τὴν αἵρεσιν τοῦ λαοῦ, μετέβη δὲ πρὸς Σολομῶντα τὸν ἀδελφόν μου, καὶ μοι στερκτέον τὸ γεγονός ὡς γνώμη θεοῦ γεγονός. μίαν 10 δ' αὐτῷ αἰτήσιν, δοθῆναι μοι πρὸς γάμον τὴν τῷ πατρὶ συγκοιμημένην κόρην τὴν Ἀβισάκ, ἐπεὶ μηδ' ἔγνω ταύτην ὁ πατὴρ διὰ γῆ- ρους, ἀλλ' ἔτι παρθένος ἐστίν." ἡ δὲ Βηρσαβεὶ κομίσειν τοὺς λό- γους ὑπέσχετο τῷ υἱῷ καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον αὐτῷ σπου- δαιότατα. καὶ πορευθεῖσα πρὸς τὸν υἱόν, δοῦναι τῷ ἀδελφῷ Ἀδω- 15 νία τὴν Ἀβισάκ παρεκάλει. ὁ δὲ ὀργισθεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ θυνομάζειν W I 57 εἶπεν εἰ μὴ καὶ τῆς βασιλείας παραχωρήσαι Ἀδωνία ὡς πρεσβυτέρῳ B αὐτὸν ἀξιοῖ. καὶ αὐτίκα τῷ ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων Βαναία κτεῖ- ναι τὸν Ἀδωνίαν προσέταξε. τῷ δὲ Ἀβιάθαρ εἰς τὴν ἐνεγκαιμένην πορευθῆναι ἐπέταξε καὶ διαγείν ἐν τοῖς ἀγροῖς. "Θανάτου γάρ" 20 φησι "ῥύεται σε ὅποσα μου συνέκαμες τῷ πατρὶ." καθὼς οὖν τῷ Ἠλεὶ προείρηκεν ὁ θεός, ἀφῆρητο ἡ τῆς ἱεροσύνης τιμὴ ἐξ οἴκου Ἰθάμαρ καὶ πρὸς Σαδὼκ μεταπέπτωκεν, ἐκ τῷ γένους

6 πρὸς βηρσαβεὶ πορευθεὶς A. 13 "alii codices σπουδαιότατον" DUCANGIUS. 16 ἀδωνίας ὡς πρεσβυτέρῳ αὐτῷ A. 17 βανία A.

FOENTES. Cap. 8. Iosephi Ant. 8 1 et 2. Regum 3 2—4. Paralip. 2 1.

ginta, vir omnibus rege dignis virtutibus illustris. mortuum Salomon Hierosolymis regaliter sepelit, magnis opibus cum eo consepultis.

8. Salomon suscepto regno admodum fuit adolescens, annos duodecim natus. cuius matrem Bersaben Adonias sic alloquitur: "nosti regnum ad me pertinere, tum ob aetatis praerogativam, tum ex consensu populi. sed id ad Salomonem fratrem meum transit: quod aequo mihi ferendum est animo, quoniam deo ita visum est. unum tamen pete, ut Abisag patris mei concubina, quoniam prae senio illam non attigit ac virginem reliquit, in matrimonium mihi detur." Bersabe illa se relaturam ad filium et summo studio operam daturam pollicetur ut nuptias illi conficiat. sed re audita rex iratus mirari se ait quod, ut Adoniae tanquam natu maiori regno cederet, non postuleret: ac statim per Banaeam satellitum praefectum eum occidi iubet. Abiatharem quoque in patriam relegat, ut ibi ruri degat: nam ei vitam se condonare, ob exantlatos cum patre suo labores. ita sacerdotii honos, quemadmodum Elio praedixerat deus, Ithamariae familiae ereptus ad Sadocum transit, e genere Phineis oriundum. his cognitis Ioabus im-

ὄντα τοῦ Φινεὺς. ὁ δὲ στρατηγὸς Ἰωὰβ ταῦτα μαθὼν καὶ περι-
δεῆς γεγονὼς τῷ θυσιαστηρίῳ προσπέφηνε, καὶ καλούμενος οὐκ
ἂν ποτε ἐξελεθῆν εἶπεν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξομαι καὶ οὐκ ἄλλοθι.

C ἐντεῦθεν Βαναίας μὲν πάσης τῆς δυνάμεως προχειρίστο στρα- 5
τηγός, Σαδὼκ δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης ἤξιώτο. τὸν δὲ γε Σεμεὶ
ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱερουσαλήμ περιώρισεν ὥστε ταύτης μὴ ἐξιέναι· εἰ
δ' οὐ, θάνατον αὐτῷ τὸ ἐπιτίμιον ἔταξεν. ὁ δὲ μετὰ ἔτη τρία
δούλων αὐτοῦ φυγόντων ἐπὶ ζήτησιν αὐτῶν ἐξελήλυθε· καὶ τοῦτο
γινὼς Σολομῶν ἀναιρεθῆναι τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν. 10

Ἄγεται δὲ Σολομῶν εἰς γυναῖκα θυγατέρα Φαραῶ. καὶ
τὰ τεῖχη τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ μείζον ἦρε καὶ ὀχυρώτερα κατε-
σκεύασε. καθ' ἕπνοους δὲ χρηματίσας αὐτῷ ὁ θεὸς εἶπεν αὐτῷ
αἰτῆσαι ὃ βούλοιο· ὁ δὲ σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἤτησε δοθῆναι
αὐτῷ. καὶ ὁ θεὸς ἀποδεξάμενος αὐτὸν τῆς αἰτήσεως, καὶ σοφίαν 15
D δώσειν αὐτῷ καὶ μέγαν νοῦν ἐπηγγεῖλατο ὡς οὐχ ἕτερον πρὸ αὐτοῦ
ἢ τινι τῶν μετ' αὐτόν, προσθεῖναι δὲ καὶ ὑπερ οὐκ ἤτησε, πλοῦ-
τον καὶ πικρὴν καὶ εὐκλειαν, εἰ φυλάξειε τὰς αὐτοῦ ἐντολάς καὶ
τὰ δικαιώματα.

Μετὰ ταῦτα δύο προσῆλθον αὐτῷ γυναῖκες· ὧν ἡ μία 20
“ βασιλεῦ ” ἔφη, “ ἀλλήλαις ἡμεῖς συνωκοῦμεν καὶ οὐδεὶς μεθ'
ἡμῶν. ζέτομεν δὲ ἄμφω κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρρενα. καὶ
μετὰ μικρὸν αὕτη τῷ αὐτῆς ἐπιπεσοῦσα νύμφη νεκρὸν διωπνισθεῖσα
εὔρεν αὐτόν. καὶ τὸ μὲν τεθνηκὸς ἕπνοῦσης ἐμοῦ ὑποτίθησι ταῖς

3 ἄλλοθι A, ἄλλοθεν PW.

5 βανίας A.

16 οὐχ ὡς A.

17 τῶν add A.

18 φυλάξει A.

19 τὰ add A.

perator perterritus ad aram confugit. unde cum avocaretur, negavit se discessurum, sed ibi et non alibi moriturum. quo rex nuntiato ibi eum interfici iubet. tum Banaeas totius exercitus imperator designatur, et Sadoicus pontificatus dignitatem consequitur. Semeim vero rex Hierosolymis exire vetuit, mortem comminatus si secus fecisset: eumque triennio post ad fugitivos servos inquirendos urbem egressum interfici iubet.

Uxorem duxit Salomon Pharaonis filiam. moenia Hierosolymorum altiora et munitiora fecit. in somnis a deo iussus optare quicquid vellet, intelligentiam et sapientiam petit: qua petitione deus comprobata, ei se et sapientiam et mentem praestantem daturum pollicetur, qualem nec ante eum habuisset quisquam nec post habiturus esset; adiecturum porro ea etiam quae non petuisset, opes victoriam gloriam, si mandata sua et iura conservaret.

Post haec duae mulieres eum convenere, quarum una “rex” inquit, “nos in iisdem aedibus habitavimus, neque quisquam praeterea nobiscum. accidit autem ut utraque masculum eodem tempore pareret. paulo post ista filium suum dormiens oppressit; et expectata infantem mortuum ulnis

ἀγκάλαις μου, τὸ δὲ ζῶν ἐξ ἐμοῦ ἀφελούσα ὡς ἑαυτῆς ὥκειώσαστο.
 καὶ γνοῦσα τὸ δρᾶμα ζητῶ τὸν παῖδα· ἢ δέ μοι οὐ δίδωσιν.” ἢ P I 83
 δ’ ἑτέρα τὸ ζῶν εἶναι τὸ ἑαυτῆς παιδίον ἀπισχυρῶντο, τῆς δ’
 ἀντιδίκου τὸ τεθνηκότος· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον κακουργίας μὴ προ-
 5 βῆναι διώμνυτο. ἀπορούντων δὲ τῶν περιεστηκότων πῶς ἂν δια-
 κριθεῖν τὸ ἀληθές, ὁ βασιλεὺς διχῆ τμηθῆναι τὸ ζῶν παιδίον
 μαχαίρα ἐκέλευσε καὶ ἀνὰ μέρος δοθῆναι ἑκατέρῃ τῶν γυναικῶν.
 τοῦτο ἢ μὲν ἀληθῆς τοῦ βρέφους μήτηρ βιαρῶς ἤνεγκε, καὶ παρ-
 ηγεῖτο τὴν ψῆφον, καὶ δοθῆναι ζῶν τὸ παιδίον τῇ ἀντιδίκῳ ἐκέ-
 10 τευεν· ἢ δὲ ψευδῶς ἑαυτὴν μήτηρα τοῦ παιδὸς ὀνομάζουσα καὶ
 ἐπῆναι τὴν κρίσιν καὶ ἐπέσπευδε τὴν διαίρισιν. καὶ ὁ βασιλεὺς
 δοθῆναι ζῶν τὸ παιδίον προσέταξε τῇ παραιτουμένῃ τὴν ἑκείνου B
 διαίρισιν, “ αὐτῇ” φήσας “ ἢ τούτου μήτηρ ἐστίν, ἢ τοῦ παιδὸς
 σφαγῆναι μέλλοντος ἐπερήλησεν.” τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς ἀκριβῆς
 15 τεκμήριον ἔσχηκε τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως.

Πάντας δὲ τοὺς πρὶν εἰς σοφίαν καὶ φρόνησιν ὑπερβέβηκε.
 συνέταξε δὲ τρισχιλίαις παραβολὰς καὶ πεντακισχιλίαις ᾠδαίς, καὶ
 ἀπὸ τῆς κέδρου ἕως ὕσσώπου συνέγράψατο, καὶ περὶ φύσεως
 ζῶων τῶν τε πεζῶν καὶ ἀερίων καὶ νηκτῶν καὶ τῶν ἰδιωμάτων W I 58
 20 αὐτῶν ἐξήτασε καὶ ἐφιλοσόφησε, καὶ κατὰ τῶν δαιμόνων ἐξέυρη-
 κεν ἐπωδὰς εἰς ἀνθρώπων ὠφελειαν· καὶ τρόπους κατέλιπεν ἐξορ-
 κίσεων, αἷς τὰ δαιμόνια ἐδιώκοντο. καὶ ταύτην τὴν Θεραπειάν C

4 ἐπὶ τοσοῦτον om A. κακουργίαν A. 5 διενκρινηθεῖν A.
 6 τὸ ζ. π. μαχαίρα] μαχαίρα τὸ παιδίον τὸ ζῶν A. 9 [ᾠν]
 σῶν A. 11 ἐσπευδε A. 16 καὶ φρόνησιν om A. 19 καὶ
 τῶν νηκτῶν A.

meis dormientis supponit, viventem ablatum sibi vendicat. quo com-
 mento animadverso puerum repeto: illa negat.” altera suum esse viventem
 puerum affirmat, adversariae mortuum, neque eo se improbitatis progres-
 sam esse iurat. corona circumstantium dubitante quo pacto verum diudi-
 cari posset, rex puerum gladio in duas secari partes iubet, et utrique mu-
 lieri semissem dari. eam sententiam vera infantis mater graviter ferens
 atque repudians, adversariae puerum viventem tradi orat: quae vero se ma-
 trem eius falso profitebatur, collaudato iudicio dissectionem maturari flagi-
 tat. ibi rex puerum viventem ei tradi iubet quae dissectionem deprecaba-
 tur: eam enim esse matrem quae pueri caedem tantopere reformidaret. id
 populo evidens argumentum fuit sapientiae regis.

Omnes ille veteres ingenio prudentiaque superabat. similitudines
 ter mille composuit, cantilenas quinque mille; et a cedro auspiciatus usque
 ad hyssopum describendis stirpibus progressus est, naturasque animalium
 terrestrium, acriorum, aquatiliū, ac proprietates perquisivit et indagavit.
 invenit etiam ad utilitatem hominum excantationes daemonum, et ad-
 iurationum rationes reliquit quibus daemonia fugentur. quam curationem

ὄντα τοῦ Φωεῆς. ὁ δὲ στρατηγὸς Ἰωὰβ ταῦτα μαθὼν καὶ περι-
δεῆς γεγωνὸς τῷ θυσιαστηρίῳ προσπέφηνε, καὶ καλούμενος οὐκ
ἂν ποτε ἐξελεῖν εἶπεν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξομαι καὶ οὐκ ἄλλοθι.
τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἀγγελθὲν πέπεικε στείλαι κάκει τὸν Ἰωὰβ ἀνελεῖν.

C ἔντεῦθεν Βαναίαις μὲν πάσης τῆς δυνάμεως προχειρίστο στρα- 5
τηγὸς, Σαδὼκ δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης ἤξιωτο. τὸν δὲ γε Σεμεὶ
ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ περιώρισεν ὥστε ταύτης μὴ ἐξιέναι· εἰ
δ' οὐ, θάνατον αὐτῷ τὸ ἐπιτίμιον ἔταξεν. ὁ δὲ μετὰ ἔτη τρία
δούλων αὐτοῦ φυγόντων ἐπὶ ζήτησιν αὐτῶν ἐξελέλυθε· καὶ τοῦτο
γνοὺς Σολομῶν ἀναιρεθῆναι τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν. 10

Ἄγεται δὲ Σολομῶν εἰς γυναῖκα θυγατέρα Φαραῶ. καὶ
τὰ τεῖχη τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ μείζον ἦρε καὶ ὀχυρώτερα κατε-
σκεύασε. καθ' ὕπνου δὲ χρηματίσας αὐτῷ ὁ θεὸς εἶπεν αὐτῷ
αἰτῆσαι ὃ βούλοιο· ὁ δὲ σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἤτησε δοθῆναι
αὐτῷ. καὶ ὁ θεὸς ἀποδεξιόμενος αὐτὸν τῆς αἰτήσεως, καὶ σοφίαν 15
D δώσειν αὐτῷ καὶ μέγαν νοῦν ἐπηγγεῖλατο ὡς οὐχ ἕτερω πρὸ αὐτοῦ
ἢ τινι τῶν μετ' αὐτόν, προσθεῖναι δὲ καὶ ἄνω οὐκ ἤτησε, πλοῦ-
τον καὶ νίκην καὶ εὐκλειαν, εἰ φυλάξειε τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς καὶ
τὰ δικαιώματα.

Μετὰ ταῦτα δύο προσῆλθον αὐτῷ γυναῖκες· ὧν ἡ μία 20
“βασιλεῦ” ἔφη, “ἀλλήλαις ἡμεῖς συνωκοῦμεν καὶ οὐδεὶς μεθ'
ἡμῶν. ζέτομεν δὲ ἄμφω κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρρενα. καὶ
μετὰ μικρὸν αὐτῆ τῷ αὐτῆς ἐπιπεσοῦσα νιῶ νεκρὸν διωπνισθεῖσα
εὔρεν αὐτόν. καὶ τὸ μὲν τεθνηκὸς ὕπνουσῆς ἐμοῦ ὑποτίθησι ταῖς

3 ἄλλοθι A, ἄλλοθεν PW.

5 βανίας A.

16 οὐχ ὡς A.

17 τῶν add A.

18 φυλάξει A.

19 τὰ add A.

perator perterritus ad aram confugit, unde cum avocaretur, negavit se
discessurum, sed ibi et non alibi moriturum. quo rex nuntiato ibi eum in-
terfici iubet. tum Banaeas totius exercitus imperator designatur, et Sado-
cus pontificatus dignitatem consequitur. Semeim vero rex Hierosolymis
exire vetuit, mortem comminatus si secus fecisset: eumque triennio post
ad fugitivos servos inquirendos urbem egressum interfici iubet.

Uxorem duxit Salomon Pharaonis filiam. moenia Hierosolymorum
altiora et munitiora fecit. in somnis a deo iussus optare quicquid vellet,
intelligentiam et sapientiam petit: qua petitione deus comprobata, ei se et
sapientiam et mentem praestantem daturum pollicetur, qualem nec ante eum
habuisset quisquam nec post habiturus esset; adiecturum porro ea etiam
quae non petiisset, opes victoriam gloriam, si mandata sua et iura conservaret.

Post haec duae mulieres eum convenere, quarum una “rex” inquit,
“nos in iisdem aedibus habitavimus, neque quisquam praeterea nobiscum.
accidit autem ut utraque masculum eodem tempore pareret. paulo post
ista filium suum dormiens oppressit; et expectata infantem mortuum ulnis

ἀγκάλαις μου, τὸ δὲ ζῶν ἐξ ἐμοῦ ἀφελούσα ὡς ἐαυτῆς φκειώσατο. καὶ γνοῦσα τὸ δρᾶμα ζητῶ τὸν παῖδα· ἢ δὲ μοι οὐ δίδωσιν.” ἢ P I 83
 δ’ ἑτέρα τὸ ζῶν εἶναι τὸ ἐαυτῆς παιδίον ἀπισχυρίζετο, τῆς δ’ ἀπειδίκου τὸ τεθνηκόσ· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον κακουργίας μὴ προ-
 5 βῆναι διάμιντο. ἀπορούτων δὲ τῶν περιεστηκότων πῶς ἂν δια-
 κριθεῖη τὸ ἀληθές, ὁ βασιλεὺς διχῆ τμηθῆναι τὸ ζῶν παιδίον
 μαχαίρᾳ ἐκέλευσε καὶ ἀνὰ μέρος δοθῆναι ἑκατέρᾳ τῶν γυναικῶν.
 τοῦτο ἢ μὲν ἀληθῆς τοῦ βρέφους μήτηρ βραδέως ἤνεγκε, καὶ παρ-
 ηγεῖτο τὴν ψῆφον, καὶ δοθῆναι ζῶν τὸ παιδίον τῇ ἀπειδίκῳ ἐκέ-
 10 τευεν· ἢ δὲ ψευδῶς ἐαυτὴν μητέρα τοῦ παιδὸς ὀνομάζουσα καὶ
 ἐπήνει τὴν κρίσιν καὶ ἐπέσπευδε τὴν διαίρεσιν. καὶ ὁ βασιλεὺς
 δοθῆναι ζῶν τὸ παιδίον προσέταξε τῇ παραιτουμένη τὴν ἐκείνου B
 διαίρεσιν, “ αὐτῆ” φήσας “ ἢ τοῦτου μήτηρ ἐστίν, ἢ τοῦ παιδὸς
 σφαγῆναι μέλλοντος ἐπερήλησεν.” τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς ἀκριβῆς
 15 τεκμήριον ἔσχηκε τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως.

Πάντας δὲ τοὺς πρὶν εἰς σοφίαν καὶ φρόνησιν ὑπερβέβηκε.
 συντάξε δὲ τρισχιλλίας παραβολὰς καὶ πεντακισχιλλίας ᾠδὰς, καὶ
 ἀπὸ τῆς κέδρου ἕως ὑσσώπου συνέγράψατο, καὶ περὶ φύσεως
 ζῶων τῶν τε πεζῶν καὶ ἀερίων καὶ νηκτῶν καὶ τῶν ἰδιωμάτων W I 58
 20 αὐτῶν ἐξήτασε καὶ ἐφιλοσόφησε, καὶ κατὰ τῶν δαιμόνων ἐξένη-
 κεν ἐπιωδὰς εἰς ἀνθρώπων ὠφέλειαν· καὶ τρόπους κατέλιπεν ἐξορ-
 κώσεων, αἷς τὰ δαιμόνια ἐδῶκοντο. καὶ ταύτην τὴν Θεραπείαν C

4 ἐπὶ τοσοῦτον om A. κακουργίας A. 5 διενευρηθείη A.
 6 τὸ ζ. π. μαχαίρᾳ] μαχαίρᾳ τὸ παιδίον τὸ ζῶν A. 9 [ζῶν]
 σῶον A. 11 ἐπέσπευδε A. 16 καὶ φρόνησιν om A. 19 καὶ
 τῶν νηκτῶν A.

meis dormientis supponit, viventem ablatum sibi vendicat. quo com-
 mento animadverso puerum repeto: illa negat.” altera suum esse viventem
 puerum affirmat, adversariae mortuum, neque eo se improbitatis progres-
 sam esse iurat. corona circumstantium dubitante quo pacto verum iudici-
 cari possent, rex puerum gladio in duas secari partes iubet, et utrique mu-
 lieri semissem dari. eam sententiam vera infantis mater graviter ferens
 atque repudians, adversariae puerum viventem tradi orat: quae vero se ma-
 trem eius falso profitebatur, collaudato iudicio dissectionem maturari flagi-
 tat. ibi rex puerum viventem ei tradi iubet quae dissectionem deprecaba-
 tur: eam enim esse matrem quae pueri caedem tantopere reformidaret. id
 populo evidens argumentum fuit sapientiae regis.

Omnes ille veteres ingenio prudentiaque superabat. similitudines
 ter mille composuit, cantilenas quinque mille; et a cedro auspicatus usque
 ad hyssopum describendis stirpibus progressus est, naturasque animalium
 terrestrium, aëriorum, aquatiliū, ac proprietates perquisivit et indaga-
 vit. invenit etiam ad utilitatem hominum excantationes daemouum, et ad-
 iurationum rationes reliquit quibus daemouia fugentur. quam curationem

φροῖν ὁ Ἰώσηπος καὶ μέχρις ἐκείνου ἰσχύειν· καὶ τι διηγῆται τοιοῦτον, τὸν λόγον πιστούμενος. Ἐλεάζαρ τῶν ὁμοφύλων λέγει κεκτῆσθαι τινα δακτύλιον ἔχοντα ὑπὸ τῆν σφραγίδα εἶχαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών. καὶ τοῦτον ταῖς ῥίσι τοῦ δαιμονῶντος προσφέρειν, καὶ τῆ ὁσφρήσει διὰ τῶν μυκτῆρων τοῦ πάσχοντος ἐξέλ-
 5 κεσθαι τὸ δαιμόνιον. εἶτα τοῦ Σολομώντος μεμνημένον ἐπιωδᾶς τε λέγειν ἐξ ὧν ἐκεῖνος συνέθετο, καὶ ἔξορκοῦν τὸ δαιμόνιον μηκέτι ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἄνθρωπον. τοῦτο καὶ Οὐδαισασιανοῦ καὶ τῶν νιῶν ἐκείνου ἐνώπιον λέγει ποιῆσαι τὸν Ἐλεάζαρ· καὶ
 D διδόντα τῆς κατὰ τῶν δαιμόνων ἰσχύος ἀπόδειξιν, τιθέναι ποτή-
 10 ριον πλήρες ὕδατος, καὶ ἐπιτάσσειν τῷ δαίμονι ἔξορκομένῳ τοῦ πάσχοντος ἀνατρέψαι αὐτό· καὶ ἀνατρέπεσθαι τὸ ποτήριον μηδε-
 νος ὄρωντος τὸν ἀνατρέποντα.

9. Ἦρξατο δὲ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ, μετὰ ἔτη τῆς ἐξ Αἰγύπτου ὑποχωρή-
 15 σεως τοῦ λαοῦ τετρακόσια τεσσαράκοντα. περὶ δὲ τοῦ μέτρου τοῦ ὕψους αὐτοῦ καὶ τοῦ μήκους καὶ τῆς τούτου κατασκευῆς οὐχ ὁμοφωνοῦσιν ἢ τε τρίτη τῶν Βασιλειῶν καὶ Ἰώσηπος ἐν τῷ ὁγδόῳ λόγῳ τῆς Ἀρχαιολογίας περὶ τοῦ ναοῦ συγγραφόμενος, ἀλλ' ἐν
 P I 84 τοῖς πλείοσι διαφέρονται. ᾧ δὲ τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς πρὸς βου-
 20 λῆς ἀκριβώσασθαι, καὶ περὶ τῶν δύο Χερουβιμ ἃ χρυσοῦ ποτή-
 σας κατὰ τὸ ἄνυτον ἔστησε, καὶ περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς χαλκῆς

1 prius καὶ om A. 2 τὸν add A. ἄλλοφύλων A. 6 μεμνη-
 μένου A. 16 τῶν μέτρων A.

Fontes. Cap. 9. Iosephi Ant. 8 3—6. Regum 3 6—10. Paralip. 2 3—9.

ad suam usque aetatem durasse Iosephus asserit, et in eius rei fidem huiusmodi experimentum narrat. Eleazarum quendam popularem suum habuisse annulum, sub cuius pala radix esset ex iis quas indicaverat Salomon, qui si naso daemониаци admoveretur, solo olfactu per nares extraheret daemonium. deinde Salomonis facta mentione, recitasse illius exanationes, et adiarasse daemonium ne in hominem reverteretur. hoc in Vespasiani et filiorum eius conspectu fecisse Eleazarum; et ut vim contra daemones insitam probaret, posuisse posulum aqua plenum, et iussisse daemonio ut egressus ex homine id everteret: itaque factum esse, nemine cernente a quo everteretur.

9. Aedificationem templi auspicatus est quarto anno regni sui, anno post exitum populi ex Aegypto quadringentesimo quadragesimo. verum spatio altitudine et longitudine formaque eius non consentiant Regum liber tertius et Iosephus libro Antiquitatum octavo, ubi de templo scribit, sed in plerisque discrepant. quam eorum dissensionem et alia, ut de duobus Cherubis aureis circa adyta collocatis, de area, de mari aeneo, de pelvibus,

θαλάσσης και τῶν λουτήρων, και πηλίκον ἦν τὸ χάλκειον θυσια-
 στήριον, οἷα δ' ἡ τράπεζα ἢ χρυσῆ, και ὅσα σκεύη ἀργυρέα τε
 και χρύσεια Σολομῶν ἀνέθετο τῷ ναῷ, και περὶ τῶν ἄλλων, ἡ
 τρίτη τῶν Βασιλειῶν βίβλος και ἀρχαιολογῶν ὁ Ἰώσηπος ἀρκέ-
 5 σσουσι παραστήσασθαι τὴν ἐφ' ἐκάστῳ ἀκριβειαν. ἐν ἔτεσι δὲ
 ἑπτὰ συντελέσας ὁ βασιλεὺς τὸν τε ναὸν και ὅσα περὶ ἐκείνων,
 συνεκάλεσε τὸν λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. και ἄραντες τὴν κιβωτὸν
 οἱ ἱερεῖς και τὴν σκηνὴν ἦν ἐπέζητο Μωυσῆς και τὰ ἐν ταῖς B
 θυσίαις ὑπηρετούμενα σκεύη πρὸς τὸν ναὸν μετεκόμιζον, τοῦ
 10 βασιλέως προάγοντος και τοῦ πλήθους παντός, και τῶν Λευιτῶν
 σπενδόντων και θυμιῶντων. και κατετέθη ἡ κιβωτὸς εἰς τὸ
 ἄδυτον μεταξὺ τῶν δύο Χερουβίμ, τὰς δύο λιθίνας πλάκας
 ἔχουσαι ἔνδοθεν. ἐξελεθόντων δ' ἐκ τοῦ ἀδύτου τῶν ἱερέων,
 δόξης κυρίου ὁ οἶκος ἐμπέπληστο και νεφέλη τὸν ναὸν ἔλον
 15 περιέχευτο· ἐξ ἧς ἐπιδημῆσαι τῷ ναῷ τὸν θεὸν ἐφαντάζοντο
 σκηνώσονται ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθαίς ἐπὶ τούτοις εὐχαρι-
 στίαν τε πρὸς τὸν θεὸν ἐποίησατο και τὸν λαὸν εὐλόγησε και ἐκέ-
 τευσεν ἐπήκοον γίνεσθαι τὸ θεῖον πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ εὐχομένοις.
 εἶτα τῷ βωμῷ θυσίας προσήγαγε. και ὁ θεὸς δεκνὸς ὡς εὐ- C
 20 μενωῶς αὐτὰς προσεδέξατο, πῦρ ἐκλάμψαι δι' ἀέρος πεποίηκεν
 ἐπενεχθῆναι τε τῷ βωμῷ και τὴν θυσίαν ἅπασαν καταδαίσασθαι.
 ταῦθ' ὁ λαὸς ἰδὼν εὐλόγησε τὸν θεόν, και ὁ βασιλεὺς ἠχαραλί-
 στησε, και πολυτελεῶς ἐορτάσαντες τὸν σύλλογον διελύσαντο.
 ὄνειρος δὲ γεγωνῶς τῷ βασιλεῖ ἐπακοῦσαι τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν
 25 θεὸν ἰδήλου, και τὸν ναὸν τε συντηρηθῆναι και αὐτὸν εἰς ἄκρον

1 λουτήρων A, λούτρων PW.
 om A. 14 ἐπέπληστο A.

6 ὁ βασιλεὺς om A.
 18 γενέσθαι A.

8 οἱ

de magnitudine altaris aenei, de forma aureae mensae, et quae vasa aurea
 et argentea templo Salomon dedicavit, qui curiosius cognoscere voluerit,
 is ea tertio libro Regum et in Iosephi Antiquitatibus accurate descripta in-
 veniet. templo cum omni ornata annis septem perfecto, populoque a rege
 Hierosolyma convocato, sacerdotes arcam et tabernaculum a Mose facta et
 sacra vasa in templum transtulerunt, rege et omni populo praecedente,
 Levitis libantibus et sufficientibus. arca, in qua duae lapideae tabulae in-
 erant, in adytum reposita est inter duos Cherubos. sacerdotibus adytum
 egressis domus gloria domini repleta est, et nubes toti templo circumfusa;
 unde coniiiebant deum templum ingressum atque ibi habitaturum esse.
 quibus rebus laetatus rex et deo gratias egit, et populo bene precatus ora-
 vit ut numen omnium eorum qui ibi precarentur vota exaudiret. deinde
 victimas arae admovit: quas deus se benigne accepisse declaravit, igne ex
 aere emissio, qui in aram delatus omnes victimas consumpsit. his visis
 deum laudat populus, rex gratias agit; festoque splendide celebrato con-
 ventus dimittitur. his peractis rex somniat deum exaudisse preces, tem-

εὐδαιμονίας ἀναχθῆναι, καὶ τῆς χώρας ἄρξιν τοὺς ἐξ αὐτοῦ, εἰ
 WI 59 εἰ δ' σὺ, πρόρριζον ἐκκόψειν ἠπειλεῖ τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ τὸν
 λαὸν δουλείαις καὶ κακώσεσι μυρίαῖς ὑποβαλεῖν, καὶ τὸν ναὸν
 D παραδώσειν εἰς ἐμπρησμόν καὶ διαρπαγὴν, καὶ τὴν πόλιν εἰς κα- 5
 τασκαφὴν τε καὶ προνομίην.

Οὕτω μὲν οὖν τὰ τοῦ ναοῦ τῷ Σολομῶντι τετέλεστο· μετὰ
 δὲ ταῦτα βασιλεῖα ἑαυτῷ ᾠκοδόμησε πολυτελεῖ τε καὶ λαμπρά,
 καὶ τὰ τῶν Ἱεροσολύμων δὲ τείχη προσέπεσκέυασε, καὶ πόλεις
 ἄλλας προσᾠκοδόμησε, καὶ τοὺς ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει τῶν Χανα- 10
 ναίων ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος, μὴ πρὶν ὑποταγέντας, ἐποφό-
 ρους κατέστησε. σοφίσματα δὲ καὶ λόγους αἰνευματώδεις Χειράμ
 ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς αὐτῷ πέμπομεν, ἀξίων σαφηνίσαι αὐτά·
 καὶ πάντα διέλυσε καὶ τὸν νοῦν ἐκείνων δεδήλωκε. μεμνησθαι
 P I 85 καὶ πρὸς τούτῳ τὸν Μένανδρον. διαβοηθείσης δὲ πανταχοῦ τῆς
 σοφίας τοῦ Σολομῶντος καὶ τῆς φρονήσεως, βασιλισσά τις Αἰγύ-
 πτου καὶ Αἰθιοπίων σοφίαν φιλοῦσα καὶ ἐκζητοῦσα εἰς Ἱεροσόλυμα
 παραγέγονε. καὶ ὁ βασιλεὺς φιλοτίμως αὐτὴν προσεδέξατο, καὶ
 τὰ σοφίσματα ἃ προετίθει ἐκείνη ἠρόδως ἐπέλυεν, ὡς ἐκπλήτ- 20
 τεσθαι τὴν βασιλισσαν καὶ πλέον λέγειν τῶν ἠκουσμένων ὄρων.
 ἐθαύμαζε δὲ καὶ τὰ βασιλεῖα καὶ τῶν δειπνῶν τὴν πολυτέλειαν
 καὶ τὴν ὑπερησίαν πᾶσαν τὴν βασιλικὴν καὶ τὰς ἐν τῷ ναῷ θυ-

1 ἐνεχθῆναι A. 3 ἐκκόψειν A Iosephus, ἐκκόψαι PW. 4 δου-
 λεία A. 8 τς om A. 14 πάντα add A et Iosephus. 15 δι-
 νον A: Iosepho Δίος. 18 ζητοῦσα A. 23 ἄπασαν τὴν
 βασιλείαν A.

plum conservatum iri, se ad magnam felicitatem perventurum, et regioni
 suos posteros imperaturos, si nec ipse nec illi nec populus divina praecepta
 violarent; alioquin vero genus eius radicitus extirpaturum, et servitute po-
 pulum atque aliis infinitis malis oppressurum, et templum ad incendium et
 direptionem datum, urbem etiam solo aequandam et spoliandam.

Sic aedificatione templi perfecta sibi ipsi Salomon aedes construit
 sumptuosas et splendidas, Hierosolymorum moenia instaurat, alias urbes
 condit; Chananaeos montis Libani accolae insuetum subire iugum cogit ac
 sibi tributarios reddit. praeterea argutias et griphos a Chiramo Tyriorum
 rege ad se missos dissolvit omnes atque explicat: quorum meminisse vete-
 res historicos Dium et Menandrum Iosephus auctor est. eius igitur doctrina
 et sapientia ubique gentium celebrata, regina quaedam Aegypti et Aethio-
 pum sapientiae studiosa indagatrix Hierosolyma proficiscitur. eam rex
 honorifice excipit, quaestiones ab ea propositas facile solvit, ut regina ob-
 stupescens plura se videre diceret quam audivisset. miratur et regiam et
 cenarum lautitias et omnia ministeria regis et templi sacrificia et immolan-

σίαις καὶ τῶν θρόνων τὸ εὐτακτον. ἰδωρήσατο δὲ τὸν βασιλέα χρυσίῳ καὶ λίθοις τῶν πολυτίμων καὶ ἀμυθῆτοις ἀρώμασι καὶ βαλοάμου ῥίλαις, ὡς ἔξ, ἐκείνης ἐν Παλαιστίνῃ φηῖται τὸ βάλσα- B
μον. καὶ Σολομῶν δὲ πολλοῖς ἀγαθοῖς τὴν βασιλισσάν ἀντημε-
5 ψατο. καὶ ἡ μὲν εἰς τὰ ἑαυτῆς ὑπενόστησεν· (10) ὁ δὲ βασι-
λεὺς πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ γινόμενος ἐνδοξότατος καὶ φρονήσει
καὶ πλούτῳ διενεγκῶν οὐκ ἐνέμεινε τοῖς θείοις θεσμοῖς, ἀκρασίαν
δὲ νοσήσας περὶ τὰ ἀφροδίσια καὶ περὶ γυναικίους ἐκμανεὶς οὐ ταῖς
δομογενέσιν ἤρκεϊτα, ἀλλὰ καὶ ἄλλοφύλους ἔγημε πλείστας, καὶ
10 χαριζόμενος ἐκείναις διὰ τὸν ἔρωτα ἐθρήσκειε καὶ τοὺς ἐκείνων
θεοὺς. ἔγημε γὰρ θυγατέρας ἀρχόντων διασήμεων ἐπτακοσίας C
καὶ πᾶλλυκᾶς τριακοσίας καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν
Αἰγυπτίων. εἶπεν οὖν ὁ κύριος πρὸς Σολομῶντα “ ὅτι οὐκ ἐφύ-
λαξας ὄσα ἐνετειλάμην σοι, διαρρηξῶ τὴν βασιλείαν σου καὶ δώσω
15 αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. οὐ σὲ δὲ ζῶντα τὴν ἀρχὴν ἀφαιρήσομαι
διὰ τὸν πατέρα σου, θανόντος δὲ σου ταῦτα ἐπὶ τῷ νίῳ σου
ποιήσω. καὶ οὐδὲ πῦσαν ἔξ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀφέλωμαι, δύο
δὲ φυλάς αὐτῷ καταλειποῦς καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ τὸν πύπ-
πον Δαβὶδ, τὰς δέκα τῷ δούλῳ δώσω αὐτοῦ.”

20 Οὐ συγχρὸς καιρὸς διελήλυθε, καὶ Ἄδερ εἰς πόλεμον κατέστη
τῷ Ἰσραήλ. ἦν δὲ ὁ Ἄδερ Ἰδουμαῖος ἐκ βασιλείου σποραῖς, ὃς
τοῦ Ἰωάβ κατὰ τοὺς χρόνους Δαβὶδ καταστρεψαμένου τὴν Ἰδου-

10 ἐθρήσκειε A, ἐθρήσκεισε PW. 11 γὰρ] δὲ A. 13 πρὸς
τὸν σολ. A. 17 ἀφέλωμαι libri omnes. 20 πόλεμιον A.
21 ὁ om A. 22 καταστρεψαμένου τὴν Ἰδουμαίαν κατὰ τοὺς
χρόνους δαβὶδ A.

Fontes. Cap. 10. Iosephi Ant. 8 7 et 8. Regum 3 11.

tium ordinem. regem porro donat auro, gemmis pretiosis, ineffabilibus
aromatibus et balsami radicibus: unde ab eo tempore balsamum in Palaes-
tina nascitur. Salomon vicissim reginam domum redituram multis bonis
remuneratur. (10) rex vero cum esset omnium ante se regum illustrissimus,
sapientia et opibus praestans, in divinis institutis non permansit; sed
in libidinum intemperantiam prolapsus, insanoque mulierum amore correptus,
neque popularibus suis contentus, etiam alienigenas complures duxit:
quibus ex amore obsequens, deos illarum coluit. nam principum insignium
filias septingentas matrimonio sibi iunxit, concubinis trecentis adscitis, et
filiam regis Aegyptiorum. proinde Salomoni dixit dominus “ quoniam man-
data mea non observasti, regnum tuum dirumpam et servo tuo dabo. ne-
que tamen viventi tibi regnum eripiam, ob patrem tuum, sed te mortuo
haec filio tuo regnante faciam. neque regnum omne tamen ab illo auferam,
sed duabus tribubus et Hierosolymis illi relictis, ob avum Davidem, decem
reliquas servo eius dabo.”

Neque multum temporis intercessit, cum Ader Israelitas bello adortus
est. fuit is Idumaeus regii generis, qui Davidis temporibus Idumaea a

D **μαίαν παιδάριον ὦν ἀπέδρα εἰς Αἴγυπτον, καὶ φιλοφρόνως δε-
χθεὶς παρὰ Φαραῶ ἠγαπήθη καὶ τὴν ἀδελφὴν ἔγημε τῆς γυναι-
κὸς Φαραῶ. οὗτος οὖν ἀνδρωθεὶς καὶ θανόντας μαθὼν τὸν Λα-
βιδ καὶ τὸν Ἰωάβ, ἐπανελθεῖν ἐζήτει πρὸς τὴν πατρίαν ἀρχήν·
ἀλλ' οὐ παρεχωρέετο πρὸς Φαραῶ. ἤδη δὲ τῷ Σολομῶντι τῶν 5
πραγμάτων κακῶς ἐχόντων παρεχωρήθη καὶ Ἄδερ καὶ εἰς τὴν
Ἰδουμαίαν ἐπανελήλυθε. ταύτης δ' ἀσφαλῶς φρουρουμένης εἰς
τὴν Συρίαν ἀφίκετο, καὶ σύστημά τι σχῶν περὶ αὐτὸν ληστρικόν,
ταύτην τε κατέσχε καὶ τὴν τῶν Ἑβραίων ἐλιζέτο χώραν.**

P I 86
W I 60
Ἰεροβοὰμ δὲ υἱὸς Ναβὰτ παιδάριον ὦν ὑπηρετεῖ τῷ βασι- 10
λεῖ. ἰδὼν δὲ Σολομῶν αὐτὸν γενναῖον τὸ φρόνημα, ὅτι τῇ Ἰε-
ρουσαλὴμ περίβολον ᾠκοδόμησε ἐπέστησεν αὐτὸν τῆς οἰκοδομῆς ἐπι-
μελητήν. ἀπερχομένῳ δὲ πού τῷ Ἰεροβοὰμ συνήνησεν προφήτης
ὁ Σηλωνίτης Ἀχιά, καὶ ἐκκλίνας αὐτὸν τῆς ὁδοῦ διέρρηξε τὸ ἱμά-
τιον εἰς δώδεκα ῥήγματα καὶ δέδωκεν ἐκείνῳ τὰ δέκα, εἰπὼν ὡς 15
“οὕτως διαρρήξει τὴν βασιλείαν Σολομῶντος ὁ κύριος, καὶ τῷ
μὲν ἐκείνου υἱῷ δύο καταλείψει φυλὰς διὰ τὸν πάππον, σοὶ δὲ
τὰς δέκα δώσει καὶ βασιλεύσει σε ἐν αὐταῖς. σὺ δὲ ἀλλὰ τῶν
νόμων ἀντέχου κυρίου καὶ γίνου δίκαιος.” τούτοις μέγα φρονή-
B **σας Ἰεροβοὰμ νεωτερίζειν ἐπεχειρεῖ. καὶ γνοὺς τὸ πρῶγμα ὁ βα- 20
σιλεὺς ἀνελεῖν ἐζήτει αὐτόν. ὁ δὲ φεύγει εἰς Αἴγυπτον κάκει
διήγεν ἕως Σολομῶν ἐτελεύτησε. τέθνηκε δὲ ὁ βασιλεὺς Σολο-
μῶν, ὡς μὲν ἡ βίβλος τῶν Βασιλειῶν ἱστορεῖ, ζήσας ἐνιαυτοὺς**

3 θανόντα A.

14 τὸ οἰκίειν ἱμάτιον A.

23 τῶν add A.

Ioabo subacta puer in Aegyptum aufugerat, et a Pharaone benigne susceptus atque admatas, sororem regis coniugis uxorem duxerat. is igitur vir factus, Davidis et Ioabi obitu cognito, cupidus in patrium regnum redeundi a Pharaone retinebatur; donec Salomonis rebus turbatis, affine consentiente in Idumaeam reversus est. sed cum ea firmis praesidiis teneretur, in Syriam se contulit; et latronum manu comparata cum hanc occupat, tum Israelitarum agros populatur.

Ieroboamum autem Nabati filium, dum puer inservit regi, Salomon generosa eius indole animadversa, cum Hierosolymorum moenia conderet, operis structurae praefecerat. qui cum aliquando iter ingressus esset, incidit in prophetam Achiam Silonitem. is eo de via nonnihil seducto, vesteque sua in duodecim lacinias discissa, decem illi dat cum his verbis "sic regnum Salomonis discindet dominus, eiusque filio duas in avi gratiam tribus relinquet, te autem decem tribuum regem constituet. tu vero fac leges domini amplecteris et institutia colas." hoc oraculo elatus Ieroboamus novis rebus studet. sed rex, cognita re, de illo tollendo cogitat. at ille in Aegyptum fugit, ibique degit usque ad Salomonis obitum. obiit autem is, ut liber Regum narrat, anno aetatis quinquagesimo secundo, cum duodecim

πεντήκοντα πρὸς δυοῖ (δωδεκαέτης γὰρ τῆς βασιλείας ἐπιβῆναι ἰστόρηται, βασιλεύσαι δὲ ἕτη τεσσαράκοντα), ὡς δ' ὁ Ἰώσηπος συνεγράφατο, τέσσαρας μὲν ἐνιαυτοὺς ἐβίω καὶ ἐνεήκοντα, ὀγδοήκοντα δὲ βεβασίλευκεν· εὐτυχῶς μὲν ζήσους καὶ εὐκλειῶς, παρανομήσους μὲντοι περὶ τὸ γῆρας, ὑπ' ἐρώτων οὐκ ἰθαγῶν ἀλλογενέσι πεισθεὶς γυναιξὶ καὶ τοῖς ἐκείνων ἀκολουθήσας θρησκευάμασι.

11. Διάδοχον δ' ἔσχε τῆς βασιλείας· τὸν υἱὸν Ῥοβοάμ. C καὶ ὁ λαὸς συνήχθη πῶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰκέτεον ἐλαφρῦναι αὐτοῖς τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν ὃς παρὰ Σολομώντος αὐτοῖς ἐπενή- 10 νεκτο, καὶ τοῦ πατρὸς φανῆναι χρηστότερον. ὁ δὲ σκέψασθαι εἶπε καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰπεῖν. καλέσας οὖν τοὺς γηραιότε- ρους τῶν πατρῶν θεραπόντων, τί ἂν ἀποκριθῆ τῷ λαῷ ἐπι- θάνατο· κάκεινοι διαλεχθῆναι αὐτοῖς συνεβούλευον ἡπιώτερον μηδ' ὑπερηφάνως καὶ ὀγκηρῶς. μετὰ δὲ τὴν γερονσίαν τοῖς μειρακί- 15 σχοις, ὅπερ αὐτῷ συνετρέφεοντο, τοῦ σκέμματος κεκοιτώνηκε, καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων εἰπῶν συμβουλήν. οἱ δὲ τραχύτερον D αὐτῷ προσομιλῆσαι τῷ λαῷ συνεβούλευσαν, καὶ τοὺς λόγους ἀνα- λόγους τῷ τῆς ἀρχῆς ὄγκῳ ποιήσασθαι καὶ τῷ βασιλικῷ ἄξιω- ματι. καὶ ὃς τούτοις προσέθετο, καὶ ἐπεὶ τὸ πλῆθος αὐδῆς συν- 20 ἐληλύθει "εἰ τὸν ζυγὸν ἕμῃν ἐσκήρουνε ὁ πατήρ μου" ἔφη, "τοῦ- τον αὐτὸς ἐπέξω βαρύτερον· καὶ εἰ μάλιστα ἐκείνος ἐπέχρητο

2 βασιλεύσας A. 9 δουλείας] βασιλείας alter codex Wolfii:
illud Ducangii codices. παρὰ τοῦ sol. A. 10 χρηστότερον A.
χρηστότερος PW. 11 καλέσας A. 12 ἐπιθάνατο add A.

Fontes. Cap. 11. Iosephi Ant. 8 8 et 9. Regum 3 12 et 13.
Paralip. 2 10.

annos natus regnum suscepisse memoretur et id per quadraginta tenuisse. Iosephus autem tradit eum annos vixisse quattuor et nonaginta, regnasse octoginta. vita eius est felix et gloriosa, nisi in senectute patrias leges violasset, amoribus impulsus illicitis peregrinarum mulierularum, earumque sectatus religiones.

11. Successorem in regno habuit filium Roboamum. ad quem cum populus confluisset, ac supplicem petisset ut patre clementior servitutis iugum a Salomone cervicibus suis impositum relaxaret, ille se deliberaturum ait et post triduum responsurum. consulit itaque seniores ex patriis ministris quid respondendum esset: moment, clementer, non superbe et arroganter alloquendum esse populum. post senatum re cum adolescentibus una secum educatis communicata, et consilio seniorum experto, illi auctores sunt ut asperius agat cum populo, et pro auctoritate imperii ac regiae dignitatis fastigio verba faciat. Roboamus horum sententia comprobata, cum populus iterum convenisset, "si pater meus" inquit "durum vobis iugum imposuit, id ipse exasperabo: si flagellis ille vos cecidit, ego scor-

καθ' ἑμῶν, σκορπίοις ὑμᾶς κολάσω αὐτός· καὶ μου τῆς σμικρότητος παχυτέρας τῆς ὀσφύος τοῦ πατρὸς πειραθήσεσθε.” τούτων τὸ πλῆθος ἀκοῦσαν “τίς ἡμῖν μερίς ἐν Δαβίδ;” ἔξεβήσαν, καὶ ἀποδυσπετήσαντες ἀπήεσαν. πέμψωντος δὲ Ῥοβοᾶμ τῶν
 P I 87 οἰκείων ἕνα διωλεχθῆναι αὐτοῖς καὶ πραιῖναι, ἔκτειναν ὑπ' ὀργῆς τὸν 5 ἄνδρα λιθολευστήσαντες. Ῥοβοᾶμ δὲ δέσας εἰς Ἱεροσόλυμα πέφνευγε, παραμεινάσης αὐτῷ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ σὺν αὐτῇ τῆς Βενιαμίνιδος. αἱ δὲ γε λοιπαί, ἤδη τοῦ Ἱεροβοᾶμ ἐπανελθόντος ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τελευτῆν Σολομῶντος, καλέσασαι αὐτὸν εἶλοντο βασιλέα. Ῥοβοᾶμ δὲ ἠτοιμάζετο μαχέσασθαι τοῖς Ἰσρα- 10 ἠλίταις περὶ τῆς βασιλείας καὶ τῷ Ἱεροβοᾶμ, ἐκωλύθη δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου Σαμαία.

Καὶ Ἱεροβοᾶμ δέσας μὴ τὸ πλῆθος εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὼν καὶ τοῖς ἐκεῖ συναναμιγνύμενον ἐπιστραφῆ πρὸς τὸν πρότερον αὐτοῦ βασιλέα καὶ καταλείψῃ αὐτόν, δύο δαμάλεις εἰργάσατο ἐκ 15
 B χρυσοῦ, καὶ ἔθετο τὴν μὲν ἐν Βαιθήλ, τὴν δ' ἐτέραν ἐν Δάν. καὶ ἐκκλησιάσας τὸ πλῆθος “πανταχοῦ ὁ Θεὸς ἐστίν” εἶπεν, “ὦ ἄνδρες, ἀλλ' οὐ μόνον ἐν Ἱεροσολύμοις. ἰδοῦ σὺν δύο δαμάλεις πεποήκα εἰς ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐκέτι ὑμῖν ἀνάγκη πορεύεσθαι
 W I 61 εἰς Ἱεροσόλυμα. ἀπερχόμενοι δ' εἰς αὐτὰς προσκυνεῖτε καὶ θύετε” 20 καὶ ἱερεῖς γὰρ ἔξ ὑμῶν αὐτῶν ἀποδείξω.” τούτοις ἔξαπατηθεὶς ὁ λαὸς τὰ τε πάτρια παραβέβηκε καὶ παρώργισε τὸν Θεόν, ὡς καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν παραδοθῆναι τοῖς ἄλλοσφίοις τὸν Ἰσραήλ.

10 περὶ τῆς βασιλείας μαχέσασθαι τοῖς Ἰσραηλίταις A. 13 καὶ
 AW, om P. ἀπὼν om A. 15 καταλείψει A. 16 δᾶν A.

pionibus in vos animadvertam: et quod in me parvum est (minimum digittum) crassius paterna coxa experiemini.” his multitudo auditis “quae nobis in Davide pars est?” exclamans, rege fastidito discedit. cum autem Roboamus quendam suorum familiarium misisset qui mollioribus verbis populum placaret, eum ira concitati lapidibus peremerunt. quo facto ille perterritus Hierosolyma confugit, sola Iudaica et Beniamitica tribu penes se retenta: reliquae Ieroboamum, defuncto Salomone ex Aegypto reversum, regem creaverunt. cuius una cum Israelitis bello invadendi consilia agitantem Roboamum deus per Samaeam vatem inhibuit.

Veritus autem Ieroboamus ne multitudo Hierosolyma profecta illorum hominum commercio ad priorem regem se deserto reverteretur, duos vitulos aureos conflatos facit, alterum Baethela, Dane alterum collocat; advocataque concione “deus” inquit, “viri, ubique est, non Hierosolymis duntaxat. ego igitur dei nomine duos vitulos feci, neque posthac vobis necesse erit ire Hierosolyma, sed ad hos profecti adorare et sacrificare: nam e vestro numero sacerdotes designabo.” his populus Israeliticus deceptus, patriis institutis violatis, iram numinis in se provocavit, ut alienigenis in

ποιήσας δὲ ἱερεῖς ὁ Ἰεροβοὰμ καὶ θυσιαστήριον, ἐώρτασι· καὶ ἀνέβη αὐτὸς ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ περὶ αὐτὸν οἱ ἱερεῖς. καὶ ἤδη μέλλοντι θύειν παρέστη προφήτης σταλαίς ἐκ θεοῦ καὶ εἶπε “τάδε C λέγει κύριος. θυσιαστήριον, ἐκ Δαβὶδ ἕσται τις Ἰωσίας καλοῦ-
 5 μενος, ὃς θύσει τοὺς ἱερεῖς σου ἐπὶ σέ καὶ κατακαύσει τὰ ὀστέα αὐτῶν. ἕνα δὲ εἶη δῆλον ὡς οἱ λόγοι μου ἀληθεύουσιν, ἰδοὺ φανήσεται τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡ ἐπ’ αὐτὸ πίπτει χεὶρ χεῖρα γῆς.” καὶ αὐτίκα τὸ τε θυσιαστήριον διεσπάρθη καὶ ἡ πίπτει τῶν θυμάτων ἐκκέχυτο. ἐξέτεινε δὲ τὴν χεῖρα Ἰεροβοὰμ, συσχε-
 10 θῆναι τὸν προφήτην ἐγκελευόμενος. ἡ δὲ ξηρανθεῖσα ἀκίνητος ἔμεινε. δεηθεὶς γοῦν Ἰεροβοὰμ τοῦ προφήτου, ἔσχεν αὐτὸς τὴν χεῖρα κινουμένην καὶ ἐνεργόν. καὶ ἤξιον αὐτὸν συνδειπνήσαι αὐτῷ. ὁ δὲ οὐ κατένευσε, λέγων παρὰ τοῦ θεοῦ κωλυθῆναι ἄρτον φαγεῖν ἢ ὕδωρ πιεῖν ἢ ὑποστρέψαι δι’ ἧς ὁδοῦ εἰς τὴν πόλιν ἐλή- D
 15 λυθε· καὶ ἀπῆει ἑτέραν τραπέζον. ψευδοπροφήτης δὲ τις ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, τὸν Ἰεροβοὰμ ἀπατῶν καὶ πρὸς χάριν αὐτῷ ὀμνῶν. οὗτος μαθὼν ὅσα ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης καὶ εἶρηκε καὶ πεποίηκε καὶ ὡς ἄπεισι, κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἤξιον ἀναστρέψαι καὶ παρ’ αὐτῷ ξενωθῆναι. τοῦ δὲ
 20 ἀπαναινομένου, ὡς ἀπαγορεύσαντος τοῦ θεοῦ, “ἀλλὰ κἀγὼ προφήτης εἰμι” ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος εἶπεν ἀντὶς, “καὶ ἦκα κατ’ ἐντολήν τοῦ θεοῦ ἐπιστρέψων σε τραπέζης μοι κοινωθήσονται.” ἐπί-

1 ὁ add A. ἐώρτασαν A. 4 ἐκ Δαβὶδ om A. 6 δῆλον εἶη A. 7 ἐπ’ αὐτῷ LXX, ἐπ’ αὐτοῦ Iosephus. χεῖρ-
 ἕσται A, χεῖρῆσται PW. 13 post ἄρτον add A cum Iosepho ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, quae om LXX.

servitntem traderetur. Ieroboamus autem sacerdotibus creatis araque exstructa festum celebrat: conscensaque ara cum sacerdotibus adstantibus iam sacrificaturus esset, propheta a deo missus “haec” inquit “dicit dominus: heus ara, erit quidam ex David, nomine Iosias, qui sacerdotes tuos supra te immolabit et ossa eorum comburet. ut autem verba mea vera esse constet, rumpetur ara et pinguedo in ea sita fundetur humi.” statim his dictis et ara rumpitur et pinguedo victimarum effunditur: et Ieroboami manus, quam extenderat prophetam comprehendi iubens, arida facta mansit immobilis, donec precibus a propheta impetrasset ut in integrum restitueretur. qui a rege ad cenam invitatus recusat, quod divinitus interdictum sibi esset ne vel panem ederet vel aquam biberet vel eadem via reverteretur qua urbem ingressus esset: itaque alia via discedit. caeterum in ea urbe quidam pseudopropheta erat, qui Ieroboamum seducebat, eius gratiam aucupans. is cum audisset quae dei propheta et dixisset et fecisset, abeuntem persequitur, et assecutus rogat ut suo hospitio utatur. quod illo recusante ut divinitus interdictum, improbus ille vir “atqui et ego propheta sum” inquit “et ex dei mandato adsum ut sis mensae meae particeps.”

P I 88 στευσεν ὁ προφήτης τοῖς τοῦ ψευδοπροφήτου λόγοις καὶ ὑπενό-
 στησε. ξηρισθέντι δ' ἐκεῖ τῷ προφήτῃ λόγος ἐγένετο κυρίου,
 ἀνθ' ὧν οὐκ ἐτήρησε τὰ ἐγκυλιθέντα αὐτῷ ἀναιρεθῆσθαι κατὰ
 τὴν ὁδὸν παρὰ λέοντος. καὶ ὑποστρέφοντα λέων αὐτὸν ἔκτεινε
 καὶ παρακαθήμενος ἐφύλαττε τὸν νεκρὸν καὶ τὸ ὑποζύγιόν. μα-
 θῶν δὲ τὸ γεγονός ὁ ψευδοπροφήτης συνεκόμισε τὸ σῶμα τοῦ
 τεθνεώτος καὶ ἔθαψε, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ πασίην ἐνετείλατο, τῷ προ-
 φῆτῃ συκκηδεῦσαι καὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα θανόντος· τί τοῦτο μηχανη-
 σάμενος; ἢ ὅτι κατὰ τὴν ἐκείνου προφητεῖαν κατασκευῆ τὸ
 θνσιαστήριον, καὶ τῶν ἱερέων καὶ ψευδοπροφητῶν κυρὶ παραδρ- 10
 B θῆ τὰ ὄστα, αὐτὸς διαφύγη τὴν ἔβριν εἰ τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ
 συγκατατεθῆ.

12. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐγένετο· Ἱεροβοὰμ δὲ τῆς αὐτῆς
 εἴχτο ἀσεβείας ἢ καὶ ἐπεδίδου καθ' ἐκάστην παρανομῶν, καὶ χρη-
 μάτων τὴν ψευδῆ τῶν ἐψηλῶν ἱερωσύνην παρεῖχε τοῖς θελοῦσιν 15
 ὠνιον. καὶ εἰς ἀμαρτίαν ἢ πρῶξις αὐτῆ ἐλογισθῆ αὐτῷ, καὶ εἰς
 ἀφανισμόν τοῦ οἴκου αὐτοῦ γέγονε καὶ εἰς ὄλεθρον. εἰ δὲ τὸ τὴν
 ἀνίερων ἐκείνην ἱερωσύνην ἀποδίδοσθαι χρημάτων ἀμαρτία λελό-
 γιστο, τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν πωλούντων καὶ ὠνούμενων τὴν
 θείαν ὄντως ἱερωσύνην, τὴν τῆς φρικτῆς καὶ ἀναϊμάκτου θυσίας 20
 τελειτικῆς;

6 τὸ σῶμα] sic P e codice Colberteo: omittunt codices Wolfi, qui
 e ὀνιείκτα δedit τὰ λέψανα. 14 ἦ] ἡ A. 15 παρεῖχε
 AW, παρεῖς P.

Fontes. Cap. 12. Iosephi Ant. 8 9—12. Regum 3 13—16.
 Paralip. 2 12—17.

propheta fide adhibita pseudoprophetae verbis, redit: sed dum illo hospicio
 fraitur, divinitus audit se propterea quod inssa exsecutus non sit a leone
 interceptum iri. domum reditarum occidit leo, atque accidens et cadaver
 et iumentum custodit. quo pseudopropheta cognito, mortui corpus colle-
 ctam sepelit, suisque liberis mandat ut se mortuum iuxta illum sepelirent:
 eo utique consilio ut, cum secundum praedictionem illius altare everteretur,
 et sacerdotum ac pseudoprophetarum ossa igni traderentur, eam contume-
 liam ipse iuxta hominem divinum sitas effugeret.

12. Haec ita gesta sunt: Ierobeamus autem suam impietatem adeo non
 miscebat, ut etiam in dies auget, falsum illud editorum locorum sacerdo-
 tium quibusvis pretio venditans: quae res noxas illi fuit imputata, et in fa-
 miliae eius perniciem et interitum vertit. quod si profanum illud sacerdo-
 tium addicere pecunia nefas est habitum, quid de iis dicemus qui vere divi-
 num illud sacerdotium, quo veneranda illa et increta victima immolatur,
 pretio vendunt atque redimunt?

Ἐνόησε δὲ Ἀβιά ὁ υἱὸς Ἱεροβοάμ· καὶ ἔστειλε τὴν γυναῖκα C
 αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἀχὼ τὸν προφῆτην, εἰ ζήσεται ἰρωτη-
 σουσαν. ἣ δὲ ἰδιωτικὴν μεταμφιασασμένη στολὴν ἀπῆλθε. καὶ
 ὁ προφῆτης τὸ δράμα γνοὺς “μὴ κρύπτε σαυτὴν, γύναι Ἱερο-
 5 βοάμ” ἔφη, “ἄπιθι δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ σου εἰπέ ὅτι, ἐπεὶ καταλι-
 πὼν τὸν θεὸν σεαυτῷ θεοῦ ἐποίησας χωνευτούς, προσδόκα τὴν
 τε βασιλείαν ἀφαιρεθήσεσθαι καὶ αὐτὸς παγγελῆ ἔξολοθρευθήσε-
 σθαι. ὅτι δὲ σοὶ ἀσεβήσαντι καὶ τὸ πλῆθος ἐπηκολούθησεν, οὐδ’ W I 62
 ἐκεῖνο μένει ἀτιμώρητον. σὺ δὲ ἄπιθι, γύναι, καὶ θανάτῳ
 10 εὐρήσεις τὸν παῖδά σου, ὃς καὶ ταφῆσεται θρηνηθεὶς· μόνος
 γὰρ ἔξ Ἱεροβοάμ οὗτος ἦν ἀγαθός.” ἀπέλθοῦσα δὲ ἡ γυνὴ τὸν D
 μὲν παῖδα εἶρα θανάτῳ, τῷ δὲ ἀνδρὶ τὰ παρὰ τοῦ προφῆ-
 του ἀπήγγειλεν. ὁ δ’ οὐδὲν ἔξ ἐκείνων ἐβαλτιώθη, τυγχάνων
 ἀσύνετος.
 15 Ῥοβοάμ δὲ τοῦ υἱᾶ Σολομῶντος βασιλεύοντος ἐν Ἱερουσα-
 λήμ, οἱ παρὰ τοῖς Ἰσραηλίταις ἱερεῖς καὶ Λευῖται καὶ ὄσοι τοῦ
 πλῆθους ἦσαν συνιέντες τὸ ἀγαθόν, ἀποστάντες τῶν ἰδίων πό-
 λεων εἰς Ἱεροσόλυμα πυργίζονται· κἀντιῦθιν ἡ βασιλεία τοῦ
 Ῥοβοάμ ἤῤῥητο. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἠσέβησεν εἰς θεόν, καὶ πῦρ ὁ
 20 οἶκος Ἰούδα τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας καταλιγώρησε. διὸ καὶ
 ἀνέβη Σουσαιμ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐπὶ Ἱερουσαλήμ μετὰ βα-
 ρείας δυνάμειος ἐν ἔτει πέμπτῳ τῆς βασιλείας τοῦ Ῥοβοάμ. συγ- P I 89
 κλείουσ δὲ αὐτὸν Ῥοβοάμ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν λαόν, ἐδέετο τοῦ

4 τὸ δράμα — 5 ἄπιθι δὲ om A. 13 ἀπήγγειλεν· ὁ δ’ οὐδὲν A,
 ἀπήγγειλε. Οὐδὲν δὲ PW. 15 δὲ add A.

Cum autem Abias Ieroboami filius aegrotaret, rex uxorem suam ple-
 beia veste indutam ad Achiam prophetam mittit, percontaturam anm puer
 evasurus esset morbum. sed propheta commento agnita “ae te” inquit
 “dissimulate, Ieroboami axor; sed marito tuo dicite, quia deo relicto ipse
 sibi deos conflaverit, et regni amissionem et interitum cum omni familia ei
 esse expectandum: praeterea cum populus eius etiam impietatem sit secu-
 tus, ne illum quidem fore impunitum. tu vero abi, mulier, filium tuum
 mortuum inventura, qui cum fletu sepelietur: solus enim ex Ieroboam bonus
 fuit.” mulier digressa filium mortuum invenit, et prophetae verba nuntiat
 marito: quibus ille, quippe homo corrupti ingenii, nihilo factus est melior.

Sed Roboam regnante Hierosolymis, Israelitici generis Levitae et
 sacerdotes et alii ex populo, quid bonum esset intelligentes, relictis suis
 oppidis Hierosolyma concesserunt. unde Roboami regnum augebatur,
 quamvis et ipse impietate laecerit deum, et tota Iudaica domus dei cultum
 neglexerit. quameobrem Susacus Aegyptiorum rex cum magnis copiis ad-
 scendit Hierosolyma, Roboamo quintum iam annum regnante. qui una
 cum populo in urbe conclusus salutem a deo votis exposcebant, delicta sua

Θεοῦ δοῦναι σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ ἅ ἡμαρτον εἰς Θεὸν ἔξωμολογῶντο. παρακληθεῖς δὲ ὁ Θεὸς οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς ἀλλὰ δώσειν εἶπεν ὑποχειρίους τοῖς πολεμοῖς. δεξαμένου τοίνυν ἐν τῇ πόλει Ῥοβοὰμ τὸν Αἰγύπτιον ἐπὶ συνθήκαις, παρασπονθήσας ἐκεῖνος τοὺς τοῦ Θεοῦ τε θησαυροὺς ἐσύλησε καὶ τοὺς βασιλικούς 5 ἔξεκένωσε, καὶ τὰ χρυσᾶ ἄπλα ἅ ἐποίησε Σολομῶν καὶ τὰ ὄβρατα τὰ χρυσᾶ ἅ ὁ Δαβὶδ ἀνέθετο πάντα ἀφελετο. ἐτελεύτησε δὲ 10 Ῥοβοὰμ ζήσας ἔτη πενήκοντα καὶ ἐπτὰ, ἔξ ὧν ἑπτακαίδεκα βασιλεύει, διάδοχον τὸν υἱὸν καταλιπὼν Ἀβιού. καὶ ὅ Ῥοβοὰμ ἔξιστράτευσεν, αἰ καὶ τῷ Ῥοβοὰμ πόλεμῶν. Ἀβιὸν δὲ 10 οὐκ ἔπιτξε τὴν ἔφοδον, ἀλλ' ἀντιτάξας αὐτῷ τοὺς οἰκειούς, νικῆν νικᾷ περιβόητον, ὡς μηκέτι θαρσῆσαι τὸν Ῥοβοὰμ ἀντιπαράταξασθαι. τελευτᾷ δὲ Ἀβιὸν βασιλεύσας ἐν Ἱερουσαλήμ ἔτη τρία, ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐβασίλευσεν Ἀσά ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τοὺς θελοὺς Θεσμοδὸς τηρήσας κατὰ Δαβὶδ 15 τὸν οἰκεῖον προκατόρου.

Τέθνηκε δὲ καὶ Ῥοβοὰμ ἀνύσας ἐν τῇ ἀρχῇ ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. καὶ διδάξατο αὐτὸν Ναβὰτ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, κάκεινος ἀσεβῆς κατὰ τὸν πατέρα γενόμενος. ὃς πόλιν τῶν ἀλλοφύλων πολιορκῶν Γαβαθῶν, ἐπεβουλεύθη παρὰ Βαασὰν υἱοῦ Ἀχιά, καὶ 20 τέθνηκε δύο ἄρξας ἐνιωντούς. Βαασὰν δὲ τῆς τῶν δέκα φυλῶν βασιλείας ἐγκρατῆς γεγονῶς πῦν τὸ γένος τοῦ Ῥοβοὰμ ἔξωλόθρευσε. καὶ οὗτος δὲ ὡς Ῥοβοὰμ παρηνόμησε καὶ τὸν λαὸν

12 ἀντιτάξασθαι Α.

15 ἀσά etiam Α, in margine βασι-

λεία ἀσά.

confitentes. deus exoratus se non deleturum illos sed deditarum hostibus respondit. itaque susceptus a Roboamo per conditiones Aegyptius, rupto foedere et sacros et regio thesauros spoliat, et aurea arma a Salomone facta et aureas hastas a Davide dedicatas omnes rapit. moritur Roboamus anno aetatis quinquagesimo septimo, regni decimo septimo, successore relicto filio Abio; cui bellum intulit Ieroboamus, cum et Roboamum perpetuae armis lacessisset. Abius autem impeta eius non reformidato, sed domesticis illi copiis oppositis, celebrem victoriam reportavit, ut Ieroboamus in aciem descendere postea non auderet, mortuus est Abius cum triennium regnasset Hierosolymis, homo in deum impius. Asa vero filius eius regno suscepto divina instituta observavit, exemplo Davidis principis familiae suae.

Mortuus est et Ieroboamus, exactis in imperio annis duobus supra viginti. ei successit Nabat filius, homo et ipse ad exemplum patris impius: qui dum Gabathon urbem barbaram oppugnat, per insidias Baasae filii Achiae occiditur, anno regni secundo. Baasas vero regni Israelitici potius omne Ieroboami genus extirpavit, vir et ipse Ieroboamo nihilo obser-

ὁμοίως πεποιήκεν ἁμαρτεῖν. καὶ ἠπειλήσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς διὰ
 Ἰηοῦ τοῦ προφήτου διαφθερεῖν τὸν οἶκον αὐτοῦ ὡς τὸν οἶκον
 Ἱεροβοάμ. τέθνηκε δὲ καὶ οὗτος, ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ βασιλεύσας
 ἔτη ἐπὶ τέσσαρα εἴκοσι. καὶ Ἠλὰ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γέγονε τῆς πα-
 5 τρικῆς βασιλείας διάδοχος. ὃν Ζαμβρῆ ὁ ἄρχων τῆς ἔππου αὐ-
 τοῦ μεθύοντα κτείνας ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς βασιλεύσαστα, τὴν τε D
 βασιλείαν ἀφείλετο καὶ τὸ γένος ἄπαν τοῦ Βαασάν ἐξωλόθρευσε.
 ἡ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν στρατιὰ πολιαρκοῦσα τὴν Γαβαθὼν, μα-
 θοῦσα ὅτι Ζαμβρῆ κτείνας τὸν Ἠλὰ ἱβασίλευσε, τὸν οἰκείον
 10 στρατάρχην Ζαμβρῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἀνηγόρευσε, καὶ τὴν πό-
 λιν Θερσὰ μετ' αὐτοῦ προκαταλαβοῦσα κρατεῖ ταύτης. Ζαμ-
 βρῆ δὲ ὁ πρότερος εἰς τὸ μυχαίτατον τῶν βασιλείων εἰσδύς καὶ
 ἐμπρήσας αὐτό, συνδιέφθειρεν ἐκείνῳ καὶ ἑαυτόν, ἐπὶ ἡμέρας
 τὴν ἀρχὴν κατασχών. εἶτα μερίζεται ὁ λαός, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ
 15 τὸν Ζαμβρῆν ἤρειτο, τὸ δ' ἕτερον τὸν Θαμνί. ἀλλ' ὑπερι- W I 63
 σχύσαντες οἱ τοῦ Ζαμβρῆ, καὶ ἀνελόντες τὸν Θαμνί, ἀστα- P I 90
 σίαστον τὴν ἀρχὴν τῷ Ζαμβρῆ περιποιήσαντο. ὃς πρότερον μὲν
 ἐν Θερσὰ διήγεν βασιλεύων, ἔπειτα δ' ἐν Μαρειῶν τῷ ὄρει, ἐν
 ᾧ πόλιν ἰδομήσατο ἡ Σαμάρεια κέκληται, αὐτοῦ Σαμαραιὸν τὸ
 20 ὄρος καλέσαντος εἰς ὄνομα Σεμηρών, ἀφ' οὗ τοῦτο ἐπρίετο· χι-
 ρων τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγονώς. καὶ κατέστρεψε τὴν ζωὴν ἐν Σα-

3 ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ] "haec addidimus ex ms. cod." ΔΥΣΑΚΕΙΥΣ.
 4 ἔτη om W. 10 Ζαμβρῆν] Ἀμαρῖνον Iosephus, Ἀμβρι (cod.
 Alex. Ζαμβρι) LXX: Vulgata cum libris Hebraeis Amri. 15 Θαμνί
 AW, Θαμνί P, Θαμνί codices Ducangii. 16 τὸν om A.
 18 Μαρειῶν etiam Iosephus, ubi Σεμαρῶν Hudsonus et Haver-
 campus: LXX Σεμερών vel Ἐμερών. 19 τὸ ὄρος om A.
 20 σεμηρών A, σεθηρών W, Σεμειρών P: "Σέμειρον" (sic) "re-
 posuimus ex mss." ΔΥΣΑΚΕΙΥΣ: LXX Σεμηρ, Iosephus Σεμάρων.

vantior legum, et populo delinquendi auctor. quare deus per prophetam
 Ieham ei comminatur, se eius quoque familiam ut Ieroboami excisuram.
 mortuus est hic anno regni vigesimo quarto, Ela filio regni successore re-
 licto. quem anno imperii secundo Zambres eius magister equitum occidit
 ebrium, regnoque occupato universum Baasae genus deletit. caeterum
 Israeliticus exercitus dum Gabathon obsidet, audito Zambri facinore et
 occupatione regni, Zambrem alium, ducem suum, qui in castris erat, regem
 salutis, et urbem Thersam ductu illius occupatam obtinet. quare prior ille
 Zambres in intimam regiam sese recipit, eaque incensa una conflagrat,
 cum septem dies imperium tenuisset. facta post hoc populi secessionem, alii
 Zambrem eligunt alii Thamnim. verum Zambrea factio viribus superior,
 Thamnim sublato regnum Zambri tranquillum tradiderunt. is principio
 Thersae regnavit, deinde Mareone monte occupato urbem condidit nomine
 Samariam, cum ipse monti nomen Samarei indidisset de nomine Semeri, a

μαρεία, δώδεκα βασιλεύσας ἐνιαυτούς. ἡ δὲ βασιλεία περιήλθεν εἰς Ἀχαάβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Οἱ μὲν οὖν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς ἄλλος ἐπ' ἄλλω διὰ τὴν παρανομίαν αὐτῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διεφθάρησαν, Ἀσὰ δὲ ὁ τῆς Ἱερουσαλήμ βασιλεὺς Θεοφιλῆς ἦν. σὺ τῷ δεκάτῳ τῆς βα-
 B σιλείας ἔτει ὁ βασιλεὺς Αἰθίοπων στρατεύει κατ' αὐτοῦ μετὰ βα-
 ρείας δυνάμεως. ὁ δὲ τὸν θεὸν σύμμαχον ἐπεκέκλητο· καὶ συμ-
 πλακεῖς τοῖς Αἰθίοσι πολλοὺς μὲν ἀνείλε, τοὺς δὲ λοιποὺς φυγόν-
 τας ἐδίωξε καὶ τὴν παρεμβολὴν ἐκείνων διήρπασε, καὶ πολλὰ
 αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς ἐκομίσαντο λάφυρα. ἀναζευγνύντι δὲ τῷ βασι- 10
 λεῖ καὶ τῇ στρατιᾷ ὁ προφήτης Ἀζαρίας ὑπαντήσας, τῆς νίκης
 τὸν θεὸν εἶναι αὐτῷ δοτῆρα εἶπε καὶ τῷ λαῷ, δικαιοσύνης ἐπι-
 μέλουμένοις. καὶ μετιοῦσι μὲν ἀρετὴν εὐδαιμόνιαν καὶ εἰσέπειτα
 ἐπηγγέλματο, τῶν δὲ τοῦ θεοῦ ἐντολῶν κατολιγορήσασι πολλὰ
 συμβήσασθαι λυπηρὰ. Ἀσὰ τοίνυν ἐν εὐσεβείᾳ τὴν ζωὴν ἀνύσας 15
 C καὶ εἰς γῆρας κατανήσας βαθρὸν τέθνηκε, βασιλεύσας ἐνιαυτούς
 ἐφ' ἐνὶ τεσσαράκοντα, Ἰωσαφὰτ οἰκίει υἱῷ τὴν ἡγεμονίαν κα-
 ταλιπῶν.

13. Ἀχαάβ δὲ ἐν Σαμαρείᾳ ἐκέκτητο τὰ βασιλεία, τοὺς
 πρὸ αὐτοῦ παραδραμῶν εἰς ἀσέβειαν, καὶ ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἴε- 20
 ζάβελ μᾶλλον εἰς κακίαν προβιβασθεὶς, ἡ τοῦ βασιλέως μὲν Τύ-
 ρου καὶ Σιδῶνος θυγάτηρ ἦν, Ἰταμόν δὲ καὶ τολμηρὸν γύναιον.
 αὕτη ναὸν τῷ οἰκίει θεῷ τῷ Βῆλ ἐδομήσατο καὶ ἄλλος ἐφύτευσε

13 εὐδαιμόνιαν AW, εὐδαιμονίας P. 14 ἐπηγγέλλετο A. 23 τῷ
 post θεῷ om A. ἐδομήσατο A, ἐδορήσατο PW.

FOUNTES. Cap. 13. Iosephi Ant. 8 13. Regum 3 16—20.

quo eum emerat. vicit hic improbitate superiores reges. mortuus est Sa-
 mariae anno regni duodecimo, quod ad Achabum eius filium devenit.

Sic Israelitarum reges alius post alium ob patrias leges violatas
 exiguo tempore perierunt, Asa vero rex Hierosolymorum, dei amans, regem
 Aethiopum cum magnis copiis invadentem deo adiutore invocato aggressus
 multos hostium occidit, reliquos in fugam versos persequitur, castra diripit,
 multis et ipse et populus spellis auctus. reducenti exercitum regi propheta
 Azarias occurrit, victoriae deum et ipsi et populo propter iustitiam cultum
 auctorem exstitisse affirmat: quod si virtutem colerent, in posterum etiam
 fore felices; sin dei mandata neglexissent, multis aerumnis conflictaturos.
 Asa igitur vita pie acta, et longam senectutem adoptas, obiit anno regni
 primo et quadragesimo, filio Iosaphato relicto successore.

13. Achabus autem Samariae regiam tenebat, qui antecessoribus
 suis impietate superior, ab uxore Iezabele magis etiam ad improbitatem
 exstimulabatur. erat illa regis Tyri et Sidonis filia, muliercula ferox et
 audax, quae Belo deo suo aedem condidit et lucum consecravit, sacerdoti-

καὶ ἱερεῖς αὐτῷ καὶ ψευδοπροφήτας κατέστησεν. Ἡλιὸν δὲ ὁ
 προφήτης ἐκ πόλεως Θεσβης, ζηλώσας ἐπὶ ταῖς ἀσεβείαις τοῦ βα-
 σιλέως καὶ τοῦ λαοῦ, εἶπε πρὸς Ἀχαιῖβ “ ἤ. κ. ἄριος εἰ ἔσται ὑετός
 εἰ μὴ διὰ λόγου μου.” καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθεν ἐν τῷ χειμῶρ- D
 5 ρῷ Χοράθ κατ’ ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· ἔνθα παρὰ κοράκων ἐτρέφετο
 ἄρτους αὐτῷ κομιζόντων πρῶτ’ καὶ κρέας τὸ δειλινόν, τὴν δὲ πό-
 σιν αὐτῷ ἐχορήγει ὁ χειμαρρός. οὗ ξηρυνθέντος εἰς Σαρεφθα
 πόλιν οὖσαν μεταξὺ Σιδῶνος καὶ Τύρου τῷ θεῷ πειθόμενος
 ἄπεισι καὶ πρὸ τῆς πόλεως γυναικὶ τινὶ ἐντυχίῳ, ὕδωρ αὐτῷ
 10 κομίσει ἰκέτευεν. ὡς δ’ ἐπορεύετο ἡ γυνή, καὶ ἄρτον αὐτῷ
 ἐνεγκεῖν ἤξιον. ἡ δὲ μιᾶς δρακδὸς ἁλεύρου ἐξώμινυτο εὑπορεῖν καὶ
 βραχυτάτου ἐλαίου, καὶ συλλέξασα ξυλάρια ἀπιέναι ποιήσουσα
 μακρὰν τροφήν ἑαυτῇ καὶ τοῖς παισίν, ἧς ἐκλιπύσης καὶ αὐτὸς
 λιμῷ ἐκλείπειν. ὁ δὲ προφήτης θαρρεῖν αὐτῇ ἐγκλιτεύεται· μηδὲ P I 91
 15 γὰρ ἐκλείψειν ἄλευρον ἐκ τοῦ ἀγγείου τοῦ τοῦτο φέροντος, μηδ’
 ἔλαιον ἐκ τῆς ληκύθου, ἕως γένηται ὑετός. ἡ δὲ πορευθεῖσα τὸν
 τε προφήτην παρ’ αὐτῇ ξενισθέντα καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ τέκνα ἐκ
 τοῦ βραχίστου ἐκείνου ἁλεύρου ἔτρεφεν ἕως ὁ λιμὸς παρελήλυθε.
 νοσήσαντος δὲ τοῦ υἱοῦ τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ θανάτου, ἐβλα-
 20 σπῆμίμει κατὰ τοῦ προφήτου ἐκείνη. ὁ δὲ δοθῆναι αὐτῷ τὸ τε-
 θνηκὸς παιδίον ᾗτησε. καὶ λαβὼν εἰς τὸ ἐπιρῶρον ἔνθα ὤκει ἀνή-
 νεγκε καὶ ἔθετο ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ· καὶ τὸν Θεὸν ἰκετεύσας τρισ-
 σάκις ἐνεφύσησε τῷ νεκρῷ, καὶ ἀνέζησε. καὶ ἔδωκε τὸν παῖδα ζῶντα

2 Θεσβῶνης Iosephus: LXX ἐκ Θεσβῶν.

10 ἐκωδύρετο (in

marg. al. m. ἐπορεύετο) A.

bus etiam et pseudoprophetis institutis. Elias autem urbe Thebsa ortus, perversam regis et populi religionem animo iniquissimo ferens, Achabo ait “ita vivit dominus, ut pluvia non descendet nisi ad preces meas.” haec elocutus ex mandato dei ad torrentem Chorath abiit, ubi a corvis alebatur, qui mane panes, vesperi carnes illi afferebant; potum praebebat torrente. quo exsiccato, Sarephtham deo monente abiit, urbem intra Tyrum et Sido- nem sitam. ante quam, cum in mulierem quandam incidisset, orat ut aquam sibi afferat: quae dum abiit, ut panem etiam afferat petit. illam iurantem, sibi pugillum duntaxat farinae unum esse et pauxillum olei, proinde se abire ad colligenda sarmenta ut exiguum cibum sibi et liberis pareret, quo abstumpo fame perituri sint et ipsi, propheta bono animo esse iubet: neque farinae cistam neque olei ampullam defecturam esse, donec pluvia desoendisset. illa igitur et prophetam hospitem et se et liberos suos exigua illa farina ait, donec fames praeterisset. caeterum filio suo ex morbo defuncto cum propheta expostulat. sed ille mortuum sibi puerum dari iubet: quem in coenaculum, in quo ipse diversabatur, allatum in suo lectulo col- locat; invocatoque deo, et cadavere ter afflato, puerum matri gratias

- B** τῇ γενναίῃ ἢ δ' ἠδραρίσσει. καὶ μετὰ ταῦτα ἐνετείλατο τῷ Ἐλιῷ ὁ θεὸς πορευθῆναι καὶ προειπεῖν Ἀχαάβ ὡς ἔσται ὑετός.
- W I 64** ὁ δὲ λιμὸς ἐπὶ Σαμάρειαν καὶ τὴν χώραν ὑπασαν κεκραταίωτο. Ἀχαάβ δὲ τὸν οἰκονόμον αὐτοῦ Ἀβδίου ἄνδρα χρηστὸν παραλαβὼν ἀπήει εἰ εὐροὶ τοῖς ἵπποις χιλόν. καὶ ὁ μὲν ἄλλην ἀπήει ὀδόν, ἑτέραν δὲ Ἀβδίου, ἕρυνῶντες ποῦ ἂν εὐροῖεν χορτὸν ἐν πηγαῖς ἢ χειμάρροις. συναντᾷ τοῖνον τῷ Ἀβδίῳ ὁ Ἡλίας καὶ ἥτει τῷ βασιλεῖ μῆνυειν αὐτόν. ὁ δὲ καὶ μάλα ζητεῖσθαι παρὰ τοῦ Ἀχαάβ ἔλεγεν αὐτόν, ἵνα ἀνέλῃ εἰ εὐροὶ, καὶ κρύπτεσθαι συνεβούλευεν, ἔλεγέ τε καὶ αὐτὸς ἑκατὸν προφήτας κρύπτειν καὶ **10**
- C** τρέφειν καὶ σῶζειν οὕτω, τοὺς ἄλλους πάντας τῆς Ἰεζάβελ ἀνηρηκίας. ὁ δὲ ὤμοσε κατ' ἐκείνην ὀφθῆσεσθαι τὴν ἡμέραν τῷ Ἀχαάβ. ἀπῆλθεν οὖν Ἀβδίου καὶ ἀπήγγειλε περὶ τοῦ Ἡλία τῷ βασιλεῖ. καὶ ἰδὼν τὸν προφήτην ἐκείνος, εἰ αὐτὸς ἔστιν, ἤρετο, ὁ διαστρέφων τὸν Ἰσραήλ. Ἡλίας δὲ "οὐ μᾶλλον" εἶπε "καὶ ὁ **15** οἶκος τοῦ πατρὸς σου διαστρέφετε τὸν λαόν, καταλιπόντες τὸν κύριον καὶ ψευδεῖς τιμῶντες θεούς. ἀλλ' ἄθροισον εἰς τὸ Καρμήλιον τὸν λαόν καὶ τοὺς σοὺς προφήτας καὶ τοὺς τῆς γυναικός." πάντων δὲ συνελθόντων εἶπεν Ἡλίας ὡς "ἐγὼ μόνος ὑπολλέλειμμαί τοῦ θεοῦ προφήτης, οἱ δὲ ψευδοπροφῆται σφόδρα πολλοί. **20** οὖν μοι μόνῳ βοῦν, καὶ αὐτοῖς ἅπασιν ἕτερον, καὶ θύσαντες
- D** τοὺς βόας ἐπιθῶμεν ἕξλους τὰ θύματα, πῦρ δὲ γε μὴ ἐπενέγκωμεν· καὶ ἕκαστος ἐπικαλείσθω τὸν οἰκίον θεόν, καὶ ὕψ' οὗ ἂν

4 Ἀβδίου add A.
 ὁ AW, om P.

9 αὐτόν ἔλεγεν ἵν' ἀνέλῃ A.

15 alterum

agenti viventem restituit. post haec Eliae mandat deus ut Achabo praedicat fore pluviam. invaluerat autem Samariae et in tota provincia fames. Achabus cum Abdia oeconomus suo, viro bono, exhibet quaesitam equis suis pabulum, aliam ipse viam, aliam Abdias ingrediens, investigantes an in fontibus aut torrentibus alicubi gramen invenirent. Abdias obviam fit Eliae, seque regi indicari iubet. at ille eum accurate ab Achabo ad caedem quaeri respondet, monens ut se occultet; ac centum prophetas a se clam alii et conservari, caeteris omnibus a Iezabele interfectis. Elia vero iurante se illo die in Achabi conspectum venturum, praesentiam eius regi nuntiat. quo ille conspecto "num tu" inquit "is es qui depravat Israel?" cui Elia "tu potius" inquit "et domus patris tui populum depravatis, relicto domino falsos deos venerantes. verum populum et tuos uxorisque tuae prophetas in montem Carmelum convocato." quibus omnibus congressis Elia ait "ego solus domini propheta superstes, pseudoprophetae autem plurimi sunt. sed date soli mihi bovem et illis omnibus alterum, quibus immolatis victimas lignis imponamus, igne non adhibito, ac suum quisque

αὐτόματον πῦρ ἐκλάμψη καὶ κατακαύσῃ τὰ ξύλα τε καὶ τὰ θύματα, ἐκείνος λογιζέσθω θεὸς ἀληθής.” ἐπήνεσε τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, καὶ θύσαντες τὸν μόσχον καὶ ἐπιθέντες ξύλοις ἄνευ πυρός, ἐπεκαλοῦντο τὸν Βάαλ πρῶτον εἰς μεσημβρίαν. μυκτηριζῶν δὲ αὐτοὺς ὁ προφήτης μέγα βοᾷν αὐτοῖς συνεβούλευε, μὴ ποτε καθεύδῃ αὐτοῖς ὁ θεὸς ἢ τις ἀσχολίῃ αὐτῷ ἔστιν. ὡς δ’ οὐδὲν ἐκείνοις δεομένοις πολλὰ ἐπεραίνεται, ὁ προφήτης δώδεκα λίθους λαβὼν καθ’ ἐκάστην φυλὴν, ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον, ᾠρῆξε δεξαμενὴν, ἔστοι- P I 92
 10 βασε τὰς σχίδακας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ αὐταῖς τὰ ἱερεῖα ἐπενεγκῶν ὕδωρ ἐπιχεθῆναι τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκέλευσεν, ὥστε καὶ τὴν δεξαμενὴν πληρωθῆναι. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπεκαλέσατο τὸν θεόν, καὶ πῦρ οὐρανόθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν κατενήεκτο πάντων ὀρώντων, καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους κατέφαγε, τὸ ὕδωρ 15 τε καὶ τὸν χοῦν. ὁ λαὸς δ’ ἐκπλαγεῖς ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν, ἔνα θεὸν ἀληθῆ τε καὶ μέγαν ὁμολογοῦντες. καὶ συλλαβόντες τοὺς ψευδοπροφήτας ἀπέκτειναν τοῦ προφήτου κελεύσαντος. εἶπε δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς ὕσει μετὰ μικρὸν ὁ θεός, καὶ γέγονε κατὰ τὴν πρόβηρσιν αὐτοῦ ῥαγδαῖος ὄμβρος. ἀπειλησάσης δὲ τῆς Ἰεζά- B
 20 βελ ἀνελεῖν τὸν Ἴηλιαν, φοβηθεὶς ὁ προφήτης ἔφυγεν, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ γενόμενος ἀθυμῶν ἀποθανεῖν ἰκέτευε τὸν θεόν. κοιμηθεὶς δὲ διενπίσθη παρὰ τινος ἀναστῆναι καὶ φαγεῖν αὐτῷ ἐπιτρέποντος. ὄρεα δὲ καὶ ὀλιυρίτην ἄρτον ἐκαί καὶ ὕδωρ. καὶ φα-
 10 τῷ βωμῷ A. 11 ἐπιχεθῆναι A, ἐπιχυθῆναι PW. 20 φοβηθεὶς ἐκείνος ἔφυγε A. 23 primum καὶ om A.

deum invocato. a quo autem ignis ultro effulserit et ligna cum victimis cremarit, is verus iudicetur deus.” hac oratione a populo collaudata cum ignominiae sacerdotes ita fecissent, et vitulo mactato ac sine igni lignis imposito Baalem a diluculo usque ad meridiem invocassent, propheta per derisum eos hortatur ut magnum vociferarentur, si forsitan dormitaret illorum deus aut aliis negotiis esset occupatus. cum autem assidue flagitando nihil proficerent, propheta duodecim saxis pro tribuum numero sublatis altare struxit, scrobem effodit, ligna in altari digessit, victimas imposuit, aquam in altare effundi iussit ut scrobs etiam impleretur. his peractis, invocato numine, ignis videntibus omnibus de caelo in aram delatus et victimas et lapides una cum aqua et pulvere consumpsit. quo portento consternatus populus pronus in terram cecidit, unum esse deum verum et magnum confitentes: et iussu prophetae, manibus in impostores illos vates iniectis, omnes occiderunt. deinde regi dicit Elias deum paulo post missurum pluviam. itaque factum est ut praedixerat, et imber vehemens erupit. sed Iezabele mortem illi comminata, propheta territus fugit, et in deserto agens desperabundus mortem a deo expetit. sopitus a quodam excitatur iubente surgere et vesci: videt autem panem siligineum illi et aquam.

γὼν ἐκοιμήθη πάλιν, καὶ αὐθις ὁ ἄγγελος φαγεῖν αὐτῷ ἐγκελεύεται, ὡς πολλῆς αὐτῷ προκειμένης ὁδοῦ. καὶ πάλιν δὲ φαγῶν καὶ ἐνωχύσας ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης, ἐπορεύθη ἡμέρας τεσσαράκοντα. καὶ γενόμενος ἐν τῷ ὄρει Χωρήθ, εἰσῆλθεν εἰς σπήλαιον, καὶ φωνῆς ἤκουσε “τί παραγέγονας ἐνταῦθα;” ὁ δὲ ἔφη “ὅτι ζή-
C λώσας ἔκτεινα τοὺς προφήτας τῆς Ἰεζάβελ, ἣ δὲ ζητεῖ με κτανεῖν.” ὁ δὲ χρηματίζων εἶπεν αὐθις αὐτῷ “ἔξελθε αὖριον καὶ στήθι ἐνώπιον κυρίου.” καὶ ἐποίησεν οὕτως, καὶ αἰσθάνεται πνεύματός τε καὶ συσσειμοῦ, καὶ ὄρᾳ καίμενον πῦρ. **W I 65** ἐλθα λεπτῆς αὔρας γενομένης, ἀκούει φωνῆς ἐκεῖθεν ἀναστρέφαι κε-
 λευούσης αὐτῷ καὶ χρῆσαι βασιλεῖα τῆς Συρίας τὸν Ἀζάηλ, καὶ τὸν Ἰηοὺ βασιλεῖα τῷ Ἰσραήλ, καὶ τὸν Ἐλισσαίῆ εἰς προφήτην ἀνθ’ ἑαυτοῦ, οἱ τοὺς ἀσεβεῖς ὀλοθρεύουσιν. ὑποστρέψας δὲ Ἡλίας ὡς ἐκελεύσθη, εἶρε τὸν Ἐλισσαῖον ἀροτριῶντα, καὶ ἐπέρ-
D ριφεν αὐτῷ τὴν μῆλωτὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ καταλιπὼν πάντα ἤκο-
 λούθησεν αὐτῷ προφητεύειν ἀξιώθεις.

14. Ἀμπελῶνα δὲ πλησίον τῶν ἀγρῶν τοῦ βασιλέως Ἀχαάβ κεκτημένος ὁ Ναβουθαὶ ἤξιοῦτο πωλῆσαι αὐτὸν τῷ βασιλεῖ ἢ ἀνταλλάξαι· ὁ δὲ οὐκ ἐπέιθeto. καὶ ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο λελύπητο. μαθοῦσα δὲ Ἰεζάβελ τῆς λύπης τὸ αἶτιον, γρυφὴν ἐποίη-
 σατο ὡς ἐξ Ἀχαάβ πρὸς τοὺς προέχοντας τῆς χώρας ἐν ἧ κατώκει ὁ
 Ναβουθαὶ, ἐγκελευομένην αὐτοῖς κατηγορεῖσθαι τοῦ ἀνδρός ὡς

10 γενομένης αὔρας A. ἀναστρέφαι A, ἀνατρέφαι PW.
 12 et 14 Ἐλισαῖῆ et Ἐλισαῖον A, item in sequentibus. 21 πρὸς
 A, εἰς PW.

Fontes. Cap. 14. Iosephi Ant. 8 13—15. Regum 3 21 et 22. Paralip. 2 17 et 18.

quam edisset rursus obdormiit. angelus denuo eum vesci iubet, quod ei magnum iter inestet. rursus igitur cibo sumpto, et recuperatis ex eo viribus, diebus quadraginta ambulat; et in Chorebum montem profectus antrum ingreditur. ibi voces audita “cur huc venisti?” respondet “cum dei studio vates Iezabelis occiderim, illa me ad necem quaeritat.” tum is cuius vocem audierat denuo illi ait “cras egressus stato coram domino.” cum ita fecisset, ventum sentit et concussionem, et ignem ardentem videt. deinde levi aura exorta, ex ea vocem audit quae reverti iubebat et Azahalem Syriae regem inungere, et Iehum regem Israelis, et Elisaeum suo loco prophetam, qui impios deleturi essent, regressus Elias quemadmodum insus fuerat, Elisaeum arantem invenit: cui cum vellus suum inieciisset, ille relictis omnibus eum sequitur, ad vaticinandi munus evectus.

14. Interim Achabus vineam Nabothi suis agris conterminam vel emere vel permutato accipere cupiens, recusante possessore in animi aegritudinem incidit. cuius Iezabel edocta causam, sub nomine regis litteras ad proceres regionis in qua Nabothus habitat conscribit, qui-

βλασφημήσαντος κατὰ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ τινὰς
 παρασκευάσαι καταμαρτυρῆσαι αὐτοῦ, καὶ καταλιθάσαι αὐτόν.
 ταύτην τὴν γραφὴν τῇ σφραγίδι τοῦ βασιλέως ἐπισημηναμένη
 ἔστειλε πρὸς τοὺς ἄνδρας. κάκεινων ποιησάντων ὡς ἐνετάλθησαν, P I 93
 5 ὁ μὲν Ναβουθαὶ κατελεύσθη καὶ τέθνηκεν, ἣ δ' Ἰεζάβελ κληρο-
 νομήσαι τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ναβουθαὶ τῷ Ἀχαάβ ἐνετέλλετο,
 θανόντος ἐκείνου. ὁ δὲ ἐλυπήθη διὰ τὸν φόνον, τὸν ἀμπελῶνα
 δὲ ᾤκειώσατο. καὶ Ἥλλας κελεύσαντος τοῦ θεοῦ ἀπῆει πρὸς
 Ἀχαάβ λέγων "ὅτι ἐφόνευσας τὸν Ναβουθαὶ διὰ τὸ σχεῖν τὸν
 10 ἀμπελῶνα αὐτοῦ, διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἔνθα οἱ κύνεις
 τὸ ἐκείνου ἐλειξαν αἷμα, ἐκεῖ καὶ τὸ σὸν αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναι-
 κὸς σου λείξουσι, καὶ αἱ πόρνοι λούσονται ἐν τῷ αἵματι σου, καὶ
 ἕπαν τὸ γένος σου ἐξολοθρευθήσεται." Ἀχαάβ δ' ἐπὶ τοῦτοις
 κατανυγεῖς ἔκλαυσε καὶ σάκκον περιεβάλλετο καὶ ἐνήστευσεν ἐπὶ
 15 τοῖς πεπραγμένοις μεταμελόμενος. καὶ ὁ θεὸς διὰ τὴν μετάνοιαν
 αὐτοῦ μὴ ἐπάξειν αὐτῷ τὰ ἠπειλημένα ἐδήλωσε τῷ προφῆτῃ, B
 ἄλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ταῦτα τελέσειν.
 Ὁ δὲ τοῦ Ἀδερ υἱὸς βασιλεὺς Συρίας ἐστράτευσεν ἐπὶ
 Σαμάρειαν μετὰ βαρείας δυνάμεως καὶ συμμάχων πολλῶν. καὶ
 20 πολιορκῶν αὐτὴν ἐπεμψε πρὸς Ἀχαάβ λέγων ὅτι "ὁ πλοῦτός σου
 καὶ αἱ γυναῖκές σου καὶ τὰ τέκνα σου ἐμά ἐστι· λήψομαι γὰρ
 πολέμῳ αὐτά. ἂν δ' ὄσα βούλωμαι παραχωρήσης μοι λήψε-
 σθαι, λύσω τὴν πολιορκίαν καὶ ἀπελεύσομαι." Ἀχαάβ δέ

3 τὴν AW, om P.

18 ἐπὶ τὴν A.

bus illum accusare iubebantur ut in deum et regem contumeliosis verbis
 usum, ac falsis testibus subornatis lapidare. eas litteras regio sigillo
 appresso ad illos mittit: qui iussa exsecuti Nabothum lapidibus ob-
 ruerunt. quo facto Iezabel Nabothi vineam occupare Achabum iubet,
 qui etsi caedem illius aegre ferebat, tamen vineae haereditatem adiit.
 itaque Elias ad illum misus a deo "quia" inquit "Nabothum occidisti
 vineae illius obtinendae ergo, propterea ait dominus, quo in loco san-
 guinem illius lixerunt canes, eodem in loco tuum uxorisque tuae san-
 guinem lingent canes, et meretrices in sanguine tuo lavabunt, omnisque
 familia tua exstirpabitur." quibus verbis vehementer contristatus Acha-
 bus lamentatus est, indutoque sacco ieiunavit, facinora sua detestans.
 ea regis poenitentia motus deus prophetae significat, se poenas quas
 comminatus esset non ab illo expetiturum, sed temporibus filii eius illa
 facturum esse.

Post haec Aderis filius Syriae rex cum magnis copiis et multis
 auxiliaribus Samaria obsidione cincta legatos ad Achabum mittit qui ei
 dicerent "divitiae tuae et uxores tuae et liberi tui mea sunt: bello enim
 ea capiam: si vero mihi quaecunq̄ voluero concesseris, soluta obsi-

“καὶ γὰρ” ἔφη “καὶ οἱ ἐμοὶ πάντες σοὶ ἐσμεν.” καὶ συναθροίσας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς γῆς, ὅσα πρὸς αὐτὸν διεπέμψατο ὁ πολέμιος ἀνεδίδαξε. τὸ δὲ πλῆθος μὴ πεισθῆναι αὐτῷ συνεβούλευσεν. ὁ δὲ τοῖς πρέσβεσι τῶν πολεμίων εἶπε, μὴ δύνασθαι ποιῆσαι τὸ ἀπαιτούμενον. τοῦτο ἀγγελθὲν τῷ βασιλεῖ τῆς Συρίας εἰς ὄργην ἐκείνον ἐκίνησε, καὶ χάρακα βαλεῖν περὶ τὴν πόλιν καὶ χώματα ἐγειρεῖν ἐκέλευσε. προφήτου δὲ τινος τῷ Ἀχαάβ φήσαντος, παραδιδόναι τὸν θεὸν τοὺς πολεμίους αὐτῷ μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν ἡγεμόνων ἐπίβντι αὐτοῖς, ἠρίθμησε τὰ παιδάρια, καὶ ἔδρε διακόσια τριάκοντα δύο. τῶν δὲ πολεμίων εὐωχουμένων καὶ μεθύνοντων κατὰ μεσημβρίαν ἐξῆλθεν ὁ Ἀχαάβ παραλαβὼν τὰ παιδάρια. ὁ βασιλεὺς δὲ Συρίας ἰδὼν αὐτούς, δεδμεμένους τοὺς προσιόντας παραστῆσαι αὐτῷ τισὶ τῶν οἰκείων προσέταξεν. οἱ δὲ παῖδες τοῖς ἐπιούσι προσμίζαντες πολλοὺς ἀνείλον. ἐπομένη δὲ ὄπισθεν τῶν παίδων ἡ πᾶσα δύναμις Ἰσραήλ, ἐξαίφνης κατὰ τῶν Σύρων ὀρμήσασα, εἰς φρυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψεν, ὡς καὶ τὸν βασιλέα σφῶν μόλις φρυγόντα σωθῆναι. καὶ ἀναστρέψας ἐκ τῆς διώξεως Ἀχαάβ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων διήρπασε, καὶ ἐπανήλθε πρὸς τὴν Σαμάρειαν. ὁ δὲ προφήτης αὐτίς τοῦ Σύρου αὐτῷ προεῖπεν ἐπέλευσιν. ἤδη δὲ ἐπιστάτος τοῦ ἔαρος ἐπεστράτευσεν αὐτίς ὁ Σύρος κατὰ τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἐν πεδίῳ ἐσκήνωσεν. εἶπον γὰρ αὐτῷ οἱ περὶ αὐτόν, ἐν ὄρεσι τὸν θεὸν τῶν Ἑβραίων τὴν δύναμιν ἔχειν, οὐ μέντοι καὶ ἐν κοιλάσι. τοῦ δὲ προφήτου

2 διεπέμψατο] ἀνεπέμψατο A. 6 περὶ] ἐπὶ A. 10 διακοσίους A. 15 τοῦ Ἰσραήλ A.

dione discedam.” Achabus ad haec “et ego” inquit “et mei omnes sumus:” ac convocatis imperii sui senioribus hostis legationem exponit. sed populo eum a deditione dehortato, legatis respondet se quas postulare non posse. eo Syriae rex nuntiatio iratus, vallo urbem circumdari et aggeribus cingi iubet. cum autem vates quidam Achabo dixisset, deum traditurum illi hostes cum pueris ducum eos invadenti, numerus eorum inventus est ducenti triginta duo; cum quibus circa meridiem convivantibus et inebriatis hostibus est egressus. eos cum Syriae rex vidisset, ministris suis imperat ut ad se victos adducerent. verum pueri illos aggressi multos occiderunt: quos pone secutae copiae Israeliticae, repente facto impetu, Syros in fugam coniecerunt, adeo ut ipse rex eorum vix elaberetur. inde reversus Achabus direptis hostium castris Samariam redit. cui propheta Syrorum aggressionem denuo praedicit. itaque instante vere Syrus Israelitis denuo bellum infert, castris in planitie positis, cum e suis audisset Hebraeorum dei vires in montibus vigere, in vallibus non item. verum propheta denuo pro-

νίκην ἐπαγγελιομένου τῷ Ἀχαάβ, ἴνα (φησί) καὶ ἐν κοιλάσι P I 94
 τὴν ἰσχὴν ἐπέδειξται ὁ θεός, τὰς μὲν ἄλλας ἡμέρας ἠσύχαζον
 τὰ στρατόπεδα, τῇ δ' ἐβδόμῃ μάχης συγκροτηθείσης φεύγουσιν
 οἱ Σύροι· καὶ Ἀχαάβ ἰδὼν καὶ ἀνῆρει αὐτούς. πολλοὶ δὲ
 5 περιωθέντες εἰς Ἀφεκκα τὴν πόλιν, ἐκεῖ διεφθάρησαν τοῦ τεί-
 χους ἐπιπεσόντος αὐτοῖς. ὁ δὲ τοῦ Ἄδερ υἱὸς μετὰ τινων ἄλλ-
 γων φυγὼν ἐκρύβη. οἱ δὲ περὶ ἐκείνον σάκκους ἐνδύντες καὶ
 σχολοῦντας ταῖς κεφαλαῖς περιδήσαντες προσῆλθον τῷ Ἀχαάβ, καὶ
 σῶζειν τὸν ἑαυτῶν ἰκέτευον κύριον· ὁ δὲ κατένευσε. καὶ οἱ
 10 προσήγαγον τὸν ἀρχηγὸν ἑαυτῶν ἐφ' ἄρματι δχομένῳ τῷ Ἀχαάβ.
 ὁ δὲ ἐπὶ τὸ ἄρμα λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἀσπάζεται καὶ θαρρεῖν
 ἐγκελεύεται. εἶτα ἐπὶ συνθήκαις ἀφῆκεν αὐτὸν ἀπελθεῖν, πολλὰ B
 δωρησάμενος. ὁ προφήτης δὲ Μιχαίας τινὰ τῶν ὁμοφύλων ἤξειον
 πατάξαι αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς. τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ὑπὸ λέον-
 15 τος αὐτὸν παταχθῆναι προέφη· καὶ γέγονεν εἰς ἔργον ἢ πρόβρ-
 ρησις. εἶθ' ἐτέρω τὴν αὐτὴν προσῆγεν ἀξίωσιν· πλήξαντος
 δ' ἐκείνου, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν προσῆλθε τῷ Ἀχαάβ,
 λέγων ἐπὶ φυλακῇ παραλαβεῖν παρὰ τοῦ ταξίαρχου αἰχμάλωτον,
 φυγόντος δ' ἐκείνου τὸν ταξίαρχον ζητεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν. ὡς δὲ
 20 δίκαιον εἶναι τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀχαάβ, λύσας ἐκεῖνος τὴν κεφαλὴν
 ἐπεγνώσθη ὡς ὁ προφήτης Μιχαίας ἦν. καὶ ἔφη τῷ Ἀχαάβ
 “ἐπεὶ τὸν βασιλεῖα Συρίας ἄνδρα ἄλλοθριον ἀτιμώρητον ἀφῆκας, C
 αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου ἀποθανῆ, καὶ ὁ σὸς λαὸς ἀντὶ τοῦ λαοῦ

3 συγκροτηθείσης] συρραγείσης A.

9 εαυτῶν A, αὐτῶν PW.

10 ἄρματος A.

19 ταξίαρχην A.

mittit victoriam Achabo, “ut” inquit “in vallibus etiam suam potentiam demonstret deus.” caeteris diebus exercitus quiescere; septimo autem, praelio commisso, terga dant Syri. quos Achabus persequens multos occidit, multi etiam Apheccam elapsi ruina murorum oppressi perierunt. Aderis porro filius cum paucis in fuga occultatur. eius satellites induti saccis et funibus capita vincti ad Achabum accesserunt, ut dominum suum conservaret supplicantes. annuit rex, adducunt illi ducem suum ad Achabum curru vehementem: qui eum curru recipit, salutem, bono animo esse iubet; deinde foedere icto cum multis muneribus dimittit. tum propheta Michaeas a quodam popularium caput suum verberari iubet. recusanti illi “at te leo” inquit “verberabit.” itaque factum est ut praedixerat. cum idem alium iussisset, isque eum verberasset, obligato capite Achabum accessit: “a tribuno militum” inquit “captivus meae custodiae traditus effugit, ob quod ille me ad necem quaerit.” id ubi iustum esse Achabus pronuntiat, soluto capite Michaeas agnitus Achabo ait “quoniam Syriae regem, hominem pestilentem, impune dimisisti, ipse illius loco morieris, et populus tuus pro illius populo.” his au-

ἐκείνου." ἐλυπήθη τούτων ἀκούσας ὁ Ἀχαάβ. ἐπὶ δὲ τριετιαν
 εἰρήνην ἀγαγών, εἶτα βουληθεὶς τὴν πόλιν Ῥεμμὰθ ὡς αὐτῷ
 διαφέρουσαν ἀφελῆσθαι τῶν Σύρων, ἤξιον καὶ τὸν βασιλεῖα τῆς
 Ἱερουσαλήμ τὸν Ἰωσαφὰτ συνεκστρατεῦσαι αὐτῷ. κἀκεῖνος κατέ-
 νευσε, καὶ συνεβούλευεν ἔρωτῆσαι τὸν Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου, 5
 εἰ εὐδοκεῖ. Ἀχαάβ δὲ τοὺς ἑαυτοῦ προφήτας συγκαλεσάμενος,
 εἰ πορεύεται πρὸς πόλεμον ἤρετο. τῶν δὲ νίκην ἐπαγγελλομένων
 D ὁ βασιλεὺς Ἰωσαφὰτ προφήτην ἐζήτησε τοῦ κυρίου. Ἀχαάβ δὲ
 εἶναι μὲν ἔφη, προσωχθῆναι δ' ἐκείνῳ, κακὰ προαγορεύοντι.
 καὶ ὁ Ἰωσαφὰτ κληθῆναι αὐτὸν ἤξιον. κληθέντα δὲ τὸν Μιχαῖαν 10
 ἠρώτα ὁ Ἀχαάβ εἰ μαχήσεται ἢ μή. ὁ δὲ "ἑώρακα τὸν Ἰσραήλ"
 ἔφη "διεπαρμένον ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς ποίμνιον ἀποίμαντον. ὁ δὲ
 κύριος ἐπέ μοι, τοὺς μὲν σωθήσονται καὶ ἀναστρέψαι, σὲ δὲ
 μόνον πείσονται ἐν Ῥεμμὰθ." ταῦτα τοῦ Μιχαίου εἰπόντος ὁ
 Ἀχαάβ πρὸς Ἰωσαφὰτ ἔφη "οὐκ εἶπὸν σοι ὡς κακὰ μοι αἰὲ 15
 προφητεύει;" Σεδεκίας δὲ τις τῶν ψευδοπροφητῶν ἐξράπισε
 τὴν σιαγόνα Μιχαίου. ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ "μετ' ὀλίγον ταμεῖον ἐκ
 P I 95 ταμείου ἀμείψεις κρυπτόμενος." ὁ δὲ βουσιλεὺς Ἀχαάβ καθειρ-
 χθῆναι αὐτὸν καὶ φυλάττεσθαι μέχρις ἂν αὐτὸς ὑποστρέψῃ
 προσέταξε. καὶ ὁ Μιχαῖας "ἐὰν ὑποστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ σὺ" 20
 εἶπεν, "οὐκ ἐλάλησεν ἐν ἐμοὶ κύριος." ἤδη δὲ πορευθέντων
 τῶν βασιλέων, καὶ ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς αὐτοῖς ἀντιπαρετάξαιτο,
 ἐντειλόμενος τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ μηδεὶν πολεμεῖν τῶν ἄλλων,

2 Ῥεμμὰθ] "ita codex Colberteus et LXX: Iosephus Ἀράμαθαι
 habet." DUCANCIUS. ἔσεμὰν et mox ἔσεμὰν W. 5 τοῦ om A.
 21 κύριος ἐν ἐμοὶ A. 22 παρετάξαιτο A.

ditis rex turbatus est. actaque pace per triennium, urbem Remmath
 ut ad se pertinentem Syris erepturus, a Iosaphato Hierosolymitano rege
 petit ut una militet. annuit ille, deumque per prophetam consuli iubet
 an expeditionem illam probet. Achabus prophetas suos convocat, an
 bellum sit ineundum rogat, illis victoriam pollicentibus Iosaphatus etiam
 prophetam domini quaerit. Achabus esse quendam respondet, sed sibi
 invisum esse, mala praedicere solitum. Iosaphatus eum vocari iubet.
 arcessitum Achabus rogat pugnandum sit an non. respondet ille "vidi
 Israelitas in montibus dispersos ut gregem sine pastore. sed dominus
 mihi dixit, illos quidem incolumes redituros, te vero solum Remmathae
 casurum," haec Michaeae locuto, Achabus Iosaphato "nonne dixi" inquit
 "eum mihi male ominaturum esse?" Sedecias autem quidam ex pseudo-
 prophetis alapam dedit Michaeae. cui ille inquit "tu paulo post ex alio
 conclavi in aliud transibis, latebras quaeritans." caeterum Achabus
 Michaeam in carcere custodiri iubet ad reditum suum. tum ille "si tu"
 inquit "incolumis redieris, non locutus est per me dominus." regibus
 iam profectis etiam Syrorum rex aciem instruit, et suis mandat ne

εἰ μὴ μόνῳ τῷ Ἀχαάβ. ὁ δὲ τὴν βασιλικὴν ἀμειψας στολήν, ἰδιωτικὴν ἐνεδύσατο. ἰδόντες δὲ οἱ τῶν Σύρων στρατάρχαι τὸν Ἰωσαφάτ κεκοσμημένον βασιλικῶς, ᾤθησαν εἶναι τὸν Ἀχαάβ καὶ ἐκύκλωσαν αὐτόν. ὡς δ' ἔγνωσαν μὴ ὄντα τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, ἀνεχώρησαν. εἷς δὲ τις τὸ τόξον ἐντείνας βάλλει τὸν Ἀχαάβ. γυνὸς δὲ καιρῶς πληγῆναι, τῷ ἠνιόχῳ ἐκέλευσε τὸ ἄρμα τῆς μάχης ἐξαγαγεῖν· καὶ περὶ δύοσιν ἡλίον ἐξέλιπε. καὶ B οἱ μὲν Σύροι γνόντες τιθνηκότα τὸν Ἀχαάβ ἀπῆλθον πρὸς W I 67 ἑαυτούς, ὁ δὲ τοῦ βασιλέως νεκρὸς κομισθεὶς εἰς Σαμάρειαν 10 θάπτεται. τὸ δὲ ἄρμα καθήμεγμένον τῷ φόνῳ τοῦ βασιλέως ἀπέκρυσαν ἐν τῇ κρήνῃ τῆς Σαμαρείας, καὶ οἱ τε κύνες τὸ αἷμα ἐλειξαν, αἱ τε πόρραι ἐπὶ τῇ κρήνῃ ἐλούοντο, ὡς Ἡλίας προείρηκεν. ἀπέθανε δὲ Ἀχαάβ ὅπου ὁ Μιχαῆας προηγόρευσε, τὸν ὄλεθρον μὴ φηγὼν καίτοι προρηθέντα αὐτῷ, βασιλεύσας ἔτη 16 δύο καὶ εἴκοσι. τὴν δὲ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Ὅχοζίας μετ' ἐκεῖνον παρέλαβεν.

15. Ἰωσαφάτ δὲ τῷ βασιλεῖ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς πρὸς Ἀχαάβ συμμαχίας ἐπανέλθοντι Ἰηοὺ ὁ προφήτης ἐπενεκάλει ὅτι ἀνθρώπῳ συνεμάχησεν ἄσεβεϊ· ἔρυσθῆναι δ' αὐτὸν ἔλεγε παρὰ C 20 τοῦ Θεοῦ, καίτοι τῷ ἔργῳ αὐτοῦ προσοχθίσαντος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἠὲ χαρίσται. εἶτα τὴν ὑπ' αὐτὸν περιερχόμενος χώραν, τοὺς

1 εἰ μὴ] ἀλλ' ἢ A. ὁ δὲ add A. 2 ἐνεδύσατο ἰδιωτικὴν A.
 11 ἀπέκρυσαν vel ἀπέβριψαν A: malim ἀπέβριψαν cum LXX:
 Iosephus ἀποκλόναντες. 12 ἐπὶ] παρὰ A. 15 δοχζίας AW,
 Οχοζίας P. 17 δὲ add A. 20 προσοχθίσαντος PW.

Fontes. Cap. 15. Iosephi Ant. 9 1—4. Regum 4 1—3. Paralip. 2 20 et 21.

quem petant nisi solum Achabum. is vero habitu regio deposito privatum sumpserat. itaque Syrorum duces Iosaphatum regaliter cultum, Achabum esse putaverunt, eumque circumdederunt; sed cum non esse regem Israelitarum vidissent, reliquerunt. Achabus autem sagitta ictus, cum letale esse vulnus sensisset, auriga currum e pugna educere iussit circa solis occasum moritur. eius obitu Syri cognito domum redierunt, regis autem cadaver Samariam relatum sepelitur. sed currum de caede eius cruentum in fonte Samariae occultabant (abluabant). sic et canes sanguinem eius linxerunt, et scorta fonte illo lavabantur, ut Elias vaticinatus fuerat. mortuus est Achabus ubi Michaeas praedixerat, interitu, quamvis ante audisset, non evitato, cum regnasset annos duos et viginti. regnum suscepit filius eius Ochozias.

15. Iosaphatum regem Hierosolymitanum ab expeditione domum redeuntem Iehus propheta increpat quod homini impio opem tulisset; eumque a deo, quamvis ea re offensus, esse conservatum. rex gratias agit; lustrataque omni ditione sua leges observari et iudiciis passim

νόμους τηρεῖν ἐνετέλλετο, καὶ κριτὰς πανταχοῦ καταστήσας δι-
 καίως κρίνειν προστάττει. Μωαβιτῶν δὲ καὶ Ἀμμανιτῶν προσ-
 λαβομένων καὶ Ἀραβας ἐπελθόντων αὐτῷ, ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν
 εἰς βοήθειαν. προφήτης δὲ τις ὑπερμαχῆσαι αὐτοῦ τὸν θεὸν
 εἶπε, καὶ κελεύει ἔξαγαγεῖν μὲν τὴν στρατιάν, μὴ συμμίξαι μένοις 5
 D τοῖς πολεμοῖς, ἐστῶτας δ' ὄρῳν τὴν θεόθεν ἐπικουρίαν. ἔωθεν
 δ' ἔξελθὼν μετὰ τῆς στρατιᾶς ὁ βασιλεὺς τῇ μὲν ἴστυσθαι ἐνε-
 τέλλετο, τοὺς ἱερεῖς δὲ προεστάναι τοῦ στρατεύματος μετὰ τῶν
 σαλπγγων, καὶ τοὺς Λευίτας καὶ τοὺς ὑμνωδοὺς ἕδειν εὐχαρι-
 στήριον τῷ θεῷ. οἱ δὲ πολέμοι κατ' ἀλλήλων κινήθentes ἀλλή- 10
 λους ἀπέκτεινον ὡς μηδένα σωθῆναι. Ἰωσαφὰτ δὲ εἰς διαρπα-
 γὴν ἀφῆκε τῇ στρατιᾷ τὴν τῶν ἐναντιῶν παρεμβολήν. ἐντεῦθεν
 ὡς τὸ θεῖον ἔχοντα σύμμιχον δεισαντες αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι
 ἤρμεον.

Ἰωσαφὰτ δὲ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς τοῖς ἑαυτοῦ γονεῦ- 15
 σιν εἰς πονηρίαν ὁμοίωτο. περὶ δὲ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασι-
 λείας αὐτοῦ ἐπέσχον οἱ Μωαβῖται τοὺς φόρους οὓς εἰσέφερον τῷ
 P I 96 πατρὶ αὐτοῦ. νοσήσας δὲ πρὸς τὴν Ἀκκαρῶν θεόν, Μυϊαν
 ὀνομασμένην, ἐπεμψεν ζρωτῶν εἰ ἀναρωσθήσεται. Ἡλίας δὲ
 τοῖς ἐσταλμένοις ὑπαντήσας ἀναστρέφειν ἐκέλευε καὶ λέγειν τῷ 20
 πέμψαντι πρὸς τὸν τῶν ἀλλοφύλων θεὸν ὡς τῷ Ἰσραὴλ μὴ ὄντος
 θεοῦ, ὅτι ἐκ τῆς κλήσης οὐκ ἀναστήσεται. καὶ οἱ ἄνδρες ἐπανελ-
 θόντες εἶπον ἃ ἤκουσαν. Ἰωσαφὰτ δὲ τίς ὁ ταῦτα εἰρηκῶς εἶη

5 κελύειν A. 11 ἀπέκτεινον A. 15 ἑαυτοῦ A, αὐτοῦ PW.
 18 μυϊαν AW, Μυϊας P. 23 εἶη om A.

constitutis rite fieri iudicia edixit. cum autem Moabitis et Ammanitis, qui etiam Arabes adsciverant, Iudaeam aggressis divinam opem imploraret, propheta quidam deum pro eo pugnaturum ait, et educeré quidem exercitum iubet, non tamen invadere hostes, sed stantes divinum auxilium exspectare. rex mane egressus exercitum stare iubet, sacerdotes cum tubis ante exercitum consistere, Levitas et cantores gratiarum actionem cantare deo. tum hostes concitati mutuis sese caedibus confecerunt, ut ne unus quidem superesset. Iosaphatus castra hostium exercitui diripienda concedit, ab eo tempore barbari eum ut deo adiutore nixum veriti quieverunt.

Ochozias autem Israelitarum rex improbitatis parentum imitator fuit. eius regni anno secundo Moabitae vectigalia retinuerunt quae patri pendere soliti fuerant. ipse aegrotans ad Accaronensem deam, Muscam nomine, percontatum misit an convalesceret. legatis in itinere occurrit Elias, ac domum reverti iubet eique a quo missi essent dicere, quia miserit ad barbarorum deum, quasi Israeli deus non esset, eum e lecto suo non surrecturum. illi regressi audita referunt. Ochozia

ἤρωτα. τῶν δὲ μὴ εἰδέναι φησάντων, τὸ εἶδος τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου λέγειν ἀπῆται αὐτούς. ἐλπόντων δὲ δασὸν εἶναι καὶ ζώην δερματίνην περιεζῶσθαι, συνῆκεν ὡς Ἥλιος ἦν. καὶ πέμψας πεντηκόνταρχον σὺν τοῖς ὑπ' αὐτόν, ἀχθῆναι τὸν προφήτην ἐκέ- B
 5 λεισε. καὶ ὁ σταλεὶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους εὐρών αὐτὸν ἦκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. εὐξαμένου δὲ Ἥλιου, πῦρ οὐρανῶθεν ἔρην διέφθειρε τὸν πεντηκόνταρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. καὶ ὁ βασιλεὺς ἕτερον ἔστειλε πεντηκόνταρχον μετὰ τῶν πενή-
 10 κοντα· κἀκείνους ὁμοίως πῦρ οὐράνιον ἐδαπάνησε. καὶ αὐθις
 15 τρίτος ἐπέμφθη ταξίαρχος σὺν τοῖς ὑπ' αὐτόν. ὃς ἐπὶ τὸν προ-
 φῆτην ἐλθὼν, πεσὼν προσεκύνησεν καὶ παρηγεῖτο τὴν ἐξ αὐτοῦ
 τιμωρίαν, λέγων ἄκων ἦκειν βασιλικῷ πεπεισμένος κελεύσματι,
 καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. Ἥλιος δέ,
 ἀγγέλον αὐτῷ πορευθῆναι ἐλπόντος καὶ μὴ πτοεῖσθαι, κατῆλθεν C
 15 ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἀπελθὼν τῷ βασιλεῖ ἔφη “ἐπεὶ πρὸς ἀλλό-
 τριον θεὸν ἔστειλας ζητῶν εἰ ζήσεις, ἴσθι ὡς οὐκ ἀναστήσῃ ἐκ
 τῆς νόσου ἀλλὰ τεθνήξῃ.” ἀπέθανεν οὖν Ὀχοζίας κατὰ τὴν τοῦ
 προφήτου πρόβησιν, τῷ ἀδελφῷ Ἰωρὰμ τὴν βασιλείαν κατα-
 λιπών. ὃς τὰς μὲν στήλας τοῦ Βάαλ, ἃς ἔστησεν Ἀχαάβ ὁ
 20 πατήρ αὐτοῦ, συνέτριψε, τἄλλα δὲ ἀσεβῆς καὶ πονηρὸς ἦν καὶ
 τοῖς γονεῦσι προσεοικώς.

Ἥλιος δὲ ἀναλαμβάνεσθαι μέλλων ἐπροεῦθη μετὰ Ἐλισαίῃ.
 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν Ἰορδάνην, τῇ μηλωτῇ αὐτοῦ τὸ ὕδωρ ἐπά-
 ταξε, καὶ διηρέθη τὸ ὕδωρ, καὶ διῆλθον ἄμφω ἐπὶ ξηραῦς. εἶτα

14 πτοεῖσθαι AW, προεῖσθαι P. 21 προσεοικώς A, προσεοικός PW.

rogante quisnam id dixisset, atque illis ignorare se dicentibus, de forma illius hominis percontatur: quem cum illi hirsutum esse dicerent et pelliceo cingulo cinctum, Eliam esse intelligit, ac centurione cum quinquaginta milibus misso eum adduci iubet. qui cum eum in vertice montis invenisset, ad regem ire iubet. verum ad Eliae preces ignis de caelo delapsus illum cum suis omnibus consumpsit. alii porro totidem a rege missi pari exitio perierunt. tertius ablegatus centurio cum suis militibus cum ad prophetam venisset, procubuit eumque adoravit, poenam deprecatus, quod invitatus veniret iussu regis coactus, et oravit ut ipse ad eum veniret. Elias ab angelo amoto metu ire iussus de monte descendit, et regi ait “quoniam ad alienum deum misisti quaerens num evasurus esses, scito te de morbo non surrecturum sed brevi moriturum.” obiit igitur Ochozias secundum Eliae praedictionem, Ioramo fratri regno relicto, qui status Baalis a patre Achabo erectas comminuit, ille quidem caetera impius et improbus atque parentum similis.

Elias in caelum assumendus, cum Elisaeo profectus ad Iordanem, vellere aquam percussit: ea percussa dirimitur, ut ambo per siccum

W I 68 ^D "αἰτησαι" εἶπε τῷ Ἐλισσαιέ "τί ποιήσω σοι." ὁ δὲ διπλῆν τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ πνεύματος χάριν γενέσθαι ἤτησεν ἐπ' αὐτόν. Ἥλλας δὲ φορτικὸν εἶναι εἶπε τὸ αἶτημα, "πλὴν εἰ ὕψει με ἀναλαμβανόμενον, γενήσεται σοι." ἔτι δὲ λαλούντων αὐτῶν ἄρμα ἔμπυρον σὸν ἵπποις ὁμοίους ἐπέστη καὶ ἤρπασε τὸν Ἥλιαν. ἀναφερόμενος δὲ τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ ἐπέρριψε τῷ Ἐλισσαιέ. καὶ ὃς λαβὼν αὐτήν, μηκέτι τὸν Ἥλιαν ὄρων ὑπέστρεψε. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν Ἰορδάνην ἀπόπειραν ἐποιεῖτο εἰ ἔλαβε τὴν χάριν ὡς ἤτησε, καὶ ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τῆ μηλωτῆ· τὸ δὲ οὐ διήρητο. καὶ εἶπε "ποῦ P I 97 ὁ Θεὸς Ἥλιου;" καὶ ἐπάταξε πάλιν· καὶ διέστη τὸ ὕδωρ, καὶ 10 διήλθεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸν νιὸι τῶν προφητῶν πεντήκοντα, εἶπον "ἐπαναπέπαιται τὸ πνεῦμα Ἥλιου ἐπὶ Ἐλισσαιέ," καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ἐζήτητον πορευθῆναι, ἐρηνήσοντες μὴ ποτε ἦρε τὸν Ἥλιαν πνεῦμα κυρίου καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐφ' ἓν τῶν ὄρέων ἢ τῶν βουνῶν· Ἐλισσαιέ δὲ οὐκ ἐπέτρεπεν· ἐγκυμμένω 15 δ' ἐκείνων κατένευσε. καὶ ἐπορεύθησαν πεντήκοντα ἄνδρες καὶ ἐζήτησαν τρεῖς ἡμέρας καὶ οὐχ εὔρον. Ἐλισσαιέ δὲ ἐν Ἱεριχώ ἦν. καὶ ἦλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν δεόμενοι μεταβλη- B 20 θῆναι παρ' αὐτοῦ τὰ ὕδατα τοῦ τόπου ἐκείνου πονηρὰ ὄντα καὶ ἀτεκνοῦντα. ὁ δὲ ἐν ἀγγελίῳ καινῷ ἅλας αὐτῷ κομισθῆναι ἐζήτη- τησε, καὶ κομισθέντος εἰς τὴν πηγὴν τῶν ὑδάτων καθῆκεν ἅλας ἐπικαλούμενος τὸν Θεόν, καὶ τὰ ὕδατα ἐκ πικρίας εἰς γλυκύτητα

2 γενέσθαι om A. 3 εἶπεν εἶναι A. μς AW, om P.
 4 γενήσεται AW, γενήσεται P. 6 αὐτοῦ] τὴν αὐτοῦ A.
 13 ἐρηνήσοντες] ἐρῆσοντες A. 14 ὕφ' A. 19 παρ' αὐ-
 τοῦ om A.

transirent. deinde Elisaeum petere iubet quid sibi fieri vellet. tum ille "ut gratia spiritus, qui in te est, in me conduplicetur." Elias etsi votum id grave esse diceret, tamen "si me in caelum assumi videris, compos" inquit "eius fies." dum haec loquuntur, currus igneus cum similibus equis Eliam abripit. dum sursum fertur, vellus suum Elisaeo iniicit: quo ille accepto Eliam videre desiit. ad Iordanem reversus periculum facit petite ab Elia gratiae, aqua vellere verberata: quae cum non divideretur, "ubi est" inquit "Ebae deus?" sed cum denuo percussisset, divisa aqua transiit. eo viso quinquaginta filii prophetarum dixerunt "Eliae spiritus in Elisaeo consedit," eumque secuti sunt. studebant autem exire, quaesitari num spiritus domini Eliam sublatum in montem aliquem deiecisset: quod Elisaeus principio negat, sed instantibus concedit. quare viri quinquaginta toto triduo quaesitum non repererunt. Elisaeum Hierichunte habitantem cives convenerunt, rogantes ut eius loci aquas malas et sterilitatem inducentes mutaret. ille saltem in novę sibi vasę afferri iubet, allatum invocato dei nomine in

μετεβλήθησαν καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐναπέμεινε βλαβερόν. ἀπίοντος δὲ πού τοῦ προφήτου Ἐλισσαιέ, παιδάκια μικρὰ κατέπαιζον αὐτοῦ βοῶντα "ἀνάβαινε φαλακρέ." ἀλγήσας δ' ἐπὶ τούτῳ κατηύξατο αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθον ἄρκτοι ἀπὸ τοῦ ὄρους καὶ ἀπέ-
5 κτειναν ἐκ τῶν παιδῶν δύο καὶ τεσσαράκοντα.

Ἰωρὰμ δὲ ὁ υἱὸς Ἀχαάβ μέλλων κατὰ Μωαβιτῶν ἐκστρα-
τεύειν, Ἰωσαφὰτ τὸν βασιλέα τῆς Ἰουδαίας ἤξιον συμμαχεῖσθαι
αὐτῷ. ὁ δὲ καὶ τὸν Ἰδουμαίων βασιλέα ἰπέκοντα αὐτῷ προσ- C
λαβέσθαι σύμμαχον ἐπηγγεῖλατο. ἐνωθέντες δ' οἱ τρεῖς βασιλεῖς
10 διὰ τῆς ἐρήμου ἀπήεσαν ἐφ' ἡμέρας ἐπτά. καὶ τὸ ὕδωρ ἐπέ-
λειψε τοῖς στρατεύμασιν. ἦλθον οὖν πρὸς Ἐλισσαιέ οἱ τρεῖς
βασιλεῖς καὶ ἐδέοντο σῶζειν αὐτοὺς καὶ τὴν στρατιάν. ὁ δὲ τῷ
Ἰωρὰμ ἔφη "πρὸς τοὺς τοῦ πατρός σου καὶ τῆς μητρός σου
ἄπιθι προφήτας," καὶ ὤμοσε μὴ ἂν ἀποκριθῆναι αὐτῷ εἰ μὴ
15 διὰ Ἰωσαφάτ. εἶτα ψάλλοντά τινα κληθῆναι ἐκέλευσε. ψάλ-
λοντος δ' ἐκείνου πνεῦμα κυρίου ἐνέπνευσε τῷ προφήτῃ, καὶ
ἐπέταξε πολλοὺς βόθρους δοῦξαι παρὰ τὸν χεῖμαρρον. "ὄψεσθε
γάρ" ἔφη "πλήρη τὸν χεῖμαρρον, οὔτε πνεύματος πνεύσαντος
οὔθ' ὕετοῦ γεγονότος, καὶ πείσθε εἰς κόρον, καὶ τῶν ἐχθρῶν D
20 κυριεύσετε." καὶ ὁ μὲν οὕτως προεῖρηκεν. ἔωθεν δὲ τῇ ἐπαύ-
ριον ὁ χεῖμαρρος ὑδάτων ἐμπέπληστο, καὶ πλημμύρας γενομένης
ἄπαν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐκείνης τὸ ὕδωρ ἐκάλυψεν. ἀνατεί-

5 παιδίων A.

alterum σου om A.

16 κυρίου om A.

κλήστο A.

10 ἐφ'] ἐπὶ A.

14 ὤμοσε A, ὤμοσεν αὐτῷ PW.

17 βόθρους πολλοὺς A.

13 τοῦ add A.

21 ἐπέ-

fontem conicit: quo facto aquarum amaror in dulcedinem est conversus, amissa omni vi noxia. propheta quopiam iturus parvos pueros per ludibrium "adscende, calve" clamantes indignatus exsecratur. itaque ursi e montibus progressi pueros duos et quadraginta occiderunt.

Ioramus Achabii filius Moabitibus bellum illaturus auxilium petit a Iosaphato Iudaeae rege. ille etiam Idumaeorum regem, qui sibi pareret, se adsciturum socium promittit. ita tres reges inita concordia septem diebus per desertum abierunt. exercitibus autem aqua destitutis Elisaeus adentes orant ut et se et milites conservaret. at ille Ioramo "ad patris tui et matris prophetas" inquit "abito", et iurat, si absque Iosaphato esset, se ne verbum quidem ei responsurum fuisse. deinde quendam vocari iubet qui psalleret. eo psallente, spiritu domini afflatus Elisaeus iubet multas effodi scrobes iuxta torrentem: visuros enim torrentem plenum, neque vento spirante neque imbre depluente; ac poturos ad satietatem, et hostium potituros. his praedictis postero die mane torrentis alveus impletus est adeo ut redundaret et omnis illius terrae

λαντος δὲ τοῦ ἡλίου πυρώδους καὶ προσβαλόντος τοῖς ὕδασι, ἐρυθρὰ ταῦτα πρὸς τὴν αὐγὴν τοῦ ἡλίου ἐφαίροντο. οἱ οὖν Μωαβῖται ἐν τοῖς ὄρεσιν ἰσπρατοπεδευκότες καὶ ὑπόθεν κατασκοποῦντες, αἷμα τὸ ὕδωρ ὑπολαβόντες, καὶ νομίσαντες τοὺς βασιλεῖς πρὸς ἀλλήλους μαχέσασθαι καὶ ἀποκτεῖναι ἀλλήλους 5 τοὺς στρατιώτας αὐτῶν, ὤρμησαν ἀσυντάκτως εἰς τὴν τῶν σκύλων διαρπαγὴν. καὶ τῶν ἐχθρῶν περιστάντων αὐτούς, οἱ μὲν ἀηρέθησαν, οἱ δὲ ἔφυγον. οἱ δὲ Ἰσραηλιταὶ διώκοντες εἰς τὴν

P I 98 Μωαβίτιν ἐπέβαλον καὶ τὰς τε πόλεις κατέκλιον καὶ τὴν χώραν ἠρήμωσαν. ὁ βασιλεὺς δὲ Μωάβ εἰς τὴν πόλιν ἐπιανελεύσων, τὸν 10 πρωτότοκον υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναγαγὼν ἐξ ἀπογνώσεως ἔθυσσε καὶ ὠλοκαύτωσε τῷ θεῷ. τοῦτο οἱ βασιλεῖς ἰδόντες καὶ τῆς ἀπογνώσεως ἐκείνον οὐκτεύραντες ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν.

W I 69 Ἰωσαφὰτ δὲ ἐπιανελεύσων εἰς Ἱεροσόλυμα τελευτήσας μὲν ἔτη ἐξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐκ τούτων πέντε καὶ εἴκοσι, ἀνὴρ 15 γενόμενος θεοσεβῆς τε καὶ δίκαιος. πολλοὺς δὲ παῖδας λιπῶν, διάδοχον τῆς βασιλείας τὸν πρεσβύτατον ἐποίησεν Ἰωραμ κεκλημένον, ὁμωνύμως τῷ Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ μητραδέλφῳ ὄντι αὐτοῦ.

B 16. Ἐν Σαμαρείᾳ δὲ τῷ Ἐλισσαίῳ διάγοντι πρόσεισι 20 γυνή τις χήρα, ἀποκλειομένη ὅτι χρεωστοῦσα καὶ μὴ ἔχουσα τὸ χρέος ἀποδοῦναι, τοὺς υἱοὺς ἀφαιρεῖται παρὰ τοῦ δανειστοῦ, εἰς δούλους αὐτῷ ἑσομένους. ὁ δὲ προφήτης, τί ἐν τῷ οἴκῳ

1 προσβάλλοντος A.

FOENTES. Cap. 16. Iosephi Ant. 9 4. Regum 4 4—6.

superficies stagnaret. sole orto igniti eius radii in aquas incidentes effecere ut rubicundae apparerent. Moabitae igitur in montibus castra metati, et ex alto despicientes, sanguinem esse putavere, suspicati, orto inter reges dissidio milites sese invicem trucidasse. et dum incomposito agmine ad spoliolum direptionem properant, ab hostibus circumventi alii caeduntur alii in fugam vertuntur. quos Israelitae persecuti in Moabidem impressione facta et urbes everterunt et regionem devastarunt. rex autem Moabitarum in urbem reversus filium suum primogenitum in murum adductum ex desperatione immolatum adolet deo. quo reges conspecto, miserti illius eo loci redacti, obsidionem solverunt. Iosaphatus autem Hierosolyma reversus obit anno aetatis sexagesimo, regni vigesimo quinto, vir pius et iustus: multisque liberis relictis nata maximum Ioramum successorem designavit, Israelitico regi cognominem avunculo suo.

16. Elisaeum Samariae degentem mulier quaedam vidua convenit, miserabiliter conquerens, quod solvendo non sit, liberos suos a fenestratore in servitutem abripi. eam propheta rogat quid habeat in aedibus.

ἔχει, ἠρώτα αὐτὴν· ἡ δὲ οὐδὲν ἕτερον ἔφη ἢ βραχύτατον ἔλαιον.
 καὶ ἐνετείλατο αὐτῇ χρῆσασθαι ἀγγεῖα πολλά, καὶ ἐπιχεῖν ἐκ
 τοῦ ἔλαιου ἐν ἅπασιν. πεποίηκε τὰ κεινωθέντα τὸ γύναιον, καὶ
 πάντα ἔλαιον ἐπλήσθησαν· καὶ ἀνήγγειλε τῷ προφῆτῃ τὸ γεγονός.
 5 καὶ κείνος ἀποδόσθαι τὸ ἔλαιον συνεβούλευσε καὶ ἀποτίσαι τὸ χρέος
 καὶ τῷ περισσῷ εἰς διοίκησιν χρῆσασθαι. ξενισθεὶς δὲ παρὰ τῆς
 Σουναμίτιδος καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς ἀναπαύομενος μὴ ἐχούσης
 παῖδα, προεῖπεν αὐτῇ συλλήψεσθαι καὶ τεκεῖν υἱόν. καὶ κατὰ
 τὴν τοῦ προφῆτου πρόρρησιν ἔτεκεν. ἀδρυνθέν δὲ τὸ παιδίον C
 10 τέθνηκεν. ἡ δὲ γυνὴ πρὸς τὸν Ἐλισσαῖον εἰς τὸ Καρμήλιον
 ἀπελήλυθεν, καὶ πεισοῦσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὴν συμφορὰν
 ἀπεκλαίετο. ὁ δὲ τῷ φοιτητῇ αὐτοῦ Γιεζὶ ἐνετείλατο ἀπελθεῖν,
 δοὺς αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ βακτηρίαν ἵνα ἐπίθῃται αὐτὴν τῷ τεθνεῶτι
 παιδί. καὶ ἡ γυνὴ ὤμοσε μὴ ὑποστρέψαι εἰ μὴ αὐτὸς αὐτῇ
 15 συμπορευέσεται. ἐπέσθη οὖν ὁ προφῆτης, καὶ ἀπελθὼν εὔρε τὸ
 παιδάριον ἀνακεκλιμένον ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ· καὶ προσευξάμενος
 ἀνέβη ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ συνανεκλίθη τῷ παιδαρίῳ καὶ ἐνεψύ-
 σησεν εἰς αὐτό. καὶ ἐπτάκις οὕτω τοῦ προφῆτου ποιήσαντος
 ἀνεζωώθη ὁ τεθνηκώς, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ζῶντι.
 20 ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Γάλαλα. καὶ ἦν λιμός, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν D
 προφητῶν ἤκασιν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τῷ διακόνῳ αὐτοῦ ἐπέταξεν
 ἐτοιμάσαι αὐτοῖς ἕψημα. καὶ συνέλεξεν ἐκεῖνος ἐκ τοῦ ἀγροῦ
 λάχανα, οἷς καὶ τολύπη συνανεμίχτο· ἡ δὲ βοτάνη ἐστὶ δηλη-
 τήριος· καὶ ἐψῆσας προσήγαγε τοῖς ἀνδράσιν. ἐσθίοντες δὲ

7 σουναμίτιδος A.

ἡ
ἐχούσ A.

23 σὺν ἀναμίχτο A.

quae cum se nihil habere nisi paucillum olei responderet, iubet ut multa
 vasa utenda petat, et in omnia de oleo infundat. que illa facto, vasa
 omnia plena esse oleo prophetae nuntiat: quo ille vendito eam creditori
 satisfacere et quod supersit ad usum domesticum conferre iubet. idem
 Sunamitidi, cuius hospitio utebatur, orbae liberis praedixerat parituram
 esse filium; itaque factum est. verum puer iam grandiusculus obiit.
 itaque mulier ad Elisaeum in Carmelum venit, et pedibus eius advoluta
 calamitatem suam deplorat. ille discipulum Giezim, dato baculo suo
 quem puero mortuo imponeret, cum ea abire iubet. sed iurante muliere
 se non discessuram nisi ipse secum abiisset, paret propheta, puerum in
 lectulo iacentem invenit, precatus lectum conscendit, puero incubat, in
 eum sufflat: quod cum septies fecisset, mortuus reviviscit, et matri
 vivus a propheta restituitur. inde Galgala profectum, cum fame laboraretur,
 filii prophetarum conveniunt. quibus cum a famulo aliquid
 elixari iussisset, ille ex agro herbas colligit, quibus et cucurbita silve-
 stris (toxicum id est) admista erat: coctas apponit. illi cucurbita

ἐπέγων τὴν τολύπην, καὶ πρὸς τὸν προφήτην ὡς τεθνηξόμενοι
 ἔξεβόησαν. ὁ δὲ ἄλευρον κελύσας ἐμβαλεῖν εἰς τὸν λέβητα,
 ἐπέτρεψε φαγεῖν, καὶ οὐδενί τι γέγονεν ἐκ τῆς τροφῆς πονηρόν.
 ἐνεγκόντος δ' αὐτῷ τινος ἄρτους εἴκοσι καὶ παλάθας, ἐνετείλατο
 P I 99 τῷ ὑπηρέτῃ αὐτοῦ παραθεῖναι τῷ λαῷ ταῦτα. τοῦ δέ, τί ἂν ὅ
 γένοιτο ταῦτα πρὸς ἄνδρας ἑκατόν, εἰρηκτός, "δός" εἶπε "ταῦτα,
 καὶ ἐσθιέτωσαν· κορεσθήσονται γὰρ καὶ καταλείψουσι περισσεύ-
 ματα." καὶ εἰς ἔργον ὁ λόγος ἐγένετο.

Νεεμᾶν δὲ μέγας ὢν παρὰ τῷ βασιλεῖ Συρίας λελέρωτο.
 καὶ νεάνιδος ἀλχημαλωτισθείσης Ἰσραηλίδος, ἣ γυνὴ Νεεμᾶν 10
 δούλην ἔσχεν αὐτήν. ἥτις ἔφη πρὸς τὴν κυρίαν αὐτῆς ὡς "εἰ
 ἀπῆλθεν ὁ κύριός μου πρὸς τὸν προφήτην Ἐλισσαιέ, ἀπηλλάγη
 ἂν τῆς νόσου αὐτοῦ." ἣ δὲ τῷ ἀνδρὶ τοὺς λόγους ἀπήγγειλε
 τῆς νεάνιδος, καὶ Νεεμᾶν τὰ λαληθέντα τῷ βασιλεῖ Συρίας
 ἀνήγγεικε. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπιστολὴν ἐκτίθεται περὶ τοῦ θερα-15
 B πειθῆναι τὸν Νεεμᾶν πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ. Νεεμᾶν
 δὲ λαβὼν δέκα τάλαντα ἀργυρίου καὶ ἑξακισχιλίους χρουσοῦς καὶ
 δέκα ἀλλασσομένας στολάς, ἐπορεύθη ἐπὶ Σαμάρειαν καὶ τὴν
 ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ ἐνεχείρισεν. ὁ δὲ ἀναγνοὺς αὐτὴν διέρρηξε
 τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, λέγων ὅτι "πρόφασιν καθ' ἑμῶν ὁ βασιλεὺς 20
 Συρίας ζητεῖ." Ἐλισσαιέ δὲ ταῦτα μαθὼν "ἐλθέτω πρὸς με ὁ
 Νεεμᾶν" μεμήνηκε τῷ βασιλεῖ Ἰσραήλ. καὶ ἐλθόντι στείλας
 δεδήλωκεν ἀπελθεῖν εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ λούσασθαι ἐπτάκις,
 καὶ οὕτω τῆς λέπρας ἀπαλλαγῆσεσθαι. ὠργίσθη δὲ Νεεμᾶν ὅτι

17 ἀργυρίου A LXX, ἀργύρου PW.

animadversa prophetam inclararunt tanquam e vestigio morituri. ille
 farina in lebetem iniecta eos vesci iubet: quo facto nihil ex eo cibo
 incommodi senserunt. cum quidam ei panes viginti attulisset ac pala-
 thas, ministrum ea populo apponere iubet. qui cum diceret "quid ista
 ad centum viros?" "dato" inquit "ut vescantur: nam et saturabuntur
 et aliquid supererit." et ita factum est ut ille dixerat.

Erat quidam Neeman nomine, magnae apud Syriae regem aucto-
 ritatis, lepra infectus. cuius uxori cum mulier Israelitica bello capta
 serviens dixisset, si ad Elisaeum prophetam abiret herus suus, morbum
 eius curatum iri, ea verba uxor marito, maritus regi Syriae refert;
 rex vero litteras scribit ad regem Israelis de Neemanis curatione. ipse
 Neeman, sumptis decem argenti talentis et sex mille aureis et decem
 stolis lautioribus, Samariam proficiscitur, litterasque regi tradit. quibus
 ille lectis vestes suas laceravit, Syriae regem causam contra se quaere-
 rare dicens. eo cognito Elisaeus ad se Neemanem mitti iubet. qui
 cum venisset, septies in Iordane lavandum esse per nuntium ei signi-
 ficat: sic lepra iri liberatum. Neeman vero iratus quod sibi propheta

μη ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης καὶ ἤρξατο καὶ ἐπέθετο αὐτῷ
 τὴν χεῖρα, καὶ ἀγανακτῶν ὑπεχώρει, λέγων "οὐκ εἰσι ποταμοὶ
 παρ' ἡμῖν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην; πορευθεὶς λούσομαι ἐν αὐτοῖς W I 70
 καὶ καθαρισθήσομαι." ὑποχωροῦντι δὲ εἶπον αὐτῷ οἱ θερά-
 5 ποντες "ποίησον τὸν τοῦ προφήτου λόγον, ῥάδιον ὄντι." καὶ
 κατέβη Νεεμῶν καὶ ἐβαπτίσαστο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἐπτάκις, καὶ
 ἐκαθαρίσθη· καὶ ἀναστρέψας ἠγαρήσθη τῷ προφήτῃ, καὶ μὴ
 εἶναι θεὸν ἕτερον ὡμολόγει παρὰ τὸν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἠξίου
 αὐτὸν λαβεῖν τι ἐξ ὧν ἐκόμιζεν· ὁ δὲ ἀπηγγήνατο. καὶ ὑπέστρεψε
 10 Νεεμῶν. Γιεζὶ δὲ κατεδίωξεν αὐτὸν καὶ εἶπεν "ὁ προφήτης ἀπέ-
 στείλε με λήψεσθαι ἀπὸ σοῦ τάλαντον ἀργυρίου καὶ δύο στολάς,
 δοθησόμενα δεομένοις τισὶν ἄρτι προσελθούσιν αὐτῷ." καὶ
 ἔδωκεν αὐτῷ Νεεμῶν· καὶ ὑπέστρεψε Γιεζὶ πρὸς Ἐλισσαίη. ἔγνω
 δὲ ὁ προφήτης ὅτι εἰργαστο τῷ Γιεζὶ, καὶ εἶπεν αὐτῷ "ὅτι ἔλαβες D
 15 τὸ ἀργύριον καὶ τὰ ἱμάτια ἀπὸ τοῦ Νεεμῶν, ἣ λέπρα ἐκείνου
 κολληθήσεται σοὶ καὶ τῷ σπέρματι σου." καὶ ἐξῆλθε λελε-
 πρωμένος.

Οἱ υἱοὶ δὲ τῶν προφητῶν οἱ μετὰ Ἐλισσαίου ἐπορεύθησαν
 εἰς τὸν Ἰορδάνην τεμεῖν ξύλα ὡς ἂν ποιήσωσιν ἑαυτοῖς σκηνάς·
 20 καὶ Ἐλισσαῖος αὐτοῖς συνεπορεύετο. τεμνόντων δὲ τὰ ξύλα ἐνδὸς
 τὸ τῆς ἀξίνης σιδήριον ἐνέπεσεν εἰς τὸν ποταμόν. καὶ ὁ τῆς
 ἀξίνης κύριος τὸν προφήτην ἐπεκαλέαστο, καὶ τὸν τόπον ὑπέδειξεν

2 παρ' ἡμῖν ποταμοὶ A. 4 ὑποχωροῦντι AW, ὑπερχωροῦντι P.
 9 ὑπέστρεψε A, ἐπέστρεψε PW. 20 καὶ] καὶ ὁ A. συμπε-
 πόρευτο A.

non obviam egressus esset ac manibus impositis vota fecisset, per indignationem discedit, quasi vero Syria non haberet flumina Iordane meliora, in quibus si lavisset, mundaretur. sed inter abeundum monitus a famulis ut prophetae pareret monitis, quae nihil difficile complecterentur, obtemperat, et septies in Iordane mersus mundatur; ac reversus gratis prophetae actis confitetur non esse alium deum praeter Israeliticum, petens ut muneris aliquid acciperet. verum illo recusante discedit. Giezis autem eum persequens "propheta" inquit "me misit ut argenti talentum et duas stolas acciperem, quas det egentibus qui illum modo convenerunt." iis acceptis Giezis ad Elisaeum redit: qui cum factum illius cognovisset, ei dixit "quia pecuniam et vestes a Neemane accepisti, lepra illius tibi et semini tuo adhaerescet." sic ille leprosus exit.

Prophetarum autem filiis ad Iordanem ligna caesum profectis, ut sibi tabernacula constituerent, Elisaeo comitante, cuiusdam securis elapsa capulo in flumen decidit. is prophetam vocat, et locum monstrat ubi

αὐτῷ ἐν ᾧ κατέδυν ὁ σιδήρος. ὁ δὲ ξύλον λαβὼν ἐνέβαλεν ἐκεῖ. καὶ ἀνέδυν τὸ σιδήριον, καὶ ἐπιπολάσαν ἔλαβεν αὐτὸ ὁ ἀπολόσας αὐτό.

Ἐν δὲ βασιλεὺς Συρίας ἐνέδραν ἐκάθισεν ἵνα ἔλθῃ τὸν βασιλεῖα
 P I 100 τὸν Ἰωράμ. ἀπέστειλε δὲ ὁ προφήτης πρὸς Ἰωράμ φυλάττεσθαι 5
 αὐτῷ ἐντελλόμενος καὶ μὴ ἀπιέναι πρὸς θήραν. καὶ ὁ μὲν οὐκ
 ἐξῆμι, Ἄδερ δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἀμαρτῶν τοὺς οἰκείους ὑπάπτειτε
 γίνεσθαι προδότας τῶν βεβουλευμένων αὐτῷ. φησάντων δ' ἐκέ-
 νων οὐκ αὐτοὺς ἀλλὰ τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον μὴνύειν αὐτῷ
 τὰ ἀπόρητα, στέλλει ἐν Δοθαῖν στρατεύματα ἵνα αὐτὸν λάβοιεν. 10
 ἰδὼν δὲ τὸν λαὸν κύκλω τῆς πόλεως ὁ τοῦ προφήτου διάκονος,
 περιδεὴς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλων τὸ πρᾶγμα. ὁ δὲ
 “μὴ δέδιδι” ἔφη, καὶ ἰκέτευσε τὸν θεὸν δεῖξαι τῷ διακόνῳ
 αὐτοῦ ὅπως φυλάττεται παρ' αὐτοῦ. καὶ δέδωκεν ὁ θεὸς τῷ
 B Θεράποντι τοῦ προφήτου χάριν ἰδεῖν αὐτὸν ἄρμασι καὶ ἵπποις 15
 πυρίνοις κεκκλωμένον. ἠμάρωσε δὲ ὁ προφήτης προσευξάμενος
 καὶ τὰ ὄμματα τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐξελθὼν πρὸς αὐτοὺς ἔφη
 “ἀκολουθεῖτέ μοι καὶ δώσω τὸν Ἐλισσαῖον ὑμῖν.” οἱ δὲ εἶποντο,
 καὶ τὰς ὄψεις βεβλαμμένοι καὶ τὴν διάνοιαν. ἀπυγαγὼν δὲ αὐ-
 τοὺς εἰς Σαμάρειαν, περιστῆσαι αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ δύναμιν τῷ 20
 βασιλεῖ ἐνετείλατο. καὶ τὸν θεὸν ἤτει περιαιρεθῆναι τὴν ἀχλὺν
 ἐκ τῶν ὀμμάτων αὐτῶν. περιαιρεθείσης δὲ εἶδον ἑαυτοὺς οἱ
 Σύροι μέσον ἐμπεριειλημένους τῶν πολεμίων. Ἐλισσαῖος δὲ

6 ἐντελλόμενος A, ἐντελλόμενον PW. 12 ἀφίκετο A, ἐγένετο
 PW. 13 δέδιδι A, δέδιδι W, δεῦθι P. 16 προσευξά-
 μενος ὁ προφήτης A. 23 περιειλημένους A.

demersum esset ferrum. at ille cum lignum inieciisset, emersit ferrum: idque supernatans aquae recipit is qui amiserat.

Cum rex Syriae Ioramum Israelitarum regem per insidias capteret, Eliseus misso nuntio eum monet ut caveat nec venatum egrediatur. paret ille. Ader frustratus insidiis suos conditionis suspectos habere: illi affirmare non se sed Eliseum prophetam arcana regi nuntiare. mittit igitur exercitum Dothaim ad prophetam capiendum: a quo minister illius urbem circumdatam videns, perterritus rem prophetae nuntiat. at ille timere vetat, ac deum orat ut famulo demonstrat quomodo ipse divinitus custodiatur. quo impetrato videt famulus prophetam curribus et equis igneis vallatum. qui denno precatus hostium oculos perstrinxit, et ad eos egressus “me sequimini” inquit, “et tradam vobis Eliseum.” sequuntur illi et oculis et animis occaecatis, quos cum Samariam perduxisset, regem iubet eos suis copiis circumdare; et deum orat ut caliginem illorum oculis amoveret. quo facto Syri se in hostiam medio versari vident. verum Eliseus neminem eos laedere patiebatur,

αὐδένᾳ ἐπιθέσθαι αὐτοῖς παρεχόμεναι, ξενισμοὶ δὲ μᾶλλον καὶ ἀπολύσαι ἀπαθείς συνεβούλευε. φιλοτιμῶς οὖν ὁ Ἰωραμ ἐστιάσας αὐτοὺς κατὰ τὸν τοῦ προφήτου λόγον ἀγῆκεν. οἱ δὲ ἀπῆλθον C καὶ τὰ γεγονότα τῷ ἑαυτῶν βασιλεῖ δηγήσαντο· καὶ ἔξεπλάγη.

5 17. Μετὰ ταῦτα δὲ πανστρατιᾷ παρελθὼν εἰς Σαμάρειαν ὁ βασιλεὺς Συρίας ἐπολιόρκει αὐτήν. καὶ ἐγένετο λιμὸς σφοδρότατος ἐν αὐτῇ, ὥστε κεφαλὴν ὄνου πεντήκοντα νομισμάτων ἀργύρου πρᾶθῆναι, καὶ ξέστην κόπρου περιστερῶν πεντήκοντα νομισμάτων ὁμοίων. τοῦ δὲ βασιλέως Ἰωραμ περιμόντος τὸ τεῖχος 15 ἐβόησε γύναιον “σῶσον ὦ βασιλεῦ.” ὁ δὲ νομισίας τροφήν αἰτεῖν τὴν γυναικᾶ “πόθεν σε σώσω” βλασφημήσας αὐτήν ἔφη “μήτε ἄλωνός μοι μήτε ληνοῦ ὑπαρχούσης;” τῆς δὲ κρίσιν αἰτεῖν εἰπούσης, λέγειν ἐπέτρεψε. καὶ ἡ γυνή “συνθήκας” εἶπεν D “ἐθέμην μεθ’ ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης μοι, θῦσαι τὰ τέκνα 15 ἡμῶν καὶ ἀνὰ μιαν ἡμέραν ἀλλήλους θρέψαι. καὶ γὰρ μὲν τὸ ἐμὸν ἔθυσαι, ἡ δὲ παραβαίνει τὰ ὁμολογημένα.” τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ὑπερήγγησε καὶ τὴν ἐσθῆτα διέρρηξε, καὶ κατὰ τοῦ προφήτου ἐξώργιστο ὅτι μὴ δέοιτο τοῦ Θεοῦ λῦσαι τὴν κάκωσιν, W 1 71 καὶ τὸν ἀποκτενοῦντα αὐτὸν ἐπεμψεν. Ἐλισσαῖος δὲ τοῖς φοιτηταῖς ὁμιλῶν προεῖπεν αὐτοῖς ὅτι “ὁ τοῦ φονέως υἱὸς κτανεῖν με ἀπέστειλεν, ἀλλ’ ὑμεῖς τὴν θύραν κλείσαντες κωλύσατε τὴν εἴσοδον τῷ σφαγεῖ· ἔψεται γὰρ μεταμελημένος ὁ βασιλεὺς.” καὶ

1 παρεχώρησε A. 2 συνεβούλευσε A. 8 πεντήκοντα] κέντα A. Iosephus LXX (cod. Alex. πεντήκοντα κέντα).

Fontes. Cap. 17. Iosephi Ant. 9 4. Regum 4 6—8.

sed consulebat ut accepti hospitaliter incolumes dimitterentur. Ioramus rex prophetae monitis diligenter paret: illi discedunt ac regi quid acciderit nuntiant. Syrus audita re obstupescit.

17. Post haec cum omnibus suis copiis Samariam obsidet: in qua tanta fames orta est, ut caput asini quinquaginta nummis argenteis veniret, et sextarius columbini fimi totidem. cum autem rex Ioramus moenia circumiret, inclamat eum muliercula, conservari se petens. quam ille cibum petere suspicans, cum indignatione “mihi neque area est” inquit “neque torcular: quomodo te conservem?” sed illa iudicium petere se dicente, causam agere iubet. ibi mulier “pepigi” inquit “cum vicina mea ut filios nostros mactemus, et alternis diebus altera alteram alat. nunc cum ego meum mactarim, illa non stat conventis.” his rex auditis ingenti dolore affectus et laceratis vestibus suis prophetae irascitur quod mala ista precibus non averteret, ac percussorē contra illum mituit. sed Eliseus coetui discipulorum id praedixerat. “homicidae” inquit “filius misit qui me perimat, sed vos clavis foribus adita percussorē prohibete: sequetur enim rex mutato consilio.” ita-

Zonaras Annales.

οἱ μὲν κατὰ τὸν τοῦ προφήτου λόγον ἐποίησαν, Ἰωράμ δὲ μετα-
 P I 101 βουλευσάμενος σπεύδων πρὸς τὸν προφήτην ἀφίκετο καὶ ἤτιθέτο
 αὐτὸν ὅτι μὴ δέοιτο τοῦ Θεοῦ λῦσαι σφίσι τὰ λυπηρά. ὁ δὲ
 "αὔριον" ἔφη "δύο σάτα κριθῆς πραθήσεται σίκλου, καὶ σεμι-
 δάλεως σάτον σίκλου." καὶ τὶς τῶν ἐπομένων τῷ βασιλεῖς
 "ἄπιστα" ἔφη "λέγεις, προφήτα." ὁ δὲ "ὄφρι μὲν" ἔφη "τὰ
 ἐπηγγελμένα, οὐκ ἀπολαύσεις δὲ αὐτῶν διὰ τὴν ἀπιστίαν."
 κατὰ δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην κτύπον ἀρμάτων ἵππων τε καὶ ὄπλων
 καὶ πληθύνους ἀλαλαγμῶν ἐνεποίησεν ὁ Θεὸς τῶν Σύρων ταῖς
 ἀκοαῖς. οἱ δὲ συμμαχικὸν προσλαβέσθαι πολλὸν τὸν Ἰωράμ ὀη-10
 θέντες καὶ ἐπέρχεται σφίσι, λιπόντες τὸ στρατόπεδον περιδεῶς
 ἀπεδίδρασκον. λεπροὶ δὲ τέσσαρες ἄνδρες ἔξω τῆς πόλεως ἦσαν,
 B τοῦ νόμου τοὺς λεπροὺς κελεύοντος ἔξωθεῖσθαι τῶν πόλεων. οἱ
 γοῶν λεπροὶ ἐκείνοι ἤδη τῷ λιμῷ φθειρόμενοι προσελθεῖν τῇ τῶν
 Σύρων παρεμβολῇ ἐβουλεύσαντο, λέγοντες ὡς "ἡ φείσονται ἡμῶν 15
 καὶ τραφέντες ζησόμεθα, ἢ ἀναιρεθέντες τῶν κακῶν ἀπαλλαγ-
 σόμεθα." ἤκουσάν οὖν ὄρθρου πρὸς τὸ τῶν Σύρων στρατόπεδον,
 καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς ἐωρῶτο· παρῆλθον εἰς μίαν σκηνήν, καὶ κετὴν
 ἀνθρώπων κατέλαβον· ἔξ ἐκείνης εἰς ἑτέραν μετέβησαν, κάκεινην
 ἔρημον οὖσαν εὐρήκασιν· καὶ εἰς πλείους δὲ μεταβάντες ὡς οὐδενὶ 20
 ἐνετόγχανον, πρῶτον μὲν ἔφαγόν τε καὶ ἔπιον, εἶτα χρυσίον τε
 καὶ ἀργύριον καὶ ἱμάτια λαβόντες ἐκείθεν ἔκρυσαν, καὶ οὕτως

7 αὐτῶν post ἀπιστίαν A.

9 ἀλαλαγμῶν A, ἀλαλαγμῶν PW.

14 φθειρόμενοι τῷ λιμῷ A.

17 ὄρθρου A, ὄρθρους P,

ὄρθρους W. 22 ἱμάτιον A.

que factum est: nam Ioramus ommissa priore cogitatione properanter ad prophetam venit, exostulans quod aerumnarum depulsionem deum non exoraret. at ille "cras" inquit "duo sata hordei siclo vendentur, et simillaginis satum tantidem." tum quidam ex regis comitibus "incredibilia" ait, "propheta, dicis." cui ille "quae pollicitus sum" inquit "videbis; sed ob incredulitatem tuis non frueris." ea igitur nocte sonitum curraum, equorum et armorum, et multitudinis fremitum in Syrorum auribus excitavit deus. qui magnas auxiliariae copias advenisse Ioramus rati et contra se ire, castris relictis trepide aufugiunt. leprosi autem quattuor extra urbem erant (nam iis habitare in urbibus lege interdictum est), qui fame paene enecti castra Syrorum ingredi decreverunt. nam "aut parcent nobis Syri" inquit, "ciboque potiti vivemus, aut interfecti malis liberabimur." veniunt diluculo ad castra Syrorum, vident neminem: unum tabernaculum intrant, vacuum id hominibus deprehendunt: ex eo in aliud transeunt, illud etiam desertum inveniunt: in plura progressi cum in neminem incidissent, primum edunt et bibunt, deinde aurum argentum vestem ablata occultant, et

εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντες τὸ γεγονός ἀνεκέρυττον. ὁ δὲ βασιλεὺς C ἀκούσας ἐνθόρακιν εἶπεν εἶναι τοῦτο τῶν πολεμίων, καὶ μὴ προΐεναι διεκελεύετο, τοὺς δὲ κατασκοπήσοντας ἐπεμψεν. οἱ ἀπελθόντες ἐνέτυχον μὲν οὐδενὶ παρὰ τὴν ὁδόν, πλήρη δὲ αὐτὴν ἱματίων 5 καὶ σκευῶν εὗρισκον. ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῷ πλήθει ἐπέτρεψεν. ὅθεν τοσαύτη ἀφθονία τῶν ἀναγκαίων ἐγένετο, ὡς δύο σάτα κριθῆς σίκλον πωλεῖσθαι, σάτον δὲ σεμιδάλεως· τὸ δὲ σάτον ἐστὶν Ἰταλικὸν ἡμιμέδιμνον. μόνος δὲ τῆς ἀφθονίας ἐκείνης οὐκ ἀπάνωτο ὁ τοῦ βασιλέως 10 τριστάτης, κατὰ τὸν τοῦ προφήτου λόγον, ὃς τῇ αὐτοῦ προφῆσει ἠπίστησε· συρρέουστος γὰρ τοῦ πλήθους ἐπὶ τὴν πόλιν D τῆς πόλεως συνεπατήθη καὶ τέθνηκεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαμασκοῦ μετὰ ταῦτα ἐνόησε. καὶ ὁ Ἐλισσαῖος ἀπῆλθε τότε πρὸς Δαμασκόν· καὶ ἤκουσεν ὁ νοσῶν 15 περὶ τοῦ προφήτου, καὶ ἀπίστευεν Ἀζαήλ τὸν ἐντιμότερον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἐρωτῶντα εἰ ζήσεται. ἐπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ δῶρα πολλά. ἐρωτηθεὶς δὲ ὁ προφήτης τεθνήξαι μὲν τὸν νοσοῦντα βασιλέα προεῖπε, τῷ δὲ Ἀζαήλ ἐνετέλλετο μηδὲν ἐκείνῳ εἰπεῖν· αὐτὸς δὲ ἔκλαιε. καὶ ἐρωτηθεὶς παρὰ 20 τοῦ Ἀζαήλ τοῦ κλαυθμοῦ τὴν αἰτίαν, θρηνηῖν ἔφη προορῶν ὅσα ἐκ σοῦ συμβήσεται τοῖς Ἰσραηλιταῖς θεινά· σὺ γὰρ βασιλεὺς ἔση P I 102 Συρίας. ὑποστρέψας δὲ Ἀζαήλ πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, ἀπήγ-

1 ἀνεκέρυττον AW, ἀνέκρυπτον P. 6 ἐγένετο τῶν ἀναγκαίων A. 8 ἡμιμέδιμνον] Iosephus μόδιον καὶ ἥμισυ. 9 μόνος A, μόνης PW. 10 τριστάτης] ἐπιστάτης A: illud LXX: Iosephus ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών.

ingressi urbem rem nuntiant. qua rex audita Syrorum insidias eas esse dicit, suos ab egressu deterret, speculatores mittit. qui in itinere in neminem inciderunt, sed castra plena vestibus et vasis repererunt. tum rex castra populo diripiendā dat: unde tanta rerum necessariorum copia exiit, ut duo sata hordei siclo venirent, et satum similaginis tantidem. est autem satum semimedimnus Italicus. solus autem eius ubertatis fructum non cepit dux ille regius, quemadmodum propheta dixerat, ob abrogatam verbis illius fidem: nam multitudine populi ad portam confluente obtritus est.

Post haec rex Damasci aegrotavit. Elisaus autem tum Damascum abiit: cuius adventu aeger audito, misso Azahel ex honoratioribus ministris, percontatur an victurus esset, missis etiam muneribus multis. respondet ille paulo post moriturum esse aegrotantem, sed Azahel vetat id illi dicere, et ipse plorat. ploratus causam sciscitantem Azahel respondet, deplorare se mala quae ille Israelitis illaturus esset: eum enim Syriae regno potiturum. Azahel ad dominum suum reversus nun-

γειλε φάναι τὸν προφήτην ὡς ζήσεται. τῇ δ' ἐπιούσῃ δίκτυον αὐτῷ ἐπιβαλὼν διάβροχον, τὸν μὲν ἀπέπνιξεν, αὐτὸς δὲ τῆς βασιλείας ἐπέληπτο.

18. Ὁ δὲ τοῦ Ἰουδα βασιλεὺς Ἰωράμ (ἡ γὰρ αὐτὴ κλῆσις ἀμφοῖν τοῖν βασιλέοιν προσῆν) εἰς ἀσέβειαν ἐξεκωλύθη παρὰ τῆς 5 γυναικὸς αὐτοῦ Γοθολίας, θυγατρὸς οὔσης τοῦ Ἀχαάβ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἀνείλε καὶ τοὺς πατρώους θεράποντας, καὶ τὸν λαὸν συνασεβεῖν αὐτῷ κατηνάγκαζεν. οὕτω δὲ βιοῦντι ὁ προφήτης ἐπέστειλε, προμηθύων αὐτῷ τὸν ἐσόμενον ὄλεθρον καὶ τὴν 10 τῶν γυναικῶν αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων φθορὰν διὰ τὴν ἀσέβειαν 10 καὶ τὴν τοῦ λαοῦ κάκωσιν· ἃ καὶ εἰς ἔργον ἐξέβησαν, Ἀράβων ἐπιστρατευσάντων τῇ Ἰουδαίᾳ, ἐνὸς τῶν νιῶν αὐτοῦ περιωθέντος τοῦ Ὀχοζίου. Ἰωράμ δὲ μετὰ ταῦτα νοσήσας, ὡς ὁ προφήτης προείρηκε, βιαίως ἐξέψυξε, ζήσας μὲν ἐνιαυτοὺς τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δὲ ὀκτώ. ἡ δ' ἀρχὴ τῷ νιῷ αὐτοῦ Ὀχοζία περιε- 15 λήλυθεν.

Ἰωράμ δὲ τῷ ἐτέρῳ, τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κατὰ τῶν Σύρων στρατεύσαντι συνέβη τοξευθῆναι ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ ὁ μὲν ἀνεχώρησε θεραπευθισόμενος τὴν πληγὴν, ἡγεμόνα τῆς στρατιᾶς καταλείψας Ἰηοὺν τὸν τοῦ Ἀμασῆ· Ἐλισσαῖος δ' ἕνα 20 τῶν μαθητῶν ἐπεμψε χρίσοντα εἰς βασιλεία τὸν Ἰηοὺν, ὡς τοῦ C. Θεοῦ αὐτὸν ἡρημένου. ὁ δ' ἐλθὼν ἰδὼς τῶν ἄλλων ἀπολαβῶν

5 τοῖν ἀμφοῖν τοῖν A.

7 αὐτοῦ AW, om P.

Ἰωράμ PW add καὶ, om A.

6 γοθολίας A.

9 ἐστειλε μηνύων A.

17 τῷ alterum add A.

τοῦ] τῷ A.

13 ante

FOUNTES. Cap. 18. *Iosephi Ant.* 9 5 et 6. *Regum* 4 8—10. *Paralip.* 2 21 et 22.

tat prophetam incolumitatem illi polliceri: postredie madido reticulo inlecto eum suffocat, ipse regnum invadit.

18. At Ioramus rex Iudaeorum (idem enim utrique regi nomen erat) a Gotholia uxore, Achabi filia, ad impietatem devolutus, et fratres sustulit et paternos ministros, et populum eandem sequi coegit impietatem. cui ita viventium nuntium misit propheta cladis imminens et interitus uxorum et liberorum eius, ob impietatem populique vexationem. neque multo post Arabes bello Iudaeos afflixerunt, uno tantum Ochozia ex regis filiiis non interfecto. Ioramus etiam, ut propheta praedixerat, ex morbi gravitate interit, anno aetatis quadragesimo, regni octavo, Ochozia filio successore relicto.

Accidit autem ut Ioramus alter, Israelitarum rex, suscepta contra Syros expeditione vulneratus, Ieho Amasis filio apud exercitum cum imperio relicto, ad curandum ictum abiret. sed Elisiaeus quendam ex discipulis ad Iehum regem inaugurandum mittit, ut delectum a deo. qui

τὸν Ἰησοῦν, ὡς δὴ τι λέξων αὐτῷ μυστικώτερον, εἰς τὸ ταμειῶν εἰσδύς, τὸ ἔλαιον κατέχει τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, φήσας αἰφείσθαι τὸν θεὸν εἰς βασιλέα αὐτόν, ἵν' ἀφανίσῃ τὸ γένος τοῦ Ἀχαάβ. καὶ ὁ μὲν ἅμα τε εἶπε καὶ ἐκ τοῦ ταμείου σπονδαίως ἐξέδραμε, 5 πυνθανομένων δὲ τῶν σὺν αὐτῷ τί ἂν βούλοιο ὁ καλέσας αὐτόν, καὶ μεμνητότι παρεικαζόντων ἐκείνον, "ὄρθῶς ἐκρίνατε" ἔφη, "ἐπεὶ καὶ λόγους μοι μεστοὺς μανίας ἀπήγγειλεν" εἶρηκε γὰρ βασιλέα με χειροτονεῖν τὸν θεόν." καὶ ὁ λαὸς ἀκούσας ταῦτα σαλπίζων ἀνηγόρευε βασιλέα τὸν Ἰησοῦν. ὁ δὲ αὐτίκα τοὺς λογά- D
10 δας τῶν ἱππέων παραλαβὼν ἐξώρμησεν, ἵν' ἀθρόον ἐπέλθῃ ταῖς περὶ τὸν Ἰωράμ. τοῦ δὲ σκοποῦ τῷ Ἰωράμ ἱππεῖς ἦκειν φήσαντος, ἔστειλέ τινα ἐκείνος ἐρωτῶντα τί ἂν βούλοιντο. Ἰησοῦς δὲ μηδὲν ἀποκριθεὶς ἔπεσθαι αὐτῷ προειρέπετο. εἶτα καὶ δεύτερον ἔστειλεν· οὐδ' ἐκείνου δὲ ἀναστρέψαντος, αὐτὸς ὁ Ἰωράμ τοῦ 15 ἄρματος ἐπιβάς, σὺν Ὀχοζία ἐλθόντι πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, ἀδελφῆς αὐτοῦ ὄντι υἱῷ, συνήτησεν ἐν ἀγρῷ Ναβουθαί τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἤρετο περὶ τῆς στρατιῆς ὅπως ἔχει· ὁ δὲ βλασφημίας αὐτοῦ κατέχειεν. Ἰωράμ δὲ στραφεὶς ἀπεδίδρασκε δεδιώς. καὶ P I 103
Ἰησοῦς τὸ τόξον ἐντείνας βάλλει αὐτόν. καὶ τοῦ ἄρματος ἐκπε-
20 σὼν τέθνηκε, καὶ ἐρρίφη εἰς τὸν τοῦ Ναβουθαί ἀγρὸν κατὰ τὴν πρόρρησιν Ἑλίου, ἣν πρὸς Ἀχαάβ ἐποιήσατο. καὶ Ὀχοζίαν δὲ φεύγοντα ἐτόξευσεν Ἰησοῦς, καὶ ἐκ τῆς πληγῆς μετὰ μικρὸν ἐτε-

1 τὸν om A. 2 αὐτοῦ om A. 14 ὁ om A. 16 ἀδελ-
φοῦ A. τῷ] τοῦ A. 19 Ἰησοῦς PW, quae supra Ἰησοῦς
cum Iosepho, infra Ἰησοῦ cum LXX.

Ieho seducto ut arcani aliquid communicaturus, et conclave ingressus, caput eius oleo perfundens, eum a deo creati regem ait ad Achabi genus delendum, et his dictis subito a conclavi se proripit. percontantibus autem suis quid ab illo vocatus esset, qui quidem furentis gestum prae se ferret, "recte" inquit "iudicatis: nam verba furore plena mihi nuntiavit: dixit enim me a deo creatum esse regem." quibus populus auditis, Iehum tubis inflatis regem salutat. quo facto ille delectis equitibus assumptis ad Ioramum subito opprimendum profisciscitur. cum autem speculator Ioramum dixisset adventare equites, mittit quendam qui roget quid velint. eum Iehus nullo dato responso se iussit sequi. misso et altero nec reverso, Ioramus ipse curru conscenso cum Ochozia sororis suae filio, qui visendi eius gratia venerat, Ieho in agro Nabuthis occurrit, rogans ut se haberet exercitus. qui cum maledictis eum insectaretur, Ioramus territus fugam capessit. tum Iehus intento arcu eum ferit, ut curru delapsus moreretur. sic in Nabuthis agrum est projectus, quemadmodum Elias Achabo praedixerat. Ochoziam item fugientem sagitta icit Iehus, ex quo vulnere is quoque paulo post est

λείθησεν, ἵνα βασιλεύσας ἐνιαυτόν. Ἰεζάβελ δ' ἐκ τοῦ πύργου προκίπτουσα, κεκαλλωπισμένη πρὸς τὸ ἐπαγωγότερον, "ἀγαθός" εἶπε "δοῦλος ὃς τὸν δεσπότην ἀνείλεν." Ἰηοὺ δὲ ἄνωθεν αὐτὴν ῥῆψαι τοῖς ἐθνούχοις προσέταξε. καὶ καταφερομένης αὐτῆς περιερράνθη τὸ τεῖχος τῷ αἵματι· ἢ δὲ τέθνηκεν. Ἰηοὺ δὲ 5
 B ταφῆναι αὐτὴν προστάξαντος διὰ τὸ γένος αὐτῆς τὸ βασιλείον, οἱ προσταγέντες οὐδὲν ἔδρον ἐκ τοῦ σώματος αὐτῆς ἢ μόνα δοτᾶ· ὑπὸ γὰρ κυνῶν διεσπάρακτο, ὡς Ἡλιοῦ προεφήτευσεν.

Ἦσαν δὲ ἐν Σαμαρείᾳ τῷ Ἀχαάβ υἱοὶ ἑβδομήκοντα. ἐπέ-
 στελεον οὖν Ἰηοῦ τοῖς ἄρχουσι Σαμαρείας καὶ τοῖς παιδαγωγοῖς 10
 τῶν υἱῶν Ἀχαάβ, δηλαῶν τὸν κρείττω τούτων βασιλεύσαι αὐτούς. πειρώμενος δὲ τῶν ἀνδρῶν ἔγραψε ταῦτα. οἱ δὲ αὐτὸν ἔχειν δεσπότην ἀντέγραψαν. καὶ αἰθίς ἐπέστειλεν Ἰηοῦ, εἰ δουλείαν ὁμολογοῦσιν αὐτῷ, τὰς κεφαλὰς πάντων τῶν παίδων τοῦ Ἀχαάβ κομίσειν αὐτῷ. κἀκεῖνοι τὸ ἐπιταχθὲν πεποιήκασιν. ὁ δὲ πρὸ 15
 C τῆς πόλης τῆς πόλεως τεθῆναι τὰς κεφαλὰς ἐν δυοὶ τόποις ἐκέ-
 λυσε. καὶ τούτου γενομένου προελθὼν "ἐγὼ μὲν" εἶπε "τὸν
 βασιλέα ἀνήρηκα, οἳτοι δὲ κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ προφήτου ἀπώλωτο" καὶ πάντας δὲ τοὺς συγγενεῖς Ἀχαάβ ἐρευνήσας ἀπέ-
 κτεινεν Ἰηοῦ. ἀπύοντι δὲ αὐτῷ εἰς Σαμαρείαν συναντᾷ Ἰωνάδαβ, 20
 καὶ προσέειπὼν ἐλόγησεν αὐτὸν ὅτι ἐξωλόθρευσε τὸ γένος τοῦ Ἀχαάβ.

W I 73 Εἶτα ἵνα μὴ τις λάθῃ τῶν ψευδοπροφητῶν καὶ τῶν ἱερέων
 τοῦ Βαάλ, θυσίαν ἐκήρυξε μέλλειν θῆσθαι πολυτελεῆ, καὶ πάντας

5 τῶ om A.

13 εἰ A, καὶ εἰ PW.

19 δὲ om A.

mortuus, cum unum regnasset annum. Iezabel autem de turri prospiciens, exquisitè culta ut gratiosior esset, "bonus" inquit "servus qui dominum suum sustulit." Iehus autem eunuchis mandat ut eam superne præcipitarent, e quo casu cruentatis parietibus illa perit. quam cum Iehus ob genus regum sepeliri iuberet, ministri præter ossa nihil repererunt: canes enim eam dilacerarant, ut Elias prædixerat.

Erant Achabo Samariae septuaginta filii. Iehus igitur magistratibus Samaritanis et puerorum educatoribus scribit, significans ut præstantissimum illorum regem crearent. id autem tentandi gratia faciebat. Iñ rescribunt; eum esse suum dominum. rescribit igitur Iehus, si se servos suos esse faterentur, capita omnium filiorum Achabi allaturos. exsequuntur illi fussa. rex capita ante portam urbis duobus poni locis iubet; eoque factò progressus "ego" inquit "regem sustuli: isti secundum prophetæ prædictionem perierunt." et omnes Achabi cognatos eductos necat. Samariam autem proficiscentem Iehum Ionadabus obviam egressus collaudat ob extirpatam Achabi familiam.

Nè quis autem pseudoprophetarum et Baalis sacerdotum lateret, Iehus se magnificè facturam esse rem divinam denuntiat; sacerdotes et

τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ καὶ τοὺς προφήτας παρεῖναι ἐκέλευσεν· αἱ δὲ τις μὴ παρείη, θάνατον εἶναι οἱ ἔφη τὸ ἐπιτίμιον. ἄθροισθεῖσι δὲ ἐνδύματα δούς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν οἶκον μετ' αὐτῶν ἀπελθὼν τοῦ Βάαλ, μὴ τινα αὐτοῖς ἕτερον ἀναμειχθῆναι D 5 προσέταξεν. τῶν δὲ μηδένα παρεῖναι φησάντων ἕτερον, στρατιώτας περιστήσεν ἕξω, κελύσας ἀποκτεῖναι τοὺς ἕνδοκ. οἱ ἑκείνους τε πάντας ἀνείλον καὶ τὸν οἶκον τοῦ Βάαλ ἐνέηρσαν καὶ τὴν στήλην αὐτοῦ· τὰς δὲ χρυσαῖς δαμάλις οὐ περιεῖλεν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ ἐπηγγεῖλατο τὸν οἶκον ἐξαφανίσαντι Ἀχαάβ ἐπὶ 10 τετάρτην γενεὰν τῶν παίδων αὐτοῦ διαρκέσειν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

19. Οὕτω μὲν οὖν τὸ γένος ἐξωλοθρεύθη τοῦ Ἀχαάβ· ἡ δὲ θυγάτηρ ἐκείνου Γοθολία, ἡ Ὀχοζία συνώκει τῷ τῆς Ἱερουσαλήμ βασιλεῖ, θανόντος ἐκείνου τῆς βασιλείας Ἰούδα ἐγκρατῆς 15 οὖσα, σπρόσασμα ἔθετο καὶ αὐτὴ τὸ γένος ἐξολοθρεύσαι τὸ τοῦ P I 104 Δαβίδ. καὶ χωρὶς ἐνός ἀπέκτεινεν ἅπαντας. ἡ γὰρ ἀδελφὴ Ὀχοζίου Ἰωσαβεὲ καλαυμένη, ἀναιρουμένων τῶν υἱῶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ἠδυνήθη ἕνα τῆπιον ὄντα, ὄνομα Ἰωάς, ἀποκρῆναι, καὶ ἔτρεφεν αὐτὸν ἐπὶ ἔτη ἕξ λεληθότως. ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ 20 Ἰωδαὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ᾧ συνώκει ἡ Ἰωσαβεὲ, προσκαλεσάμενός τινος τῶν ἑκατοντάρχων, ὑπέδειξεν ἐκείνοισ τὸν Ἰωάς, καὶ κοινολογησάμενος τοῖς ἀνδράσι πείθει τῇ μὲν Γοθολία ἐπανα-

3 μετὰ ταῦτα om A. μετ' αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον ἀπελθὼν A.
6 παρέστησεν A. 8 αὐτοῦ] αὐτῆν A. 11 αὐτοῦ om A.
19 ἐπὶ om A. 20 ἡ om A.

FONTES. Cap. 19. Iosephi Ant. 9 7 et 8. Regum 4 11 et 12. Paralip. 2 22—24.

prophetas omnes adesse iubet, mortem ei comminatus qui non venisset, cum convenissent, vestes eis dat, et una templum Baalis ingressus edicit ne quis alius iis admisceretur. qui cum neminem alium adesse dixissent, militibus qui foris adstabant mandat ut omnes illos occiderent et templum incenderent et ipsam statuam: caeterum aureos vitulos non sustulit. promisit autem ei deus, cum Achabi domum excidisset, regnum penes filios eius ad quartam usque genus permanurum.

19. Sic Achabi familia extirpata est. at filia eius Gotholia post obitum Ochoziae mariti potita regno, Davidis et ipsa genus extirpare contendit, unoque excepto interfecit omnes. nam Iosabe Ochoziae soror, cum filii fratris occiderentur, unum infantem nomine Ioram suffurata clam ad sexennium aluit. anno autem septimo Iodaes pontifex, cui Iosabe nupta erat, quibusdam centurionibus advocatis Ioram monstrat, sermoneque habito persuadet ut a Gotholia desciscentes regnum

στήναι, τῷ δὲ παιδί τὴν πατρίαν βασιλείαν ἐπανασώσασθαι. οἱ καὶ ὄρκους τὰς ὁμολογίας πιστώσαντες ἀπῆλθον καὶ συνήθρουν τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας καὶ φυλάρχους πρὸς τὸν Ἰωδαεῖ. **B** ὁ δὲ αὐτοῖς τὸν Ἰωδαεῖ ἐνεφάνισε λέγων "οὗτος ἡμῖν βασιλεὺς ἐκ σπέρματος τοῦ Δαβίδ." καὶ τὸ ἱερόν περιεκύκλωσε τῷ λαῷ, **5** μέσον δὲ στήσας τὸν Ἰωδαεῖ διάδημά τε αὐτῷ περιέθετο καὶ τὸ τῆς χρίσεως ἔλαιον καταχέας αὐτοῦ βασιλεῖα ἀπέδειξε· καὶ ὁ λαὸς ἐευφρόνησε. τῆς δὲ βοῆς ἡ Γοθολλία ἀκούσασα, τῶν βασιλείων τεθορυβημένη ἐξέθορεν, ἐπομένης αὐτῇ καὶ τῆς στρατιῶς. ἐλθοῦσαν δὲ εἰς τὸ ἱερόν τὴν μὲν ἐντὸς οἱ ἱερεῖς εἰσεδέξαντο, **10** τοῖς δὲ περὶ αὐτῆς τὸ πλῆθος ἀπέριξε τὴν εἴσοδον. ἡ δὲ τὸν παῖδα ἐστεμμένον ἰδοῦσα ἠπείλησεν ἀνελεῖν τοὺς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐπικειρηκότας. Ἰωδαεῖ δὲ τοῖς ἑκατοντάρχαις ἐπέτρεψεν ἔξω τὴν Γοθολλίαν ἐλκύσαντας ἀναιρῆσαι. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐποίησαν; **C** Ἰωδαεῖ δὲ τὸν τε βασιλεῖα καὶ τὸν λαὸν ὄρκωσε τιμᾶν τὸν Θεὸν **15** καὶ τοὺς νόμους τηρεῖν. καὶ ἐπιελθόντες αὐτίκα τῷ τοῦ Βάαλ ναῷ κατέσκαψάν τε αὐτὸν καὶ τὰ ἰδύματα τοῦ Βάαλ συνέτριψαν καὶ τὸν ἱερεῖα ἀπέκτειναν. τὸν δὲ βασιλεῖα ἰγκαθιστῦσιν εἰς τὰ βασίλεια, ἐπταετὴ τότε τυγχάνοντα. τῷ δὲ ἀρχιερεῖ Ἰωδαεῖ τὴν τε πρὸς τὸ Θεὸν πίστιν τηρεῖσθαι καὶ τοὺς νόμους φυλάττε- **20** σθαι σφόδρα ἐμέλησεν.

Ἐβήσας μέντοι ὁ βασιλεὺς καὶ γυναῖκας ἡγάγετο δύο. τοῦ δὲ ναοῦ καθαιρεθέντος ἔν τισι μέρεισι παρὰ Γοθολλίας, ὁ Ἰωδαεῖ

8 ἐπεφρόνησε A. 12 ἀνελεῖν hoc loco A, post αὐτῆς PW.
14 ἀναιρῆσαι A, ἀναιρεῖσθαι PW. 18 ἰγκαθιστῦσιν A.

Ioae patrum restituerent. Illi ea pactione iureiurando firmata sacerdotes Levitas et tribunos ad Iodaem convocant. ille Ioa monstrato "hic" inquit "rex vester est ex semine Davidico." populoque circum templum collocato Ioam in medio statuit, diademate cingit, unctionis oleo perfundit, regem declarat, populo laetis vocibus acclamante. Gotholia clamore audito trepidans regia erumpit sequente exercitu. templum ingressam sacerdotes admittunt, sed satellites eius multitudo aditu prohibuit. illa puerum coronatum conspicata, necem comminatur his qui regnum suum invasissent. Iodaei autem centurionibus mandat ut Gotholiam foras protractam trucident. quo facto regem et populum iureiurando adigit ut deum venerentur et leges servant. statim igitur Baalis aedem demoliti sunt, eiusque simulacra comminuerunt, sacerdote interfecto. regemque septennem tum in regiam introducunt. Iodaei pontifex magnum habuit studium ut fides erga deum et patriae leges servarentur.

Rex cum adolevisset, duas uxores duxit. et partes templi quasdam a Gotholia dirutas instauraturus, Iodaei arcessito mandat ut per

ἀνακαινίσαι αὐτὸν προτεθύμητο. καὶ τὸν ἱερεὺ καλέσας Ἰωδαί,
 ἐκέλευσε πέμψαι τοὺς αἰτήσοντας ἐκ πάσης τῆς χώρας εἰς τὴν
 ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ ὑπὲρ ἐκάστης κεφαλῆς ἀργυρίου ἡμισιακόν. D
 Ἰωδαὶ δὲ φορτικὸν τοῦτο τῷ λαῷ συνεῖς λογιοθήσεσθαι, ἐτέρως
 5 μέτεισι τῶν χρημάτων τὸν ἔρανον. κιβώτιον γάρ τι κατασκευάσας
 πάντοθεν κεκλισμένον, τρήμά τι πεποίηκεν ἄνωθεν ἐν αὐτῷ, καὶ
 ἔθετο αὐτὸ παρὰ τὸν ναόν, καὶ ἤξιον ἐμβάλλειν διὰ τοῦ τρήματος
 ὅσον ἐκάστῳ ἦν πρὸς βουλῆς εἰς ἀνακαινισμόν τοῦ ναοῦ. ὅτι
 γοῦν εἰς τὴν ἐκάστου προαίρεσιν ἀνεῖτο τὸ δοθησόμενον, ἀνε-
 10 παχθῶς τε τὴν δόσιν πεποίητο καὶ ἐφιλοτιμοῦντο περὶ τὴν τῶν
 χρημάτων καταβολήν, ὥστε πολὺ χρυσίον ἀθροισθῆναι καὶ πλεῖ-
 στον ἀργύριον, ἕξ ὧν ὁ τε ναὸς ἐπεσκευάσθη καὶ σκευὴ πολλὰ
 πρὸς τὰς θυσίας εἰργάσθησαν, αἱ φιλότιμοι μέχρις ἐβίω Ἰωδαὶ
 προσήγοντο τῷ θεῷ. ἐκείνου δὲ δικαίως καὶ κατὰ νόμον ζήσαν-
 15 τος ἔτη ἑκατὸν πρὸς τριάκοντα καὶ οὕτω τὸν βίον ἐκλελοιπότες,
 ἀμελῶς περὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον διετέθη τιμὴν ὁ βασιλεὺς Ἰωάς,
 καὶ οἱ φύλαρχοι καὶ οἱ ἄλλως ἐξάρχοντες τοῦ πλήθους συνδι-
 φθάρησαν, καὶ προφητῶν δὲ διαμαρτυρομένων αὐτοῖς περὶ τῆς
 εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας, οἱ δ' οὐκ ἐπαύσαντο. Ζαχαρίου δὲ τοῦ
 20 υἱοῦ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδαὶ προφητεύοντος καὶ παραινοῦντος τὸν
 βασιλέα καὶ τὸν λαὸν κατὰ νόμους ζῆν, ὁ Ἰωάς χαλεπήνας κατα-
 λευσθῆναι αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἀναιρούμενος δὲ ὁ προφήτης δικά- B
 σαι τὸν θεὸν ἠῤῥῆσαστο. ἀνθ' οὗτου τῆς ζωῆς στερεῖται παρὰ τοῦ

W I 74
P I 105

1 ἀνακαινίσαι A, ἀνακαινίσθαι P, ἀνακαινίσσαι W. 2 πέμψαι A,
 πέμψας PW. τὴν add A. 3 κεφαλῆς] φυλῆς A. 17 καὶ
 οἱ καὶ οἱ φ. A: Iosephus αὐτῶ καὶ οἱ. 19 τὸν om A. δ']
 δὲ A.

totam provinciam dimitteret qui ad templum renovandum in singula
 capita sicili semissem exigenter. Iodaeus vero, qui id populo fore grave
 intelligeret, aliam cogendam pecuniam rationem excogitat. cistulam undi-
 que clausam, quae superne foramen habebat, iuxta templum collocat,
 in quam quantum quisque vellet ad templi instaurationem coniceret.
 quia igitur collatio illa cuiusque voluntati libera relinquebatur, nec
 gravatim contulere, et liberalitate inter sese certaverunt. itaque mul-
 tum auri et plurimum argenti est collectum. unde et templum refectum,
 et vasa multa parata sunt ad sacrificia, quae, quoad vixit Iodaeus, deo
 certatim offerrebantur. illo autem anno trigesimo et centesimo aetatis
 iuste legitimeque actae defuncto, rex Iosas circa dei cultum factus est
 negligentior, una cum illo tribunis caeterisque magistratibus corruptis;
 neque ab impietate recesserunt, quamvis a prophetis admoniti. cum
 autem Zacharias propheta Iodaeae filius regem et populum moneret ut
 ex legibus viverent, Iosas iratus eum lapidari iussit, qui cum occide-
 retur, deam iudicem invocavit, quod ab eo vita privaretur qui patris

εὐεργετηθέντος ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ μέντοι καὶ ταχέως ἐδόκασεν· ὁ γὰρ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἀζαήλ ἐπελθὼν ἐπαλιόρκει τὴν Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοὺς τε θεῖους καὶ τοὺς βασιλικοὺς ἀφελόμενος καὶ ὅσα ἐν ἀναθήμασι, τῷ Ἀζαήλ παρέσχετο· ὃς τῷ πλήθει τῶν χρημάτων ἡσθεῖς τῆς πολιορκίας ἠπέσχετο.

Τοῖς δὲ Ἰσραηλίταις ὁ Σύρος οὕτως ἐπιτιθέμενος ἐκάκων αὐτοὺς σφόδρα. Ἰηοὺ δὲ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, παραβῆτης τῶν θεῶν γεγονὼς ἐντολῶν, καὶ βασιλεύσας ἔτη εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, τέθνηκεν· (20) τῆς βασιλείας δὲ ἐπελάβετο Ἰωάχαζ 10
 C ὁ υἱὸς αὐτοῦ. οὗ βασιλεύοντος ὁ τῶν Σύρων ἀρχηγὸς τὴν χώραν ἐκάκωσε, πόλεις τε πολλὰς αὐτοῦ κατασχὼν τὴν στρατιὰν αὐτοῦ μαχαίρας ἔργον πεποίηκεν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ἰωάχαζ τοῦ θεοῦ δεηθεὶς σωτηρίαν εὗρατο καὶ ἀνακωχὴν τῶν δεινῶν. ἑπτακαίδεκα δὲ βασιλεύσας ἔτη θνήσκει, διάδοχον τῆς βασιλείας ἐσχηκὼς 15
 Ἰωᾶς τὸν υἱόν, ὁμῶννυμοῦντα τῷ τῆς Ἰούδα φυλῆς βασιλεύοντι. οὐχ ὁμοῖος δὲ τῷ πατρὶ ὁ Ἰωᾶς οὗτος ἐγένετο, ἀγαθὸς δέ. ὃς καὶ τοῦ Ἐλισσαίου νοσήσαντός τε καὶ θνήσκοντος ἐθρήνη, πατέρα αὐτὸν καὶ ὄπλον καλῶν, ὡς δι' αὐτοῦ κρατῶν τῶν ἐχθρῶν. ὁ δὲ προφήτης παρεμυθεῖτο αὐτόν· καὶ τόξον ἐκέλευε λαβόντα βέλη 20
 D βαλεῖν. τρισάκις δὲ τοῦ βουσιλέως τοξεύσαντος καὶ παυσάμενον, εἶπεν ὁ Ἐλισσαῖος· "εἰ μὲν πλείω ἀφῆκας βέλη, ἐξέκομας ἂν ῥιζόθων τὴν τῶν Σύρων ἀρχήν· νῦν δ' Ἰσραήθιμους τοῖς βέλεσι νίκας

5 ὃς — ἀπέσχετο om A.

13 δ om A.

21 τρισάκις A.

Fontes. Cap. 20. Iosephi Ant. 9 8 et 9. Regum 4 13 et 14. Paralip. 2 24 et 25.

sui beneficio viveret. neque diu dilatam est illud iudicium: nam Syriæ rex Azahel Hierosolyma obsidione cinxit. ille omnes et divinos et regio thesauros templique donaria ei dedit: qui pecunie magnitudine delectatus obsidionem solvit.

Idem Syrus Israelitas etiam graviter afflixit. nam et Iehus eorum rex divina præcepta violarat, anno regni septimo et vigesimo defunctus. (20) ei successit filius Ioachazus, quo regnante Syrus regioni cladem intulit, multis urbibus occupatis et eius exercitu caeso. Ioachazus vero precatus deum, salutem impetravit et mitigationem calamitatis, mortuus anno regni decimo septimo, filio Ioa relicto successore, Iudaicæ tribus regi cognomine. hic patri dissimilis extitit et vir bonus. nam Elissæum ex morbo morientem luxit, patrem vocitans et praesidium, ut cuius ope victoria potiretur, at propheta eum consolatur: arcuque sumpto sagittas ejaculari iubet, qui cum ter ejaculatus desuisset, dixit propheta "si plures sagittas emisisses, Syrorum imperium faisses fua-

νικήσεις αὐτούς, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐκείνοι ἀφείλοντο ἐπανασώ-
σεις σου τῇ ἀρχῇ.” εἶτα ὁ προφήτης ἐξέλεπε καὶ ἔτυχε ταφῆς
μεγαλοκρηπυῶς. λησται δὲ τίνα ἀνελόντες εἰς τὸν τάφον τοῦ
προφήτου αὐτὸν ἔρριψαν· καὶ ἀνέζησεν ὁ ῥιφίς καὶ ἀνέστη-
5 ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀζαήλ ὁ βασιλεὺς Συρίας, ἐπὶ διαδόχῳ τῷ υἱῷ
Ἄδερ· ὃ συμβαλὼν Ἰωᾶς ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ τρισ-
σάκις ἠτήσας, ἐπανεσώσατο τῷ Ἰσραὴλ τὴν χώραν καὶ τὰς πό-
λεις ἕως Ἀζαήλ ἀφείλετο ὁ τοῦ Ἄδερ πατήρ.

Ἰωᾶς δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουδα ἐτῶν μὲν ὦν ἑπτὰ ὅτε ἀνεργήθη, P I 106

10 βασιλεύσας δὲ ἐνιαυτούς τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησεν, ἀναιφειδής
παρὰ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ τὴν βασιλείαν τῆς Ἱερου-
σαλήμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀμεσίας περιεζώσατο, εὐσεβῆς γεγινώς,
ἐτῶν ὦν ὅτε τῆς ἀρχῆς ἐπέβη πέντε καὶ εἴκοσι, ἠνυκῶς δὲ τὴν
βασιλείαν ἐπ’ ἐνιαυτούς ἐννέα καὶ εἴκοσι. καὶ τοὺς ἀνελόντας
15 τὸν πατέρα αὐτοῦ κολάσας, τοὺς ἐκείνων παῖδας ἀθώους ἀφήκε
κατὰ τὸν νόμον λέγοντα “οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν,
οὐδὲ μέντοι διὰ πατέρας υἱοί.” ὅς καὶ κατὰ τῶν Ἰδουμαίων καὶ
Ἀμαληκитῶν στρατεύσας συμμάχους ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐμισθώ-
σατο. προφήτης δὲ τις καταλαλεῖν τοὺς συμμάχους αὐτῷ συνε- B
20 βούλεψε καὶ μετὰ μόνων τῶν οἰκείων διαθέσθαι τὸν πόλεμον.
ὃ πεισθεὶς ἀπέλυσε τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς
χαρισάμενος. συμβαλὼν οὖν τοῖς ἀλλοφύλοις ἐνίκησεν. οἱ δ’
ἀπολυθέντες σύμμαχοι ὀργισθέντες τὴν τε χώραν τῶν Ἰουδαίων

ἃ τῷ σὺ A. 6 Ἄδερ] Iosepho Ἄδαδος. " 7 τὴν — πόλεις]
τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας A. 10 δὲ add A. 17 οὐδὲ]
οὐ A. τῶν om A.

ditus eversurus; nunc victorias sagittis numero pares adepturus, et
agros tuo regno adeptos recuperaturus." his dictis propheta extin-
ctus magnifice sepelitur. sed latrones cum quadam interfectam in pro-
phetæ sepulcrum coniecissent, revixit occisus et resurrexit. obiit et
Azahel Syriae rex, Adere filio relicto successore: cum quo rex Israe-
litarum congressus, et ter victoria potitus, recuperavit Israelitarum
provincias et urbes quas eis Azahel Aderis pater ademerat.

Ioas autem Iudaeorum rex declaratus septennis, anno imperii
quadragesimo decessit, a famulis suis occisus. cuius filius Amesias
Hierosolymitano imperio potitus est, vir pius, anno aetatis vigesimo
quinto, eoque functus novem et viginti. qui patris sui percussores
supplicio affecti, eorum liberos indemnes dimisit, secundum legem cuius
haec verba sunt "non morientur patres pro filiis neque etiam filii pro
patribus." idem expeditione contra Idumaeos et Amalechitas suscepta
socios ex Israelitis stipendio conduxit. sed cum prophetæ cuiusdam
monitu, Israelitis condonato stipendio dimissis, cum suis dantaxat popu-
laribus administrato bello barbaros superasset, socii ob missionem fratrum

κατέδραμον καὶ πολλοὺς ἀνείλον. Ἀμεσίας δὲ διὰ τὸ εὐτύχημα
 W I 75 φρονηματωθεὶς, καὶ ἀσειβήσας εἰς θεόν, διεπέμψατο πρὸς Ἰωᾶς
 τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, ἀπαιτῶν πρὸς αὐτὸν ἤξιεν ὡς ὑποκει-
 σθαὶ οἱ ὀφείλοντα, ἀπογόνῳ Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος τυγχάνοντι.
 ὁ δὲ ἀνταπέστειλε μηνύων αὐτῷ ὡς "τὴν κέδρον ἣ ἄκνος ἤξιου 5
 κῆδος ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῖς οἰκείοις ποιήσασθαι. ἐν τοσοῦτῳ δὲ
 τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ παρερχόμενα συνενάτησαν τὴν ἄκνον, καὶ
 C ἀπάλετο. τοῦτό σοι ἀρκετὸν εἰς παράδειγμα· καὶ μὴ ὅτι εὐτύ-
 χησας, πατάξας τοὺς ἄλλοφύλους, μεγάλη φρόνει, μηδὲ τὸν
 λαὸν σου καὶ ἑαυτὸν εἰς κινδύνους συνῶθει." πρὸς ταῦτα ὀργι- 10
 σθεὶς Ἀμεσίας στρατεύει κατὰ τοῦ Ἰωᾶς. φόβος δ' ἐμπλίπτει τῆ
 αὐτοῦ στρατιᾷ, καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν· μονωθεὶς δὲ Ἀμεσίας
 συλλαμβάνεται παρὰ τῶν πολεμίων καὶ ἀπάγεται πρὸς τὸν Ἰωᾶς.
 ὁ δὲ δέσμιον ἄγων αὐτὸν ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ καθελὼν
 τοῦ τείχους μέρος, εἰσήλασε διὰ τοῦ καθαιρεθέντος εἰς τὴν πόλιν 15
 ἐφ' ἄρματος, καὶ ἀφείλετο τοὺς τε ἱεροὺς θησαυροὺς καὶ ὅσα ἐν
 τοῖς βασιλείοις ἀπέκειτο. καὶ λύσας τὸν Ἀμεσίαν ἐπαγγέθεν εἰς
 τὴν Σαμάρειαν. καὶ βασιλεύσας τὰ πάντα ἕξ καὶ δέκα ἔτη τε-
 D λευτῆ. καὶ ἐβασίλευσεν Ἱεροβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Ἀμεσίας δὲ
 μετὰ ταῦτα ἐπιβουλευθεὶς ἀγγρέθη, ζήσας τέσσαρας ἑνιαυτοὺς 20
 καὶ πενήκοντα, βασιλεύσας δὲ εἴκοσι καὶ ἑννέα. ἐχρίσθη δὲ
 βασιλεὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὀζίας, ἐτῶν ὑπάρχων ἑξκαιδέκα.

3 τοῦ Ἰσραήλ add A. 5 ἄκνος] ἄκνον et ἄκνος LXX et Iose-
 phus. 9 μέγα A. 13 τὸν om A. 17 ἀπήλθεν A. 18 ἔτη
 ἑξκαιδέκα A.

et agros Iudaeorum incursarunt et multos occiderunt. Amesias porro
 successu elatus, religioneque violata, ad Ioam Israelitarum regem missi-
 tavit, postulans ut ad se veniret, cui deberet obedientiam, quippe a
 Davide et Salomone prognato. ille respondet ad hunc modum. "rubus
 a cedro petebat ut ipsorum liberi affinitate iungerentur: sed interea
 rubus a feris conculcatus perit. hoc tibi pro exemplo sit satis, neque
 offeraris ob feliciter caesos barbaros, neque populum tuum ac teipsum
 in pericula conieceris." ob haec iratus Amesias Ioas bellum infert,
 sed exercitus eius metu consternatus in fugam vertitur: ipse a suis
 destitutus capitur ab hostibus et ad Ioam adducitur. quem ille vincitum
 ducens Hierosolyma venit, partem muri diruit, ea curru invehitur:
 sacros thesauros et quicquid in regia repositum erat auferit: solutoque
 Amesia Samariam reversus decimo sexto regni anno moritur, relicto
 successore filio Ieroboamo. Amesias autem post haec per insidias occi-
 ditur, anno aetatis quinquagesimo quarto, regni vigesimo nono. Ozias
 filius eius rex innungitur annos sexdecim natus.

21. Ἰεροβοὰμ δὲ ὁ υἱὸς Ἰωὰς ἀσεβῆς ἐγένετο καὶ παράνομος. καὶ τοιοῦτος δὲ ὢν, τοῦ Θεοῦ τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν ἐλεήσαντος ταπεινώθῃντα, τοῖς Σύροις πολεμήσας ἐτίκτει, τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ τὴν νίκην αὐτῷ προαγορεύσαντος.

5 Τοῦτον τὸν προφήτην ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς εἰς Νινευὶ τὴν πόλιν κηρύξοντα καταστροφὴν αὐτῆς καὶ τῶν Νινευιτῶν ἔξολόθρευσιν. ὁ δὲ οὐκ ἀπήει, ἀλλ' ἀπεδίδρασκεν εἰς πλοῖον ἐμβίας. κλύδωνος δὲ γεγονότος ἡ ναῦς ἐκινδύνευε. καὶ κλήρω τῶν P I 107 ἐμπλεόντων πειρωμένων γινῶναι τὸν αἴτιον, κληροῦται ὁ Ἰωνῦς.

10 καὶ ὅστις εἶη ἀνακρινόμενος ἐκείνος τὰ καθ' ἑαυτὸν διηγήσατο, καὶ ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν προετρέπετο· "οὐ γὰρ ἂν ἄλλως" ἔλεγε "τὸν κίνδυνον διαφύγοιτε." ὁ μὲν οὖν ἐρρίφη, ὁ δὲ κλύδων ἐκόπασε. κῆτος δὲ τὸν προφήτην καταπίδν μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ζῶντα καὶ σῶον αὐτὸν ἐξήμωσεν.

15 ὁ δὲ συγγνώμην ἤτει τὸν Θεὸν διὰ τὴν παρακοήν, καὶ ἐπέμψθη πάλιν κηρύξαι αὐ προσετέτακτο. ὁ δὲ ἀπελθὼν μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὴν Νινευὶ καταστρυφῆναι ἐκήρυξεν. ὁ δὲ τῆς πόλεως βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας τῷ προφήτῃ πιστεύσαντες ἀπέκλιναν εἰς μετά- B νοίαν καὶ τὸν Θεὸν ἐκέτευον ἐλεῆσαι αὐτούς. καὶ ὃς τῇ μετανοίᾳ

20 τοῦ πλήθους καμφοθεὶς ἀπέστρεψε τὸν ὄλεθρον ἀπ' αὐτῶν.

Ἰεροβοὰμ δὲ τισσαράκοντα πρὸς τῷ ἐνὶ βασιλευσας ἐνιαυτούς θνήσκει. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς Ἀζαρίας ὁ παῖς αὐτοῦ.

4 αὐτῷ τὴν νίκην A.

6 τῶν] τὴν τῶν A.

7 ἀπίη A.

Fontes. Cap. 21. *Isaerhli Ant.* 9 10 et 11. *Regum* 4 14 et 15. *Isaas* 1—3. *Paralip.* 2 26 et 27.

21. Ieroboamus autem Ioaë filius, quamvis esset impius et legis contemptor, tamen deo Israelitici populi submisso se-gredientis miserto victoriam contra Syros est adeptus, a Iona propheta praedictam.

Hunc prophetam deus Niniven misit, urbis excidium et populi interitum annuntiatum. is vero non abiit, sed conscensa navi fugit. orta autem tempestate, vectoribus sortem iacientibus ad cognoscendam causam illius, sors in Ionam cecidit. qui rogatus quis esset, negotium suum exponit, seque in mare abiici iubet: neque enim aliter periculum evasuros. eo abiecto tempestas sedata est. sed cetus prophetam deglutit, eumque post tres dies et totidem noctes viventem et incolumem evomit. qui petita a deo contumaciae venia denuo mittitur cum eodem mandato. profectus igitur Niniven, post triduum urbem eversum iri praedicat. sed rex urbis et populus universus, fide prophetae adhibita, acta poenitentia deo supplicarunt ut sui misereretur: quibus precibus lenitus deus excidium ab eis avertit.

Ieroboamus autem cum annos unum et quadraginta regnasset, moritur; ac post eum potitur imperio Azarias filius eius.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἱεροσαλήμ Ὀζίας ἀσεβῆς τὰ πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς ὑπηκόους δίκαιος ἦν· ὠδὸν καὶ πολλοὺς τῶν ἀλλοφύλων ἐνίκησε καὶ ὑποφόρους ἐποίησεν. εὐδαιμονήσας δὲ καὶ τυφωθεὶς ἐκπέπτωκε τοῦ καθήκοντος. καὶ ὡς ἱερὸς στολισθεὶς ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ θυμιάσαι τῷ θεῷ ἐπεχειρήσεν· **6**
C καλυόντων δ' αὐτὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἀζαρίου καὶ τῶν ἱερέων καὶ μὴ παρανομεῖν παραινούντων, θάνατον αὐτοῖς ἠπέλιπεν εἰ μὴ ἡσυχάσαιεν. ἐν ταύτῳ φῶς ὅλον ἐπιλάμψαν ἐν τῷ ναῷ καὶ τῇ τοῦ βασιλέως ὄψει προσβαλόν, λέπραν ἐποίησε κατ' αὐτῆς ἔξανθῆσαι. οἱ δ' ἱερεῖς τὴν συμφορὰν ἐδήλουν τῷ βασιλεῖ καὶ ἐξείναι **10**
 τῆς πόλεως συνεβούλευον. καὶ οὕτως ζήσας χρόνον τεναί, ὑπ' ἀθυμίας ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη δύο τε καὶ πενήκοντα, ζήσας δὲ τὰ πάντα ἐξήκοντα πρὸς ὀκτώ, τὴν ἀρχὴν παραδοὺς τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰωάθαμ.

Ἀζαρίας δὲ ὁ τοῦ Ἱεροβοὰμ ἐπὶ ἕξ βασιλεύσας μῆνας τῶν **15**
W I 76 Ἰσραηλιτῶν ἀπέθανεν δολοφονηθεὶς ὑπὸ Σελούμ, ἀσεβῶς βιούς.
D ἀνηρέθη δὲ Σελούμ ἐφ' ἡμέρας βασιλεύσας τριάκοντα παρὰ Μαναίμ, βασιλεύσαντος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἀντ' αὐτοῦ. ἀραμένον δὲ πόλεμον πρὸς αὐτὸν Φουὰ τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, χίλια δούς αὐτῷ τάλαντα ἀργυρίου, ἃ ἐκ τοῦ λαοῦ ἠρανίσαστο, τὸν **20**
 πόλεμον διελύσαστο. ἐπὶ ἔτη δὲ βασιλεύσας δέκα ὁ Μαναίμ, ἀσεβῆς τε καὶ ἀπληρῆς γεγονώς, τέθνηκε, τὴν βασιλείαν διαβι-

1 τὸν om A. 8 τούτοις A. 12 τε om A. 16 ἀσεβῶς
 βιούς ante δολοφονηθεὶς A. 17 σελούμ δὲ ἐφ' ἡμέρας βασι-
 λεύσας τριάκοντα ἀνηρέθη A. 22 τέθνηκε A, ἀνηρέθη PW
 male.

Ozias autem rex Hierosolymorum, quia pius erga deum et iustus erga subditos erat, multos barbarorum vicit ac tributarios reddidit. sed rebus secundis elatus ab officio decessit: nam ritu sacerdotis ornatus in aureo altari suffire aggressus est. a qua audacia pontifici Azariae et sacerdotibus deterrentibus, ac monentibus ne legem violaret, mortem comminatus est nisi quiescerent. interea quiddam luminis instar in aede effulsit et in regis faciem illapsum effecit ut in ea lepra effloresceret. eam calamitatem indicant sacerdotes, suadentes ut urbe exiret. in quo statu cum aliquamdiu vixisset, praee moerore obiit, anno regni quinquagesimo secundo, aetatis sexagesimo octavo, tradito imperio Ioatham filio.

Azarias autem Ieroboami filius sexto regni mense, vita impie acta, dolo occisus est a Selumo. quem et ipsum Manaimus, cum triginta diebus imperasset, occidit regno Israelitico occupato; et Phnam Assyriorum regem bellum inferentem, datis mille talentis quae a populo collegerat, placavit; et cum annos decem impie crudeliterque imperasset, mortuus

βάσας εἰς τὸν υἱὸν Φακισίαν. ἀσεβῆς δὲ καὶ εὖτος καὶ ὠμὸς
γεγονὼς ἀηχρόθη δολοφονηθεὶς παρὰ Φακεὶ τοῦ υἱοῦ Ῥομελίου,
βασιλεύσαντος ἀπὲρ τοῦ ἀναιρεθέντος, ἀσεβῶς καὶ αὐτοῦ καὶ
παρὰ νόμῳ ἀνύσαντος τὴν ἀρχήν. ὅτε καὶ Θαυλαφασαῶρ ὁ
5 τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς τῇ χώρᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπελθὼν πόλεις P I 108
τε πολλὰς κατεστρέψατο καὶ αἰχμαλωσίαν ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυ-
τοῦ χώραν οὐκ ἐδαρθῆμενον. ὁ δὲ τοῦ Ὀζίου υἱὸς Ἰωάθαμ
βασιλεὺς Ἱερουσαλὴμ εὐσεβῆς τυγχάνων καὶ δίκαιος, τῆς τε πό-
λεως καὶ τοῦ γμοῦ ἐπεμέλειτο καὶ τοὺς Ἀμμανίτας ὑποφόρους
10 ἔθετο, μύχῃ νικήσας αὐτούς. Ναοὺμ δὲ τότε προφητεύων περὶ
τῆς τῶν Ἀσσυρίων προεῖπε καταστροφῆς· καὶ ἡ πρόρρησις ἐκεί-
νου ἔργον ἐγένετο ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα παρελθόντων ἡνιαυτῶν.
τῷ δὲ Ἰωάθαμ ἐπέλιπε τὸ βιώσιμον ζήσαντι μὲν ἔτη πρὸς ἐνὶ
τεσσαράκοντι, δέκα δ' ἐπὶ ἕξ βασιλεύσαντι.

16 22. Μῆτεπεσε δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀρχὴ εἰς Ἀχαὺ τὸν B
ἐκείνου υἱόν, ἀσεβήσαντι πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ νόμους
παραβάτα· εἰδώλοις γὰρ προσεκύνει καὶ βωμῶν αὐτοῖς ἐν Ἱερο-
σολύμοις ἀνέστησε καὶ παιδα οικεῖον αὐτοῖς ὠλοκαύτωσι. καθ'
ὅδ' Ῥαασῶν ὁ τῶν Σύρων ἡγεμονεύων καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν
20 βασιλεὺς Φακεὶ συμπνεύσαντες ἐπολιόρκουν αὐτὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ
ἐπὶ μακρόν. καὶ ὁ μὲν Ῥαασῶν, πόλεων ἐτέρων κρητήσας, τοὺς
αὐτῶν οικήτορας ἀνελὼν καὶ Σύρους ἐγκατοικίσας αὐταῖς ἐπατήλ-

4 Θαυλαφασαῶρ A, Θαυλαφασαῶρ PW. 15 δὲ om A.
16 τὸν om A. 19 post ὅδ' PW add ὁ, om A.

FOUNTES. Cap. 22. *Iosephi Ant.* 9 12—14. *Regum* 4 16 et 17.
Patalip. 2 28—30.

est, regno in filium Phacesiam translate, qui patris ingenium et mores referens, a Phacea Romellae fille occiditur. qui cum interfecto successisset, atque imperium impie ac nefario administraret, Thaecephalassar Assyriorum rex Israeliticam regionem aggressus cum multas urbes evertit, tum captivos secum abduxit paene innumerabiles. Ioathamus autem Hierosolymorum rex, vir pius et iustus, et urbis et templi curam gessit, et Ammanitas praelio victor tributarios reddidit. excidium Israelitarum ab Assyriis Nahamus propheta praedixerat, cuius verba ad rem collata sunt post annos centum et quindecim. Ioathamus obiit anno aetatis quadragesimo primo, regni decimo sexto.

22. Hierosolymitanus principatus in filium eius Achazum translatus est. qui impius in deum, legibus eius violatis simulacra adoravit et altaria eis struxit et filium suum adolevit. hunc Raason Syriae dux et Phaceas rex Israelitarum inita conspiratione diu Hierosolymis obsederunt. ac Raason quidem aliis urbibus potitus, civibus abductis et

Δεν εἰς Δαμασκόν· Ἀχαζ δέ, μόνου περιλειφθέντος τοῦ Φακεῆ, συμμῖξας αὐτῷ ἤτητο, δώδεκα μυριάδας ἀποβαλὼν τοῦ λαοῦ καὶ πολλοὺς τῶν ἐπισήμων καὶ τὸν υἱόν. Φακεῆ δὲ ἀνέλευξεν εἰς C Σαμάρειαν αὐτὸς καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ, αἰχμαλώτων πλήθος πολλὸν εἰς τὴν ἐναντίων μετοικίσαντες. προφήτης δὲ τις ἐν Σαμαρείᾳ πρὸς τῶν τειχῶν ὑπαντήσας αὐτοῖς ἐμίμπετο ὡς συγγενεῖς αἰχμαλωτίσασαι καὶ συννεβούλευεν ἐλευθερῶσαι αὐτούς· οἱ δὲ πεισθέντες ἀφῆκαν τοὺς αἰχμαλώτους. Ἀχαζ δὲ τὸν Ἀσσυρίων βασιλεῖα ἤξιον συμμαχεῖσαι αὐτῷ κατὰ τῶν Σύρων καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν. ὁ δ' ἤκε καὶ τὴν τε χώραν τῶν Σύρων ἐβόρθησε καὶ τὴν Δαμα- 10 σκὸν εἴλε καὶ τὸν Ῥαασὼν ἀνείλε καὶ τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν καταδραμῶν πλείστους αἰχμαλώτους ἀπήγαγεν. ὁ δὲ Ἀχαζ ἀμοιβὴν ὑπὲρ τούτων τῷ Θαιγλαφασάδρ τούς τε βασιλικούς δέδωκε θησαυροὺς καὶ ὄσα τῷ ἱερῷ ἐναπέκειντο. ἐς τοσοῦτον δ' ἤσβησεν ὡς μὴ μόνον τοὺς τῶν ἀλλοφύλων σέβειν θεοῦς, ἀλλὰ καὶ 15 D τὸν ναὸν ἀποκλείσαι καὶ συλῆσαι τὰ αὐτοῦ ἀναθήματα. οὕτω δὲ βίους ἐτελεύτησεν ἕξ καὶ τριάκοντα ἔτη, βασιλεύσας δ' ἑξκαίδεκα, Ἐζεκία τῷ νιῷ τὴν βασιλείαν ληπών. συνέβη δὲ καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖα τότε θανεῖν κατ' ἐπιβουλὴν Ὠσηέ. καὶ οὗτος δὲ πονηρὸς ἦν· διὸ καὶ στρατεύσαντος κατ' αὐτοῦ τοῦ τῶν 20 Ἀσσυρίων βασιλέως Σαλμανασάδρ ἐδουλώθη αὐτῷ, φόρους τελεῖν ἐτησίως ἐπιταχθεὶς.

6 ἐμίμπετο add A.

8 τὸν A, τῶν PW.

10 δαμασιῶν A.

13 θαιγλαφασάδρ A.

14 εἰς A.

20 δὲ add A.

21 σαλαμανασάδρ A.

Syris in eas collocatis, Damascus rediit: Achazus autem cum solo Phacee congressus vincitur, centum viginti milibus amissis, atque inter eos multis viris illustribus et filio. Phaceas exercitum reducit et magnum captivorum numerum. sed propheta quidam Samaritanus ante moenia progressus eis persuadet ut captivos, quod cognati sint, missos faciant. Assyriorum autem rex ab Achazo contra Syros et Israelitas im auxilium evocatus Syriam vastat, Damascus capit, Raasonem interficit, et in Israelitarum regionem incursionibus factis plurimos captivos abducit. quem Achazus remuneratus est datis thesauris regis et quicquid in templo repositum erat, eo progressus impietatis ut non tantum alienos deos coleret sed et templum clauderet et donariis spoliaret. obiit vita sic acta anno aetatis trigesimo sexto, regni decimo sexto, relicto regno Ezechiae filio. quo tempore Israelitarum quoque rex insidiis Oseeae periit. qui cum et ipse improbus esset, a Salmanasare Assyriorum rege subactas et annua tributa pensitare coactus fuerat.

Ἐζεκίας δὲ εὐσεβὴς ὦν καὶ δίκαιος, ἐκκλησιάσας τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἀνοίξει τὸ ἱερόν ἐνετελατο καὶ θύειν ὡς νόμος αὐτοῖς, καὶ τὸν λαὸν μηδὲν τῆς τοῦ Θεοῦ τιμῆς ἐκέλευε προτιμᾶν. ἔστειλε μέντοι καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν χώραν μετακαλούμενος ἅπαντας τὴν τῶν ἀξίμων ἑορτὴν ἑορτάζουσας, ἐπὶ μακρὸν μὴ τελε- P I 109 σθεῖσαν διὰ τὰς τῶν κρατούντων παρανομίας. καὶ τοῖς Ἰσραηλίταις προὔτρεπετο τὸν πατρῶον σέβειν Θεὸν κατὰ τὴν πύλαι σνήθειαν. οἱ δὲ οὐκ ἐπεισθήσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προφήτας ταῦτὰ παραινοῦντας ἐφόνευσαν. τινὲς δὲ πεισθέντες μετηνέχθησαν εἰς εὐσέβειαν καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ συνέδραμον εἰς προσκύνησιν τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας μετὰ τῶν ἡγεμόνων τοῦ λαοῦ ἀπελθὼν εἰς τὸ ἱερόν, ἔθυσε διὰ τῶν ἱερέων θυσίας πολυτελεῖς, W I 77 καὶ τῷ λαῷ μετέδωκε ζῶων πρὸς ἐδωχίαν πολλῶν· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἐξελεθῆν εἰς τὴν χώραν καὶ ἀγνίσαι αὐτὴν ἐνετελατο. εἶτα B 15 κατὰ τῶν ἀλλοφύλων πόλεμον ἦρε καὶ πόλεις εἶλεν αὐτῶν.

Ὁ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Ὡσηεῖ εἰς συμμαχίαν προσεκαλέσατο Σωβὰ τὸν βασιλέα Αἰγύπτου κατὰ τῶν Ἀσσυρίων. ὁ γρὸς Σαλμανασαρ ὠργισθῆ· καὶ ἐπὶ τρισὶν ἔτεσιν ἐπολιόρκησε τὴν Σαμάρειαν, καὶ κατέσχε τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν ἠφάνισε, καὶ τὸν λαὸν αἰχμαλωτίσας μετέκισεν εἰς τὴν οἰκίαν χώραν, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν Ὡσηεῖ. καὶ μεταναστεύσας ἐκ τῆς οἰκίας χώρας ἕτερα ἔθνη ἀπὸ τινος τόπου Χούθου καλουμέ- C

3 Θεοῦ A. 4 τὴν om A. 6 τὴν — παρανομίαν A.
9 ταῦτὰ A, ταῦτα PW. 11 Θεοῦ] ναοῦ A. 20 κατέκισεν A.
οἰκίαν] ἰδίαν A.

Ezechias autem, vir pius et iustus, concione advocata sacerdotes et Levitas templum aperire iussit et de more sacra facere, populumque divino cultu nihil habere antiquius. misit etiam qui ex toto regno homines convocarent ad festum azymorum celebrandum, longo tempore ob regum iniquitatem intermissum. Israelitas etiam cohortatur ut patriam deum pro veteri consuetudine venerentur. qui adeo non obtemperavere, ut et prophetas, a quibus eadem monebantur, occiderent. nonnulli tamen ad veram religionem reversi Hierosolyma ad deum adorandam accurrerant, rex cum populi principibus templum ingressus hostias magnificas per sacerdotes immolavit, et populo multas pecudes in viscerationem dedit, et sacerdotibus mandavit ut regionem passim piacularibus sacrificiis lustrarent. deinde barbaros aggressus urbes eorum cepit.

Oseas autem Israelitarum rex cum Sobam Aegypti regem contra Assyrios ad belli societatem evocasset, Salmanasar ea re comperta iratus Samariam per triennium obsedit, urbe potitus regnum delevit, populum una cum rege Oseas in suam provinciam captivum abduxit, et alias suae ditionis gentes, quae a loco quodam Chutho cognomen habent, Samariam et in *Zonarae Annales.*

νου μετέφικεν εἰς Σαμάρειαν καὶ εἰς τὴν χώραν αὐτῆς. μετήχθησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν μετὰ ἐννεκάσια τεσσαράκοντα ἐπὶ ἕτη ἑξῆτος τὴν Αἴγυπτον λαπόντες ἑξήλθουσαν, μετὰ τε διακόσια τεσσαράκοντα καὶ μῆνας ἐπὶ ἕξῆτος καταλιπόντες τὸν Ῥοβοὰμ εἰλοντο ἑαυτοῖς εἰς βασιλέα τὸν Ἱεροβοὰμ. οἱ δὲ μετοι-
 5 κισθέντες εἰς τὴν Σαμάρειαν, Χουθαῖοι καλούμενοι ἐκ τοῦ τόπου ἐν ᾧ κατέκοντο τὸ πρὶν ἐν Περσίδι, πέντε ὄντες ἔθνη, τοὺς ἰδίους θεοὺς καὶ αἰθεῖς ἐθρόσκειον. ὡς μὲν οὖν ἡ τετάρτη τῶν Βασι-
 λευῶν λέγει, λόντας ἑξήγειρεν ὁ θεὸς καὶ διέφθειρε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν· ὡς δὲ Ἰώσηπος ἱστορεῖ, λοιμὸς αὐτοῖς ἐπέσκηψε. γνόντες
 D δὲ κατ' ὄργην τοῦ θεοῦ ἐπιέναι αὐτοῖς τὰ κακὰ, τοῦ σφετέρου βα-
 σιλέως ἰδέοντο ἱερεῖς στείλαι αὐτοῖς ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἵν' αὐ-
 τοὺς τὴν τῶν Ἑβραίων θρησκείαν μνήσωσιν· οὗ γενομένου ἐπαύ-
 σατο ἡ φθορά. καλοῦνται δὲ παρὰ μὲν τῶν Ἑβραίων Χουθαῖοι, πρὸς δὲ τῶν Ἑλλήνων Σαμαρεῖται. 15

23. Ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἐζε-
 κίου τοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ βασιλέως ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σε-
 ναχηρεὶμ ἐπέβη εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ πάσας εἴλε τὰς πόλεις τῶν δύο
 φυλῶν. δείσας δὲ Ἐζεκίας περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, διαπέμπεται
 πρὸς αὐτὸν ὑπισχνούμενος δίδουαι φόρον ὃν ἂν αὐτῷ ἐπενέγκοι.
 P I 110 Σεναχηρεὶμ δὲ τριακόσια μὲν ἀργύρου τάλαντα, χρυσοῦ δὲ τριά-
 κοντα ἤτησε, καὶ πλοτεῖς ἐνομότους παρέσχεν, ἡ μὲν ἀναχωρήσειν

3 μετὰ δὲ Α. 9 διέφθειρον Α. 17 τοῦ om Α. 20 αὐτῶ
 om Α.

Fontes. Cap. 23. Iosephi Ant. 10 1—3. Regum 4 18—21.
 Paralip. 2 32 et 33.

gionem circumiacentem traduxit. decem igitur Israeliticae tribus, annis
 nongentis quadraginta septem post exitum ex Aegypto, ducentis quadra-
 ginta et mensibus septem postquam relicto Roboamo Ieroboamum peculia-
 rem sibi regem elegerant, translatae sunt. caeterum Chuthaeorum quinque
 populi, a Persidis loco in quo conederant ita cognominati, Samaria occu-
 pata suos pristinos deos, ut soliti fuerant, coluerunt. deus autem, ut quar-
 tus liber Regum docet, leones excitavit, a quibus eorum multi perierunt:
 aut, ut Iosephus narrat, pestilentia eos invasit; quo malo cum ob iram nu-
 minis se premi intellexissent, regem suum orarunt ut Israelitici generis sa-
 cerdotes sibi mitteret a quibus Hebraeorum religionem edocerentur: quo
 facto lues illa grassari desit. ab Hebraeis Chuthaei appellantur, a Graecis
 Samaritani.

23. Anno Ezechiae regis Hierosolymitani decimo quarto Senache-
 rimus rex Assyriorum Iudaeam invasit. qui cum omnia oppida duarum tri-
 buum cepisset, Ezechias Hierosolymis metuens legatos ad eum mittit, se
 tributum ei pensaturum pollicens quod iussisset. Senacherimus autem ar-
 genti talenta trecenta, auri triginta postulavit, et sacramento interposito fis

εἰ ταῦτα λάβοι. λαβὼν δὲ αὐτὸς μὲν ἐπ' Αἰγυπτίους ὄρησε
 καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ Ραψάκην σὺν δυοῖ
 στρατηγοῖς ἑτέροις καὶ δυνάμει βαρεῖα κατέλειπε τὴν Ἱερουσαλὴμ
 ἐμπορθήσοντας. οἱ δὲ πρὸ τῶν τειχῶν βαλόμενοι χάρακα ἐντυχεῖν
 5 ἐξήτουν τῷ Ἐζεκίᾳ. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀπεδειλίωσεν ἐξελθεῖν, τρεῖς
 δὲ τοὺς αὐτῷ τιμωμένους τῶν ὑπ' αὐτὸν ἔπεμψε. κἀκεῖνοι "εἰ
 ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους πέποιθεν Ἐζεκίας" ἔφησαν, "μωραίνει ἐπίσης
 ἀνδρώπῳ καλαμῆν ῥάβδῳ λειδομένῳ, καὶ αὐτῇ τεθλασμένη, ἣ B
 οὐδὲν ἤμυνε τῷ κατέχοντι, ἀλλ' αὐτὸς τε συμπέπτωκε καὶ ὁ κάλα-
 10 μος τὴν αὐτοῦ χεῖρα διέτρησε. τοιοῦτός ἐστι Φαραὼ ὁ Αἰγύ-
 πτιος." ταῦτα Ἑβραῖσι ὁ Ραψάκης τοῖς πεμφοθεῖσιν ὠμίλει. οἱ
 δὲ τῇ τῶν Σύρων διαλέκτῳ ὁμιλεῖν αὐτοῖς ἤξιον αὐτὸν, ἵνα μὴ
 τὸ πλῆθος τῶν λεγομένων συνήσιν. ὁ δὲ μᾶλλον τὴν φωνὴν
 ἐπάρας Ἑβραῖσι πάλιν ἔλεγεν εἰς ἐπήκοον πάντων "μὴ ἀπατάτω
 15 ὑμᾶς Ἐζεκίας λέγων, κύριος ἔσεται ἡμᾶς. μὴ ἐρρύσατο Σαμάρ-
 ρειαν;" καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα τῷ Ἐζεκίᾳ. ὁ δὲ ἀκούσας διέρρηξε
 τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ πεσὼν ἐδέετο τοῦ
 Θεοῦ, βοήθειαν ἐπ' ἀνεπίστοις αἰτῶν· καὶ πρὸς Ἡσαΐαν τὸν προ-
 φῆτην πέμψας παρεκάλει αὐτὸν δεῖσθαι τοῦ Θεοῦ ἵν' ἴλεως ἔσοιτο
 20 τῷ λαῷ. ὁ δὲ ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους προέλεγεν ἠττηθήσεσθαι
 καὶ τὸν Σαναχηρεῖμ κτανθῆναι ἄπρακτον ἀπ' Αἰγύπτου ἐναντι-
 θόντα. ἐπέστειλε δὲ καὶ Σαναχηρεῖμ τῷ Ἐζεκίᾳ "μὴ ἐπαιρέτω σε W I 78
 ὁ Θεός σου ἐφ' ᾧ πέποιθας μὴ παραδοθῆναι τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς

6 τοὺς ἀπὸ αὐτῶν A.

ἐπ' αὐτῶν A.

20 ἔλεγεν A.

acceptis se discessurum pollicetur. quibus appensis ipse quidem contra
 Aegyptum et Aethiopes proficiscitur, Rapsacem autem imperatorem cum
 aliis duobus ducibus et magno exercitu ad vastanda Hierosolyma relinquit.
 qui aggeribus ante moenia excitatis ad colloquium evocant Ezechiam. ve-
 rum is se committere illis non ausus, tres ex honoratis ministris suis ad illos
 misit. tum illi "si Aegyptiis" inquam "Ezechias fretus est, delirat non
 minus quam qui fracto arundineo baculo innititur, a quo nec a lapsu
 defenditur et manu vulneratur. talis est Pharao Aegyptius." haec Ra-
 psaces Hebraice cum legatis colloquebatur. qui cum rogarent ut Assyrio
 sermone uteretur, ne populus ea quae dicerentur intelligeret, ille magis etiam
 sublata voce, ut ab omnibus exaudiri posset, rursus Hebraice dixit "ne se-
 ducat vos Ezechias dicens, dominus nos liberabit: numquid Samariam libe-
 ravit?" his Ezechias renuntiatis vestes suas laceravit, et sacco indutus et
 humi stratus in rebus desperatis opem divinam implorat, et ad prophetam
 Essiam mittit, obtestans ut dei pacem exoret populo. praedicit ille,
 hostes citra dimicationem superatum iri, et Senacherimum re infecta ex
 Aegypto reversum occubiturum. scripsit et Senacherimus ad Ezechiam in
 hanc sententiam "ne extollat te deus, quo fretus es, quo minus Hierosolyma

εὐεργετηθέντος ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ μέντοι καὶ ταχέως ἐδίκασεν· ὁ γὰρ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἀζαήλ ἐπελθὼν ἐπολιόρκει τὴν Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ πάντας τοὺς θησιυρούς τοὺς τε θείους καὶ τοὺς βασιλικούς ἀφελόμενος καὶ ὄσα ἐν ἀναθήμασι, τῷ Ἀζαήλ παρέσχετο· ὃς τῷ πλήθει τῶν χρημάτων ἡσθεῖς τῆς πολιορκίας ὅ ἀπέσχετο.

Τοῖς δὲ Ἰσραηλίταις ὁ Σύρος οὗτος ἐπιτιθέμενος ἐκάκου αὐτοὺς σφόδρα. Ἰηοῦ δὲ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, παραβέτης τῶν θείων γεγονῶς ἐντολῶν, καὶ βασιλεύσας ἔτη εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, τέθνηκεν. (20) τῆς βασιλείας δὲ ἐπελάβετο Ἰωάχαζ 10
 C ὁ υἱὸς αὐτοῦ. οὗ βασιλεύοντος ὁ τῶν Σύρων ἀρχηγὸς τὴν χώραν ἐκάκωσε, πόλεις τε πολλὰς αὐτοῦ κατασχὼν τὴν στρατιάν αὐτοῦ μαχαίρας ἔργον πεποίηκεν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ἰωάχαζ τοῦ θεοῦ δεηθεὶς σωτηρίαν εὗρατο καὶ ἀνακωχὴν τῶν δεινῶν. ἑπτακαίδεκα δὲ βασιλεύσας ἔτη θνήσκει, διάδοχον τῆς βασιλείας λαχόντως 15
 Ἰωᾶς τὸν υἱόν, ὁμώνυμοντα τῷ τῆς Ἰουδα φυλῆς βασιλεύοντι. οὐχ ὅμοιος δὲ τῷ πατρὶ ὁ Ἰωᾶς οὗτος ἐγένετο, ἀγαθὸς δέ. ὃς καὶ τοῦ Ἐλισσαίου νοσήσαντός τε καὶ θνήσκοντος ἐθρήνει, πατέρα αὐτὸν καὶ ὄπλον καλῶν, ὡς δὲ αὐτοῦ κρατῶν τῶν ἐχθρῶν. ὁ δὲ προφήτης παρεμυθεῖτο αὐτόν· καὶ τόξον ἐκέλευε λαβόντα βέλη 20
 D βυλεῖν. τρισάκις δὲ τοῦ βασιλείως τοξεύσαντος καὶ παυσάμενον, εἶπεν ὁ Ἐλισσαῖος· “εἰ μὲν πλείω ἀφῆκας βέλη, ἔξέκομας ἂν ῥιζόθω τὴν τῶν Σύρων ἀρχήν· νῦν δ’ Ἰσραηλίτους τοῖς βέλεσι νίκας

ὅ ὃς — ἀπέσχετο om A.

13 ὁ om A.

21 τρισάκις A.

Fontes. Cap. 20. Iosephi Ant. 9 8 et 9. Regum 4 13 et 14. Paralip. 2 24 et 25.

sui beneficio viveret. neque diu dilatam est illud iudicium: nam Syriæ rex Azahel Hierosolyma obsidione cinxit. ille omnes et divinos et regios thesaurus templique donaria ei dedit: qui pecunie magnitudine delectatus obsidionem solvit.

Idem Syrus Israelitas etiam graviter afflixit. nam et Iehus eorum rex divina præcepta violarat, anno regni septimo et vigesimo defunctus. (20) ei successit filius Ioachasus, quo regnante Syrus regionem eadem intulit, multis urbibus occupatis et eius exercitu caeso. Ioachasus vero precatus deum, salutem impetravit et mitigationem calamitatis, mortuus anno regni decimo septimo, filio Ioa relicto successore, Iudaicæ tribus regi cognomine. hic patri dissimilis exstitit et vir bonus. nam Elissæum ex morbo morientem luxit, patrem vocitans et praesidium, ut eius ope victoria potiretur. at propheta eum consolatur: arcuque sumpto sagittas eiaculari iubet. qui cum ter eiacularus desisset, dixit propheta “si plures sagittas emisisses, Syrorum imperium faisses sua-

νικήσεις αὐτούς, καὶ τὴν χώραν ἦν ἐκεῖνοι ἀφείλοντο ἐπανασώ-
σεις σου τῇ ἀρχῇ.” εἶτα ὁ προφήτης ἐξέλεπε καὶ ἔνυχε ταφῆς
μεγαλοπρεποῦς. λησται δέ τινα ἀτελόντες εἰς τὸν τάφον τοῦ
προφήτου αὐτὸν ἔρριμαν· καὶ ἀνέζησεν ὁ ῥιφίς καὶ ἀνέστη.
5 ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀζαήλ ὁ βασιλεὺς Συρίας, ἐπὶ διαδόχῳ τῷ υἱῷ
Ἄδερ· ὃ συμβαλὼν Ἰωᾶς ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ τρισ-
σάκεις ἡττήσας, ἐπανεσώσατο τῷ Ἰσραὴλ τὴν χώραν καὶ τὰς πό-
λεις ἄς Ἀζαήλ ἀφείλετο ὁ τοῦ Ἄδερ πατήρ.

Ἰωᾶς δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουδα ἐτῶν μὲν ὦν ἑπτὰ ὅτε ἀνεργήθη, P I 106
10 βασιλεύσας δὲ ἐνιαυτοὺς τεσσαράκοντα, ἐταλεύτησεν, ἀναιρεθίς
παρὰ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ τὴν βασιλείαν τῆς Ἱερου-
σαλήμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀμεσίας περιζώσατο, εὐσεβῆς γεγινώς,
ἐτῶν ὦν ὅτε τῆς ἀρχῆς ἐπέβη πέντε καὶ εἴκοσι, ἠνυκῶς δὲ τὴν
βασιλείαν ἐπ’ ἐνιαυτοὺς ἐννέα καὶ εἴκοσι. καὶ τοὺς ἀτελόνας
15 τὸν πατέρα αὐτοῦ κολάσας, τοὺς ἐκείνων παῖδας ἀθύους ἀφήκε
κατὰ τὸν νόμον λέγοντα “οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν,
οὐδὲ μέντοι διὰ πατέρας υἱοί.” 8ς καὶ κατὰ τῶν Ἰδουμαίων καὶ
Ἀμαληκῆτῶν στρατεύσας συμμάχους ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐμισθώ-
σατο. προφήτης δὲ τις καταλιπεῖν τοὺς συμμάχους αὐτῷ συνε- B
20 βούλευε καὶ μετὰ μόνων τῶν οἰκείων διαθέσθαι τὸν πόλεμον.
ὃ πεισθεὶς ἀπέλυσε τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς
χαρισάμενος. συμβαλὼν ὅν τοῖς ἀλλοφύλοις ἐνίκησεν. οἱ δ’
ἀπολυθέντες σύμμαχοι ὀργισθέντες τὴν τε χώραν τῶν Ἰουδαίων

5 τῷ ὅτι A. 6 Ἄδερ] Iosepho Ἄδαδος. 7 τὴν — πόλεις]
τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας A. 10 δὲ add A. 17 οὐδὲ]
οὐ A. τῶν om A.

ditus eversurus; nunc victorias sagittis numero pares adepturus, et
agros tuo regno adeptos recuperaturus.” his dictis propheta exstin-
ctus magnifice sepelitur. sed latrones cum quendam interfectum in pro-
phetæ sepulcrum coniecissent, revixit occisus et resurrexit. obiit et
Azahel Syriæ rex, Adere filio relicto successore: cum quo rex Israe-
litarum congressus, et ter victoria potitus, recuperavit Israelitarum
provincias et urbes quas eis Azahel Aderis pater ademerat.

Ioas autem Iudæorum rex declaratus septennis, anno imperii
quadragesimo decessit, a famulis suis occisus. cuius filius Amesias
Hierosolymitano imperio potitus est, vir pius, anno ætatis vigesimo
quinto, eoque functus novem et viginti. qui patris sui percussores
supplicio affectis, eorum liberos indemnes dimisit, secundum legem cuius
hæc verba sunt “non morientur patres pro filiis neque etiam filii pro
patribus.” idem expeditione contra Idumæos et Amalechitas suscepta
socios ex Israelitis stipendio conduxit. sed cum prophetæ cuiusdam
monitu, Israelitis condonato stipendio dimissis, cum suis duntaxat popu-
laribus administrato bello barbaros superasset, socii ob missionem fratris

κατέδραμον καὶ πολλοὺς ἀνείλον. Ἀμεσίας δὲ διὰ τὸ εὐτόχημα
 W I 75 φρονηματισθεῖς, καὶ ἀσεβήσας εἰς θεόν, διεπέμψατο πρὸς Ἰωᾶς
 τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, ἀπαιτῶν πρὸς αὐτὸν ἤξειν ὡς ὑποκει-
 σθαι οἱ ὀφείλοντα, ἀπογόνῳ Δαβίδ καὶ Σολομῶντος τυγχάνοντι.
 ὁ δὲ ἀνταπέστειλε μηνύων αὐτῷ ὡς "τὴν κέδρον ἣ ἄκνος ἤξιον 5
 κῆδος ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῖς οἰκείοις ποιήσασθαι. ἐν τοσοῦτῳ δὲ
 τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ παρερχόμενα συνεπάτησαν τὴν ἄκνον, καὶ
 C ἀπώλετο. τοῦτό σοι ἀρκετὸν εἰς παράδειγμα· καὶ μὴ εὐτό-
 χησας, πατάξας τοὺς ἄλλοφύλους, μεγάλα φρόνει, μηδὲ τὸν
 λαόν σου καὶ ἑαυτὸν εἰς κινδύνους συνώθει." πρὸς ταῦτα ὄργι-10
 σθεῖς Ἀμεσίας στρατεύει κατὰ τοῦ Ἰωᾶς. φόβος δ' ἐμπέπτει τῇ
 αὐτοῦ στρατιᾷ, καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν· μονῶδεις δὲ Ἀμεσίας
 συλλαμβάνεται παρὰ τῶν πολεμίων καὶ ἀπάγεται πρὸς τὸν Ἰωᾶς.
 ὁ δὲ δέσμιον ἄγων αὐτὸν ἤλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ καθελὼν
 τοῦ τειχους μέρος, εἰσήλασε διὰ τοῦ καθαιρεθέντος εἰς τὴν πόλιν 15
 ἐφ' ἄρματος, καὶ ἀφείλετο τοὺς τε ἱεροὺς θησαυροὺς καὶ ὅσα ἐν
 τοῖς βασιλείοις ἀπέκειτο. καὶ λύσας τὸν Ἀμεσίαν ἐπανῆλθεν εἰς
 τὴν Σαμάρειαν. καὶ βασιλεύσας τὰ πάντα ἕξ καὶ δέκα ἔτη τε-
 D λεντῆ. καὶ ἐβασίλευσεν Ἱεροβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Ἀμεσίας δὲ
 μετὰ ταῦτα ἐπιβουλευθεὶς ἀνῆρέθη, ζήσας τέσσαρας ἐνιαυτοὺς 20
 καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δὲ εἴκοσι καὶ ἐννέα. ἐχρίσθη δὲ
 βασιλεὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὀζίας, ἐτῶν ὑπάρχων ἑξακάλδεκα.

3 τοῦ Ἰσραήλ add A. 5 ἄκνος] ἄκων et ἄκνος LXX et Iose-
 phus. 9 μέγα A. 13 τὸν om A. 17 ἀπῆλθεν A. 18 ἑτη
 ἑξακάλδεκα A.

et agros Iudaeorum incursarunt et multos occiderunt. Amesias porro
 successu elatus, religioneque violata, ad Ioam Israelitarum regem missi-
 tavit, postulans ut ad se veniret, cui deberet obedientiam, quippe a
 Davide et Salomone prognato. ille respondet ad hunc modum. "rubus
 a cedro petebat ut ipsorum liberi affinitate iungerentur: sed interea
 rubus a feris conculcatus periit. hoc tibi pro exemplo sit satis, neque
 offeraris ob feliciter caesos barbaros, neque populum tuum ac teipsum
 in pericula conieceris." ob haec iratus Amesias Ioam bellum iufert,
 sed exercitus eius metu consternatus in fugam vertitur: ipse a suis
 destitutus capitur ab hostibus et ad Ioam adducitur. quem ille vincitum
 ducens Hierosolyma venit, partem muri diruit, ea curru invehitur:
 sacros thesauros et quicquid in regia repositum erat aufert: solutoque
 Amesia Samariam reversus decimo sexto regni anno moritur, relicto
 successore filio Ieroboamo. Amesias autem post haec per insidias occi-
 ditur, anno aetatis quinquagesimo quarto, regni vigesimo nono. Ozias
 filius eius rex inauguratur annos sexdecim natus.

21. Ἰεροβοάμ δὲ ὁ υἱὸς Ἰωὰς ἀσεβῆς ἐγένετο καὶ παράνομος. καὶ τοιοῦτος δὲ ὢν, τοῦ Θεοῦ τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν ἐλεήσαντος ταπεινωθέντα, τοῖς Σύροις πολεμήσας ἐνίκησε, τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ τὴν νίκην αὐτῷ προαγορεύσαντος.

- 5 Τοῦτον τὸν προφήτην ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς εἰς Νινεὺν τὴν πόλιν κηρύξοντα καταστροφὴν αὐτῆς καὶ τῶν Νινευιτῶν ἑξολόθρευσιν. ὁ δὲ οὐκ ἀπήει, ἀλλ' ἀπεδίδρασκεν εἰς πλοῖον ἐμβάς. κλύδωνος δὲ γεγονότος ἡ ναῦς ἐκινδύνευε. καὶ κλήρω τῶν P I 107 ἐμπλεόντων πειρωμένων γυνῶναι τὸν αἴτιον, κληροῦται ὁ Ἰωνᾶς.
- 10 καὶ ὅστις εἶη ἀνακρινόμενος ἐκείνος τὰ καθ' ἑαυτὸν διηγήσατο, καὶ ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν προετρέπετο. "οὐ γὰρ ἂν ἄλλως" ἔλεγε "τὸν κίνδυνον διαφύγοιτε." ὁ μὲν οὖν ἐρρίφη, ὁ δὲ κλύδων ἐκόπασε. κῆτος δὲ τὸν προφήτην καταπιὼν μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ζῶντα καὶ σῶον αὐτὸν ἐξήμεσεν.
- 15 ὁ δὲ συγγνώμην ἤτει τὸν Θεὸν διὰ τὴν παρακοήν, καὶ ἐπέμφθη πάλιν κηρύξαι ἃ προσετέτακτο. ὁ δὲ ἀπελθὼν μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὴν Νινεὺν καταστραφῆναι ἐκήρυξεν. ὁ δὲ τῆς πόλεως βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας τῷ προφήτῃ πιστεύσαντες ἀπέκλιναν εἰς μετα- B νοίαν καὶ τὸν Θεὸν ἰκέτεον ἐλεῆσαι αὐτούς. καὶ ὃς τῇ μετανοίᾳ 20 τοῦ πλήθους καμφθεὶς ἀπέστρεψε τὸν ὄλεθρον ἀπ' αὐτῶν.

Ἰεροβοάμ δὲ τεσσαράκοντα πρὸς τῷ ἐνὶ βασιλείουσι ἐνιαυτοὺς θηήσκει. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς Ἀζαρίας ὁ παῖς αὐτοῦ.

4 αὐτῷ τὴν νίκην A. 6 τῶν] τὴν τῶν A. 7 ἀπίη A.
 FONTES. Cap. 21. Iosephi Ant. 9 10 et 11. Regum 4 14 et 15.
 Ionae 1—3. Paralip. 2 26 et 27.

21. Ieroboamus autem Ioaē filius, quamvis esset impius et legis contemptor, tamen deo Israelitici populi submisso se-gerentis miserto victoriam contra Syros est adeptus, a Iona propheta praedictam.

Hunc prophetam deus Niniven misit, urbis excidium et populi interitum annuntiaturum. is vero non abiit, sed conscensa navi fugit. orta autem tempestate, vectoribus sortem iacientibus ad cognoscendam causam illius, sors in Ionam cecidit. qui rogatus quis esset, negotium suum exponit, seque in mare abiici iubet: neque enim aliter periculum evasuros. eo abiecto tempestas sedata est. sed cetus prophetam deglutit, eumque post tres dies et totidem noctes viventem et incolumem evomit. qui petita a deo contumaciae venia denuo mittitur cum eodem mandato. profectus igitur Niniven, post triduum urbem eversum iri praedicat. sed rex urbis et populus universus, fide prophetae adhibita, acta poenitentia deo supplicarunt ut sui misereretur: quibus precibus lenitus deus excidium ab eis avertit.

Ieroboamus autem cum annos unum et quadraginta regnasset, moritur; ac post eum potitur imperio Azarias filius eius.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἱεροσαλῆμ Ὀζίας εὐσεβὴς τὰ πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς ὑπηκόους δίκαιος ἦν· δὴ καὶ πολλοὺς τῶν ἀλλοφύλων ἐνίκησε καὶ ὑποφθόρους ἐποίησεν. εὐδαιμονήσας δὲ καὶ τυρωθεὶς ἐκπέπτωκε τοῦ καθήκοντος. καὶ ὡς ἱερὺς στολισθεὶς ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ θυμιάσαι τῷ θεῷ ἐπεχείρησεν· **6**
C κωλονόντων δ' αὐτὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἀζαρίου καὶ τῶν ἱερέων καὶ μὴ παρανομεῖν παραινούντων, θάνατον αὐτοῖς ἠπειλήσεν εἰ μὴ ἤσυχάσαιεν. ἐν τούτῳ φῶς οἶον ἐπιλάμψαν ἐν τῷ ναῷ καὶ τῇ τοῦ βασιλέως ὄψει προσβυλόν, λέπραν ἐποίησε κατ' αὐτῆς ἔξανθῆσαι. οἱ δ' ἱερεῖς τὴν συμφορὰν ἐδήλουν τῷ βασιλεῖ καὶ ἐξίεναι **10**
 τῆς πόλεως συνεβούλευον. καὶ οὕτως ζήσας χρόνον τινά, ἕν' ἀθυμίας ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη δύο τε καὶ πενήκοντα, ζήσας δὲ τὰ πάντα ἐξήκοντα πρὸς ὀκτώ, τὴν ἀρχὴν παραδούς τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰωάθαμ.

Ἀζαρίας δὲ ὁ τοῦ Ἱεροβοὰμ ἐπὶ ἕξ βασιλεύσας μῆνας τῶν **15**
W I 76 Ἰσραηλιτῶν ἀπέθανεν δολοφονηθεὶς ὑπὸ Σελούμ, ἀσεβῶς βιούς.
D ἀνηρέθη δὲ Σελούμ ἐφ' ἡμέρας βασιλεύσας τριάκοντα παρὰ Μαναΐμ, βασιλεύσαντος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἀντ' αὐτοῦ. ἀραμένον δὲ πόλεμον πρὸς αὐτὸν Φουὰ τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, χίλια δοῦς αὐτῷ τάλαντα ἀργυρίου, ἃ ἐκ τοῦ λαοῦ ἤρανίστατο, τὸν **20**
 πόλεμον διελύσατο. ἐπὶ ἔτη δὲ βασιλεύσας· δέκα ὁ Μαναΐμ, ἀσεβὴς τε καὶ ἀπηγῆς γεγονώς, τέθνηκε, τὴν βασιλείαν διαβι-

1 τὸν om A. 8 τούτοις A.
 βιούς ante δολοφονηθεὶς A.
 λέσας τριάκοντα ἀνηρέθη A.
 male.

12 τε om A. 16 ἀσεβῶς
 17 σελούμ δὲ ἐφ' ἡμέρας βασι-
 22 τέθνηκε A, ἀνηρέθη PW

Ozias autem rex Hierosolymorum, quia pius erga deum et iustus erga subditos erat, multos barbarorum vicit ac tributarios reddidit. sed rebus secundis elatus ab officio decessit: nam ritu sacerdotis ornatus in aureo altari suffire aggressus est. a qua audacia pontifici Azariae et sacerdotibus deterrentibus, ac monentibus ne legem violaret, mortem comminatus est nisi quiescerent. interea quiddam luminis instar in aede effulsit et in regis faciem illapsum effecit ut in ea lepra effloresceret. eam calamitatem indicant sacerdotes, suadentes ut urbe exiret. in quo statu cum aliquamdiu vixisset, praesae morore obiit, anno regni quinquagesimo secundo, aetatis sexagesimo octavo, tradito imperio Ioathamo filio.

Azarias autem Ieroboami filius sexto regni mense, vita impie acta, dolo occisus est a Selumo. quem et ipsum Manaimus, cum triginta diebus imperasset, occidit regno Israelitico occupato; et Phnum Assyriorum regem bellum inferentem, datis mille talentis quae a populo collegerat, placavit; et cum annos decem impie crudeliterque imperasset, mortuus

βάσας εἰς τὸν υἱὸν Φακείαν. ἀσεβῆς δὲ καὶ οὗτος καὶ ὠμὸς
 γεγονὼς ἀηρέθη δολοφονηθεὶς παρὰ Φακίε τοῦ υἱοῦ Ῥομηλίου,
 βασιλεύσαντος ἀντὶ τοῦ ἀναιρεθέντος, ἀσεβῆς καὶ αὐτοῦ καὶ
 παρανόμως ἀνίστατος τὴν ἀρχήν. οὗτε καὶ Θαυλαφασαῶρ ὁ
 5 τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς τῇ χώρῃ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπελθὼν πόλεις P I 108
 τε πολλὰς κατεστρέψατο καὶ αἰχμαλωσίαν ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυ-
 τοῦ χώραν οὐκ εὐαρίστητον. ὁ δὲ τοῦ Ὀζλου υἱὸς Ἰωάθαμ
 βασιλεὺς Ἱερουσαλὴμ εὐσεβῆς τυγχάνων καὶ δίκαιος, τῆς τε πό-
 λεως καὶ τοῦ ναοῦ ἐπεμέλειτο καὶ τοὺς Ἀμμανίτας ὑποφόρους
 10 ἔδειξε, μάχη νικήσας αὐτούς. Ναουμ δὲ τότε προφητεύων περὶ
 τῆς τῶν Ἀσσυρίων προεῖπε καταστροφῆς· καὶ ἡ πρόρρησις ἐκεῖ-
 του ἔργον ἐγένετο ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα παρελθόντων ἡμερῶν.
 τῷ δὲ Ἰωάθαμ ἐπέλιπε τὸ βιώσιμον ζήσαντι μὲν ἔτη πρὸς ἐνὶ
 τεσσαράκοντα, δέκα δ' ἐπὶ ἕξ βασιλεύσαντι.

15 22. ~~Μετέπεισε~~ δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀρχὴ εἰς Ἀχαὺ τὸν B
 ἐκεῖνου υἱόν, ἀσεβήσαντα πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ νόμους
 παραβάτα· εἰδώλους γὰρ προσεκύνει καὶ βωμῶν αὐτοῖς ἐν Ἱερο-
 σολύμοις ἀνέστησε καὶ παῖδα οἰκεῖον αὐτοῖς ὠλοκαύτωσε. καθ'
 οὗ Ῥαασὼν ὁ τῶν Σύρων ἡγεμονεύων καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν
 20 βασιλεὺς Φακίε συμπνεύσαντες ἐπολιόρουν αὐτὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ
 ἐπὶ μακρόν. καὶ ὁ μὲν Ῥαασὼν, πόλεων ἐτέρων κρατήσας, τοὺς
 αὐτῶν οἰκήτορας ἀνελὼν καὶ Σύρους ἐγκατοικίσας αὐταῖς ἐπαγγή-

4 Θαυλαφασαῶρ A, Θαυλαφασαῶρ PW. 15 δὲ om A.
 16 τὸν om A. 19 post οὗ PW add δ, om A.

FOUNTES. Cap. 22. Iosephi Ant. 9 12—14. Regum 4 16 et 17.
 Paralip. 2 28—30.

est, regno in filium Phacesiam translate. qui patris ingenium et mores referens, a Phacea Romellae filio occiditur. qui cum interfecto successisset, atque imperium imple ac nefarie administraret, Thaeoglaphalasar Assyriorum rex Israeliticam regionem aggressus eum multas urbes evertit, tum captivos secum abduxit paene innumerabiles. Ioathamus autem Hierosolymorum rex, vir pius et iustus, et urbis et templi curam gessit, et Ammanitas praelio victor tributarios reddidit. excidium Israelitarum ab Assyriis Nahumus propheta praedixerat, cuius verba ad rem collata sunt post annos centum et quindecim. Ioathamus obiit aetatis quadragesimo primo, regni decimo sexto.

22. Hierosolymitanus principatus in filium eius Achazum translate est. qui impius in deum, legibus eius violatis simulacra adoravit et altaria eis struxit et filium suum adolevit. hunc Raason Syriae dux et Phaceas rex Israelitarum inita conspiratione din Hierosolymis obsederunt. ac Raason quidem aliis urbibus petitus, civibus abductis et

θεν εἰς Λαμασκόν· Ἄχαζ δέ, μόνου περιλειφθέντος τοῦ Φακίε, συμμῆξας αὐτῷ ἦτητο, δώδεκα μυριάδας ἀποβαλῶν τοῦ λαοῦ καὶ πολλοὺς τῶν ἐπισήμων καὶ τὸν υἷον. Φακίε δὲ ἀνέβηξεν εἰς C Σαμάρειαν αὐτὸς καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ, αἰχμαλώτων πλῆθος πολὺ εἰς τὴν ἑαντῶν μετοικίσαντες. προφήτης δὲ τις ἐν Σαμαρεία πρὸς τῶν τειχῶν ὑπαντήσας αὐτοῖς ἐμέμπετο ὡς συγγενεῖς αἰχμαλωτίσασσι καὶ συνεβούλευεν ἐλευθερῶσαι αὐτούς· οἱ δὲ πεισθέντες ἀφῆκαν τοὺς αἰχμαλώτους. Ἄχαζ δὲ τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα ἡξίου συμμαχῆσαι αὐτῷ κατὰ τῶν Σύρων καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν. ὁ δ' ἦκε καὶ τὴν τε χώραν τῶν Σύρων ἐπόρθησε καὶ τὴν Λαμα- 10 σκὸν εἴλε καὶ τὸν Ῥαασῶν ἀνείλε καὶ τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν καταδραμῶν πλείστους αἰχμαλώτους ἀπήγαγεν. ὁ δὲ Ἄχαζ ἀμοιβὴν ὑπὲρ τούτων τῷ Θαιγλαφαλασᾶρ τοὺς τε βασιλικοὺς δέδωκε θησαυροὺς καὶ ὅσα τῷ ἱερῷ ἐναπέκειντο. ἐς τοσοῦτον δ' ἡσέβησεν ὡς μὴ μόνον τοὺς τῶν ἀλλοφύλων σέβειν θεοὺς, ἀλλὰ καὶ 15 D τὸν ναὸν ἀποκλείσσει καὶ συλῆσαι τὰ αὐτοῦ ἀναθήματα. οὕτω δὲ βίους ἐτελεύτησεν ἕξ καὶ τριάκοντα ζῆσας ἔτη, βασιλεύσας δ' ἕξαδέκα, Ἐζεκιᾶ τῷ υἱῷ τὴν βασιλείαν λιπῶν. συνέβη δὲ καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα τότε θανεῖν κατ' ἐπιβουλήν Ὡσηέ. καὶ οὗτος δὲ πονηρὸς ἦν· διὸ καὶ στρατεύσαστος κατ' αὐτοῦ τοῦ τῶν 20 Ἀσσυρίων βασιλέως Σαλμανασᾶρ ἐδουλώθη αὐτῷ, φόρους τελεῖν ἐτησίως ἐπιταχθεὶς.

6 ἐμέμπετο add A.

8 τὸν A, τῶν PW.

10 δαμασκῶν A.

13 θαιγλαφαλασᾶρ A.

14 εἰς A.

20 δὲ add A.

21 σαλμανασᾶρ A.

Syris in eas collocatis, Damascus rediit: Achazus autem cum solo Phacea congressus vincitur, centam viginti milibus amissis, atque inter eos multis viris illustribus et filio. Phaceas exercitum reducit et magnum captivorum numerum. sed propheta quidam Samaritanus ante moenia progressus eis persuadet ut captivos, quod cognati sint, missos faciant. Assyriorum autem rex ab Achazo contra Syros et Israelitas in auxilium evocatus Syriam vastat, Damascus capit, Raasonem interficit, et in Israelitarum regionem incursionibus factis plurimos captivos abducit. quem Achazus remuneratus est datis thesauris regis et quicquid in templo repositum erat, eo progressus impietatis ut non tantum alienos deos coleret sed et templum clauderet et donariis spoliaret, obiit vita sic acta anno aetatis trigesimo sexto, regni decimo sexto, relicto regno Ezechiae filio. quo tempore Israelitarum quoque rex insidiis Oseae periit. qui cum et ipse improbus esset, a Salmanasare Assyriorum rege subactus et annua tributa pensitare coactus fuerat.

Ἐζεκιᾶς δὲ εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος, ἐκκλησιάσας τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἀνοίξει τὸ ἱερόν ἐνετειλατο καὶ θύειν ὡς νόμος αὐτοῖς, καὶ τὸν λαὸν μηδὲν τῆς τοῦ Θεοῦ τιμῆς ἐκλέυει προτιμῶν. ἔστειλε μέντοι καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν χώραν μετακαλούμενος ἅπαντας τὴν τῶν ἀξέμων ἑορτὴν ἑορτάσσοντας, ἐπὶ μακρὸν μὴ τελε- P I 109 σθεῖσαν διὰ τὰς τῶν κρατούντων παρανομίας. καὶ τοῖς Ἰσραηλίταις προὔτρεπετο τὸν πατρῶον σέβειν Θεὸν κατὰ τὴν πύλαι σνήθειαν. οἱ δὲ οὐκ ἐπέσθθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προφήτας ταῦτὰ παραινούντας ἐφόνευσαν. τινὲς δὲ πεισθέντες μετηνέχθησαν εἰς εὐσέβειαν καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ συνέδραμον εἰς προσκόνησιν τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐζεκιᾶς μετὰ τῶν ἡγεμόνων τοῦ λαοῦ ἀπελθὼν εἰς τὸ ἱερόν, ἔθυσε διὰ τῶν ἱερέων θυσίας πολυτελεῖς, W I 77 καὶ τῷ λαῷ μετέδωκε ζῶων πρὸς εὐωχίαν πολλῶν· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἐξελεθῆν εἰς τὴν χώραν καὶ ἀγνίσαι αὐτὴν ἐνετειλατο. εἶτα B 15 κατὰ τῶν ἀλλοφύλων πόλεμον ἦρε καὶ πόλεις ἔλιεν αὐτῶν.

Ὁ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Ὡσηὲ εἰς συμμαχίαν προσεκαλέσατο Σωβὰ τὸν βασιλέα Αἰγύπτου κατὰ τῶν Ἀσσυρίων. ὁ γυνὸς Σαλμανασάρ ὠργίσθη· καὶ ἐπὶ τρισὶν ἔτεσιν ἐπολιόρκησε τὴν Σαμάρειαν, καὶ κατέχε τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν ἠφάνισε, καὶ τὸν λαὸν αἰχμαλωτίσας μετόκισεν εἰς τὴν οἰκίαν χώραν, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν Ὡσηὲ. καὶ μεταναστεύσας ἐκ τῆς οἰκίας χώρας ἔτερα ἔθνη ἀπὸ τινος τόπου Χούθου καλουμέ- C

3 Θεοῦ A. 4 τῆν om A. 6 τῆν — παρανομίαν A.
9 ταυτὰ A, ταῦτα PW. 11 Θεοῦ] ναοῦ A. 20 κατέ-
κισεν A. οἰκίαν] ἰδίαν A.

Ezechias autem, vir pius et iustus, concione advocata sacerdotes et Levitas templum aperire iussit et de more sacra facere, populumque divino cultu nihil habere antiquius. misit etiam qui ex toto regno homines convocarent ad festum azymorum celebrandum, longo tempore ob regum iniquitate intermissum. Israelitas etiam cohortatur ut patrium deum pro veteri consuetudine venerentur. qui adeo non obtemperavere, ut et prophetas, a quibus eadem monebantur, occiderent. nonnulli tamen ad veram religionem reversi Hierosolyma ad deum adorandum accurrerunt. rex cum populi principibus templum ingressus hostias magnificas per sacerdotes immolavit, et populo multas pecudes in viscerationem dedit, et sacerdotibus mandavit ut regionem passim piacularibus sacrificiis lustrarent. deinde barbaros aggressus urbes eorum cepit.

Oseas autem Israelitarum rex cum Sobam Aegypti regem contra Assyrios ad belli societatem evocasset, Salmanasar ea re comperta iratus Samariam per triennium obsedit, urbe potitus regnum delevit, populum una cum rege Osea in suam provinciam captivum abduxit, et alias suae ditionis gentes, quae a loco quodam Chutho cognomen habent, Samariam et in *Zonarae Annales.*

νου μετῴκεισεν εἰς Σαμάρειαν καὶ εἰς τὴν χώραν αὐτῆς. μετήχθησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν μετὰ ἑννακῶσια τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἔτη ἑξῆτος τὴν Αἴγυπτον λιπόντες ἑξήλθοσαν, μετὰ τε διακῶσια τεσσαράκοντα καὶ μῆνας ἑπτὰ ἑξῆτος καταλιπόντες τὸν Ῥοβοὰμ εἴλοντο ἑαυτοῖς εἰς βασιλεῖα τὸν Ἱεροβοὰμ. οἱ δὲ μετοι-
 κισθέντες εἰς τὴν Σαμάρειαν, Χουθαῖοι καλούμενοι ἐκ τοῦ τόπου ἐν ᾧ κατοικοῦν τὸ πρὶν ἐν Περσίδι, πέντε ὄντες ἔθνη, τοὺς ἰδίους θεοὺς καὶ αἰθεῖς ἐθρόησκουον. ὡς μὲν οὖν ἡ τετάρτη τῶν Βασιλειῶν λέγει, λόντας ἑξήγειρεν ὁ θεὸς καὶ διέφθειρε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν· ὡς δὲ Ἰώσηπος ἱστορεῖ, λοιμὸς αὐτοῖς ἐπέσκηψε. γνόντες 10
 D δὲ κατ' ὄργην τοῦ θεοῦ ἐπιέναι αὐτοῖς τὰ κακὰ, τοῦ σφετέρου βασιλέως ἰδέοντο ἱερεῖς στείλαι αὐτοῖς ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἵν' αὐτοὺς τὴν τῶν Ἑβραίων θρησκείαν μνήσωσιν· οὐ γενομένου ἐπαύσατο ἡ φθορά. καλοῦνται δὲ παρὰ μὲν τῶν Ἑβραίων Χουθαῖοι, πρὸς δὲ τῶν Ἑλλήνων Σαμαρεῖται. 15

23. Ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἐζεκιου τοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ βασιλέως ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σεναχηρεῖμ ἐπῆλθε τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ πάσας εἴλε τὰς πόλεις τῶν δύο φυλῶν. δείσας δὲ Ἐζεκίας περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, διαπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὑπισχνούμενος δίδομαι φόρον ὃν ἂν αὐτῷ ἐπενέγκοι. 20
 P I 110 Σεναχηρεῖμ δὲ τριακῶσια μὲν ἀργύρου τάλαντα, χρυσοῦ δὲ τριάκοντα ἤτησε, καὶ πίστεις ἐνομότους παρέσχεν, ἢ μὴν ἀναχωρήσειεν

3 μετὰ δὲ Α. 9 διέφθειρον Α. 17 τοῦ om Α. 20 ἀπὸ om Α.

Fontes. Cap. 23. Iosephi Ant. 10 1—3. Regum 4 18—21. Paralip. 2 32 et 33.

gionem circumiacentem traduxit. decem igitur Israeliticæ tribus, annis nongentis quadraginta septem post exitum ex Aegypto, ducentis quadraginta et mensibus septem postquam relicto Roboamo Ieroboamum peculiam sibi regem elegerant, translatae sunt. caeterum Chuthaeorum quinque populi, a Persidis loco in quo conederant ita cognominati, Samaria occupata suos pristinos deos, ut soliti fuerant, coluerunt. deus autem, ut quartus liber Regum docet, leones excitavit, a quibus eorum multi perierunt: aut, ut Iosephus narrat, pestilentia eos invasit; quo malo cum ob iram numinis se premi intellexissent, regem suum orarunt ut Israelitici generis sacerdotes sibi mitteret a quibus Hebraeorum religionem edocerentur: quo facto lues illa grassari desit. ab Hebraeis Chuthaei appellantur, a Graecis Samaritani.

23. Anno Ezechiae regis Hierosolymitani decimo quarto Senacherimus rex Assyriorum Iudaeam invasit. qui cum omnia oppida duarum trium cepisset, Ezechias Hierosolymis metuens legatos ad eum mittit, se tributum ei pensaturum pollicens quod iussisset. Senacherimus autem argenti talenta trecenta, auri triginta postulavit, et sacramento interposito his

εἰ ταῦτα λάβοι. λαβὼν δὲ αὐτὸς μὲν ἐπ' Αἰγυπτίους ὤρμησε
 καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ Ραψάκη σὺν δυοῖ
 στρατηγοῖς ἑτέροις καὶ δυνάμει βαρεῖα κατέλιπε τὴν Ἱερουσαλήμ
 ἐκπορθέσαστας. οἱ δὲ πρὸ τῶν τειχῶν βαλόμενοι χάρακα ἐντυχεῖν
 5 ἐξήτουν τῷ Ἐζεκίᾳ. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀπεδειλίασεν ἐξελθεῖν, τρεῖς
 δὲ τοὺς αὐτῷ τιμωμένους τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπεμψε. κἀκεῖνοι "εἰ
 ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους πέποιθεν Ἐζεκίας" ἔφησαν, "μωραίνει ἐπίσης
 ἀνθρώπων καλαμῖνη ῥάβδῳ ἐριδουμένῳ, καὶ αὐτῇ τεθλασμένη, ἣ B
 οὐδὲν ἤμυνε τῷ κατέχοντι, ἀλλ' αὐτὸς τε συμπέπτωκε καὶ ὁ κάλα-
 10 μος τὴν αὐτοῦ χεῖρα διέτρησε. τοιοῦτός ἐστι Φαραὼ ὁ Αἰγύ-
 πτιος." ταῦτα Ἑβραῖοσι ὁ Ῥαψάκης τοῖς πεμφθεῖσιν ὠμίλει. οἱ
 δὲ τῇ τῶν Σύρων διαλέκτῳ ὁμιλεῖν αὐτοῖς ἤξιον αὐτὸν, ἵνα μὴ
 τὸ πλῆθος τῶν λεγομένων συνήσιν. ὁ δὲ μᾶλλον τὴν φωνὴν
 ἐπάρας Ἑβραῖοσι πάλιν ἔλεγε εἰς ἐπήκοον πάντων "μὴ ἀπατάτω
 15 ὑμᾶς Ἐζεκίας λέγων, κύριος ὄυστεται ἡμᾶς. μὴ ἐρρύσατο Σαμάρ-
 ρειαν;" καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα τῷ Ἐζεκίᾳ. ὁ δὲ ἀκούσας διέρρηξε
 τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ πεσὼν ἐδέετο τοῦ
 Θεοῦ, βοήθειαν ἐπ' ἀνεπιστοῖς αὐτῶν· καὶ πρὸς Ἡσαΐαν τὸν προ-
 φῆτην πέμψας παρεκάλεε αὐτὸν δέεσθαι τοῦ Θεοῦ ἵν' ἴλωσ
 20 τῷ λαῷ. ὁ δὲ ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους προέλεγε ἐττηθῆσεσθαι
 καὶ τὸν Σεναχηρεῖμ κτανθῆναι ἀπρακτον ἀπ' Αἰγύπτου ἐπανελ-
 θόντα. ἐπέστειλε δὲ καὶ Σεναχηρεῖμ τῷ Ἐζεκίᾳ "μὴ ἐπαιρέτω σε W I 78
 ὁ Θεός σου ἐφ' ᾧ πέποιθας μὴ παραδοθῆναι τὴν Ἱερουσαλήμ εἰς

6 τοὺς αὐτῶ om A.

ἐπ' αὐτῶν A.

20 ἔλεγε A.

acceptis se discessurum pollicetur. quibus appensis ipse quidem contra
 Aegyptum et Aethiopes proficiscitur, Rapsacem autem imperatorem cum
 aliis duobus ducibus et magno exercitu ad vastanda Hierosolyma relinquit.
 qui aggeribus ante moenia excitatis ad colloquium evocant Ezechiam. ve-
 rum is se committere illis non ausus, tres ex honoratis ministris suis ad illos
 misit. tum illi "si Aegyptiis" inquam "Ezechias fretus est, delirat non
 minus quam qui contracto arundineo baculo innititur, a quo nec a lapsu
 defenditur et manu vulneratur. talis est Phraeo Aegyptius." haec Ra-
 psaces Hebraice cum legatis colloquebatur. qui cum rogarent ut Assyrio
 sermone uteretur, ne populus ea quae dicerentur intelligeret, ille magis etiam
 sublata voce, ut ab omnibus exaudiri posset, rursus Hebraice dixit "ne se-
 ducat vos Ezechias dicens, dominus nos liberabit: numquid Samariam libe-
 ravit?" his Ezechias renuntiatis vestes suas laceravit, et sacco indutus et
 humi stratus in rebus desperatis opem divinam implorat, et ad prophetam
 Essiam mittit, obtestans ut dei pacem exoret populo. praedicit ille,
 hostes citra dimicationem superatum iri, et Senacherimum re infecta ex
 Aegypto reversum occubiturum. scripsit et Senacherimus ad Ezechiam in
 hanc sententiam "ne extollat te deus, quo fretus es, quo minus Hierosolyma

χειρὰς μου· ἀναλόγισαι ποῦ εἰσιν οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν οὓς διέ-
 φθειραν οἱ πατέρες μου.” ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνοὺς Ἐζεκίας
 κατέθετο εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἔκτευσε τὸν θεόν “ἴδε” λέγων “κύριε
 D καὶ ἀκουσον τοὺς λόγους Σεναχηρείμ οὓς ἀπέστειλεν θνειδίζων σε
 τὸν ζῶντα θεόν, καὶ σώσου ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ.” Ἡσαίας δὲ ὁ
 παρεθάρρυνε τὸν βασιλέα, ἐπακοῦσαι φάσκων αὐτοῦ τὸν θεόν.
 καὶ τῇ νυκτὶ ἄγγελος ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἀσσυρίων ἀνεῖλεν ἑκα-
 τὸν ὀδοήκοντα πέντε χιλιάδας, καὶ μεθ’ ἡμέραν νεκρὰ τὰ τοῦτων
 σώματα εὐρέθησαν. καὶ ἀπῆρε τὸ περιλειφθὲν τῆς στρατιᾶς εἰς
 Ἱερουσαλήμ. Σεναχηρείμ δὲ πολιορκῶν τὸ Πηλούσιον, ἔλυσε τὴν 10
 πολιορκίαν, μὴ ἐν νυκτὶ μὲν καταφροντῶν τὰ τόξα τῶν Ἀσσυ-
 ρίων καὶ τὰ λοιπὰ τῶν δπλων αὐτῶν. τοῦτο ἐν μὲν τῇ τῶν Βασι-
 P I 111 λειῶν οὐκ ἀναγράφεται βιβλίῳ, Ἰώσηπος δὲ ἱστορεῖ ἐν Ἡροδότῳ
 εὐρώων. τὸν δὲ Βηρωσὸν τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενον φάσκειν
 φησὶν ὡς ἐπανελθὼν ὁ Σεναχηρείμ ἀπὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων πολέ- 15
 μου κατέλαβε τὴν σὸν τῷ Ῥαψάκῃ στρατιῶν εἰς Ἱεροσόβλημα· καὶ
 τοῦ θεοῦ λοιμώδη νόσον ἐνσκήψαντος τοῖς Ἀσσυρίοις, ἐν μὲν νυκτὶ
 μυριάδες ὀκτωκαίδεκα φθείρονται καὶ πεντακισχίλιοι σὸν ἡγεμόσι
 καὶ ταξιάρχαις. δέισις σὸν ἐκεῖνος καὶ περὶ τῇ λοιπῇ στρατιᾷ,
 ἀπαίρει ἐκείθεν μετὰ τῆς περιλειφθείσης δυνάμειος καὶ ἄπεισιν εἰς 20
 Νινευί. καὶ μετ’ ὀλίγον ἐπιβουλευθεὶς παρὰ τῶν πρεσβυτέρων
 B παιδῶν ἀνηρέθη, τῶν μὲν ἀνηρηκότων αὐτὸν φυγόντων, Ναχορ-

4 Ἰσταιλεν Α. 9 εὐρέθησαν σώματα Α. 19 alterum καὶ om Α.
 22 αὐτὸν] αὐτῶν Α. ναχορδὰν AW, Ναχορδὰν P, Νασορ-
 δὰν codex Colberteus: Iosepho Ἀσσοραχόδδαις.

capturum esse me existimes; sed illud potius cum animo tuo reputa, ubi sint reges gentium quos maiores mei confecerunt.” eam epistolam Ezechias lectam in templo reposuit, et supplicavit deo “vide domine et audi verba Senacherimi quae ad me scripsit in tuam contumeliam, viventis dei, et eripe nos e manu eius.” Esaias confirmat regem, asserens deum exaudisse preces eius: eaque nocte caesa sunt ab angelo in castris Assyriorum centum et octoginta quinque milia, quorum cadavera postridie inventa sunt. exercitus reliquiae Hierosolymis discesserunt. coactus est et Senacherimus obsidionem Pelusii solvere, cum mures una nocte arcus caeteraque Assyriorum arma corrosissent. hoc in libris Regum scriptum non reperitur, sed Iosephus ab Herodoto mutuatus refert: et Berosum Chaldaicarum rerum scriptorem narrare ait, Senacherimum ab Aegyptiaco bello redeuntem exercitum Rapsacis Hierosolymis repperisse, ac pestilenti morbo divinitus in Assyrios immisso centum et octoginta quinque milia una nocte perisse cum ducibus et centurionibus. qua clade perterritam, et iis qui supererant metuentem, cum reliquiis Niniven profectum et paulo post insidiis maiorum filiorum sublatum esse, percussoribus fuga elapsis et Nachordane

δὴν δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου. Ἐζεκίας δὲ τοῦ
 ῥόβου ἀπαλλαγείς τῷ θεῷ πύχαρίσται. καὶ μετ' ὄλεγον νοσήσαντι
 αὐτῷ προσέειπεν Ἡσαΐας κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ εἶπε "τάξαι τῷ
 οἴκῳ σου· οὐ γὰρ ζήση." τῷ δὲ ἡ τοῦ θνήσκειν ἔλπις, καὶ οὐ
 5 παιδῆς μὴ ἔχων ἔρημον ἔμελλε τὴν βασιλείαν καταλιπεῖν γνησίας
 διαδοχῆς, ἐποίησε μείζω τὴν συμφορὰν, καὶ ἀδυνάμων ἐπὶ τούτοις
 ἔκλαυσε, ζῶν ἐπιδαπιλευθῆναι αὐτῷ ἔξαιτούμενος τὸν θεόν.
 ἔλθῶν δὲ αὐτῷ Ἡσαΐας ὑγίαιεν αὐτῷ μετὰ τρίτην ἡμέραν εὐαγγελ-
 10 τος τὸ ὑπερφυῆς λογιζόμενος, σημεῖον ἦγει τὸν προφήτην δεῖξαι C
 αὐτῷ εἰς πίστωσιν τῶν ἐπηγγελμένων. τοῦ δὲ προφήτου τὸν θεὸν
 ἰκετεύσαντος σημεῖον γενέσθαι, ἤδη ἐπὶ δύσματος δέκα βαθμοῦς
 ἀποκλίνας ὁ ἥλιος καὶ σκιὰν ποιήσας, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ὀπίσω
 δέκα ἀναβαθμούς. ἐντεῦθεν Ἐζεκίας τῆς νόσου ἀπήλλακτο. ὁ δὲ
 15 τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Βαλαδὰν πρὸς Ἐζεκίαν πρεσβείαν ποιησά-
 μενος καὶ δῶρα στείλας, σύμμαχον αὐτὸν καὶ φίλον ἔχειν ἤξίον. ὁ δὲ
 τοῖς πρέσβεσι τοὺς θησαυροὺς ἐπέδειξε καὶ τὰ ὄπλα καὶ πᾶσαν τὴν
 βασιλικὴν πολυτέλειαν, καὶ ἀνταποστείλας δῶρα τῷ Βαβυλωνίῳ
 ἀπέλυσεν αὐτούς. Ἡσαΐας δὲ εἶπε τῷ Ἐζεκίᾳ "ἰλεῶσονται ἡμέραι,
 20 καὶ ὁ πλοῦτος ὃν ἐθεάτρους εἰς Βαβυλῶνα μετατεθήσεται, καὶ οἱ D
 υἱοὶ σου ἔσονται εἰς ἐνούχους τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος." Ἐζεκίας
 δὲ, λέγει μὴ διαπεισῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ δυνατόν, "ἔστι" φησὶ
 "εἰρήνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου." ἐπιβιωδὲς δὲ τὸν προστεθέντα αὐ-

9 τὸ ὄραφός τοῦ θαύματος Α. 12 δυσμᾶς ὡμ Α. 16 ἔχειν
 καὶ φίλον Α. 23 προστεθέντα Α.] προσετηθέντα Α.

filie eius regnum adepto. Ezechias adempto metu gratias agit deo. verum
 non multo post eum aegrotantem dei iussu convenit Esaias ac testamentum
 facere iubet: neque enim victurum esse. at illi et expectatio mortis et or-
 bitas liberorum, qui in regno succederent, exaggerabant malum. itaque
 anxius flebiliter orat deum ut vita sibi prorogetur. cui reversus Esaias post
 triduum sanitatem pollicetur, et additamentum quindecim annorum vitae.
 at ille miraculum quod veri fidem excedebat reputans, signum postulat in
 confirmationem pollicitationum. quo prophetae precibus impetrato, umbra
 solaris iam decem versus occasum progressa partes, totidem versus ortum
 regressa est. Ezechia morbo iam liberato rex Babyliorum Baladas lega-
 tos cum muneribus ad eum mittit, societatem eius et amicitiam expectans.
 at ille thesauros et arma omnemque regiam magnificentiam legatis mon-
 strat, eosque cum muneribus ad Babylonium remittit. tum Esaias Ezechiae
 ait "tempus erit cum divitiae, quas spectandas exhibuisti, Babylonem trans-
 ferentur, et filii tui regis Babylonii eunuchi erunt." Ezechias, qui verbum
 domini non irritum esse posse sciret, "pax" inquit "esto mea actate." et

τῷ χρόνον εἰρηρικῶς, θνήσκει, πέντηκοστὸν καὶ τέταρτον ἔτος ἀνίσ-
σας ἐν τῇ ζωῇ, ἐννέα δὲ βασιλεύσας καὶ εἴκοσι.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μανασσῆς πᾶν εἶ-
δος κακίας καὶ ἀσβείας πρότερον ἐπεδειξάτο, μίανας τε τὸν ναὸν
καὶ μηδὲ τῶν προφητῶν φεισάμενος. ὀργισθεὶς δὲ διὰ ταῦτα ὁ ὁ
Θεὸς τὴν τῶν Βαβυλωνίων στρατιάν κατὰ τῆς Ἰουδαίας ἐκίνησεν,
ἢ τὴν τε χώραν ἐληΐσατο καὶ τὸν Μανασσῆν ἐχειρώσατο. ὁ δὲ
συνελθὼν αὐτὸν τῆς συμφροῦς αἰτίων, ἀπέκλινεν εἰς μετόπισθον καὶ
ἐκέτευε τὸν Θεὸν λύσαι οἱ τὰ δυσχερῆ. καὶ ὁ Θεὸς ἐπακούσας αὐ-
τοῦ λύει τε τῆς αἰχμαλωσίας αὐτὸν καὶ εἰς τὴν βασιλείαν ἀποκα-
θίστησιν. ἐπαυλῶν δὲ ἐκείνος εὐσέβειαν αὐτὸς τε μετῆι καὶ
τὸν λαὸν μετιέναι ἀνέπειθεν. οὕτω δὲ ζήσας ζηλωτὸς ἐγένετο διὰ
τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἐνιαυτοὺς πέντε πρὸς
πεντήκοντα, βιώσας δὲ τοὺς πάντας ἐξήκοντα καὶ ἑπτὰ.

24. Ἡ βασιλεία δὲ πρὸς Ἀμὼς μετῆλθε τὸν παῖδα αὐτοῦ, 15
μιμησάμενος τὰ τῆς νεότητος τοῦ οὐκίου πατρὸς. ἀπέθανε δὲ
ἐπιβουλευθεὶς, ζήσας ἐνιαυτοὺς ἐπὶ τέσσαρσιν εἴκοσι, δύο δὲ βα-
σιλεύσας. τοὺς δὲ αὐτὸν ἀνελόντας ἐτιμωρήσατο ἢ πληθῆς καὶ
βασιλέα τὸν υἱὸν ἐκείνου ἀνέδειξεν Ἰωσίαν, ὄγδοον τῆς ἡλικίας
ἀνύοντα χρόνον· ὃς εὐσεβὴς ἐγένετο καὶ τὸν λαὸν ἀνέπειθεν εἴκοσι-
βειν. ἐπισκευάσαι δὲ βουληθεὶς τὸν ναὸν παρήγει τοῖς ὑπὸ χεῖρα

7 μανασσῆ Α. 16 οὐκίου πατρὸς] πατρὸς αὐτοῦ Α. 21 τοὺς
ὀποχείρα Α.

Fontes. Cap. 24. Iosephi Ant. 10 4—6. Regum 4 21—24.
Paralip. 2 83—86.

adiecto sibi tempore pacate exacto, moritur anno vitae quinquagesimo
quarto, regni nono et vigesimo.

Manasses autem filius eius suscepto regno nullum flagitii et impieta-
tis genus praetermisit. nam et templum polluit. et ne a prophetis quidem
occidendis sibi temperavit. quamobrem iratus deus Babyloniorum exer-
citus contra Iudaeam excivit, qui et provinciam vastavit et Manassem cepit.
qui se calamitatis esse causam intelligens, ad poenitentiam deflexus
deum erat ut aegrum depellat. ita voti compos factus et vinculis solvitur,
et in regnum restitutus cum ipse religionem colit, tum populo auctor est ut
idem faciat: et exemplum pietatis factus, obiit anno regni quinquagesimo
quinto, aetatis sexagesimo septimo.

24. Regnum ad filium eius Amosum devolvitur, qui adolescentiae
paterae imitator, anno aetatis vigesimo quarto, regni secundo, per insi-
dias occiditur. de cuius percussoribus supplicio sumpto populus filium eius
Iosiam annos octo natum regem appellat. is pius fuit, et populum ad dei
cultum cohortatus, susceptaque templi refectione, monuit eos qui aderam

διδόναι εἰς τὴν ἐπισκευὴν ὅσον ἕκαστος βούλεται. καὶ οὕτω συνα-
 χθέντων χρημάτων δ τε ναὸς ἀνεκαινίσθη καὶ τοῖς περιτεύσασιν
 εἰς κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας ἐχρήσατο, τοῦ ἀρχιερέως
 Χελκίου τοῦτοις ἐπιστατοῦντος. ὃς ἐντυγχάνει ταῖς ἱεραῖς τοῦ
 5 Μωυσείως βιβλοῖς ἐν τῷ ἐξάγειν τοῦ ἱεροῦ ταμείου τὸ ἀργύριον,
 ἀποκειμέναις ἐκεῖ, καὶ στέλλει ταύτας διὰ τοῦ γραμματέως τῷ βα- C
 σιλεῖ. ὡς δ' ἀνεγνώσθησαν αὐτῷ, τὴν ἐσθῆτα διέρρηξε καὶ πρὸς
 τὴν προφῆτιν Ὀλδὰν γυναῖκα Σελούμ ἐπεμψε τὸν ἀρχιερέα Χελκίαν
 καὶ ἄλλους, ἰλιώσασθαι τὸν θεὸν ἀξιών αὐτήν. ἥ δὲ τὸ μὲν
 10 θεῖον ἤδη ψῆφον εἶπεν ἐξεργεῖν κατὰ τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ
 ἀσεβήσαντος, διὰ δὲ τὸν βασιλέα δίκαιον ὄντα οὐκ ἐπάξειν νῦν τὰ
 κακά, ἀλλ' αὐτοῦ παρελθόντος γενήσεται τὰ ἐψηφισμένα. ὃ δὲ
 τούτων ἀκούσας συνήγαγε τὸν λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ εἰς ἐπή-
 κοον πάντων τὰς ἱερὰς βίβλους ἀναγνωσθῆναι κεποίηκεν. εἶτα
 15 ὄρκους ἐκ πάντων ἀπήτησε φυλάττειν τοὺς νόμους καὶ σέβασθαι
 τὸν θεόν. καὶ θῶν ὁ λαὸς ἐξιλεούτο τὸν κύριον. ἐνέπηρε δὲ D
 καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν εἰδώλων, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ἐθανάτωσε,
 καὶ τὰ τῶν ψευδοπροφητῶν ὅσα πυρὶ κατέκαυσεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ
 ὃν ἀνέστησεν Ἱεροβοάμ, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου πρόβρῃσιν, ὃς
 20 θυσιάζονται προσῆλθεν ἐκεῖνω καὶ προεῖπε ταῦτα ποιῆσαι ἀπόγονον
 τοῦ Λαβὶδ Ἰωσιαν μετὰ τριακόσια ἔτη καὶ ἐξήκοντα πρὸς ἐνί. καὶ
 πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας δὲ πορευθεῖς Ἰωσίας, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν

11 ἐπάξει A.

12 ἀλλ' AW, om P.

16 κύριον] ὡ A,

θεόν PW.

18 πυρὶ om A.

19 πρόβρῃσιν τοῦ προφήτου A.

20 θυσιάζονται A.

21 ἐνί] τῷ ἐνί A.

ut suo quisque arbitrato ad opus aliquid conferret. eo pacto pecunia co-
 acta et templum instauratum est, et quae superfuerat in crateres calices et
 phialas collata, Chelcia pontifice administratore. qui dum pecuniam ex
 aerario depromit, sacros libros Moisi temere illuc coniectos invenit ac per
 scribam regi mittit. qui lectis illis vestes suas lacerat, et Chelciam sacer-
 dotem cum aliis ad Oldam fatidicam mulierem Selumi uxorem mittit, petens
 ut deum placet. illa respondet, numen iam suffragium taliis contra regio-
 nem et populum violatae religionis reum, tamen ob regis iustitiam clades
 non esse nunc immissurum, sed amoto illo tum demum sententiam latam
 executurum. rex his auditis populum Hierosolyma convocat et sacros li-
 bros audientibus omnibus recitandos curat. deinde iubeurando obstringit
 omnes ut leges servent et numen colant. quare populus sacrificiis placat
 deum. post haec simulacrorum donaria incendit, eorum sacerdotes occidit,
 et pseudoprophetarum ossa in ea ara cremat quam Ieroboamus exstruxerat;
 quemadmodum propheta ille ei immolanti praedixerat, fore Iosiam quendam
 e posteritate Davidica qui illa facturus esset: idque factum post annos tre-
 centos sexaginta unum. idem etiam Israelitas, qui captivitatem effugerant,

διέφυγον, τὸν πάτριον παρῆνει θρησκείην θῆν καὶ κατὰ νόμους βιοῦν. καὶ ἐξ ἀπάσης τῆς χώρας ἀφανίσας τὰ εἰδῶλα, εἰς Ἱερου-
 P I 113 σαλήμ τὸ πλῆθος συνήγαγε, καὶ τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτήν, ἣν πάσχα καλοῦσιν, ἐώρτασε. βίον δὲ εἰρηνικὸν διαγαγών, τοξεῶθεις ἐπὶ τέλει τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ γὰρ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Νε- 5 χαὼ Μήδους πολεμήσων ἀπῆει, εἶργε δὲ αὐτὸν Ἰωσίας διὰ τῆς χώρας αὐτοῦ παρελθεῖν. ὁ δὲ μὴ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἐδήλου αὐτῷ. Ἰωσίας δὲ οὐ μεδίετο. ἤδη οὖν παρετάσσοντο μαχεσόμενοι, καὶ Ἰωσίαν διατάσσοντι τὸν οἰκίον λαὸν τοξεύσας Αἰγύπτιος τὸν πόλεμον ἔλυσεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναζεύξας εἰς Ἱεροσόλυμα 10 τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτη τριάκοντα πρὸς ἐνί, ζήσας δὲ πρὸ τῆς βασιλείας δεκά. ἐπὶ τούτου Ἱερεμίας ἦν ὁ προφήτης, ὃς καὶ τὰ συμβήσεσθαι μέλλοντα τῇ Ἱερουσαλήμ δεῖνὰ προηγόρευσε καὶ τὴν
 B ὑπὸ Ῥωμαίων αὐτῆς ἄλωσιν. οὐ μόνον δὲ οὗτος περὶ τούτων προέγραψεν, ἀλλὰ καὶ Ἰεζκιήλ πρῶτος περὶ τούτων δύο βιβλία 15 κατέλιπεν. ἦσαν δὲ ἄμφω τῆς ἱερατικῆς φυλῆς.

Τελευτήσαντος δὲ Ἰωσίου Ἰωάχαζ ὁ παῖς αὐτοῦ ἤρξεν, εἰκο-
 W I 80 σιν ἐπὶ τρισὶν ἑνιαυτῶν ὧν, ἀσεβῆς γεγονώς· ὃν ἀπὸ τοῦ πολέμου ἀναζευγνὸς ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς ἔδησε, καὶ τὴν μὲν βουσιλείαν τῷ πρεσβυτέρῳ ἀδελφῷ Ἐλιακεῖμ δίδωκεν, Ἰωακεῖμ μετονο- 20 μάσας αὐτόν, καὶ εἰσφορὰν τῇ χώρᾳ ἐπιτάξας ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἔν δὲ χρυσοῦ. τὸν δὲ Ἰωάχαζ ἀπήγαγεν εἰς τὴν Αἴγυ-

8 γοῦν A. 14 Ῥωμαίων libri mss omnes, Ἀσσυρίων PW ex coniectura Wolfii: sed Iosephus καὶ τὴν νῦν ἐφ' ἡμῶν γενομένην ἄλωσιν. μόνον A Iosephus, μόνος PW. 22 τὸν Ἰωάχαζ δὲ A. τὴν om A.

monuit ut patrium deum colerent et leges observarent: et sublatis ex omni provincia simulacris, populoque Hierosolyma congregato, azymorum festum, quod Pascha vocant, celebravit; ac vita tranquilla acta tandem sagitta ietus obiit. nam rex Aegyptiorum Nechus bellum Medis illaturus, cum transitu per Iudaeam a Iosia prohiberetur quamvis sine maleficio se transitarum promitteret, pugnam instruit; et Iosia dum aciem ordinaret sagitta icto bellum solvit. rex Hierosolyma reversus decedit, anno regni trigesimo primo, quod annos octo natus susceperat. sub hoc fuit propheta Hieremias, qui cladem Hierosolymis imminens vaticinatus, fore praedixit ut a Romanis caperentur. neque hic solum, sed et Ezechiel primus his de rebus duos libros reliquit, uterque ex tribu sacerdotali.

Iosia defuncto Ioachasus filius eius annos viginti tres natus regnare incipit, homo impius, quem Aegypti rex a bello reversus in viacula coniecit, ac regnum seniori fratri Eliacimo dedit, mutato eius nomine in Ioachimmo: imperatoque regioni centum argenti et unius auri talentum tributo, Ioacha-

πτον, ὅπου καὶ ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ χρόνος τῆς βασιλείας αὐτοῦ τρεῖς ἦσαν μῆνες ἐπὶ δέκα ἡμέραις.

Ἰωακείμ δὲ ἀσεβεῖ τε ὄντι καὶ κακούργω ἔτος ἦδη τῆς βασι- C
 λείας ἤρνετο τέταρτον, καὶ τὴν Βαβυλωνίων ἀρχὴν Ναβουχοδονό-
 5 σορ περιζώσατο. οὗτος τὸν Αἰγύπτιον Νιχιάδ νικήσας πολὺ μέ-
 ρος τῆς χώρας αὐτοῦ παρεσπάσατο. ἐν ἐγδόμενῳ δ' ἔτει τῆς βασι-
 λείας Ἰωακείμ, ἐπιστρατεύει τῇ Ἰουδαίᾳ μετὰ βαρείας δυνάμεως.
 Ἰωακείμ δὲ δόσας ὑπόφορον ἔθετο τῷ Βαβυλωνίῳ τὴν χώραν
 τὴν ἑαυτοῦ. καὶ τρισὶ μὲν ἔτεσι προσῆγε τοὺς φόρους. εἶτα
 10 τοὺς Αἰγυπτίους ἀκούσας κατὰ τοῦ Βαβυλωνίου χωρεῖν, ἐπέ-
 σχε τὴν τῶν φόρων καταβολήν, καίτοι τοῦ προφήτου Ἰερεμίου
 προλέγοντος τὴν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου τῆς πόλεως ἄλωσιν καὶ τὴν
 τοῦ βασιλείως Ἰωακείμ ἀναίρεσιν, καὶ οὐ μόνον εἰπόντος ἀλλὰ καὶ D
 γράψαντος καὶ εἰς ἐπήκοον τοῦ πλήθους ἀναγνόντος τὴν συγγρα-
 15 φήν. ἦν λαβόντες οἱ ἡγεμόνες τῷ βασιλεῖ προσήγγικαν· ὁ δὲ ἐπὶ
 τοῖς γεγραμμένοις χολωθεὶς πυρὶ τὸ σῆγμα κατακαύσασκε, τὸν
 δὲ προφήτην καὶ Βαροχ τὸν γραμματεῖα αὐτοῦ κολάσαι ἐζήτηε.
 ἀλλ' οἱ μὲν φυγόντες ἐξέκλιναν τὴν ὄργην αὐτοῦ· μετ' οὐ πολὺ δὲ
 κατ' αὐτοῦ στρατεύει ὁ Βαβυλώνιος, Ἰωακείμ δὲ ἀπραγμόνως
 20 αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν εἰσδέχεται. ὁ δὲ τοὺς τε κρείττους τῶν πολί-
 τῶν καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα ἐφόνευσε, τρισχιλίους δὲ τοὺς καλλί-
 στους ἀλχημαλώτους ἀπήγαγεν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκίηλ
 παῖς ἦν, τὸν δὲ υἱὸν τοῦ κτανθέντος βασιλείως, Ἰωακείμ ὀνομα- P I 114
 ζόμενον καὶ αὐτόν, ἀναδείξας βασιλέα τῆς Ἰουδαίας.

10 χωρεῖν ante ἀκούσας A. 24 ἀνείδειε? an δὲ omittendum?

sum in Aegyptum abduxit, ubi et mortuus est. tempus regni eius fuere tres menses et decem dies.

Ioachimus autem vir impius et facinorosus cum quartum iam annum imperaret, Nabuchodonosor Babylonium imperium suscipit, Nechaum Aegyptium victum magna parte provinciae mulctat, anno Ioachimi octavo cum magnis copiis Iudaeam ingressus ita hominem perterrefacit ut suam regionem Babylonio tributariam redderet. ac per triennium quidem tributa solvit, post cum audisset Aegyptios rebellantes Babylonium invasuros, ea inhibuit, quamvis Hieremias propheta praedixisset fore ut Babylonius et urbem caperet et Ioachimum tolleret; neque praedixisset solum sed etiam scripsisset, scripturamque populo audiente recitasset. quam duces regi obtulerunt, ille vero iratus exussit, prophetam et Baruchum scribam eius ad supplicium quaerens: sed illi fuga Iram eius declinarunt. neque multo post bellum infert Babylonius, et a Ioachimo otiose in urbem admissus civium optimum quemque et ipsum regem occidit, et tria milia formosissimorum captiva abducit, inter quos et propheta Ezechiel fuit, puer adhuc filium autem regis interfecti, qui et ipse Ioachimus vocabatur, Iudaeorum regem appellat.

Οὕτω μὲν τέλους ἔσχεν Ἰωακείμ, ἐνιαυτοὺς βιώσας ἕξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσας δὲ ἕνδεκα. ὁ δὲ Βαβυλώνιος ὑποπεύσας μνησικακῆσαι τὸν υἱὸν ἐκείνου διὰ τὸν φόνον τὸν τοῦ πατρὸς καὶ ἀποστατήσαι, πέμψας ἐπολιόρκει αὐτόν. ὁ δὲ μὴ θέλων τὴν πόλιν δι' αὐτὸν κινδυνεύσαι, παραδίδωσιν ἑαυτὸν καὶ τοὺς προσήκοντας αὐτῷ τοῖς πολεμίοις ἐπὶ συνθήκαις μὴ τι κακῶσαι τὴν πόλιν ἢ αὐτούς· ἃς παρέβη ὁ Βαβυλώνιος, κελεύσας τὴν ἐν τῇ πόλει πᾶσαν νεότητα καὶ τοὺς τεχνίτας ἀπαγαγεῖν πρὸς αὐτόν, οἳ πρὸς ὀκτακοσίοις τριάκοντα δύο εἰς δέκα χιλιάδας ἠράθμηντο. τὸν Ἰωακείμ δὲ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς φίλους καθειρξάς ἐφύλαττε, 10 μῆρας τρεῖς βασιλεύσαντα καὶ ἡμέρας δέκα. (25) τὴν δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ βασιλείαν τῷ τοῦ Ἰωακείμ παραδέλω τῷ Σεδεκίᾳ παρέδωκεν, ὁμῶσαντι μὴ ἐθνοθήσειν τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλ' αὐτῷ φυλάξειν τὴν χώραν. ὁ δὲ νέος ὢν (εἴκοσι γὰρ καὶ ἑνὸς ἦν ἔτων ὅτε παρέλαβε τὴν ἀρχήν) καὶ ὑπερόπτης τοῦ δικαίου τε καὶ τοῦ δέοντος, παρανοοῦντι τῷ Ἱερεμίᾳ τὰς ἀσβείας καὶ τὰς παρανομίας λιπεῖν οὐκ ἐπίειθετο, οὐδ' ἐπίστευε λέγοντι τὰς μελλούσας ξεῖσθαι συμφορὰς αὐτῷ τε καὶ τῷ λαῷ· ἃς καὶ Ἰεζεκίηλ ἐν Βαβυλώνι προέλεγε καὶ γράψας ἀπέσταλκεν εἰς Ἱερουσόλυμα. ἠπίστησε δὲ ἀμφοῖν τοῖς προφήταις ὁ Σεδεκίας ὡς τάχα διαφωνοῦσι. 20 περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων συνεφώνουν, περὶ δὲ αὐτοῦ Σεδεκίου ἐδόκουν ἐναντιοῦσθαι. Ἰεζεκίηλ μὲν γὰρ μὴ ὄψεσθαι τὴν Βαβυλώνα ἀν-

1 ἔσχε τέλος A. 3 ἐκείνου υἱὸν A. 7 ἢ om A. 11 βασιλεύσαντα A, βασιλεύσας PW. 20 τοῖν προφήταιν A.

FONTES. Cap. 25. Iosephi Ant. 10 7 et 8. Regum 4 24 et 25. Paralip. 2 36.

Hic finis Iochimi fuit, cum vixisset annos triginta sex, imperasset mædecim. at Babylonius, veritus ne filius paternae caedis memor descisceret, missis copiis eum obsedit. qui cum urbem sua causa periclitari nollet, se cum necessariis eo pacto illi dedit ut nec urbem nec ipsos violaret: quo non stetit hostis, sed omnem pubem civitatis et artifices ad se perducii inscit, quorum numerus inventus est decem milia octingenti et triginta duo. Iochimum cum matre et amicis in custodia habuit, cum tres menses et decem dies regnasset. (25) regnum Hierosolymitanum Sedeciae Iochimi patruo tradidit, quem iuramentum adigit ne studeret Aegyptiis sed provinciam ipsi conservaret. is vero principatum adeptus, adolescens natus annos unum et viginti, fastu elatus, aequitatis et officii nulla ratione habita, Hieremiae ab impietate et iniuriis debortanti neque paruit, neque credidit eas sibi et populo clades imminere quas et Ezechiel Babylone praedicens litteris mandatas Hierosolyma miserat. neutri autem fidem adhibuit fortassis ob dissensionem. nam in caeteris quidem congruebant, de Sedecia autem videbantur discrepare, cum Ezechiel cum Babylonem non visurum

τὸν προεφήτευσεν, Ἱερεμίας δὲ δέσμιον αὐτὸν ἀπαχθῆναι πρὸς Βαβυλῶνα προέλεγε. συναυθὶ δὲ τοῖς προφήταις καὶ τὰ περὶ τούτου προείρηστο· τυφλωθεὶς γὰρ ἐν Ἰουδαίᾳ καὶ δέσμιος ἀπαχθεὶς τὴν Βαβυλῶνά οὐκ ἔθεύσατο.

5 Οὗτος ὁ Σεδεκίας ἐπὶ ἔτη ἑκτῶ τηρήσας τὴν πόλιν τὴν πρὸς W I 81
τὸν Βαβυλώνιον, πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ἀπέκλινε. διὸ στρατεύσας ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐπολιοῦρει τὴν Ἱερουσαλήμ. τῶν δ' Αἰγυπτίων D
εἰς συμμαχίαν ἡκόντων τοῖς Ἰουδαίοις, προὔπαντήσας σφίσιν ὁ Βαβυλώνιος καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς διώκει. οἱ δὲ ψευδοπροφη-
10 ται μῆκετι τοὺς πολεμίους πολιορκήσειν αὐτοὺς ἔλεγον· Ἱερεμίας
δὲ καὶ ὑποστρέψαι αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν αἰρήσειν καὶ κατασκά-
ψειν καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσειν καὶ τὸν λαὸν τὸν τέως περιλειφθη-
σόμενον ἀπάξειν προηγόρευε δορυβάλλον, ἐπ' ἔτη δουλεύσοντα
ἑβδομήκοντα, μέχρις οὗ Πέρσαι καὶ Μῆδοι τὴν Βαβυλωνίαν
15 ἀρχὴν καταλύσουσι· τότε δὲ λυθῆναι τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦς,
καὶ τὸν ναὸν αὐθις καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομηῆσαι. ταῦτ' ἔλεγεν
Ἱερεμίας· ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τοὺς λόγους αὐτοῦ
ἐμυκτήριζον. ἀπὸντι δὲ τῷ προφήτῃ πρὸς Ἀναθῶθ τὴν πατρίδα P I 115
20 πρὸς τοὺς ἀρχοντας· οἱ ἀκισιάμενοι αὐτὸν ἐτήρουν εἰς κόλασιν.

Κατὰ δὲ τὸ ἔνατον ἔτος τῆς βασιλείας Σεδεκίου ἔπεισι τὸ
δεύτερον κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἔφ' ἔνα πρὸς
τῷ ἡμίσει ἔνιαυτὸν κραταιῶς τὴν πόλιν πολιορκεῖ. τῇ δὲ πολιορ-

2 ἔλεγε A.

5 τὴν alterum om A.

praedixisset, Hieremias captivum abductum iri Babylonem vaticinaretur. sed et illa inter se consentiebant: nam caecatus in Iudaea et captivus abductus Babylonem non vidit.

Hic Sedecias Babylonis per octo annos servata fide ad Aegyptios inclinavit. qua de causa Nabuchodonosor Hierosolyma obsedit, profligatis prius Aegyptiis qui Iudaeis suppetias veniebant. quos cum persequeretur, negabant pseudoprophetae hostes urbem porro obsesuros: Hieremias contra et redituros et capturos urbem et eversuros affirmabat, et templum incensuros et populi reliquias in captivitatem abducturos, ubi serviturus esset annos septuaginta, donec Persae et Medi Babyloniorum imperium destruxissent; ac tum demum captivos dimissum iri et templum atque urbem instauraturos. Hieremiam haec asseverantem rex et aulici proceres subsannabant. qui cum aliquando in patriam Anathotham iret, in via a principe quodam pro transfuga comprehensus ad magistratus adducitur: a quibus exeruciatum ad supplicium asservabatur.

Anno regni Sedeciae nono secundum aggreditur Hierosolyma Babylonis; cumque urbem mensis octodecim obsidione pressisset, ad hostilem

καὶ καὶ λιμὸς συνηρέχθη καὶ ἐπὶ τούτοις λοιμὸς. Ἰερემίας δὲ καὶ καθιερῶμενος δέξασθαι τὸν Βαβυλωνίον παρεκάλεε τὸ πλῆθος· πωθήσεσθαι γὰρ οὕτως· εἰ δ' οὐκ ἔσθ' ἔτι μένοντάς ἀπολείσθαι ἢ λιμῶ ἢ μαχαίρᾳ· “εἰ δὲ τις προσχωρήσει τοῖς πολεμίοις, τὸν θάνατον” ἔλεγε “διαφρέξεται.” οὐδὲν μὲντοι πιστὸς ὁ προφήτης λελόγιστο, 5

B οἱ δ' ἡγεμόνες καὶ προσηρέθιζον κατ' ἐκείνου τὸν βασιλέα. ὁ δὲ διὰ τὸν καιρὸν αὐτοὺς θεραπεύων, ἐπέδωκεν αὐτοῖς χρήσασθαι τῷ προφήτῃ ὡς βούλονται. καὶ ἐκείνοι αὐτὸν εἰς λάκκον βορβορώδη ἐπέβαλον. Σεδεκίας δὲ τοῦτο μαθὼν ἀνελευσθῆναι αὐτὸν ἐκέλευεν ἐκλευσε, καὶ λάθρα καλέσας ἤρετο τί φησι πρὸς τὰ παρόντα 10

δεῖνά. ὁ δὲ παραδοῦναι τὴν πόλιν συνεβούλευε τῷ Βαβυλωνίῳ. Σεδεκίας δὲ δεδιέναι ἔλεγε μὴ ἀκαιρεθῆ. ὁ δὲ προφήτης οὐδενὸς αὐτὸν οὕτω ποιοῦντα πειραθήσεσθαι δυσχεροῦς ἰσχυρίζετο. τὸν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσεν, ὁ δὲ γε Βαβυλωνίος ἐπολιόρκει τὴν πόλιν μετὰ σφόδρας ἐπιθέσεως, καὶ εἴλε ταύτην τῷ ἐνδεκάτῳ 15

C ἐνιαυτῷ τῆς ἀρχῆς Σεδεκίου. Σεδεκίας δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν προσηκόντων καὶ τῶν φίλων ἔφυγεν ἐκ τῆς πόλεως. οἱ δὲ πολέμιοι κατεδίωξαν αὐτὸν καὶ κατέλιβον μονωθέντα· οἱ γὰρ ἡγεμόνες καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ διεσπάρησαν. ζωγρησάντες οὖν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἤγαγον εἰς 20

τὸν Βαβυλωνίον. ὁ δὲ ἠνείδισεν αὐτὸν εἰς ἀγάριστιαν καὶ ἀπιστιαν, ἐκλευσέ τε τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τοὺς φίλους κτενωθῆναι ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ· εἶτα καὶ τὰ ὄμματα πηρώσας αὐτοῦ δέσμιον εἰς Βαβυλῶνα ἀπήγαγεν. καὶ τότε συνῆκε καὶ ἄμφω τοὺς προφήτας ἀληθῶς προειπεῖν. οὗτος τέλος ἐγένετο τῶν ἐκ τοῦ 25

1 καὶ prius om A.

2 καὶ om A.

3 οὕτως A, οὕτως PW.

17 ἔφυγεν A.

22 καίθρας] υἱοῦς A.

25 ἀληθῆ A.

metum fames et pestis accessit. tum Hieremias in carcere multitudine adhortatur ut Babylonium recipiant: sic fore incolumes, alioqui vel fame vel gladio perituros; qui autem ad hostes transisset, mortem vitatarum. caeterum prophetae fidem habebat nemo: duces etiam regem contra eum instigabant. qui tempore serviens eum illis tradit ut suo arbitratu tractent: quem illi in lacum coenosum coniecerunt. unde Sedecias extractum et clam accessit interrogat quid de urgentibus malis sentiret. propheta urbem Babylonio dedendam censet, regemque metum exitii causantem confirmat, si obtemperasset, nihil ei grave eventarum: itaque dimittitur. at Babylonius magna vi urbem adortus undecimo regni Sedeciae anno capit. Sedecias ex urbe fugiens ab hostibus cum liberis et uxoribus capitur, a suis ducebatur et amicis, aliis alio dilapsis, destitutus. Babylonius ad se perducto ingratus animum et perfidiam exprobrat, liberos atque amicos in eius conspectu iugulari iubet, ipsum effossis oculis vinctum Babylonem abducit. tum demum sensit utrumque prophetam fuisse veracem. hic postremus fuit

σπέριματος τοῦ Δαβιδ βασιλευκότων. εἴκοσι δὲ καὶ εἰς ἐτόγγυ-
νον ἄπαντες, ἐτῶν διελθόντων ἕξτου τῆς βασιλείας ἐπέβη Σαοὺλ D
πεντακοσίων δέκα καὶ τεσσαύρων, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δεκαεξί.

Πεμφθῆς δὲ Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος τοῦ Βαβυλωνίου
5 τόν τε τὰν καὶ τὰ βασιλεία ἐνέπρησε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε
καὶ τὰ τοῦ ναοῦ πάντα ἐσύλησεν. ἐμπέπρηστο δὲ ὁ ναὸς μετὰ
τετρακόσια ἔτη καὶ ἐβδομήκοντα μῆνῶν τε ἕξ καὶ ἡμέρας δέκα
ἀφ' οὗ ἐδομήθη καιροῦ, ἐκ δὲ τῆς ἕξ Αἰγύπτου τῶν Ἑβραίων
μεταναστεύσεως μετὰ ἐξήκοντα δύο ἔτη καὶ χιλία καὶ μῆνας ἕξ
10 καὶ ἡμέρας δέκα, ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλισμοῦ μετὰ χίλους ἐννακο-
σίους πενήκοντα ἐπτα ἐνιαυτοὺς καὶ μῆνας ἕξ καὶ ἡμέρας δέκα. W I 82
ἐκ δὲ τῆς παραγωγῆς τοῦ πρώτου ἀνθρώπου μέχρι τότε τρισχίλια P I 116
πεντακόσια δέκα καὶ τρία ἔτη παρήλθοσαν, μῆνης ἕξ καὶ ἡμέραι δέκα.

LIBER TERTIUS.

1. Ναβουζαρδάν δὲ κατασκήψας τὴν Ἱερουσαλήμ, τόν τε
15 λαὸν καὶ τὸν ἀρχιερέα Σαβαῖον καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερά εἰς Βαβυ-
λῶνα ἐκόμισε. Ναβουχοδονόσορ δὲ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ τοῖς ἐαν-

4 ναβουζαρδάν A hic et infra. ἀρχιμάγειρος] ἀρχιστράτηγος
legendum censet Wolfius: sed ἀρχιμάγειρος LXX, unde Syncellus
Cedrenus alii. 12 ἀνθρώπου] ἐνιαυτοῦ codex Colbertens.
μέχρι A, μέχρις PW. 15 Σαβαῖον] Σαβαῖον LXX, Σαβαῖον
Iosephus; qui Sareae interfecti filium Iosadocum Babylonem dedu-
ctum narrant. 16 δὲ PW, om P.

ΦΟΝΤΕΣ. Cap. 1. Iosephi Ant. 10 8 et 9. Regum 4 25. Proph.
Hierem. 40 sq. de Hieremia lapidato deque ossibus eius Alexan-
driam translatis eadem leguntur in Chronico Paschali I p. 296 ed.
Bonn. et in vitis Prophetarum ibid. II p. 270; partim etiam in
Epirhanii Op. II p. 239 ed. Petav.

familiae Davidicae regum, qui numero viginti unus fuerant universi: cla-
psis, ex quo Saul regnum interat, annis quingentis et quattuordecim, men-
sibus sex, diebus sexdecim.

Nabuzardan Nabuchodonosoris magister coquorum iussu regis et
templum et regiam incendit et urbem evertit, omni ornatu templi spoliato.
crematum est templum anno quadringentesimo septuagesimo, mense sexto,
die decimo, postquam conditum fuerat: post Israelitarum migrationem ex
Aegypto annis mille sexaginta duobus, mensibus sex, diebus decem: a dilu-
vio annis mille nongentis, mensibus sex, diebus decem, a primo homine
condito in eum usque diem annis ter mille quingentis tredecim, mensibus
sex et diebus decem.

1. Nabuzardan Hierosolymis eversis et populum et pontificem Sa-
bacum et sacra vasa Babylonem transfert. ea Nabuchodonosor suis diis

τοῦ θεοῦ ἀνατέθεικε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους εἰς τὴν οἰκίαν χώραν κατέκτισε. τοὺς δ' αὐτομολήσαντας ἐν τῇ πολιορκίᾳ πρὸς τοὺς Β Βαβυλωνίους ἐν Ἰουδαία καταλιπὼν ὁ Ναβουζαρδάν, καὶ τοὺς πέντητας, ἡγεμόνα τούτοις ἐπέστησε Γοδολίαν, ἄνδρα τῶν εὖ γεγονότων ἐπιεικῆ τε καὶ δίκαιον, καὶ τὴν χώραν ἐργάζεσθαι αὐτοῖς 5 ἐνετέλλετο, καὶ δασμοφορεῖν τῷ Ναβουχοδονόσορ ἐπέταξε. τῷ δὲ προφήτῃ Ἱερεμῖα εἰς Βαβυλῶνα ἀπελθεῖν προειρέπετο· ὁ δὲ ἐν τοῖς ἑρεσιλοῖς τῆς πατρίδος ἤθελε διατρίβειν. καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐκεῖ, τῷ Γοδολίᾳ ἐπιτάξας πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ἀπέλυσε δὲ αὐτῷ καὶ τὸν φοιτητὴν Βαροὺχ, τῇ πατρὶφι γλώττη 10 διαφερόντως πεπαιδευμένον. ὅσοι δ' ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν πολιορκίαν ἀπέδρασαν ἦκον πρὸς Γοδολίαν. ὁ δὲ γεωργεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς συνεβούλευε καὶ κατοικεῖν ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν C καὶ ἀνοικοδομεῖν τὰ ἑρείπια. γινόντες δὲ τὸν Γοδολίαν ἄνδρα χρηστόν, ὑπερηγάπησαν αὐτόν. 15

Ἐπανῆλθε δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τις καλούμενος Ἰσμαήλ, ἐκ τοῦ βασιλείου γένους ὑπάρχων, ὃς πρὸς τοὺς Ἀμμανίτας ἀπέδρα κατὰ τὸν τῆς πολιορκίας καιρὸν. τοῦτον προσελθόντα τῷ Γοδολίᾳ τινὲς ἐπιβουλεύειν αὐτῷ ἔλεγον· εἰ δ' ἐπιτρέψει αὐτοῖς κτείνειν τὸν ἄνδρα, διαφεύξεται τὴν ἐπιβουλήν. ὁ δ' ἥπισται, ἣ 20 καὶ βέλτιον ἔλεγεν ἡγεῖσθαι αὐτὸς ἀποθανεῖν ἢ ἄνθρωπον κτείνειν πιστεύσαντα αὐτῷ ἑαυτόν. μετὰ καιρὸν δὲ σὺν ἑτέροις ὁ Ἰσμαήλ οὗτος πρὸς Γοδολίαν ἔλθων καὶ ξενισθεὶς ἀπέκτεινε τὸν τε Γοδο-

9 πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι A, ποιεῖσθαι αὐτοῦ πᾶσαν PW. 10 πα-
τριφι A.

dedicat, et captivis in sua regione sedes attribuit. qui in obsidione urbis ad Babylonios transfugerant pauperes, Nabuzardan in Iudaea relinquit, praeposito eis Godolia viro nobili, iusto et moderato; et agros colere iubet ac Nabuchodonosori tributa pendere. Hieremiam prophetam hortatus ut Babylonem iret, cum ille in ruinis Hierosolymorum degere mallet, ibi relinquit, Godoliae diligentissime commendatum, concesso etiam Barucho scriba in lingua patria praeclare erudito. quotquot igitur propter obsidionem transfugerant, cum ad Godoliam se contulissent, ab eo moniti sunt ut agros colerent et quas quique vellent urbes incoherent ruinasque instaurarent: quem ob probitatem eius mirifice dilexerant.

Cum autem inter caeteros Ismael quidam ex regio genere, qui tempore obsidionis ad Ammanitas confugerat, accessisset, quidam hominis occidendi potestatem a Godolia petierunt, quod eius vitae ab illo insidiae struerentur. verum Godolias fidem illis non habuit, atque etiam praestare dixit semetipsum perire quam occidere hominem qui ipsius fidei se commisisset. aliquanto post ille Ismael cum aliis a Godolia hospitio exce-

λίαν και τοὺς συμποσιάζοντας. εἶτα τυκτὸς ἐπιθέμενος τοῖς κα-
 ταλειφθεῖσιν ἐν τῇ πόλει Βαβυλωνίοις, αὐτοὺς τε ἀνείλε και πάν- D
 τας τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους. τῇ ἐπαύριον δὲ ὑδοήμοντα ἀνδρῶν ἐκ
 τῆς χώρας σὺν δώροισι πρὸς Γοδολίαν ἐλθόντων, και τούτους ἀνεύ-
 5 βλεν ὁ Ἰσμαήλ, ἀνευ ὀλίγων τινῶν οἱ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς
 ἐπιπλά τε και ἐσθῆτας και σίτον ὑπέσχοτο δεῖξεν αὐτῶ. λαβίων
 δὲ και αἰχμαλωσίαν πολλὴν ἀπῆει πρὸς Ἀμμωνίτας. ταῦτα δὲ
 μαθόντες ἡγεμόνες τῶν Ἰουδαίων τινές, και τοὺς σὺν αὐτοῖς πα-
 ραθήξαντες, κατεδίωξαν αὐτόν· και τὴν μὲν αἰχμαλωσίαν ἐπανε-
 10 σάσαντο, Ἰσμαήλ δὲ σὺν ἀνδράσιν ὀκτὼ διαπέφηνεν.

Οἱ δὲ περισωθέντες τοὺς Βαβυλωνίους δεδοκότες ἀπιέναι
 πρὸς Αἴγυπτον ἐβουλεύοντο. και τοῦ Ἰερεμίου μένειν αὐτοῖς P I 117
 συμβουλεύοντος (μένουσι γὰρ τὸ θεῖον αὐτοῖς προμηθεύσασθαι
 μή τι πείσεσθαι κακόν, ἀπιούσι δὲ μὴ συντίσεσθαι αὐτοῖς) οὐκ
 15 ἐπίστευον, ἀλλ' ἀπειθήσαντες ἀπῆραν εἰς Αἴγυπτον, ἄγοντες και
 τὸν Ἰερεμίαν και τὸν Βαρούχ. ἀπελθόντι δ' ἐκεῖ τῷ προφήτῃ
 δηλοῖ τὸ θεῖον τὰ μέλλοντα. ὁ δὲ προὔλεγε τοῖς ὁμοφύλοισι ὡς
 ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους στρατεύσει ὁ Βαβυλώνιος και τῆς Αἰγύπτου
 κρατήσει, και ὡς τοὺς μὲν αὐτῶν κτενεῖ τοὺς δὲ δορυαλώτους
 20 ἀπάξει. δι' ἧ και καταλευσθεῖς ὑπὸ τῶν συμφυλετῶν τέθνηκεν.
 Ἡ δὲ προείρηκε γέγονε· πέμπτον γὰρ ἔτος μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσο-
 λύμων ἡνύετο πόρθησιν, και Ναβουχοδονόσορ κατὰ τῆς Κολης
 Συρίας ἐξώρμησε, και κατασχὼν αὐτὴν Ἀμμωνίταις ἐπῆλθε και B

3 δὲ] και Α.

13 τὸ θεῖον om Α.

αὐτοὺς Α.

ptus tum ipsum tum caeteros convivas occidit. deinde Babylonios in urbe
 relictos noctu aggressus una cum omnibus Iudaeis qui ibi erant perimit. pe-
 stridie viros octoginta Godoliae dona oblaturus, paucis exceptis qui in agris
 occultatam suppellectilem vestes et frumentum se ei ostensuros pollicebantur,
 trucidat; iisque rebus et multis captivis acceptis reditum ad Ammanitas pe-
 rat. his duces quidam Iudaeorum cognitis, cohortati suos et Ismaelem per-
 secuti, captivos recipiunt, illo cum octo viris elapso.

Qui eladi illi superfuerant, Babylonios metuentes, de petenda
 Aegypto deliberabant. cum autem Hieremias eis manendi auctor esset
 (deum enim provisurum ne quid mali paterentur; sin abissent, deserturum
 eos), fidem prophetae non habuerunt, sed spretis eius monitis in Aegyptum
 et ipsum et Baruchum secum abduxerunt. quo propheta cum pervenisset,
 quid futurum esset divinitus edoctus popularibus praedicat, Babylonium
 Aegyptios invasurum Aegyptique potiturum, atque alios occisurum alios in
 captivitatem abducturum: eaque de causa a popularibus suis lapidibus obru-
 tus occidit. sed quae praedixerat facta sunt: nam quinto post vastatio-
 nem Hieroselymorum anno Nabuchodonosor Coele Syria occupata, Moabitibus

Μωαβίταις, κάκειθεν ἐπ' Αἴγυπτον ἐξεστράτευσεν, καὶ ὑποτάξας αὐτὴν κτείνει τὸν βασιλεύοντα, ἕτερον δ' ἔγκαθίστησι, τοὺς δ' W I 83 ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς Βαβυλῶνα μετήνεγκεν. Ἰερემίου δ' ἐν Αἰγύπτῳ ταφέντος, λέγεται ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, κυριεύσας τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῶν ἄλλων, ἐξυμνούστων τὸν προφήτην τῶν Αἰ-5 γυπτίων, μετενεγκεῖν τὰ ὀστέα ἐκείνου εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν πόλιν τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

Ὁ μὲν οὖν προφήτης προεῖπεν, ὡς εἴρηται μοι, τὰ συμβη-
σόμενα· τὸ δὲ τῶν Ἑβραίων γένος τοιοῦτον εὖρατο τέλος, πέραν C Εὐφράτου μετενεχθέν. αἱ μὲν γὰρ δέκα φυλαὶ Ὠσηε βασιλεύον-10 τος εἰς Σαμάρειαν παρὰ τῶν Ἀσσυρίων ἡχμαλωτίσθησαν, αἱ δὲ δύο φυλαὶ μετὰ ταῦτα παρὰ Ναβουχοδονόσορ ἐλήφθησαν δορυ-άλωτοι, καὶ ὅσοι μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἄλωσιν ἐπελείφθη-
σαν. καὶ ὁ μὲν Σαλμανασάρ τὸ τῶν Χουθαιῶν ἔθνος ἐκ Περ-
σίδος μετώπισεν εἰς Σαμάρειαν, ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ ἔρημον 15 ἀφήκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἔμεινεν οὕτως ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ἑβδομή-
κοντα. ὁ μεταξὺ δὲ τῆς τῶν δέκα φυλῶν αἰχμαλωσίας ἐκ Σα-
μαρείας καὶ τῆς τῶν δύο ἐξ Ἱερουσαλήμ χρόνος ἑκατὸν τριάκοντα
ἔτη καὶ μῆνες ἕξ πρὸς ἡμέραις δέκα ἐγένοντο.

2. Τοὺς δὲ εὐγενεστέρους τῶν αἰχμαλώτων παῖδας καὶ τῷ 20 D βασιλεῖ Σεδεκίᾳ προσήκοντας καὶ τῶν ἄλλων ἀχμαιοτέρους καὶ ὠραιοτέρους ἔκτομίαις ποιήσας ὁ Βαβυλώνιος, καὶ παιδαγωγοῖς

14 σαλαμανασάρ Α.

Fontes. Cap. 2. Iosephi Ant. 10 10. Daniel 2 cum Com-
mentario Theodoretī p. 1089 1090 ed. Schulzii. pauca sunt ipsius Z.

et Ammanitis subactis, Aegyptoque in potestatem redacta et rege obtruncato, alium provinciae praeposit: Iudaeos qui illic erant Babylonem traducit. ferunt Alexandrum regem Aegypto subacta, cum Hieremias ab Aegyptiis divinis laudibus celebraretur, ossa eius in urbem a se conditam Alexandriam transtulisse.

Propheta igitur, ut iam exposui, sic res futuras praedixit: gens autem Hebraeorum talem sortita est exitum, ultra Euphratem abducta. nam decem tribus Osea Samariae regnante ab Assyriis, post duae tribus cum iis qui captivitati Hierosolymorum superfuerant a Nabuchodonosore captae fuerunt. at Salmanasar Chuthaeorum gentem Persicam Samariam transtulit: Nabuchodonosor vero Iudaeam vastam iacere passus est; itaque mansit per annos septuaginta. inter captivitatem tribuum Samariae decem et Hierosolymorum duarum intercesserunt anni centum triginta, menses septem et dies decem.

2. Captivorum puerorum nobilissimum quemque et regi Sedeciae cognatum et e caeteris robustissimos et formosissimos Babylonius castratos

παραδούς, τὰ τε τῶν Χαλδαίων ἐδίδασκε γράμματα καὶ τὰ ἐπι-
 χώρια, ἐκ τῆς ἰδίας τραπέζης ἀποτάξας σφίσι τὴν δίαιταν. τέσ-
 σαιρες δὲ τῶν παιδῶν ἦσαν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γεγονότες γένους,
 καλοὶ τὰς ὕψεις καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις· ὧν τὸν μὲν Δανιὴλ κα-
 5 λούμενον Βαλτάσαρ ὁ Βαβυλώνιος μετωνόμασε, τὸν δὲ Ἀνανίαν
 ἄνομασμένον Σεδράχ, Μισαὴλ δὲ τὸν ἕτερον κεκλημένον Μισάκ,
 καὶ τὸν λοιπὸν Ἀζαριαν Ἀβδεναγῶ· οὓς καὶ τῶν ἄλλων ἦγεν ἐντι-
 μοτέρους, δι' εὐφυίαν ἐπὶ σοφίᾳ προκόπτοντας. οὗτοι τοίνυν οἱ
 νεανίαι τοῦ προεστῶτος αὐτῶν εὐνοῦχου ἐδέοντο μὴ τοῖς ἐκ τῆς P I 118
 10 βασιλικῆς τραπέζης χορηγουμένοις αὐτοῖς διαιτῶν σφᾶς, ἀλλ'
 ὀσπρίοις καὶ φοινίξι καὶ τοιούτοις ἄλλοις. ὁ δὲ δεδιέναι ἔλεγε
 μὴ τοιούτοις τρεφόμενοι λεπυνθῶσι τὰ σώματα, καὶ παρὰ τοῦ
 βασιλέως διὰ τοῦτο αὐτοὺς κακωθῆ. οἱ δὲ ἐφ' ἡμέρας δέκα οὕτω
 διαιτῆσαι αὐτοὺς παρεκάλουν, καὶ εἰ μὲν μὴ μεταβάλοιτο ἢ τῶν
 15 σωματίων ἕξις αὐτοῖς, οὕτω διαιτῶν αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, εἰ δ'
 ἴδοι τὰ σώματα αὐτῶν ἰσχυραίνόμενα, τῆς προτέρας ἔχεσθαι δια-
 τήσεως. πείθεται τούτοις ὁ τῶν παιδῶν προεστηκώς, καὶ οὕτω
 ποιήσας ὡς οὐδὲν αὐτοὺς ἐκ τῶν τοιούτων τροφῶν παθόντας εἶδε,
 μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τῶν ἄλλων θαλερωτέρους γεγονότας, ἀψύχους B
 20 αὐτοῖς προσῆγε τροφάς. οἱ δὲ λεπυνθέντος αὐτοῖς τοῦ νόσος,
 πᾶσαν κατῴρωθωσαν παιδείαν Χαλδαϊκὴν καὶ Ἀσσύριον. ὁ δὲ γε
 Δανιὴλ καὶ περὶ κρίσεις ὀνείρων κατέτεινε τὴν σπουδὴν.

Εἶτα ἐνύπνιον ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐξαισίον θρασάμενος, καὶ
 τὴν κρίσιν τούτου κατὰ τοὺς ὕπνους μαθῶν, τοῦ τε ὀνείρου καὶ
 25 τῆς κρίσεως αὐτοῦ ἐπελάθετο. ἔωθεν οὖν μεταπεμπόμενος τοὺς

12 λεπυνθῶσι A, λεπτωθῶσι PW.

14 μεταβάλοιτο A, μετα-
 βάλλοιτο PW.

paedagogis tradidit, litteris et institutis Chaldaeorum erudiendos, victu de
 sua mensa illis constituto. fuerunt autem quattuor pueri regii generis et
 forma et ingenii praestantes, quorum Danieli Baltasar, Ananiae Sedra-
 chi, Misaeli Misaci, Azariae Abdenagi nomen fecit Babylonius, quibusque
 prae caeteris honorem habuit ob indolem disciplinarum capacem. hi igitur
 adolescentes eunuchum cui parebant rogarunt ne sibi regiae mensae feru-
 cula praebentur, sed legumina, dactyli et alia id genus. ille cum se ve-
 reri diceret ne illo cibo extenuatis eorum corporibus ipse a regem male tracte-
 tur, tamen pueris petentibus ut decem diebus ita pascerentur et, si corpora
 sua non mutarentur, ita pergeret, sin extenuari videret, pristinum victum
 praeberet, obtemperat. cumque non modo nihil eis decedere, sed vegetio-
 res etiam caeteris reddi videret, cibos inanimos eis praebet. ita subtilio-
 ribus redditis ingenii, in omni doctrina Chaldaica et Assyriaca egregie
 profecerunt. Daniel etiam somniis coniciendis animum intendit.

Cum autem Nabuchodonosor mirabile somnium vidisset cum eiusdem
 enarratione, utriusque oblitus mane Chaldaeos vates et magos arcessit,

Χαλδαίους καὶ τοὺς μάντις καὶ μάγους, ἀπῆται τούτους τὸ ὄναρ τε εἰπεῖν αὐτῷ καὶ τὴν τούτου δήλωσιν. οἱ δὲ αὐτὸν ἤθελον πρότερον εἰπεῖν τὸ ἐνύπνιον, καὶ οὕτως αἰτεῖν ἔξ ἐκεῖνων τὸ σημαίνοντα. ὠργίσθη ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ θάνατον ἀπάντων κατεψηφίστατο μὴ δύνασθαι λεγόντων εὐρηκέναι τὸν ὄνειρον. 5

C τούτοις ὡς σοφοὶ καὶ Δανιὴλ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες καὶ συνεκλήθησαν καὶ συγκατεκρίθησαν. πρόσβησι τοίνυν ὁ Δανιὴλ τῷ τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκιον ἐξάρχοντι, καὶ ἤξλωσεν ἐπὶ μίαν νύκτα τὴν ἀναίρεσιν τῶν κατακρίτων ὑπερτεθῆναι. "ἴσως γάρ" ἔφη "δὲ αὐτῆς δεηθῆσόμεθα τοῦ θεοῦ καὶ γνωσόμεθα τὸ ἐνύπνιον." ἐνέ- 10

W I 84 δωκεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν αἴτησιν. καὶ συμπαραλαβὼν ὁ Δανιὴλ καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοῦ συγγενεῖς παῖδας, ἰκέτευσε διὰ τῆς νυκτὸς τὸν θεόν. δηλοῦται οὖν αὐτῷ θεόθεν καὶ τὸ ἐνύπνιον καὶ τὰ δι' αὐτοῦ σημαίνοντα. καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπῆει πρὸς τὸν βασιλέα καὶ οἱ παρὰ τοῦ θεοῦ ἔφη γνωρισθῆναι αὐτῷ καὶ τὸ ὄναρ 15

D καὶ τὴν αὐτοῦ δήλωσιν, ἐλέησαντος τοὺς ἀδικῶς διὰ τοῦτο ἀποθανεῖν κινδυνεύοντας, "οὐδὲν δ' ἦν καὶ σὲ τὸν κτεῖναι θέλοντα ἀναιτίως τοσοῦτους ἔξ ὧν ἀπῆταις ἀδύνατα, ἃ μόνῃ τῇ θεῖα φύσει γνωστά. ἃ δ' ἐθεάσω τοιαῦτα εἶσιν. ἐδόκεις ὄραν ἀνδριάντα μέγαν ἐστῶτα, οὗ χρυσῆ μὲν ἡ κεφαλὴ, οἱ δὲ ὤμοι καὶ οἱ βραχί- 20 νες ἀργυροὶ, ἡ δὲ γαστήρ μετὰ τῶν μηρῶν ἐκ χαλκοῦ, αἱ κνήμαι δὲ καὶ οἱ πόδες ἦσαν μέρος μὲν τι σιδήρειοι, μέρος δὲ τι ὀστράκινοι. εἶτα λίθος ἔξ ὄρους ἀπορραγείς τῷ ἀνδριάντι ἔδοξεν ἐμπεσεῖν καὶ συντρεῖσαι αὐτόν, καὶ λεπτῦναι τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀρ-

2 αὐτῶ om A.
σοῦτους A.

9 κατακρίτων A.
20 μέγαν ἐστῶτα om A.

17 κτεῖναι post το-

somnium et eius explicationem ab eis flagitat. verum illis petentibus ut somnium prius enarraret ac tum demum diudicationem postulare, rex iratus quod somnium se reperire posse negassent, omnes capitis condemnat. inter hos et Daniel et tres pueri, ut homines eruditi, et vocati et una condemnati fuerunt. Daniel igitur regionum satellitum praefectum orat ut caedem damnatorum unam noctem differret: "fortassis enim" inquit "precati deum somnium cognoscemus." mora impetrata, tribus cognatis adhibitis, pernox precatus deum, et somnium et eius significationem cognoscit, mane regem accedit, somnium et eius significationem a deo sibi revelatam esse indicat, miserto eorum qui propterea insontes in capitis periculo essent; "nec minus tui ipsius" inquit, "qui tot occisurus eras sine culpa, a quibus ea postulasti quae sciri ab eis non poterant ac soli naturae divinae sunt cognita. ea vero quae vidisti huiusmodi sunt. visus es videre statuam magnam hominis stantem, cuius caput esset aureum, humeri et brachia argentea, venter cum femoribus aereus, crura et pedes partim ferrei partim testacei. deinde lapis ex monte abruptus visus illi dii statuam, eam-

γυρον και τον χαλκον και τον σιδηρον και τον δοτρακον ες τοσοϋ-
τον, ως υπ' άνεμον εκλικμηθηται αυτα. ο δε λιθος εδοκει αυ-
ξησαι και εις τοσοϋτον μεγεθος προελθειν ως πϋσαν υπ' αυτου
πεπληρωσθαι την γην. οϋτος μεν οϋν σοι ο θνειρος· α δε δη- P I 119
5 λουται σοι δι' αυτου, φροντιζοντι περι της βασιλειας και τις αρ-
ξει μετα σε, ταυτα εισιν. η μεν χρυση κεφαλη συ τε ει και οι
λοιποι βασιλεις των Βαβυλωνων, το πολυολβον δ' ο χρυσος της
αρχης σου παραδηλοι· αι δε δυο χειρες και οι ωμοι διττας εικο-
νιζουσι βασιλειας, υπ' ων η υμων ηγεμονια καταλυθησεται· η
10 χαλκη δε γαστηρ και οι τοιοϋτοι μηροι βασιλεια δηλουσι χαλκον
ενδεικνυμενον, δε τους υμας καταλυσοντας καθαιρησει· την δ'
εκεινου βασιλειαν αυθις ετερα καταπαυσει δυνατωτερα· του τε
γαρ χρυσοϋ και του αργυρου και του χαλκοϋ ο σιδηρος δυνατω-
τερος.² ο μεν γαρ χρυσος, και μαλλον ο καθαρωτατος, του
15 αργυρου ζοτι μαλακωτερος· ο δ' αργυρος του μεν χρυσοϋ στε-
γανωτερος, του δε χαλκοϋ τυγχάνει χαννωτερος· ο δε σιδηρος B
αυθις και του χαλκοϋ στερεωτερος. κεφαλη μεν οϋν η των Ασ-
συριων βασιλεια απεικασται, ως προγενεστερα των αλλων και τω
χρονω προαγουσα. δευτεραν δε την των Μηδων και των Περ-
20 σωων εκάλεσεν, αι την των Ασσυριων αρχην καθηρηκασιν. ο γαρ
Κυρος, ωσπερ ιστορηθησεται, Περσης μεν ην πατροθεν, τοις
δε Μηδοις προσηκεν εκ της μητρος· δε αμφω τα εθνη συμπαρα-
λαβων και πολεμησας τοις Ασσυριοις την αυτων βασιλειαν κατε-
λυσε. τη δυαδι δε των χειρων η των εθνων τοϋτων αμφοιν δυαξ

2 post εκλικμηθηται A et Colbertens add και σπασμασθηται. 14 και
om A. 17 αυθις om A.

que conterere, atque aurum argentum aes ferrum et testam ita comminuerē,
ut a vento dissiparentur; lapis vero in tantam molem excrescere, ut omnem
terram impleret. et hoc somnium vidisti, cum de regno et successore im-
perii sollicitē cogitares: quae vero eo significantur, haec sunt. aureum
caput tu es et caeteri reges Babyloniorum: nam aurum imperii tui felicitate
innuit. duae vero manus et humeri duo regna repraesentant a quibus
vester principatus destruetur. venter et femora aerea regem significant
aere indutum, qui eos opprimit a quibus vos opprimendi estis. illius porro
regnum ab alio potentiore destruetur: nam et auro et argento et aere fer-
rum est durius.² aurum enim, purum putum praesertim, est argento mol-
lius; argentum, ut auro densius, ita aere laxius; ferrum porro aere etiam
solidius est. capiti igitur regnum Assyriorum est comparatum, ut anti-
quius et vetustius caeteris. altero Medorum et Persarum regnum intelli-
gitur, qui Assyriorum regnum everterunt. nam Cyrus, ut post narrabitur,
Persa patre, matre Medica natus, utriusque gentis armis Assyrios devicit,
eorumque regnum evertit: duabus autem manibus duae gentes significantur.

εικονίζεται. τρίτην δὲ βασιλείαν τὴν τῶν Μακεδόνων καλεῖ τῷ χαλκῷ δὲ ταύτην ἀπέκασεν ὡς δυνατωτέραν, οἷα καὶ τὴν Περσικὴν ἀρχὴν καταλύσασαν. καὶ διὰ μὲν τῆς κοιλίας ἡ Ἀλεξάνδρου μοναρχία ὑποτυποῦται, διὰ δὲ τῶν μηρῶν ἡ μετὰ θάνατον ἐκείνου τῆς βασιλείας διαίρεσις καὶ ὁ αὐτῆς μερισμός. τετάρτην δὲ βασιλείαν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐκάλεσεν, ἥ τὸν σιδήρον ἀπένευμε διὰ τὸ στερέμιον. ταῖς δὲ κνήμαις αὐτὴν εἰκόνησεν διὰ τὸ μετὰ χρόνον· τῶν γὰρ ἄλλων μεγάλων βασιλείων μεταγενεστέρα ἡ τῶν Ῥωμαίων, καὶ αἱ κνήμαι δὲ καὶ οἱ πόδες τελευταῖα μέρη τοῦ σώματος. τὸ δὲ τῷ σιδήρῳ ἀνάμειχθαι τὸ ὄσπρακον αἰνίσσεται τὸ ἰσχυρὰν μὲν τὴν βασιλείαν εἶναι, ἔχειν δὲ παρ' ἑαυτῆ καὶ εὐθραυστόν τι καὶ ἀναλκι· τοιοῦτον γὰρ τὴν φύσιν τὸ ὄσπρακον, συγκείμενον ἐκ πηλοῦ.

D 3. Εἰ μὲν οὖν πρὸς τὴν προτέραν κατάστασιν τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀναγαγεῖν τις βουληθεῖη τὸ ὄραμα, ὅτε ἡ γερουσία καὶ οἱ δικτάτορες καὶ οἱ ἑπατοὶ καὶ οἱ δήμαρχοι καὶ ὁ δῆμος τῆς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀντιέχοντο διοικήσεως, εὐρήσει πολλαχοῦ τὸν δῆμον τῇ γερουσίᾳ διαφερόμενον καὶ στάσεις ἐγειρομένας, ἄλλα μὲν τῶν τῆς βουλῆς διαταττομένων, ἄλλα δὲ τῶν τοῦ πλήθους ἀντιεσθγόντων, ὡς ἐκ τούτου μάχεσθαι τε ἀλλήλοις καὶ σφίσι τὰ πράγματα διὰ τὴν διχόνοιαν ἔστιν ὃ ῥέπειν ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ ἀσθενέστερον. σιδήρῳ μὲν οὖν ἂν τις εἰκονίσῃ τὴν σύγκλητον

5 αὐτῆς AW, αὐτὸς P. 11 εἶναι τὴν βασιλείαν A. 12 γὰρ] μὲν A. 16 τῆς om A.

Fontes. Cap. 3. Quaedam sunt ipsius Z. inde a p. 214 v. 3 Daniel 2 cum Commentario Theodoretii p. 1092 1093. Isacphs Ant. 10 10 § 5.

tertium regnum est Macedonum, aeri comparatum utpote potentius, quod Persicum imperium destruxit; ac venter quidem Alexandrum refert, duo femora divisionem regni post eius obitum. quartum regnum est Romanorum, cui ferrum attribuit ob soliditatem, et tibias ratione temporis, quod caeteris magnis imperiis sit posterius, quemadmodum crura et pedes extremae sunt partes corporis. iam testa ferro admista significat regnum illud, etsi robustum sit, tamen fragile aliquid et imbecillum habere adiunctum, cuiusmodi est testa limo constans.

3. Quod si quis hanc visionem ad priorem rei publicae statum, quo penes senatum dictatores consules tribunos et plebem summa rerum fuit, referat, videbit plebem saepe motis seditionibus a patribus dissensisse, alia senatu, alia plebe decernente: unde cum inter sese pugnarent, res eorum ex discordia nonnunquam deteriores et imbecilliores extiterunt. ac senatus cum ferro conferri queat ob animi gravitatem, plebs magistratibus et

διὰ τὸ τῆς γνώμης στερέμνιον, ὁστράκῳ δ' ἂν εἰκασθῆι τὸ πλη-
θος, ἀναμειγμένον ὄν τοῖς ἐν τέλει καὶ τῇ βουλῇ, διὰ τε τὸ συρ-
φετώδες καὶ τὸ χαμαλλήλον (τοιούτον γὰρ ὁ πηλὸς ὄφεν τὸ ὄστρα-
κον γίνεται) καὶ διὰ τὸ εὐμετάβολον καὶ τὴν ἀσθένειαν τοῦ φρο-
5 γήματος. εἴωθεν γὰρ τὸ πλῆθος ἀστατεῖν ῥαδίως τε μετὰγεσθαι καὶ P I 120
μεταβουλεύεσθαι· ταῦτα δὲ τις εὐρήσει πλειστάκις τῇ Ῥωμαίων
πολιτείᾳ συμβεβηκότα, ἐπιὼν τὰ περὶ ταύτης ἀρχαῖα συγγράμματα.

Ἐὶ μὲν οὖν πρὸς τὴν προτέραν κατάστασιν τῆς Ῥωμαϊκῆς πο-
λιτείας ἀναφέροι τις τὴν διαφορὰν τῶν ὑλῶν καὶ τὴν μίξιν αὐτῶν,
10 ταῦτ' ἂν ἴσως λογισαίτο, εἰ δὲ πρὸς τὴν ὑστέραν, ὅτε πρὸς μοναρ-
χίαν ἐξ ἀριστοκρατίας μετήνεκτο Ῥωμαίοις τὰ πράγματα, καὶ
πρὸς τὴν εἰσέπειτα τῆς βασιλείας κατάστασιν, καὶ τότε πλείστην
ἂν καταλάβοι τῇ πολιτείᾳ προξενήσασαν βλάβην τὴν πρὸς ἀλλήλους
τῶν Ῥωμαίων διχόνοιαν. ὁ τε γὰρ Καῖσαρ τῆς μοναρχίας ὀρι-
15 γηθεὶς ἐμφυλίους πολέμους πρὸς τὸν Μάγνον Πομπηῖον καὶ πρὸς B
τοὺς ἄλλους οἱ τῆς ἐλευθερίας ἀντεποιοῦντο τῆς παλαιῆς συννεστή-
σατο, καὶ πρὸς τοὺς ἀνελόντας αὐθις αὐτὸν ὁμοίας μάχας ὁ Καῖσαρ
ὁ Αὔγουστος καὶ ὁ Ἀντώνιος συνεκρότησαν, εἴτ' αὐθις ἄμφω πρὸς
ἀλλήλους οὗτοι περὶ τῆς ἀυταρχίας διαφερόμενοι πολέμους βαρεῖς
20 κекιγήκασιν, ἀμφοτέρωθεν ἐν πάσαις ταῖς μάχαις φθειρομένων
ὁμογενῶν, κἀντεῦθεν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐλαττουμένης δυνάμεως. καὶ
οὐδ' ἐν τοῖς μετέπειτα τὰς στάσεις λωφησάσας ἴδοι τις ἂν.

Ἐὶ δὲ τις πρὸς τὰς ὑστέρον βασιλείας τὴν τοῦ σιδήρου καὶ
τοῦ ὁστράκου φύσιν παραβαλεῖ, εὐρήσει πῆ μὲν ἰσχυρὰν τὴν τῶν
25 Ῥωμαίων ἀρχήν, πῆ δὲ ἀσθενοῦσαν καὶ τὸ πλείστον τῆς παλαιᾶς

4 τὴν A, διὰ τὴν PW. 6 Ῥωμαϊκῆ A. 11 ἐξ ἀριστοκρατίας
om A. καὶ A, εἰ καὶ PW. 25 ἀσθενοῦσαν] ἀμειοῦσαν C.

senatui admista, testae, cum ob vilitatem et humilitatem, cuiusmodi limus est unde testa conficitur, tum ob levitatem et infirmitatem consilii. est enim multitudo levi sententia, et facile huc atque illuc impellitur: quae, si quis Romanorum veteres annales evolvat, ei genti saepissime accidisse reperiet.

Haec igitur diversae materiae missionem ad primum rei publicae statum referenti in mentem venire queant: sin posteriorem imperii rationem spectes, re publica ex aristocratia in monarchiam commutata et ab imperatoribus occupata, etiam tum e Romanorum dissensionibus multas ortas esse calamitates deprehendas. nam et Caesar cupiditate regni impulsus bellum civile cum Pompeio Magno et caeteris antiquae libertatis defensoribus gessit, et Caesar Augustus atque Antonius itidem bellum eius interfectori- bus intulerunt, qui deinde ambo inter sese, uter solus regnaret, certantes, gravia bella gesserunt, caesis utrinque civibus in praeliis, et Romanorum viribus imminutis. immo nec deinceps quievissent seditiones videas.

Iam si ferri et testae qualitatem cum posterioribus regnis confe- ras, Romanum imperium ibi quoque partim firmum invenies partim imbe-

καὶ καὶ λιμὸς συνηλέχθη καὶ ἐπὶ τούτοις λοιμός. Τερεμίας δὲ καὶ κατεργημένος δέξασθαι τὸν Βαβυλώνιον παρεκάλει τὸ πλῆθος· σωθήσεσθαι γὰρ οὕτως· εἰ δ' οὐ, μένοντας ἀπολεισθαι ἢ λιμῶ ἢ μαχαίρῃ· “εἰ δὲ τις προσχωρήσει τοῖς πολέμοις, τὸν θάνατον” ἔλεγε “διαφερόμεται.” οὐδενὶ μὲντοι πιστὸς ὁ προφήτης λελόγιστο, 5

B οἱ δ' ἡγεμόνες καὶ προσηρέθιζον κατ' ἐκείνου τὸν βασιλεῦ. ὁ δὲ διὰ τὸν καιρὸν αὐτοὺς θεραπεύων, ἐπέδωκεν αὐτοῖς χρῆσασθαι τῷ προφήτῃ ὡς βούλονται. κάκεινοι αὐτὸν εἰς λάκκον βορβορώδη ἐπέβαλον, Σεδεκίας δὲ τοῦτο μαθὼν ἀνελευσθῆναι αὐτὸν ἐκεῖθεν ἐκέλευσε, καὶ λάθρα καλέσας ἤρξατο τί φησι πρὸς τὰ παρόντα 10

δεινά. ὁ δὲ παραδοῦναι τὴν πόλιν συνεβούλευε τῷ Βαβυλωνίῳ. Σεδεκίας δὲ δεδιέναι ἔλεγε μὴ ἀκαιρεθῆ. ὁ δὲ προφήτης οὐδενὸς αὐτὸν οὔτοι ποιοῦντα πειραθήσεσθαι δυσχεροῦς ἰσχυρίζετο. τὸν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, ὁ δὲ γε Βαβυλώνιος ἐπολιόρκει τὴν πόλιν μετὰ σφόδρας ἐπιθέσεως, καὶ εἶλε ταύτην τῷ ἐνδεκάτῳ 15

C ἐνιαυτῷ τῆς ἀρχῆς Σεδεκίου. Σεδεκίας δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν προσηκόντων καὶ τῶν φίλων ἔφυγεν ἐκ τῆς πόλεως. οἱ δὲ πολέμοι κατεδίωξαν αὐτὸν καὶ κατέλαβον μονωθέντα· οἱ γὰρ ἡγεμόνες καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ διεσπάρησαν. ζωγρήσαντες οὖν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἤγαγον εἰς 20 τὸν Βαβυλώνιον. ὁ δὲ ὠνειδίσειν αὐτὸν εἰς ἀχαριστίαν καὶ ἀπιστίαν, ἐκέλευσέ τε τοὺς παιδας αὐτοῦ καὶ τὰς φίλους κτανθῆναι ἐν θφθαλμοῖς αὐτοῦ· εἶτα καὶ τὰ ὄμματα πηρώσας αὐτοῦ δέσμιον εἰς Βαβυλῶνα ἀπήγαγεν. καὶ τότε συνῆκε καὶ ἄμφω τοὺς προφήτας ἀληθῶς προειπεῖν. οὕτως τέλος ἐγένετο τῶν ἐκ τοῦ 25

1 καὶ prius om A.

2 καὶ om A.

3 οὕτως A, οὕτω PW.

17 ἔφυγεν A.

22 καίδασ] υἱὸς A.

25 ἀληθῆ A.

metum fames et pestis accessit. tum Hieremias in carcere multitudinem adhortatur ut Babylonium recipiant: sic fore incolumes, alioqui vel fame vel gladio perituros; qui autem ad hostes transisset, mortem vitaturum. caeterum prophetae fidem habebat nemo: duces etiam regem contra eum instigabant. qui temporari serviens eum illis tradit ad suo arbitratu tractent: quem illi in lacum coenosum coniecerunt. unde Sedecias extractum et clam arcessitum interrogat quid de urgentibus malis sentiret. propheta urbem Babylonio dedendam censet, regemque metum exitii causantem confirmat, si obtemperasset, nihil ei grave eventarum: itaque dimittitur. at Babylonius magna vi urbem adortus undecimo regni Sedeciae anno capit. Sedecias ex urbe fugiens ab hostibus cum liberis et uxoribus capitur, a suis ducibus et amicis, aliis alio dilapsis, destitutus. Babylonius ad se perducto ingratus animum et perfidiam exprobrat, liberos atque amicos in eius conspectu iugulari iubet, ipsam effossis oculis vinctam Babylonem abducit. tum demum sensit utrumque prophetam fuisse veracem. hic postremus fuit

σπέρματος τοῦ Δαβὶδ βασιλευκόντων. εἴκοσάδὲ καὶ εἰς ἐτόγγυ-
νον ἅπαντες, ἐτῶν διελθόντων ἑξήκτου τῆς βασιλείας ἐπέβη Σαουλ ὁ
πεντακοσίων δέκα καὶ τεσσαύρων, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δεκαεξί.

Πεμφθεῖς δὲ Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος τοῦ Βαβυλωνίου
5 τὸν τε ναὸν καὶ τὰ βασίλεια ἐνέπρησε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε
καὶ τὰ τοῦ ναοῦ πάντα ἐσύλησεν. ἐμπέπρηστο δὲ ὁ ναὸς μετὰ
τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα μῆνάς τε ἕξ καὶ ἡμέρας δέκα
ἀφ' οὗ ἰδομένηθη καιροῦ, ἐκ δὲ τῆς ἕξ Αἰγύπτου τῶν Ἑβραίων
μεταναστεύσεως μετὰ ἑξήκοντα δύο ἔτη καὶ χίλια καὶ μῆνας ἕξ
10 καὶ ἡμέρας δέκα, ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ μετὰ χίλους ἑννακο-
σίους πενήκοντα ἐπτα ἑνιαυτοὺς καὶ μῆνας ἕξ καὶ ἡμέρας δέκα · W I 82
ἐκ δὲ τῆς παραγωγῆς τοῦ πρώτου ἀνθρώπου μέχρι τότε τρισχίλια P I 116
πεντακόσια δέκα καὶ τρία ἔτη παρήλθοσαν, μῆνες ἕξ καὶ ἡμέραι δέκα.

LIBER TERTIUS.

1. Ναβουζαρδάν δὲ κατασκήψας τὴν Ἱερουσαλήμ, τὸν τε
15 λαὸν καὶ τὸν ἀρχιερεῖα Σαβαῖον καὶ τὰ σκευὴ τὰ ἱερά εἰς Βαβυ-
λώνα ἐκόμισε. Ναβουχοδονόσορ δὲ τὰ σκευὴ τοῦ θεοῦ τοῖς ἐαν-

4 ναβουζαρδάν A hic et infra. ἀρχιμάγειρος] ἀρχιστρατήγος
legendum censet Wolfius: sed ἀρχιμάγειρος LXX, unde Syncollus
Cedrenus alii. 12 ἀνθρώπων] ἐνιαυτοῦ codex Colbertens.
μέγιστο A, μέγιστο PW. 15 Σαβαῖον] Σαβαίων LXX, Σαβαίων
Iosephus; qui Sareae interfecti filium Iosadocum Babylonem dedu-
ctum narrant. 16 δὲ PW, om P.

FOUNT. Cap. 1. Iosephi Ant. 10 8 et 9. Regum 4 25. Proph.
Hierem. 40 sq. de Hieremia lapidato deque ossibus eius Alexan-
driam translatis eadem leguntur in Chronico Paschali I p. 293 ed.
Bonn. et in vitis Prophetarum ibid. II p. 270; partim etiam in
Epirhanii Op. II p. 239 ed. Petav.

familiae Davidicae regum, qui numero viginti unus fuerant universi: elap-
sis, ex quo Saul regnum inierat, annis quingentis et quattuordecim, men-
sibus sex, diebus sexdecim.

Nabuzardan Nabuchodonosoris magister coquorum iussu regis et
templum et regiam incendit et urbem evertit, omni ornatu templi spoliato.
crematum est templum anno quadringentesimo septuagesimo, mense sexto,
die decimo, postquam conditum fuerat: post Israelitarum migrationem ex
Aegypto annis mille sexaginta duobus, mensibus sex, diebus decem: a dilu-
vio annis mille nongentis, mensibus sex, diebus decem, a primo homine
condito in eum usque diem annis ter mille quingentis tredecim, mensibus
sex et diebus decem.

1. Nabuzardan Hierosolymis eversis et populum et pontificem Sa-
baeum et sacra vasa Babylonem transfert. ea Nabuchodonosor suis diis

τοῦ θεοῦ ἀνατίθεικε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους εἰς τὴν οἰκίαν χώραν κατέκτισε. τοὺς δ' αὐτομολήσαντας ἐν τῇ πολιορκίᾳ πρὸς τοὺς Β Βαβυλωνίους ἐν Ἰουδαίᾳ καταλιπὼν ὁ Ναβουζαρδάν, καὶ τοὺς πένητας, ἠγεμόνα τούτοις ἐπέστησε Γοδολίαν, ἄνδρα τῶν εὖ γεγονότων ἐπιεικῆ τε καὶ δίκαιον, καὶ τὴν χώραν ἐργάζεσθαι αὐτοῖς 5 ἐνετείλατο, καὶ δασμοφορεῖν τῷ Ναβουχοδονόσσορ ἐπέταξε. τῷ δὲ προφῆτῃ Ἱερεμῆϊ εἰς Βαβυλῶνα ἀπελθεῖν προετρέπετο· ὁ δὲ ἐν τοῖς ἑρεσίοις τῆς πατρίδος ἤθελε διατρίβειν. καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐκεῖ, τῷ Γοδολίᾳ ἐπιτάξας πῶσαν αὐτοῦ ποιῆσθαι πρόνοιαν. ἀπέλυσε δὲ αὐτῷ καὶ τὸν φοιτητὴν Βαρούχ, τῇ πατρὶώ γλώττῃ 10 διαφερόντως πεπαιδευμένον. ὅσοι δ' ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν πολιορκίαν ἀπέδρασαν ἤκον πρὸς Γοδολίαν. ὁ δὲ γεωργεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς συνεβούλευε καὶ κατοικεῖν ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν C καὶ ἀνοικοδομεῖν τὰ ἑρεσία. γινόντες δὲ τὸν Γοδολίαν ἄνδρα χρηστόν, ὑπερηγάπησαν αὐτόν. 15

Ἐπανῆλθε δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τις καλούμενος Ἰσμαήλ, ἐκ τοῦ βασιλείου γένους ὑπάρχων, ὃς πρὸς τοὺς Ἀμμανίτας ἀπέδρα κατὰ τὸν τῆς πολιορκίας καιρὸν. τοῦτον προσελθόντα τῷ Γοδολίᾳ τινὲς ἐπιβουλεύειν αὐτῷ ἔλεγον· εἰ δ' ἐπιτρέψει αὐτοῖς κτεῖναι τὸν ἄνδρα, διαφεύξεται τὴν ἐπιβουλήν. ὁ δ' ἠπίσται, ἣ 20 καὶ βέλτιον ἔλεγε ἠγεῖσθαι αὐτὸς ἀποθανεῖν ἢ ἄνθρωπον κτεῖναι πιστεύσαντα αὐτῷ ἑαυτόν. μετὰ καιρὸν δὲ σὺν ἑτέροις ὁ Ἰσμαήλ οὗτος πρὸς Γοδολίαν ἐλθὼν καὶ ξενισθεὶς ἀπέκτεινε τὸν τε Γοδο-

9 πᾶσαν αὐτοῦ ποιῆσθαι A, ποιῆσθαι αὐτοῦ πᾶσαν PW. 10 πα-
τριῶ A.

dedicat, et captivis in sua regione sedes attribuit. qui in obsidione urbis ad Babylonios transfugerant pauperes, Nabuzardan in Iudaea reliquit, praeposito eis Godolia viro nobili, iusto et moderato; et agros colere iubet ac Nabuchodonosori tributa pendere. Hieremiam prophetam hortatus ut Babylonem iret, cum ille in ruinis Hierosolymorum degere mallet, ibi reliquit, Godoliae diligentissime commendatum, concesso etiam Barucho scriba in lingua patria praeclare erudito. quotquot igitur propter obsidionem transfugerant, cum ad Godoliam se contulissent, ab eo moniti sunt ut agros colerent et quas quique vellent incolasque ruinasque instaurarent: quem ob probitatem eius mirifice dilexerant.

Cum autem inter caeteros Ismael quidam ex regio genere, qui tempore obsidionis ad Ammanitas confugerat, accessisset, quidam hominis occidendi potestatem a Godolia petierunt, quod eius vitae ab illo insidiae struerentur. verum Godolias fidem illis non habuit, atque etiam praestare dixit semetipsum perire quam occidere hominem qui ipsius fidei se commisisset. aliquanto post ille Ismael cum aliis a Godolia hospitio exce-

λίαν και τοὺς συμποσιάζοντας. εἶτα νυκτὸς ἐπιθέμενος τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐν τῇ πόλει Βαβυλωνίοις, αὐτοὺς τε ἀνείλε και πάν- D
 τας τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους. τῇ ἐπαύριον δὲ ὀδοήκοντα ἀνδρῶν ἐκ
 τῆς χώρας σὺν δώροισι πρὸς Γοδολίαν ἐλθόντων, και τούτους ἀνε-
 5 βλεν ὁ Ἰσμαήλ, ἄνευ ὀλίγων τινῶν οἱ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς
 ἔπιπλά τε και ἐσθῆτας και σιτον ὑπέσχοτο δεῖξεν αὐτῷ. λαβῶν
 δὲ και αἰχμαλωσίαν πολλὴν ἀπήει πρὸς Ἀμμανίτας. ταῦτα δὲ
 μαθόντες ἠγεμόνες τῶν Ἰουδαίων τινές, και τοὺς σὺν αὐτοῖς πα-
 ραθήξαντες, κατεδίωξαν αὐτόν· και τὴν μὲν αἰχμαλωσίαν ἐπανε-
 10 σῶσαντο, Ἰσμαήλ δὲ σὺν ἀνδράσιν ὀκτὼ διαπέφωγεν.

Οἱ δὲ περισωθέντες τοὺς Βαβυλωνίους δεδοικότες ἀπιέναι
 πρὸς Αἴγυπτον ἐβουλεύοντο. και τοῦ Ἰερεμίου μένειν αὐτοῖς P I 117
 συμβουλεύοντος (μένουσι γὰρ τὸ θεῖον αὐτοῖς προμηθεύσασθαι
 μή τι πείσεσθαι κακόν, ἀπιούσι δὲ μὴ συντίσεσθαι αὐτοῖς) οὐκ
 15 ἐπίστευον, ἀλλ' ἀπειθήσαντες ἀπήραν εἰς Αἴγυπτον, ἄγοντες και
 τὸν Ἰερεμίαν και τὸν Βαρούχ. ἀπελθόντι δ' ἐκεῖ τῷ προφήτῃ
 δηλοῖ τὸ θεῖον τὰ μέλλοντα. ὁ δὲ προὔλεγε τοῖς ὁμοφύλοις ὡς
 ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους στρατεύσει ὁ Βαβυλώνιος και τῆς Αἰγύπτου
 κρατήσει, και ὡς τοὺς μὲν αὐτῶν κτερεῖ τοὺς δὲ δορυαλώτους
 20 ἀπάξει. δι' αὐτὴν και καταλευσθεῖς ὑπὸ τῶν συμφυλετῶν τέθνηκεν.
 αὐτὸ δὲ προεῖρηκε γέγονε· πέμπτου γὰρ ἔτος μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσο-
 λύμων ἠνέετο πόρθησιν, και Ναβουχοδονόσορ κατὰ τῆς Κολλῆς
 Συρίας ἐξώρμησε, και κατασχὼν αὐτὴν Ἀμμανίταις ἐπῆλθε και B

3 δὲ] και Α.

13 τὸ θεῖον om Α.

αὐτοὺς Α.

ptus tum ipsum tum caeteros convivas occidit. deinde Babylonios in urbe relictos noctu aggressus una cum omnibus Iudaeis qui ibi erant perimit. pestridie viros octoginta Godoliae dona oblaturus, paucis exceptis qui in agris occultatam suppellectilem vestes et frumentum so ei ostensuros pollicebantur, trucidat; iisque rebus et multis captivis acceptis reditum ad Ammanitas parat. his duces quidam Iudaeorum cognitis, cohortati suos et Ismaelem persecuti, captivos recipiunt, illo cum octo viris elapso.

Qui cladi illi superfueraut, Babylonios metuentes, de petenda Aegypto deliberabant. cum autem Hieremias eis manendi auctor esset (deum enim provisurum ne quid mali paterentur; sin abissent, deserturum eos), fidem prophetae non habuerunt, sed spretis eius monitis in Aegyptum et ipsum et Baruchum secum abduxerunt. quo propheta cum pervenisset, quid futurum esset divinitus edoctus popularibus praedicat, Babylonium Aegyptios inasurum Aegyptique potiturum, atque alios occisurum alios in captivitatem abducturum: eaque de causa a popularibus suis lapidibus obrutus occidit. sed quae praedixerat facta sunt: nam quinto post vastationem Hierosolymorum anno Nabuchodonosor Coele Syria occupata, Moabitibus

Μωαβίταις, κάκειθεν ἐπ' Αἴγυπτον ἐξεστράτευσε, καὶ ὑποτάξας αὐτὴν κτείνει τὸν βασιλεύοντα, ἕτερον δ' ἐγκαθίστησι, τοὺς δ' W I 83 ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς Βαβυλῶνα μετήνεγκεν. Ἰερემίου δ' ἐν Αἰγύπτῳ ταφέντος, λέγεται ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, κυριεύσας τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῶν ἄλλων, ἐξυμνούστων τὸν προφήτην τῶν Αἰγυπτίων, μετενεγκεῖν τὰ ὀστέα ἐκείνου εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ κτιωθείσαν πόλιν τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

Ὁ μὲν οὖν προφήτης προεῖπεν, ὡς εἴρηται μοι, τὰ συμβησόμενα· τὸ δὲ τῶν Ἑβραίων γένος τοιοῦτον εὗρατο τέλος, πέραν C Εὐφράτου μετενεχθέν. αἱ μὲν γὰρ δέκα φυλαὶ Ὡσηε βασιλεύοντος εἰς Σαμάρειαν παρὰ τῶν Ἀσσυρίων ἠχμυλωτίσθησαν, αἱ δὲ δύο φυλαὶ μετὰ ταῦτα παρὰ Ναβουχοδονόσορ ἐληφθήσαν δορυάλωτοι, καὶ ὅσοι μετὰ τὴν τῶν Ἱερουσολύμων ἄλωσιν ὑπελείφθησαν. καὶ ὁ μὲν Σαλμανασάρ τὸ τῶν Χουθαιῶν ἔθνος ἐκ Περσίδος μετέκισεν εἰς Σαμάρειαν, ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ ἔρημον 15 ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἔμεινεν οὕτως ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ἑβδομήκοντα. ὁ μεταξὺ δὲ τῆς τῶν δέκα φυλῶν αἰχμαλωσίας ἐκ Σαμαρείας καὶ τῆς τῶν δύο ἐξ Ἱερουσολύμων χρόνος ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη καὶ μῆνες ἕξ πρὸς ἡμέραις δέκα ἐγένοντο.

2. Τοὺς δὲ εὐγενεστέρους τῶν αἰχμαλώτων παῖδας καὶ τῷ 20 D βασιλεῖ Σεδεκίᾳ προσήκοντας καὶ τῶν ἄλλων ἀχμαιοτέρους καὶ ὠραιότερους ἔκτομίαις ποιήσας ὁ Βαβυλώνιος, καὶ παιδαγωγοῖς

14 σαλμανασάρ Α.

FONTES. Cap. 2. Iosephi Ant. 10 10. Daniel 2 cum Commentario Theodoretii p. 1089 1090 ed. Schulzii. pauca sunt ipsius Z.

et Ammanitis subactis, Aegyptoque in potestatem redacta et rege obtruncato, alium provinciae praeponit: Iudaeos qui illic erant Babylonem traducit. ferunt Alexandrum regem Aegypto subacta, cum Hieremias ab Aegyptiis divinis laudibus celebraretur, ossa eius in urbem a se conditam Alexandriam transtulisse.

Propheta igitur, ut iam exposui, sic res futuras praedixit: gens autem Hebraeorum talem sortita est exitum, ultra Euphratem abducta. nam decem tribus Osea Samariae regnante ab Assyriis, post duae tribus cum iis qui captivitati Hierosolymorum superfuerant a Nabuchodonosore captae fuerunt. at Salmanasar Chuthaeorum gentem Persicam Samariam transtulit: Nabuchodonosor vero Iudaeam vastam iacere passus est; itaque mansit per annos septuaginta. inter captivitatem tribuum Samariae decem et Hierosolymorum duarum intercesserunt anni centum triginta, menses septem et dies decem.

2. Captivorum puerorum nobilissimum quemque et regi Sedeciae cognatum et e caeteris robustissimos et formosissimos Babylonius castratos

παραδούς, τά τε τῶν Χαλδαίων ἐδίδασκε γράμματα καὶ τὰ ἐπι-
 χῶρια, ἐκ τῆς ἰδίας τραπέζης ἀποτάξας σφίσι τὴν δλαιταν. τῆς-
 σαρεις δὲ τῶν παιδῶν ἦσαν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γεγονότες γένους,
 καλοὶ τὰς ὄψεις καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις· ὧν τὸν μὲν Δανιὴλ κα-
 5 λούμενον Βαλτάσαρ ὁ Βαβυλώνιος μετωνόμασε, τὸν δὲ Ἄναϊαν
 ὠνομασμένον Σεδράχ, Μισαήλ δὲ τὸν ἕτερον κεκλημένον Μισάκ,
 καὶ τὸν λοιπὸν Ἀζαριάν Ἀβδεναγῶ· οὗς καὶ τῶν ἄλλων ἤγεν ἐντι-
 μοτέρους, δι' εὐφυΐαν ἐπὶ σοφίᾳ προκόπτοντας. οὗτοι τοίνυν οἱ
 νεανίαι τοῦ προεστῶτος αὐτῶν εὐνοῦχου ἐδέοντο μὴ τοῖς ἐκ τῆς P I 118
 10 βασιλικῆς τραπέζης χορηγουμένοις αὐτοῖς διαιτῶν σφῶς, ἀλλ'
 ὀσπρίοις καὶ φοινίξι καὶ τοιοῦτοις ἄλλοις. ὁ δὲ δεδιέναι ἔλεγε
 μὴ τοιοῦτοις τρεφόμενοι λεπυνθῶσι τὰ σώματα, καὶ παρὰ τοῦ
 βασιλέως διὰ τοῦτο αὐτὸς κακῶθῃ. οἱ δὲ ἐφ' ἡμέρας δέκα οὕτω
 διαιτῆσαι αὐτοὺς παρεκάλουν, καὶ εἰ μὲν μὴ μεταβάλοιτο ἡ τῶν
 15 σωματίων ἕξις αὐτοῖς, οὕτω διαιτῶν αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, εἰ δ'
 ἴδοι τὰ σώματα αὐτῶν ἰσχυρινόμενα, τῆς προτέρας ἔχουσαι διαι-
 τήσεως. πείθεται τούτοις ὁ τῶν παιδῶν προεστηκώς, καὶ οὕτω
 ποιήσας ὡς οὐδὲν αὐτοὺς ἐκ τῶν τοιούτων τροφῶν πιθόντας εἶδε,
 μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τῶν ἄλλων θαλερωτέρους γεγονότας, ἀψύχους B
 20 αὐτοῖς προσήγε τροφάς. οἱ δὲ λεπυνθέντος αὐτοῖς τοῦ νοός,
 πᾶσαν κατάρθωσαν παιδείαν Χαλδαϊκὴν καὶ Ἀσσυρίαν. ὁ δὲ γε
 Δανιὴλ καὶ περὶ κρίσεις ὀνείρων κατέτεινε τὴν σπουδὴν.

Εἶτα ἐνύπνιον ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔξαίσιον θεασάμενος, καὶ
 τὴν κρίσιν τούτου κατὰ τοὺς ὕπνους μαθῶν, τοῦ τε ὀνείρου καὶ
 25 τῆς κρίσεως αὐτοῦ ἐπελάθετο. ἔωθεν οὖν μεταπεμψάμενος τοὺς

12 λεπυνθῶσι A, λεπτωθῶσι PW.

14 μεταβάλοιτο A, μετα-
 βάλλοιτο PW.

paedagogis tradidit, litteris et institutis Chaldaeorum erudiendos, victu de
 sua mensa illis constituto. fuerunt autem quattuor pueri regii generis et
 forma et ingenii praestantes, quorum Danieli Baltasaris, Ananiae Sedra-
 chi, Misaeli Misaci, Azariae Abdenagi nomen fecit Babylonius, quibusque
 prae caeteris honorem habuit ob indolem disciplinarum capacem. hi igitur
 adolescentes eunuchum cui parebant rogarunt ne sibi regiae mensae fer-
 cula praeberentur, sed legumina, dactyli et alia id genus. ille cum se ve-
 reri diceret ne illo cibo extenuatis eorum corporibus ipse a regem male tracte-
 tur, tamen pueris petentibus ut decem diebus ita pascerentur et, si corpora
 sua non mutarentur, ita pergeret, sin extenuari videret, pristinum victum
 praebet, obtemperat. cumque non modo nihil eis decederet, sed vegetio-
 res etiam caeteris reddi videret, cibos inanimes eis praebet. ita subtilio-
 ribus redditis ingeniiis, in omni doctrina Chaldaica et Assyriaca egregie
 profecerunt. Daniel etiam somniis coniiiciendis animum intendit.

Cum autem Nabuchodonosor mirabile somnium vidisset cum eiusdem
 enarratione, utriusque oblitus mane Chaldaeos vates et magos arcessit,
Zonarae Annales.

Χαλδαίους καὶ τοὺς μάντις καὶ μάγους, ἀπῆτει τούτους τὸ ὄναρ
 τε εἰπεῖν αὐτῷ καὶ τὴν τούτου δῆλωσιν. οἱ δὲ αὐτὸν ἤθελον
 πρότερον εἰπεῖν τὸ ἐνύπνιον, καὶ οὕτως αἰτεῖν ἐξ ἐκείνων τὸ ση-
 μαινόμενον. ὠργίσθη ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ θάνατον ἀπάν-
 των κατεψηφίσατο μὴ δύνασθαι λεγόντων εὐρηκέναι τὸν ὄνειρον. 5
 C τούτοις ὡς σοφοὶ καὶ Δανιὴλ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες καὶ συνεκλήθη-
 σαν καὶ συγκατεκρίθησαν. πρόβεισι τοίνυν ὁ Δανιὴλ τῷ τῶν
 βασιλικῶν σωματοφυλάκων ἐξάρχοντι, καὶ ἤξλωσεν ἐπὶ μιαν νύκτα
 τὴν ἀναίρειν τῶν κατακρίτων ὑπερεθῆναι. “ἴσως γάρ” ἔφη “δι’
 αὐτῆς δεηθησόμεθα τοῦ Θεοῦ καὶ γνωσόμεθα τὸ ἐνύπνιον.” ἐνέ- 10
 δωκεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν αἴτησιν. καὶ συμπααραλαβὼν ὁ Δα-
 νιὴλ καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοῦ συγγενεῖς παῖδας, ἰκέτευσε διὰ τῆς
 W I 8A νυκτὸς τὸν Θεόν. δηλοῦται οὖν αὐτῷ θεῶθεν καὶ τὸ ἐνύπνιον καὶ
 τὰ δι’ αὐτοῦ σημαινόμενα. καὶ μεθ’ ἡμέραν ἀπῆει πρὸς τὸν
 βασιλέα καὶ οἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἔφη γνωρισθῆναι αὐτῷ καὶ τὸ ὄναρ 15
 D καὶ τὴν αὐτοῦ δῆλωσιν, ἐλεήσαντος τοὺς ἀδίκως διὰ τοῦτο ἀπο-
 θανεῖν κινδυνεύοντας, “οὐδὲν δ’ ἦττον καὶ σέ τὸν κτεῖναι θέλοντα
 ἀναιτίως τοσούτους ἐξ ὧν ἀπῆτεις ἀδύνατα, ἂ μόνῃ τῇ θείᾳ φήσει
 γνωστά. ἂ δ’ ἐθεάσω τοιαῦτα εἶσιν. ἐδόκεις ὄραν ἀνδριάντα
 μέγαν ἑστῶτα, οὗ χρυσοῦ μὲν ἡ κεφαλὴ, οἱ δὲ ὤμοι καὶ οἱ βραχί- 20
 νες ἀργυροῦ, ἡ δὲ γε γαστήρ μετὰ τῶν μηρῶν ἐκ χαλκοῦ, αἱ κνή-
 μαι δὲ καὶ οἱ πόδες ἦσαν μέρος μὲν τι σιδήρειοι, μέρος δέ τι ὀστρά-
 κιοι. εἶτα λίθος ἐξ ὄρους ἀπορραγείς τῷ ἀνδριάντι ἔδοξεν ἐμ-
 πεσεῖν καὶ συντρεῖναι αὐτόν, καὶ λεπτῦναι τὸν χρυσοῦν καὶ τὸν ἀρ-

2 αὐτῷ om A.
 20 μέγαν ἑστῶτα om A.

9 κατακριθέντων A.

17 κτεῖναι post το-

somnium et eius explicationem ab eis flagitat. verum illis petentibus ut
 somnium prius enarraret ac tum demum diiudicationem postulareret, rex irat-
 us quod somnium se reperire posse negassent, omnes capitibus condemnat.
 inter hos et Daniel et tres pueri, ut homines eruditi, et vocati et una con-
 demnati fuerant. Daniel igitur regionum satellitum praefectum orat ut
 caedem damnatorum unam noctem differret: “fortassis enim” inquit “pre-
 cati deum somnium cognoscemus.” mora impetrata, tribus cognatis adhi-
 bitis, pernox precatus deum, et somnium et eius significationem cognoscit.
 mane regem accedit, somnium et eius significationem a deo sibi revelatam
 esse indicat, miserto eorum qui propterea insontes in capitis periculo es-
 sent; “nec minus tui ipsius” inquit, “qui tot occisurus eras sine culpa, a
 quibus ea postulasti quae sciri ab eis non poterant ac soli naturae divinae
 sunt cognita, ea vero quae vidisti huiusmodi sunt. visus es videre sta-
 tuam magnam hominis stantem, cuius caput esset aureum, humeri et bra-
 chia argentea, venter cum femoribus aereus, crura et pedes partim ferrei
 partim testacei. deinde lapis ex monte abruptus visus illi dii statue, cam-

γυρον και τὸν χαλκὸν και τὸν σίδηρον και τὸν ὄστρακον ἐς τοσοῦ-
 τον, ὡς ὑπ' ἀνέμου ἐκλικμηθῆναι αὐτά. ὁ δὲ λίθος ἐδόκει ἀδ-
 ξῆσαι και εἰς τοσοῦτον μέγεθος προελθεῖν ὡς πᾶσαν ὑπ' αὐτοῦ
 πεπληρωῶσθαι τὴν γῆν. οὗτος μὲν οὖν σοι ὁ ὄνειρος· ἃ δὲ δη- P I 119
 5 λούται σοι δι' αὐτοῦ, φροντίζοντι περὶ τῆς βασιλείας και τίς ἄρ-
 ξει μετὰ σέ, ταῦτα εἰσίν. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σύ τε εἶ και οἱ
 λοιποὶ βασιλεῖς τῶν Βαβυλωνίων, τὸ πολύολβον δ' ὁ χρυσὸς τῆς
 ἀρχῆς σου παραδηλοῖ· αἱ δὲ δύο χεῖρες και οἱ ὤμοι διττὰς εἰκο-
 νίζουσι βασιλείας, ὅφ' ὧν ἡ ἑμῶν ἡγεμονία καταλυθήσεται· ἡ
 10 χαλκῆ δὲ γαστήρ και οἱ τοιοῦτοι μηροὶ βασιλεῖα δηλοῦσι χαλκὸν
 ἐνδεδυμένον, ὃς τοὺς ἑμᾶς καταλύσοντας καθαιρήσει· τὴν δ'
 ἐκείνου βασιλείαν αὐθις ἑτέρα καταπαύσει δυνατωτέρα· τοῦ τε
 γὰρ χρυσοῦ και τοῦ ἀργύρου και τοῦ χαλκοῦ ὁ σίδηρος δυνατώ-
 τερος.² ὁ μὲν γὰρ χρυσός, και μᾶλλον ὁ καθαρώτατος, τοῦ
 15 ἀργύρου ἐστὶ μαλακώτερος· ὁ δ' ἀργυρος τοῦ μὲν χρυσοῦ στε-
 γανώτερος, τοῦ δὲ χαλκοῦ τυγχάνει χαυνότερος· ὁ δὲ σίδηρος B
 αὐθις και τοῦ χαλκοῦ στερεώτερος. κεφαλῆ μὲν οὖν ἡ τῶν Ἀσ-
 συρίων βασιλεία ἀπέκασται, ὡς προγενεστέρα τῶν ἄλλων και τῶ
 χρόνῳ προάγουσα. δευτέραν δὲ τὴν τῶν Μήδων και τῶν Περ-
 20 σῶν ἐκάλεσεν, αἱ τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν καθηγήκασιν. ὁ γὰρ
 Κῦρος, ὡσπερ ἱστορηθήσεται, Πέρσης μὲν ἦν πατρόθεν, τοῖς
 δὲ Μήδοις προσῆκεν ἐκ τῆς μητρὸς· ὃς ἄμφω τὰ ἔθνη συμπαρα-
 λαβὼν και πολεμήσας τοῖς Ἀσσυριοῖς τὴν αὐτῶν βασιλείαν κατέ-
 λυσε. τῇ θυάδι δὲ τῶν χειρῶν ἡ τῶν ἐθνῶν τοῦτων ἀμφοῖν θυὰς

² post ἐκλικμηθῆναι A et Colberteus add και σκεδασθῆναι. 14 και
 om A. 17 αὐθις om A.

que conterere, atque aurum argentum aes ferrum et testam ita comminuerē,
 ut a vento dissiparentur; lapis vero in tantam molem excrescere, ut omnem
 terram impleret. et hoc somnium vidisti, cum de regno et successore imperii
 sollicitē cogitares: quae vero eo significantur, haec sunt. aureum
 caput tu es et caeteri reges Babyloniorum: nam aurum imperii tui felicita-
 tem innuit. duae vero manus et humeri duo regna repraesentant a quibus
 vester principatus destruetur. venter et femora aerea regem significant
 aere indutum, qui eos opprimet a quibus vos opprimendi estis. illius porro
 regnum ab alio potentiore destruetur: nam et auro et argento et aere fer-
 rum est durius. aurum enim, purum putum praesertim, est argento mol-
 lius; argentum, ut auro densius, ita aere laxius; ferrum porro aere etiam
 solidius est. capiti igitur regnum Assyriorum est comparatum, ut anti-
 quius et vetustius caeteris. altero Medorum et Persarum regnum intelli-
 gitur, qui Assyriorum regnum everterunt. nam Cyrus, ut post narrabitur,
 Persa patre, matre Medica natus, utriusque gentis armis Assyrios devicit,
 eorumque regnum evertit: duabus autem manibus duae gentes significantur.

εικονίζεται. τρίτην δὲ βασιλείαν τὴν τῶν Μακεδόνων καλεῖ. τῷ
 χαλκῷ δὲ ταύτην ἀπέκασεν ὡς δυνατωτέραν, οἷα καὶ τὴν Περσι-
 C κὴν ἀρχὴν καταλύσασαν. καὶ διὰ μὲν τῆς κοιλίας ἡ Ἀλεξάνδρου
 μοναρχία ὑποτυποῦται, διὰ δὲ τῶν μηρῶν ἡ μετὰ θάνατον ἐκεί-
 νου τῆς βασιλείας διαίρεσις καὶ ὁ αὐτῆς μερισμός. τετάρτην δὲ 5
 βασιλείαν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐκάλεσεν, ἥ τὸν σιδήρον ἀπένευμε
 διὰ τὸ στερέμενον. ταῖς δὲ κνήμαις αὐτὴν εἰκόνισεν διὰ τὸ με-
 τάχρονον· τῶν γὰρ ἄλλων μεγάλων βασιλείων μεταγενεστέρα ἡ
 τῶν Ῥωμαίων, καὶ αἱ κνήμαι δὲ καὶ οἱ πόδες τελευταῖα μέρη τοῦ
 σώματος. τὸ δὲ τῷ σιδήρῳ ἀναμειχθῆαι τὸ ὄστρακον αἰνίσσεται 10
 τὸ ἰσχυρὰν μὲν τὴν βασιλείαν εἶναι, ἔχειν δὲ παρ' ἑαυτῆ καὶ εὐ-
 θραυστόν τι καὶ ἀναλκι· τοιοῦτον γὰρ τὴν φύσιν τὸ ὄστρακον,
 συγκείμενον ἐκ πηλοῦ.

D 3. Εἰ μὲν οὖν πρὸς τὴν προτέραν κατάστασιν τῆς Ῥωμαίων
 ἡγεμονίας ἀναγαγεῖν τις βουλευθεῖ τὸ δράμα, ὅτε ἡ γεροσία καὶ 15
 οἱ δικτάτορες καὶ οἱ ἑπατοὶ καὶ οἱ δήμαρχοι καὶ ὁ δῆμος τῆς τῶν
 πολιτικῶν πραγμάτων ἀντιέχοντο διοικήσεως, εὐρήσει πολλαχοῦ
 τὸν δῆμον τῇ γεροσίᾳ διωφερόμενον καὶ στάσεις ἐγειρομένης,
 ἄλλα μὲν τῶν τῆς βουλῆς διαταπτομένων, ἄλλα δὲ τῶν τοῦ πλή-
 θους ἀντεισαγόντων, ὡς ἐκ τούτου μάχεσθαι τε ἀλλήλοις καὶ σφίσι 20
 τὰ πράγματα διὰ τὴν διχόνοιαν ἔστιν οὗ ῥέπειν ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ
 W I 85 ἀσθενέστερον. σιδήρῳ μὲν οὖν ἂν τις εἰκόνισῃ τὴν σύγκλητον

5 αὐτῆς AW, αὐτὸς P. 11 εἶναι τὴν βασιλείαν A. 12 γὰρ]
 μὲν A. 16 τῆς om A.

Fontes. Cap. 3. Quaedam sunt ipsius Z. inde a p. 214 v. 3
 Daniel 2 cum Commentario Theodoretī p. 1092 1093. Iosephi
 Ant. 10 10 § 5.

tertium regnum est Macedonum, aeri comparatum utpote potentius, quod Persicum imperium destruxit; ac venter quidem Alexandrum refert, duo femora divisionem regni post eius obitum. quartum regnum est Romanorum, cui ferrum attribuit ob soliditatem, et tibias ratione temporis, quod caeteris magnis imperiis sit posterius, quemadmodum crura et pedes extremae sunt partes corporis. iam testa ferro admista significat regnum illud, etsi robustum sit, tamen fragile aliquid et imbecillum habere adiunctum, cuiusmodi est testa limo constans.

3. Quod si quis hanc visionem ad priorem rei publicae statum, quo penes senatum dictatores consules tribunos et plebem summa rerum fuit, referat, videbit plebem saepe motis seditionibus a patribus dissensisse, alia senatu, alia plebe decernente; unde cum inter sese pugnarent, res eorum ex discordia nonnunquam deteriores et imbecilliores exstiterunt. ac senatus cum ferro conferri queat ob animi gravitatem, plebs magistratibus et

διὰ τὸ τῆς γνώμης στερέμνιον, ὁστράκω δ' ἂν εἰκασθῆι τὸ πλη-
θος, ἀναμειγμένον ὄν τοῖς ἐν τέλει καὶ τῇ βουλῇ, διὰ τε τὸ συρ-
φετώδες καὶ τὸ χαμαλλῆλον (τοιούτων γὰρ ὁ πηλὸς ὄθεν τὸ ὄστρα-
κον γίνεται) καὶ διὰ τὸ εὐμετάβολον καὶ τὴν ἀσθένειαν τοῦ φρο-
5 νήματος. εἴωθεν γὰρ τὸ πλῆθος ἀστατεῖν ῥαδίως τε μετάγεσθαι καὶ P I 120
μεταβουλεύεσθαι· ταῦτα δὲ τις εὐρήσει πλειστάκις τῇ Ῥωμαίων
πολιτεία συμβεβηκότα, ἐπιὼν τὰ περὶ ταύτης ἀρχαῖα συγγράμματα.

Εἰ μὲν οὖν πρὸς τὴν προτέραν κατάστασιν τῆς Ῥωμαϊκῆς πο-
λιτείας ἀναφέροι τις τὴν διαφορὰν τῶν ὑλῶν καὶ τὴν μῖξιν αὐτῶν,
10 ταῦτ' ἂν ἴσως λογισάιτο, εἰ δὲ πρὸς τὴν ὑστέραν, ὅτι πρὸς μοναρ-
χίαν ἔξ ἀριστοκρατίας μετήνεκτο Ῥωμαίοις τὰ πράγματα, καὶ
πρὸς τὴν εἰσέπειτα τῆς βασιλείας κατάστασιν, καὶ τότε πλειστον
ἂν καταλάβοι τῇ πολιτεία προξενήσασαν βλάβην τὴν πρὸς ἀλλήλους
τῶν Ῥωμαίων διχόνοιαν. ὃ τε γὰρ Καῖσαρ τῆς μοναρχίας ὀρι-
15 γνηθεὶς ἐμφυλίου πολέμου πρὸς τὸν Μάγνον Πομπηίου καὶ πρὸς B
τοὺς ἄλλους οἱ τῆς ἐλευθερίας ἀντεποιοῦντο τῆς παλαιῆς συνεστή-
σατο, καὶ πρὸς τοὺς ἀνελόντας αὐθις αὐτὸν ὁμοίας μάχας ὁ Καῖσαρ
ὁ Ἀύγουστος καὶ ὁ Ἀντώνιος συνεκρότησαν, εἴτ' αὐθις ἄμφω πρὸς
ἀλλήλους οὗτοι περὶ τῆς αὐταρχίας διαφερόμενοι πολέμους βαρεῖς
20 κενήκασιν, ἀμφοτέρωθεν ἐν πάσαις ταῖς μάχαις φθειρομένων
ὁμογενῶν, κἀντεῦθεν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐλαττουμένης δυνάμεως. καὶ
οὐδ' ἐν τοῖς μετέπειτα τὰς στάσεις λωφησάσας ἴδοι τις ἄν.

Εἰ δὲ τις πρὸς τὰς ὑστερον βασιλείας τὴν τοῦ σιδήρου καὶ
τοῦ ὁστράκου φύσιν παραβαλεῖ, εὐρήσει πῆ μὲν ἰσχυρὰν τὴν τῶν
25 Ῥωμαίων ἀρχήν, πῆ δὲ ἀσθενούσαν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς παλαιᾶς

4 τὴν A, διὰ τὴν PW. 6 Ῥωμαϊκῆ A. 11 ἔξ ἀριστοκρατίας
om A. καὶ A, εἰ καὶ PW. 25 ἀσθενούσαν] ἀμλοῦσαν C.

senatui admista, testae, cum ob vilitatem et humilitatem, cuiusmodi limus est unde testa conficitur, tum ob levitatem et infirmitatem consilii. est enim multitudo levi sententia, et facile huc atque illuc impellitur: quae, si quis Romanorum veteres annales evolvat, ei genti saepissime accidisse reperiet.

Haec igitur diversae materiae mistionem ad primum rei publicae statum referenti in mentem venire queant: sin posteriorem imperii rationem spectes, re publica ex aristocratia in monarchiam commutata et ab imperatoribus occupata, etiam tum e Romanorum diasensionibus multas ortas esse calamitates deprehendas. nam et Caesar cupiditate regni impulsus bellum civile cum Pompeio Magno et caeteris antiquae libertatis defensoribus gessit, et Caesar Augustus atque Antonius itidem bellum eius interfectoriibus intulerunt. qui deinde ambo inter sese, uter solus regnaret, certantes, gravia bella gesserunt, caesis utrinque civibus in praeliis, et Romanorum viribus imminutis. immo nec deinceps quiescisse seditiones videas.

Iam si ferri et testae qualitatem cum posterioribus regnis confe-
ras, Romanum imperium ibi quoque partim firmum invenies partim imbe-

C ἀποβεβληκυῖαν ἐπικρατείας, καὶ πολλοστῶ νῦν μέρει τῆς παλαιᾶς
ἐκείνης περιγεγραμμένην ἡγεμονίας.

Τὰ μὲν οὖν τῶν τεσσάρων βασιλειῶν ἐν τούτοις· ἡ δὲ
λοιπὴ τε καὶ ἀκατάλυτος, ἦν ὁ λίθος εἰκόνιζεν ὡς ἄνευ χειρῶν
ἐτμήθη καὶ τὰς ὕλας ἐλέπυνεν ἐξ ὧν συνετίθειτο ἡ εἰκὼν, καὶ ὅ
τὴν γῆν ἐπλήρωσεν ἅπασαν, ἦν εἰς τοὺς αἰῶνας ὁ προφήτης
εἶρηκε μὴ διαφθαρήσεσθαι, ἡ μέλλουσα ἐπιφάνεια εἴη ἂν τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτις, τῆς σιδηρᾶς βασιλείας γενο-
μένης ἄσθενεστέρως διὰ τὴν τοῦ δοτράκου ἐπιμιξίαν, ἀναφανή-
σεται· ὅτε αὐτῶ τὰ πάντα ὑποταγήσεται, καὶ βασιλείας ἀτελευ-
10 τήτου τε καταξιώσει καὶ ἀδιαφθόρου τοὺς ταύτης ἀξίους ἑαυτοῦς

D καταστήσας. λίθον γὰρ εἶωθεν ἡ γραφὴ καλεῖν τὸν Χριστόν.
ὁ τε γὰρ Δαβὶδ “λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες” ἔφη,
“οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας,” καὶ ὁ Ἡσαίας ἐκ προσώπου
φησὶ τοῦ Θεοῦ “ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαῖον.” καὶ 15
ὁ μέγας Παῦλος ἀκρογωνιαῖον καλεῖ τὸν Χριστόν, ἔφ’ ᾧ ἐποικο-
δομηθῆναι τοὺς πιστεύσαντας ἔγραψε. καὶ πάλιν λέγει “θεμέλιον
ἕτερον οὐδεὶς δύναται θεῖναι πρὸς τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς
Χριστός.” καὶ αὐθις ἐτέρωθι “ἔπινον ἐκ πνευματικῆς ἀκολου-
θούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός.” καὶ πέτρα δὲ σκαν-
20

Ρ I 121 δάλου καὶ λίθος προσκόμιματος λέγεται, καὶ πολλαχοῦ ἂν εὕρεθῃ

1 καὶ] ἡ A. 5 συνετίθειτο A. 11 καὶ ἀδιαφθόρου ἀξιώσει A.
13 Δαβιδ] Ps. 118 22. 14 ἐγενήθη A, ἐγενήθη PW.
Ἡσαίας] 28 16. 15 φησὶ om A. 16 Παῦλος] ad Eph. 2 20.
ante καλεῖ A add αὐτόν. 17 λέγει] 1 Cor. 3 11. 18 post
Ἰησοῦς PW add ὁ, om A Theodoretus. 19 ἐτέρωθι] 1 Cor. 10 4.

cillum, amissa maxima parte potentiae veteris, vix reliquis quibusdam
retentis.

Atque haec de quattuor regnis: restat illud quod non est ever-
tendum, lapide sine manibus exciso adumbratum, comminvente materias
quibus imago constabat, et universam terram implente, quodque pro-
pheta dixit nullo aevo periturum. hoc Christi domini nostri adventum
significat, qui, cum regnum ferreum ob testae admitionem factum fuerit
imbecillius, apparebit: cum ei subiciuntur omnia, regnoque infinito et
non perituro dignabitur eos qui se illo dignos praebuerunt. lapidem
enim scriptura Christum solet dicere. nam et David “lapis” inquit,
“quem reiecerunt aedificantes, in caput anguli translatus est,” et Esaias
sub persona dei dicit “ecce pono lapidem in summo angulo.” divus
Paulus item angulari lapidem Christum vocat, cui inaedificatos esse
credentes scribit. atque iterum “aliud” inquit “fundamentum nemo iaciet
praeter id quod iactum est, Iesum Christum.” item alibi “bibebant de
spirituali conseqente eos petra, qui est Christus.” ad haec petra
scandali et lapis offensionis dicitur; multaque praeterea loca invenias

λίθος και πέτρα κεκλημένος ὁ κύριος. τὸ δ' ἄνευ χειρῶν τμηθῆναι τὴν ὑπὲρ φύσιν αὐτοῦ γέννησιν προεδήλου, τὴν ἄνευ σπορᾶς, τὴν γαμικῆς ὁμιλίας χωρὶς. ὄρος μὲν γὰρ ἦ τοῦ Ἰουδα νομισθεῖν φυλὴ, ἕξ ἧς ὁ Δαβίδ· λίθος δὲ ὁ Χριστός, τμηθεὶς 5 ἕξ αὐτῆς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· ἄνευ δὲ γε χειρῶν, ὅτι μὴ κατὰ τοὺς φυσικοὺς προῆλθε θεισμούς, ἀλλ' ἕξ ἀπειράνδρου και ἁγίας γαστρὸς. ὃς μικρὸς μὲν ἐδόκει πρότερον διὰ τὴν φύσιν τῆς W I 86 ἀνθρωπότητος, προῶν δὲ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν τῆς οἰκείας δόξης ἐπλήρωσε, και ἔτι μᾶλλον πληρώσει κατὰ τὴν μέλλουσαν 10 αὐτοῦ ἐπιφάνειαν. B

Ὁ μὲν οὖν προφήτης τό τε ἐνύπνιον τῷ Ναβουχοδονώσορ ἀπήγγειλε και τὴν τούτου σύγκρισιν ἀνεκάλυπεν, ὁ δὲ θαυμάσας ἐπὶ πρόσωπον ἔπεσε και τῷ Δαυιδῷ προσεκύνησε και θύειν αὐτῷ 15 διετάξατο, οὐκ ἐκείνῳ τὴν ἅπασαν ἀπονέμων τιμὴν ὁ ἀλαζὼν ἐκείνος και ὑπερήφανος, ἀλλὰ τῷ παρ' ἐκείνου θρησκευομένῳ θεῷ. ἔφη γάρ "ἐπ' ἀληθείας ὁ θεὸς ὑμῶν οὗτός ἐστι θεὸς θεῶν και κύριος βουσιλείων και ἀποκαλύπτων μυστήρια." δόματά τε αὐτῷ παρέσχε πολλά, και πάσης τῆς Βαβυλωνῶνος κατέστησεν ἄρχοντα, και Βαλτάσαρ αὐτὸν ἐπωνόμασε, τὴν προσηγορίαν 20 αὐτῷ θέμενος τοῦ οἰκείου θεοῦ.

4. Ἐἴτα χρέσιον ἀνδριάντα στήσας πηχέων μὲν τὸ ὕψος C ἕξῆκοντα πλάτος δὲ ἕξ, συνεκάλεσεν ἕξ ὑπάσης αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς

5 γε om A. 16 ἔφη] Dan. 2 47.

Fontes. Cap. 4. Iosephi Ant. 10 10 §5—11 §2. Daniel 3 et 4. Theodoretus in Dan. 5 p. 1158.

ubi dominus petra et lapis appellatur. quod autem is sine manibus excisus est, id ortum eius naturam superantem indicat, sine semine et coningali congressu. nam mons putari queat Iudaica tribus e qua ortus fuit David, lapis autem Christus secundum humanitatem ex ea excisus, sine manibus, quia non lege naturae prodit sed ex utero rudi viri et sancto. qui primum parvus est visus ob naturam humanam, in progressu vero terram omnem suae gloriae implevit, magis etiam impleturus futuro suo adventu.

Propheta igitur et somnium Nabuchodonosori exposuit, et comparisonem eius revelavit. qui coniecturae sollertiam admiratus, pronus in faciem cecidit, et sacrificari Danieli iussit, non ipsi omnem illum honorem tribuena, homo superbus et arrogans, sed deo qui a Daniele colebatur: dixit enim "vere deus vester deus est deorum et dominus regum et arcanorum revelator." datisque multis muneribus Daniele totius Babylonis principem constituit, nomine Baltasaris (sic deus eius vocabatur) indito.

4. Deinde auream statuam cubitos altam sexaginta, latam sex, erigit, principes ex omni suo imperio convocat, auditaque tuba pro-

τοὺς πρώτους, προστάξας δταν ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα, τοὺς δ' ἀπειθήσαντας εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ἐμβληθῆναι κάμινον, ἣν ἐκεῖ μεγάλην ἐξεκαυσε καὶ σφοδράν. πάντων οὖν προσκυνούντων οἱ τρεῖς νεανῖαι, οὓς συγγενεῖς τοῦ Δαυιὴλ ἡ ἱστορία παρέδωκε, μὴ παραβῆναι τὰ 5
 D αὐτίκα ἐβλήθησαν· τὸ δὲ πῦρ ἐκείνων οὐχ ἤφατο, ἀλλ' ἐστῶτες ἐν μέσῳ τῆς ἀνυποστάτου φλογὸς ἐκείνης ὕμνον ἀνέπεμπον τῷ Θεῷ. συνειστίθει δὲ τοῖς τρισὶν ἐκείνοις καὶ τέταρτος· ἄγγελος δ' ἦν συγκαταβάς αὐτοῖς καὶ τὸν φλογερὸν ἐκείνον ἄερα μετα-10
 τρέπων εἰς ἄδραν δροσώδη. ταῦτα ἐξέστησαν τὴν θηριώδη ψυχὴν τοῦ βασιλέως ἐκείνου καὶ ἀτεράμονα, καὶ τὸν τύφον ἀφείκει πρόσεισι καὶ ἐξ ὀνόματος τοὺς νεανίας καλεῖ καὶ τὸν Θεὸν αὐτῶν εὐλογεῖ, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους τιμῆς ἀξιοῖ καὶ ἡγεμόνας τῶν ἐν Βαβυλῶνι πάντων Ἰουδαίων καθίστησιν. 15

Ἄρα δὲ μετ' ὀλίγον ὁ Ἀσσύριος ἐκείνος ἐνύπνιον ἕτερον. δένδρον ἑώρα μέγα τε καὶ τῆς γῆς περιέχον τὰ πέριτα, φύλλοις
 P I 122 ὠραιζόμενον καὶ βροῖθον καρπῷ. ὑπ' αὐτὸ δὲ κατεσκήνον τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ τὰ πετεινὰ ἐν τοῖς κλάδοις κατώκει αὐτοῦ. εἶτα Ἴρ εἶδεν οὐρανόθεν ἐλθόντα καὶ ἐν ἰσχυρί φωνήσунτα “ἐκκόψατε τὸ δένδρον, καὶ τοὺς κλάδους αὐτοῦ ἐκτίλατε, καὶ τὰ φύλλα ἐκτινάξατε, καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, πλὴν εἴσατε τὴν φυτὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ· καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ ἐν τῇ χλόῃ

12 τοῦ βασιλέως om A.

ἀτεράμονος A.

stratos illam adorare, qui non paruissent in caminum ignis conici iubet, quem ibi magnum et vehementem incenderat. quam cum adorarent omnes, tres illi adolescentes, quos historia cognatos fuisse Danielis tradidit, patria instituta violare nolentes, non adorarunt. itaque statim in caminum coniecti sunt: verum ignis eos non attigit, sed stantes in medio flammae intolerabilis hymnum cecinerunt deo. adstitit tribus illis et quartus: is angelus erat, qui una cum eis descenderat, et ardentem illum aerem in auram roscidam commutabat. haec immanem et atrocem regis animum ita obstupescerunt, ut seposito fastu accedens adolescentem nominatim vocaret, et eorum deo collaudato ipsos honore afficeret et principes omnium Iudaeorum qui Babylone erant crearet.

Non multo post idem Assyrius aliud somnium videt huiusmodi. arbor erat magna extremitates terrae amplectens, foliis ornata et fructu gravis, sub qua bestiae agrestes degebant, et volucres in ramis eius nidificabant. deinde Ir cernit caelo egressum, qui contenta voce clamaret “excidite arborem et ramos eius evellite et folia decutite et fructum eius dissipate, verum stirpem radicem eius relinquite: et in vin-

τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ ἀλλισθήσεται, καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἢ μερίς αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται, καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπ' αὐτόν." ταύτην ἰδὼν τὴν ὄψιν β συνακαλεῖ πάλιν τοὺς μάγους καὶ τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος καὶ ζητεῖ μαθεῖν τὰ δι' αὐτῆς σημαινόμενα. ἠπόρουσεν δ' ἐκεῖνοι καὶ B οὐκ εἶχον λέγειν τοῦ ἐνυπνίου τὴν δήλωσιν. εἶτα πάλιν καταφρονεῖ ἐπὶ τὸν Δαυιὴλ καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ἐνύπνιον καὶ ἤξιον λέγειν τὸ σύγκριμα· "δύνασαι γάρ" φησί, "ὅτι πνεῦμα θεοῦ 10 ἄγιον ἐν σοί." ὁ δὲ "κύριέ μου" φησί "βασιλεῦ, τὸ ἐνύπνιον τοῦτο τοῖς μισοῦσί σε." εἶτα τὴν σημασίαν ἐξηγεῖται αὐτῷ καὶ φησί "τὸ δένδρον τὸ μέγα, ὃ ἐώρακας, σὺ εἶ ὁ βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθησας καὶ ἰσχυρῆσας, καὶ ἡ μεγαλοσύνη σου ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς" (μεγαλο- 15 σύνην δὲ τὴν τοῦ νοδὸς ἐκάλεσεν ἔπαρσιν καὶ τοῦ φρονήματος τὸ ὑπέρογκον)· "ὅτι δὲ εἶδες Ἴρ ἄγιον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντα" W I 87 (τουτέστιν ἄγγελον θεῖον· τὸ γὰρ Ἴρ ἐξελληνιζόμενον τὸν ἐρηγο- C ρότα δηλοῖ, δι' οὗ τὸ ἀσώμιτον ὑπαινίττεται· ὁ γὰρ σῶμα περι- κείμενος ὑπὸ δουλοῦται, ὁ τούτῳ δὲ μὴ δουλεύων ἀσώματος 20 ἔχει φύσιν) "ὅτι τοίνυν τὸν ἐρηγορότα" φησί "ἐκεῖνον εἶδες φωνήσαντα ἐκκοπήναι τὸ δένδρον, λαθῆναι δὲ τὴν φωνὴν τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ, ἔλπιζε τῆς βασιλείας μὲν ἐκπεσεῖν καὶ τῆς πρὸς ἀνθρώπους κοφωρίας ἐκδιωχθῆναι, θηρίοις δὲ

4 αὐτό A: LXX αὐτόν.

16 ἴρ εἶδες A.

culo ferreo, in herba terrae et in rore caelesti habitabit, deget cum bestiis, cor eius ab hominibus alienabitur et cor bestiae ei dabitur, et septem tempora super eo mutabuntur." hac visione conspecta rursus sapientes et magos Babylonios convocat, eius significationem scire cupiens. qui cum aestuarent nec significationem somnii reperirent, iterum ad Danielelem confugit, narratoque somnio expositionem eius requirit: id eum posse, cum sanctus domini spiritus in eo sit. tum ille "domine mi rex" inquit, "somnia istud in eos vertatur qui te oderunt." deinde significationem ei exponit hoc modo "arbor magna quam vidisti, rex, tu es, quia magnus et potens evasisti, ac magnitudo tua caelum attingit, et dominatus tuus ad terrae extremitates protenditur" (magnitudinem autem vocabat elationem animi et fastum); "quod autem Ir sanctum vidisti de caelo descendentem" (id est divinum angelum: nam Ir vigilantem declarat, quo natura incorporea innuitur: nam cui corpus est, is somno succumbit; qui non, natura est corporis experte) "quoniam igitur vigilantem illum clamantem vidisti ut arbor excinderetur et stirps radicem eius relinqueretur etc., futurum est ut regno excidas et commercio hominum pulsus inter bestias degas, gramine vescens. regnum

συναυλλεσθαι καὶ χόρτον ἐσθλιν, μὴ μέντοι πάντα στερεθῆναι τῆς βασιλείας, ἐπανασωθῆναι δέ σοι αὐθις αὐτήν·” τούτου γὰρ εἶναι σημαντικὸν τὸ τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν ἐσθλῆναι τοῦ δένδρου. **D** τοιαύτην τῷ Ναβουχοδονόσορ ὁ Δανιὴλ τὴν ἐξήγησιν τοῦ δράματος ἐποίησατο. καὶ γέγονε πάντα κατὰ τὸν θεῖον χρηματισμὸν, **5** καὶ μανίαν νοσήσας ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος διὰ τὸ ἀλαζονικὸν τε καὶ ἐπερήφανον καὶ ἐπὶ τῆς ἐρήμου διατροφῆς ἐπταετία, οὐδενὸς ἐπιθεμένου τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πάλιν ἀπολαμβάνει αὐτὴν ἰλευσάμενος τὸν θεόν. ἔτη δὲ τρία βασιλεύσας καὶ τεσσαράκοντα τελευτᾷ. μεμνησθαι δὲ αὐτοῦ ὁ Ἰώσηπος λέγει καὶ πολλοὺς τῶν **10** ἀρχαίων ἱστορικῶν, τὸν τε Βηρωσὸν καὶ τὸν Μεγυσθένη καὶ τὸν Διοκλέα καὶ τὸν Φιλόστρατον.

Τούτου δὲ τελευτήσαντος Εὐιλὰδ Μαροδᾶχ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. ὅς ἀντίκα λύει μὲν τῶν **P I 123** δεσμῶν τὸν βασιλέα Ἰωακείμ τὸν καὶ Ἰεχωνίαν καλούμενον, ὃν **15** καθειρογμένον εἶχεν ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ τιμῆς ἀξιοῖ, δίδωσι δὲ καὶ δωρεὰς αὐτῷ καὶ ὁμοδίατον εἶχε διαπυντός.

5. Καὶ τούτου δὲ παρελθόντος εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετῆλθεν ἡ βασιλεία Βαλτάσαρ καλούμενον, καθ' οὗ Κῦρος μετὰ Περσῶν τε καὶ Μήδων ἐστράτευσεν. οὗτος γοῦν πότον **20** ποιήσας τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν παλλακῶν κατακείμενός τε καὶ μεθυσκόμενος, ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι τὰ σκεύη τὰ

1 τῆς βασ. στερεθῆναι A. 2 σοι δὲ A. 10 Ἰώσηπος] Ant. 10 11 1. 13 μαροδᾶχ A Theodoretus, Μαρωαδ PW. 15 Ἰεχωνίαν Iosephus et Theodoretus.

FOURTES. Cap. 5. Daniel 5 et 6 cum Theodoreti Commentario. Iosephi Ant. 10 11 § 2 — § 7.

tamen non penitus amittes, sed in integrum restitutus recipies:” id enim significari stirpe radicum relicta. sic igitur visionem Nabuchodonosori Daniel exposuit. et omnia facta sunt secundum divinum oraculum: nam rex furere percitus ob arrogantiam et superbiam, post septem annos in desertis exactos regnum interea a nemine occupatum recipit, placato deo. et cum annos quadraginta tres regnasset, moritur. huius multos etiam ex veteribus historicis, Berosus Megasthenem Diodem et Philostratum, meminisse Iosephus refert.

Huic defuncto filius natus maior Evilad Marodach in imperio succedit. qui regem Iochimum (idem et Iechonias appellatur) a Nabuchodonosore in vinculis habitum solvit et honorifice tractat, muneribus afficit, et perpetuum convictorem habet.

5. Eo quoque mortuo regnum ad fratrem eius Baltasarem transit, qui Cyri ductu et auspiciis a Persis et Medis est oppugnatus. hic proceribus ad computationem invitatis, cum concubinis suis accumbens atque

ἰερά ἃ ἐξ Ἱερουσόλων ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐούλησεν καὶ τοῖς
 οἰκείοις θεοῖς ἀνατίθεικε· κομισθέντων δ' ἐκείνων, οἷς ὁ πατήρ
 αὐτοῦ οὐκ ἐχρήσατο, αὐτὸς ἐκέχρητο τούτοις, καὶ μεταξὺ πίνων
 ἐβλασφήμει κατὰ τοῦ θεοῦ. ὁρᾷ τοίνυν ἀστράγαλον ἐκ τοῦ τοί- **B**
 χου προιόντα χειρὸς ἀνθρωπίνης καὶ γράφοντα ἐπὶ τὸ κονίαιμα
 τοῦ τοίχου· καὶ ἐξέστη, καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ ἠλλοιώθη. καὶ τοὺς
 Χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους καλέσας τὴν τῶν γραμμάτων ἀπήτει
 δήλωσιν, καὶ ἀμοιβὰς μεγάλας δώσειν ἐκήρυξε τῷ σαφηνίσοντι
 τὴν σημασίαν αὐτῶν· ἀλλ' ἦσαν ἄγνωστα πᾶσι τὰ γεγραμμένα.
10 ἀδνμοῦντα δὲ τὸν βασιλέα καὶ τεταραγμένον ἰδοῦσα ἡ μάμη
 αὐτοῦ ἔφη ὡς “εἰ μεταπεμφθῆ Βαλτάσαρ ὁ Ἰουδαῖος, ὃς καὶ τῷ
 Ναβουχοδονόσορ πολλὰ ἐσήμανεν ἃ ἕτερος ἐκφράσαι οὐδεὶς ἠδύ-
 νατο, ἐκεῖνός σοι τὸ ἀπόρητον τούτων τῶν συλλαβῶν σημανεῖ·
 ἔστι γὰρ πνεῦμα ἕγιον θεοῦ ἐν αὐτῷ.” αὐτίκα τοίνυν καλέσας
15 τὸν Δανιὴλ ὁ κρατῶν ἡξίου δηλοῦν αὐτῷ περὶ τῶν γραμμάτων, **C**
 καὶ μὴ ὑποσταλῆναι κἄν εἴη σκυθρωπὸν τὸ ὑπ' αὐτῶν σημαίν-
 μενον· καὶ γέρας δώσειν αὐτῷ ἐπηγγέλλετο πορφύραν ἐνδοεδῶ-
 σθαι καὶ περιουχένιον χρύσειον, καὶ τὸ τρίτον τῆς ἀρχῆς μέρος.
 Δανιὴλ δὲ τὰς μὲν δωρεὰς παρητέτο, μηνύειν δ' ἔλεγεν αὐτῷ
20 τὰ γεγραμμένα τοῦ βίου καταστροφὴν, ὅτι μὴδ' οἷς ὁ πατήρ
 αὐτοῦ δι' ἀσέβειαν ἐκολάσθη ἐσωφρονίσθη αὐτός, ἀλλὰ τοῖς
 σκεύεσι τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν παλλακῶν εἰς διακονίαν ἐχρήσατο.
 τὰ μὲν οὖν γράμματα ἀνεγίνωσκεν οὕτως “μανὴ θεκελ φαρές,”

4 ἐκ τοῦ τοίχου om A.

8 σαφηνίσοντι A, σαφηνίζοντι PW.

12 οὐδεὶς ἐκφράσαι A.

14 post καλέσας A add βαλτάσαρ.

16 ὑπ' αὐτὸν A.

19 ἔλεγε τὰ γεγραμμένα αὐτῷ A.

inebriatus, sacra vasa, quae Nabuchodonosor Hierosolymis direpta diis
 suis consecrarat, afferri iubet, atque iis utitur, quorum usu pater absti-
 nuerat. dumque inter pocula blasphematur deum, videt articulum humanae
 manus e pariete prodeuntem in testorio parietis scribere. quo conspecto
 obstupescit toto corpore cohorruit, et Chaldaeis ac magis arcessitis,
 magnis propositis muneribus sententiam litterarum ab eis requirit: sed
 scriptura illa ignota erat omnibus. quamobrem avia regem tristem con-
 spicata et perturbatum ait “si Baltasar Iudaeus arcessatur, qui et
 Nabuchodonosori multa significavit quae nemo alius explicare poterat,
 is arcanum syllabarum illarum declarabit: est enim sanctus dei spiritus
 in eo.” statim igitur rex Danielem arcessi iubet, flagitans scripturae
 illius declarationem citra dissimulationem omnem, etiam triste aliquid
 portenderet: daturum pollicitus gestandae purpurae et torquis aurei ius
 et tertiam regni sui partem. Daniel vero muneribus recusatis dicebat
 scripturam ei obitum portendere, quod ne paternaes concubinis ad mini-
 sterium esset usus. litteras vero ita legebat “*mane thekel phares:*”

τὴν δὲ τούτων σημασίαν ἐρμηνεύων ἔλεγεν “ἠρίθμησεν ὁ θεὸς τὸν χρόνον τῆς ζωῆς σου καὶ τῆς ἀρχῆς σου, καὶ εἰς ἄγαν βραχὺ D περιέστη.” ἑξῆλληνιζομένη γὰρ ἡ λέξις λέγοιτ’ ἂν ἀριθμός. οὕτω μὲν οὖν ἠρμήνευσε τὸ μανή, τὸ δὲ γε θεκέλ σημαίνειν ἔφη σταθμόν. “στήσας οὖν τὸν ὄρον τῆς βασιλείας σου ὁ θεός, κατα- 5 φέρεσθαι ταύτην δηλοῖ καὶ κεκλάσθαι.” καὶ κλάσμα γὰρ τὸ.

W I 88 θεκέλ σημαίνει καθ’ Ἑλλάδα διάλεκτον. τὸ δὲ φαρῆς διαίρεσιν ἐρμηνεύων ὁ προφήτης (τοῦτο γὰρ εἰς Ἑλληνα φωνὴν ἡ λέξις μεταγομένη δηλοῖ) διαιεσθῆναι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔλεγεν εἰς Πέρσας καὶ Μήδους παρὰ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ τοίχῳ 10 γεγραμμένα οὕτως ἀνέγνω ὁ Δανιήλ, καὶ τοιαύτην τὴν τῶν συλλαβῶν ἐκείνων ἐποίησατο σύγκρισιν, τὴν ἐρμηνείαν δηλαδὴ τὸν δὲ βασιλεῖα λύπη κατέσχε. καὶ μετ’ ὀλίγον ἡ τοῦ προφήτου

P I 124 ἐκβέβηκε πύρρρησις, Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπ’ αὐτὸν ἐλάσαντος, ὅφ’ οὗ ἢ τε Βαβυλῶν ἐλήφθη καὶ ὁ Βαλτάσαρ ἐν τῇ 15 ἀλώσει ἀνήρητο. εἰσι δ’ οἱ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, καθ’ ἣν τὸν ἀστράγαλον τὸν γράφοντα ἐθεάσατο, φασὶ καὶ τὴν πόλιν αἰρεσθῆναι κακείνων ἀναιρεσθῆναι.

Μετὰ δὲ τὴν τῆς Βαβυλῶνος ἄλωσιν ὁ προφήτης Δανιήλ παρὰ Δαρείου τοῦ Μήδου, δς καὶ Κναζάρης ἀνόμαστο καὶ 20 μητρᾷδελφος ἦν τοῦ Κύρου, υἱὸς ὢν Ἀστυάγου τοῦ βασιλεύσαντος Μήδων, εἰς Μηδίαν μετήνεκτο καὶ πάσης ἤξιούτο τιμῆς. οὕτω δ’ ἔχων ἐφθονήθη παρὰ τῶν ἐν Μήδοις ὑπερεχόντων, καὶ

3 περιέστη A, περιέστησεν PW. γὰρ A, καὶ PW. 6 καὶ κλάσμα γὰρ] haec de vocabulo φαρῆς Iosephus. 7 δὲ add A. 16 εἰσι δ’ οὗ] scilicet Daniel 5 30 et Theodoretus p. 1173. 21 υἱὸς — Μήδων om codex Colberteus.

quarum significationem sic interpretabatur “numeravit deus tempus vitae tuae atque imperii tui, cuius perparum superest.” nam vocabulum *mane* est numerus. sic igitur illud interpretabatur, *thekel* autem stateram. “itaque ponderato regni tui tempore deus deorsum illud vergere innuit et fractum esse:” nam *thekel* etiam fragmen significat. *phares* divisionem interpretabatur, quod regnum eius inter Medos et Persas a deo distribuendum esset. scripturam igitur parietis cum ita legeret itaque syllabas istas componeret sive interpretaretur, rex maerore affectus est. nec diu post prophetae praedictio eventu est comprobata, cum illi Cyrus Persarum rex bellum inferret, a quo et Babylon capta est et Baltasar in captivitate urbis interfectus. sunt qui asserant eadem nocte, qua visus esset articulus scribens, et Babylonem captam et regem caesum esse.

Post urbis captivitatem Daniel a Dario Medo, qui et Cyaxares nominabatur, Cyri avunculo et Astyagis Medorum regis filio, in Mediam translatus omni honore afficiebatur. qua de causa Medorum principes

μηχανῶνται τρόπον καθ' ὃν ἤλπισαν ἀπολέσαι αὐτόν. δρῶντες γὰρ αὐτὸν τρεῖς τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, προσίασι τῷ Β Κναξάρῃ τῷ καὶ Δαρείῳ, ἀξιούντες αὐτὸν θεῖναι νόμον ἵνα ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας μὴ τις ἢ τοῖς θεοῖς προσευχόμενος εἴη μήτ' 5 αὐτοῦ τοῦ βασιλέως δεόμενος, καὶ τὸν μὴ τὸν νόμον φυλάξαντα εἰς τὸν τῶν λέοντων λάκκον ἐμβάλλεσθαι. ὁ δὲ τὸ κατὰ τοῦ Δανιὴλ παρ' αὐτῶν τυρευόμενον ἀγνοήσας προὔτεθεικε πρόγραμμα τὰ εἰρημμένα διαταττόμενον. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἤρμενον κατὰ τὸ θείσπισμα, Δανιὴλ δὲ κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ ἤσχητο τῷ 10 θεῷ. καὶ οἱ σατράπαι κατεῖπον αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀπήτον εἰς τὸν λάκκον αὐτὸν τῶν λέοντων ἐμβάλλεσθαι. βληθέντος δ' ἐκεῖ τοῦ προφήτου, τὸν ἐπὶ τοῦ στομίῳ λίθον σφραγίσας ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρησεν. ἀγωνιῶν δὲ C καὶ ἀλγῶν ἄυπνος τὴν νύκτα διήγαγεν· ἤλπιζε μὲν γὰρ μὴ βλα- 15 βήσεσθαι τὸν Δανιὴλ ὑπὸ τῶν θηρίων, εἰδὼς ὅτι πνεῦμα ἄγιον θεοῦ ἔστιν ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ὅμως δειλιῶν ἡγωνία μὴ τι αὐτῷ συμβαίη κακόν, μὴ πύνυ γινώσκων οἷα βάρβαρος τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. ἄρτι δ' ἡμέρας ἀναλαμπύσης τῷ λάκκῳ ἐπέστη καὶ ἐκάλει τὸν Δανιὴλ· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνεκλυσθήναι 20 τὸν προφήτην ἀτίκα ἐκέλευσε, καὶ ἀθιγῆ τοῦτον καὶ σῶον βλέπων ἐξίστατο. τῶν δὲ κατειπόντων αὐτοῦ τροφῆς κεκορεσμένους εἶναι λεγόντων τοὺς λέοντας καὶ διὰ τοῦτο μὴ θίξει τοῦ Δανιὴλ, μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸ κατὰ τοῦ προ- D φήτου μηχανήματα καὶ τὸν δόλον ἐκείνων συνείς, δαψιλῆ παρατε-

3 Κναξάρῃ] Ἀστυάγῃ codex Colbertens. Ἐν' Α. 14 ἤλπιζε Α, ἢ ἤλπισε ΡW.

ei invidentes insidias parant vitae eius. nam cum eum quotidie ter deum adorantem viderent, Cyaxari sive Dario auctores sunt ferendae legis ut intra dies triginta neque deos adoret quisquam neque ipsum regem oret: quam legem qui violasset, in caveam leonum coniciendum. rex, qui ignoraret illud in perniciem Danielis strui, edictum huiusmodi proponit. ac caeteris secundum edictum quiescentibus Daniel, qui de more deo supplicabat, a satrapis delatus bestiis obicitur. rex lapide quo cavea claudebatur signato discedit, eamque noctem insomnem agit sollicitus et dolens. nam etsi Daniele a bestiis non laesum iri sperabat, quippe quem sancto dei spiritu praeditum sciret, non tamen tranquillo esse animo poterat, metuens ne quid ei accideret, nec dei potentiam, ut homo barbarus, satis intelligens. statim vero ut diluxerat ad caveam leonum accedit, Danielelem vocat: respondentem extrahi iubet, intactum et salvum videns obstupescit. sed cum delatores dixissent, leones ob saturitatem illum non attigisse, improbitatis illorum odio, intellecta fraude atque insidiis quas prophetae struxerant, affatim bestias pasci

Θῆναι τροφήν τοῖς Θηρίοις προσέταξε, κεκορευμένων δ' ἤδη τοῦς τοῦ προφήτου κατηγόρους εἰς τὸν λάκκον τῶν Θηρῶν ἐμβληθῆναι προσέταξεν, “ἵνα γνῶμεν” εἰπὼν “εἰ διὰ κόρον αὐτῶν οἱ λέοντες οὐ προσψαύσουσι.” διασπαραχθέντων δ' εὐθὺς τῶν ποιηρῶν ἐκείνων ἀνδρῶν δῆλον ἅπασι γέγονεν ὡς θεία τις δύναμις τὸν 5 Δαυὶλ συνετήρησε, τοῦς Θῆρας φμῶσασα. διὸ καὶ τὸν τοῦ προφήτου θεὸν ὁ βασιλεὺς ἐμεγάλυνε, ἀκείνιον ἐν τιμῇ πεποίητο πλείονι.

6. Ταῦτα μὲν οὖν συμβέβηκεν ὕστερον· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ 10
 εἶτε τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ ἐνύπνιον ὁ προφήτης εἶδεν. ἦν δὲ 10
 P I 125 τοιοῦτον τὸ ὄραμα. τέσσαρα ἐδόκει Θηρία ἀνίεναι ἐκ τῆς θαλάσσης, ὧν τὸ πρῶτον λεαινης εἶχε μορφήν καὶ πτερὰ ὡσεὶ ἀετοῦ, δ καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῷ. ἡ μὲν οὖν θάλασσα τὸν ἀνθρώπινον ἐδήλου βίον τὸν πολυκύμαντον καὶ πλείστους καὶ συνεχεῖς 15
 W I 89 μεταβολὰς δεχόμενον καὶ περιτροπὰς, τὸ δὲ Θηρίον ἡ λεαινα τὴν τῶν Ἀσσυρίων βασιλείαν εἰκόνιζε, τὸ δ' ἐξαρθῆναι ἀπὸ τῆς γῆς τὴν τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἐδήλου κατάπανοιν καὶ τῆς ἐξουσίας τὴν περιαιρῆσιν. καὶ τὸ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου στήναι τὸ ἴσσην τοῖς ὑψηλοῖς γενήσεσθαι ὑψηλότερο, τὸ δὲ καρδίαν ἀνθρώπου δο- 20
 Θῆναι αὐτῇ τὸ διὰ τῆς πείρας ἀνθρώπινα φρονεῖν διδαχθῆναι

6 καὶ om A.

FOUNTES. Cap. 6. *Theodoretii Commentarius in Daniel 7* p. 1189 — 1194. *de scaphismo, Plutarchi Artaxerxes c. 16* p. 1019 *Frf. de Aridaeo, Plutarochi Alexander c. 77 p. 707.* ἡ καὶ ἄλλως — ἀνεκτίσαντο p. 225 v. 13 — v. 20 *Theodoretis addita sunt.*

libet, iisque iam satiatis accusatores Danielis obici, ut cognosceretur an leones ob saturitatem homines non tangerent. tum improbis illis statim dilaceratis perspicuum fuit omnibus, vi quadam divina Danieleam conservatum esse, obturatis bestiarum faucibus. itaque rex prophetae deum celebrat, eique maiores etiam honores habet.

6. Et hoc quidem posterius accidit: primo autem anno regni Baltasaris huiusmodi visum prophetae oblatam fuit. quattuor animalia mari emergere videbantur, quorum primum leaenam referret, pennis aquilinis: idque a terra elatum pedibus institit, accepto etiam corde humano. mare autem significabat vitam humanam fluctuantem, plurimis iisque assiduis mutationibus et inversionibus obnoxiam: leaena regnum Assyriorum representabat: sublatio a terra imperii illius finem denotabat et potestatis amissionem. quia pedibus hominis insistebat, id subtilis par fore inuebat. quia cor hominis ei dabatur, notabat fore ut experientia disceret se hominem esse, neque per arrogantiam ea sibi

καὶ μή τι τῶν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐξ ἀλαζονείας φαντά-
ζεσθαι· καὶ τὰ πτερὰ γὰρ ἂ τῷ θηρίῳ παρὰ φύσιν προσεπε- B
φύκεσαν τὴν ἔπαρσιν ἐδήλουσαν τῶν βασιλείων ἐκείνων καὶ τὸ ἐξ
ὑπερηφανίας τοῦ νοδὸς αὐτῶν ὑπερέφελον.

5 Τὸ δὲ δεύτερον θηρίον ἄρκυ ὠμοίωτο, καὶ εἰς μέρος ἕν
ἔστη, καὶ τρία εἶχε πλευρὰ ἐν τῷ στόματι. καὶ ἐλλέγετο αὐτῇ
“ἀνάστα, φάγε σάρκας πολλὰς.” τῆς Περσῶν δὲ βασιλείας ἡ
ἄρκος ἐγένετο τύπωσις, διὰ τὸ ὠμὸν τοῦ ἔθνους καὶ ἀπηγνῆς·
πάντων γὰρ τῶν βαρβάρων οἱ Πέρσαι τιμωρήσασθαι ἀπηγνῆστοι,
10 σκαφεύσεισθε τε καὶ δορυῶ ἀφαιρέσει πικροτέρας καὶ μακροτέρας
τὰς κολάσεις τιθέμενοι.

Εἰκὸς δὲ τισιν ἀγνοεῖσθαι τὴν κόλασιν τῆς σκαφεύσεως·
καλὸν οὖν καὶ ταύτην δῆλῃν θέσθαι τοῖς ἀγνοοῦσι. δύο σκάφας
ἴσας ἀλλήλαις προσαρμύσαντες, καὶ ταύτας ἐγκόβαντες, ὥστε C
15 τὴν κεφαλὴν τοῦ κολαζομένου ἐκτὸς περιλειεῖσθαι τῶν σκαφῶν
καὶ τὰς χεῖρας ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς πόδας, ὑπτίον ἐντὸς τὸν τιμω-
ροῦμενον ἀνακλίνουσι, καὶ οὕτω τὰς σκάφας προσηλοῦσιν ἀλλή-
λαις. εἶτα κράμα ἐκ μελιτὸς τε καὶ γάλακτος κερασάμενοι ἐγγέου-
σιν εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀθλοῦ ἐκείνου, μέχρις ἂν ὑπερκορῆς ὁ
20 ἀνθρωπος γένηται· καὶ ἐκ τοῦ τοιοῦτου κράματος τοῦ προσώπου
αὐτοῦ καὶ τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν καταχέουσιν, ὑπαιθρὸν τε
θέντες αὐτὸν εἰληθερεῖσθαι τῷ ἥλιῳ ποιοῦσι, καὶ οὕτως ἐκάστης

5 ἄρκυ A Theodoretus, ἄρκυ PW. 6 post πλευρὰ A add
καὶ πτερὰ. Theodoretus tantum τρία πτερὰ, LXX τρεῖς πλευρὰ.
cf. p. 224 v. 20. 8 ἄρκος A, ἄρκος PW. 10 πικροτάτας
καὶ μακροτάτας A. 21 καὶ τῶν χειρῶν om A. Plutarchus
tantum κατὰ τοῦ προσώπου. 22 εἰληθερεῖσθαι A, εἰληθερεῖ-
σθαι PW.

fingeret quae naturam humanam excedunt: nam alae etiam praeter naturam bestiae enatae elationem regum illorum significabant, quorum animi superbia nubes transcendebat.

Aterum animal ursae erat simile, et in una parte stabat, ac tres costas in ore habebat: cui dicebatur “surge et ede carnes multas.” ea regnum Persarum denotabat, ob saevitiam gentis et immanitatem. nam Persae atrocitate poenarum omnes barbaros vincunt, scaphismis et excoriationibus supplicia graviora et diuturniora reddentes.

Caeterum quod de scaphismo dixi declarandum est ob imperitiores. duas scaphas inter sese pares coniungunt, ita incisas ut caput, manus et pedes foras emineant, in quibus eum qui supplicio afficitur supinum reclinant, itaque scaphas clavis inter se compingunt. deinde potionem ex melle et lacte in os miseri infundunt, donec ad nauseam repleatur, eademque et faciem et pedes et brachia eius perfundunt, et sub die ad

ἡμέρας πρᾶττονσιν ἐπ' αὐτῷ. μυῖται μὲν οὖν καὶ σφήκες καὶ μέλισσαι διὰ τὴν τῶν καταχεθέντων γλυκύτητα ἀθροίζονται τῷ τε προσώπῳ αὐτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφιζάνουσι μέλεσιν, ἃ τῶν D σκαφῶν ἐκτός ὡς εἴρηται περιλλέιπται, ἐνοχλοῦσαι, αἱ δὲ τὸν ἄθλιον καὶ τιτρώσκουσαι. ἡ δὲ γε γαστήρ ἐκείνου πληρωθεῖσα 5 τοῦ μέλιτος καὶ τοῦ γάλακτος ὑγρὰ προΐησι σκύβαλα, ὧν ἐνσηπομένων εὐλαί τε καὶ σκώληκες ἀναζέουσιν· ὁ δ' ἐγκατακείμενος τῇ ὑγρότητι, καὶ τὰς σάρκας αὐτῇ ἐνσηπόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν σκωλήκων αὐτὰς δαπανώμενος, οὕτως οἰκτρότερόν τε θνήσκει καὶ χροσιώτερον. ταύτῃ τῇ κολάσει χρῆσασθαι ἱστορεῖται καὶ ἡ 10 Παρυσάτις ἡ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου μήτηρ κατὰ τοῦ ἀνελεῖν τὸν Κύρον ἀυχῆσαντος, μαχόμενον περὶ τῆς βασιλείας τῷ ἀδελφῷ, ἐπὶ τισσαρσκαϊδεκάτῃν ἡμέραν τῇ τιμωρίᾳ διαρκέσαντος τῆς σκαφεύσεως.

P I 126 Ἡ μὲν οὖν σκάφευσις τοιαύδε τις εἶναι ἱσθόρηται. τὸ δὲ 15 "ἀνάστα, φάγε σάρκας" οὐκ ἐπιτρέποντός ἐστιν, ἀλλὰ προλήγοντος τὰ ἐσόμενα· πολλὴ γὰρ φθορὰ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμαχούντων ἐκείνοις ὑπὸ Περσῶν τε καὶ Μήδων ἐγένετο. εἶποι δ' ἄν τις καὶ τὸ "φάγε σάρκας πολλὰς" τῆς ὠμότητος τοῦ ἔθνους σημαντικόν. τὰ δὲ τρία πλευρὰ ἢ πτερά, ἃ ἐν τῷ 20 στόματι κατέχευε, τὴν τῶν τριῶν τμημάτων ἀρχὴν τῆς οἰκουμένης ἦν προχαράττοντα. Κύρος μὲν γὰρ ὁ τὴν τῶν Ἀσσυρίων βασι-

2 καταχεθέντων A, καταχυθέντων PW. ἀθροίζονται A, ἀθροίζόμενοι PW. 5 καὶ τιτρώσκουσαι Wolfii codices, καὶ τιτρώσκουσαι A, κατατιτρώσκουσαι PW ex Wolfii coniectura praestaret ἐνοχλοῦσαι δὲ τὸν ἄθλιον καὶ τιτρώσκουσαι vel ἐνοχλοῦσαι τε τὸν ἄθλιον καὶ τιτρώσκουσαι. 9 οἰκτρότερον PW. 13 ἑκακάϊδεκα ἡμέρας Plutarchus. 15 μὲν om A. 22 τῶν om A.

solem exponunt; et hoc quotidie faciunt. ita fit ut muscae, vespae et apes liquorum suavitate allectae faciei et reliquis membris e scaphis prominentibus insideant, miserumque vexent et pungant. at venter eius lacte et melle distentus liquida relicit excrementa, e quibus putrefactis lumbrici et vermes scaturiunt: qui vero in scaphis iacet, in sordibus illis carne putrescente, a vermibus crosus, et crudelius et tardius interit. hoc supplicii genere Parysatis, Artaxerxis et Cyri mater, eum sustulisse fertur qui se Cyrum cum fratre de regno pugnantem interfecisse gloriatus fuerat, per dies quattuordecim excruciatum.

Ac scapharum supplicium huiusmodi est. caeterum verba ista "surge et comede carnes" non sunt hortantis sed futura praedictantis. nam Assyrii et socii illorum plurimi a Persis et Medis interfecti sunt. eadem etiam ad crudelitatem gentis referri queant. tres vero costae vel alae, quas ore tenebat, trium orbis terrae partium imperium denotabant. nam Cyrus Assyrii regni eversor orientem omnem usque ad

λείαν καθρηκώς τὸ ἔϋον ἄπαν μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου ὑπέταξεν.
 ὁ δὲ τούτου υἱὸς Καμβύσης καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν
 ἔσχεν ὑφ' ἑαυτὸν· νότιοι δ' αἱ χῶραι αὐταὶ εἰσὶ. Δαρειὸς δὲ ὁ
 Ὑστάσπου καὶ τοὺς νομῶδας ἐγειώσατο Σκύθας· οὗτοι δ' οἱ- B
 5 κοῦσι τὸ κλίμα τὸ βόρειον. ὁ δὲ γε Ξέρξης ὁ τοῦ Δαρείου ὠρ-
 μησε μὲν κατὰ τῆς Εὐρώπης, κρατῆσαι καὶ ταύτης πειρώμενος,
 ἀπεκρούσθη δὲ γε ναυμαχίᾳ πρὸς Ἀθηναίων ἠττηθεὶς καὶ ἀνυ-
 ζεύξας καταρροχυμμένος. τὸ δ' ἐν μέρει στήναι τὸ θηρίον, σημα-
 ντικὸν τοῦ μὴ πάντῃ τῆς ἀρχῆς ἐκπαιεῖν, ὀλίγῳ δὲ μέρει ταύτης
 10 περιγραφῆται. πύσης γὰρ τῆς Ἀσίας πρῶν κρατοῦσα ἡ βασι-
 λεία ἐκείνη, καὶ Αἰθιοπίων καὶ Αἰγυπτίων Παλαιστίνης τε καὶ W I 90
 Φοινίκης καὶ τῆς Λιβύης αὐτῆς, ἐξέπεσε μὲν τῶν λοιπῶν,
 περιελίφθη δ' αὐτῇ Μηδία τε καὶ Περσίς. ἢ καὶ ἄλλως τὸ ἐν
 μέρει στήναι τὸ θηρίον ἐκληφθήσεται, ἐπὶ καιρὸν τινα δηλαδὴ C
 15 σχολάσαι τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν καὶ ἀπρακτῆσαι. τοῦ γὰρ
 Ἀλεξάνδρου καθρηκτός αὐτὴν, εἶτα Θανάτος, εἰς τέσσαρας
 ἀρχὰς ἢ ἐκείνου μοναρχία διήρητο. κατ' ἀλλήλων δὲ τῶν δια-
 δόχων αὐτοῦ χωρησάντων καὶ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους μάχαις
 ἠσθενηκότων, οἱ Πέρσαι πάλιν καιροῦ λαβόμενοι ἀνιθάρτησαν
 20 καὶ πολλὰ τῆς σφετέρας ἀρχῆς ἀνεκτήσαντο.

Τὸ δὲ τρίτον θηρίον παρδάλει ἦν ἐμφορές, καὶ πτερὰ εἶχε
 τέσσαρα πετεινοῦ ὑπερώω αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τούτῳ
 τῷ θηρίῳ ἐπεφύεσαν, καὶ ἐξουσίαν λέγει δοθῆναι αὐτῷ. τοῦτο
 δὲ τὸ θηρίον τὴν Μακεδονικὴν εἰκόνιζε βασιλείαν. παρδάλει μὲν

13 περιελήφθη Α.

Hellespontum subegit. cuius filius Cambyses et Aegyptum et Aethio-
 piam, quae austro obversae iacent, obtinuit. Darius autem Hystaspis
 filius Scythas vagos domuit: hi versus septentrionem habitant. Xerxes
 porro Darii filius expeditione suscepta conatus ille quidem est Europam
 subigere, sed ab Atheniensibus navali pugna victus cum dedecore do-
 mum rediit. iam statio in parte significat eos regnum non prorsus
 amissuros sed eius exiguam partem retenturos. nam cum imperium illud
 olim totam Asiam Aethiopiam Aegyptum Palaestinam Phoeniciam ipsam-
 que Libyam teneret, reliquis excidit, Media et Perside retentis. vel
 statio illa in parte referri potest eo, quod Persarum regnum ad tempus
 otiosum et ignavum sit futurum: nam Alexandro post id subactum mor-
 tuo, eius monarchia in quattuor regna est distracta. cum autem suc-
 cessores eius crebris inter sese praeliis vires suas attrivissent, Persae
 arrepta occasione resumptaque fiducia multum de suo imperio recupe-
 rarunt.

Tertium animal pantherae fuit simile, quattuor alis volucris in
 dorso praeditum, quattuor etiam capitibus in eo onatis, cui propheta
 potestatem esse datam ait. hoc animal imperium Macedonicum reprae-
 Zonaras Annales.

D γὰρ εἰκάσθη Ἀλέξανδρος διὰ τὸ δξύρροπον καὶ εὐκίνητον, ὃ καὶ τὰ πτερὰ ἐδήλων. ἡ δὲ τούτων τετρακτὺς τὰ τέσσαρα τῆς οἰκουμένης μέρη ἤντιτετο, ἃ πτηνοῦ διήλθε τρόπον καὶ σχεδὸν ἀπάντων ἐκράτησεν. αἱ δὲ γε τέσσαυρες κεφαλαι τὴν μετὰ θάνατον ἐκείνου διαιρέσιν ἐσήμαινον τῆς ἀρχῆς. εἰς γὰρ τέσσαρας 5 βασιλείας ἡ ἐκείνου ἐπικράτεια διήρητο, καὶ τῆς μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Λάγου κεκράτηκε καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου μέχρι τῆς Κλεοπάτρας, τῆς δὲ γε Συρίας καὶ τῶν αὐτῇ προσεχῶν ὁ Σέλευκος ἐκυρτέυσεν, Ἀντίγονος δὲ τὴν Ἀσίαν ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο, P I 127 τῆς δὲ Μακεδονίας ἤρξεν ὁ Ἀντίπατρος, ὡς δὲ τινες ἱστοροῦσιν, 10 ὁ Ἀριδαῖος ἀδελφὸς ἑτεροθυλῆς ἐκ πατρὸς ὦν Ἀλεξάνδρου. φησὶ γὰρ ὁ Χαιρωνεὺς τὸν Περδίκκην μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου ἐν μεγίστῃ δυνάμει ὄντα ἐθθὸς τὸν Ἀριδαῖον ὥσπερ δορυφόρημα βασιλείας ἐφέλκεσθαι, γεγονότα μὲν ἐκ γυναικὸς ἀδόξου καὶ κοι- νῆς, ἀτελῆ δὲ τὴν φρόνησιν ὄντα, οὐ φύσει τοιοῦτον προαχθέντα, 15 ἀλλὰ τῆς Ὀλυμπιάδος φαρμάκοις διαφθειρώσης αὐτῷ τὴν διάνοιαν.

7. Τοῦ δὲ τετάρτου θηρίου εἶδος μὲν οὐκ ἐσήμανεν ὁ προφήτης, φοβερὸν δ' εἶπε τοῦτο καὶ ἔκθαμβον περισσῶς, ὁδόν- τας ἔχον μεγάλους καὶ σιδηροῦς, ἑσθίον τε καὶ λεπτύνον καὶ τὰ 20 B ἐπιλοίπα συμπατοῦν, καὶ τὸ διάφορον αὐτοῦ πρὸς τὰ προηγησά-

6 διήρητο ἐπικράτεια A.
11 ὁ om A.

8 γα om A.

10 ὁ add A.

FOUNT. Cap. 7. *Theodoretī Commentarius in Daniel 7*
p. 1195—1201. *addita sunt καὶ ὅσα — συγγράμματα p. 227*
v. 11—16.

sentat. nam pantherae comparatus est Alexander ob celeritatem et agilitatem, quod ipsum et alae innuebant: quarum quatternio quattuor mundi partes notabat, quas instar volucris est pervagatus, ac prope omnium potitus. quattuor capita divisionem imperii post eius obitum in partes totidem declararunt. nam Aegyptum Ptolemaeus Lagi filius obtinuit, eiusque posterī usque ad Cleopatram: Syria et adjacentibus regionibus Seleucus est potitus: Antigonos Asiam subegit: Macedoniae Antipater imperavit, vel, ut quidam narrant, Aridaeus frater Alexandri ex patre Philippo. ait enim Chaeronensis, Perdiccam maxima potentia praeditum statim post mortem Alexandri Aridaeum tanquam regni munimentum attraxisse, ex muliere ignobili et vulgari ortum et mentis parum compotem, non quidem ita genitum, sed beneficio Olympiadis corruptum.

7. Quartī animalis formam non expressit propheta, sed formidabile et terribile nominat, magnis ferreis dentibus vorans et comminuens, et reliqua pedibus conculcans, magno discrimine inter illud et

- μενα θηρία ἔφη τυγχάνειν πολύ. ἡ τῶν Ῥωμαίων δὲ διὰ τοῦτου βασιλεία σημαίνεται. διὸ οὐδὲ εἶδος ὁ προφήτης τοῦτω οὐδ' ὄνομα ἔθετο. πολυειδῆς γὰρ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχή, πρότερον μὲν βυσιλεῦσιν ἰθυνομένη ἀπὸ Ῥωμύλου μέχρι τῶν Τυρκενίων, 5 τῆς δὲ ἐκείνων τυραννίδος καταλυθείσης ἀριστοκρατουμένη, τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ὑπάτων διοικούντων τὰ πράγματα, ἔστι δ' ὅτε καὶ δημοκρατουμένη, τοῦ δήμου πολλὰκις πρὸς τὴν σύγκλητον στασιάζουσα, μετέπειτα δ' αὖθις εἰς μοναρχίαν μεταπεσοῦσα, καὶ ταύτης εἰς βασιλείας κλήσιν ἐπανακάμψασα. φοβερὸν δὲ τὸ
- 10 θηρίον καὶ ἔκθαμβον εἶπεν ὅτι δυνατωτέρα τῶν ἄλλων βυσιλειῶν αὕτη γεγένηται, καὶ ὅσα ἡ Μακεδονικὴ μὴ ὑπέταξε βασιλεία, C ὕψ' αὐτὴν αὕτη ποιησαμένη, τὴν Ἑλλάδα δηλαδὴ πᾶσαν, τὴν Καρχηδόνα σὺν τῇ Λιβύῃ, τὴν Σικελίαν, τὴν Σαρδίαν τε καὶ νήσους ἄλλας καὶ ἔθνη ἐσπέρια διάφορα ἕτερα, ὧν οὐκ ἤρξεν
- 15 Ἀλέξανδρος· ἄπειρ ὁ βουλόμενος γινῶναι τὰς βίβλους τοῦ Ῥωμαίου Δίωνος ἀναγνώτω καὶ τὰ τοῦ Πολυβίου συγγράμματα. φοβερὸν δὲ τὸ θηρίον ἔφη καὶ ἔκθαμβον καὶ σιδηροῦς ὀδόντας ἔχον, ὡς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας τῶν ἄλλων βασιλειῶν ἀπασῶν φρικω- δεστέρας γεγενημένης. καὶ ἐν τῇ εἰκόνι γὰρ τῇ κατ' ὄναρ ὀφθείσῃ
- 20 τῷ Ναβουχοδονόσορ τὸν σιδηρον τέθεικε τῆς τετάρτης βασιλείας εἰκόνημα. τοῖς οὖν σιδηροῖς ὀδοῦσιν ἐσθίειν τὸ θηρίον εἶπε καὶ λεπτύνειν, καὶ τὰ λοιπὰ συμπατεῖν τοῖς ποσὶ. τὸ μὲν οὖν ἐσθίειν καὶ λεπτύνειν εἰς τὴν τῶν δασμῶν ἐξεληπτὰ εἰσφοράν, ὡς βαρυ- τέρων τοῖς ὑπηκόοις φόρων ἐπιτεθέντων, οἳ τοὺς βασιλευόντας
- 17 ἔφη add A.

W I 91
D

caetera constituto. id Romanorum imperium innuit. quod cum sit varium et multiforme, propheta neque nomen eius neque formam posuit. nam a Romulo usque ad Tarquinius Roma regibus paruit: quorum tyrannide eversa optimates, senatus et consules rem publicam administrarunt: aliquando etiam ad popularis imperii formam redacta est seditione plebis adversus patres, post iterum unius potestate oppressa et ad regii nominis appellationem reversa. bestiam porro illam terribilem et formidabilem vocat, quod Romanum imperium caeteris potentius existit, et quae Macedones non attigerant, ea quoque subegit, Graeciam videlicet universam, Carthaginem cum Libya, Siciliam Sardiniam caeterasque insulas et complures gentes occidentales, quibus non imperavit Alexander: quae cui scire studio est, is Dionis Romani et Polybii legat historias. ferrei dentes ei bestiae sunt attributi, quod Romanorum principatus omnibus aliis imperiis horribilior fuit. atque etiam in imagine per somnium oblata Nabuchodonosori quartum regnum ferro comparatur. ferreis porro dentibus edere et comminere bestiam dixit, et reliqua conculcare pedibus. quorum priora ad tributorem exactionem referuntur, graviolem caeteris, quibus reges aluntur et sagmantur, et

τρέφουσι καὶ πιαίνουσι, τοὺς δὲ εἰσπραττομένους αὐτοὺς ἐκλεπτό-
 νοῦσι πενητεύοντας. οἳ δὲ δασμοφορεῖν οὐκ ἠέλχοντο, τῆς ἐλευ-
 θερίας ἀντιποιοῦμενοι, τούτους τοῖς ποσὶ συνεπάτει τὸ θηρίον
 καὶ ἐξωλόθρενε. διὰ τῶν ποδῶν δὲ τὸ στρατιωτικὸν ὑπαινίττεται,
 ὡς ἐν τούτῳ τῆς βασιλείας ῥειδομένης καὶ βεβηκυίας καὶ ἐξ ἐτέ- 5
 P I 128 ρων μεταβαινούσης εἰς ἕτερα. καὶ κέρατα δ' εἶναι τῷ θηρίῳ
 δέκα φησὶν, ὑπεμφαίνων ὡς εἰς πολλὰς ἡγεμονίας ἐπ' ἐσχάτων
 ἢ βασιλεία διαιρεθήσεται. ἐν μέσῳ δὲ τῶν δέκα μικρὸν ἀνιέναι
 κέρας, καὶ ἐκρίζωθῆναι τῶν κεράτων τρία παρ' αὐτοῦ, καὶ
 ὀφθαλμοὺς ἔχειν ἐκεῖνο τὸ κέρας καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ 10
 πολεμεῖν τοῖς ἁγίοις. τοῦτο τὸ κέρας εἰς τὸν ἀντίχριστον ἐξε-
 λήφασιν τινές. μικρὸν δ' ἐκλήθη ὡς ἀπὸ μικρᾶς φυλῆς τῶν
 Ἑβραίων μέλλον φηύσεσθαι. τρεῖς δὲ τῶν δέκα βασιλέων κατα-
 λύσει. διὰ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν πονηρίαν αὐτοῦ καὶ τὸ πα-
 νοῦργον ἠνέξατο, ὡς διὰ τούτων ἐξαπατήσον πολλοὺς. διὰ δὲ 15
 B τοῦ μεγάλα λαλοῦντος στόματος τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ καὶ τὸ
 ἐπρημένον ὑπενέφηγε τοῦ φρονήματος. τὸ δὲ πόλεμον μετὰ τῶν
 ἁγίων ποιεῖν, τὸ πᾶσαν ἐνδείξασθαι σπουδὴν δηλοῖ, τῆς οἰκείας
 κακίας καὶ βλασφημίας ὑπαντας λαβεῖν κοινωνούς. τῆς δὲ κατὰ
 τοῦ θεοῦ βλασφημίας ἐκείνου ἐμφαντικὸν τὸ "λόγους εἰς τὸ ὕψος 20
 λαλήσει."

Ἐπὶ τούτοις ὁ προφήτης ἐπήγαγεν "ἐθιέωρον ἕως οὗ θρό-
 νοῖ ἐτέθησαν καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισε, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ

10 τὸ κέρας ἐκεῖνο A.

17 ὑπέφηγε A.

22 οὐ om A.

23 καὶ ὁ παλαιός A: ὁ om Theodoretus LXX.

subditi attenuantur et ad egestatem rediguntur. qui vero tributa detre-
 ctabant et libertatem defendebant, eos conculcabat bestia et extermi-
 nabat. per pedes autem intelliguntur exercitus, ut quibus regnum insi-
 stat et innitatur et ab aliis ad alia transeat. praeterea decem cornua
 bestiae esse dicit, quae significant id imperium postremis temporibus in
 multa esse regna dividendum. in medio porro decem cornuum parvum
 prodire cornu, quo tria alia cornua extirpentur; et oculis habere cornu
 illud, et os magniloquum et infestum sanctis. hoc cornu quidam anti-
 christum interpretantur. parvum autem vocatur, quod ex parva tribu
 Hebraeorum sit oriturum. tres autem de decem regibus eversurum esse.
 per oculos calliditatem eius et calliditatem innuit, quibus multos sit
 seducturum. per os magniloquum eius arrogantia et animi elatio decla-
 ratum. iam belli adversus sanctos susceptio arguit omne studium adhi-
 biturum esse ut omnes ad suae improbitatis et blasphemiae communio-
 nem pertrahat. blasphemiam porro contra deum illa arguunt, cum ait
 "in sublime verba faciet."

His propheta subiicit "spectabam donec sellis positus longaevis
 consedisset, cuius vestis erat niveo candore, capillus instar purae lanae,

λευκὸν ὡσεὶ χιών, καὶ ἡ θρῖξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον
καθαρόν, ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ
φλέγον, ποταμὸς πυρός εἶλεν ἐκπορευόμενος ἐμπροσθεν αὐτοῦ,
χιλῖαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ καὶ μύριαι μυριάδες παρε- C
ῖσθηκεισαν αὐτῷ. κριτήριον ἐκάθισε καὶ βίβλοι ἀνέψαθησαν.”
Ἄ μὲν οὖν εἴρηται ποιοῦν τὸ κέρας οὐκ ἐπὶ μακρὸν διαρκέσειν
ἐδείχθη τῷ Δανιήλ, ἕως δὲ ὁ αἰώνιος κριτήριον ἐκάθισεν, ἀπὸ
τοῦ, κρίσεως καιρὸν ἔστησε καὶ τὴν μνήμην τῶν ἐκάστῳ
πεπραγμένων ἀνέπτυξε. βίβλους γὰρ τὰς ἀναυνήσεις ἐκάλεσε,
10 καὶ παλαιὸν ἡμερῶν τὸν αἰώνιον. ἡ δὲ λευκότης τῶν τριχῶν
καὶ τοῦ ἐνδύματος τὸ καθαρόν αὐτοῦ πανταχόθεν καὶ ἡμίμοιον
δείκνυσιν. ἵνα δὲ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ δείξῃ γενήσεσθαι τὰ
παρὰ τοῦ ἀντιχρίστου ἐσόμενα, καὶ οὐχ ὡς ἀδυνατούσης τῆς
Θείας φύσεως ταῦτα παῦσαι ἢ μηδὲ τὴν ἀρχὴν συγχωρῆσαι γενέ- D
ῖσθαι, τὰς χιλίας χιλιάδας τῶν λειτουργῶν καὶ τὰς μυρίας μυριά-
δας τῶν παρισταμένων εἰσήγαγε, καὶ τὸν πύρινον θρόνον καὶ
τοὺς ὁμοίους τροχούς καὶ τὸν φλέγοντα ποταμόν. καὶ ἐθεώρει
ἕως οὗ ἀνῆρέθη τὸ θηρίον καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς καῦσιν ἐδόθη
πυρός. διὰ γὰρ τὴν μάχην τοῦ ἀντιχρίστου ἡ ὅλη βασιλεία
20 περιαιρεθήσεται. καὶ οὐκ αὐτὸ τὸ θηρίον εἰς καῦσιν δοθήσεται,
ἀλλὰ τὸ σῶμα αὐτοῦ. τοῦ γὰρ θηρίου τὴν βασιλείαν αἰνιττο-
μένου, εἰκὸς ἔστιν ἐν τῇ βασιλείᾳ πολλοὺς εἶναι καὶ τὸν Θεὸν

2 ante φλόξ PW add ὡς, om A Theodoretus LXX.
ρευόμενος A. 6 μακροῦ A. 10 παλαιῶν A.

3 ἐμπο-
17 φλο-
γόντα A.

sedes flamma ignis, rotæ eius ignis comburens, fluvius ignitus ante eum
manans evolvebatur, decies centena milia ministrabant ei, et milies
centena milia adstabant ei, iudicioque coacto libri aperti sunt.” quæ
igitur cornu facere dicitur, ea non diu esse duratura monstratum est
Danieli, sed donec longævus iudicium coegerit, hoc est, iudicii tempus
statuerit, et facta cuiusque memoria repetierit. recordationem enim
libros vocat, et longævum eum qui æternus est. candor autem capil-
lorum et vestis puritatem eius et integritatem ostendit. ut autem signi-
ficet ea, quæ ab antichristo agentur, deo connivente actum iri, non
vero ita quasi a divina potentia vel coerceri vel ne prorsus non fierent
prohiberi non possent, decies centena milia ministrorum et milies centena
milia apparitorum commemorat, et sellam igneam consimilesque rotas et
fluvium ardentem. spectavitque donec bestia tolleretur et corpus eius
igni conflagraret. nam ob furorem antichristi totum ab eo regnum au-
feretur. neque ipsa bestia igni tradetur, sed corpus eius. nam cum
bestia regnum innuat, probabile est, in eo fore multos qui deum colant

P I 129 σέβοντας και ἀρετὴν μετιόντας. οὐ τούτους οὖν φησιν εἰς καὶ-
σιν δοθῆναι, ἀλλὰ τοὺς κακίας ἐργάτας και ταῖς τοῦ σώματος
ἐπιθυμίαις ἐγκειμένους διαπαντός και μὴ τι φρονήσαντας πνευ-
ματικόν.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ θηρίου ἀπάλειαν ὄρῶν ὁ προφήτης φησὶν ὅ-
ως νῖδν ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ νεφελῶν και ἕως τοῦ παλαικοῦ
τῶν ἡμερῶν φθάσαντα, ᾧ και δοθῆναι λέγει τὴν ἀρχὴν και τὴν

W I 92 τιμὴν και τὴν βασιλείαν, και αὐτῷ δουλεύσαι τοὺς λαοὺς πάντας
και τὰς γλώσσας και τὰς φυλάς, και τὴν ἔξουσίαν αὐτοῦ αἰώνιον
ἔσεσθαι και μὴ παρελεύσεσθαι, και τὴν βασιλείαν αὐτοῦ μὴ 10
διαφθαρήσεσθαι. ταῦτα σαφῶς τὴν δευτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ
B σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προθεσπίζουσιν. νῖδς μὲν γὰρ
ἀνθρώπου καλεῖται διὰ τὴν ἡμετέραν φύσιν ἣν προσελάβετο,
ἐπὶ δὲ τῶν νεφελῶν ἐρχόμενος κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ εἰπόν-
τος “ὄψεσθε τὸν νῖδν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν 15
τοῦ οὐρανοῦ.”

8. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας
Βαλτάσαρ ἐμνήθη ὁ Δανιήλ, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἔτερον ὀπτασίαν
ἑώρακεν. “ἐν Σούσοις γὰρ ὡν ἦρα” λέγει “τοὺς ὀφθαλμοὺς μου,
και ἰδοὺ κριδς ἐστηκὼς ἐπὶ τοῦ Οὐβάλ, και αὐτῷ κέρατα ὑψηλά, 20
και τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἔτερον, και τὸ ὑψηλότερον ἀνέβαινε
ἐν ἑσχάτου. και ἦν κεραιτίζων κατὰ θάλασσαν και βορρῶν και

15 ὄψεσθε AW, ὄψεσθαι P. Matth. 24 30. 17 ἐν add A.
18 ἐμνήθη] ἐμνήσθη A. 22 κατὰ A Theodoretus LXX,
ἐπὶ PW. βορρῶν PW hic et infra.

FONTES. Cap. 8. Theodreti Commentarius in Daniel 8
p. 1211—1220. pauca ab ipso Z., partim e Plutarchi Alexandro,
addita. κολύων — ἄρρενα p. 234 v. 22 ex Iosephi Ant. 12 5 § 4.

et virtuti studeant. non eos igitur conflagratos, sed maleficos et
corporis voluptatibus assidue deditos, spiritus prorsus negligentes.

Post interitum bestiae propheta ait se quendam vidisse tanquam
filium hominis in nubibus venientem et usque ad longaeuum progressum,
cui datum sit imperium, honos et regnum, eiusque servituti subiecti
populi omnes, linguae et tribus: et potestatem eius aeternam fore, non
praeteritam, nec regnum eius interitum. haec aperte secundum ad-
ventum servatoris nostri Iesu Christi praenuntiant. filius enim hominis
dicitur ob assumptam naturam nostram, venturus in nubibus ex pro-
misso ipsius, cum dixit visuros filium hominis venientem in nubibus
caeli.

8. Haec Daniel edoctus est primo anno Baltasaris: tertio visum
aliud vidit. nam “cum Susis” inquit “essem, sublatis oculis vidi arie-
tem stantem in Ubale, altis cornibus, altero tamen altiore: id ad ex-
tremum surgebat. et contra mare, septentrionem et austrum arietabat,

νότον, και πάντα τὰ θηρία σῆναι ἐνώπιον αὐτοῦ οὐκ ἠδύνατο, και ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, και ἐμεγαλόνθη.” πάλιν C
 κἀνταῦθα τὰ περὶ τῶν βασιλειῶν ὁ προφήτης διδάσκειται. και
 κριῶ μὲν ἀπεκιάσθη ἡ ἀρχὴ τῶν Περσῶν διὰ τὸν περιεχόμενον
 5 αὐτῇ πλοῦτον, ἐστὼς δ’ ἦν ὁ κριὸς ἐπὶ τοῦ Οὐβάλ ἤγον ἐπὶ τῆς
 πόλης τῶν Σούσων· αὕτη γὰρ ἦν ἡ πόλις μητρόπολις τῶν Περ-
 σῶν, και ἐκεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ἦν τὰ βασίλεια, και ὁ προφήτης
 ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διάγων εἶδε τὸ ὄραμα. τὰ δὲ δύο κέρατα τὰ
 τῆν βασιλειαν ταύτην ἰθύναντα δύο γένη ἐτύπουν. τὸ μὲν γὰρ
 10 ἤτιον κέρας τὸν Κύρον και τὸν αὐτοῦ υἱὸν τὸν Καμβύσην εἰκόνιζε
 (μέχρις αὐτῶν γὰρ ἡ τῆς βασιλείας ἔστι ἀρχή, και ὁ προῆλθε
 περαιτέρω τὸ Κύρου γένος), τὸ δὲ μείζον κέρας τὸ Δαρείου
 γένος ἤντικτετο, ὃ μέχρι τοῦ τελευταίου Δαρείου προέκομεν, ὃν D
 κατεπολέμησεν ὁ Ἀλέξανδρος. Καμβύσου γὰρ τοῦ Κύρου παιδὸς
 15 θανόντος οἱ μέγιοι μετὰ δόλου τῆν βασιλειαν ἐσφετερίσαντο· οὗς
 ἐπ’ ὄλιγον κρατήσαντας, και γνωσθέντας οἵτινες ἦσαν, οἱ ἐπὶ τὰ
 τῶν Περσῶν οἴκοι καθεῖλον. ἐξ ὧν ἐβασίλευσεν ὁ Ὑστάσπου
 Δαρείος, οὗ τὸ γένος μέχρι τέλους τῆς βασιλείας διήρκεσε.
 τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει ὁ προφήτης προσθεὶς διὰ τὸ ὑψηλότερον
 20 ἀνέβαινεν ἐπ’ ἰσχάτου, τὸ ἐπὶ μακρὸν δηλαδὴ διαρκέσαι και
 ἕως τέλους τῆς Περσικῆς βασιλείας τῶν κερμάτων τὸ ἕτερον.
 ἐκεράτιζε δὲ ὁ κριὸς κατὰ νότον και βορρᾶν και θάλασσαν· τὸ τε
 γὰρ νότιον κλίμα και τὸ βόρειον ἐχειρώσατο, και τῶν νήσων

1 ἐνώπιον αὐτοῦ A Theodoretus LXX, αὐτοῦ ἐνώπιον PW.
 3 περὶ om A. 10 αὐτοῦ] ἐκείνου A. 21 τὸ add A.
 23 βόρειον PW.

neque ulla animalia coram eo consistere poterant. fecit igitur omnia suo arbitrato, et magnus evasit.” hac visione propheta rursus de regnis edocetur. nam Persarum imperium ob divitiarum affluentiam arieti comparatum est. stabat autem is in Ubale, quae est porta Susorum, metropolis et regiae Persarum; in eaque degenti prophetae visio oblata erat. duo cornua significabant duas familias illius imperii gubernatrices: minus Cyrum et Cambysen eius filium, in quibus imperium constitit, non progressio ulterius Cyri genere: maius Darii genus portandit, quod usque ad eum Darium perduravit quem devicit Alexander. nam Cambyse filio Cyri mortuo magi per fraudem regnum sibi vendicabant: quo non diu retento agniti, a septem Persicis familiis sunt oppressi. e quarum una Darius ortus, Hystaspis filius, regno potitus est, familia eius usque ad regni excidium propagata: id quod propheta innuit cum addit, altius cornu ad extremum crevisse, hoc est, diu et usque ad Persici regni excidium durasse. arietabat autem is aries versus austrum, septentrionem et mare: nam et australem et septentrionalem pla-

P I 130 τὰς πλείους (ταύτας γὰρ διὰ τῆς θαλάσσης ἤνιξτο) ὑπὸ δου-
 λειαν πεποίητο· καὶ συνεμάχον τῷ Ξέρξῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος
 στρατεύοντι οἱ τὰς νήσους οἰκοῦντες· διὸ καὶ κατὰ θάλασσαν τὸν
 κριὸν κερατίζειν ὁ προφήτης ἰώρακεν. οὐδὲν τε τῶν θηρίων
 ἐνώπιον αὐτοῦ στήναι ὑπέμενε. θηρία δὲ τὰς μερικὰς βασι- 5
 λείας ἐκάλεσεν, ὡς φοβερὰς τοῖς ὑπηκόοις. εἶεν δ' ἂν αὐταί,
 ἡ Σύρων, ἡ Κιλικίων, ἡ Ἀράβων, ἡ Αἰγυπτίων, ἡ Ἰουδαίων,
 καὶ ἕτεραι. οὐδεμίνα γοῦν τούτων ἀντιστήναι εἰς τέλος ἠδυνήθη
 τῇ Περσῶν ἀρχῇ, ἀλλ' ὑπάντας οἷς προσέβαλεν ὑπέταξε. “καὶ
 ἐμεγαλύνθη” ἢ ὅτι μεγάλη γέγονεν ἡ ἀρχὴ πολλῶν ἐθνῶν καὶ 10
 χωρῶν κυριεύσασα, ἢ ὅτι μεγάλα καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπινην ἐφρα-
 B τάσθη φύσιν δοκῶθεῖσα τῇ εὐτυχίᾳ.

Ἀπορῶν δὲ ὁ προφήτης περὶ τῶν ὀρωμένων, ὄρα τράγος
 ἀπὸ λιβὸς ἐρχόμενον ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ αὐτῷ κέρασ ἦν ἐν
 θεωρητὸν ἀνὰ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. καὶ ἕως τοῦ κριοῦ 15
 φθάσας ἐξηγριώθη πρὸς αὐτὸν καὶ ἔπαισεν αὐτὸν καὶ συνέτριψε
 τὰ κέρατα αὐτοῦ καὶ ἔρριπεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ συνεπάτησεν
 αὐτόν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ.

W I 93 τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν ὑπετέπου ὁ τράγος· ὀξύτερος γὰρ
 τοῦ κριοῦ καὶ μᾶλλον ἐνκίνητος. ἀπὸ λιβὸς δ' ἤρχετο, ὅτι τὴν 20
 Αἴγυπτον πρότερον ὑφ' ἐαυτὸν ποιησάμενος ὁ Ἀλέξανδρος οὕτω
 C πρὸς Δαρεῖον τὸ δεύτερον ὤρμησε, καὶ κατατροπωσάμενος αὐτὸν
 τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν κατέλυσεν. ἐν Ἰσσοῦ γὰρ πρώην τῆς

6 αὐταὶ AW, αὐταὶ P. 16 ἔπαισεν αὐτόν καὶ om A.
 21 ποιησάμενος A, ποιησάμενον PW.

gam subegit, et insulas plerasque, quae per mare intelliguntur, in ser-
 vilitatem redegit. est et Xerxes insularium auxilium usus, bello illato
 Graeciae: quam ob rem propheta arietem etiam mare ferire cornibus
 videt. neque ulla fera consistere coram eo poterat. feras vocat regna
 singularia, quippe subditis formidabilia: cuiusmodi fuerunt regnum
 Syrorum Cilicum Arabum Aegyptiorum Iudaeorum et caetera, quorum
 nullum tandem Persico imperio obsistere potuit quin id subigeret omnes
 quos invasisset. “et magnus evasit:” sive quod amplificatum est impe-
 rium multis gentibus et provinciis subactis, sive quod magna quaedam
 et natura humana maiora sibi finxit, rebus secundis elatum.

Dum propheta de iis quae viderat dubitat, hircum videt ab
 africo venientem in omnem terram, cui cornu erat spectabile in medio
 oculorum. qui usque ad arietem progressus ferociter illum percussit et
 eius cornua comminuit et humi prostratum conculcavit pedibus; neque
 erat qui arietem eriperet de manu eius. Macedonicum imperium reprae-
 sentavit hircus, ariete celerior et agilior. veniebat autem ab africo,
 quod Alexander Aegypto prius subacta, tum demum Darium invasit
 denno, eoque victo Persicum imperium evertit. nam eum prius quidem

Κιλικίας αὐτῷ συμβαλὼν ἤττησεν αὐτόν, καὶ τὴν μὲν γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ καὶ τὸ ἄρμα καὶ τὸ τόξον κατέσχε καὶ δέησεν τὸ στρατόπεδον τὸ Περσικόν, ἔφυγε δ' ἐκείθεν ὁ Δαρείος καὶ αὐτῆς δυνάμεις συναγαγὼν ἐμαχέσατο τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐξ 5 Αἰγύπτου πρὸς ἐκείνον ὁρμήσαντι, καὶ πάλιν ἠττήθη ἐν Ἀρβήλοις καὶ φεύγων ἀπώλετο. θεωρητὸν δὲ τὸ κέρασ φησι ἄντι τοῦ ἐπίσημον καὶ περιβλεπτον· τὴν Ἀλεξάνδρου δὲ καὶ διὰ τούτου ἀνίττεται βασιλείαν. καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐκφῶναι τὸ κέρασ λέγει διὰ τὸ ἀγχνίουν καὶ τὴν σύνεσιν καὶ τὸ γενναῖον τοῦ φρονήματος τοῦ Ἀλεξάνδρου. καὶ "ἦλθε" φησὶν "ὁ D τράγος ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, καὶ εἶδον αὐτὸν φθάσαντι ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγησιώθη πρὸς αὐτὸν καὶ ἔπαισε τὸν κριὸν καὶ συνέτριψεν ἀμφότερα τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἰσχυρὸς τῷ κριῷ τοῦ στήναι ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἔτριψεν αὐτὸν εἰς 15 γῆν καὶ συνεπάτησεν αὐτόν."· συνετριβη δέ, φησι, καὶ ἄμφω τὰ κέρατα τοῦ κριοῦ, προσαράξαντος τοῦ τράγου αὐτῷ· τσιτίστι, καὶ ἄμφω αἱ δυνάμεις αὐτοῦ αἷς ἐπεποιθεῖ, ἢ τε Περσικὴ καὶ ἡ Μηδική. Περσῶν γὰρ καὶ Μήδων ἦρχον οἱ βασιλεῖς τῶν Περσῶν, ὡς τοῦ Κύρου ἐξ ἄμφοῖν, ὡς εἶρηται, φόντος καὶ τὴν P I 131 20 ἄμφοῖν βασιλείαν σχόντος ὑφ' ἑαυτόν, καὶ ἄμφω ταῦτα τὰ γένη τὴν Ἀσσυρίων βασιλείαν κατέλυσαν. "καὶ ὁ τράγος ἐμεγαλόνθη σφόδρα." οὐ γὰρ μόνον τὰ ὑπήκοα τῇ τῶν Ἀσσυρίων ἀρχῇ ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησατο, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐχειρώσατο. τῇ τε γὰρ

8 μέσον AW, μέσον P.
τῶν Ἀσσυρίων τὴν PW.

15 δέ om A.

21 τὴν Ἀσσυρίων A,

ad Issum proffigarat, eius uxore, filiabus, curru et arcu potitus, direptisque castris Persicis; sed Darius fuga elapsus recollectis copiis pugnam cum Alexandro ex Aegypto reverso ad Arbela commisit, iterumque superatus in fuga periit. spectabile porro cornu vocat ut insigne et conspicuum, regnum Alexandri per id intelligens. et in medio aculorum eius enatum esse cornu dicit ob sollertiam et prudentiam ac generosum animum Alexandri. et "venit" inquit "hircus usque ad arietem cornigerum, et vidi eum progressum ad arietem et efferatum contra illum: quem cum perculisset, ambo eius cornua contrivit, ut coram eo consistere non posset, sed ab hircu prostratus humi conculcicaretur." et sunt, inquit, ambo arietis cornua contrita ab hircu, impetu in eum facto: hoc est, ambae eius copiae, Persicae et Medicae, quibus fretus erat. nam Persarum rex utriusque genti imperabat, Cyro, ut dictum est, utriusque ducente originem et utroque regno potito, quae gentes ambae Assyriorum regnum everterunt. "et hircus evasit valde magnus." neque enim ea duntaxat quae Assyriis paruerant, sed alia quoque multa sub-

Ἰνδία προεβίβαε καὶ τὸν Πῶρον ἐνίκησε καὶ τὸν Ταξιλήν ὑπεκώ-
 σαστο καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἰνδικῆς κατέσχευεν. εἶτα δηλῶν ὁ προ-
 φήτης ὅτι καὶ οὗτος εὐδαιμονήσας μικρὸν παρελεύσεται, ἐπήγαγε
 “καὶ ἐν τῷ ἰσχυῶσαι αὐτὸν συνετριβή τὸ κέρας τὸ μέγα, καὶ τέσ-
 B σαιρα κέρατα ὑποκάτωθεν ἐξέφυ αὐτοῦ.” τοῦ γὰρ Ἀλεξάνδρου 5
 μετὰ τὴν εὐτυχίαν ἐκείνην συντόμως θανάτῳ εἰς τέσσαρα ἢ ἐκεί-
 νου διεφάθη ἀρχή, ὡς εἴρηται ἤδη ἐν τῷ τρίτῳ θηρίῳ, ὃ τῷ
 Δανιὴλ καθ’ ὕπνου ἐδοξεν ἐκ τῆς θαλάσσης ἐξέρχεται, ἔχον
 τέσσαρας κεφαλὰς.
 “Καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς τῶν κεράτων ἐξῆλθε κέρας φοβερόν, καὶ 10
 ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ πρὸς ἀνατολήν καὶ πρὸς
 λίβα καὶ πρὸς τὴν δύναμιν. καὶ ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως
 τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔπρην ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως καὶ ἀπὸ
 τῶν ἀστέρων, καὶ συνεπάτησεν αὐτούς.” τὰ περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς
 Ἀντιόχου διὰ τούτων ὁ Δανιὴλ προδιδάσκει, ὃς Ἀντιόχου μὲν 15
 C τοῦ μεγάλου υἱὸς ἦν; μᾶλλον δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ κρατῶν βασι-
 λέων, τῶν ἀπὸ Σελεύκου δηλαδὴ, καὶ τῆς Αἰγύπτου κρατήσας
 καὶ ἐτέρων χωρῶν καὶ ἐπὶ Ἰουδαίους ἐστράτευσεν καὶ τῆς τῶν
 Ἱεροσολύμων ἐκυρίευσεν πόλεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους παρτός,
 καὶ τὸν τε ναὸν ἐσύλησεν καὶ ἐμίανεν σῶας ἐν αὐτῷ θύσας, καὶ τῷ 20
 Διὶ βωμῶν ἰδρυσάμενος τὸ ἔθνος ὅλον ἐλληνίζειν ἠνάγκαζε,
 πωλύων αὐτοὺς περιτέμνειν τὰ ἄρρενα. τὴν γὰρ κατὰ τοῦ Θεοῦ

12 δόναμιν A Theodoretus LXX, δύοσιν PW.
 om A. 22 τοῦ om A.

20 primum καὶ

egit. Indiam aggressus Porum devicit et Taxilem sibi conciliavit et alias Indicae regionis partes occupavit. deinde non diu duraturam eius felicitatem propheta significans subiungit “et inter vincendum comminutum est cornu illud magnum, et infra ipsum quattuor cornua sunt enata.” nam Alexandro brevi post successus illos mortuo, eius imperium in partes quattuor est divisum, ut iam in tertia fera dictum est, quae in somnis Danieli visa est e mari egressa, quattuor praedita capitibus.

“Et ex uno cornu exstitit cornu terribile, idque in immensum est auctum ad austrum, ad orientem, ad africanum, et ad fortitudinem: et amplificatum est usque ad fortitudinem caeli, et ceciderunt in terram de fortitudine et de stellis, et concussit eas.” his verbis Daniel ea praedocet quae sub Antiocho Epiphane contigerunt, Antiochi magni filio, superiorum regum potentiam supergresso qui Seleuco successerant. is Aegypto et aliis provinciis potitus bello Iudaeis illato et Hierosolyma et totam gentem subegit, templum spoliavit et polluit porcis in eo immolatis, et ara Iovi exstructa populum ad paganismum adexit, et paucos mares circumcidi vetuit. nam eius furorē contra deum illa verba in-

- μανίαν αὐτοῦ τό "ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ" ὑπαινίττεται. τὸ δὲ "ἔπασον ἀπὸ τῆς δυνάμεως καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ συνεπάτησεν αὐτούς" τοὺς ἐκ τοῦ D Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἀσεβήσαντας διὰ τὴν εἰς ἐκείνου ἐπαγομένην ἀδ-
 5 τοῖς ἀνάγκην δηλοῖ, οἱ τῆς νομίμου καὶ θείας διαγωγῆς ἐκπετώ-
 κασι, τῷ τυράνῳ ὑπέξαντες καὶ ὑπ' ἐκείνου συμπατηθέντες.
 ἀστέρες δ' ἐκλήθησαν διὰ τὸ τῆς εὐσεβείας καθαρὸν καὶ ὑπερ- W I 94
 λαμπρον, ἢ ὅτι τῷ Ἀβραάμ ὁ θεὸς ἐπηγγελάτο πληρῦναι τὸ
 σπέρμα αὐτοῦ ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ.
- 10 "Καὶ ἕως τοῦ ἄρχοντος τῆς δυνάμεως ἰδρῦθη." καὶ κατ'
 αὐτοῦ γὰρ τοῦ θεοῦ ἐλύττησε τοῦ ἄρχοντος τῶν ἄνω δυνάμεων.
 "καὶ θυσία ἐταράχθη πτώματι, καὶ ἐγενήθη καὶ εὐωδώθη, καὶ
 ἐδόθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρίφη χαμαὶ δικαιοσύνη."
 ἀπγορευμένα γὰρ θύσας ἐτάραξε τὴν θυσίαν, ἀντὶ τοῦ συνέχειν,
 15 ἐμίανει. πτώματα δὲ τοὺς σῶας λέγει, καὶ ἁμαρτίαν ἐπὶ τὴν P I 132
 θυσίαν τὴν ἐπ' αὐτῇ παρανομίαν. διὰ δὲ τοῦ "ἐρρίφη χαμαὶ
 δικαιοσύνη" ἢ τῶν νομίμων ἀθέτησις καὶ οἱ ἄδικοι φόνοι δη-
 λοῦνται τῶν ἀσεβῆσαι μὴ καταδειξαμένων. ἀλλὰ καὶ ταῦτα
 πράττων καὶ οὕτως ἀσεβῶν ὁ Ἀντίοχος εὐωδοῦτο, φησί.
- 20 Ἐπὶ τούτοις ἐπάγει ὁ Δανιὴλ "καὶ εἶπεν εἰς ἄγιος τῷ φελ-
 μονί, ἕως πότε ἢ ὄρασις στήσεται καὶ ἡ θυσία ἢ ἀρθεῖσα καὶ ἡ

4 ἐξ om A. 10 [ιδρύθη] ἠδρῦθη Theodoretus. 12 παρα-
 πτώματι Theodoretus. ἐγενήθη καὶ εὐωδώθη A, ἐγεννήθη
 καὶ εὐωδώθη PW. 15 τὴν om A.

nuunt "et elatus est usque ad caeli fortitudinem." illa vero "ceciderunt de fortitudine et de stellis in terram, et conculcavit eas" significant eos ex Iudaico populo qui ab illo coacti religionem violarunt et tyranno cessere, legitima divinaque vivendi ratione deserta, ab eoque conculcati sunt. stellae autem vocantur vel ob pietatis puritatem et splendorem, vel quod Abrahamo promiserat deus se progeniem eius stellarum caelestium instar amplificaturum.

"Et usque ad principem fortitudinis est elatus." contra ipsum deum furorem exercuit, principem caelestium copiarum. "et sacrificium turbatum est cadaveribus, et factum est ac secundis rebus usus est, et datum est ad victimam peccatum, et humi abiecta est iustitia." nam cum interdicta sacrificasset, turbavit sacrificium, hoc est, confudit, polluit. cadavera porcos nominat, et peccatum in sacrificio violatas ab eo leges. proiecitur humi iustitiam dicit ob contempta instituta patria. significantur etiam iniustae caedes eorum qui ab impietate abhorruerunt. sed quamvis, inquit, haec ageret tamque impie se gereret Antiochus, tamen rebus secundis usus est.

His subiicit Daniel "et dixit unus sanctus phelmuni, quando tandem visio terminabitur, et sublatum sacrificium, et peccatum vastationis

ἀμαρτία τῆς ληρωσίσεως ἢ δουθεῖσα; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἕως ἐσπέρας καὶ πρωτὶ ἡμέραι δισχίλαι καὶ τριακόσαι, καὶ καθαρισθήσεται **B** τὸ ἅγιον.” ἀγωνιῶντι τῷ προφήτῃ διὰ τὰ ὁρώμενα ἐπιπέμπονται ἄγγελοι δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι τέλος ἔξουσι τὰ δυσχερῆ καὶ τὸν καιρὸν διδάσκοντες τῆς αὐτῶν πυρελεύσεως. καὶ ἠρώτα ἕτερος τὸν ἕτερον· τὸ γὰρ φελοῦνι ἐξελληνιζόμενον τιὰ σημαίνει. ἠρώτα δὲ οὐχ ὡς ἀγνωτῶν, ἀλλ’ ἵνα μάθῃ ὁ Δανιήλ. ὁ δ’ ἐρωτώμενος ἀπεκρίνατο “ἡμέραι δισχίλαι καὶ τριακόσαι ἕως ἐσπέρας καὶ πρωτὶ, καὶ καθαρισθήσεται τὸ ἅγιον.” ἐσπέραν μὲν οὖν ἐκάλεσε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀνιαρῶν ἢ καὶ ὅλον τὸν χρόνον αὐτῶν (κυκλι γὰρ 10 καὶ σκότω τὰ λυπηρὰ ἔοικε), πρωτὶ δὲ τὴν μετὰ τὰς συμφορὰς εἰρηναίαν κατάστασιν. τοῦτο τοίνυν σημαίνει δι’ ὧν φησιν ὅτι **C** ἀπὸ τῆς τῶν κυκῶν ἀρχῆς μέχρι τέλους αὐτῶν τόσος καιρὸς πυρελεύσεται. αἱ δὲ ἡμέραι πρὸς ἐνιαυτοὺς ἀριθμοῦμεναι ἔξ ἀποτελοῦσι μῆνας καὶ ἰσαριθμούς ἐνιαυτοὺς κατὰ τὴν τῶν 15 Ἑβραίων ψῆφον· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἢ ἐπ’ Ἀντιόχου τοῖς Ἰουδαίοις ἐπερχθεῖσα συμφορὰ ἐπεκράτησε. ταῦτα παρὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ τῷ προφήτῃ ζητοῦντι σύνεσιν ἐμνήθη.

9. Εἶτα διὰ τὴν τῶν ὁμοφύλων αἰχμαλωσίαν ἐπὶ Δαρσίον πάλιν τοῦ Μήδων ἀρχοντος (ὃς καὶ Κναξάρης ὀνόμαστο **20** καὶ Ἀσούηρος, Ἀστυάγους ὡν υἱός) τοῦ προφήτου θρηνοῦτος

7 ἀγνωτῶν] ἀγωνιῶν A. 21 καὶ Ἀσούηρος, Ἀστυάγους] rectius Ἀσούηρος τοῦ καὶ Ἀστυάγους. Theodoretus p. 1225 et LXX tantum Δαρσίον τοῦ υἱοῦ Ἀσουήρου. sumpta videntur e Theodoro ad Dan. 5 31 p. 1174.

FONTES. Cap. 9. Theodoretus Commentarius in Daniel 9 p. 1225. 1237—1245. pauca sunt ipsius Z.

concessum? is dixit ei, usque ad vesperam et mane dies bis mille et trecenti, tunc repurgabitur sanctum.” ad prophetam ex visione sollicitum mittuntur angeli, qui ei significant finem aerumnarum fore, et tempus eum doceant quo desiturae sint. et alius alium interrogabat: nam phelmuni aliquem significat. rogabat autem non ut ignarus, sed ut Daniel cognosceret. qui rogabatur, respondet “dies bis mille trecenti usque ad vesperam et mane, tum repurgabitur sanctum.” vesperam igitur vocavit principium molestiarum aut totum tempus earum (nam molestiae nocti et tenebris comparantur), mane pacatum statum post calamitates. verba igitur illa hoc volunt, a principio malorum usque ad eorum finem tantum temporis elabatur. dies autem in annos redacti conficiunt sex menses et annos totidem secundum calculum Hebraeorum: nam tamdiu viguit calamitas Iudaeis ab Antiocho illata. haec Danieli intelligere cupienti a Gabriele archangelo sunt revelata.

9. Deinde iterum sub Dario Medorum principe (qui et Cyaxares et Asuerus) Astyagis filio prophetam popularium suorum captivitatem

καὶ τοῦ Θεοῦ δεομένου ἤματό τις ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Γαβριήλ. D
 ἤψατο δὲ αὐτοῦ ὡσεὶ ὦραν θυσίας ἐσπερινῆς, ἢ κατὰ τὸν καιρὸν
 τῆς ἐν ἐσπέρᾳ λατρείας, ἢ ἐπὶ τοσαύτην ὦραν ἐφ' ὅσην ἢ ἐσπε-
 ρινῆ ἐτελεῖτο λατρεία. καὶ εἶπε τῷ Δανιήλ "νῦν ἐξῆλθον συμ-
 5 βιβιάσαι σοι σύνεσιν καὶ ἀναγγεῖλαι σοι ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν εἶ σὺ.
 καὶ ἐννόηθητι ἐν τῷ ῥήματι καὶ σῦνες ἐν τῇ ὀπτασίᾳ" ἀντὶ τοῦ,
 ἀκριβῶς πρόσσχες τοῖς λεγομένοις αἰνιγματώδεσιν οὔσι καὶ πλείονος
 δεομένοις σπουδῆς. ἐνόησε δὲ δι' αἰνιγμάτων τὰ θεῖα δηλοῦνται,
 ἵνα μὴ πᾶσι γίνοντο δῆλα καὶ διὰ τοῦτο εὐκαταφρόνητα. ἀνὴρ P I 133
 10 δ' ἐπιθυμιῶν ἐκλήθη ὁ Δανιήλ ἢ ὡς κατὰ τῶν σαρκικῶν παθῶν
 ἀνδριζόμενος καὶ γενναίως αὐτοῖς ἀνθιστάμενος, ἢ ὡς ἐπιθυμιῶν
 μαθεῖν τὰ τῷ λαῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ συμφυλέταις ἐσόμενα, ἢ ὅτι
 ἐπιθυμητὸς ἦν καὶ ἐπέραστος δι' ἣν μετέρχετο ἀρετήν.
 Εἶτα ἐπάγει ὁ ἄγγελος "ἐβδομήκοντα ἐβδομάδες συνετη-
 15 θησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἅγιαν σου ἕως τοῦ
 πυλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα καὶ τοῦ τελεσθῆναι τὴν ἁμαρτίαν
 καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίαν καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίαν καὶ τοῦ
 ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ σφραγίσαι δράσιν καὶ προ- B
 φήτην καὶ τοῦ χρῆσαι ἅγιον ἅγιον." ὁ μὲν προφήτης προσευχό- W I 95
 20 μενος "ὁ λαός σου" πρὸς τὸν θεὸν ἔλεγε "καὶ ἡ πόλις σου."
 ὁ δὲ ἄγγελος πρὸς τὸν Δανιήλ φησιν "ὁ λαός σου καὶ ἡ πόλις

4 τῷ om A. 7 πρόσσχες PW. 8 δὲ] δὲ καὶ A. 10 παθῶν]
 ἐπιθυμιῶν A, et mox αὐταῖς. 21 Δανιήλ φησιν] θεὸν ἔλεγε,
 omissis ὁ λαός σου, codex Colberteus.

lamentantem et deum deprecantem attigit vir quidam nomine Gabriel.
 attigit autem sub tempus sacrificii vespertini, sive tempus vespertini
 cultus intelligatur, sive tantum spatium quanto sacrificium vespertinum
 peragitur. et ait Danieli "nunc egressus sum ad tribuendam tibi intelli-
 gentiam, et ad annuntiandum quia vir desideriorum es. quare considera
 quae dicuntur, et visionem intellige," hoc est, attente ausculta, nam
 verba obscura sunt maximamque postulant attentionem. aliquando autem
 res divinae per ambages innuuntur, ne omnium intelligentiae expositae
 contemnantur. vir autem desideriorum appellatus est Daniel, sive quod
 pravis desideriiis fortiter et generose resisteret, sive quod scire deside-
 raret quid populo et tribulibus suis eventurum esset, sive quod ob stu-
 dium virtutis desiderabilis esset atque amabilis.

Deinde subiicit angelus "septuaginta hebdomades contractae sunt
 super populum tuum et super sanctam urbem tuam, donec inveterascat
 delictum et perficiatur peccatum et obsignetur peccatum et expietur
 iniustitia et aeterna iustitia adducatur et obsignetur visio et prophetia
 et ungatur sanctus sanctorum." ad deum propheta inter orandum dixerat
 "populus tuus et urbs tua." angelus autem Danieli ait "populus tuus et

σου,“ ὡς μὴ ἀξίου ὄντος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καλεῖσθαι. εἴρηται δὲ ὁμοίως καὶ ἐπὶ Μωυσέως ὅτι τὸν μόσχον ποιήσαντες οἱ Ἰσραηλιταὶ θυσίαν ἀπὸ αὐτοῦ προσήνεγκαν· καὶ τότε γὰρ τοῦ προφήτου δεομένου ὁ Θεὸς ἔφη ὡσαύτως. φησὶν οὖν ὁ ἄγγελος ὅτι καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ οἰκοδομηθήσεται καὶ ὁ λαὸς σου ἐπανελεύσεται καὶ 5
C ἐπὶ ἔτη τετρακόσια ἐνεθήκοντα διαμενοῦσιν· αἱ γὰρ ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες εἰς τοσοῦτον συμψηφίζονται ἀριθμὸν· ἐκάστην δ’ ἡμέραν εἰς ἐνιαυτὸν ἕλογίζουτο. τὸ δὲ συνεμήθησαν ἀντὶ τοῦ ἐκρίθησαν καὶ ὠρίσθησαν κεῖται. ἕως τοῦ παλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα καὶ τοῦ τελεσθῆναι τὴν ἁμαρτίαν, τουτέστιν ἕως τοῦ 10
 χρονίσου καὶ αὐξήθηται· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ παλαιωθῆναι καὶ τελείαν γενέσθαι τὴν ἁμαρτίαν. διὰ τούτων δὲ τὴν κατὰ τοῦ κυρίου τόλμαν καὶ λότταν τῶν Ἰουδαίων παρίστησιν. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ πρὸ τούτου ἡμάρτοσαν καὶ δίκας ἔτισαν, ἀλλ’ ἀνεκλήθησαν αὐθις· ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦ σωτήρος ἐμάνησαν καὶ εἰς ἔσχα- 15
D τον κακίαν ἀφίκοντο καὶ ἐντελῆ τὴν ἁμαρτίαν εἰργάσαντο, οὐκέτι ἀνακλήσεως ἔτυχον. τὸ δὲ σφραγίσαι ἁμαρτίαν καὶ ἐξιλάσασθαι ἀδικίαν, τὴν ἄφεσιν δηλοῖ τῶν πταισμάτων τὴν παρὰ τοῦ κυρίου δεδορημένην τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν· οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· τὸ γὰρ σφραγίσαι τοῦ παυθῆναι ση- 20
 μαντικόν. τὸ δὲ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον, τὸ αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔλθειν ὅς ἐστι δικαιοσύνη καὶ ἀπολύτρωσις καὶ ἁγιασμός.

2 Μωυσεός PW.
 om A.

ἔτι A.
 21 alterum τὸ] τοῦ A.

4 καὶ om A.

9 κεῖται

urbs tua,“ quasi indignus esset qui populus dei vocaretur. eadem loquendi ratio et in Mose reperitur, cum Israelitae vitulo a se facto sacrificarent: nam tum etiam prophetae precanti sic respondet deus. ait igitur angelus Danieli et Hierosolyma instauratum iri, et populum esse reversurum et ad annos quadringentos nonaginta permansurum. nam septuaginta hebdomades tantum conficiunt, singulis diebus pro singulis annis supputatis. contractae, hoc est, decretae ac praefinitae sunt. sed revocati fuerunt: postquam autem peccatum consummetur, hoc est, donec durarit et auctum fuerit peccatum: hoc enim significat inveterascere. iis verbis designat audaciam Iudaeorum et rabiem contra dominum. nam prius etiam multa scelera perpetrarant eorumque poenas dederant, sed revocati fuerunt: postquam autem contra servatorem insanierunt, et ad summum improbitatis pervenerunt peccatumque consummarunt, non amplius revocati sunt. obsignari peccatum et expiari iniustitiam, significat remissionem delictorum a domino iis donatam qui ei credunt: hic enim est qui tollat peccatum mundi. nam obsignari idem est quod desinere. adducere iustitiam aeternam, est ipsum venire in mundum qui est iustitia, redemptio et sanctificatio. obsignari visionem et pro-

τὸ μέντοι σφραγίσαι ὄρασιν καὶ προφήτην, τὸ τέλος ἐσχηκέναι τὰς προφητείας δηλοῖ, ἢ ὅτι τὰ παρ' ἐκείνων περὶ τοῦ Χριστοῦ λαληθέντα ἐκβέβηκεν, ἢ ὅτι τὸ τῆς προφητείας χάρισμα τοῖς Ἰουδαίοις ἐκλείπειν, ἢ καὶ ἀμφότερα. ἐλθὼν γὰρ ὁ Χριστὸς P I 134
 5 τὰς προφητείας ἐσφράγισεν, ἐπλήρωσε δηλαδὴ καὶ ἐβεβαίωσε καὶ μέντοι καὶ ἔπαισεν. οὐκέτι γὰρ παρ' αὐτοῖς ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος. καὶ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον, ἣτις αὐτός ἐστιν ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτὴρ. ὁ μὲν γὰρ ἀπόστολος “ἐδόθη σοφία ἡμῖν” φησὶν “ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμοῦ
 10 καὶ ἀπολύτρωσις.” καὶ ἀλλαχοῦ περὶ τοῦ εὐαγγελίου γράφων “δικαιοσύνη ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται” λέγει. ὁ δὲ κύριος “αἰτεῖτε” διδάσκει “τὴν βουσίλειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,” ἦν αὐτὸς ἤγαγε φανερώσας ἡμῖν διὰ τῆς αὐτοῦ διδασχῆς. καὶ τὸ χρεῖσαι δὲ ἄγιον ἁγίων, αὐτὸν δηλοῖ τὸν δεσπότην παραγενέσθαι
 15 Χριστόν. τίς γὰρ ἕτερος ἅγιος ἁγίων κληθεῖν ἂν εἰ μὴ ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτὴρ; ὃς ἁγιωσύνης ὑπάρχων πηγὴ χρεῖται μὲν τῷ ἁγίῳ πνεύματι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον (ὡς Ἡσαΐας προανεφώνησε λέγων “πνεῦμα κυρίου ἐπ’ ἐμέ, οὗ ἐνεκεν ἔχρισέ με,” καὶ ὡς
 20 Δαβὶδ ἐμελιώδησεν ἐπιών “ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιώσεως, παρὰ τοὺς μετόχους σου,” καὶ ὡς ἡ κορυφαία τῶν ἀποστόλων ἀκρότης ὁ Πέτρος ἐδίδαξε περὶ τοῦ σωτῆρος γράψας

3 λαληθέντα ἤθη ἐκβέβηκεν A. 8 ἀπόστολος] 1 Cor. 1 30.
 9 φησὶν ἡμῖν σοφία ὅπδ A. 10 ἀλλαχοῦ] Rom. 1 17.
 14 δὲ add A. 17 Ἡσαΐας] 61 1. 19 Δαβὶδ] Ps. 44
 (45) 8. 21 γράψας] cautius exscribendus erat Theodoretus:
 verba Petri sunt concionantis, Act. 10 38.

phetiam, significat prophetiam desisse: sive quod ea quae a prophetis de Christo praedicta fuerunt evenerint, sive quod prophetiae donum apud Iudaeos desierit, sive utrumque. nam Christus cum venisset, prophetias obsignavit, hoc est, implevit et confirmavit atque etiam terminavit: neque enim iam apud eos princeps est, propheta aut dux. et adduci iustitiam aeternam, est ipsius domini et servatoris nostri adventus, “qui” ut apostolus ait “datus est nobis sapientia a deo, iustitia, sanctificatio et redemptio.” atque alibi de evangelio scribens “iustitia” inquit “in eo revelatur.” dominus porro docet, regnum dei petendum esse et iustitiam eius, quam ipse adduxit suaeque doctrina aperuit. ungi sanctum sanctorum, ipsum scilicet Christum dominum advenisse significat. quis enim sanctus sanctorum appellabitur praeter dominum et servatorem nostrum? qui cum fons sit sanctitatis, ungitur ille quidem sancto spiritu secundum humanitatem (ut Esaias praenuntiavit his verbis “spiritus domini super me, quamobrem unxit me;” et ut David cecinit hoc modo “unxit te deus, deus tuus, oleo exsultationis prae consortibus tuis;” et ut summus apostolorum apex Petrus docet, cum

ὡς "ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει"), σφραγίζει δὲ καὶ βεβαιοῖ τὰς παλαιὰς γραφάς, ποιῶν ἅπαντα καὶ πάσων ὅσα δι' ἐκείνων προείρητο, καὶ ἐξιλάσκειται ἀδικίαν καταλλάσσων τοὺς ἀμυρτήσαντας τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ καὶ αὐτὸν τοῖς πταίσασιν ἰλεοῦμενος.

Εἶτα ἐπάγει ὁ Θεὸς ἀρχάγγελος "καὶ γνώση καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἐβδομάδες ἐπτά καὶ ἐβδομάδες ἐξηκονταδύο." ἤρξατο μὲν οὖν ὁ ναὸς ἐπὶ Κῦρου οἰκοδομῆσθαι (Κῦρος γὰρ πρῶτος τῆς ἐπανόδου παρεχώρησε τῷ ἔθνι τῶν Ἰουδαίων), ἀλλ' ἐπεσχέθη παρὰ Καμβύσου τοῦ Κῦρου παιδὸς φθόνῳ τῶν αὐτοῖς ὁμοροῦντων ἔθνῶν, ἐπιτρέπη δ' αὐθις τοῖς Ἰουδαίοις ἢ τούτου ἀνέγερσις ὅτε Δαρείος ὁ Ὑστάσπου ἐκράτησε τῆς βασιλείας Περσῶν. ἐξ οὐδενὸς δὲ τούτων ἀριθμούμενος ὁ καιρὸς εὐρίσκειται σώζων κατὰ τὴν τοῦ ἀρχαγγέλου φωνήν, ἀλλ' ὑπερβάλλων· εἰ δ' ἐκ τῶν χρόνων τῆς Ἀρταξέρξου βασιλείας τοῦ μακροχείρου ὁ καιρὸς ἀριθμοῖτο, εὐρεθείη ἂν οὔτε περιτεῦων οὔτ' ἐλαττούμενος. καὶ τούτου δέον ἀριθμῆσθαι αὐτόν, ὅτι τότε καὶ τῇ πόλει περιεβλήθη περίβολος καὶ τῷ ναῷ προσετέθη τὰ λείποντα καὶ οἰκητῶρων ἢ πόλις πεπλήρωτο, ὅτε Νεεμίας οἰνοχοεῦν τῷ Ἀρταξέρξῳ ἐδεήθη αὐτοῦ ἐπιτραπῆναι αὐτῷ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, καὶ ἀπελθὼν τὴν τε πόλιν περιετείχισε καὶ συνώκισε καὶ τὸν ναὸν ἀτελεῖ ὄντα ἀπῆρτισεν. εἰ γοῦν ἀπὸ

15 pro σώζων Wolfius malit σωζόμενος: expectaveris συναδάων.
16 τοῦ μακροχείρου om A.

sic de Christo scribit "nam unxit eum deus spiritu sancto et potentia"), obsignat autem et confirmat veteres scripturas, dum facit omnia et patitur quae in illis praedicta fuerunt, et expiat iniustitiam, dum eos qui deliquerunt deo patri reconciliat eumque placat peccatoribus.

Deinde subiicit divinus archangelus "et cognosces et intelliges, ab exitu sermonum, ut separatio fiat (respondeatur) et aedificentur Hierosolyma, usque ad Christum duces hebdomades septem et hebdomades sexaginta duae." coepit igitur aedificari templum sub Cyro, qui populo Iudaico primus reditum concessit; inhibitum tamen sub Cambyse, invidia finitimum populorum. templi porro instauratio denuo Iudaeis concessa est cum Darius Hystaspis filius Persis imperaret. a quocumque autem horum numerus inchoetur, non erit integer secundum archangeli vocem, sed redundans. sin a temporibus regni Artaxerxis Longimani supputetur, neque plus neque minus invenietur. ab eoque repetendus est, quia tum et urbs cincta est moenibus, et adiecta templo quae deerant, et urbs habitatoribus referta; cum Neemias Artaxerxis pincerna, impetrato a rege in patriam reditu, urbem munit et civibus frequentem reddidit et templum imperfectum adhuc absolvit. si quis

τῆς τοῦ σωτῆρος ἐπιφανείας, δι' οὗ μόνου ἄφεσις ἁμαρτημάτων
 ἐδόθη καὶ δικαιοσύνη εἰσῆνεται καὶ τῶν προφητῶν αἱ προρρήσεις
 πεπλήρωται, ἀναποδίλων τις ἀριθμήσει τὸν χρόνον, εὐρήσει
 τοῦτον συμπληρούμενον ἕως τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς βασιλείας
 5 Ἀρταξέρξου, ὅτε δηλαδὴ ὁ Νεεμίας παραχωρηθεὶς εἰς Ἱερου-
 σαλήμ ἐπανῆλθεν· ἃ προϊῶσα καθ' εἰρμὸν ἢ ἱστορίᾳ πλατύτερον
 διηγήσεται. ὃν δὲ ἅγιον εἶπεν ἀνωτέρω ὁ γίλων, τοῦτον αὐτῷ
 Χριστὸν ἡγούμενον εἶρηκεν, ὀνομαζῶν αὐτὸν κατὰ τὸ ἀνθρώ- B
 πινον. ὡς γὰρ πρωτότοκος τῆς κτίσεως τῆς καινῆς καὶ πρωτό-
 10 τοκος ἐκ νεκρῶν λέγεται, οὕτω καὶ ἡγούμενος προσηγόρευται.
 καὶ ὁ Θεὸς δὲ ἀπόστολος Πέτρος ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀνόμισσε τὸν
 σωτῆρα, τοῖς Ἰουδαίοις διαλεγόμενος, ὡς ἐν ταῖς Πράξεσιν ὁ
 Θεὸς Λογκῆς συνεγράψατο. ὡσπερ δὲ πρωτότοκος ἡμῶν καὶ
 πρωτεῶν κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον εἶρηται κατὰ τὸ ἀνθρώ-
 15 πινον, οὕτω δὴ καὶ ἡγούμενος τῷ ἀρχαγγέλῳ Γαβριὴλ προση-
 γόρευται.

10. Ἀπορήσει δ' ἂν τις ὅτου χάριν διηρημένως ἀλλ'
 οὐχ ὁμοῦ αἱ ἑβδομάδες ἠρίθμῳνται, εἰς ἑπτὰ δὲ καὶ ἑξηκονταδύο
 διήρηται καὶ εἰς μίαν ἑτέραν. οὐχ ὡς ἔτυχε δὲ τοῦτο πεποίηκεν C
 20 ὁ ἀρχάγγελος, ἀλλὰ τινα καινὰ διὰ τούτων διδάσκων ἐν ταῖς τῶν
 χρόνων διαιρέσει συμβησόμενα. εἰ γὰρ ἀπὸ τῆς τῶν Ἱεροσολύ-

5 ante Ἀρταξ. PW add τοῦ, om A. 7 διηγήσεται] lib. 4 cap. 5.
 ἀνωτέρω A, ἀνώταρον PW. 12 Πράξεσιν] 3 15. 14 Παῦλον]
 Col. 1 15.

FONTES. Cap. 10. Theodoretī Commentarius in Daniel 9
 p. 1245—1253.

igitur a servatoris adventu, per quem solum remissio peccatorum data
 est et iustitia introducta et prophetarum oracula completa sunt, retro
 tempus numeret, id expleri deprehendet anno Artaxerxis vigesimo, quo
 Neemiae concessum fuit redire Hierosolyma: quae in historiae progressu
 ac serie fusius declarabuntur. quem autem supra sanctum appellavit
 sanctorum, eum rursus Christum ducem appellat, nomine humano usur-
 pato. ut enim primogenitus novae creaturae et primogenitus ex mor-
 tuis dicitur, sic etiam dux appellatur. divus etiam Petrus apostolus
 apud Iudaeos disserens servatorem vitae principem vocat, quemadmodum
 in Actis a divo Luca scribitur. ut igitur primogenitus nostrum et prin-
 ceptus a divo Paulo dicitur secundum humanitatem, ita etiam dux a
 Gabriele archangelo nominatur.

10. Sed dubitari queat, qua gratia separatim et non coniunctim
 numerentur hebdomades, in septem, sexaginta duas, et unam distinctas,
 non hoc temere fit ab archangelo, sed per haec nova quaedam docet in
 temporum divisionibus eventura, nam si ab instauratione Hierosoly-

μων οικοδομῆς τῆς ἐπὶ Νεεμίου ὡς εἴρηται γενομένης ἀριθμοῦντο οἱ χρόνοι μέχρις Ἐρατοῦ ἀρχιερέως, ἐφ' οὗ τὸ τῶν Ἀσαμωναίων γένος ἐπαύθη τοῦ ἐραῶσθαι, ὃ τῶν ἐξηκονταδύο ἐβδομάδων ἀριθμὸς συμπεραίνεται. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου, ὃς τῷ Νεεμίᾳ τὴν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπάνο-5 δον ἔδωκε τῷ ταύτην τειχίσαντι, ἕως Δουρείου τοῦ Ἀρούμου θν
D καθεῖλεν Ἀλέξανδρος, ἑκατὸν ἔτη εἰσὶ καὶ τεσσαρεσκαίδεκα· ἐκ δὲ τῆς καθαιρέσεως τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας, ἐν ἕκτῳ γενομένης ἔτει τῆς Ἀλεξάνδρου πρὸς τὴν Ἀσίαν στρατείας, μέχρις Ἰουλλίου Καίσαρος Γαίου ὃς πρῶτος τῆι μοναρχίᾳ τῶν Ῥωμαίων **10** ἐπικεχίρηκεν, ἔτη παρήλθοσαν διακόσια ὀγδοήκοντα καὶ δύο· ἐκ δὲ τῆς αὐταρχίας τοῦ Καίσαρος ἕως ἔτους πεντεκαίδεκάτου Τιβερίου Καίσαρος, ἦν ἡλικία ὃ Χριστὸς ὑπὸ Ἰωάννου ἐβαπτίσθη καὶ τῶν σημείων ἀπῆρξατο, ἔτη ἐβδομήκοντα καὶ τρία· ὡς συμποσοῦσθαι ταῦτα εἰς ἐνιαυτοὺς ἐπὶ τετρακοσίοις ἐξήκοντα **15** καὶ ἑννέα. οἱ δὲ τοσοῦτοι ἐνιαυτοὶ ἀποτελοῦσιν ἔτη τετρακόσια
P I 136 ὀγδοήκοντα τρία κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν ἀριθμῆσιν τῶν ἐτῶν. οὐ γὰρ ὡς ἡμεῖς οἱ Ἑβραῖοι ψηφίζουσι τὸν ἐνιαυτὸν ἀλλὰ κατὰ
W I 97 σεληνιακὸν δρόμον ἀριθμοῦντες αὐτὸν τριακοσίων πενήκοντα καὶ τεσσάρων ἡμερῶν, ὡς περιτεύειν ἀφ' ἑκάστου ἐνιαυτοῦ ἡμέρας **20** ἑνδεκα. καὶ τούτων γούν τῶν περιτιτῶν ἡμερῶν εἰς ἔτη συμποσομένων τὰ τετρακόσια ὀγδοήκοντα καὶ τρία Ἑβραϊκὰ συνίσταν-

2 ἀρχιερέως A, τοῦ Ἀρχιερέως PW. 4 μὲν om A. 10 Ἰουλλίου γαίου καίσαρος A, recte Theodoretus. 12 τοῦ ἀγιοστόου καίσαρος A, male. 20 post ἡμερῶν A add λογίζονται αὐτὸν.

morum sub Neemia facta, ut dictum est, tempora usque ad Hyrcanum pontificem numerentur, sub quo Asamonaeorum genus fungi sacris destitit, sexaginta duarum hebdomadum numerus expletur. nam a vigesimo anno regni Artaxerxis, qui Neemiae redeundi Hierosolyma potestatem dedit, a quo urbs moenibus adornata est, usque ad Darium Arsamis filium, quem delevit Alexander, anni sunt centum et quattuordecim. ab eversione porro imperii Persici, quae anno sexto Asiaticae expeditionis Alexandri contigit, usque ad C. Iulium Caesarem, qui primus Romanorum monarchiam occupavit, anni praeterierunt ducenti octoginta duo. ab eiusdem Caesaris principatu usque ad annum decimum quintum Tiberii Caesaris, quo Christus a Ioanne baptissatus miracula coepit edere, anni fuerunt septuaginta tres: ut haec summa conficiat annos quadringentos et sexaginta novem: qui quidem Hebraica supputatione annorum conficiunt annos quadringentos octoginta tres. neque enim quemadmodum nos, ita et Hebraei annos supputant, sed ad cursum lunarem diebus trecentis quinquaginta quattuor absolvunt, ut de quolibet nostro anno dies undecim redundant: qui dies redundantes in annos redacti explant numerum quadringentorum octoginta trium annorum

ται ἔτη. Ἐβραῖω δὲ τῷ Δανιὴλ ὁ ἄγγελος ὁμιλῶν πάντως τὰ αὐτῷ γνώριμα ἔλεγεν ἔτη. ἄχρι μὲν οὖν τῆς τοῦ ἀρχιερέως Ἐρχανῶ ἀναιρέσεως, ὃν ὁ βασιλεὺς ἀνείλεν Ἡρώδης (εἰρήσεται δὲ τὰ περὶ τούτου πλατύτερον), αἱ ἐξηκονταδύο ἐβδομάδες ἔξε- B
 5 μετρήθησαν. ἔκτοτε δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης οὐ διὰ βίον προσπηγυίας κατὰ τὸν νόμον τοῖς ταύτης ἄξιουμένοις ἀλλ' ἐνιαυσιαίας παρυνόμως διδομένης ἢ βραχυτέρω χρόνῳ περιοριζομένης, καὶ χρημάτων αὐτῇ ἄνουμένων τῶν βουλομένων, ὃ καὶ ὁ Ἰώσηπος ἱστορεῖ, αἱ ἑπτὰ παρήλθοσαν ἐβδομάδες. τοῦτο δὲ δηλῶν ὁ
 10 θεὸς ἀρχάγγελος ἔλεγε "καὶ μετὰ τὰς ἐβδομάδας τὰς ἐξηκοντα-
 δύο ἐξολοθρευθήσεται χρεῖσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ,"
 ἀπὲς τοῦ, διαφθαρήσεται τὸ χρεῖσμα τῆς ἀρχιερωσύνης. παρα-
 νόμως γὰρ χριστομένων τῶν εἰς αὐτὴν προβιβαζομένων, οὐδὲ τὸ
 χρεῖσμα τὴν οἰκίαν εἶχεν ἰσχύν, ἀλλὰ παρεφθαρμένον ὃν ἡμοίρει
 15 τῆς θείας χάριτος. διὸ καὶ ἐπήγγαγε "καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν C
 αὐτῷ," τοῦτέστιν, οὐ κατὰ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν γινόμενοι ἔσον-
 ται, ἀλλ' ἀκρίτως ἢ διὰ χάριν ἢ διὰ χρήματα. τούτων δ' οὐ-
 τω γινομένων καὶ αἱ ἑπτὰ παρερρῆσαν ἐβδομάδες, μέχρι τῆς τοῦ
 κυρίου ἐπιφανείας δηλαδὴ διαρκέσασαι.

20 Ἡ μὲν οὖν διαίρεσις τῶν ἐξηκονταδύο ἐβδομάδων καὶ τῶν
 ἑπτὰ διὰ ταῦτα γέγονεν· ἐπεὶ δὲ πρὸς τὰς ἔξ ἀρχῆς εἰρημένας
 ἐβδομήκοντα ἐβδομάδας ἔτι μία περιλλέπται, καὶ περὶ ἐκείνης
 εἴρηκεν ὁ ἀρχάγγελος ταῦτα "καὶ δυναμώσει τὴν διαθήκην πολ-

4 τούτων A.

22 μία A, μία λουῆ PW.

Hebraicorum. quia vero cum Daniele Hebraeo colloquebatur angelus, annos utique illi notos nominavit. proinde usque ad interitum Hyrcani pontificis, quem rex Herodes sustulit (qua de re copiosius agendum erit), sexaginta duae hebdomades sunt expletae. ab eo tempore cum pontificatus non per omnem aetatem ei maneret cui contingerat, sed annuo aut etiam breviori spatio contra instituta maiorum circumscriberetur, et pecunia cuilibet venalis esset, id quod a Iosepho refertur, septem praeterierant hebdomades. quod divinus archangelus his verbis innuit "et post hebdomades sexaginta duas exstirpabitur unctio, nec futurum est in ea iudicium," hoc est, unctio pontificatus peribit, cum ii contra legem ungentur qui potiti illo fuerint. neque enim unctio vim suam retinebat, sed ut corrupta gratiae divinae erat expers. quare adiicit iudicium non esse in ea, hoc est, nullo iudicio nullaque exploratione adhibita pontifices creatum iri, sed citra delectum vel ambitu vel gratia. dum haec fiunt, etiam septem hebdomades sunt elapsae, cum usque ad Christi adventum durassent.

Ac divisio quidem sexaginta duarum et septem hebdomadam hac de causa instituta est: cum autem ad explendum earum quae initio expositae sunt septuaginta hebdomadam numerum adhuc una restet hebdomas, de ea quoque archangelus sic ait "et confirmabit testamentum multis hebdomas

λοῖς ἑβδομάς μία, καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται
 θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς
 ξενημώσεως, καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ
 τὴν ξηρήμωσιν.” ἡ λοιπή, φησὶν, ἑβδομάς ἢ μετὰ τὰς ἐξήκοντα
 καὶ ἑννέα τὴν καινὴν διαθήκην εἰσάξει ἰσχυρὰν οὕτως ὡς δι’ αὐ-
 5 τῆς ἀρθῆναι, τουτέστιν ἐκ μέσου γενέσθαι, τὰς θυσίας καὶ τὰς
 σπονδὰς ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος. μετὰ γὰρ τὸ βάπτισμα ὁ
 P I 137 Χριστὸς ἐπὶ τριετιαν καὶ ἐπέκεινα διδάξας καὶ σημεῖα ἐπιδειξά-
 μενος οὕτως ἐπὶ τὸ πάθος ἦλθε, καὶ αὐτοῦ τυθέντος ὑπὲρ τοῦ
 κόσμου παντός, τοῦ ἁμνοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ αἵροντος τὴν ἁμαρτίαν 10
 τοῦ κόσμου, ἢ κατὰ νόμον θυσία ἐπαύθη καὶ ἡ σπονδή. καὶ
 ἔθνον ἔκτοτε οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ καὶ ἔτι θύουσι, παρανόμως, ἀλλ’
 ἀπρόσδεκτος ἦν τῷ Θεῷ ἢ κείνων θυσία καὶ ἡ σπονδή. καὶ ἄλ-
 λως δὲ τὸ “δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς” ἐκλήφθησεται ἀντὶ
 τοῦ, δυνατοὺς τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα ἢ ἑβδομάς 15
 ἐκείνη ἐργάσεται. εἰς δύο γὰρ τὴν ἑβδομάδα φαίνεται διαιρῶν ὁ
 ἀρχάγγελος, εἰς τὸν πρὸ τοῦ πάθους καὶ τὸν μετὰ τὸ πάθος και-
 B ρόν. περὶ γὰρ τὰ τρία ἔτη πρὸς τῷ ἡμίσει κηρύξας ὁ κύριος,
 κατὰ τὸ τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς εὐαγγέλιον, καὶ στηριξας εἰς τὴν
 αὐτοῦ πίστιν τοὺς θείλους αὐτοῦ ἀποστόλους τῆ τῶν λόγων ἀλη- 20
 θεία καὶ τῆ τῶν θαυμασίων ἔργων ἐπιδείξει, οὕτω πρὸς τὸ πά-
 θος ἐχώρησε καὶ τὸν σταυρὸν κατεδέξατο καὶ ὑπέμεινε θάνατον.
 εἶτα τὸν λοιπὸν τῆς ἑβδομάδος χρόνον μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνά-

8 ἐνδειξάμενος A. 13 τῷ Θεῷ add A. 14 δ. ἐν πολλοῖς A.
 15 δυνατοὺς τοὺς ἱεροὺς om A.

una, et in semisse hebdomadis tolletur sacrificium et libatio, et praeter
 haec abominatio vastitatis super templum, et usque ad complementum tem-
 poris complementum dabitur super vastationem.” reliqua, inquit, hebdo-
 mas, sexaginta novem secutura, novum testamentum introducet adeo vali-
 dum, ut per id tollatur e medio sacrificium et libatio in semisse hebdomadis.
 nam cum post baptismum Christus triennium et ultra docuisset et miracula
 edidisset, ad supplicium venit, eoque pro toto mundo immolato qui est
 agnus dei tollens peccata mundi, sacrificium lege constitutum et libatio
 desiit. ac sacrificarunt tum Iudaei ut et nunc contra legem, at eorum sa-
 crificia et libationes non acceptae fuerunt deo. illud porro “confirmabit
 testamentum multis” etiam aliter exponi potest, quod sanctos apostolos illa
 hebdomas potentes effectura sit ad praedicationem evangelii. nam eam
 hebdomadem bipertiri videtur archangelus in id tempus quod passionem et
 antecedit et sequitur. nam cum dominus circiter tres annos et dimidium,
 secundum evangelium filii tonitruī, praedicasset, atque apud sanctos suos
 apostolos et sermonum veritate et mirabilium operum effectione sibi fidem
 conciliasset, sic ad passionem profectus est et crucem suscepit mortemque
 perpassus est. reliquo hebdomadis tempore post resurrectionem a mortuis

5 στασιν και τήν πρὸς τοὺς κόλπους τοὺς πατρικοὺς ἄνοδον, ὧν οὐ
 κευχώριστο πώποτε, και τήν τοῦ παρακλήτου ἐπιφοίτησιν και
 10 θείαν ἐπίπνοιαν οἱ ἱεροὶ αὐτοῦ μαθηταὶ ἐν Ἱερουσαλήμ τὸ θεῖον
 διαγγέλλοντες εὐαγγέλιον και τὸ κήρυγμα πιστούμενοι θαύμασι
 15 και πληθῆ ἀνθρώπων ἐπισπώμενοι πρὸς τήν ἐπίγνωσιν τοῦ ὄντος
 θεοῦ, διεσπάρησαν εἰς τὰ ἔθνη και ταῦτα ἐφώτισαν. τοῦτο τοί-
 νυν ὁ ἀρχάγγελος προδηλῶν τῷ προφήτῃ Δανιὴλ ἔλεγε “δυναμώ-
 σει διαθήκη πολλοῖς ἑβδομάς μία,” ἀντι τοῦ, δύναμιν περιζώ-
 σει πολλούς, τοὺς μαθητὰς δηλαδή. τὸν τε πρὸ τοῦ πάθους
 20 τοῦ κυρίου χρόνον και τὸν μετὰ τὸ πάθος, καθ’ ὃν πρότερον μὲν
 ἐν Ἱερουσαλήμ προσέμενον και ἐκήρυσσον οἱ ἀπόστολοι, εἶτα και
 εἰς τὰ τῆς οἰκουμένης περιήεσαν τέρματι και ἐδίδασκον, συνά-
 ψας, αἰθῆρις διαιρεῖ τήν ἑβδομάδα ταύτην λέγων “και ἐν τῷ ἡμί- D
 σει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία και σπονδή,” διὰ τοῦτου
 15 προσημαίνων τήν παῦλαν τῆς τοῦ νόμου σκιᾶς. εἶτα ἐπάγει “και
 ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρτημώσεως.” τούτων γάρ φησι γινο-
 μένων τὸ πρὶν ἕγιον και σεβάσιμον ἱερὸν βδέλυγμα λογισθήσεται·
 ἢ ὅτι μετὰ τήν τελευταίαν ἑβδομάδα ταύτην βδέλυγμά τι ἐπὶ τὸ
 20 ἱερὸν εἰσαχθήσεται, σημεῖον τῆς αὐτοῦ τε και τῆς πόλεως ἐρη-
 μώσεως. ὁ ἐπὶ Πιλάτου γέγονε, σημαίας νύκτωρ εἰσαγαγόντος
 εἰκόνας ἐχούσας βασιλικάς, αἱ τοῖς Ἰουδαίοις βδέλυγμα ἐλογί- P I 138
 ζοντο· ἀπειρητο γὰρ αὐτοῖς ἀνθρωπίνην εἰκόνα ἢ ζῶον τινὸς κε-
 κτῆσθαι ἢ και σεβάζεσθαι. και ὁ κύριος δὲ “ὅταν ἴδητε” εἶπε

5 ὄντος Α. 17 ἅγιον ἱερὸν και σεβάσιμον Α. 20 ἐπὶ τοῦ
 πιλάτου Α. 23 ὅταν ἴθῃτε] Matth. 24 15.

et adscensum in sinum patrum, a quo nunquam separatus fuit, et para-
 cleti visitationem divinumque afflatum, sancti eius discipuli, cum divinum
 evangelium Hierosolymis annuntiassent et praedicationem miraculis confir-
 massent et turbas hominum ad veri dei agnitionem attraxissent, in gentes
 dispersi sunt easque illuminarunt. hoc igitur archangelus praesignificans
 Danieli prophetae ait “confirmabit testamentum multis hebdomas una,” hoc
 est, vires suggeret multis, discipulis nimirum. ac tempus antegressum et
 consecutum passionem abominatio vastitatis.” nam prius Hierosolymis praedi-
 cabant apostoli, post etiam orbis terrarum extremitates obeuntes docebant,
 mox eandem hebdomadem dividit his verbis “in semisse hebdomadis tolletur
 sacrificium et libatio:” quo declarat finem umbrae legis. deinde subiicit
 “et super templum abominatio vastitatis.” nam cum haec, inquit, fiet,
 templum pridem sanctum et venerabile abominatio iudicabitur: vel quod
 post hebdomadem hanc extremam aliquid abominabile in templum introdu-
 cetur in signum vastationis eius et urbis. quod sub Pilato accidit, qui
 noctu vexilla in eo collocavit cum imagine imperatoris, quae Iudaeis ab-
 ominanda erant, cum interdictum esset ne quam imaginem sive humanam
 sive animalis alicuius haberent aut colerent. dominus item “ubi” inquit

“τὸ βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, γινώσχετε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρημώσις αὐτῆς,” τῆς Ἱερουσαλὴμ δηλαδὴ. καὶ ἀλλαγῆς δ’ ἔφη ὁ κύριος “ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἐρημος.” ταῦτα προδιδάσκων τὸν Δανιὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἐπιφέρει, μετὰ τὸ προθεσπίσαι ὡς ἐκ μέσου γενήσεται ἡ νομικὴ λατρεία, τὸ “καὶ ἐπὶ τὸ 5 ἱερὸν βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως.” ἵνα δὲ μὴ νομίζηται τοῖς Ἰουδαίοις πρόσκαιρος ἡ ἐρημώσις, ὡς αὔθις τῆς πόλεως αὐτοῖς ἀνοικοδομηθῆσομένης καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀνεγερθῆσομένου, οἷα καὶ ἄλλοτε πλειστάκις συμβέβηκεν ἐπὶ τε τῷ ναῷ καὶ τῇ πόλει, ἐπήγγυε
B “καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμω- 10 σιν,” τουτέστιν, ἕως συντελεσθῆ ὁ αἰὼν μενεῖ καὶ ἡ ἐρημώσις, καὶ τότε καὶ αὕτη τέλος ἔσται ὅτε οὐκέτι καιρὸς ἢ τὴν πόλιν ἀναστήναι ἢ τὸν ναόν.

Ταῦθ’ ὁ Δανιὴλ περὶ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ τεθέεται καὶ μεμύηται. ἀλλὰ καὶ ἐτέρας ὁπτασίας ἐώρακε καὶ ἐνύπνια, θεόθεν αὐτῷ προδηλουμένης δι’ αὐτῶν τῆς μελλούσης ἕσεσθαι τῶν κοσμικῶν πραγμάτων μεταβολῆς. καὶ οὐ τῆς ἀλλοιώσεως μόνης ἐμνεῖτο τὴν πρόγνωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς καιροὺς καθ’ οὓς ἀποτελεσθήσεται ἕκαστον αὐτῶν ἐδιδάσκετο· ἃ γινώσεται πάντως ὁ βουλόμενος τελειώτερον ἐπιὰν τὴν βίβλον τῶν τοῦ προφήτου ὁράσεων,²⁰
C καὶ βεβαίαν σχολὴν κατάληψιν ἐντεῦθεν ὡς οὐδὲν ἀπρονόητον οὐδ’ εἰκῆ φερόμενον καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ πάντα τῇ θεῷ προνοίᾳ καὶ κυβερνήται καὶ διεξάγονται.

1 ὅτι ἤγγικεν] Luc. 21 20. 3 ὑμῶν A Math. 23 38, ἡμῶν PW.
7 αὐτοῖς, corr. ex αὐτῆς, A: PW αὐτῆς. 11 καὶ om A.

¹ abominationem vastitatis in loco sancto stantem videritis, scitote instare vastitatem eius,” urbis Hierosolymorum scilicet. alibi quoque ait dominus “ecce domus vestra relinquetur deserta.” haec Danielem praemonens archangelus, cum praedixisset legalem cultum e medio sublatum iri, subicit “et super templum abominatio vastitatis.” ne vero Iudaei putarent vastitatem ad tempus duraturam et urbem instaurandam ac templum reaedificandum esse, cuiusmodi et alia creberrime urbi et templo acciderant, subicit “et usque ad complementum temporis dabitur super vastitatem,” hoc est, donec aevum expletum fuerit, mansura est etiam vastitas; tum vero et huius finis erit, cum non erit tempus vel urbis vel templi instaurandi.

Haec Danieli de popularibus suis per visionem oblata et revelata sunt. idem aliis quoque visionibus et somniis divinitus eruditus est de futuris rerum humanarum mutationibus, nec de mutationibus rerum duntaxat sed et de temporibus quibus quaeque eventurae essent: quae quisvis absolute cognoscere poterit lecto visionum prophetae libro, certeque statnere, nihil accidere casu, neque fortuito et temere quidquam geri, sed providentia divina gubernari omnia et produci ad exitum.

Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχουσι καὶ τοῖς εὐσεβέσι δοξάζονται·
 (11) ἡμῖν δὲ μηδὲ τὰ κατὰ τὴν ἀρρενόφρονα παραλειπτόν γυ-
 ναῖκα Ἰουδήθ, ἣ τὸν Ὀλοφέρνην ὠλόθρευσε καὶ τὴν πόλιν αὐτῆς
 καὶ τὸ ἔθνος ἄπαν διέσωσεν. ἔχει δ' οὕτω τὰ κατ' αὐτήν. ἐν
 5 ἔτει δωδεκάτῃ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ τῶν Ἀσσυρίων ἀρχηγὸς
 Ναβουχοδονόσορ πρὸς Ἀρφαζὰδ τὸν βασιλέα Μήδων ἤρατο πό-
 λεμον, καὶ τὰ περίξ ἔθνη πρὸς συμμαχίαν αὐτοῦ μετετέκμητο. D
 πολλῶν δ' ἑτέρων καὶ τῶν Ἰουδαίων τὴν πρόσκλησιν μὴ καταδε-
 ξαμένων καὶ τὸ συμμαχεῖσθαι οἱ ἀπειπαμένων, ὁ Ναβουχοδονόσορ
 10 ἐξώργιστο, καὶ ὤμοσεν ἣ μὴν τὸν πρὸς τοὺς Μήδους ἀνύσας πό-
 λεμον ἐπελθεῖν κατὰ τε Κιλικίας καὶ Λυμασκοῦ καὶ Συρίας καὶ
 Ἰουδαίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ δηῶσαι αὐτὰς καὶ ἐκπορθῆσαι W I 99
 καὶ εἰς ἐρήμωσιν ἀγαγεῖν. ἀντιταξάμενος οὖν πρὸς Ἀρφαζὰδ τὸν
 Μῆδον καὶ κατὰ κράτος τούτου περιγεγόμενος, τῶν ἄλλων τε
 15 πόλεων αὐτοῦ κρατήσας καὶ τῶν Ἐκβατιάνων αὐτῶν, ἔνθα ἦσαν
 τῷ Ἀρφαζὰδ τὰ βασιλεία, κάκεινον ἐλὼν τε καὶ ἀνελὼν, τὸν ἀρ-
 χιστράτηγον τῆς οἰκείας δυνάμειως καλέσας Ὀλοφέρνην ἐνετελιτάτο P I 139
 οἱ τὸν ὄρκον ὃν ὤμοσεν ἐκπληρῶσαι, καὶ κατὰ τῶν μὴ θελησάν-
 των συμμαχεῖσαι αὐτῷ ἐπιόντι κατὰ τῶν Μήδων ἐστρατεύσαι
 20 μετὰ βαρείας δυνάμειος, καὶ τοὺς μὲν ὅσοι ἑαυτοὺς αὐτῷ ὑπο-
 τάσσουσι διατηρῆσαι καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀπορθήτους εἶσαι,
 τῶν δ' ἀπειθούντων μὴ φείσασθαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀνθρώπους
 τῷ ξίφει ὑπαγαγεῖν, τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἐκδοῦναι εἰς διαρπαγὴν
 καὶ εἰς ὄλεθρον.

2 γυν. τὴν Ἰουδήθ A. 8 τῶν A, αὐτῶν PW. δεξαμέ-
 ρων A. 11 ἀπελθεῖν A.

Fontes. Cap. 11. Judith 1 — 7.

Atque haec ita se habent et piis hominibus persuasa sunt: (11) no-
 bis autem nec viraginis Judithae res gestae sunt praeterreundae silentio,
 quae Holoferne sublate et urbem et gentem suam conservavit, res vero
 ita se habet. Nabuchodonosor Assyriorum rex duodecimo regni sui anno
 bellum suscepit adversus Arphaxadam regem Medorum, finitimis gentibus
 in auxilium evocatis: quod cum et aliae plures et Iudaei negassent, recu-
 sata belli societate, Nabuchodonosor iratus iuravit se confecto bello Me-
 dico invasurum Ciliciam Damascum Syriam Iudaeam et Aegyptum, ferro-
 que et igni vastaturum et eversurum. igitur Arphaxado Medo acie supe-
 rato et capto atque interfecto, cum caeteris urbibus tum ipsis Ecbatanis
 regia illius potitas, copiarum suarum imperatorem Holofernem iubet se iu-
 reirando quo ipse sese obstrinxerat solvere, et cum magnis copiis iis in-
 ferre bellum qui Medici belli societatem detrectassent, conservatis iis qui se
 dederant eorumque urbibus illaesis: contumacibus vero non parcendum, sed
 et ipsos caedendos et urbes eorum diripiendas ac vastandas esse.

Ὁ μὲν οὖν Ναβουχοδονόσορ τοιαῦτα τῷ ἀρχιστρατῆρὶ αὐ-
 τοῦ ἐνετείλατο, Ὁλοφέρνης δὲ ἐκστρατεύσας καὶ τοῖς ἔθνεσι καθ'
 ὧν ἀπέσταλτο ἐπελθὼν τοὺς μὲν ἄλλους κατὰ τὰ ἐντεταλμένα
 B διέθετο, ἐπὶ δὲ τοὺς Ἰσραηλίτας μέλλων στρατεύειν καὶ ὄπλα κατ'
 αὐτῶν αἴρειν (οὐ γὰρ προσήεσαν αὐτῷ οὐδ' ὑπέκλυτον) ἤρετο 5
 τίνες οὗτοι καὶ ὅτω θαρροῦντες ἀνθίστανται. καὶ εἶπεν αὐτῷ
 Ἀχιὼρ ὁ τῶν υἱῶν Ἀμμων ἀρχηγὸς τὴν τε γενεαλογίαν αὐτῶν, καὶ
 ὅπως εἰς τὰς πόλεις ἐκείνας ἐξ ἀρχῆς κατοικήσθησαν, καὶ τοῦ
 σφῶν θεοῦ τὴν ἰσχύν. εἶτα ἐπήγαγε "νῦν οὖν σκεπτόν" καὶ εἰ
 μὲν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν ἁμαρτάνουσιν, ἀναβησόμεθα καὶ ἐκπο- 10
 λεμήσομεν αὐτούς, εἰ δ' οὐ τοῦτο, παρελθέτω ὁ κύριός μου μή-
 ποτε ὑπερασπίσῃ αὐτῶν ὁ θεὸς αὐτῶν καὶ ἠττηθῶμεν." ταῦτα
 τοῦ Ἀχιὼρ εἰπόντος ὁ Ὁλοφέρνης θυμῷ ληφθεὶς ἐκέλευσε τοῖς
 παρεστῶσιν αὐτῷ δῆσαι τὸν Ἀχιὼρ καὶ ἀπαγαγεῖν καὶ παραδοῦ-
 C ναι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, ἵνα σὺν ἐκείνοις ληφθεὶς κολασθῇ. οἱ δὲ 15
 συλλαβόντες τὸν ἄνδρα ἀπήγαγον εἰς Βαιτουλουά, καὶ οἱ τῆς
 πόλεως σφενδόνας τοὺς προσιώντας καὶ βέλεσιν ἔβαλλον. κακεί-
 νοι τὸν Ἀχιὼρ δεδεμένον ἔρριψαν ὑπὸ τὴν ὑπώρειαν, καὶ ὑπέ-
 στρεψαν. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἄνδρες καταβάντες ἔλυσαν τὸν Ἀχιὼρ
 καὶ εἰς τὴν σφετέραν πόλιν ἀπήγαγον, καὶ τί τὸ συμβεβηκὸς 20
 ἐπυρθάνοντο· καὶ ὅς αὐτοῖς ἄπαντα διηγῆσατο. οἱ δὲ τὸν θεὸν
 ἐκάλουν εἰς ἄμυναν. τῇ δ' ἐξῆς Ὁλοφέρνης ἦγεν ἐπὶ Βαιτου-
 λουά τὴν στρατιάν, χιλιάδας οὐσάν πεζῶν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα
 καὶ ἑπτάων χιλιάδας δώδεκα, χωρὶς τῶν τῆς ἀποσκευῆς" καὶ

6 ὄψφ] ὄποι Α. 10 αὐτόν Α. 14 παρεστημένοι Α.
 16 βαιτουλουά Α hic et infra, Βεβυλουά LXX.

His mandatis acceptis Holofernes caeteras gentes tractavit ut iussus erat, Israelitas autem armis aggressurus (neque enim illius fidei supplices se committebant) rogabat quinam illi essent et qua re freti resisterent. tum Achior Ammanitarum princeps et originem eorum illi, et qua ratione urbes illas initio occupassent, et vires dei illorum recenset. his subiicit "nunc igitur deliberandum est: nam si deo suo peccaverunt, adscendemus eosque debellabimus; sin minus, praetereat dominus meus, ne forte illis a deo suo defensis nos superemur." quas cum Achior dixisset, Holofernes ira percitus satellites iubet Achiolem vinctum tradere Israelitis, ut cum illis captus supplicio afficeretur. Baetuliam itaque perducunt hominem, et cum ab oppidanis sagittis et fundis peterentur, Achiole vincto in montis radicibus abiecto redierunt. eum oppidani in urbem introduxerunt, et cognita ex eo illius facti causa deum vindicem invocarunt. postridie Holofernes copiis ad Baetuliam adductis, peditum centum et septuaginta et equitum duodecim milibus praeter calones, castra prope urbem locat. deinde sta-

ἰστροποπεδεύσατο παρ' αὐτῆ. εἶτα ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὰ ὕδατα προκαταλαβεῖν ὅθεν ὑδρεύοντο, ἵν' ἐκλιπόντες τῇ δίψῃ διαφθαρωσιν ἢ τὴν πόλιν αὐτῷ παραδώσουσι. καὶ περιέστησε D μέρος τῆς στρατιᾶς τοῖς ὕδασι φύλακας. ἐπὶ δὲ τέσσαρσι καὶ 5 τριάκοντα ἡμέραις περικαθημένων τῶν ἐναντιῶν αὐτοῦς, ἐξέλιπε σφίσι τὸ ὕδωρ, καὶ ἠθροίσθη πρὸς τοὺς ἄρχοντας ὁ λαός, καὶ ἤξιον ἐκδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς ἐναντιοῖς καὶ ἑαυτούς, ἵν' ἢ δουλεύσωσιν ἐκείνοις καὶ ζήσωνται ἢ κατασφαγέντες ἀπαλλαγῶσι τῶν δδυνῶν. Ὀζίας δὲ ὁ τῶν τῆς πόλεως πρόκριτος "ἔτι" εἶπεν, 10 "ἀδελφοί, μείνωμεν πέντε ἡμέρας, καὶ εἰ μὲν ἦξει βοήθεια ἐκ Θεοῦ ἡμῖν· εἰ δ' οὐ, ποιήσω κατὰ τὴν συμβουλίαν ὑμῶν."

12. Ἦν δὲ ἐν τῇ πόλει ἐκείνη γυνὴ ἥ ὄνομα Ἰουδήθ, καὶ ἡ γυνὴ χήρα, καὶ αὐτὴ σώφρων καὶ συνετὴ καὶ ὠραία τῇ ὄψει. ἀκούσασα τοίνυν τὰ δεδογμένα τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἄρχουσι, μετε- P I 140 15 πέμψατο τὸν Ὀζίαν καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς πόλεως ἄρχοντας, καὶ ἐπέμψατο αὐτοῖς ὡς πειράζουσι τὸν Θεὸν ὅτι εἶπον παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐναντιοῖς μετὰ πέντε ἡμέρας εἰ μὴ ἐν αὐταῖς ἦξει τις αὐτοῖς βοήθεια ἐκ Θεοῦ. οἱ δὲ καλῶς μὲν αὐτὴν συνέθεντο λέγειν, ἀντίθεντο δὲ τὴν δόξαν τὴν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν βίαν τὴν 20 ἐξ αὐτοῦ. κάκεινη στήναι αὐτοὺς τὴν νύκτα ἐπὶ τὴν πύλιν τῆς πόλεως ἐνετέλλετο, αὐτὴ δὲ ἔλεγεν ἐξελεύσεσθαι μετὰ τῆς ἄβρας αὐτῆς, μὴ μέντοι αὐτοῖς ἐρεῖν τὸ παρ' αὐτῆς μελετώμενον, ἕως

3 αὐτῷ] αὐτῶν A, αὐτῶν LXX. 5 περικαθημένων A, προκαθημένων PW. 9 δδυνῶν] ἀλγευσῶν A. 10 ἡμῖν βοήθεια ἐκ Θεοῦ A. 18 αὐτῆ] αὐτῆ A. 19 τὴν αὐτοῦ om A. 21 ἄβραν] ἄβρας A.

Fontes. Cap. 12. Iudith 8 — 16.

tuit non pugnare sed fontes occupare unde aquarentur, ut aut siti perirent aut urbem traderent; partemque exercitus ad custodiam aquarum mittit. ita cum diebus triginta quattuor ab hostibus circumsiderentur, aqua destituti cives magistratus adeunt, petentes ut urbem et sese dederent, ut aut conservati servirent hostibus, aut occisi malis liberarentur. Ozias autem civitatis princeps "fratres" inquit, "dies adhuc quinque exspectemus: quod si divinitus auxilium nobis oblatum fuerit, bene erit; sin minus, consilium vestrum exsequar."

12. Erat autem in ea urbe vidua nomine Iuditha, mulier modesta, cordata et formosa, quae decreto populi et magistratum audito Oziam caeterosque magistratus arcessitos obiurgat, ut qui deum tentarent cum dicerent, nisi intra dies quinque auxilium divinitus offerretur, se urbem hostibus tradituros. illi quamvis eam recte dicere concederent, tamen populi sitim et violentiam opponebant. tum illa eos per noctem illam ad portas urbis praestolari iubet: se cum ancilla sua exituram, neque dicturam prius

W I 100 οὗ πρὸς πρῶξιν κατευθυνθῆ. καὶ εἶπον αὐτῇ “πορεύου.” καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον, ἡ δὲ πρὸς παρακλήσιν ἐτράπη τὴν πρὸς θεόν. B εἶτα ἀποθεμένη τὴν πενθήρη στολὴν τῆς χηρέσεως, καὶ τὸ σῶμα περικλύσασα ὕδατι καὶ μύρω χρωσαμένη, στολὴν μετενέδου εὐφρόσυνον καὶ κόσμον ἑαυτῇ περιέθετο. καὶ καλλωπισθεῖσα πρὸς τὸ 5 ἐπαγωγότερον ἔδωκε τῇ θεραπαίῃ φέρειν ἐν ἀγγείοις οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ πήραν ἀλφίτων πλήρη καὶ παλάθης καὶ ἄρτων, καὶ ἐξῆλθε τῆς πόλεως αὐτῇ καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς ἀπιοῦσα πρὸς τὴν τῶν Ἀσσυρίων παρεμβολήν. καὶ ἐντυχοῦσα τῇ τῶν ἐναντίων προφυλακῇ κατεσχέθη καὶ ἤχθη πρὸς Ὀλοφέρνην. ὁ δὲ αὐτῆς 10 τὸ κάλλος ἐθαύμασε καὶ εἶπεν αὐτῇ “μὴ φοβοῦ· ἦκυες γὰρ εἰς σωτηρίαν.” ἔφη δὲ αὐτῷ ἡ γυνὴ “δέξαι τοὺς λόγους μου, κύριε, καὶ ὁ λόγος ἐν ἐλάλησεν Ἀχιὼρ ἦτω ἐν τῇ καρδίᾳ σου· ἔστι γὰρ C ἀληθής· ὅτι ἐὰν μὴ ἀμάρτωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐ κατισχύσει ῥομφαία αὐτῶν, νῦν δὲ ἐπεὶ ἐξέλιπεν αὐτοὺς τὰ βρώματα καὶ τὸ 15 ὕδωρ, ἐβουλεύσαντο καὶ τῶν τῷ νόμῳ ἀπηγορευμένων ἄφασθαι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καὶ τὰς δεκάτους τοῦ οἴνου τὰς τοῖς ἱερεῦσι τετηρημένας, ὧν οὐδὲ ψυῶσαι θεμιτὸν ἐτέρῳ, δαπανῆσαι κεκρίκασι. ταῦτα δὲ καὶ τῶν τὴν Ἱερουσαλὴμ οἰκούντων βεβουλεωμένων ἐστάλκασι πρὸς τὴν ἐκεῖ γερουσίαν, ἄφασιν ἐπὶ τούτοις 20 αἰτούμενοι. κἄν οὕτω παρανομήσωσιν, οὐκ ἔσται σφίσι ἀμυννὴ ἐκ θεοῦ, καὶ εἰς ὄλεθρον ἐκδοθήσονται. ἄπερ αὐτῇ ἐπιγνοῦσα ἀποδιδράσκω τῆς πόλεως, ἵν' ἐκφύγω τὸν ὄλεθρον. καὶ νῦν μενῶ παρὰ σοί, δέσποτα, καὶ ἐξελεύσομαι κατὰ νύκτα εἰς τὴν

9 τῶν ἐναντίων παρεμβ. A. τῶν ἀσσυρίων προφυλ. A.
24 νύκτα A LXX, τὴν νύκτα PW.

quid cepisset consilii, quam rem ipsam perpetrasset. exitu impetrato, digressis illis ad preces convertitur; et deposito lugubri ex viduitate vestitu, lota et unguentis delibuta amictum hilarem induit, ornamenta sumit, et exornata ad amoris illecebras, ancillae in vasis ferendum dat vinum et oleum et peram farina ficibus et panibus plenam; et ea comite urbem egressa in castra Assyriorum tendit. ab excubitoribus comprehensa ad Holofernem adducitur: qui eius formam admiratus securam esse iussit, nihil enim passuram mali. tum illa “audi” inquit, “domine, verba mea, et quae Achior dixit animo tuo non excidant. verum enim est Israelitas, ni peccaverint, gladio non superatum iri. nunc autem, quia cibus et aqua destituuntur, lege interdictis vesci et primitias frumenti viniq̄ue decimas, quae sacerdotibus attributa ne attingi quidem ab aliis fas est, absumere decreverunt. quae cum et Hierosolymitani statuerint, legatos eo misere, veniam eius facti petentes. sic igitur lege violata, non defensi a deo, in exitium ruent. quibus ego cognitis ex urbe profugi ut interitum vitam, et nunc apud te manebo, domine; et egressa noctu in vallem adorabo deum, ut cum

φάραγγα, και προσεδέξομαι πρὸς τὸν θεόν; και ἔρεῖ μοι πότε
 ἡμέροτοσαν, κἀγὼ σοι ἀναγγελῶ, και ἄξω σε διὰ τῆς Ἰουδαίας D
 ἕως Ἱερουσαλήμ, και θήσω τὸν θρόνον σου ἐν μέσῳ αὐτῆς.” και
 ἤρεσαν Ὀλοφέρνη ὁὶ λόγοι αὐτῆς, και ἐκέλευσεν εἰσαχθῆναι αὐ-
 5 τὴν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ταμείου αὐτοῦ, και δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.
 ἡ δὲ “οὐ φάγομαι” ἔφη “ἐκ τῶν ἐδεσμάτων ὑμῶν, μή μοι γένη-
 ται σκάνδαλον, ἀλλ’ ἐξ ὧν ἐπιφέρομαι τραφήσομαι.” και εἶπεν
 αὐτῇ Ὀλοφέρνης “εἰ δὲ ἐκλίποι ταῦτα, πόθεν σοι τοιαῦτα χορη-
 γηθήσεται;” ἡ δὲ “ζῆ ἡ ψυχὴ σου, κύριέ μου” ἀνταπεκρίνατο,
 10 “ὅτι οὐ πρότερον ἐκλέμψι μοι τὰ ἐδώδιμα πρὶν ἢν ὁ θεὸς ἐν
 χειρὶ μου ποιήσῃ ἢ βουλεύσατο.” μεσουσῆς δὲ νυκτὸς ἤτήσατο
 ἐπὶ τὴν φάραγγα πρὸς προσευχὴν ἐξελεῖν, και Ὀλοφέρνης ἐπέ-
 15 τρεψε· και ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὕτως ἐποίει. και τῇ τετάρτῃ P I 141
 ἡμέρᾳ πότον ἠτοίμασεν Ὀλοφέρνης, και εἶπε τῷ εὐνούχῳ Βαγῶα,
 15 ὅς ἦν ἐφροσνητικῶς ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ, “πεῖσον δὴ τὴν γυναῖκα
 τὴν Ἑβραῖαν τοῦ ἐλεῖν πρὸς ἡμᾶς· ἀλοχρὸν γὰρ ἡμῖν εἰ γυναῖκα
 τοιαύτην παρήσομεν μὴ αὐτῇ ὀμιλήσαντες.” και ὁ Βαγῶας εἶπε
 πρὸς Ἰουδήθ “ἐλεῖ πρὸς τὸν κύριόν μου, δοξασθῆναι κατὰ πρό-
 20 σωπον αὐτοῦ, και πῖσαι μεθ’ ἡμῶν οἶνον, και γενηθήσῃ ὡς μία
 20 τῶν παρεστηκυῶν ἐν τῷ οἴκῳ Ναβουχοδονόσορ.” και Ἰουδήθ
 κοσμηθεῖσα ἀπῆλθε, και εἰσελεθούσα πρὸς Ὀλοφέρνην ἀνέπεσε,
 και ἔφαγε και ἔπιεν ἢ ἠτοίμασεν αὐτῇ ἡ παιδίσκη αὐτῆς. ἡ δὲ
 καρδία Ὀλοφέρνηου ἐξέστη και πρὸς ἔρωτα τῆς γυναικὸς ἐξεκέ-
 25 κηκετο. και τοῦ πότου παραταθέντος ἔπιεν ἐκεῖνος οἶνον σφόδρα B

11 μου] σου A: illud LXX.

is mihi dixerit quando peccarint, ego tibi renuntiem, et te per Iudaeam Hierosolyma usque perducam, soliumque tuum in urbis medio colloquem.” Holofernes hac oratione delectatus introduci eam iubet in cellam conclavis suae, et dari quod edat. at illa se negat illorum cibis usuram, ne sibi fraudi essent; sed iis quos secum attulisset victitaturam. cum Holofernes rogaret, ubi ii defecissent, quo victura esset, respondet illa “ita tu vivas, domine, ut non prius cibi hi me deficiant, quam dens mea manu id peregerit quod decrevit.” media nocte petit ut sibi in vallem egredi liceret ad precandum: concedit Holofernes. cum autem illa triduum ita fecisset, quarto die convivium apparat Holofernes, et Bagoae eunucho, qui omnibus eius opibus praeerat, mandat ut Hebraeae mulieri persuaderet ut ad se veniret: sibi enim turpe fore, si talem feminam dimisisset, nulla consuetudine cum ea habita. Bagoas Iudithae ait “veni ad dominum meum, ut gloriosa sis in conspectu eius, et nobiscum composito, eo loco futura quo eae sunt quae degunt in aedibus Nabuchodonosoris.” Iuditha igitur exornata ad Holofernem ingreditur, accumbit, ea edit et bibit quae ab ancilla ei parata erant. Holofernes obstupefactus amore illius inflammatur; productoque convivio

πολὸν καὶ ζμεθύσθη. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καρηβα-
ρῶν ἐκ τῆς μέθης κατέκειτο, πάντες δὲ ὄχοντο, καὶ Βαγῳίας
συνέκλεισε τὴν σκηνὴν, μόνην τὴν Ἰουδῆθ ἐντὸς καταλειοπιώ-
ῃ δὲ τῇ θεραπαίῃ αὐτῆς ἐνετείλατο τὴν ἔξοδον αὐτῆς ἐπιτηρεῖν·
ἔξελεύσεσθαι γὰρ ἐπὶ τὴν προσευχὴν. ὁ μὲν οὖν Ὀλοφέρνης τῇ 5

- W I 101 μέθῃ καταβεβαπτισμένος κατέκειτο καὶ ὕπνον θανάτου ὕπνωττεν
ἀδελφόν, ἣ δὲ τὸν θεὸν ἐπικαλεσαμένη καὶ τὸν ἀκινάκην αὐτοῦ
σπασαμένη τὴν αὐτοῦ ἀπέτεμε κεφαλὴν, καὶ ἐξελθοῦσα τῇ θερα-
παίῃ παρέσχεν αὐτήν, καὶ ἀπῆει ὡς δὴ προσευξομένη κατὰ τὸ
σύνηθες. ἐγγίσασα δὲ τῇ πόλει αὐτῆς ἐβόησε τοῖς ἐπὶ τῶν πυ- 10
C λῶν ἀνοῖξαι αὐτῇ. καὶ εἰσελθοῦσα διηγήσατο ὅσα δι' αὐτῆς
ἔθανμάστωσεν ὁ θεός, καὶ τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνηου προήγαγε,
καὶ συνεβούλευσεν ἀπαιωρῆσαι ταύτην ἐκ τῶν ἐπάλλξεων, αὐτοὺς
δὲ τὰς πανοπλίαις ἐνδουσαμένους ἅμα πρῶτ' ἐξελεθεῖν. "ἰδόντες γάρ"
φησὶν "ὑμᾶς οἱ Ἀσσύριοι δραμοῦνται ἐπὶ τὴν τοῦ σφῶν ἀρχι- 15
στρατήγου σκηνὴν, καὶ εὐρόντες αὐτὸν ἀνηρημένον ἐκστήσονται,
καὶ φόβος ἐπιπεσῆται αὐτοῖς, καὶ τραπήσονται εἰς φυγὴν, καὶ
ὑμεῖς ἔμειθε ὀπίσω αὐτῶν καὶ συγκόψετε αὐτούς, καὶ πληρωθή-
σεται τὰ πεδία νεαρῶν." ταῦτα τοῖς πολίταις αὐτῆς συμβουλεύ-
σασα "καλέσατέ μοι" ἔφη "τὸν Ἀχιώρ." καὶ ἔλθόντι τὴν κεφα- 20
λὴν τοῦ Ὀλοφέρνηου ὑπέδειξε. καὶ ἐξέστη ὁ ἄνθρωπος, καὶ
"ἀνάγγελόν μοι" ἔφη "ὅσα ἐποίησας." κάκεινη πάντων ἐνώπιον
D διηγήσατο ἃ ὁ θεὸς πεποίηκε δι' αὐτῆς, καὶ ὡς ἀμίαντον τὴν

5 ἐξελεύσεσθαι AW LXX, ἐξελεύσομαι P. 8 ἀπέτεμε A, ἀπέ-
τεμε PW. 11 ἐθανμάστωσεν δι' αὐτήν A. 18 πληρωθή-
σεται A, πληρωθήσετε PW. 20 ἔφη τὸν ἀχιώρ A, τὸν Ἀχιώρ
εἶπεν PW.

et plurimo vino hausto inebriatus in lectulo se reclinat, mero gravato ca-
pite. digressis omnibus Bagoas tentorium claudit, sola Iuditha in eo re-
licta. mandat autem illa ancillae ut exitum suum observaret: egressuram
enim esse ad orandum. iam cum Holofernem vino demersum et profundis-
simo somno oppressum videret, invocato deo, stricto acinace illius caput
resecat: egressa ancillae tradit: abit ut de more precatura. cumque urbi
suae propinquasset, portarum custodes aperire iubet: intromissa, quae mi-
racula deus ipsius opera edidisset commemorat, Holofernis caput profert,
id e propugnaculis suspendendum esse monet, et armatos mane egredi.
"nam ubi vos" inquit "viderint Assyrii, ad imperatoris sui tabernaculum
concurrent, et eius caede perterrefacti fugam facient. vos eos insecuti
ita caedatis ut campi cadaveribus impleantur." quae cum cives suos mo-
nuisset, Achiori arcessito caput Holofernis monstrat: quo ille conspecto
attonitus petebat ut quid egisset sibi recenseret. cum autem illa in con-
spectu totius populi quae deus per ipsam fecisset narraret, utque castitatem

αὐτῆς σωφροσύνην καὶ χηρείαν ἐτήρησε. καὶ ὁ Ἀχιὼρ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ καὶ περιετμήθη. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἄρχοντες καὶ τὸ πλῆθος αὐτῆς τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνηου τοῦ τείχους ἀπρωσθήκασιν καὶ ἄλλα κατὰ τὴν συμβουλήν Ἰουδῆθ πεποιθήκασιν. καὶ τοὺς Ἰασουρίους ὡς χόρτον συνέκοψαν, καὶ τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν διαρπύσαντες λαγύριον πολλῶν ἐνεπλήσθησαν. τῇ δὲ Ἰουδῆθ ἡ σκηνὴ Ὀλοφέρνηου ἐξήρητο καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, ἃ καὶ ἀνάθημα τῷ Θεῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀπελθούσα ἀνέθετο. καὶ ἦσεν αὐτῷ ὠδὴν ἑσπεφανωμένη ἐλαίας θαλλῶ, καὶ πῦς Ἰσραήλ, καὶ ὑπέ- P I 142
10 στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ κατεγήρασεν ἐν σωφροσύνῃ, καὶ τέθνηκε ζήσασα ἔτη πέντε καὶ ἑκατόν.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἰουδῆθ ἐν τούτοις· (13) ἐξῆς δ' ἱστορητέον ἐπιτετιμημένως καὶ τὰ κατὰ τὸν Τωβίτ. Τωβίτ τοίνυν ἐκ τῆς φυλῆς μὲν κατήγετο Νεφθαλεῖμ, ἡγμαλώτιστο δὲ ἐν ἡμέ- 15 ραις Ἐνεμεσάρ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων. ἦν δὲ τὰ πρὸς Θεὸν εὐσεβὴς καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαιος, καὶ τῶν συμφολετῶν αὐτοῦ θυόντων τῇ Βάαλ, αὐτὸς ἔθνε τῷ Θεῷ πορευόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ κατὰ τὰς τοῦ νόμου διαταγὰς τὴν ζωὴν ἐρύθμι- 20 κοῖς. γέγονε δὲ τῷ Ἐνεμεσάρ ἔντιμος, καὶ ἐκτήσατο περιουσίαν B πολλήν, καὶ ταύτης μετεδίδου τῶν οἰκείων τοῦ γένους τοῖς χηρῶσι. πορευόμενος δὲ εἰς Μηδίαν παρέθετο ἐνὶ τῶν ἐκεῖ κατοι-

3 ante τὴν A add καὶ, cum LXX cod. Vat. 8 ὠδὴν ἀπόφ A.
9 θαλλῶ A. 13 τωβίτ A ubique. 14 νεφθαλεῖμ A LXX,
Νεφθαλεῖμ PW.

Fontes. Cap. 13. Tobias 1 — 6.

et viduitatem suam inviolatam conservasset, credidit Achior deo et circumciscus est. magistratus vero et populus urbis, capite Holofernis de pinnaculo suspensus, caeteraque de Iudithae consilio executi, Assyrios instar graminis ceciderunt: magnaque copia spoliiorum potiti, Iudithae tabernaculum Holofernis attribuerunt. quod illa Hierosolyma profecta deo consecravit, eique cum omnibus Israelitis canticum cecinit, oleagino ramo coronata. et reversa domum in castitate consenuit, mortua cum vixisset annos quinquaginta et centum.

Et hic quidem eventus fuit Iudithae: (13) nunc vero series narrationis postulat ut et Tobiti historiam breviter percurramus. is igitur ex tribu Nephthalia oriundus, captus fuerat temporibus Enemesaris regis Assyriorum: homo pius erga deum et iustus adversus homines. cumque tribules eius Baali immolarent, ipse Hierosolyma proficiscens sacrificabat deo, vita ex legis mandatis instituta; neque in captivitate contaminatus fuit cibus gentilibus. conciliata sibi Enemesaris gratia, de opibus, quas magnas pararat, impertiebat egenis popularium suorum. cum autem in Mediam

κούτων ὁμοειδῶν τῷ Γαμαήλ ἀργυρίου δέκα τάλαντα. καὶ λυβὼν γυναῖκα τῶν ὁμοφύλων Ἄνναν, υἷον ἐξ αὐτῆς ἐγένετο Τωβίαν.

Ἐνεμεσῶρ δὲ θανόντος, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Σεναχηρεῖμ τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου τῶν Ἀσσυρίων, καὶ κατὰ τῆς Ἰουδαίας στρα- 5 τεύσαντος καὶ ἀσυχρῶς φυγόντος ἐκεῖθεν ἐπανελθόντος τε εἰς τὰ οἰκεία, καὶ θυμῷ διὰ τὴν ἤτταν ἀποκτινύντος πλείστους τῶν C Ἰσραηλιτῶν, ἔθαπτεν αὐτοὺς νυκτὸς ὁ Τωβίτ. γνωσθεὶς δὲ τοῦτο ποιῶν καὶ ζητούμενος ἔφυγε, καὶ τὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ διήρ- παστο ξύμπαντα. οὕτω δὲ πενήκοντα παρελθουσῶν ἡμερῶν ὁ 10 μὲν Σεναχηρεῖμ ὑπὸ τῶν υἱῶν ἀνήρητο, καὶ οἱ μὲν πατροκτόνοι δείσαντες ἔφυγον, ἕτερος δὲ παῖς ἐκείνου Ναχορδὰν τὴν βασιλείαν τὴν πατρικὴν διεδέξατο. ὃς συγγενῆ τοῦ Τωβίτ κατέστησε τῶν αὐτοῦ πραγμάτων διοικητὴν, Ἀχιάχαρ καλούμενον. κακείνος ἐθέθη τοῦ βασιλέως περὶ Τωβίτ, καὶ ἐπανήλθεν εἰς Νινεὺν. 15 ἐπιστάσης δὲ πεντηκοστῆς, ἦν καθ' ἑπτὰ ἐβδομίδας ἐώραζον D Ἰουδαῖοι, ἄριστον ἡτοίμαστο τῷ Τωβίτ σαρκίς. λέγει οὖν τῷ αὐτῷ αὐτοῦ Τωβίτ "πορεύθητι τέκνον καὶ ἄγαγε ὃν ἂν εὔρης τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐνδεῆ μεμνημένον τοῦ κυρίου, μεθέξοντα τραπέ- W I 102 ζης ἡμῶν." ὁ δὲ πορευθεὶς ἀντέστρεψε λέγων "εἷς ἐκ τοῦ γένους 20 ἡμῶν ἐστραγγαλωμένος ἔρριπται ἐν τῇ ἀγορᾷ." καὶ ὁ Τωβίτ εὐθὺς ἀπήλθε, καὶ ἀνελύμενος τὸν νεκρὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἐκόμισε, δύντος δὲ τοῦ ἡλίου ἔθαψεν αὐτόν. καὶ ἐπανελθὼν οὐκ εἰσήλ-

1 Γαμαήλ et Γαβαήλ LXX. 2 τωβίαν ἐγένετο A. 11 ὑπό]
καρὰ A. 12 ὁ ναχορδᾶν A, Σαχερδᾶν vel Σαχερδονὸς LXX.

proficisceretur, deposuit ibi apud quendam popularium suorum Gamaelem decem argenti talenta. ductaque uxore suae gentis Anna, Tobiam filium ex ea suscepit.

Enemesare mortuo Senacherimus filius regni Assyriorum successor, cum bello Iudaeis illato foede profligatus esset, domum reversus per iracundiam ex dolore cladis multos Israelitarum occidit. eos Tobitus noctu sepeliobat. quamobrem delatus apud regem cum quaereretur, ipse fugam capit, et facultates eius omnes diripiuntur. necdum dies quinquaginta exierant, cum Senacherimo a suis filiis occiso parricidae perterriti in exilium profugiunt, et alius eius filius Nachordan regnum paternum suscipit, qui Tobiti cognatum, Achiacharum nomine, suarum rerum procuratorem constituit; cuius intercessione Tobitus rege exorato Niniven revertitur. festo pentecostes, quod septenis hebdomadibus Iudaei celebrabant, Tobitus lauto prandio apparatus, filio mandat ut quemcunque fratrum inopem et domini memorem videret, eum ad epulas adduceret. Tobias egressus revertitur, patri nuntians popularium quendam strangulatum in foro iacere. statim abit Tobitus, cadaver sublato domum portat et post solis occasum sepelit. a sepultura reversus domum non ingreditur, ut qui ex lege impu-

θεν εἰς τὴν θειάν, οἷα κατὰ τὸν νόμον ἀκάθαρτος ὡς ἀψάμενος τοῦ νεκροῦ, ἀλλ' ἐκοιμήθη παρὰ τὸν τοίχον ἐν τῇ αὐλῇ. στρούθια δὲ ἐν τῷ τοίχῳ διαπυκνερθέντα ἀφώδευσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, ἔξ ὧν λευκώματα συνέβησαν ἐν αὐτοῖς, καὶ τούτων P I 143
 5 πεπήρωτο ὁ Τωβίτ. ἐν ἐνθείᾳ δὲ γεγονώς ὑπὸ τῆς γυναικὸς μισθῷ νηθούσης ἐτρέφετο. καὶ ποτε μισθὸν λαβοῦσα, καὶ ἐπ' αὐτῷ προσειληφυσία καὶ ἔριπον, ἤκε πρὸς τὸν Τωβίτ. καὶ ἀκούσας τῆς κρῶγῆς τοῦ ἐρίφου, ἠρώτα μή ποτε κλοπιμαῖος εἴη. ἡ δὲ "δῶρον" εἶπε "μοὶ δέδοται ἐπὶ τῷ μισθῷ." καὶ δε ἐνέκειτο λέγων
 10 "εἰ κλοπιμαῖόν ἐστιν, ἀποδοθήτω τοῖς κυρίοις αὐτοῦ." περιεργήσασα δὲ ἡ γυνὴ καὶ οἶνοι ἐπὶ τῷ ἀκριβείᾳ τοῦ δικαίου ἐπιχλευάζουσα "ποῦ εἰσιν αἱ ἐλεημοσύναι σου καὶ αἱ δικαιοσύναι σου;" ἔφη. καὶ ὁ Τωβίτ ἐδάκρυσεν συγχυθεὶς καὶ ἤπει τὸν θεὸν ἀπαλλαγῆναι τοῦ ζῆν. B

15 Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐν Ἐκβατόνοις τῆς Μηδίας συνέπεσεν ὄνειδισθῆναι Σάρραν τὴν θυγατέρα Ραγουήλ ὑπὸ παιδικῶν τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὡς τοὺς ἀνδρας αὐτῆς ἀποπνήγουσιν, καὶ ἐπὶ μὲν συζευθεῖσαν, σὸθεν δὲ αὐτῶν γενομένην. δαιμόνιον γάρ τι Ἀσμοδαῖος καλούμενον ἐθανάτου αὐτοὺς πρὸς αὐτὴν εἰσιόν-
 20 τας. ἡ δὲ μὴ φέρουσα τὸν ὄνειδισμόν, ἀπάγξασθαι ἐβουλεύσατο. ἀλλ' ἵνα μὴ πένθος καὶ ὄνειδος δῶ τῷ πατρὶ αὐτῆς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, εἰς προσευχὴν δὲ στῆσα ἐπεκαλέσατο τὸν θεόν, αἰτομένη θανεῖν καὶ ἀπαλλαγῆναι τῶν ὄνειδισμῶν, ἢ οἰκτιρηθῆναι καὶ οὕτως αὐθις τὸ ὄνειδος ἐκρυγεῖν.

3 διαπυκνερθέντι A. 12 χλευάζουσα A. 13 συγχυθεὶς? nam talia se immutasse Wolfius professus est ad p. 17 v. 9. 24 τῶν ὄνειδῶν A.

rus esset contacto cadavere, sed iuxta parietem in atrio dormit: in quo passerculi nidulati, excrementa alvi in oculos eius deiecerunt. unde caecatus Tobitus et ad egestatem redactus ab uxore nente alebatur. quae aliquando mercede accepta, auctarii vice haedum etiam rettulerat: cuius balatu audito rogabat num furto sublatus esset. respondente illa dono sibi datum esse, instabat, si furtivus esset, ut suis dominis restitueretur. mater obliore commota et maritum ob nimium iustitiae studium veluti subsannans "ubi" inquit "sunt eleemosynae tuae et iustitia tua?" iis verbis Tobitus perturbatus et lacrimans mortem a deo exoptat.

Caeterum accidit ut eodem die Ecbatanis Mediae Sarra filia Raguelis a paternis ancillis maledictis lacesseretur, quasi maritos suos suffocaret, cum septies desponsa neque ulli nupta fuisset. nam daemonium quoddam nomine Asmodaeus illos ad eam ingredientibus suffocabat. ea contumeliae impatiens de suspendio delibebat: sed ne patri suo iuctui et dedecori esset, ab eo sibi temperat; et ad preces conversa deum invocat, mortem optans et liberationem ab opprobriis, aut clementem melioris fortunae adeptionem, qua et ipsa ignominiam effugerat.

C *Εισηκούσθη οὖν ἡ προσευχὴ καὶ ἀμφοῖν, καὶ ἀπεστάλη πρὸς τοῦ θεοῦ Ῥαφαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἰάσασθαι μὲν τὴν πῆρωσιν τῷ Τωβίτῃ, τὴν Σάρραν δὲ τῷ Τωβίτῃ μνηστεύσασθαι, καὶ δῆσαι τὸν Ἀσμοδαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ὥστε μὴ τι κακὸν τῷ Τωβίτῃ ἐργάσασθαι εἰ τὴν Σάρραν ἀγάγοιτο. καλέσας δὲ ὁ Τωβίτῃ τὸν υἱὸν Τωβίαν τὸν παῖδα αὐτοῦ καὶ παραινέσας πολλὰ, τέλος ἔφη αὐτῷ "δέκα τάλαντα ἀργυρίου παρεθέμην Γαμαήλ τῷ τοῦ Γαβρίας ἐν Ῥάγιοις τῆς Μηδίας· πορευθεὶς οὖν λάβε ταῦτα." καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ περὶ τούτων χειρόγραφον, καὶ ἐνετείλατο ζητῆσαι ἄνθρωπον ὃς μισθοῦ αὐτῷ συμπορεύσεται. καὶ ζητῶν συνοδοιπόρον 10 ἐντυγχάνει τῷ ἀρχαγγέλῳ Ῥαφαὴλ ἐν εἶδει ἀνδρὸς φανέντι αὐτῷ*

D καὶ ἐπαγγελιομένῳ εἰδέναι τὴν ὁδὸν καὶ τὸν οἶκον τοῦ Γαμαήλ καὶ σὺν αὐτῷ πορευθῆναι. καὶ παραλαβὼν αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον Ἀζαριαν καλούμενον ἀπήει. καὶ ἦλθον ἐσπέρας ἐπὶ τὸν Τίγρην τὸν ποταμὸν, καὶ ἠλλίσθησαν ἐκεῖ. Τωβίας δὲ εἰσέδυ τὸν ποτα- 15 μὸν περικλύσασθαι, καὶ ἀνέθορεν ἐκεῖθεν ἰχθύς καταπιεῖν τὸ μείρακιον. ὁ δὲ ἄγγελος ἐπιλαβέσθαι αὐτῷ τοῦ ἰχθύος παρεκλεύσατο, καὶ ἔκλυσθέντα αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ἀνατμηθῆναι εἶπε, καὶ λαβεῖν ὑπέθετο τῷ Τωβίτῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἦπαρ καὶ τὴν χολήν, καὶ διατηρεῖν ἀσφαλῶς. 20

14. Ὡς δ' ἐπορεύοντο καὶ ἤγγιζον Ἐκβατάνοισ, ἔφη Τω-
P I 144 βίας "ἀδελφεῖ Ἀζαρία, εἰς τί χρησιμεύουσιν ἡμῖν ἡ καρδία τοῦ ἰχθύος καὶ τὸ ἦπαρ καὶ ἡ χολή;" ὁ δὲ ἀπεκρίνατο "ἡ καρδία

7 γαβρία A LXX, Γωβρία PW.
14 Τίγρη] p. 22 v. 8 est Τίγρις.

10 συμπορεύεται αὐτῷ A.
21 ἤγγιζον ἐν ἐκβατάνοισ A.

Fontes. Cap. 14. Tobias 6 — 14.

Utriusque autem preces exauditas sunt, missusque a deo Raphael archangelus, qui et Tobiti caecitatem curaret, et Sarram Tobiae desponderet, et Asmodaem malum daemonium vinceret ne quid Tobiae noceret Sarra ducta. Tobitus igitur filium Tobiam vocat, multa monet; denique exponit se apud Gamaelem Gabrielem filium qui Ragis Medicis degat decem argenti talenta deposuisse, iubet ut ea recipiat reddito chirographo, et comitem mercede conducat. is dum comitem quaerit, in Raphaelem archangelum incidit, qui virili specie illi oblatum profitebatur se scire viam et aedes Gamaelis, et eius fore comitem. eo igitur adhibito, quasi homo esset Azarias nomine, iter ingreditur. iuxta Tigridem fluvium pernoctant: cum autem Tobias fluvium ingressus esset ut ablueret, exsilit inde piscis adolescentem devoraturus. at angelus ut piscem apprehendat et pertractum in terram dissecet hortatur, eiusque cor iecur et fel diligenter asservet.

14. Cum prope Ecbatana venissent, Tobias "frater Azaria" inquit, "quis nobis usus est cordis iecoris et fellis piscis?" respondet ille, cordis

καὶ τὸ ἦπαρ θυμώμενα διώκουσι δαίμονας ἐὰν τινι ἐνοχλῶσιν, ἢ δὲ χολῆ ἐγχεριμένην ἄμασι λευκώματα ἔχουσι καθαίρει ταῦτα καὶ δίδωσι τὸ ὄραν.” ἤδη δὲ τοῖς Ἐκβατάνοις προσήγγισαν, καὶ φησι τῷ Τωβίᾳ ὁ ἄγγελος “σήμερον ἀλώσθησόμεθα παρὰ Ῥαγουήλ συγγενεῖ σου τυγχάνοντι, ᾧ θυγάτηρ Σάρρα ἐστὶ φρονιμη τε καὶ καλῆ, καὶ λαλήσω περὶ αὐτῆς δοθῆναί σοι εἰς γυναῖκα.” ὁ δὲ “ἀκήκοα” ἔφη “τὸ κοράσιον ἐκδοθῆσθαι ἀνδράσιν ἐπιτά, W I 103 καὶ πάντας ἐν τῷ νυμφῶνι θανεῖν, ὅτι ἐρεῖ τούτου δαιμόνιον καὶ τοὺς αὐτὸ μνηστευσασμένους ἀπόλλυσι· καὶ δέδοικα μὴ καὶ αὐτὸς 10 ἀναιρεθῶ παρ’ αὐτοῦ.” καὶ ὁ ἄγγελος “ἀκουσόν μου” φησί, B “καὶ μηδεὶς σοι τοῦ δαιμονίου λόγος. ἐὰν γὰρ ἔλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα, ἀνθραξὶν ἐπίθεις ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἰχθύος καὶ ἐκ τοῦ ἥπατος, καὶ φεύξεται τὸ δαιμόνιον τὴν ὄσμην αὐτῶν ὀσφρανθέν, καὶ οὐκέτι ἐπανελύσεται.” καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον Ῥαγουήλ. 15 καὶ μαθὼν ἐκεῖνος περὶ Τωβία ὅτι υἱὸς ἐστὶ τοῦ Τωβίτ, κατεφίλησεν αὐτόν, καὶ ἀκούσας ὅτι πεπῆρωται ὁ Τωβίτ, ἔκλαυσε· καὶ ἀσμένως αὐτοὺς ἐδέξατο. ὁ δὲ ἄγγελος ἔφη τῷ Ῥαγουήλ συζῆσαι αὐτῷ τὴν Σάρραν· κἀκεῖνος κατένευσε, καὶ καλέσας τὴν θυγατέρα καὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς λαβόμενος παρέδωκεν αὐτὴν τῷ Τω- 20 βίᾳ, καὶ λαβὼν βιβλίον ἔγραψε συγγραφήν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον εἰσήγαγον εἰς τὸ ταμιεῖον πρὸς αὐτὴν τὸν Τωβίαν. ὁ δὲ ἀπιὼν C ἔλαβεν ἀνθρακας, καὶ ἐπιθεὶς ἐκ τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἥπατος τοῦ ἰχθύος ἐκάπνισε, καὶ ἡ ὄσμη τούτων ἐφυγάδευσε τὸ δαιμόνιον. Ῥαγουήλ δὲ μεθ’ ἡμέραν ἔστειλε μίαν τῶν παιδισκῶν ἰδεῖν 7 ἐκδοθῆσθαι A. 15 ὅτι ὁ υἱὸς A. 23 τούτων A, τοῦ PW.

et iecoris suffitu fugari daemones si cui sint molesti: fel inunctum oculis albuginem detrahere et restituere visum. praeterea Tobias ait, se in urbe apud Raguelem cognatum eius pernoctaturos, cui filia sit Sarra, cordata et formosa: eam se illi uxorem petiturum. tum adolescens “audiui” inquit “puellam septem viris fuisse elocatum, qui omnes in thalamo nuptiali perierint: nam a daemone adamari, quod sponso illius perimat. vereor itaque ne et mihi idem usu veniat.” cui angelus “me” inquit “audi, neque ulla daemonii ratione habita, ubi in thalamum veneris, portionem de corde et iecore piscis carbonibus imposito: daemonium enim odore illo profligatum nunquam redibit.” cum ingressi essent aedes, et Raguele Tobiam Tobiti filium esse cognovisset, utrumque humaniter excipit, adolescentem deosculatur et patris eius calamitatem deplorat. angelo autem a Raguele petente ut Tobiae Sarram desponderet, cum annuisset pater et filiam arcessisset, puellam manu prehensam Tobias tradit, et libellum matrimonii conficit. a cena Tobias in conclave ad illam introductus corde et iecore piscis carbonibus imposito cubiculum suffumigat, eoque nidore fugat daemonium. Raguele autem, cum diluxisset, ancillam misit visum an adhuc viveret Tobias.

εἰ ζῆ ὁ Τωβίας. τῆς δὲ ἀναστρεψάσης καὶ ζῆν λεγοῦσης αὐτόν, ἐλόγησεν ὁ Ραγουήλ τὸν Θεόν. εἶπε δὲ πρὸς Τωβίαν “ἐορτάσωμεν τοὺς γάμους ἐφ’ ἡμέρας δέκα καὶ τέσσαρας, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ἐντεῦθεν πρὸ τοῦ ταύτας παρελθεῖν. καὶ τότε λαβὼν τὴν ἡμίσειαν μοῖραν τῶν ὑπαρχόντων μοι πορεύου, τὰ δὲ γε λοιπὰ λή- 5 ψεσθε θανόντος ἐμοῦ καὶ τῆς τοῦ βίου μου κοινωνοῦ.” φησὶν οὖν ὁ Τωβίας πρὸς Ραφαήλ “ἀδελφεῖ Ἀζαρία, λάβε μοι τὸ χειρόγρα-
D φον καὶ πορεύητι ἐν Ῥάγοις παρὰ Γαμαήλ καὶ κόμισον τὸ ἀργύριον· εἰ γὰρ χρονόσωμεν, ὁ πατήρ μου σφόδρα ὀδυνηθήσεται.” καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος καὶ ἐνεχείρισε τῷ Γαμαήλ τὸ χειρόγραφον 10 καὶ ἔλαβε τὸ ἀργύριον καὶ ὑπέστρεψεν.

Ἦδη δὲ παρελθουσῶν τῶν τοῦ γάμου ἡμερῶν “ἐξαπόστειλόν με” τῷ Ραγουήλ ὁ Τωβίας φησί· καὶ λαβὼν τὴν γυναικὰ αὐτοῦ καὶ τὸ ἡμισυ τῶν ὑπαρχόντων τῷ Ραγουήλ ἀπήει. ἄρτι δὲ πλησίον γενομένων τῆς Νινεῦ, φησὶν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν 15 “προσδράμωμεν ἔμπροσθεν, εἰτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν. λάβε δὲ μετὰ χεῖρας τὴν χολῆν τοῦ ἰχθύος, καὶ ἀνοῖξει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὁ πατήρ σου, οὐ δὲ ἐγχερισον αὐτοὺς τῇ χολῇ, καὶ δηχθεὶς
P I 145 διατρέψει αὐτούς, καὶ ἀποβαλεῖ τὰ λευκώματα.” ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἐκάθητο τηροῦσα τὴν ὁδόν· καὶ ὡς ἔγνω τὸν υἱὸν αὐτῆς 20 ἐρχόμενον, σπεύσασά φησι τῷ Τωβίτ “ἔρχεται ὁ υἱός σου,” καὶ προσδραμοῦσα κατεφίλησεν αὐτόν καὶ εἶπεν “εἰδὼν σε παῖ, καὶ νῦν εἰ θανοῦμαι, οὐ μέλον μοι.” Τωβίτ δὲ ἐξῆει πρὸς τὴν θύραν προσκόπτων. καὶ ὁ Τωβίας αὐτοῦ ἐπελάβετο καὶ ἐπέχρισε

3 οὐκ om A.

13 με] μοι A.

22 προσδραμῶν A.

quae cum eum saluum esse renuntiasset, laudato deo Tobiae ait “nuptias per quattuordecim dies celebrabimus, nec ante eos elapsos te dimittam: post accepto mearum opum semisse discedes: reliqua me vitaeque meae socia defuncta accipietis.” Tobias igitur ad Raphaellem ait “frater Azaria, cape chirographum meum, et Raga profectus ad Gamaelem, argentum affer. nam si diu morabimur, pater meus vehementer angetur.” ab angelus: dato Gamaeli chirographo argentoque accepto revertitur.

Klipsis nuptiarum diebus Tobias petita a Raguele venia uxoreque sua cum semisse bonorum soceri accepta discedit. cum autem iam Ninivae appropinquaret, angelus ei ait “praecurramus et praeparemus aedes: tu vero fel piscis in manus sumito, ut aperiantur oculi patris tui. nam ubi tu eos inunxeris, et ille ex morsu confringerit, albuginem detrahet.” mater porro eius sedebat, reditum filii exspectans: eo conspecto adventum eius Tobito nuntiat, propereque accurrens filium deosculata “vidi te” inquit, “fili, neque mihi posthac mors curae est.” Tobitus vero ad ianuam exiens impingit: sed Tobias eo apprehenso felle inunxit eius oculos: quos ubi ille

την χολήν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ συνεδήχθησαν, καὶ
 διέτριψεν αὐτούς, καὶ ἐλεπίσθη ἀπ' αὐτῶν τὰ λευκώματα. καὶ
 ἰδὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ εὐλόγησε τὸν θεόν. καὶ ὡς ἀπηγγέλη τῷ
 Τωβίτῃ τὰ γεγονότα τῷ Τωβίτῃ ἐν Μηδίᾳ, ἐξῆλθε Τωβίτῃ εἰς συν-
 5 ἀντησὼν τῆς νύμφης αὐτοῦ, καὶ ἰδὼν αὐτὴν εὐλόγησεν αὐτήν. B
 οἱ δὲ ἐν τῇ Νινευὶ δρῶντες αὐτὸν βλέποντα, καὶ ἀκηκοότες ὅσα
 ἐποίησεν ὁ θεὸς μεγαλεῖα, ἐθαύμαζον. εἶπε δὲ Τωβίτῃ τῷ υἱῷ
 αὐτοῦ "ὁδὸς δὴ, τέκνον, τὸν μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ συνελθόντι
 σοι, μᾶλλον μέντοι καὶ προσθεῖναι αὐτῷ δεῖ." ὁ δὲ "πάτερ"
 10 ἔφη, "τὰ ἡμίση λαβεῖν ὣν ἐνήνοχα δίκαιός ἐστι." καὶ εἶπε τῷ
 Ῥαφαήλ "λάβε μοι, ἀδελφεῖ Ἀζαρία, τὸ ἡμισὸν πάντων ὧν ἐνη-
 νόχησαμεν, καὶ πορεύου ὑγιαίνων." τότε καλέσας κατὰ μόνους τοὺς
 δύο ὁ ἄγγελος ἀπήγγειλεν ἅπαν τὸ μεγαλεῖον ὃ ἐποίησε μετ' αὐ-
 τῶν ὁ θεός, καὶ εἶπεν εἶναι ὃ Ῥαφαήλ, καὶ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ παρα- W I 104
 16 γενέσθαι ἀλλὰ σταλήναι ὑπὸ θεοῦ. καὶ παρήγγειλεν αὐτοὺς εὐλο- C
 γεῖν τὸν θεόν καὶ ἐξομολογεῖσθαι ὅσα ἐποίησε μετ' αὐτῶν. "μυ-
 στηρίων μὲν γὰρ βασιλείως" ἔφη "κρύπτειν καλόν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ
 θεοῦ ἀνακηρύττειν ἐνδόξως." οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα ἔπεσον
 ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἀνυστάντες οὐκέτι αὐτὸν εἶδον, καὶ
 20 ἀνθρωπομολογοῦντο τῷ θεῷ ἀπὸ ὧν ἐποίησε μετ' αὐτῶν θαυμασίων.
 Ἦν δὲ Τωβίτῃ, ὅτε τὴν θρασὴν αὐτοῦ ἀπώλεσεν, ἐτῶν πεν-
 τήκοντα καὶ ὀκτώ, καὶ μετὰ ἕτη ὀκτὼ ἀποκατέστη πάλιν εἰς τὸ
 ὄρα· καὶ ἦν μᾶλλον ἔκτοτε φοβούμενος τὸν θεόν καὶ τὸ ἀγαθόν

10 δίκαιον ἐστὶ τὰ ἡμίση λαβεῖν ὧν ἐνήνοχα Α. ἐνήνοχον
 PW: alterum A LXX. 18 ἐνδόξως A cum altero Wolfii co-
 dice, Ducangii codicibus et LXX; ἐνδοξον PW. 20 τὸν θεόν Α.
 ἐποίησε post ὧν Α, ἐποίησεν post θαυμασίων PW.

compunctos defricuit, albugo inde squamaram instar decidit. viso igitur filio laudat deum; cumque audisset quid ei apud Medos accidisset, egressus est sponsae obviam et bene precatus. Ninivitae autem cum eum videre cernerent, et magnifica dei opera audirent, mirabantur. dixit autem Tobitus filio ut suo comiti mercedem cum auctario daret. verum Tobias "pater" inquit, "aequum est eum semissem eorum omnium quae attuli accipere." et Raphaeli ait "mi frater Azaria, sume dimidium eorum omnium quae attulimus, et bene ambula." tum angelus utrumque seducit, et eis opera dei magnifica recensens se Raphaelem esse ait, nec sua sponte venisse sed a deo esse missum: monet ut deum celebrent eiusque in se beneficentiam praedicent. "nam arcanum" inquit "regis celare decet, dei autem opera celebrare et extollere." illi his auditis ad pedes eius sunt prolapsi: sed cum surrexissent, eum non viderunt amplius. et praedicarunt miracula divinitus in se edita.

Natus erat Tobitus, cum visum amitteret, annos quinquaginta octo, cumque post annos octo recuperavit; et ab eo tempore magis etiam veritas

ἐργαζόμενος. γεγηρακάς δὲ εἰς ἑξήκοντα λέγει τῷ νιῷ αὐτοῦ "τέκνον, ἴδου γεγήρακα καὶ πρὸς τῷ θανεῖν εἰμι, σὺ δὲ λάβε τοὺς υἱοὺς σου καὶ ἄπελθε εἰς Μηδίαν· πέπεισμαι γὰρ ὅτι ὅσα προεῖπεν Ἰωνᾶς περὶ Νινευί, ὡς καταστραφήσεται, γενήσονται, καὶ ὅτι Ἱεροσόλυμα ἔρημα ἔσται καὶ ὁ ναὸς κατακαυθήσεται, καὶ πάντιν 5 ἐλεήσει τὴν πόλιν ὁ θεός, καὶ ἐπιστρέψει ὁ λαὸς καὶ οἰκοδομήσει αὐτήν. σὺ δὲ τήρησον τὸν νόμον καὶ γίνου ἐλεήμων καὶ δίκαιος." καὶ τοιαῦτα ἐντειλάμενος τῷ νιῷ αὐτοῦ ἐξέλειπεν, ἐτῶν γενόμενος ἑκατὸν πενήκοντα καὶ ὀκτώ. καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐντίμως Τωβίας καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς 10 Ἐκβατάνα πρὸς Ῥαγουήλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ· καὶ ἔθαψε κάκεῖνον γηράσαντα, καὶ ἐκκληρονόμησεν αὐτόν. ἀπέθανε δὲ καὶ Τωβίας ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἐν Ἐκβατάνοις τῆς Μηδίας, καὶ ἤκουσε πρὸ τοῦ θανεῖν τὴν ἀπώλειαν Νινευί ἀλχημαλωτισθείσης ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ καὶ Ἀσουήρου. 15

15. Τὸ μὲν οὖν σύμπαν τῶν Ἑβραίων ἔθνος, ὡς ᾄδῃ ἰστόρηται, δορυάλωτον παρὰ τῶν Ἀσσυρίων γενόμενον μετῴκηθη, καὶ ἔρημος ἡ Ἱερουσαλήμ κατελείπτο, οὐ πρότερόν τε τῆς ἀλχημαλωσίας ἐλύθη πρὶν ἢ τῶν Ἀσσυρίων κατελύθῃ ἀρχὴ κατὰ τὴν προφητικὴν προαγόρευσιν ὑπὸ Μήδων τε καὶ Περσῶν, καὶ οἱ 20 ἑβδομήκοντα παρήλθον ἐνιαυτοὶ οὓς ὁ προφήτης Ἱερεμίας προανεφώνησεν. οὐκ ἄκαιρον δ' ἂν εἶη καὶ τῆς τῶν Ἀσσυρίων βα-

2 πρὸς τὸ θ. Α. 8 ἐντελλόμενος Α. 12 καὶ alterum add Α. 15 ἀσουήρου Α cum LXX, Ἀσσυρίων PW. 18 καταλείπτο Α.

FOUNTES. Cap. 15. Xenophontis de Cyri disciplina 1 2, paucis a Z. praemisissis.

est deum, et maius virtutis studium habuit. cum plane consenuisset, Tobias dixit "ego, fili, plane consenui, iam iam moriturus. tu vero cum liberis tuis proficiscere in Mediam. persuasum enim habeo ea quae Ionas de Ninive excidio praedixit eventura esse; Hierosolyma itam fore deserta, et templum combustum iri, sed deo urbi reconciliato populum reversurum et eam instauraturum. tu vero legem observato et misericors esto et iustus." his filio mandatis exspiravit, annos centum quinquaginta octo natus. eo Tobias una cum matre honorifice sepulto, cum uxore Ecbatana Mediae ad socerum Raguelem proficiscitur. quem cum et ipsum natu grandem sepehisset, haereditatem eius adit. mortuus est et Tobias, annos natus centum viginti septem, audivitque, priusquam obiret, excidium Ninive a Nabuchodonosore et Asuero captae.

15. Omnis igitur Hebraeorum populus, ut iam expositum est, ab Assyriis captus et alio translatus est desertis Hierosolymis, neque prius dimissus quam Assyriorum imperium, ut prophetae praedixerant, a Media et Persis esset eversum, annique septuaginta ab Hieremia designati praeterissent. neque vero alienum hoc loco fuerit Assyrii regni excidium bre-

σιλείας επιτετημημένως διεξελθεῖν τὴν καθαίρειν, καὶ δεῖξαι τὴν B
προφητικὴν ἀληθείουσαν πρόρρησιν, τὴν ὑπὸ Μήδων καὶ Περ-
σῶν μέλλειν αὐτὴν καταλυθῆσεσθαι προθεσπίσασαν· ἔχει δὲ οὕτως.

Βασιλεῖαι καθ' ἑαυτὰς ἦσαν ἢ τῶν Μήδων καὶ ἢ τῶν
5 Περσῶν· καὶ τῆς μὲν ἤρχεν ὁ Ἀστυάγης, ὁ Καμβύσης δὲ τῆς
Περσῶν. συνῴκει δ' οὗτος τῇ Ἀστυάγους θυγατρὶ καλουμένῃ
Μανδάνῃ, ἣτις παῖδα τῷ Καμβύσῃ τὸν Κῦρον ἐγένετο· ὃς τοῖς
τῶν Περσῶν νόμοις τραφεῖς ἀνδρείοτάτος τε καὶ σωφρονέστατος
10 τοιαύδε ἦσαν, ὡς Ξενοφῶν συνεγράψατο. ἦν αὐτοῖς ἀγορὰ ἐλευ-
θέρᾳ καλουμένη, καθ' ἣν τὰ τε βασιλεια σφίσι καὶ τὰ ἄλλα ἀρ- C
χεῖα πεποίητο, ὧν τὰ ὠνία καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ ἡ τούτων τέρβη
καὶ αἱ γωναὶ ἀπελήλθαντο, ἵνα μὴ τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκο-
σμία μιγνῆται. δῆρητο δὲ ἡ ἐλευθέρᾳ ἀγορὰ εἰς τετρακτὸν ἀρ-
15 χείων· τούτων τὸ ἕν παισίν, ἄλλο δ' ἐφήβοις ἀφώριστο, τελειοῖς
δ' ἀνδράσι τὸ ἕτερον, τοῖς δ' ἔπερ τὰ στρατεύσιμα γεγονόσιν ἔτη
ἀπονεμένητο τὸ λοιπόν. καὶ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας παρήσαν ἑκα-
στοι. τοὺς δ' ἐφήβους καὶ περὶ τὰ ἀρχεῖα καταδαρθάνειν οὐδὲν
τοῖς ὅπλοις ταῖς γυμνητικοῖς ἐνενόμιστο, πλὴν τῶν γεγαμηκό-
20 των· οἳτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦντο εἰ μὴ προεῖρητο, οὔτ' ἀπειναι συ-

3 καταληφθῆσεσθαι codex Colberteus. προθεσπίζουσαν A.
ἔχει δὲ οὕτως om codex Colberteus. δὲ A, τε PW. 4 τῶν
alterum add A. 7 Καμβύση] in margine A scholion σημειῶσαι,
καμβύσης ἐλέγτο ὁ τοῦ κύρου πατήρ· διὸ καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶδον
καμβύσιον ὁ κύρος ἀνόμασε. 11 καλουμένη] καλημένη A.
ἀρχεῖα — γωναὶ om A. 13 πεπαιδευμένων] παιδων A. 16 δ'
prius AW, δὲ P. 19 γυμνητικοῖς A, γυμνικοῖς PW: utrumque
in Xenophontis codicibus. Wolfii codices γυμνατικοῖς. ἐνε-
νόμιστο PW. 20 προεῖρητο A.

viter perstringere, atque ostendere, vere praedictum fuisse a prophetis, id a Media et Persis eversum iri. caeterum res ita se habet.

Medorum et Persarum distincta regna fuerunt, quorum illud Astyages, hoc Cambyses tenuit; qui Mandanen Astyagis filiam in matrimonio habebat, ex eaque Cyrum filium procreavit. is Persarum institutis educatus in virum fortissimum, modestissimum, cordatum et iustissimum evasit. Persarum autem instituta, Xenophonte auctore, huiusmodi fuerunt. forum habuere quod liberum vocabatur, in quo et regia et caeterae curiae exstructae erant, repulsis inde rebus venalibus et circumforaneis hominibus eorumque turbis et vociferationibus, ne iis hominum bene institutorum disciplina turbaretur. divisum erat id forum in quattuor curias, quarum una pueris, altera adolescentibus, tertia viris, quarta iis qui aetatem militarem excesserant erat attributa. suam igitur quaeque aetas curiam frequentabat. verum adolescentibus cum armis velitaribus iuxta curias excubare moris erat, exceptis his qui uxores duxerant: iis vero neque adesse nisi denuntiata esset necesse erat, neque crebrius abesse concessum. curia

D χνάκις αὐτοῖς συγκεχώρητο. ἦσαν δ' ἐκάστοις ἄρχοντες δώδεκα
W I 105 εἰς γὰρ δώδεκα φυλάς οἱ Πέρσαι διήρηντο. οἱ μὲν δὴ παῖδες
 εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες δικαιοσύνην ἐμάνθανον, τῶν ἀρχόν-
 των αὐτῶν τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικαζόντων αὐτοῖς. ἐγίνοντο
 γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους ὡσπερ ἀνδράσι ἐγκλήματα καὶ ὕβ-
 κλοπῆς καὶ βίας καὶ ἀρπαγῆς καὶ ἀπάτης καὶ ὕβρεως καὶ ἄλλων
 τινῶν. οὓς δ' ἂν ἐγνων τούτων ἀδικοῦντας, ἐτιμαροῦντο· καὶ
 οὓς δ' ἂν εὕρισκον ἀδίκως ἐγκαλοῦντας, ἐκόλαζον. ἐδίδασκον δὲ
 τοὺς παῖδας σωφροσύνην, προσέχοντας τοῖς πρεσβυτέροις σω-
 φρόνως διδάγουσιν, ἐδίδασκον δὲ καὶ τροφῆς ἐγκράτειαν καὶ πο-
P I. 147 τοῦ. καὶ ὅτε τραφήσεσθαι ἐμελλον οἱ παῖδες, παρὰ τῷ διδα-
 σκάλῳ ἦσαν σιτούμενοι, ἄρτον φέροντες οἴκοθεν καὶ κάρδαμον
 ὄνον· καὶ ποτὸν ἐλάμβανον ποταμίου ὕδατος κώθωνα. ἐμάνθα-
 νον δὲ πρὸ τοῦ σιτεῖσθαι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι δὴ ἕξ
 ἐτῶν ἢ ἐπὶ πρὸς τοῖς δέκα ταῦτα οἱ παῖδες ἐκραττον, ἐκ τούτου **Ib**
 δ' εἰς τοὺς ἐφήβους ἐτάττοντο, καὶ δέκα ἔτη περὶ τὰ ἀρχεῖα ἐκά-
 θευδον, παρεῖχον δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοῦς τοῖς ἀρχουσι κεχαρή-
 σθαι ὅπη ἐδέοντο σφῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. ὅταν δ' ἐπὶ θήραν
B ἐξῆι ὁ βασιλεύς, ἐξῆγε τῆς μοίρας αὐτῶν τὴν ἡμίσειαν. ἐθῆ-
 ρων δὲ κοινή, ὅτι συγγενῆς αὐτοῖς ἐδόκει αὕτη ἡ μελέτη τῆ **20**
 ἀσκήσει τῆ πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ εἰθίζεν ἀνίστασθαι πρωῶτατε-
 ρον καὶ ψύχους καὶ θάλπους ἀνέχεσθαι, καὶ ὁδοιπορίας καὶ δρό-
 μοις ἐγύμναζε, καὶ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίζειν ἐδίδασκε, καὶ

14 πρὸ τοῦ σιτεῖσθαι] πρὸς τούτοις Xenophon.

codex Colberteus.

18 δ' AW, δὲ P.

19 ἐξῆ Xenophon.

quaelibet duodecim principes habebat, pro numero Persarum tribuum. pueri Indos frequentantes iustitiam discabant, eorumque praesides maximam diei partem iure dicundo consumebant. nam inter pueros etiam quemadmodum inter viros mutuae accusationes fiebant de furto, vi, rapina, dolo malo, iniuria et aliis. quos ex his peccasse cognorant, multabant; eos item qui falsum aliis crimen intenderant. docebant item eos temperantiam exemplo seniorum, et continentiam in cibo et in potu. nam apud magistrum capiebant cibum, domo secum panem et obsonii vice nasturtium afferentes: potus eis erat cothom (poculum) profluentis aquae. ante cibum sagittare et iaculari discabant. et haec usque ad annum aetatis decimum sextum aut decimum septimum: ex eo inter adolescentes referebantur, et decennium iuxta curias somnum capiebant, et interdum quoque magistratibus, cum opus erat, in publicis negotiis operam navabant. rex item venatum exiturus semissem eorum educebat. venabantur autem publice, quod illa exercitatio rei militari non absimilis videretur. assuefaciebat eos ante lucem surgere et frigus et aestum ferre, itineribus et cursibus exercebat,

πρός τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνταγωνίσασθαι παρεσκευάζειν. ἐφέροντο δὲ θηρῶντες ἄριστον πλεῖον μὲν τῶν παίδων, τάλλα δὲ ὅμοιον. καὶ οὐκ ἤριστων θηρῶντες, εἰ μὴ ἐδέησεν ἢ θηρὸς ἕνεκα ἐπιμεῖναι, ἢ ἄλλως διατρέψαι περὶ τὴν θήραν ἠθέλησαν. τὸ 5 ὅθ' ἄριστον τοῦτο δειπήσαντες τὴν ὑστέραν μέχρι δείπνου ἐθήρηνον, καὶ μίαν τὰς ἡμέρας ταύτας ἰλογίζοντο ἄμφω. τοῦτο C δ' ἐποίουν ἵνα κἂν ἐν πολέμῳ δεήσει, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. ὄψον δὲ εἶχον ὃ ἂν ἐθήρασαν, εἰ δ' οὐ, τὸ κάρδαμον. αἱ δὲ μένουσαι φύλαι διέτριβον μελετῶσαι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοξεύειν 10 καὶ ἀκοντίζειν καὶ πρὸς ἀλλήλους ταῦτα διαγωνίζεσθαι. τοῖς δὲ μένουσι τῶν ἐφήβων ἐκέχρητο αἱ ἀρχαὶ πρὸς ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα δημόσια. ἐπειδὴν δ' ἐπὶ τούτοις οἱ ἔφηβοι δέκα ἔτη διήγαγον, ἐτέλουν εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας, καὶ ἔκτοτε πέντε καὶ εἴκοσι οὕτω διήγον ἐνιαυτούς. καὶ εἰ ἔδει στρατεύεσθαι, τῷ 15 μὲν οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ ἰστρατεύοντο, τὰ δὲ ἀγγέμαχα ὅπλα καλούμενα, θύρακα περὶ τοῖς στέροσις καὶ γέρον ἐν τῇ ἀρι- D στερεῖ, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίσταντο. ἐπειδὴν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσι διέτελεσαν ἔτη, ἦσαν μὲν πλειόνων γεγονότες ἐνιαυτῶν ἢ πεντήκοντα 20 ἀπὸ γενεᾶς, ἐξήρχοντο δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους. οἱ δὲ γεραιτέροι ἰστρατεύοντο μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἱαντῶν, μένοντες δ' οἴκοι ἐδίκαζον τὰ τε κοινὰ καὶ τὰ ἰδιωτικὰ ζύμπαντα, καὶ τὰ θα-

1 πρὸς τι θηρίων ἀλκίμων A. 5 μέχρι τοῦ δείπνου A. 6 ἄμφω om A. 18 εἰ om A. 19 πλειόνων γεγονότες A, γ. π. PW. 21 τῆς om A.

feram vel sagitta vel iaculo ferire docebat et ferociores etiam bestias subsistere. in venatu secum ferebant prandium puerili copiosius, caetera simile. neque prandebant in venatu, nisi vel ferae causa diutius manendum esset, vel alioqui venatui immorari liberet. id prandium cenati postridie usque ad cenam venabantur, utrumque diem pro uno numerantes. id eo faciebant, ut et militiae, si esset opus, idem facere possent. obsonium erat quod ceperant: si nihil cepissent, nasturtium. tribus quae manebant domi, praeter caetera sagittando et iaculando exercebantur et inter sese decertabant. adolescentes qui manebant, inserviebant magistratibus in iis negotiis publicis quae vires et celeritatem desiderabant. sic decem annis exactis in virorum coetum transferebantur, in eoque annos viginti quinque permanebant. cumque militandum erat, non amplius gerebant arcus et pila, sed arma quibus cominus pugnatur, pectus thorace munitum, scutum laeva manu, dextra gladium aut securim. ex his omnes magistratus legebantur. iis viginti quinque annis exactis utique iam quinquagesimo aetatis anno superato in seniorum classem transibant. ii ad extera bella non proficiscebantur, sed domi ius dicebant de omnibus rebus et publicis et privatis et cau-

νατικά δ' ἐκείνοι ἐκρινον, καὶ τὰς ἀρχὰς ἀπάσας ἤρουντο. καὶ
 ἦν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν ἀνδράσι παρέβη τι τῶν νομίμων, οἱ
 P I 148 γεραιτέροι αὐτὸν ἐξέκρινον. ὁ δ' ἐκκριθεὶς ἄτιμος διετέλει τὸ
 λοιπὸν τοῦ βίου. αἰσχρὸν δὲ παρὰ Πέρσαις λελόγιστο καὶ τὰ
 ἀποπτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι καὶ τὸ φύσης ὤφθαι μεστοδὸς καὶ 5
 τὸ φανερὸν γενέσθαι τινα οὐρουντα ἢ κοιλίας ποιούμενον ἐκκρισιν.
 ταῦτα δὲ οὐκ ἠδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ μετρία διαίτη ἐχρῶντο καὶ τὸ
 ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον.

Ταῦτα μὲν τὰ ζῆθι τῶν Περσῶν καὶ τὰ νόμιμα· (16) Κῶ-
 ρος δὲ τούτοις τραφεὶς τε καὶ παιδευθεὶς, καὶ τὴν ἔφηβον ὑπερ-10
 βὰς ἡλικίαν καὶ τοῖς ἀνδράσι καταλεγείας, ἐν ἅπασιν εὐδοκίμησεν.
 W I 106 ἤδη δὲ τοῦ μητροπάτορος αὐτοῦ τοῦ τῶν Μήδων βασιλεύοντος
 Ἀστυάγους τὴν ζωὴν μεταλλάξαντος, ὁ παῖς ἐκείνου Κυαζάρης
 B (οὗτος δὲ καὶ Λαρεῖος ἀνόμαστο) τὴν πατρικὴν ἀρχὴν διεδέξατο,
 τοῦ Κύρου τυγχάνων μητράδελφος. 15

Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων κρατῶν, εἰς μέγα τῆς βασιλείας ἀν-
 ἔξηθελος αὐτῷ, καὶ ἄρχων μὲν τοῦ φύλου τῶν Ἀσσυρίων ὄντος
 πολυπληθοῦς, ὑφ' ἑαυτὸν δὲ πεποιημένος τοὺς Ἀραβίους, ὑπη-
 κόους δὲ καὶ τοὺς Ὑγκανίους κτησάμενος καὶ τοὺς Σύρους ὑπο-
 φέρους, τοὺς γε μὴν Βακτρίους πολιορκῶν καὶ τὸ τῶν Ἑβραίων 20
 γένος ἤδη καταστρεφάμενος, καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν θέ-
 μενος ἐναντῷ ὑποχείρια, ὤρετο εἰ τοὺς Μήδους ἀσθενάσειε, πάν-

3 αὐτῶν A. 6 τινὰ γενέσθαι A. 9 ὁ κόρος A. 12 τοῦ
 alterum] καὶ A. 14 οὗτος δὲ] δε A. hoc e Theodoro: cf.
 p. 236 v. 21. 20 Ἑβραίων] haec Xenophonti addita. 21 καὶ
 om A. 22 εἰς αὐτῷ om A.

Fontes. Cap. 16. Xenophontis de Cyri disciplina 1 5 — 3 L

sic capitalibus etiam: iidem magistratus omnes creabant. quod si quis sive
 adolescens sive vir instituta violasset, eum seniores curia eiiciebant: eie-
 ctus per omnem aetatem ignominiosus erat. turpe habebatur apud Persas
 exspuere, emungi et fiata plenum conspici, aut urinam reddere alvumve
 deicere publice. quae cavere non potuissent, nisi et moderato victu es-
 sent nisi et labore humiditates consumpsissent.

16. Cyrus igitur huiusmodi Persarum disciplina enutritus et edu-
 catus cum adolescentiae annos egressus in virorum numerum relatus esset,
 omnibus in rebus laudem eximiam est consecutus. avo eius materno Astyago
 defuncto Cyaxares, qui et Darius dicitur, Cyri avunculus, paternum reg-
 num suscepit.

Ceterum Assyriorum rex imperio in immensum aucto (nam praeter
 ingentem suae nationis multitudinem Arabes et Hyrcanos subegerat et Sy-
 ros tributarios fecerat et Hebraeis iam eversis Bactrianos obsidebat et plu-
 rimas alias gentes in sua potestate habebat) putabat, si Medorum vires fre-

των γε τῶν περίξ ῥῆον κρατήσεν. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς τοὺς τε ὑφ' ἑαυτὸν ἠτοίμαζεν, ἔπεμψε δὲ καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν βασιλέα Λυδῶν καὶ πρὸς ἄμφω τοὺς Φρύγας, πρὸς Παφλαγόνας τε καὶ C Ἰνδοὺς καὶ πρὸς Κἄρας καὶ Κίλικας, αὐτῶν συμμαχήσεν αὐτῷ 5 κατὰ Μήδων ὠρημένων, ὡς καὶ αὐτοῖς τοῦ πολέμου συμφέροντος, δυνατὸν εἶναι τὸ ἔθνος λέγων, ἐπιγαμίαν τε πρὸς Πέρσας πεποιμημένον καὶ τὴν παρ' ἐκείνων προσκτήσασθαι ἀρωγὴν, καὶ θάτερον συγκροτεῖσθαι παρὰ θατέρου, ὥστε εἰ μὴ τις αὐτοὺς φθάσας ἀσθενώσῃ, ἐκάστῳ τῶν ἐθνῶν ἐπιόντας κρατήσεν 10 τῶν. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτους λόγους πρὸς ἕκαστον τῶν ἐθνῶν διέπέμπετο· τῶν δὲ τὰ μὲν τοῖς λόγοις τούτοις παρακινούμενα, τὰ δὲ καὶ χρήμασι καὶ δώροις ἀναπειθόμενα, ἔνια δὲ καὶ φόβῳ τοῦ Ἀσσυρίου κρατούμενα συμμαχήσεν κατέθεντο.

Κναξάρης δὲ ταῦτα μαθὼν αὐτὸς τε παρεσκευάζετο καὶ εἰς D 15 Πέρσας ἀπέστειλε πρὸς τε τὸ κοινὸν καὶ πρὸς τὸν σφῶν βασιλέα Καμβύσην, συμμαχίαν αὐτῶν καὶ τὸν Κῦρον τὸν ἀδελφιδεὸν ἄρχοντα τῶν συμμάχων ἐλεύσεσθαι ἀξιῶν· ἦδη γὰρ ἐν τοῖς τελείοις ἠρίθμητο. συμμαχήσεν οὖν τῶν Περσῶν καταθεμένων οἱ γενεαιτεροὶ ἄρχοντα τὸν Κῦρον αἰροῦνται τῆς εἰς Μήδους στρατιᾶς, 20 καὶ τρισμυρίους αὐτῷ ἔδωσαν πελταστὰς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας. ὡς οὖν ἠρέθη, τῷ πατρὶ συνταξάμενος ἀπῆε πρὸς Μήδους οὖν τῷ στρατεύματι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο, οὕπῳ δὲ παρῆν ὁ Ἀσσύριος, ἀσκεῖν ἐπέταττε τοῖς ἑαυτοῦ τὰ πολέμια. ἐν τούτοις P I 149

1 γε om A. 2 τὸν] τῶν A. 6 λέγων τὸ ἔθνος A. 17 ἐν om A.

gisset, se omnes circumiacentes populos facilius oppressurum. hac cogitatione suscepta suos instruit: legatos ad Croesum Lydorum regem et ad utroque Phryges, ad Paphlagonas et Indos, ad Cares et Cilices mittit, petens, ut belli, quod contra Medos moliretur ipsis quoque utile, socii esse vellent. nam eam gentem potentem esse, et affinitate cum Persis iuncta illorum quoque vires adscivisse, et utramque ab altera firmari; ac nisi mature vires eorum premerentur, ordine omnes gentes oppressuros. ille igitur, huiusmodi sermonibus passim iactandis, quosdam verbis, nonnullos numeribus, quosdam etiam metu sui adduxit, ut auxilia pollicerentur.

Cyaxares eo motu cognito et ipse sese parat, et missis ad commune et regem Persarum Cambysem legatis auxilia petit, et Cyrum sororis filium auxiliorum ducem: nam in classem virorum iam transierat. Persis belli societatem pollicitis, seniores Cyrum expeditionis Medicae ducem creant, triginta milibus scutatorum, sagittariorum et funditorum delectis. creatus imperator re cum patre communicata ad Medos abit cum exercitu. quo cum ante Assyriorum adventum pervenisset, bellicas exercitationes suis mi-

δὲ παρὰ Κναζάρου ἦεν ἄγγελος λέγων ὅτι Ἰνδῶν παρῆν προ-
σβεια, καὶ "δεῖ παρῆναι καὶ σέ. φέρω δέ σοι καὶ στολὴν τὴν
καλλίστην· βούλεται γάρ σε προσάγειν ἑστολισμένον λαμπρότατα,
ἔν' οὕτω τοῖς Ἰνδοῖς ὀφθῆις." ὡς δ' ἀφίκετο ἐπὶ τὰς Κναζάρου
θύρας μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ Περσικῶς ἑσταλμένος εἰσῆει πρὸς 5
αὐτὸν, ἠχθέσθη ἐκεῖνος τῇ λιτότητι τῆς στολῆς. κληθέντες δὲ
οἱ Ἰνδοὶ εἶπον ἑσταλάθαι παρὰ τοῦ σφετέρου βασιλέως ἐρωτῶντος
ἐξ οὗ ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε καὶ τῷ Ἀσσυρίῳ, τὰ αὐτὰ δὲ πν-
θέσθαι κἀκείνου, καὶ ἀμφοτέροις εἰπεῖν ὅτι ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς τὸ
B δίκαιόν σκεψάμενος μετὰ τοῦ ἠδικημένου ἔσται. πρὸς ταῦτα ὁ 10
Κναζάρης ἔφη "ἡμεῖς μὲν ἀδικοῦμεν οὐδὲν τὸν Ἀσσύριον, ἐκέ-
νου δὲ ὅ τι λέγει πυνθάνεσθε." ὁ δὲ Κύρος εἶπεν "εἰ παρ' ἡμῶν
ἀδικεῖσθαι φησὶν ὁ Ἀσσύριος, ὧ Ἰνδοί, αὐτὸν αἰρούμεθα δικα-
στήν τὸν βασιλεῖα ὑμῶν."

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες ὄχοντο· ὁ δὲ Κύρος μὴ θέ- 15
λων ἄπρακτον καθῆσθαι τὴν ἑαυτοῦ στρατιάν, τῷ Κναζάρῳ
φησὶν "ἔναγχος μέμνημαί σου ἀκούσας ὡς ὁ Ἀρμένιος οὔτε σφά-
τευμα πέμπει σοι οὔτε τὸν δασμὸν δίδωσι, τὰς συνθήκας ἠδετη-
κῶς. εἰ σὺν βούλει, πέμπων ἐμέ, ἰπλέας μοι μετρίους προσθέ-
μενος· καὶ οἴμαι σὺν τοῖς θεοῖς ὡς καὶ τὸ στρατεύμα πέμπει καὶ 20
C ἀποδοίη καὶ τὸν δασμὸν." ὡς δὲ ἐφῆκεν ὁ Κναζάρης, ὑποσχό-

1 παρῆν A Xenophon, παρῆν PW.
codex Colberteus.

6 λιτότητι] φανλότητι

litibus imperat. interea a Cyaxare accessitur ut Indicae legationi au-
diendae adesset, missa veste pulcherrima, ut summo in splendore ab
Indis conspiceretur. cum autem Cyrus ad ianuam Cyaxaris cum exer-
cita venisset, Persicoque habitu ad eum introiisset, aegre tulit ille
vestis tenuitatem. Indi vocati referunt se a suo rege missos esse, ut
cognoscerent quae causa belli esset inter Medos et Assyrium, eademque
ex illo etiam percontarentur, et utrisque dicerent regem Indorum aequi-
tate cognita iis fore adiutorem qui iniuriis afficerentur. ad haec respon-
dit Cyaxares, se quidem nullam Assyrio facere iniuriam, quid autem ille
dicat, id eis ex ipso esse cognoscendum. Cyrus item "si quam," inquit,
"Indi, Assyrius iniuriam sibi a nobis esse ortam queritur, ipsum regem
vestrum iudicem sumimus."

His legati auditis abierunt: Cyrus vero, ne suus exercitus desideret
otiosus, Cyaxari ait "memini me nuper ex te audire, Armenium neque mi-
lites neque tributa tibi mittere, pactis violatis. quod si vis, medicrem
equitum numerum mihi adiungito: effecturum enim confido, adiutore deo,
ut et copias et tributa tibi mittat." assensu Cyaxare pollicitoque, ubi ad

μενος ὅτε τοῖς ὄροις πλησιάσει τῆς Ἀρμενίας πέμψειν αὐτῷ τοὺς
 ἰππέας, ἀπῆει ὁ Κῦρος ὡς πρὸς Θήραν ἑξιών· καὶ γὰρ εἰώθει W I 107
 Θηρᾶν μέσον τῶν ὄρων ἀμφοῖν, τῶν τε Μήδων φημι καὶ τῶν
 Ἀρμενίων. καὶ ἀπελθὼν ἐθήρα καὶ ἐπέβαινε τῶν ὄρων τῆς Ἀρ-
 5 μενίας ἐπὶ τὸ πρόσω χωρῶν ἡρέμα. ὡς δ' ᾔσθετο ταῦτα ὁ Κυ-
 αζάρης, ἀπέστειλεν αὐτῷ τοὺς ἰππεῖς. ἐλθόντων δ' ἐκείνων
 συγκαλέσας τοὺς ταξίαρχας ἐξέφηρε τὸ ἀπόρητον, καὶ ἤκειν ἔφη
 διὰ τὸν Ἀρμένιον ἀγνωμονήσαντα πρὸς τὸν Κυαζάρην. καὶ τῷ
 μὲν Χρυσάντα ἐνετέλλετο τοὺς ἡμίσεις λαβεῖν τῶν Περσῶν καὶ εἰς
 10 τὰ ὄρη τῶν Ἀρμενίων γενέσθαι, φυλάττεσθαι τε μὴ γνωσθῆναι D
 ὅτι στρατεύμα εἶη ἐν τούτοις, ἀλλὰ τινὰς προπέμπειν λησιταῖς
 λοιπόντας καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς στολάς, ὥστε εἴ τινες τούτοις
 ἴσως ἐντύχοιεν, κλωπᾶς νομιζέειν εἶναι. καὶ ὁ μὲν Χρυσάντας
 μετὰ τῶν Περσῶν ἐπὶ τὰ ὄρη ἐχώρει, ὁ δὲ Κῦρος πέμψας πρὸς
 15 τὸν Ἀρμένιον ἐκέλευεν ὡς τάχιστα οἴσειν καὶ τὸν δασμόν καὶ τὸ
 στρατεύμα, καὶ αὐτὸς ἀπῆει συντεταγμένος. ὡς δ' ἤκουσε ταῦτα
 ὁ Ἀρμένιος, ἐξεπλόγη, καὶ ἔπεμπε μὲν ἀθροῶν τὴν ἑαυτοῦ
 στρατιάν, ἔπεμπε δὲ καὶ τὰς γυναῖκας τὸν τε νεώτερον υἱὸν καὶ
 τὰ χρήματα εἰς τὰ ὄρη· οὐ γὰρ τεῖχος τῇ σφῶν κατοικία περιε-
 20 βέβλητο. ἐπεὶ δὲ οἱ πρὸς τὰ ὄρη πεμφθέντες ἐνέπεσον τοῖς ἐκεῖ P I 150
 ἐφεδρεῖουσιν, καὶ αἱ τε γυναῖκες καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρμενίου καὶ αἱ
 θυγατέρες ἐάλωσαν, ἀπορῶν αὐτὸς καὶ ἑαυτὸν τῷ Κύρῳ παρέ-
 δωκεν.

10 γνωρισθῆναι A.
 τῆρας τοῦ ἀρμενίου A.

12 ἴσως τούτοις A.

21 καὶ αἱ θυγα-

Armeniae fines accessisset, se illi equites missurum, Cyrus proficiscitur quasi venatam exiret: nam venari consueverat intra fines amorum, Medorum inquam et Armeniorum. inter venandum igitur montes Armeniae conscendit et paulatim ulterius progreditur. quo Cyaxares cognito equites illi mittit. quibus acceptis tribunos convocat, arcanum profert: se adesse propter Armenii iniquitatem, qui datam Cyaxari fidem violet. Chrysantae mandat ut semisse Persarum accepto Armeniae montes occupet, et caveat ne cognoscatur exercitum in eis versari, sed quosdam praemittit et numero et habitu praedonibus similes, ut si qui forte in illos inciderint, latrones esse existant. ita Chrysantae montes conscendit: Cyrus legatis ad Armenium missis imperat ut quamprimum et tributa et milites adducat: ipse instructo exercitu proficiscitur. Armenius his auditis perculsus et copias contrahit et uxores ac filium iuniorem cum pecuniis in montes mittit: neque enim regiam habebat munitam. qui cum in eos incidissent qui illic in insidiis erant, capiuntur uxores regiae, filius et filiae: ipse quoque animo aetnans Cyro se dedit.

17. Ἐν τούτοις δὲ ὁ πρεσβύτερος τοῦ Ἀρμενίου παῖς Τιγρᾶνης ἀπόδημος ὡν προσήει, ὃς ποτε σύνθηρος τῷ Κῦρῳ ἐγένετο, καὶ γνοὺς τὰ συμβάντα εὐθὺς ὡς εἶχε πρὸς τὸν Κῦρον ἀπήει· καὶ ἰδὼν τὸν τε πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους, ἐδάκρυσεν. ὁ δὲ Κῦρος “εἰς και-5 ρὸν ἤκεις” ἔφη. καὶ πολλὰ τῷ Ἀρμενίῳ διαλεχθεὶς καὶ ἀδι-
 B κοῦντα ἐλέγξας, τέλος ἔφη “λέγε μοι πόση σοι δύναμις ἐστὶ, πῶσα δὲ χρήματα.” τοῦ δὲ εἰπόντος ἰππεῖς μὲν ὀκτακισχιλλοὺς εἶναι, πεζῶν δὲ μυριάδας τέσσαρας, χρήματα δὲ εἰς ἀργύριον λογισθέντα πλείω τρισχιλίων ταλάντων, ὁ Κῦρος “τῆς μὲν στρατιᾶς” ἔφη 10
 “τοὺς ἡμίσεις μοι σύμπεμψον, τῶν δὲ χρημάτων ἀντὶ μὲν τῶν πενήκοντα ταλάντων τοῦ ἐτησίου δασμοῦ διπλάσια Κναζάρῃ ἀπόδος· ἐμοὶ δ’” ἔφη “ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον.” καὶ ταῦτα εἰ-
 πὼν τὴν τε γυναῖκα τῷ Ἀρμενίῳ καὶ τοὺς παῖδας δῶρον ἔδωκε, καὶ τῷ Τιγρᾶνῃ τὴν οἰκίαν νεογάμῳ ὄντι, καὶ ἀφῆκε πάντας. 15
 C Ἀρμενιοὺς δὲ καὶ Χαλδαίους ὁμοροῦσι διαφοραὶ ἦσαν αἰεὶ καὶ μάχαι· τούτους δ’ ἀλλήλοις ὁ Κῦρος κατήλλαξε, καὶ οὕτως ἀπήει. καὶ τὸ μὲν στρατεύμα δ’ ἐκ τοῦ Ἀρμενίου ἔλαβεν ἔπειθε πρὸς Κναζάρην, ἐπεὶ δ’ ἀφίκετο εἰς Μήδους, μετέδωκε τῶν χρη-
 μάτων τοῖς αὐτοῦ ταξίαρχαῖς. εἶτα σὺν τῷ Κναζάρῃ ἐνέβαλεν 20
 εἰς τὴν πολεμίαν, καὶ ἰστρατοπεδεύσαντο καὶ λείαν πολλὴν ἐκέ-
 θεν συνήγαγον. ὡς δὲ προσιόντας καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ἐπύθοντο,

2 σύνθηρος A.
18 μὲν om A.

11 πέμψον A.

13 δάνεισον om C.

FOXTES. Cap. 17. Xenophontis de Cyri disciplina 3 1—4 2.

17. Interea natu maior Armenii filius Tigranes, quem aliquando in venatione socium Cyrus habuerat, cum peregre abfuisset, reversus cognito suorum casu statim sine ulla cunctatione Cyrum convenit; cumque patrem et matrem et sorores uxoremque suam captivas vidisset, lacrimat. cui Cyrus “tempestive” inquit “ades:” longoque sermone cum Armenio habito, eiusque perfidia convicta, tandem dicere iubet quantas habet copias, quantum item pecuniae. cum ille responderet, equitum octo, peditum quadraginta milia; pecuniae, si ad argenti rationem computaretur, ultra tria milia talentum; Cyrus exercitus semissem secum mitti iubet, de pecunia pro quinqueaginta talentis annui tributi duplum Cyaxari mitti, et sibi tantundem mutuo dari. his dictis uxorem et liberos Armenio donat; Tigrani item con-
 ingem suam reddit recens nuptam, et omnes dimittit.

Inter Chaldaeos porro et Armenios, ut inter vicinos solet, assidue contentiones et pugnae erant: quibus inter se reconciliatis Cyrus recedit, ac milites ab Armenio acceptos ad Cyaxarem mittit: ipse in Mediam reversus pecuniam inter tribunos distribuit. deinde cum Cyaxare impressionem in agrum hostilem facit, castrisque positus magna praeda potitur. ut autem

συντεταγμένοι προσήσαν, και ἰστρατοπεδεύσαντο ἀλλήλων παρα-
 σάγγην ἀπέχοντες. τῇ δ' ὑστεραία ἔξαγαγὼν ὁ Κῦρος τὸ ἑαυτοῦ
 στρατεύμα παρατάξατο, και καθ' ἕτερον κέρας σὸν τοῖς Μήδοις
 ὁ Κναζάρης, ἐτέρωθεν δ' οἱ Ἀσσύριοι και οἱ συμμαχοῦντες αὐ- D
 τοῖς. και παραθήσαντες ἀλλήλους οἱ Πέρσαι ὁμοσε δρόμῳ ἐφέ-
 ροντο, και ὁ Κῦρος αὐτός. οἱ γε μὴν πολέμιοι σὸκέει' ἔμενον,
 ἀλλ' ἔφρευγον εἰς τὸ ἔρυμα. και οἱ Πέρσαι αὐτοῖς ἐφερόμενοι
 ἀθουμένων αὐτῶν πολλοὺς κατεστρώνηυσαν, τοὺς δὲ εἰς τὰς τά-
 φρους ἐμίπτοντας ἐπεισηδῶντες ἐφόνεον. και οἱ τῶν Μήδων
 10 δὲ ἵππεις εἰς τοὺς τῶν πολεμίων ἵππεας ἤλαυνον· οἱ δ' ἐνέκλινον·
 ἔνθα δὴ και ἵππων διωγμὸς ἦν και ἀνδρῶν και φόνος ἔξ ἀμφοτέ-
 ρων. ἰδοῦσαι δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Ἀσσυρίων και τῶν συμμάχων W I 108
 ταῦτα, ἀνέκραγον και ἔθειον ἐκπεπληγμένοι, και τοὺς πέπλους P I 151
 περιρρηγνύμεναι και δρυπτόμεναι ἰκέτεον πάντας ἀμῦναι και αὐ-
 15 ταῖς και τέκνοις και σφίσειν αὐτοῖς. ἔνθα δὴ και οἱ βασιλεῖς αὐ-
 τοῖ σὸν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους ἐμάχοντο και
 τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. δεισας δ' ὁ Κῦρος μὴ ὀλίγοι ὄντες,
 εἰ βιάσαιτο εἰς τὸ χαράκωμα εἰσελθεῖν, ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖεν,
 παρηγγήσεν ὑπὸ πόδα ἀνάγειν ἔξω βελῶν· και ταχὺ τὸ κεκελευ-
 20 σμένον ἐποίησαν. εἶτ' ἀπήγαγε τοὺς οἰκέλους ὄσον ἐδόκει καλῶς
 ἔχειν, και ἰστρατοπεδεύσατο. οἱ δ' Ἀσσύριοι, και τεθνηκότος
 τοῦ ἄρχοντος και σχεδὸν σὸν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν.

8 τὰς add A Xenophon.

14 περιρρηγνύμεναι PW, παραρρη-

γνύμεναι A, καταρρηγνύμεναι Xenophon.

17 ὅστις εἰσβιά-

σαιτο A.

18 σφαλοῖεν A.

Assyrios etiam accedere cognoverunt, instructa acie progressi, intervallo
 parasangae ab hostibus castra metantur. postridie Cyrus suos milites edu-
 ctos ordinat, Cyaxares cum Medis alterum cornu occupat. ex adverso idem
 et Assyrii cum suis foederatis faciunt. Persae inter sese cohortati ipseque
 Cyrus cursu feruntur in hostes: qui vitato illorum impetu ad munitiones se
 recipiunt. instant Persae et, dum alii alios urgent, multos sternunt: et eos
 etiam qui in fossas inciderant saltu consecuti caedunt. Medorum item equi-
 tes hostium equites invadunt: cedunt illi: fit fuga et equorum et virorum,
 et utrorumque caedes. quae cum Assyriorum et foederatorum uxores vi-
 derent, exclamant et consternatae currunt et vestes lacerantes plangent-
 que viros obtestantur ut semetipsos, ut uxores, ut liberos defendant. ibi
 reges cum fidissimis aditu castrorum occupato pugnam et ipsi cient et cae-
 teros cohortantur. veritus igitur Cyrus ne, si vi penetrarent in hostile
 vallum, pauci a multis circumvenirentur, signum receptui dat, ut milites
 paulatim extra telli iactum recederent. quod cum celeriter fecissent, suos
 tantum abducit quantum rectum esse videbatur, et castra locat. Assyrii
 vero, cum et imperator et fortissimus quisque cecidisset, animis angī;

δρωῖντες δὲ ταῦτα ὁ τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι σφίῳν,
 B πάντες ἤλθον. ἐντεῦθεν ἐκλείπονσι τὸ στρατόπεδον καὶ ἀπέρ-
 χονται τῆς νυκτός. ὡς δὲ μεθ' ἡμέραν ἔρημον ἐφάθη τὸ τῶν
 πολεμίων χαράκιωμα, διαβιβάζει τοὺς Πέρσας ὁ Κῦρος πρώτους,
 εἶτα καὶ οἱ ἀμφὶ Κνωξάρην διέβαινον. τῷ μὲν οὖν Κῶρω διώ-
 κειν τοὺς πολεμίους ἐδόκει, τῷ δὲ γε Κνωξάρη τούναντιον ἅπαν
 ἦν αἰρετόν. καὶ ὁ Κῦρος "ὄδς δὴ μοι τῶν Μήδων" ἔφη "τῶν
 συμπάρφονομένων μοι, ἐκείνοὺς δὴ ὅσοι μοι ἐθελονταὶ συνέπεσθαι
 προφθνήσονται." καὶ ὁ Κνωξάρης ἐφῆκε, καὶ τὸν ἀγγελοῦντα
 ταῦτα τοῖς Μήδοις τῷ Κῶρω συνέπεμψεν. 10

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ἄγγελοι ἐκ τῶν Ἰρχάνων ἀφίκοντο. οἱ δ'
 C Ἰρχάνοι ὄμοροι τῶν Ἀσσυρίων εἰσίν, ἔθνος οὐ πολὺ, διὸ καὶ
 ἦσαν τῶν Ἀσσυρίων ὑπήκοοι· ἐχρῶντο δ' αὐτοῖς οὐτ' ἐν πόνοις
 οὐτ' ἐν κινδύνοις αὐτῶν φειδόμενοι. καὶ τότε δὲ οὐραγεῖν ἐτε-
 τάχατο, ἵππεῖς ὄντες ὡς χίλιοι, ὅπως εἴ τι ἔπισθεν εἴη δεῖνόν, 15
 ἐκείνοις ταῦτ' ἐσοκῆρπει πρὸ αὐτῶν. οἱ δὲ ὅλα πάσχουσιν ἐνο-
 σόμενοι, ἔπεμψαν ἄγγέλους πρὸς Κῦρον ἐροῦντας ὡς μισοῖντο
 δικαίως παρ' αὐτῶν οἱ Ἀσσύριοι, καὶ εἰ βούλοιο ἵνα εἰ ἐκ' αὐ-
 τοῖς, καὶ σφεῖς ἔσονται σύμμαχοι καὶ ἡγήσονται. ὁ δὲ ἤρετο εἰ
 καταλήψονται αὐτούς· καὶ οἱ Ἰρχάνοι εἶπον ὅτι κἂν αὐρίον ἐκ-
 20 θεν πορεύοιντο εὐζῶνοι, καταλήψονται σφᾶς. καὶ ὁ Κῦρος πί-
 D στευς ἦται ὡς ἀληθεύοιεν· οἱ δὲ ὀμήρους κατέθεντο παρασχῆν εἰ
 καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δεξιᾶν δολῆ καὶ πιστὰ θεῶν ποιήσαιτο. καὶ ὁ

16 οἶα] τοῖς codex Colberteus.
 16 ἡφῶιτο PW.

20 καταλήψονται A, κατα-
 λήψονται PW.

Croesus et alii foederati dolere; castrisque noctu desertis discedere. mane cum viderent vallum hostium esse vacuum, Cyrus Persas primos traducit, Cyaxaris copiis sequentibus: cumque persequi hostes consultum putaret, Cyaxares autem quidvis mallet, petit ut Medos qui sponte sequi vellent sibi traderet. annuit Cyaxares et praeconem cum Cyro mittit qui Medis ea nuntiet.

Interea nuntii ab Hyrcanis veniunt: Assyriorum hi vicini sunt, gens ob paucitatem subiecta Assyriis, qui ita eis utebantur. ut nec in laboribus nec in periculis eis parcerent. tum autem agmen claudere iussi erant, equites circiter mille, ut si quid a tergo periculi esset, id in eos primos verteretur. hi igitur aerumnis suis consideratis legatos ad Cyrum mittunt, qui dicerent Assyrios sibi iure invisos esse: si vellet, se duces fore et adiutores ad eos persequendos. Cyrus rogat an eos adipisci possint. respondent Hyrcani, si vel postridie mane expediti profisciantur, hostem assecuturos esse, tum Cyrus petit firmari sibi fidem ab eis: pollicentur illi se obsides daturus si vicissim dexteram daret et sacramento firmaret fidem. annuit Cyrus: quod

μὲν Κύρος δίδωσκ' αὐτοῖς πιστά, ἧ μὴν ἐὰν ἂ λέγωσιν ἐμπαδῶ-
σωσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς χρῆσθαι αὐτοῖς, καὶ μήτε Πέρσων
μήτε Μήδων μείον ἔχειν τι παρ' αὐτῶ.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Κύρος ἔτι φάους ὄντος ἐξῆγε τὸ στρατεύμα,
5 καὶ ὁ Τυγράνης μετὰ τῶν Ἀρμενίων συνῆν, καὶ τοὺς Ὑρκανίους
δὲ περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵν' ἅμα ἴοιεν. τῶν δὲ Μήδων σχεδὸν
ἅπαντες συνῆξασαν τῷ Κύρῳ. ἡγεῖσθαι οὖν τοῦς Ὑρκανίους
ἐκέλευε· καὶ πολλὴν ὁδὸν διανύσας πλησίον γίνεται τοῦ τῶν Ὑρκα-
νίων στρατεύματος. καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦτο τὸν Κύρον ἐδίδασκον, P I 152
10 καὶ ὃς ἐκέλευσεν εἰ φίλοι εἰσὶν ὡς τάχιστα ὑπαντῶν τὰς δεξιὰς
ἀνατείνωντας. καὶ οἱ Ὑρκανιοὶ ταῦτα ἐνωτισάμενοι παρῆσαν εὐ-
θύς, τὰς δεξιὰς ὡσπερ εἴρητο ἀνατείνοντες. δεξιωσάμενός δὲ
αὐτούς "εἰπατέ μοι" φησί, "πόσον ἀπέχει ἐνθὺνδε ἐνθα αἱ ἐρ-
χαι τῶν πολεμίων εἰσὶ καὶ τὸ ἀθρόον αὐτῶν;" οἱ δ' ἔφασαν
15 ὀλίγῳ πλέον ἢ παρασύγγην. ἡγεῖσθαι οὖν τοὺς Ὑρκανίους ἐκέ-
ταττε. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς Πέρσαις τὸ μέσον
ἔχων ἐπορεύετο, τοὺς δὲ ἵππεῖς ἐκατέρωθεν ἔταξεν. ἐπεὶ δὲ φάους
ἐγένετο καὶ ἔγνων τὰ δρώμενα οἱ πολέμιοι, οὐδεὶς ἐμάχετο, ἀλλ'
οἱ μὲν ἔφευγον οἱ δὲ καὶ ἀμαχεὶ ἀπώλλυντο.

20 18. Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς τὰς γυναικας σὺν ταῖς B
ἄρμαμάξαις νυκτὸς προέειμψεν ὡς ῥῆον κατὰ ψῦχος πορευόοικτο
(θέρους γὰρ ἦν), καὶ αὐτὸς τοὺς ἵππεῖς ἔχων ἐπηκολούθει. καὶ
τὸν τῆς παρ' Ἑλλήσποντον ἄρχοντα Φρυγίας τὰ αὐτὰ ποιῆσαι

11 ἀνατείνωντες A.
Xenophon ἀρμαμάξαις.

19 ἀπώλλυντο A.

21 ἀμάξαις A:

Fontes. Cap. 18. Xenophontis de Cyri disciplina 4 2—5.

si re praestarent quae verbis profiterentur, se eis pro fidis amicis usurum, neque deteriore loco futuros quam Persas aut Medos.

His actis Cyrus cum adhuc luceret educit exercitum, Tigrane cum Armeniis comitante; et Hyrcanos etiam exspectare iubet, ut una irent. Medi vero sere omnes Cyrum sequebantur. iubet igitur Hyrcanos praecedere, multoque itinere confecto eorum exercitui appropinquat. de quo a legatis admonitus iubet, si amici sint, citra moram occurrere sublatiis dextera. faciunt illi ut iussi erant. quos Cyrus benigne acceptos dicere sibi iubet quantum absint hostium duces et universae copiae. cum responderent paulo plus parasanga, iubet ducere: ipse cum Persis in medio proficiscitur, alis equitum utrinque adiunctis. cum diluxisset, hostes re cognita partim fugere, partim sine pugna caedi.

18. Croesus autem Lydorum rex mulieres cum carribus noctu ablegarat ut in frigore proficiscerentur (aestas enim erat), et ipse cum equitibus sequebatur. idem et Hellesponticae Phrygiae ducem fecisse memo-

W I 109 φασίν. ὡς δ' οἱ φεύγοντες αὐτοὺς καταλάμβανον, καὶ τὸ γινόμενον ἔγνων, ἔφηνον καὶ αὐτοί. τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα ἔτι ἐγγὺς ὄντα κατακαίνουσιν οἱ Ὑρκάνιοι. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐδίωκον, ὁ δὲ Κύρος τοὺς σὺν αὐτῷ περιελαινεῖν ἐκέλευε τὸ στρατόπεδον, καὶ κτείνειν μὲν τοὺς ἐξιόντας σὺν ὄπλοις, τοῖς δὲ μένουσιν ἐκήρυξεν ἀποφέρειν τὰ ὄπλα συνδεδεμένα, τοὺς δ' ἵππους ἐπὶ ταῖς σκηναῖς καταλείπειν· τὸν δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντα τῆς κεφαλῆς στερεῖσθαι. οἱ μὲν δὴ τὰ ὄπλα ἔχοντες ἐρρίπτουν ἀποφέροντες εἰς ἓν χωρὶον, καὶ ταῦτα οἱ τεταγμένοι κατέκαιον. ὁ δὲ Κύρος ἐνοήσας ὡς ἦλθον οὔτε σῖτα οὔτε ποτὰ ἔχοντες, ἐκήρυξε τοὺς τῶν σκηνῶν ἐπιτρόπους παρεῖναι πάντα, καὶ ὡς παρήσαν “ἄγετε ὦ ἄνδρες” ἔφη, “διπλάσια ἐν ἐκάστη σκηνῇ σῖτα παρασκευάσατε ἢ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς οἰκέταις αὐτῶν καθ' ἡμέραν ἐποιεῖτε.” καὶ οἱ μὲν ὡς παρηγγέλθησαν ἔπραττον. τῶν δὲ Μήδων τινὲς οἱ μὲν ἀμάξας προωρημένας καταλαβόντες καὶ ἀποστρέψαντες μεστὰς ὡν δεῖται στρατιὰ προσήλανον, οἱ δὲ καὶ ἀρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων προσῆγον, καὶ ἐπιδεικνύντες Κύρῳ ὅτι ἦγον δὲ πάλιν ἀπήλανον. ὁ δὲ Κύρος ἐπὶ τούτοις ἐδάκνυτο καὶ κατεμέμφετο ἑαυτοῦ, καὶ συγκαλέσας τοὺς ταξιάρχας συνεβούλευεν ἱππικὸν καὶ τοὺς Πέρσας κήσασθαι, ἵνα τούτῳ τοὺς ἱππότες διώκοιεν καὶ τοὺς φεύγοντας καταλαμβάνοιεν· καὶ οἱ ἄλλοι συνήρσαν. ἤδη δ' ὑπερμεσοῦσης ἡμέρας προσήλανον οἱ ἱππεῖς οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Ὑρκάνιοι ἵππους τε ἄγοντες ἀλχημαλώτους καὶ ἄνδρας. τοῖς μὲν

3 ἔτι ante ἐγγὺς A Xenophon, post ὄντα PW. 17 προσῆγον
Xenophon, προῆγον PW. 22 ἤδη δ'] ἡδ' A. 23 οἱ
om A.

rant. quos cum ii qui fugerant assecuti, quo loco res esset, docuissent, et ipsi fugere incipiunt. Hyrcani autem Cappadocum regem in propinquo adhuc deprehensum occidunt. ac caeteri quidem persequendis hostibus intenti erant, Cyrus autem suos castra circumvehi iubet et qui armati egredierentur occidere: qui intra munitiones erant, ut arma in unum conferrent et equos ad tabernacula relinquerent, per praecones edicit; qui secus fecerit, capitale fore. itaque arma abiiciunt. ea in unum acervum congesta, quibus id negotii datum erat, cremant. deinde recordatus Cyrus se neque cibaria neque potum attulisse, omnes tentoriorum curatores convocat, et in omnibus tabernaculis duplum eius quod dominis eorumque servitiis pararint, instruere iubet. dum illi iussa exsequuntur, Medi qui longius excurrerant alii currus commeatu plenos adducunt, alii carpenta in quibus lectissimae feminae erant; iisque Cyro ostensis ad praedam redeunt. mordebat ea res Cyrum; et ipse sibi iratus tribunus convocat, suadet ut et ipsi equitatum instituant quo equites persequi et fugientes capere possint. assensere caeteri. interea Hyrcani et Medi, cum iam ultra meridiem esset, ca-

ὄν αἰχμαλώτοις ἀνδράσιν ἄπιτε” εἶπε “τήν τε χώραν ὑμῶν ἐργαζόμενοι καὶ τὰς οἰκίας οἰκοῦντες καὶ γυναῖξι ταῖς ὑμετέραις συνοικοῦντες καὶ παίδων τῶν ὑμετέρων ἀπολαύοντες, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ διαγγέλλετε ταῦτα· ἐν γὰρ τι καιρὸν ἔσται ὑμῖν ὅτι οὐχ ὁ αὐτὸς ὅ ὑμῶν ἀρξεί ὅσπερ καὶ πρότερον, τὰ δ’ ἄλλα τὰ αὐτὰ ἔσται πάντα P I 158 ὑμῖν.” οἱ μὲν οὖν προσκυνοῦντες ἀπήσαν· ὁ δὲ Κῦρος ἔφη “ᾧρα δὴ, ὦ Μῆδοί τε καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν· παρσκευάσται δὲ ὑμῖν δεῖπνα ὡς ἡμεῖς, ὦ βέλτιστοι, ἠδυνάμεθα. καὶ ὑμεῖς δέ, ὦ Ἵρκάσιοι” ἔφη, “διαγάγετε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τοὺς μὲν 10 ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας τοὺς δ’ ἄλλους ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν, καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε· σῶαι γὰρ ὑμῖν αἱ σκηναὶ καὶ ἀκέραιοι.” καὶ οἱ μὲν ἐποιοῦν ὡς ἐκελεύσθησαν· ὁ δὲ Κῦρος πολλοὺς τῶν Περσῶν διέπεμψε κύκλῳ τηρεῖν τὸ στρατόπεδον, ἵνα εἴ τις τε ἔξωθεν προσοίῳ μὴ λάθοι, καὶ εἴ τις τῶν ἐντὸς ἀποδιδράσκει 15 ἀλώσοιτο. καὶ οἱ μὲν Πέρσαι οὕτω διῆγον. τῇ δ’ ἐξῆς ἡμέρᾳ τὰ λάφυρα τοῖς στρατιώταις διανεμηθῆναι προσέταξε, τοὺς δ’ ἵππους B τοῖς Πέρσαις δοθῆναι, ἵνα ἱππεῖς καὶ αὐτοὶ ἔσονται. καὶ “τῷ Κυαξάρῳ δὲ ἐκλέξασθε” ἔφη “ὅποῖα οἴδατε κεχαρισμένα αὐτῷ· Πέρσαις δέ” ἔφη “τοῖς μετ’ ἐμοῦ ὅσα ἂν περισσὰ γένηται, ταῦτα 20 ἀρκέσει· οὐ γὰρ ἡμεῖς ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ὥστε ἴσως ἂν καὶ καταγελάσῃτε ἡμῶν εἴ τι σεμνὸν ἡμῖν περιθελήτε· ὥσπερ οἶδ’ ὅτι πολλὸν ὑμῖν γέλωτα παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι, οἶμαι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταλίπτοντες.” καὶ τοὺς ταξίαρχους καλέσας

5 ὅσπερ AW, ὡσπερ P. 6 ἔφη post δὴ A. 14 λάθοι A, λάθη PW. ἀποδιδράσκει? 18 ἐκλέξασθαι A. 20 καὶ om A Xenophon.

ptivos et viros et equos adducant. captivos iubet relictis equis domum reverti, agros colere, aedes suas tenere et suis uxoribus liberisque frui, atque idem nuntiare caeteris. unum duntaxat eis fore novum, quod non idem imperaturus esset qui prius: caetera futura eadem esse omnia. illi adorato rege discedunt: Cyrus autem Medis et Armenia “cenae” inquit “tempus est; eaque parata, viri optimi, ut licuit. vos autem, Hyrcani, deducite eos in tabernacula, principes in maxima, caeteros prout rectum vobis videbitur. cenatote et ipsi: nam vestra tentoria salva sunt et inviolata.” dum hi iussa exsequuntur, Cyrus Persarum multos mittit qui castra undique servarent, ut et si quis foris accederet non lateret, et qui intus aufugerent deprehenderentur. postridie spolia dividi iubet inter milites, et equos Persis dari, ut et ipsi equites evaderent; et Cyaxari ea eximi quae ei grata esse scirent: Persas suos illi fore contentos quae superessent. “neque enim nos” inquit “delicatas sumus educati; et fortasse deriseritis nos, si quid elegans nobis tribueritis, quemadmodum novi multam risus materiam prae-

τοὺς ἵππους λαμβάνειν ἐκέλευσε καὶ κληρωσάμενους ἵσους λαμβάνειν ἐκάστους.

C 19. Ἐν τούτῳ δὲ παρῆν Γωβρύας Ἀσσύριος πρεσβύτης ἀνὴρ σὺν ἱππικῇ θεραπείᾳ, καὶ τὸν Κύρου ἦντε Διόκουσθαι ἤχθη σὺν πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν "ὦ Δέσποτα, ἐγὼ εἶμι τὸ μὲν β γένος Ἀσσύριος, ἔχων καὶ τεῖχος ὄχυρόν, καὶ χώρας ἄρχω πολλῆς· ἔχω δὲ καὶ ἵππον εἰς χίλιαν, ἣν τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ παρειχόμην, καὶ φίλος ἦν ἐκείνῳ ὡς μάλιστα. ἐπεὶ δ' ὁ μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν, ὁ δὲ παῖς ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχει, ἔχριστος ὢν ἐμοὶ ὅτι τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα φρονήσας ἀπέκτευεν, ἤκω 10 πρὸς σέ καὶ δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σέ δὲ τμωρὸν αἰτοῦμαι γενέσθαι μοι." Κύρος δὲ ἀπεκρίνατο "ἦνπερ, D ὦ Γωβρύα, ὅσα φῆς καὶ φρονῆς, δέχομαι τε ἰκέτην σε καὶ τμωρήσειν σοι τοῦ παιδὸς τὸν φόνον σὺν θεοῖς ὑπισχνοῦμαι." ὁ δὲ "ἐπὶ τούτοις" ἔφη "ἀληθεύων ἐγὼ δίδωμί σοι τὴν ἐμὴν 15 καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν."

W I 110

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη ἀπιέναι κελεύει τὸν Γωβρύαν ἔχοντα καὶ τὰ ὄπλα. καὶ ὁ μὲν ἀπῆει· οἱ δὲ Μῆδοι παρῆσαν ἐξηρηκότες Κύρῳ τὴν καλλίστην σκηπὴν καὶ τὴν Σουσίδα γυναῖκα ἣ καλλίστη λέγεται ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυνὴ γενέσθαι, καὶ μουσορογὸς δὲ 20

6 ἄρχων (v ab al. m. add. videtur) A. 7 χίλια A: Xenophon χίλιαν vel, secundum meliores libros, χίλιαν τριακοσίαν. 9 ὑφ' ὑμῶν A. 13 φρονῆς A, φρονεῖς PW. τα] σα A. 15 ἀληθευόμενος vel ἀληθευόμενος Xenophon, qui haec Cyro tribuit. 18 ἀπῆει A.

FONTES. Cyr. 19. Xenophonis de Cyri disciplina 4 6—5 3.

bituros ubi equis insederimus atque etiam in terram deciderimus." vocatis tribunis equos sorte aequaliter inter eos distribui iubet.

19. Interea Gobryas Assyrius, homo senex, cum equestri comitatu adest, seque ad Cyrum spectandum admitti petit. ad quem adductus "domine" inquit, "ego sum genere Assyrius, arcemque validam habeo et amplae dicioni impero. sunt mihi et ad mille equites, quos regi Assyriorum praebere fui solitus, cuius summa amicitia fui usus. postquam vero is a vobis interit, eius vero filius, nihil inimicissimus ob fidiam meum unicum et carissimum ex invidia interfectum, regnum suscepit, ad te venio, meque tibi trado servum et commilitonem, petens ut iniuriam mihi factam ulciscaris." Cyrus respondet "si, Gobrya, ita sentis ut loqueris, te et supplicem suscipio et eadem filii tui me ulturum deo iuvante polliceor." tum Gobryas "horum in fidem do tibi meam dextram et accipio tuam."

His actis, et Gobrya cum armis dimisso, Medii aderant, qui Cyro pulcherrimum tabernaculum et Susianam mulierem quae Asiatarum pulcherrima fuisse traditur et duas musicas praestantissimas, Cya-

δύο τὰς κρατίστας, καὶ Κνωζάρα ἡ δὲ δεύτερα· τὰς δὲ περισσὰς
 σκηνὰς Κύρου παρέδοσαν ὡς τοῖς Πέρσῃσι γένοιτο. ὁ δὲ Κύρος
 τὰ μὲν τοῦ Κνωζάρου φυλάττειν ἐκέλευσε τοὺς ἐκείνου οἰκιστάς
 τούς, καὶ “ὅσα ἐμοὶ δίδονται, ἡδέως” ἔφη “δέχομαι.” καλέσας P I 154
 5 δὲ Ἀράσπην Μήδον, ὃς ἦν αὐτῷ ἐκ παίδων ἑταῖρος, ἐκέλευσε
 διαφυλάξει αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν. ἦν δὲ αὕτη μὲν
 γυνὴ Ἀβραδάτου τοῦ Σούσων βασιλέως, ὃς ἀλίσκομένον τοῦ
 στρατοπέδου οὐ παρῆν, πεμφθεὶς περὶ συμμαχίας παρὰ τοῦ
 Ἀσσυρίου πρὸς τὸν Βακτριῶν βασιλέα, ξένος ὢν ἐκείνῳ.
 10 Πρῶτ’ δὲ ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς Γωβρύαν Κύρος
 ἔφιππος καὶ οἱ Περσῶν ἵππεις γενόμενοι εἰς διασχίλους. δευτε-
 ραῖοι δὲ ἀμφὶ δαίην γίνονται εἰς τὸ Γωβρούα χωρίον αὐτοὶ καὶ
 οἱ σύμμαχοι. μαθὼν οὖν ἐκεῖ ὅτι τοῖς Ἀσσυριοῖς ἐν Βαβυλώνι
 πολλαπλασία τῆς πρώην δυνάμειος παρεσκεύασται, “ἄγε ἡμᾶς
 15 εὐθὺ τὴν ἐπὶ Βαβυλώνος” ἔφη. ὡς δὲ πορευόμενοι τεταρταῖοι B
 πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Γωβρούα χώρας ἐγένοντο, καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ
 ἤδη ἐτύγχανον, τοὺς μὲν πεζοὺς καὶ τινὰς τῶν ἵππεων κατέσχε
 πρὸς ἑαυτὸν, τοὺς δ’ ἄλλους ἵππεις ἀφῆκε καταθεῖν, κελύσας
 τοὺς μὲν ὄπλα ἔχοντας τῶν ἐντυγχανόντων αὐτοῖς κατακαίειν,
 20 τοὺς δ’ ἄλλους καὶ λείαν ὄσπην ἂν λάβωσι πρὸς αὐτὸν ἄγειν.
 ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς Πέρσας συγκαταθεῖν. καὶ ἦγον πολλοὶ μὲν
 αὐτῶν κατακεκλιμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ δὲ λείαν ὄσι

1 Κύρου] κύριος A.

4 δίδοις Xenophon.

6 αὕτη

γυνή A, αὕτη ἢ γυνή Xenophon.

11 οἱ add A Xenophon.

15 εὐθὺ add A Xenophon.

βαβυλώνος A Xenophon,

Βαβυλώνα PW.

κατὰ vero secundaria munera elegerant. supervacua tabernacula Cyro
 tradiderunt ut eis Persae uterentur. Cyrus quae Cyaxari destinarent
 ab illius intimis asservari iubet: quae sibi data essent, grato animo se
 accipere ait. Araspi Modè a puero amico custodienda tradit et taber-
 naculum et mulierem. erat ea uxor Abradatae Susiorum regis, qui dum
 castra caperentur abfuerat legatus ad petendam Bactrianorum regis
 societatem, hospitis sui.

Mane Cyrus eques cum Persico equitatu, duobus milibus numero,
 ad Gobryam proficiscitur; ac die altero et ipsi et eorum socii in Go-
 bryae arcam perveniunt. ibi cum didicisset Assyrios Babylone longe
 maiores copias quam prius habuissent comparasse, Babylonem se duci
 iubet. quarto die cum ad fines Gobryanae ditionis pervenissent et iam
 in hostium agro versarentur, pedites et equitum nonnullos apud se reti-
 net, reliquos equites excurrere iubet et quos armatos invenerint occi-
 dere, ceteros et omnem praedam ad se adducere. cum iis Persarum
 etiam quosdam emisit; quorum multi equis devoluti, multi etiam maxima

πλείστην ἄγοντες. εἶτα πρὸς Βαβυλῶνα ἦει ὡσερ ἐν μάχῃ παραταξάμενος. ὡς δ' οὐκ ἀντεξήσαν οἱ Ἀσσύριοι, ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρῦαν προσελάσαντα εἰπεῖν, εἰ βούλεται ὁ βασιλεὺς ἐξῶν ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, καὶ αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ C μάχοτο ἂν· εἰ δὲ μὴ ἀμυνεῖ τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρατοῦσι 5 πείθεσθαι. ὁ μὲν δὴ Γωβρῦας προσελάσας ταῦτα εἶπεν· ὁ δ' Ἀσσύριος πέμψας ἔλεγεν “ὁ δεσπότης ὁ σός, ὦ Γωβρῦα, ἀνταποκρίνεται, ἐὰν βούλησθε μάχεσθαι, ἦκετε εἰς τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δ' οὐπω ἡμῖν σχολή· ἔτι γὰρ παρυσκευαζόμεθα.”

Καὶ ὁ μὲν ἀπήγγειλε ταῦτα τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ ἀπήγαγε τὸ 10 στρατεύμα. καὶ τὸν Γωβρῦαν περὶ τοῦ Γαδάτα ἠρώτα. ὁ δὲ Γαδάτας βασιλεὺς τινὸς ἦν υἱός, ἐταῖρος τοῦ Ἀσσυρίου, ὃν συμπύοντα αὐτῷ συλλαβὼν ἐξέτεμε καὶ ἐκτομίαν ἐποίησεν· ὃς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαντος τότε τὴν βασιλείαν εἶχεν εὐνοῦχος ὢν. D πρὸς τοῦτον σὺν ἀπιέναι τὸν Γωβρῦαν ἤθελε καὶ ἄγειν πρὸς ἕαν- 15 τόν. ὁ δὲ ἀπῆλθε. καὶ ἐντυχὼν καὶ ὅσα παρὰ Κύρου ἐνετάλθη εἰπὼν ὁ μὲν ἐπαῆλθεν, ὁ δὲ Γαδάτας τῷ Ἀσσυρίῳ συμμαχεῖν προσποιούμενος, καὶ φρούριόν τι τοῦ Ἀσσυρίου πρόβολον ὃν τοῦ πολέμου δόλῳ κατασχών, καὶ τῷ Κύρῳ αὐτὸ παραδοῦς, ἦλθε καὶ αὐτὸς πρὸς Κῦρον. καὶ δεξιωθείς “ὦ Γαδάτα” ἤκουσε, 20 “παῖδας μὲν ὡς ἔοικε ποιῆσθαι σε ἀφειλετο ὁ Ἀσσύριος, οὐ μέντοι καὶ κτῆσθαι φίλους ἐστέρησεν.” ὁ μὲν οὖν τοιαῦτα εἶπε.

1 ἄγοντες] φέροντες A: illud Xenophon.

2 ἐξέσαν A: Xenophon ἀντεξήσαν.

3 προσελάσαντα A.

9 ἡμῶν A.

11 Γαδάτα] γαδάτων A hic et infra.

16 καὶ ante ὅσα om A.

19 αὐτὸ] αὐτῷ A.

praeda parta redierunt. deinde versus Babylonem progreditur instructa velut ad praelium acie. cum Assyrii non egredierentur, iubet Gobryam adequitare ad moenia et dicere, si velit rex egredi in aciem et pro regione dimicare, se illi pugnae copiam facturum; sin regionem non defenderit, necesse fore ut pareat victoribus. quae cum Gobryas dixisset, Assyrius misit qui ei diceret “dominus tuus, Gobrya, respondet, si pugnare velitis, ut in diem trigesimum redeatis: nondam enim nobis esse otium, qui adhuc instruamur.”

His renuntiatis Cyrus exercitu reducto Gobryam de Gadata rogat: qui cum regis filius et Assyrii sodalis esset, in convivio ab illo comprehensus et castratus, patre mortuo regnum eunuchus tenebat. ad eum igitur adducendum mittit Gobryam; qui iussa et mandata regis exsecutus rediit. Gadatas autem cum Assyrii societatem simularet, et castellum quoddam Assyrii occupasset, bellum inferenti impedimento futurum, eo tradito humaniter a Cyro excipitur cum hac oratione: “Assyrius tibi, Gadata, procreandi liberos facultatem ademitt, non etiam

τοῦ δὲ φρουρίου ὑπὸ τὸν Κύρον γεγενημένου, καὶ Καδοῦσαι καὶ Σάκαι καὶ Ὑρκάνιοι πλείους συνέστρατεύοντο αὐτῷ. ἐπὶ τούτοις προσέρχεται Κύρω ὁ Γαδάτας λέγων ὡς ὁ Ἀσσύριος περὶ τοῦ φρουρίου πυθόμενος καὶ χαλεπήνας συσκευάζοιτο εἰς τὴν ἐμὴν P I 155
 5 ἐμβαλεῖν χώραν. “ἴαν οὖν ἀφῆς με, τὰ τεύχη ἂν πειραθῆλην διασωῶσαι· τῶν δ’ ἄλλων μείων μοι λόγος.” ἤρετο οὖν ὁ Κύρος “ἴαν ἴης, πότε ἔσῃ οἴκοι;” ὁ δὲ “εἰς τρίτην” ἔφη “δειπνήσω ἐν W I 111
 τῇ ἡμετέρᾳ.” “ἐγὼ δέ” ἔφη ὁ Κύρος “ποστᾶτος ἂν ἐκείσε ἀφικοίμην σὺν τῷ στρατεύματι;” καὶ ὁ Γαδάτας “οὐκ ἂν δύναιο”
 10 ἀπεκρίνατο “δέσποτα, εἰ μὴ ἐν ἕξ ἢ ἐπτά ἡμέραις ἐλθεῖν.” καὶ ὁ Κύρος “σὺ τοίνυν” ἔφη “ἄπιθι τάχιστα, ἐγὼ δ’ ὡς ἂν δυναίμην πορεύσομαι.” καὶ ὁ μὲν Γαδάτας ἀπῆει, ὁ δὲ Κύρος τοῖς ἄρχουσι τῶν συμμάχων εἶπε δεῖν τῷ Γαδάτᾳ ἐπαμύναϊ παρὰ τοῦ Ἀσσυρίου πολεμουμένου, ἀνδρὶ εὐεργέτη. καὶ πάντες συνέφασαν. B
 15 ὁ δὲ “ἐπεὶ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖ” ἔφη, “ἄγετε πορευσόμεθα, ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν τοὺς δυνατωτάτους λαβόντες καὶ τριῶν ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἵν’ εὐζῶνοι ἴωμεν.” οὕτω δὲ συσκευασάμενοι μέσων νυκτιῶν τῆς ὁδοῦ εἶχοντο, τοῦ Γωβρύου σφῶν ἡγουμένου.

Καὶ ὁ μὲν Κύρος οὕτως ἀπῆει· (20) ἀπίοντι δὲ τῷ Γαδάτᾳ τῶν τις παρ’ αὐτῷ δυνατῶν ἐπεβούλευσεν ἐκείνῳ, καὶ πέμψας πρὸς τὸν Ἀσσύριον ἐδήλου τὴν τοῦ Γαδάτα δύναμιν καὶ ὡς ἔχει, καὶ ἐνεδρεῦσαι αὐτῷ ἐνετέλλετο, ἵν’ οὕτως αὐτόν τε συλ-

1 Καδοῦσαι: hic et infra codex Ducangii, Καδοῦσαι PW.
 2 ἐπὶ] καὶ ἐπὶ A. 8 ἡμετέρᾳ] ἡμέρα A. 10 ἐλθῶν A.
 15 δουεῖ A. 17 ὄμην alter codex Wolfii. 22 ἔχει A,
 ἔκειν PW, quae post δύναμιν interpungunt.

Fontes. Cap. 20. Xenophontis de Cyri disciplina 5 4—6 1.

parandi amicos.” eo castello subacto Cadusii, Sacae et plures Hyrcani se ad Cyrum conferunt. sed Gadatas nuntiat Assyrium ob iacturam illam iratum suae dicioni bellum illaturum. si dimitteretur, se loca munita defensurum: de caeteris minus esse sollicitum. rogatus a Cyro quanto tempore suum regnum attingere posset atque ipse cum exercitu consequi, respondet se quidem intra triduum ibi cenaturum, ipsum vero ante septem aut octo dies eo pervenire non posse. tum Cyrus “τα” inquit “quam celerrime abi, ego vero ut potero proficiam;” et convocatis sociorum principibus, Gadatae homini bene merito qui ab Assyrio oppugnaretur opem esse ferendam ait. iis assensus “quia” inquit “vobis idem videtur, camus, sumptis et viris et equis fortissimis ac tridui commeatu, ut expediti simus.” sic parati media nocte Gobrya duce iter ingrediuntur.

20. Gadatae vero quidam ex eius magnatibus insidiatus, Assyrio vires eius et iter nuntiat; monet ut eum per insidias cum suis compre-

λάβοι τὸν Γαδάταν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐπαι δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ἀσσύριος, ἐνήδρευσεν. ὡς δ' ἐγγὺς ὁ Γαδάτας τῆς ἐνέδρας
 C ἐγένετο καὶ ἤδη ἐδόκει εἶναι ἀλώσιμος, ἀνίσταται ἐκ τῆς ἐνέδρας. ὁ δὲ τῷ Γαδάτᾳ ἐπιβουλείων ἐν τούτῳ καίει αὐτὸν καὶ πλήττει κατὰ τὸν ὦμον, οὐ μέντοι καιρῶς· ποιήσας δὲ τοῦτο πρὸς τὸν Ἡ
 Ἀσσύριον παραχρῆμα ἀποχωρεῖ καὶ ἐδίωκε σὺν αὐτῷ. οἱ μὲν σὺν τοῦ Γαδάτα ἠλίσκοντο, οἱ δ' ἔφευγον τοὺς χαλινοὺς τρέψαντες· καὶ ἤδη προσιώντα καθορῶσι τὸν Κύρον. ὁ δὲ ὡς ξῆνω τὸ πρᾶγμα, ἐναντίως αὐτοῖς ἤγε τὴν στρατιάν. καὶ οἱ πολέμιοι τοῦτον ἰδόντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ ὁ Κύρος διώκειν ἐκέ- 10
 λευσεν. ἠλίσκοντο ποίνην καὶ ἄνδρες καὶ ἄρματα, καὶ πολλοὶ δὲ ἐκτείνοντο, καὶ αὐτὸς ὁ τὸν Γαδάταν πλῆξας· οἱ δ' ἄλλοι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀσσύριος εἰς πόλιν αὐτοῦ τινα μεγάλην κατέφυγον. καὶ ὁ Κύρος ταῦτα διαπραξάμενος εἰς τὴν Γαδάτα χώραν ἀναχωρεῖ, καὶ ἦει τὸν Γαδάταν ἐπισκεψόμενος. καὶ οἱ ὁ Γαδάτας ἀπῆν- 15
 D τησεν ἐπιδηδεμένος τὸ τραῦμα, καὶ χάριτας ὠμολόγει λέγων ὡς “ἔγωγε τὸ μὲν ἐπ’ ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δὲ ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι, προθύμως οὕτω μοι βοηθήσαντι.”

Οἱ δὲ γε Καδουσίοι ὀπισθοφυλακεῖν τεταγμένοι τότε παρὰ τοῦ Κύρου, καὶ μὴ μετασχόντες τῆς διώξεως, βουλόμενοι δὲ καὶ 20
 αὐτοὶ λαμπρὸν τι ποιῆσαι, οὐδὲν τῷ Κύρῳ κοινωσάμενοι καταθέουσι τὴν Βαβυλωνίαν. ἀπιῶν δὲ ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς πόλεως οὐ κατέφυγε, συντυγχάνει αὐτοῖς· καὶ γινὸς μόνους ὄντας ἐπιτίθεται, καὶ τὸν τε ἄρχοντα σφῶν ἀποκτείνει καὶ ἄλλους πολλούς,

9 ἐναντίως Α.

23 κατέφυγεν, ἐντυγχάνει Α.

hendat. Assyrius his auditis insidias perit. ad quas cum Gadatas pervenisset iamque capi posse videretur, insidiator exurgit et humerum eius ferit, non tamen letali vulnere; et statim ad Assyrium profectus cum eo Gadatam persequitur. cuius equites partim capiuntur, partim conversis frenis fugientes Cyrum adventare vident. is re cognita ducit contra hostes. qui illum conspicati vertuntur in fugam: Cyrus persequitur. capiuntur multi et currus et viri, multi occiduntur, et inter alios is etiam qui Gadatam vulnerarat: reliqui et ipse Assyrius in urbem quandam magnam se recipiunt. his peractis Cyrus in Gadatae regionem pergit, eum invisurus: Gadatas obligato vulnere ei occurrit, et gratiis actis se quantum in se fuerit periisse, sed strenua illius ope conservatum esse profitetur.

Cadusii vero a Cyro in subsidiis collocati cum persecutioni hostium non interfuisent, volentes et ipsi egregium facinus edere, Cyro inconsulto in provinciam Babyloniam incursionem faciunt. at Assyrius egressus urbem quo confugerat, usque obviam factus, cum solos esse vidisset, eos invadit, et principem eorum cum multis aliis occidit, cae-

καὶ διώξας μέχρι τινός ἀπετρέπετο. οἱ δὲ τῶν Καδουσίων ἐσώ-
 ζοντο, περὶ δελίην ἤλθον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ Κῦρος τοὺς
 μὲν τετρωμένους τοῖς θεραπεύουσι παρεδίδου, τοῖς δ' ἄλλοις P I 156
 5 ἐαυτῶν παρήγει αἰρήσεσθαι. καὶ οἱ μὲν εἶλοντο. ὁ δὲ Γαδάτας
 ἤκε κομίζων τῷ Κύρῳ δῶρα παντοῖά τε καὶ πολλὰ καὶ πλείστους
 ἵππους. ὁ δὲ Κῦρος τοὺς μὲν ἵππους ἔφη δέχεσθαι, ἔν' ἐκπλη-
 ρώσῃ τὸ Περσικὸν ἵππικὸν καὶ εἰς μυρίους περιστυίεν αὐτῷ οἱ
 ἵππεῖς, τὰ δὲ χρήματα ἀπαγαγεῖν αὐτῷ ἐνετέλλετο καὶ φυλάττειν
 10 ἔστ' ἂν καὶ αὐτὸν ἀντιδωρεῖσθαι γνοίῃ δυνάμενον. καὶ παρήγει
 τὴν πόλιν αὐτοῦ ὑπὸ φυλακὴν ποιήσασθαι ἀσφαλῆ, αὐτὸν δὲ
 αὐτῷ συστρατεύεσθαι. καὶ ὁ Γαδάτας ἤσθη τῇ συμβουλῇ,
 συσκευασάμενός τε τῷ Κύρῳ συνέπιετο. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος
 οὕτως εἰς τὰ μεθόρια τῶν Σύρων καὶ Μήδων ἀφίκετο, ἐνταῦθα
 15 τρία ὄντα τῶν Σύρων φρούρια τὸ μὲν ἐν αὐτοῖς προσβαλὼν καὶ B
 βιασάμενος ἔλαβε, τὰ δὲ δύο φοβῶν μὲν ὁ Κῦρος πείθων δὲ ὁ
 Γαδάτας παρεσκεύασαν παραδοῖναι τοὺς φυλάσσοντας.

Ἔτα πέμπει πρὸς Κνωξάρην ἀξιῶν ἤκειν εἰς τὸ στρατό-
 πεδον, ὅπως περὶ ὧν ἂν δέοντο βουλευσάιντο. καὶ ὁ μὲν ἄγγε-
 20 λος ᾤχετο· ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσε τὴν σκηνὴν ἣν οἱ Μῆδοι τῷ
 Κνωξάρῃ ἐξείλον κατασκευάσαι ὡς βέλτεστα τῇ τε ἄλλῃ παρα-
 σκεπῇ καὶ τῷ γυναικῆ εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς,
 καὶ σὺν ταύτῃ τὰς μουσουργοὺς αἶπειρ τῷ Κνωξάρῃ ἐξήρητο. W I 112

2 τοὺς — θεραπεύουσι A, τοῖς μὲν θεραπεύουσι τοὺς τετρω-
 μένους PW. 12 συστρατεύεσθαι A. 13 συσκευασάμενός A,
 συσκευαζόμενος PW. 14 ὅστος A. 15 ὄντα A, ὄντα τὰ PW.
 19 περὶ ἂν om A.

teros aliquamdiu persequitur. qui ex Caduasiis evaserant, sub vespe-
 ram in castra revertantur. Cyrus vulneratos tradit medicis: reliquos
 ipse consolatus monet ut suae gentis duocem eligant. interea Gadatas
 multa et omnis generis munera offert et equos plurimos. Cyrus equos
 se accipere ait, ut equitatum Persicum ad numerum decem milium ex-
 plect; pecuniam anferre iubet et servare donec et ipse eum remunerari
 posset. suadet ut urbem suam accurate custodiat, ipse vero secum
 proficiscatur. Gadatas consilio delectatus, compositis suis rebus Cyrum
 comitatur. cum ad confinia Syrorum et Medorum perventum esset,
 ubi tria erant Syrorum castella, unum Cyrus vi capit; reliqua duo ipse
 terrore, Gadatas persuadendo, ut a custodibus dederentur efficiunt.

His factis ad Cyaxarem mittit ut in castra veniat, quo quid facto
 opus esset deliberent; et tabernaculum ei a Medis attributum quam
 pulcherrime extornari iubet, et relique apparatus, et muliere cum musicis,
 quae illi delectae erant, in peculiale convivium introducta. accepto nuntio
 Cyaxares cum Medis equitibus qui manserant proficiscitur. eius adventu

ἐν τοσούτῳ δὲ ὁ ἄγγελος τὰ παρὰ τοῦ Κύρου τῷ Κναξάρῃ ἀπήγγειλε, καὶ ὃς ἐπορεύετο σὺν τοῖς παραμεινάσιν αὐτῷ τῶν Μήδων C ἱππεύσιν. ὡς δ' ἔγνω προσίοντα αὐτὸν ὁ Κύρος, λαβὼν τοὺς τε τῶν Περσῶν ἱππέας, πολλοὺς ἤδη ὄντας, καὶ τοὺς Μήδους παρόντας καὶ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς 5 εὐσιποτάτους, ἀπήντα, ἐπιδεικνὸς τῷ Κναξάρῃ τὴν δύναμιν. ὁ δὲ ἰδὼν τῷ Κύρῳ μὲν πολλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς ἐπομένους, ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγου ἀξίαν θερραπείαν, ἄτιμόν τι αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι, καὶ ἄχος αὐτὸν ἔλαβε, καὶ εἰς φανερὰ κατήνεκτο δάμρνα. ὁ δὲ Κύρος ἰδίᾳ τοῦτον ἀπολαβόμενος καὶ παρακαθίσας 10 διειλέχθη, καὶ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς λύπης ἠρώτα τὸ αἴτιον. καὶ πολλὰ τε εἰπὼν καὶ ἀκούσας, τέλος "πρὸς θεῶν" ἔφη, "ὦ θεεῖ, παῦσαι τὸ νῦν ἔχον μεμφόμενός μοι, ἐπειδὴν δὲ πείραν ἡμῶν λάβῃς πῶς ἔχομεν πρὸς σέ, τότε μοι ἢ χάριτας ὁμολόγηι ἢ D μέρψον." καὶ ὁ Κναξάρης κατέθετο· ὁ δ' ἐφίλησεν αὐτὸν 15 προσελθὼν. καὶ ὡς εἶδον οἱ Μῆδοί τε καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ λοιποὶ, ὑπερήσθησαν. ἀναβάντες σὺν τοῖς ἵπποις ὁ Κύρος καὶ ὁ Κναξάρης ἀπήεσαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ ἐπὶ τὴν ἔξηρημένην αὐτῷ σκηνὴν τὸν Κναξάρην ἀπήγαγον. οἱ δὲ Μῆδοι ἦσαν πρὸς αὐτὸν δῶρα ἄγοντες, ἕκαστος ἔν γέ τι ὧν εἰλήφει τὸ κάλ- 20 λιστον. ἐπεὶ δὲ ὦρα δείπνου ἦν, ὁ μὲν Κναξάρης ἀμφὶ δείπνον εἶχε, ὁ δὲ Κύρος ὡς ἂν αὐτῷ παραμείνοιεν οἱ σύμμαχοι ἐφρόντιζε, καὶ συλλέξας τῶν φίλων τοὺς ἱκανοὺς τὰ δέοντα συμπράττειν αὐτῷ, μηχανῶσθαι ἠξίου ὅπως πείσαιεν τοὺς συμμάχους μὴ

10 ἰδίᾳ om A.
 phon, ἐξήεσαν PW.

11 τῆς prius om A.

19 ἦεσαν A Xenophon,

cognito Cyrus cum Persicis equitibus, qui multi iam erant, et Medis qui aderant et Armeniis caeterorumque sociorum equitibus optimis obviam progreditur, ut copias Cyaxari ostentaret. is vero cum illum multos viros praestantes sequi, sibi vero exiguum et vilem esse comitatum videret, ignominiosum quiddam esse ratus, prae dolore in manifestas lacrimas erupit. Cyrus eo seducto causam irae et doloris quaerit, et multis verbis ultro citroque factis denique "per deos" inquit, "avuncule, desine me in praesentia culpare; sed ubi expertus fueris quomodo erga te affecti simus, tum mihi vel gratias agito vel iniuriam exprobrato." his verbis delinitum hominem osculatur. quo viso Medii, Persae et caeteri supra modum gavisi. Cyrus autem et Cyaxares consensu equis in castra pervenerunt. Cyaxari in tabernaculum suum perducto Medii ordine munera offerunt, unum saltem ex iis quae quisque pulcherrima nactus erat. cum cenae tempus esset, Cyaxares epulis indulgebat: Cyrus autem de retinendis sociis sollicitus, convocatis amicis ad rem bene gerendam idoneis, petebat ut elaborarent ne socii

ἀποσιῆσαι αὐτῶν ἀλλ' ἐπαρήγειν ἔτι. τῇ δ' ὕστεραία πρὸς P I 157
Κυαξάρην ἅπαντες συνελέγησαν. καὶ πρὶν ἐντυχεῖν ἐκείνῃ προσ-
ῆγον οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ ἄλλος ἄλλο τῶν ἔθνῶν τῶν συμμάχων,
δεομένων αὐτοῦ μένειν καὶ συμμετέχειν τοῦ πολέμου αὐτῷ.

5 21. Ἐν τούτῳ δὲ Κυαξάρης τῆς σκηπῆς ἐξελθῶν "ἄνδρες
σύμμαχοι" ἔφη, "σκοπεῖν δέον πότιρον στρατεύεσθαι ἔτι καιρὸς
εἶναι δοκεῖ ἢ διαλύειν ἤδη τὴν στρατιάν." ἕκαστος οὖν παριῶν
ἔλεγε, καὶ πάντας στρατεύεσθαι δεῖν γνώμην ἔδοσαν. ἐπὶ πᾶσι
δὲ ὁ Κύρος εἶπεν "οὐδ' ἐμὲ λανθάνει, ὧ ἄνδρες, ὡς εἰ διαλύ-
10 σομεν τὸ στράτευμα, τὰ μὲν ἡμέτερα γίνοιντ' ἂν ἀσθενέστερα,
τὰ δὲ τῶν πολεμίων αὐξήσεται. ἀλλ' ὄρω ἡμῖν ἀντιπάλους B
προσιόντας οἷς οὐ δύνησόμεθα μάχεσθαι. προσέρχεται γὰρ χει-
μῶν καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἔλλειψις. τὰ μὲν γὰρ ἀνήλωται παρ'
ἡμῶν, τὰ δὲ δεῖ ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀνακεκόμεσθαι εἰς ἐρ-
15 ματα. τίς οὖν λιμῷ καὶ ὀλγῇ μαχόμενος στρατεύεσθαι δύναιτ'
ἄν; δοκῶ δὲ χρῆναι τὰ μὲν τῶν ἐναντίων παραιρεῖν ὀχυρώματα,
ἑαυτοῖς δὲ πλεῖστα ποιήσασθαι ὀχυρά. εἰδὼν γὰρ φρούρια ἡμῖν
γένηται, ταῦτα τοῖς μὲν πολεμοῖς ἀλλοτριώσει τὴν χώραν, ἡμῖν
δὲ εἰς λυσισέλιαν ἔσται." ὡς δὲ ταῦτά τε καὶ πλεῖω ἐρρήθη
20 τοιαῦτα, πάντες συμπροθυμήσασθαι ταῦτ' ἔφασαν καὶ ὁ Κυα- C

3 ἄλλο ἄλλο A. 4 δεομένων A, δεόμενοι PW: illud o Xenophonte.
8 πάντες? 10 γίνοιντ' A, γένοιντ' Xenophon, γένοιντ' PW.
19 τοιαῦτα ἐρρήθη A. 20 πάντες A, πάντα PW.
συνπροθυμηθήσεσθαι A.

Fontes. Cap. 21. Xenophonis de Cyri disciplina 6 1.

discederent, sed diutius manerent atque auxilio essent. postridie ad Cyaxarem omnes conveniunt: quem prius quam alloquerentur, Cyro amici alius aliam gentem adducebant, orantem ut permaneret et belli conficiendi adiutor esset.

21. Interea Cyaxares tabernaculo egressus "socii" inquit, "deliberandum est utrum adhuc militandi tempus esse videatur an exercitus iam sit dimittendus." singuli igitur progressi sententias dixerunt, et omnibus militandum esse visum est. post omnes Cyrus "non me latet" inquit, "viri, si copias dimiserimus, nostras opes tenuiores, hostium auctiores fore. sed video nos ab hostibus invadi quibus pares esse non poterimus. instant enim hiems et penuria commeatus. nam alia sunt a nobis absumpta, alia propter nos ab hostibus in munitiones comportata. quis autem, si cum frigore et fame pugnandum sit, militare queat? ego vero arces hostium intercipiendas, nobis vero quam plurimas munitiones parandas esse censeo. nam si nos castella habuerimus, ea et provinciam hostibus adiment et nobis opportuna erunt." his et pluribus in hanc sententiam dictis, omnes se strenuos fore adiutores dixere.

ξάρης αὐτός, καὶ μηχανὰς ποιήσῃν κατέθεντο πολιορκητικὰς. Κῦρος δὲ γνοὺς διατριβὴν ἔσεσθαι ἀμφὶ ταῦτα, τὸ μὲν στρατεύμα ἐν ἀσφαλεῖ ἐποίησατο, ἐξῆγε δὲ εἰς προνομίαν, ἵνα τε ἀφθονα ἔχοιεν τὰ χρειώδη, καὶ ἵνα μᾶλλον ὑγιαίνουσι κοπιῶντες, καὶ ὅπως τῆς εὐταξίας ὑπομνησκόντο. 5

Ἐκ δὲ Βαβυλῶνος ἰόντες αὐτόμολοι ἔλεγον ὡς ὁ Ἀσσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίαν πολλὰ τάλαντα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου ἄγων καὶ κόσμον παντοδαπόν. ὁ μὲν οὖν ὄχλος ὁ στρατιωτικὸς ἔλεγε ἐπεκίθεσθαι αὐτὸν ἢ δὲ δεδιότα τὰ χρήματα, ὁ δὲ Κῦρος ἔλεγε οἴχεσθαι τὸν Ἀσσύριον συμμάχους ζητοῦντα, καὶ ὡς μάχης ἐτι 10 δεῆσον ἀντιπαρισκευάζετο. ἔδοξε δ' αὐτῷ καὶ κατάσκοπον ἐπὶ Λυδίαν πέμψαι, ἵν' ὁ τι πράττει ὁ Ἀσσύριος γινῶ. καὶ πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειος αὐτῷ ὁ Ἀράσπας ἔδοκει ὁ τὴν καλὴν γυναῖκα φυλάττων, ὃς ληφθεὶς ἔρισε τῆς γυναικός, προσήγαγε λόγους αὐτῇ. ἡ δὲ ἀπέφησε καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ καὶ ἀπόντι· οὐ 15 μέντοι κατεῖπε τοῦ Ἀράσπου πρὸς Κῦρον. ἐπεὶ δὲ ὁ ἔρων ἠπελλεῖ αὐτῇ ὡς εἰ μὴ ἐκοῦσα ἐνδολὴ ἄκουσα ποιήσει τοῦτο, δέσασα τὴν βίαν πέμπει τὸν εὐνοῦχον πρὸς τὸν Κῦρον καὶ κεύει πάντα εἰπεῖν. ὁ δὲ ἀκούσας ἐγέλασε, καὶ πέμπει Ἀρτάβαζαν σὺν τῷ εὐνοῦχῳ, κελύσας εἰπεῖν αὐτῷ μὴ βιάζεσθαι τοιαύτην γυναῖκα, 20 πείθειν δὲ εἰ δύναιτο οὐκ ἔφη κωλύειν. ὁ δὲ Ἀράσπας ἀκούσας ταῦτα τὸ μὲν ἐπ' ἀισχύνης τὸ δ' ἐπὶ φόβου τῇ λύτῃ καταβε-

3 δὲ AW, om P.
videtur.

12 πρᾶττει A.
16 ἀσπάρου A.

15 ἀπέφησε A, ut
22 φόβου A.

runt, ipseque Cyaxares; et machinas obsidionales moliri decreverunt. Cyrus vero, qui eam rem brevi confici non posse videret, exercitum in tuta deductum praedatum eduxit, ut et victas abunde suppeteret et labore valetudo militum firmaretur et disciplina militaris conservaretur.

Interea transfugae Babylonii nuntiant Assyrium in Lydiam proficisci et multum auri argentique et omnis generis ornamenta secum avehere. id cum turba militaris ita interpretaretur, quasi metuens sibi opes suas apud amicos deponeret, Cyrus contra, eum socios quaesitum abisse dicens, se ad pugnam instruebat, exploratorem in Lydiam missurus Araspen: nam is eam ad rem aptissimus videbatur, qui amore captus formosae mulieris quam custodiebat, frustra illam appellarat, fidei coniugalis erga maritum etiam absentem non oblitam. neque tamen id Cyro mulier ante dixit, quam amator comminatus esset, si ultro nollet obsequi, vel invitam facturam. tum demum vim verita per eunuchum Cyro nuntiat omnia. qui re audita risit, et Artabazo cum euncho misso mandat ne tali matronae vim inferret; sed si persuadere possit, se non obstare. ob haec Araspen partim pudore partim metu pertur-

βάπτιστο. ὁ οὖν Κῦρος γνοὺς ταῦτο ἐκάλεσεν ἀπὸν ἰδίᾳ καὶ ἔφη “παῦσαι, Ἀράσπα, φοβούμενός τε καὶ αἰσχυνόμενος. ἐγὰρ γὰρ θεοὺς τε ἀκούω ἔρωτος ἠττάσθαι, καὶ ἀνθρώπους οἶδα καὶ μάλα φρονίμους οἷα πεπνθασιν ὑπὸ ἔρωτος. καὶ σοὶ δὲ καὶ ἐγὼ 5 ἐγὼ εἶμι αἴτιος, ὅς σε τοιοῦτῳ ἀμάχῳ συγκληθεῖσθα πράγματι.” καὶ ὁ Ἀράσπας ὑπολαβὼν εἶπεν “ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ Κῦρε, καὶ ταῦτα πρῶτος εἶ καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων, ἔμὲ δὲ οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι καταδύουσι τῷ ἄχει. οἱ μὲν γὰρ ἐχθροὶ ἐφθόσκονται μοι, οἱ δὲ φίλοι συμβουλεύουσι ἐκποδῶν γενέ- 10 σθαι μὴ τι καὶ πάθω ὑπὸ σοῦ.” καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν “εἰ τοίνυν ἴσθι ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ ἐμοὶ τε χαρίσασθαι δυνήσῃ καὶ τοὺς συμμάχους ὠφελῆσαι.” “εἶθε γάρ” ὁ Ἀράσπας ἔφη “γενομένη σοι χρήσιμος ἐν κειρῶν.” “εἰ τοίνυν” ἔφη “προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν εἰς τοὺς πολεμίους ἔλθοις, πιστευθήσῃ ὑπ’ ἐκείνων.” 15 “ναὶ μὰ Δῖ” ἔφη ὁ Ἀράσπας “καὶ ὑπὸ τῶν φίλων.” “ἔλθοις ἂν τοίνυν” ἔφη “πάντα ἡμῖν τὰ τῶν πολεμίων ἀγγέλλων.”

Ἀράσπας μὲν οὖν οὕτως ἐξεληθὼν καὶ παραλαβὼν τοὺς πιστοτάτους θεράποντας ὄχετο, ἣ δὲ Πάνθια μαθοῦσα τοῦτα C πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε “μὴ λυποῦ, ὦ Κῦρε, ὅτι Ἀρά- 20 σπας τοῖς πολεμίοις προσῆλθεν· εἰ γὰρ ἐμὲ ἕασεις πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἧξαι σοὶ φίλος Ἀράσπου πιστότερος.” καὶ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε πέμπειν· ἣ δὲ ἔπεμψε. καὶ ὁ Ἀβρουδάτας ὡς

5 ad πράγματι al. m. γράψε θεοῖς A.

7 καὶ om. A.

16 ἀγγέλλων A.

17 οὖν om. A.

18 πανθία A ubique.

batum et maerore oppressum Cyrus aggressus “Araspes” inquit, “desine timere et verescundari: ego enim et deos cedere amori audio, et quo is vel cordatissimos homines impellere soleat, novi; atque istius culpa ipse tibi sum auctor, qui te cum re tam invicta conclusserim.” ad haec Araspes “tu quidem” inquit, “Cyre, in his facilis es et ad errata humana connivere soles, verum alii homines dolore me opprimunt. nam et inimici insultant, et amici auctores mihi sunt excedendi e medio, ne tu quid gravius in me consulas.” cui Cyrus “scito” inquit “te ista opinione et mihi gratificari et exercitui prodesse posse.” “atinam vero” inquit Araspes “in tempore tibi utilis esse possim.” “si igitur” inquit Cyrus “te iram meam fugere simulans ad hostes abieris, fides tibi ab illis habebitur.” “immò” inquit Araspes “etiam ab amicis.” “atque omnia” inquit Cyrus “hostium consilia nobis renuntiabis.”

Sic Araspes cum fidissimis suorum ministrorum abijt: Panthia vero discessu illius cognito Cyrum nuntio misso hortatur ne defectione illius doleat. nam si se ad maritam mittere nuntiam pateretur, venturum ei amicum Araspe fideliorum. quod cum Cyrus permississet, atque Abra-

ἔγνω τὰ παρὰ τῆς γυνακὸς σύμβολα, ἄσμενος πρὸς τὸν Κύρον ἐχώρησεν. ὡς δ' ἦν πρὸς τοῖς σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κύρον εἰπὼν ὅς ἦν. ὁ δὲ Κύρος ἄγειν αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκέλευσεν. ὡς δ' ἰδέτην ἀλλήλω ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβραδάτας, ἠσπάζοντο ἀλλήλους ἐκ δυσελπίστων. εἶτα ἔφη ἡ Πάνδεια τοῦ Κύρου 5 τὴν δσιώτητα καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατοικίτισιν. **D** ἐκ τούτου ἔρχεται πρὸς τὸν Κύρον ὁ Ἀβραδάτας, καὶ λαβόμενος τῆς αὐτοῦ δεξιᾶς εἶπεν “ἀνδ' ὦν εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κύρε, φίλον σοι ἔμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον.” καὶ ὁ Κύρος εἶπε “κἀγὼ δέ σε δέχομαι.” 10

22. Ἦλθον δὲ τῷ Κύρῳ παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ χρήματα, καὶ οἱ ἄγοντες αὐτὰ ἀπήγγελλον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς λέγει ὡς “ἤδομαι, ὦ Κύρε, ὅτι μοι περὶ ὧν ἐδέου ἐδήλωσας, καὶ βούλομαι σοι ξένος εἶναι, καὶ πέμπω σοι χρήματα, κἂν ἄλλων δέη μεταπέμπου, ἐντέταλται δὲ τοῖς παρ' ἐμοῦ ποιεῖν ἅ ἂν σὺ κελεύης.” ὁ δὲ 15 Κύρος εἶπε “κελεύω τοίνυν τοὺς μὲν ἄλλους μένοντας ἔνθα κατε- **P I 159** σκηνώσατε φυλάττειν τὰ χρήματα, τρεῖς δὲ μοι ἐλθόντες ὑμῶν εἰς τοὺς πολεμίους ὡς παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντες, ὃ τι ἂν λέγωσι τε καὶ ποιῶσιν ὡς τάχιστα ἀπαγγεῖλατε ἐμοὶ τε καὶ τῷ Ἰνδῷ.” οἱ μὲν δὴ Ἰνδοὶ συσκευασάμενοι 20 τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο, ὁ δὲ Κύρος τὰ πρὸς τὸν πόλεμον παρ-

1 παρὰ] περὶ A.
 γεῖλαν Xenophon.
 εἶπε A.

7 τὸν om A.
 14 ἄλλων om A.

12 ἀπήγγελλον A, ἀπήγγελλον
 16 κελεύω τοίνυν

FONTES. Cap. 22. Xenophontis de Cyri disciplina 6 2—4.

datas notas uxoris agnovisset, cupide profectus cum prope speculas venisset, Cyro nuntiandum curat quis sit: Cyrus eum ad uxorem deduci iubet. cum sese vidissent coniuges et post desperatam coniunctionem consalutassent, Panthia marito Cyri sanctitatem, modestiam et clementiam erga se praedicat. deinde Cyrum convenit Abradatas, eiusque dextera prehensa ait “pro beneficiis in me collatis meipsum tibi amicum, ministrum et socium trado.” cui Cyrus “et ego” inquit “te recipio.”

22. Eodem tempore legati ab Indo venerunt, qui se gaudere aiebat quod quibus rebus egeret significasset, et pecuniam mittere: si maiore opus esset, ut peteret: et hospitium suum illi offerebat. mandarat praeterea suis ut quidquid a Cyro iuberentur facerent. ad haec Cyrus caeteros in suis tabernaculis pecuniam custodire iubet, tres autem ex eorum numero proficisci ad hostes, quasi ab Indo ad expetendam illorum societatem missos, rebusque illorum cognitum quamprimum et sibi et Indo renuntiare quid molirentur. Indis igitur compositis rebus suis postridie profectus, Cyrus omnia quae ad rem bellicam pertinerent

σκευάζετο μεγαλοπρεπῶς. καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἵππεῖς ἔκλειε ἤδη ἦσαν εἰς τοὺς μυρίους, καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα εἰς ἑκατὸν, καὶ ὁ Ἀβραδάτας ἕτερα κατεσκευάσεν ἑκατὸν, καὶ τὰ Μηδικὰ ἄρματα ἕτερα συνέστησαν ἑκατὸν μετασκευασθέντα εἰς τὸν αὐτὸν ὁ τρόπον ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ Λιβυκῆς διαφορίας· καὶ ἐπὶ τὰς καμήλους δὲ τεταγμένοι ἦσαν δύο ἑφ' ἑκάστην τοξόται. οὕτω δὲ διατιθεμένων τῷ Κύρῳ τῶν τοῦ πολέμου ἦγον οἱ Ἴνδοι ἐκ τῶν W I 114
B πολεμίων καὶ ἔλεγον ὅτι Κροῖσος ἡγεμῶν καὶ στρατηγὸς ἦσθηται, καὶ πολλοὶ μὲν βασιλεῖς πολλὰ δ' ἔθνη καὶ Ἕλληνας συμμαχήσειν 10 ἠτοίμασται. ὡς οὖν ταῦτα ἤκουσεν ὁ τοῦ Κύρου στρατός, ἐν φροντίδι ἐγένετο. ὡς δὲ ἦσθετο ὁ Κύρος φόβον διαθέντα ἐν τῇ στρατιᾷ, διεiléχθη αὐτοῖς καὶ μετέβαλε πρὸς τὸ εὐθυμότερον. εἶτα εἶπε “δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπ' αὐτοὺς ἵναί τις τάχιστα.” καὶ ἅπαντες συνηγόρευον. Κναζάρης μὲν οὖν τῶν Μήδων ἔχων 15 τὸ τρίτον μέρος κατέμενεν ὡς μηδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἶη, ὁ δὲ Κύρος ἐπορεύετο ὡς ἠδύνατο τάχιστα. ὡς δ' οἱ προϊόντες σκοποὶ ἐδόκουν μανθάνειν μετεωριζόμενον καπνὸν ἢ κονιορτὸν, καὶ ἀνθρώπους ὄραν χιλῶν καὶ ξύλα λαμβάνοντας, εἶκαζον εἶναι πονηροὺς τῶν πολεμίων τὸ στράτευμα, καὶ τῷ Κύρῳ κατήγγελλον. C 20 ὁ δὲ ἐκείνους μὲν ἐκέλευσεν ἐπὶ ταῖς σκοπαῖς μένοντας ὅ τι ἂν ὄρωϊεν ἀπαγγέλλειν, τάγμα δ' ἵππεων ἔπεμψεν εἰς τὸ πρόσθεν, ἵνα τινὰς συλλάβοιεν. οἱ καταδραμόντες εἰς τὸ πεδίον συνέλαβον ἀνθρώπους καὶ ἡγαγον. καὶ ἔλεγον οἱ συλληφθέντες ὡς ἐκ τοῦ στρατοπέδου εἶεν. καὶ ὁ Κύρος “πόσον” ἔφη “ἄπεισιν ἐντεῦθεν

1 γὰρ om A. 5 ante Λιβυκῆς PW add τῆς, om A Xenophon.
6 οὕτως A. haec alio sensu Xenophon. 20 ἐκέλευσεν om A.

magnifice apparat. erat numerus Persicorum equitum ad decies mille iam expletus, et falcati currus circiter centum confecti, Medicicam totidem ad eandem redacti formam, cum prius ad Troianam et Libycam aurigationem accommodati essent; camelis etiam bini sagittarii attributi. Cyro his rebus occupato Indi ab hostibus reversi nuntiant Croesum imperatorem exeroitus esse delectum, multosque reges et populos atque etiam Graecos paratos esse ad opem illi ferendam. his in exercitu vulgaris milites solliciti esse coeperunt: sed Cyrus ut metum per castra vagari sensit, habita concione suos animosiores reddidit, consultum sibi videri dicens ut hostes quamprimum invaderet. assensis omnibus Cya-xares cum tertia Medorum parte remansit, ne suum regnum omni praesidio destitutum esset: Cyrus autem summa celeritate proficiscitur. cumque speculatores praemissi fumum aut pulverem excitatum et homines sibi videre viderentur qui pabulum et ligna colligerent, hostilem exercitum in propinquo esse coniecerunt, idque Cyro nuntiarunt. is eos in speculis manere, et praemissa equitum ala ab iis decursione in planitiem facta capi aliquos iussit: e quibus ubi cognovit, exercitum in

τὸ σφράττειμα;” οἱ δ’ ἔλεγον ὡς δύο παρασάγγας, καὶ προσε-
 πήρατο “ἡμῶν δὲ λόγος τις ἦν παρ’ αὐτοῖς;” “καὶ τῆ Δί”
 ἔφρασαν, “καὶ πολὺς γε, ὡς ἦδη ἔγγυς ἦτε προσιόντες.”
 “τά οὖν” ἔφη ὁ Κῦρος, “καὶ ἔχαρον ἀκούοντες ἡμῶς ἴοντας;”
 “οὐ μὰ Δί” ἔειπον ἐκεῖνοι, “ἀλλὰ καὶ μᾶλα ἠνιδντο.” “τίς δὲ 5
 D ὁ ταύτους κάσσωι ἐστίν;” ὁ Κῦρος εἶπεν. οἱ δὲ “αὐτός τε
 Κροῖσος” ἀπεκρίναντο “καὶ τις Ἑλλήν ἀγῆρ καὶ Μῆδος τις ὃς
 ἐλέγετο φηγὰς εἶναι παρ’ ἡμῶν.” καὶ ὁ Κῦρος πρὸς τοῦτο
 “ἀλλ’ ἔθ’ Ζεῦ, λαβεῖν μοι γένοιτο αὐτῶν ὡς ἐγὼ βούλομαι.”
 τοὺς μὲν οὖν αἰχμαλώτους ἀπάγειν ἐκέλευσεν, οὐ πολὺ δὲ τὸ ἐν 10
 μέσῳ καὶ ὁ πεμφθεὶς πάλαι κατόσκοπος, ὁ Ἀράσπας δηλαδὴ,
 ἀγγέλλεται προσελαύνων. ὁ μὲν οὖν Κῦρος ὡς ἤκουσεν ἀκατη-
 δήσασθ’ ἐπήντα αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦτο, οἱ δ’ ἄλλοι τῷ πρῶγματι
 ἐξεπλήκοντο, ἕως ὃ Κῦρος ἔφη “ἄνδρες φίλοι, ἦκει ἡμῖν ἀγῆρ
 ἄριστος, ὃς οὐκ ἀσχροῦ τῶος ἠτηθῆις ὄχρητο ὡς ἐμὲ δεδιώς, 15
 ἀλλ’ ὑπ’ ἐμοῦ πεμφθεὶς, ὅπως μάθων τὰ τῶν πολεμίων σαφῶς
 P I 160 ἡμῖν ἐξαγγέλλει, δεῖ οὖν πάντα τοῦτον ἡμεῖν. ἐπὶ γὰρ τῷ
 ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἀτιμίᾳν ἠπέσχε καὶ ἐκωδόνευσεν.” ἐτεῖθθεν
 πάντες ἠσπάζοντο τὸν Ἀράσπαν. καὶ ὁ Κῦρος “διηγεῖν” ἔφη,
 “Ἀράσπα, ὅπου εἰράσπας.” κακεῖνος διηγέτο τὸ τε πλῆθος 20
 τῶν πολεμίων καὶ τὸν τόπον τῆς παρατάξεως καὶ τὰ τῶν ἐναν-
 τιῶν βουλεύματα. καὶ ὁ Κῦρος ἀπελθεῖν ἕκαστον ἐκέλευσε καὶ
 τὰ τε ὄπλα καὶ τοὺς ἵππους ἐαυτῶν ἐπισκέρασθαι, ἐώθειν δὲ
 πρὸς πόλεμον ἐτοιμάσασθαι.

2 τίς PW.

3 ἔγγυς ἦδη A Xenophon.

4 ἴοντας A

Xenophon, προσιόντος W, προσιόντες P.

8 ἐλέγετο A

Xenophon, λέγεται PW.

10 ἀπάγειν A Xenophon, ἀπά-

γειν PW.

12 ἀπαγγέλλεται A.

13 ἀπῆντα A.

23 ἐαυτῶν A, αὐτῶν PW.

quo et ipsi fuerint ad duas parasangas abesse, et de se multa verba
 fieri ab hostibus adventa suo minime laetis, atque aciem instrui a
 Croese et Graeco ac Medo quodam qui profugisse a suis diceretur,
 Cyrus "utinam" inquit "illum ita capiam ut vote." et captivos abire
 iubet. neque multo post de redita exploratoris Araspis fit certior,
 eumque laetitia exultans obviam egressus amplectitur. quod cum omnes
 mirarentur, "amici" inquit, "adest vir optimus, qui nulla turpi de causa
 nec mei metu abierat, sed a me ablegatus ut hostium res cognitae nobis
 certo renuntiaret. ab omnibus igitur ei honore est habendus, quod no-
 stri boni causa et ignominiam et pericula subiit." ita salutatus ab
 omnibus Araspes quae vidisset exponit, copias hostium, stationes; con-
 silia. quibus auditis Cyrus quemque arma sua et eques curare iubet et
 mane ad pugnam paratos esse.

Τότε μὲν οὖν ἀπήλθον· τῇ δ' ὑστεραία ἑξακλιζοντιο ἔτα-
 στοι, καὶ ὁ Ἀβραδάτας, κλήρω λαχὼν ἀντίος τετάχθαι τοῖς
 Αἰγυπτίοις. ὀπλιζομένῳ δὲ προσήγεν ἡ Πάνθεια χρυσοῦν κράνος
 καὶ περιβραχιόνια καὶ ψέλλια περὶ τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν καὶ B
 5 χιτῶνα ποδήρη πορφύρεον καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ, ἃ αὐτῇ
 πεποίηκε τῷ ἀνδρὶ. ὁ δὲ ἰδὼν ἔφη "σὺ δήπου, ὦ γύναι, συγκό-
 ψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὄπλα μοι ἐποίησας;" "νῆ Δε"
 ἔφη ἡ Πάνθεια· "σὺ γὰρ ἐμοὶ γὰρ μέγιστος κόσμος εἶ." καὶ
 ταῦτα λέγουσα ἐνέδουε τὸν ἄνδρα τὰ ὄπλα, καὶ λανθάνειν κλαίουσα
 10 πειρώτο, εἰλείβετο δὲ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν αὐτῆς παρεῶν. ὡς
 δὲ ἦδη ἐπὶ τὸ ἄρμα ἀναβῆναι ἠτολμαστο ὁ Ἀβραδάτας, ἀπο-
 χωρήσας κελεύσασα τοὺς παρόντας ἡ Πάνθεια εἶπεν "ὅτι μὲν,
 ὦ Ἀβραδάτα, καὶ τῆς ἐαυτῆς προτιμῶ σε ψυχῆς, οἶμαι σε γινώ-
 σκειν· ὅμως οὕτως ἔχουσα πρὸς σέ, ἐπόμνυμι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν
 15 φέλλαν ἢ μὴν βούλεσθαι μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου κοιτῆ C
 γῆν ἐπίσασθαι μᾶλλον ἢ ἔῃν μετὰ αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη.
 καὶ Κῦρος δὲ δοκῶ μεγάλην ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν ὅτι μοι γενομένη
 αἰχμαλιώτῳ καὶ ἔξαιρεθεισῇ αὐτῷ ὄντι· ὡς δούλη ἐχρήσατο οὕτε
 ὡς ἐλευθέρῃ ἐν ἀτίμῳ ὀνόματι, διεφύλαξες δὲ σοὶ ὥσπερ ἀδελφοῦ
 20 γυναῖκα λαβῶν. πρὸς δὲ καὶ ὅτε Ἀράσπας ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ
 ὁ ἐμὲ φυλάσσων, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἴ με ἐάσειε πρὸς σέ πέμψαι
 ὅσπερ σε ἤξειν, πολλὸν Ἀράσπου καὶ πισιότερόν σε καὶ ἀμείνονα
 ἴσσομαι." ἡ μὲν οὖν ταῦτα εἶπεν, ὁ δὲ Ἀβραδάτας ἀγασθεῖς W I 115

Ἡ μέγιστος κόσμος ἅ Xenophon, κόσμος μέγιστος PW. 22 πολὺ
 ἀσπάρου καὶ A, καὶ πολὺ Ἀράσπου PW.

Parent ibi: cumque postridie omnes armarentur, Abradatam, cui
 sorte obvenerat ut contra Aegyptios locaretur, Panthia galea aurea ex-
 ornat et tegumentis brachiorum et armillis internodia manuum cingen-
 tibus purpureaeque veste ad talos usque demissa et cono hyacinthini
 coloris, quae ipsa fecerat marito. quibus ille conspectis "tunc vero"
 inquit, "mea uxor, ornamentis tuis confatis haec mihi arma confecisti?"
 tum illa "profecto" inquit: "nam tu mihi ornamentum maximum es."
 dumque ei arma indunt, etsi ploratum dissimulare studebat, tamen lacri-
 mae per genas manabant. iamque consensuro currum, caeteris disce-
 dere iussis, "Abradata" ait, "te vitae etiam meae anteponi a me nosse
 arbitror: tamen mutuum amorem nostrum testor, malle me, si te virtum
 fortem praebueris, eadem terra tecum tegi quam ignominiosam cum
 ignominioso vivere. nam Cyro quidem magnam debemus gratiam quod
 me captivam et sibi attributam non pro ancilla aut ingenua parum hono-
 rata tractavit, sed tibi conservavit, haud secus ac si fratris uxorem
 cepisset. praeterea cum Araspes custos meus ab eo defecisset, polli-
 cita ei fui, si te arcessi pateretur, te illo multo et meliorem et fidelio-
 rem ei futurum." his verbis delectatus Abradatas, Iovem precatus ut

τοῖς λόγοις ἐπηύξατο "δός μοι, ὦ Ζεῦ, φαῖναι ἀξίω μὲν Παν-
D θειας ἀνδρῶν, ἀξίω δὲ Κύρου φίλω." ταῦτ' εἰπὼν ἐπὶ τὸ ἄρμα
ἀνέβαιεν.

23 a. Ὁ δὲ Κύρος συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας ἐδημηγόρησε
παραθαρρύνων αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, καὶ οὕτως ὤρμητο ἀπέναντι. 5
ἐπεὶ δὲ προσήγγισαν τοῖς ἀντιπολέμοις ὡς ἀλλήλους ὄραν, συνέ-
ταξε τοὺς οἰκίλους ὁ Κύρος ὡς κάλλιστα, καὶ παρῶν τὰς τάξεις
λόγοις τοὺς ἀνδρας πρὸς τὴν μάχην παρέθρηγεν. ὁ δὲ Κροῖσος
τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἀντίαν στήσας πρὸς τὸ τοῦ Κύρου στρατεύμα,
ἐσήμενεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους πορεύεσθαι. καὶ προσήεσαν 10
τρεῖς φάλαγγες, ἡ μὲν μία κατὰ πρόσωπον, τῶν δὲ δύο ἡ μὲν
κατὰ τὸ δεξιὸν ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον, ὥστε φόβον παρεῖναι
πάσῃ τῇ Κύρου στρατιᾷ· πάντοθεν γὰρ περιέμετο ὑπὸ τῶν πολε-
μίων πλὴν ἐξόπισθεν. ὁμοῦ δὲ καὶ οἱ τοῦ Κύρου, ἐπεὶ παρήγ-
γειλε, πάντες ἐστράφησαν ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις. καὶ ἦν 15
P I 161 μὲν πολλὴ τέως πανταχόθεν σιγή· ἤνικα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς
εἶναι, ἐξήρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. καὶ ἐξαν-
σταται ὁ Κύρος καὶ μετὰ τῶν ἵππέων τοῖς ἐναντίοις συνεμύνηεν,
οἱ δὲ πᾶσι αὐτῷ συντεταγμένοι ἐφέποντο. καὶ Ἀρταγέρδης δὲ
ὁ τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἄρχων ἐπιτίθεται κατὰ τὸ εὐώνυμα, 20
προεὶς τὰς καμήλους ὡς ὁ Κύρος ἐκέλευσεν. οἱ δ' Ἴπποι πόρρω-
θεν αὐτὰς σὺκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔφρευγον οἱ δὲ ἐξήλλοντο οἱ
δ' ἀλλήλοις ἐνέπιπτον. καὶ τὰ ἄρματα δὲ κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ

8 τὴν om A. 10 αὐτοὺς A. 20 ἐπὶ] ἐν A et alter codex
Wolfil. 21 ὁ om A Xenophon. 23 τὸ alterum om A.

FOUNTES. Cap. 23 a. Xenophontis de Cyri disciplina 6 4—7 2.

sibi daret ut et Panthiae coningio et Cyri amicitia dignus videretur, carrum conscendit.

23 a. Cyrus autem duces ad rem fortiter gerendam cohortatus proficiscitur. cum in hostium conspectum ventum esset, suis quam pulcherrime instructis, singulos ordines obiens milites ad pugnam acuit. Croesus contra suas copias Cyri exercitui opponit, et signa canere iubet. procedunt igitur tres phalanges, una a fronte, altera dextra, tertia laeva, ut omnis Cyri exercitus terreretur, undique praeterquam a tergo circumventus: nihilo tamen secius signo dato omnes se ad hostes convertunt. ac magnum erat silentium, donec Cyro, cum tempus videretur, paeonem auspicato omnis exercitus succinuit. eundem cum equitibus hostes aggressum pedites instructi sequuntur. Artageres porro camelis praefectus laevam hostium aciem emissis belluis, ut Cyrus insenserat, aggreditur. equi vero eas ne eminus quidem ferentes alii fugere, alii exsilire, alii inter sese permisceri. eodem tempore et currus dextra

εὐώνυμον ἄμα ἐνέβαλε, καὶ πολλοὶ ταῦτα φεύγοντες ἤλισσοντο
 ὑπ' αὐτῶν. καὶ Ἀβραδάτας βοήσας "ἄνδρες φίλοι ἔπειθε"
 ἐνίει οὐδέν τῶν ἵππων φειδόμενος· συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι B
 ἄρμαθῆλάται. καὶ ὁ μὲν Ἀβραδάτας εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων
 5 φάλαγγα ἐμβάλλει, συνεισέβαλον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἰγγύτατα τετα-
 γμένοι, οἱ δ' ἄλλοι ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φεύγοντα ἄρματα. οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἀβραδάτην τοὺς μὲν τῇ ῥύμῃ τῶν ἵππων παίοντες ἀνέτρε-
 πον τοὺς δὲ πίπτοντας κατηλῶν· ὄσων δὲ τὰ δρόπινα ἐπελάβοντο,
 πάντα βία δικόπτετο καὶ ὄπλα καὶ σώματα. ἐν δὲ τῷ ἀδιηγῆται
 10 τοῦτῳ ταράχῳ ὑπὸ τῶν παντοδαπῶν σωρευμάτων ἐξαλλομένων
 τῶν τροχῶν ἐκπίπτει ὁ Ἀβραδάτας, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισ-
 βαλόντων. καὶ οὗτοι μὲν κατακόπησαν, οἱ δὲ Πέρσαι συνεπισπύ-
 μνοι τοὺς μὲν τεταραγμένους τῶν Αἰγυπτίων ἐφόνεον, οἱ δὲ
 15 συνεστηκότες ἐναντίον τοῖς Πέρσαις ἐχώρουν· ἐνθα δὲ δεινὴ C
 μάχη ἦν. ἐπλεονέκτουν δὲ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς
 ὄπλοις. οἱ δὲ Πέρσαι οὐκ ἠδύναντο ἀντίχειν, ἀλλ' ἐπὶ πόδα
 ἀνεχάζοντο παίοντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς ἐγέ-
 νοντο. ἐπεὶ δ' ἐνταῦθα ἤλθον, ἐπαίοντο αὐθις οἱ Αἰγύπτιοι ἐκ
 τῶν πύργων. ἦν δὲ πολλὸς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολλὸς δὲ κτύπος
 20 ὄπλων, πολλὴ δὲ βοή. ἐν δὲ τοῦτῳ Κύρος διώκων τοὺς κατ'
 αὐτὸν παραγίνεται. καὶ ἰδὼν τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμέ-
 νους, ἤλγησε, καὶ παραγγείλας τοῖς μετ' αὐτοῦ ἔπεισθαι, παρή-

1 ἐνέβαλλε Xenophon.

4 καὶ om A.

5 συνέβαλον A.

7 Ἀβραδάταν est p. 292 v. 9. neque Xenophontis codices sibi constant.

11 ἐσβαλόντων A.

12 συνεπισπύμνοι PW,

ἐπισπύμνοι codex Colberteus.

laevaque irruerant, a quibus in fuga multi capiebantur. Abradatas milites cohortatus nihil equis parcens instat, provectis una cum eo caeteris quoque curribus, et cum sibi proximis in Aegyptiorum phalange irrupit. ac caeteri quidem ad currus fugientes persequendos declinarunt: qui vero cum Abradata erant, obvios impetu equorum prosternunt, prostratos caedunt. nam quocumque falcati currus agebantur, emania et arma et corpora dissecabant. in eo inexplicabili tumultu, rotis in tam varia strage exsurgentibus, Abradatas aliique curribus excussis caeduntur. at Persae insecuti Aegyptiorum turbatos caedunt, iis qui ordines servabant resistentibus. ibi vero atrox praelium exoritur. nam Aegyptii et multitudine et armis superiores erant, neque Persae stare poterant, sed paulatim recedentes et caedebant et caedebantur, donec ad machinas esset ventum. ibi rursus Aegyptii e turribus caedebantur, et multa hominum caedes edebatur, magnus armorum strepitus, magnus clamor. interea Cyrus aciem adversam persequens cum Persas loco motos videret, indoluit; et iis quos secum habebat sequi iussit

λαυνεν εἰς τὰ ὄπισθεν· καὶ εἰσπεσόντες πολλοὺς κατέκτανον. ὡς δ' ἤσθοντο οἱ Αἰγύπτιοι, ἐστρέφοντο. καὶ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἰππεῖς· πεπτωκῶς δέ τις ὑπὸ τῷ Κύρῳ Ἰππῶ καὶ πατούμενος παῖε μαχαίρᾳ κατὰ τὴν γαστέρα τὸν ἵππον αὐτοῦ, ὃ δὲ ἵππος ἐκ τῆς πληγῆς σφραδάζων ἀποσιέεται τὸν Κύρον. καὶ εὐθὺς 5 ἀνεβόησαν ἅπαντες καὶ προσπεσόντες ἐμάχοντο. καὶ τις τῶν τοῦ Κύρου ὑπηρετῶν καταπηδήσας ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον. ὡς δ' ἀνέβη, κατεῖδε πάντοθεν ἤδη πακομένους τοὺς Αἰγυπτίους. ὡς δ' ἐγένετο παρελαύνων παρὰ τὰς μηχανάς, ἐπὶ τινα τῶν πύργων ἀνέβη, καὶ κατεῖδε μεστὸν τὸ πεδῖον ἵππων 10

W I 116 ἀνθρώπων ἀρμάτων, φευγόντων διωκόντων, κρατούντων κρατου-
P I 162 μένων, μένον δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲν ἔτι ἰδεῖν ἠδύνατο πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων. οὗτοι δὲ πάντοθεν κυκλωθέντες ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηντο, ποιοῦντες μὲν οὐδὲν ἔτι, πάσχοντες δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ. ἀγασθεῖς δὲ ὁ Κύρος αὐτοὺς καὶ οἰκτιρῶν ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ 15 ὄντες ἀπώλλυντο, μάχεσθαι οὐδένα ἔτι εἶα αὐτοῖς, διακηρυκτέεται δὲ πρὸς αὐτοὺς ἑρωτῶν πότερον βούλονται ἀπολέσθαι πάντες ἢ σωθῆναι. οἱ δὲ “ὄ τι καλὸν ἂν ποιοῦντες σωθήμεν;” ἔφασαν. καὶ ὁ Κύρος “εἰ τὰ ὄπλα ἡμῖν παραδοίητε, τοῖς αἰρουμένοις ὑμᾶς σῶσαι, ἔξὸν ἀπολέσαι.” ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι ἔθο- 20 σαν πλῆρεις καὶ ἔλαβον.

1 τὰ] τὸ A. 3 τῷ κύρῳ Ἰππῶ A Xenophon, τοῦ Κύρου
PW. 6 ἀναβόησαντες ἅπαντες A: Xenophon ἀνεβόησαν τε
πάντες. 16 ἀπώλλυντε Xenophon, ἀπώλλοντο A, ἀπόλλιντο
PW. 21 πῆσειν A.

hostes a tergo aggressus multos caedit: quo animadverso Aegyptii convertuntur. ita confusa pugna oritur equitum et peditum. ac Cyrus equus a quodam iscente in ventris vulneratus exsiliens excutit. quo facto statim exclamant omnes et cum impetu cient pugnam. sed quidam e Cyri ministris dominum in saum equum attollit. quo is conscenso videt Aegyptios passim caedi; et ad machinas proventus, turri conscensa prospicit campum plenum equorum hominum currum, fugientium persequentium, vincensium victorum, neque quidquam amplius cernere poterat quod maneret praeter aciem Aegyptiorum, qui undique circumdati sub clypeis sedebant, cumque iam nihil agerent, multa acorba perpetiebantur. miratus igitur et misertus eorum quod viri fortes interirent, suos a pugna cohibet, ac praeconibus dimissis rogat num perire omnes malint an conservari. iis quaerentibus qua mercede salutem redimere honeste possent, respondet Cyrus, si arma sibi traderent, qui cum eos perdere posset, conservatos mallet. quo Aegyptii audite fidem dederunt et acceperunt.

Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Κῦρος ἤδη σκοταῖος ἀναγαγὼν
 ἔστρατοπεδεύσατο. καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον δειπνήσαντες ἐκοι-
 μήθησαν, Κροῖσος μὲντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις σὺν τῷ στρατεύ- B
 ματι ἔφηνε, τὰ δ' ἄλλα φύλα ἐν τῇ νυκτὶ ὄπη ἠδόναντο ἀπε-
 5 χύρων. (23 b) ἔωθεν δὲ ἐπὶ Σάρδεις καὶ ὁ Κῦρος ἦγε, καὶ
 πρὸς τῇ πόλει γενόμενος τὰς τε μηχανὰς ἀνίστη καὶ ἠτοίμαζε κλι-
 μακας. τῆς δ' ἐπιούσης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ
 Πέρσας κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκοῦντι εἶναι τοῦ Σαρδιανῶν ἐρέ-
 10 ἐν τῇ ἀκροπόλει φρουρῶν ἐνός. ὡς δὲ τὰ ἄκρα εἶχετο, ἔφηνον
 οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν. Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῆει εἰς
 τὴν πόλιν, παραγγελλας ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κνεῖσθαι. ὁ δὲ C
 Κροῖσος κατακλεισάμενος ἐν τοῖς βασιλείοις Κῦρον ἐβόα. ὁ δὲ
 Κῦρος τοῦ μὲν Κροῖσου κατέλιπε φύλακας, καταστρατοπεδεύσας
 15 δὲ τοὺς ἑαυτοῦ ἀπῆει πρὸς Κροῖσον. καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὁ Κροῖσος
 “χαῖρε ὦ δέσποτα” ἔφη. “καὶ σύ γε” ὁ Κῦρος εἶπεν “ὦ Κροῖσε.
 ἀτὰρ ἐθέλῃσεις ἂν συμβουλευσαί μοι τι;” “βουλομένη ἂν” ἔφη
 “ὦ Κῦρε.” ἔφη τοῖνον “ἐγὼ Κροῖσε τοὺς στρατιώτας ὄρων πε-
 20 ἔχειν τὴν πλουσιωτάτην τῶν ἐν Ἀσίᾳ μετὰ Βαβυλῶνα, ἀξιά
 ὠφελήσθηναι τοὺς στρατιώτας, ἐφείναι δ' αὐτοῖς διαρπάσαι τὴν
 πόλιν οὐ βούλομαι.” ὁ δὲ Κροῖσος “ἄλλ' ἐμέ” ἔφη “ἔασον λέξαι

4 ἔφηνε A.
 πὶ PW.

17 ἐθέλῃσαι Xenophon.

μοί τι A, μοι αν

FONTES. Cap. 23 b. Xenophontis de Cyri disciplina 7 2 et 3.

His rebus gestis Cyrus, iam tenebris obortis, reducto exercitu in castra se recipit: milites eius cenati somnum capiunt: Croesus autem cum exercitu statim Sardes fugit, caeteraeque gentes noctu quo quaeque poterat abierunt. (23 b) mane Cyrus versus Sardes ducit. cum urbem attigisset, machinas erigit, scalas profert. insecuta nocte Chaldaeos et Persas adducit ad praeruptissimam petram propugnaculi Sardoniorum, via monstrata per quendam Persam qui cuiusdam ex arcis Sardoniae custodiibus servus fuerat. arce occupata Lydi moenia deserunt. Cyrus orta luce urbem ingreditur, atque edicit ne quis aciem deserat. Croesus autem in regia concitatus Cyrum inelamat: qui nonnullis ad illum custodiam relictis, et suis in castra deductis, ad illum redit. quo viso Croesus "salvo" inquit "domine," "et tu Croese" inquit Cyrus: "verum numquid consilii mihi dare velis?" cui ille "modo possim." tum Cyrus "milites meos" inquit, "Croese, fatigatos et plurimis periculis defunctos capta urbe post Babylonem Asianarum opulentissima spem habere video emolumentorum: ego vero etsi eos remunerari cupio, tamen urbem diripiendam non dabo." ad haec Croesus. "si

D πρὸς οὗς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἐθέλω δτι μὴ κενέσθαι ἀρπαγὴν παρὰ σοῦ διαπέπραγμαί, καὶ ἴσθι σοὶ ἕσεισθαι παρ' ἐόντων Λυδῶν πᾶν ὅτι ἐν Σύρδεσι τίμιον. πρῶτον δὲ ἐπὶ τοὺς ἐμούς" εἶπε "Θησαυροὺς πέμπε καὶ λάμβανε ὅσα βούλει."

Ταῦτα μὲν οὖν οὕτω ποιήσῃν ὁ Κῦρος κατέθετο, καὶ τότε ἔπι ἐπὶ τούτοις τὴν ἡμέραν διήγαγον· τῇ δ' ἐξῆς καλέσας ὁ Κῦρος τῶν φίλων τινάς, τοὺς μὲν τοὺς Θησαυροὺς παραλαμβάνειν ἐκέλευσε, τοὺς δὲ ὅποσα παραδοίῃ ὁ Κροῖσος χρήματα. εἶτα εἴ τις ἐώρακε τὸν Ἀβραδάταν ἤρετο· εἰπόντος δὲ τινος τῶν ὑπηρετῶν ὅτι ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐπαύσατο τὸν μηρόν, καὶ ἀναπηδήσας

P I 163 ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλαυεν ἐπ' ἐκείνον. καὶ ὡς εἶδε τὴν Πάνθειαν χαμαὶ καθήμενὴν καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσε καὶ εἶπε "φεῦ, ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ." ἡ δὲ γυνὴ "οἶδ' ὅτι δι' ἐμέ" ἔφη "ταῦτα ἔπαθεν, ἴσως δ' ὦ Κῦρε καὶ διὰ σέ. ἐγὼ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ ὅπως σοὶ φίλος ἄξιός λόγου φα- 15 νείη, αὐτός τε τί ἂν ποιήσας χάρισσέ σοι ἐνενοίει. καὶ οὗτος μὲν ἀμείπτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη ζῶσα παρακάθημαι." καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μὲν τινα σιωπῇ κατεδάκρυεν, ἔπειτα πολλὰ τοῦ πάθους εἶπε παρηγορήματα, εἶτ' ἀπήει. ἡ δὲ γυνὴ τοὺς μὲν εὐνούχους ἐκέλευσεν ἀποστῆναι, τῇ δὲ τροφῷ

B εἶπε παραμένειν καὶ ἀποθανοῦσαν περικαλύψαι αὐτὴν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἱματίῳ. ἡ μὲν οὖν τροφὸς ἐκάθητο κλαίουσα· ἡ δὲ

W I 117 σφάττει ἐαυτήν, καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στήθια τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἐαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ

11 τὸν add A Xenophon. 16 χάρισσαιο Xenophon. 20 τοὺς] οὗς A.

me apud Lydos quosdam dicere siveris me impetrasse a te urbis incolumitatem, scito eos ultro quidquid Sardibus est preciosum ad te allaturos. in primis autem ex meis thesauris sumito quantum voles."

Cyro assensio ea re occupati diem transegerunt. postridie alios ex amicis thesauros, alios pecunias quae a Croeso praeberentur, accipere iubet. inde percontatur numquis Abradatam vidisset; cumque ex ministris quidam dixisset eum in praelio cecidisse, femore percusso conscensoque equo ad illum properat. utque Panthiam humi sedentem iuxta mariti cadaver videt, lacrimans ait "o fortem et fidelem animam." ad haec mulier "hoc" inquit "ei accidisse propter me scio; et forsitan etiam propter te, Cyre. nam et ego demens sedulo eum hortabar ut amicitia tua se dignum praebet, et ipse cogitabat qua re gratum tibi faceret. atque illo quidem honeste occubuit, ego vero hortatrix illius viva assideo." Cyrus cum allquamdiu tacite lacrimasset, multaque deinde ad levandum luctum attulisset, discedit. mulier eunnachis secedere iussis nutrici mandat ut se mortuam eadem cum marito veste tegat, eaque plorante se ipsa iugulat, et capite suo pectori mariti imposito moritur: quo facto nutrix sublata voce lamentatur

περικάλυπτεν ἄμφω. καὶ οἱ εὐνοῦχοι γρόντες τὸ γεγενημένον
 τρεῖς ὄντες σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκας σφάττονται. ὁ δὲ Κῦρος
 ὡς ἤσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικός, ἠγάσθη τε αὐτὴν καὶ κατω-
 λοφύρατο, καὶ μνήμη αὐταῖς ἔχωσεν ὑπερμέγεις θάψας αὐτοὺς
 5 μεγαλοπρεπῶς.

24. Οἱ δὲ Κῦρις στασιάζοντες καὶ πολεμοῦντες ἀλλήλοις
 παρέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ Κῦρῳ ἐκότεροι, καὶ οἱ ἐπὶ Φρυγίαν δὲ C
 τὴν ἐπὶ Ἑλλάσποντον δῶρα πλείστα τῷ Κῦρῳ παρέσχον, ὥστε
 μὴ εἰς τὰ τεῖχη βαρβάρους εἰσοδέξασθαι, δασιμὴν δὲ ἀποφέρειν
 10 αὐτῷ καὶ στρατεύειν ἔπη Κῦρος κελύει. ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βα-
 σιλεὺς παρεικευάζετο ὡς οὐ σπεισόμενος· ἐπεὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτοῦ
 οἱ ὑπαρχοὶ, εἰς χεῖρας ἦλθεν Ὑστίασπι. καὶ ὁ Ὑστίασπις κατα-
 λιπὼν ἐν ταῖς ἀκραις φρουρὰς Περσῶν, ἀπῆει ἄγων σὺν τοῖς
 ἑαυτοῦ καὶ Φρυγῶν πολλοὺς ἰππέας καὶ πελταστὰς.
 15 Ὁ δὲ Κῦρος ἀρμῆτο ἐκ Σάρδεων, φρουρῶν μὲν λιπὼν ἐν
 Σάρδεσι, Κροῖσον δ' ἔχων σὺν ἑαυτῷ ἄγοντα πλείστας ἀμάξας
 μεστὰς πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων, καὶ γεγραμμένα ἔχοντα
 ἀκριβῶς ὅσα ἦν ἐν ἐκάστη ἀμύξῃ. ὃς καὶ ἰδὼν τῷ Κῦρῳ τὰ D
 γράμματα· ὁ δὲ Κῦρος εἶπε "οὐ μὲν καλῶς ἐποίησας, ὦ Κροῖσε,
 20 οἱ δὲ τὰ χρήματα εἰληφότες πάντως μοι ἄξουσι ταῦτα, ἦν δὲ τι
 καὶ κλέψωσι, τὰ ἑαυτῶν κλέπονται." ἦγε δὲ καὶ Ἀνδῶν ὁ
 Κροῖσος πολλοὺς καὶ λαμπροὺς ὀπλισμένους.

8 ἐπὶ om codex Colberteus: Xenophon περὶ: infra p. 301 v. 10
 παρ'. 13 ἐν ταῖς] τῆς ἐν A. 20 ἔξουσι A.

Fontes. Cap. 24. Xenophon's de Cyri disciplina 7 4 et 5.
 Eurhtratis nomen ex Herodoti 1 191, Ballasaris ex Iosephi
 Ant. 10 11 4.

ambosque tegit. tres autem eunuchi, dominae caede cognita, strictis gla-
 diis et ipsi sese perimunt. Cyrus cognita caede mulierem admiratus deplo-
 rat, ingentique tumultu excitato magnifice et ipsam et maritum sepehit.

24. Interea Cares, seditione inter ipsos orta, utriusque Cyro sese
 dedunt: Phryges item ad Hellespontum habitantes plurima dona obtulerunt,
 ne barbaros intra moenia recipere cogerentur, sed tributa duntaxat pende-
 rent et ubi Cyrus iuberet militarent. Phrygiae vero rex se parabat ut
 pacem repudiaturus: cum autem praefecti deficerent, Hystaspae se deditit.
 qui praesidio castellis imposito multos etiam Phryges equites et parmatos
 cum suis adduxit.

Cyrus relicto Sardibus praesidio, Croesoque secum abducto, qui
 plurimos currus vehobat plenos magnis et variis opibus, et accurate descri-
 ptam habebat quid in quolibet curru esset, discessit: eaque descriptione
 accepta "tu quidem" inquit "recte fecisti, Croese; sed qui pecunias acce-
 perunt, ii omnino eas mihi vehent, quod si quid furati fuerint, sua fura-
 buntur." Idem Croesus plurimos etiam Lydos splendidis armis exornatos
 secum duxit.

Τῶν δ' ὁ Κῦρος τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα κατεστρέψατο Φρυγίας
 τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑπο-
 χειροὺς δὲ ἐποίησατο Ἀραβίους· ἐξώπλισε δὲ ἀπὸ πάντων τούτων
 Περσῶν μὲν ἱππέας οὐ μείον τετρακισμυρῶν, καὶ πᾶσι δὲ τοῖς
 συμμάχοις ἵππους πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων διέδωκεν. ἀφίκετο 5
 μέντοι πρὸς Βαβυλῶνα πολλοὺς μὲν ἱππέας ἄγων, παμπόλλους
 P I 164 δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστάς, σφενδονήτας δὲ ἀναρίθμους. ἐπεὶ
 δ' ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο, περιέστησε μὲν τὴν στρατιάν, αὐτὸς δ'
 ἐπιὼν σὺν τοῖς ἄρχουσι τῶν συμμάχων καὶ τοῖς φίλοις κατεδείκτο
 τὰ τείχη. εἶτα ἐπήγαγε τὴν στρατιάν καὶ περὶ τὴν πόλιν ἰστρα- 10
 τοπεδέυσατο. ἰδὼν δὲ τὸν ἐκεῖ ποταμὸν ἔνδον τῆς Βαβυλῶνος
 εἰσρέοντα καὶ μέσσην διώντα τὴν πόλιν, οὐδενὶ μὲν τὸ βούλευμα
 ἐξεκάλυψε, τάφρον δ' ἐκέλευσεν δρύσειν περὶ τὸ στρατόπεδον
 εὐρείαν καὶ βαθυτάτην, ἣν ἐλαχίστων τάχα τῶν φυλάκων ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ δέοιτο. οἱ μὲν οὖν τὴν τάφρον ποιοῦντες ὤρυσσον 15
 μέτριον τι τοῦ ποταμοῦ ἀφιστάμενοι, τὸν δὲ χοῦν ἀνέβαλον πρὸς
 τὸ στρατόπεδον· οἱ δὲ γε Βαβυλώνιοι κατεγέλων τῆς πολιουχίας,
 B ὡς πλέον ἢ ἐτῶν ἑξοσί τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντες. ἤδη δὲ τῆς τάφρου
 δρωρυμένης, φυλάξας ὁ Κῦρος νύκτα ἐν ἧ ἑορτῇ ἔγνω τοὺς
 Βαβυλωνίους ἄγειν ὅλην τὴν νύκτα πίνοντας καὶ κωμῶζοντας, ἐν 20
 ταύτῃ πληθὺς ἀθροίσας ἀνεστύμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποτα-
 μόν (Εὐφράτης οὗτός ἐστιν, ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ)· καὶ τὸ ὕδωρ
 εἰς τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί, ἣ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ

6 πολλοὺς δὲ τ. Α.
 Βαβυλῶνος] πόλεως Α.
 λον Α.

8 αὐτὸς — 10 στρατιάν om Α.
 12 πόλιν] βαβυλῶνα Α.

11 Βα-
 16 ἐνέβα-
 λον Α.

Cyrus dum Babylonem proficiscitur, magna Phrygia, Cappadocia et Arabia subactis, e spoliis devictorum equites Peraicos haud pauciores quadragies mille instruxit, et omnibus sociis multos captivorum equos distribuit, et multis equitibus, multis sagittariis et ferentariis ac funditoribus innumerabilibus Babylonem adductis urbem copiis cingit. et cum principibus sociorum atque amicis moenia contemplatus adducit exercitum et circum urbem castra locat. cum autem vidisset flumen Babylonem perfluere mediam, consilio suo cum nemine communicato castra cingi iubet fossa lata et profundissima, forsitan ut custodibus quam paucissimis esset opus. ei operi milites intenti mediocri a flumine spatio fodiunt, egestamque humum versus castra coniciunt. Babylonii vero deridebant obsidionem, ut qui amplius viginti annorum commeatum haberent. fossa iam absoluta Cyrus observato tempore quo Babylonios per totam noctem potare et commissari cognoverat, fossam versus fluvium (is Euphrates est ut Herodotus tradit) aperuit: aquaque in eam noctu traducta factum est ut alveus fluminis in

ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις γίνετο μετοχτευθέντος τοῦ ὕδατος. τότε δὴ καταβιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ ἀπηρέ-
 τας καὶ πῖλούς καὶ ἰππέας ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἶη.
 ἐν τούτῳ δὲ διαλεχθεὶς τοῖς ἡγεμόσι τοῦ πλήθους καὶ διεγείρας
 5 πρὸς τοῦργον, τέλος ἔφη “ ἄλλ’ ἄγετε, λαμβάνετε ὄπλα, ἡγήσο- C
 μαι δ’ ἐγώ· ὑμεῖς δ’ ὦ Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δεικνύετε τὰς
 ὁδοὺς, εἰδότες ταύτας. ὅταν δ’ ἐντὸς γενώμεθα, τὴν ταχίστην
 ἔχετε ἐπὶ τὰ βασιλῆα.” ἐπὶ τούτοις ἐπορεύοντο. καὶ ἴοντες ὡς
 ἤδύνατο τάχιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο οἱ σὺν τῷ Γωβρύᾳ
 10 καὶ τῷ Γαδάτᾳ, καὶ τὰς πύλας κεκλεισμένους ἐνόηκον, πίνουσι W I 118
 δὲ τοῖς φύλαξιν ἐπειπίπτουσαν. ὡς δὲ κραυγὴ καὶ θροῦς ἤρθη,
 αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον, κελύσαντος τοῦ βασιλέως σκέψασθαι τί εἶη
 τὸ πρᾶγμα, ἤνοιξαν τὰς πύλας, εἰς ἃς εἰσπίπτουσι οἱ πολέμιοι
 καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἤδη ἔστηκότες αὐτὸν καὶ
 15 ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην ἐνόηκον. καὶ τοῦτον μὲν οἱ σὺν
 Γαδάτῃ καὶ Γωβρύᾳ ἐχειροῦντο, οἱ δὲ σὺν αὐτῷ ἔθνησκον οἱ μὲν D
 ἀμνόμενοι οἱ δὲ φεύγοντες. ὁ δὲ Κύρος διέπειπε τὰς τῶν ἰππέων
 τάξεις κατὰ τὰς ὁδοὺς, προειπὼν ὅς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν κτείνειν,
 τοὺς δ’ ἐν ταῖς οἰκίαις κηρύττειν τοὺς Συριοὶσι ὁμιλεῖν ἐπισταμέ-
 20 νους ἔνδον μένειν, εἰ δὲ τις ἔξω ληφθεῖ, ὅτι θανεῖται. ἐν το-
 σοῦτῳ δὲ Γαδάτας καὶ Γωβρύας ἤκον, καὶ ὅτι τὸν ἀνόσιον βασι-
 λέα ἐτιμωρήσαντο, πρῶτον μὲν θεοῦς προσεκύνον, ἔπειτα Κύ-
 ρον κατεφίλουν χεῖρας καὶ πόδας.

1 γίνετο A.
 ἐκισκίπτουσαι.

9 οἱ om A.
 16 γαδάτῃ A.

11 ἐκικίπτουσαι A: Xenophon
 17 φεύγοντες] χάζοντες A.

urbe ab hominibus transiri posset. tunc igitur ministros et pedites et equi-
 tes vadum periclitari iussit; atque interea duces multitudinis ad rem capes-
 sendam exhortatus arma capere ac se duce sequi, Gobryam et Gadatam,
 quibus urbs nota esset, ubi in eam pervenissent, viam monstrare qua recta
 ad regiam iretur, iussit. summa igitur festinatione Gobryas et Gadatas
 cum suis ad regiam usque progressi portas clausas reperiunt, custodes po-
 tantes opprimunt. sublato clamore et strepitu, qui in regia erant iussu
 regis visuri quid rei esset portas aperiant: irrumpunt hostes, ad regem us-
 que penetrant, eum stricto iam acinace adstantem Gobryas et Gadatas ca-
 piunt: satellites partim repugnantes partim fugientes caedunt. Cyrus tur-
 mas equitum in vias dimittit cum mandato ut quos foris deprehenderit oc-
 cidant, caeteris per Syriae linguae peritos denuntiant ut intra aedes se con-
 tineant: qui egressus fuerit, occisum iri. interea Gadatas et Gobryas ad-
 sunt, atque nefarii regis ultionem primum diis immortalibus acceptam fe-
 runt, deinde Cyri pedes et manus deoscalantur.

Ὁ μὲν οὖν Ξενοφῶν τὰ περὶ τοῦ Κύρου ἱστορῶν τὸ ὄνομα τοῦ ἀλόγτος βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων οὐ λέγει, ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐν τῷ δεκάτῳ λόγῳ τῆς Ἀρχαιολογίας τὸν Βαλτάσαρ τοῦτον εἶναι ἱστορεῖ, ᾧ καὶ ἡ χεὶρ ἐφάνη ἐκ τοῦ τείχους προῖοῦσα καὶ γραφουσα τὰ ἤδη προγραφέντα γράμματα, ὧν τὴν δῆλωσιν ἡρμή-5
 P I 165 νευσεν ὁ Δανιήλ.

25. Ἡμέρας δὲ γενομένης ὡς ἦσθοντο οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἐυλωκυῖαν τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα σφῶν τεθνηκότα, παραδιδόασιν καὶ τὰς ἄκρας, ὁ δὲ Κύρος εἰς αὐτὰς φρουράρχους καὶ φρουροὺς ἐπεμπεν. εἶτα τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δορυαλώ-10
 του τῆς πόλεως οὔσης ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς ἐκέλευσεν ἐξελεῖν, καὶ οἰκίας δὲ διεδίδου καὶ ἀρχεῖα τοῖς κοινωνήσασιν τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, καὶ ἑαυτῷ δὲ κατασκευάσαι διακονήτο δίαιταν κρέπουσαν βασιλεῖ. Ἴνα δὲ μὴ τοῖς φίλοις ἐπίφθορος γένηται, σὺν γνώμῃ
 B αὐτῶν τοῦτο ποιῆσαι ἠθέλησε, καὶ διαλεχθεὶς αὐτοῖς, δι' ὧν 15
 εἶπεν ἔπεισεν ἐκείνους τοῦτο αἰτήσασθαι. κἀντεῦθεν εἰς τὰ βασιλεια εἴσεισι, καὶ φύλακας περὶ ἑαυτὸν ποιεῖται, καὶ τοὺς μὲν περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτήρας ἐξέτιμε καὶ εὐνοῦχος πεπο-
 ηκε, δορυφόρους δ' εἴλετο Πέρσας περὶ μυθρίους, καὶ ἐν τῇ πόλει δὲ φρουροὺς ἔταξεν ἱκανούς. ταῦτα δὲ ποιήσας τοὺς ἐντιμοτέρους 20
 τῆς στρατιᾶς ἐξέσκει μὴ ἀπόνως βιοῦν καὶ καθ' ἡδονὰς εἶναι· καὶ τῶν μὲν ἄλλων πραγμάτων ἄλλους ἐπιμελητὰς κατεστήσατο, προ-

1 "ὁ μὲν οὖν Ξενοφῶν etc.] absunt haec a ms. Colb." DUCLANCIUS.
 6 Δανιήλ] cf. lib. 3 c. 5. 17 μὲν add A.

Fontes. Cap. 25. Xenophonis de Cyri discipulis 7 5 — 8 4.

Xenophon, in Cyri historia, capti Assyriorum regis nomen haud ponit: sed Iosephus libro decimo Antiquitatum Baltasarem illum esse tradit, cui manus visa sit quae ex pariete exstiterit, eaque scripserit quae iam exposita sunt et a Daniele declarata.

25. Cum diluxisset et castellani urbis captivitate et sui regis caedem cognovissent, arces Cyro tradunt. qui praefectos et praesidia in eas misit, deinde magis arcensis ob urbem expugnatam diis primitias immolat, aedes et palatia rerum gestarum sociis assignat, atque ipse etiam vitae rationem rege dignam instituit. eam, quo minus invidiosa esset, de amicorum sententia inchoat, ac dicendo conaequitur ut ipsi id a se postularent. regiam ingressus custodes assumit, sui corporis ministros castrat et eunuchos facit, satellites Persarum circiter decem milia legit, urbem iusto praesidio firmat. his factis, qui honoratiores erant in exercitu, eos exercebat quominus ignavem et luxuriosam vitam agerent: aliarum rerum curam aliis mandabat, alios redditus accipere, alios sumptibus,

σόδων ἀποδεικτῆράς φημι καὶ δοτῆρας δαπανημάτων, ἔργων τε ἐπιστάτας καὶ κτήσεων φύλακας, καὶ τῶν ἐπιτηδίων ἐπιμελητὰς τῶν πρὸς διαίταν, καὶ ἵππων καὶ κυνῶν φροντιστάς· οὓς δ' ᾤετο C χρῆναι φύλακας τῆς εὐδαιμονίας ἔχειν, ἑαυτῷ τὴν τούτων προσέ-
 5 στατεν ἐπιμελείαν. ἐπεὶ δὲ καὶ χρήμασιν εὐεργετεῖν αὐτῷ προσε-
 γένητο, ἔγνω ὡς σὸδὲν ἔστιν εὐεργέτημα ἀνθρώποις εὐχαριτωτέρον ἢ οἴων καὶ ποτῶν μετάδοσις· διὸ καὶ ἐπέταξε πολλὰ αὐτῷ παρα-
 τίθεσθαι ὅμοια οἷς αὐτὸς σιτοῖτο καὶ ἱκανὰ παμπόλλοις ἰσθμενα, καὶ τὰ παρατιθέμενα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύνδειπνοι χρῆσαιτο, 10 διεδίδου. καὶ φιλοδωρότατος ἀνθρώπων ἐγένετο. ἀλλὰ τὸ μὲν
 μεγέθει δώρων ὑπερβάλλειν πλοσυιώτατον ὄντα οὐ θανμιστόν, τὸ δὲ τῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγί-
 νεσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον. καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημο- D
 νέυεται, παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλείως·
 15 τὸν τε γὰρ νομέα ἔλεγε χρῆναι εὐτραφεῖ τὰ κτήνη ποιοῦντα χρῆ-
 σθαι αὐτοῖς ἤδη, τὸν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαιμόνας πόλεις καὶ
 ἀνθρώπους ποιοῦντα χρῆσθαι αὐτοῖς.

Λέγεται δὲ καὶ τὸν Κροῖσον εἰπόντα ποτὲ πρὸς αὐτὸν ὡς
 διὰ τὸ πολλὰ δίδουσι πένης ἔσοιτο, ἐρωτηθῆναι παρὰ Κύρον
 20 “πόσα ἂν ἤδη μοι χρήματα οἶε εἶναι εἰ χρυσίον ὡς σὺ κελεύεις
 συνέλεγον ἐξότου ἐν τῇ ἀρχῇ εἰμί;” καὶ τὸν Κροῖσον εἰπεῖν πολὲν
 τινα ἀριζμόν. τὸν δὲ Κύρον φάναι “ἄγε δὴ, ὦ Κροῖσε, σύμ- W I 119

5 καὶ om 'A. 6 εὐχαριστώτερον A, ἐπιχαριτωτέρον Xenophon.
 7 μετάδοσις A cum codice Colberteo et Xenophonte, μετάληψις PW.
 ἐπέταξε A, ἐπέταξε PW. 12 τῇ alterum add A Xenophon.
 16 ὡσαύτως om A.

alios operis praeesse, alios possessiones custodire, alios commeatus et annonam, alios equos et canes curare iubebat: eorum autem curam, qui felicitatem tueri deberent, ipse suscipiebat. eas porro facultates consecutus ut liberalis in alios esse posset, nullum mortalibus beneficium incundius esse cogitans cibi et potus communione, plurima sibi fercula iis similia quibus ipse vesceretur apponi iussit, quam plurimis suffectura, eaque, exceptis iis quibus ipse cum convictoribus suis frueretur, distribuere. atque eum liberalissimum et munificentissimum fuisse, minus est in tantis opibus mirandum: sed regem observantia et cura superare amicos, id vero magis est memorabile. qua de re dictum eius quoddam refertur, consimilia esse munera boni pastoris et regis: nam et pastorem decere saginatis in primis a se iumentis uti, et regi urbes et homines, quos bearit, inservire.

Fertur et Croesum, qui eum ob crebras donationes pauperem fore dixerat, rogasse quantum sibi pecuniae esse putaret, si aurum, ut ipse censeat, ex quo regnare coeperit, collegisset. cumque ille ingentem summam nominasset, dixisse “age igitur, Croese, mitte aliquem cum

P 1 166 πεμπων ἄνδρα σὺν Ὑστάσπῃ τούτῳ. σὺ δέ, Ὑστάσπα, περιελθὼν τοὺς φίλους λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσίου πρὸς πρῶξιν τινα, καὶ κέλευε αὐτοὺς ὅποσα ἂν ἕκαστος δύναιτο πορίσασθαι μοι χρήματα, καὶ γράψαντας καὶ κατασημηγημένους δοῦναι τὰς ἐπιστολάς τῷ Κροίσου θεράποντι." ταῦτα δὲ ὅσα ἐνετέλλετο τῷ Ὑστάσπῃ γράψας καὶ σημηγόμενος δέδωκεν αὐτῷ φέρειν πρὸς τοὺς φίλους. ἔγραψε δὲ πρὸς πάντας καὶ Ὑστάσπαν ὡς φίλον αὐτοῦ δέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ περιῆλθε καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροίσου θεράπων τὰς ἐπιστολάς, B ὁ Ὑστάσπας εἶπεν "ὦ Κύρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη ὡς πλουσίῳ χρῶ· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρεμι δῶρα διὰ τὰ σὰ γράμματα." 10 καὶ ὁ Κύρος "εἷς μὲν τοίνυν ὦ Κροῖσε" εἶπε "καὶ σὸς ἡμῖν θησαυρός, τοὺς δ' ἄλλους καταθεῶ, καὶ λόγισαι πόσα μοι ἔστιν ἔτοιμα χρήματα ἢν τι δέωμαι χρῆσθαι." λέγεται δὲ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος πολλαπλάσια εὐρεῖν ἢ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶναι ἐν τοῖς θησαυροῖς εἰ συνέλεγεν, ἐπὶ τούτοις δὲ τὸν Κύρον εἰπεῖν "ὄρεῦς, ὦ 15 Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ θησαυροί;"

Δόξαν δὲ αὐτῷ εἰς τὰ τοῖς θεοῖς ἐξηρημμένα τεμένη ποιήσασθαι προπομπήν, καλέσας τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ C τῶν ἄλλων, δίδωκεν αὐτοῖς στολὰς Μηδικὰς· καὶ τότε πρῶτον Πέρσαι Μηδικὴν στολὴν ἐνεδύσαντο. ἐπεὶ δὲ τοῖς κρατίστοις δίδωκε τὰς κρατίστας στολὰς, ἐξέφερε καὶ ἄλλας Μηδικὰς στολὰς (παμπόλλας γὰρ παρεσκευάσατο οὔτε πορφυρίδων φειδόμενος οὔτε

4 καὶ prius om A. 7 πάντας om A, spat. relicto. 11 εἶπε
post θησαυρός A. 13 δὴ] δὲ AW: Xenophon δὴ. 17 τὰ
AW, om P. 22 κατασκευάσατο A: Xenophon παρεσκευάσατο.

Hystaspæ. tu vero, Hystaspæ, adito amicos meos, eisque dicito, mihi ad rem quandam conficiendam auro esse opus, ut quisque quam plurimum possit comparere, idque litteris inscribat atque obsignet, et epistolas Croesi ministro tradat." eadem quae mandarant, litteris inscripta omnia et obsignata Hystaspæ tradidit, eamque ab omnibus ut amicam sumum tractari iussit. cum circumissent, et Croesi minister epistolas attulisset, Hystaspæ dixit "rex Cyre, me quoque nunc utero ut divite: nam propter commendationem tuam et ipse plurimum affectus sum munerebus." tum Cyrus "et hic" inquit, "Croese, unus est ex thesauris nostris. tu vero caeteros contemplatus supputa quanta mihi pecunia sit, si fuerit opus." is vero longe maiorem summam reperisse fertur quam in thesauris eum habiturum fuisse dixerat si collegisset; ac Cyrum dixisse "viden', Croese, et mihi thesauros esse?"

Cum autem in animo haberet ad pulvinaria deorum immortalium supplicatum ire, vocatis principibus Persarum et caeterorum, stelas Medicas inter eos distribuit, quas Persae tum primum induerunt. stolis optimis inter optimos distributis, etiam alias Medicas stolas proferebat (plurimas enim paraverat neque purpureis neque orphnais neque cary-

ὄρφνῶν οὐτε φορικίδων οὐτε καρυκίων (ματιῶν), νείμας δ' ἐκάστω τῶν ἡγεμόνων μέρος αὐτῶν, ἐκέλευσε τοῦτοις τοὺς ὑπ' αὐτοὺς κοσμεῖν. καὶ τις τῶν παρόντων ἐπήρето αὐτὸν "οὐ δέ, ὦ Κύρε, πότε κοσμήσῃ;" ὁ δέ "οὐ γὰρ νῦν" ἔφη "δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι, ὑμᾶς κοσμῶν; ἦν γὰρ δύνωμαι τοὺς φίλους ποιεῖν εὖ, ὅποιαν ἂν ἔχω στολὴν ἐγὼ ἐν ταύτῃ καλὸς φανοῦμαι." ποιήσας δὲ τὴν προπομπὴν καὶ θύσας τοῖς θεοῖς μετὰ τῶν φίλων ἐδέε- D
 πνει, οὓς μὲν μάλιστα ἐτίμα παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα καθίσας, ὡς εὐεπιβουλευτοτέρας ταύτης οὔσης ἢ τῆς δεξιᾶς, τοὺς δ' ἄλλους
 10 παρὰ τὴν δεξιάν. μετὰ δέ γε τὸ δεῖπνον τοὺς ἐθελουσίους αὐτῷ συμμαχήσαντας ἀπέπεμψεν οἴκαδε, πλὴν τῶν βουληθέντων παρ' αὐτῷ καταμεῖναι· τοῦτοις δὲ καὶ χώραν καὶ οἶκους ἔδωκε. τοῖς δ' ἀπιούσι καὶ στρατιώταις καὶ ἄρχουσι πολλὰ ἔδωκ' ἔσθλα καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις καὶ ἡγεμόσι διένειμεν ὅσα ἐκ Σάρ-
 15 δεων ἔλαβε χρήματα, πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκάστω. ὡς δὲ εἰλήφεσαν τὰ δοθέντα, ἔλεγον περὶ τοῦ Κύρου "ἦ που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, ὅτι καὶ ἡμῶν ἐκάστω τὸσαῦτα δέδωκεν." οἱ δ' ἔλεγον "οὐχ ὁ Κύρου τρόπος τοιοῦτος ὡς χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς μᾶλλον ἢ P I 167
 κτώμενος ἡδέεται." αἰσθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Κεῖρος συνέλεξε τοὺς
 20 φίλους καὶ τοὺς ἐπικαιρίους ἅπαντας καὶ εἶπεν "ἄπλοστατόν μοι δοκεῖ εἶναι ἡθους τὸ τὴν δύναμιν τὸν ἄρχοντα φανερὰν ποιησάμενον ἐκ ταύτης ἀγωνίζεσθαι περὶ καλοκαγαθίας. καὶ γὰρ οὖν" ἔφη

1 ὄρφνῶν A. καρυκίων AW. 6 ὅποιαν ἔχω A.
 8 ἐτίμα] ἐτοῖμα A. 9 ἐπιβουλευτοτέρας A; Xenophon εὐεπ.
 14 καὶ ἡγεμόσι om Xenophon. post ἡγεμόσι PW add πολλὰ,
 om A Xenophon.

cinis neque puniceis pannis parcens) et cuique dncum partem earum tradebat, quibus et illi suos exornarent. rogatus autem a quodam quando ipse sese ornaturus esset, "nonne" inquit "vobis nunc ornatus esse videor, cum vos ornavi? nam ubi de amicis fuero bene meritus, qualibet in veste formosus ero." supplicatione absoluta et victimis immolatis cum familiaribus cenatas est, amicis honoratissimis ad laevam collocatis, ut quae magis opportuna sit insidiis, caeteris ad dextram. a cena eos qui ultro in bellis secuti fuerant dimisit domum, praeter eos qui sponte manere vellent: iis vero et agros et aedes dedit, discedentibus tam militibus quam ducibus plurima donavit. deinde suis etiam militibus ac ducibus quascunque Sardibus ceperat pecunias pro cuiusque dignitate distribuit. qui ut ea acceperant, alii dixerunt, nimirum ipsum Cyrum habere plurima, qui tam multa largitus esset; alii, non id esse Cyri ingenium ut pecuniam faceret, qui dando quam accipiendo delectetur magis. quibus Cyrus animadversis, amicis et reliquis idoneis advocatis "apertissimi" inquit "ingenii mihi esse videtur, ut princeps copis suis palam expositis de laude bonitatis certet. et ego igitur, quid-

“βούλομαι ὑμῖν ὄσα μὲν οἶόν τε ἐστὶ τῶν ἐμοὶ ὄντων ἰδεῖν δεῖξαι, ὄσα δὲ μὴ οἶόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι.” ταῦτα εἰπὼν τὰ μὲν ἐδείκνυ πολλὰ καὶ καλὰ χρήματα, τὰ δὲ κείμενα ὡς μὴ ῥᾴδιον εἶναι ἰδεῖν διηγήσατο. καὶ εἶπεν “ὦ ἄνδρες, ταῦτα οὐδὲν μᾶλλον ἐμὰ δέον ἡγεῖσθαι ἢ καὶ ὑμέτερα· ἐγὼ γὰρ ταῦτα 5 ἀθροῶ ὅπως ἔχω τῷ καλόν τι ὑμῶν ποιοῦντι διδόναι, καὶ ὅπως, B ἦν τις ὑμῶν τινὸς δέηται, λάβῃ πρὸς με ἰών.”

26. “Ὅτε δὲ τὰ ἐν Βαβυλῶνι εὖ κατεστήσατο, εἰς Πέρσας ἀπελθεῖν ἠτοιμάζετο. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται κατὰ τὴν Μηδικήν, τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κναζάρην, καὶ ἀσπασόμενος αὐτὸν 10 εἶπεν ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι ἐξηρημένος εἴη, καὶ δῶρα παρέσχεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. ὁ δὲ Κναζάρης προσέπεμψεν αὐτῷ I 120 τὴν θυγατέρα στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλλια φέρουσαν καὶ στραπτὸν καὶ στολὴν Μηδικὴν καλλίστην. καὶ ἡ μὲν παῖς ἐστεφάνου τὸν Κῦρον, ὁ δὲ Κναζάρης “δίδωμί σοι” ἔφη, “ὦ Κῦρε, καὶ αὐ- 15 C τὴν ταύτην γυναῖκα, θυγατέρα οὖσαν ἐμὴν, ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ καὶ φερὴν Μηδίαν πᾶσαν· οὐδὲ γὰρ ἔστι μοι ἄρρεν παῖς γνήσιος.” ὁ δὲ Κῦρος “τὸ μὲν γένος, ὦ Κναζάρη, ἐπαινω” εἶπε, “καὶ τὴν παῖδα καὶ τὰ δῶρα, βούλομαι δὲ σὺν γνώμῃ τοῦ πατρὸς τε καὶ τῆς μητρὸς γῆμαι αὐτήν.” καὶ ταῦτα εἰπὼν εἰς Πέρσας ἐπορεύετο. 20 ἐν δὲ τοῖς Περσῶν ὄρλοις ἐλθὼν τὸ μὲν στρατεύμα ἐκεῖ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις τὴν πόλιν εἰσῆει, ἱερεῖα ἄγων πᾶσι Πέρ-

4 εἶναι om A. 11 ἐξηρημένος εἴη codex Colberteus et Xenophon, ἐξηρηται PW. 16 αὐτῇ] αὐτήν A: 17 ἄρρεν Xenophon. 19 τὰ om A.

Fontes. Cap. 26. Xenophontis de Cyri disciplinae 8 5 — & pauca in extremo capite addita.

quid mearum opum est quod monstrari possit, ostendam; quas ostendi nequeunt, enarrabo.” his dictis res multas et praeclaras deprompsit; quae vero reposita erant nec proferri facile poterant, recensuit. et “haec” inquit, “viri, non tam mea sunt existimanda quam etiam vestra. nam ea colligo ut, qui honeste se erga nos gesserit, eum remunerari queam, et si cui vestrum quid opus fuerit, a me uti petat.”

25. Rebus Babylone compositis reditum in Persiam parat. in Mediam progressus se ad Cyaxarem convertit, eoque salutato et multis egregiis muneribus affecto, ait domum etiam illi Babylone assignatam esse. Cyaxares filiam ad eum mittit cum aurea corona, armillis, torque et veste Medica pulcherrima. illa Cyrum coronat: rex vero “hanc” inquit, “Cyre, filiam meam uxorem tibi do, et totam Mediam doti dico: neque enim mihi sunt mares liberi germani.” ad haec Cyrus, et genus se laudare et puellam et munera, sed eam de sententia patris et matris ducturum esse. his dictis in Persiam contendit, relictoque in finibus exercitu ipse cum amicis urbem ingreditur, victimas adducens quae et ad sacrificandam et ad convivandum Persis omnibus satis essent: paren-

σαις ἰκανὰ θύειν καὶ ἐστιᾶσθαι. δῶρα δὲ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ ἔφερον οἷα εἰκὸς ἦν καὶ τοῖς φίλοις, οἷα δ' ἔπρεπεν ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις, ἀλλὰ μὴν καὶ Περσίοισι. D καὶ χρόνον τινὰ τοῖς τεκοῦσι συνδιατρέφας ἀπέηκε. καὶ γενόμενος 5 ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ, γαμῆν τὴν Κνωξάρου θυγατέρα· γήμιας δ' εὐδὺς ἔχων αὐτὴν ἀνεξέγγυεν.

Ὡς δ' ἤκεν εἰς Βαβυλῶνα, σατράπας ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔπεμπεν ἔθνη, εἰς Ἀραβίαν δηλαδὴ καὶ Καππαδοκίαν, εἰς Φρυγίαν τε τὴν μεγάλην, εἰς Λυκίαν τε καὶ Ἴωνίαν, εἰς Καρίαν, εἰς 10 Φρυγίαν τὴν παρ' Ἑλλάσποντον καὶ Αἰολίδα. Κίλιξι δὲ καὶ Κυπρίοις καὶ Παφλαγίοισιν οὐκ ἔπεμψε σατράπας, ὅτι ἐκόντες ἐδόκουν αὐτῷ συστρατεύεσθαι· δασμοὺς μέντοι καὶ οὗτοι ἀπέφερον. ἵνα δέ, μεγάλης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς οὔσης, ταχέως καὶ πόρ- P I 168 ρωθῆν οἱ κομίζοιντο ἀγγελίαι, ἰσκέπαστο πόσῃ ἂν ὁδὸν ἵππος 15 ἔλανόμενος ἀνήη, καὶ ἰππῶνας τοσοῦτον ἀλλήλων διέχοντας ἐποίησατο, καὶ ἵππους κατέστησεν ἐν αὐτοῖς καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπιμελούμενους, καὶ ἄνδρα ἐφ' ἐκάστῳ ἔταξε τὸν ἐπιτήθειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα καὶ παραδιδόναι, καὶ παραλαμβάνειν τοὺς ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἄλλους πέμπειν νιαλεῖς.

20 Ἦδη δὲ παρελθόντος ἐνιαυτοῦ στρατείας ἐποίησατο, ἐν ᾗ λέγεται καταστρέφασθαι πάντα τὰ ἔθνη ὅσα Συρίαν εἰσβάντι οἰκεῖ μέχρις ἑρυνθρῆς θαλάσσης. μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύει ἐπ' Αἴγυ-

1 δὲ] τὸ A. 9 Λυκίαν et, quod rectius, Λυδίαν Xenophontis codices. 12 ἐπέφερον A. 17 ἔταξεν ἐπιτήθειον A.

tibus atque amicis munera offert qualia par erat, et magistratibus ac senioribus qualia decebant, nec non Persis omnibus, viris pariter ac feminis. aliquamdiu apud parentes commoratus in Mediam revertitur, probatoque a patre coniugio Cyaxaris filiam ducit: celebratis nuptiis statim cum ea Babyloem proficiscitur.

Inde satrapas ad gentes subactas mittit, ut in Arabiam, Cappadociam, Phrygiam maiorem, Lyciam, Ioniam, Cariam, Phrygiam Hellespontiacam et Aeoliam. ad Cilicem vero, Cyprios et Paphlagonas satrapas non mittit, eo quod nitro se ad illam contulisse videbantur: nihilominus tamen et hi tributa pensitabant, ut autem in tanta imperii amplitudine auxilii celeriter ad se perferrentur, consideravit quantum itineris equus uno die cursu conficere posset, ac tanto intervallo distincta diversoria straxit, equis et equisomibus in iis collocatis, quorum cuique praefecit virum idoneum ad recipiendas et tradendas litteras, qui et acciperet fatigatos equos et alios mitteret integros.

Anno iam elapso expeditionem suscepit, in qua omnes gentes quae ab ingressu Syriae usque ad mare rubrum incolunt subegisse fer-

B πτον και καταστρέφεται και αὐτήν· ὡς ἐντεθῆεν ὄρλιεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πρὸς ἕω μὲν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, πρὸς ἄρκτον δὲ τὸν πότον τὸν Εὐξείων, πρὸς δ' ἰσπέραν Κύπρον και Αἴγυπτον, τὴν δ' Αἰθιοπίαν πρὸς μεσημβρίαν. αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ τούτων πεπονημένος τὴν διαίταν, ἐν Βαβυλῶνι μὲν μῆνας διήγειν ἑπτὰ τὸν 5 χρόνον δὴ τὸν χειμέριον (ἀλεινή γὰρ αὐτὴ ἡ χώρα), τρεῖς δὲ μῆνας τοὺς ἀμφὶ τὸ ἕαρ ἐν Σούσοις, ἐν δ' Ἐκβατάνοις δύο διήγει μῆνας τὴν τοῦ θερούς ἀκμήν.

Οὕτω δὲ ζήσας ὁ Κῦρος και μάλα πρεσβύτης γενόμενος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἑβδομον, πάλαι τῶν τοκίων τετελευτη- 10 κῶτων αὐτῷ. και κοιμωμένῳ κατὰ τὰ βασιλεῖα ἔδοξεν αὐτῷ κατ' **C** ὄναρ τις προσελθεῖν κρείττων ἢ κατὰ ἄνθρωπον, λέγων "σοσκευάσου ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ σε μεταπέμπονται οἱ θεοί." ἐκ τούτου δ' εἶκαζεν ὅτι παρεῖη τοῦ βίου ἢ τελευτῆ, και τριταῖος τοὺς παῖδας ἐκάλεσε (συνείποντο γὰρ αὐτῷ) και τοὺς φίλους και τὰς Περ- 15 σῶν ἀρχάς, και εἶπεν "ἐμοὶ μὲν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστι, δεῖ δὲ σαφηνίσαι περὶ τῆς βασιλείας τίνι ἔσται μετ' ἐμέ, ἵνα μὴ πράγματα ὑμῖν παράσχη γενομένη ἀμφιλογος. σὺ μὲν οὖν, ὦ Καμβύση, πρεσβύτερος ὢν τὴν βασιλείαν ἔχε, θεῶν διδόντων κάμοῦ· σοὶ δέ, ὦ Ταναοζάρη, εἶναι σατράπη δίδωμι **20** **D** και Ἀρμενίων και Καδοουσίων." ταῦτα τοῖς παισὶν ἐντειλάμενος και παραινέσας πολλά, και προσειπὼν τοὺς παρόντας και πάντας δεξιωσάμενος, συνεκαλύψατο και οὕτως ἔξελπεν. ἐπεὶ δ' ἐκεί-

1 αὐτῷ A Xenophon, αὐτοῦ PW.
A, Μοι PW. 20 σοί] σὺ A.

12 κρείττων A. 16 ἐμοὶ
ταναοζάρη codex Colberteus.

tur; deinde Aegyptum etiam; ut eius imperium versus orientem rubro mari, versus septentrionem Ponto Euxino, ab occasu Cypro et Aegypto, versus meridiem Aethiopia terminaretur. ipse in medio constitutus septenos menses hiberno tempore ob regionis toporem Babylona degit, ternos menses vernos Susis, Ecbatanis binos aestivo tempore.

Vita igitur sic acta senex admodum in Persiam septimum venit, parentibus iam olim defunctis. ibi in regia dormienti visus est in somnis apparere vir quidam humana condicione maior, qui diceret "para te Cyre: nam dii te nunc arcessunt." unde coniciebat sibi vitae finem instare: ac tertio die post, filiis (nam eum comitati fuerant), amicis et Persarum magistratibus arcessitis "mihi" inquit "iam vitae finis instat. est autem declarandum cui reliquam imperium, ne controversiae de eo ortae vobis negotium facessant. tu igitur, Cambyses, qui natu maior es, regnum teneto, quod tibi et a diis et a me tribuitur: te vero, Tanaoxare, satrapam constituo Medorum, Armeniorum et Cadusiorum." haec ubi filiis mandarata multaue praeceperat, affatas oes qui aderant, ac dextra porrecta omnibus, contacta facie exspiravit. eo defuncto sta-

νος ἀπῆει, ἐβδὸς οἱ παῖδες αὐτοῦ ἰστασιαζον, πόλεις δὲ καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο.

Ταῦτα μὲν οὖν τῷ Ξενοφῶντι περὶ Κύρου ἰστέρηται· ὁ δ' W I 121
 Ἀλικαρνασεὺς Ἡρόδοτος ἄλλα περὶ τῆς Κύρου φησὶν ἀναγωγῆς τε
 5 καὶ τελευτῆς καὶ τῆς λοιπῆς βιοτῆς, ἃ μακρὸν ἂν εἴη διηγεῖσθαι.
 ἔμοι δ' ἐπιτομὴν ἱστορίας πεποιημένῳ οὐκ ἐπέοικε τὴν πραγμα-
 10 τείων θέσθαι πολύστιχον, ἀλλ' αὐτὸς μὲν τὰ πιθανώτερα ἔγραψα,
 ὅτῳ δ' εἰδέναι βούλημα καὶ ἄπερ Ἡρόδοτος περὶ αὐτοῦ συνεγρά- P I 169
 ψατο, τὴν ἐκείνου μεταχειρισάμενος βιβλὸν εὐρήσει ταῦτα κατὰ
 τὸν πρῶτον λόγον ᾧ τὴν πρῶτην τῶν Μουσῶν ἐπέγραψε τὴν
 Κλειῶ.

LIBER QUARTUS.

1. Κύρος μὲν οὖν οὕτω τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν κατα-
 ἔλκυε. τῷ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐβδομηκοστῷ
 ὄντι ἑξήτου Ἑβραῖοι εἰς Βαβυλῶνα ἐξ Ἱερουσαλήμ μετηνέχθησαν,
 15 ἐπέτρηψε τοῖς ἐν Βαβυλῶνι οὖσιν Ἰουδαίοις ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσό-
 λυμα καὶ ἀνοικοδομηῆσαι τὴν τε πόλιν καὶ τὸν ναόν, ὡς ὁ προφή- B
 τῆς Ἱερεμίας προανεφώνησε, καὶ πρὸ ἐκείνου ὁ Ἡσαΐας προείρη-
 κεν. ὁ μὲν γὰρ ἦν ὅτε ἡ πόλις ἦλω καὶ ὁ ναὸς κατεσκάφη, ὁ δ'

2 πάντα] καὶ πάντα A. 3 οὖν om A. 7 θέσθαι om A.
 ἔγραψεν A. 10 post ἐπέγραψε PW add τῆ βίβλῳ, om A.

Fontes. Cap. 1. *Isaehi Ant.* 11 1 et 2. *Herodoti* 3 30 et 61—66.

tum filii seditionem moverant, urbes ac provinciae defecerunt, et in pe-
 ius ruebant omnia.

Atque haec a Xenophonte de Cyro prodita sunt: sed Herodotus
 Halicarnassensis alia de Cyri educatione, obitu totaque vita narrat, quae
 recensere prolixum fuerit. mihi vero compendium historiarum scribenti
 non convenit verborum opus contaxere, sed satis est ea consecrari quae
 probabiliora videntur. cui vero etiam Herodoti de illo narrationes evol-
 vere libet, is haec libro primo, cui Cilius Musae primae titulum indidit,
 inveniet.

1. Cyrus igitur Assyriorum regnum sic evertit, et primo sui
 imperii anno, a captivitate Hebraicae gentis septuagesimo, Iudaeis qui
 Babylone degabant redire Hierosolyma urbemque et templum instaurare
 permisit, id quod propheta Hieremias praedixerat et ante illum Esaias.
 nam ille tum vixit cum urbs caperetur, hic ante captivitatem urbis et

Ἦστας ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα πρότερον ἢ ἢ τὴν πόλιν ἀλῶναι καὶ κατασκαφῆναι τὸ ἱερόν. οὐ μόνον δ' ἐφῆκε τοῖς ἀλχημαλιότοις τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ ἔξαναστασιν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκευῆ τὰ τοῦ ναοῦ, ἡ Ναβουχοδονόσορ εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισε, συνέπεμψε, παραδοὺς ταῦτα φέρειν Μιθριδάτη τῷ αὐτοῦ γαζοφύλακι καὶ τῷ Ζοροβάβελ. ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν Συρίᾳ σατράπαις συναίρεσθαι αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τῶν ἔργων οἰκοδομῇ, καὶ τὴν δαπάνην αὐτοὺς χορηγεῖν πῶσαν ἐκ τῶν βασιλικῶν χρημάτων. ταῦτα τοῦ Κύρου θεσπίσαντος ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς τε τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς Βενιαμίτιδος, οἱ τε Λευῖται καὶ οἱ ἱερεῖς· πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Βαβυλῶνι κατέμειναν, τὰς κτήσεις καταλιπεῖν οὐχ αἰρούμενοι. παραγενομένοις δὲ εἰς Ἱερουσόλυμα οἱ τοῦ Κύρου πάντες συνήργουν αὐτοῖς εἰς τὰς οἰκοδομὰς καὶ συνέπραττον. ἦσαν δ' οἱ ἐπινηλθόντες μυριάδες τέσσαρες διαχίλιοι τε καὶ ἑξακόσιοι. 15

Ἦδη δὲ περὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως σπευδόντων καὶ τοῦ ναοῦ, τὰ περίεξ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ Χουθαίων, οὗς Σαλμανασάρ μετέμισε εἰς Σαμάρειαν ὅτε τοὺς Ἰσραηλίτας ἐξηχμαλώτισε, φθονοῦντες, τοὺς σατράπας ἐδεξιώσαντο πρότερον μὴ ἐπαυθῆναι τοῖς Ἰουδαίοις εἰς τὴν οἰκοδομὴν. εἶτα τοῦ Κύρου τὴν ζωὴν καταλύσαντος, Καμβύσου δὲ τοῦ παιδὸς ἐκείνου τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου, γράφουσι τῷ Καμβύσῃ διαβάλλοντες τοὺς Ἑβραῖους ὡς ἔθνος ἀποστατικόν τε καὶ ἀνυπότακτον, καὶ “εἰ τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν ἐκτελέσουσι” λέγοντες “οὔτε φόρους δώσουσιν οὔθ’

11 of alterum om A. 13 συνηγόρον A. 15 pro ἑξακόσιοι Iosephus τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο. 17 χουθαίων A.

templi eversionem annis centum quadraginta. neque vero haec duntaxat concessit, sed et sacra vasa a Nabuchodonosore Babylonem translata per Mithridatem quaestorem suum et Zorobabelem una remisit, et Syriacis satrapis mandavit ut eis ad aedificationem adiumento essent et omnes sumptus de regia pecunia suppeditarent. his a Cyro constitutis, duarum tribuum Iudaicae et Beniamiticae principes, Levitae et sacerdotes Hierosolyma contenderant: multi etiam Babylone manere quam suas possessiones relinquere maluerunt. quo cum pervenissent, Cyri satrapae omnes ad aedificationem eis (fuere autem quadraginta duo milia et sexcenta) adiumento fuerunt.

Iam in urbis et templi instaurationem intentis finitimae gentes, Chuthaei praesertim, quos Salmanasar captivus Israelitis Samariam traduxerat, invidentes, satrapas in primis sibi conciliant ne aedificationem promoverent. deinde Cyro defuncto apud Cambysem filium et successorem eius Hebraeos ut gentem perfidam et rebellem per litteras criminantur. quod si urbem et templum perfecerint, neque tributa pensuros neque

ὄπακοῦσονται.” ταῦτα καὶ πλείω τοιαῦτα γράψαντες ἔκτισαν αὐτὸν κωλύσαι τὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ ἀνοικοδόμησιν· καὶ ἐπεισέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Ὑσιάσπου ἐπ’ ἔτη ἑννέα. Καμβύσης γὰρ ἐπὶ τὰ βασιλεύσας ἔτη, καὶ καταστρεψόμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐν Δαμασκῷ ἐτελεύτησε, τῶν μάγων τῆς βασιλείας ἐγκρατιῶν γενομένων. καλὸν δὲ καὶ τὴν περὶ τούτων διήγησιν ποιήσασθαι ἐν ἐπιτομῇ.

Τῷ Καμβύσῃ ἦν ἀδελφός, κατὰ μὲν τὸν Ξενοφῶντα Τα- P I 170
 10 ναζάρης, κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον Σμέρδης ὀνομαζόμενος. ἔδοξεν οὖν ἐν Αἰγύπτῳ τῷ Καμβύσῃ τυγχάνοντι καθ’ ὕπνου τις ἐπιστάς λέγειν ὡς ἐς τὸν βασιλικὸν καθίσας θρόνον ὁ Σμέρδης τῇ κεφαλῇ τοῦ πόλου προσπαύσει. δεισας οὖν περὶ τῆ βασιλείᾳ, τὸν Προξάσπην ἀπίκα πέμπει ἐς Σοῦσα, κτενοῦντα λάθρα τὸν
 15 ἀδελφόν. καὶ ὁ μὲν οὕτω διέφθαρτο, ὁ δὲ Καμβύσης τὸ χροῶν οὐκ ἔξεργε. δύο γὰρ ἦσαν ἀδελφοὶ Μῆδοι, μάγοι κεκλημένοι, ὧν τῷ μὲν Κατιζίθῃ τῷ δὲ Σμέρδῃ ἦν τὰ ὀνόματα. ὁ δὲ W I 122
 Σμέρδης οὐ τοῦ ὀνόματος ἐκινῶνται μόνον Σμέρδῃ τῷ Κύρου παιδί, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἴδους. τούτων τὸν ἕτερον φροντιστὴν τῶν B
 20 ἑαυτοῦ πραγμάτων ὁ Καμβύσης ἐκέκτητο. χρονοζοντος δ’ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῦ, γινὸς τὸν φόνον τοῦ Σμέρδου τοῦ τοῦ Κύρου

2 ἀνοικοδόμησιν A, ἀναδόμησιν PW: Iosephus ἀνοικοδομεῖν. 4 ἐπὶ] Iosephus ἔξ. in fine capituli ex Herodoto ἔτη ἐπὶ ἐπὶ πέντε μηνῶν. 7 τῆν — 8 ἐπιτομῇ] τὰ περὶ τούτων ἐν ἐπιτομῇ διηγήσασθαι A. 10 Σμέρδης Herodotus. 14 ἀπίκα πέμπει A, παραπίκα παραπέμπει PW. 16 Δύο PW. 17 Κατιζίθης Herodotus. 18 τῷ τοῦ κύρου A. 19 post εἶδος PW add αὐτοῦ, om A. 20 ὁ om A.

dicto audientes futuros. his et pluribus aliis scriptis ei persuaserunt ut urbis et templi instaurationem prohiberet. ita opus impeditum est usque ad secundum annum Darii regis, filii Hystaspis, per annos novem. nam Cambyses cum septem regnasset annos et Aegyptum subegisset, inde reversus Damasci obiit, regno a magis occupato. de quibus et hic breviter est dicendum.

Cambyses fratrem habuit, quem Xenophon Tanaxarem, Herodotus Smerden appellat. visus igitur est in somnis Cambysi in Aegypto agenti quidam dicere, Smerden regio throno occupate capite caelos attingere. regno igitur metuens Prexaspem Susa mittit qui fratrem clandestinum perimeret. et ille quidem ita periit, sed Cambyses fati vim non effugit. fuerunt enim duo fratres Medii, quorum alter Catizithes alter Smerdes vocabatur, professione magi. ac Smerdes non tantum nomen sed formam etiam cum Smerde Cyri filio communem habebat. alterum Cambyses suarum rerum curatorem delegerat. dum igitur rex in Aegypto moratur, Catizithes caede Smerdis, quam pauci norant, cognita, regnum

παιδὸς ὁ Κασιζίδης, καὶ ὡς ἄλλοις ὁ ἐκείνου θάνατος ἔγνωσται,
 ἐπιθέσθαι τῇ βασιλείᾳ ἐσκέψατο· καὶ τὸν ἀδελφὸν ὁμωνυμοῦντα
 τῷ Σμέρδῃ καὶ πολλὴν πρὸς ἐκεῖνον ἐμφέρεϊαν ἔχοντα εἰς τὸν
 θρόνον ἐκάθισε τὸν βασιλεῖον, οὐχ ὡς οἰκείον ὁμαίμονα ἀλλ' ὡς
 τοῦ Κύρου υἱὸν καὶ τοῦ Καμβύσου ὁμόγονον· καὶ κήρυκας διέ- 5
 πεμψε πανταχοῦ βασιλεῖα τὸν Κύρον Σμέρδην ἀγγέλλοντας. μα-
 θῶν οὖν ταῦτα καὶ ὁ Καμβύσης τὸν Πηρξάσπην ἀνέκρινεν ὡς μὴ
 C πληρώσαντά οἱ τὸ κελευσθέν. ὁ δὲ διεβεβαίον μὴ τὸν ἀδελφὸν
 ἐπαναστῆναι αὐτῷ. “ἐκεῖνον γὰρ ἐγώ” ἔλεγεν, “ὡς σὺ ἐνετείλω,
 ἔκτανόν τε καὶ ἔθανα.” συλληφθῆναι τοίνυν κελύει Καμβύσης 10
 τὸν ἐν τῷ στρατῷ κηρύσσοντα τὸν τοῦ Κύρου Σμέρδην βασιλεῦ-
 σαι Περσῶν. καὶ συλληφθεὶς ἠρωτᾶτο εἰ αὐτὸς τὸν Σμέρδην
 ἐώρακε, καὶ εἰ ἐκεῖνος αὐτῷ ἐνετείλατο λέγειν ἅπερ φησὶν· ὁ δὲ
 μὴ θεάσασθαι τὸν Σμέρδην ἀνταπακρίνατο, παρὰ δὲ τοῦ μάγου
 τοῦ τῶν βασιλείων ἐπιτροπεύοντος ταῦτα λέγειν ἐπιταχθῆναι. 15
 γνοὺς οὖν ἐντεῦθεν ὁ Καμβύσης τὸ ἀληθές, ἐθρήνησε μὲν ὡς
 μάτην κτείνας τὸν ἀδελφόν, ὤρμησε δ' αὐτίκα κατὰ τῶν μάγων
 D στρατεύεσθαι. ἀναθρώσκοντι δὲ οἱ ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κουλεοῦ
 τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἐξέπεσε, καὶ γυμνωθὲν τὸ ξίφος παίει αὐτοῦ
 τὸν μηρὸν καιρίως. ἤρετο οὖν ὅπως ἡ πόλις καλοῖτο, καὶ μα- 20
 θῶν ὡς Ἐκβάτανα, εἶπεν ὡς “ἐνταῦθά μοι πέπρωται τελευτᾶν.”
 ἐκέχρηστο γὰρ αὐτῷ ἐν Ἐκβατάνοις μέλλειν θανεῖν· καὶ ὁ μὲν
 παρὰ τοῖς ἐν Μήδιᾳ Ἐκβατάνοις ἐδόκει πρώην τὸ τέλος αὐτὸν
 καταλήμμεσθαι, ὁ δὲ χρησμὸς οὐκ ἐκεῖνα ἐδήλου ἀλλὰ τὰ ἐν Συ-
 ρίᾳ Ἐκβάτανα.

25

22 ἐκέχρητο A.

invadere destinat; idque fratri, qui Smerdi et nomine et lineamentis
 corporis persimilis esset, tradit, non ut fratri suo sed ut Cyri filio,
 fratri Cambysis; et praecoines passim dimittit qui Smerden Cyri filium
 regem proclamant. ea re cognita Cambyses Prexaspem incusat ut man-
 data non executum. qui cum affirmaret, fratrem, quem ipse et occi-
 disset et sepelisset, ei non movere seditionem, praecoonem, qui Smerden
 Cyri filium regem in exercitu proclamabat, comprehensum rogat num
 ipse Smerden viderit et. nam de illius mandato ista proclamet. respon-
 det homo se Smerden non vidiisse, sed iussu magi regiae magistri ea
 proclamare. Cambyses igitur veritate inde cognita fratrem a se temere
 occisum luget et bellum inferre magis parat. sed dum in equum insilit,
 de vagina gladii sanguis decidit, et nudato gladio letaliter in femore
 vulneratur. illius loci nomen sciscitanti cum Ecbatana dici responsum
 esset, ibi fatale sibi esse mori dixit. acciperat enim oraculum se Ecba-
 tania moriturum; et hactenus putarat se Ecbatanis Medicis obiturum,
 cum oraculum de Ecbatania Syriae locutum esset.

Ὁ μὲν οὖν μεθ' ἡμέρας τινὰς τελευτᾷ ἄπαις, βασιλεύσας
 ἐπ' ἔτη ἑπτὰ ἐπὶ πέντε μηνῶν, (2) ὁ δὲ μάγος τοῦ Καμβύσου
 θανόντος ἀδειῶς ἐβασίλευσεν, ἐαυτῷ τὸν τοῦ Κύρου Σμερδὴν ἐπι- P I 171
 γραφόμενος. καὶ πέμψας εἰς πᾶν ἔθνος ὃν ἤραχεν, ἀτέλειαν πᾶ-
 σιν ἐπ' ἔτη τρία ἐκήρυξεν. ἤδη δὲ μήνας ἄρξας ἑπτὰ, ὅστις ἦν
 ἐγνώσθη. ἐγνώσθη δ' οὕτως. Ὀτάνης ἦν γένει καὶ πλοῦτι
 Περσῶν τοῖς πρώτοις ἐνάμιλλος. τούτου θυγατέρα Καμβύσης
 ἔσχεν, ἣ Φαιδυμὴ ἐκέκλητο. ταύτη καὶ ὁ μάγος ἐκέρητο ὥσπερ
 καὶ ταῖς λοιπαῖς ἄς εὔρεν εἰς τὰ βασίλεια. πέμψας οὖν ὁ πατήρ
 10 ἠρώτα αὐτὴν λάθρα εἰ τῷ Κύρου Σμερδῇ εἰδ' ἑτέρῳ τινὶ συνεν-
 πάξοιτο. ἣ δὲ μήτ' ἰδέσθαι τὸν Κύρου Σμερδὴν ἀνταπεκρίνατο,
 μήτ' εἰδέναι ὧτινι συγκοιτάξοιτο. ὁ δὲ καὶ πάλιν στέλλει παρ'
 αὐτὴν, κινδυνεύειν αὐτῇ ἐντέλλόμενος, εἰ δεήσειεν, ἵνα πληρώσῃ
 πατρικὴν ἐντολήν, καὶ ὑποτιθεῖς, ὀπηρῆκα συγκοιμᾶτο τῷ βασι- B
 15 λέϊ καὶ ὑπνώττοτα αὐτὸν γινῶ, ἰσαῦσαι τῶν ἄτων αὐτοῦ, καὶ εἰ
 μὲν ἔχοντα ὧτα γνοίῃ, εἰδέναι ὡς τῷ Κύρου Σμερδῇ συγγίνεται,
 εἰ δὲ μὴ ἔχοι, τὸν μάγον Σμερδὴν αὐτὸν νομίσειν. πεῖθεται τῷ
 πατρὶ ἣ Φαιδυμῇ, καὶ γνοῦσα τὸν αὐτῇ συγγινόμενον ὧτα μὴ
 ἔχοντα, ἐσήμηνε τῷ πατρὶ. οὐκ εἶχε δ' ὧτα διὰ τὸ Κῦρος ποτα
 20 ταῦτα δι' ἀμάρτημά τι ἀπέτεμεν. ὁ δὲ Ὀτάνης Ἀσπαθίνη καὶ
 Γωβρῆα προατεύουσι τῶν Περσῶν καὶ αὐτῷ φιλομένους κοινοῦται

3 ἐβασίλευεν A. 8 Φαιδίμη vel Φαιδύμη Herodotus. 10 λά-
 θρα αὐτὴν A. τῷ τοῦ κύρου A. 17 δὲ om A. 19 ταῦτα
 ποτὲ A. 20 ἀσπαθίνη A: Wolfii codices ἀποθάνη. p. 308
 v. 4 ad Ἀσπαθίνης nihil notatum ex A.

Fontes. Cap. 2. Herodoti 3 67 — 79.

Ita post aliquot dies moritur Cambyses orbis liberis, cum annos septem et quatuor menses regnasset: (2) magus autem eo mortuo securus tenebat imperium, usurpans Smerdis Cyri filii nomen: et missis in omnes provincias legatis, triennii immunitatem proclamat. cum autem iam menses septem regnasset, hoc modo est agnitus. Otanes nobilitate et opibus Persicorum principum nullo inferior filiam habebat Phaedyiam Cambysi nuptam. eadem magus, ut et caeteris regis concubinis, utebatur. ab ea pater clam per internum quae sit filiam habebat Smerden Cyri filio concubebat. illa respondet se nec vidisse Cyri Smerden neque scire quis sit is cum quo dormiat. pater denique ad eam mittit, ut summi mandatum vel cum periculo exsequatur si sit opus; ac monet ut, quando cum rege dormiat, eius dormientis aures contrectet. nam si habeat aures, sciendum eam cum Smerde Cyri filio concubere; sin minus, magnum Smerden existimandum esse. pater Phaedyiam patri, eumque carere auribus, qui rem secretam haberet, patri significat. praeciderat autem ei Cyrus aures ob delictum quoddam. Otanes arceum illud cum amicis Aspathine et Gobrya Persarum principibus communicat: qui cum idem

δὴ τὸ ἀπόρητον. οἱ δὲ καὶ πρώην ἐν ὑποψίᾳ ὄντες τοῦ πράγμα-
 C τος, εὐθὺς τοὺς λόγους ἐδέξαντο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς καὶ ἐτέ-
 ρους προσεταιρίσασθαι. καὶ Ὀτάνης μὲν ἐπάγεται Ἰνταφέρην,
 Γωβρύας δὲ Μεγάβυζον, Ὑδάρην δὲ Ἀσπαθίνης· καὶ Δαρείω
 W I 123 δὲ τῷ Ὑστάσπου νιῶ ἄρτι πρὸς Σοῦσα ἐκ Περσίδος ἐλθόντι τὸ ὅ
 ἀπόρητον ἐκοινώσαντο. ὁ δὲ καὶ ἐδέξατο τὸν λόγον, καὶ πρὸς
 τὴν προῦξιν αὐτίκα ὁρμᾶν συνεβούλευεν, ἥ τῆς παρουσίας ἡμέρας
 διακενῆς πυρερχομένης αὐτὸς ἔλεγε γενέσθαι τῷ μάγῳ μηρυτῆς
 τῆς ἐπιβουλῆς. ἐπεισέθησαν τῇ συμβουλῇ τοῦ Δαρείου καὶ οἱ
 λοιποί, καὶ τοῦ ἔργου εἶχοντο. 10

Συνέβη δέ τι καὶ ἕτερον ὃ ἐπισπεῦσαι αὐτοὺς ἠρέθισε τὴν
 ἐγχείρησιν. εἰδότες γὰρ οἱ μάγοι ὅτι Πηρξάσπης ἐχειροῦργησε
 D τὸν Σμέρδου φόνον τοῦ Κύρου παιδός, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο καὶ ἐν
 αἰτία τοῖς Πέρσiais ἐστίν, προσκαλεσάμενοι αὐτὸν φίλον τε ἐποι-
 οῦντο καὶ ὄρκους προκατελάμβανον καὶ λαμπραῖς ὑποσχέσεσι μὴ 15
 τινι αὐτῶν ἐκφῆναι τὸ σόφισμα. καταθεμένου δ' ἐκείνου ποιή-
 σεν ταῦτα, προσεπῆγον συγκαλέσειν τὸ πλῆθος ὑπὸ τὸ τεῖχος τῶν
 βασιλείων, αὐτὸν δ' ἐπὶ πύργον ἀναβάντα εἰς ἐπήκοον πᾶσιν ἐκ-
 βοῆσαι, ὡς ὑπὸ Σμέρδου τοῦ Κύρου νείκος, οὐχ ὕφ' ἕτερον δὲ
 βασιλεύοντα· φείσασθαι γὰρ αὐτοῦ, καὶ μὴ κτεῖναι αὐτὸν ὡς ὁ 20
 Κυμβύσης αὐτῷ ἐνετίλατο. συνθεμένου δὲ καὶ ταῦτα ποιήσεν,
 συνῆκτο μὲν τὸ πλῆθος, Πηρξάσπης δὲ ἐπὶ τὸν πύργον ἀνῆκει,
 P I 172 καὶ ἔλεξεν ὅσα τοῖς Πέρσiais ἀγαθὰ παρὰ Κύρου γεγονῆσι, προ-

2 ἐπαίρους A.
 om A.
 22 τὸν om A.

3 ἐπάγεται A.

13 τοῦ σμέρδου τὸν φόνον A.

4 Ὑδάρην A.

10 τοῦ
 18 ἄκασιν A.

prins essent suspicati, statim fidem habent. statuunt igitur alios quoque sibi adiangere: Otanes Intaphernem adsciscit, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem: Darius quoque Hystaspis filium, qui recessus ex Perside Susa pervenerat, secreti participem faciunt. qui cum rem cupide audivisset, eius statim aggrediendae fit auctor: quod si vel illum diem ignavum elabi paterentur, se insidias mago indicaturum. consilio eius et caeteri assensu negotium capessunt.

Sed et alia conatus maturandi causa inciderat. cum enim scirent magi Prexaspem Smerdis Cyri filii perpetrasse caedem atque ob id facinus male audire a Persis, amicitia cum eo inita magnaue polliciti iureiurando hominem obstrinxerant ne cui commentum illud detegeret. quae cum ille promississet, subiauerant se advocaturos populum ad moenia regiae: ea, turri conscensa, proclamandum omnibus exaudientibus, Smerden Cyri filium et non alium esse regem: nam se illi pepercisse, nec occidisse ut Cambyses iussisset. cum et haec promississet, convo- catur populus: Prexaspes tarrim conscendit, beneficia a Cyro in Persas

σειθεί δὲ ὡς τὸν ἐκείνου παῖδα τὸν Σμέρδην αὐτὸς ἀνέλοι, τοῦ Καμψόσου βιάσαντος· τοὺς μάγους δὲ τὴν βασιλείαν ἔχειν ἐπιληροφόροι, καὶ ληρηῶτο Πέρσαις εἰ μὴ αὐτοὺς τίσαιτο. ταῦτα εἰπὼν ἑαυτὸν κατεκρήμνισε καὶ ἀπέθανεν.

6 Οἱ δὲ ἐπιτὰ ἄνδρες ἐν τῇ ὁδοῦ τὰ κατὰ τὸν Πηρξάσπην μαθόντες ἄρμησαν εὐθὺς ἐπὶ τὰ βασιλεία καὶ εἰσῆσαν, παρὰ τῶν φυλάκων μὴ κωλύμενοι· ἠδοῦντο γὰρ τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀνδρῶν. παρελθόντες δ' εἰς τὴν ἀλλὴν ἐνέτυχον τοῖς ἀγγελικφόροις εὐνούχοις, οἳ σφῶς ἡρώτων ὅτον χρῆζοντες ἤκοιεν, ἐκώλυν τε προσω-
10 τέρω ἔδωαι. οἱ δὲ τοὺς μὲν ἐκεῖ διεκρήσαντο, αὐτοὶ δὲ δρομαίως εἰσῆσαν. οἱ μάγοι δ' ὄντες ἐντός, καὶ τῶν εὐνούχων γνόντες τὸν Θόρυβον, ἐτρέποντο πρὸς ἀλκὴν, καὶ ὁ μὲν τὴν αἰχμὴν ὁ δὲ τὸ B
τόξον μετεχειρίσαντο. καὶ θάτερος μὲν τῇ αἰχμῇ Ἀσπαθίνην καίει κατὰ μηρόν, τὸν δ' Ἰνταφέρην κατ' ὕψιν, ὅθεν ἐκείνος ἐβλάβη
15 τὸν ὀφθαλμόν· τὰ τόξα δ' ἦν ἄπρακτα, χερσὶν ἐγγύθεν αὐτοῖς χρωμένοις. καὶ ὁ ταῦτα κατέγων εἰσέδω πρὸς Θάλαμον, συνεισπίπτουσι δ' αὐτῷ Γωβρύας τε καὶ Δαρεῖος. καὶ ὁ μὲν συνεπλάκη τῷ μάγῳ, Δαρεῖος δὲ ἀπορῶν διὰ σκότος καὶ δεδιὼς μὴ τὸν ἐκείρον πλῆξῃ, ἴστατο ἄπρακτος. Γωβρύας δὲ ἤρετο ὅτον
20 χάριν ἀργὸς ἴσταται· ὁ δ' εἶπε τὸ αἴτιον· καὶ ὅς "ὦθει τὸ ξίφος καὶ δι' ἀμφοῖν" ἔφησε. καὶ ὁ Δαρεῖος ὤσε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ τοῦ μάγου ἐπέτυχε. κτείναντες οὖν καὶ τὸν ἕτερον οἱ λοιποὶ ἕτε- C
μον τὰς κεφαλὰς καὶ ἀμφοῖν, καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς τραυματίας αὐτῶν διὰ τε τὰ τραύματα καὶ τὴν τῆς ἀκροπόλεως φυλακὴν κα-

1 ἀνέλη A.

6 ἐπι] περὶ A.

10 διεχειρίσαντο A.

13 ἀσπαθίνην A.

17 δαρεῖος τὸ καὶ γωβρύας A.

23 μὲν om A.

collata commemorat: filium eius Smerden se a Cambyse exactum occidisse, magos tenere imperium affirmat: Persas execratur si id facinus inultam sinant. his dictis se de turri praecipitavit ac mortuus est.

Septem igitur illi ea re audita statim ad regiam feruntur, non prohibentibus custodibus, dignitatem eorum reveritis. progressi in aulam in eunuchos qui nuntios ultro citroque perferebant incidunt. eos, rogati quid venirent et ulteriore progressu prohibiti, occidunt, et prope ingrediuntur. magi, qui intus eunuchorum tumultum cognorant, ad vim propulsandam se parant: atque alter, qui hastam arripuerat, Aspathinem in femore, Intaphernem in facie vulnerat, unde laesus ei est oculus: alteri arcus fuit inutilis, cum res cominus gereretur. itaque in thalamum se proripit: insequuntur Gobryas et Darius: ille magum amplectitur, hic veritus ne amicum in tenebris interficeret adstat otiosus. ob eam rem a Gobrya obiurgatus et vel utramque traicere inussus, pugione magum ferit. caeteri etiam altero occiso capita utriusque amputant, eaque ferentes, relictis duobus tum ob vulnera tum ad regiae cu-

πέλιπον ἐν αὐτῇ, οἱ δὲ λοιποὶ τὰς κεφαλὰς ἐπιφερόμενοι τῶν μάγων ἐξέθειον καὶ Πέρσας ταύτας εἰδείκνυον καὶ ἐξηγοῦντο τὸ γεγονός. οἱ δὲ τὴν ἀπάτην μαθόντες ἔκτεινον ᾧ ἂν τῶν μάγων ἐνέτυχον.

3. Ἐπεὶ δὲ κατέστη ὁ θόρυβος καὶ ἤδη τινὲς ἡμέραι πα-
 ρήλθουσαν, ἐβουλεύοντο περὶ τῆς τῶν πραγμάτων οικονομίας. καὶ
 Ὀτάνης μὲν δημοκρατίαν ἐλθεῖν παρήγει, ἀριστοκρατίαν δὲ ὁ
 D Μεγάβυζος, ὁ δὲ γε Δαρεῖος βασιλείαν καὶ αὐτὸς αἰρήσεσθαι
 συνεβούλευε. συνέθεντο οὖν τῇ τούτου γνώμῃ καὶ οἱ τέσσαρες οἱ
 λοιποὶ· καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπιβῆναι τῶν ἵππων, καὶ οὗτος ἂν ὁ 10
 ἵππος ἡλίου ἀνάτελλαντος χρεμετίσῃ ἐν τῷ προαστείῳ γενομένων,
 τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλείαν. Δαρεῖος δὲ τὴν βουλὴν τῷ ἵπποκόμῳ
 αὐτοῦ ἐξηγήσατο. ἦν δὲ σοφὸς ὁ ἀνὴρ καὶ "θάραε ὦ δέσποτα"
 ἔφη "ὡς σὴ ἔσται ἡ βασιλεία." γενομένης οὖν νυκτὸς θήλειαν
 W I 124 ἵππον λαβῶν ἦν ὁ Δαρείου ἑσπεργεν ἵππος, καὶ δῆσας εἰς τὸ 15
 προάστειον, ἐπήγαγε τὸν ἵππον καὶ περιῆγεν αὐτὸν ἀγχοῦ τῇ θη-
 λείᾳ, καὶ τέλος ἐφῆκεν ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. ἔωθεν δὲ τῶν ἐπτά
 P I 173 παραγενομένων εἰς τὸ προάστειον καὶ διεξελανόντων ἐν αὐτῷ, ὡς
 ἐκεῖ γέγονασιν ἐνθάπερ ἡ θήλεια ἵππος ἐδέδετο, εἰς μνήμην ταύ-
 τῆς ὁ Δαρείου ἵππος ἰὼν ἐχρεμέτισεν· καὶ τούτου τῷ Δαρείῳ ἡ 20
 βασιλεία προσγένονεν. οἱ μὲν οὖν τοῦτο φασὶ μηχανήσασθαι τὸν
 Οἰβάρεα (τοῦτο γὰρ τῷ τοῦ Δαρείου ἵπποκόμῳ ὄνομα ἦν), οἱ

1 οἱ λοιποὶ δὲ Α. 2 ταῦτα Α. 7 δημοκρατίαν et mox
 ἀριστοκρατίαν Α, — ταύτων ΡW. 11 χρεμέτισαι Α. 19 ἐκείνους Α.

Fontes. Cap. 3. Herodoti 3 80 — 87. Iosephi Ant. 11 3
 § 1 — § 8.

stodiam, excurrunt, caesorum capita Persis ostendunt, rem gestam nar-
 rant. illi fraude intellecta magos omnes obvios occidunt.

3. Sopito tumultu post aliquot dies de componendis rebus deli-
 berant. Otanes democratiam instituendam, Megabyzus aristocratiam,
 Darius iterum eligendum esse regem censet. cuius sententiae et caeteri
 quattuor principes suffragati, decrevere consensendos esse equos, et
 cuius equus exorto sole cum in suburbium pervenerint primus hinni-
 erit, eius esse regnum. id decretum Darius suo equisoni aperit: qui cum vir
 prudens esset, bono animo dominum esse iubet, eius enim regnum fore.
 noctu equam a Darii equo adamatam in suburbio alligat, equum prope
 illam adducit ac denique ad coitum admittit. mane cum septemviri in
 suburbium convenissent, quaque equa alligata fuerat transirent, Darii
 equus illius recordatus hinniit: itaque Darius regno potitus est. non-
 nulli igitur Darii equisonem Oebaram hoc machinatum esse ferunt, alii

δ' ἑτεροῖον εἶναι φασὶ τὸ τούτου μηχανήμα. τῆς γὰρ ἵππου
 ἐκείνης, ἣν ὁ Δαρείου Ἴππος ἐφίλει, τῶν ἄρθρων ἐπιρῶσαι τῇ
 χειρὶ, καὶ τὴν χεῖρα κρύπτειν ἐν τῇ ἀναξυρῶδι. ἤδη δὲ τοῦ ἡλίου
 ἀνίσχοντος, καὶ τοὺς ἵππους ἀναβαινόντων τῶν ἐπὶ ἐκείνων ἀν-
 ὄδρων, προσαγαγεῖν αὐτὸν τὴν χεῖρα τοῖς τοῦ ἵππου τοῦ Δαρείου
 μυκτῆροι, καὶ τὸν αὐτίκα αἰσθόμενον φριμάξασθαι τε καὶ χρεμε-
 τίσαι. εἴτ' ὅσῃ οὕτως εἴτ' ἐκείνως ὁ Δαρείος τῆς βασιλείας ἐπέ- B
 τεχεν.

Ὅτος αὖν ἰδιώτης ὢν ἠϋξάτο τῷ θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεύς,
 10 πάντα τὰ σκευὴ τοῦ θεοῦ ὅσα ἦν ἔτι ἐν Βαβυλῶνι πέμψειν εἰς
 τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναόν. ἦν δὲ αὐτῷ πάλαι καὶ πρὸς τὸν Ζο-
 ροβάβελ φίλια, δι' ἣν καὶ σωματοφυλακεῖν μεθ' ἑτέρων δύο
 ἤξιατο ἄρτι ἐξ Ἱεροσολύμων πρὸς αὐτὸν ἀρικόμενος. τῷ δὲ
 πρώτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας πότον τοῖς μεγιστάσιν αὐτοῦ
 15 Δαρείος ἠτοίμασεν ὡς δ' ἐδωγηθέντες ἀνέλυσαν, καὶ αὐτὸς ἐπὶ
 τῇ κοίτῃ κατέδαρθε. μικρὸν ὅσῃ ἐπνώσας ἀφύπνωσε καὶ μετὰ
 τῶν σωματοφυλάκων ὤμιλει. καὶ τούτων ἐκάστιγ ἀγῶνα λόγου C
 προτίθησι· τῷ πρώτῳ μὲν εἰ ὁ οἶνος πάντων κρατεῖ, τῷ δευτέρῳ
 δὲ εἰ οἱ βασιλεῖς, τῷ δὲ γε λοιπῷ (οὗτος δ' ὁ Ζοροβάβελ ἦν) εἰ
 20 αἱ γυναῖκες καὶ αὐτῶν ἡ ἀλήθεια· καὶ τῷ νικήσουσι γέρας
 δώσειν ἐπέσχετο νικητήριον, πορφύραν φορεῖν καὶ κίδαριν
 βυσσίνην καὶ περιανχένιον χρύσειον, καὶ ἐν ἐκπώμασι πίνειν χρυ-
 σοῖς καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν καὶ ἄρμυ χρυσοχάλινον ἔχειν καὶ

2 φῶσαι A: Herodotus ἐπιφάσαις. 15 ἐποίησεν, in mg. γρ
 ἠτοίμασε, A. ἐπὶ] παρὰ A. 20 νικήσουσι A, νικήσαντι PW.

diversum quiddam tradunt. nam equae a Darii equo adamatae genitalia
 contrectasse manu, eaque intra subligaculum condita, cum sole iam
 oriente septemviri equos conscenderent, Darii equi nares palpasse; qui
 percepto odore statim cum fremitu hinnierit. hoc sive ita sive aliter
 factam fuerit, regno certe potitus est Darius.

Hic privatus adhuc votum fecerat deo, si rex esset factus, se
 vasa reliqua quae adhuc Babylone essent omnia in templum Hierosoly-
 mitanum remissurum esse. et quia vetustate amicitiae cum Zorobabele
 coniunctus erat, eum recens Hierosolymis profectam cum aliis duobus
 ad custodiam sui corporis adhibuerat. cum autem primo sui regni anno
 convivio magnates excepisset, ac post eorum abitum parum in lectulo
 dormisset, experrectus cum suis custodibus colloquitur et singulis sin-
 gulas quaestiones proponit: primo an vinum omnia vincat, alteri an rex,
 tertio (is Zorobabel fuit) an mulieres, easque veritas: pollicitus victori
 praemia, ut purpam, cidarim byssinam et torquem aureum gestaret,
 ac potestatem haberet ex auro bibendi et in lecto aereo dormiendi et

μετ' αὐτὸν προεδρεύειν καὶ συγγενῇ καλεῖσθαι αὐτοῦ. ὄρθρον
 τοῖνον τοὺς μεγιστᾶνας μεταπεμφόμενος, τῶν σωματοφυλάκων
 ἕκαστον ἐκέλευσε περὶ τοῦ προβλήματος ἀποφαίνεσθαι. καὶ ὁ
 μὲν τὴν ἰσχὺν ἐξῆρε τοῦ οἴνου ὡς τὴν τῶν καταχρωμένων ἀπα-
 D τῶντος διάνοιαν καὶ τὰς τῶν ψυχῶν διαθίσεις μεταποιούτος καὶ 5
 ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐργαζόμενος τοὺς οἰνωθέντας· ὁ δὲ τὸν βασιλέα
 πάντων ὑπερισχύειν ἐφιλοσόφησεν, ὡς τῶν ἀνθρώπων κρατούν-
 των τῶν ἄλλων ἀπάντων διὰ σοφίας, τούτων δ' αὖ οἷς ἅπαντα
 ὑποτάσσεται κυριευόντων τῶν βασιλέων. ὁ δὲ γε Ζοροβάβελ τὰς
 γυναῖκας κρειττονεύειν τὴν ἰσχὺν ἀπεφήνατο, ὡς καὶ τῶν βασι-
 10 λέων δι' αὐτῶν γενομένων καὶ τῶν τὰς ἀμπέλους φυτευόντων, καὶ
 πάντων αὐτὰς γονέων τε προτιμώντων καὶ τῶν πατρίδων καὶ τῶν
 φιλότατων αὐτῶν· καὶ τῶν βασιλέων δ' αὐτῶν κρατεῖν τὰς γυναῖ-
 κας κολακευόντων αὐτὰς καὶ ταπεινουμένων εἰ κατὰ τι δυσχερα-
 νοῦσας γνοῖεν αὐτάς· μᾶλλον δὲ τούτων δύνασθαι τὴν ἀλήθειαν, 15
 P I 174 ἐπεὶ καὶ ὁ θεὸς ἀληθής ἐστι καὶ οὕτω καλεῖται, καὶ τὰ μὲν ἄλλα
 θνητά, ἀθάνατον δὲ χρῆμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια καὶ αἰδίων. πάντων
 δὲ τῇ γνώμῃ τούτου θεμένων ὡς ἄριστα περὶ τῆς ἀληθείας φιλο-
 σοφῆσαντος, ὁ Δαρεῖος αἰτήσασθαι ὁ βούλεται πάρεξ τῶν ὑπε-
 σχημένων ἐπέτρηφεν. ὁ δὲ τῆς εὐχῆς αὐτὸν ἀνέμνησεν, ἦν, εἰ 20
 λάβοι τὴν βασιλείαν, πεποιητο. αὕτη δὲ ἦν, τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις
 τοῦ θεοῦ κατασκευάσαι ναόν, ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ τὰ σκεύη ὅσα

2 σωματοφυλάκων] μεγιστάνων A.

ἐκέλευε PW.

4 ἀπαντῶντος A.

8 ἐκέλευε A Iosephus,

6 ἄλλων] ἄλλου A.

7 ὑπερισχύειν A, ὑπερέχειν PW.

11 γυναικῶν W.

post

ἀμπέλους PW add δὲ, om A.

curru aureis frenis vehendi, utque proximum a se locum teneret et suus cognatus vocaretur. mane proceribus arcassitis quemque satellitum quaestionem suam declarare iubet. primus igitur vini potentiam extollit, quod animos abutentium deciperet, affectus mutaret et ebrios variis modis transformaret. alter regem praestare omnibus disputat, cum homines ob sapientiam caeteris omnibus antecellant, iis autem, quibus alia pareant, reges imperent. at Zorobabel maius esse robur mulierum asserit; nam ex eis et reges nasci et vinitores: eas ab omnibus et parentibus et patriae et carissimis quibusque anteponi: eas ipsis regibus imperare, qui se submittant et adulentur si quid illas aegre ferre cognorint. sed veritatem tamen potentio rem esse mulieribus: ipsum enim deum veracem et esse et perhiberi; cumque caetera cadauca sint, veritatem esse immortalem et aeternam. in huius sententiam cum ivissent omnes, ut qui de veritate rectissime discernisset, Darius ei permisit ut praeter promissa praemia quidvis etiam postulare. at ille regem admonet quemadmodum novisset, si regno potiretur, se et templum Hierosolymitanum

ἔτι ἐν Βαβυλῶνι περιελέλειπτο. καὶ "τοῦτο" ἔφη "τὸ αἵτημα τὸ ἐμὸν." ἦσθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς γράφει τοῖς σατράπαις Β κέδρινα ξύλα χορηγῆν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ, καὶ συγκατα- W I 125
 σκευάζειν τὴν πόλιν τῷ Ζοροβάβελ, καὶ πάντας τοὺς εἰς τὴν Ἰου-
 δαίαν ἀπελθόντας αἰχμαλώτους τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐλευθέρους εἶναι
 καὶ ἀτελεῖς, καὶ τάλαντα δοθῆναι πενήκοντα εἰς τὴν ἀνέγειν
 τοῦ ναοῦ. καὶ τὰ σκεύη δὲ πάντα ὅσα ἔτι ἦν παρ' αὐτῶ ἐπεμψε·
 καὶ ὅσα Κῦρος περὶ τῶν Ἰουδαίων ἐθέσπισε, ταῦτα καὶ Δαρείος
 προσδιετάξατο.

10 4. Ἦκεν οὖν τούτων γεγονότων εἰς Βαβυλῶνα ὁ Ζοροβά-
 βελ καὶ τοῖς ὁμοφύλοις τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπηγγέλτατο· καὶ
 ὄσοι προτεθύμητο ἐπανελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπήεσαν. τὸ δὲ C
 κεφάλαιον τῶν ἀπίοντων ἦν μυριάδες τετρακόσιοι ἐξήκοντα δύο
 καὶ ὀκτακισχίλιοι, ἄτερ Λευιτῶν τε καὶ πυλωρῶν καὶ δούλων
 15 ἱερῶν καὶ θεραπόντων οἳ τοῖς ἀναβαλουσιν ἔπιοντο. ἡγεμῶν δὲ
 τούτων ἦν ὁ Ζοροβάβελ, Σαλαθιήλ καὶς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς,
 ἀπόγονος τοῦ Δαβὶδ, καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκ τοῦ ἀρχιερέως·
 πρὸς τούτοις δὲ Μαρδοχαῖος καὶ Σερέβ ἐκ τοῦ πλήθους χειρι-
 σμένοι ἄρχοντες ἦσαν. ἀπελθόντες δ' εἰς Ἱεροσόλυμα ἔθυσαν
 20 καὶ τῆς οἰκοδομῆς ἀπήρξαντο τοῦ ναοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς θᾶττον
 ἔλαβε τέλος· ἀπαρτισθέντος δ' ἤδη τοῦ ἱεροῦ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ D

4 τὴν prius om A. 6 τὴν om A. 7 ἔτι add A. 12 ἐπα-
 νελθεῖν] ἔλθεῖν A. τὸ κεφάλαιον δὲ A. 16 ὁ add A.
 18 σερέβ A, Γερέβ PW: Iosephus Σερεβαῖος. χειρισμένοι et
 χειρισμένοι Iosephi codices. 21 οἱ alterum om A.

Fontes. Cap. 4. Iosephi Ant. 11 3 §9 — 4 §9.

instauraturum et vasa quae Babylone reliqua essent remissurum; et
 "haec" inquit "peto." his rex delectatus scribit ad satrapas ut cedrina
 ligna praebeant ad templi structuram et ad urbis instaurationem Zoro-
 babeli sint adiumento, omnes Israelitas qui in Iudaeam abeant libertate
 et immunitate donat, ad templum instaurandum quinquaginta talenta lar-
 gitur, vasa quae adhuc penes ipsum erant mittit, et quaecunque Cyrus
 de Iudaeis promulgarat eadem et ipse confirmat.

4. His peractis Zorobabel Babylonem proficiscitur, et populari-
 bus suis laetum affectu de regis benignitate nuntium. quibus igitur cordi
 erat reditus, ii Hierosolyma se conferunt; quorum summa fuit myriades
 462 et milia 8 absque Levitis et ianitoribus et sacris servis ac ministris
 qui reducem populum sequebantur. horum dux Zorobabel Salathie-
 lis filius ex tribu Iudaica et Davidis posteritate, et Iesus Iosedeci pon-
 tificis filius: praeter hos et Mardocheus et Serebus magistratus uncti e
 populo. urbem ingressi victimis immolatis templi aedificationem anspi-

Λευῖται καὶ οἱ Ἀσάφ παῖδες ὕμνουσιν τὸν Θεόν. τῶν δὲ πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι τὸν πρὶν ναὸν ταῖς μνημαῖς ἀναπολοῦντες, καὶ τὸν ἄρτι γεγενημένον ἐνδεέστερον ὁρῶντες τοῦ πάλαι, εἰς δάκρυα καὶ θρήνην προήγοντο, καὶ ἡ τούτων οἰμωγὴ ὑπερφώνει τὴν τῶν σαλπύγων ἠχὴν.

Προσῆλθαι δ' οἱ Σαμαρεῖται τῷ Ζοροβάβελ ἔτι τοῦ ναοῦ ἀνεγειρομένου, ἀξιοῦντες συγκοινωνῆσαι αὐτοῖς τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ. ὃ δὲ τῆς μὲν οἰκοδομῆς αὐτοὺς μετασχεῖν οὐ προσήκατο, προσκυνεῖν δ' ἐν τῷ ναῷ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐφίνα. πρὸς ταῦτα οἱ Σαμαρεῖται ἠχθίσθησαν, καὶ πείθουσι τὰ ἐν Συρίᾳ ἔθνη δεηθῆ-
 P I 175 ναι τῶν σατραπῶν ἐπισχεῖν τοῦ ναοῦ τὴν ἀνάγεισιν. ἀναβάντες δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα οἱ Συρία ἐπάρχοντες καὶ Φοινίκης ἡρώτων τίνος συγχωρήσαντος ὡς φρούριον τὸν ναὸν ἀνεγείρουσι καὶ τῇ πόλει τελεχῆ σφόδρα περιβάλλουσιν ἰσχυρά. Ζοροβάβελ δὲ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς ἐκ Κύρου πρῶτον ἐπιτραπήναι τὴν οἰκοδομὴν¹⁵ ἔφασαν, εἰτ' αὖθις ἐκ τοῦ Δαρείου. οἱ δ' ἐπαρχοὶ τῶν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης χωρῶν τὴν μὲν τῶν ἔργων οἰκοδομὴν ἐπι-
 σχεῖν οὐκ ἔκριναν, Δαρείῳ δὲ παραχρῆμα ἔγραψαν. τῶν δὲ Ἰουδαίων κατεπτηχότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ ὧν ὠκονόμη-
 σεν, Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας οἱ προφῆται θάρρειν αὐτοὺς παρώρ-
 B μων καὶ μηδὲν ὑφορᾶσθαι ἀβούλητον. πιστεύοντες οὖν τοῖς προφῆταις ἐντεταμένως εἶχοντο τῆς οἰκοδομῆς. Δαρείος δὲ τὰς ἐπιστολάς δεξάμενος καὶ τὰς τῶν Σαμαρειτῶν κατηγορίας, ὅτι τὴν

9 τῷ ναῷ A, ἀπὸ PW.

cantur, eaque celeriter absoluta sacerdotes, Levitae et Asaphi liberi deum celebrant. tribuum vero seniores, repetita prioris templi magnificentia, quod recens illud longe inferius esse cernerent, ita illacrimant atque lugent, ut eorum eiulatus sonum tubarum superaret.

Dum templum conditur Samaritani Zorobabelem adent petentes se in structurae societatem admitti. id ille recusat: caeterum ea absoluta si in templo adorare velint, licere. ea repulsa homines irritati Syriae gentibus auctores sunt petendi a satrapis ut templi aedificationem prohibeant. itaque praesides Syriae et Phoeniciae Hierosolyma profecti rogant, cuius concessu templum instar castelli aedificent et urbem muris fortissimis cingant. Zorobabel et pontifex Iesus id primum a Cyro, deinde a Dario etiam permissum esse respondent. quo illi audito non impedienda opera censuerunt, sed Dario statim scripserunt. Iudaeos autem perterritos ac metuentes ne regem liberalitatis suae paeniteret, Aggaeus et Zacharias prophetae bonis animis esse iubent, neque molesti quidquam suspicari. igitur prophetis freti continenter instant operi. Darius autem litteris et Samaritanorum accusationibus acceptis quod

τε πόλιν δχυροβοσιν Ἰουδαῖοι καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομοῦσιν ὡς φρού-
 ριον, καὶ ὅτι Καμβύσης τὴν τούτων ἐκάλυπεν οἰκοδομήν, προ-
 σέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτου.
 καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ γεγραμμένον ὡς
 5 τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Κύρος ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰ-
 κοδομηθῆναι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὴν
 εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν βασιλικῶν διατάξασθαι γίνεσθαι, καὶ τὰ C
 τοῦ ναοῦ σκευὴ ἀποδοθῆναι, καὶ συλλαβέσθαι πρὸς τὸ ἔργον τοῖς
 ἐκεῖσε ἄρχουσιν ἐκέλευσε καὶ τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις εἰς θυσίαν
 10 ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ξείρους σμιθάλιν τε καὶ οἶνον
 καὶ ἔλαιον. ταῦτα ἐν τοῖς ὑπομνήμασι Δαρείου εὐρῶν ἀντίγραψε
 τοῖς ἐπισταλκῶσι "τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς ἐν τοῖς ὑπο-
 μνήμασιν εὐρῶν τοῖς Κύρου ἀπέσταλκα, καὶ βούλομαι γενέσθαι
 πάντα ὡς περιέχει αὐτή. ἔρωσθε." γόντες δὲ τὴν τοῦ βασι-
 15 λέως προαίρεσιν οἱ τῶν χωρῶν ἐκείνων ἐπιτροπεύοντες συνήρουν
 τοῖς Ἰουδαίοις. καὶ ᾠκοδομήθη ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ ὁ ναός, καὶ ἔθυ-
 σαν οἱ Ἰσραηλῆται θυσίας ἀνανεωτικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν. D
 τῆς δὲ τῶν ἀλύμων ἐορτῆς ἐνστάσης συνεορτήη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν W I 126
 κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἐορτὴν ἤγαγον, καὶ τὴν πύσχα
 20 προσαγορευομένην θυσίαν ἐτέλεσαν.

Κατώκησαν δ' ἐν Ἱεροσολύμοις πολιτεία χρώμενοι ἀριστο-
 κρατικῇ μετὰ ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἱερεῖς προεστήκεισαν τῶν πρα-

4 τῇ βάρει] cf. Iosephi Ant. 10 11 7. γεγραμμένα A.
 12 ἐσταλκῶσι A. 13 τοῖς] τοῦ A. 14 αὐτῇ περιέχει A.
 19 καὶ prius] καὶ εἰς A. καὶ τὸ πύσχα A.

Iudaei urbem munirent et templum castelli instar exstruerent cum eorum
 aedificatio a Cambyse prohibita fuerit, haec in regis commentariis in-
 quiri iubet. atque inventum est Ecbatanis Mediae in turri scriptum,
 Cyrum anno regni sui primo iussisse templum et sacrarium Hierosoly-
 mitanum exstrui et sumptus ad eam rem ex regia suppeditari, templique
 vasa restitui, et vicinos praetores opus illud adiuvare et Iudaeis ad
 sacrificia pendere tauros arietes agnos et haedos, simulamque, vinum et
 oleum. haec Darius cum in commentariis invenisset, praesidibus in hanc
 sententiam rescripsit "exemplum vobis mandati Cyri in commentariis
 repertum mitto, atque omnino id fieri volo quod illo continetur. valete."
 regis voluntate cognita, provinciarum illarum praetoribus Iudaeos adiu-
 vantibus, temploque annis septem absoluto, Israelitae victimas immola-
 runt pristinorum bonorum renovatrices. in festo Azymorum omnes e
 pagis in urbem confluerunt, peractoque sacrificio quod pascha dicitur
 festivitatem concelebrarunt.

Qui Hierosolymis consederant, formam rei publicae tenuerunt ex
 optimatum et paucorum potestate contemptam. summa rerum enim

ἡμίτων ἄλλοις οὐ τοὺς Ἀσαμωναίου συνέβη βασιλεύειν ἐκγότους. πρὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας ἐβασίλευοντο ἐπὶ ἕτη πεντακόσια τριακονταδύο, μῆνας ἕξ, ἡμέρας δέκα· πρὸ δὲ τῶν βασιλέων ἄρχοντες αὐτοὺς διεῖπον οἱ προσαγορευόμενοι κριταὶ καὶ μόναρχοι.

P I 176 καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἐπ' ἕτεσι πλείοσιν ἢ πεντα- 5 κοσίοις διέγαγον μετὰ Μωυσῆν τε καὶ Ἰησοῦν.

Οἱ δὲ γε Σαμαρεῖς ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς διακείμενοι πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐργάζοντο. πρῶτος οὖν ἕξ Ἱεροσολύμων πρὸς Δαριεῖον ἐστάλησαν Ζοροβάβελ καὶ τῶν ἀρχόντων ἕτεροι τέσσαρες. μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ κατὰ τῶν Σαμαρέων αἰτιά- 10 ματα, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἱππάρχους τῆς Σαμαρείας καὶ τὴν βουλήν, μήτι ἐνοχλεῖν Ἰουδαίοις, ἀλλὰ καὶ χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικῆς γαιοφυλακίου τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας πάνθ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστι χρήσιμα.

5. Δαριεῖου δὲ τελευτήσαντος παραλαβὼν τὴν βασιλείαν ὁ 15 παῖς αὐτοῦ Ξέρξης καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐσέβειαν διεδέξατο, καὶ B πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. ἦν δὲ ἐν Βαβυλῶνι τότε Ἐλρας ἀγῆρ ἀγαθὸς καὶ τῶν νόμων Μωυσέως εἰς ἐμπειρίαν ἀκριβέστατος. οὗτος φίλος τῷ Ξέρξει γίνεται, καὶ ἀναβῆναι θελήσας εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τινὰς ἐπαγαγεῖσθαι τῶν ἐν Βαβυλῶνι 20 Ἑβραίων, ἐδεήθη τοῦ βασιλέως διὰ γραμμάτων αὐτοῦ γνωρίσαι τοῖς σατράπαις αὐτόν. ὁ δὲ γράφει ταῦτα. "τῆς ἐμαντοῦ φι-

1 Ἀσαμωναίου A. 11 ἱπάρχους W de coniectura: Iosephus ἱπάρχους. 12 μήτε PW. 15 ante. ὁ A add αὐτοῦ. 18 Ἐσδρα est p. 9 v. 16. Μωσέως PW.

Fontes. Cap. 5. Iosephi Ant. 11 5.

usque ad regnum Asamonaeorum penes sacerdotes fuit. nam ante captivitate quidem regibus per annos 532 menses 6 et dies 10 paruerunt. ante reges magistratus ii praefuere qui iudices vocabantur et dictatores: sub quibus et ipsis annos amplius 500 post Mosem et Iesum egerunt.

Samaritani tamen infesti Iudaeis multa mala dederunt. quam ob rem Zorobabel et alii quattuor ex magistratibus cum eo Hierosolymis legati ad Darium iverunt. quorum rex querelis cognitis ad magistrum equitum et senatum Samariae scripsit ne molesti essent Iudaeis, sed e regio fisco tributorum Samariae omnia suppeditarent ad sacrificia necessaria.

5. Dario mortuo Xerxes filius paterni et regni et pietatis successor erga Iudaeos optime affectus fuit. erat autem eo tempore Babylone Esdras vir bonus et Mosaicæ legis peritissimus. is cum se in regis amicitiam insinuasset, atque ascendere Hierosolyma Iudaeis quibusdam Babylonis secum adductis cuperet, regem oravit ut se per litteras satrapis commendaret. rex igitur huiusmodi scribit litteras "meae huma-

λανθραπίαις ἔργον εἶναι νομίνας τὸ τοῦς βουλομένους τῶν Ἰσραη-
 λιτῶν συναπαίρειν εἰς Ἱεροσόλυμα, Ἐζρα ἱερεὶ καὶ ἀναγνώστη
 τοῦ θείου νόμου τοῦτο προσέταξα, καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω. καὶ
 ἄγγυρος καὶ χρυσὸς ὅσος ἂν εὐρεθῆτε ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βαβυλω-
 νίων ὠνομασμένοι τῷ θεῷ, τοῦτον πάντα κελύω εἰς Ἱεροσόλυμα C
 κομισθῆναι. καὶ ὅσα ἂν ἐννοήσης, ὧ Ἐζρα, καὶ ταῦτα ἐργασαι,
 τὴν εἰς αὐτὰ δαπάνην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλακίου ποιούμενος.
 καὶ τοῖς ἱερεῦσι δὲ καὶ Λευίταις καὶ πᾶσι τοῖς τοῦ ἱεροῦ δουλε-
 ταῖς μήτε φόρους μήτε ἄλλο τι φορτικὸν ἐπιταγήναι κελύω. καὶ
 10 σὺ δέ, Ἐζρα, κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ σοφίαν ἀπόδειξον κριτῆς, ὅπως
 δικάζωσιν ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίᾳ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους τὸν νό-
 μον· καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι παρέξις αὐτὸν μαθεῖν. λαβῶν δὲ ταύ-
 την Ἐζρας τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἐν Βαβυλῶνι τοῖς ἑκατὶ Ἰουδαίοις,
 καὶ τὸ ἀντίγραφον αὐτῆς παρὰ πάντας ἐπέμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς·
 15 οἱ ἅπαντες ὑπερήσθησαν. πολλοὶ δ' αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀνα- D
 λαβόντες ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, ἵν' ἐπανέλθωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα·
 ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο
 φυλὰς ἐπὶ τε τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης Ῥωμαίοις ὑπήκοους εἶναι
 φησιν ὁ Ἰώσηπος, τὰς δὲ δέκα φυλὰς λέγειν εἶναι τοῦ Εὐφράτου,
 20 μυριάδας οὖσας ἀπείρους καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυναμένης.
 πρὸς Ἐζραν δὲ πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν ἀφικνοῦνται καὶ σὺν αὐτῷ
 παραγίνονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ παραδέδωκεν ὁ Ἐζρας τοῖς

9 τι ἄλλο A. 10 Ἐζρα hoc loco A Iosephus, post σοφίαν PW.
 14 παρὰ A Iosephus, πρὸς PW. 15 δὲ A. 19 Ἰώσηπος
 Ant. 11 5 2. 20 καὶ om A.

mitatis esse ratus ut, qui ex Israelitis voluerint, Hierosolyma discedant, hoc negotium Esdrae sacerdoti et divinae legis lectori dedi, qui igitur voluerit, abeat: et quidquid auri atque argenti in regione Babyloniorum inventum fuerit deo consecratum, id omne iubeo perferri Hierosolyma. tu vero, Esdra, quaecumque tibi visa fuerint ea perficite, impensis et sumptis. sacerdotibus porro, Levitis et omnibus templi ministris neque tributum neque quidquam aliud molestum imperari volo. tuque, Esdra, pro divina tua sapientia designato indices legis peritos qui in Syria totaque Phoenicia ius dicant, et ignorantibus legem cognoscendam exhibeto. hanc epistolam Esdras Iudaeis Babylone degentibus legit, et exempla eius in omnes provincias ad populares suos misit: qui omnes supra modum exhilarati sunt. quidam etiam cum sua re familiari se Babylonem contulerunt ut redirent Hierosolyma: sed universus Israelitarum populus illic mansit. ea de causa Iosephus ait duas tantum tribus tam in Europa quam in Asia parere Romanis, decem vero ultra Euphratem esse, quarum infinita sit multitudo, cuius iniri nullas queat numerus. Esdras igitur, multis Hierosolyma secum profectis, munera

γαζοφύλαξαν δ' ὁ Ἐξέξης καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν Βαβυ-
 P I 177 λῶν Ἰσραηλῖται τῷ θεῷ ἐδώρησαντο, εἰς πολλὰ τάλαντα ἀργυ-
 ρίου καὶ χαλκοῦ συμποσούμενα, καὶ τοῖς τῶν χωρῶν ἐπιτρο-
 πέουσι τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἐπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ ἔθνος
 ἐτίμησαν καὶ πρὸς πᾶσαν χρεῖαν συνήργησαν. γυνὸς δ' ἔπειτα 5
 ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν ἄλλοεθνεῖς
 γυναικας ἠγάγοντο, ἔπεισεν αὐτοὺς δάκρυσι πολλοῖς καὶ πυκναῖς
 W I 127 πυραινέσειεν ἐκβαλεῖν τὰς ἄλλοεθνεῖς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεννηθέντα.
 τῆς ἑορτῆς δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἐπιστάσης σχεδὸν ἅπαν τὸ τοῦ
 λαοῦ πλῆθος συνεληλυθὸς εἰς αὐτὴν ἤξιώσαν τὸν Ἐζρα τὸς 10
 νόμους ἀναγνωσθῆναι τοῦ Μωυσέως. καὶ ἀκούσαντες τούτων
 B εἰς δάκρυα προήχθησαν, δυσφοροῦντες περὶ τῶν παρελθόντων.
 Ἐζρας δὲ μὴ δεῖν ἔφη θρηνεῖν ἑορτῆς οὕσης, ἑορτάζειν δὲ καὶ
 εὐχαῖσθαι καὶ τηρεῖν τοὺς νόμους εἰς τὸ μέλλον.

Καὶ ὁ μὲν γηραιὸς ἐτελεύτησεν· τῶν δ' αἰχμαλώτων τις 15
 Νεεμίας τὴν κλῆσιν, οἰνοχόος ὢν τοῦ Ἐξέξου, πρὸ τῶν Σούσιων
 περιπατῶν ξένους εἰδὲ τινὰς εἰσόντας τὴν πόλιν, καὶ ἀκούσας
 αὐτῶν Ἐβραῖσι δμιλούντων, προσελθὼν ἐπυνθάνετο πόθεν εἴεν.
 ἦκειν δ' ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων εἰκόστων, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆ-
 θος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα προσηρώτησεν. ἀποκρινα- 20
 μένων δὲ κακῶς ἔχειν, πολλὰ γὰρ δευὰ τὰ περίξ ἔθνη αὐτοῖς
 ἐπάγειν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας· καὶ τῆς ὥρας ἐπιστάσης, ὡς εἶχε
 C διακονήσων τῷ βασιλεῖ εἰσελήλυθεν. ὁ δὲ βασιλεὺς σκυθρωπὸν

4 τὰ om A. 6 τῶν alterum om A. 15 τις om A. 22 νεεμίας
 A Iosephus, νεανίας PW.

quae Xerxes eiusque consiliarii et Babylonii Israelitae deo donarant,
 magnam argenti et aeris summam, gazae custodibus, provinciarum praefec-
 toribus litteras regis reddidit; qui genti honorem habuerunt omnibusque
 rebus adiumento fuerunt. postea cum intellexisset quosdam e populo
 sacerdotibus et Levitis alienigenas duxisse uxores, eos multis lacrimis
 et crebris monitis impulit ut eas una cum liberis eicerent. festo taber-
 naculorum omnis fere populus congregatus ab Eodra petiit ut leges
 Moysaicas legeret: quibus auditis commissa deplorarent. sed
 Eodras in festo non esse lacrimandum dixit, sed operandum sacris et
 convivandum, ac leges in posterum observandas.

: Hic quidem senex obiit: quidam autem ex captivis Neemias
 dictus, Xerxis pincerna, ante moenia Satorum deambulans cum hospites
 quosdam urbem ingredientibus qui Hebraice colloquebantur vidisset,
 rogat qui sint. cum se Hierosolymis venisse responderent, de statu
 populi et metropolis percontatur, cumque intellexisset res male se
 habere, et multis malis affici Iudaeos a vicinis gentibus, lacrimat, et
 hora instante regi ministraturus ita uti erat. conaculum ingreditur. qui

αὐτὸν θεασάμενος ἤρετο διότι κατηφιᾷ. ὃ δὲ τῆς λύπης αἴτιον
 εἶπε τὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ δυστυχήματα, καὶ ἐδέετο συγχωρη-
 θῆναι αὐτῷ πορευθῆναι καὶ τό τε τεῖχος ἀνεγειῖραι καὶ τοῦ ἱεροῦ
 τὸ λείπον ἀναπληρῶσαι. καὶ ὁ βασιλεὺς κατένευσε πρὸς τὴν
 5 αἴτησιν· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τῇ ἐπιούσῃ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν τῆς
 Φοινίκης καὶ Συρίας καὶ Σαμαρείας ἐπίτροπον, ἐντελλομένην
 αὐτῷ τιμῆσαι τὸν Νεεμίαν καὶ χορηγῆσαι τὰς εἰς τὴν οἰκοδομίαν
 δαπάνας. ἦκεν οὖν εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλῶν αὐτῷ ἐκ τῶν ὁμο-
 φύλων συνεπομένων, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος βασιλεύοντος
 10 Ἑέρξου, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἐπιτρόπῳ τῶν ἠθρεισῶν χωρῶν D
 ἐπιδέδωκε. τὴν δὲ τοῦ τεύχους οἰκοδομὴν διένειμε τῷ λαῷ κατὰ
 κώμας καὶ πόλεις, ἔν' ὅτι τάχιστα ἀνυσθῆ. καὶ Ἰουδαῖοι μὲν
 πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο, οὕτω κληθέντες ἐξ ἧς ἡμέρας ἐκ
 15 Βαβυλῶνος ἀνέβησαν (ἀπὸ γὰρ τῆς Ἰούδα φυλῆς πρώτης ἐλθού-
 σης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους αὐτοὶ τε Ἰουδαῖοι καὶ ἡ χώρα ὁμοίως
 20 ἐξ αὐτῶν μετωνόμαστο), Ἀμμανῖται δὲ καὶ Μωαβῖται καὶ Σα-
 μαρεῖται τῇ τῶν τευχῶν οἰκοδομῇ ἤχθοντο, καὶ αὐτοῖς ἐπετίθεντο
 καὶ πλείστους ἐκτίννον, καὶ αὐτῷ τῷ Νεεμίᾳ ἐπεβούλευον. καὶ
 τὸ μὲν πλήθος τούτοις ἐκταραττόμενον μικροῦ τῆς οἰκοδομῆς ἦν P I 178
 ἀπέστη. Νεεμίας δὲ στίφος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος
 προστησάμενος ἀτρόπως ἐπέμενε νόκτω τε καὶ μεθ' ἡμέραν τῆς
 πύλεις τὸν κύκλον περιῶν· καὶ ταύτην τὴν ταλαιπωρίαν ὑπέμει-
 νεν ἐπὶ διετίαν καὶ μῆνας τέσσαρας. ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς

1 αὐτῷ A.

3 ἱερίας A.

cum tristitiae causam percontaretur, patriae calamitates commemorans
 Neemias orat regem ut sibi liceat eo proficisci et muros exstruere et,
 quod tempore adhuc desit, perficere. rex postulatis annuit, et postredie
 litteras ei dat ad Phoeniciae Syriae et Samariae praesidem, quibus
 imbebatur honorem habere Neemiae et sumptus aedificationis praebere.
 venit igitur Hierosolyma cum magno popularium comitatu anno regni
 Xerxis vigesimo quinto, redditque praesidi litteras; et aedificationem
 oppidatim et vicatim distribuit, ut ea quam primum absolveretur
 Iudaei igitur operi accinguntur, sic nominati ex quo die Hierosolyma
 Babylone redierunt: nam tribu Iudaea primum in loca illa reversa et
 ipsi Iudaei vocati sunt et nomen regioni indiderunt. caeteram Amma-
 nitae Moabitae et Samaritani moenium structuram aegre ferentes;
 aggressi Iudaeos multos occiderunt, ipsi etiam Neemiae insidiat. ac
 populus iis rebus perturbatus parum abfuit quin opus inchoatum desere-
 ret. verum Neemias satellitibus praesidii causa adscitis constantem
 perseverans noctu et interdium moenia urbis obibat. eamque aerumnam
 per biennium et menses quattuor toleravit, donec muri absoluti essent,

Ἱεροσολύμοις τὸ τεῖχος ἀπήρτιστο, ὀδοὶ καὶ εἰκοστῇ τῆς Ξέρξου βασιλείας ἔτει, μὴν ἑννάτην. Νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὀλιγανδροῦσαν ὄραν, παρεκάλεισε τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας, τὴν χώραν ἐκλιπόντας, εἰς τὴν πόλιν μεταναστεῦσαι. ἐτελεύτησε δὲ Νεεμίας γηραιός, ἀνὴρ χρηστός τὸν τρόπον καὶ δίκαιος καὶ φιλοτιμιότατος πρὸς ὁμοειδνεῖς.

6. Τελευτήσαντος δὲ Ξέρξου ἡ βασιλεία εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κῦρον, ὃν καὶ Ἀρταξέρξην καλοῦσι, μετέπεισε. τῷ γοῦν τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς σατράπας τῶν οἰκείων καλέσας ἑθνῶν, ἐφ' ἡμέρας πολλὰς εἰστία τούτους 10 πολυτελεῶς· καὶ ἡ βασίλισσα δὲ Οὐάστη ταῖς γυναῖξιν ὁμοίως συνεκρότει συμπόσιον. ἦν κάλλει πάσας νικῶσαν ἠθέλησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτῷ συμποσιάζουσιν ἐπιδειξάι, καὶ πέμψας ἤκεν αὐτὴν ἐκέλευε παρὰ τὸ συμπόσιον· ἡ δὲ οὐκ ἐπέθετο, καὶ πολ-
 λάκις στείλαντος ἀνένδοτος ἦν. ὠργίσθη οὖν ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν 15 ἀπειθειαν. καὶ κοινοῦται τοῖς ἐπὶ τῶν Περσῶν συμβούλοις τῆς γυναικὸς τὴν ἀπειθειαν· οἱ δ' ἐκβαλεῖν αὐτὴν δεῖν ἔκριναν. καὶ ἡ μὲν ἐκβέβλητο· ὁ δ' ἤχθετο, πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς διακέ-
 μενος. οὕτω δ' ἔχοντι συνεβούλευον οἱ φίλοι παρθένους ἐπρε-
 πτεῖς πανταχόθεν συναγαγεῖν, καὶ τὴν προκριθεῖσαν ἔξειν γυναῖκα. 20
 πείθεται τῇ συμβουλῇ ταύτῃ, καὶ πολλῶν παρθένων ἀθροισθεισῶν
 W I 128 εὐρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη Ἰουδαία τὸ γένος ἐκ φυλῆς τῆς
 Βενιαμίνιδος, ὀρφανὴ καὶ ἀμφοῖν τῶν γονέων, παρὰ τῷ θεῷ

3 ἐκλιπόντας A, ἐκλειπόντας PW. 9 τῆς βασιλείας ἔτει αὐ-
 τοῦ A. post ἡγεμόνας PW add αὐτοῦ, om A. 17 δεῖν
 om A. 22 τις hoc loco A Iosephus, post κόρη PW.

Fontes. Cap. 6. Iosephi Ant. 11 6 § 1 — § 10.

anno imperii Xerxis vigesimo octavo et mense nono. cumque urbem infrequentiter habitari videret, persuasit sacerdotibus et Levitis ut agris relictis in eam se conferrent. obiit Neemias senex, vir bonus et iustus sanctorumque popularium studiosissimus.

6. Xerxes mortuo filius eius Cyrus, quem et Artaxerxes vocant, regno potitus tertio imperii sui anno duces et satrapas provinciarum suarum per multos dies magnificis conviviis excepit. regina quoque Vasta matrenis epulum praebuit. quam forma praestantem omnibus rex convivis suis ostentare cupiens ad convivium accessi iubet. illa recusante et nuntios complures infecta re dimittente iratus, uxoris contumaciam eum septem Persarum senatoribus communicat: hi eius efficiendas auctores sunt. electas vero desiderium iniquo animum forenti suadet amici ut formosas virgines colligat, earumque praestantissimam uxorem ducat. paret consilio rex: multisque virginibus collectis Babylone puella Iudaea genere inventa est ex tribu Beniamitica, ambobus verba paren-

Μαρδοχαίῳ τρέφομένη, τῶν πρώτων παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις·
Ἐσθῆρ ἦν τῇ κόρῃ τὸ ὄνομα. ἡσθεὶς οὖν ταύτῃ ὁ βασιλεὺς
εἰς γυναικα ταύτην ἠγάγετο, καὶ περιτίθεισιν αὐτῇ τὸ διάδημα.
καὶ ὁ θεὸς αὐτῆς ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Σούσα μετέπηκε, περὶ τὰ D
βασίλεια διατρέψων καὶ περὶ τῆς ἀδελφίδος πυνθανόμενος. οὔτε
γὰρ ἐκείνη δῆλον τὸ ἔθνος ἔξ ὅπερ ἐτύγγανεν ἔθετο, οὔτε ὁ
Μαρδοχαῖος τὴν πρὸς αὐτὴν ὠμολόγει συγγένειαν.

Ἔθετο δὲ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα οἱ ἐπὶ τοῦ θρόνου
καθημένῳ ἄκλιτον προσεῖναι, ἢ θνήσκων τὸν οὐτιῶ προσιώντα
10 ὑπὸ τῶν αὐτῷ παρισταμένων πελευφόρων, εἰ μὴ ἐκεῖνος ὄν ἐν
χερσὶ κατείχε λόγον ἐξέτινε πρὸς αὐτόν· ὁ γὰρ τοῦ λόγου ἀπτό-
μενος ἀκίνδυνος ἦν. ἐπιβουλευσάντων δὲ τῷ βασιλεῖ Ἀρταξέρξῃ
δύο ἐθνάρχων αὐτοῦ, Βαρνάβαζος οἰκίτης τοῦ ἐτέρου, τὸ γένος
ῶν Ἰουδαῖος, συνείς τὴν ἐπιβουλήν τῷ Μαρδοχαίῳ ἀπήγγειλε,
15 καὶ ὅς διὰ τῆς Ἐσθῆρ τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐπιβούλους ἐμήνυσεν. P I 179
ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐθνάρχους ἀνισταύρωσε, τοῦ δὲ Μαρδοχαίου τὸ
ὄνομα ἐκέλευσεν ἐγγραφῆναι τοῖς ὑπομνήμασι, καὶ προσμένειν
τοῖς βασιλείοις αὐτόν.

Ἄμὸν δὲ φίλον ὄντα τῷ βασιλεῖ ἐς τὰ μάλιστα ἕπαντες
20 προσεκύονον. Μαρδοχαίου δὲ μὴ προσκυνούντος διὰ τὸν νόμον
αὐτόν, μαθὼν ὡς Ἰουδαῖός ἐστιν ἠγανάκτησε καὶ εἶπεν αὐτῷ ὡς
οἱ μὲν ἱερεῖοι Πέρσαι προσκυνοῦσιν αὐτόν, ὁ δὲ δοῦλος ῶν
ἀπαξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει τοῦ

10 πελευφόρων A.

13 δὲ P W.

tibus, quae a patre Mardochaeo principe Iudaeorum educabatur,
Esthera nomine. eam rex lepore eius captus uxorem ducit et diade-
mate ornat. patruus item eius Mardochaeus Babylone Susa commigravit
ut regiam frequentaret et de nepte sua percontaretur. neque enim illa
unde nata esset indicarat, neque ipse aliquam cum illa necessitudinem
sibi intercodere ostendebat.

Tulerat autem rex legem ne quis ad se in solio sedentem acce-
deret invocatus: qui secus fecisset, statim ab apparitoribus securi feri-
retur, nisi ipse virgam quam manu teneret illi porrexisset: eam enim
qui attigerat indemnitas erat. cum autem duo eunuchi regi insidias strue-
rent, Barnabazus Iudaeus, servus alterius eunuchi, iis animadversis rem
ad Mardochaeum defert, ille per Estheram ad regem. qui eunuchis in
crucem actis Mardochaeum in commentarios inscribi et in regia manere
iubet.

Amanem porro amicum summum regis omnes adorabant. quod
cum Mardochaeum propter legem Iudaicam praetermittere cognovisset,
indignatus ei dixit, se a Persis ingenuis adorari: cur ille, qui servus
esset, idem non faceret. totaque gente apud regem accusata petiit ut

ἔθρους παντός; καὶ ἤτει κελεῦσαι πρόβριζον ἀπολέσθαι αὐτό, B καὶ μὴ τι λείψανον αὐτοῦ καταλιπεῖν· ἵνα μέντοι μὴ ζημιωθῆ
τοὺς φόρους αὐτῶν, αὐτὸς ἐπηγγεῖλατο δώσειν μυριάδας ἀργυ-
ρίου τέσσαρας. ὁ μὲν οὖν Ἀμὰν ἤτει ταῦτα· ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ
τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε χρῆσθαι 5
τούτοις ὡς βούλεται. αὐτίκα οὖν διάταγμα παρὰ τοῦ Ἀμὰν
ἐπέμφθη εἰς πάντα τὰ ἔθρη ὡς ἐκ τοῦ βασιλέως, περιέχον ταῦτα.
“τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέρου μου πατρὸς Ἀμὰν κελεύω
πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι, καὶ τοῦτο γενέσθαι
βούλομαι τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς τοῦ ἐνε- 10
C στώτος ἔτους.” τούτου κομισθέντος τοῦ γράμματος εἰς τὰς πό-
λεις καὶ τὰς χώρας, ἣ τῶν Ἰουδαίων ἀπώλεια ἤτοιμάζετο. εἶχον
δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις ὁμοίως.

Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γενόμενον, σάκκον ἐνδὸς καὶ
καταχεύμενος σποδιάν, ἐβόα ὅτι μηδὲν ἀδικῆσαν ἔθρος ἀναιρεῖται. 15
καὶ πρὸς τὰ βασιλεῖα ἐλθὼν ἐκτὸς ἴστατο· οὐ γὰρ ἔξῃν μετὰ
τοιούτου σχήματος εἰσελθεῖν. γνοῦσα δὲ τοῦτο Ἑσθῆρ ἡ βασι-
λισσα, ἐννοῶχον πρὸς Μαρδοχαῖον ἀπέστειλε γνωσόμενον ὅτου
χάριν πενθεῖ· ὁ δὲ τὰ συμβάντα τῷ ἐννοῶχῳ ἐγνώρισε, καὶ περὶ
τούτων δεηθῆναι τοῦ βασιλέως τῇ Ἑσθῆρ ἐνετέλλετο. ἡ δὲ μα- 20
θοῦσα ταῦτα δηλοῖ αὐτῷ ὅτι, μὴ κληθεῖσα παρὰ τοῦ βασιλέως,
δέδοικεν ὡς ἀποθανεῖται εἰ ἄκλητος αὐτῷ προσέλθοι. Μαρδο-
χαῖος δὲ ἐδήλου αὐτῇ μὴ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν σκοπεῖν ἀλλὰ τὴν
D τοῦ ἔθρους· εἰ δ' οὐ, ἔσεσθαι μὲν πάντως ἐκείνῳ βοήθειαν ἐκ

16 ἔξῃ A Iosephus, ἡέλου PW.

24 ἐκείνη codex Colberteus.

ea funditus extirparetur, ita ut nullae reliquiae superessent. ne vero
tributis rex fraudaretur, ipse quadraginta argenti milia se daturum esse
polliticus. rex Aman et pecuniam et homines condonat, ut eos suo
arbitratu tractet. is igitur statim edictum nomine regis in omnes pro-
vincias mittit his verbis “eos qui ab altero patre meo Amane indicantur
omnes cum uxoribus et liberis interfici volo, idque fieri decimo quarto
die mensis duodecimi hoc anno.” his litteris in urbes et provincias
perlatis internecio Iudaeis parabatur. idem Susis etiam agitabatur.

Mardochoeus autem, cum quid actum esset cognovisset, saccum
indutus et pulvere oppleto capite clamitans gentem immeritam doleri,
ante regiam adstabat: neque enim eo habitu ingredi licebat. quod cum
ad reginam Estheram perlatum esset, misso eunucho causam luctus ex
eo quaerit. ille quid accidisset eunucho narrat, petit ut illa apud regem
pro populo intercedat. cui Esthara vicissim nuntiat, vereri se, si in-
vocata ad regem accesserit, ne occidatur. respondet Mardochoeus, non
illi privatam sed gentis publicam salutem esse spectandam: id nisi fece-

θεοῦ, αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῶον οἶκον αὐτῆς διαφθαρήσεσθαι.
 ἡ δὲ ἐντελέλετο αὐτῷ εἰς Σούσα πορευθέντι παρασκευάσαι τοὺς
 ἐκεῖ Ἰουδαίους ἠσθεῖναι τρεῖς ἡμέρας ὑπὲρ αὐτῆς. καὶ Μαρ-
 δοχαῖος μὲν οὕτως ἐποίησεν, ἡ δ' Ἐσθῆρ ῥίψασα κατὰ γῆς ἐαν-
 6 τὴν μετὰ πενθίμου ἑσθῆτος καὶ ἄτροφος ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις δια-
 μείνασα ἐδέετο τοῦ θεοῦ. μετὰ δὲ τὰς τρεῖς ἡμέρας κόσμον
 μεταμφιασάμενη βασιλεῖον, σὺν δυοῖν θεραπαινίσιν, ὧν τῇ μὲν
 κούφως ἦν ἐπεριδομένη, ἡ δὲ τὸ βαθὺ τοῦ χιτῶνος καὶ μέγρε
 τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπηῶρει δακτύλοις, ἔχε πρὸς τὸν κρα-
 10 τοῦντα, εἰσῆει δὲ μετὰ δέους. ὡς δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ
 τοῦ θρόνου βασιλικῶς καθεζόμενος ἐγένετο, προσιδόντος αὐτὴν
 βλοσυρῶς, πάρεσις ὑπὸ δέους λαμβάνει αὐτὴν, καὶ τῇ παρὰ
 πλευρὰν ἰούση ἐπέπεσεν ἀγανῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς δεισας περὶ τῇ
 γυναικί, τοῦ θεοῦ προμηθευσαμένου τοῦτο, ἀνεπήδησεν ἐκ τοῦ
 15 θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκύλαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτάτο κατασπα-
 ζόμενος καὶ θάρρειν ἐγκελευόμενος, καὶ τὴν ῥάβδον ἐκτείνας αὐ-
 τοῦ τὴν χρυσοῦν, καὶ τὸ σκῆπτρον ἐνθήμενος ταῖς χερσὶν αὐτῆς.
 ἡ δὲ ἐντεῦθεν ἀναθαρσήσασα ἐφ' ἑστίασιν αὐτὸν μετὰ τοῦ Ἀμᾶν
 πρὸς αὐτὴν ἤξιον ἔλθειν. ὡς δὲ ἐπένευσε, καὶ παρήσαν, ἐκ-
 20 λευεν ἐκείτῃ ὁ βασιλεὺς δηλοῦν ὅ τι βούλεται, μηθενὸς γὰρ B
 ἀπευκτῆσειν. ἡ δὲ εἰς τὴν ἐπιούσαν φράζειν αὐτῷ τὴν βούλησιν
 ἔλεγεν, εἰ πάλιν πρὸς αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀμᾶν ἐφ' ἑστίασιν ἔλθοι.
 τοῦ δὲ βασιλέως ὑποσχυμένου περιχαρῆς ὁ Ἀμᾶν ἐξῆει· καὶ ἰδὼν

W I-129
 P I 180

8 ἦν om A. 12 ὑπὸ δέους A Iosephus, ὑπὸ τοῦ δέους PW.
 παρὰ πλευρὸν A, περὶ πλευρὰν PW. 15 κατασπαζόμενος A,
 κατασπασάμενος PW. 21 ἀπευκτῆσειν A.

rit, populum utique divinitus iri conservatum, ipsam vero cum paternâ
 domo interitaram. proinde regina eum Susa ire et Iudaeis Susianis tridui
 ieiunium pro sese indicere iubet. parat Mardocheus: ipsa prostrata
 humi veste lugubri induta per tres dies cibo non gustato deum orat.
 his elapsis ornata regio culta cum duabus ancillis, quarum alteri leviter
 innitebatur, altera promissam vestem et humi fusam summis digitis alle-
 vabat, regem adit percussa metu. cumque in conspectum eius in regio
 throno sedentis ac torvum tuentis venisset, exanimata metu in ancillam
 lateri adhaerentem procumbit. rex autem, divina providentia sic even-
 tum moderante, solio exiit mulieri metuens; eamque ulnis exceptam
 complectens et bono esse animo iubens reficit, correcta virga aurea
 sceptroque in manus ei tradito. illa resumpta fiducia petit ut cum
 Amāno ad se commissatum veniat. annuit rex; cumque venisset, iubet
 eam dicere quid velit: nam nihil non impetraturam. illa se postridie
 dicturam ait, si denuo cum Amāno ad convivium veniret. rege assenso
 Aman laetitia exsultans egreditur: visoque in aula Mardocheo indigna-

τὸν Μαρδοχαῖον ἐν τῇ αὐλῇ ἠγανάκτησεν ὅτι μὴ αὐτῷ προσε-
κύνησε. καὶ οἴκοι ἐλθὼν πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς φίλους διη-
γεῖτο οἷας καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης ἀπολυθεὶ τιμῆς, καὶ ὡς
ἄχθεται τὸν Μαρδοχαῖον βλέπων ἐν τῇ αὐλῇ. τῆς δὲ γυναῖκος
αὐτοῦ φησάσης κελεῦσαι κοπῆναι ξύλον πεντήκοντα πηχέων, καὶ ὁ
C δοχαῖον, τὴν γνώμην ἀποδιξάμενος προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον
ἔτοιμάσαι, καὶ στῆσαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρ-
δοχαίου.

Καὶ τὸ μὲν ἦν ἔτοιμον· ὁ δὲ θεὸς τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἀφαι- 10
ρεῖται τὸν ὕπνον τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ ἀγρυπνῶν τὸν γραμματεῖα
κομίσαντα τῶν ἰδίων πράξεων τὰ ὑπομνήματα ἀναγινώσκειν ἐκέ-
λευσε. καὶ ἀναγινωσκομένων εὐρέθη μηνυτῆς Μαρδοχαίου γενό-
μενος τῷ βασιλεῖ ἐπιβουλῆς ἐνούχων. φράσαντος δὲ τοῦτο
μόνον τοῦ γραμματεῖως καὶ μεταβάντος ἐφ' ἑτέραν πράξιν, ἐπέ- 15
σχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθῆν ἀναγε-
γραμμένον. ὡς δ' ἤκουσε μηδὲν εἶναι, τίς εἶπ τῆς νυκτὸς ὥρα
D ἤρητο· μαθὼν δὲ ὡς ὄρθρος ἦδη ἐστίν, ἐκέλευσε τῶν φίλων ὃν
ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὐρωσιν εἰσκαλεῖν. εὐρέθη δὲ ὁ Ἄμαν, ταχύ-
νας ἵνα τὸν Μαρδοχαῖον αἰτήσῃται. κληθέντι δὲ εἶπεν ὁ βασι- 20
λεύς “συμβούλευσάν μοι πῶς ἂν τιμῆσαιμι τινα στεργόμενον ὑπ’
ἐμοῦ.” ὁ δὲ λογισάμενος, ἦν ἂν ὁψὲ γνώμην, ὑπὲρ ἑαυτοῦ ταύ-
την δώσειν (στεργεσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἄλλων

B περί Α.

τίς δὲ εἶη PW.

14 μόνον τοῦτο Α.

17 τίς εἶη Α Iosephus,

tur se ab eo non adorari. domi uxori suae et amicis refert, quantus a
regina etiam sibi sit honos habitus, quamque graviter Mardochaei con-
spectum in aula ferat. cumque ab uxore esset monitus ut lignum quin-
quaginta cubitorum excidendum curaret, et mane a rege peteret ut
Mardochaeum iu crucem agere liceret, approbato consilio servos lignum
parare iubet, idque in aula erigere ad Mardochaei supplicium.

Et parato deus noctu regi somnum adimit: qui cum vigilaret,
privatarum rerum commentarios scribam afferre et recitare iubet. in
quibus cum lectum esset Mardochaeum detulisse eunuchos insidiatores
regis, et scriba statim ad aliud caput properaret, rex eum inhibuit
percontans an scriptum esset praemium quo donatus esset. illo negante,
quota hora noctis esset rogat: cum audisset diluculum esse, quemcumque
amicorum ante regiam invenirent intro vocari iubet. inventus autem est
Aman, qui aderat ut Mardochaeum posceret. ei arcessito rex “consule
mibi” inquit “quo honore sit afficiendus quidam mihi dilectus.” ille
ratus, quam sententiam dixisset, eam in suam rem dicturum qui regi

μᾶλλον), "εἰ βούλοιο" ἔφη "τοῦτον δοξάσαι, ποιήσον ἐγὼ ἵπ-
 που βαδίζειν τὴν αὐτὴν σοι ἰσθμῆτα φοροῦντα καὶ περιαιχέριον
 χρυσοῦν ἔχοντα, καὶ προϊόντα τῶν ἀναγκαιῶν σου φίλων ἕνα
 κηρύσειεν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς ἣν
 5 ἂν βασιλεὺς τιμήσῃ." ἤσθεις οὖν τῇ παραινεῖσι ὁ βασιλεὺς
 "ἐπιζήτησον" φησὶ "Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ δὸς ἐκεῖνον P I 181
 τὸν ἵππον καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν στρεπτὸν, προάγων αὐτοῦ
 κήρυττε· σὺ γάρ μοι φίλος ἀναγκαιότατος. ταῦτα δὲ αὐτῷ
 παρ' ἐμοῦ ἔσται, σάσασί μου τὴν ψυχὴν." τούτων ἀκούσας
 10 συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας ὁμοῦς ἔξεισιν ἄγων τὸν
 ἵππον καὶ τὴν πορφύραν καὶ τὸν στρεπτὸν. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον
 πρὸ τῆς αὐλῆς εὐρῶν σάκκον ἐνδεδυμένον ἐκέλευεν ἐνδύσασθαι
 τὴν πορφύραν. ὁ δὲ "κάκιστε" εἶπεν "ἀνθρώπων, οὕτως ἡμῶν
 ταῖς συμφοραῖς ἐγγέλῃς;" γνοὺς δὲ ὡς γέρας αὐτῷ ταῦτα ἀντὶ
 15 τῆς σωτηρίας παρέσχεν ὁ βασιλεὺς, μηνύσαντι τὴν τῶν εὐνούχων B
 ἐπιβουλὴν, ἐνδύεται τὴν πορφύραν καὶ περιτίθεται τὸ περιαιχέ-
 ριον, καὶ ἐπιβὰς τὸν ἵππον ἐν κύκλῳ περιγίρει τὴν πόλιν, προϊόν-
 τος Ἄμᾶν καὶ κηρύσσοντος ὅτι οὕτως τιμᾷ βασιλεὺς ὃν ἂν
 στέφῃ.
 20 Ὁ μὲν οὖν τὴν πόλιν περιελθὼν πρὸς τὸν βασιλεῖα ἐπά-
 νεισιν, (7) Ἄμᾶν δὲ οἴκοι ὑπέστρεψεν καὶ τὰ συμβάντα κλάτων
 τῇ γυναικὶ διηγεῖτο. ἐν τούτοις ἦκον ἐκ τῆς Ἑσθῆρ εὐνούχοι, W I 130

3 φίλων A. 7 τὸ στρεπτὸν A. post αὐτοῦ PW add καί,
 om A. 11 τὸ στρεπτὸν A.

Fontes. Cap. 7. Iosephi Ant. 11 6 § 10—8 § 4.

carior esset caeteris, "eum" inquit "si illustrem reddere volueris, facito
 ut equo vehatur, pari tecum veste indutus et aureo torque ornatus, et
 aliquis ex necessariis amicis tuis antecedens per totam urbem proclamet,
 tali honore affici eum quem rex honore afficiat." consilio delectatus
 rex "quere" inquit "Mardochoeum Iudaeum, datoque equo et veste et
 torque illum antecede et proclama: tu enim amicus es meus maxime
 necessarius. haec autem illi a me tribuentur ob conservatam vitam
 meam." his Aman auditis perturbatus et animo aestuans, tamen egre-
 ditur, equum adducit et purpuram atque torque. cumque Mardo-
 chaeum ante regiam invenisset sacco indutum, purpuram induere iubet,
 at ille "peissime" inquit, "mortalium, itane nostris malis insultas?"
 sed cum intellexisset ea sibi tribui munera a rege, cuius vitam indictis
 eunuchorum insidiis conservasset, purpuram induit, collo torquem accom-
 modat, et equo conscenso passim urbem circuit, praecedente Amane et
 proclamante sic honorare regem eum quem diligit.

Ita Mardochoeus urbem circumvectus ad regem redit, (7) Anna
 vero domum regressus casum illum plorans uxori exposuit, interea ve-

ἐπὶ τὸ δεῖπνον τὸν Ἀμὰν ἐπισπεύδοντες. εἷς δὲ τούτων ἰδὼν τὸν
 σταυρὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ μυθῶν παρά του τῶν οἰκετῶν
 C ὡς ἐπὶ Μαρδοχαῖον τοῦτον ἤτοιμασαν πρὸς τιμωρίαν αἰτηθησί-
 μενον, τότε μὲν ἀπῆλθεν, ὡς δ' ἡ εὐχαλία πρὸς τέλος ἦν, ἐπέ-
 τρεπε τῇ βασιλίᾳ λέγειν ὁ βασιλεὺς τίνα αἰτεῖ, ἡ δὲ τὸν τοῦ 5
 λαοῦ κίνδυνον ἀπωδύρετο, καὶ μετὰ τοῦ ἔθρους ἔλεγεν ἐκδεδύ-
 σθαι καὶ αὐτὴ πρὸς ἀπώλειαν, καὶ τὸν Ἀμὰν ταῦτα ἐπῆγεν αἰτή-
 σασθαι. παραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως καὶ ἐκπετη-
 δηκότος τοῦ συμποσίου, τῆς Ἑσθῆρ ὁ Ἀμὰν ἐδέετο· καὶ ἐπὶ τῆς
 κλίνης πεσότος καὶ ἰκετεύοντος τὴν βασιλισσαν, ἐπεισελθὼν ὁ 10
 βασιλεὺς “ὦ κάκιστε” εἶπε, “καὶ βιάζεσθαι μου τὴν γυναῖκα
 ἐπιχειρεῖς;” ἐν τούτοις παρὼν ὁ εὐνοῦχος περὶ τοῦ σταυροῦ εἶπεν
 D ὅτι εἶδεν ἐπὶ Μαρδοχαῖον ἠτοιμασμένον. καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτίκα
 κελεύει τὸν Ἀμὰν ἐπ' ἐκείνου τοῦ σταυροῦ κρεμασθῆναι. καὶ ὁ
 μὲν οὕτως ἀπώλετο, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ δῶρον ἔσχηκεν ἡ βασί- 15
 λισσα. γνοὺς δὲ τὴν πρὸς Ἑσθῆρ τοῦ Μαρδοχαίου συγγένειαν
 ὁ βασιλεὺς δίδωσιν αὐτῷ τὸν δακτύλιον ὃν ἔδωκε πρὶν τῷ Ἀμὰν.
 καὶ ἡ βασίλισσα τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῷ Μαρδοχαίῳ παρέσχετο,
 καὶ τοῦ κινδύνου ἀπαλλάξαι τὸ τῶν Ἑβραίων ἔθνος τοῦ βασιλέως
 ἐδέετο. καὶ ὅς γράφειν αὐτῷ βούλεται ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ ἐφῆκε 20
 P I 182 περὶ τοῦ ἔθρους. τὰ δὲ γραφέντα ἦσαν τοιαῦτα. τοῦ μὲν Ἀμὰν
 κατηγάρουν ὡς πονηροῦ καὶ ἀγνώμονος καὶ αἰτησαμένου ἔθρους
 ἀπώλειαν μηδὲν ἀδικήσαντος, τὸν δὲ γε Μαρδοχαῖον σωτήρα

19 ἔθρος] γένος A.

niam eunuchi ab Esthëra qui Amanem propere ad cenam ire iubent.
 quorum unus cruce in eius aedibus visa, cum e famulo didicisset eam
 ab Amane ad Mardochei supplicium, quem a rege postulaturus esset,
 paratam esse, tum quidem abit; convivio vero prope finito rex dicere
 iubet reginam quid velit: at illa gentis suae interitum deplorat, seseque
 una cum illa exitio destinam esse refert, eaque Amanem petiisse. ob
 quae rex perturbatus et convivio se proripit: Aman Estheram orat;
 quamque in lectum prolapsus esset reginae supplicans, rex ingressus
 “possime” inquit, “etiam vim uxori meae inferre paras?” mox eunu-
 chus quoque adest et de cruce refert quam in Amanis aedibus Mardo-
 cheo paratam viderat: rex vero Amanem e vestigio de ea suspendi
 iubet, itaque ille perit, et opes eius reginae donantur. cognitaque
 cognatione Mardochei et Estherae rex cum anulum quem prius Aman
 habuerat ei dat. eidem et regina facultates Amanis largitur, et regem
 orat ut Hebraeorum gentem periculo liberet. tum ille suo nomine eam
 scribere permisit quidquid velit. litterae porro haec continebant.
 Amanem ut improbum et ingratum accusabant quod insontis populi exi-
 tium postulasset, Mardocheum servatorem nominabant, Iudaeos celo-

ἐκάλουν, καὶ τοὺς Ἰουδαίους τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον καὶ τὸν θεὸν σεβομένους· καὶ οὐ μόνον σφᾶς τῆς τιμωρίας ἀπέλυσον εἰς ἣν Ὁ Ἄμὼν αὐτοὺς ἐξητήσατο, ἀλλὰ καὶ τιμῆς ἤξιον, καὶ τοῖς ἰδίαις νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης ἐπέτρεπον·
 5 καὶ ἐδίδον ἀμύνασθαι τῇ τρισκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ δωδεκάτου μηνός, ὃς ἐστὶν Ἄδαρ, τοὺς αὐτοὺς ἀδικήσαντας· καὶ τοῖς τῶν χωρῶν σατράπαις ἐκέλευον βοηθεῖν αὐτοῖς, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετελεύσωνται.

Οἱ δὲ ἐν Σούσοις Ἰουδαῖοι τὰ κατὰ τὸν Μαρδοχαῖον γόν- B
 10 τες, κοινῇ τὴν ἐπικρασίαν ἠγήσαντο, καὶ κατὰ τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ Ἄδαρ μηνός, ὃς κατὰ Μακεδόνας Δύστρος ὠνόμασται, οἱ τε ἐν Σούσοις Ἰουδαῖοι περὶ πεντακοσίους ἀπέκτειναν τῶν ἐχθρῶν, καὶ οἱ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τε καὶ χώραις ἐπτακισμυρίου καὶ πεντακισχιλίους ἀπώλεσαν. οἱ δ' ἐν Σούσοις καὶ τῇ
 15 ἑξῆς ἡμέρᾳ τριακοσίους διέφθειραν, τοῦτο αἰτησαμένης Ἑσθήρ· καὶ οἱ δέκα τοῦ Ἄμὼν παῖδες ἀνεσταυρώθησαν, χαρισμένου καὶ τοῦτο τοῦ βασιλέως αὐτῇ. τὴν δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ μηνός ἐορτάσιμον τὸ ἔθνος ἔπαιν ἐποίησε. καὶ ἔκτοτε τὰς ἡμέρας καὶ ἄμφω ἐορτάζουσι, φρουράς ταύτας προσυγορευόντες. ὁ δὲ C
 20 Μαρδοχαῖος μέγας τε ἦν καὶ συνδιεῖπε τῷ βασιλεῖ τὴν ἀρχήν.

Τῆς δ' ἀρχιερωσύνης εἰς Ἰωάνναν μεταπεσοῦσης τὸν υἱὸν Ἰωδαί, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰησοῦς, φίλος ὢν Βαγῶα τοῦ στρατηγοῦ τῆς Ἀρταξέρξου δυνάμεως, ὑπόσχεσιν ἔσχε τὴν ἀρχιερω-

6 ἄδαρ A. ἀδικήσαντας A, ἀδικήσαντος PW. 11 ἄδαρ A.
 15 ἐφθειραν A. 21 τὸν υἱὸν μεταπεσοῦσης Ἰωδαί A.

brabant ut qui optima rei publicae forma uterentur et deum colerent, neque supplicio tantum ab Amane praeparato eos liberabant sed et honore afficiebant et suis legibus pacate vivere sinebant, data potestate ut decimo tertio die mensis duodecimi, qui est Adar, ulciscerentur eos a quibus laesi essent; mandabantque provinciarum satrapis ut eis adiumento essent ad ulciscendos inimicos.

Caeterum Susiani Iudaei, Mardochoaei eventu cognito, felicitatem eam publicam esse iudicarunt, et decimo tertio die mensis Adar, qui a Macedonibus Dystrus dicitur, circiter 500 ex inimicis occiderunt: qui vero in aliis urbibus et provinciis degebant, 75 millia sustulerunt. iidem Susiani etiam postridie 300 iussu Estherae interfecerunt, decem Amanis liberis in crucis actis, ea quoque re concessa coniugi. decimum quantum vero diem tota gens festum esse sensit. atque ab eo tempore ambos hos dies festos ducunt et praesidiarios appellant. Mardochoaeus autem magnus evasit et regis in administrando imperio socius:

Cum vero sacerdotium ad Ioannam Iodais filium redisset, fratri eius Iesu, amico Bagoae ducis copiarum Artaxerxis, id promissum fuerat.

σόνην λαβεῖν. διὰ ταύτην γοῶν τὴν αἰτίαν ὁ Ἰωάννης παρεξόν-
 θεις ἐν τῷ ναῷ ἀνέβη τὸν ἀδελφόν. καὶ ὁ Βαγώας εὐθὺς ἐπι-
 στὰς εἰς τὸν ναὸν τε εἰσῆλθεν εἰπὼν ὡς "αἱ οἱ τὸν φόνον ἐν τῷ
 ναῷ τολμήσαντες εἰσέρχονται ἐν αὐτῷ, ἀγὰρ εἰσελεύσομαι καθαρ-
 ῶ. εἰρος τυγχάνων αὐτῶν," καὶ ἐπ' ἔτεσιν ἑπτὰ τοὺς Ἰουδαίους β
 D ἐκάκωσε. τοῦ Ἰωάννα δὲ τὴν ζωὴν καταστρέψαντος διαδέχεται
 τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάδ. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς
 Μανασσῆς, ᾧ Σαναβαλέτης Δαρείου σατραπίης τοῦ τελευταίου
 βασιλέως Περσῶν τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα συνῆκισε, Νिकासὼ
 καλουμένην. οἱ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν λογάδες ἕστασιαζον ὅτι 10
 ἀλλοφύλων συνῆκισεν ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφός, καὶ ἡ διαζεύ-
 γνυσθαι ταύτης ἐκέλευον, ἢ τοῦ θυσιαστηρίου ἀπέχεσθαι. ὁ δὲ
 W I 131 πρὸς τὸν πενθερὸν ἀφικόμενος διεγγήσατο ταῦτα. τοῦ δὲ Σανα-
 βαλέτου καὶ τὴν ἱερωσύνην αὐτῷ τηρήσειν ὑπισχνουμένου καὶ
 ἀρχιερέα ἀποδείξειν καὶ ἡγεμόνα ὣν αὐτὸς ἤρχε τόπων εἰ τῆς 15
 P I 183 αὐτοῦ θυγατρὸς μὴ ἀπόσχοιτο, καὶ ναὸν οἰκοδομήσειν ἐπὶ τοῦ
 Γαριζίν ὄρους, ὃ τῶν κατὰ Σαμάρειαν ὄρων ἔστιν ὑψηλότατον,
 τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις κρείττονα ἐπαγγελλομένου μετὰ γνώμης τοῦ
 βασιλέως Δαρείου, ἐπαρθεὶς τούτοις ὁ Μανασσῆς κατέμενε παρὰ
 τῷ Σαναβαλέτῃ. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ἱερέων καὶ Ἰσραηλιτῶν 20
 κοινοῦτοις γάμοις ἐμπικλεγμένων πάντες συνήεσαν πρὸς τὸν Μα-
 νασσῆν. ὁ μὲν οὖν Σαναβαλέτης τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ τὴν περὶ
 τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἐν Γαριζίν ἀξίωσιν προσάγειν ἠτοίμαστο,

8 *et om A.* 8 *σατραπίης Δαρείου A.* 14 *τηρήσειν A Iose-*
 phus, *συντηρήσειν PW.* ἀποσχόμενον A. 15 *τοπίαν A.*
 17 ὄρων ἔστιν A Iosephus, ἔστιν ὄρων PW. 21 *συνήεσαν A.*

qua re Ioannes irritatus fratrem in aede sustulit. Bagoas igitur statim
 adest, ac templum ingressus "si ii qui caedem in templo commiserunt"
 inquit "templum ingrediuntur, et ego ingrediar, qui sum illis purior."
 et Iudaeos per annos septem vexavit. Ioannae defuncto Ioad filius in
 pontificatu succedit. is fratrem habuit Manassem, cui Sanabaletes Darii
 postremi Persarum regis satrapes filiam Nicaso in matrimonium dederat.
 sed cum Hierosolymitani proceres tumultuarentur quod pontificis frater
 peregrinam uxorem haberet, eamque vel repudiare vel sacraria Darii abstinere
 inberent, Manasses socero negotium exposuit. cui ille pollicetur se ei
 et sacerdotium conservaturum atque etiam pontificem et ducem eorum
 locorum quibus ipse imperaret creaturum, si filiam suam retineret; et
 in Garizino, Samaritanorum montium altissimo, de sententia Darii regis
 Persarum templum Hierosolymitano illustrius esse conditurum. his polli-
 citationibus Manasses adductus apud Sanabaletem mansit: ad eumque se
 multi etiam alii sacerdotes Israelitici, talibus implicati coniugiis, con-
 tulerunt. ac Sanabaletes quidem in eo erat ut & Dario templi in Gari-

ὁ δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ συμβαλὼν ἐν Ἰουδαίᾳ τῆς Κιλικίας καὶ ἠτιη-
 θείς ἐφυγεν. ἀπογνούς οὖν ὁ Σαναβαλέτης Δαριῶν, τῷ Ἀλε- B
 ξάνδρῳ πρόσεισι σὺν ὀκτακισχιλοῖς τῶν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἑαυτὸν
 καὶ τοὺς τόπους ὧν ἤρχεν ἔλεγε παραδίδόναι αὐτῷ. προσδέξα-
 5 μένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου αὐτόν, θαρρῶν ἤδη περὶ τοῦ γαμβροῦ
 καὶ τῆς τοῦ ναοῦ ἀνεγέρσεως ἐν τῷ Γαριζῖν προσῆγεν ἀξίωσιν.
 καὶ ἐπιτραπέις τὴν οἰκοδομήν, σὺν πάσῃ σπουδῇ τὸν ναὸν ἀκο-
 δόμησε, καὶ Μανασσὴν τὸν γαμβρὸν ἀρχιερέα κατέστησεν.

8. Ἐπεὶ δὲ μείλαν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ τῆς ἱστορίας λόγος
 10 πεποιεῖται, καλὸν καὶ τούτου τὰς πράξεις τε καὶ τὰ ἦθη καὶ
 ὄθεν καὶ τίνων ἔφθ κατ' ἐπιδρομὴν διηγήσασθαι, καὶ οὕτως C
 αὐτοῖς ἐπαναγαγεῖν τὸν λόγον πρὸς τὴν συνέχειαν, καὶ μᾶλλον ὅτι
 καὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπεδήμησε, καὶ τι θαύ-
 ματος ἄξιον γέγονε πρὸς τὸν ἀρχιερέα καὶ τὸν λαὸν ἐξ αὐτοῦ,
 15 καὶ αὐτός τι θεῖον δράμα διηγήσατο, ὡς Ἰώσηπος ἱστορεῖ. 8
 προῖων ὁ λόγος μετὰ τὴν περὶ αὐτοῦ ἱστορίαν διδάξει.

Οὗτος Φιλίππου μὲν ἦν τοῦ Μακεδόνων βασιλέως υἱὸς ἐξ
 Ὀλυμπιάδος αὐτῷ γεννηθείς, μωθεύεται δὲ Ἀμμωνος εἶναι υἱὸς,
 ἐν εἰδει δράκοντος τῇ Ὀλυμπιάδι συννευσθέντος. Ἀμμωνα δὲ
 20 τὸν Δία φασίν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν μῦθος· λέγεται δὲ τὴν μητέρα
 αὐτοῦ, πρὸ τῆς νυκτὸς ἢ τῷ Φιλίππῳ συγκυτηνύσθη, ἐν ὄνειρῳ D

3 ὀκτακισίοις A: alterum Iosephus.

8 καὶ] καὶ τὸν A.

9 ὁ A, καὶ ὁ PW.

13 καὶ τι] καὶ τὸ A ex cōt.

15 [Ἰώσηπος] Ant. 11 8 5.

16 διδάξει] inf. cap. 15.

19 ἐν εἰδει om A.

21 συγκυτηνύσθη A.

FONTES. Cap. 8. Plutarchi Alexander 2—9.

zino condendi facultatem impetraret. sed rege ad Issum ab Alexandro profugato, desperatis illius rebus, cum octo milibus quibus praeerat ad Alexandrum profectus seipsum et provincias ei tradit. a quo receptus iam audacter causam generi et templi Hierosolymici proponit, voti compes factus, omnique studio structura absoluta, generum pontificem constituit.

8. Sed quia in Alexandri mentionem incidimus, non alienum fuerit huius etiam res gestas, mores et natales perstringere breviter, eoque facto ad institutae historiae seriem redire; vel ea de causa quod Hierosolyma adiit, et ab eo aliquid admiratione dignum et pontifici et populo accidit, atque ipse divinam quandam visionem exposuit, ut Iosephus refert: quae in progressu eius historiae referentur.

Hic Philippi regis Macedonum filius fuit natus ex Olympiade, caeterum fabulantur eum Ammone satum esse, qui specie draconis Olympiadem fuerit amplexus: Ammonem autem Iovem appellant. sed hoc fabulosum est: illud autem fortar, matrem eius ante eam noctem

δόξαι κεραυνὸν ἐμπσεῖν αὐτῆς τῇ γαστρὶ, καὶ τοῦτου πῦρ ξεφθῆναι πολὺ, καὶ τοῦτο πάντη φερόμενον διαλυθῆναι. μετὰ δὲ τὸν γάμον ὁ Φίλιππος καθ' ἕπνοιας ἐδόκει σφραγίδα τῇ γαστρὶ τῆς γυναικὸς ἐπιβαλεῖν, ἐγγεγλώφθαι δὲ τῇ σφραγίδι λέοντα. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι μάντιες ἄλλως τὸν ὄνειρον ἔκρινον, Ἀρίστανδρος δὲ κύνειν ἔφη τὴν σφραγισθεῖσαν· μὴ γὰρ δὴ σφραγιεσθαι τὰ κενά· θυμοειδῆ δ' ἀποβήσεσθαι καὶ λεοντώδη τὸν τεχθησόμενον. ἐγεννήθη δὲ καθ' ἣν ἡμέραν ἐν Ἐφέσῳ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος P I 184 ἐνεπέρηστο· ὅτε καὶ τινες ἐκεῖ παρόντες τῶν μάγων διαθρόντες ἄτην καὶ συμφορὰν βαρεῖαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῇ Ἀσίᾳ τεκεῖν 10 ἔλεγον.

Ἦν δὲ τὴν χρόαν λευκὸς ὁ Ἀλέξανδρος, ἡ λευκότης δ' ἐφοινίσσετο περὶ τὸ στήθος μάλιστα καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἡδεῖα τις ἐκ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἀπέπνει ἀποφορὰ καὶ τοῦ στόματος. τούτου δ' αἷτιον ἡ θερμότης ἂν εἴη τοῦ σώματος· πυρῶδες γὰρ 15 ὄν καὶ πολύθερμον, ἀνήλισκε τὰ ὑγρά καὶ οὐδὲν ἐπιπολύζειν αὐτοῦ τῷ σώματι σηπεδονῶδες εἶναι. παρενέφαινε δὲ παιδόθεν τὴν B ἐμβροθίαν τοῦ φρονήματος. ποδώκης γὰρ ὢν, πρὸς τοὺς ἐρομένους εἰ Ὀλυμπίαισιν ἀγωνίσεται στάδιον εἶπεν “εἰ βασιλεῦσιν ἀνταγωνίσασθαι ἐμέλλον.” εἰ δὲ πόλις τις τῶν ἐπιφανῶν ἀλοῦσα 20 παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῷ ἀπηγγέλη, ἡ ἐν μάχῃ νίκη γεγονοῦσα περι-

5 Ἀρίστανδρος] sic PW. ἀρίσταρχος A et codices Wolfii ac Ducangii. “legendum ex Plutarcho et aliis ἀρίστανδρος” Wolfius: idem fere Ducangius. infra, p. 344 v. 5, recte in libris omnibus Ἀρίστανδρου. 17 σηπεδῶνες A. παρίφαινε παιδόθεν καὶ τὴν A.

qua cum Philippo concubuerit somnio putasse fulmen in uterum suum illapsum esse, atque inde magnam exstitisse flammam, quae cum passim vagaretur, evanesceret. post nuptias autem Philippus per somnum sibi visus est imprimere sigillum utero uxoris, leonis imagine. id somnium coniectantibus aliis aliter interpretantibus, Aristander reginam ferre uterum respondit: neque enim obsignari solere inania: puerum vero, qui ex eo conceptu expectaretur, fore animosum et leonino ingenio. natus est eo die quo Ephesiae Dianae templum, conflagravit: et magi quidam illic circumcursantes exclamarunt magnum Asiae malum et calamitatem eo die natum esse.

Fuit colore ita candido, ut is circa faciem et pectus maxime purpurasceret. suavis item e corpore et ore eius fragrabat odor: cuius utique causa fuit calor et arder corporis, quo humores, unde putere corpora queant, consumebantur. animi gravitatem puer etiamnum prae se tulit. nam cum celeritate pedum valeret, rogatus an Olympiae in stadio decursurus esset, respondit se facturum si reges concertatores haberet. cum vel urbe insignis capta vel illustris victoria porta a

φωνής, ὡσπερ ἀχθόμενος τοῖς ἤλιξιν ἔλεγεν ὡς "οὐδὲν ἔμοι σὺν ὑμῖν ὁ πατὴρ ἀπολείψει λαμπρὸν τι ἔργον ἐνδείξασθαι." τοῦ Βουκεφάλου δ' ἵππου κομισθέντος Φιλίππου τρισκαίδεκα ταλάντων τιμῆς, καὶ μήτε ἀναβάτην προσιεμένου ὡς τῷ Φιλίππῳ ἐδείκνυτο μήτε φωνῆν ὑπομένοντος, κἀντιῦθεν δυσχαρήστου δόξαντος κομιδῆ, "οἷον ἵππον" ὁ Ἀλέξανδρος ἔφη "μὴ εἰδότες χρῆσασθαι ἀποπέμπονται." καὶ ὁ πατὴρ ἐπιτιμῶν αὐτῷ εἶπε "οὐ δὲ χρῆσασθαι δυνήσῃ αὐτῷ;" ὁ δ' ἀπεκρίθη "βέλτιον ἂν ἑτέρου τούτῳ χρῆσαίμην." καὶ χρῆσασθαι τῷ ἵππῳ ἐπιτραπείς, παραλαβῶν τὴν ἡνίαν ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον, συνείς ἴσως ὅτι τῆ σκιᾷ πρὸ αὐτοῦ σαλευομένη διεταράττετο. βραχὺ δὲ κατανήσας αὐτὸν ἀνέθορε καὶ ἐπέβη αὐτῷ, καὶ παρακαλπάσας μικρὸν ἀφῆκε πρὸς δρόμον· ἡγωνίων δ' οἱ βλέποντες. ἤδη δ' ἐπιστραφέντος σὺν φρονήματι καὶ χαρᾷ, αἱ μὲν περὶ Φίλιππον ἀνεβόησαν, ἐκείνος δὲ χαρμόσυνα προήνεγκε δάκρυα, καὶ φιλήσας τὸν παῖδα "ζῆται, τέκνον" ἔφη, "σοὶ βασιλείαν ἀνάλογον· Μακεδονία γάρ σε οὐ χωρεῖ." ἦν δὲ ἡ φύσις αὐτῷ δυσκλήτος μὲν ἐπιτασσομένῳ, εἰ δὲ λόγῳ τις αὐτὸν καὶ πειθοῖ μετῆι, πειθήνιος. ὠμίλησε δὲ τῷ Ἀριστοτέλει, μετασχὼν οὐ μόνον τοῦ ἡθικοῦ καὶ πολιτικοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπορητοτέρων, οὓς οὐκ ἐκοινοῦντο πολλοῖς, ἐποπτικοῦς καὶ ἀκροαματικοῦς καλοῦντες αὐτούς. φέρε-

3 βουκεφάλου A.
12 αὐτὸν om A.

11 πρὸς αὐτὸν σαλευομένη διεταράττετο A.
13 δ' post ἤδη om A.

Philippo nuntiabatur, quasi aegre ferens ad aequales dicebat "pater nullus egregiae rei vobiscum gerendae occasionem mihi relicturus est." Bucephalus equus ad Philippum allatus, qui tredecim talentis aestimabatur, cum nec sensorem tum cum regi ostenderetur admitteret nec vocem ferret, ob eamque rem inutilis putaretur, "qualem" inquit "equum ob tractandi imperitiam reiciunt." quod dictum pater reprehendens "tu vero" inquit "eum tractare poteris?" tum ille "melius utique quovis alio:" permisitque patris prehensis habenis eum ad solem converterit, quod fortassis animadverterat eum umbrae ante oculos agitatione perturbari. cumque eum paululum demulisset manu, insiliit atque incedit, et parumper cohortatus ad cursum dimisit. quod qui videbant, solliciti erant. ut autem alacer et laetus revertetur, Philippi comites exclamabant; ipse vero rex, prae laetitia lacrimabundus, puerum deosculatus "quaerito" inquit, "fili, regnum tibi par: nam te Macedonia non capit." ingenio fuit ad imperata contumaci sed rationibus et susionibus tractabili. magistro usus est Aristotele; nec doctrinam de moribus duntaxat gerendaeque re publica percepit sed et arcanarum rerum scientiam, quae quod paucis communicaretur, epoptica et acroamatica dicebatur.

ται γὰρ πρὸς Ἀριστοτέλην αὐτοῦ ἐπιστόλιον οὕτως ἔχον "οὐκ
 P I 185 ὀρθῶς ἐποίησας ἐκδοὺς τοὺς ἀκροαματικὸς τῶν λόγων· τίνοι γὰρ
 τῶν ἄλλων διορίζουμι εἰ καθ' οὗς ἐπαιδευθήμεν λόγους οὗτοι
 πάντων ἔσονται κοινοί;" ὁ δὲ ἀντεπέστειλεν ὡς "ἐκδίδονται καὶ
 οὐκ ἐκδίδονται," διὰ τούτων δηλῶν τὴν ἀσάφειαν καὶ τὸ ὄσκα- 5
 τάληπτον. καὶ τῆς ἱατρικῆς δὲ εὐ τὸ θεωρητικὸν μετῆι μόνον
 ἀλλὰ καὶ τὴν πρᾶξιν αὐτῆν. ἔξκαιδικέτης δὲ γεγωνίως, καὶ τοῦ
 φρονήματος καὶ τῆς ἀνδρείας ἀπόπειραν ἤδη διδοὺς, ὑπερηγα-
 πᾶτο πρὸς τοῦ πατρός· διὰ δὲ τοῦ παρ' ἡλικίαν ἔρωτας τοῦ
 Φιλίππου καὶ τὸ τῆς μητρὸς ζηλότυπον καὶ βαρύνυμον ὁ Ἄλε- 10
 ξανδρος ἔσχε πρὸς τὸν πατέρα διαφορὰς.

B 9. Πασσανίου δὲ τὸν Φίλιππον κτείναντος παρέλαβε τὴν
 βασιλείαν εἴκοσι τυχάνων ἐτῶν. καὶ τεταραγμένον πάντοθεν
 τῇ ἀρχῇ τῶν πραγμάτων, τόλμη καὶ βάρει φρονήματος αὐτὰ
 ταχὺ κατεστήσατο, τὰς μὲν Θήβας ἐλὼν καὶ κατασκάψας καὶ 15
 τοὺς ἀλόντας τῶν Θηβαίων ἀποδόμνος, Ἀθηναίους δὲ γε σπει-
 σάμενος. ὅτε καὶ Τιμόκλειαν γυναῖκα Θηβαίαν, καὶ τῶν ἐπι-
 φανῶν, Θραξί τις τῶν ἡγεμόνων κατήσχυνε βιασάμενος, εἶτα
 περὶ χρημάτων ἀνέκριεν. ἡ δὲ μόνον αὐτὸν ἀπολαβοῦσα εἰς
 φρέαρ ἀπήγαγεν, ἐν τούτῳ φημένῃ τῶν κειμηλίων κατακρῆσαι 20
 τὰ κάλλιστα. τοῦ δ' ἡγεμόνος ἐπικλιθέντος τῷ στομίῳ τοῦ
 C φρέατος, ὡσιν αὐτὸν ἡ γυνὴ κατ' αὐτοῦ καὶ λίθους ἀνωθεν

1 ἀριστοτέλην A, Ἀριστοτέλη PW.
 ἐκδίδονται A.

7 ἐξκαιδικέτου A.

4 ἐκδίδονται καὶ οὐκ
 22 λίθοις A.

Fontes. Cap. 9. Plutarchi Alexander 10—21.

ae circumfertur eius epistolum ad Aristotelem in hanc sententiam "non recte fecisti acroamaticis disputationibus editis: nam qua re aliis prae- collemus, si ea doctrina, qua eruditi sumus, communis erit omnibus?" at ille respondit "editae sunt et non editae:" quibus verbis obscuritatem illarum rerum et intelligendi difficultatem significabat. medicinae non scientiam duntaxat sed ipsam etiam actionem tractavit. annos natus sedecim cum generosi et fortis animi iam specimina ederet, supra modum a patre amabatur: cum quo tamen ei non optime convenit ob amorem illius aetati indecoros et matris zelotyplam et asperitatem.

9. Philippo a Pausania interfecto in regno successit annos viginti natus; et quamvis res imperii undique turbatae essent, eas tamen audacia et consilii gravitate celeriter composuit, Thebis captis et eversis captivisque venditis, et pace cum Atheniensibus facta. in Thebarum excidio Thrax quidam dux illustrem matronam Timocleam vi constupravit, ac deinde ubi pecunia eius esset percontatus est. quom illa solum ad puteum quendam deduxit, in eoque se ornamenta sua pulcher- rima abscondisse dixit; cumque dux ad orificium putei sese inclinasset,

βαλοῦσα ἔκτανεν. ἦν δέσμοσ' πρὸς αὐτὸν ἀγχιθεῖσαν ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος ἥτις εἶη. ἡ δὲ ἀτρέστως "Θεωγένους εἰμὶ ἀδελφή" ἀπεκρίνατο, "ὃς πρὸς Φίλιππον ἠρέθη στρατηγὸς καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλήνων ἀγωνιζόμενος ἔλευθερίας ἔπεισεν." ἀγύμενος οὖν τὴν τε 5 μεγαλοφροσύνην τῆς γυναικὸς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὸ παράστημα τῆς ψυχῆς, ἔλευθέραν οὖν τοῖς τέκνοις ἀπέλυσε. πρὸς Διογένην δὲ τὸν Σινωπέα περὶ Κόρινθον διατρέβοντι ἀπελθὼν, καὶ ἡλίω θαλπόμενον εὐρηκῶς, ἠσπίασάτο τε τὸν ἄνδρα καὶ εἴ τινος δέοιτο ἤρετο. ὁ δὲ τῆς τοῦ ἡλίου εἶπεν ἄλλας δεῖσθαι, καὶ μεταστῆναι D 10 αὐτὸν ἡΐλου. ἀπιόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ περὶ αὐτὸν κατεγέλων τοῦ Διογένης· ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, θαυμάζων τὸ ὑπεροπτικὸν τοῦ ἀνδρός, ὡς "εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην."

Ἐορμήσας δὲ εἰς τὴν ἐν τῇ Ἀσίᾳ στρατείᾳ οὐ πρότερον W I 133 15 τῆς νηὸς ἐπέβη πρὶν τῷ μὲν τῶν ἐταίρων ἀγρὸν ἀπονεύμει, τῷ δὲ κώμην, τῷ δὲ πρόσοδον ἄλλην. τοῦ δὲ Περδίκκου "τί δ', ὦ βασιλεῦ, σεαυτῷ καταλείπεις;" εἰπόντος, "τὰς ἐλπίδας" ἐκείνος ἀντέφησε. διαβύντι δὲ τὸν Ἑλλησποντον οἱ τοῦ Λαρκίου σατρῶπαι μετὰ βαρείας δυνάμεως περὶ τὴν τοῦ Γρανικοῦ διά- 20 βασιν αὐτῷ συνηντήκεισαν. τῶν δὲ περὶ αὐτὸν τὸ βῆθος δεδιώ- P I 186 των τοῦ ποταμοῦ, τοῦ ῥοθίου τε τὴν φορὰν καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις τῶν πολεμίων ἐπίθεσιν, ἐκείνος οὖν ἴλαις ἱππέων τρισκαίδεκα

1 ἠρώτησεν W, ἠρώτησεν P.
2 ἠρώτησεν A.

2 Θεωγένους A.

4 ἔλευ-

mulier cum impulit ac deiectum saxi iniectis interfecit. eam Alexander vincam ad se perductam interrogavit quae esset. respondit illa intrepide se Theagenis esse sororem qui dux contra Philippum electus pro defensione libertatis Graecorum occubuerit. eius igitur indolem et animi magnitudinem admiratus liberam cum liberis suis dimisit. cum ad Diogenem Sinopensem, qui Corinthi degebat, venisset, eumque salutatum rogasset num qua re egeret, respondit ille sibi opus esse calore solis, utque inde discederet petiit. Alexandro digresso comites eius Diogenem deridebant. quibus ille, sublimem viri animum admiratus, dixit se, nisi Alexander esset, Diogenem esse velle.

Asiaticam expeditionem cum moliretur, navem non conscendit prius quam amicorum aliis agros, aliis pagos, aliis redditus aliquos donasset. quo facto a Perdicca rogatus quid sibi ipsi reservaret, "spem" inquit. cum Hellespontum traiecisset, satrapae Darii circa transitum Granici cum magnis copiis occurrerunt. militibus autem profunditatem et impetum fluminis atque etiam hostium aggressionem reformidantibus, ipse cum tredecim equitum turmis flumen est ingressus,

εμβάλλει τῷ ρεύματι, πρὸς αὐτὸ ἀποκινδυνεύων καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους καὶ πρὸς ἀποβάσεις ὀχθρῶδεις καὶ ἀπορῶγας. διὰ καὶ μανικῶς μᾶλλον ἄλλ' οὐ στρατηγικῶς ἔδοξε τότε ποιήσασθαι τὴν διάβασιν. οὕτω δὲ διαβὰς φέρουσαν ἠναγκάζετο μάχεσθαι. καὶ πολλῶν πρὸς αὐτὸν ὤρηκόντων (ἦν γὰρ ἐκ τῶν ὄρων διὰ δόλους) 5 ἀκοντισθεῖς μὲν οὐκ ἐτρώθη, κοπίδι δὲ τὸ κρῖνος αὐτοῦ πλή-
B ξαντός τινος, μέχρι τοσοῦτου τοῦ κρῖνους καθίετο ἢ πληγῆ, ὡς καὶ τῶν τριχῶν αὐτοῦ παραπαῦσαι τὴν κοπίδα. τῆς μάχης δ' οὕτω συνοσταμένης τὸν Γρανικὸν αἱ Μακεδονικαὶ δυνάμεις διαβεβήκασι· καὶ οἱ τοῦ Δαρείου οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλ' ἔκλιναν 10 εἰς φουγὴν. ἐκ γοῦν τῆς μάχης ταύτης πολλή τις ἐγένετο πρὸς ἐπιτυχίαν τῷ Ἀλεξάνδρῳ φορῶ· αἷ τε γὰρ Σύρδεις οἱ προσεχώρησαν καὶ τᾶλλα προσέθεντο. ἐντεῦθεν εἰς τὴν παραλίαν ἐτρέπετο, καὶ τὴν τε Πιαισίαν ἔσχε καὶ Κιλικίαν τε καὶ Φοινίκην Πισιδίαν τε καὶ Φρυγίαν· εἴτα Πιαιλαγόνους καὶ Καππαδόκας 15 ἐχειρώσατο.

Δαρεῖος δὲ ἐκ Σούσων σὺν ἐξήκοντα μυριάσιν ὤρησε,
C τῷ τε πλήθει τῆς στρατιῆς ἐπηρμένος καὶ θῆρσος ἔχων ὡς δελιῶντος Ἀλεξάνδρου, ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἐκεῖνος ἐν Κιλικίᾳ διέτριβε. τὸ δὲ διὰ νόσον ἦν. ὅτε πρὸς τῶν ἄλλων μὲν ἀπέγνωστο ἰατρῶν, 20 Φίλιππος δὲ μόνος ὁ Ἀκαρνῶν ἐθάρασε φαρμακεῦσαι αὐτόν. τοῦ δὲ Παρμενίωνος φθάσαντος ἐπιστεῖλαι αὐτῷ, ὑπὸ Δαρείου διεφθάρθαι τὸν Φίλιππον δωρεαῖς μεγάλαις καὶ ὑποσχέσεσιν εἰ

14 καὶ post ἔσχε om A.

18 θράσος A.

eademque opera et ipsum et hostes et ripas altiores ac praeruptas est periclitatus, ut furiose magis quam prudenter transisse putaretur. flumine ad hunc modum superato tumultuariam pugnam committere est coactus; et multis contra se ruentibus (erat enim ex armis notus) iaculo ictus quidem sed non vulneratus est: quidam autem eius galeae tantam plagam gladio intulit ut capillos etiam perstringeret. dum pugna ita committitur Macedoniae copiae Granicum transierunt: quarum vim Darii milites non ferentes fugae se mandarunt. eius praelii successus Alexandro magnae felicitatis fuit occasio: nam et Sardes in deditionem accepit, et reliqua se cum eo coniunxerunt. inde ad oram maritimam conversus Pamphyliam Ciliciam et Phoeniciam occupavit, Pisidiamque et Phrygiam: deinde Paphlagonos et Cappadoces subegit.

Darius autem Susis profectus est cum sexcentis milibus, tum exercitus magnitudine elatus, tum eo fretus quod Alexandrum ob longiorem in Cilicia moram timere arbitrabatur. id vero ob morbum fiebat: cuius curatione a caeteris omnibus medicis desperata, solus Philippus Acarnan ei medicinam adhibere ausus est. quem cum Parmenio scripsisset a Dario corruptum esse ingentibus muneribus et pollicitationibus

αὐτὸν ἀνέλοι, τὴν ἐπιστολὴν ἐπῆλθε καὶ μηδενὶ περὶ αὐτῆς ἐκ-
φῆνας εἶχε παρ' ἑαυτῷ. ἄρτι δὲ τοῦ Φιλίππου τὴν κύλικα τοῦ
φαρμάκου προσαγαγόντος αὐτῷ, αὐτὸς μὲν θαρρῶν ἐδέξατο ταύ- D
την, ἐκείνῳ δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἐνεχείρισε. καὶ ὁ μὲν ἔπινεν ὁ δὲ
δ' ἀνεγίνωσκεν ἐνορῶντες ἀλλήλοις, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐν ὄψει χα-
ριέσση καὶ ἰλαρῆ, ὁ δὲ Φίλιππος ἐν περιδειῖ καὶ τεθορυβημένῃ.
τοῦ δὲ Δαρείου σπεύδοντος ἐπ' Ἀλέξανδρον, ἴν', ὡς ἔλεγε, μὴ
ἀποδράσωσιν οἱ πολέμιοι, Μακεδῶν Ἀμύνταθ ὦν αὐτόμολος
παρ' αὐτῷ "θάρρει" ἔφη "ὦ βασιλεῦ· οὐ γὰρ φεύζεται ὁ Ἀλέ-
10 ξανδρος, ἀλλ' ὅσον ἤδη βαδιεῖται πρὸς σέ."

Ἐν Ἰσση δὲ τῆς Κιλικίας τῆς μάχης συγκροτηθείσης, πολ-
λὴν μὲν καὶ ὁ τόπος διὰ τὴν στένωσιν παρέσχε ῥοπήν τῷ Ἀλε- P I 187
ξάνδρῳ, πλείω δ' αὐτὸς ἑαυτῷ δεξιῶς στρατηγήσας. ὅτε καὶ
τὸν μηρὸν ἐπλήγη ξίφει, ἐν τοῖς προμάχοις ἀγωνιζόμενος. περι-
15 φανῶς δὲ νικήσας Δαρεῖον μὲν οὐχ εἶλε φυγόντα, τὸ ἄρμα δὲ
καὶ τὸ τόξον αὐτοῦ ἔλαβε. τὸ δὲ Δαρείου στρατόπεδον διηρ-
πύγη παρὰ τῶν Μακεδόνων, ἣ μέντοι τοῦ Δαρείου σκητῆ τῷ
Ἀλεξάνδρῳ ἐξήρητο μετὰ τῆς θεραπείας καὶ τοῦ πλοῦτου καὶ
τῆς ἄλλης παρασκευῆς. εἶτα τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα
20 Δαρείου καὶ δύο θυγατέρας ἀιγμαλώτους ἄγεσθαι τις ἀγγέλλει
αὐτῷ, ὀλολυζούσας ὡς τεθνηκῶτος Δαρείου ἐπεὶ τὸ ἄρμα ἐκείνου
καὶ τὰ τόξα ληφθέντα τεθλείνται. περιπαθήσας δὲ πρὸς τὴν B

4 ἐνεχείρισε A.

φεύζεται] φθέγγεται A.

παρέσχε ῥοπήν· πλείω A.

διὰ A.

9 βασιλεῦ A Plutarchus, Δέσποτα PW.

12 μὲν ὁ τόπος στένωσιν τῷ ἀλεξ.

20 δύο PW.

22 δὲ πρὸς]

si eum sustulisset, ea epistola Alexander lecta asservataque, ac re ne-
mini communicata, calicem medicamenti a Philippo oblatum accepit alacer,
illi vero epistolam dedit. sic alter bibit, alter legit, uterque alterum in-
taens: Alexander vultu iucundo et hilari, Philippus sollicito et pertur-
bato. cum autem Darius contra Alexandrum festinaret, ne, ut dicebat,
hostes aufugerent, Amyntas Macedo transfuga bono animo eum esse
iussit: neque enim fugiturum Alexandrum sed statim contra ipsum itu-
rum esse.

Commisso autem in Isso Ciliciae praelio magnum quidem et ipsius
loci angustiae momentum Alexandro ad victoriam attulerunt, sed ipsius
dexteritas et sollertia longe maius. tunc inter principes pugnans ense
femur est vulneratus. victoriam illustrem adeptus, Dario fuga elapso,
curru et arcu eius est potitus: castra a Macedonibus direpta sunt, ac
Darii tentorium cum ministeriis, opibus, omnique apparatu Alexandro
exemptum. deinde cum ei nuntiaretur, Darii matrem, uxorem, et duas
filias captivas duci, Darium pro mortuo deplorantes quod eius currum
et arcum captum vidissent, commotus eo nuntio propter fortunae incon-

W I 134 ἀγγελλων διὰ τὸ τῆς τύχης ἀστάθμητον, πέμπει τινὰ πρὸς τὰς γυναῖκας ἑρῶντα ὅτι τε ζῆ Δαρείος καὶ ὅτι αὐταῖς οὐδὲν ἀηδὲς ἀπαντήσεται· οὐ γὰρ ἐχθρὸν ἠγγεῖσθαι Δαρείον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτῷ διαφέρεσθαι. οὔτε δὲ τῆς θειραπειας ἦν εἶχον ἀφειλετό τι οὔτε εἰς ὄψιν ἤλθεν αὐταῖς οὔτε ἀνάξιόν τι παρὰ τοῦ 3 ταύτας παθεῖν ἢ προσδοκῆσαι ἠνέσχετο.

10. Ἦδη δὲ νενικηκώς ἐν Ἰσσω γέγονεν ἐγκρατῆς καὶ τῆς Δαμασκοῦ, ἐνθα οἱ Πέρσαι καὶ Δαρείος αὐτὸς τὰ τε χρήματα C καὶ τῆς ἀποσκευῆς τὰ πλείω κατέλιπον. μετὰ δὲ ταῦτα ἦ τε Κύπρος καὶ ἡ Φοινίκη, τῆς Τύρου χωρὶς, αὐτῷ ἐγκειχριστο. 10 ἡ δὲ Τύρος πολιορκία ἐάλω, διττοὺς ὄνειρους ἐν τῷ ταύτην πολιορκεῖν τοῦ Ἀλεξάνδρου θρασυμένον. ἰδοὺ γὰρ ὁ Ἑρμυκλῆς καλῶν αὐτὸν ἐκ τοῦ τείχους καὶ δεξιούμενος. ὁ δὲ ἕτερος ὄνειρος Σάτυρον αὐτῷ ἰδοὺν προσπαλλόντα, καὶ βουλομένου συσχεῖν διαφεύγοντα, ὅπῃ δὲ εἰς χεῖρας ἰλθόντα αὐτῷ. ἐκρίθη 15 δ' οὗτος ὁ ὄνειρος δηλοῦν αὐτῷ κατὰ διαίρεσιν τοῦ ὀνόματος ὡς D "σὰ Τύρος ἔσται." εἶτα τὴν Γάζαν πολιορκῶν, πόλιν τῆς Συρίας μεγάλην, ἐπλήγη τὸν ὤμον λίθῳ, τὴν δὲ πόλιν κατέσχε. κυρούσας δὲ τῆς Αἰγύπτου ἠβουλήθη πόλιν ἐν αὐτῇ Ἑλληνίδα εἰς ὄνομα οἰκεῖον ἰδρύσασθαι, καὶ τινὰ τόπον ἦδη τῇ πόλει 20 ἀφάρτισε. κοιμωμένῳ δὲ ἀνὴρ ἔδοξεν ἐπιστῆναι πολίῳ τε καὶ

4 ἦν] ἦς A.
14 προσπέζοντα A.
PW.

5 οὔτε παρὰ τοῦ ἀνάξιόν τι ταύτας A.
βουλομένου A Plutarchus, βουλομένη

FOUNTES. Cap. 10. Plutarchi Alexander 24—30.

stantiam, quendam ad mulieres mittit qui eis indicet Darium vivere, neque eis quidquam molestiae illatum iri: neque enim se Darium hostem iudicare, sed cum eo de imperio certare. neque de ministeriis quae habebant quidquam eis detraxit, neque in conspectum earum venit, neque passus est ut ab ullo quidquam indignum vel sustinerent vel exspectarent.

10. Post Issicam victoriam etiam Damasci est potitus, ubi Persae et ipse Darius pecunias et maximam impedimentorum partem reliquerant, post haec Cyprus et Phoenicia, excepta Tyro, sunt ei traditae: Tyrus obsidione capta est. quam dum oppugnat, duo somnia vidit: altero putabat se ab Hercule de moenibus vocari, porrigente dexteram: alterum ei satyrum ostendebat secum colludentem, qui iamiam comprehendendus effugeret, ac sero tandem in manus suas veniret. id coniectores interpretati sunt significare Tyri possessionem: nam satyrus, si vocabulum divides, notat "tina Tyrus." deinde cum Gazam urbem Syriae magnam oppugnaret, saxo humerum ictus est, urbem vero cepit. Aegypto in potestatem suam redacta urbem in ea Graecam de suo nomine condere voluit, et locum quendam ad structuram designavit.

γεραρός, εἶναι δὲ τὸν φανέντα τὸν Ὀμηρον, καὶ λέγειν τὰ ἔπη ταῦτα

νῆσος ἔπειτὰ τίς ἐστι πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ

Αἰγύπτου προπάροιθε· Φάρον δὲ ἔκικλήσκουσιν.

- 5 ἀναθορῶν σὺν αὐτίκα πρὸς τὴν Φάρον ἀφίκετο, καὶ τῇ τοῦ τό- P I 188
 που ἀρεσθεὶς εὐφύτα, ἐκεῖ τὴν πόλιν ἰδρύσατο, ἠπειρώσας αὐτὴν
 διὰ χόματος, νῆσον οὖσαν τὸ πρότερον. λέγεται δὲ ὡς ἦσθεις
 τῇ τοῦ τόπου φυσικῇ ἐπιτηδειότητι ἔφη ὡς Ὀμηρος ἄρα τὰλλά τε
 μέγας ἦν καὶ ἀρχιτέκτων σοφός. εἰς Ἄμμωνος δὲ ἱερὸν ἀπιὼν
 10 δι' ἀνδρῶν καὶ ἀμμώδους τόπου, τὴν αὐτῷ παρομαρτοῦσαν ἐν
 ἅπασιν εὐτυχίαν εἶρε κάκει τὸ ἐργῶδες τῆς πορείας ἐκείνης ἐπι-
 κουφλίσουσαν. ἕτεροι γὰρ γενόμενοι τὸν ἐκ τῆς ἀνδρίας κίνδυνον
 διεκρούσαντο καὶ τὸν ἀέρα εὐκραῖη πεποιθήκασιν, ὑγρανθείσης τῆς
 ἄμμου καὶ συμπιληθείσης ἐκ τῆς ὑγρότητος. τῶν δὲ τῆς ὁδοῦ B
 15 γνωρισμάτων συγχυθέντων οἱ ταύτης ἠγεμόνες πεπλάνητο·
 κόρακες δὲ ὑπεριπτύμενοι τῆς πορείας ἠγούντο τοῖς μετ' αὐτοῦ,
 καὶ εἴ τινες βραδυποροῦντες ὑπελιμπάνοντο, νυκτὸς ἐκείνους ταῖς
 κλαγγαῖς ἀνεκόμιζον. οὕτω δὲ διελθόντι τῆς πορείας τὸ δύσερ-
 γον, καὶ εἰς Ἄμμωνος φθάσαντι, ὃ ἐκεῖ προφήτης Ἑλληνι
 20 φωνῇ θέλων προσφωνῆσαι αὐτῷ, ἐβαρβάρισε περὶ τὸ τέλος τὸ
 πρόσρημα, ὃ παιδὸς ἀντὶ τοῦ παιδῶν εἰπῶν. καὶ ὁ βαρβα-
 ρισμὸς δόξαν πολλοῖς παρέσχε τοῦ ἐκ θεῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου
 γεγονέναι τὴν γένεσιν, λόγον διαδοθέντος ὅτι παῖ Διὸς ὁ προ-

3 νῆσος] Odys. δ 354.

8 φυσικῇ om A.

15 κεκλή-

σθεται A.

21 παιδὸς AW, Παῖ Δίος P.

22 πολὺς A.

23 διαδοθέντος λόγου A.

dormienti autem visus est adstare vir canus et venerabilis, qui Homerus
 esset et hos versus recitaret

insula fluctivago quatur circumflua Ponto:

Aegyptum iacet ante: Pharon quam nomine dicunt.

statim igitur exsiliit, Pharonque profectus et loci opportunitate captus
 illic urbem exstruxit, aggeribus insula in continentem redacta. ac na-
 turali loci commoditate delectatus dixisse fertur, Homerum cum caetera
 magnum tum vero egregium architectum fuisse. ad Ammonis templum
 per loca sicca et arenosa proficiscens comitem individuum felicitatem ibi
 quoque repperit itineris illius difficultates sublevantem. nam pluviae
 delatae sitis periculum dispulerunt aeremque temperarunt humefacta
 arena et ex humore densata. cum autem confusis itineris notis aber-
 rassent duces, corvi supervolantes viam eis monstrarunt; iidemque eos
 qui tardius incesserant, exercitum non consecuti, noctu crocitantando revo-
 carunt. sic difficultate itineris superata ad Ammonis templum progres-
 sus est. ubi cum eum propheta graeco filium appellare vellet, in fine
 verbi lapsus est, et unius litterae errore Alexandrum filium Iovis appel-

Zonarae Annales.

22

C φήτης εἶπεν αὐτῷ. κάκεινος πρὸς μὲν τοὺς βαρβάρους ἐμεγα-
λαύχει τὴν γένεσιν τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα
λέγειν “οὐ παύσεται διαβάλλων με πρὸς τὴν Ἡραν ὁ Ἀλέξαν-
δρος;” πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας τοῦ λόγου ἐφείδετο. βλεῖ δὲ
ποτε τραθεῖς, αἵματος ἐκ τῆς πληγῆς καταρρέοντος “τὸ ῥέον” ὅ
εἶπεν “αἷμα καὶ οὐκ

ἰχώρ οἶός κέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.”

ὡς δὲ ὁ Δαρείος ἐπέστειλεν αὐτῷ, μύρια μὲν τάλαντα διδοὺς
λύτρον τῶν φιλάτων αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐντὸς Εὐφράτου πάσης
αὐτῷ ἐξιστάμενος, καὶ φίλον αὐτὸν ποιούμενος μίαν τῶν θυγα-10
τέρων αὐτοῦ γήμαντα, ὁ Παρμενίων “εἰ Ἀλέξανδρος” εἶπεν
“ἤμην, ἔλαβον ἂν ταῦτα.” “κἀγὼ” ἔφη “νῆ Δία, εἰ Παρ-
W I 135 μενίων.” ἀντιπέστειλε δὲ τῷ Δαρείῳ, εἰ πρὸς αὐτὸν ἀφίκηται,
μή τις ἀνυχῆσαι τῶν φιλανθρώπων. ἀποδράς δὲ τις τῶν
ἐθνούχων τῆς γυναικὸς Δαρείου, καὶ πρὸς ἐκείνον διωσθεῖς, 15
τὸν θάνατον τῆς βασιλείας ἀπήγγειλεν· ἔφθη γὰρ θανοῦσα ἐκ
τοκετοῦ. Δαρείος δὲ ἀνεκλαύσατο, φήσας ὅτι οὐ μόνον αἰχμάλ-
λωτος ἢ βασίλισσα γέγονεν, ἀλλὰ καὶ ταφῆς βασιλικῆς οὐ τετύ-
χηκε. καὶ ὁ ἐθνούχος “ἀλλὰ θάρρει” ἔφη “ὦ δέσποτα· οὔτε
γὰρ ζῶσά μου ἢ δέσποινα καὶ ἡ μήτηρ ἢ σὴ καὶ τὰ τέκνα κακοῦ 20
τινος ἐπειράθησαν, οὔτ’ ἀποθανοῦσα ταφῆς ἐκείνῃ πρεπούσης
ἠμολόγησεν, ἀλλὰ καὶ πολεμίων τετιμηται δάκρυσιν.” τούτοις ὁ

3 λέγειν] Plut. Alex. 3.

δ om A.

7 [ἰχώρ] Π. s 340.

9 ἐκτὸς C: reliqui omnes et Plutarchus ἐντὸς.

19 ὦ δέσποτα

ἔφη A.

lasse virus: unde a nonnullis divina eius origo credita. qua apud bar-
baros ita gloriabatur ut et Olympias diceret “non desinet me Alexander
apud Iunonem calumniari?” apud Graecos vero ea oratione Alexander
abstinuit. aliquando sagitta ictus manante sanguine dixit “sanguis hic
quidem est, non ichor

qualis de superis solet emanare beatiss.”

cum Darius ei decem milia talentum pro redemptione suorum carissi-
morum obtulisset, et omni provincia intra Euphratem ei cederet, affini-
tatem filia desponsa cum eo iuncturus, Parmenio dixit “si Alexander
essem, acciperem ista.” “et ego” inquit “profecto, si Parmenio essem,”
Darioque rescipsit, si ad se veniret, eum nullum humanitatis officium
desideraturum. regina ex partu mortua quidam ex eunuchis elapsus
eius obitum Dario nuntiavit. quo audito lamentatus est quod non tan-
tum captiva fuisset sed et regia sepultura caruisset. ibi eunuchus
“bono” inquit “animo esto, domine: neque enim vivens domina mea et
mater tua cum liberis ullum malum sunt perpessus, neque illa mortua
honeste sepultura caruit, sed hostium quoque lacrimis est honorata.”

Δαρείος εἰς ὑπομίαις ἀτόπους ἐπέσει, καὶ τὸν εὐνοῦχον ἰδὼς P I 189
 παραλαβὼν, ὄρκοις προκατελάμβανεν εἰπεῖν εἴ τις περὶ τῆν
 γυναῖκα γέγονε τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐμπόδεια. “πῶς γὰρ” ἔλεγε
 “παρ’ ἐχθροῦ καὶ νέου ἀνδρὸς πολεμίου γυνή, ὡς ἔφησ, οὕτω
 5 τετιμῆται;” ὁ δ’ εὐνοῦχος τὸν λόγον ἐγκέκρας “εὐφῆμι δέσποτα”
 ἔφη “καὶ μήτε τὴν γυναῖκα κατασχυνε μῆδ’ αὖ κακηγόρει Ἀλε-
 ξάνδρον, ὃς πλέον ταῖς Περσῶσι τὸ σῶφρον ἢ τοῖς Πέρσαις τὸ
 γενναῖον ἐπέφηρε” καὶ ὄρκοις τοὺς λόγους ἐβεβαίωσεν, περὶ τῆς
 ἐγκρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς διαγινόμενος.
 10 καὶ ὁ Δαρείος ἠύχετο δυνηθῆναι ἀμείψασθαι τὸν Ἀλέξανδρον B
 ὡς εἰς τὰ φίλτατα καλῶν ἐνεδείξατο, ἢ μὴ ἄλλον εἰς τὸν Κύρου
 καθῆσθαι θρόνον ἢ τὸν Ἀλέξανδρον.

11. Ἦδη δὲ τὴν ἐντὸς Εὐφράτου χώραν παραλαβὼν ὁ
 Ἀλέξανδρος ἐπὶ Δαρείον ἀπέχετο ἐκατὸν μυριάδας στρατοῦ ἐπαγ-
 15 μενον. ὡς δ’ ἐν ὄψει ἀλλήλων ἐγένοντο τὰ στρατεύματα, καὶ
 πῶς ἦν, καὶ τὸ μεταξὺ πεδίον τὰ πυρὰ τῶν βαρβάρων κατελαμ-
 πεν, καὶ θόρυβος ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσήκει πολὺς, Παρμε-
 νίων καὶ τῶν ἑταίρων τινὲς ἐκπλαγέντες τὸ πλῆθος συνεβούλευον
 Ἀλεξάνδρῳ νυκτὸς ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμοῖσι· μὴ γὰρ ἂν δυνη-
 20 θῆναι κατὰ συστάδην ἀντιστῆναι τοσούτῳ στρατεύματι. ὁ δὲ C
 “οὐ κλέπτω τὴν νίκην” εἶπε· τῇ δ’ ἐπιούσῃ τῆς μάχης συγκρο-

6 κακηγόρει A, κατηγόρει PW.

9 τοῦ om A.

13 παρα-

λαβὼν] παρεληφώς A.

14 ἐπαγόμενον AW, ἐπαγόμενος P.

18 καὶ ἄλλοι τῶν ἐτέρων τινὲς A, καὶ ἄλλοι τινὲς alter codex
 Wolfii.

FONTES. Cap. 11. *Plutarchi Alexander* 31—44.

ex his verbis Darius suspicionibus sinistris obortis eunuchum seductam
 iureiurando adiecit ut sibi diceret an Alexander uxoris amore captus
 fuisset. “nam alioqui cur” inquit “et ab hoste et ab adolescente hono-
 rata est?” sed eunuchus sermone interrupto “domine, bona verba”
 inquit, “neque tu vel uxorem probre affeceris vel Alexandrum accu-
 saris, qui modestiam suam Persicis mulieribus magis declaravit quam
 Persis fortitudinem.” cuius continentiam caeterasque virtutes dum
 praedicat, orationem suam iureiurando confirmavit. Darius igitur opta-
 vit ut aut Alexandro gratiam referre posset pro beneficiis in suos caris-
 simos collatis, aut ut ne alius quam ille in Cyri solio sederet.

11. Alexander autem provinciam intra Euphratem iam potestas
 contra Darium ibat decies centena hominum milia secum trahentem.
 ut in conspectum venerant exercitus et noctu barbarorum pyrae plani-
 tiam interiectam collustrabant eque castris eorum magnus tumultus reso-
 nabat, Parmenio et quidam ex amicis multitudinem perterriti Alexandro
 suadent ut noctu hostes invadat: neque enim posse iusta acie cum tanto
 exercitu decertari. is vero se furari velle victoriam negavit. postridie

τηθείσης, ὡς μὲν τινὲς φασιν ἐν Ἀρβήλοις, ὡς δ' ἕτεροι ἐν Γαυσαμήλοις, οἱ βάρβαροι ἐνέκλιναν, καὶ ἦν αὐτῶν διωγμός. Ἀλέξανδρος δὲ πόρρωθεν τὸν Δαρεῖον ἰδὼν ἐφ' ἄρματος ἕψηλου, ἰππόταις πλειστοῖς καὶ λαμπρῶς ὤπλισμένοις περικυκλούμενον, ἐκεῖ συνώθει τοὺς φεύγοντας, ὥστε τούτοις συνταράξαις τοὺς μένοντας καὶ πολλοὺς σκεδάσαι αὐτῶν. πολλῶν δὲ πεσόντων τοῦ Δαρείου ἐνώπιον ὡς οὐκ ἦν ἐξελάσαι τὸ ἄρμα τοῖς πύμασι συνεχόμενον, τοῦτον μὲν ἀπέβη Δαρεῖος, θήλειαν δ' ἵππον ἀναβιβηκῶς ἔφηνεν. ἔάλω δ' ἂν εἰ μὴ Παρμενίων τὸν Ἀλέξανδρον μετεπέμψατο ἐπαρήξοντα τῷ κατ' αὐτὸν κέρατι πονου-10 μένω.

Ἡ μὲν οὖν νίκη λαμπρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ προσέγεγονεν, ἣ δὲ Περσῶν βασιλεία ἐντεῦθεν καθήρητο, Ἀλέξανδρος δὲ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς ἀνηγόρευτο καὶ ἐπ' αὐτῷ ἡ Βαβυλωνία πᾶσα ἐγένετο. Σούσων δὲ κρατήσας τετρακισμύρια τάλαντα νομισματος κατὰ 15 τὰ βασιλεία εὔρηκε καὶ ἄλλων χρημάτων ἀμυθῆτων πολυτέλειαν. κυριεύσας δὲ καὶ τῆς Περσίδος, νομισματος εὔρε πλῆθος ὅσον ἐν P I 190 Σούσοις. τὸν ἄλλον δὲ πλοῦτον ἰστοροῦσιν ἔκκομισθῆναι μυροῖς ὀρικοῖς ζεύγεσι καὶ πεντακισχιλίαις καμήλοις. ἐμπρήσας δὲ τὰ βασιλεία, ταχὺ μετεμελήθη καὶ κατισβεσθῆναι ταῦτα προσέταξε. 20 μεγαλόδωρος δὲ τυγχάνων, ἔτι μᾶλλον ἐπεδίδου πρὸς τοῦτο τῶν πραγμάτων ἀξαναομένων αὐτῷ. ὄρων δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν τρυ-

2 Γαυσαμήλοις] sic libri. 14 βαβυλῶν A. 17 asteriscum ante Περσίδος habent PW, et περσεπόλεως margini adscriptit Wolfius; sed cf. Plut. Alex. c. 37. 19 πεντακισχιλίαις A Plutarchus, πεντακισχιλίαις PW. 22 ἀξομένων A.

pugna commissa, ut quidam aiunt, Arbelis, ut alii, Gausamelis, barbari terga dederunt, eosque victores persecuti sunt. Alexander autem cum Darium eminens in sublimi curru plurimis equitibus splendide armatis circumdatum vidisset, fugientes eò compulit: quibus eos etiam qui loca sua non deseruerant perturbavit, multosque dissipavit. multis autem in conspectu Darii caesis, cum is prae cadaveribus currum agere non posset, eo relicto et equa conscensa fugae se mandat: in qua captus etiam fuisset, nisi Parmenio Alexandrum arcessisset ut suo cornu laboranti subveniret.

Hac illustri parta victoria, Persarum regno everso, Alexander Asiae rex declaratus et omni Babylonia potitus est. Susis captis 40 milia talentum signatae pecuniae et alias infinitas opes maximi pretii in regia invenit. Perside quoque subacta tantundem quantum Susis invenit: aliasque praeterea divitias exportatas esse memorant decies mille ingulis mulorum et quinquies mille camelis. regiae incensae statim eum paenituit, atque ignem exstingui iussit. porro cum natura magnificus esset, auctis fortunis etiam eius aucta est liberalitas. suos delicate

φώντας καὶ ταῖς διαίταις πολυτελεῖς, καθήηματο πρῶως αὐτῶν, θανατίζειν εἰπὼν εἰ μὴ ἔμαθον ἐκ συγκρίσεως τοῦ τῶν Περσῶν βίου πρὸς τὸν σφέτερον, ὅτι δουλικώτατον μὲν ἔστι τὸ τρυφᾶν, τὸ δὲ πονεῖν ἀρχικώτατον. αὐτὸς μὲντοι οὐκ ἐνεδίδου καὶ στρα- W I 136
 5 τείαις καὶ θήραιοις πονῶν. οἱ δ' ἑταῖροι αὐτοῦ διὰ πλοῦτον τρυ-
 φᾶν βουλόμενοι, συνέπεσθαι δὲ οἱ ἀναγκαζόμενοι, εἰς τὸ βλα- B
 σφημεῖν αὐτὸν προήησαν. ὁ δὲ πρῶως ἔφερε περὶ τὴν ἀρχὴν
 τὰς βλασφημίας, λέγων βασιλικὸν εἶναι τὸ κακῶς ἀκούειν ἐδερ-
 γετοῦντα. ὕστερον μὲντοι αὐτὸν αἱ πολλαὶ διαβολαὶ ἐξετράχυναν
 10 καὶ πρὸς τοὺς βλασφημοῦντας αὐτὸν χαλεπὸν γενέσθαι καὶ ἀπα-
 ραίτητον παρεσκεύασαν. καίτοι πρῶην, ὅτε θανατικῶν ἡκροῦστο
 δικῶν, εἰώθει τῷ ἐνὶ τῶν ὠτων τὴν χεῖρα ἐπιτιθέναι, ὡς ἀψυ-
 στον αὐτὸ τῷ κατηγορουμένῳ τηρῶν καὶ τῆς κατηγορίας ἀμ-
 θεκτον.

16 Ἐξελάνων δ' ἐπὶ Δαρεῖον μετὰ τρισχιλίων ἐφ' ἡμέρας
 πλείους ἐδίωκεν, ὡς ἀπαγορεῦσαι τοὺς πλείονας διὰ τε τὴν χαλε- C
 πότητα τῆς ὁδοῦ καὶ τὴν ἀνυδρίαν. ὅτε Μακεδόνες τινὲς ἐν
 ἄσκοις ὕδωρ κομίζοντες αὐτῷ συνήνησαν, καὶ πλήσαντες κράνος
 προσήνεγκαν αὐτῷ κυκῶς ὑπὸ δίψους διακειμένῳ· ὁ δὲ τὸ κράνος
 20 λαβὼν, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν πρὸς αὐτὸν ἰδὼν ἀποβλέποντας,
 οὐκ ἔπιεν, ἀλλ' ἐπέδωκε τοῖς δοῦσιν αὐτό, εἰπὼν ὡς "εἰ ἐγὼ
 πλομαι μόνος, ἀθυμήσουσιν οἱ τοῖ." ἐμβυάλων δὲ ἤδη τοῖς πολε-
 μίοις, τὸ μὲν στρατόπεδον αὐτῶν παρήλαθε, τὸν δὲ Δαρεῖον

2 θανατίζειν om A. τῶν om A. 7 προέσαν A. περὶ
 om A: ἐν ἀρχῇ Plutarchus. 11 ὅτε A, καὶ PW. 15 δ'
 om A. 19 δίψους A Plutarchus, δίψης PW. 21 διδοῦσιν A.

vivere videns leniter castigavit, seque mirari dixit eos ex comparatione
 suae et Persicae vitae non didicisse deliciis nihil esse servilius, labore
 nihil regalius. ipse quidem de expeditionum et venationum laboribus
 nihil remisit: amici vero, qui propter divitias genio indulgere cupiebant,
 eum sequi coacti maledictis non abstinebant. quae ille principio aequae
 ferebat animo, regium esse dicens male audire cum beneficeret; sed
 tandem frequentibus calumniis exasperatus saevus et inexorabilis existit
 erga maledicos. prius autem, cum pro tribunali capitales causas cognos-
 ceret, alteri auri manum admovere solebat, ut eam reo intactam con-
 servaret et accusationis expertem.

Cum Darium per dies complures tribus milibus assumptis perse-
 queretur, plerique et itinerum difficultatibus et aquae inopia defatigati
 sunt. cum ei Macedones quidam occurrerunt aquam in utribus ferentes,
 impletamque galeam obtulerunt ex siti male affecto, ea accepta cum
 se a comitibus adspici videret, non bibit, sed iis qui dederant illa red-
 dita dixit "si ego solus bibero, hi deficient animis." hostes iam asse-
 cutus castris praeteritis ad Darium capiendum properavit. is vero in

ἠπαύετο καταλόψεσθαι. ὁ δ' ἔκειτο ἐν ἀρμαμάξῃ τραυμάτων
 κατέπλευς καὶ ἤδη ἐκλείπων. αἰτήσας δὲ ὕδωρ καὶ πυῶν εἶπε
 πρὸς τὸν δόντα Πολύστρατον "τοῦτό μοι πέρας δυστυχίας ἀπά-
 D σης, ἅτι ἐπὶ παθῶν ἀμείψασθαι σε οὐ δύναμαι. Ἀλέξανδρος δὲ
 σοὶ τὴν χάριν ἀντιποδοίη, Ἀλέξανδρ' οἱ θεοὶ τῆς εἰς μητέρα 5
 καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας τοὺς ἑμοὺς ἐπιεκέλευς." καὶ ἐπὶ τούτοις
 ἐξέλειπε. ἐπιστὰς δὲ ἀπὸ θανάτου Ἀλέξανδρος τῇ ἑαυτοῦ γλα-
 μῶδι. πὸν ἐκείνου νεκρὸν περιέστειλε καὶ πρὸς τὴν μητέρα βασιλι-
 κῶς κεκασμημένον ἀπέστειλε. τὸν δὲ Βῆσσον, ὃς ἐκείνον ἀνέλε,
 διασφραδόνησε, δυοὶ βία κλιθεῖσι δένδροις προσαρτηθῆναι κελεύ- 10
 σας αὐτόν, εἶτα μεθεῖναι τὰ δένδρα καὶ οὕτω διασπασθῆναι τὸν
 ἄνθρωπον, ἐκαστοῦ τῶν δένδρων μετὰ σφοδρότητος εἰς τὴν κατὰ
 P I 191 φῶσιν ὠρηκώτος ἀνάστασιν. εἰς Ὑρκανίαν δὲ ἀπῶν περὶ τὸ
 Ὑρκανίον πέλαγος, ὃ καὶ Κάσπιον λέγεται, βαρβάρων τινῶν τὸν
 ἵππον αὐτοῦ τὸν Βουκεφάλαν ἀφελομένων, ἐβαρυνθῆναι, καὶ 15
 πέμψας ἠπέλησε πάντας ἀποκτενεῖν εἰ μὴ τὸν ἵππον αὐτῷ ἀνα-
 πέμψειαν· οἱ δὲ καὶ τὸν ἵππον ἐκόμισαν καὶ ἑαυτοὺς αὐτῷ ἐνε-
 χείρισαν.

12. Ἐντεῦθεν εἰς τὴν Παρθικὴν ἀναζεύγνυσιν, ἐνθα
 πρῶτον βαρβαρικὴν στολὴν ἐνεδύσατο, τῆς μὲν Μηδικῆς ἀτυφο- 20
 τέραν, τῆς δὲ Περσικῆς σοβαρωτέραν. ἐδόκει δὲ τοῖς Μακεδόσι
 τὸ θέαμα φορτικόν. ἐπιλεξάμενος δὲ τρισμυρίους παῖδας τῶν

4 δὲ om A. 5 δ'] δὲ A. 13 ἀνάστασιν A. 15 βουκέ-
 φαλον A. 17 ἐκόμισαν AW, om P. 20 τῆς A, καὶ τῆς PW.

Ἔσπερος. Cap. 12. Plutarchi Alexander 45. 47—52. 57 et 58.

caeterum iacebat moribundus et confectus vulneribus, cumque petita aqua
 bibisset, ad Polystratum dixit, qui eam dederat, "hoc extremum est
 calamitatum mearum omnium, quod tibi de me bene merito gratiam
 referre non possum: sed et Alexander tibi gratiam referet, et Alexandro
 dii immortales pro clementia qua erga matrem uxoremque et liberos meos
 usus est." his dictis expiravit. cui Alexander morienti adstans sua
 chlamyde cadaver texit et regaliter ornatum ad matrem eius misit.
 Bessum vero, a quo occisus fuerat, duabus arboribus vi inflexis alli-
 gari iussit; quibus laxatis cum utraque vehementi impetu ad suam natu-
 ram rediret, homo discerptus est. cum in Hyrcaniam abiret, et barbari
 quidam circa pelagus Hyrcanum, quod et Caspium dicitur, equum eius
 Bucephalam rapiissent, aegre tulit, eisque per nuntios comminatus est,
 ni equum redderent, se omnes occisurum. at illi et equum reddiderunt
 et semetipsos ei dederunt.

12. Inde in Parthicam est profectus, ubi primum barbaricam
 vestem induit, Medica minus superbam, Persica insolentiozem; quod
 spectaculum arrogans visum est Macedonibus. e captivis tricies milia

αἰχμαλώτων ἐκέλευσε γράμματα σφᾶς Ἑλληνικὰ ἐκιδάσκεισθαι B
καὶ κατὰ Μακεδόνας ὀπλιζεσθαι. τῆς Ῥωξάνης δὲ ὥραιας ἐρα-
σθεῖς γυναικὸς οὐκ ἄλλως αὐτῇ προσῆλθεν ἢ κατὰ νόμον. τῶν
5 ἐνέδν καὶ ὁμοίως αὐτῷ μεταμφισιάμενον, φιλαλέξανδρον ἐκάλε,
τὸν Κρατερόν δέ, μὴ παριζιόντα τὰ πάτρια, φιλοβασιλέα· καὶ
τῷ μὲν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐκέχρητο, διὰ δὲ τοῦ Κρατεροῦ
τοῖς Μακεδόσι καὶ τοῖς Ἑλλησιν ἐχρημάτιζε. Φιλώταν δὲ τὸν
10 υἱὸν Παρμενίωνος, μεγαλαυχούντα ὡς παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ πα-
τρός αὐτοῦ τῶν κατορθωμάτων γινομένων, καὶ μειράκιον τὸν C
Ἀλέξανδρον ὀνομάζοντα, εἶτα καὶ ἐπιβουλεύοντα γνοὺς ἀνεῖλε.
πέμψας δὲ εἰς Μηδίαν καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ (ἐκεῖ γὰρ ἦν)
προσαπέκτεινε. καὶ τὸν Κλεῖτον δὲ τῶν ἐταίρων ἕνα τυγχάνοντα,
15 μὲνων ἔναγχος ἠτηθέντας ὑπὸ βαρβάρων, καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου
ἠδέως αὐτῶν ἀκούοντος, τραχυνόμενον καὶ ἀγυνακτούντα καὶ
μεγαλαυχούντα ὑπὸ ἀθάδειας καὶ μέθης, καὶ κατ' αὐτοῦ βλα-
σφημοῦντα, πρῶτον μὲν μῆλιν ἔβαλεν, ἔτι δ' ἀναιδευόμενόν τε
καὶ θρασυόμενον καὶ τὰ τοῦ Εὐριπίδου λαμβεῖα λέγοντα
20 "οἴμοι, καθ' Ἑλλάδ' ὡς κακῶς νομιζέται"
καὶ τὰ λοιπά, ὑπερξέσας θυμῷ ὁ Ἀλέξανδρος αἰχμῇ διελάσας
ἀπέκτεινε. αὐτίκα δὲ τοῦ θυμοῦ πανθέντος μεταμεληθεὶς ὤρ-

W I 137
D6 τὸν δὲ κρατερόν A.
19 Εὐριπίδου] Androm. 693.7 τῷ AW, τὸ P.
20 ἑλλάδα A.

17 ὄπ' A.

pueros doctos et Graecis litteris erudiri et ritu Macedonum armari
iussit. Roxanae formosae mulieris amoribus eatenus indulisit ut eam
legitimo sibi matrimonio iungeret. ex amicis Hephaestionem, qui vesti-
tum eius laudabat similemque vestem et ipse induerat, Alexandri aman-
tem, Craterum vero, qui a patriis institutis non recedebat, regis aman-
tem appellabat; illoque apud barbaros utebatur, per Craterum Mace-
donibus et Graecis respondebat. Philotam Parmenionis filium, rerum
gestarum gloriam sibi et patri vindicantem, et Alexandrum adolescentem
appellantem, deprehensis etiam insidiis sustulit: patrem quoque eius
Parmenionem in Media occidendum curavit. Clitum ex amicis unum,
cum in convivio poemata in duces quosdam recens a barbaris victos
composita canerentur, eaque Alexander libenter audiret, prae insolentia
et ebrietate refragantem et indignantem et gloriantem maledictaque in-
gerentem, primum malo petiit; sed cum ne sic quidem impudentiae et
audaciae suae modum ille statuens Euripidis iambum
"heu quanta morum Graeciae perveritas"

et qui sequuntur recenseret, ille effervescente hasta traiecit inter-
fecit. sed ira mox sopita eius facinorosi paenitentis sibi ipsi manus attu-

μησε καὶ ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ἐπισχέθη μέντοι παρὰ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ εἰσηνέχθη πρὸς θάλαμον, ἔνθα τὴν νύκτα καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν ἐν θρήνοις διαγαγὼν ἀπειρηκῶς ἔκειτο ἀναυδος, στένων μόνον βαρύτερα. καὶ τῶν φίλων εἰσώτων πρὸς αὐτὸν οὐ προσέτετο τοὺς λόγους αὐτῶν. Ἀριστάνδρου δὲ 5 τοῦ μάντεως ὄψεως αὐτὸν ἀναμνήσαντος ἦν εἶδε περὶ τοῦ Κλε-
 P I 192 του, καὶ τινων σημεῖων ἐκείνῳ γενομένην, καὶ εἰμαρτὸν εἶναι τὸ γενόμενον λέγοντος, ἤρξατο ἐνδιδόναι.

Μέλλων δὲ εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἐμβάλλειν, συνεσκευασμένων τῶν ἁμαξῶν πρώταις μὲν ταῖς οἰκείαις ἐνήκε πῦρ, εἶτα καὶ ταῖς 10 τῶν φίλων, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὰς τῶν Μακεδόνων καταπρήσαι ἐκέλευσε. τοῦτο δὲ γεγονός δόλγους μὲν λύπησεν, οἱ δὲ λοιποὶ βοῇ καὶ ἐνθουσιασμῷ πρὸς τὸ ἔργον ὠρμήκασιν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον προθυμίας πρὸς τὴν στρατείαν ἐπέπλησαν. ἤδη δὲ καὶ φοβερὸς ἦν καὶ ἀπαραίτητος κολαστῆς τῶν πλημμυλουόντων. 15 πολλοὶ μὲν οὖν κατὰ τὰς μάχας αὐτῷ συνέπεσον κίνδυνοι καὶ
 B νεανικοῖς ἀπήντησε τραύμασι, τὴν δὲ πλείστην φθορὰν τῆς στρατιᾶς ἀπορῆαι τῶν ἀναγκαίων καὶ δυσκρασίαι τοῦ περιέχοντος ἀπειργάσαντο. αὐτὸς δὲ διὰ τόλμαν οὐδὲν ὤψετο τοῖς θαρσαλέοις ἀνάλωτον οὐδέ τι ὀχυρὸν τοῖς ἀτόλμοις. πέτρα δὲ τινι ἀποτόμῳ 20 προσβαλὼν σὺν τοῖς νεωτέροις τῶν Μακεδόνων, Ἀλέξανδρόν τινα ἐν ταῦτοις καλούμενον προσαγορεύσας "ἀλλὰ σοὶ γέ" εἶπε "καὶ διὰ τὴν κλῆσιν ἀνδραγαθεῖν προσήκει." ποταμὸν δὲ βαθὺν τῶν

10 πρώτον Α. 17 ἀπήντησαν Α. 18 ἀπορῆαι] αὐ πορῆαι Α.
 20 πέτρα] κείρα Α.

isset, nisi a satellitibus esset cohibitus. a quibus in thalamum illatus eam noctem et sequentem diem in lacrimis egit, iacuitque desperabundus et tacitus, tantum gravissime suspirans. neque ullius amici orationem admittebat, donec Aristander augur eum visionis de Clito oblatae et de omnibus quibusdam admonuit quibus fatalem illius casum fuisse arguebat: tum demum enim minuere luctum coepit.

Impressionem in Indiam facturus cum apparatus currus videret, primum suis, deinde amicorum iniecto igne, postremo etiam Macedonum, comburi iussit. id factum paucis molestum fuit: reliqui vero cum clamore, et quasi afflatu quodam numinis concitati essent, profectioem aggressi, Alexandrum alacritatis ad capessendam militiam impleverunt. sed etiam formidabilis erat ac delinquentibus inexorabilis. in multa pericula in praeliis incidit et insignia vulnera accepit: maxima tamen exercitui pernicies e penuria comestus et aeris intemperie prevenit. sed ipse ea erat audacia ut nihil viris fortibus obsistere posse, nihil ignavis tutum esse arbitraretur. petram quandam praeruptam cum iunioribus Macedonum aggressus, quendam inter eos nomine Alexandrum cohortatus "at te" inquit "vel propter nomen strenuum esse decet."

Μακεδόνων περᾶν ὀκνούτων “τί γάρ” εἶπεν “ὁ κάκιστος ἐγὼ νεῖν οὐκ ἔμαθον;” ὡς δὲ παρήσαν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῶν C πολιορκουμένων πόλεων, ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, Ἀκουφίς τοῦνομα, ἠρώτησε, τί ἂν ποιοῦντες φίλοι αὐτοῦ λογιζοιτο· ὁ δὲ 5 Ἀλέξανδρος “εἰ σὲ μὲν” εἶπεν “αἰρήσονται ἄρχοντα, ἐμοὶ δὲ πέμψουσιν ἄνδρας ἑκατὸν τοὺς ἀρίστους.” γελάσας οὖν πρὸς ταῦτα ὁ Ἀκουφίς “ἀλλὰ βέλτιον” εἶπεν “ἄρξω, ὦ βασιλεῦ, εἰ τοὺς κακίστους σοὶ καὶ μὴ τοὺς ἀρίστους στελεῶ.”

13. Ὁ μέντοι Ταξιλῆς μοίρας ἄρχων τῆς Ἰνδικῆς παμ- 10 φέρου τε καὶ εὐδαίμονος, οὐκ ἀποδειούσης Αἰγύπτου, σοφὸς δὲ ὢν ἀνὴρ, πέμψας ἠσπάσατο τὸν Ἀλέξανδρον καὶ “τί δεῖ πολέμων ἡμῶν” ἔφη “εἰ μήτε ὕδωρ ἀφαιρησόμενος ἡμῶν ἀφίξει μήτε τροφήν ἀναγκαίαν; τοῖς δ’ ἄλλοις εἰ μὲν κρείττων ὦ, ἔτοιμός εἰμι εὖ ποιεῖν, εἰ δὲ ἦττων, οὐ φεύγω χάριν ἔχειν εὖ πωθῶν.” 15 ἤσθη οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος “ἐγὼ” φησὶν “ἀγωνιοῦμαι πρὸς σὲ καὶ διαμαχοῦμαι ταῖς χάρισιν, ὡς μου χρηστός ὢν μὴ περιγένη.” λαβὼν δὲ δῶρα πολλὰ καὶ πλείονα παρασχὼν τέλος χλιβα τάλαντα νομίσματος αὐτῷ ἔδωρήσατο. σπεισάμενος δὲ τινι πόλει τῶν Ἰνδικῶν, ἀπιόντας ἐκεῖθεν τοὺς ἐν αὐτῇ μισθοφο- 20 ροῦντας τῶν μαχιμοτάτων Ἰνδῶν ἀπέκτεινεν ἅπαντας· ὁ τοῖς P I 193 αὐτοῦ πολεμικοῖς ἔργοις οἶά τις κηλὶς πρόσεστιν. εἶτα πρὸς

2 πρέσβεις πρὸς αὐτὸν post πόλεων A.

5 εἶπεν om A.

12 ἡμῶν A, ὕμῶν PW.

14 ἔχειν om A.

15 ὁ om A.

16 ρου] μοι A.

Fontes. Cap. 13. Plutarchi Alexander 59—63.

Macedonibus profundum quendam fluvium transire dubitantibus “cur” inquit “ego miserrimus natare non didici?” cum legati urbium, quas obsidebat, ad eum venissent, eorumque natu maximus Acuphis rogaret quibus rationibus eius amicitiam sibi conciliarent, Alexander respondit “si te principem crearent et mihi viros praestantissimos centum miserint.” ad haec ridens Acuphis “atqui” inquit, “rex, melius imperabo si tibi non optimos sed pessimos misero.”

13. Taxiles, qui Indiae parti omnis generis fructuum feraci ac beatæ, quaeque Aegypto nihil cederet, imperabat, vir sapiens, missis legatis Alexandro salutato “quid” inquit “bello nobis opus est, si huc venisti ut nobis neque aquam neque victum necessarium eriperes? caeteris autem rebus si plus possum, paratus sum ad bene faciendum; sin minus, non recuso pro acceptis beneficiis habere gratiam.” his Alexander delectatus “ego” inquit “certabo tecum beneficiis et ne tua benignitate vincam elaborabo;” acceptisque multis muneribus, pluribus datis, denique mille talenta ei donavit. pace cum urbe quadam Indica facta milites, qui praesidii causa conducti fuerant e bellicosissimis Indis, ex ea discedentes universos occidit: quod bellicis eius operibus iugominiae

μησε καὶ ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ἐπεσχέθη μέντοι παρὰ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ εἰσπρέχθη πρὸς θάλαμον, ἔνθα τὴν ῥίγκα καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν ἐν θρήνοις διαγυγῶν ἀπειρηκῶς ἔκειτο ἀναυδος, στένων μόνον βαρύτατα. καὶ τῶν φίλων εἰσιόντων πρὸς αὐτὸν οὐ προσέειπε τοὺς λόγους αὐτῶν. Ἀριστάνδρου δὲ 5 τοῦ μάντεως ὄψεως αὐτὸν ἀναμνήσαντος ἦν εἶδε περὶ τοῦ Κλε-
 P I 192 του, καὶ τινων σημείων ἐκείνῳ γενομένων, καὶ εἰμαρτὸν εἶναι τὸ γενόμενον λέγοντος, ἤρξατο ἐνδιδόναι.

Μέλλων δὲ εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἐμβάλλειν, συνσκευασμένων τῶν ἀμαξῶν πρώταις μὲν ταῖς οἰκείαις ἐνήκε πῦρ, εἶτα καὶ ταῖς 10 τῶν φίλων, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὰς τῶν Μακεδόνων καταπρήσαι ἐκέλευσε. τοῦτο δὲ γεγονός δόλγους μὲν ἐλύπησεν, οἱ δὲ λοιποὶ βοῆ καὶ ἐνθουσιασμῷ πρὸς τὸ ἔργον ὠρμήκασιν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον προθυμίας πρὸς τὴν στρατείαν ἐπέπλησαν. ἤδη δὲ καὶ φοβερός ἦν καὶ ἀπαραίτητος κολαστὴς τῶν πλημμελούντων. 15 πολλοὶ μὲν οὖν κατὰ τὰς μάχας αὐτῷ συνέπεσον κίνδυνοι καὶ
 B νεανικοῖς ἀπήντησε τραύμασι, τὴν δὲ πλείστην φθορὰν τῆς στρατιᾶς ἀπορῆαι τῶν ἀναγκαίων καὶ δυσκρασίαι τοῦ περιέχοντος ἀπειργάσαντο. αὐτὸς δὲ διὰ τόλμαν οὐδὲν ὤψετο τοῖς θαρσαλέοις ἀνάλωτον οὐδέ τι ὀχυρὸν τοῖς ἀτόλμοις. πέτρα δὲ τινὶ ἀποτόμῳ 20 προσβαλὼν σὺν τοῖς νεωτέροις τῶν Μακεδόνων, Ἀλέξανδρον τινα ἐν ταῦτοις καλούμενον προσαγορεύσας "ἀλλὰ σοὶ γε". εἶπε "καὶ διὰ τὴν κλῆσιν ἀνδραγαθεῖν προσήκει." ποταμὸν δὲ βαθὺν τῶν

10 πρώτων A. 17 ἀπήντησαν A. 18 ἀπορῆαι] αὶ κορφαὶ A.
 20 πέτρα] κείρα A.

liset, nisi a satellitibus esset cohibitus. a quibus in thalamum illatus eam noctem et sequentem diem in lacrimis egit, iacuitque desperabundus et tacitus, tantum gravissime suspirans. neque ullius amici orationem admittebat, donec Aristander augur eum visionis de Clito oblatae et de omnibus quibusdam admonuit quibus fatalem illius casum fuisse arguebat: tum demum enim minuire luctum coepit.

Impressionem in Indiam facturus cum apparatus currus videret, primum suis, deinde amicorum iniecto igne, postremo etiam Macedonum, comburi iussit. id factum paucis molestam fuit: reliqui vero cum clamore, et quasi afflatu quodam numinis concitati essent, perfectionem aggressi, Alexandrum alacritatis ad capessendam militiam impleverunt. sed etiam formidabilis erat ac delinquentibus inexorabilis. in multa pericula in praелиis incidit et insignia vulnera accepit: maxima tamen exercitui perniciēs e penuria commeatus et aeris intemperie provenit. sed ipse ea erat audacia ut nihil viris fortibus obistere posse, nihil ignavis tutum esse arbitraretur. petram quandam praeruptam cum iunioribus Macedonum aggressus, quendam inter eos nomine Alexandrum cohortatus "at te" inquit "vel propter nomen strenuum esse decet."

Μακεδόνων περᾶν ὀκνοῦντων “τί γάρ” εἶπεν “ὁ κάκιστος ἐγὼ
νεῖν οὐκ ἔμαθον;” ὡς δὲ παρῆσαν πρόςβεις πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῶν C
πολιορκουμένων πόλεων, ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, Ἀκουφίς τοῦ-
νομα, ἠρώτησε, τί ἂν ποιοῦντες φίλοι αὐτοῦ λογιζοῖντο· ὁ δὲ
5 Ἀλέξανδρος “εἰ σὲ μὲν” εἶπεν “αἰρήσονται ἄρχοντα, ἐμοὶ δὲ
πέμπουσιν ἄνδρας ἑκατὸν τοὺς ἀρίστους.” γελάσας οὖν πρὸς
ταῦτα ὁ Ἀκουφίς “ἀλλὰ βέλτιον” εἶπεν “ἄρξω, ὦ βασιλεῦ, εἰ
τοὺς κακίστους σοὶ καὶ μὴ τοὺς ἀρίστους στείλῃ.”

13. Ὁ μέντοι Ταξιλης μοίρας ἄρχων τῆς Ἰνδικῆς παμ-
10 φόρον τε καὶ εὐδαίμονος, οὐκ ἀποδούσης Αἰγύπτου, σοφὸς δὲ
ὢν ἀνὴρ, πέμψας ἠσπάσατο τὸν Ἀλέξανδρον καὶ “τί δεῖ πολέ- D
μων ἡμῖν” ἔφη “εἰ μήτε ὕδωρ ἀφαιρησόμενος ἡμῶν ἀφίξει μήτε
τροφὴν ἀναγκαίαν; τοῖς δ’ ἄλλοις εἰ μὲν κρείττων ὦ, ἔτοιμός
εἰμι εὖ ποιεῖν, εἰ δὲ ἥττων, οὐ φεύγω χάριν ἔχειν εὖ παθῶν.”
16 ἤσθη δὲ οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος “ἐγὼ” φησὶν “ἀγωνισῶμαι
πρὸς σὲ καὶ διαμαχοῦμαι ταῖς χάρισιν, ὡς μου χρηστός ὢν μὴ
περιγένη.” λαβὼν δὲ δῶρα πολλὰ καὶ πλεονα παρασχῶν τέλος
χίλια τάλαντα νομισματός αὐτῷ ἔδωρῆσατο. σπεισάμενος δὲ τιμ
πόλει τῶν Ἰνδικῶν, ἀπιόντας ἐκείθεν τοὺς ἐν αὐτῇ μισθοφο-
20 ροῦντας τῶν μαχιμωτάτων Ἰνδῶν ἀπέκτεινεν ἅπαντας· ὁ τοῖς P I 193
αὐτοῦ πολεμικοῖς ἔργοις οἷά τις κηλὶς πρόσσεστιν. εἶτα πρὸς

2 πρέσβεις πρὸς αὐτὸν post πόλεων A.

5 εἶπεν om A.

12 ἡμῶν A, ἡμῶν PW.

14 ἔχειν om A.

15 ὁ om A.

16 ρου] μοι A.

FONTES. Cap. 13. Plutarchi Alexander 59—63.

Macedonibus profundam quandam fluvium transire dubitantibus “cur”
inquit “ego miserimus natum non didici?” cum legati urbium, quas
obsidebat, ad eum venissent, eorumque natu maximus Acuphis rogaret
quibus rationibus eius amicitiam sibi conciliarent, Alexander respondit
“si te principem crearent et mihi viros praestantissimos centum miserint.”
ad haec ridens Acuphis “atqui” inquit, “rex, melius imperabo si tibi
non optimos sed pessimos miserero.”

13. Taxiles, qui Indiae parti omnis generis fructuum feraci ac
beatae, quaeque Aegypto nihil cederet, imperabat, vir sapiens, missis
legatis Alexandro salutato “quid” inquit “bello nobis opus est, si huc
venisti ut nobis neque aquam neque victum necessarium eriperes? cae-
teris autem rebus si plus possum, paratus sum ad bene faciendum; sin
minus, non recuso pro acceptis beneficiis habere gratiam.” his Ale-
xander delectatus “ego” inquit “certabo tecum beneficiis et ne tua beni-
gnitate vincar elaborabo;” acceptisque multis muneribus, pluribus datis,
denique mille talenta ei donavit. pace cum urbe quadam Indica facta
milites, qui praesidii causa conducti fuerant e bellicosissimis Indis, ex
ea discedentes universos occidit: quod bellicis eius operibus ignominiae

Πῶρον ἐμαχέσατο, καὶ τοῦτον χώρας Ἰνδικῆς βασιλεύοντα, τὸ μέγεθος τοῦ σώματος ἔχοντα εἰς τέσσαρας πήχεις ἀνατρέχον καὶ σπιθαμῆν. τοῦτον νικήσας καὶ ζῶντα λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἠρώτησε πῶς ἂν αὐτῷ χρήσαιτο, ὁ δὲ "βασιλικῶς" ἀπεκρίνατο· πυνθανομένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἶ τι καὶ ἕτερον λέγει, ὁ 5
 Πῶρος "πάντα" ἔφη. "τῷ βασιλικῶς ἔνεστιν." ἀφῆκεν οὖν
 Weß 138 αὐτὸν καὶ ἄρχειν δέδωκε, σατράπην ὀνομαζόμενον, οὐ μόνον ὧν
 B ἦρχε πρώην, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ καὶ ὁ Βουκεφάλας τρωθεὶς μετὰ καιρὸν ἐτελεύτησεν, ἦδη ὑπέργηρῶς γεγονώς. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἤλγησεν ὡς τινα φίλον ἀπο-10
 βαλάν.

Οἱ μέντοι Μακεδόνες ἐν τῇ πρὸς Πῶρον μάχῃ πεπονηκότες οὐκ ἐπείθοντο Ἀλεξάνδρῳ καὶ τὸν Γάγγην ποταμὸν περᾶσαι βιαζομένῳ, εὖρος μὲν ἔχοντα σταδίους τριάκοντα πρὸς δυσὴ, βάρους δὲ ὀργυῖας ἑκατόν. ὁ δὲ δυσθυμῆσας ἀπρόσιτος ἐν τῇ 15
 σκηνῇ ἔμενε, ἥτις λογιζόμενος συγκατάθεσιν τὸ τὸν Γάγγην μὴ παρελθεῖν. τῶν δὲ φίλων παρακαλούντων καὶ τῶν στρατιω-
 C τῶν ἀντιβουλόωντων μετὰ κλαυθμοῦ, ἐνδεδωκέ τε καὶ ἀνιεύγνυε. πολλὰ δὲ πορθμεῖα καὶ σχεδίας πηξάμενος ἐκομίζετο διὰ τῶν ποταμῶν, θέλων τὴν ἔξω θάλασσαν ἐπιθεῖν· καὶ παραπλέον 20
 ἀπέβαινε καὶ πόλεις ἐχειροῦτο. ἐν δὲ Μαλλοῖς γεγονώς, μαχι-

5 δὲ] δ' ἔτι A. 9 βουκέφαλος A. 13 γάγγην A.
 14 τριάκοντα A Plutarchus, ἰ' codex Ducangii, ἐξήκοντα PW.
 15 ἀπρόσιτος alter codex Wolfii. 18 ἀντιβουλόωντων AW,
 ἀντιβουλούωντων P.

veluti maculam quandam impressit. deinde cum Poro, et ipso Indiae rege, pugnavit, qui staturae erat quattuor cubitorum et spithamae. quem cum victum captumque rogasset quomodo tractandus esset, "regaliter" inquit. percontante Alexandro numquid aliud vellet, respondit in regali tractatione inesse omnia. eum igitur dimissum satrapen appellavit non eam duntaxat provinciarum quibus prius imperarat, sed et aliarum multarum. in ea pugna Bucephalus etiam vulneratus, paulo post iam admodum senex obiit: cuius obitum Alexander non secus doluit ac si amicum amisisset.

Cum Macedones pugna cum Poro commissa fatigati Alexandro Gangem etiam, cuius latitudo stadiorum 32, profunditas 100 orgyiarum erat, vi transituro non parerent, animo aeger in tabernaculo desidens non prodiit in publicum, perinde esse indicans, si Gangem non transisset, ac si victum se confiteretur. sed amicis obstantibus et militibus cum plorata supplicantibus tandem cessit, exercituque reducto multa navigia et rates fabricavit quibus flumina traiceret, exterius quoque mare inspecturus, et praeternavigando urbes subegit. cum autem ad Mallos

μοστάτοις οὖσιν Ἰνδῶν, μικροῦ ἐκινδύνευσε. πρῶτος γὰρ διὰ κλίμακος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάς, τῆς κλίμακος συντριβείσης καὶ τῶν πολεμίων ἐπιτιθεμένων καὶ βαλλόντων αὐτὸν, συστρέψας ἑαυτὸν εἰς μέσους ἀνωθεν ἀπῆκε τοὺς ἐναντίους· καὶ κατὰ τύχην ὁδρῶδες ἔστη. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ βάρβαροι ἰσκιεῖσθαι, ἰδόντες δὲ αὐτὸν καὶ δύο μόνους ὑπασπιστάς, ἐπαναστραφέντες D ἤμύνοντο καὶ ἀγχεμάχοις ἄλλοις ἐτίρωσκον. εἰς δ' ἀποστάς βέλει ἐκ τόξου βαλὼν αὐτὸν τοῖς περὶ τὸν μαζὸν δοτέοις τὸ βέλος ἐπέπερε, καὶ οὕτως αὐτοῦ καθέκτετο ἡ πληγή, ὡς ἐνδοῦναι τε 10 καὶ καμφθῆναι· ἔθεν ὁ βαλὼν αὐτὸν μετὰ ξίφους ἐπέδραμε Πευκέστας δὲ καὶ Λημναῖος ὑπερασπίσαστες καὶ ἄμφω ἐτρώθησαν· καὶ ὁ μὲν τέθνηκε, Πευκέστας δὲ ἔτι ἤμύνετο, τὸν δὲ τρώσαντα αὐτὸν βάρβαρον ἀνείλεν Ἀλέξανδρος. πολλαχοῦ δὲ τραπείδεις, ἕκτα καὶ κατὰ τοῦ τένατος ὑπὲρ βληθείς, τῷ τείχει P I 194

15 προσεφεισθείς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀπέβλεπεν. ἐν τοσοῦτῳ δ' ἀθροισθέντων τῶν Μακεδόνων ἄρπασθεις εἰς τὴν σκητὴν ἀνασθαιῶν ἰκομίζετο. ἐνὶ δὲ τῶν δοτέων τῆς ἀκίδος ἐμπαγείσης τοῦ δίστου ἔλκομένον ὀδύναι δριμύϊαι καὶ λεπτοθυμῖαι ἐγίναντο, ὥς καὶ θανάϊν ἐκείων ἐλπίζεσθαι. ὅμως μέντοι τὸν κίνδυνον 20 διαδράς καὶ χρόνον πλείω θεραπευόμενος εἰς θόρυβον τοὺς Μακεδόνας ἐκέβαλε ποδοῦντας ἰδεῖν αὐτὸν· καὶ προσῆλθεν.

1 γὰρ] μὲν γὰρ A.

6 δύο PW.

7 post καὶ add τοῖς

A al. m.

11 Λημναῖος Plutarchus.

21 προσῆλθεν A,

προσῆλθεν P, προσῆλθεν W.

pervenisset Indorum pugnacissimos, parum ab interitu abfuit. nam cum primus per scalas murum conscendisset, iisque comminatis ab hostibus peteretur, impetu in medios hostes desiliit, et casu rectus stetit. ac primum quidem barbari desperari sunt; sed eum solum esse cum duobus duntaxat armigeris conspicati, ad defensionem conversi ceminus eum feriebant. quidam vero longius absistens sagittam ex arcu emissam in ossibus circa mammam defixit: quae plaga sic eum percussit ut cederet atque inclinaretur. quo facto is qui eum icerat stricto gladio occurrit. Peucestas et Lemnaeus regem defendentes ambo sunt vulnerati, alter etiam mortuus. Alexander autem, propugnante adhuc Peucesta, barbarum a quo vulneratus erat occidit; multisque vulneribus acceptis, cum in cello etiam tragula ictus esset, ad murum inclinatus barbaros intineret. Interim a Macedonibus conglobatis raptus sensuque destitutus expertatur. cum autem acies sagittae ossi inhaereret, in extrahendo telo acerrimis doloribus affectus in animi deliquia incidit, ut de vita eius actum putaretur. tamen periculo evitato, cum longiore tempore curaretur, Macedonibus eius videndi desiderio tumultuantibus in medium processit.

14. Ἀναρωσθεὶς δὲ ἀδθις παρεκομίζετο χώραν τε πολλήν καὶ πόλεις χειρούμενος. τῶν δὲ γυμνοσοφιστῶν τινὰς συλ-
 B λαβῶν καὶ ἐρωτήσεις αὐτοῖς ἀπόρους προθέμενος ἐδωρήσατο καὶ
 ἀφῆκεν. Ἐνα δὲ τῶν ἐν δόξῃ παρ' αὐτοῖς ὄντων Κάλανον κεκλη-
 μένον ἔπεισεν ὁ Ταξιῆλης πρὸς Ἀλέξανδρον ἀφικέσθαι. οὗτος ὅ
 βύρσαν ξηρὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καταβαλὼν περιήει τὰ ἄκρα
 ταύτης πατῶν. ἧ δὲ ἐν μέρει τῶν ἄκρων πιεζομένη τῇ συμπα-
 τήσει, τοῖς ἄλλοις ἤφθετο μέρεσιν. εἴτα μέσον αὐτὴν πατήσαντος
 καὶ συσχόντος ἡ δλη βύρσα ἠτρέμει καὶ ἀκίνητος ἦν. παρήγει
 δὲ διὰ τοῦ ὑποδείγματος τὸν Ἀλέξανδρον μὴ τοῖς ἄκροις τῆς 10
 ἀρχῆς ἐμφιλοχωρεῖν, τὰ μέσα δὲ κατέχειν, ἴν' οὕτω καὶ τὰ περίξ
 ἤρεια ᾗ.

C Ἐπτα δὲ μῆσι διὰ τῶν ποταμῶν εἰς τὴν θάλασσαν ὑπαχθεὶς
 λέγεται ταῖς ναυσὶν εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐμβαλεῖν. εἴτα ἀναστρέψας
 τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐν δεξιᾷ τὴν Ἰνδικὴν ἐχούσας ἐκέλευσεν, 15
 αὐτὸς δὲ πεζῇ πορευόμενος εἰς ἐσχάτην ἀπορίαν κατήντησε καὶ
 πλῆθος τοσοῦτον ἀπώλεσεν ὥστε τῆς στρατιᾶς μὴδὲ τὸ τέταρτον
 ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἀνακομισθῆναι διὰ νόσους καὶ πονηρὰς διατάς
 καὶ καύματα καὶ λιμόν. ἀπορον γὰρ διήει χώραν, ὀλίγα πρό-
 βατα ἔχουσαν, καὶ ταῦτα θαλαττίοις ἰχθύσι τρεφόμενα καὶ 20
 W I 139 D σάρκα μοχθηρὰν ἔχοντα καὶ δυσώδη. ἐν ἐξήκοντα δ' ἡμέραις

1 post δὲ A add καὶ.
 18 Ἰνδικῆς] μηδικῆς A.

4 melius Καλανόν.
 19 ἄπορον Plutarchus.

13 τῆν om A.

FOUNTAIN. Cap. 14. Plutarchi Alexander 63—77. λέγεται δὲ
 p. 353 v. 3 sq. fortasse ex Arriano 7 27.

14. Confirmata valetudine ulterius pergendo multas provincias et
 urbes subegit. cumque quosdam gymnosophistas cepisset, eisque multas
 difficiles quaestiones proposuisset, muneribus datis homines dimisit.
 Taxiles vero uni inter illos celebri Calano persuasit ut Alexandrum
 conveniret. is corium aridum proiecit et eius extrema per vices cal-
 cavit: quod cum fieret, aliae partes attollebantur. cum autem medium
 calcasset ac compressisset, totum corium quietum mansit et immobile.
 quo exemplo monebat Alexandrum ne in regni extremitatibus se conti-
 neret sed media occuparet, ut et circumiacentia loca in officio conti-
 nerentur.

Septem mensibus per flumina in mare devectus fertur navibus
 oceanum ingressus esse. unde reversus, navibus dextram Indicae re-
 gionis oram legere iussis, ipse pedestri itinere proficiscens in extremam
 inopiam incidit, tantamque multitudinem amisit ut non quarta exercitus
 pars ob morbos, malum victum, aestum et famem ex India reverteretur.
 Inopem enim provinciam pertransibat, quae paucas oves habebat mari-
 nis piscibus ali solitas, insuavi et foetenti carne. caeterum ea diebus

διελθὼν τὴν χώραν ἐκείνην καὶ τῆς Γεδρωσίας ἀφάμενος ἐν ἀφθόνοις ἐγένετο, καὶ τὴν τε δύναμιν ἀνεκτάτο καὶ αὐτὸς ἐκάμαξε. καταβαίνων δ' ἐπὶ θάλασσαν ἐκόλαζε τοὺς ποτηραὺς τῶν στρατηγῶν. ἡ γὰρ ἄνω στρατεία καὶ τὸ περὶ Μαλλοὺς τραῦμα 5 καὶ ἡ τοῦ πλήθους φθορὰ ἀπιστεῖν τῇ σωτηρίᾳ αὐτοῦ παρεσκεύασε, καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ σατράπας εἰς ἕβρον καὶ ἀδικίαν ἠρέθισεν· οἱ δὲ πρὸς ἀποστασίαν τοὺς ὑποφόρους ἐκίνησαν. Ἀβουλίτου δὲ τῶν σατραπευόντων ἐνὸς μὴ τι τῶν ζωαρκῶν ἐτοιμάσαντος, νομισματος δὲ προσαγαγόντος αὐτῷ τρισχίλια τάλαντα, P I 195 10 παραδειῖναι ταῦτα τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε, μὴ ἐσθιόντων δὲ "τί ὄφιλος" ἔφη "τούτων ἡμῖν;" ἐν δὲ Πέρσαις γενόμενος καὶ τὸν Κύρου τάφον δρωρυγμένον ἰδὼν, ἀπέκτεινε τὸν δρῦξαντα Πελλαῖον ὄντα καὶ οὐδὲ τῶν ἀσήμεων. εἶχε δὲ ὁ Κύρου τάφος ἐπιγεγραμμένα ταυτὶ "ὦ ἄνθρωπε ὅστις εἰ καὶ πόθεν ἦκεις, ὅτι 15 γὰρ ἦξεις οἶδα, ἐγὼ Κῦρός εἰμι ὁ Πέρσαις κτησάμενος τὴν ἀρχήν. μὴ οὖν τῆς ὀλίγης μοι ταύτης γῆς φθορήσης ἢ τοῦ μόνου σώματος περικαλύπτει." ταῦτα δ' ἀναγνωσθέντα τὸν Ἀλέξανδρον περιπαθῆ πεποιθήκασιν λογιζόμενον τὸ τῶν πραγμάτων ἀστάθμητον. B

Τὴν δὲ Λαρίου θυγατέρα τὴν Στάτειραν ἐαυτῷ μνηστεύσάμενος καὶ τοὺς γάμους τελῶν ἐκάστῳ τῶν ἐστιωμένων ἔννακι-

1 τῆς γε δρωσίας A. 4 τραῦμα] hinc probatur Reiskii con-
 lectura apud Plutarchum, ubi vulgo στρατεύμα: Schaeferus de suo
 στραγγεῦμα. 7 οἱ] αἱ A. 8 ἀβουλήτου A. 9 νομισματος
 AW, νομίματα P. 13 ὁ τάφος κύρου ἐπιγραμματα ταυτὶ A.
 14 πόθεν etiam Plutarchus vulgo, sed ὅθεν e libro ms. dedit Coraës.
 16 μοι addendum Plutarcho. ταύτης A, ταύτης τῆς PW.
 19 Λαρίου θυγατέρα A Plutarchus, θυγατέρα Λαρίου PW.

sexaginta superata cum Gedrosiam copiosam regionem attigisset, et exercitum et semetipsum comissionibus refecit. deinde ad mare descendit et improbos duces multavit. nam superior expeditio et ad Mallos acceptum vulnus et multitudinis interitus efficiebant ut Alexander superstes esse non crederetur: unde ducibus et satrapis insolentioribus factis et iniustis, populi vectigales ad defectionem spectaverunt. cum ex satrapis quidam Abulitus nullum comineatum parasset, sed ter mille talenta attulisset, ea equis proponi iussit: qui cum non eederent, "quae" inquit "nobis est istorum utilitas?" in Persiam profectus cum Cyri sepulcrum effossum vidisset, effossorem, quamvis non obscurum hominem Pellaem, occidit. erant autem haec inscripta sepulcro Cyri "o homo quisquis es et undecunque venis (nam te venturum esse scio), ego Cyrus sum qui Persis imperium peperit. ne igitur exiguam hanc terram mihi invidetas quae meum corpus contegit." quae lecta Alexandrum moverunt, rerum humanarum inconstantiam reputantem.

Daril filiam Statiram cum uxorem duceret nuptiasque celebraret, singulis convivis, qui novies mille fuerunt, phialam auream donavit;

σχίλων ὄντων φαίλην χρυσὴν ἐδωρήσατο, καὶ τὰλλὰ τε ἔλαμπρόνατο καὶ τὰ χρέα ὑπὲρ τῶν ὑφειλόντων κατέβαλεν, ὀλίγη δέοντα μυρίων ταλάντων. ὅτε καὶ Ἀντιγένης τῶν ἡγεμόνων εἰς ὑφείλειν πλάσσιμος καὶ τινα παραγαγὼν ψευδῶς δανειστὴν καὶ λαβὼν τὸ ἀργύριον ἐφωράθη. ὀργισθεὶς σὺν ὁ βασιλεὺς ἀπήλασεν 5 αὐτὸν τῆς αὐλῆς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀφείλετο. τοῦ δὲ ὑπὸ λύπης ἑαυτὸν ὑποπτεινομένου διαχειρίσεσθαι, δεισας ὁ Ἀλέξανδρος καὶ

C τὴν ὀργὴν ἀνῆκεν αὐτῷ καὶ ἀφήκε τὰ χρήματα.

Τῶν δὲ παιδῶν τῶν τρισμυρίων, οὓς διδάσκεισθαι ἐκέλευσε, καὶ γενναίων ἀποβάντων καὶ εὐπρεπῶν καὶ οὐκ ἀφυσῶν ταῖς ἀσκή- 10 σεσιν, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἤδετο, οἱ δὲ Μακεδόνες ἐδάκνοντο. καταπέμποντος δὲ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πεπηρωμένους ὡς εἰς θάλασσαν, ἕβριον ἡγεῖσθαι τοῦτ' ἔλεγον καὶ προπηλακισμὸν, καὶ πάντας ἐκέλευον ἀφιέναι καὶ τοῖς νέοις ἀρκεῖσθαι πυρρικοταῖς. ὀργισθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος τοῖς Πέρσις τὰς φυλακὰς 15 παραδέδωκε. ταπεινωθέντας δ' αὖθις τοὺς Μακεδόνας προσή-

D κατο, καὶ ἀπέλυσε τοὺς ἀχρήστους δωρησάμενος μεγαλοπρεπῶς, καὶ τῷ Ἀντιπάτρῳ ἐπέστειλε παρὰ τοὺς ἀγῶνάς τε καὶ τὰ θέατρα προσδρῦειν αὐτοὺς καὶ ἐστεφανωμένους καθέζεσθαι.

Ἐν Ἐκβατάνοις δὲ γενομένου αὐτοῦ ὁ Ἡφαιστίων ἐπύρεττε 20 καὶ ἔξ ἀκολάστου διαίτης τῆς νόσου κρατυνθείσης ἐξέλιπεν. οὐκ ἦνεγκεν σὺν λογισμῷ τὸ πάθος Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ τὸν μὲν ἱατρὸν

7 διαχειρίσεσθαι PW: Plutarchus διαχορησόμενος.

— 12 ἀσθενεῖς om A.

12 ὡς om A.

11 ὁ μὲν

20 ὁ om A.

et cum caeteris in rebus splendide se gessit, tum aes alienum pro debitoribus dissolvit, cuius summa circiter decies mille talentum fuit. tum Antigenes quidam ex ducibus, creditore subornato et ob aeris alieni simulationem accepta pecunia, a rege per iracundiam et ducatu privatus est et aula exactus. qui cum ex maestitia sibi manas illaturus esse putaretur, id veritus Alexander ira posita pecuniam ei reliquit.

Cum autem pueri tricies mille, quos doceri iusserat, in viros fortes et decoros et in exercitationibus non sinistram evasissent, iis ut Alexander delectabatur, ita Macedones mordebantur. cumque infirmos et mutilatos ad mare mitteret, contumeliam et insectationem id factum interpretabantur, petebantque ut se omnes dimitteret, novis istis saltatoribus contentus. ob id iratus Alexander Persis custodias mandavit; sed Macedonibus culpam deprecantibus in gratiam receptis inutiles magnifico donatos dimisit, atque Antipatro scripsit ut eis in certaminibus et theatris principem locum et coronas gestandi potestatem daret.

Ut Ecbatana venerat, Hephaestium febricitare coepit, sanctoque intemperantia morbo decessit. cum casum Alexander non ut ratio postea-

ἀνεσταύρωσεν, ἵππους δὲ κείραι καὶ ἡμίονους προσέταξε, καὶ τὰς ἐπάλλξεις περιεῖλε τῶν πόλεων, καὶ μουσικὴν καὶ ἀδελούς ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολὺν χρόνον κατέπαυσεν. ἀπίοντος δὲ εἰς Βαβυλῶνα Νέαρχος ἐπανήλθεν, εἰσπλεύσας αὐτῆς εἰς τὸν Εὐφράτην P I 196
 5 ἐκ τῆς μεγάλης θαλάσσης, λέγων Χαλδαίους αὐτῷ συγγενέσθαι βουλευόντας ἀπέχεσθαι τῆς Βαβυλῶνος Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ μὴ προσχῶν τῷ λόγῳ ἀπήει. καὶ πρὸς τοῖς τελεῖσι γενομένου κόρα-
 κες ἀλλήλοις μαχόμενοι ἐνώπιον αὐτοῦ ἔπεσον. ἡγγέλη δ' αὐτῷ ὡς Ἀπολλόδωρος ὁ στρατηγὸς Βαβυλῶνος εἶη περὶ αὐτοῦ θύσας·
 10 τοῦ δὲ θύσαντος μάντιως, ὃς Πυθαγόρας ἀνώμαστο, μὴ ἀρη-
 σαμένον, ἠρώτησε τὸν τρόπον τοῦ θύματος. τοῦ δὲ φήσαντος ἄλοβον εἶναι τὸ ἦπαρ, "παπαι" εἶπεν, "ἰσχυρὸν τὸ σημεῖον,"
 καὶ τὸν μάντιν ἀδῶων ἀφῆκε. σημεῖα δ' αὐτῷ καὶ ἄλλα γεγό-
 15 ρασιν αὐτοῦ, οἱ νεανίσκοι οἱ σφαιριζόντες ἐνδύεσθαι μέλλοντες ὄρωσι τινα ἐν τῷ τοῦ βασιλέως θρόνῳ καθήμενον σιωπῇ, ἐνδε-
 δυμένον τὴν στολὴν τὴν βασιλείων καὶ τὸ διάδημα περικείμενον. ὃς ἀνακρινόμενος ὅστις εἶη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἄφωνος ἦν, μόλις δὲ
 20 ποτε Διονύσιος ἔφη καλεῖσθαι, τὸ δὲ γένος εἶναι Μεσσήνιος, δέ-
 σεμμιος δ' ἀχθῆναι διὰ κατηγορίαν, λῦσαι δὲ οἱ τὸν Σάραπιν τὰ C
 δεσμά, καὶ ἀγαγόντα δεῦρο κελεῦσαι τὴν στολὴν καὶ τὸ διάδημα

1 προσέταξ] ἐκέλευσε A. 7 προσχῶν PW, πρὸς A. 15 ἐνδύ-
 εσθαι A, ἐκδύεσθαι PW: Plutarchus πάλιν λαβεῖν τὰ ἱμάτια.

lat talit, sed medicum in crucem egit, equos et mulos tonderi iussit et pinnacula dempsit civitatibus et musicam atque tibias longo tempore in castris inhibuit. Babylonem proficiscenti Nearchus occurrit, navigiis e magno mari in Euphratem revectus; qui nuntiabat se congressum esse cum Chaldaeis, qui Alexandro vitandam esse Babylonem censerent. verum ille neglecta ea admonitione pergebat. cum autem moenibus propinquasset, corvi inter se dimicantes coram eo conciderunt. nuntiatum ei porro est Apollodorum praetorem Babylonis pro eo rem divinam fecisse. quod cum Pythagoras haruspex, qui id sacrum fecerat, non negaret, et de modo sacrificii rogatus iocur sine capite fuisse dixisset, "papae" inquit, "ut grave istud prodigium est," haruspicemque indemnam dimisit. inter alia prodigia etiam illud fuit. cum vestes deposuisset ut ungeretur et pila luderet, adolescentes collusores eius, dum vestes resumere volunt, vident quandam in regio solio tacite sedentem, regia veste indutum et diademate ornatum. qui cum roicaretur quis esset, diu nulla voce edita vix tandem respondit se Dionysium vocari, genere Messenium, et captivum adductum esse propter obiecta crimina; sed Serapidem sibi vincula solvisse et huc perductum iussisse veste et

περιθροναί και καθέξασθαι σιωπή. τὸν μὲν οὖν ἄνθρωπον ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς οἱ μάντις ὑπετίθουν, ἠγάσασεν, αὐτὸς δὲ ἠθά-
 μαι και περιδεῆς και ταραχώδης γενόμενος οὐδὲν ἦν ὁ μὴ τέρας
 πεποιήτο. λουσάμενος δέ, και πρὸς Μηθιδίαν πορευθεὶς κωμιασό-
 μενος, κάκει τὴν νύκτα διαγαγὼν ἐν τῷ κώμῳ και τὴν ἐπιούσαν⁵
 ἡμέραν, ἤρξατο πυρέσσειν. πυρέττων δὲ και διψήσας σφοδρῶς,
 ἔπιεν οἶνον, και φρενιτιάσας ἀπέθανεν. εἷς μὲν οὖν ὁ τῆς ἐκεί-
 νου τελευτῆς λόγος οὗτος· ἕτερος δ' ἔχει, ἐφ' ἡμέρας αὐτὸν
 πυρέττειν πλείους και λούεσθαι, οὕτω δὲ κραταιωθῆναι τὸν πυρε-
 D τόν, ὡς ἄφωνον κείσθαι αὐτόν· τοὺς δὲ Μακεδόνας θορυβεῖσθαι 10
 ὡς θανόντος αὐτοῦ, και καταβοᾶν τῶν ἡγεμόνων, ἕως αὐτοῖς αἱ
 θύραι ἠνοιχθήσαν και τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ κλίνῃ κατεῖδον· και
 μετὰ ταῦτα ἐξέλιπε. φασὶ δὲ τινες μετέπειτα λόγον γενέσθαι ὡς
 ὑπὸ φαρμάκῳ διέφθαρτο, και τὸν Ἀριστοτέλην Ἀντιπάτρῳ σύμ-
 βουλον γενέσθαι τῆς πράξεως, και δι' ἐκείνου κομισθῆναι τὸ 15
 φάρμακον. τὸ δὲ ὕδωρ εἶναι ψυχρὸν και παγετῶδες ἀπὸ πέτρας
 τινὸς ἐν Νωνάκριδι οὔσης, ὃ δρόσον ὡσερ λεπτὴν ἀναλαμβάνον-
 τες εἰς ὄνον χηλὴν ἀποτίθενται· οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἀγγεῖον στέχει
 αὐτό, ἀλλ' ὑπὸ ψυχρότητος και δριμύτητος διακόπτεται. οἱ δὲ
 P I 197 πλείους πεπλάσθαι φασὶ τὸ φαρμάκῳ θανεῖν τὸν Ἀλέξανδρον, και 20
 τοῦτο τεκμηριοῦνται ἐκ τοῦ τὸ σῶμα ἐφ' ἡμέρας πλείονας κείμε-
 νον ἐν τόποις θερμοῖς ἀτημέλητον, τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους

1 καθέξασθαι A.

4 Μηθιδιον Plutarchus.

6 πυρέσσειν.

πυρέττων] sic libri.

7 φρενιτιάσας PW.

ὁ om A.

14 ἀριστοτέλην A.

ἀριστοτέλη PW.

16 παγετῶδες A.

18 σῶ-
δὲν] και οὐδὲν A.

20 τὸ AW, τῷ P.

diademate sumptis tacite sedere. eo homine Alexander de vatam con-
 silio e medio sublato aeger animo sollicitusque et perturbatus nihil non
 in omen vertebat. lotus ad Mediam comissatum abiit; apud quam
 cum et noctem et posterum diem in poculis egisset, febricitare coepit;
 cumque vehementer sitiret, hausto vino phreneticus decessit. quidam
 hoc modo eum obiisse tradunt: alii narrant, cum dies plures febricitas-
 set, lavisse, itaque aucto morbo matum iacuisse; Macedones vero,
 tanquam eo mortuo perturbatos, vociferatos esse contra duces, donec
 apertis foribus Alexandrum in lecto iacentem viderint, qui tum demum
 decesserit. quidam aiunt postea rumorem exstitisse, veneno extinctum,
 quod suasu et ingenio Aristotelis pararit Antipater. aquam autem esse
 gelidam et glaciale e petra Nonacrina tenuis roris instar exsudentem,
 quam ungula asini excipiant: neque enim ullo alio vase contineri quin
 frigiditate et acrimonia eius rumpatur. sed plerique hoc ut commenti-
 cium refellunt: indicio esse quod cadaver eius, cum dies complures in

στασιασάντων, μηδὲν ἐμφῆναι τοιαύτης φθορᾶς σημεῖον, ἀλλὰ καθαρόν διαμένει καὶ δοκεῖν πρόσφατον.

Λέγεται δὲ ὡς γνοὺς ἤδη ἐκλείπειν αὐτῷ τὸ βιῶσιμον ἤβου-
λῆθῃ ἐς τὸν Εὐφράτην καταποτιῶσαι λαθρηδὸν ἐκυτόν, ἵνα γενό-
5 μενος ἀφανῆς παράσχη δόξαν ὡς εἰς θεοὺς μετελήλυθεν, ἔξ ἐκεί-
νων γενόμενος, ἣ δὲ Ῥωξάνῃ τοῦτο γνοῦσα εἶργεν αὐτῷ τὸ ἐγχεί-
ρημα, ὃ δὲ μετ' οἰμωγῆς ἔφη ὡς "ἐφθόνησας ἄρα, γύναι, μοι
δόξης τοῦ θεωθῆναι καὶ μὴ θανεῖν."

Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος οὕτως εἰς μέγα τύχης προαχθεὶς B
10 ἐτελεύτησεν. (15) οἶτε δὲ τὴν Τύρον ἐπολιόρκει, ἐπιστιλάς τῷ
τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ἧξίου συμμαχίαν αὐτῷ πέμπει καὶ ἀγορὰν
τῷ στρατεύματι καὶ ὄσα Λαρεῖω ἔδασμοφόρον αὐτῷ διδόναι.
τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὄρκους Λαρεῖω δοῦναι φήσαντος μὴ ἄραι κατ'
ἐκείνου ὄπλα, καὶ τούτους ζῶντος Λαρεῖον μὴ παραβῆσθαι, ὠργί-
15 σθη Ἀλέξανδρος καὶ ἠπειλήσεν στρατεύσειν κατὰ τῆς Ἰουδαίας.
ἄρτι δὲ τὴν Τύρον παρειληφὼς ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ὤρμησεν. ὃ
δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωῦδ ἐν ἀγωνίᾳ ἦν διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργήν,
καὶ τοῦ θεοῦ ἔδειτο προστεῖναι τοῦ ἔθνους. ὃ δὲ θεὸς καθ'
20 ἔμπρους αὐτῷ ἐκρημάτισε θαρρεῖν, καὶ κοσμήσαντας τὴν πόλιν
ἀνοῖξαι τὰς πύλας, καὶ αὐτὸν μὲν μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς συνήθεσι
στολαῖς ὑπαντήσαι τῷ βουσιλεῖ, τὸ δὲ πλῆθος ἐσθῆσι λευκαῖς.
καὶ ὃ μὲν ἐποίησεν ὡς αὐτῷ κεκρημάτιστο, καὶ ἤδη τοῦ Ἀλεξάν-

4 εἰς A. 9 οὗτος A. 18 προστεῖναι A, μὴ ἀποστῆναι
PW, ὀπερμασπίαι Iosephus.

Fontes. Cap. 15. Iosephi Ant. 11 8 § 3 — § 7.

locis calidis neglectum iaceret ducibus inter sese rixantibus, nullam ve-
neni notam habuerit sed purum manserit quasi recens esset.

Fertur, cum instare sibi necem animadverteret, voluisse clam se
in Euphratem demergere, ut e conspectu sublatus opinionem afferret
hominibus se, ut diis genitus esset, ita ad deos rediisse; sed cum Ro-
xane consilio eius cognito obstitisset, cum gemitu dixisse "invidet mihi,
mañier, divinitatis gloriam et immortalitatis."

Sic Alexander ad tantum fortunæ fastigium evectus decessit.
(15) idem cum Tyrum obsideret per litteras a pontifice Iudaeorum pe-
tuit auxilia sibi mitti et forum præberi exercitui, sibi que ea dari quae
pensitare Dario soliti essent. cum autem pontifex se iniurando ob-
strictum esse Dario ne arma contra illum ferret dixisset, idque vivente
illo violatarum negasset, Alexander iratus se bello petiturum Hieroso-
lyma comminatur, captaque Tyro contra urbem proficiscitur. at pontifex
Iodas ob regis iram anxius deum orat ut populum tueatur. quem deus
in somnis bono animo esse iubet ac portis apertis et urbe exornata
ipsum cum sacerdotibus solito habitu, populum candidis vestibus, regi
obviam prodire. facit ille ut iussus erat; Alexandro iam appropinquante

περιθέσθαι καὶ καθέξασθαι σιωπῇ. τὸν μὲν οὖν ἄνθρωπον ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς οἱ μάντιες ὑπετίθουν, ἠφάνισεν, αὐτὸς δὲ ἠθόμεναι καὶ περιδεῆς καὶ ταραχώδης γενόμενος οὐδὲν ἦν ὃ μὴ τέρας πεποιήτο. λουσάμενος δέ, καὶ πρὸς Μήδιαν πορευθεὶς κωμασόμενος, κάκει τὴν νύκτα διαγαγὼν ἐν τῷ κώμῳ καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν, ἤρξατο πυρέσσειν. πυρέττων δὲ καὶ διψήσας σφοδρῶς, ἔπιεν οἶνον, καὶ φρενιτιάσας ἀπέθανεν. εἷς μὲν οὖν ὁ τῆς ἐκείνου τελευτῆς λόγος οὗτος· ἕτερος δ' ἔχει, ἐφ' ἡμέρας αὐτὸν πυρέττειν πλείους καὶ λούεσθαι, οὕτω δὲ κραταιωθῆναι τὸν πυρέττων, ὡς ἄφωνον κείσθαι αὐτόν· τοὺς δὲ Μακεδόνας θορυβεῖσθαι 10 ὡς θανόντος αὐτοῦ, καὶ καταβοῶν τῶν ἡγεμόνων, ἕως αὐτοῖς αἰθύραι ἠνοιχθήσαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ κλίῃ κατεῖδον· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξέλιπε. φασὶ δὲ τινες μετέπειτα λόγον γενέσθαι ὡς ὑπὸ φαρμάκου διέφθαρτο, καὶ τὸν Ἀριστοτέλην Ἀντιπάτρῳ σύμβουλον γενέσθαι τῆς πράξεως, καὶ δι' ἐκείνου κομισθῆναι τὸ 15 φάρμακον. τὸ δὲ ὕδωρ εἶναι ψυχρὸν καὶ παγετώδες ἀπὸ πέτρας τινὸς ἐν Νωνάκριδι οὔσης, ὃ δρόσον ὥσπερ λεπτὴν ἀναλαμβάνοντες εἰς ὄνον χηλὴν ἀποτίθενται· οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἀγγεῖον στέγει αὐτό, ἀλλ' ὑπὸ ψυχρότητος καὶ δριμύτητος διακόπτεται. οἱ δὲ P I 197 πλείους πεπλάσθαι φασὶ τὸ φαρμάκῳ θανεῖν τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ 20 τοῦτο τεκμηριοῦνται ἐκ τοῦ τὸ σῶμα ἐφ' ἡμέρας πλείονας κείμενον ἐν τόποις θερμοῖς ἀτημέλητον, τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους

1 καθέξασθαι A.

4 Μήδιον Plutarchus.

6 πυρέσσειν.

πυρέττων] sic libri.

7 φρενιτιάσας PW.

ὁ om A.

14 ἀριστοτέλην A, Ἀριστοτέλη PW.

16 παγετῶδες A.

18 οὐ-

δὲν] καὶ οὐδὲν A.

20 τὸ AW, τῷ P.

diademate sumptis tacite sedere. eo homine Alexander de vatnm consilio e medio sublato aeger animo sollicitusque et perturbatus nihil non in omen vertebat. lotus ad Mediam commissatum abiit; apud quam cum et noctem et posterum diem in poculis egisset, febricitare coepit; cumque vehementer sitiret, hausto vino phreneticus decessit. quidam hoc modo eum obiisse tradunt: alii narrant, cum dies plures febricitasset, lavisse, itaque aucto morbo mutum iacuisse; Macedones vero, tanquam eo mortuo perturbatos, vociferatos esse contra duces, donec apertis foribus Alexandrum in lecto iacentem viderint, qui tum demum decesserit. quidam aiunt postea rumorem exstitisse, veneno extinctum, quod suasu et ingenio Aristotelis pararit Antipater. aquam autem esse gelidam et glaciale e petra Nonacrina tenuis roris instar exsudentem, quam ungula asini excipiant: neque enim ullo alio vase contineri quia frigiditate et acrimonia eius rumpatur. sed plerique hoc ut communitium refellunt: indicio esse quod cadaver eius, cum dies complures in

στασιασάντων, μηδὲν ἐμφῆναι τοιαύτης φθορᾶς σημεῖον, ἀλλὰ καθαρὸν διαμεῖναι καὶ δοκεῖν πρόσφατον.

Λέγεται δὲ ὡς γνοὺς ἤδη ἐκλείπειν αὐτῷ τὸ βιῶσιμον ἤβου-
λῆθῃ ἐς τὸν Εὐφράτην καταποντῶσαι λαθρηδὸν ἑαυτόν, ἵνα γενό-
5 μενος ἀφανῆς παράσχη δόξαν ὡς εἰς θεοὺς μετετέλλυθαι, ἵξ ἐκέ-
νωκ γενόμενος, ἣ δὲ Ῥωξάνῃ τοῦτο γνοῦσα εἶργεν αὐτῷ τὸ ἐγγεί-
ρημα, ὃ δὲ μετ' οἰμωγῆς ἔφη ὡς "ἐφθόνησας ἄρα, γύναι, μοι
δόξης τοῦ θεωθῆναι καὶ μὴ θανεῖν."

Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος οὕτως εἰς μέγα τύχης προαχθεὶς B
10 ἐτελεύτησεν. (15) διε δὲ τὴν Τύρον ἐπολιόρκει, ἐπιστείλας τῷ
τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ἤξιον συμμαχίαν αὐτῷ πέμπειν καὶ ἀγορὰν
τῷ στρατεύματι καὶ ὅσα Δαρείῳ ἐδασμοφόρον αὐτῷ δίδοναι.
τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὄρκους Δαρείῳ δοῦναι φήσαντος μὴ ἄραι κατ'
ἑαυτοῦ ὄπλα, καὶ τούτους ζῶντος Δαρείου μὴ παραβῆσεσθαι, ὠργί-
15 σθη Ἀλέξανδρος καὶ ἠπέλιψε στρατεύσειν κατὰ τῆς Ἰουδαίας.
ἄρτι δὲ τὴν Τύρον παρειληφώς ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ὤρμησεν. ὃ
δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωῦδ ἐν ἀγωνίᾳ ἦν διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργήν,
καὶ τοῦ θεοῦ ἔδειτο προστεῖναι τοῦ ἔθνους. ὃ δὲ θεὸς καθ' C
ἔπνους αὐτῷ ἐχαρημάτισε θαυροῖν, καὶ κοσμήσαντας τὴν πόλιν
20 ἀνοῖξαι τὰς πύλας, καὶ αὐτὸν μὲν μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς συνήθεισι
στολαῖς ὑπαντῆσαι τῷ βουσιλεῖ, τὸ δὲ πλῆθος ἐσθῆσι λευκαῖς.
καὶ ὃ μὲν ἐποίησεν ὡς αὐτῷ κεχηματίστο, καὶ ἦδη τοῦ Ἀλεξάν-

4 εἰς A. 9 οὗτος A. 18 προστεῖναι A, μὴ ἀποστῆναι
PW, ὁπερασπίσαι Iosephus.

Fontes. Cap. 15. Iosephi Ant. 11 8 §3 — §7.

locis calidis neglectum iaceret duabus inter sese rixantibus, nullam ve-
nemi notam habuerit sed purum manserit quasi recens esset.

Fertur, cum instare sibi necem animadvertaret, voluisse clam se
in Euphratem demergere, ut e conspectu sublatus opinionem afferret
hominibus se, ut diis genitus esset, ita ad deos rediisse; sed cum Ro-
xane consilio eius cognito obstitisset, cum gemitu dixisse "invides mihi,
mulier, divinitatis gloriam mortalitatis."

Sic Alexander ad fortune fastigium evectus decessit.
(15) idem cum Tyrum litteras a pontifice Iudaeorum peti-
tuit auxilia sibi mitti et tui, sibi que ea dari qua
pensitare Dario soliti sisset, idque vivente
strictum esse Dario ne se iurando ob-
illo violaturum negasset, lo petitorum Hieroso-
lyma comminatur, capti- sciscitur. at pontifex
loadus ob regis iram tneatur. quem de-
in somnis bene ante- etis et urbe exornata
ipsum cum sacerdotib. andidis vestibus, regi
obviam prodire. fac- dro iam appropinquante
Iosephus Ant. 11 8 §3

δρου τῇ πόλει προσάγοντος πρόεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πλη-
 θους τῆς πόλεως εἰς τόπον τινα ὄθεν ἡ πόλις καὶ ὁ ναὸς καθι-
 ρᾶτο· τῶν δ' ἐπομένων τῷ βασιλεῖ διαπραΐζειν κελύσαι αὐτὸν
 W I 141 τὴν πόλιν λογιζομένων καὶ τὸν ἀρχιερέα διαφθεῖραι, ὁ Ἀλεξαν-
 δρος πόρρωθεν ἰδὼν τὸ πλῆθος καὶ τοὺς ἱερεῖς κωκοσμημένους ὡς 5
 D εἶρηται, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐνδεδυμένον τὴν ὑακίνθινον στολὴν καὶ
 διάχρυσον, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κίδαριν ἔχοντα καὶ τὸ χρυ-
 σοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα ᾧ τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα ἐπεγέγραπτο, μό-
 νος προσελθὼν προσεκύνησε καὶ τὸν ἀρχιερέα ἠσπάσατο. ἐπὶ
 τούτῳ οἱ μὲν ἄλλοι ἔξμυπαντες κατεπλάγησαν, Παρμενίων δὲ καὶ 10
 ἠρώτησε τί δήποτε τὸν τῶν Ἰουδαίων προσεκύνησεν ἀρχιερέα. ὁ
 δὲ “οὐ τοῦτον” εἶπε, “τὸν δὲ Θεὸν προσεκύνησα, οὐ τῇ ἀρχιε-
 ρωσύνῃ οὗτος τετιμῆται. τοῦτον γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις εἶδον, ἕγγυς
 ὧν ἔτι Μακεδονίας, ἐν τῇ στολῇ ταύτῃ· καὶ μοι φρονιζόντι πῶς
 P I 198 ἂν τῆς Ἀσίας κρατήσομαι, μὴ μέλλειν παρεκλεύετο, καὶ αὐτὸς 15
 ἠγείσθαι μοι τῆς στρατιᾶς ἐπηγγέλλετο καὶ τὴν Περσῶν παραδώ-
 σαι ἀρχὴν. οὐδένα οὖν ἐν τῷ αὐτῇ στολῇ θεασάμενος ἄλλ' ἢ
 τοῦτον, ἄρτι τῆς ὕμεως τε τοῦ ἐνυπνίου ἐμνήσθην, καὶ σὸν Θεὸν
 τὴν στρατείαν νομίζω πεποιημένος τὸν Δαρεῖον ἠτήτησεν καὶ τὴν
 Περσῶν ἀρχὴν κατακτήσασθαι.” ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν ἀρχιερέα 20
 δεξιωσάμενος τὴν πόλιν εἰσελήλυθε· καὶ εἰς τὸ ἱερόν ἀναβὰς ἔθυσσε
 τῷ Θεῷ ὡς ὑφηγεῖτο ὁ ἀρχιερεὺς. καὶ τὴν Δανιὴλ εἶδε βίβλον,

3 διαπραΐζειν κελύσαι A. διαπραΐσαι κελύσαι? 5 τὸ πλῆθος
 — κωκοσμημένους A cum Iosepho, καὶ τοὺς ἱερεῖς κωκοσμημένους
 καὶ τὸ πλῆθος PW. 13 ἕγγυς] ἐν Δίῳ Iosephus. 20 κατα-
 κτήσεισθαι? Iosephus καταλύσειν. 22 ὑφηγεῖτο A, ἀφηγεῖτο PW.

cum sacerdotibus et urbana multitudine in locum quendam prodit unde
 et urbs et templum conspiciebatur. militibus autem epinantibus regem
 inasurum urbem diripi et pontificem occidi, Alexander cum populum et
 sacerdotes ut ante dictum est ornatos vidisset, ac pontificem hyacin-
 thina et inaurata stola indutum, cidari capiti imposita, et auream in eo
 laminam cui dei nomen inscriptum erat, solus accessit atque adoravit
 pontificemque salutavit. eo facto cum caeteri omnes obstupuisent, Par-
 menio etiam rogare ausus esset cur Iudaeorum pontificem adorasset,
 respondit se non illum sed deum cuius ille sacerdotio ornatus esset ado-
 rasse. “nam hunc” inquit “in somnis vidi, cum adhuc parum a Mac-
 donia recessissem, in hoc habitu. is me de Asia subigenda cogitantem
 hortabatur ne cunctarer, et promittebat seipsum fore ducem exercitus
 et regnum Persarum mihi traditurum. cum autem nomen adhuc prae-
 ter istum tali habitu viderim, visionis nocturnae sum recordatus, ac deo
 auctore bello moto me Darium superaturum confido et regno Persarum
 potiturum.” his dictis et dextera sacerdoti porrecta urbem est ingres-
 sus. cumque in templum ascendisset, deo victimas ex praescripto pon-
 tificis immolavit; ac Danielis libre viso, quo scriptum est regnum Per-

ἐν ἧ τῶν τῶν Ἑλλήνων τὴν Περσῶν βασιλείαν καταλύσειν ἐγγέ-
γραπται, καὶ ἦσθη ἐπ' αὐτῆ· καὶ οὐα ἦτήσαντο Ἰουδαῖοι ἐλλη-
ρωσε.

Ταῦτα ἰδόντες οἱ Σαμαρεῖται, καὶ αὐτοὶ οὐ πόρρω τῶν Β
Ἱεροσολύμων τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὑπήντησαν ἐσκουασμένοι λαμπρῶς,
καὶ παρεκάλουν τιμῆσαι αὐτὸν τῇ παρουσίᾳ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς
ιερόν. ὁ δὲ "ἦξω" ἔφη "ἔθ' ὑποστρέφω." αἰτουμένων δὲ χα-
ρίσασθαι αὐτοῖς οὐα τοῖς Ἰουδαίοις, τίνες εἰσὶν ἐπνυθάνετο. οἱ
δὲ Ἑβραῖοι ἔφασαν εἶναι, χρηματίζειν δὲ οἱ ἐν Σικιμοῖς Σιδώνιοι.
10 καὶ ὅς εἰ Ἰουδαῖοι εἰεν πάλιν ἠρώτησεν. ὡς δ' οὐκ εἶναι κατέ-
θεντο, "ἔγωγε" εἶπεν "Ἰουδαίοις ἐχαρισάμην ἂν αἰτείσθε ὑμεῖς."
τὸ δὲ ἐν τῷ Γαριζὼν ὄρει ἱερόν εἰς καταφύγιον τῶν παρανομού-
των ἐγένετο· εἰ γάρ τις κοινοφαγῆσας ἢ ἄλλο τι παρανομῆσας Ο
ὑπὸ αἰτίαν ἐγένετο, παρὰ τοὺς Σικιμίτας κατέφευγε. τοῦ δὲ ἀρ-
15 χιερώς Ἰωῶδ τελευτήσαντος Ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχιερωσύ-
νην παρέληφε.

16. Θανάττος δὲ Ἀλεξάνδρου εἰς τέσσαρας ἀρχὰς ἢ ἐκεί-
νου βασιλεία διήρητο, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας Ἀντιγονος ἤρξε, τῶν
δὲ λοιπῶν οἱ προγεγραμμένοι. τούτων δὲ πρὸς ἀλλήλους στασια-
20 ζόντων πόλεμοι τε συνεχεῖς ἦσαν καὶ ἐκακοῦντο αἱ πόλεις. ὁ δὲ
Πτολεμαῖος ὁ Ἀίγιος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύων, ὅς καὶ σωτῆρ

13 ἰγέτετο Α. 15 ἰωδαῖ Α. 21 ὁ Ἀίγιος Iosephus, et
Zonaras supra p. 226 v. 7.

Fontes. Corp. 16. Iosephi Ant. 12 1 et 2. Eusebius p. 359 s. 12:
Epirhanus de mensuris et ponderibus T. 2 p. 161 ed. Petav.,
et alii.

sicum a Graeco evertendum esse, laetatus omnibus Iudaeorum postula-
tis annuit.

Quo Samaritani viso et ipsi prope Hierosolyma Alexandro occur-
rerunt splendide ornati, petentes ut suum quoque templum praesentia
sua ornare vellet. id se in reditu facturum promisit Alexander. cum
autem rogarent ut eadem sibi quae Iudaeis tribuisset concederet, qui
essent rogavit. illis respondentibus se Hebraeos esse, casterum Sicimi-
tas Sidonios appellari, denuo rogavit an Iudaei essent. negantibus illis
dixit se, quae illi peterent, Iudaeis concessisse. templum porro Gar-
zinium refugium erat eorum qui patrias leges violarant. nam si quis
immundis cibis usus esset aut alioqui a more maiorum recessisset, ad
Sicimitas se recipiebat. pontifice Ieodo mortuo Onias filius eius ponti-
ficatum inivit.

16. Post Alexandri obitum eius imperium in partes quattuor est
distractum; et Asia potitus Antigonus, reliquis partibus ii quorum supra
facta est mentio, qui cum inter sese dissiderent, et bella continua ex-
sistebant et rebus vexabantur. Ptolemaeus autem Lagus, qui et Soter

D ἐχρημάτιζε, τῇ τε Συρίᾳ τάναντία τῇ ἐπικλήσει αὐτοῦ γέγονε, καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα δόλῳ κατέσχεν. εἰσελθὼν γὰρ εἰς τὴν πόλιν σαββάτῳ ὡς θύσων, ἀπόνως ταύτης ἐκράτησεν· οἱ γὰρ Ἰουδαῖοι μήτε τὴν διάνοιαν εἰδότες αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ ὄντες, οὐκ ἀντέστησαν. κρατήσας δ' οὕτω τοῦ ἔθνους πικρότατα 5 ἤρχε, καὶ πολλοὺς λαβὼν αἰχμαλώτους εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγε καὶ κατώκισε. τοῖς δ' ἐν Ἱεροσολύμοις στάσεις πρὸς τοὺς Σαμαρείτας ἐγένοντο, τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καλούντων ἄγιον καὶ τὰς θυσίας ἐν αὐτῷ γίνεσθαι δεῖν λεγόντων,

P I 199 τῶν δὲ Σικιμιτῶν τὸν ἐν τῷ Γαριζῖν ὄρει σεμνυνόντων ναόν. 10

Τεσσαράκοντα δ' ἔτη τοῦ Λάγου Πτολεμαίου βασιλεύσαντος τῆς Αἰγύπτου καὶ τελευτήσαντος ὁ παῖς αὐτοῦ Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος διεδέξατο τὴν ἀρχήν. ὃς τὰς τε γραφὰς τὰς Ἑβραϊκὰς ἐκ τῆς πατρίου γλώττης εἰς Ἑλλάδα μεταβληθῆναι διάλεκτον ἔσπευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν 15

W I 142 ἤλευθέρωσε. συλλογὴν γὰρ βιβλίων ποιήσασθαι βουληθεὶς καὶ περὶ ταύτην φιλοτιμούμενος, τὸν Φαληρέα Δημήτριον ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν εἶχε. καὶ ποτε τοῦ Πτολεμαίου τὸν Δημήτριον ἐρωτήσαντος πόσας ἦδη ἔχει μυριάδας βιβλίων, περὶ εἴκοσιν εἶπεν

B εἶναι τὰ συνειλεγμένα ἐκεῖνος· εἶναι δὲ καὶ παρ' Ἑβραίοις τῶν 20 παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα σπουδῆς ἄξια, καὶ δεῖν καὶ ταῦτα κτήσασθαι. γράφει τοίνυν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τούτων. Ἀρισταῖος δὲ φίλος τυγχάνων τῷ βασιλεῖ “τοὺς τῶν

4 ἐν] καὶ ἐν A. 9 γίνεσθαι A, γενέσθαι PW. 11 Λάγου] λεγομένου A. 22 τῷ ἀρχιερεῖ add A Iosephus. 23 τῷ βασιλεῖ add A Iosephus.

vocabatur, longe aliter quam pro cognomento suo tractavit Syriam, et Hierosolyma dolo occupavit. nam urbem per speciem sacrificandi sabbato ingressus sine labore domuit, Iudaeis voluntatem eius ignorantibus et propter sabbatum non resistantibus. gente autem ad hunc modum subacta acerbissime imperavit et multos captivos in Aegyptum abduxit. inter Samaritanos porro et Hierosolymitanos contentiones fuisse, cum utrique sui templi sanctitatem celebrarent, in eoque victimas immolari oportere dicerent.

Ptolemaeo Lago quadragesimo Aegyptiaci regni anno defuncto filius Philadelphus successit. qui operam dedit ut scripturae Hebraicae in linguam Graecam transferrentur, et Hierosolymitas qui in Aegypto serviebant liberavit. nam cum in libris conquirendis multum studii poneret, Demetrium Phalereum bibliothecae praeposuit. qui aliquando a rege interrogatus quot librorum milia comparasset, circiter ducenta respondit esse iam collecta. esse autem apud Hebraeos etiam libros de illorum legibus et institutis non contemnendos: eos quoque comparandos esse. rege eam rem per litteras a pontifice petiituro Aristaeus regis

Ἰουδαίων νόμους" εἶπεν "οὐ μεταγράψαι μόνον ἀλλὰ καὶ μεθερμηνεύσαι διεγνωκότες, πῶς ἔν τούτῳ διαπραξώμεθα, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῆ βασιλείᾳ δούλων ὄντων; ἀπόλυσον οὖν αὐτοὺς βασιλεὺ τῆς δουλείας, καὶ οὕτω πρόθυμον τὸ ἔθνος ποιήσεις εἰς τὸ τὰς γραφὰς καὶ μεταγράψασθαι καὶ μεθερμηνεύσαι." ὁ γοῦν βασιλεὺς τῷ λόγῳ τοῦ Ἀρισταίου πεισθεὶς ἐκέλευσε πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ δουλεύοντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους ἀπολυθῆναι, πρῶτος ἕκαστον ἐκ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν δραχμῶν ἑκατὸν εἰκοσι. C τὸ δὲ τῶν ἐλευθερωθέντων πλῆθος εἰς μυριάδας ἡρίθμητο ὑπὲρ 10 δέκα. τὰ δὲ ὑπὲρ τιμῆματος αὐτῶν δοθέντα τετρακόσια καὶ ἑξήκοντα γέγονοις τάλαντα.

Γράφει γοῦν Πτολεμαῖος πρὸς Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα. τέλευτήσαντος γὰρ τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων αὐτὸν διεδέξατο ὃς καὶ δίκαιος ἐπεκέκλητο, τούτου δὲ θανόντος ἐπὶ νηπίῳ 15 νύκτι Ὀνία καλουμένην ὁ τοῦ Σίμωνος ἀδελφὸς Ἐλεάζαρος τὴν ἀρχιερωσύνην εἶχε. τούτῳ τοίνυν ὁ Πτολεμαῖος ἐπέστειλε, τὴν τε τῶν δουλευόντων Ἰουδαίων ἐλευθερίαν καταγγέλλων καὶ τὴν εἰς τὸ ἔθνος διάδοσιν, καὶ ἀξιῶν τοὺς τε νόμους αὐτοὺς πεμφθῆναι καὶ ἀνδρας ἕξ ἄφ' ἑκάστης φυλῆς τὴν τε πύτριον ἡσχημένους διάλε- D 20 πτον εἰς ἀκρίβειαν καὶ τὴν Ἑλληνίδα φωνήν, ἵνα παρ' ἐκείνων εἰς τὴν Ἑλλάδα γλωτταν μεταβληθεῖεν αἱ παρ' αὐτοῖς γραφαί. ἔστειλε δὲ καὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἀναθήματα, ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν, φιάλας χρυσαῖς εἰκοσι καὶ ἀργυρᾶς τριάκοντα, καὶ κρατῆρας πέντε

1 ἐρμηνεύσαι A et pars codicum Iosephi.

5 ἐρμηνεύσαι A.

8 ἑκατὸν εἰκοσι etiam Iosephus: Aristeeas εἰκοσι. neque numerus congruit cum sequentibus.

amicus "cum" inquit "Iudaeorum leges non modo transcribere sed etiam interpretari statuerimus, quo pacto id consequemur, cum multi Iudaei in regno tuo serviant? eos igitur libertate donatos, rex, dimitte, ut gentem alacriorem reddas ad scripturas et transcribendas et interpretandas." hoc consilium secutus rex omnes Iudaeos in Aegypto servientes missos fieri iubet, singulos a dominis suis drachmis centenis vicenis mercatus. manumissorum multitudo supra centena milia numerata est. pretium redemptionis eorum talenta 460 confecit.

Ptolemaeus igitur ad Eleazarum pontificem scribit (nam Oniae defuncto filius Simon cognomento iustus successerat: eo mortuo, infante filio Onia relicto, Simonis frater Eleazarus sacerdotium obtinebat), eique et servientium Iudaeorum manumissionem et suam erga populum voluntatem significat, petitque et ipsas leges sibi mitti et viros senos e qualibet tribu tum patriae tum Graecae linguae peritissimos a quibus scripta illorum in linguam Graecam converterentur. misit et in templum denaria talentorum argenti centum, phialas aureas viginti, argenteas tri-

14. Ἀναρωσθεὶς δὲ αὐθις παρεκομίζετο χώραν τι πολλήν καὶ πόλεις χειροῦμενος. τῶν δὲ γυμνοσοφιστῶν τινὰς συλλαβῶν καὶ ἐρωτήσεις αὐτοῖς ἀπόρους προθέμενος ἐδωρήσατο καὶ ἀφῆκεν. Ἐνα δὲ τῶν ἐν δόξῃ παρ' αὐτοῖς ὄντων Κάλανον κεκλημένον ἔπεισεν ὁ Ταξιῆλης πρὸς Ἀλέξανδρον ἀφικέσθαι. οὗτος ἅβύρσαν ξηρὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καταβαλὼν περιήει τὰ ἄκρα ταύτης πατῶν. ἥ δὲ ἐν μέρει τῶν ἄκρων πιεζομένη τῇ συμπαθήσει, τοῖς ἄλλοις ἤφρετο μέρεσιν. εἶτα μέσον αὐτὴν πατήσαντος καὶ ουσχόντος ἡ ὄλη βύρσα ἠτρεμίει καὶ ἀκίνητος ἦν. παρήγει δὲ διὰ τοῦ ὑποδείγματος τὸν Ἀλέξανδρον μὴ τοῖς ἄκροις τῆς 10 ἀρχῆς ἐμφιλοχωρεῖν, τὰ μέσα δὲ κατέχειν, ἵν' οὕτω καὶ τὰ περίεξ ἦρεμα ἦ.

C Ἐπιτὰ δὲ μῆσι διὰ τῶν ποταμῶν εἰς τὴν θάλασσαν ὑπαχθεὶς λέγεται ταῖς ναυσὶν εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐμβαλεῖν. εἶτα ἀνυστρέφον τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐν δεξιᾷ τὴν Ἰνδικὴν ἐχούσας ἐκέλευσεν, 15 αὐτὸς δὲ περὶ ποριώμενος εἰς ἐσχάτην ἀπορίαν κατήντησε καὶ πλήθος τοσοῦτον ἀπώλεσεν ὥστε τῆς στρατιᾶς μὴδὲ τὸ τέταρτον ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἀνακομισθῆναι διὰ νόσους καὶ πονηρὰς διαίτας καὶ καύματα καὶ λιμόν. ἀπορον γὰρ διήει χώραν, ὀλίγα πρόβατα ἔχουσαν, καὶ ταῦτα θαλαττίους ἰχθύσι τρεφόμενα καὶ 20 W I 139 D σάρκα μοχθηρὰν ἔχοντα καὶ δυσώδη. ἐν ἐξήκοντα δ' ἡμέραις

1 post δὲ A add καὶ.
18 Ἰνδικῆς] μηδικῆς A.

4 melius Καλανόν.
19 ἀπορον Plutarchus.

13 τὴν om A.

Fontes. Cap. 14. Plutarchi Alexander 63—77. λέγεται δὲ p. 353 v. 3 sq. fortasse ex Arriano 7 27.

14. Confirmata valetudine ulterius pergendo multas provincias et urbes subegit. cumque quosdam gymnosophistas cepisset, eisque multas difficiles quaestiones proposuisset, muneribus datis homines dimisit. Taxiles vero uni inter illos celebri Calano persuasit ut Alexandrum conveniret. is corium aridum proiecit et eius extrema per vices calcavit: quod cum fieret, aliae partes attollebantur. cum autem medium calcasset ac compressisset, totum corium quietum mansit et immobile. quo exemplo monebat Alexandrum ne in regni extremitatibus se contineret sed media occuparet, ut et circumiacentia loca in officio continerentur.

Septem mensibus per flumina in mare devectus fertur navibus oceanum ingressus esse. unde reversus, navibus dextram Indicae regionis oram legere iussis, ipse pedestri itinere proficiscens in extremam inopiam incidit, tantamque multitudinem amisit ut non quarta exercitus pars ob morbos, malum victum, aestum et famem ex India reverteretur. inopem enim provinciam pertransibat, quae paucas oves habebat marinis piscibus ali solitas, insuavi et foetenti carne. caeterum ea diebus

διελθὼν τὴν χώραν ἐκείνην καὶ τῆς Γεδρωσίας ἀφάμενος ἐν ἀφθόνοις ἐγένετο, καὶ τὴν τε δύναμιν ἀνεκτάτο καὶ αὐτὸς ἐκώμαξε. καταβαίνων δ' ἐπὶ θάλασσαν ἐκόλαζε τοὺς ποτηροὺς τῶν στρατηγῶν. ἡ γὰρ ἄνω στρατεία καὶ τὸ περὶ Μαλλοῦς τραῦμα δ καὶ ἡ τοῦ πλήθους φθορὰ ἀπιστεῖν τῇ σωτηρίᾳ αὐτοῦ παρεσκεύασε, καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ σατράπας εἰς ὕβριν καὶ ἀδικίαν ἠρέθισεν· οἱ δὲ πρὸς ἀποστασίαν τοὺς ὑποφόρους ἐκίνησαν. Ἐβουλίτου δὲ τῶν σατραπευόντων ἐνὸς μὴ τι τῶν ζωαρκῶν ἐτοιμάσαντος, νομίματος δὲ προσαγαγόντος αὐτῷ τρισχίλια τάλαντα, P I 195
 10 παραθεῖναι ταῦτα τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε, μὴ ἐσθιόντων δὲ "τί ὄφιλος" ἔφη "τούτων ἡμῖν;" ἐν δὲ Πέρσαις γενόμενος καὶ τὸν Κύρον τάφον δρωρυγμένον ἰδὼν, ἀπέκτεινε τὸν δρούξαντα Πελλαῖον ὄντα καὶ οὐδὲ τῶν ἀσῆμων. εἶχε δὲ ὁ Κύρον τάφος ἐπιγεγραμμένα ταυτὶ "ὦ ἄνθρωπε ὅστις εἴ καὶ πόθεν ἦκεις, ὅτι
 15 γὰρ ἤξεις οἶδα, ἐγὼ Κύρος εἰμι ὁ Πέρσαις κτησάμενος τὴν ἀρχήν. μὴ οὖν τῆς ὀλίγης μοι ταύτης γῆς φθορήσης ἢ τοῦμόν σῶμα περικαλύπτει." ταῦτα δ' ἀναγνωσθέντα τὸν Ἀλέξανδρον περιπαθῆ πεποιθήκασι λογιζάμενον τὸ τῶν πραγμάτων ἀστάθμητον. B
 Τὴν δὲ Λαριεῖον θυγατέρα τὴν Στάτειραν ἐαυτῷ μνηστευ-
 20 σάμενος καὶ τοὺς γάμους τελῶν ἐκάστῳ τῶν ἐστιωμένων ἔνναξι-

1 τῆς γε δρωσίας A. 4 τραῦμα] hinc probatur Reiskii con-
 fectura apud Plutarchum, ubi vulgo στρατεύμα: Schaeferus de suo
 στραγγευμα. 7 οἱ] αἱ A. 8 ἀβουλήτου A. 9 νομίματος
 AW, νομίματα P. 13 ὁ τάφος κύρον ἐπίγραμμα ταυτὶ A.
 14 πόθεν etiam Plutarchus vulgo, sed ὄθεν e libro ms. dedit Coraës.
 16 μοι addendum Plutarcho. ταύτης A, ταύτης τῆς PW.
 19 λαριεῖον θυγατέρα A Plutarchus, θυγατέρα Λαριεῖον PW.

sexaginta superata cum Gedrosiam copiosam regionem attigisset, et exercitum et semetipsum comissionibus refecit. deinde ad mare descendit et improbos duces multavit. nam superior expeditio et ad Mallos acceptum vulnus et multitudinis interitus efficiebant ut Alexander superstes esse non crederetur: unde ducibus et satrapis insolentioribus factis et iniustis, populi vectigales ad defectionem spectaverunt. cum ex satrapis quidam Abulitus nullum commeatum parasset, sed ter mille talenta attulisset, ea equis proponi iussit: qui cum non eederent, "quae" inquit "nobis est istorum utilitas?" in Persiam profectus cum Cyri sepulcrum effossum vidisset, effossorem, quamvis non obscurum hominem Pellaeum, occidit. erant autem haec inscripta sepulcro Cyri "o homo quisquis es et undecunque venis (nam te venturum esse scio), ego Cyrus sum qui Persis imperium peperit. ne igitur exiguam hanc terram mihi invidetas quae meum corpus contegit." quae lecta Alexandrum moverunt, rerum humanarum inconstantiam reputantem.

Darii filiam Statiram cum uxorem duceret nuptiasque celebraret, singulis convivis, qui novies mille fuerunt, phialam auream donavit;

σχίλων ὄντων φιάλην χρυσὴν ἐδωρήσατο, καὶ τῆλλα τε ἐλάμπρυνάτο καὶ τὰ χρέα ὑπὲρ τῶν ὑφειλόντων κατέβαλεν, ὀλίγη δέοντα μυριάων ταλάντων. ὅτε καὶ Ἀντιγένης τῶν ἡγεμόνων εἰς ὑφείλειν πλάσσειν καὶ τινα παραγωγῶν ψευδῶς δανειστὴν καὶ λαβὼν τὸ ἀργύριον ἐφωράθη. ὀργισθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς ἀπήλασεν ἅπαντα αὐτὸν τῆς αὐτῆς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀφείλετο. τοῦ δὲ ὑπὸ λύπης ἑαυτὸν ὑποπτεινομένου διαχειρίσεσθαι, δέσας ὁ Ἀλέξανδρος καὶ

C τὴν ὀργὴν ἀνῆκεν αὐτῷ καὶ ἀφῆκε τὰ χρήματα.

Τῶν δὲ παιδῶν τῶν τρισημῶν, οὓς διδάσκεισθαι ἐκέλευσε, καὶ γενναίων ἀποβάντων καὶ εὐπρεπῶν καὶ οὐκ ἀφυῶν ταῖς ἀσκή-
10 σεσιν, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἤδετο, οἱ δὲ Μακεδόνες ἐδάκνοντο. καταπέμποντος δὲ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πεπηρωμένους ὡς εἰς θάλασσαν, ἕβριν ἡγεῖσθαι τοῦτ' ἔλεγον καὶ προπηλακισμῶν, καὶ πάντας ἐκέλευον ἀφίεσθαι καὶ τοῖς νέοις ἀρκείσθαι πυρρικοῖσι. ὀργισθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος τοῖς Πέρσις τὰς φυλακὰς
15 παραδέδωκε. ταπεινωθέντας δ' αὐτοῖς τοὺς Μακεδόνας προσή-
D κατο, καὶ ἀπέλυσε τοὺς ἀχρηστοὺς δωρησάμενος μεγαλοπρεπῶς, καὶ τῷ Ἀντιπάτρῳ ἐπέστειλε παρὰ τοὺς ἀγῶνάς τε καὶ τὰ θέατρα προσδρῦειν αὐτοὺς καὶ ἐστεφανωμένους καθέζεσθαι.

Ἐν Ἐκβατάνοις δὲ γενομένου αὐτοῦ ὁ Ἡφαιστίων ἐπύρεττε
20 καὶ ἐξ ἀκολάστου διαίτης τῆς νόσου κρατυνθείσης ἐξέλιπεν. οὐκ ἤνεγκεν οὖν λογισμῷ τὸ πάθος Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ τὸν μὲν ἱατρον

7 διαχειρίσεσθαι PW: Plutarchus διαχορησόμενος.

— 12 ἀσθενεῖς om A.

12 εἰς om A.

11 ὁ μὲν

20 ὁ om A.

et cum caeteris in rebus splendide se gessit, tum aēs alienum pro debitoribus dissolvit, cuius summa circiter decies mille talentum fuit. tum Antigenes quidam ex ducibus, creditore subernato et ob aeris alieni simulationem accepta pecunia, a rege per iracundiam et ducatu privatus est et aula exactus. qui cum ex maestitia sibi manus illaturus caeco putaretur, id veritus Alexander ira posita pecuniam ei reliquit.

Cum autem pueri tricies mille, quos doceri iusserat, in viros fortes et decoros et in exercitationibus non sinistros evasissent, iis ut Alexander delectabatur, ita Macedones mordebantur. cumque infirmos et mutilatos ad mare mitteret, contumeliam et insectationem id factum interpretabantur, petebantque ut se omnes dimitteret, novis lictis saltatoribus contentus. ob id iratus Alexander Persis emstodias mandavit; sed Macedonibus culpam deprecantibus in gratiam receptis inutiles magnifice donatos dimisit, atque Antipatro scripsit ut eis in certaminibus et theatris principem locum et coronas gestandi potestatem daret.

Ut Ecbatana venerat, Hephaestion febricitare coepit, auctoque intemperantia morbo decessit. cum casum Alexander non ut ratio postea-

ἀνεσταθῆρασεν, ἵππους δὲ κείραι καὶ ἡμίονους προσέταξε, καὶ τὰς ἐπάλξεις περιεῖλε τῶν πόλεων, καὶ μουσικὴν καὶ αὐλοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολὺν χρόνον κατέπανσεν. ἀπίοντος δὲ εἰς Βαβυλῶνα Νέαρχος ἐπανήλθεν, εἰσπλεύσας αὖθις εἰς τὸν Εὐφράτην P I 196
 5 ἐκ τῆς μεγάλης θαλάσσης, λέγων Χαλδαίους αὐτῷ συγγενέσθαι βουλευόντας ἀπέχισθαι τῆς Βαβυλῶνος Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ μὴ προσσχὼν τῷ λόγῳ ἀπήει. καὶ πρὸς τοῖς τελεῖται γενομένου κόρα-
 κες ἀλλήλοις μαχόμενοι ἐνώπιον αὐτοῦ ἔπεσον. ἠγγέλῃ δ' αὐτῷ ὡς Ἀπολλόδωρος ὁ στρατηγὸς Βαβυλῶνος εἶη περὶ αὐτοῦ θύσας·
 10 τοῦ δὲ θύσαντος μάντιως, ὃς Πυθαγόρας ἀνώμαστο, μὴ ἀρη-
 σαμένον, ἠρώτησε τὸν τρόπον τοῦ θύματος. τοῦ δὲ φήσαντος ἄλοβον εἶναι τὸ ἔπαρ, “παπαί” εἶπεν, “ἰσχυρὸν τὸ σημεῖον,”
 καὶ τὸν μάντιν ἀθῶον ἀφῆκε. σημεῖα δ' αὐτῷ καὶ ἄλλα γεγό-
 15 ρησαν αὐτοῦ, οἱ νεανίσκοι οἱ σφαιρίζοντες ἐνδύεσθαι μέλλοντες
 ὀρώσι τινα ἐν τῷ τοῦ βασιλέως θρόνῳ καθήμενον σιωπῇ, ἐνδε-
 δυμένον τὴν στολὴν τὴν βασιλείων καὶ τὸ διάδημα περικείμενον.
 ὃς ἀνακρινόμενος ὅστις εἶη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἄφωνος ἦν, μόλις δὲ
 20 σμῖος δ' ἀχθῆναι διὰ κατηγορίαν, λῦσαι δὲ οἱ τὸν Σάραπιν τὰ C
 δεσμά, καὶ ἀγαγόντα δεῦρο κελεῦσαι τὴν στολὴν καὶ τὸ διάδημα

1 προσέταξε] ἐκέλευσε A. 7 προσσχὼν PW, πρὸς A. 15 ἐνδύ-
 σεσθαι A, ἐνδύεσθαι PW: Plutarchus πάλιν λαβεῖν τὰ ἱμάτια.

lat tulit, sed medicum in crucem egit, equos et mulos tonderi iussit et pinnacula dempsit civitatibus et musicam atque tibias longo tempore in castris inhibuit. Babylonem proficiscenti Nearchus occurrit, navigiis e magno mari in Euphratem revertens; qui nuntiabat se congressum esse cum Chaldaeis, qui Alexandro vitandam esse Babylonem censerent. verum ille neglecta ea admonitione pergebat. cum autem moenibus propinquasset, corvi inter se dimicantes coram eo conciderunt. nuntiatum ei porro est Apollodorum praetorem Babylonis pro eo rem divinam fecisse. quod cum Pythagoras haruspex, qui id sacrum fecerat, non negaret, et de modo sacrificii rogatus iecur sine capite fuisse dixisset, “papae” inquit, “ut grave istud prodigium est,” haraspicemque indemnam dimisit. inter alia prodigia etiam illud fuit. cum vestes deposuisset ut ungeretur et pila luderet, adolescentes collusores eius, dum vestes resumere volunt, vident quendam in regio sollo tacite sedentem, regia veste indutum et diademate ornatum. qui cum rogaretur quis esset, diu nulla voce edita vix tandem respondit se Dionysium vocari, genere Messenium, et captivum adductum esse propter obiecta crimina; sed Serapidem sibi vincula solvisse et huc perductum iussisse veste et

περιέσθαι καὶ καθέξασθαι σιωπῇ. τὸν μὲν οὖν ἄνθρωπον ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς οἱ μάντις ὑπετίθουν, ἠφάνισεν, αὐτὸς δὲ ἠθά-
 μει καὶ περιδεῆς καὶ ταραχώδης γενόμενος οὐδὲν ἦν ὁ μὴ τέρας
 πεποίητο. λουσαίμενος δέ, καὶ πρὸς Μηδίαν πορευθεὶς κωμωσό-
 μενος, κάκει τὴν νύκτα διαγαγὼν ἐν τῷ κώμῳ καὶ τὴν ἐπιούσαν 5
 ἡμέραν, ἤρξατο πυρέσσειν. πυρέττων δὲ καὶ διψήσας σφοδρῶς,
 ἔπιεν οἶνον, καὶ φρενιτιάσας ἀπέθανεν. εἷς μὲν οὖν ὁ τῆς ἐκεί-
 νου τελευτῆς λόγος οὗτος· ἕτερος δ' ἔχει, ἐφ' ἡμέρας αὐτὸν
 πυρέττειν πλείους καὶ λούεσθαι, οὕτω δὲ κραταιωθῆναι τὸν πυρε-
 D τόν, ὡς ἄφωνον κείσθαι αὐτόν· τοὺς δὲ Μακεδόνας θορυβεῖσθαι 10
 ὡς θανόντος αὐτοῦ, καὶ καταβοᾶν τῶν ἡγεμόνων, ἕως αὐτοῖς αἰ-
 θύραι ἠνοιχθήσαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ κλίνῃ κατεῖδον· καὶ
 μετὰ ταῦτα ἐξέλιπε. φασὶ δὲ τινες μετέπειτα λόγον γενέσθαι ὡς
 ὑπὸ φαρμάκου διεφθαρτο, καὶ τὸν Ἀριστοτέλην Ἀντιπάτρῳ σύμ-
 βουλον γενέσθαι τῆς πράξεως, καὶ δι' ἐκείνου κομισθῆναι τὸ 15
 φάρμακον. τὸ δὲ ὕδωρ εἶναι ψυχρὸν καὶ παγετώδες ἀπὸ πέτρας
 τινὸς ἐν Νωνάκριδι οὐσης, ὃ δρόσον ὡσπερ λεπτὴν ἀναλαμβάνον-
 τες εἰς ὄνου χηλὴν ἀποτίθενται· οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἀγγεῖον στέγει
 αὐτό, ἀλλ' ὑπὸ ψυχρότητος καὶ δριμύτητος διακόπτεται. οἱ δὲ
 P I 197 πλείους πεπλάσθαι φασὶ τὸ φαρμάκῳ θανεῖν τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ 20
 τοῦτο τεκμηριοῦνται ἐκ τοῦ τὸ σῶμα ἐφ' ἡμέρας πλείονας κείμε-
 νον ἐν τόποις θερμοῖς ἀτημέλητον, τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους

1 καθέξασθαι A.

4 Μηδίαν Plutarchus.

6 πυρέσσειν.

πυρέττων] sic libri.

7 φρενιτιάσας PW.

δ om A.

14 ἀριστοτέλην A, Ἀριστοτέλη PW.

16 παγετώδες A.

18 σὺ-

δὸν] καὶ οὐδὲν A.

20 τὸ AW, τῷ P.

diademate sumptis tacite sedere. eo homine Alexander de vatum con-
 silio e medio sublato aeger animo sollicitusque et perturbatus nihil non
 in omen vertebat. lotus ad Mediam comissatum abiit; apud quam
 cum et noctem et posterum diem in poculis egisset, febricitare coepit;
 cumque vehementer sitiret, hausto vino phreneticus decessit. quidam
 hoc modo eum obiisse tradunt: alii narrant, cum dies plures febricitas-
 set, lavisse, itaque aucto morbo mutum iacuisse; Macedones vero,
 tanquam eo mortuo perturbatos, vociferatos esse contra duces, donec
 apertis foribus Alexandrum in lecto iacentem viderint, qui tum demum
 decesserit. quidam aiunt postea rumorem exstitisse, veneno extinctum,
 quod suasu et ingenio Aristotelis pararit Antipater. aquam autem esse
 gelidam et glaciam e petra Nonacrina tenuis roris instar exsudantem,
 quam ungula asini excipiant: neque enim ullo alio vase contineri quia
 frigiditate et acrimonia eius rumpatur. sed plerique hoc ut commenti-
 cium refellunt: indicio esse quod cadaver eius, cum dies complures in

στασιασάντων, μήδεν ἐμφῆναι τοιαύτης φθορᾶς σημεῖον, ἀλλὰ καθαρόν διαμῆναι καὶ δοκεῖν πρόσφατον.

Λέγεται δὲ ὡς γνοὺς ἤδη ἐκλείπειν αὐτῷ τὸ βιῶσιμον ἠβου-
λήθη ἐς τὸν Εὐφράτην καταπονεῖσθαι λαθρηδὸν ἑαυτόν, ἵνα γενό-
5 μενος ἀφανῆς παράσχη δόξαν ὡς εἰς θεοὺς μετετέλλυθεν, ἔξ ἐκεί-
νων γενόμενος, ἣ δὲ Ῥωξάνη τοῦτο γνοῦσα εἶργεν αὐτῷ τὸ ἐγγει-
ρημα, ὃ δὲ μετ' οἰμωγῆς ἔφη ὡς "ἐφθόνησας ἄρα, γύναι, μοι
δόξης τοῦ θεωθῆναι καὶ μὴ θανεῖν."

Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος οὕτως εἰς μέγα τύχης προαχθεὶς B
10 ἐτελεύτησεν. (15) διε δὲ τὴν Τύρον ἐπολιόρκει, ἐπιστιλας τῷ
τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ἠξίου συμμαχίαν αὐτῷ πέμπειν καὶ ἀγορὰν
τῷ στρατεύματι καὶ ὅσα Λαρεῖν ἔδασμοφόρον αὐτῷ δίδουσι.
τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὄρκους Λαρεῖν δοῦναι φήσαντος μὴ ἄραι κατ'
αὐτοῦ ὄπλα, καὶ τούτους ζῶντος Λαρεῖν μὴ παραβῆσεσθαι, ὠργί-
15 σθη Ἀλέξανδρος καὶ ἠπέλησε στρατεύσειν κατὰ τῆς Ἰουδαίας.
ἄρτι δὲ τὴν Τύρον παρειληφώς ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ὤρμησεν. ὃ
δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωῦδ ἐν ἀγωνίᾳ ἦν διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργήν,
καὶ τοῦ θεοῦ ἔδειτο προστεῖναι τοῦ ἔθνους. ὃ δὲ θεὸς κατ' C
ὑπνοὺς αὐτῷ ἐχηρημάτισε θαρρεῖν, καὶ κοσμήσαντας τὴν πόλιν
20 ἀνοῖξαι τὰς πύλας, καὶ αὐτὸν μὲν μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς συνήθεσι
στολαῖς ὑπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ, τὸ δὲ πλῆθος ἔσθῃσι λευκαῖς.
καὶ ὃ μὲν ἐποίησεν ὡς αὐτῷ κεχηρημάτιστο, καὶ ἤδη τοῦ Ἀλεξάν-

4 εἰς A. 9 οὗτος A. 18 προστεῖναι A, μὴ ἀποστῆναι
PW, ὁπερασπίου Iosephus.

Fontes. Cap. 15. Iosephi Ant. 11 8 §3 — §7.

locis calidis neglectum iaceret ducibus inter sese rixantibus, nullam ve-
nemī notam habuerit sed purum manserit quasi recens esset.

Fertur, cum instare sibi necem animadverteret, voluisse clam se
in Euphratem demergerē, ut e conspectu sublatus opinionem afferret
hominibus se, ut diis genitus esset, ita ad deos rediisse; sed cum Ro-
xane consilio eius cognito obstitisset, cum gemitu dixisse "invidēs mihi,
mulier, divinitatis gloriam et immortalitatis."

Sic Alexander ad tantum fortunae fastigium evectus decessit.
(15) idem cum Tyrum obsideret per litteras a pontifice Indaeorum pe-
tuit auxilia sibi mitti et forum praebere exercitui, sibi quae dari quae
pensitare Dario soliti essent. cum autem pontifex se iureiurando ob-
strictum esse Dario ne arma contra illum ferret dixisset, idque vivente
illo violaturum negasset, Alexander iratus se bello petiturum Hieroso-
lyma comminatur, captaque Tyro contra urbem proficiscitur. at pontifex
Iodas ob regis iram anxius deum orat ut populum tueatur. quem deus
in somnis bono animo esse iubet ac portis apertis et urbe exornata
ipsum cum sacerdotibus solito habitu, populum candidis vestibus, regi
obviam prodire. facit ille ut iussus erat; Alexandro iam appropinquante

δρου τῇ πόλει προσάγοντος πρόεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πλή-
 θους τῆς πόλεως εἰς τόπον τινα ὄθεν ἡ πόλις καὶ ὁ ναὸς καθω-
 ρᾶτο· τῶν δ' ἐπομένων τῷ βασιλεῖ διαπραΐζειν κελύσαι αὐτὸν
 W I 141 τὴν πόλιν λογιζομένων καὶ τὸν ἀρχιερέα διαφθεῖραι, ὁ Ἀλεξαν-
 δρος πόρρωθεν ἰδὼν τὸ πλήθος καὶ τοὺς ἱερεῖς κεκοσμημένους ὡς 5
 D εἶρηται, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐνδεδυμένον τὴν ὑακίνθινον στολὴν καὶ
 διάχρυσον, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κίδαριν ἔχοντα καὶ τὸ χρυ-
 σοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα ᾧ τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα ἐπεγέγραπτο, μό-
 νος προσελθὼν προσεκύνησε καὶ τὸν ἀρχιερέα ἠσπάσατο. ἐπὶ
 τούτῳ οἱ μὲν ἄλλοι ἔσμπαντες κατεπλάγησαν, Παρμενίων δὲ καὶ 10
 ἠρώτησε τί δήποτε τὸν τῶν Ἰουδαίων προσεκύνησεν ἀρχιερέα. ὁ
 δὲ “οὐ τοῦτον” εἶπε, “τὸν δὲ Θεὸν προσεκύνησαι, οὗ τῇ ἀρχιε-
 ρωσύνῃ οὗτος τετιμῆται. τοῦτον γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις εἶδον, ἕγγυς
 ὢν ἔτι Μακεδονίας, ἐν τῇ στολῇ ταύτῃ· καὶ μοι φρονεῖλλοντι πῶς
 P I 198 ἂν τῆς Ἀσίας κρατήσοιμι, μὴ μέλλειν παρεκλεύετο, καὶ αὐτὸς 15
 ἠγείσθαι μοι τῆς στρατιᾶς ἐπηγγέλλετο καὶ τὴν Περσῶν παραδώ-
 σαιν ἀρχήν. οὐδένα οὖν ἐν τῷ αὐτῇ στολῇ θεασάμενος ἄλλ' ἢ
 τοῦτον, ἄρτι τῆς ὕψεως τε τοῦ ἐνυπνίου ἐμνήσθη, καὶ σὸν Θεὸν
 τὴν στρατείαν νομίζω πεπονημένους τὸν Δαρσίον ἠτήθειν καὶ τὴν
 Περσῶν ἀρχὴν κατακτήσασθαι.” ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν ἀρχιερέα 20
 δεξιωσάμενος τὴν πόλιν εἰσελήλυθε· καὶ εἰς τὸ ἱερόν ἀναβὰς ἔθυσσε
 τῷ Θεῷ ὡς ὑφηγεῖτο ὁ ἀρχιερεὺς. καὶ τὴν Δανιὴλ εἶδε βίβλον,

3 διαπραΐζειν κελύσαι A. διαπραΐσαι κελύσαι? 5 τὸ πλήθος
 — κεκοσμημένους A cum Iosepho, καὶ τοὺς ἱερεῖς κεκοσμημένους
 καὶ τὸ πλήθος PW. 13 ἕγγυς] ἐν Ἀσίᾳ Iosephus. 20 κατα-
 κτήσεσθαι? Iosephus καταλύσειν. 22 ὑφηγεῖτο A, ἀφηγεῖτο PW.

cum sacerdotibus et urbana multitudo in locum quendam prodit unde
 et urbs et templum conspiciebatur. militibus autem epinantibus regem
 insursum urbem diripi et pontificem occidi, Alexander cum populum et
 sacerdotes ut ante dictum est ornatos vidisset, ac pontificem hyacin-
 thina et inaurata stola indutum, cidari capiti imposita, et auream in eo
 laminam cui dei nomen inscriptum erat, solus accessit atque adoravit
 pontificemque salutavit. eo facto cum caeteri omnes obstupuisent, Par-
 menio etiam rogare ausus esset our Iudaeorum pontificem adorasset,
 respondit se non illum sed deum cuius ille sacerdotio ornatus esset ado-
 rasse. “nam hunc” inquit “in somnis vidi, cum adhuc parum a Mace-
 donia recessissem, in hoc habitu. is me de Asia subigenda cogitantem
 hortabatur ne cunctarer, et promittebat seipsum fore ducem exercitus
 et regnum Persarum mihi traditurum. cum autem neminem adhuc prae-
 ter istum tali habitu viderim, visionis nocturnae sum recordatus, ac deo
 auctore bello moto me Darium superatarum confido et regno Persarum
 potiturum.” his dictis et dextera sacerdoti porrecta urbem est ingres-
 sus. cumque in templum ascendisset, deo victimas ex praescripto pon-
 tificis immolavit; ac Danielis libro viso, quo scriptum est regnum Per-

ἐν ἧ τῶν τῶν Ἑλλήνων τὴν Περσῶν βασιλείαν καταλύσειν ἐγγέ-
γραπται, καὶ ἦσθη ἐπ' αὐτῇ· καὶ ὅσα ἤτήσαντο Ἰουδαῖοι ἐπλή-
ρωσε.

Ταῦτα ἰδόντες οἱ Σαμαριῖται, καὶ αὐτοὶ οὐ πόρρω τῶν Β
5 Ἱεροσολύμων τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὑπήντησαν ἐσκευασμένοι λαμπρῶς,
καὶ παρεκάλουν τιμῆσαι αὐτὸν τῇ παρουσίᾳ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς
ιερόν. ὁ δὲ "ἦξω" ἔφη "ὄθ' ὑποστρέψω." αἰτουμένων δὲ χα-
ρισθῆναι αὐτοῖς ὅσα τοῖς Ἰουδαίοις, τίνες εἰσὶν ἐπυθάνετο. οἱ
δὲ Ἑβραῖοι ἔφασαν εἶναι, χρηματίζειν δὲ οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι.
10 καὶ ὅς εἰ Ἰουδαῖοι εἴεν πάλιν ἠρώτησεν. ὡς δ' οὐκ εἶναι κατέ-
φθετο, "ἔγωγε" εἶπεν "Ἰουδαίοις ἐχαρισάμην ἃ αἰτεῖσθε ὑμεῖς."
τὸ δὲ ἐν τῷ Γαριζὶν ὄρει ἱερόν εἰς καταφύγιον τῶν παρανομούν-
των ἐγένετο· εἰ γὰρ τις κοινοφαγῆσας ἢ ἄλλο τι παρανομῆσας Ο
ὑπὸ αἰτίαν ἐγένετο, παρὰ τοὺς Σικίμιτας κατέφευγε. τοῦ δὲ ἀρ-
15 χιερώς Ἰωὰθ τελευτήσαντος Ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχιερωσύ-
νην παρέληφε.

16. Θωάντος δὲ Ἀλεξάνδρου εἰς τέσσαρας ἀρχὰς ἢ ἐκεί-
νου βασιλεία διήρητο, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας Ἀντίγονος ἤρξε, τῶν
δὲ λοιπῶν οἱ προγεγραμμένοι. τούτων δὲ πρὸς ἀλλήλους στασια-
20 ζόντων πόλεμοι τε συνεχεῖς ἦσαν καὶ ἐκακοῦντο αἱ πόλεις. ὁ δὲ
Πτολεμαῖος ὁ Λάγος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύων, ὃς καὶ σωτήρ

13 ἐγένετο Α.

15 Ἰωὰθ Α.

21 ὁ Λάγος Iosephus, et

Zonaras supra p. 226 v. 7.

FOURTES. Cap. 16. Iosephi Ant. 12 1 et 2. Strabo p. 359 c. 12:
Epirhanicus de mensuris et ponderibus T. 2 p. 161 ed. Petav.,
et alii.

sicum a Graeco evertendum esse, laetatus omnibus Iudaeorum postula-
tis annuit.

Quo Samaritani viso et ipsi prope Hierosolyma Alexandro occur-
rerunt splendide ornati, petentes ut suum quoque templum praesentia
sua ornare vellet, id se in reditu facturum promisit Alexander. cum
autem rogarent ut eadem sibi quae Iudaeis tribuisset concederet, qui
essent rogavit. illis respondentibus se Hebraeos esse, caeterum Sicimi-
tas Sidonios appellari, denno rogavit an Iudaei essent. negantibus illis
dixit se, quae illi peterent, Iudaeis concessissae. templum porro Gar-
zinium refugium erat eorum qui patrias leges violarent. nam si quis
immundis cibis usus esset aut alioqui a more maiorum recessisset, ad
Sicimitas se recipiebat. pontifice Ioado mortuo Onias filius eius ponti-
ficatum iniiit.

16. Post Alexandri obitum eius imperium in partes quattuor est
distractum; et Asia potitus Antigonus, reliquis partibus ii quorum supra
facta est mentio, qui cum inter sese dissiderent, et bella continua ex-
sistebant et rebus vexabantur. Ptolemaeus autem Lagus, qui et Soter

D ἐχρημάτιζε, τῇ τε Συρία τάναντία τῇ ἐπικλήσει αὐτοῦ γέγονε, καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα δόλω κατέσχευεν. εἰσελθὼν γὰρ εἰς τὴν πόλιν σαββάτῳ ὡς θύσων, ἀπόνως ταύτης ἐκράτησεν· οἱ γὰρ Ἰουδαῖοι μήτε τὴν διάνοιαν εἰδότες αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργία ὄντες, οὐκ ἀντέστησαν. κρατήσας δ' οὕτω τοῦ ἔθνους πικρότατα 5 ἤρχε, καὶ πολλοὺς λαβὼν αἰχμαλώτους εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγε καὶ κατώκισε. τοῖς δ' ἐν Ἱεροσολύμοις στάσεις πρὸς τοὺς Σαμαρείτας ἐγένοντο, τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καλούντων ἄγιον καὶ τὰς θυσίας ἐν αὐτῷ γίνεσθαι δεῖν λεγόντων,

P I 199 τῶν δὲ Σικιμιτῶν τὸν ἐν τῷ Γαριζὶν ὄρει σεμνυνόντων ναόν. 10

Τεσσαράκοντα δ' ἔτη τοῦ Λάγου Πτολεμαίου βασιλεύσαντος τῆς Αἰγύπτου καὶ τελευτήσαντος ὁ παῖς αὐτοῦ Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος διεδέξατο τὴν ἀρχήν. ὃς τὰς τε γραφὰς τὰς Ἑβραϊκὰς ἐκ τῆς πατρῴου γλώττης εἰς Ἑλλάδα μεταβληθῆναι διάλεκτον ἔσπευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν 15

W I 142 ἤλευθέρωσε. συλλογὴν γὰρ βιβλίων ποιήσασθαι βουληθεὶς καὶ περὶ ταύτην φιλοτιμούμενος, τὸν Φαληρέα Δημήτριον ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν εἶχε. καὶ ποτε τοῦ Πτολεμαίου τὸν Δημήτριον ἐρωτήσαντος πόσας ἤδη ἔχει μυριάδας βιβλίων, περὶ εἴκοσιν εἶπεν

B εἶναι τὰ συνειλεγμένα ἐκεῖνος· εἶναι δὲ καὶ παρ' Ἑβραίοις τῶν 20 παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα σπουδῆς ἄξια, καὶ δεῖν καὶ ταῦτα κησασθαι. γράφει τοίνυν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τούτων. Ἀρισταῖος δὲ φίλος τυγχάνων τῷ βασιλεῖ “τοὺς τῶν

4 ἐν] καὶ ἐν A. 9 γίνεσθαι A, γενέσθαι PW. 11 Λάγου] λεγομένου A. 22 τῷ ἀρχιερεῖ add A Iosephus. 23 τῷ βασιλεῖ add A Iosephus.

vocabatur, longe aliter quam pro cognomento suo tractavit Syriam, et Hierosolyma dolo occupavit. nam urbem per speciem sacrificandi sabbato ingressus sine labore domuit, Iudaeis voluntatem eius ignorantibus et propter sabbatum non resistantibus. gente autem ad hunc modum subacta acerbissime imperavit et multos captivos in Aegyptum abduxit. inter Samaritanos porro et Hierosolymitanos contentiones fuere, cum utrique sui templi sanctitatem celebrarent, in eoque victimas immolari oportere dicerent.

Ptolemaeo Lago quadragesimo Aegyptiaci regni anno defuncto filius Philadelphus successit. qui operam dedit ut scripturae Hebraicae in linguam Graecam transferrentur, et Hierosolymitas qui in Aegypto serviebant liberavit. nam cum in libris conquirendis multum studii poneret, Demetrium Phalereum bibliothecae praeposuit. qui aliquando a rege interrogatus quot librorum milia comparasset, circiter ducenta respondit esse iam collecta. esse autem apud Hebraeos etiam libros de illorum legibus et institutis non contemnendos: eos quoque comparandos esse. rege eam rem per litteras a pontifice petitorio Aristaeus regis

Ἰουδαίων νόμους" εἶπεν "οὐ μεταγράψαι μόνον ἀλλὰ καὶ μεθερμηνεύσαι διαγνωκότες, πῶς ἂν τοῦτο διαπραξώμεθα, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῆ βασιλείᾳ δούλων ὄντων; ἀπόλυσον οὖν αὐτοὺς βασιλεῦ τῆς δουλείας, καὶ οὕτω πρόθυμον τὸ ἔθνος ποιήσεις εἰς τὸ τὰς γραφὰς καὶ μεταγράψασθαι καὶ μεθερμηνεύσαι." ὁ γοῦν βασιλεὺς τῷ λόγῳ τοῦ Ἀρισταίου πεισθεὶς ἐκέλευσε πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ δουλεύοντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους ἀπολυθῆναι, πρι-
 10 δάκα. τὰ δὲ ὑπὲρ τιμῆματος αὐτῶν δοθέντα τετρακόσια καὶ ἑξή-
 κοντα γέγονασι τάλαντα.

Γράφει γοῦν Πτολεμαῖος πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν ἀρχιερέα. τέλευ-
 τήσαντος γὰρ τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων αὐτὸν
 15 νιῷ Ὀνίᾳ καλουμένῳ ὁ τοῦ Σίμωνος ἀδελφὸς Ἐλεάζαρ τὴν ἀρχιε-
 ρωσύνην εἶχε. τούτῳ τοῖν ὁ Πτολεμαῖος ἐπέστειλε, τὴν τε τῶν
 δουλευόντων Ἰουδαίων ἐλευθερίαν καταγγέλλων καὶ τὴν εἰς τὸ
 ἔθνος διάθεσιν, καὶ ἀξίων τοὺς τε νόμους αὐτοὺς πεμφθῆναι καὶ
 ἀνδρας ἕξ ἀφ' ἐκάστης φυλῆς τὴν τε πάτριον ἡσχημένους διάλε-
 20 πτον εἰς ἀκρίβειαν καὶ τὴν Ἑλληνίδα φωνήν, ἵνα παρ' ἐκείνων εἰς
 τὴν Ἑλλάδα γλωτταν μεταβληθεῖεν αἱ παρ' αὐτοῖς γραφαί. ἔστειλε
 δὲ καὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἀναθήματα, ἀργυρίου τάλαντα ἑκατόν, φιά-
 λας χρυσοῦς εἴκοσι καὶ ἀργυρῶς τριάκοντα, καὶ κρατῆρας πέντε

1 ἐρμηνεύσαι A et pars codicum Iosephi.

5 ἐρμηνεύσαι A.

8 ἑκατόν εἴκοσι etiam Iosephus: Aristeeas εἴκοσι. neque numerus congruit cum sequentibus.

amicus "cum" inquit "Iudaeorum leges non modo transcribere sed etiam interpretari statuerimus, quo pacto id consequemur, cum multi Iudaei in regno tuo serviant? eos igitur libertate donatos, rex, dimitte, ut gentem alacriorem reddas ad scripturas et transscribendas et interpretandas." hoc consilium secutus rex omnes Iudaeos in Aegypto servientes missos fieri iubet, singulos a dominis suis drachmis centenis vicenis mercatus. manumissionum multitudo supra centena milia numerata est. pretium redemptionis eorum talenta 460 confecit.

Ptolemaeus igitur ad Eleazarum pontificem scribit (nam Oniae defuncto filius Simon cognomento iustus successerat: eo mortuo, infante filio Onia relicto, Simonis frater Eleazarus sacerdotium obtinebat), ei- que et servientium Iudaeorum manumissionem et suam erga populum voluntatem significat, petitque et ipsas leges sibi mitti et viros senos e qualibet tribu tum patriae tum Graecae linguae peritissimos a quibus scripta illorum in linguam Graecam converterentur. misit et in templum denaria talentorum argenti centum, phialas aureas viginti, argenteas tri-

καὶ τράπεζαν χρυσοῦν. ὁ γοῦν Ἠλεάζαρος τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πτο-
 λεμαίου καὶ τὰ ἀναθήματα κομισάμενος, ἐπελέξατο ἄνδρας ἐκ
 φυλῆς ἐκάστης ἕξ, καὶ πέπομφε φέροντας καὶ τὸν νόμον. ὧν εἰς
 Ἀλεξάνδρειαν παραγενομένων, καὶ τῷ βασιλεῖ τὰς τε διαφθέρας
 χρυσοῖς γράμμασι τὸν νόμον ἐχούσας ἐγγεγραμμένον καὶ τὰ παρὰ ὁ
 τοῦ ἀρχιερέως αὐτῷ σταλέντα δῶρα προσκεκομικῶτων, ὁ βασι-
 λεὺς ἤσθη διαφερόντως, καὶ ἠσπάσατο τοὺς ἄνδρας, καὶ συνει-
 P I 200 σιᾶσθαι αὐτοῖς, καὶ ἀπὸ τρία δέδωκε τάλαντα, καὶ καταλόσεις
 αὐτοῖς ἤταμιασε καλλίστας. εἶτα παραλαβὼν αὐτοὺς ὁ Δημή-
 τριος, καὶ εἰς ἓνα οἶκον ἀπαγωγῶν ἤρεμον, ἔργου ἔχιασαι παρε- 10
 κάλει. οἱ δὲ ὡς ἐντὴν φιλοτίμως ἀκριβῆ τὴν ἐριμνησίαν ἐτίθεντο.
 τοῦ δ' ἔργου ἐν ἑβδομηκοντα καὶ δεσὶν ἡμέραις τετελεσμένου, καὶ
 τῶν μεταγραφέντων ἀνωγνωσθέντων τῷ βασιλεῖ, ἐκεῖνος καὶ ἔχαι-
 ρεν ὅτι εἰς ἔργον αὐτοῦ προήχθη τὰ βούλημα, καὶ τὴν διάνοικαν
 τοῦ νομοθέτου καὶ τὴν σοφίαν ὑπερθεσάμειζε. καὶ ἠφόρει πῶς 15
 οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν οὔτε τῶν ἄλλων σοφῶν αὐτῆς ἐπεμνή-
 B σθη. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Δημήτριος μηδένα τολμήσαι τῆς τῶν νόμων
 τούτων ἀναγραφῆς ἄψασθαι διὰ τὰ θεῖαν αὐτῆν εἶναι, καὶ ὅτι
 τινὲς ἔλχειρήσαντες τούτοις ἐβλάβησαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Θεόπρα-
 πτός τε γὰρ βουλευθεὶς περὶ τούτων συγγράψασθαι ἐβλάβη τὰς 20
 φρένας ἐφ' ἡμέραις πλείοσι τῶν τριάκοντα· καὶ συνεὶς ὄθεν αὐτῷ
 ἢ παραφροσύνῃ ἐγένετο, ἐν τοῖς διαλείμμασιν ἐξιλάσκετο τὸν θεόν·

1 οὗν A.
 βούλημα A.

12 ἡμέραις A.

19 Θεόπομπος Iosephus.

14 εἰς ἔργον ἤχθη τὸ αὐτοῦ
 20 τε add A.

ginta, crateras quinque, mensam auream. Eleazarus autem litteris et donariis Ptolemaei acceptis e qualibet tribu viros senos delectos ablegavit legem secum portantes, qui cum Alexandriam pervenissent et legem regi aureis litteris in membranis descriptam una cum missis a pontifice muneribus attulissent, rex magnopere laetatus viros humaniter exceptos suae mensae adhibuit, et terna eis talenta distribuit, diversorii amoenissimis assignatis, deinde a Demetrio in unam tranquillam domum omnes sunt deducti, hortante ut operi instarent. hi pro virili accuratoque studio conversionem absolvent. qua intra dies 72 perfecta, exscripta et recitata, rex et voluntati suae satis esse factum est gavisus, et legis laetior ingenium et sapientiam supra modum est admiratus. sed illud ei scrupulum iniiciebat, quod nemo vel historicorum vel sapientum eius meminisset. cui Demetrius dixit neminem fuisse ausum legum illarum descriptionem suscipere se quod divinae sint, et nonnullos temerarii ce-natas poenas dedisse divinitus irrogatas, nam Theopemptum eas descri- pturum errore mentis ultra dies triginta fuisse affectum: cuius amentiae causa cognita per intervalia morbi placuisse deum; ac somnis monitam

ὄναρ τε εἶδεν ὡς αὐτῷ τὸ πάθος συμβέβηκε περιεργαζομένῳ τὰ
 θεῶα καὶ εἰς κοινούς ἀνθρώπους ἐκφέρειν ταῦτα θελήσαντι. ἀπο- W I 143
 σχόμενος οὖν τοῦ ἔργου κατέστη τὸν νοῦν. "ἀλλὰ καὶ Θεόδεκτος"
 εἶπεν "ὁ τῶν τραγωδιῶν ποιητής, θέλων ἔν τινι δράματι τῶν ἐν
 5 τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι, ἀλλαγῆσαι τὰ ὅμματα ἐπη- C
 ρώσθαι καὶ τὸ αἷτιον γνούς ἀπὸ ἀλλαγῆ τῆς συμφορᾶς, δεηθεὶς τοῦ
 θεοῦ." λαβὼν οὖν τὰς βίβλους ὁ βασιλεὺς καὶ προσκυνήσας
 αὐταῖς, καὶ δωρησάμενος τοῖς ἀνδράσι φιλοτιμότατα, καὶ ἀνα-
 θήματι στείλας ἐν τῷ ναῷ καὶ δῶρα κάλλιστα τῷ ἀρχιερεῖ, ἐπα-
 10 κληθῆναι ἀφῆκεν εἰς Ἱερουσαλήμ.

Οὕτω μὲν τὴν ἑρμηνείαν τῶν Ἑβραϊκῶν γραφῶν γενέσθαι
 ἐστόρησεν ὁ Ἰώσηπος· ἕτεροι δὲ μὴ ὁμοῦ συνελθόντας φασὶ τοὺς
 ἑρμηνεῖς τῶν γραφῶν ποιήσασθαι τὴν παράφρασιν, ἀλλ' ἀνὰ δύο
 15 διαιρηθῆναι αὐτοὺς καὶ ἐν ἰδιαζούσαις διαίταις ὄντας ἐκθέσθαι D
 τὴν ἑρμηνείαν, καὶ μετὰ τὸ τέλος ὁμοῦ συνελθεῖν, καὶ τὰς ἐκά-
 στων συγγραφὰς παραβληθείσας ἀλλήλαις εὑρεθῆναι μήτε κατὰ
 νοῦν μήτε μὴν κατὰ λέξεις διαφωνούσας, ἀλλὰ συμφώνους ἐν
 ἅπασιν.

Ἡ μὲν οὖν ἑρμηνεία ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου οὕτως
 20 ἦ ἐκείνως ἐγένετο. (17) οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου
 βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας καὶ μαχομένου πρὸς τὸν Εὐπάτορα Πτο-

8 Θεόδεκτος pro Θεοδέκτης etiam Synceilus, addito στρατηγικός
 pro τραγικός, I 518 ed. Bonn. 8 τοῖς ἀνθρώποις φιλοτιμή-
 ματα A. 13 δύο PW. 14 καὶ om A. 16 παραβλη-
 θεῖσαις A. 17 μὴν om A. ἀλλὰ συμφώνους om A.

FONTES. Cap. 17. Iosephi Ant. 12 3—4 § 6.

illius mali causam esse curiosam rerum divinarum tractationem et pro-
 fanis hominibus eas invulgandi studium, omisso eo opere ad sanam men-
 tem reversum esse. Theodectum quoque poetam tragicum, in fabula
 quadam sacrarum litterarum mentionem facturum, ex oculerum dolore
 caecatum; causaque cognita. exorato deo visum recepisse. rex libros
 acceptos aderavit, et viros munificentissime donatos, donariis templo et
 pulcherrimis muneribus pontifici miasis, Hierosolyma remisit.

Atque Hebraicas scripturas hoc modo fuisse conversas Iosephus
 tradit: alii vero auctores sunt, interpretes non uno in loco congregatos
 conversioni vacasse, sed binos fuisse distributos et in peculiaribus con-
 clavisibus suo manere functos, finitque interpretatione convenisse; et
 singulorum scripturam, collatione facta cum caeteris, neque sententiis
 neque verbis discrepantem per omnia consensisse.

Interpretationis igitur ratio sub Ptolemaeo Philadelpho sive haec
 sive illa fuit. (17) Iudaei autem Antiochio Magno Asiae imperante et

λεμαῖον καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου υἱὸν τὸν Ἐπιφανῆ Πτολεμαῖον, ἀφο-
 δρῶς ἐκακώθησαν. νικήσας δὲ ὁ Ἀντίοχος τὴν Ἰουδαίαν προσά-
 P I 201 γεται. τοῦ δ' Ἐπιφανοῦς Πτολεμαίου μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Κοιλὴν Συρίαν μεγάλην στείλαντος δύναμιν καὶ
 πολλὰς λαβάντος πόλεις, καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος πολυμοσμέ-
 νον προσέθετο τῷ Ἐπιφανεῖ. αὐτῶν δὲ τοῦ Ἀντιόχου νικήσαντος,
 ἐκουσίως Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτὸν μετετέθησαν, καὶ εἰς τὴν πόλιν
 αὐτὸν εἰσεδέξαντο, καὶ τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει φυλάσσοντας τοῦ
 Πτολεμαίου στρατιώτας πολιορκοῦντι συνεμάχθησαν· κἀντεῦθεν
 φλιον αὐτῷ τὸ ἔθνος ἐγένετο. εἶτα σπένδεται μὲν τῷ Πτολεμαίῳ 10
 Ἀντίοχος καὶ κῆδος τίθεται πρὸς αὐτόν, τὴν θυγατέρα δὸς αὐτῷ
 Κλεοπάτραν, καὶ εἰς φερνὴν παρέσχε τὴν τε Κοιλὴν Συρίαν καὶ
 Φοινίκην καὶ Ἰουδαίαν ἀλλὰ μὴν καὶ Σαμάρειαν. ταῦτα δὲ
 B συνέβη ἐπὶ ἀρχιερέως Ὀνίου. τὸν γὰρ Ἐλεάζαρ θανόντα ὁ θεὸς
 αὐτοῦ διεδέξατο Μανασσῆς, μεθ' ὃν τῆς ἀρχιερωσύνης Ὀνίας 15
 ἤξιστο Σίμωνος ὢν υἱὸς τοῦ δικαίου. Σίμων δὲ τοῦ Ἐλεάζαρ
 ἦν ἀδελφός, ὡς ἰσθόρηται.

Ὁ γοῦν εἰρημένος Ὀνίας, διὰ φιλοχρηματίαν καὶ διανοίας
 ἀσθένειαν μὴ δὸς τῷ Πτολεμαίῳ τὸν δασμὸν τὸν ἐτήσιον ὃν οἱ
 πρὸ αὐτοῦ τοῖς βασιλεῦσιν ἐδικασμοφόρον, ἤρέθισεν αὐτὸν εἰς 20
 ὀργήν. πέμψας οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἠπέλει κακῶς διαδήσειν καὶ
 τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν· ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἠττώμενος χρημάτων
 ἀδυσώπητος ἦν. Ἰωσήφ δὲ υἱὸς Τωβίου, τοῦ δ' ἀρχιερέως

1 καὶ πρὸς — Πτολεμαῖον om A. 8 αὐτῶν A. 21 ὁ om A.
 23 δ'] δὲ A.

cum Eupatore Ptolemaeo et eius filio Ptolemaeo Epiphane bellum gerente
 graviter sunt afflicti, seque cum Antiocho victore coniunxerunt. sed
 cum Ptolemaeus Epiphanes post patris obitum ingentibus copiis in Coe-
 lesyriam missis multas urbes subegisset, bello urgente partes illius se-
 cuti, ad Antiochum rursus victorem altro transierunt, eique amicitia inita
 in urbem recepto adiumento fuerunt ad Ptolemaei praesidium in arce
 obsidendum. deinde pace et affinitate Antiochus cum Ptolemaeo iuncta
 filiam ei Cleopatram despondet, doti data Coelesyria Phoenicia Iudaea
 et Samaria. haec Onia pontifice acciderunt: nam Eleazaro defuncto
 successit patruus Manasses, post quem pontificatus in Oniam est colla-
 tus, Simonis iusti filium. Simon porro Eleazari frater fuit, ut est ex-
 positum.

Is igitur Onias ex avaritia et ingenii imbecillitate non dato tri-
 buto annuo quod eius decessores regibus pendere soliti fuerant, Ptole-
 maei contra se iracundiam concitavit, ut misso quodam minitaretur se
 et populum et urbem male tractaturum. caeterum cum pontifex prae
 amore pecuniae nihil iis minis moveretur, et Iosepho sororis suae et

ἀδελφιδῶς, ἤρώτησε τὸν θεῖον εἰ δίδωσιν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πρεσβεῦσαι. τοῦ δὲ ἐπιτρέψαντος, τὸν ἐκ τοῦ Πτολεμαίου σταλέντα ξενίζει φιλοτιμώτατα, καὶ δωρεὰς αὐτῷ πολυτε- C
λεῖς παρασχῶν προέπεμψεν, ἕψασθαι καὶ αὐτὸς ὑποσχόμενος. καὶ
5 ὁ μὲν ἐπαγγέλλεται πρὸς Πτολεμαῖον, τὰ γεγονότα μηνύων καὶ τὴν
τοῦ Ἰωσήφ χρηστότητα διηγούμενος, καὶ λέγων τὸν ἄνδρα ἀφι-
ξεσθαι πρεσβευσόμενον, καὶ πολλὰ τούτου πρὸς τὸν βασιλέα καὶ
τὴν βασίλισσαν διεξιῶν ἐγκώμια· ὁ δὲ Ἰωσήφ παρασκευασάμενος
μετὰ ταῦτα εἰς Ἀλεξάνδρειαν παραγέγονεν. ἀκούσας δὲ ἐν Μέμ-
10 φει τὸν Πτολεμαῖον εἶναι, ἀπήει ὑπαντήσων αὐτῷ. ἔτυχε δὲ ὁ
βασιλεὺς ἐπὶ ὄχηματος μετὰ τῆς γυναίκος καθεζόμενος, παρῆν δὲ
καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰωσήφ ξενισθεὶς. ὃς ἰδὼν αὐτὸν "οὗτος"
ἔφη τῷ βασιλεῖ "περὶ οὗ σοι ἀπήγγεila ὡς ἀγαθός ἐστι καὶ φιλό- D
τιμος νεανίας." καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἀκούσας πρῶτός τε αὐτὸν
15 προσηγόρευσε καὶ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ὄχημα παρεκέλευσεν. αἰτιω-
μένου δὲ τὸν ἀρχιερέα τοῦ βασιλέως "συγγίνωσκε" ἔλεγε "διὰ τὸ W I 144
γῆρας αὐτῷ· τοῖς τε γὰρ πρεσβύταις καὶ τοῖς νηπίοις ὁμοία ἐστὶν
ἡ διάνοια· ἡμεῖς δὲ σοι οἱ νέοι πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν καταθήσομεν."
ἐκ τούτων ἐπὶ πλέον ἢ πρὸς αὐτὸν ἐπέδωκε τῷ βασιλεῖ διάδοσις.
20 γενομένου δὲ ἐν Ἀλεξάνδρεια τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς
Συρίας (ἔτυχον γὰρ ἐλθόντες ἵνα τὰ τέλη τῶν πόλεων ἔξωνήσωνται,
κατ' ἔτος τοῦ βασιλέως ταῦτα τοῖς τῶν πόλεων πιπράσκοντος
δυνατοῖς) τὸν Ἰωσήφ αὐτῷ συγκαθήμενον, ἐδυοχέραινον. εἰς P I 202

5 ἀπῆλθε A.

8 παρασκευασμένος A: Iosephus παρασκευασά-
μενος.

15 παρεκάλει Iosephus.

Tobias filio petenti concessisset ut ad Ptolemaeum iret, ille regis lega-
tum hospitio magnifice exceptum et muneribus pretiosis donatum prae-
misit, se consecuturum pollicitus. qui ad Ptolemaeum reversus quae facta
sint commemorat, Iosephi bonitatem exponit, eumque multis eius laudi-
bus apud regem et reginam commemoratis legatum affore dicit. deinde
cum Iosephus paratis rebus suis Alexandriam venisset ac Ptolemaeum
Memphi esse audivisset, obviam illi proficiscitur, una cum uxore in curru
sedenti, eo quoque praesente quem hospitio acceperat, et regi dicente
eum adolescentem esse cuius bonitatem et liberalitatem commendasset.
Ptolemaeus igitur prior Iosephum allocutus curram conscendere iubet et
de pontifice queritur. Iosephus vero aetatem excusans petit ut ei rex
veniam det: nam senes et pueros eadem esse sententia: se vero adole-
scentes quidquid deberetur persoluturos. hinc magis etiam aucta est regis
erga illum benevolentia. rege Alexandriam reverso proceres Syriae
(venerant enim ad redimenda vectigalia quae potentibus civibus rex
quotannis vendere solebat) conspicati Iosephum illi assidere, indignati

διτακισχίλια δὲ τάλαντα τὰ τῆς Κοίλης Συρίας τέλη καὶ τὰ τῆς Φοινίκης καὶ Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας ἀνομιένων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν, ὁ Ἰωσήφ διπλασίονα δώσειν ὑπὸ χρεῖτό. τοῦ δὲ βασιλῆως κατανεύσαντος, ἐρομένον δὲ εἰ τοὺς ἐγγησομένους αὐτὸν ἔχει, “δῶσω” εἶπεν “ἀνθρώπους οἷς οὐκ ἀπιστήσιτε.” καὶ “τί-5 νες οὗτοι” προσερομένον, “σέ” εἶπεν “ὦ βασιλεῦ, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν αὐτῆν ἐγγησομένους δίδωμι.” γελῶσας δὲ ὁ Πτολεμαῖος συνεχώρησεν αὐτῷ τῶν φόρων τὴν εἰσπραξίν. λαβὼν οὖν στρατιώτας ὡς δισχιλίους, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. γενόμενος δ’ ἐν Β’ Ἀσκάλωνι, ὡς οὐδὲν ἐδίδουσαν αὐτῷ ἀλλὰ καὶ προσύβριζον, συλλα-10 βῶν τοὺς πρωτεύοντας ἔκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας θημιένας αὐτῶν τῷ βασιλεῖ ἐπεμψεν ὡς χίλια τάλαντα. ὁ δὲ τὰ πεπραγμένα ἐκαιέσας ἐφήσιν αὐτῷ ποιῆν ὅ τι βούλεται. τοῦτο φόβον τοῖς Σύροις ἐπέβαλε, καὶ ἰδίχοντο προθύμως τὸν Ἰωσήφ, καὶ τοὺς φόρους ἐδίδουσαν. κερδήσας δ’ ἐκ τούτων πολλὰ, μεγάλην τῷ βα-15 σιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ ἔστειλε δῶρα καὶ πᾶσι τοῖς περὶ αὐτούς, ἔθεν ἐπὶ ξητῆ δύο καὶ εἰκοσι τῆς εὐτυχίας ταύτης ἀπέλωσε.

Γυναῖξί δὲ δύο ἐν συνοικίῃσας, ἐκ μὲν τῆς μιᾶς παιδῶν ἔσχεν ἑπτὰ, ἐκ δὲ τῆς λοιπῆς ἕνα. ἦν δ’ αὕτη ἀδελφὸς αὐτοῦ· C ἦν οὕτως συνήκησε. (18) ὀρχηστρίδος ἠράσθη τινὸς καὶ τῷ 20 ταύτης ἔκαμινεν ἔρωτι. μηνύει δὲ τὸ πάθος τῷ ἀδελφῷ. ὁ δὲ διακονήσασθαι οἱ πρὸς τὸν ἔρωτα ἐπηγγελάτο, καὶ νυκτὸς τὴν

7 ante δίδωμι PW add μοι, om A. 12 χίλια A Iosephus, δι-
σχίλια PW. 13 ποιῆν om A.

Fontes. Cap. 18. Iosephi Ant. 12 4 § 6—§ 11.

sunt. cumque octies mille circiter talentis vectigalia Coesylriae Phoeniciae Iudaeae et Sumariae licerentur, Iosephus duplum obtulit. non abasente rege sed an sponsores haberet rogante, respondit se eos praedes daturum quibus fidem non abrogaturus esset. pergente interrogare quoniam ii essent, “te” inquit, “rex, uxoremque tuam sponsores do.” ac Ptolemaeus cum risu exactionem vectigallium illi promittit. acceptis igitur militum circiter duobus milibus in Syriam contendens cum Ascalonem venisset atque a civibus non modo nihil impetraret sed contumelias etiam afficeretur, primoribus comprehensis et occisis eorumque opibus publicatis regi ad mille talenta mittit, qui actis collaudatis ei quidquid velit facere permittit. ea re Syrii territi Iosepho alacriter suscepto tributa pependerunt. unde magno lucro facto, magnis muneribus Ptolemaeo Cleopatrae et aulicis eorum omnibus missis, ea felicitate per annos duos et viginti est usus.

Cum autem duas uxores duxisset, e priore septem liberos, ex altera fratris sui filia unam duntaxat prolem suscepit: quam hac ratione duxit. (18) Cum saktatriculam quamdam deperiret atque animi aegritu-

ἑαυτοῦ θυγατέρα πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀγαγὼν συγκατέλιπε. καὶ
 τούτου γενομένου πολλάκις, ἦρα σφοδρότερον. τοῦ δὲ ἀδελφοῦ
 τὸ κεκρυμμένον αὐτῷ φανερώσαστος, συνήκησε τῇ ἀδελφιδῇ, καὶ
 ἔξ αὐτῆς υἱὸν ἔσχεν, Ὑρκανὸν καλέσας αὐτόν. τρισκαίδεκα δὲ
 5 γεγονὼς ἐτῶν οὗτος τὴν τε σῦνεσιν ἐδείκνυ καὶ τὴν ἐντρέχειαν.
 δοὺς γὰρ αὐτῷ ὁ πατήρ ζεύγη βοῶν τριακόσια ἐξέπεμψεν εἰς χῶ-
 ραν δεῦν ἡμέραις ἀπέχουσαν, τὴν γῆν ἐργασόμενον, τοὺς ἱμάν- D
 τας τῶν ζυγῶν παρακατασχών. ὁ δὲ γενόμενος ἐκεῖ καὶ μὴ ἔχων
 ἱμάντας, τῶν βοηλατῶν στέλλειν πρὸς τὸν πατέρα τοὺς αἰτήσον-
 10 τας αὐτοὺς δεῖν λεγόντων, τῇ μὲν ἐκείνων συμβουλῇ οὐ προσέ-
 σκεν, αὐτὸς δὲ δέκα ζεύγη καταδύσας τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις
 διένειμε, τὰς δὲ δορὰς κατατεμῶν τούτοις προσέθηκε τοὺς ζυγούς,
 καὶ οὕτω τὴν ἐργασίαν ποιήσας ἐπανελήλυθεν. ὁ δὲ πατήρ τὴν
 15 ἄλλων προετίμα υἱῶν· οἱ δὲ ἤχθοντο. τῷ δὲ Πτολεμαίῳ γεννη-
 θέντος υἱοῦ οἱ πρῶτοι τῶν ὑπ' αὐτὸν χωρῶν ἐώραταζον τὰ γενέ-
 θλια ἀπιόντες εἰς Ἀλεξάνδρειαν, Ἰωσήφ δὲ τῷ γῆρα δυσκόμοτος P I 203
 γεγονὼς τῶν παιδῶν ἕνα ἐκεῖ ἀπελθεῖν προετρέπετο. τῶν δὲ
 πρεσβυτέρων παραιτουμένων ὁ Ὑρκανὸς κατέθετο ἀπελθεῖν. καὶ
 20 συνθεοῦλεν τῷ πατρὶ μὴ πέμπειν αὐτόθεν δῶρα τῷ βασιλεῖ, ἐπι-
 στείλαι δὲ τῷ ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ οἰκονόμῳ παρασχέιν αὐτῷ χρυσοῖον,
 ἕνα δι' αὐτοῦ πρὶται δῶρα. ὁ δὲ τὸν υἱὸν ἐπαιέσας τῆς συμ-
 βουλῆς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ τῶν ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ χρημάτων οὐκ
 ἑλαττόνων ὄντων τρισχιλίων ταλάντων, δοῦναι τῷ υἱῷ χρήματα W I 145

dinem fratri aperuisset, ille se amoris ministrum fore pollicitus nocta
 filiam suam ad eum deduxit. quo saepius facto atque amore aucto ar-
 canoque cognito fratris filiam matrimonio sibi iunxit, ex eaque filium
 Hyrcanum suscepit. qui annos tredecim natus et prudentiam et acri-
 moniam suam demonstravit. nam missus a patre cum 300 boum iugis
 ad praedium quoddam biduum disitam itinere excolendum, iugorum lo-
 ris non acceptis, cum bubulci hortarentur ut ea per nuntium a patre
 peteret, eorum consilio non acquievit, sed decem boum iugis immolatis
 carnes inter operarios distribuit et tergoribus concisis boves alligavit,
 atque ita opere confecto domum rediit. at pater eam calliditatem ad-
 miratus illum prae caeteris filiis aegro id ferentibus et amavit et magni
 fecit. nato autem filio Ptolemaeo principes provinciarum illi parentium
 Alexandriam ibant ad natalicium festam celebrandum, Iosephus autem
 ob aetatem tardus aliquem ex filiis eo ire iubebat. caeteris autem re-
 cuscantibus Hyrcanus se iturum recipit, ac patri auctor est ne munera
 demo mittat, sed Alexandrino procuratori scribat ut aurum sibi det quo
 munera comparet. ille collaudato filii consilio procuratori scribit, qui
 non minus tribus milibus talentum administrabat, ut det filio quantum ei

Β δῶν ἂν δεηθῆ, ἐλίπσας μὴ πλεῖω δέκα ἔσεσθαι ταλάντων τὴν ἐπὶ τῆ δωρεᾷ τοῦ βασιλέως δαπάνην. λαβὼν οὖν τὴν ἐπιστολὴν Ἔρχανός ἀπῆει πρὸς Ἀλεξάνδρειαν. οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ Ἰωσήφ παῖδες γράφουσι τοῖς πατρικοῖς ἐταίροις ἐπιβουλευσοὶ τῷ Ἔρχανῷ καὶ διαφθεῖραι αὐτόν. γενόμενος δ' ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ τὴν ἐπιστο- 5 λὴν τοῦ πατρὸς τῷ οἰκονόμῳ ἐπέδωκεν. ὃ δὲ ἤρετο πόσων χρῆζε ταλάντων· καὶ ὄς· “χιλίων” ἔφη. ὃ δ' οἰκονόμος οὐ πλεῖω δέκα παρεῖχεν. ὀργισθεὶς δὲ ὁ παῖς τὸν οἰκονόμον ἐδέσμησε. καὶ ὁ Πτολεμαῖος στείλας πρὸς Ἔρχανόν, θανατάζειν ἔλεγε πῶς οὔτε ὤφθη αὐτῷ καὶ τὸν τοῦ πατρὸς ἔδῃσεν οἰκονόμον. ὃ δὲ μὴ 10 ἐλθεῖν ἔφη περιμένων ἐτοιμάσαι τὰ δῶρα, τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι οἷς ἐπέταξεν ἀπειθήσαντα. διὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς καὶ ἐγέλασε

Γ καὶ τὴν τοῦ παιδὸς μεγαλοφροσύνην ἐθαύμασεν. ὃ δὲ Ἄρλιον ὁ οἰκονόμος γνοὺς ὡς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἀρωγή, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῶν δεισμῶν ἐλύθη. ὁ Ἔρχανός δὲ παῖδας ἑκατὸν ἀκμαιοτάτους 15 καὶ γράμματα εἰδότες ὠνήσατο, τάλαντου πριάμενος ἕκαστον, καὶ παρθένους τσοσάυτας ἰσοτάλαντου τιμῆς. τῶν γοῦν ἄλλων ἀπάντων τῶν μὲν ἀνὰ δέκα τάλαντα προσαγόντων τῷ βασιλεῖ, τῶν δὲ μείζω· δωρουμένων οὐχ ὑπερβάτων τὰ εἴκοσιν, ὁ Ἔρχανός τοὺς παῖδας καὶ τὰς παρθένους τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ προ- 20 σήγγεκεν, ὧν ἕκαστος καὶ τάλαντον ἔφερε· καὶ τοῖς φίλοις δὲ τοῦ

Δ βασιλέως καὶ τοῖς περὶ τὴν θεραπείαν αὐτοῦ πολλῶν ταλάντων δῶρα παρέσχετο. θαναμάσας δὲ Πτολεμαῖος τὸν παῖδα αἰτεῖν ἄ

6 ἀπέδωκε Iosephus.
ἐδέσμησεν Α.

7 ἔφη AW, om P.
14 ἀρρωγός Α.

10 ἔδῃσεν]

opus sit. neque vero putabat ultra decem talenta petiturum ad munera regi offerenda. illo acceptis litteris Alexandriam eunte, reliqui Iosephi liberi paternis amicis scribunt ut Hyrcanum per insidias e medio tollant. sed puer reddita procuratori epistola, quot talentis opus esset rogatus, cum mille petiisset ac decem tantum accepisset, iratus hominem in vincula coniecit. Ptolemaeus vero misit ad eum, seque mirari dixit cur in conspectum suum non venisset ac patrum procuratorem viniasset. illo respondente se venire noluisse donec munera parasset, ac servum ob contumaciam multasse, risit rex, pueri magnanimitatem admiratus. omnimodum vero Arion procurator cum intelligeret opem sibi ferri a nemine, datis mille talentis, vinculis liberatur. Hyrcanus autem centum pueros robustissimos et litterarum gnaros talento singulos emit, et totidem virgines tantidem. aliis igitur dena talenta regi offerentibus, iis vero qui magnificentiores esse studebant vicena non supergressis, Hyrcanus pueros et virgines regi et Cleopatrae obtulit quorum quilibet singula talenta afferrent: regis porro amicis et ministris multorum talentum munera dedit. Ptolemaeus autem puerum admiratus, ut peteret quae vellet hor-

βούλεται προετρέπετο. ὁ δὲ οὐδὲν ἤτησεν ἢ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς γράψαι περὶ αὐτοῦ. ὁ ποιήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ βασιλικῶς αὐτῷ δωρησάμενος, ἐξέπεμψεν. οἱ δὲ ἀδελφοὶ μαθόντες ἐπανίοντα μετὰ τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντήσοντες αὐτῷ καὶ διαφθε-
 5 ροῦντες, μηδὲ τοῦ πατρὸς κωλύσαντας ὑπ' ὀργῆς τῆς διὰ τὴν τῶν χρημάτων δαπάνην. ἐπιθεμένων δὲ οἱ τῶν ἀδελφῶν πολλοὶ τε τῶν σὺν αὐτοῖς ἔπεσον, καὶ ἐξ αὐτῶν δύο. δέσπας οὖν διὰ ταῦτα εἰς τὸ πέραν ἀπῆλθε τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἐπολέμει τοῖς Ἀραβι, καὶ P I 204
 βάρην ἐκεῖ πολυτελῆ ὑποδόμησε, καὶ κατέσχε τὰ ἐκεῖ μέρη ἐπὶ
 10 ἔτη ἑπτὰ, ἐφ' ὅσον ὁ τοῦ μεγάλου Ἀντιόχου υἱὸς Σέλευκος τῆς Συρίας ἐκράτησε. τούτου δὲ θανόντος, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀντιόχου τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου τοῦ Ἐπιφανοῦς καλουμένου, φοβηθεὶς ὁ Ὑρκανὸς αὐτὸν αὐτόχειρ ἑαυτοῦ γίνεται· καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ ὁ Ἀντιόχος ἔλαβε.

15 19. Τελευτᾶ δὲ καὶ ὁ Ἐπιφανῆς Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου κρατῶν, δύο παῖδας νεωτάτους πάνν καταλιπών, ὧν ὁ μὲν Φιλομήτωρ ἐκέκλιτο, Φύσκων δὲ γε ὁ ἕτερος. τούτων καταφρονήσας Ἀντιόχος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλ' ἀπεκρούσθη B
 ταύτης, τῶν Ῥωμαίων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας ἐντεταλαμένων αὐτῷ.
 20 ἐκεῖθεν δ' ἐπανιών ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ὤρμησε, καὶ κατέσχε τὴν πόλιν ἀμαχητί, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας ὅσοι τῆς ἐκείνου γνώμης ἐτύγχανον. θανόντος γὰρ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Ἀντιόχος τὴν τιμὴν παρέσχεν. ὀργισθεὶς

7 τῶν om A. 16 λιπών A.

Fontes. Cap. 19. Iosephi Ant. 12 4 § 11 — 6 § 4.

tatus est. is vero non aliud petiit nisi ut patri et fratribus de se scriberet. id fecit Ptolemaeus, eumque regaliter donatum ablegavit. fratres vero cognito honorifico eius reditu obviam egressi sunt eius perimendi causa, ne patre quidem refragato ex iracundia ob insumptam pecuniam. fratribus eum adortis cum ex eorum satellitibus multi, tum ipsorum duo ceciderunt. quamobrem territus et ultra Iordanem profectus bellum Arabibus intulit; et sumptuoso castello exstructo partes illas per septem annos tenuit, quamdiu magni Antiochi filius Seleucus Syriae potitus est. cui cum frater Antiochus Epiphanes successit, prae metu illius necem sibi conscivit; cuius pecuniam Antiochus accepit.

19. Ptolemaeo quoque Epiphane Aegypti rege mortuo, duobus parvulis filiis relictis, quorum alter Philometor alter Physcon vocabatur, Antiochus aetate puerorum contempta Aegyptum bello petiit; sed ab ea repulsus est, Romanis edicentibus ut illa provincia abstineret. inde rediens Hierosolyma contendit, urbeque citra dimicationem potitur, apertis portis per ipsius studiosos receptus. nam post obitum Oniae pontificis Antiochus dignitatem illam in lesum fratrem illius contulerat,

δὲ αὐτῶ ἀδίδις τῶ νεωτέρῳ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένευμεν ἀδελφῶ
 Ὀνία καλουμένῳ. Σίμωνι γὰρ τριῶν γενομένων παιδῶν, καὶ εἰς
 τοὺς τρεῖς ἡ ἀρχιερωσύνη περιελήλυθε καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς Ἰά-
 σωνι μετωνόμασεν ἑαυτὸν, ὁ δὲ Ὀνίας Μενέλαον. στασιάζων-
 C τος οὖν τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν Ὀνίαν τὸν καὶ Μενέλαον, καὶ ὁ 5
 λαὸς ἐμερίσθη· καὶ οἱ μὲν πλείους τῶ Ἰάσωνι προσετίθεντο, οἱ
 δ' ἄλλοι τῶ Μενέλαῳ, ὃ καὶ οἱ Τωβίου παῖδες ἦσαν συνεπαρή-
 γοντες. καταπονούμενοι δὲ τοῖς πλείοσιν, οὗτοι τε καὶ ὁ Μενέ-
 W I 146 λαος πρὸς Ἀντιόχον ἀνεχώρησαν, καὶ τοὺς πατέρας νόμους λιπόν-
 τες ἠλλήνισαν, καὶ τὴν τῶν αἰδοίων περιτομὴν ἐπεκάλυψαν ἐπι-10
 σπάσασατες. τῶν γούν τῆς τοῦτων μοίρας ἀνοιξάντων τὰς πόλεις
 τῆς πόλεως τῶ Ἐπιφανεῖ Ἀντιόχῳ, ἐγκρατῆς ἐκεῖνος τῆς πόλεως
 γέγονε, καὶ πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, χρήματα δὲ πολλὰ συλήσας
 εἰς Ἀντιόχειαν ἐπανάειυξε.

Μετὰ δὲ δύο ἔτη αὐδὶς εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνέβη Ἀντιόχος, 16
 D καὶ ἀπάτη κρατήσας τῆς πόλεως οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν
 ἐφέλατο, ἀλλὰ καὶ τὸν ναὸν συλήσας καὶ τοὺς ἀποκρύφους θη-
 σουροὺς ἀφελόμενος, τὰς τε νομίμους θυσίας κωλύσας, καὶ τὴν
 πόλιν διαρπάσας, καὶ τοὺς μὲν τοῦ λαοῦ κτείνας τοὺς δ' αἰχμα-
 λώτους ἀπαγωγῶν, καὶ ἐμπρήσας τὰ τῆς πόλεως κάλλιστα, καὶ 20
 σῶσας θύσας ἐν τῶ ναῷ, τέλος καὶ τὰ τεῖχη καθεῖλε, καὶ τὴν ἐν
 τῇ κάτω πόλει ἄκραν οἰκοδομήσας φρουρὰν Μακεδόνων ἐν ταύτῃ
 κατέστησεν. ἠνάγκαζε δὲ καὶ τὸ πλῆθος τοὺς ἐπ' αὐτοῦ νομι-

I αὐτὸν A.

eique iratus, fratri eius minori tradiderat, nomine Onias. nam cum
 Simon tres filios suscepisset, sacerdotium ad eos omnes pervenit. ac
 Iesus se Iasonem nominavit, Onias Menelaum. orto inter hos dissidio
 populi quoque secessionem facta plures a Iasone steterunt, caeteri a Me-
 nelao, cui et Tobiae liberi opem tulerunt. sed cum a maiori parte op-
 primerentur, ad Antiochum se contulerunt, et patriis institutis desertis
 Graecorum mores sunt amplexi, adscitoque praepotio pudendorum cir-
 cumcisionem velare studuerunt. ab horum igitur factione portis apertis
 urbe potitas Antiochus Epiphanes multis occisiis magnaque pecunia rapta
 Antiochiam rediit.

Biennio post denuo Antiochus Hierosolyma adscendit, et urbe
 dolo occupata ne iis quidem pepercit a quibus receptus fuerat; sed et
 templo spoliato et absconditis thesauris ablatiis et legitimis sacrificiis in-
 terdictis et urbe direpta et populo partim caeso partim capto et pulcher-
 rima urbis parte incensa et porcis in templo immolatis tandem moenia
 quoque diruit; extractaque arce inferioris urbis, et Macedonico prae-
 sidio impedito, popululum coegit suos deos colere et circumcissione purorum

ζομένους θεοὺς σέβεισθαι καὶ τὰ τέκνα μὴ περιτέμνειν, καὶ τοὺς βιαζομένους ταῦτα πράττειν κατέλιπεν. ὅτε καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ τούτου φοιτητα οἱ Μακκαβαῖοι δηλαδὴ σὺν τῇ σφετέρᾳ μητρὶ τῆς τῶν θείων νόμων φυλακῆς ὑπερήθλησαν. οἱ μὲν οὖν P I 205 .
 5 τῇ βίᾳ νικώμενοι τοῖς ἐπιτεταγμένοις ἐπαίδοντο, ὅσοι δὲ τὰς ψυχὰς ἐτόγγαρον ἐδγενεῖς, μὴ ὑπέκοντες ταῖς παρανόμοις ἐπιταγαῖς, πικρῶς ἐν βασάνοις ἀπέθνησκον ἢ ἔτι μικρὸν ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο· τὰς δὲ γυναῖκας αὐτῶν καὶ τοὺς παῖδας οὖς περιτέμνον ἐκ τῶν τραχῆλων αὐτῶν ἐξαρτῶντες ἀπήγαγον οἱ τοῦ τυράννου
 10 ὑπηρέται. καὶ εἴ που βιβλος εὐρέθη τῆς Ἑβραϊκῆς γραφῆς, αὐτὴν τε ἠφάνιζον καὶ τοὺς ἔχοντας οἰκτρῶς ἀπώλλυον. διὰ ταῦτα οἱ Σαμαριταῖαι οὐκέτι ἑαυτοὺς τῶν Ἰουδαίων συγγενεῖς ὠμολόγουν, ἀλλὰ Σιδωνίους ὠνόμαζον ἑαυτοὺς, καὶ τῷ ἐν τῷ Γαριζὶν παρ' B
 αὐτοῖς ἱερὸν Ἑλληνικὸν Ἰδὸς προσηγόρευσαν.
 15 Ἦν δὲ τις τότε ἱερεὺς ὀνόματι Ματταθίας, υἱὸς Ἰωάννου τοῦ Συμεῶν τοῦ Ἀσαμωναίου, ᾧ ἦσαν υἱοὶ πέντε, Ἰωάννης ὁ καλούμενος Γαδδῆς, Σίμων ὁ κληθεὶς Θαθῆς, Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος, Ἐλεάζαρ ὁ λεγόμενος Ἀβραμ, καὶ Ἰωνάθαν ὁ κεκλημένος Ἀφροῦς. ἐλθόντων οὖν εἰς τὴν κώμην αὐτῶν τῶν
 20 βασιλικῶν καὶ θύειν κελευόντων καθ' Ἑλληνας τὸν Ματταθίαν πρῶτον ὡς τῶν ἄλλων πρωτεύοντα, ἐκείνος ἀνένευεν. ὡς δ' ἔθυσεν ἕτερος, ζήλου πλησθεὶς ὁ Ματταθίας σὺν τοῖς υἱαῖσι τὸν C
 θύσαντά τε ἀπέκτεινε καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀπελλῆν, ὃς θύειν ἤρ-

12 ἑαυτὸν A.

17 Θαθῆς] sic et Ματθῆς codices Iosephi.

18 καὶ add. A.

Ἰωνάθας A.

19 Ἀφροῦς Iosephus.

21 ὡς

καὶ τῶν A.

22 ἕτερος ἔθυσεν A.

23 ἀπελλῆν A.

abstinere, relictis ibi qui ad ista facienda cives vi compellerent. quo tempore Eleazarus sacerdos eiusque discipuli Maccabaei cum matre sua pro divinarum legum observantia certamina obierunt. atque ii qui vim sustinere non poterant, imperata faciebant; qui vero generosis praediti animis, iniquis edictis adversabantur, acerbis cruciatibus interibant aut semineces in cruces agebantur: eorum vero uxores, pueris quos circumcidissent de collis earum suspensis, tyrannici satellites laqueo praefocabant. quod sicubi librum Hebraicae scripturae invenissent, eum abolebant, possessore miserabiliter interfecto. itaque Samaritani non iam se Iudaeorum cognatos profiteri, sed Sidonios sese nominare, et Gariziam aedem Graecanicam Iovis appellare.

Erat tum sacerdos nomine Mattathias, filius Ioannis, Symeonis nepos, Asamonaei pronepos, quinque filiorum pater, Ioannis cognomento Gaddis, Simonis Thathis, Iudae Maccabaei, Eleazari Auae, Ionathae Apphi. cum autem regis satellites in eorum vicum venissent et Mattathiam primum ut aliorum principem ritu Graeco rem divinam facere iussissent, ipse cum filiis renuit, et alio qui sacrificaret et duce Apelle

ἀγκαιε, καὶ τὸν βωμὸν καθελῶν μετὰ τῶν νιῶν ἐξώρησεν εἰς τὴν ἔρημον. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τούτους ζηλώσαντες μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐν σπηλαίοις διήγον. οἱ τοῦ Ἀντιόχου δὲ στρατηγοὶ δύναμιν ἀθροίσαντες ἐπῆλθον αὐτοῖς, καὶ προσβάλλουσιν ἐν σαββάτῳ, καὶ πολλοὺς ἐν 5 τοῖς σπηλαίοις κατέφλεξαν οὐδὲ ἀμυνομένους διὰ τὸ τῆς ἡμέρας ἀργόν· οἱ δὲ διασωθέντες τῷ Ματθαθαία προσέθεντο. ὁ δὲ καὶ ἐν σαββάτοις αὐτοὺς παρήγει μάχεσθαι, ἵνα μὴ ἀπόνως αὐτοὺς διαφθείρωσιν οἱ πολέμιοι ἐπιόντες κατὰ τὰ σάββατα. συναγα-
 D γῶν οὖν δύναμιν ὁ Ματθαθαίας τοὺς τε βωμοὺς καθέτελε καὶ τοὺς 10 ἀσεβήσαντας ἔκτεινε καὶ τοὺς μὴ περιτηθέντας τῶν παιδῶν ἐκέλευσε περιτέμευσθαι. ἄρξας δὲ ἐπ' ἐνιαυτὸν καὶ νοσήσας τοῖς παισὶ τὸν αὐτοῦ ζῆλον μιμῆσθαι παρήγεσε καὶ ὑπὲρ τῶν νόμων εἰ δεήσει θανεῖν καὶ ἀλλήλοις ὁμοιοεῖν. ταῦτα αὐτοῖς ἐντελεύ-
 15

20. Τὴν δὲ τῶν πραγμάτων προστασίαν ὁ καὶς αὐτοῦ Ἰούδας ὁ καὶ Μακκαβαῖος περιεζώσατο, καὶ συναραμένων αὐτῷ τῶν τε συγγόνων καὶ ἄλλων τοὺς πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀπώ-
 W I 147 σατο καὶ τοὺς παρανομήσαντας τῶν ὁμοφύλων ἐκόλασεν. Ἀπολ-
 P I 206 λάνιος δὲ ὁ τῆς Σαμαρείας στρατηγὸς κατὰ τοῦ Ἰούδα στρατεύ- 20
 σας αὐτὸς τε πίπτει καὶ πλείστοι τῶν σὺν αὐτῷ. ἄπερ ὁ τῆς Κιλικίας μυθῶν στρατηγὸς ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Μακκαβαίου, καὶ συμβαλῶν τρέπεται καὶ θνήσκει, οἱ δ' ὑπ' αὐτὸν ἔφυγον· ἐπι-

8 σαββάτω A. 18 συγγενῶν A.

FOUNTES. Cap. 20. Iosephi Ant. 12 6 § 4—9 § 2.

tyrannici edicti ministro per indignationem interfectis araque eversa in solitudinem contendit. quorum aemulatione alii quoque multi incitati cum uxoribus et liberis eodem profugientes in speluncis vitam egerunt. verum Antiochi duces contractis copiis eos in sabbato aggressi multos in speluncis non repugnantes ob festi otium combusserunt. qui cladi superferuerant ad Mattathiam confugerunt. is eos hortatus ut in sabbatis etiam pugnarent, ne ab hostibus occasionem festi captantibus impune caederentur, collectis viribus et aras evertit et nefariis sacris pollutos occidit et pueros circumcidi iussit. ita imperio per unum annum gesto, filios ad concordiam et sui aemulationem cohortatus, ut, si opus esset, pro lege nec mortem oppetere dubitarent, ex morbo decessit.

20. Iudas illius filius, qui et Maccabaeus, rerum administratione suscepta, fratrum et aliorum ope hostibus Indaea expulsis populares a quibus leges violatae erant suppliciiis affecit, et Apollonium Samariae praetorem cum maxima exercitus parte cecidit. quo Ciliciae praetor cognito eum aggressus est, sed profligatus in fuga cum multis suorum

διώξας δὲ ὁ Ἰούδας πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε. διὰ ταῦτα τοῖνυν
 ἄρισθαι ὁ Ἀντίοχος Λυσία τῷ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ ἐπιτρόπῳ
 καταστρέψασθαι τὴν Ἰουδαίαν ἐκέλευσε καὶ τὸ ἔθνος ἀνδροποδί-
 σασθαι καὶ κατασκάψαι τὴν Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ τρεῖς ἐπιλεξάμε-
 5 νος στρατηγὸς ἐπεμφε μετὰ βαρείας δυνάμεως. Ἰούδας δὲ τὸ
 πλῆθος τῶν ἐναντίων ἰδὼν ἐπὶ τὸν θεὸν τιθέναι τὰς ἐλπίδας
 παρήγει τοῖς μετ' αὐτοῦ. καὶ δειπνήσας ἰσπέρας πυρὰ τε πολλὰ B
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ λιπών, διὰ τῆς νυκτὸς ὀδεύσας ἐπιτίθεται τοῖς
 τοῦ Ἀντιόχου περὶ τὸν ὄρθρον· καὶ πολλοὺς μὲν μαχόμενος ἀπέ-
 10 κτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων, ὡς ὑπὲρ τρισχιλίους πεσεῖν. καὶ
 μετὰ τὴν ἦτταν τῶν ἐναντίων ἐπανελθὼν ὁ Ἰούδας ἐσκόλευσε τὸ
 τούτων στρατόπεδον, καὶ λείαν πολλὴν πλοῦτόν τε λαβὼν ἄφθο-
 νον εἰς τὴν οἰκίαν ὑπέστρεψε χαίρων. τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ
 15 στράτευμα πλείον ὁ Λυσίας ἀθροίσας ἐπέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.
 καὶ τοῖς προδρόμοις τούτου συμμίζας ὁ Ἰούδας νικᾷ. διὸ τὴν
 λοιπὴν δύναμιν ὁ Λυσίας ἀναλαβὼν εἰς Ἀντιόχειαν ἐπανεῖσεν, καὶ
 παρεσκευάζετο μετὰ μελλόνος στρατιᾶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμ-
 βαλεῖν. ὁ γὰρ μὴν Ἰούδας εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ὥστε τὸν ναὸν C
 ἐκκαθάραι, καὶ ἔρημον αὐτὸν εὐρηκὼς καὶ ἐν τισὶ καταπεπηρη-
 20 σμένον, ἐθρήνησε. καθάρας δὲ αὐτὸν σκευὴ καὶ ἐισκόμεσε
 λυχνίαν τράπεζαν βωμὸν χρύσεια καὶ θυσιαστήριον καινὸν ἐκ λί-
 θων οὐ σιδήρῳ τετμημένων ἀνυποδόμησεν, ἐθυσίασέ τε καὶ ὀλο-
 καύτωσε καὶ ἄρτους ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκε. γέγονε δὲ ταῦτα
 κατὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ ναὸς ἐμιάνθη καὶ ἡ θρησκεία ἐββεβη-

1 ἔπεινε A.
 1 τετμημένον PW.

4 κατακόψαι A.
 4 ὀλοκαύτωσε A.

22 τετμημένων A, τε-

occidit. quamobrem iratus Antiochus Lysiae suarum rerum curatori ius-
 sit ut Iudaeam subigat, Hierosolyma evertat et gentem sub corona ven-
 dat. is cum tres duces cum ingentibus copiis misisset, Iudas hostium
 multitudine conspecta suos milites fiduciam in deo collocare iussit; et
 vesperi cenatus, crebris pyris in castris accensis nocturnoque itinere
 facto, circa diluculum hostes adortus in pugna et fuga ultra tria milia
 interfecit. a caede hostium reversus castra diripuit, et opima praeda
 magnisque opibus partis lactus domum se recipit. sequenti anno Lysias
 pluribus copiis accitis in Iudaeam impressionem fecit; quarum praecur-
 soribus a Iuda superatis reliquum exercitum Antiochiam reduxit, ut cum
 maiori numero Iudaeam repeteret. Iudas autem ad repurgandum templum
 Hierosolyma profectus, cum id desertam et alicubi crematum reperis-
 set, flevit, eoque repurgato vasa nova aurea intulit, candelabra mensam
 aram; et novum sacrarium ex lapidibus ferro non excisis extraxit, suf-
 fuit, holocausta obtulit, panes in mensa apposuit. haec eodem die facta
 sunt quo templum pollutum fuerat et cultus profanatus, triennio elapso,
 Zonarac Annales.

λώθη, τριῶν παρελθόντων ἐνιαυτῶν, κατὰ τὴν τοῦ Δανιὴλ πρόρ-
ρησιν πρὸ τετρακοσίων καὶ ὀκτῶ γενομένην ἑτῶν. καὶ ἔκτισε
ἐορτάζουσαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἀνάκτησιν τῆς θρησκείας, φῶτα
καλοῦντες αὐτήν. τειχίσας δὲ τὴν πόλιν φύλακας ἐγκατέστησεν.

D ὡς δὲ τὰ πέραξ ἔθνη πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων διέφθειρεν, ἐνεδρεύοντα 5
διὰ βασκανίαν, πολέμοις αὐτοὺς ὁ Ἰούδας ἠμύνετο καὶ ἀνίστελλεν.

Ὁ δ' Ἀντίοχος μαθὼν πόλιν εἶναι ἐν τῇ Περσίδι πλουτὴρ
κομῶσαν Ἐλυμαίδα ὀνομασμένην, καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ
πλήρες ἀναθημάτων πολυτελῶν, ὤρμησεν ἐπ' αὐτήν καὶ ἐπολιόρ-
κει. ἀποκροσθεῖς δὲ παρὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπεξεληθόντων φεύ- 10
γων ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα καὶ τῆς στρατιᾶς πλείστους ἀπέβαλεν.
ἀλγοῦντι δὲ διὰ τοῦτο τῷ Ἀντίοχῳ ἀγγέλλεται ἡ τῶν στρατηγῶν
ἤττα ἢ ὑπὸ Ἰουδαίων. καὶ τοῦ ἀλγήματος προστεθέντος ἐνό-
σησε· καὶ γνοὺς ὡς ἀποβιώσεται τοὺς ὑπ' αὐτὸν συνεκάλεσε, καὶ
P I 207 πάσχειν οὕτως εἶπεν ὅτι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐκάκωσε καὶ ἐσύ- 15
λησε τὸν ναόν. ταῦτα λέγων ἐξέπνευσε, Φίλιππον τῶν φιλῶν
ἕνα καταλιπὼν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον, καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διά-
δημα καὶ τὸν δακτύλιον, ἵνα ταῦτα κομίσῃ τῷ υἱῷ Ἀντίοχῳ.
ὁ δὲ Λυσίας θανόντα μαθὼν τὸν Ἀντίοχον, τὸν ἐκείνου υἱὸν
ἀπέδειξε βασιλέα, καλέσας Ἐπάτορα. 20

21. Οἱ δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων Μακεδόνες ἐκά-
κουν τοὺς Ἰουδαίους ἀνιόντας εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τῷ θύσαι. διὸ

2 prius καὶ om A. 3 ol om A. 6 ἀνίστειλεν A. 12 ἀναγ-
γέλλεται A.

FONTES. Cap. 21. Iosephi Ant. 12 9 § 3 — 10 § 5.

secundum Danielis oraculum annis ante 408 editum. ab eo tempore
festum agunt Iudaei instauratae religionis, quod lumina vocant. prae-
terea urbem moenibus circumdedit et praesidio munit. et cum finitimae
gentes ex invidia multos Iudaeos per insidias caederent, eas Iudas bel-
lis ulciscabatur ac reprimebat.

Antiochus cum audivisset urbem in Persia esse Elymaidem opibus
abundantem, et fanum in ea Dianae pretiosis donariis refertum, contra
eam proficiscitur. sed a civibus in aciem egressis ab obaidione repulsam
fuga se Babylonem recepit, plurimis militibus amissis. eam cladem do-
lenti ut sui duces etiam a Iudaeis victi essent nuntiat: unde maerore
aucto in morbum incidit. ex quo cum sibi moriendum esse videret, suis
ministris convocatis id sibi accidere dixit ob gressis ab obaidione infestam
et templum spoliatum. his dictis exspiravit, regni curatore relicto Phi-
lippo quodam ex amicis, cui anulum et diadema filio suo Antiocho ap-
portanda dedit. de cuius obitu Lysias certior redditus filium eius regem
declaravit, Eupatoris nomine indito.

21. Macedonibus qui Hierosolymis in praesidio relicti erant Iu-
daeos qui in templum sacrificandi ergo adscendebant infestantibus, Iudas

ἔξελεῖν ἔσπευδε τὴν φρουρὰν ὃ Ἰούδας καὶ καρτερώς ἐπολιόρκει
 αὐτήν. ὃ μαθὼν ὃ παῖς Ἀντίοχος ἀφῆλθε, καὶ μετὰ μεγάλης B
 δυνάμεως ἐξώρμησε κατὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ. Ἰούδας
 δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ, τῶν προδρομῶν περὶ ἑξακοσίους ἀναιρέ.
 5 καὶ Ἐλεάζαρ ὃ τοῦ Ἰούδα ὁμαλίων ὃ καὶ Λύραν καλούμενος, τῶν
 ἐλεφάντων τὸν ὑψηλότετον ἰδὼν ἀπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς,
 καὶ οἰηθεὶς αὐτῷ ἐποχεῖσθαι τὸν βασιλεῖα, μετὰ σφοδρῶς ὁρμῆς
 ἐπῆλθεν αὐτῷ, καὶ ὑπὸ τὴν γαστέρα τοῦ θηρίου γενόμενος ἐπλη-
 ξεν αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν. ὃ δ' ἐπικαταπεισθεὶς τῷ Ἐλεάζαρ
 10 καὶ πείσας αὐτὸν τῷ βέρι τοῦ σώματος ἔφθειρεν. ὁρῶν δὲ τὴν W I 148
 τῶν πολεμίων ἰσχὺν ὃ Ἰούδας εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπανῆλθε καὶ πρὸς
 πολιορκίαν παρεσκευάζετο. Ἀντίοχος δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα ἔλθων C
 ἐπολιόρκει τὸ ἱερόν, καρτερώς τῶν ἔνδον ἀμυνομένων. ἀλλὰ
 τροφῆς ἐπιλιπούσης αὐτοῖς πολλοὶ ἀπεδίδρασκον. τοῦ μέντοι Φι-
 15 λίππου, ὃν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας θῆσκον ὃ Ἀντίοχος εἶασε,
 σφετεριζομένου τὴν βασιλείαν, Λυσίας ὃ στρατηγὸς καὶ Ἀντίοχος
 γνόντες τοῦτο, τοῖς πολιορκουμένοις ἐπέπεισαν ὥστε αὐτοῖς τοῖς
 πατρώοις κεχρησθαι νόμοις. εἰσδεχθεὶς σὺν εἰς τὴν πόλιν Ἀντίο-
 20 χος καὶ ἰδὼν τὸν πῶν ὀχυρότατον, τοὺς ὄρκους ἤθετησε καὶ τὸ
 ἐπὶ τὸ τοῦ ἱεροῦ κατεσκευάσθη καὶ οὕτως ὑπέστρεψε, καὶ τὸν ἀρχιερεῖα Ὀνίαν
 ἐπαγόμενος, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκαλεῖτο, ὡς πείσαντα τὸν πατέρα
 αὐτοῦ τοὺς Ἰουδαίους βιάζεσθαι παραβῆναι τὰ ἔθνη τὰ πάτρια, καὶ

6 ἀπλισμένον A. 10 ἔφθειρεν] ἔκτεινεν A. 13 τὸ ἱερόν
 A Iosephus, αὐτήν PW. 18 εἰς τὴν πόλιν] εἰς αὐτό (τὸ ἱερόν)
 Iosephus.

tollendi praesidii cupidus castellum fortiter oppugnabat. eo puer Antio-
 chus nuntiato iratus ingentes copias contra Iudaeam et Hierosolyma
 ducit. cui Iudas obviam profectus ex propugnatoribus ad 600 occidit.
 Eleazarus vero cognomento Auran, Iudae frater, in altissimum elephan-
 tum regis thoracibus armatum, ratus ei regem insidere, magno impetu
 invecus, belluae ventrem subiit, eiusque interfectae ruina oppressus
 et ipse interiit. Iudas autem viribus hostium visis Hierosolyma rediit,
 ad tolerandam obsidionem se paraturus. Antiocho igitur templum oppu-
 gnante, et defensoribus hostem strenue propulsantibus, ob comaeatus
 inopiam multi diffugiebant. sed cum Lysias dux et Antiochus intellexis-
 sent Philippum, quem moriens Antiochus regni caratorem reliquerat,
 imperium sibi vindicare, iis condicionibus cum obsessis pepigerunt ut eis
 patriis legibus uti liceret. Antiochus vero in urbem receptus cum tem-
 plum manitissimum esse vidisset, spreto iurjurando muros diruit, et sic
 reversus est, abducto etiam Onia pontifice, qui et Menelaus dicebatur,
 quippe qui patri suo cogendi Iudaeos ad patria instituta violanda auctor

D πολλῶν κακῶν γερόμενον αἴτιον. ὃν καὶ πέμψας εἰς Βέρροϊαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἔτη δέκα τῆς ἀρχιερωσύνης κρατήσαντα, γεγονότα δὲ ἀσεβῆ. ἀρχιερεὺς δὲ γέγονεν Ἀλκιμος, ὃς καὶ Ἰωακείμ ἐκαλεῖτο. ὁ δ' Ἀντίοχος πολεμήσας πρὸς Φίλιππον καὶ χειρωσάμενος αὐτὸν ἔκτεινεν. ἰδὼν δὲ ὁ τοῦ ἀρχιερέως Σίμωνος τοῦ δικαίου υἱὸς Ὀνίας, ὃν παῖδιον ὁ πατὴρ τελευτῶν, ὡς εἴρηται, καταλέλοιπεν, ὅτι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκιμῷ δέδωκεν ὁ Ἀντίοχος, μὴ τῷ γένει τῷ τῶν ἀρχιερέων προσήκοντι, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον εἰς Αἴγυπτον· καὶ τιμηθεὶς λαμβάνει τόπον ἐν τῷ Ἡλιουπόλῃ νομῷ, καὶ ἱερὸν ἐκεῖ ᾠκοδόμησε τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις πα-10 ρεμφερέσ.

Δημήτριος δὲ φυγῶν ἐκ Ῥώμης ὁ Σελεύκου υἱός, καὶ κατα-
 τήσας τῆς Συρίας εἰς Τρίπολιν, τὸν τε Ἀντίοχον καὶ τὸν Ἀσσίαν
 συλλαβῶν καὶ ἄμφω διέφθειρεν, ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς τοῦ Ἀντίοχου
 βασιλεύσαντος. τούτῳ τῷ Δημητρίῳ ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλκιμος προ-15
 σελθῶν, καὶ τῶν Ἰουδαίων πολλοὶ φηγάδες καὶ πονηροί, κατηγό-
 ρουν Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου καὶ τοῦ ἔθνους παντὸς ὡς τοὺς αὐ-
 τοῦ φίλους ἀπεκτονόντων. ὁ δὲ παροξυνθεὶς πέμπει Βακχίδην
 B αὐτῷ οἰκειότατον μετὰ μεγίστης δυνάμειος, ἐντειλάμενος αὐτῷ
 κτεῖναι καὶ τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὸν αὐτῷ. ὃς εἰς τὴν Ἰουδαίαν 20
 ἔλθων ἐπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς αὐτοῦ ἀδελφοὺς, ἐπὶ
 εἰρήνην αὐτοὺς καλεῶν. οἱ δὲ οὐκ ἐπίστευσαν αὐτῷ. τινὲς δὲ

5 Σίμωνος τοῦ δικαίου om A. 8 τῶν ἀρχιερέων A Iosephus,
 ἀρχιερατικῷ PW. 9 Ἡλιουπόλῃτος A. 18 ἀπεκτανόντων A.
 21 ἀγαθῶν A.

fuisse multisque malis causam praeberet. quem Berrhoeam missum denique sustulit, hominem implum, cum annos decem sacerdotio functus esset. pontificem vero designavit Alcimum, qui et Iochimus dicebatur. Philippum quoque superatum et captum occidit. caeterum Onias Simonis iusti filius, quem pater moriens, ut dictum est, puerum reliquerat, cum Antiochus pontificatum Alcimo a familia pontificum alieno dedisset, in Aegyptum confugit, atque a Ptolemaeo honorifice susceptus, loco in Heliopolitana praefectura capto, templum instar Hierosolymitani condidit.

Demetrius porro Seleuci filius cum Roma in Syriae Tripolim profugisset, Antiochum et Lysiam comprehensos occidit secundo anno regni Antiochi. apud huic Demetrium Alcimus pontifex et Iudaeorum exsules atque improbissimi quique Iudam Maccabaeum et totam gentem de interfectis regis amicis accusarunt, qua criminatione irritatus Bacchidem iatimum amicum cum maximis copiis misit, mandavitque ut Iudam et suos occideret. is in Iudaeam profectus Iudam et fratres eius ad pacem provocavit. sed illis fidem ei non habentibus quidam plebei homines

τῶν τοῦ δήμου λαβόντες ὄρκους παρὰ Βακχίδου προσῆλθον αὐτῷ·
 δς τῶν ὄρκων καταφρονήσας ἐξήκοντα τούτων ἀπέκτεινε καὶ οὕτω
 τῶν λοιπῶν τὴν ὁρμὴν τοῦ αὐτῷ προσιέναι ἀνέκοψε. τοῖς δ' ἐν
 τῇ χώρᾳ πᾶσι προσέταξεν ὑπακούειν τοῦ ἀρχιερέως Ἀλκίμου. καὶ
 5 ταῦτα διαπραξάμενος εἰς Ἀντιόχειαν ἐπαγγέλλετο. Ἀλκιμος δὲ πρὸς
 χάριν ὁμιλῶν ἐκάστω, καὶ πάντας ὑποποιούμενος, ταχὺ πολλὴν
 συνέλεξε δύναμιν, ἣν οἱ πλείους ἐκ τῶν φηγάδων ἦσαν καὶ ἀσε-
 βῶν, δι' ὧν τοὺς τὰ Ἰουδα φρονοῦντας ἐκτίννε· καὶ Ἰούδας δ' C
 ἐτέρωθεν τοὺς τὰ Ἀλκίμου πράττοντας διέφθειρεν· ὁ δὲ τὸν Αἴ-
 10 μήτριον κατὰ τοῦ Ἰούδα ἠρέθιζε. πέμπει τοίνυν αὐτῷ δ βασι-
 λεὺς Νικάνωρα μετὰ μεγίστης χειρός, ἐντελάμενος τοῦ ἔθνους
 μὴ φείσασθαι. ἀκακείνος ἀπελθὼν δόλῳ κατασχεῖν ἐπεχείρησε τὸν
 Ἰούδαν, καὶ πρὸς εἰρήνην προεκαλεῖτο αὐτόν· ὁ δὲ πίστεισ δούς
 καὶ λαβὼν τὸν Νικάνωρα μετὰ τῆς δυνάμεως εἰσεδέξατο. καὶ
 15 ἀσπασάμενος αὐτόν ὁ Νικάνωρ καὶ προσομιλῶν σημεῖον τοῖς ἑαυ-
 τοῦ δέδωκε συλλαβεῖν τὸν Ἰούδαν. γινὼς δὲ τὴν ἐπιβουλήν ὁ
 ἀνὴρ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἐκηθήσας ἐξέφυγε. γινωσθείσης δὲ
 τῆς ἐνέδρας φανερὰν μάχην συνεκρότησεν ὁ Νικάνωρ, καὶ νενί- D
 κηκεν. ἐντεῦθεν Ἰούδας εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀκρόπολιν
 20 κατέφυγε. Νικάνωρ δὲ ἠπειλήσε τῷ λαῷ, εἰ μὴ παραδῶῃ αὐτῷ
 τὸν Ἰούδαν, καταβαλεῖν τὸν ναόν. ὁ δὲ Ἰούδας τοῖς μετ' αὐτοῦ
 χιλοῖς οὕσι διαλεχθεὶς παύρησεν σφᾶς εἰς ἀλκὴν, καὶ συμβα-

4 πάση Α. 5 διαταξάμενος Α. 9 διέφθειρες πράττοντας Α.
 11 sq. Νικάνωρα et Νικάνωρος] sic libri. 14 τῆς om Α.
 17 Ἰουδαίους] ἰδίους Iosephus. 20 κατέφευγε Α.

iureiurando accepto ad illum transfugerunt: qui spreta religione sexa-
 ginta eorum interfectis caeteros a transfugio deterruit; et iis qui regio-
 nem incolebant Alcimo pontifici parere iussis Antiochiam rediit. Alcimus
 vero singulos blande alloquendo et omnibus sibi conciliatis celeriter
 magnum exercitum exsulam maiori ex parte et impiorum hominum con-
 traxit, quibus ad Iudae studiosos trucidandos utebatur. quod exemplum
 cum Iudas in adversam factionem retorqueret, Alcimus Demetrium per-
 pulit ut Nicanorem cum ingentibus copiis contra Iudam mitteret, man-
 daretque ne genti parceret. is in Iudaeam profectus Iudam per speciem
 pacificationis dolo capere instituit. a quo fide data acceptaque cum
 copiis in urbem receptus inter salutandum et colloquendum signum dat
 suis ut virum comprehendant. at ille insidiis animadversis ad Iudaeos
 prosiliens effugit. Nicanor igitur eo conatu frustratus iam aperto Marte
 rem gerens superior factus, Iuda in arcem Hierosolymitanam compulso,
 minatur populo, ni illum dedant, se templum eversurum. Iudas vero
 suos mille viros ad rem fortiter gerendam cohortatus impetum in hostes

λῶν τοῖς πολεμοῖς ἐνίκησε, πολλῶν πεσόντων καὶ αὐτοῦ τοῦ Νικάνωρος· οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον, καὶ πάντες ἐφθάρησαν καταλαμβανόμενοι. καὶ οὕτω πρὸς ὀλίγον Ἰουδαῖοι ἐκ τῶν παλέμων ἀνεπαΐσαντο.

- W I 149 22. Τοῦ δὲ ἀρχιερέως Ἀλκιμου τοῦ καὶ Ἰωακείμ 5
λάτῳ βληθέντος πληγῇ καὶ οὕτω τὴν ζωὴν ἀπορρήξαντος μετὰ
ἔτη τέσσαρα τοῦ ἀρχιερατεῦσαι, τῷ Ἰούδα τὴν ἀρχιερωσύνην
P I 209 ἀπένευμεν ὁ λαός. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰούδας μέγα δύνασθαι τοὺς
Ῥωμαίους, καὶ χειροῦσασθαι Γαλάτας καὶ Ἰβήρας καὶ Καρχηδο-
νίους καὶ Αἰθίους καὶ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν καὶ τοὺς βασιλεῖς Περ- 10
σέα καὶ Φίλιππον καὶ Ἀντίοχον, ἔπεμψε φίλιαν αἰτῶν, καὶ Δη-
μητρίῳ γράψαι ἥξιόν μὴ πολεμεῖν Ἰουδαίοις. ἡ δὲ σύγκλητος
καὶ φίλιαν ὠμολόγησε καὶ συμμαχεῖν Ἰουδαίοις κατένευσε. Δη-
μητριος δὲ τὸν θάνατον μαθὼν τοῦ Νικάνωρος καὶ τῆς στρατιᾶς
τὴν ἀπώλειαν, πάλιν τὸν Βακχίδην ἀπέστειλεν. ὁ δὲ πρὸς τὸν 15
Ἰούδαν ἠπέλεγτο, ἰστροποπεδευκότα ἔν τινι κώμῃ μετὰ χιλίων.
B οἱ τὸ μετὰ Βακχίδου δεισαντες στρατεύματα, συνεβούλευον αὐτῷ
ἀναχωρεῖν καὶ σῴζεσθαι. ὡς δ' ἐκείνος "μὴ τοῦτο" εἶπεν "ἴδοι
γινόμενον ἥλιος, ὥστε με νῦντα δοῦναι τοῖς ἐναντίοις," πολλοὶ
τῶν μετ' αὐτοῦ ἔφυγον. συμβαλὼν δὲ τῷ Βακχίδῃ μέχρι πολ- 20
λοῦ ἀγχομάλως ἐμάχετο, περὶ δὲ γε δυσμᾶς ἐπιβρίσας μετὰ τῶν
εὐψυχοτάτων ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, ὅπου καὶ ὁ Βακχίδης ἦν, τὴν
φάλαγγα διασπᾶ καὶ ἐτρέψατο εἰς φυγὴν. ἐπελθόντες δ' οἱ κατὰ

3 πολεμίων A. 7 ἀρχιερωσύνην PW. 8 alterum ὁ add A.

Fontes. Cap. 22. Iosephi Ant. 12 10 § 6—13 1 § 6.

facit, multos caedit et inter alios ipsum quoque Nicanorem: reliqui in fuga omnes cadunt. sic Iudaeis aliquantisper a bellis quies parta est.

22. Pontifice Alcimo sive Ioachimo ex plaga divinitus immissa post quartum sacerdotii annum mortuo populus Iudae pontificatum decrevit. qui cum audisset magnam esse Romanorum potentiam, eosque subegisse Galatas Hispanos Carthaginenses Libyam, totam Graeciam, et Perseum Philippum atque Antiochum reges, legatos societatis petendae causa misit, rogavitque ut Demetrio scriberent ne Iudaeis bellum inferret. ac Romani quidem et amicitiam et societatem Iudaeis promiserunt: Demetrius autem morte Nicanoris et intereicione exercitus cognita denno Bacchidem misit. qui cum ad Iudam properaret in quodam vico cum suis mille viris castra metatum, ii metu copiarum illius Iudae recedendi et salutis quaerendae auctores fuerunt. ipse vero dixit "absit ut sol videat me tergum dare hostibus." et quamvis multi e suis profugissent, tamen diu aequo Marte cum hoste certavit; et circa solis occasum cum audacissimis impetu in cornu dextrum facto, in quo et Bacchides erat, phalangem disiectam in fugam compulit. qui autem in si-

τὸ εὐάννημον ἐκύκλωσαν τὸν Ἰούδαν. ὁ δὲ στὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ πολλοὺς κτείνους τέλος καὶ αὐτὸς ἔπεσεν· οὗ πεσόντος οἱ σὺν αὐτῷ ἔφυγον. ἐπὶ τρίτον δ' ἔτος τῆ ἀρχιερωσύνη ἐμπρέψας, καὶ γενναῖος ἀνὴρ γεγονώς, καὶ ὑπὲρ τῆς ἑλευθερίας τοῦ ἔθνους πάντα καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ἔτοιμος γεγονώς, ἀπέθανε.

Θανόντος δ' ἐκείνου, τοῖς ἀσεβήσασι τῶν Ἰουδαίων καὶ παραβεβηκόσι τὰ πάτρια τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν ὁ Βακχίδης ἀνέθετο. οἱ δὲ παντοίως τοὺς ὁμοφύλους ἐκάκουν, καὶ τοὺς 10 Ἰούδα ὁμόφρονας συλλαμβάνοντες τῷ Βακχίδῃ προσήγον, καὶ ὅς αἰκίζων αὐτοὺς πρότερον εἶτα διέφθειρεν. οἱ δὲ γε περιλοιποὶ τῶν ἑταίρων Ἰούδα Ἰωνάθην τὸν ἀδελφὸν ἐκείνου πείσαντες τῶν Ἰουδαίων ἀποδεικνύουσι στρατηγόν. καὶ ὁ Βακχίδης ἀποκτείνει 15 τῶν ἑταίρων εἰς ἔρημον ἔφυγε. καὶ ἐπ' αὐτοὺς ὁ Βακχίδης ὠρμήκει· ὁ δ' Ἰωνάθης τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην πρὸς τοὺς Ναβαταίους Ἀραβας ἐπέμψεν (ἦσαν γὰρ φίλοι) παραθησόμενον αὐτοῖς τὴν ἀποσκευήν. ἀπιόντα δὲ τοῦτον οἱ Ἀμαραῖοι παῖδες λοχήσαντες κτείνουσι σὺν τοῖς ἐπομένοις, καὶ τὰ κομιζόμενα δηρπά- 20 κασι. Βακχίδης δὲ ἐν σαββάτῳ τῷ Ἰωνάθαν ἐπῆλθεν ὡς τάχα διὰ τὸν νόμον μὴ μαχομένῳ. ὁ δὲ περὶ ψυχῶν εἶναι φήσας τὸν κίνδυνον, ἀντετάξατο, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνους καὶ κατὰ Βακχι- P I 210

11 δὲ γε] γοῦν A. 18 παρασκευήν A. ἀμαραῖον W, Αμαρείου P. 19 κομιζόμενα A, νομιζόμενα PW. 20 τῷ Ἰωνάθαν ἐπῆλθεν A, τῷ Ἰωνάθῃ ἐπῆλθεν codex Duncangii, τὸν Ἰωνάθαν ἐξήτει καὶ ἐπῆλθεν αὐτῷ PW. 21 μαχομένῳ A, μαχομένῳ PW Iosephus.

nistro cornu erant, Iudam circumvenerunt. qui dum pugnam cum suis ciet, multis caesis tandem et ipse cadit. post ducis interitum milites quoque fugerunt. obiit tertio pontificatus praeclare gesti anno, cum se virum fortem praestitisset, pro libertate patriae quidvis et facere et perpeti paratus.

Post illius interitum Iudaeis impiis et patriarum legum violatoribus Bacchides provinciae administrationem mandavit. qui populares suos variis modis afflixere, et Iudae amicos comprehensos ad Bacchidem adduxerunt; quos ille prius excruciatos necavit. sed cum reliquiae amicorum Iudae fratri eius Ionathae persuasissent ut Iudaeorum dux esse vellet, Bacchides insidias ei tetendit, et cum sociis in desertum profugum persequi maturavit. Ionathas vero fratrem Ioannem ad Nabataeos Arabes amicos, ut impedimenta illorum fidei crederet, misit: quem una cum comitibus Amaraei liberi in itinere sarcinis direptis per insidias occiderunt. Bacchides vero cum Ionatham sabbato invaderet, ratus propter festum non pugnaturum, deceptus est. nam cum salutem civium agi diceret, acie instructa, multis occisis, stricto ense impetum in Bac-

δου ὀρησάσας ὡς πλήξων αὐτόν, καὶ ἀποτυχῶν, εἰς τὸν ποταμὸν
 ἤλατο μετὰ τῶν ἑταίρων καὶ διενήξατο. καὶ ὁ Βακχίδης εἰς τὴν
 ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν ὑπέστρεψε, καὶ τῶν πρώτων τῆς Ἰουδαίας
 παῖδας ὀμήρους λαβὼν εἰς τὴν ἄκραν ἐπέκλεισεν. Ἰωνάθῃ δ'
 ἐμέλησε τὸν φόβον τιμωρῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου. γάμον δὲ 5
 τῶν τοῦ Ἀμαραίου παιδῶν τελούντων, καὶ ἐκ πόλεως εἰς ἑτέραν
 τὸν νυμφίον καὶ τὴν νύμφην ἀγόντων μετὰ πολυτελοῦς προπομπῆς,
 ἐνεθρεῦσας ἐκεῖνος ἐν ὄρει μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπιτίθεται
 τοῖς ἐν τῇ πομπῇ, καὶ διέφθειρεν ἅπαντας, καὶ ἃ ἔφερον διεῖρα-
 πασε ζύμπαντα. διῆγον δ' Ἰωνάθης καὶ Σίμων μετὰ τῶν περὶ 10
 αὐτοὺς εἰς τὰ ἔλη τοῦ ποταμοῦ. Βακχίδης δὲ φρουρὰν εἰς Ἰου-
 B δαίαν καταλιπὼν πρὸς τὸν Δημήτριον ἐπανῆλθεν. ἡμεροῦντος
 δ' ἕκτοτε τοῦ ἔθνους ἐπ' ἔτη δύο, Ἰωνάθης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν
 σὺν ἀδελφῇ ἐν τῇ χώρᾳ διέτριβον. οἱ οὖν ἀσεβήσαντες Ἰουδαῖοι
 πρὸς τὸν βασιλεῖα Δημήτριον πέμπουσι, δηλοῦντες ἀπόνως τὸν 15
 W I 150 Ἰωνάθην, εἰ πεμφθεῖη τις ἐπ' αὐτόν, συλληφθῆσεσθαι. καὶ
 πέμπει τὸν Βακχίδην ὁ βασιλεὺς. ὁ δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐλθὼν
 καὶ συλλαβῆσθαι τὸν Ἰωνάθην καίτοι σπουδάσας οὐχ οἶός τε ὢν,
 πεντήκοντα ἐκ τῶν περὶ Ἰωνάθην τῷ βασιλεῖ τὴν ἀναφορὰν ποιη-
 σάντων τοὺς προκρίτους ὡς ψευσαμένους ἀπέκτεινε. Ἰωνάθης 20
 δὲ καὶ Σίμων καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησαν,
 ἔνθα πύργους οἰκοδομήσας προσέμενε. καὶ ὁ Βακχίδης ἐλθὼν
 C ἐπολιόρχει αὐτόν. Ἰωνάθης δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖ λιπὼν Σίμωνα,

5 δὲ] οὖν A. 9 διήρασε A, διήραζε PW. 12 τὸν om A.
 16 Ἰωνάθην A. 19 Ἰωνάθου A. 22 πύργου A: Iosephus
 πύργους.

chidem fecit. sed cum aberrasset, cum suis sociis in amnem desiluit
 eumque tranavit. Bacchides in castellum Hierosolymitanum reversus
 principum Iudaeorum filios obsides sumptos in arce conclusit. Ionathas
 porro caedem fratris Ioannis ulturus, cum Amaræi filii nuptias celebra-
 ntes sponsam et sponsam cum sumptuoso comitata ex urbe in urbem du-
 cerent, insidiis in monte quodam collocatis omnes interficit et ea quae
 ferebant diripit. debebat autem cum fratre in fluminis paludibus. Bac-
 chides autem relicto in Iudaea praesidio ad Demetrium est reversus.
 ab eo tempore populo ad biennium quiete concessa Ionathas et sui me-
 tus expertes in Iudaea versati sunt. qua de causa Iudaei desertores
 regi Demetrio significant, si quis contra Ionatham mittatur, hominem
 sine labore comprehensum iri. Bacchides igitur in Iudaeam missus cum
 omni adhibito studio eum capere non posset, quinquaginta selectos ex
 eis qui rem falso ad regem detulissent occidit. Ionathas vero cum Si-
 mone et sociis in turribus quas in deserto struxerat se tenebat. quas
 dum Bacchides oppugnat, fratre Simone in castello relicto Ionathas clam

αὐτὸς λάθρα ἐξελθὼν καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας συναγωγὰν νύκτωρ τῷ Βακχίδῃ καὶ τῇ αὐτοῦ προσέβαλε στρατιᾷ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτὸς ἀνείλε, πολλοὺς δὲ καὶ ὁ Σίμων, ὑπεξελθὼν κακείνος ἀπὸ τῶν ξημάτων, ἐμπρήσαντες καὶ τὰς πολιορκητικὰς μηχανάς. ἀδυμήσας δὲ διὰ ταῦτα ὁ Βακχίδης ἤθελεν ἀναεῦσαι, ἐζήτηε δ' αἰτίαν τῆς ἀναζυγῆς ἐπηρεπῆ. καὶ ὁ Ἰωνάθης τοῦτο μαθὼν πρεσβεύεται περὶ φιλίας, ἵνα ἑκάτεροι ἀλλήλοις ἀντιδώσιν οὓς εἶχον αἰχμαλώτους. δεξάμενος οὖν τὴν πρεσβίαν ὁ Βακχίδης σπένδεται. καὶ ὤμοσαν μηκέτι κατ' ἀλλήλων στρατεύειν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἠλλάξαντο. καὶ ὁ μὲν Βακχίδης ὑποστρέψας οὐκέτι κατὰ τῆς Ἰουδαίας ἐπῆλθεν, ὁ δὲ Ἰωνάθης ἀδείας τυγῶν τὰ τῶν ὁμοειδῶν δίδυνε πράγματα ἐκόλαζε τε τοὺς ἀσεβήσαντας.

23. Ἀλέξανδρος δὲ τοῦ Ἐπιφανοῦς Ἀντιόχου υἱὸς τὴν Πτολεμαίδα ἐκ προδοσίας παρειληφῶς ἐτάραξε τὸν Δημήτριον, ὥστε καὶ τὰς δυνάμεις ἀθροίζειν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰωνάθην περὶ εὐνοίας καὶ συμμαχίας. ἐπέτρεπέ τε αὐτῷ στρατεύματα συνιστᾶν, καὶ οὓς ἐν τῇ ἄκρᾳ κατέκλεισεν ὁ Βακχίδης παῖδας ὡς ὀμηρεύοντας παρεχῶρει ἀπολαβεῖν. δεξάμενος οὖν τὴν ἐπιστολὴν Ἰωνάθης τοῦ βασιλέως εἰς Ἱεροσόλυμα παραγέγωνε, καὶ ταύτην εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ καὶ τῶν φυλάκων ἀνέγνω, καὶ τοὺς παῖδας λαβῶν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκεν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον, καὶ αὐτὸς ἐν Ἱεροσολύμοις διέτριβε καινῶν τὴν πόλιν καὶ τὰ τεῖχη αὐτῆς ἀνοικοδομῶν. γράφει δὲ καὶ Ἀλέξανδρος

FONTES. Cap. 23. Iosephi Ant. 13 2 § 1 — 4 § 8.

egreditur; et multis ex agro conductis noctu in hostes impetum facit; ac multos ipse, multos Simon caedit, clam et ipse castello egressus, obsidionalibus machinis incensis. ea clade Bacchidem maestum recedendi causam honestam quaerere cum intellexisset Ionathas, per legatos illius amicitiam petit. quam cum Bacchides ea condicione accepisset ut captivis utrinque redditis iureiurando affirmarent neutrum alteri deinceps arma illaturum, digressus non amplius Iudaeos invasit. Ionathas vero popularium rem publicam securus administravit ac supplicium de impiis sumpsit.

23. Caeterum Alexander Antiochi Epiphaniis filius Ptolemaide per prodicionem occupata Demetrium perturbavit, ut copias contraheret et Ionathae amicitiam societatemque expeteret, potestate data exercitus conscribendi et pueros obsides a Bacchide in castello conclusos recipiendi. Ionathas igitur Hierosolyma profectus, regis epistola populo et militibus praesidiariis audientibus recitata, pueros ex arce receptos parentibus restituit, atque urbem renovat, moenia instaurat. Alexandro

Ἰωνάθῃ, εἰς συμμαχίαν καλῶν αὐτὸν καὶ φίλον ποιούμενος καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτῷ κυρωσῶν καὶ δῶρα πεπομφώς. ὁ δὲ δεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν περιβάλλεται κατὰ τὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν, τισσάρων ἐκμετρηθέντων ἐνιαυτῶν ἑξότου τέθνηκεν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, δυνάμιν τε συνήγαγε 5 καὶ ὄπλα ἠτοίμασε. συμμύξας δὲ τῷ Δημητρίῳ Ἀλέξανδρος νικᾷ, τοῦ Δημητρίου εἰς τέλμα βαθὺν ἐμπεισάντος μετὰ τοῦ ἵππου καὶ
 B δυσεκπόρευτον, ἔνθα περιστάντων τῶν πολεμίων αὐτὸν κατατρωθεὶς ἔπεσε, πολλοὺς καὶ αὐτὸς ἀνελὼν. ἔτη δὲ ἐβασίλευσεν ἔνδεκα. 10

Τὴν δὲ τῆς Συρίας παραλαβὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος θυγατέρα Κλεοπάτραν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα μνηστεύεται. καὶ τῶν γάμων τελουμένων ἔγραψεν Ἰωνάθῃ εἰς Πτολεμαῖδα παραγενέσθαι. ἀφικόμενος δ' ἐτιμήθη καὶ παρὰ Πτολεμαίου καὶ παρὰ Ἀλεξάνδρου. Δημητρίου δὲ 15 τοῦ νιοῦ τοῦ τελευτήσαντος Δημητρίου καταπλεύσαντος ἐκ Κρήτης εἰς Κιλικίαν μετὰ βαθείας δυνάμεως, ἐναγωνίος ἦν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ὁ μὲν εἰς Ἀντιόχειαν ἔσπευσεν ἀσφαλίσόμενος τὰ ἐκεῖ, τῆς δὲ Συρίας ἐπίτροπον Ἀπολλώνιον τὸν Δίον κατέλιπεν. ὃς
 C πρὸς Ἰωνάθην στελλας, ἄδικον ἔλεγεν εἶναι μόνον αὐτὸν μὴ ὑπέ-20 κειν τῷ βασιλεῖ, καὶ πρὸς μάχην προεκαλεῖτο αὐτόν, καὶ εἰς ἀνανδρίαν τὸ ἔθνος ὠνείδιζε. τούτοις παροξυνθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς συνάπτει πρὸς Ἀπολλώνιον πόλεμον, καὶ νικᾷ καὶ πολλοὺς τῶν ἐναντίων ἀναιρεῖ καὶ πόλεις τῆς Συρίας αἰρεῖ, καὶ μετὰ λείας πολ-

8 αὐτῷ A. 14 εἰς AW Iosephus, πρὸς P. 15 prius καὶ add A. alterum παρὰ A, παρὰ τοῦ PW. 17 δυνάμεως AW, χειρὸς P.

quoque societatem eius expetente et amicitiam suam cum pontificatu, muneribus missis, offerente, pontificia stola in festo tabernaculorum, quarto post Iudae fratris interitum anno, induta, milites et arma parat. Alexander vero Demetrium acie vincit: nam is in palustrem locum cum equo illapsus, unde emergere hand facile poterat, ab hostibus circumventus et vulneribus confectus, multis prius interfectis, anno regni undecimo interiit.

Regno Syriae potitus Alexander Cleopatram Ptolemaei Philometoris filiam ducit, Ionatha etiam ad nuptias invitato. qui cum Ptolemaidem venisset, tam a Ptolemaeo quam ab Alexandro honorifice est exceptus. Demetrio porro defuncti Demetrii filio cum ingentibus copiis ex Creta in Ciliciam profecto Alexander sollicitus Antiochiam properat ad loca illa in tuto collocanda, Syria Apollonio Dao mandata. qui cum Ionatha exostulans quod solus regi non pareret, obiecta ignavia ad pugnam eum provocavit. iis verbis commotus pontifex praelium cum Apollonio committit, et multia hostium caesis atque urbibus Syriae captis cum lu-

λῆς ἀναξείργουσι εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ταῦτα μαθὼν πέμπει πρὸς Ἰωνάθην, χαίρειν λέγων ἐπὶ τῇ ἤττῃ Ἀπολλωνίου, ὡς παρὰ γνώμην αὐτοῦ μαχεσασμένου αὐτῷ φίλῳ καὶ συμμαχῷ ὄντι. ὁ γὰρ μὴν Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ πρὸς συμμαχίαν ἀπιὼν Ἀλεξάνδρου σὺν δυνάμει ναυτικῇ καὶ πεζῇ, καὶ εἰς Πτολεμαῖδα γενόμενος, μικροῦ ἂν ἐκινδύνευσεν, τοῦ Ἀλεξάνδρου αὐτῷ διὰ τινος τῶν φίλων Ἀμμωνίου ἐπιβουλεύσαντος. διαδράς δὲ τὴν ἐπιβουλήν, ἤτει πρὸς κόλασιν τὸν Ἀμμώνιον· οὐκ ἐξεδίδου δὲ αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος. ὅθεν γνοὺς ὁ Πτολεμαῖος συνίστορα τῆς 10 ἐπιβουλῆς τὸν Ἀλέξανδρον, τῆς τε συμμαχίας ἀπέσχετο καὶ τὴν ἀγχιτείαν διέλυσε. τὴν γὰρ θυγατέρα ἀποσπάσας αὐτοῦ διαπέμπεται πρὸς Δημήτριον, συμμαχήσειν αὐτῷ ὑπισχνόμενος καὶ συζῆσαι τὴν θυγατέρα καὶ εἰς τὴν πατρῴαν βασιλείαν ἐγκαθιδρῦσαι. καὶ ὁ Δημήτριος ἀσμένως τὸν γάμον καὶ τὴν συμμαχίαν 15 προσίεται. Πτολεμαῖω δὲ σπουδάσμα ἦν πείσαι τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον. καὶ ἤνωσε ῥαδίως τὸ σπονδαῖζόμενον, τῶν Ἀντιοχείων μισούτων τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τε τὸν πατέρα αὐτοῦ παρανομήσαντα εἰς αὐτοὺς καὶ διὰ τὸν Ἀμμώνιον· οἱ ταχέως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκβληθεὶς ἐκεῖθεν εἰς 20 Κιλικίαν ἔκεν, οἱ δ' Ἀντιοχεῖς τὸν Πτολεμαῖον ἀνέδειξαν βασι- P I 212 λεία, καὶ δύο περιθέσθαι ἠνάγκασαν διαδήματα, ὅτε δὴ τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντα. ὁ δὲ λογισασθαι τὰ μέλλοντα οἷός τε ὦν διὰ σύνεσιν, ἵνα μὴ δόξῃ τοῖς Ῥωμαίοις ἤδη μέγα

2 Ἰωνάθαν A. 5 σὺν om A. 11 τὴν γὰρ] καὶ τὴν A.
 20 βασιλεία τὸν πτολ. ἀνέδ. A. 21 παραθέσθαι codex Colber-
 teus. δὴ om A.

culenta praeda victor Hierosolyma revertitur. quo cognito Alexander Ionathae nuntiarum iubet se gaudere clade Apollonii, qui contra suam sententiam ei amico et socio arma intulerit. sed Ptolemaeus Philometor Alexandro classe et pedestribus copiis opem ferens, Ptolemaide insidiis generi, quas per Ammonium e suis amicis quendam struxerat, paene interisset. quibus evitatis dedi sibi postulavit Ammonium. quod Alexandro detrectante, eum insidiarum fuisse conscium iudicans et belli societate abstinnit et affinitatem diremit, et filiam ab eo avulsam et auxilia Demetrio per legatos pollicetur. quarum condictionum utramque illo alacriter amplexo, Antiochenis persuadere conatus est ut Demetrium reciperent; idque ob Alexandri odium propter paternas iniurias et Ammonium facile impetratum. illo igitur eiecto atque in Ciliciam profecto Antiocheni Ptolemaeum regem declararunt, et bina diademata, ut et Aegypti et Syriae regem, gestare coegerant. at ille ut homo prudens futura considerans, ne Romanorum odia, quorum opes magnae essent, suscipe-

δυναμένους ἐπιφθονος, πείθει τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου κατὰ τῆς Συρίας ἐπιόντος σὺν πολλῇ στρατιᾷ καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων χώραν δηώσας, ὁ Πτολεμαῖος σὺν Δημητρίῳ, ἤδη αὐτῷ τὴν θυγατέρα γαμικῶς ἀρμολογούμενος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν. καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἤττηθεις εἰς Ἀραβίαν προσπέφηνεν, ὁ δὲ γὰρ Πτολεμαῖος ἐκ τοῦ ἵππου ἐκ-
B πεπτωκὼς δι' ἐλέφαντος βοήν ταραχθέντος καὶ ἀποσεισαμένου αὐτόν, πολλὰ κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐδέξατο τραύματα τῶν πολεμίων περιστάτων αὐτόν, μόλις δ' ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων ἔξαρπασθεις ἐφ' ἡμέρας ἔκειτο τέσσαρας, μήτε συνιῆς μήτε μέντοι 10 φθεγγόμενος. ἀνεγκῶν δὲ τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου δεξάμενος κεφαλὴν παρὰ τοῦ τῶν Ἀράβων δυνάστου πεμφθεῖσαν αὐτῷ, καὶ ἡδυνθεις ἐπὶ τῇ ἐκείνου φθορᾷ, καὶ αὐτὸς μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησε.

24. Παραλαβὼν δὲ τὴν τῆς Ἀσίας βασιλείαν Δημήτριος 15 ὁ Νικάνωρ μετὰ Ἀλέξανδρον ἕτη βασιλεύσαντα πέντε, ἤρξατο διαφθεῖρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου στρατιωτικόν, τῆς τε συμμαχίας **C** καὶ συγγενείας ἀμνημονήσας. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται τὴν πείραν ἐκείνου διακρουσάμενοι εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀνεχώρησαν, τῶν δ' ἐλεφάντων ἐκράτησεν. Ἰωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἐπολιόρκει τὴν 20 τῶν Ἱεροσολύμων ἀκρόπολιν, ἔχουσαν ἕνδον Μακεδόνας φρουροὺς καὶ τῶν ἀσεβησάντων Ἰουδαίων τινάς· ὧν τινες νυκτὸς ἐξελθόντες

1 post Δημήτριον A repetit illud (p. 379 v. 16) καὶ ἦρσε δαδίας
 τὸ σκουδαζόμενον. 9 ἀναρπασθεις A. 10 μέντοι] μὴν
 τι F. Haasius. 17 τῆς τε συγγενείας καὶ τῆς συμμαχίας A.
 22 νυκτὸς om A.

Fontes. Cap. 24. Iosephi Ant. 13 4 § 9 — 6 § 6.

ret, Antiochenis persuadet ut Demetrium recipiant; et Alexandrum, Syriam cum ingenti exercitu invadentem et Antiochenum agrum urentem, Demetrio socio cui iam filiam desponderat, praelio commisso profligat. Alexander itaque victus in Arabiam confugit: Ptolemaeus, equo elephanti barritu perterritus excussus et ab hostibus circumdatus multa in capite vulnera accepit, et a satellitibus aegre ereptus quattuor dies sensu et sermone destitutus iacuit. quinto die nonnihil recreatus, et capite Alexandri accepto ab Arabiae dynasta misso, interitu inimici delectatus ipse quoque paulo post obiit.

24. Demetrius Nicanor Asia potitus cum post Alexandrum annos quinque regnasset, milites Ptolemaei corrumpere coepit, et societatis et affinitatis immemor. qui cum elusa illius calliditate Alexandriam redirent, elephantis ipse potitus est. Ionatha vero arcem Hierosolymitanam, in qua Macedonum et Iudaeorum desertorum praesidium erat, oppugnante,

τῷ Δημητρίῳ τὴν πολιορκίαν ἀπήγγειλαν. καὶ ὃς ἦκε σὺν δυνάμει πρὸς Ἰωνάθην, καὶ ἐν Πτολεμαίδι γενόμενος γράφει αὐτῷ πρὸς αὐτὸν ἀρκεῖσθαι. ὃ δὲ τὴν πολιορκίαν οὐκ ἔπαυσε, τοὺς ἱερεῖς δὲ καὶ τοὺς τοῦ λαοῦ πρεσβυτέρους παραλαβὼν καὶ χρήματα πολλὰ κομίζων ἦκε πρὸς τὸν Δημήτριον. καὶ τούτοις αὐτὸν θεραπεύσας ἐτιμήθη παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἀρχιερυσίνην ἐβιβαιώσατο.

Ὡς δὲ μὴ τιος ἐπικειμένου πολέμου τὸν μισθὸν τῶν στρατιωτῶν ἡλάττωσεν ὁ Δημήτριος, κἀντεῦθεν ἦν αὐτοῖς μισητός, 10 γνοὺς τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος Ἀλεξάνδρου τις στρατηγὸς Τρύφων ἐπικληθεὶς, πρὸς Μάλχον τὸν Ἀραβα παραγίνεται, καὶ τὸν παῖδα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀντίοχον τρεφόμενον παρ' αὐτῷ ἐζήτει, λέγων ἀποκαταστήσειν αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀρχήν· καὶ ὃς δίδωσι. Δημήτριος δὲ πρὸς Ἰωνάθην στείλας συμμαχίαν ἐζήτει, πολλὰς αὐτῷ 15 ἐπαγγελλόμενος χάριτας. πέμπει τοίνυν αὐτῷ τρισχιλίους, δι' ὧν ἐπαναστάνας αὐτῷ τοὺς Ἀντιοχεῖς δι' ἀπέχθειαν, ἦν ἔτρεφον ὅτι κακῶς ἔπασχον ὑπ' αὐτοῦ, ἐτρέψατο, καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησε καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἔκτεινε, μέχρις ἐβιάσθησαν ἀποθέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἑαυτοὺς αὐτῷ παραδοῦναι. ἡ μὲν οὖν στάσις οὕτως P I 213 20 ἐπαύθη, ὃ δὲ τοὺς Ἰουδαίους ἀνέπεμψε πρὸς Ἰωνάθην, αὐτοῖς μὲν δωρησάμενος, ἐκείνῳ δὲ χάριτας ὁμολογῶν. ὕστερον δὲ καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἐψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπέλησεν αὐτῷ. καὶ W I 152 ἤγαγεν ἄν εἰς ἔργον τὰς ἀπειλάς, εἰ μὴ Τρύφων ἐκ τῆς Ἀρα-

10 γνοὺς δὲ τὸ A. 11 alterum τὸν AW, om P. 14 Ἰωνάθην AW, Ἰωνάθαν P, hic et infra.

quidam noctu elapsi Demetrio obsidionem nuntiarunt. is cum exercitu Ptolemaidem profectus Ionatham per litteras ad se accessit. ille vero non omissa obsidione, sacerdotibus et populi senioribus assumptis illataque magna pecunia Demetrium placat; a quo honos ei habitus est et pontificia dignitas confirmata.

Cum vero Demetrium rebus pacatis nullum bellum timentem ob imminuta stipendia militum odia suscepisse quidam ex Alexandri ducibus Tryphon cognovisset, a Malcho Arabe Alexandri filium Antiochum, qui sibi educabatur, aufert, quod ei paternum imperium se velle restituere diceret. Demetrius autem Ionathae societate multis pollicitationibus impetrata, ac tribus milibus militum ab eo acceptis, Antiochenos, qui ob acceptas iniurias succensentes seditionem moverant, in fugam vertit, urbem incendit, multos occidit; donec arma ponere et se illius fidei permitttere sunt coacti. seditione hoc modo compressa Iudaeos donis affectos Hierosolyma remisit, Ionathae gratias egit. sed post adeo promissis non stetit ut et bellum ei minatus fuerit; idque re ipsa intulisset,

βίας εἰς τὴν Συρίαν ἐπαγελθὼν τῷ Ἀντιόχῳ μειρακίῳ τότε τογ-
 χάνοντι διώθημα περιέθετο, καὶ πόλεμον πρὸς τὸν Δημήτριον
 συνεκρότησε, προσχωρησάντων αὐτῷ τῶν στρατιωτῶν ὅσοι διὰ
 τὴν μίωσιν τοῦ μισθώματος καταλειολοῦσι τὸν Δημήτριον. ἐπι-
 B κρατέστερος οὖν ὁ Τρύφων ἐν τῇ μάχῃ γένομενος καὶ τὴν Ἀντιό- 5
 χίαν λαμβάνει καὶ τοὺς ἐλέφαντας. ὁ δὲ Δημήτριος εἰς Κιλι-
 κίαν ἀπῆλθε, καὶ ὁ παῖς Ἀντιόχος εἰς συμμαχίαν τὸν Ἰωνάθην
 μετεκαλέσατο. ὁ δὲ φίλος εἶναι καὶ σύμμαχος ὡμολόγει, καὶ
 πολεμήσειν τῷ Δημητρίῳ κατέθετο, καὶ ὤρμησε πρὸς ἔργον ἐν-
 θύς. καὶ πρῶτον πόλεις πολλὰς προσχωρήσαι τῷ Ἀντιόχῳ πε- 10
 ποίηκεν ἀποστάσας τοῦ Δημητρίου, εἶτα τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα ἐν
 τῇ Ἰουδαίᾳ καταλιπὼν κατὰ τῶν τοῦ Δημητρίου ἐχώρησε στρατη-
 γῶν. καὶ ὁ Σίμων Βέσουρα ἐπολιόρκει τῆς Ἰουδαίας χωρίον ὑπὸ
 τῶν τοῦ Δημητρίου κατεχόμενον, οἱ τῇ πολιορκίᾳ στενοχωρηθέν-
 C τες, πίστις λαβόντες ἐξέλιπον τὸ χωρίον· καὶ φρουρὰν ἰδίαν ὁ 15
 Σίμων κατέστησεν ἐν αὐτῷ. Ἰωνάθης δὲ τοῖς στρατηγοῖς συμμύ-
 ξας τοῦ Δημητρίου εἰς φυγὴν τε αὐτοὺς τρέπεται καὶ περὶ διαχι-
 λους ἀνελὼν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσόλυμα. καὶ εἰς Ῥώμην πρε-
 σβείαν ἐποίησατο, τὴν προτέραν φίλιαν ἦν πρὸς τὸ ἔθνος εἶχον
 ἀνανεώσασθαι. οἱ δὲ τῆς βουλῆς τὰ πρότερον ἐψηφισμένα καὶ 20
 αὐτῷ ἐκώρωσαν. ἐπανερχόμενοι δὲ οἱ πρέσβεις καὶ εἰς τὴν Σπάρ-
 την ἀφίκοντο, καὶ τοῦτο ἐντεταλμένον ἔχοντες παρὰ τοῦ Ἰωνάθου
 καὶ οἱ Σπαρτιῶται δὲ τοῦς πρεσβευτὰς φιλοφρόνως προσήκοντο,
 καὶ ψήφισμα περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς Ἰουδαίους ἔθεντο.

11 τὸν AW, om P. 13 βέσουρα A, Βεθσουραν Iosephus.
 16 Ἰωνάθης AW, Ἰωνάθας P. 20 πρότερον A. 22 Ἰω-
 νάθη A. 23 φιλοφρόνως τοὺς πρεσβευτὰς A.

nisi Tryphon ex Arabia in Syriam reversus Antiochum tam adolescentulum diademate ornasset ac Demetrio bellum intulisset, acceptis iis militibus qui ob stipendiorum imminutionem illum reliquerant. is Tryphon praelio victor cum Antiochiam et elephantos cepisset, Demetrius in Ciliciam abit. Ionathas vero ab Antiocho puero ad belli societatem arcessitus, ei se et socium et amicum fore et Demetrio bellam illatarum pollicetur. et rem statim aggressus effecit ut multae urbes Syriacae a Demetrio ad illum deficerent. deinde Simone fratre in Iudaea relicto contra Demetrii duces est profectus. Simon quoque Besura Iudaeae oppidum, in quo Demetrii praesidium erat, in eas angustias obsidione compulit ut fide accepta milites discederent, et nam illi praesidium imposuit. Ionathas vero, Demetrii ducibus profligatis: et ad duo milia hostium caesis, Hierosolyma reversus legatos Romanis misit ad pristinam amicitiam renovandam. qui prioribus decretis a senatu confirmatis in reditu Spartam venerunt (nam id quoque mandarant Ionathas) et a Spartanis amanter excepti sunt, Iudaeis amicitia et societate promissa.

τοῦ Δημητρίου μέντοι οἱ στρατηγοὶ τὴν ἦσαν ἀναμαχέσασθαι D
 σπεύδοντες μετὰ δυνάμειος πλείονος ἤλθον κατὰ τοῦ Ἰωνάθου.
 ὁ δὲ αὐτοῖς ὀξέως ἀπήντησεν. ἀποδειλιάσαντες δὲ πρὸς φανεράν
 μάχην ἀντικαταστήναι αὐτῷ, νυκτὸς ἔφυγον. μεθ' ἡμέραν δὲ
 5 γνοὺς τὴν φυγὴν Ἰωνάθης, ἐπεδίωξε μὲν, οὐ κατέλαβε δέ· ἀλλ'
 εἰς Ἀραβίαν ἔλθων καὶ τοῖς Ναβαθηνοῖς ἐπελθῶν καὶ λείαν
 ἐκεῖθεν ἀπελάσας πολλὴν καὶ αἰχμαλώτους λαβὼν ἐπανῆλθε.
 συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν συνεβούλευε τὰ τεῖχη τῶν Ἱεροσολύμων
 ἀνυκαινίσαι καὶ ἀνορθῶσαι ὅσον τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ καθή-
 10 ρητο. καὶ ἀρεσάσης πᾶσι τῆς συμβουλῆς, αὐτὸς μὲν ἔργον
 εἶχετο, τὸν δὲ ἀδελφὸν Σίμωνα ἐπέμψε τὴν χώραν ἀσφαλισό-
 μενον.

Ὁ δὲ γε Δημήτριος εἰς Μεσοποταμίαν ἦκεν ὡς τὴν Βαβυ-
 λῶνα καὶ τὰς ἄνω σατραπίας παραληφόμενος. οἱ γὰρ ταύτας
 15 κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες παραδώσειν ἑαυτοὺς αὐτῷ P I 214
 ἐπηγγέλλοντο καὶ συγκαταπολεμήσειν Ἀρσάκην τὸν Πάρθων βα-
 σιλέα. καὶ ἐδέξαντο τοῖν αὐτόν. καὶ τῷ Ἀρσάκῃ συμβαλὼν
 τὴν ἅπασαν ἀπέβαλε στρατιὰν καὶ αὐτὸς ἐλήφθη. Τρύφων δὲ
 γνοὺς τοιαῦτα τὰ περὶ τὸν Δημήτριον, ἐπεβούλευεν Ἀντιόχῳ,
 20 ἀποκτεῖναι αὐτὸν μελετῶν καὶ τὴν ἀρχὴν σφετερίσασθαι. ἰδε-
 δοίκει μὲντοι τὸν Ἰωνάθην, ὄντα φίλον τῷ Ἀντιόχῳ. καὶ ἔσπευ-
 δεν αὐτὸν πρῶτον ἀπάτη ἐλεῖν, καὶ οὕτως ἐπιχειρήσαι τοῖς κατὰ
 τὸν Ἀντιόχον. διὸ καὶ εἰς Σκυθόπολιν ἀπεισιν, ἔνθα καὶ Ἰωνάθης

3 ante αὐτοῖς PW add αὐθις, om A Iosephus.

11 εἶχετο A, ἔχετο PW.

ἐλὼν A.

19 ταῦτα A.

23 Ἰωνάθης AW, Ἰωνάθα P.

7 καὶ om A.

22 ἐλεῖν, καὶ]

Demetrii duces acceptam cladem resarcire cupientes maiores copias contra Ionatham eduxerunt: qui cum repente eis occurrisset, non ausi aperto Marte cum eo congredi noctu fugerunt. quos cum fuga cognita interdum persequens non adeptus esset, ex Arabia Nabataeorum magna praeda et multis captivis abductis recedit, ac populo convocato suadet ut urbis moenia renouent et ruinas murorum templi restituant. eo consilio omnibus probato ipse ei operi intentus Simonem fratrem ablegat ut regionem in tuto collocet.

Demetrius in Mesopotamiam profectus ut Babylonem et superiores satrapias acciperet, ab incolis Graecis et Macedonibus deditionem et operam ad debellandum Arsacem Parthorum regem pollicentibus susceptus, praelio cum Parthis commisso, omnibus copiis amissis ipse capitur. eo Demetrii casu cognito Tryphon cupiditate regni occupandi vitae Antiochi insidiatur. sed quia Ionathae amicitiam cum rege formidabat, eo prius per dolum capto, tum demum invadere Antiochum in animo habebat. itaque Scythopolin abit, ubi Ionatham cum quadraginta belli-

αὐτῷ σὺν τέσσαρσι μυριάσι μαχίμων ἀπήντησεν. ὁ δὲ ὑπόβως
 B αὐτὸν ὑπέρχεται, δάφοις τε καὶ τιμαῖς δεξιούμενος, πᾶσαν θέλων
 ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, ἔν' αὐτὸν ἀφύλακτον λήψοιτο. καὶ συνε-
 βούλευε τὴν μὲν στρατιὰν ἀπολύσαι, αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγων εἰς
 Πτολεμαῖδα συνασφαιόμενος αὐτῷ, τὴν πόλιν παραληφόμενος καὶ 5
 W I 158 πάντα τὰ ἐκεῖ ὀχυρώματα. καὶ Ἰωνάθης μηδὲν ὑποτοπήσας
 τὸ στράτευμα ἔστρεψε, χίλους δ' ἔχων μόνους ἀπήει. εἰς δὲ
 Πτολεμαῖδα κατακλεισθεὶς αὐτὸς μὲν ζωγραφῆται, οἱ δὲ σὺν αὐτῷ
 διασφαιρόνται. ἄπερ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις μαθόντες εἰς θεός ἐπέ-
 πεισον διὰ τὰ περίξ ἔθνη, ἃ γίνοντα τὴν Ἰωνάθου σύλληψιν κατὰ 10
 τῶν Ἰουδαίων κεκλήνητο. Σίμων δὲ τῷ πλήθει ὠμίληκός καὶ
 παραδαρρῖνας αὐτὸ ἡγεμὼν ὑπ' αὐτοῦ αἰρεῖται, καὶ συναθροίσας
 C τὸ μάχιμον τοῦ λαοῦ, τῶν τειχῶν ἐπεμελεῖτο τῆς πόλεως, καὶ
 παντὸς τοῦ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν πραγμάτων ἐφρόντιζεν. ὁ μὲντοι
 Τρύφων εἰς Ἰουδαίαν ἀφίκετο, καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. 15
 καὶ ὁ Σίμων αὐτῷ σὺν δυνάμει ἀπήντησεν· ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν
 ἔπεμψε δηλῶν ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα δοῦναι καὶ δύο τῶν
 Ἰωνάθου παιδῶν ὁμήρους, εἰ βούλεται λυθῆναι τὸν ἀδελφόν.
 ὁ Σίμων δὲ συνῆκε μὲν τὴν κακουργίαν τοῦ Τρύφωνος, ἵνα δὲ
 μὴ αἰτίαν σχολῆ ὡς μὴ θέλων σῶσαι τὸν ἀδελφόν, καὶ τὰ χρή- 20
 ματα ἔπεμψε καὶ τοὺς παῖδας. ἃ λαβὼν ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε
 τὰς συνθήκας, ἀλλὰ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀνήει πρὸς τὰ Ἱεροσό-
 D λυμα. παρωμάρτει δὲ καὶ ὁ Σίμων, αἰ ἐναντίον καταστρατο-

4 ὀλίγων A, ὀλίγων PW. 6 Ἰωνάθης AW, Ἰωνάθης P.
 11 κεκλήνητο A. 16 ὁ prius om A. 21 ὁ om A.
 ἐτήρησε A Iosephus, ἐφύλαξε PW.

cosorum milibus obviam egressum fraude circumvenit, muneribus et honoribus conciliatum, ut omni suspicione adempta incautum opprimeret. suadet igitur ut exercitum missum faciat seque cum paucis Ptolemaidem comitetur ad urbem et omnia circumiacentia castella accipienda. Ionathas nihil mali suspicatus exercitum dimittit, ac mille duntaxat viris retentis Ptolemaide conclusus capitur: comites eius occiduntur. quae Hierosolymis nuntiata populo terrorem incusserunt ob gentes finitimas Ionatha capto contra Iudaeos tumultuantes. sed Simon oratione habita populum confirmat; ab eoque dux electus, militiae idoneis convocatis, moenibus urbis et omnibus quae ad securitatem pertinerent curatis, Tryphoni Ionatham captivum in Iudaeam adducenti cum exercitu occurrit; eique centum argenti talenta et duos Ionathae filios obsides postulanti si fratrem solvi vellet, etsi hominis improbitatem intelligebat, tamen, ne sibi fratris salus neglecta crimini daretur, et pecuniam et pueros misit. quibus acceptis Tryphon pactis non stetit, sed cum exercitu Hierosolyma contendit, subsequente Simone et ex

πεδευόμενος. χιῶν δὲ πολλή πεισοῦσα διεκώλυσεν αὐτῷ τὴν εἰς Ἱεροσόλυμα ἄφιξιν· καὶ εἰς Συρίαν ἐγράπετο, καὶ ἀπῶν τὸν Ἰωνάθην ἀπέκτεινε.

Σίμων δὲ, θανόντος τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωνάθου μετὰ τετραετία 5 τῆς ἀρχιερωσύνης, αὐτὸς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους προῶβ- βλητο, καὶ οὐκέτι φόρους τοῖς Μακεδόσι παρέσχετο. ἐτύχησε δὲ τὸ ἔθνος ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τῶν τε περιοίκων ἐθνῶν ἐκυρίευσαν, καὶ πολλὰς τῶν πόλεων κατεστρέψαντο, ἵνα μὴ εἶεν τοῖς ἐχθροῖς ὀρηκτήρια. καὶ τὸ ὄρος ἐφ' οὗ ἡ ἀκρόπολις ὠκο- 10 δόμητο, ἴσαν δὲ ὑψηλόν, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐνδελειχῶς πονούστας P I 215 εἰς πεδιάδα μετήνεγκαν, ὡς ἂν εἴη τὸ ἱερόν ὑπερκείμενον.

LIBER QUINTUS.

1. Ὁ δὲ γε Τρύφων τὸν Ἀντίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, τέσσαρα βασιλεύσαντα ἔτη διέφθειρεν, ἐπιτροπεύων αὐτοῦ. καὶ τὸν μὲν ὡς ἀποθάνοι διήγγελλε, τοῖς δὲ στρατιώταις ἐπηγγέλλετο 15 χρήματα εἰ αὐτὸν βασιλεύσουσιν. οἱ κερθῆσαι πολλὰ ἠλπιόντες ἔλονται αὐτὸν ἄρχοντα. λαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ὁ Τρύφων ἀπέ- δύσατο τὴν ὑπόκρισιν· καὶ μισῆσαν αὐτὸν τὸ στρατιωτικὸν πρὸς Κλεοπάτραν ἀφίστατο τὴν τοῦ Δημητρίου γυναῖκα, ἐγκλει- σμένην ἐν Σελεύκείᾳ τυγχάνουσαν. ἀλωμένον δὲ Ἀντιόχου, ὃς

1 διεκώλυον A.

4 τετραετία A, τριετία PW.

19 ἀλω- μένου W.

FOENTES. Cap. 1. Iosephi Ant. 13 7 et 8.

adverso castra locante. verum copia nivis impeditus in Syriam con- verso itinere Ionatham interfecit.

Fratre post quartum annum pontificatus mortuo Simon populi suffragiis pontifex declaratus Macedonibus tributa pensitare destitit. ac Iudaica gens sub eius principatu perquam fortunata fuit, et finitimis populis dominata multas urbes evertit ne hostium receptacula essent: montem altissimum, in quo arx aedificata fuerat, continenti triemli labore in planitiem redegit, ut templum emereret.

1. Tryphon autem Antiochum cognomento deum, cuius tutor erat, quarto regni anno interfecit, et eum esse mortuum vulgabat; et militibus pecuniam pollicebatur si se regem creassent. qui spe magni lucri impulsu voluntati eius satisfecerunt. sed Tryphon voti compos factus simulatione detecta militum animos a se alienavit, ut eo deserto ad Cleopatram Demetrii uxorem Seleucia inclusam irent. quae Antio-

ἐκαλεῖτο σωτήρ, Δημητρίου δὲ ἦν ἀδελφός, καὶ ἐκκλησιούμενον
 B πάντοθεν διὰ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἡ Κλεοπάτρα, κα-
 λοῦσα ἐπὶ γάμῳ καὶ βασιλείᾳ· ἐδεδίει γὰρ μὴ τὴν πόλιν οἱ
 Σελευκεῖς τῷ Τρύφῳ δώσουσι. γενόμενος οὖν ἐν τῇ Σελευκείᾳ
 ὁ Ἀντίοχος κατὰ τοῦ Τρύφωνος ὥρμησε, καὶ νικήσας αὐτὸν τῆς B
 ἄνω Συρίας ἐξέβαλε, καὶ εἰς τι φρούριον καταφυγόντα ἐπολιόρκει,
 καὶ τὸν ἀρχιερέα Σίμωνα εἰς φίλαν προεκαλεῖτο. ὁ δὲ ἐδέξατο
 τὴν πρόκλησιν, καὶ τοῖς πολιορκοῦσι τὸν Τρύφωνα τροφὰς ἐχο-
 ρήγησε. φυγῶν δ' ἐκειθεν ὁ Τρύφων καὶ γενόμενος εἰς Ἀπά-
 μειαν, πολιορκηθεὶς ἐλήφθη καὶ διεφθάρη, ἐπ' ἔτεσι βασιλεύ- 10
 σας τρισίν.

Ἄντιοχος δὲ λήθην τῶν ἐπὶ Σίμωνος αὐτῷ γενομένων
 C ποιησάμενος, στέλλει Κενδεβαῖον, τὴν Ἰουδαίαν πορθῆσαι καὶ
 τὸν Σίμωνα κατασχέιν ἐντειλάμενος. Σίμων δὲ αὐτῷ ἀντικατα-
 στάς νικᾷ. καὶ εἰρηνικῶς τὸ λοιπὸν διήγαγε τῆς ζωῆς, ἄρξας 15
 τῆς Ἰουδαίας ἔτη ὀκτώ. τελευτῆ δὲ παρὰ Πτολεμαίου τοῦ γαμ-
 βροῦ ἐπιβουλευθεὶς. καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Σίμωνος καὶ οἱ δύο παῖδες
 W·I 154 συλληφθέντες ἐδέθησαν, ὁ δὲ τρίτος Ἰωάννης διέφυγεν (ὃς καὶ
 Ὑρκανὸς ἐκαλεῖτο) καὶ προσεδέχθη παρὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν
 διὰ τὰς τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας, ἀπωσαμένων ἐλθόντα τὸν 20
 Πτολεμαῖον.

Ἀπολαβὼν δὲ τὴν πατριὸν ἱερωσύνην ὁ Ὑρκανὸς ἐπὶ τὸν
 Πτολεμαῖον ἱστράτευσεν, εἰς ἔρομὰ τι Δαγῶν λεγόμενον ὄντα.

1 ἐγκλησιούμενος A. 6 καταφυγόντα φρούριον A. 7 προ-
 καλεῖτο AW, προσεκαλεῖτο P. 14 τὸν om A. 15 διήγε A:
 Iosephus διηγᾷ.

chum Soterem Demetrii fratrem, oberrantem et causa Tryphonis undi-
 que exclusum, spe nuptiarum et regni ad se accessivit, verita ne
 Seleuciani urbem Tryphoni traderent, qui cum Seleuciam venisset
 contra Tryphonem profiscitur, eumque victum et Syria superiore
 eiectum in castello quodam quo confugerat obsidet, Simone pontifice
 ad amicitiam suam invitato: quam ille amplexus cibaria militibus suppe-
 ditat. sed Tryphon cum inde Apameam profugisset, urbe expugnata
 captus occiditur, cum triennium regnasset.

Antiochus vero meritum Simonis oblitus Cendebaeum ad vastan-
 dam Iudaeam et Simonem comprehendendum mittit: quo Simon devictus
 reliquum aetatis pacate exigit, cum Iudaeae annos octo praefuisset.
 perit autem insidiis Ptolemaei generi sui, uxore et duobus filiis in vin-
 cula coniectis: nam tertius Ioannes, qui etiam Hyrcanus vocabatur,
 effugerat. qui ob paterna beneficia ab Hierosolymitis receptus est,
 Ptolemaeo non admissio.

Paterno sacerdotio petitus Hyrcanus Ptolemaeo bellum intulit in
 castello Dagonae agentis, et praevalebat quidem obsidione, sed miseri-

καὶ ἐκράτει μὲν τῇ πολιορκίᾳ, ἥτις αὐτὸ δὲ τῷ πρὸς τὴν μητέρα D
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτω· ὁ γὰρ Πτολεμαῖος ἀνάγων ἐπὶ τὸ
τείχος αὐτοὺς ἐξ ἀπόκτου ἤλαστο. ἡ μὲντοι μήτηρ ἰκέτευε μὴ
μαλακίεσθαι δι' αὐτήν. τριβομένης δ' οὕτω τῆς πολιορκίας
δ ἐνόσταται τὸ ἑβδομον ἔτος, καθ' ὃ εἴδεται τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν.
καὶ διὰ τοῦτο Πτολεμαῖος ἀνεθείς τοῦ πολέμου, κτείνει τὴν μη-
τέρα τοῦ Ἰρκανοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ φεύγει πρὸς Ζήνωνα
τὸν Κοτυλαῖν τὸν τῆς Φιλαδελφείας τύραννον. Ἀντίοχος δὲ χαλε- P I 216
παίνων τῷ Σίμωνι δι' ἃ πέπονθε, τῇ Ἰουδαίᾳ ἐπήλθε, καὶ τὴν
10 χώραν καταδρυμῶν ἐπολιόρκει τὸν Ἰρκανόν· καὶ πύργους ἀνε-
γείρας ὑψηλοτάτους κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς πόλεως, ἐξ αὐτῶν
τῷ τείχει προσέβαλλεν. ἤρνε δ' οὐδὲν διὰ τε γενναιότητα τῶν
ἐντὸς καὶ διὰ δυνάμειν τῶν τειχῶν καὶ ὕδατος ἀφθορίας ἐξ
ἐπομβρίας ἄρτι συμβῆσαν. δεύσας δὲ ὁ Ἰρκανὸς μὴ ἐπιλείπειν
15 αὐτοῖς τὰ ἀναγκαῖα, μόνον τὸ μάχιμον τοῦ πλήθους ἀπολεξά-
μενος, τοὺς ἄλλους ἐξῴσει τῆς πόλεως· οὓς ὁ Ἀντίοχος ἀπαλθῆν
ἐκέλευεν οὐκ εἶα· οἱ καὶ ἔξω τῶν τειχῶν προσμένοντες διὰ τοῦτο B
ἀπέθνησκον. οἱ δ' ἐντὸς ἐλευσύντες αὐτοὺς εἰσεδέξαντο αὐτοῖς.
τῆς σκηνοπηγίας δὲ ἐνοστάσης ὁ Ἰρκανὸς στείλλας πρὸς τὸν Ἀν-
20 τίοχον ἀνοχὴν ἐξήτει γενέσθαι διὰ τὴν ἑορτὴν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά.
ὁ δὲ καὶ τὴν ἀνοχὴν ἔδωκε καὶ θυσίαν πολυτελεῖν σὺν ἀναθήμασιν
ἐπεμψεν· ὃν διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείαν καὶ Εὐσεβῆ ἐκά-
λεσαν. γνοὺς δὲ τὴν πρὸς τὸν θεὸν τοῦ Ἀντίοχου αἰδῶ Ἰρκανὸς

8 κοτυλαῖν A.

19 ἐπιστάσης A.

23 τὸν om A.

cordia matris et fratrum vincebatur: hos enim Ptolemaeus in murum productos in conspectu illius cruciabat: quamvis matre obtestante ne sua causa segnius ageret, dum obsidio ita trahitur, septimus annus instat, quo Iudaeis otium agere solitum est; eaque de causa bello intermisso Ptolemaeus occisa matre et fratribus Hyrcani ad Zenonem Cotylam Philadelpheiae tyrannum confugit. Antiochus vero Simoni ob acceptam cladem iratus Iudaeam invasit, et agros populatus Hyrcanum obsidet, ex turribus altissimis, quas ad septentrionem excitarat, impetum in moenia faciens. sed nihil proficiebat tum ob defensorum fortitudinam tum ob murorum firmitatem aquarumque copiam ex imbre mode collectam. caeterum Hyrcanus veritas ne comessatu deficeretur, bellicosius duntaxat retentis reliquam multitudinem urbe expulit: qui cum ab Antiocho abire non sinerentur, extra moenia moriebantur. quos ii qui intus erant miserati in urbem receperunt. sed cum festum tabernaculorum instaret, Hyrcanus ab Antiocho septem dierum iudicium ad festum celebrandum petiit, quas ille non modo concessit, sed et victimas sumptuosas cum denariis misit, ob eam pietatem Pii cognomentum adeptus. quae eadem Hyrcano causa fuit ut per legatos ab illo peteret

ἐπρεσβεύσατο τὴν πάτριον αὐτοῖς ἀποδοθῆναι πολιτείαν αἰτού-
 μενος. ὁ δέ, εἰ παραδοίεν τὰ ὄπλα, εἶπε, καὶ φόρους τελεῖν
 ὑπὲρ τῶν ἄλλων κατάδοιτο πόλειον ἄτερ τῆς Ἰουδαίας, καὶ
 C φρουρὰν δέξαστο, καὶ τοῦ πολέμου ἀφῆξομαι καὶ τὰλλα ποιή-
 σαι ἂ ἀξιοῦσιν. Ἰουδαῖοι δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἐδέχοντο, ἐπὶ δὲ τῇ 5
 φρουρᾷ οὐ κατένευον, ἀλλ' ἀντὶ ταύτης ὁμήρους ἐδίδουσαν καὶ
 ἀργυρίου τάλαντα πεντακόσια. ἐνδόντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ
 Ἀντιόχου, ἡ πολιορκία ἐλύθη. Ὑρκανὸς δὲ τὸν τοῦ Δαβὶδ
 ἀνοξίας τάφον τρισχίλια ἐκείθεν ἀργυρίου τάλαντα ἔλαβε. φίλιαν
 δὲ πρὸς Ἀντιόχον ποιησάμενος, ἐν τῇ πόλει αὐτὸν εἰσεδέξατο, 10
 καὶ ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι συνέξωρμησεν. ἔνθα τῷ Ἀρσάκῃ
 D πολεμήσας Ἀντιόχος τῷ πλείονι τῆς στρατιᾶς καὶ αὐτὸς συνα-
 πώλετο.

2. Γίνεται δὲ τῆς τῶν Σύρων βασιλείας διάδοχος ὁ ἀδελ-
 φὸς αὐτοῦ Δημήτριος, λύσαντος Ἀρσάκου αὐτὸν ἠῆκα τοῖς 15
 Πάρθοις ἐπῆλθεν Ἀντιόχος. Ὑρκανὸς δὲ Ἀντιόχου θανόντος
 πολλὰς τῶν τῆς Συρίας πόλειον εἶλε καὶ τῆς Ἰδουμαίας ἐτέρας.
 καὶ ὑποτάξας τοὺς Ἰδουμαίους ἐπέτρεπεν αὐτοῖς τὴν ἐν τῇ χώρᾳ
 διατριβήν, εἰ περιτέμνοντο καὶ χρωῖνται ἔθισιν Ἰουδαίκοις. οἱ
 δὲ διὰ τὰς πατρίδας καὶ τὴν περιτομὴν καὶ τὰλλα ὀπήνευκαν. 20
 Δημήτριος δὲ στρατεύειν ἔγνωκὼς ἐπὶ Ὑρκανόν, ἀνεκόπη, τῶν

4 πολέμου] πολιορκίαν A. 8 Δαβὶδ] ἀδελφοῦ A. 20 τὰ
 ἄλλα A.

Fontes. Cap. 2. Iosephi Ant. 13 8 § 4—10 § 7. de tribus
 seotis 13 5 § 9.

ut patriam suis civibus rem publicam restitueret. cui respondit Antio-
 chus, si arma traderent et de civitatibus extra Iudaeam sitis tributa
 penderent et praesidium acciperent, se et bello abstinere et postulatis
 eorum annuere velle. Iudaei vero caetera amplexi praesidium repudia-
 runt, ac pro eo dederunt obsides argentique talenta quingenta. hac
 ratione mitigato Antiocho solutaque obsidione Hyrcanus e monumento
 Davidis tria milia talentum deprompsit; initaque cum Antiocho amicitia
 eum in urbem recepit, et contra Parthos ducentem comitatus est: ubi
 cum Arsace congressus Antiochus cum maiore parte exercitus et ipse
 periiit.

2. Ei in regno Syriae Demetrius frater, sub expeditionem An-
 tiochi solutus ab Arsace, successit. caeterum post Antiochi interitum
 Hyrcanus multas Syriacas urbes, Idumaeae multas cepit; et subactis
 Idumaeis ea condicione in patria versari concessit, si circumciderentur
 et moribus Iudaicis uterentur. qui amore natalis soli et circumcissionem
 et reliqua tolerarunt. cum autem Demetrius bellum inferre Hyrcano

Σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν μισούντων αὐτὸν διὰ ποτηρίαν, καὶ διακηρυκευσαμένων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φόσκωνα, δοῦναι αὐ- P I 217
τοῖς τινα τῶν τῷ Σελεύκῳ προσσηκόντων τῆς βουσιλείας ἀντιληφ-
μένον. δὲ Ἀλέξανδρον ἔπεμψε τὸν λεγόμενον Ζεβινῶν. μάχης W I 155
5 οὖν μέσον αὐτοῦ καὶ Δημητρίου συγκροτηθείσης τρέπεται Δημή-
τριος καὶ φεύγει εἰς Πτολεμαῖδα, μὴ δεχθεὶς δὲ παρὰ Κλεοπά-
τρας τῆς γυναικὸς εἰς Τύρον ἀπέδρα, ἄλοδς δὲ καὶ πολλὰ παθῶν
διεφθάρη. Ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν φίλιαν
ποιεῖται πρὸς Ὑρκανόν. ἐπαναστάτος δὲ αὐτῷ Ἀντιόχου
10 τοῦ Γρυποῦ τοῦ παιδὸς Δημητρίου, ἤτηθεις ἐν τῇ μάχῃ
ἀπώλετο.

Βασιλεὺς δὲ Συρίας ὁ Ἀντιόχος οὗτος γενόμενος, ἐπὶ
πολλοῖς ἔτεσι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀντιόχου, τοῦ ἐπικληθέντος B
Κυζικηροῦ διὰ ἐν Κυζίκῳ ἐγράφη, περὶ τῆς βασιλείας ἐμάχετο.
15 ἦν δὲ οὗτος υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ θανόντος ἐν Πάρθοις τοῦ ἀδελ-
φοῦ Δημητρίου, ὡς ἑτεροθαλῆς ἀδελφὸς ὑπάρχων τοῦ Γρυποῦ
Ἀντιόχου· ἡ γὰρ Κλεοπάτρα τοῖς δυοῖν συνῆκεσεν ἀδελφοῖς,
τῷ Δημητρίῳ δὲ πρότερον καὶ τῷ Ἀντιόχῳ μετέπειτα, ὡς
προεγράφεται, καὶ ἐκ μὲν Δημητρίου τὸν Γρυπὸν Ἀντιόχον
20 ἔτεκεν, ἐξ Ἀντιόχου δὲ τοῦ σωτήρος τοῦ ἀδελφοῦ Δημητρίου
τὸν Κυζικηρὸν Ἀντιόχον ἐγένετο. ἐν ὅσῳ δὲ οὗτοι πρὸς ἀλλή-
λους ἐμάχοντο, ὁ Ὑρκανὸς ἠρέμει, καὶ καταφρονήσας τῶν Ἀν-
τιόχων ἀπέστη, μηδὲν ἔτι παρέχων αὐτοῖς· καὶ κατὰ σχολῆν

1 στρατιῶτων PW.

3 τινὰ τὸν τῷ Σελεύκῳ προσσηκόντα A.

13 τοῦ ἐπικληθέντος — ἐγράφη post ἐμάχετο A.

16 ἀπέδ-
ρα A.

19 γέγραπται A.

20 τέκεν A.

statuisset, ea re impeditus est quod Syri et milites eius improbitatem detestati per caduceatores a Ptolemaeo Physcone petierant ut sibi ex Seleuci familia daret aliquem qui regnum susciperet. is Alexandrum Zebinam misit: a quo Demetrius victus Ptolemaidem se recepit, sed ab uxore Cleopatra exclusus Tyrum confugit, ubi captus et excruciatas periit. Alexander autem regno potitus amicitiam cum Hyrcano pepigit, sed ab Antiocho Grypo Demetrii filie regnum sibi vendicante victus in pugna occubuit.

Is Antiochus suscepto Syriae regno cum fratre Antiocho, cognomento Cyziceno quod Cysici educatus esset, per multos annos bellum gessit, erat autem is Antiochi a Parthis interfecti, Demetrii fratris, filius, uterinus Antiochi Grypi frater. nam Cleopatra duobus fratribus nupta fuit, primum Demetrio, deinde Antiocho, ut ante scripsimus. et e Demetrio Antiochum Grypum, ex Antiocho Sotere Demetrii fratre Cyzicenum Antiochum suscepit. qui dum inter sese digladiantur, Hyrcanus quiete fruente utroque contempto defecit, neque quidquam amplius

C ἐκαρπούτο τὴν Ἰουδαίαν, ὡς ἄπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. στρατεύσας δὲ καὶ ἐπὶ Σαμαρείαν ἐπολιόρκει αὐτὴν διὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἀριστοβούλου καὶ Ἀντιγόνου. λιμοῦ δὲ τὴν πόλιν πιέζοντος οἱ Σαμαρεῖς εἰς συμμαχίαν μετεκαλέσαντο τὸν Ἀντίοχον τὸν Κοζικηνόν. δς τοῖς περὶ Ἀριστόβουλον συμ- 5 βαλὼν ἤτιστα· εἶτ' αὐθις συλλέξας κληῖδος τὴν χώραν ἐπόρθει τοῦ Ἰουδαίου, ἐν οὕτως ἀναγκάσθη αὐτὸν λῦσαι τὴν πολιορκίαν. πολλοὺς δὲ τῶν σὸν αὐτῷ ἀποβάλλων ἀπήρην εἰς Τρίπολιν. Ἰουδαίος δὲ τὴν Σαμαρείαν ἐλὼν πᾶσαν ἠφάνισε.

D Ἀέγεται δὲ, καθ' ἣν ἡμέραν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τῷ Ἀντιόχῳ 10 ἐμάχοντο, αὐτὸς ὡς ἀρχιερεὺς μόνος ἐν τῷ ναυῷ θυμῶν ἀκούσασα φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ ἄρτι νενικήκασιν τὸν Ἀντίοχον· καὶ ἐξελθὼν ἀπήγγειλε τῷ πλῆθει τὸ ἀκουσθέν. καὶ γέγονεν οὕτως. ἐθροισμένη δὲ Ἰουδαία ἐφθονήθη παρὰ τῶν Ἰουδαίων, μάλιστα δ' ἐμισαίτο παρὰ τῶν Φαρισαίων· οἱ δ' εἰσὶ μία τῶν παρὰ 15 Ἰουδαίους αἰρέσεων, τριῶν οὐσῶν. οὗτοι μὲν οὖν εἰ Φαρισαῖοι εἰμαρμένην δοξάζουσι, τινὰ δὲ καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι, συμβαίνειν τε καὶ μὴ γίνεσθαι. Ἰουδαῖοι δὲ πάντων κυρίαν τὴν εἰμαρμένην νομίζουσι εἶναι, καὶ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἔξ ἐκείνης συμβαίνειν.

P I 218 Σαδδουκαῖοι δὲ τὴν μὲν εἰμαρμένην ἐκβάλλουσι, πάντα δὲ ἐφ' 20 ἡμῖν τίθενται, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἡμῶς ἑαυτοῖς αἰτίους εἶναι διδάσκοντες, καὶ τὰ χεῖρω δι' ἀβουλίαν ἀφ' ἑαυτῶν αἰρεῖσθαι. τῶν

1 συναγαγεῖν χρημάτων A.
γεῖλαι A. 17 καὶ om A.

8 τῶν] τοὺς A.

13 ἀπαγ-

18 κυρίαν εἶναι τὴν εἰμαρμένην

δοξάζουσι· καὶ A.

eis pendit; ac Iudaeae fructibus per otium perceptis infinitam pecuniam coegit. cum autem Samariam per filios suos Aristobulum et Antigonem obsideret, Samaritani urgente fame Antiochi Cyziceni opem implorarent; qui cum Aristobulo congressus vincitur. deinde redintegratis copiis Hyrcani agros vastat, ut ea ratione obsidionem solvere cogeretur. sed dum multis suorum amissis Tripolim recedit, Hyrcanus Samariam captam penitus delet.

Fertur autem, eo die quo duo eius filii cum Antiocho pugnarunt, cum solus ut pontifex in sacrae suffiret, audisse vocem quae diceret Antiochum modo a suis filiis esse victum, idque egressus nuntiasset populo: nec deceptus est. sed dum prosperis fortunae flatibus utitur, invidiam Iudaeorum effugere non potuit, Pharisaeis maxime invidus, qui sunt ex tribus Iudaeorum sectis. hi cum fatum affirmant, tamen quaedam in nostra esse potestate ac fortuito evenire nec omnia fieri necessario statuunt: Kesenii contra fatum rerum omnium dominum constituent, et hominibus omnia fato contingere censent: Sadducaei fato repudiat: nostrae voluntati adscribunt omnia, et causas hominum a nobis pendere, et nos temeritate nostra ultra amplecti deteriora existimant.

γούν Φαρισαίων πρότερον φίλους ἔχόντων πρὸς Ὑρκανόν (μαθη-
 τῆς γὰρ αὐτῶν ἐγγόνει) συνέβη ἕξ αἰτίας τινὸς ἔχθραν κτήσα-
 σθαι πρὸς αὐτόν. ἠδύνατο δὲ οὗτοι παρὰ τῷ πλήθει σφόδρα.
 Ὑρκανὸς δὲ τῇ τῶν Σαδδουκαίων προσετέθη μοίρᾳ, τῶν Φαρι-
 6 σαίων ἀπορραγείς, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν παραδοθέντα νόμιμα κατα-
 λῦσαι προέθετο. οἱ Σαδδουκαῖοι γὰρ ἐκεῖνα δεῖν ἡγείσθαι νόμιμα
 ἔλεγον τὰ γεγραμμένα, τὰ δὲ ἐκ παραδόσεως μὴ τηρεῖν. διὰ
 ταῦτα μεμίσητο παρὰ τῶν Φαρισαίων ὁ Ὑρκανός. βιώσας δὲ B
 εὐτυχῶς ἐπ' ἕτη τριάκοντα πρὸς ἐνί, ἐτελεύτησεν ἐφ' υἱοῖς πέντε.
 10 λέγεται δὲ καὶ προφητείας ἀξιωθῆναι, καὶ προειπεῖν περὶ τῶν δύο
 αὐτοῦ παιδῶν τῶν πρεσβυτέρων ὡς οὐ μενοῦσι τῶν πραγμάτων
 κύριοι.

3. Τελευτήσαντος δὲ Ὑρκανοῦ Ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν W I 156
 διεδέξατο· καὶ εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι ταύτην δόξαν αὐτῷ,
 15 διάδημα περιτίθεται, μετὰ τετρακόσια ἕτη καὶ ὄγδοῦς κόντα πρὸς
 ἐνί ἔξοτον ἐκ Βαβυλῶνος ὁ λαὸς εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπανῆλθεν.
 οὗτος τοὺς μὲν ἄλλους τῶν ἀδελφῶν καὶ τὴν μητέρα περὶ τῆς
 ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν καθείρξε, τὸν δὲ μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον C
 ἠγάπα καὶ τῶν ὁμοίων ἤξιον. τὴν μὲν οὖν μητέρα λιμῷ διέ-
 20 φθειρε, προσέθετο δὲ καὶ τὸν ἀδελφ., ἢ τὸν Ἀντίγονον διαβολαῖς
 πιστεύσας. λαμπρῶς γὰρ αὐτοῦ ἀπὸ στρατείας ἐπανελθόντος
 ἐνόσει ὁ Ἀριστόβουλος· ἐορταζομένης δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἀνέβη

4 προσετέθη A, προσετίθει PW. 7 παραδόσεων A. 16 εἰς]
 πρὸς A. 18 αὐτῷ] αὐτῶν A. καθείρξε A.

Fontes. Cap. 3. Iosephi Ant. 13 11.

Pharisaei porro, quorum magna erat apud populum auctoritas, cum
 pridem amici essent Hyrcano, quippe quem discipulum habuerant, post
 nescio qua de causa orta similitate ab iis avulsus in Sadducaeorum
 sententiam concessit, ac ritus ab illis traditos abolere instituit. nam
 Sadducaei ea pro legibus habenda affirmabant quae in scripta relata
 essent, quae verò quasi per manus traderentur, ea non observanda esse.
 et hac de causa Pharisaeis invisus fuit. qui annis uno et triginta felici-
 ter exactis obiit, filius quinque superstibus. dicitur etiam prophetae
 dono fuisse praeditus, ac praedixisse duos ex filiis natu maximos impe-
 rium amissuros esse.

3. Hyrcano defuncto principatum suscepit Aristobulus. quem
 cum in regnum commutare ei placuisset, diadema sumpsit, 481 annis
 post quam populus Babylone Hierosolyma redierat. caeteros fratres et
 matrem de principatu contendentem in vincula coniecit, Antigonum au-
 tem aetate sibi proximum dilexit, pari honore dignatus. matrem fame
 necavit: adiecit et Antigoni caedem calumniis impulsus. nam cum is
 aegrotante Aristobulo victor ab expeditione reversus tabernaculorum

εἰς τὸ ἱερόν ὃ Ἀντίγονος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ὀπλιτῶν κεκοσμη-
 μένος λαμπρῶς. οἱ δὲ τοῦτον πρὸς τὸν ἀδελφὸν διαβάλλοντες
 μὴ κατ' ἰδιώτην αὐτὸν ἔλεγον ἔλθεῖν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀλλὰ βασι-
 λεῖῃ κεχηρμένον λαμπρότητι, καὶ ὅτι μετὰ τοσαύτης δορυφορίας
 D στρατιωτῶν ἀνελθὼν βουλεύεται κατ' αὐτοῦ. Ἀριστόβουλος δέ, 5
 καὶ τῆς οἰκείας ἀσφαλείας φροντίζων καὶ τοῦ ἀδελφοῦ προνοῶν,
 ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφεγγεῖ τοὺς σωματοφύλακας ἴστησιν,
 ἐντειλάμενος ἀόπλου μὲν τοῦ ἀδελφοῦ φεῖδυσθαι, κτείνειν δὲ
 αὐτὸν μετὰ τῶν ὀπλῶν ἐρχόμενον· πέμπει δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀν-
 τίγονον, ὄπλον αὐτὸν κελεύων ἤκειν. ἡ δὲ τοῦ Ἀριστοβούλου 10
 γυνὴ καὶ οἱ ταύτῃ συμφρονοῦντες κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου ἔπεισαν
 τὸν σταλέντα λέγειν τῷ Ἀντιγόνῳ ὡς "ἀκούσας ὁ ἀδελφός σου
 ὅτι ὄπλα κεινὰ κατεσκευάσας, ἀξιοὶ ὀπλισμένον ἔλθεῖν σε, ἔν'
 P I 219 ἴδοι αὐτά." ὁ δὲ μηδὲν ὑποπεύσας, ἐνδεδυμένος τὴν πανο-
 πλίαν ἀπήει. καὶ γενόμενος κατὰ τὸν Στράτωνος πύργον, ὅπου 15
 ὁ τόπος ἀφώτιστος ἦν, κτείνεται παρὰ τῶν σωματοφυλάκων.
 Ἰούδας δὲ τις Ἐσσαῖος τὸ γένος πολλὰ προλέγων καὶ ἀληθεύων,
 ἰδὼν τότε τὸν Ἀντίγονον παρίοντα τὸ ἱερόν, ἀνεβόησεν ἀπο-
 θανεῖν ἐπευχόμενος ὡς διεψευσμένος ζῶντος τοῦ Ἀντιγόνου·
 προεῖπε γὰρ αὐτὸν κατ' ἐκείνην θανούμενον τὴν ἡμέραν ἐν τῷ 20
 Στράτωνος πύργῳ· τὸν δὲ σταδίους ἀπέχειν ἔξακοσίους, ὡς
 ἀδύνατον εἶναι τὸν Ἀντιγόνον ἐκεῖ γενήσεσθαι, ἤδη τῆς ἡμέρας
 κλινοῦσης. ταῦτα λέγοντος τοῦ Ἰούδα, ἀγγέλλεται κτανθεῖς

5 βούλεται A. 13 ὀπλισμένον A. 14 ἴδη A. ὄποτο-
 πάσας A. 19 ζῶντος — αὐτὸν A, προεῖπε γὰρ αὐτὸν ζῶντος
 τοῦ Ἀντιγόνου PW. 22 ἐκεῖ γενήσεσθαι τὸν ἀντίγονον A.

festo magnifice ornatus cum suis satellitibus in templum adscendisset,
 id factum calumniatores ita interpretabantur, eum ad festum non more
 plebeio venisse sed regio splendore usum esse, et quia cum tanta mili-
 tum manu adscenderit, consilia contra regem agitare. Aristobulus, qui
 et suae securitati et fratris rationibus consultum vellet, satellitibus suis
 in quodam obscuro subterraneo loco constitutis mandat ut fratri inermi
 parcant, armatum occidant: mittit et ad Antigonom eumque inermem
 venire iubet, sed eius uxor et qui cum ea contra Antigonom conspira-
 rant nuntio persuaserunt ut diceret fratrem, quod audierit eum nova
 arma parasse, petere ut armatus se spectandum ipsi praebeat. ab ille
 nihil mali suspicans panopliam indutus abit: et cum ad Stratonis turrim
 venisset, ubi obscurus ille locus erat, a satellitibus occiditur. Iudas
 vero quidam Essaeus multa vere praedicere solitus, cum Antigonom
 templum praeterire tum videret, exclamavit mortem sibi ipsi impre-
 catus, quod ille viveret quem eo die in Stratonis turri moriturum falso
 dixisset: quae cum sexcentis stadiis abesset, non posse Antigonom die
 iam inclinante illuc pervenire. quae dum Iudas dicit, nuntiatum Anti-

Ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ Στρατίωνος ὠνόμαστο πύργος, ὁμωνύμως τῇ παραλίῳ Καισαρείᾳ.

Τῷ μὲν οὖν Ἀντιγόνῳ τοιοῦτο γέγονε τέλος, τὸν δὲ Ἀριστο- B
στόβουλον εὐθὺς ἢ δίκη μετῆλθε τῆς ἀδελφοκτονίας. καὶ δια-
5 φθαρέντων αὐτῷ τῶν ἐντός, αἷμα ἀνέφερεν, ὃ τις τῶν ἐκείνων
ὑπηρετούντων ἐκκομίζων ὄλισθεν εἰς τὸν τόπον οὗ ὃ Ἀντίγονος
ἐσφάγη, ἔτι τοῦ αἵματος ἐκείνου ἔχοντα σπλους, καὶ ἐξέχεεν, ὡς
ἀναμεμῆχθαι ἀμφοτέρων τὰ αἷματα. γενομένης δὲ βοῆς παρὰ
τῶν ἰδόντων, μαθὼν τὸ συμβᾶν Ἀριστόβουλος οὐμῶξας προήχθη
10 εἰς δάκρυα καὶ “οὐκ ἔρου λήσειν” εἶπεν “ἔμελλον τὸν θεὸν ἐπ’
ἀσεβείῃσιν οὕτω τολμήμασι.” καὶ ἄλλα δὲ ἐπισηπῶν ἀποδηήσκει,
βασιλεύσας ἐνιαυτόν.

4. Σαλώμη δὲ ἣ ἐκείνου γυνή, ἣ καὶ Ἀλεξάνδρα ἐκέκλητο, C
λόσσασα τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ἀνδρός (δεδεμένους γὰρ εἶχεν αὐτοὺς
15 Ἀριστόβουλος) βασιλεῖα καθίστησιν Ἰαννίαν τὸν καὶ Ἀλέξανδρον,
προὔχοντα καθ’ ἡλικίαν καὶ μετριώτατον. ὃς τὴν βασιλείαν
παραλαβὼν κτείνει μὲν νεωτερίζοντα τὸν ἕνα τῶν ἀδελφῶν, τὸν
δ’ ἕτερον ἀπραγμῶνως ζῶντα ἐτίμα. πολέμους δὲ τινὰς ποιησά-
μενος πρὸς τινὰς, καὶ πῆ μὲν κρατήσας ἔστι δ’ ὅπου καὶ ἡττη-
20 θεῖς, τέλος καὶ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἦρεν ὄπλα κατ’ αὐτοῦ
στασιώσαντας. ἐροτῆς γὰρ οὐσης καὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ W I 157
ἀνελεθόντος ὡς θύσοντος, κίβρισις αὐτὸν τὸ πλῆθος ἔβυλλον,

1 ὃ ἀντίγονος A.

3 τοιοῦτον A.

10 εἶπεν om A.

15 Ἰαννίαν A.

16 μετριώτητα Iosephus.

21 καὶ αὐτοῦ A,

καὶ αὐτοῦ PW.

Fontes. Cap. 4. Iosephi Ant. 13 12—16 § 1.

gonus in illo specu, qui et ipse, quemadmodum maritima Caesarea, Stratonis turris vocabatur, interfectus.

Eo ad hunc modum sublato vindicta statim fraternae caedis poenas exegit ab Aristobulo. nam cum ex intestinis corruptis sanguinem reiecisset, eum minister efferens in eo loco ubi Antigonus caesus erat cruore adhuc consperso lapsus effudit, ut cum illo misceretur. quo Aristobulus ex eorum qui id viderant clamore cognito, lacrimans et praeter alia illud quoque effatus, impia sua facta utique deum latere non potuisse, moritur, cum unum regnasset annum.

4. Salome autem, quae et Alexandra vocabatur, fratres mariti vinculis solvit, et Ianneam, qui et Alexander, grandiozem et moderatorem caeteris, regem constituit. qui regno suscepto alterum ex fratribus rebus novis studentem occidit, alterum quieti ingenii hominem honoravit. bellis contra quosdam gestis alias victor alias victus tandem ob motam seditionem contra populares quoque arma cepit. nam cum in festo immolaturus aram conscendisset, populus eum citris petiit (moris

D ἔθους ὄντος ἐν τῇ ἀκρήνοπηγῇ θύρσους φοινίκων καὶ κερῶν ἐν
 χερσὶν ἔχειν, καὶ ὕβρεις αὐτοῦ κατέχειν. οἷς παροξυνθεὶς ὁ Ἀλέ-
 ξανδρὸς κτείνει περὶ ἑξακισχιλίους αὐτῶν. ἔτα συνάψας μάχην
 πρὸς Ἀραβίας καὶ ἠττηθεὶς φεύγων εἰς Ἱεροσόλυμα παραγίνεται,
 καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῷ τοῦ ἔθνους ἐπιδεμένου, ἔτισεν ἕξ 5
 μαχόμενος πρὸς αὐτό (ἔτρεφε γὰρ Πισίδας καὶ Κιλικίας) οὐκ
 ἐλάττους ἀναιρεῖ μυριάδιον πέντε. δι' ἃ ἔτι μᾶλλον μεμίσητο,
 ὥστε πρὸς αὐτόν, τί δεῖ γενέσθαι πυνθανόμενον ὥστε παύσασθαι
 P I 220 τὴν δυσμένειαν, τὸ πλῆθος ἀποθανεῖν αὐτὸν ἐξεβόησε. καὶ μετὰ
 ταῦτα δὲ Ἰουδαῖοι ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ ἐμάχοντο, καὶ πλεῖστοι ἀπώλ- 10
 λυντο. κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν τινὶ πόλει
 ἐπολιόρχει, καὶ κρατήσας αὐτῶν ἀπήγαγεν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ
 ἐν ἀπόπτῳ μετὰ τῶν γυναικῶν ἐστιώμενος ὠμότατον ἔργον πεποίη-
 κεν, ἀνασταυρώσας αὐτῶν ὀκτακοσίους, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν
 καὶ τὰς γυναῖκας ἐπ' ὄψεσι σφῶν ἔτι ζώντων ἀπέσφαττε. τοῦτο 15
 τὸ ἀπῆγες ἔργον ἔπεισε τοὺς ἀντιστασιώτας αὐτοῦ περὶ ὀκτακι-
 σχιλίους ὄντας φυγεῖν. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔκτοτε ἡρεμίας ἀπή-
 λαισεν.

Ἐπειτα Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διονύσιος κατὰ τῆς Ἰουδαίας
 ἐστράτευσε. καὶ μάχης καρτεροῦς γενομένης πρὸς Ἰουδαίους, 20
 B ἀπέθανεν ἐν τῷ πολέμῳ Ἀντίοχος νικῶν καὶ τῷ ποιοῦντι μέρει
 συνεπαρήγων. θάνατος δ' ἐκείνου τὸ στράτευμα φεύγει καὶ
 λιμῷ διαφθείρεται. βασιλεύει δὲ μετ' Ἀντίοχον τῆς Κοίλης

2 οἷς A, OIA PW.
 recte Iosephus.

11 δυνατωτέρους A.
 20 ἐστράτευσε A, ἐστράτευσε PW.

19 Διονύσιος

enim erat ut in festo tabernaculorum thyrsos palmarum et citriorum in
 manibus gestarent) et convitiis incessit; quibus commotus circiter sex
 milia occidit. deinde praelio victus ab Arabibus Hierosolyma refugit,
 ad eam cladem accessit populi seditio, cum quo per annos sex dimi-
 cando per stipendiarios Cilices et Pisidas non pauciores quinquaginta
 milibus occidit. qua de causa hominum in eum odia augebantur adeo ut,
 cum interrogaret quid sibi agendum esset ad abolendas inimicitias, mul-
 titudo responderet ei moriendum esse. post haec Iudaei plurimi suscepto
 cum Alexandro bello perierunt. et cum urbem quandam expugnasset,
 in quam potentissimi confugerant, eos Hierosolyma perduxit; et eminus
 convivium cum mulieribus celebrans, per summam crudelitatem octingentis
 in cruces sublatis liberos uxoresque eorum in conspectu illorum adhuc
 viventium mactat. hoc immani facinore id consecutus est ut adversa-
 riorum ad octo milia exulatam irent et ipse deinceps otio frueretur.

Postea Antiochus cognomento Dionysius, expeditione contra Iu-
 daeos suscepta et gravi praelio commisso, dum laboranti cornu sub-
 venit, victor cadit: quo mortuo in fugam versus exercitus eius fame

Συρίας Ἀρέτας, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον, ἐπὶ συνθήκαις ἀναχωρήσκειν.

Ὁ μόντοι Ἀλέξανδρος μετὰ ταῦτα πόλεις ἐλάων πολλὰς Ἰδουμαίων καὶ Κιλικίων καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων, καὶ τρίτον ἕτος ἐν τῇ στρατείᾳ διηνηκώς, ἐπανήλθε, προθύμως αὐτὸν διὰ τὴν εὐπραγίαν δεχομένων τῶν Ἰουδαίων. εἶτα ἐκ μέθης νοσήσας, C καὶ τρισὶν ἔτεσι τεταρτάτῳ πυρετῷ προσπαλαιῶν, τῶν στρατειῶν οὐκ ἀπέσχετο. ὄρῳσα δὲ αὐτὸν ἡ βασίλισσα ἤδη ἀπεγνωσμένον, ἑατήν τε καὶ τοὺς παῖδας ὠδύρετο. ὃ δὲ κρύψαι τὸν θάνατον 10 αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας ταύτῃ ἐπέθετο, ἕως ἂν ἐξῆλθῃ τὸ χωρίον (ἔνυχε γὰρ τι πολιορκῶν), ἔπειτα ὡς ἀπὸ νύκτῃ εἰς Ἱερουσόλυμα παραγενεμένην τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίας μεταδοῦναι τινός. δύνασθαι γὰρ αὐτοὺς θέσθαι τὸ ἔθνος εἶνουν αὐτῇ· καὶ αὐτοὺς δὲ διὰ τούτους ἔλεγε τῷ ἔθνει προσκρούσαι, ἔβρισθέντας ὑπ' 15 αὐτοῦ. “ὄδ τοῖνυν” ἔφη “μεταπεμψαμένη τοὺς ἄρχοντας σφῶν, ἐπέτρεπε χρῆσθαι μου ὡς βούλονται τῷ νεκρῷ, ὡς πολλὰ εἰς D αὐτοὺς ἐξυβρίσαντος, καὶ μηδὲν παρὰ τὴν ἐκείνων γνώμην ποιεῖν ὑπισχυοῦ. οὕτω δὲ σου εἰπούσης ἐγὼ τε πολυτελεῶς ταφῆσομαι καὶ σὸ βεβαίως ἄρξεις.” ταῦτα τῇ γυναίκα ὑποθέμενος τετελεύ- 20 τηκεν, ἄρξας ἕτη εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, πενήκοντα δὲ γε ζήσας ἔνδον δέοντος. ἡ δὲ Ἀλεξάνδρα πάντα κατὰ τὴν τοῦ ἀνδρός συμβουλήν θεμένη, τοὺς τε Φαρισαίους εἶνους ἐποίησεν ἑαυτῇ, καὶ

1 ἐπ.] κατὰ A.

7 πυρετῷ τεταρτάτῳ A.

12 παραγνο-

μένην A.

17 ἐκείνου A.

periiit. post Antiochum Aretas Coelesyriae rex bellum Iudaëis infert, et Alexandro acie victo per condiciones recedit.

Post hæc Alexander, multis urbibus Idumæorum Cilicium Phœnicum et Syrorum triennio expugnatis, Hierosolyma reversus a Iudaëis ob res bene gestas alacriter est susceptus. deinde morbo ex ebrietate contracto, et tribus annis cum febris quartana conflictatus, expeditionibus non abstinuit. quem cum regina iam deploratum videns suam et liberorum sortem miseraretur, eam ille monuit ut mortem suam milites celaret donec castellum quod obsidebat expugnasset, deinde victrix Hierosolyma regressa potestatis aliquid Pharisæis impertiretur, qui ei populi studia reconciliare possent: ob eos enim contumeliose tractatos se ipsum gentis odia incurrisse. “tu igitur” inquit “arcessitis eorum principibus permittito ut de meo cadavere, qui multis illos iniuriis oneratum, suo arbitratu statuunt, teque nihil præter eorum voluntatem acturam pollicitor. quæ si dixeris, et ego honorifice sepelliar et tu secuta imperabis.” ubi hæc uxorem monuisset, decedit, anno regni 27, ætatis 49. Alexandra de mariti consilio omnia exsecuta tam Pharisæorum benevolen-

τὴν βασιλείαν ἐβιβαιώσατο, καὶ τὴν ταφὴν τοῦ ἀνδρὸς λαμπροτέραν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων εἰργάσατο.

5. Δύο δὲ παίδων γενομένων τῷ Ἀλεξάνδρῳ, Ἵρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου, ὁ μὲν Ἵρκανὸς νωθὴς τὸ ἦθος ἦν καὶ πρὸς P I 221 πραγμάτων διοίκησιν ἀποπεφυκώς, ὁ δὲ νεώτερος δραστήριος ἦν. 5 ἡ δὲ τούτων μήτηρ ἀρχιερέα τὸν Ἵρκανὸν διὰ τὸ ἀπραγμιον ἀποδείκνυσι, καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει, καὶ τῷ πλήθει τούτοις ἐκέλευσε πείθεσθαι, καὶ αὐτὴ μὲν εἶχε τῆς βασιλείας τὸ W I 158 ὄνομα, οἱ Φαρισαῖοι δὲ τὴν ἰσχύν. ἤρῃμι δὲ ἡ χώρα, μόνων τῶν Φαρισαίων τὴν βασιμισαν ταραττόντων καὶ πειθόντων κτε-10 κων τοὺς συμβουλευσάντας Ἀλεξάνδρῳ τὴν τῶν ὀκτακοσίων διαφθοράν. Ἐνα δὲ τέως αὐτοὶ σφάττουσι, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὰ βασίλεια καὶ Ἀριστόβουλος σὺν ἀποτοῖς (οὐ γὰρ ἤρῃσκετο τοῖς δρωμένοις), B πολλά εἰπόντες καὶ τοὺς ἤδη φθαρέντας ἀποκλαυσάμενοι, εἰς 15 οἶκτον τῶν κινδυνευόντων τοὺς παρόντας ἐκίνησαν καὶ εἰς δάκρυα. Ἀριστόβουλος δὲ τὴν μητέρα διὰ ταῦτα κατηγιάτο· ἡ δὲ οὐκ εἶχεν ὅ τι καὶ πράξει.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τυγράνης σὺν στρατιᾷ μεγάλην εἰς τὴν Συρίαν ἐμβεβληκῶς καὶ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀφιξό-20 μενος. τοῦτο ἐφόβησε καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν βασιμισαν, καὶ δῶρα πολλὰ καὶ πολλοῦ ἄξια καὶ πρόσβεις αὐτῷ πέμπουσι τὴν

3 ἄνω PW.

Fontes. Cap. 5. Iosephi Ant. 13 16—14 2 § 2.

tiam sibi adiunxit, tum regnum constabilivit, tum mariti funus luculentius quam pro regum superiorum consuetudine effecit.

5. Iam cum Alexander duos filios reliquisset, Hyrcanum et Aristobulum, quorum ille tardo erat ingenio et ad res gerendas inepto, hic animo excitato et alacri, mater Hyrcano, quem ob socordiam pontificem designarat, et Pharisaeis, quibus summam rerum mandarat, populum parere iubet. ita cum regni nomen penes ipsam, auctoritas penes Pharisaeos esset, regio pacata fuit, nisi quod Pharisaei reginam turbabant et irritabant ut eos occideret qui Alexandro auctores fuissent octingentos illos perimendi. et initio uno occiso post alios atque alios trucidabant; donec viri potentes cum Aristobulo, cui illa non placebant, regiam ingressi multis verbis factis et occisis deploratis eos qui ibi erant ad misericordiam periclitantium et ad lacrimas commoverunt. Aristobulus etiam cum matre propterea expostulavit: ea vero quod faceret non habebat.

Sub id tempus nuntiatur Tigranem cum ingenti exercitu impressionem fecisse in Syriam et in Iudaeam venturum. ea fama et populus et regina territi multa munera magni pretii per legatos ad eum Ptole-

Πτολεμαίδα πολιορκουῦντι. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδέξατο καὶ χρηστὰ ἐπηγγέλλετο. ἄρτι δὲ τὴν Πτολεμαίδα πορθήσαντι ἀγγέλλεται οἱ C
 Ἄκχλαος εἰς Ἀρμενίαν ὁρμήσας, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχώρει πρὸς
 τὴν οἰκίαν. τῆς δὲ βασιλείουσι δεινῶς νοσησάσης, Ἀριστό-
 5 βουλος λάθρα ὑπεξελθὼν ἦει ἐπὶ τὰ φρούρια, ὅπου οἱ πατρώιοι
 κατετάχθησαν φίλοι, μόνης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ συνειδυίας τῇ
 πράξει, καὶ ὑπεδέχθη παρ' αὐτῶν. αἰδομένη δὲ ἡ μήτηρ αὐ-
 τοῦ τὴν ἀπόδρασιν καὶ ὅτι πάντα τὰ φρούρια ὑπηγάγετο, ἐν
 10 μεγάλῃ ἦν ταραχῇ καὶ αὐτῇ καὶ τὸ ἔθνος· ἔθεντο δὲ τὴν γυναῖκα
 αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ φρούριον. Ἐρχανὸς
 δὲ καὶ οἱ τῶν Ἰουδαίων πρεσβύτεροι μαθόντες ὡς ἐν ἡμέραις
 πεντεκαίδεκα χωρίων εἴκοσι καὶ δύο ἐκράτησεν ὁ Ἀριστόβουλος D
 καὶ πολλὰ συνήγαγε χρήματα καὶ συνήθροίε στρατεύματα, ἐδέοντο
 τῆς βασιλείουσι ὑποτίσθαι γνώμην περὶ Ἀριστοβούλου. ἡ δὲ
 15 οὐδέτι μείλιν αὐτῇ τῶν πραγμάτων εἰποῦσα, ὡς ἤδη ἐλείπουσα,
 ἐφῆκε πράττειν αὐτοῖς ὃ συμφέρον κρινούσι. καὶ μετ' οὐ πολὺ
 τετελεύτηκε, βασιλεύσασα ἔτη ἑννέα, βιώσασα δὲ τρία καὶ ἑβδο-
 μήκοντα.

Τῆς Ἀλεξάνδρας μέντοι θανούσης ἐδόθη πόλεμον κατὰ
 20 τοῦ ἀδελφοῦ ὁ Ἀριστόβουλος ἤρατο, καὶ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν
 Ἐρχανοῦ αὐτομολοῦσι πρὸς Ἀριστόβουλον. ὁ δὲ φεύγει πρὸς
 τὴν ἀκρόπολιν, ἐνθα καὶ ἡ Ἀριστοβούλου γυνὴ καὶ οἱ παῖδες
 πρὶν κατεκλεισθῆσαν. εἰς λόγους ὁ ἑλθόντες οἱ ἀδελφοὶ λούουσι P I 222

3 ἀρχέλαος A: Iosepho Λεύκουλλος. 11 ὡς] ὅτι A. 12 ὁ
 om A. 13 συνήθροίσε A. 21 τοῦ ἔρχανου A.

maidem obsidentem mittunt. quibus ille acceptis eos bonis animis esse iussit. sed modo vastata Ptolemaide de Acelai in Armeniam impressione certior factus domum se ad sua tuenda recipit. cum autem regina graviter aegrotaret, Aristobulus clam egressus castella adiit quibus paterni amici praecerant, sola uxore eius rei conscia, et ab iis susceptus est. cuius fuga et castellorum omnium occupatione mater cognita, non ipsa tantum sed populus etiam admodum perturbati, uxorem eius et liberos in castellum quod supra templum est transtulerunt. Hyrcanus vero et Iudaeorum seniores ubi didicerunt Aristobulum diebus 15 castellis 22 potitum esse, ac magnam pecuniam et exercitum coegisse, reginam orarunt ut exponeret quid de illo statuendum esset. ea vero se res non amplius curare, ut quae iamiam moritura esset, dixit, et ipsis permisit ut ea agerent quae ex re publica esse indicarent. nec multo post extincta est, anno regni 9, aetatis 73.

Matre defuncta Aristobulus statim Hyrcano fratri, militibus illius multis ad ipsum deficientibus, bellum inferit. qui cum in arcem, in qua dudum Aristobuli uxor et liberi conclusi fuerant, confugisset, fratres

τὴν ἔχθραν, ὥστε βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως. ἄρκοις οὖν ἐμπεδώσαντες τὰς συνθήκας, ἀνεχώρησεν ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, εἰς δὲ τὴν οἰκίαν Ἀριστοβούλου ὁ Ὑρκανός.

Ἀντίπατρος δὲ τις Ἰδουμαῖος, φίλος ὢν Ὑρκανοῦ, στασιώδης δὲ καὶ δραστήριος καὶ εὐποριῶν χρημάτων πολλῶν, λάθρα τοῖς δυναστεύουσι τῶν Ἰουδαίων διαλεγόμενος, καὶ πρὸς Ὑρκανὸν διαβάλλων τὸν Ἀριστόβουλον ὡς κτείνῃ αὐτὸν βουλευόμενον, πείθει πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβων βασιλέα φυγεῖν. καὶ πέμπει τὸν Ἀντίπατρον πρὸς Ἀρέταν ὁ Ὑρκανός, πιστεῖς ληψόμενον ὡς οὐκ ἐκδώσει αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς προσελθόντα αὐτῷ. λαβίων δὲ πιστεῖς ὑπέστρεψεν ὁ Ἀντίπατρος, καὶ συμπαρηληθῶς τὸν Ὑρκανὸν νύκτωρ ἤκειν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην Πέτραν πρὸς τὸν Ἀρέταν. παρεκάλει οὖν ὁ Ὑρκανός αὐτὸν καταχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ εἰς τὴν βασιλείαν ἀποκαταστῆναι, ὑπισχνούμενος, εἰ ταῦτα γένοιτο, δώσειν αὐτῷ τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις ὡς Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῶν Ἀράβων ἀφειλέτο. καὶ ὁ Ἀρέτας ἰστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, καὶ τῆς μάχης κρατεῖ. πολλῶν οὖν πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἀριστόβουλος ἔφυγε. καὶ ὁ Ἀραβὸς τῷ ἱερῷ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὸν Ἀριστόβουλον, προστιθεμένου καὶ τοῦ δήμου τῷ Ὑρκανῷ, μόνων τῶν ἱερέων τῷ Ἀρι-

1 post μὲν PW add τὸν, om A Iosephus. 3 ἀνεχώρησεν ὁ μὲν A, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν Iosephus, ὁ μὲν ἀνεχώρησεν PW. 9 τὸν ἀράβων βασιλέα A Iosephus, Βασιλέα τῶν Ἀράβων PW. post πέμπει A add αὐτόν. 15 ὑπ'] παρ' A. 19 post πρὸς PW add τὸν, om A Iosephus.

colloquio habito inimicitias ea condicione ponunt ut Aristobulus regnum teneat, Hyrcanus in otio degat. his pactis iureiurando sancitis Aristobulus in regiam se confert, in Aristobuli aedes Hyrcanus.

Caeterum Idumaeus quidam Antipater Hyrcani amicus, homo factiosus strenuus et pecuniis abundans, clam cum Iudaeorum proceribus colloquendo et Aristobulum quasi vitae fratris insidiantem calumniando auctor est Hyrcano ad Arabiae regem Aretam confugiendi. itaque Hyrcanus Antipatrum illo mittit ut fidem ab eo accipiat se non deditum iri hostibus si ad illum se receperit. ea impetrata reversus Antipater Hyrcanum noctu secum Petram perducit. regem orat Hyrcanus ut in Iudaeam reductum in regnum restituat: quod si fiat, pollicetur se ei et provinciam et duodecim urbes redditurum quas pater suus Alexander Arabibus ademerit. Aretas igitur expeditione suscepta Aristobulum acie victum multis ad Hyrcanum deficientibus Hierosolyma compellit, impetuque facto in templo obsidet, etiam plebe Hyrcani partes secuta, salis

στοβοῦλω παραμενόντων. Ὅτιαν δὲ τινα δίκαιον ἄνδρα καὶ
 Θεοφιλῆ, ὃς ἀρχμοῦ ποτε γενομένου εὐχῆ τὸν θεὸν δυσωπήσας
 ἔλασε τὴν ἀνομβρίαν, ἤξιον οἱ Ἰουδαῖοι εὐξασθαι κατὰ Ἀρι-
 στοβοῦλου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ· ὁ δ' οὐκ ἐπέθετο. ὡς δὲ
 5 ἐβιάσθη, “ὦ θεὲ βασιλεῦ τῶν ὄλων” εἶπεν, “ὅτι καὶ οἱ μετ'
 ἐμοῦ ἐστηκότιες σοὶ εἰσι, σοὶ δὲ καὶ οἱ πολιβροκούμενοι ἱερεῖς,
 δέομαι μῆτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἐπαρῆξις μῆτε μὴν κατ'
 ἐκεί-
 νων τούτοις.” καὶ ἀτίκα τὸν ἄνδρα περιστάντες κατέλευσαν.
 οὐκ εἰς μακρὰν δὲ τὸ θεῖον δίκας αὐτοῦς εἰσεπράξατο τῆς ἡσε-
 10 βείας, πνεύματος βιαίου πνεύσαντος καὶ τὸν τῆς χώρας καρπὸν D
 διαφθείραντος.

6. Πιεμφθεις δὲ παρὰ Πομπηίου ἐν Ἀρμενίᾳ πολεμοῦντος
 Τιγράνη Σκαῦρος εἰς Συρίαν, πρέσβεις ἐδέξατο παρὰ τε Ἀριστο-
 βοῦλου καὶ Ὑγκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντος ἐκατέρου. λαβὼν
 15 οὖν ὑπ' Ἀριστοβοῦλου τετρακόσια τάλαντα, ἀπὸ προσετέθη.
 καὶ κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Ἀρέταν ἢ πολέμιον Ῥωμαίων κρηθή-
 σεσθαι, ἔλασε τὴν πολιορκίαν. ἧς λυθείσης ὁ Ἀριστόβουλος ἐπὶ
 Ἀρέταν καὶ Ὑγκανὸν ἐξεστράτευσε, καὶ συμβαλὼν νικᾷ. μετ'
 οὐ πολὺ δὲ Πομπηίου ἀφικομένου εἰς Λαμασκόν, ἦγον πρέσβεις P I 223
 20 πολλαχόθεν τε καὶ ἐξ Ἰουδαίας, δῶρον ἐξ Ἀριστοβοῦλου μέγα
 κομίζοντες, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων τάλαντων. ταύτην

1 δίκαιον ἄνδρα A cum Iosepho, ἄνδρα δίκαιον PW. 5 θεῷ] κῆρι A. 7 ἐπαρῆξις] ἐπάξις A, ἐπακούσαι Iosephus. 9 τῆς ἀσεβείας αὐτοῦς εἰσεπράξατο A. 12 πολεμοῦντι A. 20 μέγα κομίζοντες] μετακομίζοντες A. 21 ταῦτα A.

Fontes. Cap. 6. Iosephi An. 14 2 § 3—4 § 5.

sacerdotibus Aristobulum defendentibus. cum autem Iudaei Oniam virum iustum et deo carum, qui aliquando in aestu et siccitate imbrem a deo precibus impetrarat, rogarent ut Aristobulum cum sua factione deberet, non paruit; sed cum cogeretur, “o deus rex universi” inquit, “quia et ii qui mihi adstant tui sunt, et sacerdotes qui obsidentur iidem tui, oro ut neque his contra illos neque illis contra hos opem feras.” hac precatione peracta statim virum lapidibus obruerunt. neque vero multo post numen eius impietatis poenas exegit, violento turbine frugibus regionis vastatis.

6. Scaurus porro a Pompeio in Armenia bellum cum Tigra- gere in Syriam missus legatos ab Aristobulo et Hyrcano accepit, utroque auxilia postulante; et Aristobulo se coniunxit 400 talentis acceptis; inasque Areta discedere, alioqui a Romanis hostem iudicatum iri, obsidionem discussit. ea soluta Aristobulum motu contra Aretam et Hyrcanum bello utrumque vincit. non multo post Pompeio Damascum profecto cum multis aliis ex locis tum ex Iudaea legati vene- rant, Aristobuli munus vitem auream 500 talentum ferentes; quam se

φραίν ὁ Ἰώσηπος ἐν Ῥώμῃ θειάσασθαι, τῷ Καπιτωλίῳ ἀνατεθει-
 μένην Διὶ. καὶ αὐτὸς ἦκον πρὸς αὐτὸν Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ
 Ὑρκανοῦ, ὑπὲρ δὲ Ἀριστοβούλου Νικηδόημος. ὁ δὲ αὐτοὺς
 ἐλθεῖν τοὺς διαμφοισθητοῦντας ἐκέλευσεν. ἀφικομένων δὲ γε εἰς
 Δαμασκὸν τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, οἱ μὲν ἤξουν
 μὴ βασιλεύεσθαι· πάτριον γὰρ εἶναι αὐτοῖς παρὰ τῶν ἀρχιερέων
 B ἄρχεσθαι, τοῦτους δὲ τοῦ γένους ὄντας ἐκείνου εἰς βασιλείαν τὴν
 ἀρχὴν μεταθεῖναι· Ὑρκανὸς δὲ κατηγορεῖ τοῦ ἀδελφοῦ, ὅτι τῆς
 ἀρχῆς αὐτῷ νεμηθείσης διὰ τὴν πρεσβυγένειαν, ὑπ' ἐκείνου ταύ-
 την ἀφήρητο, καὶ ἄλλα κατ' αὐτοῦ συνείρων πολλὰ αἰτιάματα. 10
 συνεφθέγγοντο δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντι καὶ τῶν δοκιμωτάτων
 Ἰουδαίων πλείους ἢ χίλιοι, Ἀντιπάτρου παρασκευάσαντος.
 Ἀριστόβουλος δὲ τοῦ μὲν ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς τὸν Ὑρκανὸν
 τὴν ἐκείνου φόνειν αἰτίαν εἰσήγαγεν, ἄπρακτον οὖσαν καὶ διὰ
 τοῦτο εὐκαταφρόνητον· αὐτὸς δ' ἐξ ἀνάγκης ἔλεγεν αὐτὴν ὑπελ- 15
 θεῖν, φρόβω τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους γενέσθαι αὐτὴν· ὀνομάζεσθαι
 C δὲ περὶ καὶ ὁ πατήρ. Πομπήϊος δὲ βίαν μὲν κατέγνω Ἀριστο-
 βούλου, πρῶτος δὲ τότε προσομιλήσας αὐτοῖς ἡσυχίαν τέως ἄγειν
 ἐκέλευσεν, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν διατάξειν ἕκαστα ἐπηγγέλλετο.
 οὐκ ἀναμείνας μέντοι ὁ Ἀριστόβουλος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπήρε. 20
 καὶ ὀργισθεὶς ὁ Πομπήϊος ἐστράτευσε κατ' αὐτοῦ. συμπεφω-
 γότος δ' εἰς ἔρυμα καλούμενον Ἀλεξάνδριον, ἐκέλευε πρὸς

1 θεάσασθαι] Strabonem, non se ipsum. post τῷ PW add
 ἐν, om A et codex Ducangii: Strabo apud Iosephum ἐν τῷ ἱερῷ
 τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου. ἀνατεθειμένην A, ἀνατεθειμένην
 PW. 5 καὶ] κατὰ A. 13 τὸν Ὑρκανὸν τῆς ἀρχῆς A.
 14 εἰσήγεν A. 22 Ἀλεξάνδριον Iosephus.

Iosephus Romae vidisse asserit Iovi Capitolino dedicatam. legatis denno
 venientibus, Antipatro pro Hyrcano, Nicodemo pro Aristobulo, Pom-
 peius ipso inter quos controversia sit adesse iubet. cum autem Iudaei
 eorumque duces Damascum venissent, illi regnum detrectabant: patrium
 enim esse ut pontificibus pareant, illos vero sacerdotali genere oriundos
 sacerdotium regno commutasse. Hyrcanus vero fratrem accusabat quod
 principatu ob aetatis praerogativam sibi attributo ab illo spoliatus esset,
 multis etiam aliis criminibus in illum congestis, Antipatri opera amplius
 mille probatissimorum Iudaeorum suffragantibus. Aristobulus contra,
 Hyrcanum ob ignaviam ingenii, quae contemptum ei facile pareret,
 imperium amisisse, quod sibi necessario vendicandum fuerit ne ab aliis
 occuparetur: neque se alium quam quo pater usus esset titulum usur-
 pare. Pompeius vim quidem fecisse Aristobulum decernit, sed tum cle-
 menter eos allocutus interim quiescere iubet donec ipse in Iudaeam
 veniret: tum enim se ordinaturum esse omnia. sed cum Aristobulus eo
 non expectato in Iudaeam recessisset et Alexandrium castellum occu-
 paret, Pompeius iratus bello suscepto eum ad se venire iussit. ille

αὐτὸν ἦκειν. ὁ δὲ τῶν φίλων μὴ πολεμεῖν Ῥωμαίοις ἀξιούντων
 κάτεισι, καὶ δικαιολογησάμενος πάλιν ὄθεν ἦκεν ὑπέστρεψε.
 κελύοντος δὲ Πομπηίου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ αὐτο-
 χείρως ἐπιστείλαι τοῖς φρουράρχοις (ἄπειρητο γὰρ ἄλλως τοῦτων D
 5 ἀφίστασθαι), πείθεται μὲν, δυσυνασχετῶν δὲ ἀνεχώρησεν εἰς
 Ἱεροσόλυμα καὶ πολεμεῖν ἠτοιμάζετο. Πομπηῖος δὲ στρατεύοντι
 ἐπ' αὐτὸν ἡ Μιθριδάτου μεμήνητο τελευταῖα ἐκ Φαρνάκου τοῦ
 παιδὸς αὐτοῦ γενομένη. περὶ Ἱεριχοῦντα δὲ γεγονότι, οὗ τὸ
 ὀποβάλασμον τρέφεται τῶν μύρων τὸ ἀκρότατον, ὃ τῶν θάμνων
 10 τεμνομένων ὄξει λίθῳ ἀναπιδύει ὡσπερ ὄπρος, πρόσσεισιν ὁ Ἀρι-
 στούβουλος αὐτῷ καὶ ἰκέτευε παύσασθαι τοῦ πολέμου, χρήματά τε W I 160
 διδοῦς καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα αὐτὸν εἰσδεχόμενος, ὥστε πράττειν
 ὃ βούλεται. ὁ δὲ συγγυὸς αὐτῷ πέμπει Γαβήνιον ἐπὶ τὰ χρή- P I 224
 ματα καὶ τὴν πόλιν. τῶν δὲ Ἀριστοβούλου στρατιωτῶν οὐκ
 15 ἑλώντων τὰς συνθήκας πληρωθῆναι, ἄπρακτος ἐπανῆλθεν ὁ
 Γαβήνιος. ἦκει γοῦν ἐπὶ τὴν πόλιν Πομπηῖος καθελίξας τὸν
 Ἀριστοβούλου. οἱ δ' ἔνδον οὐχ ἰμονόουν. τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει
 δέχεσθαι τὸν Πομπηῖον, τοῖς δ' Ἀριστοβούλου τοῦναντίον· οἱ
 καὶ τὸ ἱερόν κατελιγότες εἰς πολιορκίαν παρεσκευάζοντο. οἱ δ'
 20 ἄλλοι τὴν πόλιν ἐγχειρίζουσι Πομπηῖος καὶ τὰ βασιλεια. ὁ δὲ
 ἔντος στρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει τὸ ἱερόν. ἄλόντος δὲ περὶ
 τρίτον μῆνα, ἐπεισφρήσαντες οἱ πολέμοιοι ἔσφαζον τοὺς ἐν αὐτῷ·

4 ἄλλως τοῦτων A, τοῦτων ἄλλως PW. 7 μεμήνητο] μέμνηται A. 10 ἀναπιδύει A, ἀνακηδύει PW. 13 Γαβή-
 νιον Iosephus. 14 δὲ om A. 16 γοῦν A, δὲ PW.

hortantibus amicis ne Romanis adversaretur, descendit, causaque dicta
 eo unde venerat rediit. ac Pompeio iubente ut munitiones traderet et
 castellorum praesidibus sua manu scriberet (alioqui enim iis cedere non
 licebat), parat ille. quidem, sed indignabundus Hierosolyma profectus
 ad bellum se parat. Pompeio contra illum ducenti Mithridatis caedes
 a filio Pharnace patrata nuntiatur: et ad Hierichunta progresso, ubi
 opobalsamum nascitur unguentorum praestantissimum quod fruticibus
 acuto lapide incisus instar succi exsudat, Aristobulus occurrit supplicans
 ut bellum omittat, se pecuniam ei daturum et Hierosolymis recepturum
 esse pollicens, quidvis agendi potestate permissa. ille data venia Gabi-
 nium ad pecuniam et urbem accipiendam mittit. quo, Aristobuli militi-
 bus pacta perfici prohibentibus, re infecta reverso, ipse Pompeius Ari-
 stobulo in vincula coniecto ad civitatem venit non consentientem, aliis
 Pompeium recepturis, Aristobuli vero factione contrarium censente;
 quae templo occupato ad tolerandam obsidionem se parabat, urbe au-
 tem et regia a caeteris Pompeio traditis, et castris in ipsa urbe positis
 ac templo tertio mense expugnato, milites eos qui intus erant trucidat-

οἱ δὲ οὐδὲν ἤττον ἦσαν ἱερουργοῦντες καὶ θύοντες. φόβου δὲ
 B πάντα μεμίστωτο· οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ Ῥωμαίων,
 οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἐσφάττοντο ἢ καὶ ἑαυτοὺς κατεκρήμιζον.
 παρῆλθε δὲ εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ ναοῦ τὸ ἄβατον ὁ Πομπήιος καὶ
 τῶν περὶ αὐτὸν τινες, καὶ εἶδον ὄσα τοῖς ἄλλοις πλὴν τῶν ἀρχιε-
 ρέων ἦσαν ἀθέατα. οὐδενὸς μὲντοι τῶν ἐν αὐτῷ ἀναθημάτων ἢ
 τῶν χρημάτων ἦν αὐτοῖς εὐσέβειαν. τῇ δ' ὑστεραία καθάρα
 παραγγείλας τὸ ἱερόν, καὶ θύειν νομίμως, τὴν ἀρχιερωσύνην
 παρέδωκεν Ἰεροκλῆ, τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου πελέκει διακρησά-
 μενος, καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ποιήσας Ῥωμαίοις ὑπόφορα. Πομ-
 10 πῆιος δὲ ἐπὶ Ῥώμῃ ἀπιὼν ἐπήγγετο τὸν Ἀριστόβουλον δεδεμένον
 C καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἦσαν δὲ αὐτῷ δύο θυγατέρες καὶ
 τοσαῦτοι υἱοί, ὧν ὁ πρεσβύτερος Ἀλέξανδρος ἀπέδρα καὶ τὴν
 Ἰουδαίαν κατέτρεχεν ὕστερον, μὴ δυναμένου τοῦ Ἰεροκλῆ αὐτῷ
 ἀντικαθίστασθαι. 15

7. Ὡς δὲ Γαβήνιος εἰς Συρίαν ἦκε, πέμπει πρὸς τὸν
 Ἀλέξανδρον Ἀντώνιον Μάρκον μετὰ στρατεύματος. καὶ γενο-
 μένης μάχης κτείνουσιν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τρισχι-
 λλους καὶ οὐκ ἐλάττους ζωορῶσι. κατασφραγίσαντες δὲ Ἀλεξάν-
 20 δρου ἐπὶ τὸ ξυμμα λεγόμενον Ἀλεξάνδριον, ἐπολιόρκει τοῦτο.
 διαπρεσβεύεται οὖν πρὸς Γαβήνιον ὁ Ἀλέξανδρος συγγνώμην
 αἰτῶν, καὶ παραδίδωσιν αὐτῷ κατεῖχεν ἐρύματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς·

10 Ῥωμαίοις om A.
 19 δὲ τοῦ ἀλεξ. A.

12 θυγατέρες A Iosephus, θυγάτρια PW.

Fontes. Cap. 7. Iosephi Ant. 14 5—9.

bant, nihilo socius sacris operantes et victimas immolantes. ac caedi-
 bus referta erant omnia, Iudaeis partim a Romanis partim a sese inter-
 euntibus vel gladio vel praecipitatione. Pompeius vero cum quibusdam
 ex suis adytum templi ingressus est eaque vidit quae non nisi ponti-
 ficibus videre fas est: neque tamen, qua erat pietate, quidquam vel ex
 donariis vel ex pecuniis attigit. postridie populum hortatus ut templum
 repurgarent et rite immolarent, Hyrcana pontificatum restituit; bellique
 auctoribus securi percussis et tributo Hierosolymis imposito Romam
 rediens Aristobulum vincit cum duabus filiabus pietate, totidemque filiis secum
 abduxit. quorum natu maior Alexander arrepta fuga post Iudaeam in-
 cursavit, neque ei resistere Hyrcanus potuit.

7. Gabinius autem cum in Syriam venisset, M. Antonium cum
 exercitu contra Alexandrum mittit; qui praelio commisso hostium ad
 tria milia cecidit, non paucioribus captis. Alexander autem in castello
 quod Alexandrium vocabatur obsessus veniam a Gabinio per legatos
 impetrat, munitionibus quas tenebat traditis; Hyrcanusque pontifex ab

Ἰρακάνος εἰς Ἱεροσόλυμα κατήχθη παρὰ τοῦ Γαβηρίου. ὁ μόντος D
 Ἀριστόβουλος διαδράς ἐκ Ῥώμης καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἰλθὼν
 τευχίζειν ἐπειράτο τὸ Ἀλεξάνδριον ἄρτι κατεσκευασμένον. ὁ δὲ
 Γαβήριος στέλλει τοὺς κωλύοντας αὐτὸν ἢ καὶ συλληφόμενους.
 5 πολλοὶ δὲ τῷ Ἀριστοβούλῳ τῶν Ἰουδαίων προσέρρουσιν, ὧν οἱ
 πλείους ἐτύχωνον ἄοπλοι. τούτους μὲν οὖν ἀπέλυσεν Ἀριστό-
 βουλος, τοὺς δ' ὀπλισμένους ὄντας περὶ ὀκτακισχιλίους εἶχε
 μεθ' ἑαυτοῦ. καὶ μάχης αὐτοῖς πρὸς Ῥωμαίους συγκροτηθείσης
 ἤττωνται Ἰουδαῖοι καὶ φεύγουσι· καὶ οἱ μὲν κτείνονται, σκεδάν-
 10 νονται δὲ οἱ λοιποὶ. Ἀριστόβουλος δὲ μετὰ χιλίων εἰς Μάχαι- P I 225
 ροῦντα συνέφυγε μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀντιγόνου συναποδράντος ἐκ
 Ῥώμης αὐτῷ. μετὰ δὲ δύο ἡμέρας τραυματισθεὶς ἑάλω, καὶ
 οὖν τῷ νύμφῳ Ἀντιγόνῳ αἰχμάλωτος πρὸς Γαβήριον ἄγεται, καὶ
 ἀναπέμπεται αὐθις εἰς Ῥώμην, καὶ δεθεὶς κατείχετο, βασιλεύσας
 15 καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία. Γαβήριος δὲ ἀπῆγε εἰς Αἴγυπτον.
 ἐπανελθὼν δ' ἐκεῖθεν εἶρε τὸν Ἀριστοβούλου παῖδα Ἀλέξανδρον
 στρατεύματι μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπιόντα καὶ ὄσοις ἐντύχοι τῶν
 Ῥωμαίων πάντας κτείνοντα. συμβαλὼν οὖν τούτῳ περὶ τὸ
 Ἰταβύριον ὄρος, τρισμυρίους ἄγοντι Ἰουδαίους, κτείνει περὶ
 20 μυρίους. καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ὡς ὁ Ἀντί- B
 πατρος ἤθελε, καὶ ἄλλα δὲ στρατηγήσας ἔργα μεγάλα, εἰς W I 161
 Ῥώμην ἀπῆρε, Κράσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. οὗτος δ' ὁ
 Κράσσος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἰλθὼν τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὧν οὐχ

4 καὶ om A.

20 ὁ om A.

Κράσσος.

11 συναποδράσαντος A.

22 et 23 Κράσῳ et Κράσος PW, quae infra

23 ἰλθὼν καὶ τὰ A.

12 δύο PW.

eodem Gabinio Hierosolyma reducitur. Aristobulus vero cum Roma in
 Indaeam profugisset et Alexandria modo eversum instaurare conaretur,
 Gabinius copias misit quae id prohiberent aut ipsam etiam comprehen-
 derent. sed cum multi Indaei maiori ex parte inermes ad Aristobulum
 confugerent, ceteris dimissis soles armatos qui ad octo milia fuere reti-
 nuit: in a Romanis praelio victi partim caeduntur partim dissipantur.
 Aristobulus vero cum mille viris Machaerantem se contulit, ac biduo
 post sanciatu et captus una cum Antigono filio fugae socio ad Gabi-
 nium perducitur, et deinde Romam missus in vinculis tenetur, regno et
 pontificatu triennium functus. Gabinius vero in Aegyptum profectus
 atque inde reversus reperit Alexandrum cum magno exeruita Indaeam
 obuenient et obvius quosque Romanos trucidantem. cum eo igitur tri-
 ginta Indaeorum milia decente iuxta montem Itabyrium congressus cir-
 citer decem milia occidit. et Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sen-
 tentia constitutis, et aliis magni imperatoris operibus editis, provincia
 Crasso tradita Romam discessit. Crassus autem Indasam ingressus

ἤφατο ὁ Πομπηῖος (ἦσαν δὲ δισχίλια τάλαντα) πάντα ἀφείλετο, καὶ τὸν ναὸν περιδύσας τὸν κόσμον πάντα ἐσύλησεν, εἰς τάλαντα χρυσοῦ ὀκτακισχίλια ἀριθμούμενον. ἔλαβε δὲ καὶ δοκὸν σφυρή-
 λατον ἐκ χρυσοῦ μινῶν τριακοσίων πεποισμένην. ἡ δὲ μινῶ παρ'
 Ἰουδαίοις ἔλκει λίτρας δύο καὶ ἡμίσειαν. ταῦτα λαβὼν ἐπὶ 5
 Πάρθους ἐξώρμησε· καὶ ἐφθάρη σὺν τῷ στρατεύματι. Κάσσιος
 C δὲ εἰς Συρίαν ἐκεῖθεν φυγὰν καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνέβη. μέγα
 γοῶν παρ' αὐτῷ δεδύνητο ὁ Ἀντίπατρος, καὶ παρὰ Ἰδουμαίοις,
 παρ' οἷς ἄγεται γυναῖκα ἐξ Ἀραβίας, Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς
 αὐτῷ τέσσαρες ἐγένοντο υἱοί, Φασάηλος καὶ Ἡρώδης, Ἰωσήφ 10
 καὶ Φερῶρας, καὶ θυγάτηρ Σαλώμη. χρόνῳ δὲ ὕστερον Καῖσαρ
 Ἰούλιος Γάϊος, κατασχὼν τὴν Ῥώμην μετὰ τὸ Πομπηῖον καὶ τὸ
 πλεόν τῆς συγκλήτου ἐκεῖθεν φυγεῖν, λύσας τὸν Ἀριστόβουλον
 εἰς Συρίαν ἐπεμψε σὺν στρατεύματι. ἀλλὰ φθάσαντες οἱ τὰ
 Πομπηῖου φρονοῦντες φαρμάκῳ τὸν Ἀριστόβουλον διαφθείρουσι. 15
 Σκηπίων δὲ, ἐπιστελλαντος αὐτῷ Πομπηῖου, τὸν Ἀριστοβούλου
 D Ἀλέξανδρον ἐπέλεξε. μετὰ δὲ τὸν Πομπηῖου θάνατον Καίσαρι
 πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον ἑαυτὸν παρέσχεν
 Ἀντίπατρος, ὥστε τὸν Καίσαρα κεχρησθαι αὐτῷ εἰς πάντα τὸν
 πόλεμον· ὅπου καὶ τρωσθῆναι συμβέβηκεν αὐτόν. ἔλθων δὲ καὶ 20
 Ἀντίγονος τότε ὁ Ἀριστοβούλου πρὸς Καίσαρα, ἔδειτο λαβεῖν
 οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου, καὶ τοῦ πατρὸς ἀνεμί-
 μνησκε, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι. παρῶν δὲ καὶ ὁ Ἀντί-

5 δὲσθ PW. 7 καὶ A Iosephus, om PW. 9 οἷς] ὧν Iosephus.
 14 ἔπεμπε A. τὰ τοῦ πομπηῖου A. 20 τότε καὶ ἀντίγονος A.

templi Hierosolymitani pecuniam, quae bis mille talenta erant, abstulit, atque omnem templi ornatum spoliavit, qui ad talenta auri octies mille aestimabatur. rapuit et trabem ex auri 300 minis fabrefactam. mina porro Iudaica libras binas et semissem pendit. his acceptis contra Parthos profectus cum exercitu interiit, unde Cassius fuga in Syriam elapsus etiam in Iudaeam adscendit. apud quem ut et apud Idumaeos multum potuit Antipater; ibique uxore Arabica ducta, nomine Cypro, quattuor suscepit filios, Phasaelum Herodem Iosephum Pheroram, et filiam Salomen. aliquanto post C. Iulius Caesar, post Pompeii et maximae partis senatus fugam Roma potitus, Aristobulum vinculis solutum cum exercitu in Syriam mittit. qui antequam eo venisset a Pompeianis veneno sublatus est, Alexander eius filius inssu Pompeii a Scipione gerenti bellum strenuam operam totius belli tempore navavit, ubi etiam vulnus accepit: et cum Antigonus quoque Aristobuli filius ad Caesarem venisset, petens ut sui miseretur principatu delecti et patris sui memoriam ob illum interfecti renovaret, Antipater, qui tum ibi aderat,

πατρος ἀπελογεῖτο. δοξάντων δὲ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐπικρατε-
 στέρων, ὁ Καῖσαρ Ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπεβεβαίωσεν,
 Ἀντίπατρον δὲ ἀπέδειξε τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπον. ὡς δὲ Καῖσαρ
 εἰς τὴν Ῥώμην ἀπῆει, ὁ Ἀντίπατρος τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν P I 226
 β καθίστα. βραδὸν δὲ ὄρων καὶ νωθῆ τὸν Ὑρκανόν, Φασάηλον
 μὲν τὸν πρεσβύτατον τῶν παίδων Ἱεροσολυμιτῶν καὶ τῶν πέριξ
 στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τὸν δὲ μετ' αὐτὸν Ἡρώδην, ὄντα λίαν
 νεώτατον, τῆς Γαλιλαίας προδστήσατο.

Γενναῖος δ' ὢν ὁ Ἡρώδης τὸ φρόνημα, ἀφορμὴν εἰς ἐπί-
 10 δεῖξιν ἀρετῆς τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ τὸν ἀρχιληστήν Ἐζεκίαν
 σὺν μεγάλῳ στίφει τὰ προσεχῆ τῆς Συρίας ληϊζόμενον συλλαβὼν
 κτείνει, καὶ πλείτους τῶν σὺν αὐτῷ ὄθεν τοῖς Σύροις πεφλητο.
 ἐγένετο δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σέξτω Καίσαρι γνώριμος, ὄντι τοῦ
 μεγάλου Καίσαρος συγγενεῖ καὶ ἄρχοντι τῆς Συρίας. ζηλοὶ δὲ B
 15 τὸν ἀδελφὸν καὶ Φασάηλος. ταῦτα δὲ ἐποίησεν ἐπιτοῦ ἐπὶ τοῦ
 ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς τὸν Ἀντίπατρον. οἱ δὲ ἐν τέλει
 τῶν Ἰουδαίων διὰ ταῦτα ἐβιάσκεινον τῷ Ἀντιπάτρῳ καὶ τοῖς
 υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐδεδίεσαν ὄρωντες βλαίον καὶ τολμηρὸν τὸν
 Ἡρώδην καὶ τυραννίδος ἐρῶντα, καὶ κατηγοροῦν Ἀντιπάτρον
 20 πρὸς Ὑρκανόν, καὶ ἠρέθιζον κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ,
 λέγοντες μὴ ἐπιτρέπουσι εἶναι τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων ἀλλὰ
 δεσπότας. καὶ γὰρ τὸν Ἡρώδην κτεῖναι τὸν Ἐζεκίαν καὶ πολλοὺς
 τῶν σὺν ἐκείνῳ, τοῦ νόμου ἀπειρηκότες ἀνδρωποῦν ἀναιρεῖσθαι C

6 Ἱεροσολύμων Iosephus.

12 τῶν A Iosephus, τοὺς PW.

sua defensione id effecit ut Caesar Hyrcano, qui causa meliore nitī videretur, sacerdotium confirmaret, et ipse Iudaeae procurator constitueretur. itaque Caesare Romam abeunte, suscepta rerum Iudaeae cura, quia Hyrcanum tardum et socordem esse cernebat, Phasaelum filium natu maximum Hierosolymorum et finitimarum civitatum praetorem designat: Herodem illi aetate proximum, admodum adolescentem, Galilaeae praeficit:

Herodes cum generoso esset animo, magistratu in virtutis materiam converso Ezechiam latronum ducem cum magno globo Syriam finitimam praedantem comprehensum eiusque sociorum plurimos occidit. unde Syris carus etiam in Sexti Caesaris, qui cognatus magni Caesaris Syriae praeturam gerebat, notitiam pervenit. est et Phasaelus fratrem aemulatus. quae res effecerunt ut Antipater et a gente Iudaica regio honore coleretur, et una cum filiis procerum invidiam susciperet, metuentium Herodem, quem violentam audacem atque imperii cupidum cernerent. itaque Antipatrum apud Hyrcanum accusant, et hominem contra illum et filios eius concitant: neque enim curatores esse regiarum functionum sed dominos. nam ab Herode Ezechiam cum multis occisum esse, cum legibus tantum sit ne quis quamvis improbus sine

κἄν παρηγὸς εἴη, εἰ μὴ πρότερον ὑπὸ τοῦ συνεδρίου κατακριθεῖη.
 Ἐργαῖος δὲ τούτοις ἠρέθιστο εἰς ὄργην. προσεξήψαυ δὲ τὴν
 ὄργην καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρώδου πεφονευμένων, παρα-
 καλοῦσαι ἵνα δίκαις ὑπόσχη τῶν πεπραγμένων, κινήθεις οὖν ὁ

W I 162 Ἐργαῖος Ἡρώδην ἐκάλεε δικασόμενον. ὁ δὲ ἤκε μετὰ σίφους ὁ
 ἀποχρώτων ἀντῷ, ὥστε μὴ γυμνὸν καὶ ἀφύλακτον ἵναυ πρὸς
 δίκην. ἔλθων δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ σίφους, κατέπληξεν
 ἀπαντας, καὶ οὐδεὶς ἐθάρρει κατηγορεῖν αὐτοῦ, ἀλλ' ἦν ἀπορία
 τοῦ τί χρῆ ποιεῖν. εἰς δὲ τις Σαμαῖος ὀνόματι, δίκαιος ἀνὴρ
 D καὶ πεποιθὼς ὡς λέων, εἶπεν "ὦ ἄνδρες, οὐκ οἰδᾷ τινα τῶν 10
 κελημένων εἰς δίκην οὕτω παραστάντα, οὔτε ὑμεῖς οἶμαι, ἀλλὰ
 πᾶς κρηθισόμενος δεδωὸτος παρίσταται ἀχῆματι. ὁ δὲ βέλτιωτος
 Ἡρώδης φόνων δίκην φεύγων ἔστηκε περὶ αὐτῶν ἔχων ὀπίστας,
 εἰ κατακριθεῖη κατὰ τὸν νόμον, κτενοῦντας ἡμᾶς. ἀλλ' Ἡρώδην
 μὲν οὐ μεμψαίμεν, ὑμᾶς δὲ τσαυτὴν ἄδειαν παρασχόντας αὐτῷ. 15
 ἵστα τῶν δίκαιων τὸν θεόν, καὶ ὡς οὗτος, ὃν νῦν δι' Ἐργαῖον
 ἀπολοῦσαι βούλασθε, κολάσει ὑμᾶς ποτε καὶ αὐτὸν Ἐργαῖον."

P I 227 ὅτι δὲ ταῦτα εἰς ἔργον ἐξέβη δηλώσει προῖων ὁ λόγος. Ἐργαῖος
 δὲ εἰς ἄλλην ἡμέραν τὴν δίκην ὑπέρεθετο, καὶ λάθρα ἐπέθετο
 τῷ Ἡρώδῃ τὴν πόλιν ὑπεξελεθεῖν. καὶ ὁ μὲν ἀπῆει, οἱ δὲ τοῦ 20
 συνεδρίου ἠγανάκτουν. Σέξτου δὲ τὴν στρατηγίαν τῆς Κοιλῆς
 Συρίας χρημάτων τῷ Ἡρώδῃ ἀποδομένου, οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ
 παρήλθε, καὶ ἤκεν Ἡρώδης ὄνδ στρατιῶν, ὀργιζόμενος κατὰ

1 κατακριθεῖη A Iosephus, κατακριθεῖ PW.
 phus: infra p. 419 v. 15 Σαμαίος.

9 Συρίας Iose-

concilii sententia condemnatur. Hyrcanus cum his verbis tum matrum
 interfectorum querelis illum ad supplicium flagitantium ira commotus
 Herodem ad causam dicendam arcessit. is vero cum iusta cohorte venit
 ne nudus et inconstitutus in ius iret, et sic praetorium ingressus iam
 omnes terruit ut nemine accusare auso omnes ambigerent quid agendum
 esset. unus tamen nomine Samaeus, vir iustus et leonina praeditus
 fiducia, dixit "equidem, viri, non memini quemquam in ius vocatum sine
 adstitisse; nec vos, opinor. omnes enim rei habitum metuentium prae
 se ferre solent. at Herodes ob caedes perpetratas in iudicium vocatus
 armatos secum adduxit, qui nos, si ex lege damnatus fuerit, occidant.
 ego tamen non illum reprehenderim sed vos, qui tantam ei licentiam
 dederitis. scitote igitur iustum esse deum, et quem vos nunc in Hyr-
 canum gratiam absolvetis, ei et vos et ipsam Hyrcanum olim poenas
 datures." hanc orationem ipso eventu esse comprobata in progressu
 historiae apparebit. Hyrcanus vero iudicio in alium diem reiecto Hero-
 dem monuit ut urbe excederet: quo absente concilium indignabatur.
 sed Herodes, redempta a Sexto Syriae praetura, non multo post cum

Ἰερουσαλήμ ὅτι ὄλωσεν εἰς δίκην ἐκλήθη. ἐκώλυσαν δὲ αὐτὸν τοῖς Ἱεροσολύμοις προσβαλεῖν ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀδελφός.

8. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἐν τούτοις ἦν, τὰ δὲ κατὰ τὴν Συρίαν τετάρωκετο ἕξ αἰτίας τοιαύτης. Βάσσιος Κικελίος, ὁ εἰς τῶν τὰ Πομπηίου φρονούντων, κτείνει μὲν Σέξτον Κάισαρα δι' ἐπιβουλῆς, αὐτὸς δὲ τῶν πραγμάτων ἐκράτει. τῶν δὲ Κάισαρος Ἰουλλίου στρατηγῶν κατὰ Βάσσου ὠρμηκότεων, ὁ Ἀντίπατρος αὐτοῖς διὰ τῶν υἱῶν συνεμάχησε, μεμημένος ὢν κατὰ τοῦ Κάισαρος ἐνηργέτητο. τρεβομένου δὲ τοῦ καιροῦ ἐν ἑαυτοῦ πολέμῳ, Μάριος ἦλθεν ἐκ Ρώμης εἰς τὴν τοῦ Σέξτου ἀρχήν. ὁ δὲ γε Κάισαρ ὑπὸ τῶν περὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἐν Ρώμῃ κτείνεται. πόλεμον δὲ συνερωγότεος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Κάισαρος, καὶ τῶν ἐν τέλει ἐπὶ στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἀλλαγῆ διεπαρμένων, Κάσσιος ἀφικνεῖται εἰς Συρίαν, καὶ περιῶν ταύτην ὄπλα καὶ στρατιώτας συνήθροϊζε, καὶ ἐφορολόγει βαρύτερα, καὶ ἕξ Ἰουδαίας ἐπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου ἐπράξατο, ὃν τὴν εἰσπραξὴν ὁ Ἀντίπατρος τοῖς υἱοῖς ἀμφοῖν κατεμήρισεν. ὁ οὖν Ἡρώδης πρότερος ὄσα ἦν αὐτῷ προστεταγμένον Κασσίῳ προσεγεγκών, φίλος ἦν αὐτῷ ἕς τὰ μάλιστα. ἀηρέθη δ' ἂν ἐπὶ Κασσίῳ ὁ Μάλιχος, εἰ μὴ ὁ Ἰερουσαλήμ ἐπέσχεον αὐτῷ τὴν ὁρμήν, ἑκατὸν τάλαντος δεξιωσάμενος δι' Ἀντιπάτρου αὐτόν. ἤδη δὲ

1 δίκην] κρίσις A. 4 τὴν om A.

Iosephus. 8 διὰ] μετὰ Iosephus.

11 κάσιον et 14 κάσιος A, in sq. ss.

κικελίος A, Κικελίος

10 τοῦ add A Iosephus.

FOUNTES. Cap. 8. Iosephi Ant. 14 11.

exercitu venit Hyrcano iratus quod omnino in ius vocatus esset, et Hierosolyma oppugnaturus ni pater et frater eius impetum represissent.

8. Hoc Iudaeae statu Syria turbata est tali de causa. Bassus Caecilium Pompeianae factionis, Sexto Caesare per insidias occisio rerum potiebatur: quem cum Iulii Caesaris duces persequerentur, Antipater Caesariani beneficii memor opem eis per filios tulit. dum autem eo bello tempus teritur, Marcus ad Sexti praeturam suscipiendam Roma venit, ubi Caesar interea per Brutum et Cassium occiditur. ob cuius necem bello exorto, et proceribus ad colligendos exercitus aliis alio dispersis, Cassius in Syriam venit ad arma et milites comparandos, maxima tributa et e sola Iudaea 700 talenta postulans; quorum exactiorem Antipater utrique filio seorsim mandavit. et Herodes cum prior quantum iussus fuerat Cassio obtulisset, in amicitiam eius est receptus. Malichus vero a Cassio fuisset occisus, nisi Hyrcanus eius iram intercessore Antipatro centum talentis placasset. verum Cassio iam ex

Κασσίου μεταστάντος τῆς Ἰουδαίας Ἀντιπάτρω Μάλιχος ἐπε-
 βούλενεν, ὡς εἰ οὗτος φθαρῆι, ἀσφαλείας ἐσομένης τῷ Ἰουδαίῳ
 περὶ τὴν ἀρχήν. ταῦτα δ' οὐκ ἔλαθε τὸν Ἀντιπάτρον, ἀλλ'
 ἠσφαλλετο ἐαυτὸν· καὶ ὁ Μάλιχος ἤρνετο μεθ' ὄρκων. Μάρκος
 δ' ἐν τῇ Συρίᾳ στρατηγῶν μικροῦ ἀνείλεν ἂν τὸν Μάλιχον, εἰ 5
 μὴ Ἀντιπάτρος παρακαλέσους αὐτὸν περιέσωσε. Κάσσιός γε μὴν
 καὶ Μάρκος ἀθροίσαντες στρατιάν, τῷ Ἡρώδῃ τὴν ἐπιμέλειαν
 ἐπεχείρισαν, στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ποιήσαντες, ὑπο-
 φρόνιοι καὶ βασιλεῖα τῆς Ἰουδαίας ἀναδείξειν μετὰ τὸν πόλεμον
 ὃς τότε πρὸς Ἀντώνιον καὶ τὸν νέον Καίσαρα συγκεκρότητο. 10
 ὅτε καὶ Μάλιχος τὸν Ἰουδαίῳ οἰνοχόον χρήμασιν ὑπελθὼν,
 φαρμάκῳ κτείνει Ἀντιπάτρον· παρὰ γὰρ Ἰουδαίῳ εἰσιτῶντο
 ἰκάτεροι. γόνιων δὲ τὴν ἐπιβουλὴν τῶν Ἀντιπάτρον υἱῶν,
 ὁ Μάλιχος ἕξαρκος ἦν. τῷ μὲν οὖν Ἡρώδῃ εὐθὺς ἐδόκει τὸν
 φόνον τοῦ πατρὸς ἐκδικεῖν, ὁ δὲ γε Φασάγλος δόλῳ μᾶλλον 15
 ἤθελε τὸν Μάλιχον μετελθεῖν, ἵνα μὴ ἐμφυλίου πολέμου γέ-
 νωνται αἰτίοι. πιστεύειν οὖν τῇ ἀρήσει τοῦ Μάλιχου ὑπεκρί-
 νοντο. ἐνοστάσης δὲ ἑορτῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἦκεν Ἡρώδης μετὰ
 στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν· Ἰουδαίῳ δὲ Μάλιχῳ πεισθεὶς ἐκώλυεν
 αὐτῷ τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, προφάσει τοῦ μὴ δεῖν ὄχλον 20
 ἀλλοδαπὸν ἀναμίγνυσθαι τῷ πλήθει ἄγνεύοντι. ὁ δὲ μὴ φρον-
 τίσας τῶν λόγων εἴσεισι νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν. Μάλιχος δ' ἔτι
 τῆς ὑπεκρίσεως εἶχετο, δακρύων τὸν Ἀντιπάτρον καὶ ὡς φίλον

P I 228
 W I 163

3 ἔλαθε A Iosephus, ἐλάσθαι PW. 8 post αὐτὸν A add τῆς,
 om Iosephus. 18 δὲ add A. 20 εἴσοδον] εἰσελεύσειν A.

Iudaea digresso Malichus Antipatro insidias struit, quod eo sublato
 Hyrcani principatus in tuto collocandus esset. quod cum Antipatrum
 haud lateret, quamvis ille eiuraret facinus, se contra illum muniebat.
 Marcus etiam Syriae praetor parum abfuit quin Malichum tolleret; ni is
 quoque salutem eius precibus Antipatri condonasset. Cassius porro et
 Marcus, exercituum quos coegerant cura Herodi mandata, promiserunt
 se confecto bello, quod tum adversus Antonium et Caesarem iuniorum
 parabatur, cum Iudaeae regem creaturos. eodem tempore Malichus
 corrupto Hyrcani, apud quem uterque epulabatur, pincerna Antipatrum
 veneno sustulit: sed cum filii eius insidias cognovissent, infitiatum est
 facinus. cum autem Herodes necem patris statim ulcisci vellet, Pha-
 saelus dolo Malichum circumvenire potius duxit, ne intestini belli cau-
 sam praerent. se igitur infitiationi Malichi fidem habere simulant.
 Herodem vero ad festum cum exercitu venientem Hyrcanus Malichi im-
 pulsus urbis ingressu prohibuit, per eam causam ne turba peregrina
 populo puritatem servanti permisceretur. at ille spreto illius verbis
 noctu urbem ingreditur. et Malichus simulationem adhuc urget, Anti-

ἀνακαλούμενος, κρήφα δὲ ἐποιεῖτο τοῦ σώματος φυλακῆν. ἔλόν-
 τος δὲ Κασσίου τὴν Λαοδίκειαν, ἄμφω πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν. B
 καὶ Ἡρώδης μὲν ἐκεῖ τίσαι δίκας τὸν Μάλιχον ἐταμίενεν· ὁ δὲ
 ὑποπτεύσας τὸ πρῶγμα, τοῦ παιδὸς αὐτῷ ἡμερέοντος ἐν Τύρῳ,
 5 ἐμελέτησε τοῦτον ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπαῖραι καὶ
 τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν. Ἡρώδης δὲ τὴν γνώμην τοῦ Μαλίχου
 ὑπονοήσας, προεισπέμψας εἰς Τύρον λάθρα πείθει τοὺς χιλιάρ-
 χους πρὸς Μάλιχον ἐξελθεῖν καὶ διαφθεῖραι αὐτόν. ἦδη γὰρ
 αὐτοῖς παρὰ Κασσίου προώριστο συμπράττειν Ἡρώδῃ ἐπὶ δικαίᾳ
 10 πράξει. οἱ δὲ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ ὑπαντήσαντες κατακεν-
 τοῦσιν αὐτόν. Ὑρκανὸς δὲ ὑπὸ φόβου ἄγωνος ἦν. ἀνευγκῶν C
 δὲ ἠρώτι ὅπως ἀνήρηται Μάλιχος· καὶ ἀκούσας ὅτι Κασσίου
 προστάξαντος, ἐπήνεσε τὴν πράξιν, πονηρὸν εἶπὼν εἶναι καὶ τῆς
 πατρίδος ἐπίβουλον.
 15 9. Κασσίου δὲ ἐκ Συρίας ἀπάραντος πρὸς Ἀντώνιον, ὁ
 Ἡρώδης ἐν διαφόροις ἤριστευσε, καὶ τῷ Ἀριστοβούλου δὲ νίφ
 Ἀντιγόνῳ ἄρτι τῶν ἄκρων ἐπιβάντι τῆς Ἰουδαίων γῆς ὑπαντήσας,
 μάχῃ ἐνίκησε καὶ τῶν ὀρίων ταύτης ἐξέωσεν. ὄθεν ἀφικόμενον
 εἰς Ἱεροσόλυμα ἐστεφάνου ὃ τε δῆμος καὶ Ὑρκανός. μνησιτεύεται
 20 δὲ καὶ τὴν Ὑρκανοῦ θυγατριδῆν, Ἀλεξάνδρον δὲ θυγατέρα τοῦ
 Ἀριστοβούλου παιδός. εἶχε δὲ πρότερον ἑτέραν γυναικᾶ δημότιν, D

9 δικαίᾳ πράξει A, δικαίαν πράξιν PW.
 alter codex Wolfii.

17 ἀρτι] ἀντικρῶ

FONTES. Cap. 9. Iosephi Ant. 14 11 § 7—13 § 9.

patrum deplorando et ut amicum inclamando, sed clam custodia corpus munit. Laodicea porro capta a Cassio uterque ad eum proficiscitur. et Herodes id operam dabat ut Malichus ibi poenas lueret: ille vero id agi suspicatus, filium, qui Tyri obses erat, suffurari et in Iudaeam proficisci regnumque occupare cogitabat. sed Herodes Malichi consilio sagaci coniectura indagato, nuntio clam Tyrum misso tribunis militum persuadet ut ad illum egrediantur eumque occidant: nam a Cassio iam praescriptum habebant ut Herodi ad res iustas adiumento essent. ita Malicho ab eis prope urbem confosso Hyrcanus prae metu obmutuit: deinde cum sibi reddito id Cassii iussu factum esse responderetur, probavit caedem, illum improbum fuisse hominem et patriae insidiatorem testatus.

9. Cassio ex Syria adversus Antonium profecto Herodes varis in locis rem bene gessit, et Antigonum Aristobuli filium fines Iudaeae iam ingressum praelio victor finibus regionis expulit. unde Hierosolyma veniens et a populo et ab Hyrcano coronatur: cuius ex filia neptem, Alexandri Aristobuli filii natam, uxorem ducit, cum prius Doridem

Λωρίδα καλουμένην, ἔξ ἧς αὐτῶ παῖς Ἀντίπατρος γίνεται τῶν ἄλλων πρεσβύτερος.

Ἀντωνίου δὲ καὶ Καίσαρος Κάσσιον καὶ Βρούτιον περὶ Φιλίππους νενικηκότων, ὁ μὲν ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρει, πρὸς δὲ τὴν Ἀσίαν Ἀντώνιος. γενομένῳ δ' ἐν Βιθυνίᾳ πανταχόθεν ἀπὴν- 5 των πρεσβεΐαι. παρήσαν δὲ καὶ Ἰουδαῖοι κατηγοροῦντες Φασαήλου τε καὶ Ἡρώδου. ἐλθόντα δὲ τὸν Ἡρώδη ἐπὶ ἀπολογία διὰ τιμῆς ἤγεν Ἀντώνιος, καὶ οὐδὲ λόγου ἤξιῶντο οἱ κατήγοροι, χρήμασι ταῦτα τοῦ Ἡρώδου πριαμένου παρ' Ἀντωνίου. ἐλθόντι P I 229 δ' εἰς Ἐφεσον Ἀντωνίῳ ἐπεμψεν Ὑρκανὸς στέφανον χρυσοῦν, 10 καὶ ἤξιόν τοὺς Ἰουδαίους οὓς ἠχμαλώτισε Κάσσιος οὐ νόμῳ πολέμου, ἐλευθέρους ἀπολυθῆναι, καὶ τὴν χώραν ἀποδοθῆναι ἣν αὐτοὺς ἀφείλετο Κάσσιος. δικαίαν οὖν εἶναι κεκρικῶς τὴν ἀξίωσιν εἰς ἔργον ἐκβῆναι προσέταξε. μετὰ ταῦτα εἰς Συρίαν παραγενομένῳ τῷ Ἀντωνίῳ καὶ ὑπὸ τῶν τῆς Κλεοπάτρας ἐρώτων 15 κεκρατημένῳ προσίασιν ἄνδρες ἑκατὸν Ἰουδαίων οἱ δυνατώτατοι, καὶ κατηγόρουν Ἡρώδου καὶ τῶν περὶ αὐτόν, παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ. Ἀντώνιος δὲ πυνθάνεται Ὑρκανοῦ, πότεροι τοῦ ἔθνους B προδύτανται ἄμεινον· καὶ ὃς τοὺς περὶ Ἡρώδη εἶπεν, ὡν αὐτοῦ κηδεστής. ὁ γοῦν Ἀντώνιος οἰκείως πρὸς αὐτοὺς ἔχων διὰ τὴν 20 τοῦ πατρὸς αὐτῶν ξενίαν, καὶ ἄμφω τετράρχας ὠνόμασε, καὶ τὰ Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπέτρεψε πράγματα· καὶ δέκα δήσας τῶν κατηγόρων, ἔκτεινεν ἂν αὐτούς, εἰ μὴ οἱ ἀδελφοὶ παρετήσαντο.

1 Josephus.
AW, αὐτῶ P.

17 αὐτόν A, αὐτῶν PW.

19 αὐτοῦ

plebeiam uxorem haberet, e qua filium natu maximum Antipatrum susceperat.

Antonius et Caesar Bruto et Cassio ad Philippos victis alter in Galliam abijt, Antonius in Asiam. qui cum Bithyniam attigisset, undique legationes ad eum venerunt: aderant et Iudaei Phasaelum et Herodem accusaturi. Herodem vero sui defendendi causa eo profectum et munera offerentem Antonius honorifice excepit, ne dicendi quidem potestate data accusatoribus. inde Ephesum progresso Antonio Hyrcanus auream coronam misit, petens ut Iudaeos quos Cassius contra belli morem cepisset liberaret, et agros ab eodem ademptos restitueret. cuius postulatis, qui ea aequa iudicaret, Antonius satisfieri iussit. deinde in Syriam profectum et Cleopatrae amore captam Iudaeorum centum viri potentissimi conveniunt, Herodem et Phasaelum accusantes, Hyrcano etiam praesente. qui rogante Antonio utri populo rectius praesent, respondit Phasaelum et Herodem, ut cuius socer esset. proinde Antonius, ob paternum hospitium eis amicus, utrumque tetrarcham appellavit, Iudaeae administratione illis mandata. ac decem ex accusatoribus in vincula coniectos occidisset, nisi fratres pro eis deprecati essent.

αὐθις δὲ χίλιοι περὶ Τύρον τῷ Ἀντωνίῳ ὑπήτησαν. ὁ δὲ δού-
ροις προκατειλημμένος, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι κολάσαι τοὺς
Ἰουδαίους ἐκέλευσεν, ὡς νεωτερίζοντας. ὁ δὲ Ἡρώδης ἀπέμεινεν W I 164
ταχὺ αὐτοῖς συνεβαύλευεν, ἵνα μὴ μέγιστον πειραδῶσι κακοῦ.
ὅσως δ' οὐχ ὑπήκουον, ἐκδραμόντες αἱ Ῥωμαῖοι τινὰς μὲν ἀπέ-
κτειναν, πολλοὺς δ' ἐτραυματίσαν· καὶ οἱ λοιποὶ διαφερόντες C
ἤσυχάζον. τοῦ δὲ δήμου καταβοῶντος Ἡρώδου, παροξυνθεὶς ὁ
Ἀντιάνιος τοὺς δεδωμένους ἀπέκτεινεν.

Ἀντίγονος δὲ Πακόρω τῷ Πάρθων βασιλεῖ ὑπισχνεῖται
10 χίλια δώσειν τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίας, εἰ τὴν ἀρχὴν
Ἑρκανὸν ἀφέλωται καὶ παραδῶσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ Ἡρώδην
ἀνέλοιεν. διὰ ταῦτα ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν κατὰρχοιτες Ἀντίγονον
οἱ Πάρθοι ἐστράτευσαν· οἷς πολλὰκις οἱ περὶ Ἡρώδην συμμί-
ξαντες ἐκράτουν· ὁ δὲ τῶν Πάρθων στρατηγὸς σὺν ἄλλοις
16 ἱππέεσσι εἰς τὴν πόλιν ἦκεν, ὡς τάχα κάτευκασιν τὴν στάσην,
τὸ δ' ἄλλθες ὡς Ἀντιγόνῳ συμπεράξων. Φασάηλου δὲ ξενί- D
σαντος αὐτῶν, πείθει τὸν Φασάηλον παρὰ Βαρζαφαρμάνην εἰσεῖν
πρὸςβέουντα. καὶ ὄχοντο Ἑρκανὸς καὶ Φασάηλος πρὸςβέοντες,
Ἡρώδου μὴ συναίνουντος· ὁ δὲ στρατηγὸς προὔπεμπε σφῶς.
20 καὶ ὁ Βαρζαφαρμάνης τὸ μὲν πρῶτον γησιῶς αὐτοὺς ὑπεδέξατο,
ἔπειτα ἐπεβούλευε. καὶ οἱ περὶ Φασάηλον ἐν ὑποψίαις ἦσαν

1 τῷ Ἀντωνίῳ περὶ Τύρον A.

PW. 10 εἰ] ἦν A.

12 Ἀντιγονοῦ] ἀντίπατρον A.

PW male.

17 Βαρζαφαρμάνην] qui Βαρζαφαρμάνης in plu-

rimis Iosephi codicibus.

A Iosephus, σφῶς PW.

4 πειραδῶσι A, πειρασθῶσι

11 παραδῶσειν A Iosephus.

14 στρατηγὸς A, βασιλεὺς

19 συναίνουντες A.

20 αὐτοὺς

rursus mille viri circa Tyrum Antonio occurrerunt: is vero muneribus iam ante concillatus eius loci praefecte mandavit ut Indaeos tanquam novis rebus studentes supplicio afficeret. Herodes vero eos monuit ut abire matarerent, ne grave malum experirentur. qui cum non auscul-
taissent, Romani impetu in eos facto quosdam occiderunt, multos vul-
nerarunt; maxima vero pars evitato periculo quievit. populo autem
contra Herodem vociferante irritatus Antonius victos interfecit.

Enimvero Antigonus Pacoro Parthorum regi mille talenta et quin-
gentas mulieres pollicitus si principatum Hyrcanum adeptam sibi daret
et Herodem cum quis tolleret, a Parthis in Iudaeam reductus est; quos
Herodiani saepius vicerunt, sed dux Parthorum cum paucis equitibus
urbem ingressus per speciem componendae seditionis, revera ut Antigono
opem ferret, Phasaelo hospiti suo persuadet ut ad Barzapharmanem
legatus eat. Phasaelus et Hyrcanus legati eunt, duce eos comitante,
sed Herode non probante. ac principio a Barzapharmane sincere accepti,
post insidiis appetiti sunt, Phasaelo suspectos habente barbaros, cum se

κατὰ τῶν βαρβάρων, ἔγνωσεν δὲ καὶ νόκτωρ λάθρα παρ' αὐτῶν
 φυλασσόμενοι. μεμήνητο δ' αὐτοῖς ὅτι καὶ συνελήφθησαν ἄν,
 εἰ μὴ ὑπερετίθεντο οἱ βάρβαροι μέχρις ἂν Ἡρώδης τοῖς ἐκεῖ Πάρ-
 θοις ληφθῆι, μὴ τὰ περὶ αὐτῶν μαθὼν διαφύγοι. Φασαήλω
 P I 230 μὲν οὖν τινὲς συνβούλευον εὐθὺς παρῆπασαι, Ὀφέλλιος δὲ 5
 καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ἐπισχεῖτο· ἐγγὺς γὰρ ἡ θάλασσα ἦν.
 ὁ δὲ Ἑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἐβούλετο. συλλαμβάνονται οὖν
 καὶ δεσμοῦνται. Ἡρώδης δὲ ταῦτα μαθὼν, οὗς εἶχεν ὀπίστας
 παραλαβὼν νυκτός, καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν
 ἐγγενημένην αὐτῷ παῖδα τῆς Ἑρκανοῦ θυγατρὸς καὶ τὴν τῆς 10
 μνηστῆς ταύτης μητέρα τὴν τε Θεραπέαν πᾶσαν, τὴν ἐπὶ Ἰδο-
 μαίαν ἀπήει, τοὺς πολεμίους λαθῶν. τοῦ ζεύγους δὲ περὶτρα-
 πέντος ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κινδυνευούσης ἀποθανεῖν,
 μακροῦ ἑαυτὸν διεσχέσατο. ἀνακτησάμενος οὖν τὴν μητέρα, καὶ
 B Θεραπέας ὡς ὁ καιρὸς ἤπειγεν ἀξιώσας, ἐβάδιξε συντονώτερον 15
 πρὸς Μασάδαν τὸ ἔρυμα. ἐν τῷ μέσῳ δὲ καὶ πρὸς Πάρθους
 διώκοντας μαχεσάμενος καὶ πρὸς Ἰουδαίους αὐτῆς ἐπιθεμένους
 αὐτῷ, ἐνίκησε καὶ ἐκράτησε. τοῦ μέντοι πλήθους τοῦ συνεπο-
 μένου αὐτῷ πολλοὺ ὄντος, τοῦ δὲ τῆς Μασάδας φρουρίου, πρὸς
 δὲ πρὸς ἠπείγοντο, οὐκ ἔξαρκούντος ἅπαντας ὑποδέξασθαι, τοὺς μὲν 20
 πλείους ἀπέλυσε, δοὺς σφίσι ἐφόδια, ὅσοι δὲ ἦσαν κοῦφοι καὶ
 τοὺς ἀναγκαιοτάτους ἔχων εἰς τὸ ἔρυμα παραγίνεται. καὶ ἀφεί-
 αὐτόθι τὰς τε γυναῖκας καὶ τὴν Θεραπέαν ἀρκοῦντα τὰ ἐπιτήδεια
 ἔχοντας, αὐτὸς ἐπὶ τὴν Πέτραν τῆς Ἀραβίας ἐξώρμησεν. ἔωθεν

9 λαβῶν A.

noctu clam custodiri animadvertent, atque etiam indicatam esset fuisse
 comprehendendos nisi id barbari distulissent donec Herodes a Parthis
 qui Hierosolymis essent caperetur, ne cognito ipsorum statu elaboretur.
 ac Phasaelo quidam suaserunt ut statim aufugeret: Ophellius etiam,
 quod mare in propinquo esset, naves ad fugam pollicebatur: sed cum is
 Hyrcanum deserere nollet, ambo comprehensi vinciantur. quo Herodes
 cognito, militibus suis et matre et sorore et desponsa sibi Hyrcani filia
 eiusque matre noctu assumptis, cum omni comitatu versus Idumaeam
 abit, deceptis hostibus. cum autem vehiculis in itinere everso mater
 eius de vita periclitaretur, parum abfuit quin sibi manus afferret.
 qua recreata est ut tempus ferebat curata ad Masadam castellum strenue
 pergat: interim etiam Parthos persequens et Iudaeos insidiantes superat.
 iam quia tanta multitudo eum comitabatur quantam Masada castellum,
 quo properabat, omnem capere non posset, maiori parte dato viatico
 dimissa cum expeditis et maxime necessariis castellum ingreditur, ibique
 mulieribus et ministris cum sufficienti comœata relictis ipse ad Arabiae

δὲ τὰ μὲν ἄλλα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν οἱ Πάρθοι διήρπαιζον καὶ αὐτὰ τὰ βασιλεία, μόνων δὲ ἀπέλιχοντο τῶν Ἰρκανοῦ χρημάτων, ὄντων εἰς ὀγδοήκοντα τάλαντα· καὶ τὴν χώραν δὲ ἐκάκουν οἱ Πάρθοι.

5 10. Ἀντίγονος μὲν οὖν οὕτω καταχθεὶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν Ἰρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτης παραλαμβάνει. φοβούμενος δὲ τὸν Ἰρκανὸν μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκαταστήσῃ, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὄτια, τοῦ νόμου τοὺς ἱεῖρας μὲλλοντας ὀλοκλήρους εἶναι κελεύοντος. Φασάηλος δὲ γνοὺς ἑαυτὸν 10 μέλλοντα σφάττεσθαι, ἐπεὶ τὰς χεῖρας δεδέσμητο, πέτρα προσαρᾶξας τὴν κεφαλὴν ἑαυτὸν μὲν ἐξήγαγε τοῦ βίου, τὴν δ' ἐκ τοῦ κτεῖναι αὐτὸν ἠδονὴν ἐστέρησε τὸν πολέμιον. πρὸ δὲ γε τοῦ πάνυ ἐκλιπεῖν ἀκούσας ὡς διέδρα τοὺς πολεμίους Ἡρώδης ὁ ἀδελφός, εὐθύμως ἀπέθανε, καταλιπὼν ἐκδικητὴν καὶ τῶν 15 ἔχθρῶν τιμωρόν. Ἡρώδης δὲ πρὸς Μάλχον τὸν Ἀράβων ἔσπευδε βασιλεία, ἐεργετηθέντα πρόσθεν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς παρ' αὐτοῦ ληψόμενος χρήματα εἰς λύτρον τοῦ ἀδελφοῦ· οὐπω γὰρ ἦν τὰ κατ' ἐκείνον μαθὼν. ἀγγελίαντος δὲ τοῦ Μάλχου αὐτῷ διὰ τινῶν ἀναχωρεῖν, ὡς τῶν Πάρθων παραγγειλάντων μὴ δεχθῆναι αὐτόν, ἀπεκρίνατο μηδὲν ἐνοχλήσων ἔχειν, διαλεξόμενος 20 δὲ περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆι ἐπ' Αἴγυ-

2 μόνον A.
τελέως.
ἦκειν A.

11 μὲν add A Iosephus.
15 τὸν A Iosephus, τῶν PW.
21 ταῦτα εἰπὼν] ὅς codex Ducangii.

13 πάνυ] Iosephus

20 ἐνοχλήσειν

FONTES. Cap. 10. Iosephi Ant. 14 13 § 10—15 § 10.

Petram contendit. mane Parthi cum aliis Hierosolymitarum aedibus tum ipsa regia direptis, sola Hyrcani pecunia quae ad 80 talenta erat intacta, agros quoque vastarunt.

10. Antigonus autem hoc modo in Indaeam reductus Hyrcanum et Phasaelum captivos accipit; et quia timebat ne populus regnum Hyrcano restitueret, aures ei praecidit, cum lex sacrorum antistites integros esse iubeat. Phasaelus autem cum intellexisset se iugulatum iri, quia manus in vinculis erant, capite saxo illiso necem sibi conscivit, praerepta hosti occidendi voluptate. sed cum paulo ante quam exspiraret Herodem fratrem e manibus hostium evasisse audivisset, hilariter est mortuus, ultore et vindice relicto. Herodes autem ad Malchum Arabiae regem properabat suo beneficio devinctum, ut ab eo pecuniam ad redimendum fratrem acciperet, quem mortuum esse adhuc ignorabat. sed cum Malchus ei denuntiasset ne veniret, sibi enim interdictum esse a Parthis ne illum reciperet, respondit se non adesse ut ei molestiam pareret, sed ut de rebus maxime necessariis colloqueretur. his dictis

P I 231 πτον, και ἀπαιὼν τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. Μάλχῳ δὲ
 μετεμέλησε, και ἔστειλε τοὺς ἀναστρέφοντας τὸν Ἡρώδην· ὁ δὲ
 πορρωτάτῳ ἦν. και εἰς Αἴγυπτον καταχθεὶς κάκειθεν εἰς Ῥώμην
 ἀφικόμενος Ἀντωνίῳ φράζει τὰ αὐτῷ και τῷ Φασαίῳ συμβεβη-
 κότα, και ὡς Ἀντίγονος ὑπὸ Πάρθων εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθη, 5
 χρημάτων ὑποσχέσει και γυναικῶν, και τᾶλλα ὅσα ἔδρασε τε και
 ἔπαθεν. Ἀντώνιον δὲ οἶκτος εἰσέρχεται τῆς Ἡρώδου μεταβολῆς.
 και Καῖσαρ δὲ διὰ τε ἄλλα, και χαριζόμενος Ἀντωνίῳ τοῦ Ἡρώ-
 δου ὑπεραλοῦντι, πρὸς συνεργίαν ἐτοιμότερος ἦν. παρασησά-
 B μνοι οὖν τῇ βουλῇ τὸν Ἡρώδην, τὰς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ 10
 διεξήσαν εὐεργεσίας, και τὴν αὐτοῦ πρὸς Ῥωμαίους ἔλεγον
 εὖνοιαν· κατηγόρουν δὲ Ἀντιγόνου, και πολέμιον ὠνόμαζον και
 ἄλλοθεν μὲν, και ὅτι παρὰ Πάρθων ἔλαβε τὴν ἀρχήν, τοὺς
 Ῥωμαίους ὑπεριδῶν. προσεπῆγε δὲ ὁ Ἀντώνιος ὅτι και πρὸς
 τὸν κατὰ Πάρθων πόλεμον Ἡρώδην βασιλεύειν συμφέρει. και 15
 δόξαν πᾶσι τοῦτο ψηφίζονται.

Και ὁ μὲν οὕτω τὴν βασιλείαν εἰλήφει, Ἀντίγονος δὲ τὴν
 Μασάδαν διόλου ἐπολιόρκει. οἱ δὲ ἐντὸς αὐτῆς ἐσπάνιζον ὕδατος,
 C ὡς και τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδου τὸν Ἰωσήφ ἀποδοῦναι βουλεύεσθαι 20
 σὸν διακοσίους πρὸς Ἀραβας· ἀλλ' ἐπεσχέθη, νυκτὸς γενομένου 20
 ἕτεοῦ. Βενθίδιος δὲ ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς πεμφθεὶς ἐκ Συρίας

1 τῶν ἀδελφῶν A.

8 δὲ add A.

9 παρασησάμενοι A,

παρασησάμενος PW.

18 μασάδα ἐπολιόρκει διόλου A.

19 βούλεσθαι σὸν διακόνοις A.

20 γενομένου νυκτὸς A.

21 Οὐενθίδιος Iosephus.

in Aegyptum abiit: atque in eo itinere quomodo cum fratre actum esset
 cognovit. cum autem Malchus mutata sententia misisset qui Herodem
 iter convertere iuberent, ille iam longissime aberat. et ex Aegypto
 Romam profectus suos et Phasaeli casus Antonio exponit, et ut Anti-
 gonus a Parthis in regnum collocatus sit pecuniarum et mulierum
 pactione, caeteraque quae ipse tum fecisset tum perperasus esset. motus
 est ob eam fortunae commutationem Herodis misericordia Antonius.
 Caesar quoque tum ob alla tum in Antonii gratiam casum Herodis per-
 quam dolenter ferentis alacrior factus ad suffragandum. igitur Herode
 in senatam adducto paterna beneficia et ipsius erga Romanos benevo-
 lentiam commemorant, Antigonus vero ut hostem accusant cum ob alia
 tum quod despectis Romanis regnum a Parthis accepisset, Antonio illud
 etiam adficiende, e re publica esse ob Parthiolum bellum Herodem rerum
 potiri.

Hac sententia ab omnibus approbata regnum Herodi decernitur,
 Antigono interea Masadam continenter obsidente. obsesses aqua iam
 defecerat, et Iosephus Herodis frater cum dacentis ad Arabes aufugere
 decreverat, sed nocturna pluvia consilium id discessit. Ventidius porro

Πάρθους ἀνείργειν, εἰς Ἰουδαίαν παρέβαλεν, ὡς συμμικχῆσαν
 δῆθεν τοῖς πολιορκουμένοις, τὸ δ' ὄλον ὡς παρὰ Ἀντιγόνου
 χρηματισόμενος. ὁ μὲν οὖν πληρώσας τὸ βούλημα ἀνεχώρησε,
 Σίλωνα δὲ μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς καταλέλοιπεν, ἵνα μὴ γένη-
 5 ται τὸ λῆμμα κατάφωρον. Ἡρώδης δὲ ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς
 Πτολεμαῖδα καταπεπλευκῶς ἤλυνεν ἐπ' Ἀντιγονον, δύναμιν
 ἀθροίσας. ἔλων δ' ἐν τῷ μέσῳ τὴν Ἰώππην, ἵνα μηδὲν εἴη
 τοῖς ἐχθροῖς ἔρφυμι, ἔσπευθεν εἰς Μασάδαν, τοὺς οἰκείους ἑυσό- D
 μενος· καὶ τούτους ἀναλαβὼν, πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα παραγίνεται·
 10 συντῆν δὲ αὐτῷ καὶ τὸ μετὰ Σίλωνος στρατιωτικόν. καὶ ἐκτὸς
 ἑστρατοπεδεύσατο· οἱ δ' ἐντὸς ἀπὸ τοῦ τείχους μαχόμενοι ἀνείρ-
 γον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων. καὶ ὁ Σίλων δὲ τῶν οἰκείων στρα-
 τιωτῶν τινὰς καταβοᾶν τοῦ Ἡρώδου ἐποίησε διὰ σπάνιν τῶν
 ἀνογκάλων, ἐκίνει τε τὸ στρατόπεδον ὡς ἀναχωρήσων. ταῦτα
 15 δ' ἐποίηε τὸν Ἀντιγονον διὰ τὴν δωροδοκίαν αἰδούμενος. Ἡρώ-
 δης δὲ ἤξιλον μένειν αὐτόν, καὶ ἔξορμήσας πλῆθος ἐπιτηδείων
 ἐκόμισεν, ὥστε μηκέτι ὑπολιπεῖν Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρό-
 φασιν. καὶ οἱ μὲν ἐν ἀφθόνοις ἦσαν, Ἡρώδης δὲ παραγενόμενος P I 232
 εἰς Σαμάρειαν ἐκεῖ τὴν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους κατέ-
 20 θητο, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Γαλιλαίαν ὤχητο. καὶ προσάγεται πᾶσαν
 αὐτὴν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαιοῖς κατοικοῦντων. ἦν δὲ τὰ
 σπήλαια ἐν ὄρεσι πάντῃ ἔξερρωγῶσι καὶ πέτραις δξείαις ἐμπερι-
 χόμενα. καὶ τούτων δὲ δυσχερῶς μὲν, ἀλλ' ὁμῶς ἐκράτησε.

2 ἀντιγόου A, Ἀντιγόου PW. 7 Ἰόππην A, Ἰόππην Iosephus.
 8 μασάδα A. 9 παραγίνεται] ἐπορεύετο A. 11 ἑστρατο-
 πεδεύσατο A cum Iosepho, ἑστρατοπεδεύσαντο PW. 16 ἐπιτή-
 δειον A. 21 ἐν om A. 22 ἐρρωγῶσι A.

praetor a Romanis missus ad Parthos Syria pellendos in Iudaeam abiit
 per speciem obsessis auxiliandi, re vera ut ab Antigono pecuniam capere
 ret; ac voti compos factus recessit, Silone cum parte copiarum relicto
 ne largitio deprehenderetur. Herodes vero ex Italia Ptolemaidem trans-
 vectus collecto exercitu contra Antigonom ducens, obiter Ioppe capta
 ne qua hostibus munitio relinqueretur, Masadam ad suos tutandos prope-
 rabat; iisque receptis, adiunctis etiam Silonis cohortibus, extra Hie-
 rosolyma castra metatur. iis autem qui in urbe erant ex propugnaculis
 hostes arcentibus, etiam Silo quosdam e suis subornavit ut ob com-
 meatus penuriam contra Herodem vociferarentur, castraque movit tanquam
 recessurus. id eo faciebat quod Antigonom ob largitionem reverebatur.
 Herodes vero ab illo petit ut maneret, et commeatus copiam attulit,
 ne qua Siloni causa discessus relinqueretur. cum exercitui abunde pro-
 spectum esset, matre caeterisque necessariis Samariae collocatis Galilaeam
 omnem sibi adiungit, iis exceptis qui speluncas incolunt undique
 acutis et praeruptis petris obseptas. tandem iis quoque licet difficulter

καταστήσας δὲ τὰ ἀδόθι ὁ βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν ὤρμησεν, ὡς μάχη κριθησόμενος πρὸς Ἀντίγονον. ἐν τούτοις δὲ Πακόρου πεισόντος ἐν πολέμῳ, καὶ τῶν Πάρθων τραπέντων ὑπὸ Ῥωμαίων, πέμπει τῷ Ἡρώδῃ βοηθὸν Μαχαιρῶν σὺν στρατιᾷ ὁ Βενθίδιος.

W I 166 καὶ τότε μὲν ὁ Ἡρώδης τὸν ἀδελφὸν Ἰωσήφ καταλέλοιπεν, 5
 B ἐντειλάμενος μὴ ἀποκινδυνεύειν μηδὲ τῷ Μαχαιρῷ διαφέρεσθαι, αὐτὸς δὲ πρὸς Ἀντώνιον ἔσπευδε πολιορκοῦντα Σαμόσατα, πόλιν τῶν παρεμφρατιδίων. ὡς δὲ ἤγγιζεν ὁ Ἡρώδης, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπανησόμενον αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος, καὶ παρόντα ἠσπάζετο, καὶ Σοσιῶ συμμαχεῖν αὐτῷ ἐνετέλλετο· καὶ ὃς τὸ κεκέλευ- 10
 σμένον ἐλήθρου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀδελφὸς Ἡρώδου ἐπὶ Ἱεριχοῦντα σπεύδων περιπίπτει τοῖς Ἀντιγόνου, καὶ ἐν δυσχωραῖς ἀποληφθεῖς θνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ ἅπαν ἀπέβαλε τὸ στράτευμα. Ἀντίγονος δὲ τὴν αὐτοῦ τεμῶν κεφαλὴν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Φερώρῃ ἀποδίδωσι ταλάντων πενήκοντα. 15

11. Ἀποστάντες δὲ οἱ Γαλιλαῖοι τοὺς τὰ Ἡρώδου φρο-
 C νοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντισαν, καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐνεωτε-
 ρίσθη πολλά. ἠγγέλη δὲ ταῦτα Ἡρώδῃ καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ
 τελευταῖα ἐν Δάφνῃ τῆς Ἀντιοχείας. ἐπειγομένῳ οὖν, ὡς κατὰ
 Γαλιλαίαν ἐγένετο, συνήντησαν αὐτῷ οἱ πολέμιοι. καὶ ἥτις- 20
 θέντες κατεκλίσθησαν εἰς τι χωρίον, ὃ δὲ ἔσπευδεν εἰς Ἱερι-
 χοῦντα τιμωρήσασθαι θέλων αὐτοὺς διὰ τὸν ἀδελφόν. Ἀντίγονος

2 πακόρου πεισόντος A Iosephus, πεισόντος Πακόρου PW.
 10 σοσιῶ A. 13 τὸ ἅπαν ἀπέβαλε στράτευμα A.

Fontes. Cap. 11. Iosephi Ant. 14 15 § 10—16 § 4.

potitus, rebus ibi ordinatis Samariam rediit ut acie cum Antigono decerneret. interea Pacoro in praelio caeso Parthisque a Romanis profligatis Ventidius Herodi Machaeram cum legionibus auxilio mittit. apud quem Herodes fratre Iosepho relicto, mandat ne Martis aleam experiatur neve cum Machaera contendat: ipse ad Antonium abit, Samosata urbem ad Euphratem sitam oppugnantem. cui cum appropinquasset, Antonius exercitum ei obviam mittit; praesentemque amplexus, Sossium ei opitulatum ire iubet. Iosephus vero frater Herodis dum Hierichuntem properat, ab Antigoni militibus in angustiis exceptus fortiter pugnans occumbit, omni amisso exercitu: cuius caput amputatum Antigonus fratri illius quinquaginta talentis vendidit.

11. Galilaei quoque per defectionem Herodianos in lacu demerserunt, multaque in Iudaea novata sunt. quibus rebus una cum caede fratris in Daphne Antiochiae nuntiatis Herodes propere in Galilaeam profectus, hostibus profligatis et in castellum quoddam compulsis, Hierichuntem contendit ad necem fratris ulciscendam. Antigonus vero,

δὲ ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν Πάππον ὄνομα σὺν δυνάμει, παρέχων τοῖς ἐναντιοῖς δύξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. καὶ Ἡρώδης ἤλθεν ἐπὶ τὸν Πάππον, καὶ συμβαλὼν τοῖς πολεμοῖς κρατεῖ, καὶ εἶπετο φεύγουσιν εἰς τὴν κόμην, κτείνων οὖς 5 ἂν καταλάβοι. πεπληρωμένων δὲ τῶν οἰκιῶν ὀπλιτῶν, καὶ πολλῶν ἐπὶ τὰς στέγας ἀναφενγόντων, τοὺς δρόφους τῶν οἴκων καθαιρῶν ἐκράτει τοῦτων. καθαιρουμένων δὲ τῶν δρόφων ἔμ- D πλεα ὠρῶντο τὰ κάτω στρατιωτῶν, οὓς λίθοις ἀνωθεν βάλλοντες ἔκτεινον. τοῦτο τὰ τῶν πολεμίων φρονήματα ἔθραυσε· καὶ ἦκεν 10 ἂν εἰς Ἱεροσόλυμα ὃ Ἡρώδης μετὰ τῆς στρατιᾶς αὐτίκα καὶ τὸ πᾶν ἔξειργάσατο, εἰ μὴ χεიმῶν ἐπέλαχε βαθύς. τότε θυίας οὖσης ὃ βασιλεὺς Ἡρώδης εἰς τι δωμάτιον εἰσελθὼν περὶ λουτρὸν ἦν, καὶ ἀποδυσάμενος ἑλούετο, ἐνδὲ αὐτῷ ὑπηρετουμένου παιδός. κατὰ δέ γε τὸ ἐνδότερον οἶκημα τῶν πολεμίων τινὲς συμπεφευ- 15 γότες ὠπλισμένοι ἐκεῖ διὰ φόβον ἐκρύπτοντο. καὶ μεταξὺ λουμένου τοῦ βασιλέως εἰς τις ἐπεξέρχεται ξίφος ἔχων γυμνόν, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλος καὶ αὐθις ἕτερος ὁμοίως ὠπλισμένοι, οὐδένα P I 233 πλήξαντες ὑπὸ δέους, ἀγαπῶντες δὲ εἰ αὐτοὶ σωθεῖεν. τοιοῦτον ἔφυγε κίνδυνον ὃ Ἡρώδης. τῇ δὲ ὑστεραῖα τὴν τοῦ Πάππου 20 τεμῶν κεφαλὴν ἧδη ἀνηρημένου ἔπεμψε Φερώρα τῷ ἀδελφῷ ἀντὶ τῆς τοῦ Ἰωσήφ κεφαλῆς· οὗτος γὰρ ἦν ὃ Πάππος αὐτόχειρ ἐκείνου γενόμενος.

Λίξαντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἀφίκετο πρὸς Ἱεροσόλυμα καὶ στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔγγιστα· καὶ καταλιπὼν ἐκεῖ τοὺς τὰ

8 ὠρῶντο A, ὀρῶντο PW.

βάλλοντες A, βαλόντες PW.

21 τῆς κεφαλῆς Ἰωσήφ A.

Pappo duce cum copiis ad Samariam misso, opinionem hostibus eam afferre voluit quasi in opum affluentia bellum gereret. sed Herodes illos acie victos in vicum persecutus omnes occidit quos adipisci potuit: cumque aedes armatis complerentur et multi in superiora confugerent, tectis aedium destructis milites qui infra erant lapidibus obruit. ea re hostium animos ita fregit ut statim cum exercitu Hierosolyma intrare potuisset, nisi hiemis asperitate esset impeditus. tunc, quia iam serum erat, in domuncula quadam lavit, uno tantum puero ministrante; in cuius interioram partem aliquot ex hostibus armati prae metu sese abdidérant. dum igitur rex lavat, unus stricto gladio progreditur, deinde alter, post alius, eodem modo armati: neque tamen quemquam percusserunt, ut in metu salutem quaesivisse contenti. huiusmodi periculo evitato postridie Pappi iam interfecti caput amputatum Pherorae fratri pro Iosephi capite misit, Pappi manibus interfecti.

Hieme finita, castris proxima Hierosolyma collocatis et cura parandae obsidionis certis hominibus mandata, Samariam abit, ut cum

πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτοιμάσοντας, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ὄχθητο,
 B τῇ Ἀλεξάνδρου θυγατρὶ συνευνασθησόμενος, ἥδη κατεγγυθησείη
 αὐτῷ, ὡς ἰστόρηται. μετὰ δὲ τοὺς γάμους ἀφίκετο ἐκ Σαμα-
 ρείας· ἦκε δὲ σὺν στρατιᾷ καὶ ὁ Σόσιος. καὶ πρὸς τὸ τεῖχος
 τῶν Ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο, καὶ χώματα ἐγείραντες καὶ πολιορ- 5
 κητικὰς μηχανὰς προσάγοντες τὸ τεῖχος κατέσειον. καὶ οἱ ἐντὸς
 δὲ ἀπονοίμῃ μᾶλλον ἢ προνοίῃ ἀντικαθίσταντο στρατηγούμενοι.
 ἀναβαίνουσι δὲ ἐπὶ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λογάδες εἴκοσιν, εἶτα
 ἑκατοντάρχαι Σοσίου. ἠρέθη δὲ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος ἡμέραις
 τεσσαράκοντα, τὸ δὲ δεύτερον πεντεκαίδεκα. ἀλόντος δὲ τοῦ 10
 ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἐντὸς ἱερὸν καὶ τὴν
 C ἄνω πόλιν Ἰουδαῖοι συνέφυγον. ἐάλω δὲ καὶ ταῦτα, καὶ ἦν
 ἅπαντα φόνων μεστιά. ὁ δ' Ἀντίγονος, μήτε τῆς τότε τύχης
 μήτε τῆς πάλαι μεμνημένος, κίτεισιν ἐκ τῆς βάρειως καὶ προσπί-
 W I 167 πτει τοῖς Σοσίου ποσί. κάκεινος μὴδὲν αὐτὸν οἰκτιρέας πρὸς 15
 τὴν μεταβολὴν, καὶ ἐπεκρότησε καὶ Ἀντιγόνην ἐκάλεσε καὶ δῆσας
 ἐφύλαττεν. ὠρηκώτων δὲ τῶν συμμάχων ἐπὶ θεῶν τοῦ ἱεροῦ
 καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων, ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης τοὺς μὲν
 πυρακαυλῶν τοῖς δὲ ἀπειλῶν ἐνίοις δὲ καὶ τοῖς ὄπλοις ἀπέστειλεν,
 ἐκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἀρπαγὰς, αὐτὸς τοὺς μισθοὺς 20
 διανεμῆν ἐκάστοις οἴκοθεν ὑπισχνούμενος. καὶ οὕτω τὸ λοιπὸν
 D περισώσας τῆς πόλεως, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσεν. αὐτῷ δὲ
 Σοσίῳ βασιλικώτατα ἐδώρησατο. ὃς ἀνέξεν ἐξ Ἱεροσολύμων

5 ἐγείροντες A. 8 δὲ add A.
 ἡμέραις Iosephus, ἡμέρας PW.
 19 τοῖς prius] τοὺς A: Iosephus τοῖς.

9 δὲ] γὰρ A Iosephus.
 15 τοῖς] τοῖς τοῦ A.
 23 βασιλικωτάτως A.

Alexandri filia sponsa sua concumberet. nuptiis absolutis et ipse et
 Sossius cum exercitu ad Hierosolymorum moenia profecti, aggeribus
 excitatis adductisque machinis murum quatunt, iis qui intus erant ex
 desperatione magis quam consilio resistentibus. ac primum viginti lecti
 milites, deinde Sosii centuriones moenia conscendere. prior murus
 diebus quadraginta, posterior quindecim est expugnatus. capto etiam
 exteriori templo et urbe inferiore, in templum interius et superiorem
 urbem Iudaei confugerunt. iis quoque expugnatis, caedibus referta
 fuerunt omnia. Antigonos vero, neque praesentis neque pristinae for-
 tunae memor, turri relicta Sossio supplex accidit. quem ille, tantae
 mutationis nihil misertus, increpat et Antigonam appellat et vincitum in
 custodiam tradit. Herodes socios ad templum et sacrarii adytum spe-
 ctandum properantes partim rogando partim minitendo partim armis
 sustinuit, et direptionem urbis prohibuit, se de suo stipendia soluturum
 omnibus pollicitus, reliquiis urbis ita conservatis promissa praestitit,
 ipsum Sossium plus quam regia liberalitate prosecutus. qui cum Hiero-

τῷ Ἀντιῶνῳ δεσμώτην ἄγων Ἀντίγονον. δέισας δ' Ἡρώδης μὴ κομισθεῖς εἰς Ῥώμην Ἀντίγονος δικαιολογήσεται πρὸς τὴν σύγκλητον, ἑαυτὸν μὲν ἐκ βασιλείων ἀποδεικνύων, Ἡρώδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὡς, κῦν αὐτὸς εἰς Ῥωμαίους ἐξήμαρτε, προσῆκεν ἡ βασιλεία τοῖς αὐτοῦ παισὶ, πείθει χρήμασι πολλοῖς τὸν Ἀντιῶνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. καὶ ὁ μὲν ἀνήρητο, ἡ δὲ ἀρχὴ ἐκ τοῦ τῶν Ἀσαμωναίων γένους ἀφῆρητο, ἐπ' ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι διαρκέουσα, μετέβη δὲ εἰς Ἡρώδην τὸν Ἀντιπάτρου, ἰδιωτικῶς τυχάνοντα γένους καὶ οἰκίας δημότιδος.

10 12. Οὕτω δὲ τῆς ὅλης Ἰουδαίας Ἡρώδης ἀνυθέμενος P 1 234 τὴν ἀρχήν, τοὺς μὲν τὰ αὐτοῦ φρονοῦντας προσήγετο, τοὺς δ' ἐναντιουμένους ἐκόλαξεν. ἐτίμα δὲ μάλιστα Πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ Σαμαίαν τὸν τούτου μαθητὴν τῆς γὰρ πολιορκίας συνισταμένης συνεβούλευον οὗτοι δέξασθαι τὸν Ἡρώδην. ὁ δὲ 15 Σαμαίως οὕτως, ὡς ἤδη ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ προεῖπεν Ὑρκανῶ τε καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς περισσῶς Ἡρώδης ἅπαντας αὐτούς μετελεύσεται. ἀπέκτεινε δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίγονον τεσσαράκοντα τοὺς πρώτους καὶ τὰς αὐτῶν οὐσίας ἀφείλετο, πέρας τε κακῶν ἦν οὐδέν. B

20 Ὑρκανὸς μέντοι παρὰ Πάρθοις αἰχμάλωτος ὢν ἐπιεικοῦς ἔτυχε τοῦ Πάρθων βασιλέως Φραάτου, καὶ λυθεὶς τῶν δεσμῶν

2 δικαιολογήσεται A. 7 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἔξ Iosephus.
12 πολίωνα A. 15 ἔμπροσθεν] p. 406 v. 9, ubi Σαμαίως.
18 τεσσαράκοντα πέντε Iosephus. ἀφείλατο A.

FONTES. Cap. 12. Iosephi Ant. 15 1 et 2.

solymis recedens Antigonum ad Antonium in vinculis duceret, veritus Herodes ne ille Romam perductus apud patres conscriptos pro sua defensione afferret, se regibus esse oriundum, Herodem vero hominem privatum, atque, ut ipse in Romanos deliquerit, regnum tamen ad suos filios pertinere, magna pecunia data ab Antonio impetrat ut Antigonum occidat. eo sublato principatus Asamonaeorum familiae ademptus, quem per annos 120 tennarat, ad Herodem transiit Antipatri filium, ex genere privato et plebeia domo ortum.

12. Sic Herodes totius Iudaeae imperio potitus, sui studiosos fovit, adversarios suppliciiis affecit. Pollioni Pharisaeo et Samaeae illius discipulo honorem in primis habuit: qui, cum urbs obsideretur, dedicationis faciendae auctores fuerant. Samaeas porro, ut supra narratum est, Hyrcano et iudicibus praedixerat, Herodem conservatum ipsos omnes ultimum esse. occidit autem ex Antigoni factione quadraginta principes, bonis etiam ereptis: nec malorum ullus finis fuit.

Enimvero Phraates Parthorum rex Hyrcanum captivum benigne habuit, et vinculis solutum Babylone degere permisit, ubi a gente

ἐν Βαβυλῶνι διάγειν παρεχωρήθη, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων, οἳ τὸν Ὑρκανὸν ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα ἐτίμων. μαθὼν δὲ τὸν Ἡρώδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, διανοεῖτο μεταχωρῆσαι πρὸς αὐτόν, διὰ τε τὸ κῆδος καὶ μνησθήσεσθαι οὐκ εὖ αὐτὸν ὅτι κρινόμενον ἐπὶ φόνοις τοῦ κινδύνου ἐρρύσατο. οἱ δ' ὅτι ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαῖοι μένειν ἤξιον αὐτόν, ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα τιμώμενον παρ' αὐτῶν, καὶ ὅτι καὶ ἀπελθὼν τυχεῖν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀδυνατεῖ, λελωβημένος τὸ σῶμα ὑπ' Ἀντιγόνου. οἱ μὲν οὖν ἐκώλυον, ὁ δ' οὐκ ἐπέθετο, αὐτὸς τε ποδῶν ἐπανελεθεῖν καὶ παρὰ Ἡρώδου παρακαλούμενος. Ἡρώδης δὲ καὶ πρὸς 10 Φραάτην πρεσβείαν ἐποίησατο καὶ δῶρα ἐπεμψεν, ἀξίων μὴ κωλύσαι τὰς εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας. ἦν δὲ οὐχ ὑπερὺν Ὑρκανοῦ ἢ σπουδῆ, ἀλλ' ὅτι μὴ κατ' ἀξίαν ἤρχεν, ἐδοκοῦσε τὰς εἰς εὐλόγων μεταβολάς, καὶ ἐσπευδεν ἢ ἐκποδῶν θέσθαι τὸν Ὑρκανόν, ἢ τέως ἐν χερσὶν ἔχειν. ἐνδεωκτός δὲ τοῦ Πάρθου 15 τὴν ἀναχώρησιν, ἀπελθὼν Ὑρκανὸς διὰ πάσης ἤγετο τιμῆς πρὸς D Ἡρώδου, πατήρ τε καλούμενος καὶ παρὰ τὰς ἐστίασεις προκατακλινόμενος καὶ παντοίως ἔξαπατάμενος ἵνα μὴ ἐπιβουλεύμενος αἰσθηται.

Εὐλαβοῦμενος δὲ ὁ Ἡρώδης τῶν ἐπισήμων τινὰ ἀποδείξει 20 ἀρχιερέα, ἐκ Βαβυλῶνος μεταπεμψάμενος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων, Ἀναήλ ὄνομα, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένειμεν. Ἀλεξάνδρα δὲ ἡ πενθερὰ Ἡρώδου, παῖδα ἔχουσα ἐξ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀρι-

14 ἐκ ποδῶν PW.
23 ἐξ add A.

22 ἀνάηλον et ἀνάηλον Iosephi codices.

Iudaica et pontificio et regio honore colebatur. sed cum Herodem regnum suscepisse audivisset, discedere statuit: illum cum ob affinitatem tum quod caedis reum periculo exemisset sui rationem habiturum esse ratus, quod etsi Babylonii Iudaei dissuadebant, tumque a se pro rege et pontifice coleretur, tumque Hierosolyma reversus ob mutilatam ab Antigono corpus sacerdotio fangi non posset, tamen suum desiderium et Herodis preces illorum monitis praetulit. nam Herodes etiam a Phraate per legatos missis muneribus petierat ne obstaret quo minus viro de se bene merito gratiam referret. neque vero Hyrcani commedum spectabat: sed quia regnum alienum tenebat, mutationes haud ab re veritus, id dabat operam, ut aut Hyrcanum e medio tolleret, aut in sua potestate haberet. reditu a Parthis impetrato Hyrcanus perquam honorifice ab Herode habebatur, cum et pater appellaretur, et prior accumberet in conviviis, et omni genere calliditatis deciperetur ne insidias parari sibi animadverteret.

Herodes porro aliquem ex illustrioribus pontificem designare veritus, Anaëli cuidam obscuro sacerdoti, quem Babylone arcessierat, pontificatum tradit. Alexandra vero socrus Herodis filium suum Aristo-

στοβούλου ὥρα κύλλιστον, καλούμενον Ἀριστόβουλον, γαλεπῶς ἔφερε τὴν παρῶρασιν τοῦ υἱοῦ· καὶ γράφει τῇ Κλεοπάτρᾳ αἰτήσασθαι τῷ παιδί παρ' Ἀτωνίου τὴν ἀρχιερωσύνην. Ἀτωνίον δὲ πωθέτερον διατεθέντος περὶ τὴν αἴτησιν, εἰς Ἰουδαίαν ἰδὼν
 5 Δέλλιος καὶ ἰδὼν τὸν Ἀριστόβουλον ἠγάσθη, οὐχ ἦτιον δὲ τὴν Μαριάμμην τὴν συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ πείθει τὴν Ἀλεξάνδραν ἀμφοτέρων τῶν παιδῶν εἰκόνας τῷ Ἀτωνίῳ στείλαι· Φεασαμένου γὰρ εἶπε μὴ τινος ἀτευκῆσειν ὧν ἀξιοῖ. ἡ μὲν οὖν πέμπει τὰς εἰκόνας τῷ Ἀτωνίῳ, ὃ δὲ τὴν μὲν κόρην ἡδέσθη
 10 μεταπέψασθαι γεγυμημένην Ἡρώδῃ, καὶ ἅμα τὰς εἰς Κλεοπάτραν διαβολὰς ὑπέξελκινεν. ἐπέστειλε δὲ τῷ Ἡρώδῃ πέμπειν τὸν παῖδα, προσθέμενος, εἰ μὴ δοκοῖ βαρῦ. Ἡρώδης δὲ ἀσύμφορον ἑαυτῷ κρίνας ὠραιότατον ὄντα τὸν Ἀριστόβουλον καὶ γένει B προὔχοντα πρὸς Ἀτωνίον ἦκειν, ἰσχύοντα ὡς οὐδεὶς Ῥωμαίων, 15 ἔτοιμον δὲ πρὸς ἔρωτας καὶ πρὸς ἡδονὰς εὐκατάφορον, ἀντίγραψεν ὡς, εἰ ἔξελθῃ τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα ταραχῆς ἐμπλησθήσεται. καὶ οὕτω μὲν παρητήσατο τὸν Ἀτωνίον, τοὺς δὲ φίλους ἀθροίσας ἡτιῶτο τὴν Ἀλεξάνδραν ὡς ἐπιβουλεύουσαν ἴν' αὐτὸς ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχήν. “ἀλλ' οὐκ αὐτός” ἔφη “διὰ 20 τοῦτο ἄδικος ἔσομαι, ἀλλὰ νῦν δίδωμι τὴν ἱερωσύνην τῷ μετράκι· παιδὸς γὰρ ὄντος παντάπασι πρώην, διὰ τοῦτο ἔτερον ἀρχιερέα ἐποίησα.” οὕτως εἰπόντος χαρὰ τε ἅμῃ καὶ δέος τὴν

6 μαριάμην A.

8 ἀτευκῆσειν A, ἀτευκῆσειν cum Zonara (ut solet) codex Iosephi Busbequianus, reliqui ἀδετήσειν.

balum, puerum formosissimum, Alexandro Aristobuli filio natum, praeteritum esse aegre ferens, a Cleopatra petit ut filio pontificatum impetret ab Antonio. quibus precibus segnius ab illo acceptis, Dellius in Iudaeam profectus, Aristobuli et Mariammae coniugis Herodis formam admiratus, Alexandriae persuadet ut amorum liberorum imagines Antonio mittat; quibus ille conspectis nihil non concessurus esset. Antonius imaginibus acceptis, puellam Herodi nuptam accersere verocundatus, etiam Cleopatrae criminationes declinans, ad Herodem scribit ut sibi puerum mittat, cum hac appendice, nisi grave ipsi videretur. Herodes vero minime e re sua esse ratus, si Aristobulus adolescens formosissimus et nobilissimus ad Antonium Romanorum potentissimum, qui facile amoribus irretiret et ad voluptates propensus esset, mitteretur, rescripsit, si adolescens Iudaea excessisset, omnia tumultu fore plena, itaque se Antonio excusavit; et amicis convocatis Alexandram incusavit tanquam regnum sibi fraude eripere conantem. se tamen propterea non iniustum fore dixit, sed iam adolescenti pontificatum daturum: qui cum pridem plane puer esset, propterea se alium pontificem interea designasse. quae cum dixisset, Alexandra et laetitia et

C' Ἀλεξάνδραν εἶχε, χαρὰ μὲν διὰ τὴν τιμὴν τοῦ παιδός, δέος δὲ διὰ τὴν ὑποψίαν Ἡρώδου. καὶ ἀπελογεῖτο δακρύουσα, περὶ μὲν τῆς ἱερωσύνης σπουδύσαι, βασιλεία δὲ μὴ ἐπιχειρήσαι· καὶ τῶν δέχεσθαι εἰς τὸν υἱὸν τὴν τιμὴν, ἔσεσθαι δὲ πρὸς πᾶν ὑπήκοος διεβεβαιοῦτο.

13. Οὕτως ὁμιλήσαντες διελύοντο, ὡς πάσης δῆθεν ὑποψίας ἐξηρημένης. τῆς δὲ ἀρχιερωσύνης τῷ παιδί δοθείσης Ἀριστοβούλῳ, ἔδοξε τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν θεραπευθῆναι. Ἡρώδη δὲ ἢ Ἀλεξάνδρα ὑποπτος ἦν, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις διατρέβειν αὐτὴν ἀπήτει καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν, καὶ ἐπιμελῶς αὐτὴν ἤσαν τινες φυλάσσοντες. ἢ δ' ἐξηγιοῦτο, πᾶν ὅτιοῦν ὑπομῆναι προκρίνουσα ἢ μετὰ δουλείας καὶ φόβου βιοῦν· καὶ τὴν Κλεοπάτραν παρεκάλει ἐπικουρεῖν, τὰ ἐν οἷς εἶη δηλώσασα. ἢ δὲ σὺν τῷ παιδί πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκεν ἐκέλευε. δύο γοῦν λάφυρα παρασκευασαμένη ὡς ἑξ ἐκκομιδῆν σωματίων νεκρῶν, ταύταις ἔμιλλεν ἑαυτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐμβαλεῖν, ἐπιτάξασα τοῖς συνειδέσι τῶν οἰκετῶν νυκτὸς ἐκφέρειν καὶ κομῆσαι πρὸς Θάλασσαν, ὅπου καὶ πλοῖον αὐτοῖς ἢ πλεῖν ἐπ' Αἴγυπτον ἔμιλλον παρεσκευάστο.

P I 236 ταῦτα δ' Ἡρώδης ἐκ τινος τῶν οἰκετῶν ἐκείνης μαθὼν, καὶ προελθεῖν ἑάσας μέχρι τῆς ἐγγειρήσεως, ἐπ' αὐτῇ τῇ πράξει τοῦ δρασημοῦ συνέλαβε. παρήκε δὲ τὸ ἀμάρτημα φόβῳ τῆς Κλεοπάτρας, ἀλλ' οὐκ ἐπιεικέα. ἰδέδοκτο δ' αὐτῷ ἐκποδῶν ποιήσα-

1 Ἀλεξάνδρα A. 3 ἱερωσύνης PW. 6 οὕτω A. ὡς W, om P. 12 φόβου A. κλεοπάτρα A. 15 κομιδῆν A.

Фоугтвв. Cap. 13. Iosephi Ant. 15 2 §7—3 §9.

metu affecta est: laetitia ob filii honorem, timore ob Herodis suspicionem: seque cum lacrimis excusavit, se pontificatum quidem appetivisse, regnum autem non affectasse; ac iam honorem filio tributum amplecti, et morigeram in omnibus ei se futuram pollicita est.

13. Sic inter se collocti discesserunt, velut omni iam suspicionē sublata. pontificata autem puero Aristobulo tradito, rebus domesticis consultum esse videbatur. Alexandram tamen Herodes cum suspectam haberet, in regia degere iussit neque suapte auctoritate quicquam agere. quae cum accurate a quibusdam observaretur, exasperata et quidvis potius tolerandum rata quam vitam servilem et sollicitam, Cleopatrae opem implorat, statu rerum suarum exposito. quae cum eam cum filio ad se confugere iussisset, duabus cistis quasi ad offerendum funus praeparatis, in eas se et filium includere statuit, quas servis rei conciliis mandavit ut noctu ad mare deferrent, ubi paratam navim habebant qua in Aegyptum navigarent. id consilium Herodes e quodam servorum illius cognitum eo usque progredi passus est, donec in ipsa fuga deprehenderentur: ac delictum id non tam humanitate quam Cleopatrae metu adductus illis condonavit. sed cum omnino in animo haberet e medio

σθαι τὸ μειράκιον. ἑβδομὸν οὖν καὶ δέκατον γηγόνος ἔτος ἀνῆλ-
 θεν ἐπὶ τὸν βωμόν, θῦσον κατὰ τὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτήν,
 λατολισμένον ἄρχιερατικῶς. ὄρμη δὲ τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸ εὐ-
 νοίας ἐγένετο διὰ τε τὸ κάλλος καὶ τὸ τοῦ σώματος μέγεθος καὶ
 5 τὸ τοῦ γένους ἄξλωμα, ἔχαιρόν τε ἅμα καὶ συνεχέοντο, καὶ φω-
 τὰς εὐφήμεους ἤφιλον εὐχαῖς μεμιγμένας. τούτοις κινήθεις Ἡρώδης B
 δὴς μᾶλλον ἔθετο τῷ κατὰ τοῦ μειρακίου σκοπῷ. καὶ τῆς ἑορτῆς
 παρελθούσης μεθ' ἑστίασιν φιλοφρονούμενος τὸ μειράκιον ἐναγι-
 κέετο καὶ προσέπειζεν αὐτῷ χαριζόμενος. κὰν ταῖς κολυμβή-
 10 θραῖς ἐνήχοντο· οἱ δ' Ἡρώδου φίλοι συννηχόμενοι ὡς ἐν παιδιᾷ,
 οἱ συγγέσσαν τὸ ἀπόρητον, οὐκ ἀνῆκαν συμπιέζοντες αἰεὶ τὸν
 Ἀριστόβουλον καὶ βαπτίζοντες μέχρι τοῦ ἀποπνέξαι. καὶ ὁ μὲν
 οὕτως ὤλετο οὕπω τὸν ὀκτωκαιδέκατον ἀνόσας ἐνιαυτῶν, πᾶσι δὲ W I 169
 τὸ πάθος οἰκεία νενόμισται συμφορὰ. καὶ Ἀλεξάνδρα συνεῖσα
 15 καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπωλείας, ἔτι μᾶλλον τῷ πάθει συνέχετο, C
 ἐνακαρτέρει δὲ φόβῳ κακῶν ἑτέρων. Ἡρώδης δὲ πάντα ἐπετή-
 δευεν ἀποσκευαζόμενος τὴν ἐπόνουιν, καὶ δακρύων καὶ συγγέ-
 μνος καὶ πολυτελῆ τὴν ἐκφορὰν ἐνδεικνύμενος. Ἀλεξάνδρα δὲ
 τεύτων οὐδενὶ ἐμαλάττετο, ἀλλὰ τῇ Κλεοπάτρᾳ γράφει τὴν ἐξ
 20 ἐπιβουλής Ἡρώδου τοῦ νείος ἀπώλειαν· ἣ δὲ τὸν Ἀντώνιον ἠρέ-
 θιζε χρίσασθαι τὸν τοῦ παιδὸς θόνον. πέμπει οὖν Ἀντώνιος κε-
 λέων Ἰαθίῳ Ἡρώδην εἰς Λαοδίκεϊαν καὶ ἀπολογήσασθαι. ὁ δὲ
 τὴν αἰτίαν δεδοικῶς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμείναιαν, ἀπιὼν Ἰωσήφ

6 ὁ Ἡρώδης A. 7 σκοποῦ A. 9 κὰν] καὶ A. 21 οὖν]
 τόνων A.

tollere adolescentem, accidit ut is annum aetatis 17 agens, in festo tabernaculorum pontificia stola ornatus aram ad immolandas victimas conscenderet, ac populus impetu quodam ad eius benevolentiam ferretur, tum ob formam et corporis magnitudinem, tum ob familiae dignitatem, ac simul et gauderet et maereret et faustis acclamationibus preces misceret. iis rebus commotus Herodes magis etiam id consilium urisit quod contra illum ceperat. festoque peracto, post convivium ei se iucundum praebuit, iuveniliter ac festive collusit, et in piscina usa cum eo natavit. verum Herodis amici, arcani consilii, quasi per iocum Aristobulum premere et mergere non prius destiterunt quam suffocassent. eo nondum annos nato 18 sic enecato, casum illum quisque non secus ac suam calamitatem ferebat. Alexandrae vero dolor, causa quoque interitus cognita, magis etiam augebatur: et quanquam Herodes ad eam suspicionem a se amovendam nihil non faceret, siendo lugendo et funus magnifice efferendo, mater tamen nulla rerum earum mitigata Cleopatrae scribit ut Herodis insidiis suus filius interisset. a qua incitatus Antonius illum ad causam dicendam Laodiceam vocat. ille et crimen et Cleopatrae inimicitias, cum abiit, veritus, Iosephum patrum suum rerum admini-

τὸν θεῖον αὐτοῦ ἐπίτροπον τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κατέλειπε, ἐπι-
 D λάμενος λάθρα, εἰ πάθοι τι παρ' Ἀντωνίου αὐτός, αὐτίκα τὴν
 Μαριάμ ἀνελεῖν, ἵνα μὴ τεθνηκότος αὐτοῦ ἕτερω διὰ τὴν ὥραι-
 ότητα γένηται. Ἡρώδης μὲν οὖν ἀπῆει, Ἰωσήφ δὲ τὰ τῆς
 ἀρχῆς διοικῶν, καὶ συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμ καὶ τῇ Ἀλε- 5
 ξάνδρα, τὴν πρὸς τὴν Μαριάμ διηγείτο τοῦ βασιλέως διάδοσις.
 εἰρωνευομένων δ' ἐκείνων πρὸς τοὺς λόγους, προσήχθη καὶ τὸ τῆς
 ἐντολῆς ἐκφῆσαι ἀπόρητον. τὸ δὲ μᾶλλον εἰς πλείω τὰς γυναῖ-
 κας ἐνήγην ἀπόνοιαν. γίνεται δὲ καὶ λόγους παρὰ τῶν ἀπεχθασο-
 μένων Ἡρώδη, ὡς κτείνειεν αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος. ἐν ταύτοις 10
 P I 237 γράμματα ἐξ Ἡρώδου ἀφίκετο τὴν Ἀντωνίου τιμὴν τὴν πρὸς
 αὐτὸν διηγούμενα, καὶ ὡς συνεδρεύει αὐτῷ ἐν ταῖς διαγνώσεσι
 καὶ ὡς συνεσιῶται, καὶ ὅτι τούτων τυγχάνει καὶ ταῦτα τῆς Κλεο-
 πάτρας χαλεπῆς οὔσης αὐτῷ πρὸς διαβολήν. τούτων τῶν γραμ-
 μάτων κομμοθέντων ἢ ψευδῆς ἐπαύσατο φήμη. 15

14. Ἐπεὶ δὲ προπέμψας ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης τὸν Ἀντώνιον
 ἐπὶ Πάρθους εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, εὐθὺς ἢ ἀδελφῇ
 Σαλώμῃ καὶ ἢ μήτηρ αὐτῶν κατηγοροῦν Ἀλεξάνδρας καὶ Μαριάμ.
 ἢ δὲ Σαλώμῃ καὶ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐαντῆς λόγον εἰσήγην ὡς μ-
 B γνυμένου τῇ Μαριάμ· οὗτος δ' ἦν Ἰωσήφ ὁ τῶν τῆς βασιλείας 20
 πραγμάτων ἐπίτροπος. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐκ πλείονος αὐτῇ χαλε-
 παίνοσα ὅτι τὴν αὐτῶν δυσγένειαν ἔξωνείδιεν. Ἡρώδης δὲ

8 εἰς πλείω μᾶλλον A.
 10 κτείνουεν A.

9 ἐνήκεν A.

ἀπόνοιαν Iosephus.

Fontes. Corp. 14. Iosephi Ant. 15 3 § 9 — 6 § 3.

stationi praeficit: clamque mandat, si quid sibi ab Antonio accidisset, ut
 Mariammen statim tolleret, ne se mortuo alteri ob formae elegantiam
 nuberet. Iosephus post Herodis discessum rebus gerendis intentus, cre-
 bro cum Alexandra et Mariamme congressus, ut rex erga hanc affectus
 sit commemorat. illis vero ea verba per dissimulationem eludentibus,
 sibi non temperavit quo minus arcanum mandatum effutiret: ea oratio
 maiorem desperationem mulieribus attulit. sparso autem rumore ab
 Herodis inimicis, eum ab Antonio occisum esse, litterae ab ipso affe-
 rantur quibus exponebat quam honorifice ab illo tractaretur, ut pro tri-
 bunalii illi assideret, ut eius convivii interesset, eaque sibi tribuerentur,
 quamvis Cleopatra graviter criminante. iis litteris falsum rumorem ab-
 olevit.

14. Cum autem Antonium in Parthos proficiscentem prosecutus
 Hierosolyma redisset, statim Salome soror et mater eius Alexandram et
 Mariammen accusarunt. Salome etiam verba interiecit; maritum suum
 Iosephum, regionum negotiorum procuratorem, cum Mariamme rem ha-
 bere. haec dicebat ex inveterato odio propter obiectam sibi a Mari-

εὐθὺς ἐταράττετο, καὶ ζηλοτυπῶν ἰδίᾳ τὴν Μαρίας ἀνέκρινεν. ἀπομυμμένης δ' ἐκείνης ἐχάλα τὴν ὀργήν, καὶ τοῦ ἔρωτος ἤτητο, καὶ τὴν εἰς αὐτὴν ἐπιστοῦτο φιλοστοργίαν. ἣ δὲ οὐ στέργοντος εἶπεν εἶναι τὸ κάμει ἀπολέσθαι ἐντελευσθαι, εἴ γέ σοι παρ' Ἀντωνίου χαλεπὸν τι ἐπενεχθῆ. οὗτος ὁ λόγος τὸν Ἡρώδην ἐτάραξε, καὶ ἐβόα σαφῶς ἐκ τούτου πεφωρῶσθαι τὸν τοῦ Ἰωσήφ πρὸς αὐτὴν ἔρωτα. οὐ γὰρ ἂν ἐξεῖπεν, ἔλεγε, τὸ ἀπόρητον, C μὴ μεγάλης συναψάσης αὐτοὺς διαθέσεως. καὶ ἀπέκτεινεν ἂν τὴν γυναῖκα αὐτίκα, εἰ μὴ τῷ αὐτῆς ἐδεδούλωτο ἔρωσι. τὸν 10 Ἰωσήφ δὲ μηδ' εἰς ὄψιν αὐτοῦ ἀγαγὼν προσέταξε διαχρησασθαι, καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων αἰτίαν δῆσας ἐφύλαττεν.

Ἀντώνιος δὲ τῷ Κλεοπάτρας ἔρωτι, μᾶλλον δὲ φαρμακείαις διεφθαρμένος, ταῖς ἐκείνης θελήσειν ἐδεδούλωτο. ἣ τὸν μὲν ἀδελφόν, ᾧ ἡ βασιλεία διέφερε, φαρμάκῳ διέφθειρε, τὴν δ' 15 ἀδελφὴν Ἀρσινόην δὲ Ἀντωνίου ἀπέκτεινε· τὸν μὲντοι Ἀντώνιον ἐβιάζετο τὴν Ἰουδαίαν αὐτῇ καὶ τὴν Ἀραβίαν προσνεῖμαι. ὁ δὲ D τὸ προφανές τῆς ἀδικίας δυσωπούμενος, ἐκείνην τε χαρίζεσθαι διὰ τοὺς ἔρωτας καὶ τὰς γοητείας ἀναγκαζόμενος, ἐξ ἐκατέρων τῶν χωρῶν μέρη ἀποτεμύμενος, τοῦτοις αὐτῆς τὴν ἀπληστίαν παρε- 20 μωθήσατο. ὁ μὲν οὖν Ἀντώνιος εἰς Ἀρμενίαν ἐστράτευσε, ἣ δὲ ὑποστρέφουσα εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐγένετο, συντυχόντος αὐτῇ W I 170 τοῦ Ἡρώδου. συνηθείας δὲ αὐτῇ πρὸς Ἡρώδην γενομένης προ-

5 χαλεπὸν] κακόν A. ἐτάραξε τὸν Ἡρώδην A. 7 ἐξεῖπεν ἔλεγε τὸ ἀπόρητον A, ἐξεῖπε τὸ ἀπόρητον, ἔλεγεν PW. 8 μὴ A Iosephus, εἴ μὴ PW. 9 ἐδεδούλωτο A, δεδούλωτο PW.

amne ignobilitatem. Herodes vero statim perturbatus ex aemulatione Mariammem seorsim percontatur. illa crimen eierante, remissa iracundia victus amore suum erga illam affectum testatur. illa vero respondet, mandatam illud non esse amantis, que si quid ipsi accidisset ab Antonio gravius, se quoque interfici iussisset. id dictum Herodem ita perculit ut exclamaret, ex eo constare de Iosephi erga illam amore. neque enim arcanum fuisse proditurum, nisi magnus eos affectus copulasset. ac statim uxorem occidisset, nisi amore illius subactus fuisset. Iosephum certe quidem, nec in conspectam suam admissum, interfici iussit: Alexandram, ut malorum omnium auctorem, in vincula coniectam asservavit.

Antonius porro amore ac potius veneficiis Cleopatras corruptus cupiditatibus illius serviebat. ea fratrem, ad quem regnum pertinebat, veneno sustulerat; sororem Arsinoen per Antonium occiderat; Antonium ipsum cogere nitebatur ut sibi Iudaeam et Arabiam attribueret. qui ut et manifestam iniuriam velaret, et mulieris amoribus ac potius praestigiis indulgeret, ablatiis ab utraque provincia partibus insatiabilem illius cupiditatem mitigavit. Antonio in Armeniam ducente exercitum Cleopatra in reditu cum Herode in Iudaeam venit, familiaritate in tantum

σεκαλιτο αὐτὸν εἰς ἐνὴν, ἀκρατῶς πρὸς μῆξιν διακεκμηνη, τάχα
 P I 238 ἀρχὴν ἐνέθρας τὴν ἐπ' αὐτῇ ὀμίλιαν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς συσκευά-
 ζουσα. Ἡρώδης δὲ τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, δωρε-
 αῖς δὲ θεραπεύσας ἐπ' Αἴγυπτον προὔπεμψεν. 5

Ἐβδόμου δὲ ἤδη ἔτους Ἡρώδου τῆς βασιλείας ἐνεστηκότος
 ἐσείσθη τῶν Ἰουδαίων ἡ γῆ ὡς οὐκ ἄλλοτε, καὶ τῶν τε κτηνῶν
 φθορὰ πολλὴ γέγονε, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὡσεὶ τρισμῦριοι ἐν ταῖς
 καταπεπτωκυῖαις οἰκίαις συγκατεχώσθησαν. τοὺς φόρους δὲ τῶν
 ἀπονεμηθειῶν τῇ Κλεοπάτρᾳ χωρῶν ἐξ Ἀραβίας καὶ Ἰουδαίας 10
 Ἡρώδου μισθωσαμένον, ὃ Ἀραψὶ περὶ τῆς τοῦ δασμοῦ καταβο-
 B λην ἤγγομενοι. ἔγνω οὖν ὁ βασιλεὺς χωρῆσαι κατὰ τοῦ Ἀρα-
 βος, καὶ ἐπ' Ἀντωνίου τοῦτο ἐπιτραπέις, καὶ συμβαλὼν πολ-
 λάκις, τελευταῖον νικᾷ, καὶ προστατεῖν τοῦ ἔθους ὑπὸ τῶν
 Ἀράβων ἤρθε. καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεία, μέγα διὰ τὰ 15
 ἀνδραγαθήματα κτησάμενος ὄνομα καὶ φρονήματος ἔμπλεως.

Ἄρτι δὲ Καίσαρος τὸν Ἀντώνιον ἐν Ἀκτίῳ μάχῃ νικήσαν-
 τος, Ἡρώδην τὰ πρῶτα τεθοσύβητο ἢ καὶ ἀπέγνωστο τέλεον.
 σὲ γὰρ ἦν ἄλις, τοσαύτης ἀντὶ πρὸς Ἀντώνιον φιλίας γενομέ-
 νης, μὴ νικωθῆναι ὑπὸ τοῦ Καίσαρος. Ἡρώδης δὲ τὸν Ἰουδα-
 ῖον ἐκ μέσου ποιῆσαι διανοούμενος, τότε μᾶλλον ἔμετο συμφέρειν
 ἀντὶ τὴν ἡγεσίαν, ἵνα μὴ ἀνὴρ περισώζοιτο τυχὲν τῆς βασι-

6 ἠρώδη Α.

8 τρισμῦριοι] περὶ μυρίους Iosephus vulgo.

9 οὐνεκωσθησαν Α.

15 ἐπέστρεψεν Α.

16 καὶ φρονήμα-

τος ἔμπλεως om A Iosephus.

18 καὶ om A.

20 Ἡρώδης

δὲ] ὄθεν Α.

specta, ut cum etiam ad cubile iavitarit, sive ex effrenata libidine, sive
 ex illius amore, sive, quod probabilius est, ut principium insidiarum et
 illo congressu contra hominem captaret. sed Herodes verbis illius elasis,
 muneribus placatam in Aegyptum deduxit.

Septimo Herodis anno Iudaea tanto terrae motu est concussa,
 quante usquam alias: nec iumenta duntaxat multa perierunt, sed et
 hominum ad 30 milia ruias aedificiorum sunt oppressa. Herodes vero
 redemptis vectigalibus earum provinciarum quas in Arabia et Iudaea
 Cleopatras attributae erant, cum Arabs in pendendis tributis parum
 aequum se praebere, bellum ei Antonii permisso inferre constituit; ac
 multis praecis factis tandem victor gentis supplicis in clientelam accepta
 donum reverteretur, ob rem fortiter gestam nomine magno parte et plenus
 animorum.

Sed Antonio recens ad Actium a Caesare superato res eius turbatae
 sunt ac potius plane deploratae. neque enim sperari poterat eum in
 tanta Antonii amicitia nullam a Caesare cladem accipiarum. cum autem
 iam ante in animo habuisset Hyrcanum e medio tollere, tum magis etiam
 id consilium probabat, ne vir superasset regno se dignior. idque tali

λείας αὐτοῦ ἀξιωτέρος. Ἡρώδης μὲν οὖν οὕτω διακονήσας, ἤρ- C
 θισσε δέ τι συμβὰν πρὸς τὴν πρῶξιν πλέον αὐτῶν. ἢ γὰρ Ἀλε-
 ξάνδρα φιλόνεικον ὑπάρχουσα γύναιον, οὐκ ἀνέει ἀνακείθουσα
 τὸν πατέρα Μάλχῳ προσχωρήσας τῷ τῆν Ἀραβίαν ἔχοντι. ὁ δὲ
 6 πρῶτον μὲν διωδιέτο τοὺς λόγους, ἐγκειμένης δ' ἐκείνης τέλος
 ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μάλχον ἐγγαράττει περὶ τοῦ δεξασθαι σφᾶς,
 καὶ Δοσιθέῳ τιμῶν φίλων δίδωσι ταύτην. καὶ δεῖ Ἡρώδη τὴν
 ἐπιστολὴν ἐνεχειρίσειν, ὁ δὲ ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ τὴν γραφὴν
 ἤξλωσε τὸν Δοσιθέον, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα ἐνεκεῖν.
 10 ταῦτα δὲ τοῦ Δοσιθέου πληρώσαντος ἀντεπίστειλεν ὁ Ἄραβ αὐτῷ
 τε τὸν Ὑρκανὸν δεξασθαι καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ. ταύτην
 οὖν Ἡρώδης δεξιόμενος τὴν ἐπιστολὴν μεταπέριπται Ὑρκανόν, καὶ D
 περὶ τῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρισε συνθηκῶν· ἀρνούμενου δὲ
 τὰς ἐπιστάλας δεξῆς τῷ συνεδρίῳ τὸν ἄνδρα διεχειρίσατο. πολ-
 15 λοι δὲ σπῆψιν Ἡρώδου τὰ κατὰ τὸν Ὑρκανὸν γενέσθαι φασί,
 βουλομένου αὐτὸν ποιήσασθαι ἐκποδῶν, καὶ τούτου ποιούντων
 τεκμήριον τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιεικίαν ἢ ἀφάλειαν καὶ τὸ μηδὲ ἐν
 νύκτι θράσους τι ἢ προπετίας ἐνδεξασθαι· τότε δὲ ἦν ἑτῶν
 20 15. Ἡρώδης δὲ σπειύδων πρὸς Καίσαρα, τὴν μὲν μητέρα
 καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ πᾶσαν τὴν γενεὰν ἐν Μασαδίαις κατέστησε, P I 239
 Μαροῦμ δὲ τὴν γυναῖκα σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῇ μητρὶ εἰς Ἀλεξάνδριον

3 ὑπάρχουσα] τυγχάνουσα A. 15 τὰ] τοῦ A. 17 μηδὲ]
 μὴ A. 18 δε] γὰρ A. 21 πᾶσαν γενεὰν ἐν Μασαδίαις A.
 supra τῆς Μασαδίας, τὴν Μασαδίων.

FONTES. Cap. 15. Iosephi Ant. 15 6 § 5—7 § 5.

casu est confirmatum. nam Alexandra, contentiosa muliercula, non prius
 urgere patrem destitit ut ad Malchum Arabum principem confugeret,
 quam principio refragantem demique impulsisset ut per litteras ab illo se
 suscipi peteret, iis Dositheo amico ut perferret datis. is vero cum epi-
 stolam Herodi tradidisset, iussus est ea ad Malchum perlata responsum
 illius afferre. quo per Dositheum confecto rescripsit Arabs se et Hyrcanum
 et omnes illius necessarios esse recepturum. ea epistola recepta
 Herodes Hyrcanum arcessit, de foedere cum Malcho icto quaerit: infitias
 euntem, litteris in concilio prolatis, interficit. sunt qui Herodem
 hoc contra Hyrcanum commentum esse arbitrantur ut hominem e medio
 tollere posset, argumento ex facilitate et simplicitate viri sumpto, qui
 ne adolescentis quidem quidquam audax aut temerarium tentarit, nedum
 tunc 81 aetatis annum agens.

16. Herodes vero ad Caesarem festinans matrem sororem et
 omnes liberos Masadis collocavit: Mariaham uxorem cum eius matre
 Alexandra Alexandriam duxit, custodibus per speciem honoris adhibitis

ἤγαγε, προφάσει τιμῆς φρουροὺς ἐγκαταστήσας αὐταῖς Ἰωσήφ
τὸν ταμίαν καὶ τὸν Ἰουραῖον Σέμον πιστοτάτους αὐτῶ, ἐντι-
λάμενος αὐτοῖς, εἴ τι περὶ αὐτοῦ πύθοιντο δυσχερές, ἐξ αὐτῆς
καὶ ἄμφω διαχειρίσασθαι, τὴν δὲ βασιλείαν τοῖς παισὶν αὐτοῦ
καὶ τῶ ἀδελφῶ Φερώρα διατηρεῖν. τοιαύτας δὲς ἐντολὰς εἰς 5
Ῥόδον ἠπέμπετο πρὸς τὸν Καίσαρα. καταπλεύσας δὲ περιεῖλε μὲν
τὸ διάδημα, τοῦ ἄλλου δ' ἀξιώματος οὐδὲν ὑπέστη, ἀλλὰ καὶ
κοινωνήσας λόγου τῷ Καίσαρι τὸ μεγαλεῖον ἐπέφηνε τοῦ φρονή-
ματος, οὔτε πρὸς ἰκείας τραπόμενος καὶ τὸν λογισμὸν τῶν πέ-
B πρᾶγμάτων οὐ μεθ' ὑποστολῆς ἀποδοῦς. οὐ μετρίως οὖν ἐπε- 10
W I 171 πιάσατο τὸν Καίσαρα· καὶ τό τε διάδημα πάλιν ἀποκατέστησε
αὐτῶ, καὶ ἤγε διὰ τιμῆς. οὕτω δὲ παρ' ἑλπίδα λαχνηδὸς βεβαι-
οτέρην τὴν βασιλείαν, παρέπεμψε ἐπ' Αἴγυπτον Καίσαρα, διο-
ρησάμενος αὐτὸν τε καὶ τοὺς φίλους φιλοτιμώτατα· ἐπανήει δὲ
πρὸς τὴν Ἰουδαίαν πλείονι τιμῇ καὶ παρηγοσίᾳ. καὶ τετραγαμμένην 15
αὐτῶ τὴν οἰκίαν κώτελαβεν. οἰθηθεῖσαι γὰρ ἦ τε Μαριάμ καὶ ἡ
Ἀλεξάνδρα, ὅπερ ἦν, ὅτι ὡς ἐν φρουρᾷ κατεκλείσθησαν εἰς τὸ
Ἀλεξάνδριον, ἵνα μηδ' ἑαυτῶν ἕξουσίαν ἔχοιεν, χαλεπῶς ἔφερον,
C καὶ διὰ Θεραπειᾶς τοὺς φρουροὺς ἐπεποίητο, καὶ μᾶλλον τὸν 20
Σέμον, λόγους αὐτὸν καὶ δῶρεαῖς Θεραπεύουσαι. ὁ δ' ἤτιττο
κατὰ μικρὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως ταύτως ἐξέφηεν.
αἱ δὲ χαλεπῶς πρὸς ταύτας διέκειντο, καὶ μᾶλλον ἡ Μαριάμ.
Ἡρώδου γὰρ πρώτη τῇ γυναικὶ περὶ τῶν κατ' αὐτὸν ὡς εἶκος

2 ταμίαν] λαμίαν A. 10 ὑποστολῆς] ὑπερβολῆς A. 11 ἀπο-
κατέστησεν A, ἀπεκατέστησεν PW. 17 κατελείφθησαν A.

Josepho quaestore et Ituraeo Soemo fidissimis suis, cum hoc mandato, si quid de se adversi audivissent, ut ambabus statim interfectis regnum suis filiis et fratri Pherorae conservarent. deinde ad Caesarem Rhodum profectus, solo diademate posito, aliis in rebus nihilo se humiliter gessit; et in colloquio cum Caesare magnitudinem animi prae se tulit, non ad preces conversus, et ratione actorum suorum citra submissionem reddita, qua Caesar non mediocriter ei conciliatus et diadema restituit et honorem habuit. sic regno praeter opinionem suam firmato Caesarem cum amicis munificentissime donatum in Aegyptum prosecutus est. inde in Iudaeam maiore cum honore et fiducia regressus domum suam turbatam repperit. nam Alexandra et Mariamme ratae, id quod res erat, se in Alexandria tanquam in custodia conclusas esse ut nec in somnatas potestatem haberent, graviter id tulerunt, ac custodibus, Soemo praesertim; tum verbis tum muneribus conciliatis, hominem paulatim eo usque impulerunt, donec regis mandata eloqueretur. quibus auditis commotae sunt, Mariamme potissimum. cui cum Herodes primae, ut uxori par

εθαγγελιζόμενον και πρὸ τῶν ἄλλων ἀσπαζόμενον, ἣ δὲ πρὸς μὲν τοὺς ἀσπασμοὺς ἔστανε, πρὸς δὲ τὰς ἐπιτυχίας ἀχθομένη ἐβίκει, ὡς ἐκταράττεσθαι τὸν βασιλέα και ἀδημονεῖν διὰ τὸ τοῦ μίσους παράλογον, και ὀργησθαι μὲν πολλάκις εἰς ἄμυναν τῆς ὑπεροφίας αὐτῆς, ἀνακόπτεσθαι δὲ ὅτι προκατελήπτο ὑπὸ ἔρωτος. τὸ δὲ σύμπαν, ἔδεδόκει μὴ λάθῃ κολύσας ἐκείνην μᾶλλον ἑαυτὸν κακῶς D διαθόμενος, τῆς ἐρωμένης οὐκ οὔσης. ἣ δὲ γε μήτηρ αὐτοῦ και ἡ ἀδελφὴ πυρώξουνον τὸν Ἑρώδη διυβολαῖς ζηλοτυπίας αὐτῶ και μῖσος ἐνεισάει. και ὅς χειρὸν εἶχεν αἰεὶ πρὸς αὐτήν, τῆς μὲν 10 οὐκ ἀποκρυπτούσης τὴν πρὸς ἐκεῖνον διάθεσιν, τοῦ δὲ τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν αἰεὶ μεταβάλλοντος. και εἰ μὴ πρὸς Καίσαρα ἔσπευδεν ἥδη κεκρατηκότα, Ἀντωνίου και Κλειοπάτρας θανόντων, εἰς Αἴγυπτον, τάχα εὐθὺς ἂν ἐπράχθη τὸ δεινόν. νῦν δὲ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ὡς εἶχε κατέλιπε, και εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος μεγάλων 15 ἡξιώθη παρὰ τοῦ Καίσαρος, και ἐπανήει λαμπρότερος. ἦρα P I 240 δὲ τῆς Μαρίας και σφόδρα διακαῶς ἣ δὲ τὰ μὲν ἄλλα σώφρων ἦν αὐτῶ και πιστῆ, κατατρυφῶσα δὲ τοῦ ἀνδρὸς δεδουλωμένου διὰ τὸν ἔρωτα πολλάκις μὲν ἐξέβριζεν εἰς αὐτόν, και τὴν αὐτοῦ δὲ μητέρα και τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ δυσγενεῖα ἐγλευάζεν. 20 δὲ τὸ μῖσος εἰς τοῦμφανὲς ἐκ τοιαύτης λαβῆς. μεσημβρίου οὔσης ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θάλαμον εἰσῆει ἀναπαυσόμενος και ἐκάλει τὴν Μαρίαν, ἣ δὲ εἰσελθούσα ἐλοιδορεῖτο αὐτῶ ὡς τὸν πάππον αὐτῆς

4 εἰς] πρὸς A. 6 ἑαυτὸν] και ἑαυτὸν A. 8 διαβαλεῖν A.
 14 post μεγίστων A add τιμῶν, om Iosephus. 22 πάππον]
 πατέρα Iosephus, male.

est, statum suum nuntiasset et prae caeteris salutem dixisset, illa ad salutationes ingemuit, ad felicitatis commemorationem maerorem prae se tulit, ut percelleretur rex et angeretur inexpectato sui odio, et ad eam insolentiam vindicandam saepius concitaretur: sed amoris vehementia impetum illius retardavit. ad summam veritus est ne, dum per imprudentiam adamatam multet, in seipsum gravius amissa illa animadverteret. sed quoniam a matre et sorore calumniis ad zelotypiam et odium extimulabatur, in dies peius erga eam est affectus, illa suum animum non dissimulante, ipso amorem ira commutante. quod si ad Caesarem victorem in Aegyptum non festinasset, Antonio et Cleopatra iam mortuis, statim fortasse facinus perpetratum esset. nunc rebus domesticis relictis maxima a Caesare in Aegypto est consecutus, maiorque cum splendore reversus. Mariam vero, quam ardentissime amabat, alias casta erat et fida illi; sed amore subacto interdum contumeliose insultabat, et matri ac sorori eius ignobilitatem per derisum obiciebat. odium porro hac occasione erupit. rex meridiano tempore thalamum ingressus ut quiesceret, Mariammen vocavit: ea vero illi male dixit ob fratrem et

καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀποκτείναντι. ἐγαλέπαινε δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεύς. καὶ ἡ Σαλώμη τοῦ καιροῦ δραξαμένη, τὸν οἰνοχόον
 B προδιαφείρασα κατηγορῆσαι τῆς Μαρίας, πείθει τοῦτον τότε
 τῷ βασιλεῖ προσελθεῖν καὶ ἅ παρ' ἐκείνης ἐδιδάχθη αὐτῷ διαλέ-
 ξασθαι. ὁ δὲ δώροισι ἔλεγε παρὰ τῆς Μαρίας δεξιωθῆναι, ἀνα- 5
 πειθούσης φίλτρον αὐτῷ δοῦναι· τὸ δ' εἶναι τι φάρμακον οὗ τὴν
 δύναμιν ἰσχυρίζετο ἀγνοεῖν. τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔτι μῦθ-
 λον κεινίητο εἰς ὄργην, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς οἰνοχόον, πιστότα-
 τον ὄντα αὐτῇ, ἔβασάνιζεν. ὁ δὲ οὐδὲν περὶ ὧν ἔβασανίζετο οὔτ'
 ᾗδεν οὔτ' ἔλεγεν, ἀλλὰ τὸ μῖσος τῆς γυναικὸς ἔφασκε γενέσθαι 10
 διὰ τοὺς λόγους οὗς ὁ Σόεμος αὐτῇ φράσειεν. οὕτω τὸν λόγον
 C ἐκείνος εἰς τέλος ἤνεγκε, καὶ μέγα βοήσας Ἡρώδης "οὐκ ἂν"
 ἔφη "Σόεμος τὰς ἐντολὰς ἐξεφάυλισεν, εἰ μὴ τις αὐτῷ πρὸς τὴν
 γυναῖκα κοινωνία ἐγένετο." τὸν μὲν οὖν Σόεμον εὐθὺς κτανθῆναι
 ἐκέλευσε, τῆς δὲ γυναικὸς κατηγορεῖ, τοὺς οἰκειοτάτους συναγα- 15
 γών, περὶ φίλτρων καὶ φαρμάκων, καὶ ὀργίλως κατ' αὐτῆς διέ-
 W I 172 κειτο. οὕτω δ' ἔχοντα ὀρώωντες αὐτὸν οἱ παρόντες, Θάνατον
 ἐκείνης κατεψηφίσαντο. καὶ ἡ μὲν ἤγετο τὴν ἐπὶ θανάτῳ, Ἀλε-
 ξάνδρα δ' ἡ μήτηρ αὐτῆς ἤδη καὶ περὶ ἐαυτῆς δεδοικυῖα, καὶ
 τὴν ἄγνοιαν ὧν ἡ Μαρία κατηγορήθη ἐμφαίνουσα, ἐκηθηδύσα 20
 κακὴν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα τὴν θυγατέρα ἐκάλει, καὶ
 D δίκαια πύσχειν ἔλεγεν. ἡ δὲ οὔτε ταραχθεῖσα πρὸς ταῦτα οὔτε

1 ἀποκτείναντα A.
 8 τοῦτον] τοῦτω A.
 19 περὶ ἐαυτῇ A.

3 τοῦτον] τοῦτω A.
 12 εἰς τέλος ἐκείνος A.

4 προδιαλέ-
 ξασθαι A.
 15 οἰκίους A.

avum suum interfectos. quod illo graviter ferente Salome opportuno tempore arrepto pincernam, quem ante corruperat ut Mariam accusaret, impulit ut tum regem conveniret, et ea quae ab ipsa edoctus esset proferret. ille vero sibi munera ab illa oblata esse assererat ut philtrum ei propinaret: id vero esse venenum quoddam cuius ipse vires ignoraret. his rex auditis, iracundia maiore inflammatus, de pincerna uxoris, quem ei fidissimum esse sciebat, quaestiones habuit. is cum de iis ob quae torquebatur neque sciret neque diceret quidquam, odium mulieris e Soemi verbis ortum ducere afferebat. nondum eam rationem finierat, cum Herodes magna voce exclamavit, Soemum mandata sua non fuisse pro nihilo habiturum, nisi aliquid rei cum muliere habuisset, eumque statim interfici iussit: uxorem vero intimis suis convocatis de poculis amatoris et veneficiis iratus accusavit. quam ii qui aderant, ut rex affectus esset cernentes, capitis condemnarunt. dum ad necem abducitur, Alexandra mater eius iam suae quoque vitae timens, et ignorantem criminum quae Mariam obiecta essent prae se ferens, exsiliit, filiamque malam et ingratham erga maritum appellavit. illa vero

λόγον δοῦσα ἀπῆει πρὸς τὸν θάνατον ἀτρεμάῳ τῷ καταστήματι
καὶ γενναίῳ φρονήματι, καὶ τὴν εὐγένειαν κὰν τοῖς ἐσχάτοις ἐμ-
φαίνουσα.

16. Καὶ ἡ μὲν οὕτως ἀπέθανε τῆς Σαλώμης αὐτῇ κατε-
5 πειξιάσης τὸν θάνατον, Ἡρώδης δὲ τότε μᾶλλον ἐξῆπτο πρὸς τὸν
ἐκείνης ἔρωτα, καὶ πολλάκις ἀνακλήσεις ἦσαν αὐτῆς καὶ θρηνοὶ
ἀσχήμονες. καὶ οὕτως αὐτοῦ τὸ πάθος ἐκράτησεν, ὡς καὶ καλεῖν
τὴν Μαριὰμ κελεύειν τοῖς ὑπηρέταις. καὶ τέλος ταῖς ἐρήμοις
ἐκδοὺς ἑαυτὸν, καὶ ταύταις ἐναδημονῶν, δευτῇ περιπίπτει νόσῳ· P I 241
10 ἡ δὲ φλόγωσις ἦν καὶ πείσις ἰνίου καὶ τῆς διανοίας παραλλαγή.
καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐνοσηλεύετο, ἡ Ἀλεξάνδρα δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις
διάγουσα καὶ τὰ τῶν νόσων πνυθόμενη τοῦ βασιλέως, τῶν περὶ
τὴν πόλιν δύο φρουρῶν ἐπειρᾶτο κρατῆσαι. ὁ μαθὼν ὁ Ἡρώ-
δης αὐτίκα αὐτὴν ἀποκτείνειν προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις δια-
15 φγῶν τὸν ἐκ τοῦ νοσεῖν κίνδυνον χυλεπὸς ἦν καὶ δυσάρεστος καὶ
πρὸς τιμωρίας καὶ φόνους ἔτοιμος· καὶ οὐ τῶν πολλῶν μόνον ἐγί-
νοντο φόνοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνυγκαιοτάτων φίλων αὐτοῦ. παρέρ-
βαινε δὲ καὶ τὰ ἔθνη τὰ πάτρια, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι διέ-
φθειρε τὴν πύλαι κατύστασιν. πρὸς ἃ τὸ πλήθος τετάρακτό τε B
20 καὶ ἐχυλῆταινε. δέκα δὲ ἄνδρες τῶν πολιτῶν συνωμοσάμενοι καὶ
Ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑποβαλόντες εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν ἀπὸ
συνθήματος ἢ καὶ αὐτὸν τὸν Ἡρώδην διαχρησόμενοι ἢ τῶς τῶν

10 πείσις etiam Iosephus: Wolfius vertit putrefactio, πόσις.
13 ὁ add A.

FOURTES. Cap. 16. Iosephi Ant. 15 7 § 6—9 § 6.

neque perturbata ea re neque ullum effata verbum, vultu intrepido et
forti animo ad mortem ivit, generosam indolem in extremis etiam prae
se ferens.

16. Cum Mariamme interitu a Salome maturato ita perisset,
Herodes amore illius magis exarsit, saepe nomine eam inclamavit, in-
decore lamentatus et usque adeo affectu illo victus ut per ministros Ma-
riammen vocari iuberet. denique in deserta egressus, ibique maerori
indulgens, in gravem morbum incidit, qui erat inflammatio et dolor oc-
cipitis et mentis alienatio. Alexandra vero Hierosolymis degens cum
regem iis malis confictari audivisset, duo suburbana castella occupare
conata, iussu eius statim occiditur. qui cum mortis periculum aegre
evitasset, saevum se praebeuit et implacabilem, ad vindictam et caedes
propensus non vulgi duntaxat sed intimorum etiam amicorum. patria
quoque instituta violavit, et peregrinis moribus veterem statum corruptit.
quibus rebus populo turbato et concitato cives decem coniurati sicas
sub vestibus gestantes theatrum ex composito ingressi sunt, vel ipsum
Herodem vel satellitum eius multos interfectori. deprehensi autem nec

περὶ ἐκείνον πολλοῦς. φωραθέντες δέ, καὶ μὴτ' ἀρησαμένοι τὸ βούλευμα ἀλλὰ καὶ τὰ ἕλθη ἀναδειξάντες, πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. τὸν δὲ τούτους καταμηνύσαντα μετὰ μικρὸν τινες διαρπύσαντες καὶ μελιστὶ διελόντες κυσὶν ἐπέρριψαν. οὗς εὐρηκῶς Ἡρώδης ἐτιμωρήσατο πανοικί. ἡ δὲ τοῦ πλήθους 5 μῆνις ἐπέμεινε.

- C Συνέβη δὲ κατὰ τὴν χώραν τότε πάθη δεινότατα, λιμός τε καὶ νόσοι σωμάτων ἕξ ἀσυνήθους διαίτης δι' ἔνδειαν σιτίων γινόμενης, καὶ ἐπὶ τούτοις πᾶσι λοιμός. Ἡρώδης δὲ τῷ καιρῷ βοηθεῖν προθυμούμενος οὔτε χρημάτων ἠδύρει, προκαταναλώσας 10 αὐτὰ δι' ἐπίδειξιν εἰς πόλεων ἐπισκευάς, οὔτε αἰ πλησιάζουσαι χῶραι σίτον εἶχον, τῆς αὐτῆς ἐνδείας καὶ ἐν ἐκείναις ἐπικρατούσης. τέως δὲ ὡς ἂν δύναιτο βοηθεῖν ἐγνωκῶς, τὸν ὄντα κατὰ τὰ βασίλεια κόσμον συγκόψας εἰς νόμισμα, ἐπέμπευ εἰς Αἴγυπτον καὶ σίτον ἐκείθεν ὠνεῖτο. οὗ κομισθέντος τοῖς μὲν 15 δυναμένοις δι' ἑαυτῶν τὰ περὶ τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν σίτον διένειμνεν, οἱ δὲ διὰ γῆρας ἢ δι' ἑτέραν ἀσθένειαν οὐχ οἴοι τε ἦσαν ἑαυτοῖς ἐτοιμάζειν σιτία, τούτων προὔνοει καταστήσας ἀρτοποιοὺς καὶ τὰς τροφὰς ἐτοιμοὺς πορῶν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ οὐ μόνον τὰς γνώμας μετέβαλε τῶν πρὶν χαλεπαιόντων αὐτῷ, ἀλλὰ 20 καὶ πρὸς εὐνοίαν αὐτὰς μετεστήσατο. καὶ οὕτω κακωθεῖσαν αὐτῷ ἀνακτησόμενος τὴν ἀρχήν, οὐχ ἦττον καὶ τοὺς περίξ

1 περὶ ἐκείνων PW. μῆς'] sic libri. 4 καὶ om A.
 7 τότε κατὰ χώραν A. 8 νόσοι A Iosephus, νόσος PW.
 14 ἐπέμπευ A: Iosephus ἐπέμπε. 16 δι' ἑαυτῶν δυνα-
 μένοις A. 17 δι' om A. 21 οὕτως A.

infatiati consilium suum, sed et sicis prolatis, omni supplicii genere tolerato perierunt. delatorem vero quidam paulo post membratim discerptum canibus obiecerunt. eos Herodes compertos cum omni familia ultus est, indignatione populi haud quidquam imminuta.

Oppresserunt autem mala gravissima Iudaeam, fames et morbi ex cibis ob penuriam insolitis et pestilentia denique. Herodes, qui opem ferre tali tempore caperet, cum pecunia destitueretur, quam per ostentationem in urbibus instaurandis insumperat, nec finitimae regiones frumentum habebant eadem inopia conflictantes, tamen ut pro virili opem ferret, ex ornatu regio percussis nummis in Aegyptu annonam mercatus est. qua allata iis qui ipsi cibos sibi conficere poterant frumentum largitus est, qui vero vel ob senectam vel ex alia imbecillitate id non poterant, eorum rationem habuit pistoribus conductis qui cibos eis paratos offerrent. haec animos eorum qui prius illi succensebant non modo mitigarunt sed ad benevolentiam quoque traduxerunt. regno suo afflicto sic refocillato, non minus finitimos quoque eadem calamitate

δυσπραγοῦντας ἐπ' ἰσῆς τῆς συμφορᾶς ἐπεκούφισεν, ὥστε γενέσθαι τοὺς μὲν ἕξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας σίτου κόρους μυρούς, τοὺς δὲ εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν περὶ δεκτακισμύρους. ὁ δὲ κόρος δύναται κατὰ τὸν Ἰώσηπον μεδίμνος Ἄττικος δέκα. **W I 173**
 5 τοῦτο τὸ φιλοτιμία καὶ τὸ τῆς χάριτος εὐκαιρον καὶ τοὺς Ἰου- **P I 242**
 δαίους εἰς ἀγάπην ἕξ ἀπεχθείας μετήνεγκε, καὶ παρὰ τῶν ἕξω-
 θεν αὐτῷ προσέξνησεν εὐκλείαν.

Προσκατειργάσατο δὲ καὶ γάμον ἑαυτῷ ἕξ ἐρωτικῆς ἐπιθυ-
 μίας. ἱερὸς γάρ τις Σίμων ἐν Ἱεροσολύμοις θυγατέρα εἶχε καλ-
 10 λίστην· ταύτης δ' Ἡρώδης ἦκεν εἰς ἔρωτα. ὄντος δὲ τοῦ Σίμωνος ἀνοικείου πρὸς κῆδος δι' ἀδοξίαν, ἀφαιρεῖται μὲν τὴν ἱερου-
 σὴν τὸν ταύτην ἔχοντα τότε Ἰησοῦν τὸν τοῦ Φάβητος, ἀρχιερέα
 δὲ ποιεῖται τὸν Σίμωνα, καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα γαμεῖ. πάντων
 δὲ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δέον, περιεβάλλετο τὴν ἕξωθεν
 15 ἀσφάλειαν, πόλει τε δεξιῶς ὁμιλῶν καὶ τοὺς δυνάστας θερα- **B**
 πύων, ὥστε αὐτῷ πάντα διὰ πάντων αὔξοσθαι. ὑπὸ δὲ τῆς
 εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς εἰς Καίσαρα καὶ τοὺς [εἰς] πλείστον
 δυναμένους Ῥωμαίων θεραπείας καὶ τὰ ἔθνη παρέβαινε καὶ τὰ
 νόμιμα παρεχάραττε; πόλεις τε κτίζων καὶ ναοὺς ἐγείρων οὐκ ἐν
 20 τῇ τῶν Ἰουδαίων, τῇ δ' ἕξω χώρᾳ, Ἰουδαίοις μὲν ἀπολογού-
 μενος ἐκ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν ἄλλ' οὐκ ἄφ' ἑαυτοῦ, Καί-
 σαρι δὲ καὶ Ῥωμαίοις χάριτας νέμων τῷ καὶ τῶν πατρῶν ἐκβαλ-

1 ἐπίσης PW. 4 Ἰώσηπον] Ant. 15 9 2. 8 προσκατειργάσατο A, Προσκατειργάσατο PW. 14 προκεχωρηκότων P.
 20 τῶν Ἰουδαίων] Ἰουδαία A: illud Iosephus.

laborantes sublevavit, extra regnum decies mille, in ipso regno octogies mille coros dimensus. continet autem corus auctore Iosepho decem medimnos Atticos. ea liberalitas, tamque opportuna beneficentia, et Indaeos ex inimicis amicos ei reddidit, et apud externos gloriam conciliavit.

Adornavit sibi quoque nuptias, amoris impulsu. nam Simon quidam Hierosolymitanus sacerdos filiam habuit formosissimam, cuius lepore captus, quia pater ob humilitatem tantae affinitati minime par erat; pontificatum Iesu Phabetis filio, a quo tum gerebatur, adeptum in illum contulit, et filiam eius dedit. cum autem ei omnia ex sententia succederent, etiam foris se munifit, tum urbes comiter tractando, tum dynastas officiis adiungendo, ut res eius undique incrementa caperent. verum ambitione illa et Caesaris ac potentissimorum Romanorum cultu atque observantia fiebat ut receptos mores et patria instituta violaret, urbibus condendis et templis aedificandis, non quidem in Iudaea, sed in exteris provinciis. Indaeis quoque se excusabat, facere illa non suapte sponte, sed ex mandatis et in gratiam et honorem Caesaris et

νει ἐθῶν διὰ τὴν ἐκείνων τιμὴν. ἀγάλματά τε γὰρ ἀνόστα καὶ
 C τύπους μεμορφωμένους; καὶ πόλεις ἰσοδόμοι καὶ λιμένας εὐρεῖς
 καὶ ἀκλύστους καὶ βασιλεία πολυτελῆ καὶ διαίτας λαμπράς.

17. Ἐν τοιοῦτοις δὲ ὣν τοὺς παῖδας Ἀλέξανδρον τε καὶ
 Ἀριστόβουλον εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν ἐντευζομένους τῷ Καίσαρι. 5
 τούτους ὁ Καίσαρ φιλανθρώπως ἰδέξατο, καὶ δίδωσιν Ἡρώδη
 διω βούλεται τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων ἀπονεῖμαι τὴν βασιλείαν,
 καὶ χώραν ἔτι προσέθετο, ἐγκαταμίγνυσαι δὲ αὐτὸν καὶ τοῖς τῆς
 Συρίας ἐπιτροπεύουσιν, ἐντειλάμενος πάντα μετὰ τῆς ἐκείνου
 γνώμης ποιεῖν. τοσαῦτα δ' εὐτυχήσας τῷ μὲν ἀδελφῷ Φερώρῃ 10
 D τετραρχίαν ᾗτήσατο παρὰ Καίσαρος, τὸ δὲ τρίτον μέρος τῶν
 πόρων ἀφῆκε τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, ὡς μὲν ἐκεῖνος ἔλεγεν, ἵνα
 ἀνακτηθεῖεν ἐκ τῆς ἀφορίας, ὡς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει, ἵνα τὴν
 τοῦ πλήθους εἰς ἑαυτὸν θεραπείῃ δυσμένειαν μετακινουμένην
 γὰρ αὐτοῖς τῶν ἐθῶν χαλεπῶς ἔφερον. διὸ καὶ ἀφῆρεῖτο τὰς 15
 ἀδείας αὐτῶν, αἱ καμᾶτους ἐπιτάτων αὐτοῖς καὶ τὰς συνόδους
 κωλύων καὶ τοὺς περιπάτους καὶ τὰς διαίτας ἐπιτηρῶν καὶ τοὺς
 φωραθέντας καλύων βαρύντατα. κἂν τῇ πάλαι κἂν ταῖς ὁδο-
 πορίαις ἦσαν οἱ τοὺς εἰς ταῦτά τε συνιόντας ἐπισκοποῦντες. τινὲς
 P I 243 δὲ φασὶ καὶ αὐτὸν ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα ἐνόστο νύκτωρ τοῖς 20
 ὄχλοις ἐγκαταμίγνυσθαι καὶ ἀποπειρασθαι αὐτῶν τὴν διάνοιαν ἦν

1 ἀνόστη A. 4 τούτοις A. 8 καὶ χώραν ἔτι προσέθετο
 add A. 17 κολούων A. 19 "ms. εἰς αὐτόν" DUCANCIUS.
 συνόδους A.

FONTES. Cap. 17. Iosephi Ant. 15 10 § 1—16 1 § 1.

Romanorum. nam et statuas collocabat et exsculpta insignia, et urbes
 condebat et portus amplios ac tutos et regias sumptuosas et aedes
 splendidas.

17. His rebus occupatus filios Alexandrum et Aristobulum Ro-
 mam ad salutandum Caesarem misit. quibus Caesar humaniter susceptis,
 Herodi potestatem dedit cui vellet ex filiis relinquendi regni, et alias ei
 diciones adiecit, et in Syriae procuratores eum rettulit: quibus man-
 davit ut omnia illo consentiente agerent. tantam felicitatem adeptus
 fratri Pherorae tetrarchiam a Caesare petiit, et subditis trientem tri-
 butorum remisit, sive ut, quod ipse dicebat, populus ex aequae cari-
 tate recrearetur, sive, quemadmodum aliis videbatur, ut odium a se
 amoveret. Iudaei enim patriorum rituum mutationem iniquis ferebant
 animis. quamobrem libertatem eis adimebat, subinde laboribus impe-
 randis et conciliis prohibendis, deambulationibus etiam et diversoriis
 observandis, et iis qui deprehensi essent gravissime puniendis. erant
 enim tam in urbe quam in itineribus qui congressus hominum obser-
 varent. quidam etiam auctores sunt, eum ipsum privati habitu se inter-
 dum noctu turbis immiscuisse, quid de imperio sentirent, animos eorum

περὶ τῆς ἀρχῆς εἶχον. καὶ τοὺς μὲν ἔξασθαδιαζομένους ἐπέξῃει ἄπασι τρόποις, τὸ δὲ πλῆθος ὄροικος ἤξιον τὴν πίστιν αὐτῷ βεβαιοῦν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ εἶκον, τοὺς γε μὴν δυσχεραίνοντας ἠφάνιζεν ἐκ παντός. σινέπειθε δὲ καὶ τοὺς περὶ Πολλίωνα τὸν 5 Φαρισαῖον καὶ Σαμαίαν καὶ τῶν συμφοιτῶντων αὐτοῖς τοὺς πλείστους δμνύειν. οἱ δὲ οὔτε ἐπείσθησαν οὔτ' ἐκολάσθησαν διὰ τὸν Πολλίωνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως αἰδούμενον. ἀφείσθησαν δὲ ταύτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ Ἑσσαῖοι καλούμενοι· γένος δὲ τοῦτο διαίτη χρώμενον Πυθαγορικῇ. ἐτίμα δὲ τούτους διὰ τὸν Μαναίμ. B
 10 ἦν δ' οὗτος εἷς ἐξ αὐτῶν, ἀνὴρ τᾶλλά τε ἀγαθὸς καὶ τὰ μέλλοντα προορῶν, ὃς ἔτι παῖδα τὸν Ἡρώδη ἐς διδασκάλου φοιτῶντα ἰδὼν βασιλέα Ἰουδαίων προσεῖπεν. ὁ δὲ ἰδιώτης ἔλεγεν εἶναι. Μαναίμ δὲ μευδιάσας καὶ τύπτων αὐτὸν ἠρέμα "ἀλλὰ καὶ βασιλεύσεις" ἔφη "καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνύσεις εὐδαιμονέστατα, W I 174
 15 καὶ μέμνησο τῶν ἐμῶν τούτων πληγῶν. ἄριστος δ' ἔση εἰ δικαιοσύνην ἀγαπήσεις καὶ εὐσέβειαν πρὸς θεὸν καὶ πρὸς τοὺς πολίτας ἐπιείκειαν. ἀλλ' οὐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι." βασιλεύσας δὲ ὁ Ἡρώδης μετακαλεῖται τὸν Μαναίμ καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀρχῆς ἐπυνθάνετο. ὡς δὲ, σιωπῶντος ἐκείνου, C
 20 αὐτὸς εἰ δέκα γενήσονται τῆς βασιλείας ἡρώτα ἐνιαυτοὶ ἢ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα, ὃ δὲ ὄρον οὐκ ἐπέθῃκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας, Ἡρώδης καὶ τούτοις ἀρκεσθεῖς, τὸν τε Μαναίμ ἀφῆκε δεξιωσάμενος καὶ πάντας δι' ἐκείνον ἐτίμα τοὺς Ἑσσηνοὺς.

1 ἔξασθαδιαζομένους A. 5 σαμαίαν A. συμφοιτητῶν A.
 11 διδασκάλου A. 12 προσεῖπεν A. 16 εἷς θ' ἢ, margo
 πρὸς θ' ἢ, A. 20 ἡρώτα post γενήσονται A. 22 καὶ] δὲ A.

perichitantom. contumaces omnibus modis ulciscabatur: a plebe postulabat ut sacramento fidem sibi firmaret. ac plebecula postulatis eius annuebat, refragantes autem quavis ratione tollebat. petiit a Pollione Pharisaeo quoque et Samaea eorumque discipulis plerisque ut iurarent. sed hi neque iurarent neque puniti sunt, ob regis erga Pollionem reverentiam. sunt et Esseni ea necessitate liberati, gens Pythagorici instituti in victu aemulatrix, quos ob Manaimum illius sectae hominem, cum caetera bonum tam futurorum praescium, honorabat. is Herodem adhuc puerum scholam frequentantem regem Iudaeorum salutavit: qui cum se privatae condicionis esse diceret, Manaimum leniter arridens eumque sensim percontans "atqui et regnabis" inquit "et imperium felicissime geres: horum igitur verberum memento. eris autem optimus, si iustitiae et pietati erga deum et erga populum clementiae studueris. enimvero scio te: talem non fore." Herodes regno potitus Manaimum arcessitum de imperii diuturnitate percontatus, tacente illo dixit annis decem an viginti an triginta regnaturus esset, atque illo terminum non adiciente, vel his contentus Manaimo porrecta dextera dimisso propter illum Essenos omnes honoravit.

Ἦδη δὲ δκτωκαδέκατον ἀνύων ἐνιαυτὸν τὸν ναὸν ἔγω
 μετασκευάσαι καὶ πρὸς ἕψος ἄραι μείζον καὶ ἀξιοπρεπέστερον
 ἐκτελέσαι. τὸ δὲ πλῆθος ὤκνει πρὸς τὴν ἐγγέλῃσιν. ὁ δὲ σὺ
 πρότερον ἔφη τὸν ναὸν καθαιρήσειν, πρὶν ἂν πάντα ὧν ἂν δόξοιτο
 εἰς τὸ ἔργον παρασκευάσῃται. ἤδη δὲ ἡτοιμασμένων αὐτῷ πάν- 5
 των, καθελὼν αὐτὸν καὶ θεμελίους ἄλλους καταβαλόμενος, τὸν
 D ναὸν ἤγειρε, μήκει πηχέων ἑκατόν, τὸ δ' ἕψος ἐπέκεινα εἴκοσιν.
 ὠκοδομήθη δὲ λίθοις λευκοῖς τε καὶ κραταιοῖς, ὧν ἑκάστῳ περὶ
 πέντε καὶ εἴκοσι τὸ μήκος πήχεις, τὸ δ' ἕψος δκτώ, εὖρος δὲ
 περὶ δώδεκα. κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν ἀκρόπολις ἐγγώνιος 10
 εὐερκῆς ἐντετέλιχτο, διάφορος ὀχυρότητι, ἣν οἱ ἐκ τοῦ γένους
 τῶν Ἀσαμωναίων γεγονότες βασιλεῖς ὁμοῦ καὶ ἀρχιερεῖς ὠκοδό-
 μησαν καὶ βᾶριν ἐκύλεσαν, ὥστε τὴν ἀρχιερατικὴν ἀποκείσθαι
 στολὴν ἐν αὐτῇ. καὶ ταύτην οὖν τὴν βᾶριν Ἑρωδῆς ἐπισκευάσας
 ὀχυρωτέραν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ ἱεροῦ, εἰς μνήμην Ἀντωνίου 15
 P I 244 προσηγόρευσεν Ἀντωνίαν. αὐτὸς δὲ ὁ ναὸς καὶ πάντα τὰ περὶ
 τὸν ναὸν ἐν δκτῷ δεδόμετο ἔτισι. παραδέδοται δὲ κατ' ἐκεῖνον
 τὸν καιρὸν ὅτε αὐτὸς ὁ ναὸς ἀνηγέρετο (ἐν ἐνιαυτῷ γὰρ ἐνὶ καὶ
 μηνὶ ἕξ ὠκοδομήθη) τὰς μὲν ἡμέρας μὴ ἕναι, γίνεσθαι δὲ τοὺς
 ὄμβρους ἐν ταῖς νυξίν, ἵνα μὴ τὰ ἔργα κωλύωνται. 20

Τὰς ἀδικίας δὲ ἀναστέλλειν πειρώμενος ὁ Ἑρωδῆς τίθησι
 νόμον τοὺς τοιχωρῆχους ἐπ' ἐξαγωγή τῆς χώρας παρῴσκησθαι·
 ὃ καὶ πρὸς τιμωρίαν τῶν πασχόντων ἦν φορτικόν, οὐχ ἥκιστα δὲ

1 δκτωδέκατον A. 6 καταβαλόμενος A. 10 περὶ om A.
 16 προσηγόρευσεν A Iosephus, προσηγόρευσεν PW. 18 ἀνηγέ-
 ρετο A, ἀνηγέρετο PW.

Anno autem regni 18 consilium templi mutandi idque altius et
 magnificentius exstruendi cepit. populo autem ab illo conatu abhor-
 rente, se non prius id diruturum esse dixit quam omnia ad opus neces-
 saria praeprasset. quae cum in promptu essent omnia, veteribus fun-
 damentis sublatis novisque iactis templum inchoavit longitudine 100 cubi-
 torum, altitudine 120. structurae adhibuit saxa candida et robusta,
 singula circiter 25 cubitos longa, alta 8, lata fere 12. ad septentrionale
 latus arx angularis firma et munitissima inaedificata erat, quam reges
 iidemque pontifices ex Asamonaeorum familia exstruxerant Barin voca-
 tam, ut pontificia stola in ea reponeretur. eam igitur Barin Herodes
 instauratam et pro templi defensione munitiorem redditam in Antonii
 memoriam Antoniam vocavit. ipsum porro templum et quae in circumta
 eius sunt omnia 8 annis sunt absoluta. traditum autem est, eo tempore
 quo ipsum templum strueretur (id quod uno anno et mensibus sex per-
 fectum est) interdiu non pluisse, sed imbres noctu esse factos, ne
 opera impedirentur.

Deinde Herodes ad facinora comprimenda legem tulit ut fures
 peregre venderentur: quae res et facinorosa gravis, et legibus ever-

καὶ τῶν νόμων κατάλυσις. τὸ γὰρ ἄλλοφύλοις δουλεύειν καὶ βιάζεσθαι κατὰ τὰ ἐκείνων ἔθνη βιοῦν, τῆς θρησκείας ἦν, ὅσον ἐπ' ἐκείνοις, κατάλυσις. πιπράσκεσθαι μὲν γὰρ οἱ νόμοι τοὺς Β φῶρας ἐκέλευον εἰ μὴ ἔχοιεν κατὰ τὸ τετραπλοῦν ἔκτιννύειν τὰ 5 φῶρια, ἀλλ' οὐ πρὸς ἄλλοφύλους, πρὸς δέ γε ὁμοεθνεῖς, ἵνα μήτε τῆς θρησκείας ἐκπίπτειν μήτε παρ' ὄλον τὸν βίον δουλεύουιν, ἀλλὰ τυγχάνοιεν μετὰ ἔξαιτίαν ἀφέσεως. ταῦτα μέρος ἦν τῶν κατ' ἐκείνου διαβολῶν καὶ τῆς δυσνοίας τοῦ πλήθους τῆς ἐπ' αὐτῷ.

10 18. Εἰς τὴν Ἰταλίαν δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον παραγενόμενος Ἡρώδης, ἵνα Καίσαρι τε προσομιλήσῃ καὶ τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ρώμῃ διατρέβοντας ὕψηται, φιλοφρόνως τε ὑπέδεχθη παρὰ τοῦ Καίσαρος καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθῆ- C μασιν ἔλαβεν ἄγειν εἰς τὰ οἰκεία. ὡς δ' ἐπανήλθον, περιόπτοι 15 γέγονασι τῷ τε τῆς φυγῆς παραστήματι καὶ τῇ κατὰ τὰς μορφὰς ὠραιότητι, ἐπίφθονοί τε ἦσαν Σαλώμῃ τῇ τοῦ βασιλέως ὁμαιμονι καὶ τοῖς τῆν αὐτῶν μητέρα κατεργασαμένοις διαβολαῖς, καὶ ἤδη καὶ κατ' ἐκείνων τὰ ὄπλα ἠτοίμαζον δι' ὧν καὶ τὴν αὐτοὺς γενναμένην κατηγωνίσαντο, λογοποιοῦντες ἀηδῶς τῷ πατρὶ 20 προσφέρεσθαι τὰ μειράκια διὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, κἀντεῦθεν μῖσος φυῆναι τῷ πατρὶ πρὸς τοὺς παῖδας ὡς ἐνὸν κατεσκευάζον. τέως μέντοι φιλοστόργως ἔτι πρὸς αὐτὰ ὁ πατήρ διακείμενος καὶ τιμῆς μετεδίδου καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίᾳ γεγονόσιν ἐξεύγνυεν, D

3 ἐκείνης A. 7 ἔξαιτίας A. 12 ὄψεται A. 17 post
μητέρα A add τὴν μαριάμ. 18 καὶ alteram om A. 20 τῆς]
τὸν τῆς A.

• FONTES. Cap. 18. Iosephi Ant. 16 1 § 2—4 § 6.

tendis erat. nam exteris servire, eorumque ritu necessario vivere, quod ad illos quidem attinebat, religionis erat abrogatio. lex enim fures, ni quadruplum solvere possent, vendi inebat, sed popularibus, ne et religione exciderent et per omnem aetatem servirent, sed post sexennium manumitterentur. haec in parte erat criminationum et adversus illum odii popularis.

18. Sub id tempus in Italiam profectus Herodes, ut cum Caesare colloqueretur et filios Romae degentes viseret, benigne a Caesare susceptus filios ut absolute iam in disciplinis institutos domum reduxit. qui in patriam reversi, cum animorum magnitudine tum formae elegantia vulgo conspicui, Salomae regis sorori et iis qui matrem eorum calumniis sustulerant invisi fuerunt. itaque iam contra ipsos etiam arma eadem expederunt quibus genitricem eorum confecerant, rumore sparso, adolescentes abhorreere a patris consuetudine ob matris necem, et ita patre ad odium filiorum pro virili instigato. is vero eos et dilexit et honoris participes aliquamdiu fecit et adultis uxores dedit, Aristobulo

Ἀριστοβοῦλῳ μὲν τὴν Σαλώμης θυγατέρα Βερνίκην, Ἀρχελάου δὲ τοῦ Καππαδοκῶν βασιλέως τὴν παῖδα Γλαφύραν τῷ Ἄλε-
 W I 175 ξάνδρῳ. τῇ δὲ Σαλώμῃ ταῦτα τὴν κατὰ τῶν νεανίσκων δυσμε-
 νεϊαν μᾶλλον ὑπέτρεφεν, οἰκειομένη καὶ πάντας ὅσοι περ αὐτῆ
 τὸν τῆς Μαρίας φόνον συνεξεργάσαντο. δίδόντων δὲ τινὰς καὶ 5
 τῶν νεανίσκων λαβὰς μνήμη τε τῆς μητρὸς καὶ τῆ τοῦ κράτους
 ἐπιθυμία, βλασφημία μὲν ἐκείνων εἰς τὴν Σαλώμην καὶ τὸν
 Φερῶραν ἐγένοντο, πρὸς ἐκείνους δ' ἡ τοῦτων ἐπιδύξητο δύσνοια,
 καὶ διαβολαὶ κακοήθεις κατ' αὐτῶν προῦβαινον, παρ' αὐτῶν
 P I 245 ἐκείνων τὰς αἰτίας λαμβάνουσαι. κακῶς γὰρ τῆς μιαιῶς Σαλώ-10
 μης καὶ σφῶς καὶ τὴν μητέρα λεγούσης καὶ πρὸς λόγους ἐκκαλου-
 μένης αὐτοῦς, ἐκείνοι ἐλεινὴν ἀπέφαινον τὴν καταστροφὴν τῆς
 μητρὸς, ἄλλους δ' ἑαυτοῦς ἐκάλουν τοῖς ἐκείνης φονεῦσιν
 ἀναγκάζομένους συζῆν. ταῦτα ἦν ἀποδημοῦντος τοῦ βασιλέως.
 ἐπανελθόντι δ' εὐθὺς παρὰ τε Φερῶρα καὶ τῆς Σαλώμης οἱ 15
 λόγοι προσήγοντο, λεγόντων μέγαν αὐτοῖς ἐπηρητῆσθαι τὸν κίν-
 δυνον, ἀναφανδὸν ἀπειλουμένων τῶν νεανίσκων τὸν φόνον τιτα-
 σθαι τῆς μητρὸς. Ἡρώδης δὲ ταῦτα καὶ ἄλλων ἀπαγγελλόντων
 τετάρρακτο. οὕτω δὲ διατεθεὶς ἔγνω ἐπὶ καθαιρέσει τῶν νέων
 ἕτερον υἱὸν Ἀντίπατρον ὄνομα, ἰδιωτεύοντι ἔτι αὐτῷ γεγονότα, 20
 προσοικειώσασθαι· καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν, ἵνα καταστείλῃ τὸ
 B Θράσος τοῖς ἐκ τῆς Μαρίας, γνοῦσιν ὡς οὐ μόνους αὐτοῖς οὐδ'

4 καὶ] δὲ A. 5 συνεξεργάσαντο] haec aliter apud Iosephum.
 interpungendum fortasse ante βλασφημία, addito καὶ vel οὐν.
 καὶ om A. 6 τῶν νεανίσκων A Iosephus, τοῖν νεανίσκοις PW.
 8 δύσνοια] δυσμένεια A.

Salomae filiam Bernicem, Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram Alexandro. quibus rebus Salomes inimicitiae contra adolescentes magis aiebantur, omnes eos sibi adiungentis qui caedis Mariamnae adiutores fuerant. adolescentibus autem causas quoque nonnullas suppeditantibus tam recordatione matris quam imperii cupiditate, maledicta quidem ab his in Salomen et Pheroram conferebantur, illorum autem malevolentia augebatur, et subdolae calumniae, causa ab ipsis suppeditata, contra eos adornabantur. nam cum nefaria Salome et matri et ipsis conviciaretur, ut eos ad respondendum irritaret, illi et interitum matris et suas fortunas miserabantur, qui parricidarum illius consuetudine uti cogerentur. haec absente rege acta. reverso Pheroras et Salome statim ea verba insurrant, se in magno versari periculo, adolescentibus se necem matris ulturos aperte minitantibus. Herodes his per alios quoque nuntiatis turbatus, alium filium Antipatrum, in privata vita susceptum, ad coercendos adolescentes sibi conciliare statuit, eique honorem habuit, ut Mariammae filiorum audaciam reprimeret, cum

ἐξ ἀνάγκης ἢ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. ἔθεν ὡς ἔφε-
 ρόν τινα τὸν Ἀντίπατρον ἐπεισήγαγεν. ὁ δὲ δεινὸς ὢν, ἐπεὶ
 παρρησίας ἐλάβετο, μίαν ἔσχεν ὑπόθεσιν, ἔχεσθαι τοῦ πατρὸς
 καὶ τῶν ἀδελφῶν ἀλλοτριῶν ταῖς διαβολαῖς. κάκεινοι δ' ἔτι
 5 ἐδίδουσαν ἀφορμὰς, καὶ σακρύνοντες ὡς ἀτιμᾶζόμενοι καὶ τὴν μη-
 τέρα ἀνακαλοῦμενοι καὶ τὸν πατέρα φανερώς οὐ δίκαιον λέγοντες.
 ἄπερ κακοήθως οἱ περὶ τὸν Ἀντίπατρον Ἡρώδη μετὰ προσθήκης
 ἔξαγγέλλοντες μέλλουσι τὴν πρὸς ἐκείνους ἐνεποιοῦν ἀπέχθειαν.
 βουλόμενος δὲ ὁ πατήρ ταπεινῶσαι τοὺς ἐκ τῆς Μαριὰμ, πλειό- C
 10 νος Ἀντίπατρω μετεδίδου τιμῆς· τέλος δὲ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
 ἐπεισήγαγε. καὶ Καίσαρι συνίστη αὐτὸν γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ,
 καὶ εἰς Ῥώμην αὐτὸν μετὰ πολλῶν δώρων ἀπέστειλεν, ὥστε ἦδη
 ἐπ' ἐκείνῳ δοκεῖν πάντα, παρεῶσθαι δ' ἐκ τῆς ἀρχῆς παντάπασι
 τὰ μειράκια. Ἀντίπατρος δὲ δεδοικὼς μὴ αὐτοῦ ἐκδημήσαντος
 15 ἐπεικειέστερος εἰς τοὺς ἐκ Μαριὰμ γένηται ὁ πατήρ, καὶ ἀποδη-
 μῶν οὐκ ἀνίει συνεχῶς ἐπιστέλλων κατὰ τῶν ἀδελφῶν τῷ πατρὶ
 καὶ προσερεθίζων πρὸς τὴν δυσμένειαν, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγεν
 αὐτὸν εἰς τὸ πλεῦσαι πρὸς Ῥώμην κάκει τῶν παιδῶν κατηγορεῖν
 παρὰ Καίσαρι. ἀπελθὼν δ' εἰς Ῥώμην σὺν τοῖς παισὶ, παρε- D
 20 στήσατο μὲν αὐτοὺς τῷ Καίσαρι, ἤτιᾶτο δὲ τῆς ἀπονοίας, ὡς
 τὸν ἐαυτῶν πατέρα μισοῦντας καὶ διαχειρίσασθαι μελετῶντας
 αὐτὸν καὶ οὕτω τὴν βασιλείαν λαβεῖν. τῶν δὲ νεανίσκων καὶ

2 ἐπεισηγεν A. 8 ἐποιοῦν A. 11 συνίστη A Iosephus, συνί-
 στησιν PW. 13 πάντα ἐπ' ἐκείνῳ δοκεῖν A. 22 αὐτὸν A,
 αὐτῶν PW.

intelligerent non sibi solis neque necessario regni successionem deberi.
 itaque Antipatrum tanquam spectatorem certaminis ad dimicandum para-
 tum introduxit. qui, ut homo callidus, data occasione unum sibi nego-
 tium esse ratus est patri adhaerere, eumque per calumnias a fratribus
 alienare: quibus calumniis illi ansas dabant, sui contemptum deplorando
 et matrem invocando et patrem aperte iniustam vocitando. ea verba
 cum additamento renuntians Antipater patris erga illos simultatem mali-
 tiose augebat; ab eoque ut Mariamæ filios premeret amplioribus
 honoribus auctus, denique matre ipsius etiam introducta cum multis
 muneribus Romam mittitur Caesarique commendatur, ut iam penes illum
 esse omnia, adolescentes vero spe imperii plane delecti viderentur.
 caeterum Antipater veritas ne se absente pater Mariamæ filiis aequior
 fieret, nec in itinere subinde ad eum scribere destitit et eius inimicitias
 contra fratres exacnere: donec perpulit ut ipse Romam navigaret, filios
 apud Caesarem accusatum. quos cum secum adduxisset, de eorum
 deplorata indole querebatur, qui patrem exosi, eiusque perimendi avidi,
 regnum affectarent. adolescentes vero patre quoque adhuc dicente fle-

λέγοντος ἔτι τοῦ πατρὸς δάκρυα ἦν καὶ τέλος οἰμωγῆς, δεδοικῶτων
 ὡς εἰ σιγῶεν δόξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότες μὴ εὐπορεῖν ἀπολογίας.
 ὡς δ' ἔγνω ἐμμένειαν παρὰ Καίσαρος, τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν
 συνδακρύνοντας, συναλωθύντας δὲ ἅπαντας, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπε-
 P I 246 χεῖρει διαλύειν τὰς αἰτίας, πρὸς τὸν πατέρα λόγους ποιούμενος. 5
 καὶ διαλεχθέντος πρὸς τὸ ἐπαγωγότερον ὁ Καῖσαρ, οὐδὲ πρό-
 τερον ταῖς κατ' αὐτῶν πιστεύων διαβολαῖς, ἔτι μάλιστα ἐξηλ-
 λάττετο, καὶ συνεχῶς εἰς τὸν Ἡρώδη ἀπέβλεπεν, ὄρων κάκεινον
 ὑποσυγκεχυμένον. καὶ ἡγωνία τὸ θέατρον· Καῖσαρ δὲ τοὺς μὲν
 νεανίσκους, εἰ καὶ τῶν διαβολῶν πρόρω δοκοῦσιν, αὐτὸ τοῦτο 16
 ἁμαρτεῖν ἔφη τὸ μὴ τοιούτους ἑαυτοὺς τῷ πατρὶ παρασχεῖν ὡς
 μηδὲ γενέσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, Ἡρώδη δὲ παρεκάλει
 W I 176 διαλλάττεσθαι τοῖς παισὶν ἀφελόντα πᾶσαν ὑπόνοιαν· καὶ τὸ
 B πιστὰ γὰρ ἠγείσθαι ταῦτα κατὰ τῶν παίδων οὐ δίκαιον ἔκρινε.
 τοιαῦτα συμβουλευῶν ἔνευσε τοῖς νεανίσκοις προσπεσεῖν τῷ πατρὶ. 15
 κάκεινων ὠρμηκότεων προλαβῶν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύνοντας ἠσπά-
 ζετο ἀγκαλιζόμενος ἕκαστον. τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καί-
 σαρι μετ' ἀλλήλων ἀπήεσαν, καὶ Ἀντίπατρος μετ' αὐτῶν, ταῖς
 διαλλαγαῖς ὑποκρινόμενος ἤδεισθαι· τῇ δ' ὕστεραία περὶ τῆς
 βασιλείας τῷ Ἡρώδη τὴν ἔξουσίαν ἀφήκεν ὁ Καῖσαρ, ὃν ἂν 20
 αἰροῖτο τῶν παίδων διάδοχον καθιστᾶν, ἣ καὶ διανέμειν ἅπασι
 ταύτην, μετὰ θάνατον μέντοι. ζῶντι δὲ οὐκ ἐπέτρπε τὴν δια-
 νομήν, ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων ἤθελεν αὐτὸν καὶ τῆς βασιλείας

2 μὴ ΛW, μὴ δ' P.

4 δακρύνοντας A.

bant, et tandem suspirabant, veriti ne silentium suum confessio crimi-
 nis et conscientiae argumentum haberetur. ut autem et Caesaris
 benevolentiam et aliorum lacrimas et commiserationem omnium animad-
 verterunt, Alexander oratione ad patrem instituta crimina diluere ex-
 orsus cum probabiliter disseruisset, Caesar, qui ante quoque illorum
 criminationibus non credidisset, magis in ea sententia confirmatus,
 Herodem continenter intuetur: quem cum et ipsum subtristorem cerneret,
 ac spectatoribus aestuantibus, adolescentibus ait, etsi sese criminis
 omnino expertes esse putarent, tamen id ipsum eos delinquere, quod
 patrem non ita colerent ne quis de ipsis rumor spargi possent. Herodem
 autem hortatus est ut omni suspitione abiecta filiis reconciliaretur:
 nam talia contra liberos credere iniquum esse. dum haec monet, innuit
 adolescentibus ut coram patre procumbant. quod cum alacriter facturi
 essent, pater prior eos lacrimantes salutavit et utrumque amplexus est.
 ac tum gratis actis Caesari una discesserunt, Antipatro etiam comi-
 tante, qui se illorum reconciliatione gaudere simulabat. postridie
 Caesar Herodi liberum fecit quem vellet e filiis successorem designare,
 aut regnum inter eos dividere, sed post obitum demum: nam dum
 viveret, eum et regnum et imperium in filios tenere iussit. in reditu

κρατεῖν. ἐπανόντι δὲ περὶ Κιλικίαν Ἀρχέλαος ὁ πενθερὸς Ἀλε- C
ξάνδρου συναντᾷ τῷ Ἡρώδῃ, συνηθόμενος ἐπὶ ταῖς τῶν παίδων
διαλλαγαῖς. ἐντεῦθεν Ἡρώδης ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἐλθὼν, καὶ
συναγαγὼν ἐκκλησίαν, τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπραγμένα
B διεγγεῖτο, καὶ ἐπὶ νοουθεσίᾳ πῶν παίδων τὸν λόγον κατέστρεψε,
καὶ τοῖς υἱοῖς προεῖπε τὴν βασιλείαν καταλιμπάνειν, πρῶτῳ μὲν
Ἀντιπάτρῳ, εἶτα καὶ τοῖς ἐκ Μαρριάμ. ταῦτα εἰπὼν τὸν σὺλ-
λογον διαλύσατο.

19. Ὑπήρχε δὲ τὴν γνώμην πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους φιλοτι-
10 μύτατός τε καὶ εὐεργετικώτατος, πρὸς δὲ τοὺς ὑπηκόους ἐπαχθῆς
τε καὶ ἀδικώτατος, πρὸς δὲ τοὺς οἰκείους καὶ φίλους κολαστῆς D
ἀπαραίτητος. ἡ δὲ αἰτία τούτων φιλοδοξία καὶ φιλαρχία. ὑπὸ
μὲν γὰρ φιλοδοξίας, εἰ μνήμης ἔμελλε τυγχάνειν εἰσαυθις ἢ εὐφη-
μίας κατὰ τὸ ἐνεστός, οὐκ ἐφείδετο δαπανῶν, πολυδάπανος δ'
15 ὧν βαρελαῖς εἰσπράξεισι τοὺς ὑποτεταγμένους ἐπέβη καὶ χαλεπὸς
ἦν αὐτοῖς. ὑπὸ δὲ φιλαρχίας, εἰ κατὰ τινος ὑπόνοιαν ἔσχεν ἐφί-
σθαι τῆς ἀρχῆς ἢ τι περὶ αὐτὴν παρακινεῖν, ἴσα πολεμίοις αὐτῷ
προσεφέρετο, κἀντεῦθεν συγγενεῖς τε καὶ φίλους ἐτιμωρήσατο
ἀπειδῶς, μόνος θέλων τετιμῆσθαι. τεκμήριον δὲ τοῦ πάντοθεν P I 247
20 χρηματίζεσθαι θέλειν διὰ τὸ πολυδάπανον, ὅτι ἀκηκῶς ὡς Ὑρ-
κανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσας ἀνοίξας τὸν τάφον Λαβιδ ἄργυ-

6 πρῶτα A. 7 καὶ om A. 10 εὐεργετικώτατος A,
εὐεργετηκώτατος PW. 11 πρὸς δὲ] καὶ πρὸς A. 12 αἱ
δ' αἰτίαι A. 14 ἐνεστώς A. δαπανῶν A. 15 ἐπι-
πέβη A.

Fontes. Cap. 19. Iosephi Ant. 16 5 § 4—7 § 3.

Archelaus Alexandri socer ei circa Ciliciam occurrit, filiorum reconci-
liationem gratulans. inde in Iudaeam reversus indicto concilio, ut in
itinere secum esset actum, exposuit, orationemque filiorum admonitione
conclisit: quibus cum denuntiasset se regnum relinquere primum Anti-
patro, deinde Mariammae quoque filiis, concilium dimisit.

19. Fuit Herodes erga alios liberalissimus et beneficentissimus,
subditis vero gravis et iniquissimus, cognatorum et amicorum punitor
inexorabilis. in causa fuit gloriae imperiique cupiditas. nam gloriae
gratia, si vel posteritatis memoriam vel in praesentia nominis celebri-
tatem consecuturus esset, nullis parcebat impensis: quas cum multas
requireret, gravibus exactionibus subditos cum saevitia onerabat.
imperii porro cupiditas in causa erat ut, si quam contra aliquem suspi-
cionem regni affectati aut studii novarum rerum concepisset, eum pro
hoste ulcisceretur. itaque cum solus honorari vellet, cognatos et amicos
inclementer suppliciis afficiebat. eius avaritiae ex profusionibus ortae
illud argumentum est, quod cum audisset Hyrcanum decessorem suum

ρίου λάβοι τρισχλια τάλαντα, νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον εἰσέρχεται, τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων παρειληφώς, ἕν' ἀνέκφορον εἶη τὸ δρώμενον. καὶ χρήματα μὲν οὐχ εὗρεν ἀργύρια δηλαδὴ, κόσμον δὲ πολλὸν κειμηλίων χρυσῶν, ὃν ἀνέλετο πάντα. ἔσπευθεν οὖν καὶ ἐνδοτέρω χωρεῖν κατὰ τὰς θήκας ἐν αἷς τῶν βασιλέων 5 Δαβὶδ καὶ Σαλομῶντος τὰ σώματα τεθησαύριστο. ὡς δ' ἐβιάζετο εἰσεῖναι, δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυφόρων ἐφθάρησαν φλογὸς
 B ἔνδοθεν ἀπαντησάσης, ὡς λόγος, αὐτοῖς, αὐτὸς δὲ περιδεὴς ἐξῆι. καὶ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν χεῖρον ἔχειν ἐδόκει τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν αὐτῷ· ἐμφυλῶ γὰρ ἐψέει πολέμῳ τὰ κατὰ τὴν αὐλὴν τὴν βασι- 10 λικὴν. ἑστρατήγει δὲ αἰεὶ κατὰ τῶν ἀδελφῶν ὁ Ἀντίπατρος, δεινὸς ὢν, δι' ἄλλων μὲν αὐτοὺς περιβάλλων αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἑπεραπολογούμενος, ἵνα δοκῶν εὖνους ἐκείνοις, ἀνίποκτος εἶη τῷ πατρὶ πρὸς τὰς ἐγγειρήσεις, καὶ μόνος τῆς ἐκείνου σωτηρίας φροντίζεν δοκῆ. καὶ ὁ μὲν τὰ πάντα ἦν τῷ πατρὶ, 15 οἱ δ' ἐκ τῆς Μαρίας χαλεπώτερον αἰεὶ διετίθεντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν οὐκ ἔφερον ἕν' εὐγενείας, παρεωσμένοι καὶ τῶν ἀτιμο-
 C τέραν ἔχοντες. αἱ τε γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα Γλαφύρα ἢ Ἀρχελάστῳ μῖσος εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην διὰ τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν καὶ διὰ τὴν ἐκείνης θυγατέρα συνοι- 20 κοῦσαν Ἀριστοβούλῳ, ἥπερ ὑπερηφάνως προσεφέρετο ἢ Γλαφύρα, καὶ τὴν ἰσοτιμίαν αὐτῆς ἀνηξιοπάθει. γέγονε δὲ τις ὑπόθεσις καὶ τὸν τοῦ βασιλέως ἀδελφὸν Φερῶραν εἰς ὑποψίαν καὶ

1 τρισχλια τάλαντα A Iosephus, τάλαντα τρισχλια PW.
 2 ἀνέκφορον A. 6 Σολομῶντος supra. 15 δοκεῖ A.
 22 δὲ om A.

aperto Davidis monumento tria milia talentum argenti abstulisse, noctu fidissimis amicorum adhibitis, ne res efferretur, idem monumentum aperit, ingreditur. et argentum quidem non reperit, sed multum aurei ornatus. quo omni sublato ad cellas interiores, quibus Davidis et Salomonis regum cadavera condita erant, properat. quo dum penetrare contendit, duo eius satellites perierunt flamma, ut fertur, erumpente: ipse perterritus discessit. atque ob id facinus res eius domesticæ laborare videbantur. nam quæ in regia gerebantur, belli civilis faciem prae se ferebant. Antipater enim homo callidus bellum instruebat contra fratres: quos cum per alios crimineretur, ipse aliquando defendebat, ut per benevolentiae speciem amota insidiarum suspicione patrem falleret, et solus salutem eius curare videretur. atque in eo patri erant omnia: Mariammae vero filii in dies magis exasperabantur, ignominiam, ut generosis erant animis, non ferentes, cum repulsi ac quasi in ordinem coacti essent. eo incitabantur ab uxoribus etiam. nam Alexandri coniux Glaphyra Salomen oderat ob eius in maritum suum malevolentiam, et ob filiam illius Aristobuli uxorem, quam superbe tractabat et sibi dignitate aequatam esse indignabatur. Pheroras quoque frater in regis

μῖσος τῷ ἀδελφῷ φέρουσα. κατηγορήθη μὲν γὰρ αὐτῷ ἢ τοῦ W I 177
 βασιλέως θυγάτηρ, ὃ δὲ δουλευούσης αὐτῷ γυναικὸς ἠτιώμενος
 καὶ περιμανῶς τοῦ γυναικὸς ἔρωι τῇ μὲν τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρὶ οὐ
 προσείχε, τῇ δὲ δούλῃ προσέκειτο. ἤχθητο δὲ διὰ τοῦτο Ἡρώδης D
 5 θης καὶ τὴν μὲν κόρηι νύμφην Φασαήλου ζεύγνυσι, χρόνου δὲ διελ-
 θόντος περὶ τε τῶν πρώτων ἠτιώτο τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν δευτέραν
 ἡξίου λαμβάνειν, παρηκμακέναι ἤδη αὐτῷ οἰόμενος τῆς δούλης
 τὸν ἔρωτα. ὃ δὲ τὴν μὲν δούλην καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς σχῶν ἀπο-
 πέμπεται, τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα μετὰ τριακοστὴν ἡμέραν
 10 κατέθετο λήψεσθαι. διελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας τοσοῦτον
 πρὸς τὸν τῆς δούλης ἔρωτα ἐμεμῆνει ὡς ἀθετῆσαι τὰ ὠμολογη-
 μένα, τῇ δὲ προτέρᾳ συμφέρεσθαι. ταῦτα τὸν Ἡρώδη ἐξέ-
 μαινε· καὶ αἰεὶ δὲ τι καινὸν προσπίπτον ἀτρεμεῖν αὐτὸν οὐκ εἶα. P I 248
 καὶ ἡ Σαλώμη δὲ χαλεπὴ τοῖς ἐκ Μαρίας οἴσα καὶ τὴν ἑαυτῆς
 15 θυγατέρα Ἀριστοβούλῳ συνοικοῦσαν ἀνέπειθε μὴ εὐνοικῶς πρὸς
 τὸν ἄνδρα διακείσθαι, ἀπαγγέλλειν δὲ αὐτῇ εἴ τι κατ' ἰδίαν
 λαλήσειεν. ἡ δὲ μεμνήσθαι τοὺς νεανίσκους ἔλεγε τῆς μητρός,
 τὸν δὲ πατέρα στυγεῖν, ἀπειλεῖν δὲ τῆς ἀρχῆς τυχόντες τοὺς μὲν
 ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ἡρώδου κωμογραμματεῖς κατα-
 20 στήσειν, τὰς δὲ γυναῖκας καθείρξειν ὡς μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπειν.
 ταῦτα διὰ τῆς κακίστης Σαλώμης τῷ βασιλεῖ ἀπηγγέλλετο.
 κακείνος ἤκουεν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν· τῶν δὲ παί- B
 δων ἀπολογησαμένων ῥᾶν ἐγίνετο.

5 σφζεύγνυσι A.

21 ἐπηγγέλλετο A.

22 δὲ prius A Iose-

phus, τε PW.

suspicionem et odium venit, hoc modo. cum ei regis filia desponsa
 esset, mulierem ancillam insano amore deperibat, neglectaque coniuge
 servae amplexibus indulgebat. id Herodes aegre ferens puellam Phasaeli
 filio iungit: sed aliquanto post tum de priore delicto expostulat, tum ut
 alteram filiam ducat postulat, ancillae amorem iam deferbuisse ratus.
 ille ancilla et puero ex ea nato dimissis, se regis filiam ad diem trige-
 simum ducturum pollicetur. quo tempore elapso, tantus eius amoris
 ardor erga ancillam fuit, ut pactis conventis neglectis in adamatae
 mulierculae stupris volutaretur. id Herodis furorem accendit: ac sub-
 inde novi aliquid exortum est, quod eum quietum esse non pateretur.
 ad haec Salome filiis Mariammae infesta, filiae quoque suae Aristobulo
 nuptae suasit ne marito bene cuperet, sed si quid arcani loqueretur,
 id sibi renuntiaret. ea vero dicebat, adolescentes meminisse matris,
 patrem odisse: minitari se regno potitos Herodis liberos ex aliis mulie-
 ribus natos, paganos scribas effecturos, ipsas mulieres ita inclusuros ut
 ne solem quidem intuerentur. quae cum rex ex improbissimae Salomae
 indicio cognosceret, dolenter ferebat, sed rem componere tentabat,
 auditaque filiorum defensione mitigabatur.

20. Φερώρας δ' αὖθις τὰ πράγματα συνετάραξεν, εἰπὼν Ἀλεξάνδρῳ ἀκηκοέναι Σαλώμης λεγούσης ἔρῶν τὸν Ἡρώδη Γλαφύρας. Ἀλέξανδρος δὲ πρὸς τὸν λόγον ἐκ ζηλοτυπίας τετάρακτο, καὶ τὴν ὀδύνην οὐκ ἐνεγκὼν τὰ ὑπὸ τοῦ Φερώρα λεχθέντα τῷ πατρὶ κατεμήνησεν. ὁ δ' Ἡρώδης περιπαθήσας καὶ τὸ τῆς 5 διαβολῆς ἐψευσμένον οὐ φέρων θορυβηθεὶς τε μεταπέμπεται τὸν Φερώραν, καὶ "κάκιστε" εἶπε, "τοιαῦτα καθ' ἡμῶν λαλήσας πότερον οἶε λόγον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς ἢ ξίφος εἰς τὴν C δεξιὰν αὐτοῦ ἐμβαλεῖν;" Φερώρας δὲ Σαλώμην ἔφη ταῦτα συμπεῖσειν, κάκεινης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δὲ ἀπρηνεῖτο καὶ 10 τῶν τριῶν ἐπεδράττετο καὶ ἑσπεροτυπεῖτο, διὰ δὲ τὴν τῶν τρόπων οὐκ ἐπιστευέτο κακοήθειαν. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπεπέμπετο, τὸν υἱὸν δὲ τῆς ἑγκρατείας ἐπήνεσε καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν τοὺς λόγους ἀνενεγκεῖν.

Ἔτερον δὲ τι συνέπεσε ταραχὰς αὖθις ἐγεῖραν κατὰ τὴν 15 οἰκίαν τῷ βασιλεῖ. ἦσαν αὐτῷ εὐνοῦχοι διὰ κάλλος σπουδαζόμενοι, ὧν ὁ μὲν οἰνοχοεῖν ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν ὁ δὲ κατευνάξιν αὐτὸν ἐτίτακτο. τούτους ὑπ' Ἀλεξάνδρου χρήμασι διαφθαD ρῆναι μὴνύεται. καὶ βασάνοις ἐκδοθέντες οἱ ἐκτομίαι μῖξιν μὲν αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν νεανίαν ἀνωμολόγουν, ἄλλο δὲ οὐδὲν 20

6 σδ] μῆ A. 10 συμπεῖσειν ABC et aliquot codices Iosephi Ant. 16 7 5, ubi nunc συνθῆσαι legitur. PW συνθῆναι ex coniectura Wolfii. fortasse συμπεῖσειν vel συμπεῖσαι, si emendatione opus est. 11 τῶν ἐπιτρόπων A. 16 σπουδαζόμενοι διὰ κάλλος A.

Fontes. Cap. 20. Iosephi Ant. 16 7 § 4—8 § 6.

20. Pheroras deinde res denuo turbavit: dixit enim Alexandro se ex Salome audivisse Herodem Glaphyrae amore captum esse. qua oratione turbatus Alexander, ac zelotypiae dolorem non ferens, quod ex illo audierat patri indicavit. Herodes vero magno dolore affectus et ementitiae calumniae impatiens ac turbatus arcessito Pherora "pessime" inquit, "istis contra nos dictis utrum te verba infigere animo filii, an dextram eius armare gladio censes?" Pheroras respondit Salomen haec comprobaturam, et illius esse ea verba. cui quamvis neganti et capillum vellicanti et pectus plangenti ob insitam morum improbitatem fides non habebatur. tandem rex et fratrem et sororem ablegat, filio ob continentiam et relatos ad se sermones collaudato.

Caeterum aliud quiddam accidit quo tumulus in aedibus regis est renovatus. habebat Herodes eunuchos ob formae elegantiam caros, quorum uni pincernae, alteri dapiferi munus assignarat, tertius ipsi a somnis erat. ii ab Alexandro pecunia corrupti esse dicebantur. et quaestionibus adhibiti, rem secum habuisse adolescentem confessi sunt,

κατὰ τοῦ πατρὸς συνειδέναι τῷ Ἀλεξάνδρῳ. ἐπιτεινόντων δὲ τῶν βασανιζόντων τὰς μάστιγας, ἔλεγον ὡς εἶη δυσμένεια καὶ μῖσος Ἀλεξάνδρῳ πρὸς τὸν πατέρα, παρανοήτῃ δὲ Ἡρώδῃ μὲν ἀπεγνωσμένοι διὰ τὸ γῆρας, αὐτῷ δὲ προσέχειν, ὡς τῆς βασιλείας αὐτῷ περιελευσομένης κἂν μὴ βούληται ὁ πατήρ, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν φίλων διάθεσιν. τούτων ἀκούσας Ἡρώδης περίφοβος ἦν καὶ πρὸς πάντας ὑποψίας εἶχε καὶ μίση, πολλοῖς δὲ τῶν φίλων καὶ τὴν εἰς τὸ βασί- P I 249
 λεια πρόσδοτον ἀπηγόρευσε. πάντων δ' αἴτιος ἐτύγχανεν ὁ Ἀντί-
 10 πατρος. πρῶτον μὲν ὄν ὅσους ᾤετο πιστοὺς Ἀλεξάνδρῳ βασί-
 τοις ὁ Ἡρώδης ἐξήταξεν εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμητὴν εἰδείησαν· οἱ δὲ ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. εἷς δὲ τις τὰς βασάνους μὴ φέρων εἶπε λέγειν Ἀλέξανδρον, ἐπαινούμενον διὰ τὸ τοῦ σώ- W I 178
 ματος μέγεθος καὶ τὸ εὐστόχως βάλλειν ἐκ τῆσσι καὶ τάλλα, ὅτι
 15 εἴ τι παρὰ τῆς φύσεως αὐτῷ δέδοται καλὸν ἢ ἐξ ἀσκήσεως προσε-
 γένετο, εἰς δυστύχημα περισταται· ἀγχιεσθαι γὰρ ἐπὶ τοῖς καλοῖς B
 αὐτοῦ τὸν πατέρα. προσετίθει δὲ ὡς καὶ βουλευσάτο σὺν Ἀρι-
 στοβοῦλῳ ἐν κνηγείῳ ἀνελεῖν τὸν πατέρα καὶ εἰς Ρώμην φυγεῖν τὴν βασιλείαν μετελευσόμενος. ἐπρέθη δὲ καὶ γράμματα Ἀλε-
 20 ξάνδρου πρὸς τὸν ὀμαιμόνα μὴ δίκαια λέγοντα ποιεῖν τὸν πατέρα προτιμῶντα τὸν Ἀντίπατρον. ἐπὶ τούτοις συλλαβῶν ἔδρασε τὸν Ἀλέξανδρον. ἔσπευδε δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τεκμήριον κατὰ

14 ὅτι om A.

sed de patre nullius consilii se conscios esse Alexandro affirmarunt. verum tortoribus flagra intendentibus adiecerunt, intercedere Alexandro inimicitias et odium cum patre, seque ab eo monitos ut Herode ob senectutem destituto sibi auscultarent, ad quem regnum vel invito patre venturum esset, tum ob genus tum propter ducam et amicorum erga se benevolentiam. his auditis Herodes in metu fuit, omnes suspectos atque invisos habuit, multis amicorum aditu regiae interdixit: quarum rerum omnium causa erat Antipater. primum igitur, quos Alexandro fidos esse putabat, quaestionibus adhibitos examinabat numquid ei facinoris alicuius, quo ipse peteretur, conscii essent: illi vero cum quod dicerent non haberent, cruciatibus immoriebantur. quidam tamen tormentorum dolore victus dixit, Alexandrum, cum ob proceritatem corporis, sagittandi peritiam caeterasque dotes laudaretur, dixisse, si quid sibi praecleari vel a natura tributum vel studio comparatum esset, id sibi calamitati esse, quod pater suis bonis doleret. adiecit, eum cum Aristobulo consilia agitasse de patre in venatione occidendo et vindicandi regni causa Romam confugiendo. sunt et litterae Alexandri inventae, quibus ad fratrem scribebat, patrem inique facere qui Antipatrum ipsis anteferret. ob haec Alexandrum in vincula coniecit. sed evidentius

τοῦ υἱοῦ, ἵνα μὴ προπετῶς δόξῃ αὐτὸν δεδεκώς. πολλοὺς οὖν
 καὶ τῶν ἐν τέλει βασιανζῶν διέφθειρε, μηδὲν εἰπόντας ὅσον ἐκεί-
 C νος ᾤετο. ὡς δὲ τις τῶν νεωτέρων ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐγένετο,
 ἐπιστέλλειν ἔλεγε τὸν Ἀλέξανδρον τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις, ἄξιούντα
 κληθῆναι ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, μὴρύσσοντα Μιθριδάτην τὸν βασι- 5
 λέα Πάρθων τῷ πατρὶ φιλωθέντα κατὰ Ῥωμαίων· εἶναι δὲ αὐτῷ
 καὶ φάρμακον κατεσκευασμένον ἐν Ἀσκάλωνι. ταῦτα Ἡρώδης
 τῆς προπετείας βλογίζετο παραμύθιον. τὸ μέντοι φάρμακον
 εὐθὺς ζητηθὲν οὐκ εὑρέθη. διὰ δὲ τὴν τῶν κακῶν ὑπερβολὴν
 ὁ Ἀλέξανδρος φιλονεικίως διατεθείς, καὶ βουληθείς ἀμύνασθαι 10
 D τοὺς ἐχθροὺς ἴν' αὐτῷ συναπόλωνται, γράμματα πέπομφε τῷ
 πατρὶ ὡς οὐδὲν δεῖ βασιανζεῖν· μελετηθῆναι γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν,
 καὶ ταύτης μετέχειν τὸν τε Φερῶραν καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ
 τῶν φίλων· Σαλώμην δὲ καὶ νύκτωρ ἐπισειλθοῦσαν αὐτῷ μεγῆ-
 ναι καὶ ἴκοντι· ἀλλὰ καὶ πάντας εἰς ταῦτόν ἤκειν, ἵν' ἐκ μέσου 15
 αὐτοῦ γεγονότος ἀπαλλαγείην τοῦ αἰε φθαρῆσθαι προσδοκῶν.

Ἀρχέλιος δὲ ὁ τῶν Κυπριδοκῶν βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν,
 καὶ ἀγωνιῶν ὑπὲρ τε τῆς θυγατρὸς καὶ τοῦ κηδεστοῦ, παρα-
 γέγονε, καὶ εὐφρῶς μετῆι τῶν λυπούντων τὴν ἐπανόρθωσιν,
 τοῦ μὲν νεανίσκου καταγωνίσκων, ἐπιεικῆ δὲ τὸν Ἡρώδην ἀπο- 20
 P I 250 καλῶν· τὴν τε γάμον διαλύειν ἔλεγε. τοιαῦτα δὲ λέγοντος τοῦ

1 "alter e regis δεδωκός, Colberteus δεδοικός" DUCLENGIUS.
 5 μὴρύσσοντα A, μὴρύσαντα PW. 7 κατεσκευασμένον A,
 κατασκευασμένον PW. 9 εὐθὺς om A. 16 γεγονότος
 αὐτοῦ A. 21 ἔλεγε διαλύειν A.

argumentum quaesivit, ne filium temere vinxisse videretur. ac multos
 insignes viros in quaestionibus occidit, nihil tale elocutos quale exspe-
 ctabat. sed quidam adolescens fiducialis contentis dixit Alexandrum ab
 amicis Romanis petisse ut a Caesare vocaretur, ad indicium faciendum
 de Mithridate Parthorum rege, qui cum patre amicitiam contra Romanos
 iniisset: eundem habere venenum Ascalonae praeparatum. haec temerita-
 tem Herodis consolata sunt. ac venenum statim quaesitum est, sed
 non inventum. Alexander autem malorum magnitudine exacerbatus, ut
 inimicos ulcisceretur et una secum in exitium traheret, ad patrem scri-
 psit, nihil opus esse quaestionibus: nam se insidias cogitare, eorum-
 que socios esse Pheroram et intimos eius amicos: Salomen vero etiam
 noctu cubiculum ingressam secum invito rem habuisse: cuiusvero
 omnes in eo censuram ut ipse e medico sublato perpetuo exitii metu
 liberentur.

Cacterum Archelaus Cappadocam rex, iis cognitis, de filia et
 genere sollicitus Hierosolyma venit, artificiose molestias sedare cona-
 tus. nam adolescentem accusabat, et Herodem aequum vocabat, seque
 dirempturam esse coniugium profitebatur. ille ea dicente Herodes sae-

Ἀρχελαίου ἐνεδίδου τῆς χαλεπότητος ὃ Ἡρώδης καὶ κατήνεκτο
 πρὸς λύπην καὶ δάκρυα, ἰδέσθό τε μὴ λύειν τῶν γάμων ἀλλὰ
 χαλῶν τὴν ὀργὴν ἐφ' οἷς ὁ κτανίσκος ἠμάρτηκεν. Ἀρχελαος δὲ
 ἤδη μαλαχθέντα τὸν Ἡρώδη θεώμενος εἰς ἄλλους τὰς αἰτίας
 5 μετέφερε, καὶ μᾶλλον εἰς τὸν Φερῶραν. ὃ δὲ πρὸς Ἀρχελαὸν
 ἐτρέπετο, ἔν' ἔσοιτο πρὸς Ἡρώδη αὐτῷ διαλλακτικῆς· καὶ ὡς
 συνεβούλευεν αὐτῷ, βέλτιον εἶναι δι' αὐτοῦ προσίεναι τῷ ἀδελφῷ
 καὶ δεῖσθαι, πάντων ὁμολογοῦντα αἴτιον, ἐάντων· μαλόξαι γὰρ
 οὔτω τὸ σκληρὸν τῆς ὀργῆς· καὶ αὐτὰς δὲ παρῶν συλλήψασθαι
 10 ἐπηγγέλλετο. πείθεται ὁ Φερῶρας, καὶ Ἀλέξανδρος μὲν τῶν Β
 αἰτιῶν ἀπελύετο, Ἀρχελαος δὲ τῷ Ἡρώδῃ τὸν Φερῶραν διήλ-
 λαξε.

21. Μετὰ καιρὸν δὲ πολὺ χεῖρον ἔσχε τὰ κατὰ τοὺς παι-
 δας καὶ τὴν οἰκίαν Ἡρώδη. Εὐρυκλῆς γὰρ ἀπὸ Λακεδαιμόνος
 15 οὐκ ἕσημος τῶν ἐκῆ, κάκιος δὲ τὴν προαίρεσιν ἄνθρωπος,
 ἐπιδημήσας πρὸς Ἡρώδη δίδωσιν αὐτῷ δῶρα, καὶ πλείω λι-
 βῶν γέγονα φίλος ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως. ἦρ δὲ αὐτῷ
 καταγωγὴ ἐν τοῖς Ἀντιπάτρων· προσήει δὲ κατὰ Ἀλέξανδρον, γνω-
 στός εἶναι λέγων καὶ Ἀρχελάω, ὅθεν καὶ τὴν Γλαφύραν τιμῶν
 20 ὑπεκρίνετο. τούτῳ συνήθει γεγονότι Ἀλέξανδρος τὰ κατ' αὐτῶν C
 ἐξετραγώδει, καὶ τὰ κατὰ τὴν μητέρα ἰδίδασκε, καὶ ἔλεγε μὴ
 δοκεῖν ἀνεκτά. καὶ ὁ μὲν ἀλγῶν τοιαύτους λόγους πεποίητο πρὸς

1 ὃ add A. 6 αὐτῷ πρὸς Ἡρώδη διαλλακτικῆς A. 7 εἶναι
 add A Iosephus. 13 κατὰ A Iosephus, κατὰ PW.
 16 δῶρον A. 22 πεποίητο] ἐποίησε A.

Fontes. Cap. 21. Iosephi Ant. 16 10 § 1—11 § 1.

vitia remissa in maerorem et lacrimas erupit, eumque rogavit ne matrimo-
 nium dirimeret, sed omnes iracundia delictis adolescentis veniam
 daret. Archelaus cum Herodem iam mitigatum videret, culpam in alios
 transferobat, Pheroram praesertim. cui roganti ut pro se apud Hero-
 dem intercederet, suavit ut ipse fratrem conveniret et oraret et culpam
 omnem agnosceret: sic enim iracundiae rigorem facillius mitigaturum:
 seque illi affore est pollicitus. parat Pheroras, per Archelaum Herodi
 reconciliatur, etiam Alexandro crimine liberato.

21. Verum aliquo tempore post liberi et res domesticae Herodis
 longe peius habebant, nam Eurycles Laedaeumensis, homo apud suos
 non obscurus sed pessimi animi, Herodi muneribus oblati, et pluribus
 acceptis, in regis intimam amicitiam est receptus. divorsabatur autem
 apud Antipatrum; sed et Alexandri aedes frequentabat, se Archelao
 quoque notum esse asserens, eaque de causa supplexam colere simu-
 labat. huic in familiaritatem recepto Alexander suas tragoedias et ma-
 tris interitum referebat, ac non ferenda esse illa dicebat, quae cum

τὸν Εὐρυκλῆν, ὃ δὲ πάντα τῷ Ἀντιπάτρῳ ἀνέφερεν. Ἀντιπατρος δὲ δῶροις αὐτὸν ἐδέξιοῦτο καὶ ἤξιον πρὸς τὸν πατέρα τοὺς λόγους φράζειν. ὃ δὲ οὕτω τὸν βασιλέα διέθηκεν ὡς ἀμετάγνωστον
 W I 179 ποιῆσαι τὸ μῖσος. καὶ ὃ μὲν ἀπῆει χρηματισάμενος, Ἡρώδης δὲ τοσοῦτον πρὸς τοὺς παῖδας ἐξώργιστο ὡς μηκέτι δεῖσθαι δια- 5
 D βολῶν, ἀλλ' αὐτὸς περιεργάζεσθαι τὰ ἐκείνων καὶ παρατηρεῖν ἕκαστα.

Δύο γοῦν τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως κατ' ὄργην αὐτοῦ ἀπεωσμένοι τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον συνιπάζοντο καὶ δῶρα ἐξ ἐκείνου ἐλάμβανον. ὑποπτεύσας οὖν τούτους Ἡρώδης εὐθὺς 10
 ἐβασιάνιζεν. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον διεκαρτέρουν, εἰτ' ἀπήγγελλον ὡς πείθῃ αὐτοὺς κτεῖναι θηρώντα τὸν Ἡρώδην Ἀλέξανδρος. καὶ ὃ φρούραρχος δὲ τοῦ Ἀλεξανδρίου ἠτάζετο ὡς ἐπαγγελάμενος δέξασθαι τοὺς νεανίσκους ἐν τῷ φρουρίῳ. κἀκείνος μὲν οὐδὲν ὠμολόγει, ὃ δὲ σῖδος αὐτοῦ ταῦτα γενέσθαι κατέθετο, καὶ γράμμα 15
 P I 251 ἐπέδωκε περὶ τούτων, ὡς εἰκάσαι τῆς τοῦ Ἀλεξανδρου χειρός. ὃ μὲν οὖν Ἡρώδης οὐκέτι ἐνδοιασμός ἦν περὶ τῆς τῶν παίδων ἐπιβουλῆς, Ἀλέξανδρος δὲ δι' Ἀντιπάτρου τὸ γραμματίδιον κακουρηθῆναι δισχυρίζετο. τότε μὲν οὖν φυλακῇ τῶν νεανίσκων ἐγένετο, καὶ καταδίκων εἶχον ἄδοξίαν καὶ δέος. ὃ δὲ 20
 Ἀριστόβουλος τὴν ἑαυτοῦ πενθερὰν Σαλώμην συναγαγεῖν οἰόμενος καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πειθόμενον, "ταῦτα καὶ σοί"

8 Δύο PW. 13 ἠτάζετο ? Iosephus αἰτίαν εἶχε. 15 γράμμα
 A Iosephus. 19 ἀπισχυρίζετο A.

dolenter effaretur, Eurycles omnia narrabat Antipatro; ab eoque munere acceptis ut eadem patri referret, sic regem commovit, ut odio implacabili arderet. hac ratione partis opibus discessit. Herodes vero tanta iracundia contra filios efferbuit, ut calumniatoribus iam nihil esset opus, sed ipse dicta factaque eorum omnia curiose indagaret atque observaret.

Cum autem duo ex regis satellitibus per iracundiam expulsi cum Alexandri ministris equitarent, ab eoque munera accepissent, Herodes statim sinistri aliquid suspicatus, quaestiones de iis habuit. ii vero principio cruciatus tolerantibus, deinde narrarunt Alexandrum a se potuisse ut Herodem in venatu occiderent. sunt et de Alexandri castelli praefecto quaestiones habitae, quasi promisisset se adolescentes castello recepturum. illo autem nihil confitente, filius eius ita factum esse affirmavit et litteras ea de re obtulit quae Alexandri manu scriptae viderentur. tum vero Herodes non iam dubitabat de filiorum insidiis, licet Alexandro Antipatri dolo id scriptam esse concinnatum affirmante. adolescentes igitur tum observabantur atque in ignominia et metu damnatorum erant. Aristobulus autem socrum Salomen vicem suam dolere et omni odiasse qui talia crederet putans, "haec" inquit "tibi

ἔφη “κίνδυνον προμηνύει, διαβεβλημένη κατ’ ἐλπίδα γάμων
 Συλαίου.” τούτους ἐκείνη τούς λόγους εὐθὺς προσφέρει τῷ
 ἀδελφῷ. ὁ δὲ δεθῆναι κελεύει καὶ ἄμφω τούς υἱούς καὶ ἅπ’ B
 ἀλλήλων διαστῆναι, γράψαι τε ἕκαστον ὅσα κατὰ τοῦ πατρὸς
 ὁ ἐμελέτησαν. οἱ δὲ γράφουσιν ἐπιβουλήν μὲν οὐτ’ ἐννοῆσαι κατὰ
 τοῦ πατρὸς οὔτε μὴν συσκευάσασθαι, δρασμὸν δὲ μελετήσαι,
 καὶ τοῦτον δι’ ἀνάγκην, ὑπόπτου καὶ περιδιοῦς οὔσης αὐτοῖς
 τῆς ζωῆς. τότε τοίνυν ἦκοντος ἔξ’ Ἀρχελαίου πρεσβευτοῦ ἔξῃγγε
 τὸν Ἀλέξανδρον δεσμώτην, καὶ περὶ τῆς φυγῆς ἐπυθάνετο ἐπ’
 10 ἀκροάσει τοῦ πρεσβευτοῦ, ὅπου καὶ πῶς ἐγνωκασιν ἀποχωρεῖν·
 ὁ δὲ πρὸς Ἀρχελαίον ἔφη, ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην συνθήμενον δια-
 πέμψειν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἢ δυσχερές λογίσασθαι κατὰ
 τοῦ πατρὸς. τούτων οὕτω ῥηθέντων ὁ βασιλεὺς γράμματα πρὸς C
 Καίσαρα δούς δύο τῶν ὑπ’ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐν παράλλῳ τῇ
 15 Κιλικίᾳ προσσχόντας ἐντυχεῖν Ἀρχελαίῳ καὶ μέμψουσαι ὅτι τῆς
 ἐπιβουλῆς τοῖς παισὶ συνεφύψαιτο. Ἀρχελαὸς μέντοι ἀπελο-
 γεῖτο, δέξασθαι τούς νεανίας συνθίσθαι διὰ τὸ συμφέρον κἀκεί-
 νοις καὶ τῷ πατρὶ, οὐ μὴν πρὸς Καίσαρα πέμψειν. εἰς Ῥώμην
 δὲ ἀποκομισθέντες οἱ τῶν ἐπιστολῶν κομισταὶ ταύτας δεδώκασι
 20 Καίσαρι. ὁ δὲ ἀντεπέστειλεν, ἄχθεσθαι ἐπὶ τοῖς παισίν, ἐπ’
 ἐκείνῳ δὲ τὴν πᾶσαν ἔξουσίαν ποιεῖν. καὶ εἰ μὲν τι ἀνόσιον
 πεποιήκασιν, ἐπεξίεναι ὡς πατραλοίας, εἰ δὲ δρασμὸν ἐνενόησαν, D
 ἄλλως νουθετήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον διαπράξασθαι. συμβου-

1 γάμου A.

2 Συλλαιου Iosephus.

15 προσχόντας PW.

quoque periculum denuntiant, cui spes nuptiarum Sylaei crimini datur.”
 ea verba mulier statim ad fratrem defert. qui utrumque filium vinctum
 seorsim custodiri ac singulatim scribere iubet quae contra patrem medi-
 tatus esset. illi scribunt se insidias contra patrem neque animis agi-
 tasse neque comparasse, sed fugam spectasse necessario, quod vitam
 sollicitam et suspectam degerent. tum igitur Alexandrum vinctum edu-
 xit, praesente et audiente Archelai legato, et de fuga percontatus est,
 quo et quomodo discedere vulerint. ille vero, ad Archelaum, respon-
 dit, qui pollicitus esset se eum inde Romam missurum; nihil autem
 aliud gravius in patrem cogitasse. his dictis rex duos e suis Romam
 ad Caesarem cum litteris misit, ac iussit navi ad Ciliciam appulsa cum
 Archelao expostulare quod insidiarum filiis suis adiutor fuisset. Arche-
 laus vero respondit se promississe adolescentes suscepturum, propter et
 ipsorum et patris utilitatem, sed ad Caesarem missurum fuisse negavit.
 illi Romam profecti Caesari litteras reddiderunt. qui rescripsit, se do-
 lere propter eius filios, sed omnem ipsi auctoritatem dare: qui si faci-
 nus impium in se admiserint, puniendos pro parricidis; sin fugam dun-
 taxat cogitarint, in eos verbis castigatos nihil gravius consulendum.

λεύειν δ' αὐτῷ περὶ Βηρυτὸν συναγαγόντα συνέδριον, καὶ παραλαβόντα τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὸν τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα Ἀρχέλαον καὶ ὄσους τῶν ἄλλων οἶδεν ἐπιφανεῖς ἀξιώμασι, μετ' ἐκείνων τὸ δέον σκοπεῖν.

22. Ταύτην δεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ἑρώδης ἐκάλεσε 5
 πρὸς τὸ συνέδριον οὓς ἐβούλετο, Ἀρχέλαον δι' ἔχθραν παρατη-
 σάμενος, ἢ καὶ ἐναντιωθήσεσθαι τῇ γνώμῃ νομίμων αὐτοῦ. ἤδη
 δὲ συνηγμένων τῶν τε ἡγεμόνων καὶ τῶν ἄλλων, κατηγορεῖ τῶν
 P I 252 παιδῶν ὁ βασιλεύς, καὶ τὰ δι' αὐτῶν ἐκείνων γραφέντα ὑπανεγί-
 νωσκει· ἐν οἷς οὐδὲν ἐγγράπτο ἕτερον ἢ ὅτι φυγεῖν βουλεύοντο, 10
 καὶ λοιδορεῖαι τινές εἰς αὐτὸν θνείδη διὰ τὴν δύσνοιαν ἔχουσαι
 καὶ τέλος ἐπῶν καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τοῦ Καίσαρος αὐτῷ
 τὴν ἔξουσίαν δοθῆναι, καὶ νόμον προσέθηκε πατριον, ὃς ἐκέ-
 λευεν, εἴ του κατηγορήσαντες οἱ γονεῖς ἐπιθοῖεν τὰς χεῖρας τῇ
 κεφαλῇ, τοὺς περιεσιῶτας τοῦτον ὀφείλειεν λιθολευστεῖν καὶ οὕτως 15
 W I 180 ἀποκτείνειν. ὅπερ ἔλεγε δύνασθαι καὶ αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ
 τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ἀναμεινὰ δὲ τὴν ἐκείνων κρίσιν. ταῦτα τοῦ
 B Ἑρώδου εἰπόντος οἱ συνεδριάζοντες τὴν ἔξουσίαν ἐκύρουσαν αὐτῷ,
 τῶν νεανίσκων μηδὲ παρηγμένων εἰς τὸ συνέδριον· καὶ τινές μὲν
 κατεμνησθίζοντο τῶν τοῦ Ἑρώδου νύμφων, ἄλλ' οὐ μέντοι καὶ κτε- 20
 νειν, οἱ δὲ γε πλείους καὶ θανάτῳ κολάζειν αὐτοὺς ἀπεφαίνοντο.
 καὶ ἐπὶ τούτοις διελύετο τὸ συνέδριον. Ἑρώδης δὲ ἦκεν εἰς

7 νομίμων τῇ γνώμῃ αὐτοῦ A. 10 ἕτερον om A. φωνῆν A.
 11 διαγένεσθαι A. 20 τοῦ add A. 22 διελύετο A, διελέ-
 λυτο PW.

FOENTES. Cap. 22. Iosephi Ant. 16 11 § 1—17 1 § 3.

consultum autem videri sibi ut convocato Beryti concilio, et ducibus atque Cappadocum rege Archelao et aliis viris dignitate illustribus adhibitis, quid statuendum esse videatur deliberet.

22. Herodes hac epistola accepta ad concilium vocavit quos voluit, Archelao, sive quod eum oderat sive quod voluntati suae refragaturum putabat, praeterito. ducibus et caeteris iam congregatis, rex filios accusat, recitatis ipsorum scriptis: quae nihil aliud continebant praeter fugae consilium et convitia quaedam patri malevolentiam exprobrantia. postremo dixit, et a natura et a Caesare potestatem sibi datam esse; legemque patriam adiecit, quae iuberet, si quem parentes manibus illius capiti impositis accusarent, eos qui circumstarent, necessario lapidibus reum occidere. quod cum ipse domi in patria facere potuisset, illorum tamen suffragia expectasse. haec Herode locuto, qui in consilio aderant, adolescentibus nec in medium productis, auctoritatem ei confirmarunt: ac nonnulli sane adolescentes condemnarunt, non tamen capitis; plerique capitis etiam eos condemnarunt. concilio

Τύρον, καὶ τοὺς παῖδας ἄγων. ὡς δὲ ἦλθον εἰς Καισάρειαν, μετέωροι πάντες ἦσαν, ποῖ τὰ κατὰ τοὺς νεανίας χωρήσειεν ἐκδεχόμενοι· καὶ τοῖς μὲν γινομένοις λδυσχέραινον, οὐκ ἦν δὲ ἀκίνδυνον οὔτε τι ὑπὲρ ἐκείνων εἰπεῖν οὔτ' ἀκούειν ἑτέρου λέγοντος, ἀλλ' ὀδυνηρῶς μὲν ἀναύδως δὲ τοῦ πάθους ἔφερον τὴν ὑπερβολήν.

Στρατιώτης δὲ τις ὀνόματι Τήρων, υἱοῦ αὐτοῦ καθ' ἡλι- C
κίαν ὄντος Ἀλεξάνδρῳ φίλου, πολλὰ καὶ πρὸς τὸ πλήθος ἔλεγε, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα δὲ παρρησιασάμενος μόνος μόνῳ ἐντυχεῖν 10 ἡξίου. καὶ ἐνδόντος "ποῖ ποτέ σοι" ἔφη "ὁ περιττός ἐκείνος νοῦς; τίς δὲ ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; εἶτα οὐ σκέψη τί τὸ πραττόμενον, εἰ δύο νεανίας ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γενομένους εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους ἀναιρήσεις, σεαυτὸν ἐν γῆρα καταλιπὼν ἔφ' ἐνὶ παιδί καὶ συγγενέσιν ὧν αὐτὸς τοσαυτάκις 15 κατέγνωσ θάνατον; οὐκ ἐννοήσεις ὅτι καὶ τῶν ἄλλων ἡ σιωπὴ διὰ μέγεθος τοῦ πάθους ἐστὶ, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ ἔλεον μὲν τῶν ἀτυχοῦντων, μῖσος δὲ τῶν ταῦτα ἐργαζομένων ἐσχθήκασιν;" D ἤκουε ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐν ἀρχῇ οὐκ ἀγνωμόνως. ὁ δὲ Τήρων ἀμέτρῳ καὶ στρατιωτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ τὸν Ἡρώδην ἐτά- 20 ραξε. καὶ πρὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν κεκίνητο ἀγανάκτησιν, καὶ προστάττει τὸν Τήρωνα δῆσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. ἐπιτίθεται δὲ τῷ καιρῷ καὶ Τρύφων τοῦ βασιλέως κουρεύς, εἰπὼν ὡς ἀνα-

7 ὄνομα Α. αὐτῶ Α. 8 ὄντος om Α. 9 δὲ om Α.
17 ἐξεργαζομένων Α.

sic dimisso Herodes adductis filiis Tyrum venit, inde Caesaream. ubi omnes expectatione suspensi erant quo tandem res illorum evasurae essent; quamvis autem ea graviter ferrent, non tutum tamen erat vel quicquam de illis loqui vel aliis dicentibus audire. itaque casum illum maesto silentio dissimulabant.

Verum miles quidam nomine Teron, qui filium Alexandro aequalem atque amicum habebat, multa in populi frequentia locutus, etiam a rege petere ausus est cum eo solo colloquendi facultatem. qua impetrata "quo tandem" inquit "excellens ista prudentia abiit? quae est ista ab amicis et cognatis solitudo? non aliquando considerabis quo res evasura sit si duobus adolescentibus ex matre regina susceptis, omni virtutum genere praestantibus, interfectis tua senectus uni filio innitetur, et cognatis quos ipse toties capitis condemnasti? non cogitabis silentii populi causam esse doloris magnitudinem, totumque exercitum in calamitosos misericordiam, in calamitatis auctores odium gerere?" rex illa principio non iracunde audiebat: sed Teronis immoderata et militari libertate et militum indignatione commotus Teronem in vinculis asservari iussit. qua occasione arrepta Tryphon regis ton-

πείθοιτο πολλάκις ὑπὸ τοῦ Τήρωνος ξυρῶ τὸν λαιμὸν τοῦ βασι-
 λῆως τεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις τῷ Ἀλεξάνδρῳ. ταῦτα
 εἰπὼν καὶ αὐτὸς συλλαμβάνεται. καὶ ἐν βασάνοις ἦσαν ὁ Τήρων
 P I 253 τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ὁ κουρέυς. διακαρτεροῦντος δ' ἐν
 ταῖς βασάνοις τοῦ Τήρωνος, ὄρων ὁ παῖς τὸν πατέρα χαλεπῶς 5
 διακείμενον, ἔφη μηνύσειν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ μέλλει
 ῥύσασθαι τῶν βασάνων τὸν πατέρα καὶ ἑαυτὸν. λαβὼν δὲ πί-
 στεις, ἔλεγεν εἶναι συνθήκην ἐπιθέσθαι τῷ βασιλεῖ δι' αὐτο-
 χειρίας τὸν Τήρωνα. ταῦτα εἰπὼν ἔξαιρεῖται τὸν πατέρα τῆς
 ἀνάγκης. ὁ δ' Ἡρώδης οὐδὲν ἔτι ἐνδοιάσιμον τῇ ψυχῇ καταλε- 10
 λοιπῶς περὶ τὴν τεκνογονίαν, τέλος τῇ προαιρέσει ἐπέθετο. καὶ
 ἀχθέντες εἰς Σεβαστήν Ἀλεξάνδρὸς τε καὶ Ἀριστόβουλος ἐπιτά-
 ξαντος τοῦ πατρὸς στραγγάλη ἀπηγγονήθησαν. προαγαγὼν δ' εἰς
 B τὸ πλήθος τριακοσίους τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτία γενομένους καὶ
 τὸν Τήρωνα σὺν τῷ παιδί καὶ τὸν κουρέα κατηγορεῖ αὐτῶν· οὗς 15
 οἱ τοῦ πλήθους βάλλοντες τοῖς παραπετοῦσιν ἀπέκτειναν.

Ἀντιπάτρῳ δὲ κατεργασαμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς ἐργωδεστέρα
 ἦν ἢ τῆς βασιλείας ἐπιτυχία, μίσους τῷ ἔθνει φύντος πρὸς αὐτόν,
 καὶ μάλιστα τῷ ὀπλιτικῷ. τέως δὲ συνῆρχε τῷ πατρὶ καὶ ἐπι-
 στεύετο παρ' αὐτοῦ. τὴν δὲ Ἀλεξάνδρου γυναῖκα Ἡρώδης 20
 πρὸς τὸν πατέρα ἀνέπεμψεν. ἔτρεφε δὲ τὰ τῶν θανόντων τέκνα
 πάνυ ἐπιμελῶς. ἦσαν δὲ Ἀλεξάνδρῳ μὲν ἐκ Γλαφύρας ἄρσενες

2 τοῖς add A.
 14 γενομένους om A.

11 τεκνογονίαν A, τεκνογονίαν PW.
 21 ἀπέκτειψεν A.

sor dixit se a Terone saepius sollicitatum ut regis gulam novacula ab-
 scinderet, quo facto principem locum apud Alexandrum habiturus esset.
 his dictis et ipse comprehenditur: quaestiones de Terone, eius filio, et
 tonsore habentur. quam necessitatem patre fortiter tolerante, filius,
 qui quam is misere affectus esset cerneret, dixit se regi veritatem indi-
 caturum, si patrem et se illis cruciatibus liberare vellet. fide accepta,
 convenisse ait ut Teron suis manibus regem occidat. his dictis patrem
 aermna liberat. Herodes vero omni de filiis occidendis dubitatione
 sublata decretum suum exsequi statuit. itaque Alexander et Aristo-
 bulus Sebasten perducti, illius iussu laqueo praefocantur. sunt et tre-
 centi duces rei et Teron cum filio et tonsore producti atque accusati,
 quos populus telis obiter arreptis interfecit.

Antipatro, cum fratres sustulisset, difficilior facta est regni
 adeptio, susceptis popularium odiis ac militum in primis: sed regni
 fuit interea cum patre particeps, qui ei fidem habebat. Alexandri uxorem
 ad patrem remisit Herodes. interfectorum liberos magno studio
 alebat. susceperat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, Aristo-

δύο, Ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ Βερνίκης υἱὸν τρεῖς καὶ δύο θυγάτρια.
 γέγονε δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ ἐκ τῆς ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρώδης
 υἱός. ἐννέα γὰρ τῷ βασιλεῖ συνώκουν γυναῖκες, πατριον δὲ καὶ C
 πλείοσι κατὰ ταυτῶν συνοικεῖν. ἦσαν δὲ ἡ τε τοῦ Ἀντιπάτρου W I 181
 5 μήτηρ, καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως θυγάτηρ, ἕξ ἧς, ὡς εἴρηται, πῦς
 αὐτῷ ἐγεννήθη ὁμώνυμος. ἦν δὲ καὶ ἀδελφοῦ παῖς αὐτῷ μία
 γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιὰ σὺν αὐτῇ, ἑξαδέλφη δηλαδὴ· τὰς γὰρ
 ἑξαδέλφας ἀνεψιάς ἐκάλουον οἱ παλαιοί, ὡς ἔστιν εὐρεῖν πολλαχοῦ
 καὶ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ καὶ παρὰ ταῖς βίβλοις ταῖς νομικαῖς.
 10 ἦν δ' ἐν ταῖς γυναῖξιν Ἡρώδου καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Σαμαρέων
 μία, ἧς ἦσαν παῖδες Ἀντίπας τε καὶ Ἀρχέλαος καὶ θυγάτηρ
 Ὀλυμπιάς. καὶ Κλεοπάτρα δὲ Ἱεροσολυμίτις ταῖς τούτου γυναῖξι
 συνηρίθμητο· καὶ ταύτης παῖδες Ἡρώδης καὶ Φίλιππος. καὶ
 Παλλὰς δὲ ἦν ἐν ταῖς αὐτοῦ γαμεταῖς, Φασάηλον πεποιημένη
 15 παῖδα αὐτῷ. καὶ ἐπὶ ταῖς λοιπαῖς Φαίδρα καὶ Ἑλπίς συνώκουν D
 αὐτῷ. ἦσαν δὲ Ἡρώδη καὶ δύο θυγάτρια ἐκ Μαρῳμ, καὶ ἐκ
 Φαίδρας δὲ καὶ Ἑλπίδος ἔφυσαν αὐτῷ θυγατέρες Ῥωξάνη καὶ
 Σαλώμη.

23. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ γένος Ἡρώδου· τὰ δὲ πράγματα
 20 πρὸς μόνον τὸν Ἀντίπατρον ἀφείρων. καὶ ἦν ἅπασι φοβερός,
 οὐ τοσοῦτον τῇ δυναστείᾳ ὅσον τῇ τῶν τρόπων κακότητι· μάλιστα
 δὲ αὐτὸν Φερύρας ἐθεράπευε καὶ ἀντεθεραπεύετο. ἠγναντίωτο

1 δύο prius PW.

2 τῆς τοῦ ἀρχιερ. Iosephus.

6 ἐγεν-

νήθη αὐτῷ A.

7 ἑξαδέλφη — 9 νομικαῖς additamentum

Zonaras (cf. p. 462 a); Item quae infra de Salomes nomine.

16 θυγατέρες A.

17 δὲ om A.

FOUNTES. Cap. 23. Iosephi Ant. 17 1 § 3—4 § 2.

bulus e Bernice tres filios et duas filiolas. natus est et regi e ponti-
 ficis filia Herodes. habebat enim novem mulieres in matrimonio; idque
 more gentis, apud quam receptum erat eodem tempore plures uxores
 alere. inter quas fuere Antipatri mater, et filia pontificis, e qua, ut
 dictum est, filium sibi cognominem procreavit. fuit ei et fratris filia
 nupta, et consobrina cum ea (ἀνεψιά: sic patrualem antiqui appella-
 bant, ut saepe apud Plutarchum et in iuris prudentum libris legere est),
 praeterea Samaritana quaedam, cuius filii fuere Antipas et Archelaus
 et Olympias filia. inter eius uxores etiam Cleopatra Hierosolymitana
 numerabatur, cuius filii fuerunt Herodes et Philippus. praeterea Pallas,
 e qua Phasaclum suscepit; ac Phaedra et Elpis, quae ei Roxanen et
 Salomen filias pepererunt. suscepit et e Mariamme duas filiolas.

23. Atque haec familia Herodis fuit: sed summa rerum ad solum
 Antipatrum spectabat, omnibus formidabilem non tam potestate quam
 morum improbitate: quem Pheroras maxime colebat, et ab eo vicissim

δὲ αὐτοῖς ἡ Σαλώμη, ἐναντίως αἰεὶ πρὸς τὴν τῆς κλήσεως αὐτῆς σημασίαν διακειμένη· ἡ μὲν γὰρ εἰρήνης σημαντικὸν καὶ εἰρηρικὴν εἶναι τὴν οὕτω κεκλημένην ἐδήλου, ἡ δὲ καὶ σφόδρα μάχιμος ἦν
 P I 254 καὶ ἑτέρους πρὸς στάσεις καὶ μάχας καὶ συγγενείας ἀλλοτριώσιν διεγείρουσα. αὕτη κατασκοποῦσα τὴν Ἀντιπάτρου καὶ Φερῶρον δ οἰκείωσιν, ἔλεγε τῷ Ἡρώδῃ ἐπὶ κακῷ τῷ αὐτοῦ τὴν τούτων γίνεσθαι εὐνοίαν. γινόντες οὖν ἐκείνοι τὴν τῆς Σαλώμης διαβολήν, ἐν τῷ φανερωῖ μὲν μῖσος κατ' ἀλλήλων καὶ λοιδορίας ἦσαν ἐπιτηδεύοντες, κεκρυμμένως δὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐτήρον ὁμόνοιαν. τὴν Σαλώμην δ' οὐκ ἐλάνθανον, πάντα τε 10 ἀνιχνεύουσαν. καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπαγγέλλουσαν συνόδους λαθραίας συμπόσιά τε καὶ ἀνεκφορα βουλευτήρια. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς τὰ πολλὰ συνίει. Φαρισαῖοι δὲ τὴν γυναικωνίτιδα οἰκειούμενοι,
 B ἄνθρωποι μέγα φρονοῦντες ἐπ' ἀκριβῶσει τοῦ πατρὸς νόμου καὶ βασιλεῖ ἀντιπράττοντες, οἳ πάντων ὁμωμοκότων Καίσαρι 15 ἐδοεῖν καὶ τῷ βασιλεῖ Ἡρώδῃ αὐτοὶ οὐκ ἐπεισθησαν, ὅντις ὑπερεξακισχίλιοι, τῇ δὲ γυναικὶ Φερῶρον ἐνοοῦντες, προὔλεγον Ἡρώδῃ τέλος τῆς ἀρχῆς κατεψηφίσθαι παρὰ Θεοῦ, νεμηθῆναι δὲ αὐτὴν Φερῶρα τε καὶ τοῖς ἕξ αὐτοῦ. οὐδὲ ταῦτα τὴν τῆς Σαλώμης μοχθηρίαν διέδρα, καὶ αὐτίκα τῷ βασιλεῖ ἀπηγγέλ- 20 λοντο. τῶν μὲν οὖν Φαρισαίων οἳ ἐπὶ τούτοις ἐληλεγμένοι ἀνήρητο, καὶ ὁ εὐνοῦχος Βαγῶας, Κᾶρὸς τέ τις ἐπὶ σώματος

2 σημαντικὴ A. 4 πρὸς μάχας καὶ στάσεις A. 5 σκοποῦσα —
 6 αὐτοῦ om A. 7 γίνεσθαι A, γενέσθαι PW. 13 συνίει A.
 15 βασιλεῖς A, βασιλεῦσι Iosephus. 16 τῷ om A. 17 ἐνοο-
 οῦντες A, ἐνοοῦντες PW. 18 κατεψηφίσασθαι A. 19 τε
 om A. 22 ὁ om A. Κάρως PW.

celebatur. Salome vero eis adversabatur; quae rebus suo nomini contrariis (id enim pacem significat) semper studebat, non pacifica sed pugnaz admodum, et alios ad seditiōnes, ad pugnas, ad iura cognationis et necessitudinis dirimenda incitare solita. ea explorata Antipatri et Pherorae coniunctione, Herodi ait eorum benevolentiam in ipsius fraudem tendere. cuius illi calumnia intellecta, quamvis clam concordiam colerent, publice autem mutuis odiis et convitiis certarent, Salomen tamen non fefellerunt, indagantem omnia et regi nuntiantem, occulta conciliabula, computationes et consilia arcana: quae ipse etiam pleraque intelligebat. Pharisei vero gynaeconitide sibi conciliata, homines accurata patriae legis observantione tumidi, regi adversabantur. nam cum caeteri omnes in fidem Caesaris et regis Herodis iurassent, illi soli refragati sunt, plus quam sex milium numero. et quia Pherorae coniugi bene cupiebant, praedixerunt regnum Herodi divinitus abrogatum Pherorae eiusque posteris attributum esse. ne haec quidem Salomes improbitatem latuerunt quin statim regi renuntiarentur. Pharisei autem orationis illius convicti, eunuchus Bagoas, Carus quidam excellenti

κάλλει διαπρεπῆς καὶ Ἡρώδου ὧν παιδικά, καὶ ἕτεροι τῶν περὶ C
 τὸν βασιλέα, ὡς συνίστορες. εἶτα συνέδριον καθίσας ὁ βασι-
 λεὺς τῆς Φερῶρου γυναικὸς κατηγορεῖ καὶ ἀπηρτίθμει πολλὰ αἰτιά-
 ματα, καὶ τέλος πρὸς τὸν Φερῶραν τὸν λόγον τρέψας “δεῖν”
 5 ἔλεγε “καὶ πρὶν αὐτοκείμεστον σε διὰ ταῦτα τὸ γύναιον ἀποπέμ-
 ψασθαι. νῦν γοῦν εἰ τῆς ἐμῆς συγγενείας ἀντιποιῆ, τὴν μετ’
 αὐτῆς συμβίωσιν παραιτοῦ.” ὁ δὲ πρότερον θανεῖν αἰρεῖσθαι
 ἀνταπεκρίνατο ἢ ζῶν ἀπεστερηθῆσαι τῆς γυναικὸς. ἐντεῦθεν
 Ἡρώδης Ἀντίπατρω καὶ τῇ ἐκείνου μητρὶ Φερῶρα συνομιλεῖν
 10 ἀπηγόρευσεν ἢ ταῖς γυναῖξι συνίεναι. οἱ δὲ κατετίθεντο, συνη-
 σαν δὲ ἀλλήλοις καὶ συνεκώμιζον ἧ καιρός. Ἀντίπατρος δὲ D
 τὴν ὀργὴν τοῦ πατρὸς ὑφορώμενος γράφει τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις,
 ἐπιστέλλειν Ἡρώδῃ στέλλειν πρὸς Καίσαρα τὸν Ἀντίπατρον.
 πέμπεται γοῦν εἰς Ῥώμην μετὰ δώρων Ἀντίπατρος, φέρων καὶ
 15 διαθήκην Ἡρώδου αὐτῷ τὴν ἀρχὴν διδοῦσαν, εἰ δὲ φθάσει
 θανόν, Ἡρώδῃ τῷ ἐκ τῆς ἀρχιερέως γενομένῳ θυγατρὸς, W I 182
 Φερῶραν δὲ, μὴ ἀφιέντα τὴν γυναῖκα, ἀναχωρεῖν ἐπέταττεν ὁ
 Ἡρώδης. καὶ δεῖ ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, δμῶσους οὐ πρό-
 τερον ἤξειν ἢ πύθοιτο τελευτῆσαι τὸν ἀδελφόν. ὥστε καὶ νοσή-
 20 σαντος τοῦ βασιλέως κληθεὶς οὐχ ὑπήκουσεν, ἵνα μὴ παραβαλῆ P I 255
 τὸν ὄρκον. Ἡρώδης δ’ ὕστερον Φερῶρα νοσήσαντος ἤκε πρὸς
 ἐκείνον αὐτόκλητος, καὶ θανόντα ἐτίμησεν.

6 ἀντιποιῆ συγγενείας A.

8 ἀπεκρίνατο A.

ἀποστραῖ-

σθαι A.

16 θυγατρὶ γενομένη· φερῶρα δὲ A.

forma Herodis amasius atque alii regii tanquam arcanorum consicii interfecti sunt. deinde rex indicto concilio Pherorae coniugem multis criminibus in medium adductis accusavit, ac denique oratione ad Pheroram conversa “his de causis” inquit “muliercula pridem ultro tibi repudianda fuit. at nunc saltem si frater meus perhiberi cupis, illius consuetudinem vitato.” ille vero se mortem praeoptare potius respondit quam ut vivens uxorem deserat. ex eo Herodes Antipatro et matri eius Pherorae consuetudinem, et mulieribus ne inter se convenirent interdixit. qui etsi id pollicerentur, tamen per tempus commissatum conveniebant. Antipater vero patris iram metuens, ab amicis petit ut Herodi scribant ut se Romam mittat. ita pater eum cum muneribus in urbem mittit, testamentum ferentem quo ei regnum legabatur: sin ipsi aliquid accidisset, Herodi ex filia pontificis genito. Pheroram, cum uxorem non repudiaret, discedere iussit. is vero cum in tetrarchiam suam abiret, iuravit se ante auditum fratris obitum reverti nolle. unde factum ut nec rege aegrotante accessitus venerit, ne iusiurandum violaret. Herodes vero postea Pheroram aegrotantem ultro invisit et mortuo honorem habuit.

Ἡ δὲ Φερῶρον τελευταίη ἀρχὴ κακῶν τῷ Ἀντιπάτρῳ ἐγένετο, τινυμένον τοῦ Θείου τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτόν. ἀπελεύθεροι γὰρ δύο τῶν Φερῶρα τιμίων ἤξιον Ἡρώδην μὴ εἶσαι τὸν ἀδελφὸν ἀνεκδίκητον φαρμάκῳ διαφθαρέντα. ταῦτα πιστὰ δοκοῦντα εἰς ἐξέτασιν τὸν βασιλεῦα ἐκίνησαν, καὶ ἐβασανίζοντο 5 γυναικὲς δοῦλαι τε καὶ ἐλεύθεραι. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι ἐνεκαρτέρουσιν B ἔχεμυθοῦσαι, μία δὲ τις ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, θεὸν δ' ἐπεκαλεῖτο, τοιαύταις ἀνάγκαις τὴν Ἀντιπάτρου μητέρα περιπεσεῖν, ὡς κακῶν αἰτίαν. τοῦτο εἰς πλείονα τὸν Ἡρώδην ἐκίνησεν ἔρηνναν· καὶ πάντα σφοδρότεραις βυσάνοις αἱ γυναῖκες περι- 10 βληθεῖσαι πεποίηκασιν ἔκπυστα, τοὺς κόμους καὶ τὰς κρυπτὰς συνόδους, καὶ λόγους Ἀντιπάτρου πρὸς τὰς γυναῖκας γενομένους Φερῶρον, μῖσος πρὸς τὸν πατέρα, ὀλοφύρσεις πρὸς τὴν μητέρα ὅτι ἐπιμήκιστον ἡ ζωὴ παρατέταται τῷ πατρί, ὡς μηδ' αἰσθῆσθαι τῶν τῆς βασιλείας ἡδέων, εἴποτε αὐτῷ γένηται, διὰ γῆρας 15 C ἤδη αὐτῷ ἐπιμέμμενον· καὶ ἄλλα δὲ πλείω καὶ τοῦ πατρὸς καθάπτόμενα αἱ γυναῖκες ἔλεγον. τούτοις ἤδη καταγνοὺς Ἀντιπάτρου ὁ βασιλεὺς ἀφαιρεῖται μὲν τὴν ἐκείνου μητέρα τὴν Δωρίδα τὸν περὶ αὐτὴν πάντα κόσμον ταλάντων ὄντα πολλῶν, αὐτὴν δὲ ἀποπέμπεται. μάλιστα δ' ἐξώτρυνε κατὰ τοῦ υἱοῦ τὸν Ἡρώδην 20 ἐπίτροπος ἐκείνου Ἀντίπατρος, ἄλλα τε κατεπιῶν ἐν τῷ βασανί- ζεσθαι, καὶ ὅτι φάρμακον δοίη Φερῶρα, ἐντειλάμενος δοῦναι

1 τῷ om A.
 2 δοῦσαι, A.

3 Ἡρώδη A.

7 ἔχεθμοῦσαι, corr. ἔχεμυ-

Caeterum Pherorae exitium Antipatro malorum fuit initium, numine fratricidium eius ulciscente. nam duo honorati Pherorae liberti rogarunt Herodem ne fratris necem veneno sublatis inultam esse pateretur. quod cum probabile videretur, regem ad rem certius indagandam permovit: habitae sunt quaestiones de mulieribus ingenuis et ancillis. caeteris cum silentio cruciatus tolerantibus, una quaedam nihil aliud dixit nisi quod deum precata est ut Antipatri mater, malorum auctor, tali necessitate urgeretur. ea oratio regem ad diligentiores inquisitionem perpulit: ac mulieres cruciatibus auctis arcana omnia detexerunt, commissationes, occultos congressus, sermones Antipatri cum Pherorae mulieribus habitos, odium patris, lamentationes apud matrem, quod pater diutissime viveret, itaque se suavitatis imperii sensu cariturum, si quando id adipisceretur, ob urgentem iam senectutem. haec atque alia plura, quae patrem quoque tangerent, mulieres referabant. ob quas rex Antipatro iam apud animum suum condemnato matrem eius Doridem repudiat, et omnem ei mundum eripit, pretii multorum talentum. in primis tamen Herodem contra filium inflammavit Antipater procurator illius, cum alia in quaestionibus confesus, tum illud, cum

αὐτὸ τῷ πατρὶ παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' εἴη ἀνύποπτος
 μὴ παρών, καὶ τοῦτο τὸν Φερῶραν φυλάσσειν δοῦναι τῇ γυναικί. D
 καὶ ἡ γυνὴ δὲ ὠμολόγει, καὶ ἀπιούσα κομίσει τὸ φάρμακον, ἐκ
 τοῦ τέλους ἔρριψεν ἑαυτήν, οὐ μὴν ἐτελεύτησε. καὶ ἀνακτη-
 5 θείσαν πάλιν ἠρώτα ὁ βασιλεύς· ἡ δὲ ὠμοσε πάντα ξεῖν ὡς
 ἐπέπρακτο. καὶ λαβεῖν ἔφη τὸ φάρμακον παρὰ τοῦ ἀνδρός,
 ἡτοιμασμένον ἐπ' αὐτὸν τὸν πατέρα ὑπ' Ἀντιπάτρου. νοσή-
 σαντος δὲ Φερῶρα, ἐπεὶ ἔλθων αὐτὸς ἐθεράπευε τὸν ἀδελφόν,
 ὄρων σου τὴν εὐνοίαν ἐκείνος “πρὸς ἐμέ” ἔφη “κόμισσον ὦ γύναι
 10 τὸ φάρμακον, καὶ κατάκουσον ἐπ' ὄψει ἐμῇ.” καὶ γὰρ αὐτίκα
 ὡς ἐκείνος ἐνετέλλετο ἔπραττον, τὸ μὲν πλείστον πυρὶ παραδοῦσα, P I 256
 ἑαυτῇ δ' ὑπολειπομένη ὀλίγον, ἵν' αὐτῷ χρησαίμην εἰ μεταστάν-
 τος Φερῶρου κακὰ μοι παρὰ σοῦ ἀπαντᾷ. παρήγγε δὲ εἰς τὸ
 μέσον τὴν πυξίδα τε καὶ τὸ φάρμακον. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ἡ
 15 τοῦ βασιλέως γυνή, ἡ τοῦ ἀρχιερέως θυγάτηρ, ὡς συνίστωρ
 ἀπάντων· ἦν αὐτίκα ἐξέβαλε, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀπήλειψε τῶν
 διαθηκῶν, εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνου. καὶ τὸκ
 πενθερὸν Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφείλετο,
 ἕτερον δὲ καθιστᾷ τὸν τοῦ Θεοφίλου Ματθίαν.

20 24. Ἐν τούτῳ δὲ ἀπελεύθερος Ἀντιπάτρου Βάθυλος B
 ἀπὸ Ῥώμης παρῆν φάρμακον κομίζων τῇ τοῦ Ἀντιπάτρου μητρὶ
 καὶ Φερῶρα· ὃς ἐξεταζόμενος ἔλεγε πεμφθῆναι αὐτό, ἔν' εἰ μὴ

1 αὐτῷ τῷ Α. περὶ, corr. παρὰ, Α. 3 καὶ prius om Α.
 5 ἠρώτα πάλιν Α. 13 φερῶρα Α. 20 Βάθυλλος Iosephus.
 22 ἐξεταζόμενος Α, ἐταζόμενος PW.

Fontes. Cap. 24. Iosephi Ant. 17 4 § 3—5 § 7.

Pherorae venenum dedisse, ac mandasse ut id patri per absentiam suam, quo minus suspectus esset, offerret: Pheroram autem id uxori asserendum dedisse, mulier id fatebatur, atque ad venenum afferendum egressa, de tecto se praecipitem dedit; nec tamen illo casu mortua est. recreata igitur et denuo a rege interrogata iuravit se rem omnem ut gesta esset exposituram. dixit autem se venenum a marito accepisse ab Antipatro contra ipsum patrem praeparatum: sed cum aegrotante Pherora ipse rex fratrem coram coluisset, Pheroram eius benevolentia perspecta sibi dixisse ut venenum afferret atque in conspectu suo cremaret. se statim dicto audientem, maxima parte in ignem coniecta, parum sibi reservasse, quo uteretur si post mariti obitum a rege male tractaretur. ipsam quoque pyxidem cum veneno in medium protulit. accusata est et regis uxor, pontificis filia, quam statim eiecit, eiusque filium ex testamento deleuit, in quo ut regis eius mentio fiebat: et socero Simoni Boethi filio pontificatu abrogato Matthiam Theophili filium successorem dedit.

24. Interea Bathylus Antipatri libertus Roma adest, patroni matri et Pherorae venenum ferens: qui in tormentis dixit, id missum

τὸ πρότερον ἄπτοικο τοῦ πατρὸς, τούτῳ γοῦν κατεργασθεῖη.
 W I 183 ἐπεφέρετο δὲ καὶ γράμματα παρὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ τῷ Ἡρώδῃ
 φίλων, κατηγορίαν ποιούμενα Ἀρχελαίου καὶ Φιλίππου, ἐν
 Ῥώμῃ διαγόντων ἐπὶ μαθήμασιν, ὡς τάχα τὸν πατέρα κατηγο-
 ρούντων ἐπὶ τῷ φόνῳ τῶν ἀδελφῶν, καὶ δεδοικόντων καὶ περὶ 5
 ἑαυτοῖς. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν τῷ Ἀντιπάτρῳ ἐπράττετο.
 Ἡρώδης δ' ἐπικρουσάμενος τὴν ὀργὴν ἐκέλευε μὴ βραδύνειν·
 καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ μέμψεις ἐπάγων, ἐπηγγέλλετο ἀναθήσεσθαι
 C ταύτας αὐτῷ ὅποτε ἀφίκοιτο. τούτοις τοῖς γράμμασι περὶ Κιλι-
 κίαν ἐνέτευχε. ἐν Τάραντι δὲ τὴν Φερῶρου μαθῶν τελευταίην 10
 δευτέρως ἤνεγκεν, οὐ δι' εὐνοίαν, ἀλλ' ὅτι μὴ φθάσας, ὡς ἐπέ-
 σχετο, τὸν Ἡρώδην ἀναιρῆσαι, ἀπέθανε. καταχθεις δὲ εἰς τὸν
 λεγόμενον Σεβαστὸν λιμένα, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Καίσαρος οὕτω
 καλούμενον, ἐν προὔπτοις ἦν ἤδη τοῖς κακοῖς, μὴ τινος αὐτῷ
 προσιόντος μήτε προσαγορευόντος. παρῆν δ' ἐν Ἱεροσολύμοις, 15
 Οὐδάρου τοῦ τῆς Συρίας ἡγεμονεύοντος συνεδρεύοντος Ἡρώδῃ,
 πληθέντος ἐπὶ συμβουλῇ περὶ τῶν ἐνεσθηκότων. καὶ εἰσῆει τὰ
 βασίλεια περφυρίδα ἔτι φορῶν. οἱ γοῦν ἐπὶ ταῖς θύραις δέχονται
 μὲν τὸν Ἀντιπάτρον, τοὺς δὲ φίλους ἀνείργουσιν. ἔθορυβεῖτο
 D δὲ ἤδη κατανοῶν ὅτ' ἐληλύθει, ἐπεὶ καὶ ὁ πατήρ αὐτὸν ἀσπά- 20
 σασθαι προσιόντα ἀπώσατο, ἀδελφοκτόνον τε καλῶν καὶ ἐπί-
 βουλον αὐτοῦ τῇ ζωῇ, ἀκροατὴν τε τούτων καὶ δικαστὴν ἕσσεσθαι

4 μάθησιν A. 5 περὶ] παρ' A. 6 ἐπράττετο A, ἐγένετο
 PW: Iosephus οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ συνέπρασαν. 9 περὶ]
 παρὰ A. 10 τῆς AW Iosephus, τοῦ P. 17 εἰσῆει A,
 εἰσείει PW. 20 ἤδη om A. 22 αὐτῷ A.

esse ut, si prius patrem non attigisset, vel hoc eum conficeret. afferebat etiam litteras Roma ab amicis Herodis, quibus Archelaus et Philippus, Romae studiorum gratia degentes, accusabantur quasi patrem fraternalium caedium reum agerent ac sibi ipsis timerent. eas litterae magnis largitionibus Antipatro constiterunt. Herodes vero ira occultata eum maturare iussit, et de matre eius quaedam conquestus, eum se arbitrum sumpturum dixit, ubi redisset. eas litteras in Cilicia accepit: sed Pherorae obitum Tarenti cognitum aegerime tulit, non ex benevolentia, sed quod ille Herodem non ut receperat, ante suum obitum sustulisset. cum in portu Augusto, cui id nomen a Caesare est inditum, appulisset, mala sua in conspectu habuit, nemine obviam eunte, nemine alloquente. venit autem Hierosolyma, Varo Syriae praetore in concilio assidente, quem Herodes accesserat ut de rebus praesentibus eum eo consultaret. regiam ingreditur purpuratus adhuc: a ianitoribus admittitur, amicis eius exclusis. et quo redactus esset cogitans turbatur, praesertim cum a patre, ad quem salutandum accedebat, repelleretur et fratricida atque insidiator vocaretur, quarum rerum audi-

τὴν αὐρίον τὸν Οὐάρου ἔλεγε. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τοιοῦτοῖς κακοῖς
 ᾤχετο, ὑπαντιῶσι δ' αὐτῷ ἢ τε μήτηρ καὶ ἢ γυνή (αὕτη δὲ ἦν
 παῖς Ἀντιγόου τοῦ πρὸς Ἡρώδου βασιλεύσαντος)· παρ' ὧν
 ἅπαντα ἐκμαθὼν πρὸς τὸν ἀγῶνα παρεσκευάζετο. τῇ δ' ἐξῆς
 5 συνηδρονεὸν Ἡρώδης καὶ Οὐάρου, συνηλθον δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν
 φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς Ἡρώδου καὶ οἱ μηρυταὶ τῶν Ἀντιπάτρων
 μελετωμένων καὶ δοῦλοι μητρῶσι τοῦ Ἀντιπάτρου, ἐπιστολῆν P I 257
 φέροντες αὐτῆς, μὴ ἐπανήκειν, ὡς πάντων τῷ πατρὶ πιστῶν
 ἡγουμένων, μόνην τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λείπεσθαι Καίσαρα
 10 καὶ τὸ μὴ γενέσθαι τῷ πατρὶ ὑποχείριον. Ἀντιπάτρου δὲ προσ-
 πεσόντος τῷ πατρὶ καὶ δεομένου ἀκροάσασθαι αὐτοῦ καὶ οὕτω
 ψηφίσασθαι, τοῦτον μὲν εἰς μέσον ἀπάγειν ἐκέλευεν, αὐτὸς δὲ
 ὠλοφύρατο τὴν τῶν παιδῶν διάθεσιν καὶ ὅτι τὸ γῆρας αὐτοῦ
 περιέστηκεν εἰς Ἀντίπατρον, τεθηπέναι τε ἔλεγεν ὅπως Ἀντί-
 15 πατρός ἐπὶ τοιαῦτα χωρήσειε, διάδοχος μὲν τῆς ἀρχῆς γεγραμ-
 μένος, ζῶντος δ' αὐτοῦ τὰ πάντα δυνάμενος, καὶ ἀντὶ τούτων B
 πρὸς τὸν αὐτοῦ φόνον ἐρεθίζων τοὺς συγγενεῖς. ταῦθ' ἅμα
 λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηὸς τοῦ
 βασιλέως ἐπιτρέψαντος κατηγορεῖ τοῦ Ἀντιπάτρου, πάντα ἐξῆς
 20 διεγούμενος. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι κατ' Ἀντιπάτρου αὐτεπαύ-
 γηλοι ἔλεγον. Οὐάρου δὲ Νικολάου παυσάμενου τῶν λόγων
 ἐκέλευε τὸν Ἀντίπατρον ἀπολογεῖσθαι. ὁ δ' ἐπὶ στόμα ἔκειτο

8 ἡρόδων εἰς πύστιν Iosephus. legendum ἐκδόσεων γενομένων
 WOLFIVS. 9 αὐτῷ om A. 12 ἐκέλευσεν A. 18 τρέ-
 πεται εἰς δάκρυα A.

torem et iudicem postridie Varum fore. cum in tantis malis abiret,
 occurrunt ei mater et uxor, filia Antigoni eius qui ante Herodem
 regnavit: e quibus toto negotio cognito se ad iudicium parabat.
 postridie Herodes et Varus consederunt, convenerunt utriusque amici
 et cognati Herodis et consiliorum Antipatri indices et materni servi
 Antipatri, epistolam mulieris ferentes, qua filium monebat ne rediret:
 patrem enim rescisse omnia, et unum ei confugium superesse Caesarem:
 caveret ne in patris manus incideret. cum autem Antipater supplex
 ante patrem procubisset, obtestans ut se audito demum sententiam
 ferret, Herodes eum in medium produci iubet, ipse filiorum in se scelus
 et senectatem suam deplorat quae in Antipatrum impigisset, ac se mi-
 rari dicit quo consilio talia facinora suscepisset Antipater, qui et suc-
 cessor in testamento scriptus esset et se vivente posset omnia, ac tanta
 beneficia sic remuneraretur ut cognatos ad caedem suam instigaret.
 haec dicenti lacrimae eruperunt. Nicolaus vero Damascenus iussu regis
 Antipatrum accusavit, cunctis ordine commemoratis: sed et alii multi
 ultro in illum orationes habuerunt. Varus, postquam Nicolaus perora-
 verat, Antipatrum se defendere iussit: ille vero pronus humi faciens

ἀνατετραμμένος, τὸν θεὸν ἐπικαλούμενος ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ
 μηδὲν ἀδικεῖν. ὡς δ' οὐδὲν παρ' Ἀντιπάτρου ἐλέγετο πλην τῆς
 C ἀνακλήσεως τοῦ θεοῦ, τὸ φάρμακον εἰς τὸ μέσον ἐνεχθῆναι ἐκ-
 λευσε. καὶ κομισθέντος, τῶν ἐπὶ θανάτῳ τις ἐυλακότων πνευ
 κεκέλευστο, καὶ πῶν εὐθὺς ἔθανε. καὶ Οὐάρως ἑξαναστάς ἀπῆει5
 τοῦ συνεδρίου, Ἡρώδης δὲ αὐτίκα ἔδησε τὸν Ἀντιπάτρου· καὶ
 εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα γράμματα πέμπει περὶ αὐτοῦ.

25. Ἐάλω δὲ τότε καὶ ἐπιστόλιον ὑπ' Ἀντιφίλου σταλὲν
 πρὸς Ἀντιπάτρου, φράζων “ἐπεμψά σοι τὴν παρὰ Ἀκμῆς ἐπι-
 στολήν, μὴ φρεσάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶσθα γὰρ ὅτι αὐθις 10
 κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν, εἰ γνωσθεῖην. σὺ δ' εὐτυχοῖς περὶ
 W I 184 τὸ πρῶγμα.” ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ἐξήτει ἐπιστολήν.
 D καὶ ὁ τοῦ Ἀντιφίλου δοῦλος μὴ λαβεῖν ἑτέραν ἀπισχυρίζετο.
 ἰδὼν δὲ τις τὸν ἐντὸς τοῦ δούλου χιτῶνα ὑπερφραμμένον, εἶκασεν
 ἐκεῖ κεκρύφθαι τὸ γραμμάτιον· καὶ εἶχεν οὕτως. λαμβάνουσιν 15
 οὖν τὴν ἐπιστολήν δηλοῦσαν ὡς “Ἀκμῆ Ἀντιπάτρω. ἔγραψα
 πρὸς πατρί σου ὡς ἤθελες ἐπιστολήν, καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα
 τῆς πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς παρὰ Σαλώμης ἐσταλμένης,
 ἔπεμψα, ὃ ἐπελθὼν εἶδα ὡς τιμωρήσεται Σαλώμην.” ἡ δὲ
 πρὸς Ἡρώδη ἐπιστολὴ τοιαύδε ἦν “ἔργον ἐγὼ ποιουμένη μηδὲν σε 20
 λανθάνειν τῶν κατὰ σοῦ γινόμενων, εὐροῦσα ἐπιστολήν Σαλώμης

5 ἀπέθανε A.

10 οἶσθα — γνωσθεῖην om A et codex Col-
 berteus.

16 Ἀκμῆ Ἀντιπάτρω om A et codex Colberteus.
 21 τῶν κατὰ σοῦ γινόμενων A Iosephus, κατὰ τῶν τοῦ γενομέ-
 νων P, τῶν κατὰ τοῦ γενομένων W.

Fontes. Cap. 25. Iosephi Ant. 17 5 § 7—6 § 4.

deum invocabat ut suam innocentiam testaretur. cum autem nihil prae-
 ter dei obtestationem afferret, venenum in medium afferri et euidam
 capitibus condemnato dari iussit: qui eo epoto statim exanimis concidit.
 quo facto Varus surrexit et e concilio abiit, Herodes vero statim vin-
 xit Antipatrum: et Romam ad Caesarem de eo scripsit.

25. Interceptum est eodem tempore epistolium ab Antiphilo ad
 Antipatrum missum in hanc sententiam “misi tibi Acmes epistolam, nulla
 vitae meae ratione habita. nosti enim mihi, si deprehensus fuero, a
 duabus familiis imminere periculum. tibi, quod agis, velim bene vertat.”
 rege alteram Antiphili epistolam requirente, servus illius negabat se
 alteram accepisse. sed quidam conspicatus servi tunicam subsutam,
 illic latere epistolium recte coniecit. quod ita habebat “Acme Anti-
 patro. scripsi patri tuo litteras quales voluisti, et exemplum litterarum
 quas Salome ad dominam meam scripserit misi: qua lecta scio ei Salo-
 men poenas daturam.” epistola vero ad Herodem huiusmodi fuit “cum
 in eo elaborarem ne quid earum rerum quae contra te parantur ignores,

πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν κατὰ σοῦ, τὸ ἀντίγραφόν σοι αὐτῆς ἔστειλα, P I 258
 ἐπικινδύνως ἐμοί, ὠφελίμως δὲ σοί.” ἦν δὲ ἡ Ἀκμὴ Ἰουδαία τὸ
 γένος, ἐδούλευε δὲ Ἰουλίᾳ τῇ Καίσαρος γυναικί, καὶ ἔπρασσα
 ταῦτα χρήμασι πολλοῖς ὠνηθεῖσα ὑπ’ Ἀντιπάτρου. Ἡρώδης δὲ
 5 ὤρμησε μὲν εὐθὺς ἀνελεῖν τὸν Ἀντίπατρον ὡς κύκηθρον μεγάλων
 πραγμάτων (ἐξώτρυνε δὲ αὐτὸν ἡ Σαλώμη στερονοτυπομένη καὶ
 κτείνειν αὐτὴν ἀξιοῦσα εἰ εὐροι πλοῖτιν τινα ἐπὶ τοῖς κατ’ αὐτῆς
 ἀξιοχρεῶν), κατασχὼν δ’ ἑαυτὸν μετεπέμψατο τὸν υἱόν, κελύων
 ἀντιπεῖν μηδὲν ὑπειδόμενον. ὁ δὲ Ἀντιφίλω τὴν πάντων αἰτίαν
 10 ἀνείθευ. Ἡρώδης δ’ αὖθις γράμματα πρὸς Καίσαρα ἔστειλεν
 ἐπὶ κατηγορίᾳ τοῦ Ἀντιπάτρου, δηλοῦντα καὶ ὅσα ἡ Ἀκμὴ συ- B
 κακουργήσασα εὔρητο· ἔστειλε δὲ καὶ τῶν ἐκείνης ἐπιστολῶν τὰ
 ἀντίγραφα.

Εἰς νόσον δὲ μεταξὺ ὁ βασιλεὺς ἐμπροσθὼν διαθήκας γράφει,
 15 τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν διδούς, μίσει τῷ πρὸς
 Ἀρχέλαον καὶ Φίλιππον ἐκ τῶν Ἀντιπάρχου διαβολῶν. ἀπεγνω-
 κῶς δὲ βιώναι ἔτι περὶ ἔτος ὡς ἐβδομηκοστὸν ἐξηγηρίωτο· αἰτίων
 δ’ ἦν ὅτι καταφρονεῖσθαι ἐδόκει καὶ ἠδῆσθαι πάντας ἐπὶ τοῖς
 αὐτοῦ δυστυχήμασιν. εἰς τοῦτο δ’ ἐκ τοιοῦδε παρῶρημητο.
 20 πολλὰ παρὰ τὸν νόμον Ἡρώδῃ πεποίητο, ὧν ἓν ἦν καὶ ὁ παρὰ
 τὸν μέγαν τοῦ ναοῦ πυλῶνα ἀνατεθεῖς χρυσοῦς ἀετός. κωλύει
 δὲ ὁ νόμος εἰκόνων ἀναθέσεις ἢ ζώων ἐπιτηδεύεσθαι. τοῦτον C

3 *Ιουλίᾳ libri mss omnes cum Iosepho, Διβίῃ PW ex coniectura*
Wolfii, ut p. 465 v. 2, 477 v. 8. 10 ἀπειθεῖ A. 12 δὲ
om A. 14 διαθήκην A. 20 πεποίητο A.

Salomes epistolae ad dominam meam contra te scriptae exemplum tibi
 misi cum periculo meo fructuque tuo.” erat autem Acme Iudaea genere,
 Iuliae Caesaris uxoris serva; et illa agebat magna pecunia ab Antipatro
 conducta. Herodes etsi concitatus erat ad Antipatrum statim tollendum
 ut magnarum rerum turbatorem, et a Salome irritabatur, quae pectus
 tunderet seque occidi iuberet si quod argumentum fide dignum contra se
 deprehenderetur, tamen se repressit, et filium aroessitum nihil metu-
 entem respondere iussit. qui cum omnem culpam in Antiphilum conferret,
 ab Herode denno per litteras apud Caesarem accusatur, etiam Acmes
 fraudibus detectis, et exemplis litterarum illius adiectis.

Interea rex morbo oppressus testamentum scribit, in quo filio
 natu minimo regnum reliquit, Archelao et Philippo ex Antipatri calumniis
 infensus. et longiore vita desperata, cum annum septuagesimum ageret,
 seque contemni ac suis infortuniis laetari omnes putaret, efferatus est
 huiusmodi occasione. Herodes cum multa contra legem fecisset, inter
 alia in magno templi vestibulo auream aquilam dedicarat, lege imagines
 hominum aut animantium dedicari vetante. eam aquilam Iudas et Mat-

τὸν αἰτὸν Ἰούδας καὶ Ματθίας Ἰουδαίων λογιώτατοι καὶ δῆμο
προσφιλεῖς διὰ παιδείαν τῶν νεωτέρων ἐκλέοντο κατασπᾶν. κῦν
γάρ τινι κίνδυνος διὰ τοῦτο γένηται, ἔλεγον, μακάριός ἐστιν ἐκεί-
νος ὑπὲρ τῶν νόμων θανούμενος. τοιοῦτοι οὖν λόγοις ἐπαλει-
φόντων τὴν νεότητα, γίνεται λόγος τεθνάναι τὸν βασιλέα. καὶ ὁ

- D τοῦτο ἐργασαμένων, καὶ ἀνήχθησαν πρὸς Ἡρώδη. ὁ δὲ ἤρετο
εἰ ἐτόλμησαν καθελεῖν αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα. καὶ οἱ ἄνδρες 10
"πέπρακται" εἶπον, "καὶ θανατῶν οὐ χρὴ εἰ τῶν σῶν δογμα-
των τοὺς νόμους οὓς Μωυσῆς ἡμῖν καταλλοίπειν ἐκ θεοῦ διδα-
χθεὶς προτιμώμεθα." τοὺς μὲν οὖν δεδεμένους ἐπεμψεν εἰς
Ἱεριχώ, καλέσας δὲ τοὺς ἐν τέλει τῶν Ἰουδαίων, κατακεκλιμένος
ἐν κλινιδίῳ τῶν εἰς αὐτοὺς εὐποιῶν ἀνεμίμησε καὶ τῆς δομῆ- 15
σειας τοῦ ναοῦ, καὶ κατεβόα ὅτι καὶ ἔτι ζῶντα ἐξυβρίζουσιν καθαι-
ροῦντες τὰ αὐτοῦ ἀναθήματα, ὡς δοκεῖν μὲν αὐτὸν ὑβρίζειν,
P I 259 κατὰ δέ γε τὸ ἀληθές ἱεροσυλεῖν. οἱ δὲ δεδιότες τὴν ἐκείνου
ὀμότητα, τοὺς τοῦτο τολμήσαντας ἀξιόους εἶναι κολάσεως ἔφα-
σκον. καὶ ὁ βασιλεὺς τοῖς μὲν ἄλλοις πραότερον προσεφέρετο, 20
W I 185 Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα τὴν τιμὴν ἀφελόμενος, ἕτερον εἰς τὸ
ιεραῖσθαι κατέστησεν, Ἰώζαρον ἀδελφὸν τῆς αὐτοῦ γυναικός·

1 Ἰουδαίων om A. 3 γένηται om A. 12 Μωσῆς PW.
14 κατακλιόμενος A. 17 ὡς] καὶ ὡς A. 22 Ἰώζαρον]
Ἰωᾶς A, Ἰωᾶς alter codex Wolfii, Ἰωᾶς vel Ἰωᾶς codices Ducangii,
Ἰώζαρον Iosephus: cf. p. 472 v. 11, 474 v. 7, 476 v. 19.
τῆς αὐτοῦ γυναικός] γυναικός Ἰδίας A, γυναικός Ἰδιον codex Du-
cangii. Mariamne Herodis uxor, Simonis Boethi filia, Iozari soror.

tias Iudaeorum doctissimi et plebi ob adolescentum institutionem caris-
simi revelli iusserunt. nam etsi periculum ex eo alicui crearetur, tamen
beatum esse qui pro defensione legum interiret. cum huiusmodi sermo-
nes adolescentum auribus insusurrarent, rumor oritur de regis obitu:
aquila sub meridiem revellitur, securibus conciditur. comprehenduntur
multi adolescentes, et Indas ac Matthias facinoris auctores et quasi
lanistae, et ad Herodem perducti rogantur an ausi fuerint suum dona-
rium revellere. illi respondent factum esse: neque vero mirandum si
Mosis leges divinitus edocti ipsius decretis anteferrent. eos igitur vin-
ctos Hierichuntem misit: et primoribus Iudaeorum arcessitis, in lectulo
recubans suorum beneficiorum et templi aedificati memoriam refricuit,
exclamans sibi adhuc viventi contumeliam fieri detractis suis donariis,
ac populum, dum sibi insultare studeat, sacrilegio se obstringere. illi
crudelitatem eius veriti, eos qui id ausi essent supplicium esse meritos
dixerunt. rex ceteris clementius tractatis pontificatum Matthiae adem-

Ματθίαν δὲ τὸν τὴν στύσειν ἐλείραντα καὶ τινὰς τῶν στασιαστῶν κατέκασσε ζῶντας.

26. Ἡ μέντοι νόσος ἐπὶ μᾶλλον ἐκείνῳ ἐνεπικραίνετο, δίκην ὧν παρηνόμησε τίνοντι. πῦρ γὰρ μαλθακὸν τὰ ἐντὸς ἐκά-
 5 βου αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐντέρων ἦσαν ἐλκώσεις, καὶ μάλιστα τοῦ Β
 κώλου ἀλγήματα, καὶ φλέγμα περὶ τοὺς πόδας ἕγρον τε καὶ
 διαυγές, τοῦ ἤτρου τε κάκωσις, καὶ τοῦ αἰδοίου σήψις γενῶσα
 σκώληκας, καὶ ἐπὶ τούτοις ὀρθόπνοια τῇ τε ἀποφορᾷ ἀηδῆς καὶ
 τῷ τοῦ ἄσθματος συνεχεῖ, καὶ σπασμοὶ περὶ πᾶν αὐτοῦ μέλος
 10 ἐγίνοντο. ὁ δὲ καὶ οὕτω κακῶς διακειμένος ἐν ἐλπίδι ζωῆς ἦν,
 οὐδὲ ἀποτετραμμένοις κεχρησθαι ἀπαναινόμενος. περὶ τῶν δὲ
 καὶ τὸν Ἰορδάνην, τοῖς κατὰ Καλλιρρόην ἐχρηστο θερμοῖς, ἃ σὺν
 τῇ λοιπῇ ἀρετῇ τυγχάνει καὶ πότιμα. ἐνθα εἰς πύelon ἐλαίου
 πλέον παρὰ τῶν ἰατρῶν ἐμβληθεὶς ἔδοξεν ἐκλιπεῖν. ἀνενεγκών
 15 δὲ εἰς Ἱεριχοῦντα κεκόμιστο, ἐνθα μέλαινα αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν ἦρε
 χολή.

Τελευτῶν δὲ ἀνοσίαν πρᾶξιν ἐπινοεῖ. προστάγματι γὰρ C
 αὐτοῦ ἐκ παντὸς τοῦ ἔθνους τῶν ἐντιμοτέρων ἀφικαμένων ἐκεῖ,
 συγκλείσας πάντας ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ, τῇ ἀδελφῇ Σαλώμῃ καὶ τῷ
 20 ἀνδρὶ αὐτῆς Ἀλεξᾷ ἐνετέλλετο, ἐπὰν αὐτὸς ἀφῆ τὴν ψυχὴν,

1 στασιαστῶν A, στασιαζόντων PW. 9 μέλος αὐτοῦ A.
 11 οὐδὲ — ἀπαναινόμενος] sic libri mss omnes ("etiam tres Regii
 et Colberteus" DUCANGEIUS). Iosephus ἰατροῦς τε μεταπέμπων καὶ
 ὅποσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ἀποτετραμμένος. sed ex
 Iosephi exemplo Busbequiano annotatum καὶ ἀποτετρ. μὴ ἀναινό-
 14 πλέον A et Iosephus vulgo.

FOENTES. Cap. 26. Iosephi Ant. 17 6 § 5—8 § 3.

ptum Iozaro suae coniugis fratri dedit, Matthiam seditionis anctorem et quosdam ex seditiosis viventes cremavit.

26. Enimvero morbus exasperabatur, ut poenas scelerum daret. ignis enim lentus eius viscera torrebatur, intestina exulcerata erant, in primis coli doloribus cruciabatur, et pituita mollis ac pellucida pedes vexabat: accedebat imi ventris dolor et pudendorum putredo vermibus scatens nec non orthopnoea et foetor teter, et crebrum anhelitum convulsiones omnium membrorum comitabantur. etsi autem in tantis malis versabatur, tamen vitae spem alebat nec ab ullo medicamento genere abhorrebat. itaque Iordane trajecto calidis aquis Callirrhoes usus est, quae praeter caeteras virtutes etiam potui sunt. ibi a medicis in alveum oleo plenum iniectus animam agere visus est. sed recepto spiritu Hierichuntem perlatum ad caetera mala atra bilis accessit.

Moriturus nefarium consilium capit. nam cum totius gentis primores edicto convocasset, omnes in hippodromo conclusit, et sorori Salomae eiusque marito Alexae mandavit, ubi animam exhalarit, ut eos

τοὺς καθειργμένους ἅπαντας ἀνελεῖν, “ἵνα μὴ ἐφήδοιτό μου” λέγων “οἱ δὴμοι τῆ τελευταῖ, μηδ’ ἐπικροτοῖεν, ἀλλ’ ἐκάστων θρηγούτων τοὺς ἑαυτῶν, οὕτως καὶ αὐτὸς δόξω θρηγεῖσθαι, καὶ πολλοῖς ἢ ἔξοδος μου τιμηθεῖη τοῖς δάκρυσι.” καὶ ὁ μὲν ἐπέσκηπτε ταῦτα δακρῶν καὶ ποτνιῶμενος, οἱ δὲ μὴ παραβή-5 σεσθαι τὴν ἐντολὴν ἐπηγγέλλοντο.

Ἐν τούτοις γράμματα ὑπὸ τῶν ἐν Ῥώμῃ ἀπεσταλμένα
D κεκόμιστο, τὴν τε Ἀχμὴν ἀνηρημένην δηλοῦντα καὶ τὰ περὶ τὸν Ἀντίπατρον τῆ τοῦ πατρὸς γνώμη ἀναιτιθέμενα. τούτων ἀκούσας Ἡρώδης ἤσθη καὶ βραχὺ τι ἀνήνεγκε. τῶν δ’ ἀληθ-10 δόνων εἰς μέγα ἠρόμενων ἀπέχετο μὲν σιτῶν, μῆλον δ’ αἰτήσας καὶ μάχαιραν, γνώμης ἦν ἑαυτὸν ἀναιρήσων. καὶ πέπραχεν ἂν τὸ ἐνθύμημα, εἰ μὴ τις αὐτοῦ προγόνος κατέσχε τὴν δεξιάν. καὶ μέγα ἀνακραγόντος οἰμωγὴ τε ἦν καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχο- μένου τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ Ἀντίπατρος ὡς ἤδη θανόντος ἀνε-15 θάρσησε, καὶ τῷ δεσμοφύλακι ἀφεῖναι αὐτὸν ἤξιον μεγάλα ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ γνωρίζει τὴν ἐκείνου διάνοιαν. καὶ
P I 260 ὃς ἀνεβόησέ τε καὶ πέμπει τινὰς τοὺς αὐτίκα κτενοῦντας αὐτόν. μεταποιεῖ δὲ αὐτίς τὰς διαθήκας, Ἀντίπα μὲν τετραρχίαν διδοὺς Γαλιλαίαν τε καὶ Περαιάν, Ἀρχελαῶ δ’ ἀπονέμων τὴν βασιλείαν, 20 τὴν δὲ Γαυλανίτιν καὶ Τραχωνίτιν καὶ Βαταναίαν καὶ Παναιάδα Φιλίππῳ παιδί μὲν αὐτοῦ Ἀρχελαίου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν ἀποκληρῶν, Ἰάμνειαν δὲ καὶ Ἀζωτον καὶ Φασαηλίδα Σα-

3 δόξῃ codex Ducangii.

11 μὲν om A.

14 ἀνακραγόντος A.

22 γνησίῳ add A Iosephus.

omnes tollent, “ne” inquit “populi meam mortem sibi gratulentur neve applaudant, sed singulis suos deplorantibus ipse quoque deplorari videar, et obitus meus multis lacrimis honoretur.” quae cum flens et deum obtestans diceret, illi se mandatum non neglecturos pollicentur.

Interea litterae Roma afferuntur quibus certior reddebatur Acmen esse interfectam, et negotium Antipatri patris arbitrio permitti. quibus Herodes laetatus est et nonnihil recreatus. sed doloribus in immensum auctis cibo abstinuit, ac malo et cultello petito, in animo habuit semetipsum occidere. ac fecisset, nisi quidam animadverso consilio dexteram eius inhibuisset. qui cum exclamasset, gemitus et tumultus magnus fuit quasi rege mortuo. eaque spe Antipater animis receptis a carceris custode magnis muneribus promissis petiit se dimitti. quo indicato rex exclamavit: ac statim speculatores mittit qui illum interficerent. testamentum denuo mutavit, Antipae tetrarchia Galilaeae et Peraeae legata, Archelao regno assignato, Philippo filio Archelai fratri tetrarchia Gauranitidis, Trachonitidis, Batanaeae et Paneadis concessa: Iamnam vero,

λώμη τῇ ἀδελφῇ χαρίζομενος. ταῦτα πράξας, καὶ Καίσαρι καὶ τῇ ἐκείνου γαμετῇ Ἰουλίᾳ δωρεὰς πολυτάλαντους καταλιπών, ἡμέρα πέμπτη μεθ' Ἀντίπατρον κτείνειε τελευτῶν, βασιλεύσας μεθ' ἂν ἀνείλεν Ἀντίγονον ἕτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὧν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀποδέδεικτο βασιλεὺς ἐπταὶ καὶ τριάκοντα. **B**

Σαλώμη δὲ καὶ Ἀλεξᾶς, πρὶν ἔκνυστον γενέσθαι τὸν αὐτοῦ θάνατον, τοὺς ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ κατακεκλεισμένους ἐκπέμπονσι, λέγοντες τὸν βασιλέα κελεύειν ἀπιῶσιν αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ ἀγροῦς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. καὶ μεγίστη αὕτη εὐεργεσία παρ' 10 αὐτῶν εἰς τὸ ἔθνος ἐγένετο. εἴτα ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως δεδημοσίευσεν, καὶ αἱ διαθῆκαι ἀνεγινώσκοντο, τὴν βασιλείαν ἀποκληροῦσαι τῷ υἱῷ Ἀρχελάῳ. Πτολεμαῖος δὲ τὸν σημαντήρα τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος δακτύλιον οὐκ ἄλλως ἔλεγε κυροῦσθαι τὰς διαθῆκας ἢ διὰ Καίσαρος. βοῆ δ' εὐθύς ἦν εὐφημούντων **W I 186**
15 Ἀρχελαῶν βασιλέα. καὶ ἐπὶ τούτοις ἢ τοῦ βασιλέως ἐκφορὰ **C** ἐτελείτο πολυτελῶς.

LIBER SEXTUS.

1. Καὶ Ἡρώδης μὲν οὕτως ἀπέτισε τὸ χρεῶν, Ἀρχελαῶς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν ἀνελθὼν καὶ εὐφημηθεὶς ἐπὶ θρόνον τε καθίσας

2 *Ιουλίᾳ libri mss omnes cum Iosepho, Αἰβίᾳ PW ex coniectura Wolfii, ut p. 461 v. 3, 477 v. 8.* 3 *κτείνει Iosephus.*
4 *μεθ' ὧν — τριάκοντα om A.* 7 *ἵπποδρομίᾳ A.* 12 *ἀρχελάου A.* 14 *δὲ ἦν εὐθύς A.* 16 *πολυτελῶς A, πολυτελής PW.* 17 *post Καὶ PW add ὧν, om A Iosephus.*

Fontes. Cap. 1. Iosephi Ant. 17 8 § 4—10 § 6.

Azotum et Phasaëlidem Salomae sorori donavit. his actis, ac Caesari et uxori eius Iuliae muneribus multorum talentum relictis, quinto post occisum Antipatrum die obiit. regnavit post sublatam Antigonom annos 34, postquam a Romanis rex appellatus fuerat 37.

Salome vero et Alexas, priusquam eius mors vulgo innotesceret, eos qui in hippodromo conclusi erant emitunt, dicentes regem iubere ut in agros egressi rebus suis fruantur: idque summum eorum in gentem beneficium exstitit. deinde regis obitu publicato lectum est testamentum, quod Archelao regnum assignabat. Ptolemaeus vero, cui sigillum regis erat creditum, negavit id nisi Caesaris auctoritate ratum fore. tum statim sublato clamore Archelaus rex est salutatus: post regi funus magnifice factum.

1. Atque ita Herodes naturae debitum exsolvit, Archelaus vero cum laetis acclamationibus in templum ascendit et in solio aureo con-

Zonarae Annales. 30

χρυσού ζδεξιούτο τὸ πληθος. τοῦ μέντοι στρατεύματος καὶ τὸ διάδημα περιτιθέντος αὐτῷ, οὐκ ἔδξετο εἰ μὴ πρότερον Καῖσαρ τὰς πατρικὰς διαθήκας ἐπικυρώσει· καὶ θύσας ἐπ' ἐὼχλιας D ἐγράπετο.

Συνελθόντες οὖν τῶν Ἰουδαίων τινὲς Ματθίαν καὶ τοὺς 5 οὖν αὐτῷ κολασθέντας ὑπὸ Ἡρώδου διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ κατάσπασιν ὠλοφύροντο, ἐπὶ μέγα τὴν οἰμωγὴν αἴροντες· συνόδου τε αὐτοῖς γενομένης ἤξιον τοὺς ὕφ' Ἡρώδου τιμωμένους κολάσαντα τὸν Ἀρχέλαον ἐκδικῆσαι τοὺς τεθνεώτας, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων τὸν ἀρχιερέα παῦσαι ἕτερόν τε καταστήσασθαι νομι- 10 μώτερον. τούτοις Ἀρχέλαος καίπερ ἀχθόμενος τὴν ὄρμην αὐτῶν ἐπέχων ἐπένευ· καὶ τὸν στρατηγὸν τῷ πληθῆϊ διαλεξόμενον P I 261 ἔστειλεν, ὡς οὐκ οὖν τούτων καιρός, ἀλλ' ὅτε αὐτῷ ἡ ἀρχὴ βεβαιωθῆ ἐπινεύσει τοῦ Καίσαρος. οἱ δὲ βοῶντες καὶ θορυβοῦντες οὐκ εἶων λέγειν τὸν στρατηγόν, οὐδέ του ἄλλου ἠείνοντο ἐπὶ 15 σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν στάσεων ὠρμημένον λέγειν αὐτοῖς. ἄρι δὲ τῆς τῶν ἀξύμων ἐορτῆς ἐνεστηκυίας, καὶ πληθους πάντοθεν συρρεύσαντος εἰς τὸ ἱερόν, ἐπὶ μέγα τὴν στάσιν ἐξῆραι προεθυμοῦντο. ὁ δὲ ἰσχυρὸς Ἀρχέλαος χιλλαρχὸν μετὰ σπειρας ἐξέπεμψε τὴν ὄρμην καταστελοῦντα τοῦ δήμου τοῦ στασιάζοντος. 20 καὶ οἱ στασιασταὶ παραχρῆμα ἐπὶ τοὺς στρατιώτας ὠρμήκασιν καὶ

2 παρατιθέντος A.
 ρηφ, Τοιοῦτοῖς PW.
 διαλεξόμενος A.
 ἀξύμων ἐορτήν A.

10 ἕτερον δὲ A.
 13 ὅταν A.

11 τούτοις A Iosephus, Τοιοῦτοῖς PW.
 12 ἐπένευσα A: Iosephus ἐπένευε.
 18 τὸ ἱερόν] τὴν τῶν

sidens populum humaniter est allocutus. sed coronam regiam a militibus accipere recusavit, ni Caesar prius testamentum patris confirmasset; factaque re divina convivium celebravit.

Caeterum Iudaei quidam congressi Matthiam et caeteros ob revulsam anream aquilam ab Herode supplicii affectos lamentati sunt cum magno eulatu; et conciliabulo indicto, ab Archelao postularunt ut punitis iis qui apud Herodem auctoritate valuissent, necem illorum ulcisceretur, et in primis pontifici sacerdotium abrogaret et alium secundum leges crearet eo honore digniorem. his Archelaus, quamvis impetum eorum moleste ferret, tamen tempori inserviens annuebat; ac per praefectum militum populo dici iussit, ea nunc intempestiva esse, ac tum rectius actum iri cum sibi regnum Caesaris auctoritate confirmatum esset. sed illi vociferantes et tumultuantes neque duces neque alium quemquam dicere quidquam passi sunt quod ad castigationem et seditionis repressionem pertineret. festo autem azymorum instante cum magna multitudo in templum confluisset, seditionem amplificare studebant. quare territus Archelaus tribunum cum cohorte misit ad populi motum sedandum. verum seditioni impetu in milites facto: plerosque

κατέλευσαν τοὺς πλείστους αὐτῶν, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ ὁ χιλιάρχος
 τραυματῆται διάφθονοι. Ἀρχέλαος δὲ συνιδὼν ὡς εἰ μὴ τὸ τῆς Β
 πληθύνος ὄρημα κωλυθῆι, εἰς μέγα κακὸν τὰ τῆς στάσεως ἀπο-
 βῆσεται, ἐκπέμπει πᾶν τὸ στρατόπεδον· καὶ εἰς μὲν τρισχιλίουσ
 5 ἀνῆρέθησαν, οἱ δὲ γε λοιποὶ ἐπὶ τὰ ὄρη διεσκεδάσθησαν. καὶ
 κήρυγμα γέγονε πάντας ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεία· οἱ δὲ τὴν ἑορ-
 τὴν λιπόντες ἀπήεσαν.

Ἀρχέλαος δὲ ἐπὶ Ῥώμην ἐξέπλει σὺν τῇ μητρὶ, Φιλίππῳ
 τῷ ἀδελφῷ πιστεύσας τὰ πρῶγματα· συνέξῃει δὲ αὐτῷ καὶ Σα-
 10 λώμῃ ἢ ἀδελφῇ Ἡρώδου. καὶ Ἀντίπας δὲ ὁ Ἡρώδου υἱὸς ἐτέ-
 ρωθεν ἐπὶ Ῥώμην ὠρητο, καὶ αὐτὸς τῆς βασιλείας ἀντιληψά-
 μενος, ὡς ἐν προτέροις διαθήκαις καταγεγραμμένης αὐτῷ· ἐπέ- C
 ρου δὲ τοῦτον πρὸς τὰς ἐλπίδας Σαλώμῃ. ἐπεὶ δὲ εἰς Ῥώμην
 ἀφίκοντο καὶ παρέστησαν Καίσαρι, οἱ μὲν ὑπὲρ Ἀρχελάου τοῦσ
 15 λόγους πεποίητο, οἱ δὲ ὑπὲρ Ἀντίπα, τοῦ Ἀρχελάου κατηγο-
 ροῦντες. Καίσαρ δὲ μᾶλλον ὑπὲρ Ἀρχελάου ῥοπήν ἐδείκνυ.

Ἐν τούτοις δὲ ἀγγέλλεται Καίσαρι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος
 στασιάζειν καὶ τοὺς ἐκεῖ Ῥωμαίους πολιορκεῖν. κατὰ γὰρ τὴν
 τῆς πεντηκοστῆς ἑορτῆν μυριάδων πολλῶν συναθροισθειῶν παν-
 20 ταχόθεν, ὑπ' αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι συγκατεκλιόθησαν καὶ αὐτὸς
 Σαβίνος· στρατηγὸς δὲ ἦν σῦτος Ῥωμαίων. καὶ μάχῃ ἦν καρ-
 τερά, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκράτουν. περιοδεύσαντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι
 ἐπὶ τὰς στοὰς ἀνῆλθον τὰς ἔξω τοῦ ἱεροῦ, κἀντεῦθεν ἐξ ὑπερ- D

16 ῥοπήν] Iosephus τροπήν γνώμης τῆς αὐτοῦ οὐκ ἄλλα κρέξιν
 ἀλλ' ὅποσα — Ἀρχελάῳ συνέφερον. 17 τῶν om A.

lapidibus obruerunt: pauci admodum et tribunus vulnerati effugerunt,
 cum igitur perspicieret, nisi populus concitatus reprimeretur, magnum e
 seditione malum oriturum, misit omnem exercitum: a quo tribus circiter
 milibus caesis, caeteri dissipati in montes confugerunt. et ex regis
 edicto festiuitate omissa ad sua quique redierunt.

Archelaus vero cum matre et Herodis sorore Salome Romam
 abiit, summa rerum interea Philippi fratris fidei commissa. alia ex
 parte Antipas Herodis filius eodem contendebat, regnum et ipse vindica-
 turus, ut quod sibi ex priore testamento deberetur, eam spem eius
 Salome incitante. cum in urbem venissent, aliis Archelao aliis Antipae
 patrocinantibus, Caesar propensiores se Archelao praebebat.

Dum haec geruntur, Indaeorum seditio nuntiatur. nam in festo
 pentecostes multis milibus undique congregatis Romani cum praetore
 Sabino sunt obsessi: et acri pugna commissa vicerunt. Iudaei vero
 porticibus, quae extra templum sunt, per circuitum conscensis, et inde
 telis ex superiore loco coniectis, multum Romanis nocuerunt. et illi
 ignem porticibus iniecerant, eumque materia aluerunt quae flammam

δεξιῶν βάλλοντες μέγала ἔβλαπτον τοὺς Ῥωμαίους. οἱ δὲ πῦρ ταῖς στοαῖς ἐνίῳσι καὶ τοῦτο ὑπέτρεφον ὕλαις ἐγείρειν φλόγα πεφυκυλαῖς· καὶ ταχὺ ἤπτετο τοῦ ὀρόφου, καὶ οἱ ἐπὶ τῶν στοαῶν οἱ μὲν τῷ ὀρόφῳ καταρρηγνυμένῳ συγκατεφέροντο, τοὺς δὲ περισταδὸν ἔβαλλον οἱ πολέμιοι, οἱ δὲ εἰς τὸ πῦρ ἐνέλεσαν ἑαυτούς, 5 οἱ δὲ τοῖς ἑαυτῶν ἐκτείνοντο ἕλφειν, ἐσώθη τε τῶν ἐν ταῖς στοαῖς ἀνελευθέρων οὐδ' ὅστισοῦν. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκράτουν τοῦ ἱεροῦ

W I 187 θησαυροῦ, καὶ πολλὰ μὲν ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν διήρπαστο, Σαβίνος δὲ εἰς τὸ φανερὸν τετρακόσια περιέσωσε τάλαντα. οἱ γε

P I 262 μὴν περιλειμμένοι τῶν μαχομένων τὸ βασιλεῖον περισχόντες πῦρ 10 ἐμβαλεῖν αὐτῷ ἤπειλουν καὶ ἔπαντας κτεῖναι, εἰ δ' ἀπίοιεν ἄδειαν τοῖς Ῥωμαίοις ἐπηγγέλλοντο καὶ Σαβίνῳ· καὶ πολλοὶ τῶν βασιλικῶν πρὸς αὐτοὺς ἠτομόλησαν. Ῥοῦφος δὲ καὶ Γράτος, τρισχιλίους τοῦ Ἡρώδου στρατεύματος ἔχοντες ἄνδρας ἐρωμένους τοῖς σώμασι, Ῥωμαίοις προστίθενται. Ἰουδαῖοι δὲ οὐ μεδίεντο τῆς 15 πολιορκίας, καὶ Σαβίνος ἐκαυτέρει πολιορκούμενος.

Ἐπὶ τούτοις καὶ ἕτεροι θόρυβοι τὴν Ἰουδαίαν κατέλαβον. Ἰούδας γὰρ Ἐζεκιῶν τοῦ ἀρχιεπιστοῦ υἱὸς τοῦ ἕφ' Ἡρώδου μεγάλους ληφθέντος πόνοις, συστησάμενος πληθὺς τῷ περὶ Σέπφωριν τῆς Γαλιλαίας ἐπέδραμε βασιλεῖω, καὶ τῶν ἐκεῖ κρατήσας ὄπλων 20 B ὥπλισε τοὺς περὶ αὐτόν, φοβερὸς τε ἕπασιν ἦν. ἀλλὰ καὶ Σίμων, δοῦλος μὲν Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἀνὴρ δ' ἐπικρατῆς καὶ μεγέθει

9 τετρακόσια A Iosephus, τριακόσια PW. 11 αὐτῷ ἐμβαλεῖν A. 13 in Γράτος, Πλάτος et similibus libri sibi constant. 16 καὶ δ σαβίνος A. 19 τῷ AW, τὸ P.

excitare posset. ea celeriter in altum elata, alii una cum tectis corruerunt, alios hostes circumfusi iaculis confecerunt, alii se in ignem coniecerunt, alii in suos enses incubuerunt: nemo denique ex iis qui in porticum conscenderant evasit. Romani autem sacro thesauro sunt potiti; et quanquam magna pecunia direpta a militibus, Sabinus tamen 400 talenta conservata in apertum protulit. sed qui ex pugnantibus superfuere, regiam circumdederunt, eam se crematuros esse minati atque omnes occisuros: sin abirent, impunitatem Romanis et Sabino pollicebantur. ac multi regii satellites ad illos defecerunt. Rufus autem et Gratus, qui tria milia ex Herodis exercitu virorum robustorum habebant, ad Romanos se contulere: nec tamen obsidionem Iudaei solverunt, quam Sabinus fortiter toleravit.

Praeter haec alii quoque tumultus orti sunt. nam Judas Ezechiae Iatronum ducis filius, quem Herodes aegre ceperat, collecta manu apud Sepphorim Galilaeae oppidum regiam adortus, armis quae ibi erant suos instruxit, et omnibus fuit formidabilis. sed et Simon Herodis regis

καὶ ῥώμη σώματος προὔχων, ἀρθεὶς τῇ ταραχῇ τῶν πραγμάτων ἐτόλμησε περιδέσθαι διάδημα. καὶ πλῆθους συσιάντος περὶ αὐτόν, βασιλεὺς καὶ αὐτὸς ἀναρρηθεὶς τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βουσιλεῖον πίμπρησι καὶ ἄλλους δὲ τῶν βασιλικῶν οἴκων, διαρπιάσας τὰ ἐν 5 αὐτοῖς. ἀλλὰ τότε τῷ Γράτος μάχην συνάψας, τό τε πολὺ τοῦ μετ' αὐτοῦ πλῆθους διέφθειρε, καὶ αὐτοῦ τοῦ Σίμωνος τὴν κεφαλὴν κρατήσας ἀπέτεμε. καὶ ἄλλοι δὲ στασιασταὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον ἐγένοντο, κακοῦντες καὶ Ῥωμαίους καὶ τοὺς βασιλικούς.

10 2. Οὐάρος δὲ ἐν Συρίᾳ μαθὼν τὰ κατὰ τὸν Σαβῖνον, C ἠπέλεγτο τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ πολιορκουμένοις ἀλλεῖσθαι. ἀθροισθείσης δὲ ἐν Πτολεμαίδι τῆς αὐτοῦ δυνάμεως πάσης, μέρος τι ταύτης τῷ νῦν παραδοῦς Γαλιλαίους ἐξέπεμψε πολεμεῖν· ὃς συμβαλὼν ἐκείνοις ἐκράτησεν. Οὐάρος δὲ τῷ λοιπῷ τοῦ στρατεύ-
15 ματος προσιών εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς δεξιὰν τοὺς πολιορκουντας τῶν Ἰουδαίων ἐνέβαλε· καὶ λιπόντες τὴν πολιορκίαν ἡμέτερον ᾤχοντο. Οὐάρου δὲ τοῖς Ἱεροσολυμίταις ἐγκαλοῦντος διὰ τὸν πόλεμον, ἐκείνοι τὴν τοῦ πλῆθους σύνοδον διὰ τὴν ἑορτὴν ἔλεγον
20 πέμψας κατὰ τὴν χώραν ἐπέζητει τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, καὶ D εὐρῶν ἐπίουσι ἐκόλασε· δισχῆλιοι γὰρ ἔσταυρώθησαν. καὶ ἕτεροι δὲ περὶ μυρίου Οὐάρῳ κατ' αὐτῶν ὠρηκῶτι παρέδωκαν ἑαυ-

1 καὶ ῥώμη σώματος A Iosephus, σώματος καὶ ῥώμη PW.
13 γαλιλαίους A Iosephus, Γαλιλαίους PW.

Fontes. Cap. 2. Iosephi Ant. 17 10 § 9—13 § 4.

servus, vir pulcher et magnitudine et robore corporis praecellens, rerum turbis impulsus diadema sumere audet, ac multitudinis concursu et ipse rex appellatus Hierichuntiam et alias multas domos regias incendit atque diripuit. verum Gratus praelio commisso plerosque cecidit, ipsiusque Simonis caput amputavit. atque alii quoque illo tempore seditionibus motis et regios et Romanos infestarent.

2. Varus autem cum in Syria audivisset quo loco res Sabini essent, opem obsessis in Iudaea ferre maturabat; et omnibus legionibus suis Ptolemaide coactis filium cum parte ad bellum Galilaeis inferendum ablegavit: quos ille adortus vicit. ipse cum reliquo exercitu Hierosolyma profectus Iudaeis terrorem incussit, ut omnia obsidione abirent. Hierosolymitani vero a Varo ob bellum factum accusati responderunt, populi conventum ob festivitatem esse factum, bellum vero ab advenis esse excitatum. itaque Varus militibus in agros missis auctores seditionis inquisivit; et nonnullis repertis ad duo milia in cruces egit. sed et alii circiter decies mille Vare contra eos ducenti se dediderunt.

τούς· ὁ δὲ πρὸς Καίσαρα πέμπει τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν· Καίσαρ δὲ μόνους ἐκλόασεν ὅσοι συγγενεῖς ὄντες Ἡρώδου συνεστράτευον τοῖς στασιασταῖς.

Εἰς δὲ Ῥώμην ἕξ Ἰουδαίας πρέσβεις ἀφίκοντο, καὶ τοῦ Καίσαρος συστησαμένου συνέδριον οἱ πρέσβεις συνισταμένους 5 ἔχοντες τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς Ἰουδαίων περὶ ὀχτακισχιλίους αὐτονομίαν ἤτουν. καὶ ἐπὶ κατηγορίαν τῶν Ἡρώδου τρέπονται παρανομη-
P I 263 μάτων· οὐ γὰρ βασιλεῖα, τύραννον δ' ἐκείνον ἐκάλουν. πολλῶν γὰρ πολλάκις κακώσεων τῷ ἔθνει ἔφησαν συμβεβηκυῖαν οὐδεμίαν ἔξισοῦσθαι ταῖς αὐτῷ ἐπενηγεμέναις παρ' ἐκείνου κακώσεσιν. 10 οἴομενοι οὖν πάντα τῆς βασιλείας κρατήσοντα Ἡρώδου ἔσεσθαι μετριώτερον, ἀσμένως τὸν Ἀρχέλαον προσεπειν βασιλεῖα. ὁ δὲ δεῖσας ὡσπερ μὴ οὐχ Ἡρώδου νομίζοιτο παῖς εἰ τοῖς Ἰουδαίοις ἠπιώτερος φαίνοιτο, τρισχιλίων ἀνδρῶν σφαγὴν κατὰ τὸ τέμενος ἐποίησατο, καὶ ταῦτα μηδέπω σοῦ, Καίσαρ, αὐτῷ τὴν ἀρχὴν 15 βεβαιώσαντος. καὶ ταῦτα λέγοντες ἤξιον βασιλείας καὶ τοιῶνδε
B ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προσθήκην δὲ γεγονέναι Συρίας καὶ τοῖς ἐκεῖ στελλομένοις Ῥωμαίων στρατηγοῖς ὑποκεῖσθαι.

Οἱ μὲν οὖν ταῦτα ἤτοῦντο, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρχέλαον ἀπολογούμενοι τοὺς τε βασιλεῖς, τὸν πατέρα λέγω καὶ τὸν υἱόν, τῶν 20 ἐγκλημάτων ἀπέλυνον, καὶ Ἰουδαίους ἐπενεκίλουν στάσεις καὶ γεω-

2 συνεστρατεύοντο A. 7 Ἡρώδου — παρανομημάτων A, Ἡρώδη — παρανομηθέντων PW, Ἡρώδου παρανομίαν Iosephus.
 11 κρατήσοντα A, κρατήσαντα PW: Iosephus τὸν ἐπὶ βασιλεῖα ἔσόμενον. 13 μὴ ὡσπερ A. 14 σφαγὴν post τέμενος A.
 15 τὴν ἀρχὴν αὐτῷ A.

quorum principibus Romam missis, Herodis duntaxat cognati qui cum seditiosis militabant a Caesare supplicii affecti sunt.

Post haec Iudaeorum legati Romam venerunt, et indicto a Caesare concilio, Iudaeorum circiter octo milibus qui Romae degebant suffragantibus, libertatem postularunt. ad iniquitatis Herodianaе accusationem conversi eum non regem sed tyrannum vocabant. nam cum Iudaica gens saepe graviter afflicta esset, nullas tamen aerumnas cum iis esse conferendas quas sub illo tolerassent. cum autem Archelaum, quem rerum potitum Herode moderatiorem fore putassent, cupide regem appellassent, eum veritum ne non germanus Herodis filius haberetur si mitiorem Iudaeis se praeberet, trium milium virorum caedem in templo edidisse, idque regno a Caesare nondum confirmato. his dictis petierunt ut regno et id genus imperiis liberati, et Syriae attributi, Romanorum praetoribus eo mitti solitis parere iuberentur.

Quae cum Iudaei postularent, Archelai patroni defensione utriusque regis, tam patris quam filii, suscepta, et obiectis criminibus refutatis, Iudaeis seditiones novarumque rerum studium obiecerunt. Caesar

τερισμούς. ὁ μὲντοι Καῖσαρ βασιλέα μὲν οὐκ ἀποδείκνυσι τὸν Ἀρχέλαον, τὸ δ' ἡμῖσι δίδωσι τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, ἐπαγγελλό- W I 188
μενος ὀνομάσειν καὶ βασιλέα εἰ καλῶς ἄρχοι· ἦν δὲ ὁ τῆς αὐτῶ
νεμηθείσης χώρας δασμὸς ἐτήσιος ἑξακόσια τάλαντα. τὴν δ'
5 ἑτέραν ἡμίσειαν μοῖραν διχῆ διελὼν Ἀντίπα καὶ Φιλίππῳ παισὶν
ἑτέροις Ἡρώδου διένειμε· καὶ τῷ μὲν Ἀντίπα ἡ νεμηθεῖσα χώρα C
εἰσφορᾶν ἐποιεῖτο διακόσια τάλαντα, Φιλίππῳ δὲ ἡ παραδοθεῖσα
μερὶς ἑκατὸν εἰσέφερε τάλαντα. τῇ δὲ Σαλώμῃ ἔφ' οἷς ὁ Ἡρώ-
δης κατέλιπε καὶ τὸ ἐν Ἀσκάλωνι βασιλεῖον δίδωσιν· ἐκ πάντων
10 δ' εἰσήγετο ταύτῃ δασμὸς ἑξήκοντα τάλαντα.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως διώκητο· νεανίας δὲ τις Ἰουδαῖος
εἰσώκισεν ἑαυτὸν εἰς τὴν Ἡρώδου συγγένειαν, ἐπεὶ τὴν μορφὴν
ὁμοίωτο Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀνηρημένῳ υἱῷ Ἡρώδου. καὶ τινα
παραλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα πονηρὸν τε καὶ συγγέαι δυνάμενον
15 πράγματα, Ἀλεξάνδρον ὠνόμαζεν ἑαυτὸν τὸν Ἡρώδου υἱόν, ὡς
ὑπὸ τινῶν τῶν ἀνελεῖν ἕμφω τοὺς ἀδελφοὺς ἰσταλμένων ἄλλων D
ἀνηρημένων, αὐτῶν δὲ περισωθέντων καὶ διακεκλεμμένων. καὶ
λόγοις τοιούτοις ἠπάτα τοὺς ἐντυγχάνοντας, κἀνεῦθεν πλεῖστα
συναγαγὼν χρήματα εἰς Ῥώμην ἠπέλεγτο. Καῖσαρ δὲ ἠπίστει
20 μὲν ῥαδίως ἀπατηθῆναι Ἡρώδην, ἀγαγὼν δ' εἰς ὄψιν αὐτῶ τὸν
ψευδαλέξανδρον, οὐκ ἠπάτητο. τὸ μὲν γὰρ εἶδος εἶχεν ἐμφερές
πρὸς τὸν Ἡρώδου Ἀλέξανδρον, ὑπ' αὐτοργίας δ' ἑτεροῦχτο,

3 post βασιλέα A add αὐτὸν.

4 δασμὸς δ' ἐτήσιος A.

11 διώκητο δὲ τις Ἰουδαῖος νεανίας A.

13 Ἡρώδου υἱῶ A.

20 αὐτῶ] αὐτὸν A.

22 ἑτεροῦχτο A: idem Io. Cocceius
ad Iosephum.

autem Archelaum non declaravit regem; sed paterni principatus semisse concessio pollicitus est, si bene imperaret, se eum etiam regem appellatum esse. fuit autem proventus ditionis illi attributae 600 talentum, alterum semissem in duas partes divisum Antipae et Philippo, aliis Herodis liberis, distribuit; unde hic 100, ille 200 talentum reditus percipiebat. Salomae legata Herodis reliquit et Ascalonensem regiam attribuit; ex quibus omnibus 60 talenta ad eam redibant.

Hic ita ordinatis Iudaeus quidam adolescens, quia Alexandro Herodis interfecto filio facie similis erat, adscito quodam populari suo, viro improbo et turbulento, Alexandrum Herodis filium se professus est. nam cum quidam ad utrumque fratrem tollendum missi essent, alios esse interfectos, ipsos vero conservatos et clam subductos asserebat. qua oratione imponebat hominibus. et maxima pecunia sic coacta Romam properavit. Caesar vero, qui non temere deceptum esse Herodem crederet, Alexandro ficticio in conspectum adducto non deceptus est: nam facie quidem similis erat Herodis Alexandro, sed opere manuum factus

καὶ πρὸς τὸ σκληρότερον αὐτῷ ἐπιφέρει τὸ σῶμα, ἀλλ' οὐχ ὡς
τὸ ἐκείνου ὑπὸ τρυφῆς μεμαλάκιστο. ἐξήταζεν οὖν ὁ Καῖσαρ
περὶ Ἀριστοβούλου ποῖ ἂν εἴη· φημένου δ' ἐκείνου ἐν Κύπρῳ
P I 264 καταλειφθῆναι, ἔν' εἴ τι περὶ ἐμὲ συμβαλὴ δεινόν, μὴ πάντῃ τὸ
τῆς Μαρίας ἐπιλήθῃ γένος, κατὰ μόνας ὁ Καῖσαρ τὸν ψευδαλέ- 5
ξανδρον ἀπολαβών, τὸ ἀληθές ἐρεῖν αὐτῷ προειρέπετο, ἐπὶ μισθῷ
τοῦ τυχεῖν σωτηρίας. ὁ δὲ ἐκφαίνει τῷ Καίσαρι τὸ σκαιώρημα.
ὁ Καῖσαρ δὲ ἐρωμένον αὐτὸν πρὸς αὐτουργίαν ὄρων, τοῖς ἐρέ-
ταις συνέταξε· τὸν δ' ἐπὶ τούτοις ἐκείνῳ συμπνέοντα ἔκτεινεν.
Ἀρχέλαος δὲ τὴν ἐθναρχίαν παραλαβὼν ἀφαιρεῖται τὴν 10
ἀρχιερωσύνην ἐξ Ἰωαζάρου τοῦ Βοηθοῦ, καὶ ἀντικαθίστησιν
Ἐλεάζαρ τὸν ἐκείνου ἀδελφόν. καὶ Γλαφύραν ἄγειται πρὸς γάμον
τὴν Ἀρχελάου παῖδα, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ γαμε-
τήν, ἀφ' οὗ καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπειρημένον τῷ νόμῳ ἀδελφῶν
B ἄγεσθαι γυναῖκας παῖδας ἐκ τῶν τεθνεώτων ἐχούσας. καὶ τὸν 15
Ἐλεάζαρ δὲ μετὰ μικρὸν ἐκβαλὼν Ἰησοῦν ἀντεισήγαγε τὸν παῖδα
Σεί. ἀνῶν δ' ἔτος ἐν τῇ ἀρχῇ δέκατον κατηγορήθη παρὰ Καί-
σαρι πρὸς τῶν ὑπηκόων ὡς ὠμῶς καὶ τὸ ὄλον τυραννικῶς κερρη-
μένος τοῖς πράγμασιν. ὁ τοίνυν Καῖσαρ μετακαλεῖται ταχέως
αὐτόν, καὶ ἀκροασάμενος τῶν κατηγορῶν κἀκείνου, ἐκείνου μὲν 20
φυγαδεῖαν καταψηφίζεται, τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο.

Ὁνειρῶ δὲ τὸ μέλλον ἐδηλώθη τῷ Ἀρχελάῳ. ἐδόκει γὰρ
ἀστάρχας ὄρεῖν δέκα ἀκμαίους καὶ πλήρεις σίτου βιβρωσκομένους

6 τάληθές Α.

9 ἐκείνον Α.

11 Ἰωαζάρου] ἰωᾶς Α.

cf. p. 462 v. 22, 474 v. 7, 476 v. 19.

15 παῖδας — ἐχούσας

additamentum Zonarae.

17 Σεῖ] σὺ W. utrumque in Iosephi

codicibus.

23 ἀστάρχας Α Iosephus, στάρχας PW.

asperior et corpore rigidior, non, ut ille, delicato et molli. Caesare vero quaerente ubi Aristobulus esset, respondit in Cypro esse relictum, ut si quid sibi accidisset, Mariam genus non penitus interiret. Caesar vero hominem seductum hortatus est ut veritatem sibi diceret, salute promissa. qui cum imposturam exposuisset, Caesar illum tolerando labori aptum videns in remigis rettulit: eius vero socium occidit.

Archelaus ethnarquia suscepta sacerdotium Iozaro Boethi filio ereptum in fratrem eius Eleazarum transfert. Glaphyram matrimonio sibi iungit, Archelai filiam, et Alexandri fratris, e quo liberos susceperat, viduam. est autem lege interdictum ne mortuorum fratrum uxores, e quibus illi susceperint liberos, fratribus nubant. Eleazaro quoque paulo post eiecto Iesum Seis filium in eius locum substituit. decimo imperii anno accusatus est a subditis apud Caesarem quod crudelem ac plane tyrannum se praeberet; ab eoque celeriter arcessitus, causa dicta, opibus ademptis in exilium missus est.

Eum eventum Archelaus somnio ante cognoverat. visus enim sibi erat decem spicas robustas et frumento plenas videre, quae a bebus

ὑπὸ βοῶν. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλως ἐξηγοῦντο τὸν ὄνειρον, Σίμων δὲ τὸ γένος Ἐσσαῖος μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγε φέρειν Ἀρχελάω τὴν ὄψιν, οὐ μόντοι ἐπ' ἀγαθῷ. τοὺς μὲν γὰρ βόας κακοπαθείας σύμβολον εἶναι, ζῶα ἐπ' ἔργοις τάλαιπωροῦμενα καὶ δηλωτικὰ πραγμάτων μεταβολῆς ὅτι δι' αὐτῶν ἀρουμένη ἢ γῆ οὐκ εἶται μένειν ἀκίνητος, τοὺς δὲ δέκα στάχνας σημαίνειν ἐτῶν ἀριθμὸν· περιδῶν γὰρ ἐνιαυτοῦ πληροῦσθαι τούτους καὶ ἀπαρτίσθαι θέρος, καὶ τὸν τῆς ἡγεμονίας χρόνον ἐξήκειν τῷ Ἀρχελάω.

- 10 Καὶ τῇ γυναικὶ δὲ τοῦ Ἀρχελάου Γλαφύρα ὄνειρος τεθῆ-
ται ἕτερος. αὕτη γάρ, ὡς ἰστορεῖται, Ἀλεξάνδρῳ πρότερον
συνάκει Ἀρχελάου ὀμαλμοῖ· ἀναιρεθέντος δ' ἐκείνου Ἰόβα τῷ W I 189
Λιβύων γεγύμητο βουσιεῖ· κἀκείνου δὲ τὴν ζῶην μεταλλάξαντος D
Ἀρχελάω γίνεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμ ἀποπειραμένη,
15 καὶ ταῦτα παῖδας ἐξ Ἀλεξάνδρου ἔχουσα. ἐδόκει γοῦν ἢ γυνή
τὸν Ἀλέξανδρον αὐτῇ ἐπιστάντα μέμφεσθαι τε αὐτῇ καὶ λέγειν
“Γλαφύρα, ἀληθεύειν ἄρα τὸν λόγον ἀπέδειξας ὅς ἀπίστους εἶναι
τοῖς ἀνδράσι τὰς γυναῖκας φησί. παρθένος γάρ μοι συνοική-
συσσα, καὶ παῖδας γεννήσασα ἐξ ἐμοῦ, λήθη τῶν ἐμῶν ἐρώτων
20 δευτέροις γάμοις συνωμίλησας· καὶ οὐδ' οὕτως σοι κόρος τῆς
εἰς ἡμῶς ἐγένετο ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον σαυτῇ νυμφίον
παρακατέκλινας, καὶ ταῦτα ἐμὸν ἀδελφόν. ἀλλ' ἐγὼ σε αὖθις
ἐμὴν ποιησάμενος τῆς ἐπὶ τούτῳ ὑπαλλάξω αἰσχύνης.” ταῦτα

2 τὸ μὲν γένος PW: μὲν om A Iosephus. 6 στάχνας Iosephus.
13 ἐκείνου A. 18 τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσι A. 20 ὀμ-
λησας A.

comederentur. id somnium aliis aliter interpretantibus, Simon Essaeus visione illa mutationem ei portendi, eamque non felicem, dixit. boves enim aerumnarum esse symbolum, animal quod laboribus urgeatur, et rerum vicissitudinem designare propterea quod terra ab iis arando invertatur. decem vero spicas totidem annos significare, quibus tanto spatio completis messis absolvatur, ac tum principatus Archelai finem fore.

Atque etiam Glaphyrae coniugi eius visum quoddam in somnis est oblatum. quae, ut antea dictum est, maritum habuit Alexandrum Archelai fratrem, eo mortuo Iubae Libyae regi, et post huius mortem Archelao, qui uxorem Mariammen repudiarat, nupsit, idque cum liberos ex Alexandro suscepisset. visus igitur est Alexander adstare mulieri et cum ea expostulare his verbis “utique verum illud verbum esse demonstrasti Glaphyra, uxores infidas esse maritis, nam tu cum mihi virgo nupta fueris et liberos pepereris, mei amoris oblita secundas nuptias experta es; nec ea nostri contumelia contenta cum tertio sponso concubuisti, eoque fratre meo. sed ego te rursus mihi vindicatum isto dede-

P I 265 δηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθειαι τῶν γυναικῶν μετὰ μικρὸν τι-
λευτᾶ.

3. Ἡ δὲ Ἀρχελάω ὑπήκοος χώρα τῇ Συρίᾳ προσει-
μήθη. ἐπέμφθη δὲ καὶ Κυρήνιος ἀπογραφόμενος τὴν Συρίαν
καὶ αὐτὴν Ἰουδαίαν προσθήκην ἐκείνης γεγενημένην. Ἰουδαῖοι δέ,⁴
καίπερ πρότερον καὶ μέχρις ἀκοῆς τὴν ἀπογραφὴν δυσχεραίνοντες,
τότε τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου πείσαντος αὐτοὺς ἐνέδοσαν. Γαυ-
λανίτης δὲ τις ἀνὴρ, Σαδὼκ Φαρισαῖον προσεταιρισάμενος, πο-
λέμων καὶ ληστηρίων τὸ ἔθνος ἐνέπλησαν, λέγοντες οὐδὲν ἕτερον
εἶναι τὴν τῶν οὐσιῶν ἀποτίμησιν ἢ δουλείαν ἀντικρῶς· καὶ ἐδό-
10 **B** κουν μὲν ἐπὶ διορθώσει τῶν κοινῶν κεινηθῆσαι, τῇ δ' ἄλτθείᾳ
οἰκείων ἔσπευδον κερδῶν ἀφορμάς. ἐξ ὧν στάσεις ἐφύθησαν καὶ
φόνος πολλῶν καὶ αὐτῶν τῶν πρώτων ἀνδρῶν, ὃ μὲν ἐμφυλλοῖς
σφαγαῖς, ὃ δὲ τῶν πολεμίων, λιμός τε καὶ πόλεων ἀλώσεις καὶ
κατασκαφαὶ καὶ τοῦ ἱεροῦ ἐμπρησμός.¹⁵

Τριῶν γὰρ οὐσῶν ἐκ παλαιοῦ τοῖς Ἰουδαίοις φιλοσοφίας
δδῶν, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, τῆς τῶν Ἑσσηνῶν, τῆς τῶν
Φαρισαίων, καὶ τῆς τῶν Σαδδουκαίων, τετάρτη αὕτη ἐπίστατος
πρὸς Σαδὼκ καὶ Ἰούδα κεκαίνισται. οἱ μὲν γὰρ Φαρισαῖοι εὐτε-

4 ἀπογραφόμενος A, ἀπογραφόμενος PW. 7 Ἰωαζάρου] Ἰωᾶς A, Ἰωᾶς alter codex Wolfii (nisi forte uterque): "ita etiam cod. Reg. et Colbert." DUCANGIUS. Iosephus Ἰωαζάρου. cf. p. 462 v. 22, 472 v. 11, 476 v. 19. 12 οἰκείων] δι' οἰκείων A. 17 πρόσθεν] p. 390 v. 15.
18 φαρισαίων A, et sic passim. 19 κεκαίνισται A.

FOUNTES. Cap. 3. Iosephi Ant. 17 13 § 5—18 2 § 2.

core liberabo." haec ubi mulieribus familiaribus exposuit, paulo post decessit.

3. Regio vero quae Archelao paruerat Syriae est attributa, ac Cyrenius (Quirinius) missus qui Syriam ipsamque Iudaeam, Syriae additamentum, describeret. ac Iudaei, qui pridem ne nomen quidem descriptionis audire voluerant, suasu Iozari pontificis refragari destiterunt. verum quidam Gaulanites, Sadoco Pharisaeo adscito, bellis et latrocinii Iudaeam implevit. dicebant enim facultatum aestimationem nihil esse aliud nisi manifestam servitutem: ac praetendebant illi quidem rei publicae curam, sed re vera privatorum emolumentorum occasiones captabant. unde seditiones et multorum caedes, principum etiam virorum, exstiterunt, partim ex intestinis bellis, partim ab hostibus. accesserunt fames, urbium expugnationes, excidia et templi confla-gratio.

Nam cum antiquitas tria essent apud Iudaeos philosophiae genera, Essenorum Pharisaeorum et Sadducaeorum, quartum hoc et novum a Iuda et Sedoco introductum est. nam Pharisaei vili victu stententes ad

κῶς διαιτῶνται, οὐδ' ἐπικλίνονται πρὸς τὸ μαλακώτερον, περὶ τε τῶν νομίμων φυλακὴν εἰσιν ἀκριβεῖς, καὶ τοῖς ἐν γῆρα παραχω- C
ροῦσι τιμῆς, οὐδ' ἀντιλέγουσι θρασέως τοῖς παρ' ἐκείνων εἰση-
γουμένοις. εἰμαρμένην τε δογματίζοντες, καὶ τοῖς ἀνθρώποις
5 διδάσκει μὴ εἶκειν ταῖς ταύτης ὁρμαῖς μετὰ σπουδῆς ἀντιπράτ-
τουσιν. ἀθανασίαν τε ταῖς ψυχαῖς ἀπονέμουσι, καὶ δικαιοσύνης
ἐποχθονίους τῶν βεβιωμένων δοξάζουσι. δι' ἃ τοῖς τε δήμοις
εἰσι πιθανώτατοι, καὶ ἐν εὐχαῖς καὶ ποιήσεσιν ἱερῶν ἐκείνοις
χρῶνται ἐξηγηταῖς.

10 Σαδδουκαῖοι δὲ θνητὰς δοξάζουσι τὰς ψυχάς, καὶ ταύτας
τοῖς σώμασι συνδιαφθεῖσθαι λέγουσι. καὶ ἡ τῶν νόμων αὐτοῖς
οὐ παρατηρεῖται παράβασις, καὶ τὸ πρὸς τοὺς γεραιτέρους καὶ D
τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς ἀντιλέγειν ἀρετὴν οἴονται. εἰ δέ τινες
αὐτῶν εἰς ἀρχὰς ἔλθοιεν, προσχωροῦσι τοῖς τῶν Φαρισαίων
15 λόγοις καὶ ἄκοντες· οὐ γὰρ ἄλλως ἀνεκτοὶ δοκοῦσι τοῖς πλή-
θεσιν.

Ἔσσηνοὶ δὲ ἐπὶ θεῷ τὰ πάντα πεποιήνται· ἀθανάτους
ἡγηται τὰς ψυχάς· τοῦ δικαίου ἀντέχονται. ἀναθήματα μὲν
εἰς τὸ ἱερὸν στέλλουσιν, οὐ μὴν γε καὶ θύουσι, διαφερόμενοι τοῖς
20 ἄλλοις περὶ ἄγνισμῶν· διὸ καὶ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσμα-
τος, ἐφ' ἑαυτῶν θύουσι. καὶ ἐπὶ πόνοις γεωργικοὺς τρέπονται.

2 τῶν] τὴν τῶν A. 8 πιθανώτατοι A codex Colberteus et
Iosephus, πιθανώτεροι PW. 11 καὶ ἡ τῶν νόμων] legebat
Zonaras apud Iosephum, quod nescio an illi ex libris mss resti-
tuendum sit, φυλακῆ δὲ οὐδαμῶς μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν
νόμων, nequaquam curant ne quid in legibus mutetur, reficiatur.
12 γεραιτέρους] πρεσβυτέρους codex Colberteus. 14 ἔλθοιεν]
περιπέσειεν codex Colberteus.

mollitiem se non deflectunt, observatores legum et rituum accurati:
senibus honorem praebent, neque confidenter illorum auctoritati adver-
santur: fatum esse docent, hoc tamen hominibus tribuentes ut illius
impulsus vincere possint si serio renitantur: animos immortales, et sub
terra vitae actae rationes reddendās esse censent. qua de causa et apud
populum plus auctoritate valent, et ad vota, ad sacra peragenda tan-
quam interpretes adhibentur.

Sadducaei mortales esse animos arbitrantur atque una cum cor-
poribus interire. leges ut conserventur non anxie curant: senioribus ac
magistris refragari in parte virtutis ponunt. si qui vero illorum ad
magistratas adhibentur, vel invitī assentiuntur Pharisaeis: alioqui enim
a populo non tolerarentur.

Esseni deo adscribunt omnia: animorum immortalitatem credunt:
iustitiam colunt. donaria in templum mittunt, sed in eo non immolant,
de expiationibus a caeteris dissentientes: unde cum a communi sacrario
arceantur, privatim sacrificant. labores agriculturae capessunt: res

P I 266 κοινὰ τὰ χρήματα ἔχουσιν· ὅθεν οὐδέν τι πλέον ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων ἀπολαύει παρὰ τὸν πάνυ πενέστατον. καὶ οὔτε γαιμεῦς εἰσάγονται οὔτε δούλους κτῶνται, τὸ μὲν ἀδικίαν οἰόμενοι, τὴν δὲ τῶν γυναικῶν ἐπεισαγωγὴν στάσεως ἀφορμὴν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ βιοῦντες ἀλλήλοις ὑπηρετοῦσι. καὶ ἀποδέκτας τῶν τῆς γῆς 5 καρπῶν καὶ τῶν ἄλλοθεν κομιζομένων αὐτοῖς προχειρίζονται.

Ἡ δὲ τετάρτη, ἣς ὁ Γαλιλαῖος Ἰούδας γέγονεν ἡγεμῶν, τὰ W I 190 μὲν ἄλλα τοῖς Φαρισαίοις ὁμογνώμων ἐστὶ, τῆς δ' ἐλευθερίας αὐτῇ δριμύς ἔρωσ ἐντέτηκεν, ἣς οἱ τρόφιμοι μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὀνομάζουσιν, ἀνθρώπων τῶν ὀνομάτων τούτων 10 B μεταδιδόναι μὴ ἀνεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ θανάτους καὶ τιμωρίας ποικίλας τε καὶ δεινὰς ὑφίστασθαι μὴ ἀπαναινόμενοι ἵνα μὴ τῆς σφετέρως ἐκσταῖεν ἐνστάσεως.

Ἐντεῦθεν οὖν ἤρξατο τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος νοσεῖν ἐξ ἀνοίας ἀπόνοιαν, Γεσίου Φλώρου τοῦ ἡγεμόνος εἰς ταύτην αὐ- 15 τοὺς ἐρεθίσαντος ὕβρεσιν. ὁ μέντοι Κυρήνιος, τῆς ἀπογραφεῆς καὶ τῶν ἀποτιμῆσεων περαιωθειῶν, αἱ ἐγένοντο ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ ἦταν τοῦ Ἀντωνίου ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιασθέντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὴν τιμὴν, Ἄνναν τὸν Σεθὶ ἀρχιερέα 20 καθίστησι. Κυρηναίου δὲ εἰς Ῥώμην ἀπάραντος Κοπώνιος τὴν Ἰουδαίαν διεῖπε. τούτῳ δὲ διάδοχος γίνεται Μάρκος Ἀμβιβούχος.

14 οὖν add A.

Ἰωάν A, ut supra.

Ἰosephus Ἄνανον.

Σεθὶ PW.

A add ὁ.

15 Γεσίον Iosephus.

20 Ἄναν secundum Evangelia, quem

seθὶ A cum codicibus Regiis et Colbertae,

21 Κοπώνιος Iosephus.

22 post Μάρκος

Ἀμβιβούσιος Iosephus.

communes habent: quare dives omnium pauperrimo nihilo vivit lautius. neque uxores ducant neque servos emunt, hoc iniquum esse rati, illud discordiae incitamentum. vitam agentes solitariam alii aliis ministrant: quaeiores et terrae frugum et eorum quae aliunde afferuntur designant.

Quarta secta, cuius princeps fuit Iudas Galilaeus, cum Pharisaeis caetera consentit, sed libertatis alte infixum amorem gerit. cuius alumni solum principem et dominum deum appellant, ea nomina tribuere homini dedignant, immo nec mortes nec supplicia varia et atrocita recusantes ne ab instituto suo recedant.

Hinc populus Iudaicus ex amentiae morbo in desperationem est delapsus, Gessii Flori contumeliis irritatus. nam Cyrenius descriptione ac censu peracto trigesimo septimo anno post Caesaris Actiacam victoriam ab Antonio relata, Ioazaro pontifici factione populi oppresso ademptam dignitatem in Annam Sethi filium contulit. Cyrenio Romam reverso Coponius Iudaeam administravit. ei successit Marcus Ambibu-

καὶ τὸν Μάρκον Ροῦφος διαδέχεται Ἄννιος. ἐφ' οὗ δὴ τελευτᾷ C
Καῖσαρ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων, ἄρξας ἔτη ἑπτὰ καὶ πενήτηντα
μηνάς τε ἕξ ἐφ' ἡμέραιν δυοῖν, ἀφ' ὧν τισσαρισκαίδεκα ἔτη
αὐτῷ συνήρξεν Ἀντώνιος, ὡς εἶναι τὸν τῆς μοναρχίας αὐτοῦ
5 χρόνον ἑνιαυτούς τισσαράκοντα πρὸς τρισί, κατὰ δέ τινας τέσ-
σαρισιν. ἔβιω δὲ ἔτη ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ.

Ἡ δὲ μοναρχία μετήνεκτο εἰς Τιβέριον τῆς τοῦ Καίσαρος
γυναικὸς Ἰουλίας υἱόν. ὑφ' οὗ Γράτος Οὐαλλέριος εἰς Ἰουδαίαν
ἔσταλτο ἡγεμῶν. ὃς πᾶσας τὸν Ἄνναν τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰσμαῆλ
10 ἀποδείκνυσσι τὸν τοῦ Φαβί, καὶ τοῦτον δὲ μεταστήσας μετ' οὗ
πολὺ Ἐλεάζαρ τῷ τοῦ Ἄννα υἱῷ ἀπονέμει τὴν τοῦ ἱερῶσθαι τι-
μήν, καὶ μετ' ἑνιαυτὸν ἀντεισάγει Σίμωνα τὸν Καμίθου. καὶ D
τούτῳ τὸν ἴσον χρόνον ἱερασαμένῳ Ἰωσήφ ὁ Καϊάφας διά-
δοχος ἦν.

15 4. Καὶ Γράτος ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη τῆς Ἰουδαίας ἄρξας, καὶ
ταῦτα πράξας, εἰς Ῥώμην ὑπανεχώρησε· Πόντιος δ' ἦκε Πιλάτος
τὴν ἡγεμονίαν ἀναδεξάμενος. ὁ δὲ τετράρχης Ἡρώδης φίλος τῷ
Τιβερίῳ χρηματιζῶν πρὸ τῆς ἀρχῆς, οἰκοδομεῖ μετὰ τὴν μοναρχίαν
πόλιν αὐτῷ ἐπώνυμον ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐπὶ τῇ ἄμυθῃ Γενη-
20 σαρέτ, Τιβεριάδα καλέσας αὐτήν. Πιλάτος δὲ στρατιῶν ἐκ

1 Ἄννιος Iosephus. 5 κατὰ δέ τινας τέσσαρισιν om codex
Colberteus. addita videntur ex Dione 56 30. 8 Ἰουλίας libri
mss omnes cum Iosepho, Λιβίας PW ex coniectura Wolfii, ut
p. 461 v. 3, 465 v. 2.

FONTES. Cap. 4. Iosephi Ant. 18 2 § 2—3 § 3. liber de
universitate rerum, cuius fragmentum edidit David Hoeschelius
in notis ad Photii Bibliothecam 1601 p. 923 (Iosephi Op. ed.
Haverc. II 2 p. 146).

chus (Ambivius); Marco Annii Rufus. sub quo Romanorum imperator
Caesar obiit, cum annos 57, menses 6, dies 2 regnasset. collegam
Antonium habuit annis 14: solus imperavit annos 43 aut, ut quidam
tradunt, 44: vixit annos 77.

Monarchia vero translata est in Tiberium, Caesaris ex Iulia pri-
vignum. a quo Valerius Gratus dux in Iudaeam missus est. qui pon-
tificatu Annae abrogato Ismaelem Phabi filium summum sacerdotem de-
signavit: et hoc etiam non multo post in ordinem coacto, Eleazaro
Annae filio sacerdotii honorem largitus est: annoque elapso Simonem
Camihi filium illi substituit. huic pari tempore sacris operato Iosephus
Caiaphas successor fuit.

4. Grato, cum Iudaeae per annos undecim praefuisset, his actis
Romam reverso Pontius Pilatus successit. Herodes tetrarcha Tiberii
privati adhuc usus amicitia, eo rerum potito urbem de illius nomine
Tiberiadem ad Genesaretae lacum condidit. Pilatus exercitum Caesarea,

Καισαρείας μεθιδρούσας χειμαδιούσαν ἐν Ἱεροσολύμοις, σημαίας εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ νύκτα εἰσήγαγεν εἰκόνας ἐχούσας Καίσαρος, P I 267 ἀπαγορευόντος Ἰουδαίους τοῦ νόμου εἰκόνας ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἐγνώσθη τὸ πεπραγμένον, πλῆθος ὤρμησεν εἰς Καισάρειαν αἰτούμενον εἶναι τῶν εἰκόνων μετάρθεσιν, καὶ πενθημέρους ἰκετείας διὰ τοῦτο 5 πεποίηντο. μὴ συγχωροῦντος δὲ Πιλάτου ὡς ἐντεῦθεν δῆθεν ὑβρίζομένον τοῦ Καίσαρος, ἐπεὶ τὸ πλῆθος οὐκ ἀνίει δεόμενον, κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν περιστήσας στρατιώτας ἐνόηλους σφίσις ἠπεῖλει θάνατον εἰ μὴ παύσοιντο θορυβεῖν. οἱ δὲ πρηγεῖς καταβαλόντες ἑαυτοὺς σὺν ἡδονῇ δέξασθαι τὸν θάνατον ἔλεγον. καὶ 10 θαυμάσας Πιλάτος τὸ γενναῖον αὐτῶν καὶ πρόθυμον ἐπὶ τηρήσει τῶν νόμων, παραχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν.

B Ὑδάτων δ' εἰσαγωγὴν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, τὰ ἱερὰ πρὸς ταύτην ἀνήλσκε χρήματα. συνελθόντες οὖν πολλοὶ κατε- 15 βίων Πιλάτου, παύσασθαι ἀξιοῦντες, τινὲς δὲ καὶ λοιδορίας ἐκέχρητο κατ' αὐτοῦ. ὁ δὲ στολαῖς Ἰουδαϊκαῖς πλῆθος στρατιωτῶν κεχρημένον σκυτάλας τε ὑπὸ ταῖς στολαῖς ἔχον περιελθεῖν κύκλῳ τῶν θορυβούντων ἐκέλευσε, καὶ οὕτως ἀναχωρεῖν τοῖς Ἰουδαίοις ἐπέττειν. ὡς δ' ἤρξαντο λοιδορεῖν, τοῖς στρατιώταις 20 δίδωσι σύνθημα· οἱ δὲ πληγαῖς τοὺς θορυβοῦντας ἐκόλαζον. ἐκεῖνοι δὲ ἄοπλοι ὄντες καὶ πληττόμενοι οὐδὲν ἐνόησαν ἐφρόνου, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἔπεπτον, οἱ δ' ἄλλοι τραυματῆται ἀπήσαν.

3 δ' A, γ' PW.

6 δῆθεν om A.

8 ἐπιστήσας A.

ut Hierosolymis hibernaret, traduxit, ac noctu vexilla cum Caesaris imaginibus in urbem intulit, quibus lege Iudaeis interdictum est. quo cognito multitudo prope Caesaream accurrit, petentes ut illa transferrentur, supplicatione per dies quinque continuata. cui cum Pilatus refragaretur, ea enim re laedi maiestatem Caesaris, nec populus orare desisteret, die sexto militibus armatis circumpositis mortem eis comminatus est nisi tumultuandi finem facerent; at illi proni prostrati se mortem cum voluptate oppetitaros dixerunt. Pilatus igitur fortitudinem eorum et alacritatem observandae legis admiratus, e vestigio Caesaream imagines rettulit.

Ad aquae ductum vero Hierosolymis struendum sacram pecuniam Pilatus insumpsit. ob eam rem multi convenere cum clamoribus atque etiam per cognicia postulantes ut desineret. at ille cohortes militum sub stolis Iudaeis flagella gerentes circumire tumultuantes, atque ita Iudaeos abire iussit. ut vero maledicere coeperunt, signo militibus dato verberibus eos castigare instituit. illi vero quamvis inermes cederentur, de pertinacia nihil remittebant, sed multi cadebant, multi vulneribus affecti recedebant.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς W I 191
 Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν Ἰουδαίᾳ ἐφάνη, περὶ οὗ ταῦτα κατὰ λέξιν C
 φησὶν ὁ Ἰώσηπος ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ λόγῳ τῆς Ἀρχαιολογίας.
 “γίνεται δὴ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ (εἶπε
 5 ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρῆ· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής),
 διδύσκαλος ἀνθρώπων τῶν οὐκ ἠδονῇ τάληθῆ δεχομένων· καὶ
 πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγά-
 γετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδειξεῖ τῶν πρώτων
 ἀνδρῶν παρ’ ἡμῶν σταυρωῖ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ-
 10 σαντο οἱ τὸ πρώτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρί-
 τήν ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταυτὰ τε καὶ
 ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμασία εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν
 Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὀνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῶλον.” D

Καὶ ταῦτα μὲν ἀρχαιολογῶν ὁ Ἰώσηπος ἔγραψε περὶ τοῦ
 15 Χριστοῦ· ἐν δὲ τῷ πρὸς Ἑλληνας αὐτοῦ λόγῳ ὅς κατὰ Πλά-
 τῶνος ἐπιγράφεται περὶ τῆς τοῦ πατρὸς αἰτίας, οὗ καὶ ὁ ἅγιος
 Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς μυρία πεποιήται ἐν τῇ πανθηθείῃ αὐτῷ
 βίβλῳ τῇ καλομένῃ Παράλληλα, ταῦτα φησί. “πάντες γὰρ
 δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ λόγον ἀχθήσονται.
 20 τοῦτῳ γὰρ ὁ πατὴρ τὴν κρίσιν δέδωκε, καὶ αὐτὸς βουλὴν πα-

5 αὐτὸν] τοῦτον A. 6 τῶν om A. 12 τε om A.
 15 κατὰ Πλάτωνα apud Hoeschelium (H) et in Ioannis Damasceni
 (I) codicibus, ed. Lequien t. II p. 789. 17 ὁ add A.
 18 Παράλληλα] loco indicato. at fragmentum quod sequitur non
 Iosepho sed Meletio Antiochiae episcopo tributum legitur p. 755,
 nonnullis mutatis. γὰρ PH, δὲ I, om AW. 20 κρίσιν]
 κρίσιν πάσαν H, πᾶσαν κρίσιν I.

Hoc tempore dominus quoque noster et deus Iesus Christus in
 Iudaea visus est, de quo haec Iosephi verba in 18 libro Antiquitatum
 exstant. “nascitur hoc tempore Iesus, vir sapiens (si modo vir dicen-
 dus est: fuit enim mirabilium operum effector), et magister hominum
 qui veritatem amplectebantur; ac multos Iudaeos, multos ex gentibus
 sibi conciliavit. Christus ille fuit, quem cum a principibus apud nos
 viris delatum cruci Pilatus affixisset, eum ii, qui principio adamarant,
 colere non destiterunt. nam triduo post eis vivens iterum apparuit:
 id quod, aliaque infinita et admiranda, vates divini de eo praedixe-
 runt. ac nativitas Christianorum, nomine ex illo accepto, vel hodie non
 defecit.”

Haec in Antiquitatibus Iosephus de Christo scripsit: in oratione
 vero sua ad Graecos, quae et contra Platonem inscribitur, de causa
 universitatis, cuius etiam S. Ioannes Damascenus in Parallelis suis me-
 minit, haec dicit. “omnes enim iusti et iniusti ad dei verbum addu-
 centur. huic enim pater iudicium dedit, atque ipse patris voluntatem

πρὸς ἐπιτελῶν κριτῆς παραγίνεται, ὃν Χριστὸν προσαγορεύομεν.
 P I 268 οὐδὲ γὰρ Μίνως καὶ Ῥαδάμανθους κριταί, καθ' ἑμᾶς, Ἕλληνες,
 ἀλλ' ὃν ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἐδόξασε· περὶ οὗ ἐν ἑτέροις λεπτο-
 μερέστερον διεληλύθαμεν πρὸς τοὺς ζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν.
 οὗτος τὴν πατρὸς ἐκάστῳ δικαιοκρασίαν ποιούμενος, πῶσι κατὰ 5
 τὰ ἔργα παρασκευάσει τὸ δίκαιον· οὗ κρίσει παραστάντες πάν-
 τες ἄνθρωποι τε καὶ ἄγγελοι καὶ δαίμονες μίαν ἀποφθέγγονται
 φωνὴν οὕτω λέγοντες, δικαία σου ἡ κρίσις. ἦς φωνῆς τὸ ἀντα-
 πόδομα ἐπ' ἀμφοτέροις ἐπάγει τὸ δίκαιον, τοῖς μὲν εὖ πράξασι
 δικαίως τὴν ἀδίδιον ἀπόλαυσιν παρασχόντος, τοῖς δὲ τῶν φάλαγγ 10
 B ἔρασταῖς τὴν αἰώνιον κόλασιν ἀπονειμάντος. καὶ τούτοις μὲν τὸ
 πῦρ ἄσβεστον διαμένει καὶ ἀτελεύτητον, σκώληξ δὲ τις ἔμπυρος
 μὴ τελευτῶν μηδὲ σῶμα διαφθείρων, ἀπαύσιψ δ' ὀδύνη ἐκ σώ-
 ματος ἐκβράσσωσιν παραμένει." καὶ ἄλλα δ' ἐπὶ τούτοις φησίν.

Οὕτω μὲν οὖν περὶ Χριστοῦ γέγραπεν ὁ Ἰώσηπος. (5) ἐν 15
 δὲ Ῥώμῃ τότε Πανλίνα τις ἦν καὶ γένους περιφανεία καὶ τρόπων
 χρηστότητι διαφέρουσα καὶ πλούτου περιετῶς ἔχουσα· οὕσα δὲ
 καὶ τὴν ὄψιν χαρίεσσα καὶ τῆς ἡλικίας ἐν ἧ ἡ γυναῖκες ἀγάλλονται,
 σωφροσύνη κεκόσμητο. συνώκει δὲ Σατορνίνῳ, ἀνδρὶ μηδὲν
 αὐτῆς εἰς ἕκαστον τῶν καλῶν ἀποδόντι. ταύτης εἰς τὴν ἔρωτι 20

1 κριτῆρ Η. 2 Ῥαδάμανθος ΗΙ. post κριταί ΗΙ add of
 vel οἱ. 4 ἐπιζητοῦντας ΗΙ. 5 ἐκάστῳ] εἰς πάντας ΗΙ.
 πῶσι] ἐκάστῳ ΗΙ. 6 παρεσιεύσας ΗΙ. 8 οὕτως ΑΗ, om Ι.
 10 παρασχόντος] παρέχον et mox ἀπονέμον Ι. 13 ἐκ στόματος Ι.
 17 χρηστότητι διαφέρουσα] σεμννομένη χρηστότητι Α. 18 τῆς
 ἡλικίας Α: Iosephus τῆς ὄρας.

FOUNTES. Cap. 5. Iosephi Ant. 18 3 § 4—4 § 5.

exsequens index adventat, quem Christum appellamus. neque enim
 Minos aut Rhadamanthys, o Graeci, quemadmodum vestra fert opinio,
 sententiam ferent, sed is quem deus et pater gloria ornavit. de quo
 alibi subtilius disseruimus ad eos qui veritatem inquirunt. is de patris
 sententia iustum de unoquoque iudicium faciens, ius unicuique pro factis
 suis reddet. cuius iudicio omnes homines angeli et daemones adstantes
 una voce clamabunt, iustum tuum est iudicium. post quam vocem ita
 ut aequum est remunerabitur utrosque, eos qui virtutem rite coluerunt
 aeterna beatitate, improbitatis amatores aeterno supplicio. et hos ignis
 aeternus atque infinitus manet, et vermis quidam ignitus immortalis et
 corpus non perimens cum perpetuo cruciati e corpore erumpens infes-
 tabit." his alia quoque subiungit.

Ac de Christo ad hunc modum Iosephus scripsit. (5) Romae
 autem Paulina quaedam, et generis splendore et morum integritate praes-
 tans et opibus abundans et vultu venusto et aetate integra et mode-
 stia ornata, nupta erat Saturnino, viro nullo bonorum genere ipsa in-

Δέκιος Μοῦνδος, ἐν ἀξιώματι ὧν μεγάλῳ τῶν τότε ἱππέων, καὶ C
 ἐπεὶ δὲ δώροις· εἴκοσι γὰρ μυριάδας δραχμῶν Ἀττικῶν ἐόντῃς
 ἐδίδου μίαν. ἣ δὲ οὐκ ἠνείχετο. κάκεινος ἐξῆπτο πλέον εἰς
 ἔρωτα, ὥστε βρώσεως ἀποχῆν ἐαυτῷ μνηστεύεσθαι θάνατον. ἦν
 5 δὲ τούτῳ ἀπελευθέρω πατρώα Ἰδὴ καλουμένη, παντοίων ἰδρις
 κακῶν. αὕτη οὕτως ἔχοντα τὸν νεανίαν ὀρώσα ἀναδαρσύνει λό-
 γοις καὶ ἀναζωπυροῖ ὑποσχέσει, πέντε μυριάδων αὐτῇ δεήσειν
 λέγουσα μόνων ὥστε τὴν πρῶξιν αὐτῷ κατεργάσασθαι. καὶ λα-
 βοῦσα τὸ αἰτηθῆν ἀργύριον, ἐπεὶ οὐκ ἀλωτῆν ἑώρα τὴν Παυλί-
 10 ναν τοῖς χρήμασι, τῇ δὲ θεραπείᾳ τῆς Ἰσιδος (θεοῦ δ' αὕτη D
 τοῖς Ῥωμαίοις τότε νεόμιστο) ἤδει ταύτην προσκειμένην θερμό-
 τατα, πρόσεισι τῶν τῆς ψευδοῦς ἐκείνης θεοῦ ἱερῶν τισί, καὶ
 χρήμασιν ἀναπεῖθει τὴν Παυλίαν ἐξαπατήσασθαι αἷς δύναιτο μη-
 χαναις, καὶ τῷ Μοῦνδῳ συγκατακλίνειν. οἱ δὲ θελχθέντες τοῖς
 15 χρήμασι τῇ πρῶξιν ἐπέβαλον. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατος πρὸς τὴν
 Παυλίαν ἰλθὼν, καὶ ἰδίᾳ αὐτῇ ἐντυχῶν, ἔλεγεν ἦκειν πεμπτός W I 192
 ὑπὸ τοῦ Ἀνουβίδου, κελεύοντος τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἦκειν αὐ-
 τῆς ἑρῶντα. τῇ δὲ ὁ λόγος ἔδοξεν εὐκταϊότατος, εἰ ἑρῶτο ὑπὸ
 θεοῦ· καὶ τῷ ἀνδρὶ κοινοῦται τὸ ἀγγελθῆν, κάκεινος συνεχώρει, P I 269
 20 τὴν σωφροσύνην γινώσκων τῆς γυναικός. ἀπῆλθεν οὖν εἰς τὸ
 τέμενος· καὶ ὡς ὑπνον καιρὸς ἦν, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ τῇ γυναικὶ
 καθευδῆσαι ἠτοίμαστο, καὶ τὰ λύγνα κατέσβεστο. ὁ γοῦν
 Μοῦνδος (προεκέκρυπτο γὰρ ἐκεῖ) παννύχιον ἐνεφορήθη αὐτῆς,

13 αἶς] ὡς A.
 23 ἐκείρητο A.

18 εὐκταϊότατος A, εὐκτός Iosephus.

feriori. huius amore captus Decius Mundus, inter equites dignitate
 praestans, mulieris pudicitiam muneribus sollicitabat, 200 milia drachma-
 rum Atticarum pro uno concubitu pollicens; eaque recusante amore ma-
 gis inflammabatur, adeo ut abinentia ciborum necem sibi consciscere
 institueret. habebat autem paternam libertam nomine Iden, omnis ge-
 neris malorum peritam. ea adolescentem sic affectum verbis confirmat
 et pollicitationibus refocillat, ac sibi duntaxat quinquagies mille drachmis
 opus esse dicit ad rem conficiendam. quibus acceptis, cum illam pecu-
 nia expugnari non posse cerneret, sed cultui Isidis (ea tum a Romanis
 pro diva colebatur) esse deditissimam, quosdam falsae illius deae sacer-
 dotes convenit, pecuniam offert, ut Paulinam quibus possint dolis cir-
 cumventam Mundo sui copiam facere cogant. illi pecunia deliniti faci-
 nus aggrediuntur: eorum natu maximus Paulinam seorsim convenit, se
 ab Anubide ipsius amore capto missum esse profiteretur et eam arcesseret.
 mulieri ea verba optatissima acciderunt, si a deo amaretur: et nuntium
 illum cum marito communicat. qui gnarus modestiae coniugis eam abire
 sinit. cum in templum venisset, sub somni tempus mulieri in ipsa aede
 lectus paratur, lucernae exstinguuntur. Mundus, iam antea ibi abditus,

ὡς Ἄνουβις αὐτῇ προσφερόμενος. εἶτα ὁ μὲν ἀπῆλθεν, ἡ δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα φοιτήσασα διηγείτο τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἄνουβιδος, καὶ πρὸς τὰς συνήθεις ἐνελαμπρύνετο ὡς ὀμίλιας ἀξιώθαισα θεοῦ. τρίτῃ δὲ μετὰ τὴν πρῶξιν ἡμέρᾳ συναντήσας ὁ Μοῦνδος αὐτῇ "Παυλίνα" φησί, "καὶ τὰς εἴκοσι μυριάδας ἔχω, 5 καὶ σύ μοι τούτων διηκονήσω χωρὶς. ἃ δὲ πρὸς Μοῦνδον ἐξό-
B βριζες, τούτων οὐδὲν μοι προσήπτετο, Ἄνουβιν ὄνομα θεμέλω αὐτῷ." ἐκ τούτων εἰς ἔννοιαν ἐλθοῦσα τοῦ τολμήματος ἡ γυνὴ περιρρήγνυται τὴν στολὴν, καὶ τῷ ἀνδρὶ ἐδήλου τὸ ἐπιβούλευμα· ὁ δὲ τῷ Τιβερίῳ προσῆλθε. καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐξετάσας τὸ 10 γεγονός, τοὺς μὲν ἱερεῖς ἀνεσταύρωσε καὶ τὴν Ἴδην, τὸν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ τῆς Ἴσιδος ἄγαλμα εἰς τὸν Θύβριν ποταμὸν κατεπόντισε, τὸν δὲ Μοῦνδον φυγῇ ἐδικαίωσε, συγγνώμην νείμας αὐτῷ ὥστε μὴ μῆζον κολασθῆναι διὰ τὴν βίαν τοῦ ἔρωτος.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπέπρακτο, ἐν δὲ Σαμαρεία 15 συμβέβηκε θόρυβος. ἀνὴρ γάρ τις ἐκέλευε τοὺς Σαμαρεῖς ἐπὶ τὸ Γαριζὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν (ἄγνότατον δὲ τοῦτο αὐτοῖς
C ὑπέληπται τῶν ὄρων), καὶ ἀφικομένοις ἐπηγγέλλετο ἱερὰ σκεύη ἐμφανίσαι κατορωρυγμένα ἐκεῖ ὑπὸ Μωυσέως· οἱ δὲ ἠθροίζοντο καὶ ἐν ὄλοις ἦσαν. Πιλάτος δὲ στρατιώτας πέμψας τοὺς μὲν 20 ἔκτεινε, τοὺς δὲ ἐτρέματο εἰς φυγὴν, καὶ τῶν ζωορηθέντων τοὺς

1 ἄνουβιος A. 2 post διηγείτο PW add αὐτῷ, om A
 Iosephus. 7 ἄνουβιον A, Ἄνουβιον Iosephus. 8 αὐτῷ
 PW, ἐμαντῶ Iosephus. 9 περιρρήγνυται PW. 12 Θύβριν
 libri mas et W, Τύβριν P. 16 ἐκέλευε A. 19 μωυ-
 σέος A.

per totam noctem sub Anubidis nomine libidine sua expleta discedit. Illa reveram Anubidis apparitionem marito narrat, apud familiares de congressu dei gloriatur. sed tertio post id facinus die Mundus ei obviam factus "Paulina" inquit, "et ducenta milia habeo, et tu mihi gratis gessisti morem. tua vero erga Mundum iniuria me non attigit, qui Anubidis nomen ipse mihi fecerim." e quibus verbis mulier intellecto facinore, vestibus laceratis marito insidias indicat: is apud Tiberium conqueritur. imperator facinore comperto sacerdotes et Iden in cruces tollit, aedem diruit, Isis simulacrum in Tiberim demergit, Mundum in exilium agit, poenam graviorem ob amoris vim clementia moderatus.

Haec Romae acta sunt: Samariae vero tumultus hac de causa exstitit. quidam Samaritanos Garizinium montem sanctitatis opinione celeberrimum secum conscendere iussit: nam ibi se eis sacra vasa a Mose defossa ostensurum esse. qui cum armati convenissent, Pilatus exercitu misso alios occidit alios in fugam vertit, et captivorum prae-

κορυφαίους διάφθειρεν. οἱ δὲ Σαμαριῖτις πρὸς Οὐτιτέλλιον ἦλθον Συρίας ἡγεμονεύοντι, Πιλάτου κατηγοροῦντες ἐπὶ τῇ τῶν οὐοφύλων σφαγῇ. καὶ Οὐτιτέλλιος Μάρκελλον πέμψας τῶν Ἰουδαίων προσησβόμενον, ἐπὶ Ῥώμην ἀπιέναι τὸν Πιλάτον ἐκέλευεν
 5 ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπολογησόμενον ἐφ' οἷς ἐγκυκαλεῖται. καὶ ὁ μὲν ἀπῆει ἐπὶ δέκα ἔτεσιν ἡγεμονεύσας τῆς Ἰουδαίας, πρὶν δὲ τῇ Ῥώμῃ ἐγγίσει αὐτόν, ἔφθη Τιβέριος μεταστάς.

Οὐτιτέλλιος δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐλθὼν τῆς τοῦ πάσχα ἑορτῆς D
 τελουμένης ὑπεδέχθη μεγαλοπρεπῶς, καὶ τὰ τέλη τῶν γεωργου-
 10 μένων καρπῶν τοῖς Ἱεροσολυμίταις ἀνήσει, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸ ἱερόν συνεχώρησε κείσθαι καὶ παρὰ τοῖς ἱερεῦσιν εἶναι καθάπερ καὶ πρότερον· τότε δὲ ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ ἀπέκειτο. τῶν γὰρ ἀρχιερέων τις, ὁ πρῶτος δηλαδὴ Ὑρκανός, ἔγγιστα τοῦ ἱεροῦ βῆρην ἐγείρας, καὶ ἐν αὐτῇ διαιτώμενος, ἐκεῖ καὶ τὴν
 15 στολὴν τὴν ἀρχιερατικὴν εἶχεν, αὐτῷ ἀνήκουσαν ὡς ἀρχιερεῖ. τὰ αὐτὰ δὲ ἐκείνῳ καὶ τοῖς μετ' ἐκείνον ἐπράσσετο. Ἡρώδης δὲ τὴν βῆρην ἐκείνην ἐπικατασκευάσας ἐπὶ τὸ πολυτελέστερον, φίλος ὢν Ἀντωνίου, ἐπὶ τῷ ἐκείνου ταύτην ὀνόματι μετωνόμασε· καὶ P I 270
 τὴν στολὴν ἐν αὐτῇ εὐρηκῶς κατεῖχεν ἐκεῖ. τοῦτο δὲ ἐποίησε καὶ
 20 ὁ Ἀρχέλαος, καὶ μετ' ἐκείνον οἱ Ῥωμαῖοι τὰ αὐτὰ ἐπὶ τῇ στολῇ ἔπραττον, ἀποκειμένη ἐκεῖ ὑπὸ σφραγῖσι τῶν ἱερέων καὶ τῶν γαζοφυλάκων. ἑορτῆς δ' ἐφειστώσης ἀπεδίδοτο τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὑπὸ τοῦ φρουράρχου, καὶ μετὰ μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν αὐθις

1 οὐτιτέλιον A, et sic ubique. PW γ. 1 3 8 λ, in sequentibus 11. 14 καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν εἶχεν ὡς ἀρχιερεῖ A. 22 ἀπεδίδοτο A Iosephus, ἐπεδίδοτο PW.

cipuos interfecit. Samaritani vero Vitellium Syriae praetorem conveniunt, Pilatum ob popularium suorum caedem accusantes. is Marcello Iudaeis praeposito, Romam ire Pilatum iubet ad causam apud Caesarem dicendam. abit ille cum decennium Iudaeis praefuisset: sed antequam Romae appropinquaret, Tiberius iam obierat.

Vitellius vero in festo paschatis Hierosolymis magnifice exceptus, vectigalia frugum Hierosolymitanis remisit, et stolam pontificis in templo reponi ac penes sacerdotes esse, ut olim, passus est, cum ea tempestate in Antonia servaretur. nam primus Hyrcanus pontifex proxime templum aedificavit turrim, in qua vitam egit, stolamque pontificiam, ut quae ad se ex officio pertineret, asservavit. idem etiam eius successores imitati sunt. Herodes turrim illam magnificentius adornatam de Antonii amici nomine appellavit, et stolam ibi repertam in ea detulit. idem Archelaus fecit: idem Romani illum secuti de stola statuerunt, quae illic sub sigillis sacerdotum et gazae custodum reponebatur. eam igitur, cum in festivitibus pontifici restitueretur, et post anum

ἐκεῖ ἀπετίθετο. Οὐτιέλλιος δὲ παραχωρεῖ τῆς στολῆς τῷ ἔθνει. τὸν δὲ ἀρχιερέα Ἰωσήφ τὸν καὶ Καϊάφαν ἀφρηρηκῶς τὴν ἱερου-
σύνην, Ἰωνάθῃ δίδωσι ταύτην τῷ Ἄννα τοῦ ἀρχιερέως υἱῷ.

W I 193

Κατ' ἐντολὰς δὲ Τιβερίου σπένδεται Οὐτιέλλιος Ἀρταβάνῳ
B τῷ Πάρθων βασιλεῖ, πέμψαντι τὸν υἱὸν Δαρεῖον μετὰ δώρων 5
πολλῶν ἡμερεύοντα. πυρῶν δ' ἐν ταῖς σπονδαῖς καὶ ὁ τετράρ-
χης Ἡρώδης ἐκπέμπει πρὸς Καίσαρα παραχρηῖμα γράψας τὰ
γεγονότα. εἶτα τοῦ Οὐτιέλλιον περὶ τούτων ἐπιστελιαντος Τι-
βερίῳ, ἐκείνος ἀντέγραψε μαθεῖν πάντα παρὰ Ἡρώδου. τοῦτο
εἰς ὄργην τὸν Οὐτιέλλιον κατὰ τοῦ Ἡρώδου κείνηκεν· ἐβυσσο-10
δόμεινε δὲ τὸν θυμὸν, καὶ μετήλθεν αὐτὸν Γαίου κρατήσαντος.

6. Τότε καὶ Φίλιππος Ἡρώδου τούτου ὢν ἀδελφὸς τετε-
λεύτηκεν, εἰκοστῷ ἐνιαυτῷ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἄρξας ἐπτα καὶ
C τριάκοντα ἔτη. ἦν δὲ τὸν τρόπον ἀπράγμων καὶ μέτριος τοῖς
15 ἀρχομένοις, προόδους σὺν ὀλίγοις τῶν ἐπιλέκτων ποιούμενος· 15
καὶ εἴ τις προΐοντι προσῆμι δέόμενος βοηθείας, εὐθὺς αὐτῷ
κατὰ τὸν τόπον τοῦ θρόνου τιθεμένου (εἶποντο γὰρ οἱ τοῦτον
φρόντες) καθήμενος ἤκροατο καὶ ἐποινηλάτει τοὺς ἀδικουῦντας
καὶ τοὺς ἀδικῶς αἰτιωμένους ἀπέλυε. τὴν δὲ ἀρχὴν ὁ Τιβερίους
(παῖδες γὰρ Φιλίππῳ οὐκ ἦσαν) τῇ τῶν Σύρων ἐπαρχίᾳ προσέ-20
θετο.

6 ἡμερεύσαντα A. 14 τοῖς ἀρχομένοις καὶ μέτριος A.
16 προΐοντι εἴ τις προσῆμι A.

Fontes. Cap. 6. Iosephi Ant. 18 4 § 6—5 § 3.

festi diem ibidem reponeretur, Vitellius populo concessit. Iosepho vero, qui et Caiaphas, pontificatum ademptum Ionathae dedit, pontificis Annae filio.

Iussu Tiberii Vitellius cum Artabano Parthorum rege pacem fecit, qui Darium filium cum multis muneribus obsidem miserat. ei pacificationi Herodes quoque tetrarcha interfuit, et ad Caesarem quae acta essent continuo scripsit. quae cum post Vitellius quoque per litteras exposuisset, Caesar ei rescripit se ex Herode cognovisse omnia. ea re Vitellius contra Herodem irritatus clam iram aluit, eumque Gaio demum imperante ultus est.

6. Tunc Philippus quoque huius Herodis frater diem suum obiit vigesimo imperii Tiberii anno, cum annis 37 rerum potitus esset, vir quieti ingenii, moderatus erga subditos, cum paucis delectis in publicum prodire solitus: quod si quis inter eundem opem eius implorasset, statim eo ipso in loco sella posita (nam qui eam ferrent sequebantur) audiebat, iniurios poenis afficiebat, iniquis criminibus circumventos absoluebat. dicionem eius, quia liberis orbis decesserat, Tiberius provinciae Syriae adiecit.

Ἡρώδης δὲ ὁ τετράρχης ἐπὶ Ῥώμην στελλόμενος κατέλιπεν ἐν Ἡρώδου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὃν ἡ τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγάτηρ τῷ βασιλεῖ Ἡρώδῃ ἐγένετο. ἔρασθεις δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τοῦ ἀδελφοῦ γυναικός, θυγατρὸς Ἀριστοβοῦλου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἀδελφῆς δὲ τοῦ μεγάλου Ἀγρίππα, λόγους περὶ 5 γάμων πρὸς αὐτὴν ἐποίησατο. καὶ δεξαμένη συνέθετο μετοικίσασθαι πρὸς αὐτόν, εἰ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα ἐκβάλοι. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ Ῥώμην ἔπλει ἐπὶ τοιαύταις συνθήκαις· ὡς δ' ἐπανῆλθε, γνοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ, τοῦ δὲ Ἀρέτα θυγάτηρ, τὰς πρὸς Ἡρω- 10 διάδα συνθήκας, ἤτει πρὸς Μαχαιροῦντα πεμφθῆναι τὸ φρούριον· μεθόριον δὲ τοῦτο ἦν τῆς Ἀρέτα καὶ τῆς Ἡρώδου ἀρχῆς· καὶ ὁ Ἡρώδης ἐξέπεμψε, μὴ γινώσκων ὅτι ἐστὶν αὐτῇ τὸ βουλεύμενον· ἡ δὲ ἐκείθεν πρὸς Ἀραβίαν πρὸς τὸν πατέρα ἐξώρμησε, καὶ τὴν Ἡρώδου διεγείτο γνώμην περὶ αὐτῆν. κάκεῖνος P I 271 15 ἔσχε τοῦτο ἔγθρας ὑπόθεσιν· καὶ μάχη μέσον ἀμφοῖν συγκεκρότητο διὰ στρατηγῶν, καὶ οἱ Ἡρώδου ἠττήθησαν καὶ ἅπαν τὸ ἐκείνου στρατεύμα πέπτωκε. ταῦτα διὰ γραφῆς Ἡρώδης μηνύει τῷ Τιβερίῳ· ὁ δὲ γράφει πρὸς Οὐδιέλλιον, πόλεμον πρὸς Ἀρέταν ποιήσασθαι καὶ ἡ ζυγορηθέντα δέσμιον ἀναπέμψαι εἰς Ῥώμην ἢ 20 ἀνηρημένου στείλαι τὴν κεφαλὴν.

Τισὶ δὲ ὑπὸ Θεοῦ τὴν Ἡρώδου στρατιὰν δλέσθαι ἐδόκει, δίκας τινύντος διὰ τὸν φόνον τοῦ προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. ταῦτα γὰρ καὶ περὶ τούτου κατὰ λέξιν ὁ Ἰώσηπος

1 ὁ add A Iosephus. 6 μετοικίσασθαι Iosephus, μετοικήσασθαι PW. 23 Ἰώσηπος] Ant. 18 5 § 2. pauca differunt.

Herodes vero tetrarcha Romam proficiscens apud Herodem fratrem ex Simonis pontificis filia Herodi regi natum divertit; atque amore captus Herodiadis quam frater in matrimonio habebat, Aristobulo fratre ipsorum natam et magni Agrippae sororem, de coniugio mulierem appellavit. illa vero se ad illum transituram pollicita est, si Aretae filiam repudiasset. ea pactione inita Romam ille proficiscitur: unde cum rediisset, uxor eius Aretae filia, re illa compta, se Machaeruntem (id castellum fuit in confinio dicionis Herodis et Aretae) mitti petiit. annuit Herodes, ignarus quid consilii mulier cepisset. illa vero inde in Arabiam ad patrem properavit, eique quid Herodes de se animo agitare exposuit. unde Aretas inimicitarum occasionem arripuit. pugna per utriusque duces commissa Herodiani victi sunt et omnis eius exercitus caesus. quae cum Herodes Tiberio per litteras significasset, ille Vitellio scribit ut Aretae bellum inferat, et aut viventem in vinculis aut interfecti caput Romam mittat.

Quidam credere Herodis exercitum ira numinis interisse ob caedem prophetae et baptistae Ioannis. de quo Iosephus his verbis

- B ἔγραψε. “κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρώδης ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦντας καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνη καὶ τὰ πρὸς θεὸν εὐσεβεῖα χρωμένους βαπτισμῶ συνέναι· οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν αὐτῷ φανείσθαι ἀποδεκτὴν. δέσας δὲ Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσοῦτον πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώ- 5 ποῖς μὴ ἐπὶ στάσει φέροι τι (πάντα γὰρ ἐώρασι συμβουλή τῇ ἐκείνου πράξοντες) πολὺ κρείττον ἡγείται, πρὶν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, προλαβὼν ἀνελεῖν, τοῦ μεταβολῆς γενομένης μὴ εἰς πράγματα ἐμπιστῶν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψία τοῦ Ἡρώδου δέσμιος εἰς Μαχαιοῦντα πεμφθεὶς ταύτῃ κτείννεται, τοῖς δὲ 10
- C Ἰουδαίοις δόξαν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ γενέσθαι, τοῦ θεοῦ κακῶσαι Ἡρώδην θέλοντος.”

Οὐτιτέλλιος δὲ πρὸς Ἀρέταν πολεμήσων ἠπειγετο. ὠρη- 15 μένω δὲ διὰ τῆς Ἰουδαίων διέρχεσθαι παρηγοῦντο οἱ πρῶτοι αὐ- τῶν τὴν διὰ τῆς χώρας ὁδόν· οὐ γὰρ πάτριον εἶναι αὐτοῖς εἰκό- 15 νας φέρεσθαι διὰ τῆς χώρας αὐτῶν, πολλὰς δ' ἐπικεῖσθαι ταῖς σημαῖαις εἰκόνας. πεισθεὶς οὖν διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου διεβί- βαζε τὸ στρατόπεδον, αὐτὸς δὲ μετὰ Ἡρώδου εἰς Ἱεροσόλυμα W I 194 ἀνῆι θύσων τῷ θεῷ. καὶ τρεῖς ἐπιμείνας ἡμέρας ἐκεῖ, Ἰωνά- 20 θην μὲν τῆς ἀρχιερωσύνης μεθίστησι, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ 20 Θεόφιλον ἐγκαθίστησιν εἰς αὐτήν. τῇ τετάρτῃ δὲ γραμματίων

2 τὰ] τῇ, omisso sequenti τὰ, Iosephus. 4 φανείσθαι] γενέ-
σθαι A. 6 φέρον A. ἐώρασι] sic PW pro ἐώρασαν:
ἐώρασι A et aliquot Iosephi codices. 7 πράξαντες A.
10 δέσμιος A Iosephus, δέσμοις PW. 11 δόξα A Iosephi
codex Busbequianus. 18 εἰς τὰ ἱερ. A.

scribit. “hunc Herodes interfecit, virum bonum, qui Iudaeos virtutem colere atque inter sese iustitiae et religioni erga deam dare operam iussit, ac sic ad baptismum accedere: tum demum futurum acceptum. Herodes autem veritus ne tanta eius in vulgus auctoritas ad seditionem spectaret, quod nihil non eo mandante facturam videretur, consultus esse duxit eam antequam res novas moliretur e medio tollere, ne sese mutatione facta negotiis et molestiis conflictantem tarditatis suae paeniteret. sic ex Herodis suspicione Machaeruntem missus Ioannes occiditur: Iudaei vero credidere in ultionem necis eius exercitum periisse, deo in Herodem animadvertente.”

Caeterum Vitellius bellum Aetiae illaturus cum Iudaeam pertransire vellet, a Iudaeorum proceribus, ne per eam iret, quod in vexillis multas haberet imagines, quas per suam regionem ferri patria lege nefas esset, exoratus, copias per magnam planitiem traduxit: ipse cum Herode Hierosolyma ascendit ut sacrificaret deo. ibi triduo exacto Ionatham pontificatu movet et fratrem eius Theophilum in eo collocat:

αὐτῶ κομισθέντων περὶ τῆς Τιβερίου τελευτῆς, ὥρκισε τὸ πλῆ- D
θος εὐνοεῖν τῷ Γαίῳ, ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα. λέγεται
δὲ καὶ τὸν Ἀρέταν οἰωνοσκοπησάμενον φάναι ἀμήχανον εἶναι
τῷ στρατῷ πολεμῆσαι· τεθνήξασθαι γὰρ τῶν ἡγεμόνων ἢ τὸν
5 κελεύσαντα πολεμεῖν ἢ τὸν κελευσθέντα ἢ καθ' οὗ τὸ κέλευσμα
γέγονε.

7. Καὶ Οὐτέλλιος μὲν εἰς Ἀντιόχειαν ἀνεχώρησεν,
Ἀγρίππας δὲ ὁ Ἀριστοβούλου υἱὸς ἐπὶ Ῥώμης ἔτυχεν ὧν τοῦ
Τιβερίου θνήσκοντος. οὗτος γὰρ πρὸ μικροῦ τῆς Ἡρώδου τοῦ
10 μεγάλου τοῦ πάππου αὐτοῦ τελευτῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ τρεφόμενος,
συνήθης ἐγένετο Δρούσῳ τῷ Τιβερίου υἱῷ, καὶ Ἀντωνίᾳ τῇ P I 272
Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ γνωστὸς γέγονε, Βερνίκης τῆς
αὐτοῦ μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς. μεγαλοπρεπῆς δὲ ὧν
Ἀγρίππας καὶ δωρεῖσθαι πολυτελής, τῆς μητρὸς αὐτοῦ θανού-
15 σης τὰ μὲν τῶν χρημάτων εἰς ἑαυτὸν ἀνάλωσε πολυτελῶς δια-
τώμενος, τὰ δὲ εἰς δωρεάς, τὰ πλείω δ' εἰς τοὺς ἀπελευθέρους
τοῦ Καίσαρος. καὶ ταχὺ ἐν ἐνδοίᾳ ἐγένετο. θανόντος δὲ τοῦ
υἱοῦ Τιβερίου, ἀπέφηκεν εἰς ὄψιν αὐτοῦ φοιτᾶν τοὺς συνήθεις
τοὺς τοῦ παιδός, ἵνα μὴ δι' αὐτῶν εἰς ἀνάμνησιν ἐκείνου ἰὼν εἰς
20 λήπην ἀνερθεῖληται. διὰ τε γοῦν τοῦτο καὶ ὅτι χρημάτων ἠπό-
ρησεν εἰς Ἰουδαίαν κακοπραγῶν ἐπανήλθεν. ἀποτίσαι δὲ καὶ
τοῖς δανεισταῖς τὰς ὀφειλάς βιαζόμενος πολλοῖς ὄσει, καὶ μὴ B

8 δῶμην A.
om AW.

11 ἀντωνία A.
21 ἐπανήλθε κακοπραγῶν A.

18 post εἰς P add ἐκείνος,

FOXTON. Cap. 7. Josephi Ant. 18 5 § 3—6 § 5.

quarto vero die litteris de obitu Tiberii acceptis, populo iureiurando
adacto ut Gaio faveret, exercitum revocavit. fernnt Aretam quoque
consultis auguriis dixisse non posse exercitum illum bellum gerere:
brevis enim moriturum esse ducem vel qui iussisset vel qui iussus esset
vel eum contra quem iussa esset expeditio.

7. Ac Vitellius Antiochiam recessit: Agrippa vero Aristobuli
filius moriente Tiberio Romae vivebat, ubi cum paulo ante obitum
magni Herodis avi sui educaretur, in familiaritatem Drusi, Tiberii filii,
atque Antoniae Drusi maioris uxoris notitiam pervenerat, ob honorem
matris suae Berenices. et quia magnificus atque magnificentissimus erat,
defuncta matre, pecunia partim in semetipsam (nam sumptuose vivebat)
partim in donationes, maiori tamen ex parte in Caesaris libertos in-
sumpta, celeriter ad egestatem est redactus. mortuo vero filio Tiberii,
is edixit ne pueri familiares in conspectum suum venirent, ne per illos
renovata defuncti memoria luctus suus redintegraretur. Agrippa igitur
cum ea de causa tum ob pecuniae inopiam afflictus in Iudaeam rediit.
et cum a multis creditoribus aes alienum repentibus nummis omnino

ἔχων, εἰς ἔννοιαν ἦλθεν αὐτοχειρίας. συνῆκε δὲ τὸ ἐννόημα ἢ γυνὴ αὐτοῦ Κόπρος, ἣ θυγάτηρ ἦν Φασαήλου τοῦ ἀδελφώπαιδος τοῦ βασιλέως Ἡρώδου, ἐκ Σαλαμψιοῦς αὐτῷ γεννηθεῖσα τῆς Ἡρώδου θυγατρὸς, ἣν ἔσχεν ἐκ Μαρίας τῆς ὑπ' ἐκείνου ἀνηρημένης, ὡς δεδιήγηται. αὕτη γοῦν ἢ Κόπρος συνοικοῦσα τῷ 5 Ἀγρίππᾳ, καὶ αἰσθομένη τὸ βούλευμα, ἀπειργε τοῦτον αὐτοῦ, διαπέμπεται δὲ πρὸς Ἡρωδιάδα τὴν τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν Ἡρώδῃ, Ἀγρίππα τυγχάνουσαν ἀδελφὴν, δηλοῦσα τὴν ἔννοιαν τοῦ συγγόνου, καὶ βοηθεῖν ἀξιοῦσα καὶ τὸν οἰκείον ἄνδρα πρὸς ἐπικουρίαν παρακαλεῖν. οἱ δὲ μετεπέμψαντό τε αὐτὸν καὶ οἰκῆ-10 τήριον τὴν Τιβεριάδα δεδώκασι, καὶ τι καὶ ἀργύριον ἀπέταξαν C αὐτῷ εἰς τὴν διαίταν. μετὰ καιρὸν δὲ διαφορᾶς γενομένης Ἡρώδῃ τε καὶ Ἀγρίππᾳ, πρὸς Φλάκκον Συρίας ἡγούμενον ὁ Ἀγρίππας μεθίσταται, φιλῶς ἐκ Ῥώμης πρὸς αὐτὸν διακείμενον, κακεῖ διέτριβε δεξάμενος τοῦ Φλάκκου. ὦν δὲ ἐκεῖ καὶ 15 ὁ Ἀγρίππου ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος, διαφερόμενός τε τῷ ἀδελφῷ, διαβολαῖς αὐτὸν πρὸς τὸν Φλάκκον ἐξεπολέμωσε· καὶ ἔξωθεύται ἐκεῖθεν Ἀγρίππας. ὁ δὲ εἰς ἐσχάτην περιστάς ἀπορίαν εἰς Ἰταλίαν ἐκπλεῖν ἐβούλετο, καὶ ἤξιον Μαρσύαν αὐτοῦ ἀπελεύθερον χρήματά οἱ πορίσαι ποθὲν δανεισάμενον. ἐκείνος δὲ Πέτρον 20 πρὸσεισιν ἀπελευθέρω Βερνίκης τῆς Ἀγρίππου μητρὸς, καὶ ὁ D Πέτρος συμβόλαιον ἔλεγε ποιησάμενον δύο μυριάδων Ἀτθίδων λαβεῖν τὰς μυριάδας πεντακοσίαις καὶ δισχιλίας ἔλασσουμένας. καὶ ὁ Ἀγρίππας συνέθετο, καὶ λαβὼν τὸ δάνεισμα ἀποπλεῖν

2 Φασαήλου om A. 8 Ἀγρίππα PW. 16 ἀγρίππα A ut supra. 17 τὸν add A. 21 ἀγρίππα A. 22 δύο PW. 23 γιλίας A et codex Iosephi Busbequianus.

destitutus urgeretur, de manibus sibi afferendis cogitavit. id eius consilium uxor Cyprus animadvertit, Phasaeli filia, Herodis regis ex fratre nepotis, nata ex Salampione Herodis filia, quam ex Mariamne ab ipso, ut expositum est, occisa susceperat. haec igitur Cyprus mariti conatu inhibito Herodiadi Herodi tetrarchae nuptae, Agrippae sorori, fratris institutum nuntiat, petens ut adiuvet maritumque ad opem ferendam exhortetur, illi vero ei Tiberiadem habitandam tradiderunt, assignata etiam pecunia unde viveret. aliquanto post Agrippa controversia inter ipsum et Herodem orta ad Flaccum Syriae praetorem migrat, a quo ob familiaritatem Romae contractam amice est susceptus. sed per fratris Aristobuli, a quo dissidebat, calumnias Flacci inimicitias susceptis, inde electus et ad extremam inopiam redactus in Italiam navigare statuit, ac Marsyam libertum alicunde mutuam sumere pecuniam iussit. is Petrum Berenices Agrippae matris libertum adit, a quo Agrippa syngrapha data de 20 milibus Atticarum drachmarum, bis mille et 600 mi-

ἔμιλλεν. Ἑρρένιος δὲ Καπίτων Ἰαμνεῖας ἐπίτροπος τριάκοντα
 μυριάδας ἀργυρίου ὀφειλομένης τῷ Καίσαρι ἔπραττεν ἀπ' αὐτοῦ,
 καὶ διὰ τοῦτο μένειν ἐκέλευεν. Ἀγρίππας δὲ προσποιησάμενος
 πείθεσθαι, νυκτὸς ᾤχετο. καὶ καταπλεύσας εἰς Ἀλεξάνδρειαν,
 ὅθεν Ἀλεξάνδρου δεῖται τοῦ ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι δάνειον αὐτῷ
 παρασχεῖν. ὁ δ' ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἐφη παρασχεῖν, Κύπρῳ δὲ
 τῇ αὐτοῦ γυναικὶ παρεῖχε διὰ τε τὴν φιλανδρίαν αὐτῆς καὶ τὴν
 λοιπὴν ἀρετὴν. δεξαμένης δὲ τὸ δάνειον ἐκείνης ὁ μὲν Ἀγρίππας P I 273
 εἰς Ἰταλίαν ἀπέπλευσε, Κύπρος δὲ μετὰ τῶν τέκνων εἰς Ἰου- W I 195
 10 δαιαν ἀνέβηξε. καὶ Καίσαρι Τιβερίῳ προσελθὼν φιλανθρωπίως
 ἐδόχθη. γραφῆς δὲ τοῦ Καπίτωνος Ἑρρενίου κομισθείσης τῷ
 Καίσαρι ὡς ἀπέδρα Ἀγρίππας τριάκοντα μυριάδας πραττόμενος
 δάνειον, ὠργισθῆ, καὶ μὴ συγχωρεῖσθαι αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν
 ἐκέλευσεν εἰσοδοῦν ἄχρι δὴ τὸ χρέος καταβαλεῖ. ὁ δὲ δανεισά-
 15 μενος ἀπέδοτο τὸ ὀφειλῆμα, καὶ αὐθις εἰσηι πρὸς τὸν Τιβερίον.
 καὶ ὁ Καίσαρ ἐκέλευεν αὐτὸν τῷ υἱῶν αὐτοῦ παρατυγχάνειν καὶ
 θεραπεύειν αὐτόν. Ἀγρίππας δὲ πρὸς Γάιον μᾶλλον ἀπένευεν, B
 Ἀντωνίας τυγχάνοντα υἱῶν τῆς Γερμανικοῦ μητρὸς καὶ Κλαυ-
 δίου τοῦ μετὰ Γάιον μοναρχήσαντος. τοῦτον θεραπεύων πεφί-
 20 λητο ἕπ' αὐτοῦ. καὶ ποτε συμπροϊούσιν ἀμφοῖν περὶ Τιβερίου
 λόγος ἐγένετο. καὶ ὁ Ἀγρίππας Θεοκλυτῶν τάχος ὑπεκοτήνας
 Τιβερίον τῆς ἀρχῆς Γαίῳ ἐπηύχετο. Εὐτυχος δὲ ἀπελεύθερος

2 ἀπ' AW, ἐπ' P. 5 μυριάδας A, μυριάδα PW. 8 δ'
 ἐκείνης τὸ δάνειον A. 11 τοῦ om A. 16 ὄφλημα A.
 16 ἐκέλευε, omisso αὐτόν, A. 18 ἀντωνίας A. "τῆς
 Γερμανικοῦ μητρὸς] Colb. Γερμ. υἱοῦ" DUCANGLIUS. 21 ὁ
 om A.

nus acceptis, navigaturus ab Herennio Capitone Iamneae procuratore
 manere iubetur, dum 300 milia argenti, quae Caesari deberet, solveret.
 ille se obtemperatum simulans noctu solvit: et Alexandriam profectus
 ab Alexandro alabarcha 200 milia mutuo petit. qui illo repudiato eam
 pecuniam Cypro eius uxori cum propter conjugalem amorem tum ob
 caeteras eius virtutes dedit. qua accepta Agrippa in Italiam profectus,
 Cypro cum suis liberis in Iudaeam reversa, a Caesare humaniter exci-
 pitur. sed Capitonis Herennii litteris allatis ut fugam cepisset cum
 300 milia aeris alieni ab eo poscerentur, Caesar iratus non prius ei
 aditum ad se permitti iussit quam eam pecuniam numerasset. qua mu-
 tuo sumpta et dissoluta, rursus Tiberii aulam frequentavit. sed a
 Caesare se ad suum nepotem conferre eumque colere iussus, magis erga
 Gaium propensus fuit Antoniae nepotem, Germanici et Claudii, qui post
 Gaium imperavit, matris: et observantia sua Gaii erga se amorem eme-
 ruit. cum autem aliquando inter prodeundum Tiberii mentio incidisset,
 atque Agrippa deo invocato optasset ut Tiberius Gaiο quam primum

Ἀγρίππῳ τῶν λόγων ἀκροασάμενος Καίσαρι πρόσειπεν ὡς δὴ τι λέξων αὐτῷ σωτήριον. ὁ δὲ βραδὺς εἰς πάντα γενόμενος, καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ τι προσαγγελλόντων κατεφρόνει. οὔτε γὰρ πρόσθεσι τάχιστα ἐχημαίτιζε, λέγων, ἵνα μὴ ἐπανόντων συν-
 C τώμως προσίοιεν ἕτεροι, καὶ ὄχλος αὐτῷ γίνοιτο, οὔτε μὴν ἡγε-
 μβοὶ καὶ ἐπιτρόποις παρ' αὐτοῦ σταλεῖσι διαδόχους ἀντικαθίστα, εἰ μὴ φθάσαιεν τελευτήσαντες. τοῦτο δὲ ποιεῖν ἔφασκε προμη-
 θεῖα τῶν ἑπηκόων, ἵνα αὐτάρκως τῷ χρόνῳ σχόντες κερδῶν ἀμβλύτεροι πρὸς ἀδικήματα εἴεν. παράδειγμά τι τραυματίαν πεποίητο ᾧ μυῖαι περιεκάθητο τὰς πληγὰς, καὶ τις οἰκτιέρων 10 αὐτὸν ἀποσοβεῖν αὐτὰς ἐπεχείρει, ἀποτρέψαντος δὲ ἐκένου ἤρητο τὴν αἰτίαν ὃ διώκειν τὰς μυῖας πειρώμενος, ὃ δὲ γε τραυματίας "αὐταὶ μὲν" ἀπεκρίνατο "τοῦ αἵματος ἐμπλησθεῖσαι οὐ πάνυ μοι δι' ὄχλου εἶσιν, εἰ δ' ἀποσοβηθεῖεν αὐταὶ, ἤξουσι νεαλιῖς καὶ
 D λιμώττουσαι μᾶλλον με ὀδυνήσουσι." τῆς δὲ πρὸς ταῦτα βρα-
 15 δότητος τοῦ Τιβερίου καὶ τότε μαρτύριον, ὅτι δύο καὶ εἴκοσιν ἀνύσας ἐπὶ τῇ αὐταρχίᾳ ἐνιαυτούς, δύο τοῖς Ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν ἄφροντας τοῦ ἔθνους αὐτῶν, Γράτον τε καὶ Πιλάτον. τοιοῦτος ὄν τυχάνων ἐν ἅπασιν, οὐδὲ τὸν Εὐτύχον ἤξιον ἀκροάσεως.

8. Ἀγρίππας δὲ τὴν Ἀντωνίαν ἐπέτευε παρασκευάσαι τὸν 20 Καίσαρα ἀκροάσασθαι τοῦ Εὐτόχου. ἡ δ' Ἀντωνία διὰ τιμῆς ἦν Τιβερίῳ καὶ ὡς γαμετὴ γενομένη Δρούσου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ

1 τὸν λόγον A. 5 γίνοιτο A Iosephus, γίνεται PW.
 12 ἀποδιώκειν A. 17 ἐπὶ τῆς αὐταρχίας ἀνύσας A. δύο PW.
 20 ἀντωνίαν A.

Fontes. Cap. 8. Iosephi Ant. 18 6 § 6 — § 10.

imperio cederet, Eutychus libertus iis Agrippae verbis auditis Caesarem adiit, ut nuntiaturus aliquid quod ad salutem eius pertineret. ille vero ut lentus erat in rebus omnibus, eos etiam despiciebat qui aliquid quod ipsius interesset nuntiabant. neque etiam legatis celeriter respondebat, ne eis cito digressis alii sibi negotium facerent; neque ducibus et procuratoribus a se missis successores dabat, nisi illi decassissent. idque se propter subditorum commodum facere dicebat, ut diuturnitate temporis expleta avaritia ad iniurias tardiores essent. ac vulnerati exemplo utebatur, qui, cum quidam misericordia motus ei muscas ictus circumscidentibus abigere vellet, id prohibuerit, causamque rogatus dixerit, eas sanguine plenas non adeo sibi molestas esse: quae si abigantur, venturas recentes et famelicas, gravius afflicturas. ac tarditatis eius in hoc genere illud argumentum est, quod annos 22 rerum potitus, in Iudaeam duos duntaxat praesides misit, Gratum et Pilatum. talem igitur in rebus omnibus se praebens nec Eutychum audire voluit.

8. Agrippa vero Antoniam oravit ut efficeret ut Eutychus a Caesare audiretur. Tiberius enim eam cum ut Drusi fratris coniugem

καὶ διὰ τὸ σῶφρον ὡς μάλιστα. νέα γὰρ χηρεύουσα τῇ χηρείᾳ
 παρέμεινε καὶ γάμον ἀλείπατο δεύτερον, καίπερ τοῦ αὐτοκράτορος P I 274
 αὐτὸν ἐπιτρέποντος, καὶ οὕτω τὸν βίον διήρυσεν ὡς καὶ λοιδο-
 ριῶν ἀνωτέρα γενέσθαι. διὰ δὲ ταῦτα τῷ Τιβερίῳ τετίμητο καὶ
 5 ὅτι καὶ εὐεργέτης αὐτῷ γέγονεν, ἐπιβουλήν παρὰ πολλῶν καὶ δυ-
 νατῶν σουτάσασα μὴνύουσα. ὑπὸ ταύτης οὖν ἀξιούμενος ἐξετάσαι
 τὸν Εὐτυχον, ἔφη "ἴστωσαν οἱ θεοί, Ἀντωνία, ὅτι οὐ κατὰ γνώ-
 μην ἐμὴν τὰ πραχθησόμενα ἔσονται, ἐκ δὲ γε σῆς παρακλήσεως."
 καὶ τὸν Εὐτυχον ἀχθῆναι κελεύει. καὶ παραστάς ἔλεγεν ὡς
 10 "Γάϊός τε καὶ Ἀγρίππας, ὧ δέσποτα, συνωμῖλον, καὶ Ἀγρίππας
 ἔφη, εἰ γὰρ ἀφικοιτό ποτε ἡμέρα ἧ μεταστάς οὗτος ὁ γέρον χει- B
 ροτονοίῃ σε ἡγεμόνῃ τῆς οἰκουμένης· οὐδὲν γὰρ ἔσται ἡμῖν ἐμπο-
 δῶν Τιβέριος ὁ αὐτοῦ υἱωνός, ὑπὸ σοῦ τελευτῶν. καὶ ἦ τε οἰ-
 κουμένη γένοιτ' ἂν μακαρία, καὶ πρὸ ταύτης ἐγώ." Τιβερίῳ
 15 δὲ οἱ λόγοι ἡγγητο ἀληθεῖς· ἅμα δὲ καὶ μῆνιν Ἀγρίππᾳ τηρῶν
 ὅτι μὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ θεραπεύειν εἴλετο, ὄλος δὲ μετέπεισε
 πρὸς τὸν Γάϊον, ἐν τῶν παρεστηκότων δῆσαι αὐτὸν ἐκέλευσε.
 καὶ ἦγετο δέσμιος ἐν πορφυρίσιν ὧν ἔτι, καὶ πρὸ τοῦ βασιλείου W I 196
 εἰστέθεικε δένδρῳ ὑπ' ἀθύμιας ἐπικλιθείς. ἦσαν δ' ἐκεῖ καὶ ἕτεροι
 20 ἐν δεσμοῖς. καὶ ὄρνθου πρὸς τὸ δένδρον ἐκεῖνο καταπταμένου C
 (βουβῶνα τὸν ὄρνθιν Ῥωμαῖοι καλοῦσι) τῶν δεσμοτῶν τις θεα-
 σάμενος ἤρετο τὸν αὐτὸν τηροῦντα στρατιώτην ὅστις εἶη ὁ ἐν τῇ

2 ἀλείπατο A, ἀπάσατο PW: Iosephus γάμῳ ἀπέπειπε. 3 αὐτῆν A.
 4 ἀνωτέρω A. δῆ A, δὲ PW. 5 αὐτοῦ A. 7 ἀντωνία A.
 11 εἰ A Iosephus, εἶδε W, εἶτε P. 21 Βούβωνα PW, quae
 p. 504 v. 1 βουβῶνα cum Iosepho.

tum ob pudicitiam maxime honorabat. nam cum maritum adolescentula
 amisisset, vidua mansit, repudiatis secundis nuptiis, quanquam ad eas
 hortante Caesare; itaque vitam exegit ut omni probro superior esset.
 erat igitur in honore apud Tiberium tum ob haec, tum ob beneficium
 indicatae multorum potentum conspirationis. hac rogante ut Eutychem
 examinaret, "testor deos" inquit Tiberius, "Antonia, ea quae fient non
 ex animi mei sententia futura esse sed propter preces tuas." et Euty-
 chum adduci iubet. is dixit "Agrippa, o domine, in colloquio cum Gaio
 dixit, utinam tandem veniat dies qua senex iste decedens te principem
 orbis terrarum designet. nam Tiberius eius nepos impedimento nobis
 haud fuerit, si a te tollatur. tum et orbis terrarum floreret, atque ego
 in primis." ea verba Tiberio vera esse visa; simul etiam Agrippae
 succensebat quod nepotem ipsius colere noluisset et totus se ad Gaium
 contulisset: eumque a quodam adstante vinciri iussit. sic ille purpu-
 ratus adhuc vincitus abducitur. et dum ante regiam adstat ad arborem,
 ubi etiam alii vincti erant, praee animi aegritudine inclinatus, bubo in
 eam devolat. quo captiverum quidam conspecto, militem Agrippae cu-

πορφυρίδι· και μαθὼν ἤξιωσε τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην πλησίον ἐλθεῖν. και τυγῶν “ὦ νεανία” φησίν, “ἀπαλλαγὴν τέ σοι τῶν δεσμῶν ταχίστην εὐαγγελίζομαι και προκοπὴν ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματος και δυνάμεως, και ὡς ζηλωτὸς ἔσῃ τοῖς ἄρτι οἰκτιζόμενοις σε, και ἐν εὐδαιμονίᾳ τελευτήσεις, παισι τὸν ὄλβον 5 λιπών. ὅτε δ’ εἰσαυθίς τὸν ὄρνιν τοῦτον θεάσαιο, ἴσθι σου τηνικαῦτα μετὰ πέντε ἡμέρας ἔσομένην τὴν τελευτήην. εὐδαιμο-
D νήσας μέντοι κατὰ τὴν ἡμετέραν πρόρρησιν, μήμητι ποιοῦ και ἡμῶν, ὡς διαφευξόμεθα τὴν δυστυχίαν ἢ τανῶν σύνεσμεν.” και ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν τότε μὲν γέλωτα ὤφλεν, ὕστερον δ’ ἐφάνη 10 θαύματος ἄξιος.

Ἦν οὖν ἐν τοῖς δεσμοῖς ὁ Ἀγρίππας ἐπὶ μῆνας ἕξ. Τιβέριος δὲ μαλακισόμενος τῆς νόσου κραταιουμένης Εὐδοκὸν κελεύει, ὃς τῶν ἀπειλευθέρων ἦν αὐτῷ τιμιώτατος, τὰ τέκνα προσαγαγεῖν αὐτῷ διαλεξόμενῳ σφίσι πρὶν τελευτᾶν. οὐκ ἦσαν δὲ παῖδες 15 αὐτῷ· ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ Δροῦσος ἔτυχε τεθνεώς· υἱωνὸς δ’ ἕξ ἐκείνου αὐτῷ ἦν Τιβέριος Γέμελλος, και ἀδελφιδούς Γάιος Γερ-
P I 276μανικῷ παῖς συγγενῆς ὢν αὐτοῦ, νεανίας ἤδη και παιδείᾳ ἐσο-
λακῶς και παρὰ τοῦ δήμου φιλούμενος και τιμώμενος διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀρετήν. κελεύσας οὖν ὁ Τιβέριος ἔωθεν τοὺς παῖδας 20 εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν αὔριον (ἦν δ’ αὐτῷ τὸ βουλόμενον τῷ υἱωνῷ μάλιστα καταλιπεῖν τὴν ἀρχήν, τέως δ’ οὖν οἰώνισμα ἔθετο εἰς

8 και om A. 15 τελευτῆς A. 16 ἕξ om A. 17 γέμελος A.
18 συγγενῆς ὢν] συγγένου A et codex Colberteus.

atodem rogat quis ille purpuratus esset: eoque cognito, cum a captivo milite ut secum propius ad illum accederet impetrasset, “adolescens” inquit, “nuntio tibi celerem vinculorum liberationem et maximae dignitatis et potentiae adeptionem. felicem ii te praedicabunt qui nunc miserantur: in prosperitate obibis et opes tuis liberis reliques, sed cum istam volucrem deano videris, te scito quinque diebus post esse moriturum. cum autem, ut nos tibi praedicimus, fortunatus fueris, nostri quoque rationem habeto, ut calamitatem cum qua nunc conflictamur effugiamus.” haec ille locutus tum quidem deridebatur, post autem admiratione dignus est habitus.

Agrippa in vinculis fuit ad menses sex. Tiberius autem invalescente morbo debilitatus Evodum libertum, quem maximi faciebat, liberos ad se adducere iussit, ut eos ante obitum alloqueretur. neque vero habebat liberos: nam filius eius Drusus obierat: sed nepotem ex eo habebat Tiberium Gemellum, et nepotem ex fratre Gaium Germanici filium, illius patruem, qui iam adolescens et disciplinis eruditus a populo et amabatur et colebatur ob patriae virtutem. cum autem Tiberius pueros postridie mane ad se adduci iussisset, atque in animo ha-

ἐκείνον βούλεσθαι τὸ θεῖον περιελθεῖν τὴν ἀρχὴν ὅς ἂν πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο πρότερος) πέμπει κελεύων τῷ παιδαγωγῷ τοῦ υἱωνοῦ πρωϊαίτερον ἄγειν τὸν παῖδα. καὶ ἤδη γεγονυίας ἡμέρας πέμπει τὸν Εὐδὸν εἰσκαλεῖν τὸν παρόντα τῶν παιδῶν· ἐκείνος δὲ τὸν Γάϊον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβὼν εἰσήγαγε πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως εἰς ἔννοιαν ἐλθὼν κατωλο- **B** φύρατο ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ υἱωνῷ. κάλπερ δὲ διὰ τοῦτο τεταραγμένος, φησὶ πρὸς τὸν Γάϊον "ὦ παῖ, εἰ καὶ Τιβέριος συγγενέστερός μοι ἐστίν ἢ σὺ, ἀλλ' αὐτὸς καὶ κατὰ γνώμην ἐμὴν καὶ **10** κατὰ ψῆφον θεῶν σοὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐγχειρῶ ἀρχήν, καὶ ἄξιῷ μὴ ἀνημονῆσαι τῆς συγγενείας τῆς πρὸς Τιβέριον, κήδεσθαι δὲ τούτου ὡς συγγενοῦς· οὐ γὰρ ἀτιμώρητοι τῇ θείᾳ προνοίᾳ ὅσα παρὰ δίκην πράσσοιτο."

Τιβέριος μὲν οὖν τὸν Γάϊον ἀποδείξας τῆς ἡγεμονίας διά- **15** δοχον, ὀλίγας ἐπιβιούδης ἡμέρας θνήσκει, ἄρξας ἐπὶ ἐνιαυτοῖς εἴκοσι καὶ δυοῖν μῆνας ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἴσας, (9) Γάϊος δὲ **C** αὐτοκράτωρ περιελέλειπτο. ἠγγέλλετο δὲ Ῥωμαίοις τοῦ Τιβερίου ἢ ἀποβίωσις· οἱ δὲ ἠπίστουν τῷ λόγῳ ὑπὸ τοῦ πάνυ τὸ πρᾶγμα βούλεσθαι. πλείστα γὰρ ἐκείνος δεινὰ Ῥωμαίων τοῖς ἐπατριάδας **20** εἰργάσατο, δύσσοργος ὢν καὶ θυνάτω καὶ τὰ κουφώτατα τῶν πταισμάτων τιμώμενος.

2 πρότερος A: PW πρότερον. Καὶ. 16 δύο καὶ εἴκοσιν A.
μῆνας ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἴσας] haec ex Dione 58 28: Iosephus
ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας. 19 βουλεύεσθαι A.

Fontes. Cap. 9. Iosephi Ant. 18 6 § 10—8 § 1.

beret imperium nepoti relinquere, id augurium sibi finxit, deos imperium ei tradituros qui ad se prior accessisset. ac paedagogo nepotis mandavit ut puerum maturius ad se adduceret. cum autem iam dilaxisset, Evodum mittit ut puerum qui adsit intro vocet. is Gaium ante conclave inventum ad Tiberium adducit. qui divina potentia considerata nepotem pro perduto deplorat; et quamquam ea re turbatus, tamen Gaius ait "fili, etsi mihi Tiberius genere propior est, ego tamen et meo iudicio et deorum suffragio Romanum imperium tibi trado: petoque ne eius necessitudinis, qua Tiberio coniunctus es, obliviscaris, sed eius ut cognati rationem habeas. nam divina providentia non inulta ea esse patitur quae praeter ius et aequum fiunt."

Tiberius igitur Gaius principatus successore declarato paucis post diebus obiit, cum regnasset annos 22, menses 7 et dies totidem. (9) Romani praee cupiditate obitum Tiberii credere non potuerunt, qui patricios Romanos plurimis cladibus affecerat, homo iracundus et levissima quaeque delicta capitalibus suppliciis vendicare solitus.

Μαρσύας δὲ τοῦ Ἀγρίππου ἀπελεύθερος, πυθόμενος τοῦ
 Τιβερίου τὴν τελευταίην, ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ Ἑβραῖδι φωνῇ
 "τέθνηκεν ὁ λέων" φησίν. ὁ δὲ χάριτας ὠμολόγει αὐτῷ εἰ
 κατήγγειλεν ἀληθῆ. καὶ ὁ ἑκατόνταρχος ὄρων τὸν Ἀγρίππαν ἐν
 χάριματι, ὑπετόκησέ τι γεγονέναι καινόν, καὶ ἤρετο τί ἂν εἴη τὸ 5
 D ἀγγελθέν· καὶ ὁ Ἀγρίππας ἤδη συνήθης γενόμενος τῷ ἀνδρὶ τὸ
 ἀπόρρητον ἀνεκάλυψεν· ὁ δὲ ἐκοινοῦτο τὴν ἡδονήν, καὶ προδ-
 τιθεὶ δεῖπνον. εὐωχουμένων δὲ παρῆν τις περιεῖναι λέγων Τιβε-
 W I 197 ριον. καὶ ὁ ἑκατόνταρχος δέισας ὅτι συνδιηγεῖτο δεσμώτη τοῦ
 αὐτοκράτορος, κελεύει δῆσαι αὐτὸν, λευκῶς ἤδη. τῇ δ' ὅστε- 10
 ραία λόγος τε ἦν πλατὺς περὶ τῆς τελευταίας Τιβερίου, καὶ ἐπι-
 στολαὶ παρὰ Γαίου ἐπέμφθησαν, ἡ μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον,
 τὸν Τιβερίου θάνατον καταγγέλλουσα καὶ τὴν αὐτοῦ τῆς ἡγε-
 μονίας διαδοχὴν, ἡ δὲ πρὸς Πείσωνα τὸν τῆς πόλεως φύλακα,
 ἐπιτρέπουσα τὸν Ἀγρίππαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταγαγεῖν εἰς 15
 P I 276 τὴν οἰκίαν ἐν ἧ πρὸ τοῦ δεθῆναι ἦν. Γάιος δὲ εἰς Ῥώμην τὸν
 τοῦ Τιβερίου νεκρὸν ἀγαγὼν καὶ θάψας πολυτελῶς, αὐτίκα λύ-
 σαι τὸν Ἀγρίππαν ἐβούλετο· ἡ δ' Ἀντωνία κεκώλυκεν, οὐ μίσει
 τοῦ λυθησομένου, φροντίδι δὲ γε τοῦ λύσαντος, ἵνα μὴ δοκῇ τῇ
 μεταστάσει τοῦ αὐτοκράτορος ἐφηδόμενος ἐκ τοῦ λύσαι τὸν ἐκεί- 20
 νου δέσμιον τάχιστα. ἡμερῶν δὲ μετρίων παρελθουσῶν μετα-
 πέμπεται τὸν Ἀγρίππαν, κείρει τε τὸ περιττὸν τῆς τριχὸς καὶ

5 ὑπετόκησέ Α. 7 ἀνεκάλυψεν Α. 16 εἰς] εἰς τὴν Α.
 17 τοῦ οὐμ Α. 18 ἠβούλετο Α. 19 λύσαντος Α, λύσαντος
 ΡW. 21 μετρίων Α, τριῶν ΡW: Iosephus οὐ κολλῶν.
 DUSANCIUS "Ἡμερῶν δὲ τριῶν] ms. μετρίων δὲ."

Marsyas vero Agrippae libertus audita Tiberii morte ad patro-
 num accurrit et Hebraico sermone leonem esse mortuum dixit. ille vero
 cum gratiam ei se habere diceret si vera nuntiaret, centurio, qui Agrip-
 pam laetum videret, suspicatus aliquid accidisse novi, rogat quid nun-
 tiatum sit. is iam viro familiaris factus arcanum detegit: ille vero vo-
 luptate cum eo communi fruens cenam ei apponit, dum convivantur,
 adest qui dicat Tiberium superstitem esse. itaque centurio territus
 quod captivi imperatorii consuetudine usus esset, hominem de integro
 vinciri iubet. postridie rumor de Tiberii obitu latius manavit, et epi-
 stolae a Gaio missae sunt, ad senatum una Tiberii mortem et suam
 imperii successionem nuntians, altera ad Pisonem urbis praefectum qua
 iubebat Agrippam e castris in eas aedes transferri in quibus fuisset
 antequam vinciretur. Gaius vero Tiberii cadaverem Romam perducto et
 sumptuose sepulto Agrippam statim solvere voluit: sed Antonia prohi-
 buit, non odie solvendi, sed cura soluturi, ne is imperatoris decessus
 laetari videretur, vincito illius celerrime soluto. sed paucis diebus
 elapsis Agrippam arcessit, promissioerem capillum tondet, alias vestes

μεταμφιέννυσιν, ἔτα καὶ τὸ διάδημα περιετίθει καὶ βασιλέα τῆς Φιλίππου τετραρχίας καθίστησι, προσθέμενος καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν εἰς αὐξήσιν, καὶ χρύσεια χαλκίων ἀλλάττει, ἀντὶ τῆς σιδηρᾶς ἀλύσεως μεθ' ἧς ἐδέδετο χρυσοῦν ἰσόρροπον αὐτῷ παρα- B
5 σχόμενος.

Τῷ δὲ δευτέρῳ ἐναντιῷ τῆς μοναρχίας Γαίου ἤξιον Ἀγρίπ-
πας ἐκχωρηθῆναι αὐτῷ ἀφικέσθαι πρὸς τὰ οἰκεία, καὶ αὐθις
ἐπανελθεῖν κατετίθετο, οἰκονομησάμενος εἰς δέον τὰ τῆς ἀρχῆς·
καὶ ἐνδότος Γαίου ἐξέπλευσεν. Ἡρωδίας δὲ ἡ αὐτοῦ ἀδελφῆ
10 ἐφθόνει τῆς εὐπραγίας τῷ ἀδελφῷ, καὶ μάλιστα ὅποτε μετὰ τῶν
τῆς βασιλείας παρασῆμων ἑώρα αὐτὸν τοῖς πλήθεισι χρηματίζοντα,
ἐξηρέτιζέ τε τὸν ἄνδρα ἐπὶ Ῥώμης πλεῖν καὶ ἴσην ἀρχὴν μνηστεύ-
σασθαι ἑαυτῷ· ὃ δὲ ἠσυχάζειν ἐβούλετο· καὶ ἡ γυνὴ σφοδρό-
τερον ἠνώγει τάνδρῳ, πάντα πράσσειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ κελεύουσα,
15 καὶ οὐκ ἄνηκεν ἕως καὶ ἄκοντα τὸν Ἡρώδην ἑαυτῇ πεποίηκεν C
ὁμογνώμονα. ἀνήγετο οὖν σὺν τῇ γυναικὶ ἐπὶ Ῥώμης. Ἀγρίππας
δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν Ῥώμην παρεσκευάζετο, προὔπεμψε δὲ τῶν
ἀπελευθέρων ἕνα δῶρα τῷ αὐτοκράτορι κομίζοντα καὶ ἐπιστολὰς
κατὰ τοῦ Ἡρώδου. καὶ καταλαμβάνουσι τὸν Γάϊον ἐν Βαίταις
20 παλιγγίῳ τῆς Καμπανίας. ἕμα τε τῷ Ἡρώδῃ εἰς ὄψιν ἦκεν ὁ
Γάϊος, καὶ ἕμα τὰς Ἀγρίππου ἐπιστολὰς ἐπέει, κατηγορούσας
ἐκείνου πρὸς Σηιανὸν ὁμολογίαν κατὰ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ

2 προσθεμένου A. 3 χαλκίων A. 8 δέον τὰ] δέοντα
PW. 12 Ῥώμην A. 17 πρὸς] εἰς A. 21 ἐκάνημι A.
22 οικανὸν A.

induit: deinde imposito diademate Philippi tetrarchiae regem constituit, additamenti vice Lysaniae quoque tetrarchia adiecta; et aere in aurum commutato tanti ponderis aureum torquem ei dedit quanti ferrea catena fuerat quam vinculus gestarat.

Anno autem monarchiae Gaii secundo petiit Agrippa facultatem ad sua abundi, seque rediturum promisit regno suo rite constituto. ea impetrata solvit. Herodias vero soror eam felicitatem fratri invidabat, praesertim quando eum regis insignibus ornatum cum populo agere vidit; ac maritum extimulavit ut Romam profectus parem honorem ambiret. qui cum quietus esse mallet, mulier vehementius instat, regni causa nihil non facere iubens: neque destitit prius quam Herodem etiam invitum in suam sententiam pertraxisset. Romam igitur cum uxore pergit. sed et Agrippa ad idem iter se parans usum ex libertis praemisit, imperatori munera et litteras contra Herodem afferentem. Gaius vero tum Baiis in Campaniae oppidulo degens eodem tempore et Herodi in conspectum prodiit et Agrippae litteras legit, quibus ille accusabatur quod cum Seiano contra Tiberii imperium conspirasset, ac cum Artabano

πρὸς Ἀρτάβανον αὐθις τὸν Πάρθον τότε κατὰ τῆς αὐτοῦ Γαίου.
 D τεκμήριον δ' ἐποιεῖτο τοῦ λόγου ὅπλων ἀπόθεσιν ἐν ταῖς ὀπλο-
 θήκαις Ἡρώδου, μυριάσιν ὀπλιτῶν ἀρκούντων ἑπτὰ. ἐκινεῖτο
 δ' ὑπὸ τῶν ἐπισταλμένων ὁ Γάιος, καὶ ἠρώτα τὸν Ἡρώδην εἰ
 ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τοῦ δὲ καταθεμένου, πιστεύ- 5
 σας τῇ ἀποστάσει αὐτοῦ τὴν τετραρχίαν ἀφαιρέεται καὶ τῇ βυσι-
 λείᾳ τοῦ Ἀγρίππου προστίθῃσι, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως αὐτῷ
 δωρεῖται, τὸν δὲ Ἡρώδην ἀειφυγίαν κατέκρινεν. Ἡρωδιάδι δὲ
 ὡς Ἀγρίππου ὁμαίμονι τὰ τε χρήματα ὅσα ἐκείνη διέφερεν ἐδίδου,
 καὶ μηδὲ κοινωνεῖν ἐκέλευε τῆς φυγῆς τῷ ἀνδρὶ, διὰ τὸν Ἀγρίπ- 10
 παν. ἡ δὲ χάριτας μὲν ὠμολόγει Γαίῳ, οὐ δίκαιον δ' ἔλεγεν
 P I 277 εἶναι τῆς εὐδαιμονίας τῷ ἀνδρὶ κοινωνήσασαν ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ
 ταῖς ὀνυπραγίαις αὐτόν.

Ὁ μόντοι Γάιος τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν καὶ τὸν ἐφεξῆς
 μετριώτερον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, προῖων δὲ ἐξεθείλαξεν ἐνυτὸν 15
 καὶ θεοῦν ἐπεχειρεῖ. καὶ δὴ στάσεως γεγυνοίας τοῖς ἐν Ἀλεξαν-
 δρεῖα Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλήσι, τρεῖς ἀφ' ἑκατέρου μέρους παρήσαν
 πρὸς τὸν Γάιον πρεσβευταί. (10) Ἀπίων δὲ τῶν Ἀλεξανδρέων
 πρέσβειων εἰς ἄλλα τε κατηγόρει τῶν Ἰουδαίων καὶ ὡς πάντων
 τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους βρωμοδὸς τῷ Γαίῳ καὶ ναοὺς ἀνιστάντων καὶ 20
 ὡς θεῶν τιμώντων οὗτοι μόντοι ἄδοξον ἡγῆνται ἀνδριᾶσι τιμᾶν
 W I 198 B αὐτὸν καὶ ὄρκιον αὐτοῦ ποιῆσθαι τὸ ὄνομα. ἐπὶ τούτοις Φίλων

7 αὐτῷ ὁμοίως A. 8 ἀειφυγίαν A, ἀειφυγία PW. 15 αὐ-
 τὸν A. 18 τὸν add A Iosephus. ἀπίων W, Ἀπίων codex
 Colberteus. 21 μόντοι om A.

FOUNTES. Cap. 10. Iosephi Ant. 18 8 § 1—19 5 § 1.

Parthorum rege contra ipsum Gaium: argumento esse arma in armamen-
 tariis ab Herode reposita quibus 70 virorum milia armari possint. Gaius
 eo scripto motus Herodem rogat an vera essent quae de armis dicerentur.
 illo affirmante, credito defectionis crimine tetrarchiam et pecuniam eius
 Agrippae donat, ipsum perpetuo exsilio mutat. Herodiadi vero pecu-
 niam quae ad ipsam pertineret concessit, neque exsillii mariti participem
 esse voluit, ob fratrem Agrippam. illa vero Gaio gratis actis non ae-
 quum esse dixit maritum in rebus adversis deserere, cui rerum secun-
 darum socia et particeps fuisset.

Casterum Gaius anno primo et secundo moderatius se gessit, sed
 temporis progressu se ipsum pro deo et haberi et coli voluit. orta porro
 inter Alexandrinos Iudaeos et Graecos seditione, terni ab utraque fa-
 ctione legati ad Gaium ierunt. (10) Apio vero Alexandrinorum lega-
 torum unus cum alia Iudaeis obiecit, tum illud, cum omnes Romanae
 provinciae Gaio templa et aras aedificent divinosque honores decernant,
 eos solos ignominiosum ducere eum statu is honorare ac per eius nomen

τῆς τῶν Ἰουδαίων πρεσβείας προεστηκώς, ἀνὴρ ἐνδοξος καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, ἔτοιμος ἦν ὑπεραπολογήσασθαι τῶν ὁμοειδῶν. ὁ δὲ Γάιος οὐκ ἠρέσχετο, κελεύσας ἐκποδῶν ἀπελεύσεσθαι, δῆλός τε ἦν κακώσων αὐτούς. καὶ ὁ Φίλων ἐξελθὼν περιωβρισμένος φησὶ πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν Ἰουδαίους ὡς χρὴ θαρρεῖν· οὐ γὰρ εἰς αὐτούς ὁ Γάιος πεπαρώνηκεν, εἰς δὲ τὸ θείον αὐτό.

‘Ο δ’ αὐτοκράτωρ δεινὸν ἠγούμενος ὑπὸ Ἰουδαίων μὴ ὡς θεὸς σεβασθῆναι, Πετρώνιον ἐκπέμπει διάδοχον τῆς Οὐτιτελλίου ἀρχῆς, κελεύσας χειρὶ πολλῇ ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἰσθῶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῦ τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες παραχωροῦεν, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὁ Πετρώνιος τὴν τῆς Συρίας παρειληφώς ἀρχὴν ἠπέιγετο πληρώσων τὰς τοῦ Καίσαρος ἐντολάς, καὶ εἰς Πτολεμαίδα γενομένῳ προσῆλθον Ἰουδαίων πολλὰ μυριάδες δεόμεναι μὴ βιάζεσθαι σφᾶς ἐπὶ παραβύσει τῶν πατρίων, “εἰ δ’ ἀπαραίτητος εἶ” ἔλεγον, “ἡμᾶς πρότερον διαχειρισόμενος οὕτως ἴστα τὸ ἄγαλμα.” Πετρώνιος δ’ ἀπεκρίνατο ὡς “εἰ μὲν ἀφ’ ἑαυτοῦ ταῦτ’ ἔπραττον, δίκαιος ἦν πρὸς με ὑμῖν ὁ λόγος, Καίσαρος δὲ κελεύσαντος πᾶσα ἀνάγκη τὰ ἐκείνῳ δεδογμένα πληροῦν.” ταῦτα εἰπὼν ἐπὶ Τιβεριάδα ἀφίκετο, κατανοήσων ὡς γνώμης ἔχουσιν Ἰουδαῖοι. καὶ πολλὰ μυριάδες συνήντων αὐτῷ ἱκετεύουσαι μὴ εἰς ἀνάγκας αὐθὺς

15 μυριάδες πολλὰ Α.
πρότερον ἡμᾶς ΡW.

16 ἡμᾶς πρότερον Α cum Iosepho,
19 πρὸς με etiam Iosephus.

iurare. Philonem vero Iudaicae legationis principem, virum illustrem et philosophiae non expertem, populares suos defendere paratum Gaius verba facere non passus e medio excedere iussit; ac satis prae se tulit se cladem Iudaeis illaturum. at Philo contumeliose habitus, Iudaeos qui foris adstabant bonis animis esse iussit: Gaium enim non ipsis sed ipsi deo insultasse.

Verum imperator non ferendum ratus si a Iudaeis pro deo non coleretur, Petronium Vitellio successorem mittit, et cum magna manu in Iudaeam profectum suam imaginem in templo dei collocare iubet: quod si volentes concedere nolint, ut per vim et armis id faciat. Petronius Syriae praetura suscepta imperatoris exsequi iussa properabat. sed cum Ptolemaidem venisset, Iudaeorum multa milia eum adierunt orantium ne ad patria instituta violanda cogerentur: sin nullis precibus moveretur, ut se prius interfectis ita demum statum collocaret. Petronius respondit, si suapte auctoritate illa ageret, iure secum agi posse; sed quia Caesar iussisset, decretis illius necessario acquiescendum esse. his dictis Tiberiadem venit, Iudaeorum animos exploraturus. sed ibi quoque multa Iudaeorum milia ei occurrerunt itidem orantium ne sibi

καθιστῶν μηδὲ μαινεῖν ἀνδριάντι τὴν πόλιν. καὶ ὁ Πετρώνιος ἔφη "πολεμήσετε ἄρι;" οἱ δ' "οὐ πολεμήσομεν" ἔφασαν, "τεθνηξόμεθα δὲ πρότερον ἢ παραβῆναι τὰ πάτρια," καὶ παρῆ-
 χον ἑαυτοὺς ἀποσφάττεσθαι. καὶ ταῦτα ἔφ' ἡμέρας ἐπράττετο
 P I 278 τῶν ἐκκρίτων ἐδέοντο Πετρωνίου μηδὲν εἰς ἀπόνοιαν τοῦ πλήθους
 παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς Γάϊον τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς
 τὴν τοῦ ἀνδριάντος ὑποδοχὴν· ἴσως γὰρ μαλαχθέντι αὐτὸν ἀπο-
 στήναι τοῦ δόξαντος· εἰ δ' ἐμμένοι καὶ αἴθρις τῇ ψήφῳ, τότε
 καὶ αὐτὸν τοῦ πράγματος ἕπτεσθαι. Πετρώνιος δὲ πεισθεὶς 10
 ἐπέστειλε τῷ Γαίῳ περὶ τῆς πράξεως.

Ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ διάγων προέκοπτε τῇ
 πρὸς Γάϊον οἰκειώσει. θαυμασθεῖς τε ἐν τῷ δειπνίζειν τὸν αὐτο-
 κράτορι τῆς πολυτελείας χάριν καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς, αἰτήσα-
 σθαι προετρέπετο ὃ ἂν αὐτῷ πρὸς βουλῆς. ὃ δὲ "αἰτήσομαι σε" 15
 B ἔφη "τῶν μὲν ὄλβον περιποιούντων οὐδέν, ὃ δ' ἂν σοὶ τε πρὸς
 δόξαν εὐσεβείας κάμοι πρὸς εὐκλειαν γένηται. ἀξιῶ σε γὰρ τὴν
 τοῦ ἀνδριάντος ἀνάθειν, ἣν ποιήσασθαι κελεύεις Πετρώνιον εἰς
 τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, δι' ἐμὲ καταλείπειν." Γάϊος δὲ αἰσχυρθεὶς
 ἐπὶ τοσῶνδε μαρτύρων δόξαι ψευδόμενος, συνεχώρει. καὶ γρά- 20
 φει πρὸς τὸν Πετρώνιον, εἰ μὲν ἤδη τὸν ἀνδριάντα ἔφθασε στή-
 σαι, μὴ καθελεῖν, εἰ δὲ μήπω πεποιήται τὴν ἀνάθειν, μηκέτι

6 τοῦ πλήθους] τὸ πλήθος A.
 21 ἐφθασας A.

20 δόξαι A, μὴ-δόξαι PW

vim afferret neve urbem simulacro pollueret. qui a Petronio rogati
 num bellum gesturi essent, se bellum gesturos esse negarunt, sed sta-
 tim mortem appetituros potius quam commissuros at patria instituta
 violarent; ac iugulos porrexerunt. his per dies 40 actis Aristobulus
 Agrippae frater et alii delecti Petronium precati sunt ne rebus novandis
 populum ad desperationem impelleret, sed ad Gaium scriberet quemad-
 modum Iudaei nullis rationibus ad statuam recipiendam adduci possent:
 fortassis enim eum mitigatum iri et sententiam mutaturum esse: sin in
 proposito perseveraret, tum et ipse rem aggredaretur. his Petronius
 obsecutus ad Gaium ea de re scripsit.

Regis vero Agrippae Romae degentis cum Gaio familiaritas magis
 ac magis augebatur. qui convivio ab eo exceptus, et cenae sumptus
 ac magnificentiam admiratus, eum petere iussit quidquid vellet. ibi
 Agrippa "nihil" inquit "petam quo opes meae augeantur, sed id quod
 et tibi pietatis opinionem et mihi gloriam parabit. oro igitur ut sta-
 tuae dedicationem in templo Iudaico Petronio mandatam mea causa
 omittas." id Gaius coram tam multis mentiri veritus concessit, et ad
 Petronium scripsit, si statuam iam erexisset, ne tolleret, sin nondum

πειρᾶσθαι ποιήσασθαι· “οὐ γὰρ ἔτι βούλομαι τοῦτον στήναι, διὰ τὸν Ἀγρίππαν, ἄνδρα τιμώμενον παρ’ ἐμοί.” Γάϊος μὲν οὖν ταῦτα πρὸς Πετρώνιον γράφει πρὶν ἐντυχεῖν ταῖς ἐκείνου ἐπιστολαῖς ἐμφανιούσαις πρὸς ἀποστασίαν τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὸν C
5 ἀνδριάντα ἐπειγεσθαι· περιαλγήσας δὲ διὰ ταῦτα γράφει αὐθις τῷ Πετρωνίῳ “ἐπεὶ σοὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων δῶρα ἐν μείζονι γενέ-
νασι λόγῳ τῶν ἐμῶν ἐντολῶν, οὐ περὶ τῶν σεαυτοῦ τὸ ποιητέον
συλλόγισαι. παράδειγμα γάρ σε ποιήσομαι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς
ἐπειτα, μὴ ἀκυροῦν ἐντολὰς αὐτοκράτορος.” ταύτην τὴν ἐπι-
10 στολὴν οὐκ ἔφθη ζῶντος Γάϊου δεδεδυμένος Πετρώνιος, ἀλλὰ
πρότερον τὰ περὶ τῆς ἐκείνου τελευτῆς ἐδέξατο γράμματα, καὶ
οὕτω τὰ πρὸς αὐτὸν τοῦ Γάϊου.

Ὁ μὲν οὖν Γάϊος κάκιστος γεγωνὸς ὤλετο ἔξ ἐπιβουλῆς
ἀνηρημένος· τὸν δὲ τρόπον τῆς κατ’ ἐκείνου ἐπιβουλῆς, καὶ παρὰ W I 199
15 τίνων ἀνήρηται, ὅτε τὰ περὶ τῶν αὐτοκρατόρων ὁ λόγος διέξεισι D
διηγήσεται. ἤδη δὲ φθαρέντος, Κλαύδιος κρυπτόμενος διὰ
φόβον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐξάγεται καὶ αὐτοκράτωρ ἀνακηρύτ-
τεται, πολλὰ πρὸς τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀγρίππα σπου-
δάσαντος. ἄρτι δὲ βεβαιωθείσης τῆς αὐταρχίας αὐτῷ, τὴν τε
20 ἀρχὴν ἐκύρωσε τῷ Ἀγρίππᾳ καὶ δι’ ἐγκωμίων ἐποιεῖτο αὐτόν,
προσθήκην τε αὐτῷ ἔθετο πῦσαν ἧς ἤρξεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάππος
αὐτοῦ Ἑρωδῆς. ὁ δὲ καὶ τῷ ἀδελφῷ Ἑρωδῆ τὴν βασιλείαν

1 τοῦτον βούλομαι A.

2 τὸν om A.

4 ἐμφανιούσαις A.

5 αὐθις om A Iosephus.

7 περὶ τῶν A, τῶν περὶ PW: Iose-

phus λογίσασθαι περὶ τοῦ ποιητέου σοι.

12 τοῦ om A.

17 φόβον A, φόβου PW.

22 ἡρώδης ὁ βασιλεὺς καὶ πάππος

αὐτοῦ A.

collocasset, ut eo conatu abstineret: neque enim se amplius eam erectu-
rum, propter Agrippam, virum quem magni faceret. haec ad Petronium
scripsit, litteris illius nondum lectis, quae significabant Iudaeos ob sta-
tuam illam ad seditionem concitatos esse. quibus irritatus Petronio re-
scripsit “quoniam Iudaeorum munera meis mandatis praetulisti, tu quid
tibi agendum sit videto. exemplum enim in te edam, quo et praesentes
et posteri moneantur, edicta imperatoris non esse negligenda.” has
litteras vivente Gaio Petronius non accepit, sed tum demum cum illius
obitum ex aliis litteris cognovisset.

Gaio viro pessimo per insidias interfecto, quarum modum et au-
ctorem in rebus imperatorum exponemus, Claudius prae metu occultatus
a militibus e latebris extractus est et imperator salutatus: quam ad rem
Agrippa quoque non parvo adiumento fuit. is recens firmato imperio
etiam Agrippae regnum confirmavit, eique collaudato omnem eam dicio-

Χαλκίδος παρὰ Κλαυδίου ἤτήσατο· καὶ ἐδόθη ἐκείνῳ παρὰ τοῦ Καίσαρος.

11. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον στασιάζουσιν πρὸς τοὺς
 P I 279 Ἀλεξανδρεῖς οἱ ἐκεῖ Ἰουδαῖοι. ὃν γὰρ εἶρηται τρόπον κακῶς
 Γαίου διατεθέντος πρὸς αὐτούς, ἐκακοῦντο μοναρχοῦντος ἐκείνου 5
 παρὰ τῶν ἐν τῇ πόλει Ἑλλήνων, Γαίου δὲ τελευτήσαντος ἀνε-
 θάρσησαν καὶ ἦσαν ἐν ὅπλοις. Κλαύδιος δὲ τῷ ἱππαρχοῦντι
 κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐπέστειλε κατασιτεῖλαι τὴν στάσιν, ἐπεμψε
 δὲ καὶ διάταγμα ἐκ παρακλήσεως τοῖν βασιλείων Ἀγρίππου τε καὶ
 Ἡρώδου εἰς Συρίαν καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην 10
 οἰκουμένην ὅση Ῥωμαίοις ὑπέχκος, φράζων ὅτι "τῶν Ἰουδαίων
 ἀνεκαθεν ἴσης πολιτείας τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι καὶ τοῖς τῶν λοιπῶν
 πόλεων πολίταις ἀξιοθέντων, ὁ Γάιος ἐξ ἀνομοίας· ὅτι μὴ θεὸν
 B προσαγορεύειν αὐτὸν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἠένοχετο, αὐτοὺς ἐτα-
 πείνωσεν. ἐγὼ δὲ μηδεὸς διὰ τὴν ἐκείνου παραφροσύνην τῶν 15
 παλαιῶν δικαίων τὸ ἔθνος ἐκπεσεῖν διατάσσομαι, συντηρεῖσθαι
 δὲ σφίσι τὰ πρότερον δίκαια τοῖς Ἰουδαίων νομίμοις ἐμμένονσι,
 ταῦτά με αἰτησασμένων τῶν βασιλέων Ἀγρίππα καὶ Ἡρώδου τῶν
 φιλότατων μοι." ἐξέπεμψε δὲ καὶ Ἀγρίππαν ἐπὶ τὴν βασιλείαν
 αὐτοῦ, λαμπροτέραν γεγενημένην. κακείνος ἐλθὼν εἰς Ἱερουσό-
 20 λυμα χαριστήρια ἔθυσσε, καὶ τὴν χρυσὴν ἄλυσεν τὴν ὑπὸ Γαίου
 δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον ἀπώρρησε, δεῖγμα τῆς τοῦ

5 πρὸς αὐτοὺς γαίου διατεθέντος Ἀ.

16 διατάττομαι Α.

17 πρότερον Α.

18 ἀγρίππου Α.

19 ἀγρίππα Α.

Fontes. Cap. 11. Iosephi Ant. 19 5 § 2—8 § 2.

nem quam rex Herodes avus eius tenerat adiecit, eiusdemque rogata fratri Herodi Chalcidis regnum concessit.

11. Hoc tempore orta est contra Alexandrinos Iudaeorum ibi degentium seditio. nam cum Gaius ita ut dictum est erga eos affectus esset, illo imperante a Graecis vexabantur, eo vero defuncto receptis animis arma sumpserunt. Claudius autem magistro equitum Aegyptio scripsit ut seditionem comprimeret, edictumque rogatu Agrippae et Herodis regum in Syriam Alexandriam et alias orbis partes quae Romanis parent misit in hanc sententiam "cum olim Iudaei eodem iure quo Alexandrini et aliarum urbium cives fruerentur, Gaius per summam temeritatem, quod Iudaica gens eum pro deo colere detrectasset, eos depressit. ego vero ne ea ob illius vecordiam veteribus iuribus spoliatur, sed pristina eis privilegia, Iudaeorum ritus observantibus, conserventur constituo, regum Agrippae et Herodis amicissimorum meorum rogata." Agrippam quoque in regnum suum splendidius factum dimisit. qui Hierosolyma profectus victimas pro gratiarum actione immolavit, et auream catenam a Gaio sibi datam supra gazophylacium suspendit, di-

θεοῦ δυναστείας καὶ τῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς, καὶ ὅτι καὶ τὰ μεγάλα πίπτει ποτὲ καὶ ὑψοῦται τὰ ταπεινά. θύσας οὖν C πολυτελῶς, Θεόφιλον μὲν τὸν Ἄννα τῆς ἀρχιερωσύνης μεδίστῃσι, τῷ δὲ Βοηθοῦ Σίμωνι, ᾧ Κανθηρᾶς ἢ ἐπίκλησις, ἀπένειμε τὴν 5 τιμὴν. δύο δ' ἦσαν τῷ Σίμωνι ἀδελφοί, καὶ πατὴρ ὁ Βοηθός, οὗ τῇ θυγατρὶ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης συνήκησεν, ὡς ἰστύρηται. τοὺς δὲ Ἱεροσολυμίτας τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἡμέλειπτο, ἀφείς αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἐκάστης οἰκίας. Ἰππαρχον δὲ παντὸς τοῦ στρατεύματος τὸν Σίλαν ἀπέδειξεν, ἄνδρα πόνων αὐτῷ συμμετα- 10 σχόντα πολλῶν.

Νεανίσκοι μὲντοι Δωριταὶ παράβολοι καὶ θρασεῖς Κατσαρος ἀνδριάντα εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν κομίσαντες D ἔστησαν. τοῦτο τὸν Ἀγρίππαν ἐτάραξε· καὶ αὐτίκα πρὸς τὸν τῆς Συρίας ἡγεμονεύοντα Πούπλιον Πειτρώνιον παραγγέλλεται καὶ 15 κατηγορεῖ τῶν Δωριτῶν. ὁ δ' ἐκατόνταρχον στείλας, τοὺς μὲν τὸ τόλμημα πράξαντας ἐπ' αὐτὸν ἀχθῆραι προσέταξε, τοῖς δὲ τῶν Δωριτῶν ἄρχουσιν ἐπιδειξάει τῷ ἐκατοντάρχῳ τοὺς αἰτίους ἐπέστειλεν, εἰ μὴ βούλοιντο δοκεῖν συνεργάται τῆς πράξεως.

Ἀγρίππας δὲ ἀφελόμενος τὴν ἱερωσύνην τὸν Κανθηρῶν 20 Σίμωνα, Ἰωνάθην αὖθις ἐπ' αὐτὴν ἤγε τὸν Ἀνανίου. ὁ δὲ παρηγεῖτο, ἀρκεῖσθαι λέγων ἅπαξ τὴν ἀρχιερωσύνην λαχών, τὸν δὲ ἀδελφὸν Ματθίαν πρὸς ταύτην ἡξίου προάγεσθαι ὡς P I 280

3 Ἄννα A, Ἄνναν PW.

4 καθηρᾶς A.

5 δύο PW.

18 ἀπέστειλεν A.

19 καθηρᾶν A.

20 αὐτὴν A,

αὐτὸν PW.

Ἀνάου Iosephus ut solet pro Ἄννα, sed codex Busbequianus Ἀνανίου. p. 484 v. 3 Ἰωνάθην τῷ Ἄννα υἱῷ.

vinae potentiae specimen et vicissitudinis rerum, magna labefactantis et humilia erigentis. sacrificio magnifice peracto, Theophilo Annae filio sacerdotium abrogavit, et Boethi filio Simoni cognomento Cantherae honorem illum tribuit. is Simon duos fratres habuit, et patrem Boethum, cuius filia Herodi regi, ut supra dictum est, nupta fuit. Hierosolymitanorum erga se benevolentiam remuneratus est condonatione tributi quod pro singulis aedibus pendebatur. toti exercitui praefecit Silam, qui multarum aerumarum ei particeps fuerat.

Cam autem Doritani adolescentes audaces et temerarii Caesaris statnam in Indaeorum synagoga collocassent, Agrippa turbatus statim Syriae praetorem P. Petronium convenit, et Doritanos accusat. is misso centurione eos qui id facinus ausi essent ad se adduci iussit, et Doritanis magistratibus mandavit ut centurioni soutes demonstrarent, nisi in eodem crimine esse vellent.

Agrippa vero sacerdotium Simoni Cantherae adeptum rursus in Ionatham Ananiae (Annae) filium contulit. quo ille recusato satis sibi esse dixit quod semel pontificatu functus fuerit, fratremque Matthiam

ἄξιον τῆς τιμῆς. πεισθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς τῷ Ματθίᾳ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένευμε.

Σίλας δὲ ὁ Ἀγρίππου ἵππαρχος, πεποιδῶς οἷς ὑπὲρ αὐτοῦ κενιδόνειυκεν, ἀκαιρου παρρησίας ἀντεποιεῖτο, καὶ ἦν φορτικός, τὰ στυγὰ τῆς τύχης εἰς μνήμην ἄγων αὐτῷ καὶ ἑαυτὸν σεμνύνων 5
 W I 200 ἐκ τῆς τότε σπουδῆς τε καὶ πίστεως. ἀηδῶς οὖν πρὸς τὴν ἀταμειυτον αὐτοῦ παρρησίαν ὁ Ἀγρίππας διέκειτο. τοῦ δὲ Σίλα μὴ ἐνδιδύοντος εἰς ὄργην ὁ βασιλεὺς ἀνηρέθιστο, καὶ οὐ μόνον τῆς ἱππαρχίας αὐτὸν μετέστησεν, ἀλλὰ μέντοι καὶ δέδεκε. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἀμβλυνοθεὶς, καὶ λογιωμέυος ὄσους ὑπὲρ ἐκείνου 10
 B ἀνέτηλ πόνους, ἡμέραν ἐορτάζων ἑαυτοῦ γενέθλιον ἐκάλει τὸν Σίλαν αὐτῷ συνέστιον ἐσόμενον. ὁ δὲ οὐκ ἐπέθετο “ἐπὶ τίνα” λέγων “ὁ βασιλεὺς ἀνακαλεῖ με τιμὴν τὴν ὄσον ἤδη ἀπολουμένην; ἢ πεπαῦσθαί με νομίζει τῆς παρρησίας; νῦν βοήσομαι μᾶλλον ὄσων· αὐτὸν ἐξερροσάμην δεινῶν, ὄσους ἦνεγκα πόνους ἐκείνω 15
 πορρίζων σωτηρίαν καὶ τιμὴν· ὣν γέρας μοι δέσμα καὶ σκότιος εἶρκτή, ὣν οὐποτε λήσομαι.” ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα μαθῶν, καὶ ἀνιάτως συνιδῶν διακεύμενον, αὐθις εἴυασεν ἐν φρουρᾷ.

Ἦν δὲ εὐεργετικός ὁ βασιλεὺς αὐτός ἐν δωρεαῖς οὐδὲν ἦτιον Ἡρώδου τοῦ πάππου· ἐκείνου μέντοι εἰς ἀλλοφύλους τὸ φιλότιμον ἐπιδεικνυμένον, οὐ μὴν καὶ εἰς Ἰουδαίους, οὗτος πρὸς πάν-

5 στυγὰ A Iosephus, φορτικῶ PW. 12 συνέστιον ἐσόμενον] συνεστιαθησόμενον AW: Iosephus συνέστιον γενησόμενον. 13 ἀνακαλεῖται A. 14 πεπαῦσθαί A Iosephus, πεπαῦσαι PW. 19 οὗτος ὁ βασιλεὺς A. ἐν δωρεαῖς om A. 21 εἰς] εἰς τοὺς A.

ad eum honorem, quo dignus esset, promoveri petiit; idque impetravit a rege.

Silas vero praefectus militum Agrippae, fretus meritis suis, importunae dicendi libertati studuit, ac molestus fuit tristis fortunae memoria renovanda, suoque illorum temporum studio et fide iactandis. eam effrenem licentiam cum Agrippa aegre ferret, neque Silas quidquam de ea remitteret, rex ira commotus eum non modo praefectura privavit, sed etiam vinxit. verum ira tempore mitigata, et consideratis eius sua causa exhaustis laboribus, cum natalem suum celebraret, hominem ad epulas invitavit. ille vero detrectavit: nam “ad quem” inquit “me honorem Agrippa vocat, e vestigio perituum? num libertatem meam desisse censet? ego vero nunc magis clamabo e quibus eum periculis eripuerim, quos labores, quae discrimina pro eius dignitate et salute adierim. pro quibus officiis me vinculis et obscuro carcere remuneratur, quorum nunquam obliviscar.” quibus rex cogitatis insanabili ingenio hominem in custodia reliquit.

Beneficus fuit hic rex non minus avo Herode, qui quidem in exteros liberalitatem exercuit, non etiam in Iudaeos: hic promiscuae de

τας ὁμοίως ἦν εὐεργετικὸς καὶ τὸν τρόπον προῦς. ἤδεῖα γοῦν C
 αὐτῷ δίατα συνεχῆς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια
 καθαρῶς ἐτήρει. καὶ δὴ τις Σίμων ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀκριβῆς
 δοκῶν τὰ νόμιμα· οὗτος πλῆθος ἀθροίσας ἐτόλμησε τοῦ βασι-
 5 λέως κατεπεῖν ἀποδημήσαντος εἰς Καισάρειαν. τοῦτο τὸν Ἀγρίπ-
 παν οὐκ ἔλαθε. μεταπέμπεται οὖν τὸν Σίμονα καὶ φησιν “εἰπέ
 μοι τί τῶν γινομένων ἐστὶ παράνομον;” ὁ δὲ μὴ ἔχων εἰπεῖν
 ἐδεῖτο συγγνώμης τυχεῖν. καὶ ὁ βασιλεὺς παρὰ προσδοκίαν αὐτῷ
 διηλλάττετο, καὶ ἐξέπεμψε δωρησάμενος. τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ D
 10 Ματθίαν ἀφελόμενος, Ἐλιωναίῳ τῷ τοῦ Κιθαίρου παιδί παρέ-
 σχεν αὐτήν.

Βασιλεύσας οὖν ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς τῆς ὅλης Ἰουδαίας,
 εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ πρότερον Στρατόωνος ἐκαλεῖτο πύργος,
 Θεωρίας ἐτέλει. δευτέρῳ δὲ τῶν Θεωριῶν ἡμέρα στολὴν ἐνδύς
 15 ἕξ ἀργύρου πεποτημένην παρήλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης
 ἡμέρας. καὶ ταῖς πρώταις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιτολαῖς ὁ
 ἄργυρος κατανασθῆς θυμασιῶς ἀπέστιλβε, μαρμυρίων τι φο-
 βερὸν τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενέουσι. εὐθύς τε οἱ κόλακες ἄλλος
 ἄλλοθεν ἀνεβῶν, θεὸν προσαγορεύοντες, εὐμενῆς τε εἴης, ἐπι-
 20 λέγοντες· εἰ γὰρ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ P I 281
 τοῦντεῦθεν ὁμολογοῦμεν Θεοῦ σε φύσεως κρείττονα. οὐκ ἐπέ-
 πληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακίαν ὡς ἀσεβοῦσαν

I γοῦν A Iosephus, οὖν PW. 10 Κιθαίρου] Κανθηρῶ,
 Κιθαίον, Κιθαίρας et similia Iosephi codices. 22 ὡς om A
 Iosephus.

omnibus bene mereri studuit, omnibus se clementem praebuit. itaque
 liberenter Hierosolymis perpetuo vixit, et patrias leges inviolatas obser-
 vavit. exstitit tamen Simon quidam legis peritia celebris, qui coetu
 coacto regem Caesaream profectum deferre non dubitavit. quo cognito
 Agrippa illum arcessitum rogat in quo leges a se violatae essent. quod
 ille cum dicere non haberet, veniam rogavit; eaque praeter expecta-
 tionem impetrata donatus abiit. pontificatum Matthiae ademptum rex
 Elionaeo Cithaeri filio contulit.

Cum autem triennium toti Iudaeae dominatus esset, in urbe Caesarea, quae prius Stratonis turris appellata fuit, spectacula edidit. quorum die secundo veste argentea indutus sub auroram theatrum ingreditur; atque argentum primo solarium radiorum ortu illustratam mirabiliter resplendit, cum horrore quodam intuentium. statim igitur adulatores alius aliunde exclamarunt, eumque deum appellarunt, utque propitius esset petiverunt. nam ut hactenus eum ut hominem timuissent; at in posterum se confessuros eum natura mortali praestantiorum esse. ea verba rex non castigavit, neque adulationem ut impiam reiecit.

ἀπετρέψατο. ἀνακύψας οὖν μετ' ἄλλον ὄρα τὸν βουβῶνα τὸν ὄρνιν τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερθεῖν, ἄγγελόν τε κακῶν τούτων ἐνενόησε τότε, ὡς ποτὲ τῶν ἀγαθῶν μηνυτήν. καὶ διακάρδιον ἔσχεν δδύνην, καὶ τῆς κοιλάς ἀθρόον ἐπιέγγονεν ἄλγημα. καὶ πρὸς τοὺς φίλους φησὶν "ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ ἤδη καταστρέφω τὸν βίον, καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος παρ' ὑμῶν θανεῖν ἐπέγομαι." ταῦτα λέγων τῆς δδύνης ἐπιτεινομένης κατεπονεῖτο, καὶ μετὰ Β σπουδῆς ἀνεκομίσθη πρὸς τὸ βασιλεῖον. λόγου δὲ γενομένου θνήσκειν αὐτόν, ἢ πληθὺς αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπὶ σάκκου καθισθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως 10 ἰκέτετε, καὶ πάντες ἔθρήνουν. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ Ἀγρίππας κατακειμένος ὀματιῶ, καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς πρηνεῖς προσπίπτοντας, οὐδὲ αὐτὸς ἄδακρυς ἦν. ἐφ' ἡμέρας δὲ πέντε τῷ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι κατεργασθεὶς κατέστρεψε τὴν ζωὴν, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ πετήκοντα, βασιλεύσας δ' ἑπτὰ, ἐπὶ Γαίῳ μὲν 15 τέσσαρα, τρία δ' ἐπὶ Κλαυδίου. (12) ἀγνωσμένης γε μὴν ἔτι τοῖς πλήθει τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, συμφρονήσαντες Ἡρώδης ὁ C ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ τῆς Χαλκίδος ἄρχων καὶ Ἐλκίς ὁ ἑπάρχος, W I 201 πέμψαντες τὸν Σίλαν ἐχθρὸν αὐτοῖς ὄντα κατέσφαξαν, ὡς τάχα τοῦ βασιλέως κελεύσαντος. 20

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀγρίππας ἀπεβίω, εἶδὼν Ἀγρίππαν καταλιπὼν ἑτῶν ἑπτακαίδεκα, τρεῖς δὲ θυγατέρας· ὧν ἡ μὲν Ἡρώδη

4 τῆς A, τοῖς PW. 5 ἤδη ἐγὼ A. 8 πρὸς τὰ βασιλεῖα A.
10 σάκκου A Iosephus, σάκκῳ PW. καταλίπῳ A Iosephus,
πατρῶφ PW. 18 ἑπάρχος A: Iosephus ἑκπαρχος. 21 ὁ οὖν A.

Fontes. Cap. 12. Iosephi Ant. 19 8 § 3—20 1 § 3.

ac paulo post cum se erexisset, bubonem supra caput suum vidit, eumque malorum esse nuntium intellexit qui aliquando bonorum significator exstitisset. igitur cordis cruciatibus affectus et ventriculi doloribus subito oppressus amicis ait "en ego deus vester iam vitam relinquo, et quem vos immortalem vocastis, ad mortem rapior." dum haec dicit, doloribus fatigatus festinanter in regiam est reportatus. ortoque rumore eum animam agere, populus lacrimis oppletus statim cum uxoribus et liberis patrio ritu sacris insidens deo pro rege supplicavit. quae Agrippa in alto conclavi decumbens nec ipse siccis oculis spectavit; ac diebus quinque cruciatu ventris subactus mortem cum vita commutavit, vixit annos 54, regnavit 7, sub Gaio 4, sub Claudio 3. (12) obitu eius vulgo adhuc incognito Herodes frater eius Chalcidis princeps et Helcias equitum magister Silam, cui inimici erant, quasi rex id ipsisset, occidendam curaverunt.

Agrippa hoc modo vita defunctus filium Agrippam reliquit annos natum 17, et tres filias, quarum una Herodi eius patris nupta fuit

τοῦ πατρὸς ἀδελφῶ γεγάμητο, Βερνίκη δ' ἐκέκλητο, παρθένου
 δ' ἦσαν αἱ δύο Μαρίας καὶ Δρουσίλλα γνωσθέντος δὲ τοῦ
 θανάτου τοῦ βασιλέως, Καισαρεῖς καὶ Σεβαστηροὶ ἐπιλεησμένοι
 τῶν αὐτοῦ εὐποιῶν ἐβλουσφῆμον τε εἰς αὐτὸν καὶ τὰ τῶν τοῦ
 5 βασιλέως θυγατέρων ἀγάλματα ἀρπάσαντες εἰς τὰ πορνεία ἐκό-
 μισαν καὶ ἀφύβριζον εἰς αὐτά· καὶ πανδήμονες ἐστιάσεις ἐποίουν
 στεφανοῦμενοι καὶ μυριζόμενοι καὶ σπένδοντες τῷ Χάρωντι. ὁ δὲ
 τοῦ τεθνεώτος υἱὸς Ἀγρίππας ἐν Ῥώμῃ τότε διῆγε παρὰ Κλαυδίῳ
 τρεφόμενος Καίσαρι. ὃν αὐτίκα πέμπει ὄρητο τὴν βασιλείαν
 10 διαδεχόμενον· ἀπήγαγον δ' αὐτὸν τοῦ σκοποῦ οἱ περὶ αὐτὸν,
 σφαλερὸν εἶναι λέγοντες κομιδῇ νέῳ βασιλείας ἐπιτρέπειν μέγεθος
 τόσον. ἀπέστειλεν οὖν Κούσπιον Φάδον τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς
 βασιλείας ἀπάσης ἐπιτροπεύσοντα, ἐντειλάμενος αὐτῷ Καισαρεῦσι
 καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιπληξῆσαι τῆς εἰς τὸν κατοιχόμενον ἕβρεως.
 15 ἀφικόμενος δὲ Φάδος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, στάσιν τότε γενομένην
 κατέστειλε, καὶ λησθηρίων τὴν χώραν ἐκάθηρε, καὶ τὴν τοῦ P I 282
 ἀρχιερέως στολὴν εἰς τὴν Ἀγριανίαν τὸ φρούριον ἀποτεθῆναι
 προσέταξεν ὡς καὶ πρότερον. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν ἐν
 Ἱεροσολύμοις ἀντιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δὲ ὅμως
 20 ἐπιτρέψαι αὐτοῖς πρέσβεις πέμψαι πρὸς τὸν Καίσαρα τοὺς
 αἰτησομένους τὴν ἱερὰν στολὴν παρ' αὐτοῖς εἶναι· καὶ ἐπετρέ-
 πησαν. πυραγομένων δὲ εἰς τὴν Ῥώμην τῶν πρέσβεων, καὶ
 ὁ τοῦ Ἀγρίππου παῖς ὁ νεώτερος Ἀγρίππας ἐκεῖ διάγων, ὡς εἶ-

2 Δρουσίλλα PW, quae p. 516 v. 10 et 15 Δρουσίλλαν: Δρουσίλλα
 Iosephus. 4 αὐτοῦ] ἐκεῖνον A. 13 ἐπιτροπεύσοντα AW,
 ἐπιτροπεύοντα P, ante Καισαρεῦσι PW add καὶ, om A.
 15 τότε] τὸ A. 16 τοῦ om A. 18 οἱ alterum om A.
 21 αἰτησομένους A, αἰτησαμένους PW. 22 καὶ om A.

(ea Berenice vocabatur), duae virgines fuerunt, Mariamme et Drusilla. caeterum regis obita cognite Caesarienses et Sebasteni beneficiorum oblitii eum maledictis insectati sunt, et filiarum eius statuas in lupanaria abreptis ludibrio habuerunt; publicaeque convivia coronati et unguentium delibuti celebrantes Charonti libaverunt. cum autem Agrippae defuncti filium Romae apud se degenſem Claudius Caesar statim ad regni successionem ablegare in animo haberet, propter familiarium sermones, periculose tantum regnum admodum adolescenti committi assentium, consilio mutato, Cuspium Fadum Iudaeae totiusque regni procuratorem misit, cum mandato ut Caesarienses et Sebastenos ob contumeliam defuncto factam objurgaret. Fadus in Iudaeam profectus seditionem tum ortam compressit, latrociniis provinciam repurgavit, et pontificis stolam in Antonia castello, ut olim, reponi iussit. sacerdotes vero et proceres Hierosolymitani refragari non ausi, rogarunt ut sibi liceret eam rem a Caesare petere. quo concesso legati Romam profecti, intercessionem iu-

ρηται, παρεκάλεσε τὸν Καίσαρα συγχωρηθῆναι τοῖς Ἰουδαίοις ἔχειν τὴν ἱερὰν στολήν. καὶ ὁ Κλαύδιος συνεχώρησε, καὶ τῷ Φάδῳ περὶ τούτων ἐπέστειλε. καὶ Ἡρώδης δὲ ὁ τοῦ Ἀγρίππου ἀδελφός, τῆς δὲ Χαλκίδος ἄρχων, ἤτήσατο παρὰ Καίσαρος τὴν Β τοῦ νεῷ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων 5 χειροτονίαν. καὶ ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, καὶ ἔξ ἐκείνου πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ ἡ Ἱερουσαλία παρέμεινε μέχρι τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἀλώσεως. καὶ δὴ μεθίστησι τῆς ἀρχιερωσύνης τὸν Κανθηρᾶν, Ἰωσήφ ἀντισυναγωγῶν τὸν τοῦ Καμεί.

13. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἡ τῶν Ἀδριαβηνῶν βασίλις Ἑλένη 10 καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης εἰς τὰ Ἰουδαίων τὴν διαγωγὴν μετέβαλον νόμιμα. Μονόβαζος γὰρ ὁ τῶν Ἀδριαβηνῶν βασιλεὺς, ὃ καὶ Βαζαῖος ἐπικλήσις ἦν, τῆς ἀδελφῆς Ἑλένης ἄλοὺς ἔρωτι, ἄγεται ταύτην. καὶ ποτε συγκαθεύδων αὐτῇ οὐχ ἔγκομοι, τῇ ἐκείνης γαστρὶ τὴν χεῖρα ὑπερέθετο. καὶ ὑπνώσας ἔδοξεν ἀκοῦειν 15 ὧν ἡ φωνὴ ἄραι κελουούσης ἐκ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα καὶ μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοία καὶ ἄρξον καὶ τέλους τευξόμενον εὐτυχοῦς. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς ἔφραζε ταῦτα τῇ γυναικί. καὶ τὸν υἱὸν τεχθέντα Ἰζάτην ὠνόμασεν. ἦν δ' ἕτερος τούτου πρῆσβύτερος ἐκ τῆς Ἑλένης αὐτῷ γεννηθεὶς ἄλλοι 20 τε παῖδες ἐκ γυναικῶν ἐτέρων, ἕστεργε δὲ τὸν Ἰζάτην ὥσπερ μονογενῆ. ἐφθόρουν τοίνυν οἱ ἀδελφοί. ὁ δὲ πατὴρ δεδοικώς

4 δὲ om A. 8 καθηρᾶν A. 15 ὑπερέθετο] ἐπέθετο A.
20 τούτου] τούτῳ A.

Fontes. Corp. 13. Iosephi Ant. 20 2—4.

nioris Agrippae, quod voluere a Claudio datis ad Fadum litteris impetrarunt. Herodes quoque Agrippae frater, Chalcidis princeps, a Caesare templi potestatem sacraeque pecuniae et creandi pontificis auctoritatem obtinuit: atque ab illo omnibus eius posteris ea potestas usque ad urbis excidium mansit. igitur loco moto Canthera, Iosepho Cami filio pontificatum tribuit.

13. Hoc tempore Adiabenorum regina Helena et filius eius Izates religionem Iudaicam sunt amplexi. Monobazus enim Adiabenorum rex cognomento Bazaeus Helenam sororem amore captus uxorem ducit; et aliquando cum ea praegnanter cubans manum eius ventri imposuit, ac sopitus audire vocem visus est quae manum a ventre tollere iuberet, ne infantem qui eo gestaretur laederet, dei providentia et regnaturum et feliciem finem consecuturum. ea voce turbatus uxori quid audisset narrat. natum filium Izaten vocat. quem prae aliis omnibus tum ex Helena tum ex aliis mulieribus ante eum susceptis liberis tanquam unicum dilexit. ac fratrum eius invidiam veritus adolescentem ad Abenae-

περὶ τούτῳ, ἐκέμπει πρὸς Ἀβεννήριον τὸν Σπασίνου χάρακος βασιλέα. καὶ ὃς ἀσμένως τὸν Ἰζάτην ἐδέξατο καὶ κηδεστὴν ἐπὶ θυγατρὶ ἐποιήσατο καὶ χώραν αὐτῷ παρέσχε. γεγραμκῶς δὲ ὁ Μονόβαζος ἰδεῖν ἐπεθύμει τὸν Ἰζάτην πρὸ τοῦ θανεῖν. μετα-
 5 πεμψόμενος οὖν αὐτὸν φιλοφρόνως ἀσπάζεται, καὶ χώραν αὐτῷ ἀπεκλήρωσεν, ἐν ἣ καὶ διέτριβε μέχρι τελευτῆς τοῦ πατρὸς. D

Ἐκλιπόντος δὲ Μονοβάζου ἡ βασίλισ Ἑλένη μετεπέμματο τοὺς μεγαστᾶνας καὶ τοὺς σατράπας· οἷς ἀφικομένοις “οὐ λήθη-
 10 λειας γενέσθαι διάδοχον. εἰδυῖα δὲ μακάριον τὸν μὴ παρ’ ἐνὸς ἀλλὰ τῶν πλειόνων καὶ τούτων ἐόντων τὴν βασιλείαν λαμβάνοντα, καὶ ὑπὸ τὴν ὑμῶν τὸ πρῶγμα κρίσειν πεπολημαι.” οἱ δ’ αὐτίκα καὶ τὴν τοῦ βασιλέως κρίσειν βεβαιοῦν ἔλεγον, καὶ ὑπέ-
 15 ἄπαντων εὐχάς, καὶ δεῖν προαποκτεῖναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς συγγενεῖς, ἵν’ ἀσφαλῶς ἐκεῖνος ἄρχοι. ἡ δὲ βασίλισ τὴν
 20 περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν προσηκόντων τῷ Ἰζάτη γνώμην ἐπισχεῖν συνεβούλευε μέχρις ἂν ἐκεῖνος συνδοκιμάσῃ παραγενόμενος. οἱ δὲ δεσμεῖν τέως αὐτοὺς παρήνον μέχρι τῆς ἐκεῖνου ἐπιδημίας.
 20 καθίστησι δὲ τὸν πρεσβύτατον υἱὸν ἡ βασίλισσα ἐπὶ τῶν πραγμά-
 των, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ ὁ ἀδελφός, δίδωσι δὲ καὶ τὸν τοῦ πατρὸς

1 ἀβεννήριον A.

6 διέτριβε A cum Iosepho, διέτριψε PW.

10 γενέσθαι om A.

11 ἀλλὰ τῶν πλειόνων] τῶν πλειόνων

δὲ A.

12 δὲ, omisso αὐτίκα, A.

13 βεβαιοῦν codex

Colberteus et Iosephus, ἀσπασίαν ἠγείσθαι PW.

14 ante κατά

PW add καὶ, om A.

17 γνώμην ante τῶν προσηκόντων A.

21 ἐπανέλθοι A.

rigum Spasinae valli regem misit. a quo amanter susceptus et gener adscitus est, assignata ditione. Monobazus autem cum seniuisset, Izaten ante obitum suum videre desideravit, eique dicionem attribuit, in qua is usque ad patris obitum vitam egit.

Quo defuncto Helena regina magnatibus et satrapis arcessitis “non vos latet” inquit “maritum meum Izaten regni successorem designasse, sed cum eum beatum esse aciam, non qui ab uno, sed qui a pluribus iisque volentibus regnum acceperit, negotium hoc vestro quoque iudicio permitto.” illi statim se regis iudicium confirmare, et ultro Izati, recte ex votis omnium fratribus praelato, parere velle, fratres autem ac cognatos eius, ut secure imperaret, in primis occidendos esse dixerunt. Helena vero sententiam de caede cognatorum differendam esse censuit donec ille venisset et eandem comprobasset. proceres vero illos interea in vinculis habendos esse monnerunt donec ille venisset. regina

σημαντήρα δακτύλιον. ἤκεν οὖν ὁ Ἰζάτης, καὶ ὁ ἀδελφὸς ὑπεδέξατο καὶ ὑπέξεσθη αὐτῷ τῆς ἀρχῆς.

Ὅντι δ' αὐτῷ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ Ἰουδαῖος τις Ἀνανίας κα-
 B λούμενος γνωστὸς γεγωνὸς ἐδίδασκεν αὐτὸν τὸν θεὸν καὶ τὰ τῶν
 Ἰουδαίων νόμιμα. συνέβη δὲ καὶ τὴν Ἑλένην ὑφ' ἑτέρου Ἰου-5
 δαίου κατηχηθεῖσαν εἰς τὰ Ἰουδαϊκὰ ἔθνη μετατεθῆναι. ἐλθὼν
 οὖν ὁ Ἰζάτης καὶ δεδεμένους τοὺς συγγενεῖς ἐρηκῶς ἐδυσχέρανε,
 καὶ ἔλτσε μὲν, ἔπεμψε δέ, ἵνα μὴ ὑποπτοι παρόντες εἶεν, τοὺς
 μὲν εἰς Ῥώμην ὀμηρεύουσας, τοὺς δὲ πρὸς Πάρθους. γνούς
 δὲ τὴν μητέρα τὰ Ἰουδαίων ἀσπασαμένην, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς 10
 εἰς ἐκεῖνα μετατεθῆναι, καὶ περιτμηθῆναι ἔτοιμος ἦν. ἡ δὲ
 μήτηρ ἐκώλυε, λέγουσα εἰς δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους διὰ τοῦτο
 ἐλθεῖν, οὐκ ἀνέξεσθαι τε ὑπὸ Ἰουδαίων βασιλεύεσθαι. ὁ δὲ
 εἰς τὸν Ἀνανίαν παρόντα τοὺς λόγους ἀνέφερε. τούτου δὲ τὰ
 C αὐτὰ συμβουλευσάντος ἐπέσθη μὲν τότε ὁ βασιλεὺς· ἕτερος δ' 15
 αὐτοῖς ἐκ Γαλιλαίας Ἰουδαῖος Ἐλεάζαρ ἀγκόμμενος, καὶ κατα-
 λαβὼν αὐτὸν τὸν Μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα "οὐ λόγους
 μόνον ἀναγινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ" ἔφη, "ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπ'
 αὐτῶν διατεταγμένα ποιεῖν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις;"
 ὁ δὲ οὐχ ὑπερεβάλετο τὴν πρῶξιν, ἀλλὰ περιετμήθη· καὶ τῇ 20
 μητρὶ καὶ τῷ Ἀνανίᾳ πεπεράχθαι τὸ ἔργον ἐδήλου. οἱ δ' εἰς

1 ὑπεδέξατο καὶ om A. Iosephus καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν
 Μονόβαζον ὑπερεκστάντα τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. 14 τούτου] τοῦ A.
 16 Ἰουδαῖος ἐκ γαλιλαίας A. 17 Μωσέως PW. 18 μόνους A.
 20 ὑπερεβάλλετο A.

vero filium natu maximum summae rerum praefecit, paterni sigilli anulo dato: qui Izati reverso regno cessit.

Sed Iudaeus quidam nomine Ananias Izati peregre agenti familiaris factus doctrinam de deo et Iudaeorum legibus tradidit, accidit porro ut et Helena ab alio Iudaeo instituta Iudaicas caerimonias amplecteretur. Izates cum venisset ad cognatos in vinculis repperisset, id aegre tulit; ac solutos, ne suspecti essent, partim obsides Romam misit, partim ad Parthos. et quia matrem Iudaismo studere videbat, ipse quoque eosdem ritus suscipere properabat, etiam circumcidi paratus. sed mater id prohibuit: subditorum enim odium susceperunt, neque laturos illos imperium regis iudaissantis. cumque eam orationem cum Anania, qui tum aderat, communicasset, isque idem suaderet, tum quidem paruit: post cum alius ex Galilaea Iudaeus venisset Eleazarus, eumque legem Mosaicam legentem deprehendisset, "non verba tantum, rex" inquit, "legenda tibi sunt, sed mandata etiam, quae illis continentur, exsequenda. quamdiu tandem incircumciscus manebis?" rex igitur nulla interposita mora circumciscus est. quod cum matri et Ananiae signifi-

φόβον ἐνέπεσον μὴ καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ αὐτοὶ κινδυνεύσωσιν.
ὁ δὲ θεὸς τὸν φόβον ἐλθεῖν εἰς τέλος οὐ συνεχώρησεν.

Ἐλλήνη δὲ ἐπιθυμίαν ἔσχεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀφικέσθαι καὶ
προσκυνῆσαι τὸ τοῦ θεοῦ ἱερόν. καὶ τοῦ υἱοῦ ἐπιτρέψαντος καὶ D
5 χρήματα πλείστα δόντος ἕπεισιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ λιμῶ
φθειρομένους πολλοὺς εὐροῦσα ἐκεῖ, οὔτ' ἄν τε ἐξ Ἀλεξανδρείας
ἐκόμισε, καὶ ἰσχυρῶν φόρτον ἐκ Κύπρου πολλῶν χρημάτων
πριαμένη τοῖς ἀπορομένοις διένεμε. καὶ ὁ παῖς δὲ αὐτῆς πολλὰ
χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐπεμψεν, ἕν' οἱ λι-
10 μώττοντες διὰ τούτων ὡς ἐνὸν ἐπικουρηθῶσι.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· Ἀρταβάνης δὲ τῶν Πάρθων ὁ βα-
σιλεὺς, ἐπιβουλήν γνοὺς τοὺς σατράπας κατ' αὐτοῦ μελετήσαν-
τας, ἀφικεῖται πρὸς Ἰζάτην, συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν περὶ γι-
λλοὺς ἐπαγόμενος. καὶ καθ' ὅδον τῷ Ἰζάτῃ ἐνέτυχε, καὶ φησι
15 "μή με παρίδης, ὦ βασιλεῦ, ταπεινὸν ἐκ μεταβολῆς γεγονότα P I 284
καὶ ἰδιώτην ἐκ βασιλείως, ἀλλ' ἐπικούρησον." ταῦτα σὺν δά-
κρυσις ἔλεγεν. ὁ δὲ Ἰζάτης ἀκούσας τὸ ὄνομα, κατεπήδησε τοῦ
ἵππου καὶ "θάρσει" ἔφη "ὦ βασιλεῦ· ἢ γὰρ εἰς τὴν Πάρθων
βασιλείαν σε καταστήσω ἢ τῆς ἐμῆς σοὶ ἐκστήσομαι." ταῦτα
20 εἶπε καὶ ἐπὶ τὸν ἵππον αὐτὸν ἀνεβίβασεν, αὐτὸς δὲ πεζὸς παρεί-
πειο. καὶ ὁ Ἀρταβάνης ὤμοσεν, εἰ μὴ κάκεινος ἀναβαλεῖ τὸν
ἵππον καὶ προηγοῖτο, ἀποβήσεσθαι καὶ αὐτός. πεισθεὶς δ' ὁ W I 203

8 διέτριψε A Iosephus.

11 Ἀρταβάνης] sic et Ἀρτάβανος
Iosephi codices. p. 484 v. 4 et in sequentibus Ἀρταβάνης, Ἀρτά-
βανος. ὁ τῶν Πάρθων βασιλ. W. 19 σε βασιλείαν A.

casset, veriti sunt ne ex ea re et sibi et regi pericula crearentur: sed
eum metum deus avertit.

Helena porro visendi Hierosolyma et sancti dei templi adorandi
cupida, permissu filii cum maxima pecunia in urbem proficiscitur. ubi
cum multos fame pereuntes invenisset, frumentum Alexandria advectum
et sarcinas ficuum in Cypro emptas inter egentes distribuit. filius quo-
que eius principibus Hierosolymitanis multum pecuniae misit, quo pau-
peres iuarentur.

Atque haec ita gesta sunt: Artabanus autem Parthorum rex,
cognitis insidiis quas sibi pararent satrapae, ad Izaten venit cum co-
gnatis et famulis circiter mille. atque in itinere illum adeptus "ne me"
inquit, "rex, mutata fortuna depressum et e regio fastigio ad privatam
conditionem redactum neglexeris, sed opem fertō." quae illo cum lacri-
mis dicente Izates, eius nomine audito, equo desiluit ac "bono" inquit
"animo esto, rex: aut enim in Parthorum regnum te reducam, aut meo
tibi cedam." his dictis illum in equum sustulit, ipse pedes secutus est.
Artabanus vero iuravit, nisi et ille equum conscendisset atque anteiret,

Ἰζάτης ἐπὶ τὸν Ἰππον ἤλατο, καὶ πᾶσαν τιμὴν ἀπένευμε τῷ Β Πάρθῳ, εἰς τὰ βασιλεία ἀγαγών. γράφει τε πρὸς τοὺς Πάρθους τὸν Ἀρταβάνην δέξασθαι. τῶν δὲ Πάρθων δέξασθαι μὲν συντιθεμένων, μὴ δύνασθαι δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπονείμει ἤδη ἐτέρῳ πεπιστευμένην, ὁ Κινάμωνος (οὕτω γὰρ ἠνόμαστο ὁ τὴν βασιλείαν παρεληφώς) γράφει τῷ Ἀρταβάνῳ (ὑπ' αὐτοῦ γὰρ ἐτέθραπτο, καὶ ἦν ἀγαθός) παρακαλῶν αὐτὸν ἀφικέσθαι πιστεύσαντα καὶ τὴν ἀρχὴν παραλήψασθαι. καὶ ὁ Ἀρτάβανος πιστεύσας ἀπήει. ὑπήντα οὖν αὐτῷ ὁ Κινάμωνος· ὅς δὴ προσκυνήσας καὶ βασιλεῖα προσαγορεύσας περιτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα, τῆς ἑαυτοῦ ἀφελόμενος. οὕτω δὲ χρόνῳ ἐξαετῆ εἰς τὴν ἀρχὴν ἀποκαταστάς ὁ Ἀρτάβανος οὐκ ἡμνημόνησε τῶν Ἰζάτου καλῶν, ἀλλ' ἀμείβεται τοῦτον.

C Μετὰ δὲ τινα χρόνον Ἀρταβάνου θανόντος Οὐαρδάνης ὁ παῖς ἐκείνου τὴν βασιλείαν περιεζώσατο. καὶ πρὸς Ἰζάτην ἐλθὼν θῶν συμμαχῆσαι αὐτῷ ἤξιον κατὰ Ῥωμαίων· ὁ δὲ οὐκ ἐπέειπετο, ἀλλὰ καὶ συνεβούλευε παύσασθαι τῆς ἐπ' ἐκείνους στρατείας καὶ μὴ ἀδυνάτοις ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ πόλεμον τῷ Ἰζάτῃ μὴ πειθομένῳ κατήγγειλεν. ἀλλ' οἱ Πάρθοι μιθόντες ὡς ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύσειν βούλεται, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ ἀδελφῷ Ἰκοτάρθῃ διδόασιν· ὃν ἐξ ἐπιβουλῆς τελευτήσαντα διαδέχεται Οὐολογέσης ὁ ἀδελφός.

4 συντιθεμένων A, συντεθεμένων PW. 5 et 9 Κινάμωνος] sic et Κίναμος codices Iosephi. οὕτω] τοῦτο A. 9 ἀπήντα A. 11 χρόνῳ ἐξαετῆ] Iosephi codices aliquot δι' ἐξαετούς χρόνον, reliqui δι' Ἰζάτου. 14 μετὰ τινα δὲ A. 21 Ἰκοτάρθῃ] qui Tacito Annal. 11 8 Gotarzes.

se quoque descensurum. Izates igitur ei obsecutus in equum insiluit, et Partho in regiam ducto omnem honorem habuit. scripsit etiam ad Parthos ut Artabanum recipiant. qui cum se illum quidem recepturos, sed in regnum restituere non posse iam alteri creditam, responderent, Cinamomus (id enim ei nomen erat qui regnum susceperat), vir bonus, Artabanum, a quo educatus fuerat, per litteras hortatus est ut sua fide veniat atque imperium recipiat. Artabano redeuntē obviam progreditur, eum adorat, regem appellat: diadema suo capiti demptum illius capiti imponit. sic ab Izate sex annis in regnum restitutus Artabanus meritorum eius non fuit immemor, sed ea remuneratus est.

Verum aliquanto post eo mortuo Bardanes eius filius regno potius ad Izaten venit, ab eoque petit ut secum belli societatem contra Romanos coiret. qui cum refragaretur, eumque hortaretur ut illam expeditionem omitteret neque res aggrediretur quae fieri non possent, Bardanes bellum Izati indicit. sed Parthi eius consilio intellecto eum occidunt, et regnum fratri eius Icotardae deferunt. cui per insidias caeso Vologeses frater succedit.

Ὁ δὲ τοῦ Ἰζάτου ἀδελφὸς Μονόβαζος καὶ οἱ συγγενεῖς
 Ἰουδαῖοι καὶ αὐτοὶ ἐπεθύμησαν, καὶ τὴν ἔφερον εἰς ἔργον ἐξή-
 νεγκαν. γίνεται δ' ἡ πρῶξις αὐτῶν τοῖς ὑπηκόοις κατὰ φῶρος.
 καὶ γράφουσι πρὸς Ἀβίαν τῶν Ἀράβων βασιλέα, εἰ στρατεύ- D
 5 σοιτο κατὰ τοῦ σφετέρου βασιλείως, χρήματα πολλὰ παρασχέειν
 αὐτῷ, ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πρώτην συμβολήν καὶ αὐτοὶ κα-
 ταλείψειν αὐτόν. πείθεται τούτοις ὁ Ἄραβ, καὶ πολλὴν ἐπα-
 γόμενος δύναμιν ἤκεν ἐπὶ τὸν Ἰζάτην. καὶ συμβολῆς γενομένης
 καταλείπουσι τὸν Ἰζάτην οἱ αὐτοῦ ἐκ συνθήματος καὶ νῦτα τρέ-
 10 ψαντες ἔφευγον. γνοὺς δὲ τὴν προδοσίαν Ἰζάτης γενομένην ὑπὸ
 τῶν μεγιστάνων, εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ εὐρῶν τοὺς
 αἰτίλους ἐκόλασε. τῇ δ' ἐπιούσῃ συμβαλὼν νικᾷ, καὶ εἰς φρυγὴν
 τοὺς Ἄραβας ἔτρεψε, τὸν δὲ βασιλέα αὐτῶν εἰς φρούριόν τι P I 285
 συνήλυσε διωκόμενον. καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν ἀνείλεν ἀλίσκόμενος
 15 ἤδη, τὸ δὲ φρούριον ἐάλω καὶ τὰ ἐν αὐτῷ διεφθάρη. καὶ
 Ἰζάτης εἰς τὰ οἰκεία ὑπέστρεψεν.

Οἱ δὲ τῶν Ἀδιαβηνῶν μεγιστάνες Οὐδολόγησιν τῷ Πάρθων
 γράφουσι βασιλεῖ, ἀξιοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν Ἰζάτην, κατα-
 στήσαι δὲ σφίσι δυνάστην ἐκ Πάρθων· μισεῖν γὰρ τὸν ἑαυτῶν
 20 βασιλέα ξένη θρησκεία προσηλυτεύσαντα. ὁ γοῦν Πάρθος αὐ-
 τίκῃ μετὰ πλείστης δυνάμεως ὤρμησε, καὶ ὁ Ἰζάτης ἀντιστρα-
 τοπεδεύσατο. σταλεῖς δὲ τις ἐκ τοῦ Πάρθου ἔλεγε τῷ Ἰζάτῃ
 ὁπόση ἐστὶ τῶν Πάρθων ἡ δύναμις, καὶ ὡς Οὐδολόγησιν ἀπειλεῖ
 δίκα ἐπισπράζειν αὐτόν, ἀχάριςτον περὶ δεσπότης γενόμενον·

4 τῶν] τὸν A.
 λούντες Iosephus.

18 ἀξιοῦντες A, καὶ ἀξιοῦσιν PW; παρακα-

At Izatis frater Monobazus et cognati, Iudaisimi amore capti, cum desiderium suum explevisent, subditi re animadversa Abiae Arabum regi per litteras magnam pecuniam promiserunt si regi bellum inferret, cum se quoque in primo congressu relictuos polliciti. paret Arabs et cum magnis copiis Izaten adoritur. qui in primo congressu a suis ex composito desertus tergis obversis fugientibus, magnatum prodicione cognita in castra recedit et sceleris auctores supplicio afficit. postridie Arabes vincit fugatque, et regem eorum in castellum quoddam compellit: qui ne in hostium manus veniret, ipse sibi necem conscivit. quo castello capto atque direpto Izates ad sua rediit.

Caeterum cum Adiabenorum satrapae a Vologese Parthorum rege per litteras petissent ut Izate interfecto dynasten Parthicum sibi praefereret (se enim odisse regem suum peregrinam superstitionem amplexum), Parthus statim cum maximis copiis irrui: Izates ex adverso castra locat. ei quidam a Partho missus narrat quantae sint Parthorum vires, et ut Vologeses minitetur se poenas ab eo exacturum ingrati animi erga do-

B ῥύσασθαι γὰρ αὐτὸν τῶν αὐτοῦ χειρῶν οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει
δυνήσεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἰζάτης τὴν μὲν δύναμιν τῶν Πάρ-
θων γινώσκων ἀνταπεκρίνατο, εἰδέναι δ' ἀνθρώπων τὸν θεὸν
δυνατώτερον. ταῦτα εἶπε καὶ ἰκέτευε τὸν θεόν. κατ' ἐκείνην
οὖν τὴν νύκτα ἐπιστολὰς Οὐολογέσης δεξάμενος πολεμίους ἐμβα- 5
λόντας τῇ Παρθυηγῇ ταύτην πορθεῖν, αὐτίκα σπεύδων ἀνέβηξεν
ἄπρακτος. καὶ οὕτως Ἰζάτης προμηθεῖα θεοῦ τὰς ἀπειλὰς τοῦ
Πάρθου διέφυγε. μετὰ δὲ τινα χρόνον θνήσκει, πενήκοντα καὶ
πέντε ζήσας ἐνιαυτούς, εἴκοσι δὲ καὶ τέσσαρας ἀνύσας ἐν τῇ
ἀρχῇ· θνήσκει δ' ἐπὶ παισὶν εἴκοσι καὶ τέσσαρσιν ἕρρεισι καὶ 10
τοσαύταις θηλείαις. τὴν δ' ἀρχὴν τῷ ἀδελφῷ Μονοβάζῳ κατέ-
λιπεν.

W I 204
C

14. Φάδου μέντοι τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος ἀνὴρ τις
γόνος Θεοδᾶς ὄνομα πείθει τὸν πλείστον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς
κτήσεις ἐπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην αὐτῷ· προφήτης γὰρ ἔλεγεν 15
εἶναι καὶ σχῆσαι τὸν ποταμὸν προστάγματι δύνασθαι· καὶ πλεί-
στους ἠπάτησε. πέμψας δ' ἐπ' αὐτοῦς ἴλην ἰππέων ὁ Φάδος
πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν, οὐ μείους δ' ἐξώγησε, καὶ αὐτὸν τὸν
Θεοδᾶν, οὗ τὴν κεφαλὴν ἐκτεμόντες ἐκόμισαν εἰς Ἱεροσόλυμα.
Φάδον δὲ Τιβέριος Ἀλέξανδρος διεδέξατο, Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀλα- 20
βαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ υἱός. καὶ οἱ παῖδες δὲ τοῦ Γαλι-
λαίου Ἰούδα Ἰάκωβος καὶ Σίμων, τοῦ τὸν λαὸν ἀποστήσαντος

5 ὁ οὐολογέσης A. 10 ἄρρρρρ A. 11 τὴν δ' ἀρχὴν τ. α.
M. κατέλιπεν, omissa in AW, ex libris mss. supplavit Ducangius.
21 ἀλεξανδρείᾳ A, Ἀλεξανδρείᾳ PW. 22 ἀποστήσαντος A Iosephus,
ἀποστατήσαντος PW.

Fontes. Cap. 14. Iosephi Ant. 20 5.

minos, ac ne deum quidem, quem colat, eum e manibus Vologesis eri-
pere posse. ad haec Izates se Parthorum nosse vires respondet, sed
deum hominibus potentioiorem esse scire. his dictis supplicavit deo.
Vologeses autem ea nocte per litteras edoctus hostes Parthiam vastare,
statim re infecta discessit. sic Izates dei providentia minis Parthi evi-
tatis, aliquanto post moritur, anno aetatis 55, regni 24, relictis 24
filiis et totidem filiabus, regno vero fratri Monobazo relicto.

14. Fado Iudaeam procurante quidam impostor Thendas maxi-
mae turbae persuasit ut possessionibus secum acceptis se, qui vates sit
et suo inassu fluvium scindere possit, ad Iordanem sequantur: ac pluri-
mos seduxit. Fadus vero turmis equitum in eos immissis multos occidit,
plures cepit ipsamque Theudam; cuius caput amputatum et Hierosolyma
perlatum est. Fado Tiberius Alexander successit, Alexandri alabarchae
Alexandrini filius. Iacobus quoque et Simon, Iudae Galilaei filii, a quo

Κυρηνίου τιμητέοντος, ἀηρέθησαν, οὓς ἀνεσταύρωσεν ὁ Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τῆς Χαλκίδος βουσιλείων Ἡρώδης μεταστῆσας τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰωσήφ τὸν τοῦ Κεμεδῆ, Ἀνανία τῷ τοῦ Νεδεβαίου παρέσχεν αὐτήν. Τιβεριῶ δὲ Ἀλεξάνδρῳ Κούμανος ἤλθε διάδοχος. ἐν ὀγδόῳ δ' ἔτει τῆς Κλαυδίου μοναρχίας Ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου Ἀγρίππου ἀδελφὸς τελευτᾷ ἐφ' οὐκείαις τρισὶ τῆν δ' ἀρχὴν αὐτοῦ τῷ νεωτέρῳ Ἀγρίππᾳ δέδωκε Κλαύδιος.

Κουμάνου δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος πλήθος κατὰ 10 τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα εἰς Ἱεροσόλυμα ἤθροιστο. ἵνα γοῦν μὴ τι νεωτερισθῆι παρὰ τοῦ πλήθους ὄντος πολλοῦ, στρατιώτας ἐνόπλους ἐπὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ στοῶν ὁ Κούμανος ἔστησε, καταστελοῦντας τὸν θόρον βον ἐὰν γένηται· τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ P I 286 ἐποίουν. τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς στρατιώτης τῶν ἐν ταῖς 15 στοαῖς ἀνακαλυφόμενος τὴν αἰδῶ τοῖς πλήθεσιν ἐπεδείκνυεν. οἱ δ' ἐθυμοῦντο ὡς εἰς τὸν θεὸν τοῦ στρατιώτου ἡσεβηκότος, καὶ οἱ θρασύτεροι τὸν Κούμανον ἐβλασφήμουν. καὶ ὅς πρὸς τὰς βλασφημίας ἠρέθιστο, καὶ κελεύει τὸ στράτευμα πᾶν ἕκειν εἰς τὴν Ἀντωνίαν τὸ φρούριον τῷ ἱερῷ ἐπικείμενον. τὸ πλήθος οὖν 20 τοὺς ὀπλίτας θρασυμένους εἰς φυγὴν ὤρμησε, καὶ τῶν ἐξόδων στενῶν οὐσῶν συνωθούμενοι κατὰ τὴν φυγὴν πολλοὶ ἐπ' ἀλλήλων συνθλιβόμενοι καὶ συμπυκνόμενοι διεφθάρησαν, ὡς εἰς δύο μυριάδας ἀριθμηθῆναι τοὺς τότε διαφθαρέντας· καὶ πένθος ἦν ἀντὶ πυνηγύρεως.

3 Κεμεδῆ] p. 506 v. 9 Καμεί. τοῦ alterum om A. 4 νεδεβαίου A, Νεβεδαίου codex Ducangii: Iosephi codices Νεβεδαίου et Νεδεβαίου. 14 ταῖς om A. 19 τῷ] τὸ A. 22 καὶ] τε καὶ A. εἰς om A.

populus ad defectionem impulsus fuerat Cyrenio censore, interfecti sunt, quos Alexander in cruces sustulit. Herodes Chalcidis rex Iosepho Cemedi filio pontificatum ademptum Ananiae Nedebaei filio tribuit. Tiberio Alexandro Cumanus successor datus est. octavo monarchiae Claudii anno Herodes maioris Agrippae frater obit, tribus filiis relictis. eius principatum Claudius iuniori Agrippae dedit.

Cumanus Iudaeae procurator, multitudine paschatis in festo Hierosolymis congregata, ad res novas cavendas tumultumque sedandum milites armatos in templi porticibus disposuit, id quod et decessores eius fecerant. quarto autem festi die eorum militum quidam pudenda palam ostendit. eam ob rem populi ira, quasi in deum miles impius exstisset, atque audaciorum conviciis Cumanus irritatus omnem exercitum in Antoniam castellum templo imminens convocavit. quibus conspectis populus in fugam se dedit: in qua propter exitus angustias ad 20 milia oppressa et conculcata sunt, festivitate in luctum conversa.

B Οὕτω τὸ πένθος τοῦτο κατηύναστο, καὶ κακὸν προσίθεται ἕτερον. τινὲς γὰρ τῶν ἐπὶ νεωτερισμοῖς ἡδομένων Στέφανόν τινα δοῦλον τοῦ Καίσαρος ὁδοιποροῦντα ληστεύσαντες, ἄπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν ἀρπάξουσι. διὸ πέμπει στρατιώτας ὁ Κούμανος, κελύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον χώρας λητσαοῦμαι καὶ τοὺς ἐπιφανέ- 5 στάτους αὐτῶν δεσμίους ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. τῆς δὲ τῶν χωρίων ἐκείνων κορθῆσεως γινομένης νεανίας τις τῶν στρατιωτῶν θρασὺς καὶ ἀτάσθαλος τοῖς Μωυσέως ἐντυχῶν νόμοις ἐν τινὶ κόμῃ σεβασμίας κειμένοις ἐπ' ὄψει πολλῶν διέρρηξεν αὐτοὺς βλασφημῶν καὶ κατακερομαῖν. προσίασεν οὖν τῷ Κουμάνῳ οἱ Ἰουδαῖοι, 10 ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς ἀλλὰ τὸν Θεὸν οὐπερ οἱ νόμοι καθυβρί-
C σθησαν ἐκδικῆσαι. καὶ ὁ Κούμανος δέσας μὴ τὸ πλήθος πάλιν νεωτερίσει, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις πελεκίσας τὴν στάσιον κατέπαυσεν.

15. Ἀλλὰ καὶ Σαμαρείταις ἔχθρα πρὸς Ἰουδαίους ἐγένετο ἢ δ' αἰτία ἦν αὕτη. Γαλιλαῖοι εἰς Ἱερουσόλυμα πορευόμενοι διὰ τινος κόμης ὠδενον τῶν Σαμαρειτῶν, καὶ τινες αὐτοῖς ἐπιθήμενοι πολλοὺς ἀνεῖλον. οἱ πρῶτοι τοίνυν τῶν Γαλιλαίων τῷ Κουμάνῳ προσίασι, παρακαλοῦντες τοὺς ἀνηρημένους ἐκδικηθῆναι. ὁ δὲ δωροδοκῆθεις τῆς ἐκδικήσεως οὐκ ἐφρόντισεν. 20 ἀγανακτήσαντες οὖν οἱ Γαλιλαῖοι πρὸς ὄπλα ἐχώρησαν, καὶ κόμας τινὰς τῶν Σαμαρείων ἐμπρήσαντες διαρπάξουσι. Κούμανος

2 ἡδομένων] ἡγουμένων A. 5 ἐπιφανεστέρους A. 8 Μωσέως PW. 9 αὐτοὺς om codex Colberteus. 10 προσίασι, omissio οὖν, A. 12 πάλιν τὸ πλήθος A.

Fontes. Cap. 15. Iosephi Ant. 20 6 § 1—8 § 3.

Et luctu nondum finito malum aliud accessit. nam cum quidam novis rebus gaudentes Stephano Caesaris servo in itinere insidiis excepto omnia bona eripuisent, Cumanus milites e vicinis agris praedas agere et clarissimos quosque in vinculis ad se adducere iubet. quod cum fieret, miles quidam adolescens audax et temerarius leges Moysis in pago quodam venerabiliter repositas in conspectu multorum cum conviciis et ludibriis discerpit. quamobrem Iudaei Cumanum adiere, supplicantes ut contumeliam non sibi sed deo factam vindicaret. is veritas ne populus denuo concitaretur, milite illo securi percussio motum illum compressit.

15. Sed et Samaritani cum Iudaeis inimicitias exercuerunt, tali de causa. cum Galilaei Hierosolyma iter habentes per quendam Samaritanorum pagum transirent, eorum complures quidam ex insidiis adorti occiderunt. principes vero Galilaeorum a Cumano petierunt ut necem illorum ulcisceretur: quod illo maneribus corrupto negligente indignati sumptis armis aliquot Samaritanorum pagos diripuerant atque incende-

δὲ σὺν δυνάμει τοῖς Γαλιλαίοις ἐπῆλθε, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν D
ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας εἶλεν. οἱ πρῶτοι δὲ γε τῶν Ἱερο-
σολύμων μεταμφιασάμενοι σάκκους καὶ τὰς κεφαλὰς σποδῶ κατα-
πάσαντες παρεκάλουν τοὺς ἀφειστώτας μεταθέσθαι τὸν λογισμὸν
6 καὶ τὰ ὄπλα ῥίψαντας ἡρεμεῖν· καὶ ἔπεισαν. οἱ μὲν σὺν διελύ-
θησαν, ἡ χώρα δ' ἔξ ἐκείνου λησστηρίων πεπλήρωτο. Σαμαρεῖς W I 205
δὲ πρὸς Κουαδράτον τῆς Συρίας ἡγεμονεύοντα κατηγοροῦν τῶν
Ἰουδαίων ὡς ἐμνησάντων κώμας αὐτῶν. Ἰουδαῖοι δὲ Σαμαρεῖς
ἠτιῶντο ὡς αἰτίους τῆς στάσεως, καὶ πρὸ αὐτῶν Κούμανοι,
10 δώροισι διεφθαρμένον καὶ τοὺς ἀνηρημένους μὴ ἐκδικήσαντα.
Κουαδράτος δὲ ὑπερέθετο τὴν κρίσιν, εἰπὼν ἦξειν εἰς τὴν Ἰου- P I 287
δαίαν κάκει τὴν ἀλήθειαν γνῶς ἀποφήσασθαι. ἦκεν οὖν εἰς
Σαμάρειαν, καὶ ἔξετάσας τὰ πεπραγμένα, αἰτίους τῆς ταραχῆς
διέγνω τοὺς Σαμαρεῖς· Ἰουδαίους δὲ οὐδὲ δεδμεμένους εἶχεν ὁ
15 Κούμανος, ἀνεσταύρωσεν ὡς νεωτερίσαντας. τοὺς δὲ περὶ Ἄνα-
νίαν τὸν ἀρχιερέα καὶ τὸν στρατηγὸν Ἄνανον δῆσας εἰς Ῥώμην
ἀπέστειλε, λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων Κλαυδίῳ ὑφ' ἑξουσίας.
κελεύει δὲ καὶ τοῖς Σαμαρείων καὶ Ἰουδαίων πρώτοις καὶ Κου-
μάνῳ τῷ ἡγεμόνι καὶ τῷ χιλιάρχῳ Κέλερι ἀφικέσθαι καὶ αὐτοὺς
20 πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, κριθησομένους περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους
ζητήσεων. ἀπελθόντων δὲ, δικαστὴς καθίσας ὁ Κλαύδιος, καὶ B
γνῶς τοὺς Σαμαρεῖς τῶν κακῶν ἀρχηγούς, τοὺς ἀναβάντας πρὸς

2 ἀπέκτεινε A Iosephus, ἔκτεινε PW. Ἱεροσολυμιτῶν Iosephus.
3 σποδοῦ A. 5 διεληλύθησαν A. 16 Ἄνανον] ἄναν A. 18 καὶ primum om A.

runt. eos Cumanus cum exercitu adortus multos occidit, plures cepit. Hierosolymitani vero principes saccos induti et capitibus cinere conspersis, precibus a seditiosis impetrarunt ut mutatis consiliis abiectisque armis quiescerent. quibus dispersis regio latrocinii infestata est. Samaritani porro Iudaeos apud Quadratum Syriac praetorem de incensis pagis accusarunt: quos Iudaei contra ut seditionis auctores criminati sunt, ac Cumanum in primis, qui largitionibus delinitus necem interfectorum non vindicasset. Quadratus iudicio dilato se in Iudaeam venturum et cognita veritate pronuntiatum esse dixit. Samariam profectus, rebus inquisitis Samaritanos turbarum auctores esse comperit: Iudaeos, quos Cumanus in vinculis tenebat, ut novas res molitos in cruce egit: Ananiam pontificem et Ananum ducem exercitus victos Romam misit ad actorem suorum rationem Claudio reddendam. Samaritanorum quoque et Iudaeorum principes Cumanumque praesidem et Celerem tribunum ad imperatorem ire iussit, ut ibi controversias suas disceptarent. Claudius cum pro tribunali sedens Samaritanos malorum

αὐτὸν ἀναιρεθῆναι προσέταξε, φυγὴν δὲ τοῦ Κομμαίου κατεψηφίσατο, τὸν μόντοι Κέλτερα τὸν χιλιάρχον εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπαχθῆναι ἐκέλευσε καὶ σπρέντα πάντων ὁρώντων διὰ τῆς πόλεως οὕτως ἀναιρεθῆναι.

Πέμπει δὲ ὁ Καῖσαρ Φήλικα τῶν Ἰουδαίων ἐπιτροπεύ-5
 σοντα· Ἀγρίππα δὲ δωρεῖται τὴν Φιλίππου τετραρχίαν καὶ Βα-
 ταναίαν καὶ τὴν Τραχωνίτιν σὺν Ἀβέλλα (αὐταὶ δὲ Λυσανίου
 ἦσαν τετραρχίαι), τὴν δὲ Χαλκίδα ἀφαιρεῖται αὐτόν, ἔτη τέσ-
 σαρα ταύτης ἄρξεντα. ὁ δ' Ἀγρίππας ἐκίδωσι πρὸς γάμον
 Ἀζίζω τῷ Ἐμειῶν βασιλεῖ, περιμηθῆναι θελήσαντι, Δρου-10
 C σίλλαν τὴν ἀδελφήν, τοῦ ἐπιφανοῦς Ἀντιόχου παραιτησμένου
 τὸν γάμον διὰ μὴ Ἰουδαῖσαι ἐβούλετο. καὶ Μαριάμ κατηγγύησεν
 Ἀρχελάω τῷ Ἑλκίου παιδί, ἕπ' Ἀγρίππα τοῦ πατρὸς πρώην
 μνηστευθεῖσαν αὐτῷ. Φῆλιξ δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύων, καὶ
 τὴν Δρουσίλλαν ἰδὼν κάλλους περιττῶς ἔχουσαν, ἔάλω τῷ ταύ-15
 της ἔρωτι, καὶ πείθει καταλιποῦσαν τὸν ἄνδρα αὐτῷ γαμηθῆναι.
 τικοῦσα δ' ἐξ αὐτοῦ πύδα Ἀγρίππαν αὐτὸν ὠνόμασε. λέγεται
 δὲ κατὰ τοὺς Τίτου χρόνους ἡ γυνὴ σὺν τῷ παιδί νεανία γεγενη-
 μένη ἀφανισθῆναι κατὰ τὸ Βέσβιον ὄρος, πυρφόρον ὃν καὶ τότε
 μᾶλλον ἐκπυρωθέν. Βερνίκη δὲ ἑτέρα ἀδελφὴ τοῦ Ἀγρίππου,20
 D μόσθη, περιμηθῆναι θελήσαντι, διὰ τὴν φήμην τὴν λέγουσαν
 αὐτὴν τῷ ἀδελφῷ συνίναι κατ' ἔρωτι, ἔν' οὕτω τὴν διαβολὴν

1 προσέταξε] ἐκέλευσε A Iosephus. τῷ κομμαίῳ A. 5 φήλικα,
 et sic ubique, A. 6 καὶ τὴν βαταναίαν A. 7 Ἀβέλλα etiam
 Iosephi codices: Hudsonus et Havercampus Ἀβίλα.

existitisse auctores cognovisset, eos qui venerant occidi, Cumanum exsulare, Celerem tribunum Hierosolyma reduci et in conspectu omnium per urbem tractum ita demum occidi iussit.

Felici Caesar procurationem Iudaeae mandavit: Agrippae, Chal-
 cide quam annos quattuor tenuerat erepta, Philippi tetrarchiam, Bata-
 naeam et Trachonitidem cum Abella, quae Lysaniae tetrarchia fuerat,
 donavit. Agrippa vero Drusillam sororem Azizo Emesarum regi, cir-
 cumcisionem non recusanti, in matrimonium collocat, nuptiis eius ab
 Antiocho Epiphane ritus Iudaici odio repudiatis. Mariammen Archelao
 Helciae filio despondit a patre Agrippa olim promissam. Felix Iudaeae
 procurator Drusillae excellenti pulchritudine captus, mulieri persuadet
 ut marito relicto sibi nubat: quae filium ex eo susceptum Agrippam
 nominavit. fertur autem Titii temporibus cum eo adolescente in Vesuvio
 monte ignifero ac tum magis inflammato periisse. Berenice altera
 Agrippae soror, Herode patruo et marito defuncto, Polemoni, cum cir-

ἀποφῆγη ψεδῆ. οὐ μὴν ἔμεινεν ὁ γάμος ἐπὶ πολὺ, τῆς Βερονί-
κης καταλιπούσης τὸν Πολέμωνα.

Τελευτῶ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ βασιλεύσας ἔτη τρισκαίδεκα
καὶ μῆνας ὀκτὼ ἐφ' ἡμέραις εἴκοσι. λόγος δὲ ἦν ὡς ὑπὸ τῆς
5 γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνήρητο· ἧς πατὴρ ἦν Γερμα-
νικὸς ὁ Καῖσαρος ἀδελφός, ἀνὴρ δὲ Δομέτιος Αἰνόβαρβος τῶν
ἐπισήμων ἐν Ῥώμῃ, οὗ τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὁ Κλαύ-
διος ἄγεται ἔχουσαν καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρὶ.
προαηρήκει γὰρ τὴν γυναῖκα Μεσσαλίαν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς P I 288
10 παῖδας εἶχε Βρετανικὸν καὶ Ὀκτάβιον. καὶ Ὀκταβίαν δὲ πρεσβυ-
τάτην τῶν ἀδελφῶν ἐκ προτέρας ἐτέρας γυναικὸς εἶχεν, ἣν τῷ
Νέρωνι ἤρμοσε· τοῦτο γὰρ τὸν τῆς Ἀγριππίνης υἱὸν τὸν Δομέ-
τιον μετωνόμασεν ὕστερον ὁ Καῖσαρ, εἰσποιησάμενος αὐτόν. ἵνα
τοίνυν τούτῳ τὴν αὐταρχίαν περιποιήσῃται ἢ μήτηρ Ἀγριππίνα,
15 κτείνει φαρμάκῳ τὸν Κλαύδιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς οἰκείοις
καιροῖς καὶ τόποις εἰρήσεται, ὃ δὲ λόγος τῆς ἀκαλουθίας
ἐχέσθω.

16. Εἶχε μὲν οὖν ὁ Νέρων μετὰ Κλαύδιον τὴν τῶν Ῥω- B
μαίων ἀρχήν, τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἐπεδίδου πρὸς τὸ χεῖρον W I 206
20 διηλεκτικῶς, καὶ ληστηρικῶν ἢ χώρα ἐμπέπληστο καὶ γοήτων ἀπα-
τώντων τὸν ὄχλον, ὧν πολλοὺς ὁ Φηλιξ συλλαμβάνων ἀνῆρει.

4 ἦν δὲ λόγος A. 6 Αἰνόβαρβος] βάρβαρος Colberteus,
ὁ βάρβαρος A. 10 βρετανικὸν A Iosephus, Βρετανικὸν PW.
12 τὸν alterum om A.

Fontes. Cap. 16. Iosephi Ant. 20 8 § 5 — § 9.

cumciscus esset, nupsit, ad abolendam incestus cum fratre calumniam:
sed diuturnum coningium non fuit, Polemone a Berenice deserto.

Claudius Caesar mortuus est anno imperii decimo tertio, mense octavo, die vigesimo, veneno, ut ferebatur, ab uxore Agrippina sub-
latus: quae patrem habuit Germanicum Caesaris fratrem, maritum Domitium Aenobarbum, virum Romae illustrem; quo defuncto eam vi-
duam Claudius duxit, cum filium haberet Domitium patri cognominem. nam Messalinam uxorem ex zelotypia sustulerat, e qua liberos habebat Britannicum et Octavium, et filiam Octaviam natu maximam ante hos
ex alia coniuge susceptam, quam Neroni (id enim nomen Agrippinae filio Domitio Caesar pater adoptivus fecit) despondit. cui ut mater imperium acquireret, Claudium veneno sustulit. sed haec suo loco et tempore referentur: nunc institutam historiae seriem prosequamur.

16. Post Claudii interitum Nerone imperium adepto res Iudaicae continenter in deterius sunt prolapsae, provincia Iudaeis et impostoribus populam seducentibus repleta: quorum multos Felix sustulit. qui

ἔχων δὲ ἀπεχθῶς πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερεῖα ὁ Φῆλιξ, πολλάκις αὐτὸν νοουθετοῦντα περὶ τοῦ κρειττόνως προϊστασθαι τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, πρόφασιν ἐζήτηε δι' ἣν τὸν ἐνοχλοῦντα συνεχῶς μεταστήσεται· καὶ διὰ τῶν ληστῶν αὐτὸν ἀναίρει, οἱ ἐν τῷ ναῷ παραγεγονότες ὡς προσκυνήσοντες, καὶ ξιφίδια φέροντες ὑπὸ τὰς ἑσθῆτας, ἀνελχθήσαν τῷ πλήθει καὶ τὸν Ἰωνάθην ἀνείλον.

C ἀνεκδικήτου δὲ τοῦ τολμήματος μέλλαντος, ἀδεῶς οἱ ληστοὶ ἀναβαίνοντες οὓς μὲν οἰκίους ἐχθροὺς ἀπῆρουν, οὓς δ' ἑτέρων ἐπὶ μισθῷ. γόητες δὲ καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἀνέπειθον ἕπειθαι σφίσι εἰς τὴν ἐρημίαν, δείξουσιν ἐναργῆ σημεῖα καὶ 10 τέρατα γινόμενα ἐκ Θεοῦ ὧν πολλοὺς ὁ Φῆλιξ ἐκόλαξεν. οἱ δὲ γε ληστοὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους ἡρέθιστον πόλεμον, θέλοντες μὴ ὑπακούειν αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν μὴ πειθομένων κώμας ἐμπιπρῶντες διέφθειρον.

Σύρων δὲ καὶ Ἰουδαίων τὴν Καισαρείαν οἰκούντων οἱ μὲν 15 D Ἰουδαῖοι πρωτεύειν ἤξιον ὡς Ἡρώδου τοῦ σφῶν βασιλέως τὴν πόλιν ἐγείραντος, Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἡρώδη ὠμολόγουν, ἔφασαν δὲ καὶ πρῶην πόλιν εἶναι Σιράτωνος καλουμένην πύργον, καὶ μηδένα τότε τὴν πόλιν Ἰουδαῖον οἰκεῖν. διὰ ταῦτα τοῖσιν τῶν Καισαρέων στασιαζόντων, οἱ τῆς χώρας ἐπιμελούμενοι πλη- 20 γαῖς τοὺς αἰτίους ἤκισαντο, καὶ πρὸς ὄλιγον τὸν Θόρυβον κατακοίμισαν. πλούτῳ δὲ τῶν Σύρων οἱ Ἰουδαῖοι προέχοντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες αὐτῶν, ἐβλασφήμουν αὐτούς. οἱ δὲ

2 περὶ τοῦ κρειττόνως] καλῶς A. 19 διὰ add A. 21 αἰτίους] τοιούτους A.

Ionathae pontifici ob crebras eius, ut Iudaeam melius gubernaret, admonitiones infensus, occasionem tam molesti interpellatoris tollendi quaeritans, curat ut latrones per speciem adorandi turbae hominum in templo immisti sicas sub vestibus gestantes Ionatham occidant. quo facinore non vindicato sicarii citra metam urbem ingressi tum suos tum aliorum inimicos mercede peremerunt. ad haec praestigiatores et impostores turbae persuaserunt ut se in loca deserta sequerentur, evidentia signa et miracula divinitas edita ostensuros: quorum multos Felix supplicii affecit. intrones vero plebem ad bellum Romanis, quibus parere detrectabant, inferendum concitabant; eorumque pagos, qui parere nolent, incendebant.

Caesareae vero, quam Iudaei et Syri incolebant, principatum Iudaei hac ratione sibi vindicabant, quod eam urbem Herodes rex saeus instaurasset. quod etsi confitebantur Syri, tamen prius quoque urbem fuisse Stratonis turrem asserebant, nemine tum ibi Iudaeo degente. hac de causa Caesariensibus tumultuantibus, provinciae praesides soubus flagris caesis tumultum nonnihil represserunt. caeterum Iudaei opibus superiores Syros contemnebant et conviciis incessebant. illi vero

χρήμασι μὲν ἠττώμενοι, θαρροῦντες δὲ ὅτι πλεῖστοι τῶν ὑπὸ
 Ῥωμαίους στρατευομένων Καισαρεῖς ἦσαν, μέχρι μὲν τινος καὶ
 αὐτοὶ λόγοις τοὺς Ἰουδαίους ἀνθύβριζον· εἶτα λίθοις ἀλλήλους
 ἔβαλλον, ἕως πολλοὶ ἐτρώθησαν τε καὶ ἔπεσον ἀμφοτέρωθεν· P I 289
 8 νικῶσι δὲ Ἰουδαῖοι. ὁ μὲντοι Φήλιξ παύσασθαι τοὺς Ἰουδαίους
 ἐκέλευε, καὶ μὴ πειδομένους τοὺς στρατιώτας ἐπαφήσι· καὶ πολ-
 λούς μὲν ἀνείλε, πλείους δὲ ζῶντας συνέσχε, καὶ οἰκίας διαρ-
 κάζειν τοῖς στρατιώταις ἐπέτρεψεν. οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐπιει-
 κέστεροι καὶ οἱ προῦχοντες παρεκάλουν τὸν Φήλικα τοὺς στρα-
 10 τιώτας ἀνακαλέσασθαι καὶ φείσασθαι αὐτῶν, δοῦναι τε ἐπὶ τοῖς
 πεπραγμένοις μετάνοιαν. καὶ ὁ Φήλιξ ἐπέσθη.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππυς δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰσμαὴλ
 υἱῷ τοῦ Φαβεῖ. ἔσχον δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχθραν οἱ τε ἀρχιερεῖς
 καὶ ἱερεῖς σὺν τοῖς πρώτοις τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, καὶ ἐκακολόγουν
 15 ἀλλήλους καὶ λίθοις ἔβαλλον, καὶ ὁ ἐπιπλήξων καὶ τὴν στάσιν
 κωλύσων οὐκ ἦν. ἐς τοσούτον δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἠγαιδεύσαντο, ὡς B
 καὶ πέμπειν ἐπὶ τὰς αἰώνας καὶ βίβη λαμβάνειν τὰς τοῖς ἱερεῦσιν
 ὀφειλομένας δεκάτας, ὅθεν οἱ ἄποροι τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδείας
 ἀπέθνησκον.

20 Πορκίων δὲ Φήστον ὑπὸ Νέρωνος σταλέντος διαδόχου τῷ
 Φήλικι, οἱ Καισαρεῖς Ἰουδαῖοι κατηγορήσαν τοῦ Φήλικος παρὰ
 Νέρωνι· καὶ τάχα ἂν ἔτισε δίκας τῶν εἰς αὐτοὺς ἀδικημάτων,
 εἰ μὴ Πάλλας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μέγα δυνάμενος παρὰ Νέρωνι

8 εἶτα — 4 ἀμφοτέρωθεν om A. 13 ἔχθραν] στάσιν A.
 οἱ τε — 15 ἀλλήλους om A. 22 νέρωνος A.

ut minus pecuniosi, ita eo freti quod plurimi Caesarienses sub Romanis
 stipendia mererent, aliquamdiu verborum contumelias in Iudaeos reges-
 serunt: inde ad lapides ventum, donec utriusque multi vulnerati sunt,
 multi occubuerunt. victoria tamen penes Iudaeos fuit. quos cum Felix
 frustra monuisset ut desinerent, militibus immissis multos occidit, plures
 vivos comprehendit, eorumque domos diripi iussit. sed qui moderatiores
 inter Iudaeos erant, ab illo precibus impetrarunt ut revocatis militibus
 populo parceret, delictorum venia concessa.

Agrippa rex pontificatum Ismaeli Phabi filio dedit. cum autem
 inter pontifices et sacerdotes atque primos civitatis Hierosolymitanae
 inimicitiae intercederent, et conviciis et lapidibus est certatum, neque
 qui eos castigaret aut seditionem premeret quisquam fuit. ac pontifices
 eo impudentiae sunt progressi ut ministris suis in areas missis decimas
 sacerdotibus debitas raperent. unde sacerdotes tenuiores ad egestatem
 redacti fame perierunt.

Porcio Festo a Nerone Felici successore dato Iudaei Caesarienses
 Felicem apud imperatorem accensarunt: ac dedisset ille forte poenas ini-
 iuriarum, nisi frater eius Pallas, qui gratia multum valebat, Neronis

τὴν αὐτοῦ ὀργὴν παρητήσατο. καὶ οἱ ἐν Καισαρείᾳ δὲ Σύροι
 Βήρυλλον τὸν Νέρωνος παιδαγωγὸν δεξιωσάμενοι χρήμασιν, ἐπι-
 στολὴν κομίζονται Καίσαρος δι' αὐτοῦ τὴν Ἰουδαίαν ἰσοπολιτεῖαν
 τοῖς ἐν Καισαρείᾳ Σύροις ἄκρην ἀποφαίνουσαν. ἔξ ἧς τὰ μετὰ
 C ταῦτα κακὰ τῷ ἔθνει ἐγένεον· διὰ ταύτην γὰρ τὴν ἐπιστολὴν ὅ
 Ἰουδαῖοι πρὸς τοὺς Σύρους μᾶλλον στάσεως εἶχοντο, μέχρις ἂν
 ἀνήφθη ὁ πόλεμος.

W I 207

17. Φῆστος δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἔλθων κακουμένην
 ταύτην εἶδεν ὑπὸ ληστῶν. καὶ οἱ σικάριοι γὰρ καλούμενοι
 (λησταὶ δὲ καὶ οὗτοι ἦσαν) τότε μᾶλλον εἰς πλῆθος συνείστησαν,¹⁰
 χροῦμενοι ξιφιδίοις ἐπικαμπέσι καὶ ὁμοίοις ταῖς ὑπὸ Ῥωμαίων
 καλουμέναις σίκαις, ἀφ' ὧν καὶ σικάριοι ὠνομάσθησαν· οἱ κατὰ
 τὰς ἐορτὰς τῷ πλήθει ἀναμιγνύμενοι οὗς ἐβούλοντο ῥαδίως ἀπέ-
 σφαττον, καὶ τὰς κόμας δὲ διήρπαζόν τε καὶ ἐνεπίμπρασαν.
 πέμπει δὲ Φῆστος δύναμιν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπὸ τινος γόη-
 τος, σωτηρίαν ἐπαγγελλομένου τοῖς ἐπεσθαι θάλοισι μέχρι τῆς
 D ἐρημίας αὐτῷ· κἀκεῖνόν τε τὸν ἀπατεῶνα καὶ τοὺς ἀκολουθή-
 σαντας οἱ πεμφθέντες διέφθειραν.

Ὁ μέντοι βασιλεὺς Ἀγρίππας οἰκημὰ τι μέγα δομησάμενος
 ἐν τοῖς βασιλείοις, ἐκεῖθεν ἐθεῖτο τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ἐνεργαύμενα.²⁰
 πρὸς τοῦτο δ' ἐχαλέπαινον οἱ τῆς πόλεως. τοῖχον οὖν ἐλείφουσιν,
 ὃς οὐ τῆς βασιλικῆς οἰκίας μόνης τὴν ἄποψιν ὑπετέμνεται, ἀλλὰ
 καὶ τῆς πρὸς δύσιν στοῦς, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς

2 Βήρυλλον etiam Iosephi codices: Bodorron rescripsit Hudsonus.
 3 Ἰουδαίων Iosephus. 6 ἀν] δὴ Iosephus. 9 εὖρε ταύ-
 την Α. 11 ὁμοίως PW. 22 ὑπετέμνεται Α.

FOUNT. Cap. 17. Iosephi Ant. 20 8 § 10—11 § 1.

iram mitigasset. sed et Caesarienses Syri Beryllo Neronis paedagogo pecunia conciliato litteras impetrarunt quibus Iudaeis aequale ius Caesariensis civitatis adimebatur. unde mala quae gentem post oppreserunt ortum habuere: ob eas enim litteras Iudaei seditionem contra Syros magis urserunt, donec bellum exarsit.

17. Festus autem Iudaeam latrociniiis afflictam repperit. nam sicarii aucti numero, ensiculos curvos gestantes, in festivitatibus populo immisti facile quos libitum erat perimebant, pagosque et diripiebant et incendebant, porro cum praestigiator quidam salutem iis polliceretur qui se usque ad desertum comitari vellent, Festus et ipsum et eos quos seduxerat copiis immisis interfecit.

Agrippam vero regem ex magno domicilio, quod in regia aedificarat, quidquid in templo ageretur spectare cives aegre ferentes murum struxerunt, quo non tantum regiae conspectus sed et occidentalis portus, ubi Romani propter templum in festivitatibus custodias habebant,

ἑορταῖς ἐποιούοντο διὰ τὸ ἱερόν. ἐπὶ τούτοις ἠγανάκτησιν Ἀγρίπ-
 πας, καὶ πλεόν ὁ Φῆστος, καὶ καθελεῖν τὸν τοῖχον ἐβούλετο.
 οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐνδοθῆναι αὐτοῖς δεηθῆναι τοῦ Καίσαρος.
 καὶ συγχωρήσαντος Φῆστου, πέμπουσι δέκα ἐκ τῶν πρώτων πρὸς **P I 290**
 5 Νέρωνα, καὶ Ἰσμαῆλ τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα.
 καὶ ὁ Νέρων τῇ γυναικὶ Ποππαίᾳ ὑπὲρ Ἰουδαίων ἀξιούσῃ χαρι-
 ζόμενος ἐκέλευσεν ἕαν τὴν οἰκοδομήν. καὶ ἡ Ποππαία τοὺς
 μὲν ἄλλους ἀφῆκεν ἐπανελθεῖν, τὸν δὲ Ἰσμαῆλ καὶ τὸν Ἑλκίαν
 κατέσχε παρ' ἐαυτῇ ὀμηρεύσοντας. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας
 10 ταῦτα πυθόμενος δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰωσήφ τῷ καλουμένῳ
 Δεκαβί, υἱῷ τοῦ ἀρχιερατεύσαντος Σίμωνος· εἶτα τῷ Ἄννα
 υἱῷ τοῦ Ἄννα ταύτην ἐξ Ἰωσήφ ἀφελόμενος προσεκληρώσεν.

Οὗτος οὖν ὁ νέος Ἄννας τὴν ἀρχιερωσύνην παρειληφώς
 τολμητίας ἦν καὶ θρασύς. Φῆστου τοίνυν θανόντος, καὶ Ἄλ- **B**
 15 βίνου μήπω καταλαβόντος τὴν Ἰουδαίαν, ὃς ἀντὶ Φῆστον παρὰ
 Νέρωνος ἐστάλη τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος, καθίσας συνέδριον
 (ἴν' αὐτοῖς τοῖς Ἰωσήπου χηρῶσιν ῥήμους) παράγει τὸν ἀδελ-
 φὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ (Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ)
 καὶ τινὰς ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορῶν αὐτῶν, καὶ
 20 παρέδωκε λευαθησομένους. ὅσοι δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐδόκουν
 ἐπεικίστατοι καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ
 τούτῳ, καὶ κατείπον αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀλβῖναν καὶ πρὸς Ἀγρίπ-

1 ὁ ἀγρίππας Α. 7 ἐκέλευσεν — 8 ἄλλους om Α. 11 δεκαβί Α,
 Δεκαβίξω PW: Iosephus Ἰωσήφ τῷ Σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως,
 ἐπικαλούμενῳ δὲ Καβί. ἄνα υἱῷ τοῦ ἄνα Α, Ἀνάφ. υἱῷ
 τοῦ Ἄνα PW. 13 Ἄνας PW. 17 τοῖς τοῦ Ἰωσήπου Α.
 Antiq. 20 9 1. 21 ἐπεικίστατοι Α: Iosephus ἐπεικίστατοι.
 22 καὶ πρὸς ἀγρίππαν καὶ πρὸς ἀλβῖνον Α.

intercipiebatur. id aegre Agrippa, Festus aegrus tulit, ac murum di-
 ruere voluit. sed rogatu civium permisit, ut decem principes viros una
 cum Ismaele pontifice et Helcia thesauri custode ad Neronem de ea re
 ablegarent. qui in gratiam Poppaeae uxoris pro Iudaeis intercedentis
 aedificium id manere iussit. Poppaea porro caeteris dimissis Ismaelem
 et Helciam obsides retinuit. quo Agrippa rex audito Iosepho Decabi
 Simonis viri pontificii filio, deinde eodem eiecto Annae filio Annae
 pontificatum confert.

Is iunior Annas pontificatu suscepto, homo confidens et temera-
 rius, Festo mortuo eiusque successore Albino nondum in Iudaeam pro-
 fecto, indicto concilio, ut Iosephi verbis utar, Iacobum, Iesu qui Chri-
 stus dicitur fratrem, et alios quosdam in medium productos violatarum
 legum reos facit et lapidandos curat. id factum modestissimi quique et
 legum observantissimi cives aegre tulerunt, eumque et apud Albinum et

παν. διὸ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφαιρόμενος ὁ βασιλεὺς ἐξ αὐτοῦ,
C μῆνας ἄρξαντος τρεῖς, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Μνασεία κατέστησεν.

Ἄλβινος δ' ἔλθων εἰς Ἱεροσόλυμα, σπουδῆν εἰσήγγειν
εἰρηνεύειν τὴν χώραν, καὶ πολλοὺς τῶν σικαρίων διέφθειρεν.
Ἀγρίππας δὲ δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰησοῦ τῷ τοῦ Γαμαλιήλ, 5
παύσας τὸν τοῦ Μνασεία Ἰησοῦν. στάσις οὖν τῶν ἀρχιερέων
ἐγένετο, προσεταιρισσάμενον τοὺς θρασυτάτους, καὶ μέχρι λίθων
ἢ στάσις ἐξ ἕβρων τῶν πρὸς ἀλλήλους προδχώρησεν. ὅθεν ἐξ
ἐκείνου τοῦ χρόνου μάλιστα κακῶς ἔχειν τὴν τῶν Ἱεροσολύμων
πόλιν συμβέβηκε, καὶ πάντα ἐπὶ τὸ χεῖρον προέκοπτον. Ἄλβινος 10
δὲ Γέσιον Φλωρόν μαθῶν ἀφικνεῖσθαι οἱ διώδοχον, προαγαγῶν
τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ προδότηως θανεῖν ἄξιοι, τούτους
μὲν ἀναιρεθῆναι προσέτιυξε, τοὺς δ' ἐκ μικρῶν αἰτιῶν καθειργμ-
D νους χρήματα λαμβάνων ἀπέλυε. καὶ οὕτως ἢ μὲν εἰρκτὴ τῶν
δεσμωτῶν ἐκενώθη, ἢ χώρα δὲ ληστῶν ἐπληρώθη. ὁ δ' Ἀγρίπ- 15
πας τὸν τοῦ Γαμαλιήλ Ἰησοῦν τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκβαλὼν Ματ-
θία τῷ Θεοφίλου προσένειμεν, ἐφ' οὗ ὁ πρὸς Ῥωμαίους ἤρξατο
πόλεμος.

ἤρξατο μὲν οὖν ἡ ἀρχιερωσύνη ἐξ Ἀυρών, τελευτήσαντος
δὲ ἐκείνου οἱ παῖδες αὐτοῦ αὐτὴν διεδέξαντο, καὶ ἐξ ἐκείνων τοῖς 20
W I 208 ἐπ' αὐτῶν διέμεινεν ἡ τιμή. ὅθεν πάτριον ἦν Ἰουδαίοις μηδένα
τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, κἄν βασιλεὺς ἦν αὐτῆς ἐφόμενος,

2 et 6 Μνασεία] Λαυραίου Iosephus. 5 τὴν ἀρχ. δίδωσιν Α.
Γαμαλιήλ] γαβριήλ Wolfii codices. 8 ἐχώρησεν Α. 11 γενέ-
σιον Α. 17 Θεοφίλου Α Iosephus, Θεοφίλω PW.

apud Agrippam detulerunt. quamobrem rex ei pontificatam, tres menses
eo functo, ereptum Mnaseae filio Iesu tradidit.

Albinus vero cum Hierosolyma venisset, operam dedit ut provin-
cia pacata esset, multis sicariis interfectis. Agrippa Iesu pontifici
Mnaseae filio successorem dat Iesum Gamalielis filium. unde inter pon-
tifices, quorum uterque audacissimos sibi homines adscivit, orta seditio
a conviciis usque lapidationem est progressa. ab eo tempore Hieroso-
lymitana urbs pessime habere atque omnia in peius ruere coeperunt.
Albinus vero cum didicisset Gessium Floram sibi successorem datum,
productis vinculis, eos qui manifeste necem meruerant occidi iussit; qui
vero ob parva crimina in carcerem compacti fuerant, eos accepta pecu-
nia dimisit. ita carcer maleficis factus est vacuum, regio latronibus
referta. Agrippa, Iesu Gamalielis filio eiecto, pontificatum Matthiae
Theophili filio assignavit, sub quo bellum Romanum coepit.

Pontificatus initia sunt ab Aarone profecta, cui defuncto filii
eorumque posterii in eo honore successerunt. unde receptum apud
Iudaeos fuit ne cui vel regi pontificatus expetenti tribueretur, nisi iis

εἰ μὴ τοὺς ἐξ αἵματος Ἀαρῶν· εἰ καὶ οὐ μέχρι παντὸς τὸ ἔθνος τοῦτο τετάρητο. ἐγένοντο οὖν πάντες ἀπὸ Ἀαρῶν μέχρι Φινεὺς τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιασάντων ἀναδειχθέντος δογδοήκοντα καὶ τρεῖς.

P I 291

8 Γέσιος δὲ Φλωῆρος εἰς Ἰουδαίαν Ἀλβίνου διάδοχος ἀφικόμενος πολλῶν ἐπέπλησεν Ἰουδαίους κακῶν, τοσοῦτον δὲ γέγονε κάκιστος, ὥστε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς αὐτοῦ κακίας ἐπαινεῖσθαι τὸν Ἀλβίνον ὡς εὐεργέτην. ὁ μὲν γὰρ τὴν πονηρίαν ἐπέκρυπτε καὶ ἀδικῶν μὴ γίνεσθαι κατάφωρος ἔσπευδε, Φλωῆρος δὲ ἀπαρα-
10 καλύπτως καὶ ἀναιδῶς τὰς εἰς τὸ ἔθνος παρανομίας ἐποίη, ὥσπερ ἐπιδεικνόμενος. καὶ τί δεῖ τῶν κείνου κακῶν ἀπαριθμεῖν τὸ καθ' ἕκαστον; τοσοῦτον δ' εἰπὼν δηλώσω τὸ πᾶν, ὅτι ὁ τοὺς Ἰουδαίους τὸν πρὸς Ῥωμαίους ἄρασθαι πόλεμον βιασάμενος Φλωῆρος ἦν. ἔλαβε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν
15 ἔτει τῆς Φλώρου ἐπιτροπῆς, δωδεκάτῳ δὲ τῆς μοναρχίας τοῦ Β Νέρωνος.

18. Ἐντεῦθεν οὖν ἡ τῶν Ἰουδαίων ἀποστασία εἰς προὔ-
πτον ἀνερράγη καὶ ὁ πόλεμος ἤρξατο. διηγῆσασθαι δὲ τούτου ἕκαστα πλείονος ἂν γένοιτο πραγματείας ἢ κατὰ τὴν παραῦσαν
20 ἔγγειρησιν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα εὔσαι μοι κέρκειται, μόνον δ' ἐπι-
τεμῖν τὰ περὶ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἱεροσολύμων αὐτῶν. Οὐδέσπασιανδς γὰρ παρὰ Νέρωνος, μισθόντος τὴν Ἰουδαίαν ἀποστασίαν,

16 post Νέρωνος inscriptio Ἐπιτομή τῆς ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ
AW. 18 ἐρράγη Α.

FONTES. Cap. 18. Iosephi de bello Iudaeico libri 3 et 4.

qui essent ex sanguine Aaronio: etsi ea consuetudo non perpetuo observata est. pontifices ab Aarone usque ad Phineem in bello a seditiosis declaratum 83 fuere.

Gessius autem Florus Albini successor Iudaeos plurimis oppressit malis. nam tantum improbitate excellit, ut propter insignem eius maleficientiam Albini beneficentia celebraretur. nam hic quidem malitiam suam occultare studuit ac sollicitè cavet ne suae iniuriae deprehenderentur, Florus autem palam atque impudenter iniquitatem in populum et quasi per ostentationem exercuit. sed quorsum attinet eius scelera singulatim recensere, cum res paucis expediri queat: qui Iudaeos bellum Romanis inferre coegerit, Florum fuisse. id vero bellum coepit secundo anno procuratoris Flori, monarchiae Neronis duodecimo.

18. Hinc igitur Iudaeorum defectio palam erupit bellumque coepit: cuius singulos veluti actus referre maioris operae fuerit quam instituta brevitatis patitur. quare cacteris omisiss Hierosolymorum duntaxat excidium compendio referre decrevi. nam cognita Iudaeorum defectione Vespasianus, cui Nero belli administrationem crediderat, non

τὴν τοῦ πολέμου διοίκησιν πιστευθεὶς, οὐ πρώτοις τοῖς Ἱεροσολύμοις προσέβαλεν, ἀλλὰ τὰς ὑπὸ τὴν μητροπόλιν ἔσπευσε πρότερον ἐλεῖν πόλεις, καὶ οὕτως αὐτὴν χειρώσασθαι τὴν μητροπόλιν. καταλαβὼν οὖν τὴν Πτολεμαίδα, καὶ ἐνωθεὶς ἐν αὐτῇ τῷ τίτῳ Τίτῳ ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀφικόμενῳ καὶ τὸ πεντεκαίδεκατον ⁵ τάγμα κομίζοντι, σταλέντι παρ' αὐτοῦ ἐξ Ἀχαΐας, ὅπου τοῦ πολέμου στρατηγὸς κεχειροτόνητο παρὰ Νέρωνος (ἐν Ἀχαΐᾳ γὰρ ἐτήγγανεν ὡν ἐκεῖνος ὅτε ἡ τῶν Ἰουδαίων ἀποστασία κατηγγέλθη αὐτῷ), κατὰ τῆς Γαλιλαίας πρότερον ὤρμησε, καὶ τῇ πόλει τῶν Ἰωταπάτων πρώτη προσβυλῶν, καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα πολιορ- ¹⁰ κήσας ἡμέρας, πορθεῖ μὲν αὐτήν, αἰρεῖ δὲ καὶ τὸν Ἰωσήπον στρατηγοῦντα τῆς Γαλιλαίας καὶ τῆς εἰρημένης ὑπερμαχοῦντα πόλεως. ἐκεῖθεν δὲ καὶ ἐτέρων ἐχώρει φρουρῶν καὶ πολισιμά- ¹⁵ των, καὶ τὰ μὲν ὁμολογία, τὰ δὲ πολιορκία ὑπὸ Ῥωμαίους πεποίητο. καὶ ταῦτα ἤδη κατεργασάμενος ἠτοιμάζετο καὶ αὐτῇ προσμιῖξαι τῇ μητροπόλει, διακειμένη κακῶς ἐκ τοῦ πρὸς ἀλλήλους στασιάζειν τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ εἰς ἐμφυλίους ἐκκυλισθῆναι μάχας καὶ ἀλλήλων σφαγὰς, κἀντεῦθεν τὸ μάχιμον διαφθέρεσθαι. ἐπέσχε δὲ τῷ Οὐεσπασιανῷ τὴν ὁρμὴν ἀγγελεῖς ὁ Νέρων τῆς ἀνταρχίας ἐκπεπτικῶς καὶ τῆς Ῥώμης λυθραίως ἐκδρὰς καὶ ²⁰ ἐσωτὸν ἀνελών. εἶτα Γάλβαν μαθῶν γενόμενον αὐτοκράτορα, Τίτον πέμπει πρὸς αὐτόν, προσεροῦντά τε καὶ ὁ τι περὶ Ἰου- ^{P I 292} δαίων κελεύει πεισόμενον. ἔτι δὲ καὶ ὁδὸν ὄντος Τίτου καὶ ὁ

5 τὸ τε πέμπτον καὶ τὸ δέκατον τάγμα Iosephus male. 10 τεσσαρακοστῇ μὲν ἡμέρᾳ καὶ ἐβδόμῃ Iosephus vulgo: καὶ ἐβδόμῃ om codex Florentinus. 11 καὶ add A.

Hierosolyma invasit primum, sed urbibus metropoli subiectis prius expugnatis, tum demum ipsam quoque domare instituit. occupata igitur Ptolemaide, cum filio Tito, qui ab eo ex Achaia missus, ubi a Nerone belli dux designatus fuerat, legionem decimam quintam Alexandria adduxerat, se coniunxit: Neroni enim in Achaia degenti Iudaeorum defectio nuntiata fuit. ac Galilaeam primum aggressus, Iotapatis diebus 40 expugnatis, Iosephum Galilaeae ducem, eius urbis defensorem cepit. inde alia castella atque oppidula partim deditione partim obsidione Romanis parere coegit. iis iam confectis ad ipsam metropolim obsidendam se accingebat, seditionibus et factionibus adeo afflictam ut civili bello et mutuis caedibus inter sese grassantes homines bellicosos interirent. verum id eius consilium nuntius de Nerone, qui amisso imperio clam Roma profugisset atque ipse sibi manus attulisset, repressit. deinde cum Galbam imperio potitum esse cognovisset, Titum misit ad eum salutandum, et percontandum quid de Iudaea fieri vellet. sed Titus in

Γάλβας ἀνήρητο. ὅπερ ἀκούσας ὁ Τίτος πρὸς τὸν πατέρα παλι-
 νοστεῖ. καὶ διὰ τὸ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀμφίβολουσιν οὐκ
 ἐπεχείρουν τῇ κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ προσβολῇ, ἀλλ' ἠρέμουν ἐν
 Καισαρείᾳ. Γάλβου δὲ ἀνηρημένου Ὄθων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.
 5 τὰ δὲ ἐν Γερμανίᾳ τυγχάνοντα τάγματα Οὐτιέλλιον ἀνηγόρευσαν
 αὐτοκράτορα. στείλας οὖν Ὄθων ἐπολέμει Οὐτιέλλῳ. ἤτη-
 μένων δὲ τῶν ἀπεσταλμένων Ὄθων ἑαυτὸν διεχρήσατο. καὶ W I 209
 Οὐτιέλλιος εἰς Ῥώμην ἀπήει σὺν τοῖς στρατεύμασιν· ἦδη γὰρ
 αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ Ὄθωνος προσεχώρησαν. Οὐσπασιανὸς δέ, εἴ
 10 τινα ἦσαν περιλοιπα τῶν Ἰουδαίων πολέμια μήπω ἐάλωκότα, B
 στείλας ἐπόρθει καὶ ταῦτα, ὡς μόνην ἦδη τὴν τῶν Ἱεροσολύμων
 πόλιν σκοπὸν Ῥωμαίοις περιλιμπάνεσθαι. ἐνόσει δὲ δεινῶς, ὡς
 εἴρηται, τὰ τῆς πόλεως. ἔξωθεν μὲν γὰρ ὁ Σίμων καὶ οἱ περὶ
 αὐτὸν τοῖς Ἰουδαίοις Ῥωμαίων ἐτύγγανον φοβερώτεροι, ἔνδον
 15 δ' οἱ ζηλωταὶ καλούμενοι καὶ ὁ τούτων ἑξάρχων Ἰωάννης καὶ
 Ῥωμαίων ἦσαν καὶ τοῦ Σίμωνος χαλεπώτεροι. σφοδρότατα δὲ
 βιαζομένων τοὺς ἐν τῇ πόλει τῶν ζηλωτῶν, ἠναγκάσθησαν οἱ τοῦ
 δήμου τὸν Σίμωνα μετὰ τοῦ περὶ αὐτὸν πλήθους εἰς τὴν πόλιν
 παρκαλοῦντες εἰσαγαγεῖν, ὡς τάχα τῆς τῶν ζηλωτῶν τυραννίδος
 20 αὐτοὺς ἀπαλλάξοντα· ἔλαθον δὲ χεῖρονα καθ' ἑαυτῶν εἰσδεξά-
 μενοι τύραννον. τούτων δ' ἐν Ἱεροσολύμοις πραττομένων Οὐ- C
 τέλλιος τὴν Ῥώμην κατέλαβεν αὐτοκράτωρ ἀναρρηθείς. Οὐ-
 σπασιανῷ δὲ μαθόντι ταῦτα οὐκ ἤρρισκε, καὶ ἀπηξίωυ δεσπύτην
 ἔχειν τὸν Οὐτιέλλιον. οἱ δ' ἠγήμενὸς τῶν σὺν αὐτῷ ταγμάτων

8 τοῖς om A.

20 ἑαυτὸν A.

24 σὺν] ὅπ' A.

itinere Galbae quoque caede cognita ad patrem est reversus: neque
 Hierosolymorum obsidionem tentarunt, ob incertum Romani imperii sta-
 tum, sed Caesareae quieverunt. Galba sublato Otho factus imperator
 contra Vitellium, quem Germanicae legiones imperatorem salutarant,
 copias misit: quibus superatis sibi ipse manus intulit. Vitellius adiun-
 ctis etiam Othonis Romam cum legionibus abiit. Vespasianus vero,
 si qua Iudaica oppidula nondum expugnata supererant, ea quoque va-
 stavit, ut sola Hierosolyma Romanis expugnanda restarent. quae qui-
 dem, ut diximus, pessime se habebant: foris enim Simon cum sua fa-
 ctione Iudaeis formidabilior erat quam Romani, intus vero ii qui se
 zelotas a studio religionis iactabant eorumque dux Ioannes et Romanis
 et Simone graviore erant. qui urbanos eo necessitatis adegere, ut
 populus Simonem cum sua turba in urbem arcesseret, spe ille quidem
 reprimendae zelotarum tyrannidis: sed non animadvertit se gravio-
 rem suis cervicibus tyrannum imposuisse. dum haec Hierosolymis geruntur,
 Vitellius Romam profectus imperator appellatur. quem cum Vespasianus

ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ στρατιῶται συνελθόντες ἀναγορεύουσι τὸν Οὐε-
σπασιανὸν αὐτοκράτορα.

19. Ὁ δὲ μέλλων ἤδη ἐκπλεῖν, τῷ υἱῷ Τίτῳ τὴν τῶν
Ἱεροσολύμων πολιορκίαν ἀνέθετο. ὃς τὰς δυνάμεις συναγαγὼν
ἄπῃει πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τριάκοντα σταδίων ἑστρα-
5 τοπεδευκώς, ἐκείθεν ἑξακοσίους τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων παραλα-
βὼν, ἦει τὴν πόλιν κατασκευζόμενος καὶ τὰ φρονήματα τῶν ἐντός.
D Ἐπεκθέουσι δὲ τῆς πόλεως ἄπειροι· καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν μετὰ
Τίτου μανιώδη τὴν ὁρμὴν τῶν Ἰουδαίων ὁρῶντες ἀνεκόπησαν
τοῦ πρόσω χωρεῖν, ὃ Τίτος δὲ μετ' ὀλίγων τῶν ἄλλων ἀποτμη-
10 θεις εἰς μέσους τοὺς πολεμίους ἐμπεριεῖληπτο. καὶ γνοὺς ἐν κιν-
δύνῳ τὰ κατ' αὐτόν, ἐπιστρέφει τὸν ἵππον, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν
ἐμβόθσας ἔπεσθαι, ἐμβάλλει τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τῷ ξίφει τοὺς
ἐπιόντας ἀναστέλλων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον διασώζεται, δύο πεσόν-
των ἐκ τῶν ἐπομένων αὐτῷ. 15

Μεθ' ἡμέραν οὖν ἐπὶ τὸν σκοπὸν ἐλθὼν (τόπος δ' ἐστὶν
οὕτω καλούμενος διέχων τῆς πόλεως σταδίους ἑπτὰ, ὅθεν ἦ τε
πόλις καὶ ὁ ναὸς καταφαίνεται) περιβαλέσθαι κελεύει στρατό-
P I 293 πεδον. τῶν δ' ἐν τῇ πόλει συρρηγνυμένων ἀλλήλοισ ἀεί, τότε
πολὺς ἐπελθὼν ὁ ἔξωθεν πόλεμος τὴν ἔριν ἀνέπασεν. ἐμάχοντο
20 οὖν τοῖς βαλλομένοις στρατόπεδον οἱ Ἰουδαῖοι τῆς πόλεως ἐκτρέ-
χοντες καὶ ἐκάκουν τοὺς ἐναντίους, μᾶλλον δ' ἐκακοῦντο αὐτοί.

21 of om A.

FOUNTES. Cap. 19. Iosephi de bello Iudaico 5 1—7 § 4.

eo nuntio minime delectatus dominum habere recusaret, a suis ducibus
et militum consensu imperator salutatur.

19. Soluturus filio Tito Hierosolymorum obsidionem mandat.
qui contractis in unum copiis Hierosolyma contendit, et triginta ab
urbe stadiis castrametatus, 600 equitibus assumptis ad urbem specu-
landam et animos hostium periclitandos abit. statim vero infiniti ex
urbe procurrununt. ac plurimi ex Titi equitibus furiosum Iudaeorum im-
petum cernentes substiterunt, ipse vero cum paucis avulsus a caeteris
undique ab hostibus circumventus, animadverso periculo convertit equum
et suis sequi iussis in Iudaeos irruiat, atque obviis quibusque gladio
propulsatis salvus in castra revertitur, duobus duntaxat comitum suo-
rum onesis.

Postridie conscenso loco qui speculator dicitur, 7 stadiis ab urbe
distant, unde et urbs et templum spectatur, castra muniri iubet.
urbani vero subinde prius inter se dimicare soliti, ob ingentem externi
belli procellam dirempta lite urbe excurrunt, cum iis qui vallum mu-
niant dimicant, et dum hostes cladibus afficiunt, pluribus ipsi affi-

λωφήσαντος δὲ πρὸς βραχὺ τοῦ θύραθεν πολέμου, πάλιν τοῖς ἔνδον ἢ στάσις ἠγείρετο. καὶ δόλω τὸ ἱερὸν ὃ Ἰωάννης σὺν τοῖς ζηλωταῖς κατασχών, πολλῶν ἀναιρεθέντων, κατεδάρρει τοῦ Σίμωνος.

- 5 Ὁ δὲ Τίτος ἔξομυλίσαι προσέταξε τὸ ἀπὸ τοῦ σκοποῦ μέχρι τοῦ τείχους διάστημα. καὶ τὸ μὲν γίνετο, Ἰουδαίους δὲ κατὰ Ῥωμαίων ἐνέδρα τις μεμηχάνητο. οἱ γὰρ τολμηρότεροι τῶν στασιαστικῶν προελθόντες τῆς πόλεως, ὡς ἐκβεβλημένοι δῆθεν ὑπὸ τῶν τὰ εἰρηρικὰ φρονούντων, περὶ τὸ τείχος ἦσαν εἰλού- B
10 μνοι· ἄλλοι δὲ στάντες ἐπὶ τοῦ τείχους, ὡς ἐκ τοῦ δήμου τυχάνοντες, εἰρήνην ἐβόων καὶ δεξιὰν ἤτοῦντο, καλοῦντες τοὺς Ῥωμαίους ὡς τὰς πύλας ἀνοίξοντες. τοῖς μὲν οὖν στρατιώταις οὐδὲν ὑπωπτεύετο, καὶ ἐχώρου ἐπὶ τὸ ἔργον, Τίτω δὲ δι' ὑποψίας ἦν τῆς ἐπικλήσεως τὸ παράλογον. πρὸ μιᾶς γὰρ ἡμέρας
15 διὰ τοῦ Ἰωσήπου ἐπὶ συμβάσεις αὐτοὺς προκαλούμενος, οὐδὲν φρονούντας εὗρισκε μέτριον. μένειν οὖν κατὰ χώραν τοὺς στρατιώτας ἐκέλευε. φθασάντων δὲ τινῶν πρὸς τὰς πύλας δραμεῖν, τὸ μὲν πρῶτον οἱ ἐκβεβλησθαι δοκοῦντες ὑπέφευγον, ὡς δὲ με-
20 αῖξὸν τῶν τῆς πόλεως ἐγένοντο πύργων, ἐξέθεον καὶ ἐκόκλουν αὐτούς. καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους βέλη κατ' αὐτῶν ἠφίεσαν καὶ W I 210
C λίθους ἠκόντιζον καὶ ἀνεῖλον σιχνούς καὶ πλείους κατέτρωσαν. καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐσκήριτον τοὺς θυρεοὺς ἀνυσιεοντες, τοῖς δὲ στρατιώταις ὃ Τίτος ἠπέλει καὶ οἱ ταξιάρχοι.

1 τοῦ] τὸ A.
συμβάσεις.

9 τὰ om A.

15 συμβάσει A: Iosephus

ciuntur. externo bello paulisper quiescente seditio rursus exoritur; et Ioannes cum zelotis templo multis caesis per dolum occupato Simoni se opponere ausus est.

Dum autem intervallum, quod a speculatore ad moenia pertinet, Titi iussu exaequatur, Iudaei Romanis insidias struunt. nam audaciores e seditiosis urbem egressi, quasi a pacis studiosis eiecti essent scilicet, iuxta moenia versabantur; alii in moenibus stantes quasi ex plebe homines pacem clamabant et dexteram petebant, Romanosque vocabant, quasi portas aperturi essent. ac milites quidem nihil suspicati opus aggrediebantur, Titus autem inexpectatam vocationem suspectam habebat: nam cum eos pridie per Iosephum ad paciones provocasset, nihil moderati responsi acceperat. milites igitur suo loco manere iussit. sed cum quidam ad portas iam procurrissent, ii qui se eiectos esse fingebant refugiebant: ut vero intra urbis turres illi pervenerant, excurrerunt eosque circumvenerunt, qui vero in moenibus erant, tela et saxa contra eos iaculantes occiderunt multos, plures convulnerunt. quo successu Iudaei exsultabant et scuta concutiebant: Titus vero et centuriones milites castigabant.

Ἦδη δὲ τοῦ πρὸ τῶν τειχῶν χώρου ἔξισωθέντος, ἐκεῖ μετα-
 θείναι βουλόμενος τὸ στρατόπεδον, τὸ καρτερώτατον τῆς δυνά-
 μειως ἀντιπαρεξέτεινε τῷ τείχει, καὶ οὕτω πεφραγμένων Ἰουδαίους
 τῶν ἐκδρομῶν, ἰστρατοπεδεύσαντο οἱ Ῥωμαῖοι ἐκεῖ. τρισὶ δὲ
 τείχεσιν ἢ πόλιν περιεβέβλητο· ὅπου δ' ἡ φύσις τοῦ τόπου ταύ- 5
 την ὠχύρου, ἐνὶ περιβόλῳ διέλωστο. οὕτω δ' ἐχοῦσης τῆς πό-
 D λειως ἄπορος ἐδόκει τῷ Τίτῳ ἢ προσβολή. τέως δ' οὖν ἔδοξε
 κατὰ τὸ Ἰωάννου τοῦ ἀρχιερέως μνημεῖον προσβάλλειν. καὶ τοῖς
 τάγμασι δροῦν τὰ πρὸ τῆς πόλειος ἐγκελεύεται, συμφορεῖν τε τὴν
 ὕλην, ἔν' ἐγείροιν χώματα. καὶ οἱ μὲν εἰς ἔργον ἦγον τὸ κέ- 10
 λευσμα, τῶν δὲ χωμάτων ἐγγεγεμένων προσάγειν τοὺς κριοὺς ὁ
 Τίτος προσέτατε καὶ τύπτειν τὸ τεῖχος.

Ἦδη τῶν κριῶν ἠργμένων τριχόθεν, ἔξαισίου τε κτύπου
 1) τὴν πόλιν περιηγήσαντος, κραυγὴ παρὰ τῶν ἔνδον ἤρθη, καὶ οἱ
 στασιασταὶ δέισαντες ὠμονόησαν, κοινήν τὴν ἄμυναν πρὸς τοὺς 15
 πολεμίους ποιεῖσθαι συνθέμενοι. τῶν γε μὴν κριῶν τυπτότων
 P I 294 οὐχ ὑπέδιδον τὸ τεῖχος πληττόμενον, γυνῖα δὲ τις μόνον ἐνὸς
 τῶν πύργων παρακεκίνητο, τὸ δὲ τεῖχος ἀκέραιον ἦν. Ἰουδαῖοι
 δὲ τοὺς Ῥωμαίους ἐσκεδιασμένους παρατηρήσαντες κατὰ τὸ στρα-
 τόπεδον, ἐκδέουσι πάντες, πῦρ ταῖς μηχαναῖς ἐπιφέροντες. δεινὴ 20
 δὲ περὶ τὰς ἐλεπόλεις μάχη συνέπεσε, τῶν μὲν ὑποπιμπρῶν, τῶν
 δὲ κωλύειν βιαζομένων· Ἰουδαῖοι δὲ ὑπερεῖχον ἔξ ἀπονοίας. καὶ
 τὸ πῦρ τῶν ἐλεπόλειων ἤπτετο, καὶ εἰ μὴ ὁ Τίτος σὺν τοῖς ἰππεῦ-
 σιν ἐπεβοήθησε, καὶ κατεφλέγησαν ἄν. νῦν δὲ τῶν προμάχων

3 πεφραγμένων AW, πεπραγμένων P.

Ex spatio quod ante moenia est complanato Titus copiarum robur
 ad muros extendit, obstructisque Iudaeorum excursionibus castra ibi
 posuit. urbs triplici muro circumdata fuit, ubi vero situ ipso munie-
 batur, simplici duntaxat. quod cum ita esset, oppugnatio difficillima
 Tito videbatur. sed tamen visum est iuxta Ioannis pontificis moni-
 mentum eam adoriri. ac legiones suburbana vastare iubet materiamque
 ad excitandos aggeres comportare. quo facto et aggeribus exstructis
 Titus arietes admoveri ac muros pulsari iussit.

Iam cum arietes tribus ex partibus moenia ferire coepissent, et
 inusitatus fragor urbem circumsonuisset, clamore ab obsessis sublato
 seditiosus territi se hostes communi ope propulsaturos esse pepigerunt.
 murus tamen ictibus arietum non cessit, angulo duntaxat turris unius
 emoto, muro incolumi. Iudaei vero cum Romanos in castris diasipatos
 observassent, excurrunt omnes et ignem machinis iniiciunt. ubi atrox
 pugna exorta est, his eas incendere, illis incendium cohibere conantibus.
 sed Iudaei ex desperatione superiores fuerunt, et machinae iam arde-
 bant, ac nisi Titus cum equitibus subsidio venisset, conflagrassent.

τῶν Ἰουδαίων πεσόντων ὡς δάδεκα, οἱ λοιποὶ ἐπέκλιον καὶ
 συνηλάθησαν εἰς τὴν πόλιν. ζαωρηθεὶς δὲ τῶν Ἰουδαίων εἰς
 πρὸ τοῦ τείχους ἀνεσταυρώθη, εἰ πρὸς τὴν ὄψιν οἱ λοιποὶ κατα-
 πλαγύντες ἐνδοῖεν. πύργους δὲ πεντήκοντα πηχῶν ἕκαστον ἐκ
 6 ξύλων τοῦ Τίτου κατασκευάσαντος καὶ τοῖς χώμασιν αὐτοὺς ἐπι- B
 στήσαντος οὐκέτι ἐκάλουν Ἰουδαῖοι τὰς ἐμβολὰς τῶν κριῶν, ἐκ
 τῶν πύργων βυλλόμενοι καὶ κακούμενοι. ἤδη δὲ τῷ Νίκωνι τοῦ
 τείχους ἐνδιδόντος (αὐτοὶ γὰρ Ἰουδαῖοι τὴν μεγίστην ἐπέλεον τῶν
 Ῥωμαίων οὕτως ἐκάλεσαν) μαλακισθέντες ἀνεχώρουν οἱ πολλοί.
 10 καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιβάντων αὐτοῦ, πάντες εἰς τὸ δεύτερον ἀνα-
 φεύγουσι τείχος.

Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ πρώτου τείχους ἐν πεντεκαίδεκα
 ἡμέραις ἐκράτησαν. ἐντεῦθεν αὐτοῖς κατὰ τοῦ δευτέρου τείχους
 ἐγένοντο προσβολαί. καὶ προσάγεται ἡ ἐπέλις· σαλευομένην
 15 δὲ τοῦ πύργου καθ' οὗ τὰς ἐμβολὰς ἐποιεῖτο, οἱ μὲν ἄλλοι C
 πεφεύγουσι, (20) Κάστωρ δὲ τις ἀγὴρ γόης μεθ' ἑτέρων δέκα
 προτείων τὰς χεῖρας ὡς ἱκετύων ἐκάλει τὸν Τίτον. ὁ δὲ πι-
 στεύσας ἐπέχει τὴν ἐμβολὴν τοῦ κριῶ. καὶ ὁ Κάστωρ κατα-
 βῆναι βούλεσθαι ἐπὶ δεξιᾷ ἔλεγε, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ δέκα οἱ μὲν
 20 τὴν ἱερίαν συνυπεκρίνοντο, οἱ δ' οὐκ ἄν ποτε δουλεύσειεν Ῥω-
 μαίοις ἔβδων. τριβομένης δ' ἐν τούτοις τῆς ὥρας, ὁ Κάστωρ
 ἐδήλου τῷ Σίμωνι, περὶ τῶν ἐπειθόντων βουλεύεσθαι, ὡς ἐμπαί-

1 συνέκλιον A.

16 γόης ἀγὴρ A.

Fontes. Cap. 20. Iosephi de bello Iudaeo 5 7 § 4—10 § 5.

nunc vero propugnatoribus Iudaeorum circiter duodecim caesis, reliqui
 in urbem sunt compulsi. unus Iudaeus vivus captus ante moenia in
 cruce actus est, ut eo adspetu percussi caeteri se dederent. sed cum
 Titus ligneas turres singulas 50 cubitum in aggeribus collocasset, Iudaei
 arietum impetum non amplius prohibuerunt, cum ex illis ferirentur ac
 male tractarentur. iam vero muro etiam a Nicone (sic enim ipsi Iudaei
 Romanorum maximam vocabant machinam) labefactato, plerique debili-
 tatis animis recesserunt, eodemque a Romanis occupato in alterum mu-
 rum confugerunt.

Muro primo 15 diebus capto, secundus etiam adducta ma-
 china oppugnari coepit. ac turri quaedam labefactata alii fugerunt,
 (20) Castor vero quidam, homo impostor, cum aliis decem suppli-
 citer extentis manibus Titum vocat: cui ille fide adhibita, machinae
 ictum inhibuit. Castor se descensurum professus est ad petendam dex-
 teram. illi vero decem partim supplicem cum eo gestum simulabant,
 partim se nunquam Romanis servituros clamitabant. quare dum tempus
 teritur, Castor Simonem monet ut quid facto sit opus deliberet, dum

Zonaras Annales.

34

- ζοντος Ῥωμαίοις αὐτοῦ καὶ τὸ σφῶν ἐλέχοντος δομημα. τέλος δὲ γνωσθεὶς ἀπάτη τὸν καιρὸν παρέλκων, παρώξυνε τοὺς Ῥωμαίους τὰς ἐμβολὰς τοῦ κριοῦ ποιῆσθαι δυνατωτέρως. ἔάλω
- D τοῖνον καὶ τὸ δευτέρον τείχος ἡμέρα πέμπτη μετὰ τὸ πρῶτον. παρελθὼν δ' ἐντὸς ὁ Τίτος, κτείνειν τε τοὺς καταλαμβανομένους ἔκάλυσε, καὶ μηδὲ τὰς οἰκίας ὑποκιμηρῶν τοῖς στρατιώταις ἐκέλευσεν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ τείχους πολὺ μέρος καθαιρεθῆναι ἠθέλησε· περὶ πλείονος γὰρ ἐποιεῖτο τὴν μὲν πόλιν ἐαυτῷ περιῶσαι,
- W I 211 τῇ πόλει δὲ τὸν ναόν. ἐπιτίθενται τοῖνον οἱ στασιασταὶ τοῖς ἐπελθοῦσιν εἰς τὴν πόλιν Ῥωμαίοις, καὶ οἱ μὲν κατὰ τοὺς στενω-10 πούς, οἱ δ' ἐκ τῶν οἰκιῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ τείχους αὐτοὺς ἔβαλλον. καὶ οἱ τούτου φρουροὶ Ῥωμαῖοι καθαλλόμενοι τῶν πύργων ἀνεχώρουν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἰουδαῖοι δὲ κατ' ἐμπειρίαν τῶν
- P I 295 στενωπῶν ἐτίρωσκάν τε πολλοὺς καὶ προσπίπτοντες ἐξώσαν. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν κρατήσαντες καὶ τοῦ δευτέρου τείχους, αὐθις 15 ἐξώσθησαν, ἐπῆρτο δὲ τοῖς στασιασταῖς τὰ φρονήματα. ἦδη δὲ καὶ ὁ λιμὸς ὑφέρπων τὴν πόλιν πολλοὺς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐνδεία τῶν ἐπιτηδείων διέφθειρε. τοῦτο δὲ τοῖς στασιασταῖς καταθύμιον ἦν, μόνους ἀξιούσι σώζεσθαι τοὺς τὴν εἰρήνην μὴ θέλοντας, τὴν δὲ τῶν ἄλλων φθορὰν οἰομένοις κουφισμὸν ἑαυ-20 τῶν. Ῥωμαῖοι δὲ αὐθις ἀπεπειρωῖντο κατασχεῖν τὸ τείχος τὸ δευτέρον, οἱ δὲ διεκώλυον· καὶ ἐπὶ τρισὶ μὲν ἡμέραις ἀντέσχον,
- B τῇ δὲ τετάρτῃ μὴ ἐνεγκόντες τὴν προσβολὴν εἰς τὸ ἐνδότερον μετεχώρησαν.

ὅ τε om A. ὅ ἐκάλυσε A. ἀποκιμηρῶν A. 19 ante σώζεσθαι PW add τοῦ, om A Iosephus. 22 τρισὶ μὲν] τρισὶν A.

ipse Romanorum impetum inhiberet atque eluderet. dolo tandem animadverso Romani concitati, maioreque vi machinis impulsis, etiam secundum murum quinto post primum die ceperunt. Titus ingressus vetuit ne comprehensi caederentur neve aedes incenderentur, neque etiam magnam partem muri dirui voluit. malebat enim urbem sibi, templum urbi conservare. seditiosi vero Romanos urbem ingressos adorti, alii in angportis, alii ex aedibus, alii ex moenibus feriebant: itaque praesidarii e turribus desilientes in castra revertebantur. Iudaei vero cum ex notitia angportuum multos vulnerassent, et Romanos post secundum quoque murum captum fortiter repulsiassent, sustulerunt animos; ac fame iam per urbem serpente, multorum bonorum virorum ex annonae penuria interitu seditiosi delectabantur, eos solos salvos esse cupientes qui pacem aversarentur, aliorumque perniciem suam salutem interpretabantur. Romanis vero secundum murum deano occupare studentibus, triduum restiterunt: quarto die impetum eorum non ferentes in interiorem transierunt.

Καὶ πάλιν ὁ Τίτος τοῦ τείχους κρατήσας αὐτίκα τοῦτον καθήρξε τὸ προσάρκτιον· τῷ λοιπῷ δ' ἐγκαταστήσας φρουράν, τῷ τρίτῳ προσβαλεῖν ἤτοιμάζετο. καὶ διχῆ τὰ τάγματα διελὼν ἐγείρειν ἤρχετο χώματα. τῶν δ' ἐντὸς οἱ μὲν στασιασταὶ ἦσαν 5 ἄτεγκτοι καὶ ἀνένδοτοι, ὁ δὲ δῆμος πρὸς αὐτομολίαν κεκίνητο, καὶ πολλοὶ λανθάνοντες ἤτομόλουν. οὗς δὲ τοῦτο βουλομένους οἱ στασιάζοντες ἔγνω, ἣ καὶ μόνην ἔσχον ὑπονοίας σκιάν, εὐθὺς ἀπέσφαττον· τοῖς δ' εὐπόροις καὶ ψευδῆ τὴν τῆς αὐτομολίας κατηγορίαν προσάπτοντες τοὺς μὲν αὐτίκα διέφθειρον, C 10 τὰς δὲ ἐκείνων οὐσίας διήρπαζον. ὁ λιμὸς δ' ἀκμάζων τὴν τῶν στασιαστῶν ἀμώττητα ἠῤῥανε. δι' ἔνδειαν γὰρ τῶν τροφῶν ἐσπηδῶντες τὰς οἰκίας ἠρένων, καὶ τοὺς οἰκοῦντας ἀρνούμενους ἔχειν, εἰ μὲν εὐρισκον, ἥκιζον, εἰ δὲ οὐχ εὐρισκον, ὡς κρύψαντας ἐπιμελέστερον ἤταζον. ἐποιοῦντο μέντοι τοῦ ἔχειν τροφᾶς ἣ μὴ τὰ σώματα τῶν ἀθλίων τεκμήριον. οἷς μὲν γὰρ ἔτι 15 μετῆν ἰσχύος, ἔχειν ἐδόκουν, οἷς δ' ἔξετάκη τὰ σώματα, παρωδεύοντο. εἰ δὲ τις εὐπόρησε πυρῶν ἣ κριθῆς, κατακλείσας τὴν οἰκίαν ἦσθιε· τινὲς δ' ὑπὸ βίας τῆς τοῦ λιμοῦ καὶ ἀνέργαστον D 20 τροφᾶς μητέρες βρεφῶν, παῖδες πατέρων, γυναῖκες ἀνδρῶν. καὶ οὕτω δ' ἔσθιοντες, ὅμως τοὺς στασιαστὰς οὐκ ἐλάνθανον. ὅπου δὲ κεκλεισμένην οἰκίαν κατίδοιεν ἢ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα,

7 ἔγνω] εὐρισκον A.

18 τῆς om A.

Titus iterum potitus moenibus quantum ad septentrionem spectat diruit, reliquis partibus praesidio imposito ad tertium oppugnandum se paravit. et legiones bifariam disperditus aggeres excitare coepit. ex iis qui intus erant seditiosi pertinaciter resistebant, populus vero transfugium spectabat, ac multi sane clam transfugiebant. quod qui in animo habere videbantur, aut umbram tantum suspicionis praebant, ingulabantur statim, eorumque bona diripiebantur. locuples vero, etiam falso transfugii crimine conficto, statim caedebantur, ut res eorum familiaris praedae esset. eam seditiosorum crudelitatem fames augebat. nam ob cibarium penuriam in aedes insilliebant, easque pervestigabant: quarum habitatores se habere negantes, si quid reperiebant, excruciantur; si nihil, torquebant, quasi accuratius occultassent; et utrum miseriam alimoniam haberent necne, e corporibus eorum coniecturam capiebant. nam quibus adhuc aliquid virium supererat, habere putabantur; quorum vero corpora contabuerant, praeteribantur. si cui vero triticum aut hordeum suppetebat, is eo clausis aedibus vesceretur. aliqui etiam ob famis violentiam rude triticum comedebant. cibosque ex ore infantium matres, liberi parentum, uxores maritorum rapiebant: et cum ita ederent, tamen seditiosos latere non poterant. sicubi enim clausam domum aut fumum exallientem conspexissent, id argumentum putabant

σημείον ταῦτ' ἐποιούντο τοῦ τοῦ ἐντὸς ἐσθλαίειν, καὶ ῥήσονται
τὰς θύρας ἐκ τῶν φαρυγγῶν αὐτῶν ἀνέφερον τὰς τροφάς· οὐδέ
τις ἦν οἰκτος ἢ πολιᾶς ἢ νεότητος. τοῖς δὲ φθάσαι προβε-

P I 296 βρωκέναι τὸ ἐσθιόμενον δεινὰς ἐπῆγον ὡς ἀδικοῦσι καὶ ἀπνηεῖς
τιμωρίας, ὑρόβοις τοὺς αἰδοίων πόρους ἐμφράττοντες καὶ τὰς
ἐδρας ῥάβδοις ὀξείαις ὠμῶς ἀναπείροντες. τὰ φρικτὰ δὲ καὶ
ἀκοαῖς ἔπασχέ τις εἰς ἐνὸς ἄρτου ἐξομολόγησιν, ἢ ἵνα δράκα
μίαν ἀλφίτων τοῖς λησταῖς καταπρόηται. καθ' ἕκαστον μὲν οὖν
ἐπιξιέναι τὰ τότε γερόμενα δυσχερές ἢ καὶ ἀδύνατον, συνελόντα
δ' εἰπεῖν, μήτε πόλιν ἄλλην τοιαῦτα παθεῖν, μήτε γένος ἕτερον
ἐξ αἰῶνος γενέσθαι κακίως γονιμώτερον.

B 21. Τοιαῦτα μὲν οὖν ἔπασχον Ἰουδαῖοι, Τίτῳ δὲ τὰ
χώματα προσκοπτε, καίτοι κακουμένων ἀπὸ τοῦ τεύχους τῶν
στρατιωτῶν. οἱ δὲ πρὸς συλλογὴν ἐξιόντες τροφῆς ἐνηδρεύοντο
(ἦσαν δὲ οὐ δημόται μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν μαχίμων τινὲς οὐκέτι
ταῖς ἀρπαγαῖς ἀρκοῦμενοι), καὶ συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τῶν Ῥω-
μαίων μετὰ πᾶσαν βύσανον πρὸ τοῦ τεύχους ἀνεσταυροῦντο.

W I 212 Τίτῳ μέντοι οἰκτρὸν τὸ πάθος ἐδόκει, πεντακοσίων ἐκάστης ἡμέ-
ρας ἢ καὶ πλειόνων ἀλισκομένων. οὔτε δὲ φυλάττειν αὐτοὺς
οὔτ' ἀφιέναι ἔκρινεν ἀσφαλές, καὶ ἅμα πρὸς τὴν ὄψιν ἐνδοῦναι
τοὺς λοιποὺς ἤλιπεν. οἱ στασιασταὶ δὲ τοὺς τῶν αὐτομόλων

8 ἀλφίων A.

12 οὖν om A.

Fontes. Cap. 21. Iosephi de bello Iudaico 5 11—13.

edentis familiae, perfractisque foribus cibos ex ipsis faucibus extrahē-
bant, nulla ullius aetatis misericordia affecti. si qui vero cibum iam
deglutierant, eos acerbis dirisque suppliciis ut iniurios persequerentur,
orobis pudendorum meatus obturantes, et sedes virgis acutis perforantes.
eaeque patiebatur aliquis, quae auditu quoque horrenda fuerint, ut se
vel unum habere panem confiteretur, aut unum farinae pugillum praē-
donibus daret. ac quae tum facta sunt, singulatim commemorari diffi-
culter ac potius nullo modo queant; sed illud compendio dici potest,
neque aliam urbem talia perpassam esse, neque gentem ullam ab omni
aero sceleratorem extitisse.

21. Dum ita cum Iudaeis agitur, Titi aggeres promovebantur,
quamvis milites de muris affigerentur. qui vero ad conquirendum ci-
bum egrediebantur, non plebei duntaxat sed etiam ex bellicosissimis aliquot,
rapinis haud contenti, insidiis excepti a Romanis post omnia cruciataum
genera pro moenibus in cruce tollebantur. ea calamitas etsi Tito misē-
randa videbatur, cum in dies quingenti aut plures etiam caperentur,
tamen nec custodiri eos nec dimitti tutum putabat: simul etiam caeteros
his conspectis facilius deditorem facturos opinabatur. verum seditiosi

οικειους ἐπὶ τὸ τεῖχος ἔλκοντες, καὶ τῶν δημοτῶν τοὺς ἐπὶ πλίστιν ὤρμημένους, οἷα πάσχουσιν οἱ Ῥωμαίους προσφεύγοντες ἐπεδείκνυον, καταψευδόμενοι καὶ τῶν πολεμίων καὶ τῶν οικείων.

Ἦδη δὲ τῶν χωμάτων συντελεσθέντων αἱ ἐλεπούλις προσή-
 5 γοντο. ὑπορῶξαντες δ' ἔνδοθεν Ἰουδαῖοι τὸ κατὰ τὴν Ἀντωνίαν
 μέχρι τῶν χωμάτων διάστημα, καὶ τοὺς ὑπονόμους ξύλοις ὑπο-
 στηρίζαντες, μετέωρα τὰ χώματα πεποιήκασιν. εἶτα ὕλης τὸ
 ὄρυγμα πλήσαντες, πῦρ τῇ ὕλῃ ἐπέβαλον, καὶ τῶν ὑποστηριζόν-
 10 τῶν ξύλων καθέντων ἢ διώρυξ ἀθρόον ἐπέδωκε καὶ κατεσείσθη
 τὰ χώματα· καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἔκπληξις καὶ ἀθυμία πρὸς τὴν
 ἐπίνοιαν γίνεται. κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ τὰς ἐλεπούλις οἱ Ῥωμαῖοι
 προσάγοντες διείσειον τὸ τεῖχος. ἀλλὰ τινες παραβόλως ὀρμή- D
 σαντες κατ' αὐτῶν πῦρ ἐνήκαν καὶ πάντα κατέπρησαν. διεσφαρ-
 μένων δὲ τῶν χωμάτων Ῥωμαῖοι μὲν ἠθύμουν, Τίτος δὲ μετὰ
 15 τῶν ἡγεμόνων βουλευέτο. καὶ οἱ μὲν ἀδθις ἕτερα ἐγείρειν ἐκέ-
 λευον, οἱ δὲ χωμάτων ἄνευ προσκαθ' ἕζεσθαι καὶ φυλάττειν τὰς
 ἐξόδους αὐτῶν καὶ τὰς τῶν ἐπιτηδείων εἰσαγωγάς, καὶ οὕτως
 ἔλεγον λιμῷ τὴν πόλιν ἔσεσθαι ἀλωτὴν, τοῖς δὲ πᾶσαν ἐδόκει
 20 οἰσιεῖν Ἰουδαίους τὴν ἔφοδον. τῷ γε μὴν Τίτῳ τοῦτων οὐδὲν
 ἤρεσκεν, ἐδόκει δὲ περιβύλω τὴν πόλιν κυκλώσαι, ἢν' οὕτω P I 297
 πᾶσαν ἐμφράξῃ τοῖς ἔνδοθι διέξοδον. καὶ τὸ ἔργον τῇ στρατιᾷ
 κατεμέρισε. τοῖς δὲ τις ἕρις ἐμπέτει ἐπὶ τὴν ἐργασίαν καὶ ὀρμῇ

1 πόστιν? ut Iosephi Ant. 17 5 § 3. 4 δὲ καὶ τῶν A.
 8 πληρώσαντες A. 13 πῦρ κατ' αὐτῶν A.

transfugarum necessariis in muros pertractis, illisque popularium qui se hostium fidei committere studebant, ut tractarentur hi qui ad Romanos confugerent, ostendebant, tam de hostibus quam de suis mentientes.

Aggeribus absolutis machinae producebantur. Iudaei vero eo spatio quod inter Antoniam et aggeres interiacet suffosso, et cavernis lignis suffultis, aggeres pensiles reddiderunt, qui, fossa materia impleta, et iniecto igne fulcris combustis subito cedente, corruerunt. Romani ea sollertia obstupefacti et consternati machinis a se adductis muros labefactarunt, sed quidam praecipiti audacia eas omnes cremarunt. aggeribus collapsis Romani tristes fuerunt: Titus vero cum ducibus deliberavit. quorum alii aggeres alios excitandos, alii sine his assidendum et Iudaeorum eruptiones et commeatus importationes observandas censebant: ita enim urbem fame expugnatam iri. erant etiam qui suaderent ut omnibus copiis adductis moenia tentaret: Iudaeos enim impetum earum non laturos. Titus vero, qui nihil horum probaret, muro urbem circumdare statuit, ut obsessis omnem exitum obstrueret; eumque laborem inter milites distribuit. qui contentione quadam divinoque im-

τις δαιμόνιος, ταχύ τε τὸ ἔργον ἐξωκοδόμητο. περικλείσας δὲ τῷ τείχει τὴν πόλιν, τὴν μὲν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς περιῶν αὐτὸς ἐπισκέπτετο, τὰς δὲ λοιπὰς ἑτέροις ἐπέτρεψε· διεκληροῦντο δὲ τὸν ὕπνον οἱ φύλακες.

Ἰουδαίους δὲ μετὰ τῶν ἐξόδιων ἀπεκλείσθη πᾶσα σωτηρίας 5 ἔλπις, καὶ ὁ λιμὸς κατ' οἴκους καὶ γενεὰς τὸν δῆμον ἐβόσκειτο, καὶ τὰ μὲν τέγη γυναικῶν καὶ βρεφῶν ἐκλελυμένων πεπλήρωτο, οἱ στενωποὶ δὲ γερόντων νεκρῶν· παῖδες δὲ καὶ νεανίαι διωθηκότες ὡς εἶδωλα κατὰ τὰς ἀγορὰς περιήεσαν, καὶ κατέπιπτον B ὅπη ἔκυστος ἀτονήσας ἔτυχε. θάπτειν δὲ τοὺς προσήκοντας οἱ 10 ἔτι ζῶντες οὐκ ἴσχυον· πολλοὶ δὲ καὶ θάπτειν ὀρμήσωτες τοῖς θαπτομένοις ἐπαπέθνησκον. οἱ δὲ στασιασταὶ καὶ τῶν ἐκ τοῦ λιμοῦ κακῶν ἐγίνοντο χαλεπώτεροι, τυμβωρυχοῦντες καὶ τὰς οὐκίας σὺλῶντες. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ θάπτειν ἐκέλευον τοὺς νεκρούς, τὴν δυσοδίαν μὴ φέροντες, ἐπ' 15 ἐρρίπτον αὐτοὺς ἐκ τῶν τειχῶν εἰς τὰς φάραγγας. περιῶν δ' ὁ Τίτος καὶ θρασυάμενος νεκρῶν πεπληρωμένους αὐτὰς καὶ βαθρὴν ἰχώρα μυδῶντων σωμάτων ἐκρίοντα, ἐστένυξε καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας ἐμαρτύρητο τὸν Θεὸν ὡς οὐκ εἶη τὸ ἔργον αὐτῷ πρὸς C βουλῆς. καὶ πάλιν ἤπειτο χωμάτων, χαλεπῶς αὐτῷ τῆς ὕλης 20 ποριζομένης· πρὸ γὰρ σταδίων κεκόμιστο ἐνεθήκοντα.

Πολλοὶ δ' ἠτόμόλουν τοῦ δήμου, οἱ μὲν ἐκ τῶν τειχῶν κρημνίζοντες ἑαυτούς, οἱ δὲ προϊόντες ὡς ἐπὶ μάχην μετὰ χειρ-

5 πᾶσι A.
ἀπ' Iosephus.

11 καὶ om A.

12 ἐκ τῶν A.

21 πρὸ]

petu concitati celeriter opus absolverunt. ita clausa civitate primas noctis excubias Titus ipse obibat ac lustrabat, reliquas aliis mandabat, militibus sortito dormientibus.

Iudaeis vero exitu intercluso spes etiam salutis una est interclusa, fame totas domos atque familias depascente. atque aedes quidem mulierum et puerorum viribus defectorum, angiportus senibus mortuis referti erant. pueri et adolescentes tumefacti simulacrorum instar in foris circuibant, et quo quemque loco vires defecerant, occumbebant. mortuos cognati sepelire non poterant, et multi inter sepeliendum emoriebantur. seditiosi vero etiam famis cladibus saeviores sepulcris effodiebant et aedes spoliabant. ac principio ex aerario mortuos sepeliri iuebant ob foetorem intolerabilem, deinde in valles ex muris praecipitabant. quas cum circumiret Titus, et cadaveribus plenas, e quibus putrescentibus copiosa manabat sanies, videret, ingemuit, sublatisque manibus deum testatus id sua voluntate non fieri, donno aggeres instituit, etiam materia aegre 90 stadiis comportabatur.

Multi interim e populo transfugiebant, qui partim de muris se deliciebant, partim saxa veluti ad pugnam parati manibus gestantes

μάδων πρὸς Ῥωμαίους κατέφευγον. καὶ οὕτω δ' οἱ πλείους ἀπώλλυντο· λιμώττοντες γὰρ καὶ ἀφθονία τροφῶν ἐντυγχάνοντες ἀπλήστως τε κορεννύμενοι διερρήγγοντο. συνέβη δέ τι καὶ ἕτερον τοὺς αὐτομόλους φθεῖρον. τινὲς γὰρ αὐτῶν κεκτημένοι χρυσοῦς, 5 ἐν τῷ μέλλειν πρὸς Ῥωμαίους αὐτομολεῖν κατέπινον σφῆς, ἵνα μὴ ἀλόντες ἀφαιρεθῶσιν αὐτούς. παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις γενόμενοι τοῖς τῆς γαστρὸς σκυβάλοις τοὺς χρυσοῦς συνέξερνον, καὶ W I 213
D ἐκλέγοντες αὐτοὺς ἐλάμβανον. φωρᾶται τότε τῶν αὐτομόλων τις ταῦτο ποιῶν· καὶ φήμης γεγονυίας εἰς τὸ στρατόπεδον ὡς 10 μιστοὶ χρυσοῦν προσίσαιν οἱ αὐτόμολοι, ἀνετίμνοντο τὰς γαστέρας οἱ ἄθλιοι, ὡς ἐντεῦθεν πολλὴν γενέσθαι τῶν Ἰουδαίων φθοράν· μῦθ' ἄρα νυκτὶ ὑπὲρ τρισχιλίους ἀνασχισθῆναι συνέβη. δ' ἄρα γνοὺς ὁ Τίτος ἠπειλήσθη τῷ στρατεύματι· ἀλλὰ μικρὸν ἢ οὐδὲν τοῖς αὐτομόλοις ἐπήμνηεν ἢ τοῦ Τίτου ὀργή. ἐν ἄλλοις δ' εὐρ- 15 σκετο τὰ ἀργύρια, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπιπέδους μόναι ἀπώλλυνον. λέγεται δὲ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῶν πυλῶν ἐκκομισθέντας καὶ ῥιπέντας νεκροὺς τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι μυριάδας ἐξήκοντα, τῶν P I 298 δ' ἄλλων ἀνεξέμετρον εἶναι τὸν ἀριθμὸν, τοῦ μόνου σίτου τὸ μέδιμονν προαθῆναι ταλάντων. (22) περιτειχισθείσης δὲ τῆς 20 πόλεως παρὰ τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἄνω μοι εἴρηται, οὐδὲ ποηλογεῖν οἶόν τε ἦν· ὅθεν τὰς τῶν ζώων κόπρους τὰς παλαιὰς ἀνερευνῶντες ἐποιούοντο τροφήν.

12 πρὸς δισχιλίους Iosephus. 16 τῶν πολλῶν A. 18 ἀνεξέμετρον A et Iosephi codex optimus Parisiensis apud E, Cardwellum. 19 μέδιμονν] μέτρον Iosephus.

FOUNTES. Cap. 22. Iosephi de bello Iudaeico 5 13 § 7—6 4 § 1.

Romanorum fidei se committebant. et tamen sic etiam maiori ex parte interibant: nam famelici ciborum copiam insatiabiliter ingerentes rumpebantur. accidit etiam aliud quod exitium transfugis afferebat. nam eorum quidam ad Romanos confugituri aurum, quod habebant, deglutiebant, ne capti eo spoliarentur, idque in castris cum excrementis eiectionum colligebant. in quo uno deprehenso, fama in castris sparsa transfugas auro plenos venire, miserorum ventres dissecabantur. qua de causa plurimi, unaque nocte tria milia et amplius perierunt. quod ne fieret etsi Titus interdicebat, tamen eius minae parum aut nihil miseris commodarunt: et cum in paucis nummi reperirentur, caeteros praedae spes perdebat. ferunt autem pauperum, qui mortui per portas civitatis elati et proiecti sint, 600 fuisse milia, aliorum numerum inexplicabilem; frumentique medimnum talento venisse. (22) urbe autem, ut supra diximus, a Romanis muro circumdata cum non amplius herbas colligere liceret, animantium stercoera vetera inquirentes comedebant.

ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ στρατιῶται συνελθόντες ἀναγορεύουσι τὸν Οὐρ-
σπασιανὸν αὐτοκράτορα.

19. Ὁ δὲ μέλλων ἤδη ἐκπλεῖν, τῷ υἱῷ Τίτῳ τὴν τῶν
Ἱεροσολύμων πολιορκίαν ἀνέθετο. ὃς τὰς δυνάμεις συναγαγὼν
ἄπῃε πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸ τριάκοντα σταδίων ἑστρα-
5 τοπεδευκώς, ἐκείθεν ἑξακοσίους τῶν ἐπιλέκτων ἰππέων παραλα-
βὼν, ἦε τὴν πόλιν κατασκευζόμενος καὶ τὰ φρονήματα τῶν ἐντός.
D ἔπεκθέουσι δὲ τῆς πόλεως ἄπειροι· καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν μετὰ
Τίτου μανιώδη τὴν ὁρμὴν τῶν Ἰουδαίων ὀρώντες ἀνεκόπησαν
τοῦ πρόσω χωρεῖν, ὁ Τίτος δὲ μετ' ὀλίγων τῶν ἄλλων ἀποτμη-
10 θείς εἰς μέσους τοὺς πολεμίους ἐμπεριεβλήτο. καὶ γνοὺς ἐν κιν-
δύνῃ τὰ κατ' αὐτόν, ἐπιστρέφει τὸν ἵππον, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν
ἐμβοήσας ἔπεσθαι, ἐμβάλλει τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τῷ ξίφει τοὺς
ἐπιόντας ἀναστέλλων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον διασώζεται, δύο πεσόν-
των ἐκ τῶν ἐπομένων αὐτοῦ. 15

Μεθ' ἡμέραν οὖν ἐπὶ τὸν σκοπὸν ἐλθὼν (τόπος δ' ἐστὶν
οὗτω καλούμενος διέχων τῆς πόλεως στυδίους ἐπτά, ὅθεν ἦ τε
πόλις καὶ ὁ ναὸς καταφαινεται) περιβυλλέσθαι κελεύει στρατό-
P I 293 πεδον. τῶν δ' ἐν τῇ πόλει συρρηγνυμένων ἀλλήλοισι αἰεὶ τότε
πολὸς ἐπελθὼν ὁ ἔξωθεν πόλεμος τὴν ἔριν ἀνέπαυσεν. ἐμάχοντο
20 οὖν τοῖς βαλλομένοις στρατόπεδον οἱ Ἰουδαῖοι τῆς πόλεως ἐκτρέ-
χοντες καὶ ἐκάκουν τοὺς ἐναντίους, μᾶλλον δ' ἐκακοῦντο αὐτοί.

21 of om A.

FONTES. Cap. 19. Iosephi de bello Iudaico 5 1—7 § 4.

eo nuntio minime delectatus dominum habere recusaret, a suis ducibus
et militum consensu imperator salutatur.

19. Soluturus filio Tito Hierosolymorum obsidionem mandat,
qui contractis in unum copiis Hierosolyma contendit, et triginta ab
urbe stadiis castrametatus, 600 equitibus assumptis ad urbem specu-
landam et animos hostium periclitandos abit. statim vero infiniti ex
urbe procurunt. ac plurimi ex Titi equitibus furiosum Iudaeorum im-
petum cernentes substiterunt, ipse vero cum paucis avulsus a caeteris
undique ab hostibus circumventus, animadverso periculo convertit equum
et suis sequi iussis in Iudaeos irruit, atque obviiis quibusque gladio
propulsatis salvus in castra revertitur, duobus duntaxat comitum suo-
rum onesis.

Postridie consensu loco qui speculator dicitur, 7 stadiis ab urbe
distans, unde et urbs et templum spectatur, castra muniri iubet.
urbani vero subinde prius inter se dimicare soliti, ob ingentem externi
belli procellam dirempta lite urbe excurrunt, cum iis qui vallum mu-
niunt dimicant, et dum hostes cladibus afficiant, pluribus ipsi affi-

λωφήσαντος δὲ πρὸς βραχὺ τοῦ θύραθεν πολέμου, πάλιν τοῖς ἔνδον ἢ στάσις ἠγείρετο. καὶ δόλω τὸ ἱερὸν ὃ Ἰωάννης σὺν τοῖς ζηλωταῖς κατασχών, πολλῶν ἀναιρεθέντων, κατεθύρρει τοῦ Σίμωνος.

- 5 Ὁ δὲ Τίτος ἔξομυλίσαι προσέταξε τὸ ἀπὸ τοῦ σκοποῦ μέχρι τοῦ τείχους διάστημα. καὶ τὸ μὲν ἐγένετο, Ἰουδαίους δὲ κατὰ Ῥωμαίων ἐνέδρα τις μεμηχάνητο. οἱ γὰρ τολμηρότεροι τῶν στασιασῶν προελθόντες τῆς πόλεως, ὡς ἐκβεβλημένοι δῆθεν ὑπὸ τῶν τῶ εἰρηρικῶ φρονούντων, περὶ τὸ τεῖχος ἦσαν εἰλού- B
10 μνοι· ἄλλοι δὲ στάντες ἐπὶ τοῦ τείχους, ὡς ἐκ τοῦ δήμου τυγχάνοντες, εἰρήνην ἐβόων καὶ δεξιὰν ἤτοῦντο, καλοῦντες τοὺς Ῥωμαίους ὡς τὰς πύλας ἀνοίξοντες. τοῖς μὲν οὖν στρατιώταις οὐδὲν ὑπωπτεύετο, καὶ ἐχώρουν ἐπὶ τὸ ἔργον, Τίτῳ δὲ δι' ὑποψίας ἦν τῆς ἐπικλήσεως τὸ παράλογον. πρὸ μιᾶς γὰρ ἡμέρας
15 διὰ τοῦ Ἰωσήπου ἐπὶ συμβάσεις αὐτοὺς προκαλούμενος, οὐδὲν φρονούντας εὗρισκε μέτριον. μένειν οὖν κατὰ χώραν τοὺς στρατιώτας ἐκέλευε. φθασάντων δὲ τινων πρὸς τὰς πύλας δραμεῖν, τὸ μὲν πρῶτον οἱ ἐκβεβλήσθαι δοκοῦντες ὑπέφευγον, ὡς δὲ μεταξὺ τῶν τῆς πόλεως ἐγένοντο πύργων, ἐξέθειον καὶ ἐκόκλουν
20 αὐτούς. καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους βέλη κατ' αὐτῶν ἠφίεσαν καὶ W I 210
C λίθους ἠκόντιζον καὶ ἀνεῖλον συχνούς καὶ πλείους κατέτρωσαν. καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐσκήριτων τοὺς θυρεοὺς ἀνυσελοντες, τοῖς δὲ στρατιώταις ὃ Τίτος ἠπέλει καὶ οἱ ταξιάρχοι.

1 τοῦ] τὸ A.
συμβάσεις.

9 τὰ om A.

15 συμβάσει A: Iosephus

ciuntur. externo bello paulisper quiescente seditio rursus exoritur; et Ioannes cum zelotis templo multis caesis per dolum occupato Simoni se opponere ausus est.

Dum autem intervallum, quod a speculatore ad moenia pertinet, Titi iussu exaequatur, Iudaei Romanis insidias struunt. nam audaciores e seditiosis urbem egressi, quasi a pacis studiosis eiecti essent scilicet, iuxta moenia versabantur; alii in moenibus stantes quasi ex plebe homines pacem clamabant et dexteram petebant, Romanosque vocabant, quasi portas aperturi essent. ac milites quidem nihil suspicati opus aggrediebantur, Titus autem inexpectatam vocationem suspectam habebat: nam cum eos pridie per Iosephum ad pactiones provocasset, nihil moderati responsi acceperat. milites igitur suo loco manere iussit. sed cum quidam ad portas iam procurrissent, ii qui se eiectos esse fingebant refugiebant: ut vero intra urbis turres illi pervenerant, excurrerunt eosque circumvenerunt, qui vero in moenibus erant, tela et saxa contra eos iaculantes occiderunt multos, plures convulserunt. quo successu Iudaei exultabant et scuta concutiebant: Titus vero et centuriones milites castigabant.

Ἦδη δὲ τοῦ πρὸ τῶν τειχῶν χώρου ἔξισωθέντος, ἐκεῖ μετα-
 θεῖναι βουλόμενος τὸ στρατόπεδον, τὸ καρτερώτατον τῆς δυνά-
 μως ἀντιπαρεξέτεινε τῷ τείχει, καὶ οὕτω πεφραγμένων Ἰουδαίους
 τῶν ἐκδρομῶν, ἐστρατοπεδεύσαντο οἱ Ῥωμαῖοι ἐκεῖ. τρισὶ δὲ
 τείχεσιν ἢ πόλιν περιεβέβλητο· ὅπου δ' ἡ φύσις τοῦ τόπου ταύ- 5
 την ὠχύρου, ἐνὶ περιβόλῳ διέλωστο. οὕτω δ' ἐχοῦσης τῆς πό-
 D λωος ἄπορος ἐδόκει τῷ Τίτῳ ἢ προσβολή. τέως δ' οὖν ἔδοξε
 κατὰ τὸ Ἰωάννου τοῦ ἀρχιερέως μνημεῖον προσβάλλειν. καὶ τοῖς
 τάγμασι δροῦν τὰ πρὸ τῆς πόλεως ἐγκιλεύεται, συμφορεῖν τε τὴν
 ἕλην, ἔν' ἐγειροῖεν χώματα. καὶ οἱ μὲν εἰς ἔργον ἦγον τὸ κέ- 10
 λυσμα, τῶν δὲ χωμάτων ἐγηγεμένων προσάγειν τοὺς κριοὺς ὁ
 Τίτος προσέτατε καὶ τύπειν τὸ τεῖχος.

Ἦδη τῶν κριῶν ἠργυμένων τριχόθεν, ἔξαισίου τε κτύπου
 1 τὴν πόλιν περιχρήσαντος, κραυγὴ παρὰ τῶν ἔνδον ἤρθη, καὶ οἱ
 στασιασταὶ δέσαντες ἑμονόησαν, κοινήν τὴν ἄμνηναν πρὸς τοὺς 15
 πολεμίους ποιῆσθαι συνθέμενοι. τῶν γε μὴν κριῶν τυπτότων
 P I 294 οὐχ ὑπεδίδου τὸ τεῖχος πληττόμενον, γωνία δὲ τις μόνον ἐνὸς
 τῶν πύργων παρακεκίνητο, τὸ δὲ τεῖχος ἀκέραιον ἦν. Ἰουδαῖοι
 δὲ τοὺς Ῥωμαίους ἐσκεδασμένους παρατηρήσαντες κατὰ τὸ στρα-
 τόπεδον, ἐκθέουσι πάντες, πῦρ ταῖς μηχαναῖς ἐπιφέροντες. δεῖν δὲ 20
 δὲ περὶ τὰς ἐλεπόμεναις μάχῃ συνέπεσε, τῶν μὲν ὑποπιμπρῶν, τῶν
 δὲ κωλύειν βιαζομένων· Ἰουδαῖοι δὲ ὑπερέχον ἔξ ἀπονοίας. καὶ
 τὸ πῦρ τῶν ἐλεπόμενων ἤπτετο, καὶ εἰ μὴ ὁ Τίτος οὖν τοῖς ἰππεῦ-
 σιν ἐπεβοήθησε, καὶ κατεφλέγησαν ἅν. νῦν δὲ τῶν προμάχων

3 πεφραγμένων AW, πεπραγμένων P.

Et spatio quod ante moenia est complanato Titus copiarum robur
 ad muros extendit, obstructisque Iudaeorum excursionibus castra ibi
 posuit. urbs triplici muro circumdata fuit, ubi vero situ ipso munie-
 batur, simplici duntaxat. quod cum ita esset, oppugnatio difficillima
 Tito videbatur. sed tamen visum est iuxta Ioannis pontificis moni-
 mentum eam adoriri. ac legiones suburbana vastare iubet materiamque
 ad excitandos aggeres comportare. quo facto et aggeribus exstructis
 Titus arietes admoveri ac muros pulsari iussit.

Iam cum arietes tribus ex partibus moenia ferire coepissent, et
 inusitatus fragor urbem circumsonuisset, clamore ab obsessis sublato
 seditiosi territi se hostes communi ope propulsaturos esse pepigerunt.
 muros tamen ictibus arietum non cessit, angulo duntaxat turris unius
 emoto, muro incolumi. Iudaei vero cum Romanos in castris dissipatos
 observassent, excurrunt omnes et ignem machinis iniiciunt. ubi atrox
 pugna exorta est, his eas incendere, illis incendium cōhibere conantibus.
 sed Iudaei ex desperatione superiores fuerunt, et machinae iam arde-
 bant, ac nisi Titus cum equitibus subsidio venisset, conflagrassent.

τῶν Ἰουδαίων πεσόντων ὡς δώδεκα, οἱ λοιποὶ ἐνέκλιον καὶ
 σπηλαίαθησαν εἰς τὴν πόλιν. ζαωρηθεῖς δὲ τῶν Ἰουδαίων εἰς
 πρὸ τοῦ τείχους ἀνεσταυρώθη, εἰ πρὸς τὴν ὄψιν οἱ λοιποὶ κατα-
 πλαγέντες ἐνδοῖεν. πύργους δὲ πεντήκοντα πηχέων ἕκαστον ἐκ
 6 ξύλων τοῦ Τίτου κατασκευάσαντος καὶ τοῖς χώμασιν αὐτοὺς ἐπι- B
 στήσαντος οὐκέτι ἐκάλων Ἰουδαῖοι τὰς ἐμβολὰς τῶν κριῶν, ἐκ
 τῶν πύργων βαλλόμενοι καὶ κακούμενοι. ἤδη δὲ τῷ Νίκωνι τοῦ
 τείχους ἐνδιδόντος (αὐτοὶ γὰρ Ἰουδαῖοι τὴν μεγίστην ἐπέπολιν τῶν
 Ῥωμαίων οὕτως ἐκάλεσαν) μαλακισθέντες ἀνεχώρουν οἱ πολλοί.
 10 καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιβάντων αὐτοῦ, πάντες εἰς τὸ δεύτερον ἀνα-
 φεύγουσι τείχος.

Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ πρώτου τείχους ἐν πεντεκαίδεκα
 ἡμέραις ἐκράτησαν. ἐντεῦθεν αὐτοῖς κατὰ τοῦ δευτέρου τείχους
 ἐγένοντο προσβολαί. καὶ προσάγεται ἡ ἐλέπολις· σαλευομένην
 15 δὲ τοῦ πύργου καθ' οὗ τὰς ἐμβολὰς ἐποιεῖτο, οἱ μὲν ἄλλοι C
 πεφεύγουσι, (20) Κάστωρ δὲ τις ἀγὴρ γόης μεθ' ἑτέρων δέκα
 προτείων τὰς χεῖρας ὡς ἰκετέων ἐκάλει τὸν Τίτον. ὁ δὲ πι-
 στεύσας ἐπέχει τὴν ἐμβολὴν τοῦ κριοῦ. καὶ ὁ Κάστωρ κατα-
 βῆναι βούλεσθαι ἐπὶ δεξιᾷ ἔλεγε, καὶ τῶν σὸν αὐτῷ δέκμῃ οἱ μὲν
 20 τὴν ἰκείαν συνυπεκρίνοντο, οἱ δ' οὐκ ἂν ποτε δουλεύσειν Ῥω-
 μαίοις ἔβδων. τριβομένης δ' ἐν τούτοις τῆς ὥρας, ὁ Κάστωρ
 ἐδήλου τῷ Σίμωνι, περὶ τῶν ἐπειγόντων βουλευέσθαι, ὡς ἐμπαί-

1 συνέκλιον A.

16 γόης ἀγὴρ A.

Fontes. Cap. 20. Iosephi de bello Iudaico 5 7 § 4—10 § 5.

nunc vero propugnatoribus Iudaeorum circiter duodecim caesis, reliqui
 in urbem sunt compulsi. unus Iudaeus vivus captus ante moenia in
 crucem actus est, ut eo adspecu perculti caeteri se dederent. sed cum
 Titus ligneas turres singulas 50 cubitum in aggeribus collocasset, Iudaei
 arietum impetum non amplius prohibuerunt, cum ex illis ferirentur ac
 male tractarentur. iam vero muro etiam a Nicone (sic enim ipsi Iudaei
 Romanorum maximam vocabant machinam) labefactato, plerique debilitatis
 animis recesserunt, eodemque a Romanis occupato in alterum mu-
 rum confugerunt.

Muro primo 15 diebus capto, secundus etiam adducta ma-
 china oppugnari coeptus. ac turri quadam labefactata alii fugerunt,
 (20) Castor vero quidam, homo impostor, cum aliis decem suppli-
 citer extentis manibus Titum vocat: cui ille fide adhibita, machinae
 ictum inhibuit. Castor se descensurum professus est ad petendam dex-
 teram. illi vero decem partim supplicem cum eo gestum simulabant,
 partim se nunquam Romanis servituros clamitabant. quare dum tempus
 teritur, Castor Simonem monet ut quid facto sit opus deliberet, dum

Zonaras Annales.

34

- ζοντος Ῥωμαίοις αὐτοῦ καὶ τὸ σφῶν ἐπέχοντος δομημα. τίλος δὲ γνωσθεὶς ἀπάτη τὸν καιρὸν παρέλκων, παρώξυνε τοὺς Ῥωμαίους τὰς ἐμβολὰς τοῦ κριοῦ ποιῆσθαι δυνατωτέρας. ἔάλω
- D τοῖνυν καὶ τὸ δεύτερον τεῖχος ἡμέρα πέμπτη μετὰ τὸ πρῶτον. παρελθὼν δ' ἐντὸς ὁ Τίτος, κτείνειν τε τοὺς καταλαμβανομένους ἔκωλυσε, καὶ μηδὲ τὰς οἰκίας ὑποκιμῶν τοῖς στρατιώταις ἐκέλευσεν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ τεύχους πολὺ μέρος καθαιρεθῆναι ἤθελυσε· περὶ πλείονος γὰρ ἐποιεῖτο τὴν μὲν πόλιν ἐαυτῷ περισώσαι,
- W I 211 τῇ πόλει δὲ τὸν ναόν. ἐπιτίθενται τοῖνυν οἱ στασιασταὶ τοῖς ἐπελθοῦσιν εἰς τὴν πόλιν Ῥωμαίοις, καὶ οἱ μὲν κατὰ τοὺς στενω-10 πούς, οἱ δ' ἐκ τῶν οἰκιῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ τεύχους αὐτοὺς ἔβαλλον. καὶ οἱ τούτου φρουροὶ Ῥωμαῖοι καθαλλόμενοι τῶν πύργων ἀνχώρουν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἰουδαῖοι δὲ κατ' ἐμπειρίαν τῶν
- P I 295 στενωπῶν ἐτίρωσκόν τε πολλοὺς καὶ προσπίπτοντες ἐξώθουν. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν κρατήσαντες καὶ τοῦ δευτέρου τεύχους, αὐτοὶς 15 ἐξώσθησαν, ἐπῆροτο δὲ τοῖς στασιασταῖς τὰ φρονήματα. ἤδη δὲ καὶ ὁ λιμὸς ὑφέρπων τὴν πόλιν πολλοὺς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐνόηα τῶν ἐπιτηδείων διέφθειρε. τοῦτο δὲ τοῖς στασιασταῖς καταδύμιον ἦν, μόνους ἀξιούσι σώζεσθαι τοὺς τὴν εἰρήνην μὴ θέλοντας, τὴν δὲ τῶν ἄλλων φθορὰν οἰομένοις κουφισμὸν ἔαυ-20 τῶν. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοὶς ἀπειρωῶντο κατασχεῖν τὸ τεῖχος τὸ δεύτερον, οἱ δὲ διεκώλυον· καὶ ἐπὶ τρισὶ μὲν ἡμέραις ἀντέσχον,
- B τῇ δὲ τετάρτῃ μὴ ἐνεγκόντες τὴν προσβολὴν εἰς τὸ ἐνδότερον μετεχώρησαν.

ὅ τε om A. 6 ἐκάλυε A. ἀποκιμῶν A. 19 ante σώζε-
σθαι PW add τοῦ, om A Iosephus. 22 τρισὶ μὲν] τρισὶν A.

ipse Romanorum impetum inhiberet atque eluderet. dolo tandem animadverso Romani concitati, maioreque vi machinis impulsis, etiam secundum murum quinto post primum die ceperunt. Titus ingressus vetuit ne comprehensi caederentur neve aedes iacenderentur, neque etiam magnam partem muri dirui voluit. malebat enim urbem sibi, templum urbi conservare. seditiosi vero Romanos urbem ingressos adorti, alii in angiportis, alii ex aedibus, alii ex moenibus feriebant: itaque praesidiarii e turribus desilientes in castra revertebantur. Iudaei vero cum ex notitia angiportuum multos vulnerassent, et Romanos post secundum quoque murum captum fortiter reppulissent, sustulerunt animos; ac fame iam per urbem serpente, multorum bonorum virorum ex annonae penuria interitu seditiosi delectabantur, eos solos salvos esse cupientes qui pacem aversarentur, aliorumque perniciem suam salutem interpretabantur. Romanis vero secundum murum deano occupare studentibus, triduum restiterunt: quarto die impetum eorum non ferentes in interiorem transierunt.

Καὶ πάλιν ὁ Τίτος τοῦ τείχους κρατήσας αὐτίκα τοῦτου καθήρτησε τὸ προσάρκτιον· τῷ λοιπῷ δ' ἐγκαταστήσας φρουράν, τῷ τρίτῳ προσβαλεῖν ἤτοιμάζετο. καὶ διχῆ τὰ τάγματα διελὼν ἐγείρειν ἤρχετο χώματα. τῶν δ' ἐντὸς οἱ μὲν στασιασται ἦσαν 5 ἄτεγκτοι καὶ ἀνένδοτοι, ὁ δὲ δῆμος πρὸς αὐτομολίαν κεκίνητο, καὶ πολλοὶ λανθάνοντες τῆτομόλουν. οὗς δὲ τοῦτο βουλομένους οἱ στασιαζόντες ἔγνω, ἢ καὶ μόνην ἔσχον ὑπονοίας σκιάν, ἐδ-
 10 θέως ἀπέσφαττον· τοῖς δ' εὐπόροις καὶ ψευδῆ τὴν τῆς αὐτο-
 μολίας κατηγορίαν προσάπτοντες τοὺς μὲν αὐτίκα διέφθειρον, C
 τὰς δὲ ἐκείνων οὐσίας διήρπαζον. ὁ λιμὸς δ' ἀκμάζων τὴν τῶν
 στασιαστικῶν ὠμότητα ἠῖξανε. δι' ἐνδειαν γὰρ τῶν τροφῶν εἰ-
 σπηδῶντες τὰς οἰκίας ἠρεύνων, καὶ τοὺς οἰκοῦντας ἀρνούμενους
 ἔχειν, εἰ μὲν εὐρισκον, ἥκιζον, εἰ δὲ οὐχ εὐρισκον, ὡς κρύ-
 ψαντας ἐπιμελέστερον ἤταζον. ἐποιοῦντο μέντοι τοῦ ἔχειν τρο-
 15 φὰς ἢ μὴ τὰ σώματα τῶν ἀθλίων τεκμήριον. οἷς μὲν γὰρ ἔτι
 μετῆν ἰσχύος, ἔχειν ἐδόκουν, οἷς δ' ἐξετάκη τὰ σώματα, παρω-
 δεύοντο. εἰ δὲ τις εὐπόρησε πυρῶν ἢ κριθῆς, κατακλείσας τὴν
 οἰκίαν ἤσθιε· τινὲς δ' ὑπὸ βίας τῆς τοῦ λιμοῦ καὶ ἀνέργαστον D
 τὸν οἶτον προσέλεντο· καὶ ἀφῆρπαζον ἐξ αὐτοῦ τοῦ στόματος τὰς
 20 τροφὰς μητέρες βρεφῶν, παῖδες πατέρων, γυναῖκες ἀνδρῶν.
 καὶ οὕτω δ' ἐσθίοντες, ὅμως τοὺς στασιαστικὰς οὐκ ἐλάνθανον.
 ὅπου δὲ κεκλεισμένην οἰκίαν κατίδοιεν ἢ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα,

7 ἔγνω] εὐρισκον A.

18 τῆς om A.

Titus iterum potitus moenibus quantum ad septentrionem spectat diruit, reliquis partibus praesidio imposito ad tertium oppugnandum se paravit. et legiones bifariam dispersit aggeres excitare coepit. ex his qui intus erant seditiosi pertinaciter resistebant, populus vero transfugium spectabat, ac multi sane clam transfugiebant. quod qui in animo habere videbantur, aut umbram tantum suspicionis praebant, ingulabantur statim, eorumque bona diripiebantur. locupletes vero, etiam falso transfugii crimine conficto, statim caedebantur, ut res eorum familiaris praedae esset. eam seditiosorum crudelitatem fames augebat. nam ob cibatorum penuriam in aedes insilliebant, easque pervestigabant: quarum habitatores se habere negantes, si quid reperiebant, excruciant; si nihil, torquebant, quasi accuratius occultassent; et utrum miseri alimoniam haberent necne, e corporibus eorum coniecturam capiebant. nam quibus adhuc aliquid virium supererat, habere putabant; quorum vero corpora contabuerant, praeteribantur. si qui vero triticum aut hordeum suppetebat, is eo clausis aedibus vescebat. aliqui etiam ob famis violentiam rude triticum comedebant. cibosque ex ore infantium matres, liberi parentum, uxores maritorum rapiebant: et cum ita ederent, tamen seditiosos latere non poterant. sicubi enim clausam domum aut famum exsurgentem conspexissent, id argumentum putabant

σημεῖον ταῦτ' ἐποιούντο τοῦ τοῦ ἐντὸς ἐσθίειν, καὶ ῥήσονται τὰς θύρας ἐκ τῶν φαρύγγων αὐτῶν ἀνέφερον τὰς τροφάς· οὐδέ τις ἦν οἶκτος ἢ πολιῆς ἢ νεότητος. τοῖς δὲ φθάσαι προβεβρωκέναι τὸ ἐσθιόμενον δεινὰς ἐπήγον ὡς ἀδικοῦσι καὶ ἀπνηεῖς

P I 296 τιμωρίας, ὁρόβοις τοὺς αἰδοίων πόρους ἐμφράττοντες καὶ τὰς 5
 ἑδρας ῥάβδοις δξείαις ὠμῶς ἀναπείροντες. τὰ φρικτὰ δὲ καὶ
 ἀκοαῖς ἔπασχέ τις εἰς ἐνὸς ἄρτου ἐξομολόγησιν, ἢ ἵνα δράκα
 μίαν ἀφρίτων τοῖς λησταῖς καταπρόηται. καθ' ἕναστος μὲν οὖν
 ἐπιξιέναι τὰ τότε γενόμενα δυσχερὲς ἢ καὶ ἀδύνατον, συνελόντα
 δ' εἰπεῖν, μήτε πόλιν ἄλλην τοιαῦτα παθεῖν, μήτε γένος ἕτερον 10
 ἕξ αἰῶνος γενέσθαι κακίως γονιμώτερον.

21. Τοιαῦτα μὲν οὖν ἔπασχον Ἰουδαῖοι, Τίτῳ δὲ τὰ
 χῶματα προῦκοπτε, καίτοι κακουμένων ἀπὸ τοῦ τείχους τῶν
 B στρατιωτῶν. οἱ δὲ πρὸς συλλογὴν ἐξιόντες τροφῆς ἐνηδρεύοντο
 (ἦσαν δὲ οὐ δημόται μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν μαχίμων τινὲς οὐκέτι 15
 ταῖς ἀρπαγαῖς ἀρκοῦμενοι), καὶ συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τῶν Ῥω-
 μαίων μετὰ πᾶσαν βύσανον πρὸ τοῦ τείχους ἀνισταυροῦντο.

W I 212 Τίτῳ μέντοι οἰκτρὸν τὸ πάθος ἐδόκει, πεντακοσίων ἐκάστης ἡμέ-
 ρας ἢ καὶ πλείονων ἀλισκομένων. οὔτε δὲ φυλάττειν αὐτοὺς
 οὔτ' ἀφιέναι ἔκρινεν ἀσφαλές, καὶ ἅμα πρὸς τὴν ὄψιν ἐνδοῦναι 20
 τοὺς λοιποὺς ἤλπιζεν. οἱ στασιασταὶ δὲ τοὺς τῶν αὐτομόλων

8 ἀφρίων A.

12 οὖν om A.

Fontes. Cap. 21. Iosephi de bello Iudaico 5 11—13.

edentis familiae, perfractisque foribus cibos ex ipsis faucibus extrahabant, nulla ullius aetatis misericordia affecti. si qui vero cibum iam deglutierant, eos acerbis dirisque suppliciis ut iniurios persequerentur, orobis pudendum meatus obturantes, et sedes virgis acutis perforantes. eaque patiebatur aliquis, quae auditu quoque horrenda fuerint, ut se vel unum habere panem confiteretur, aut unum farinae pugillum praedonibus daret. ac quae tum facta sunt, singulatim commemorari difficulter ac potius nullo modo queant; sed illud compendio dici potest, neque aliam urbem talia perpressam esse, neque gentem ullam ab omni aeo sceleratorem extitisse.

21. Dum ita cum Iudaeis agitur, Titi aggeres promovebantur, quamvis milites de muris affligerentur. qui vero ad conquirendum cibum egrediebantur, non plebei duntaxat sed etiam ex bellicosos aliquot, rapinis haud contenti, insidiis excepti a Romanis post omnia cruciatuum genera pro moenibus in cruces tollebantur. ea calamitas etsi Tito miserranda videbatur, cum in dies quingenti aut plures etiam caperentur, tamen nec custodiri eos nec dimitti tutum putabat: simul etiam caeteros his conspectis facilius deditorem facturos opinabatur. verum seditiosi

οικειούς ἐπὶ τὸ τεῖχος ἔλκοντες, καὶ τῶν δημοτῶν τοὺς ἐπὶ πλίταιν ὠρημένους, οἷα πάσχουσιν οἱ Ῥωμαίους προσφερόντες ἐπεδείκνουν, καταψευδόμενοι καὶ τῶν πολεμίων καὶ τῶν οικείων. C

Ἦδη δὲ τῶν χωμάτων συντελεσθέντων αἱ ἐλεπόλεις προσή-
 5 γοντο. ὑπορίζαντες δ' ἔνδοθεν Ἰουδαῖοι τὸ κατὰ τὴν Ἀρτωνίαν
 μέχρι τῶν χωμάτων διάστημα, καὶ τοὺς ὑπονόμους ξύλοις ὑπο-
 στηρίζαντες, μετέωρα τὰ χώματα πεποιήκασιν. εἶτα ὕλης τὸ
 ὄρυγμα πλήσαντες, πῦρ τῇ ὕλῃ ἐπέβαλον, καὶ τῶν ὑποστηριζόν-
 10 τῶν ξύλων καθέντων ἢ διώρυξ ἀθρόον ἐπέδωκε καὶ κατεσείσθη
 τὰ χώματα· καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκπληξίς καὶ ἀθρόμα πρὸς τὴν
 ἐπίνοιαν γίνεται. κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ τὰς ἐλεπόλεις οἱ Ῥωμαῖοι
 προσάγοντες διέσειον τὸ τεῖχος. ἀλλὰ τινες παραβόλως ὀρητή- D
 σαντες κατ' αὐτῶν πῦρ ἐνήκων καὶ πάντα κατέπρησαν. διεφθα-
 ρμένων δὲ τῶν χωμάτων Ῥωμαῖοι μὲν ἠθύμουν, Τίτος δὲ μετὰ
 15 τῶν ἡγεμόνων βουλεύετο. καὶ οἱ μὲν αὐδῆς ἕτερα ἐγείρειν ἐκέ-
 λευον, οἱ δὲ χωμάτων ἄνευ προσκαθίζεσθαι καὶ φυλάττειν τὰς
 ἐξόδους αὐτῶν καὶ τὰς τῶν ἐπιτηδείων εἰσαγωγάς, καὶ οὕτως
 ἔλεγον λιμῶ τὴν πόλιν ἔσεισθαι ἁλωτήν, τοῖς δὲ πᾶσαν ἐδόκει
 προσύγειν τὴν δύναμιν καὶ ἀποπειρᾶσθαι τοῦ τεύχους· μηδὲ γὰρ
 20 οἴσειν Ἰουδαίους τὴν ἔφοδον. τῷ γε μὴν Τίτῳ τούτων οὐδὲν
 ἤρισκεν, ἐδόκει δὲ περιβύλω τὴν πόλιν κυκλώσαι, ἢν' οὕτω P I 297
 πᾶσαν ἐμφορᾶξῃ τοῖς ἔνδοθι διεξοδῶν. καὶ τὸ ἔργον τῇ στρατιᾷ
 κατεμέρισε. τοῖς δὲ τις ἕρις ἐμπήτει ἐπὶ τὴν ἐργασίαν καὶ ὀρητή

1 πόστιν? ut Iosephl Ant. 17 5 § 3. 4 δὲ καὶ τῶν A.
 8 πληρώσαντες A. 13 πῦρ κατ' αὐτῶν A.

transfugarum necessariis in muros pertractis, hisque popularium qui se hostium fidei committere studebant, ut tractarentur hi qui ad Romanos confugerent, ostendebant, tam de hostibus quam de suis mentientes.

Aggeribus absolutis machinae producebantur. Iudaei vero eo spatio quod inter Antoniam et aggeres interiacet suffosso, et cavernis lignis suffultis, aggeres pensiles reddiderunt, qui, fossa materia impleta, et iniecto igne fulcris combustis subito cedente, corruerunt. Romani ea sollertia obstupefacti et consternati machinis alibi adductis muros labefactarunt, sed quidam praecipiti audacia eas omnes cremarunt, aggeribus collapsis Romani tristes fuerunt: Titus vero cum ducibus deliberavit. quorum alii aggeres alios excitandos, alii sine his assidentium et Iudaeorum eruptiones et commeatus importationes observandas censebant: ita enim urbem fame expugnatam iri, erant etiam qui suaderent ut omnibus copiis adductis moenia tentaret: Iudaeos enim impetum earum non laturos. Titus vero, qui nihil horum probaret, muro urbem circumdare statuit, ut obsessis omnem exitum obsisteret; eumque laborem inter milites distribuit. qui contentione quadam divinoque im-

τις δαιμόνιος, ταχύ τε τὸ ἔργον ἐξωκοδόμητο. περιελείσας δὲ τῷ τείχει τὴν πόλιν, τὴν μὲν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς περιῶν αὐτὸς ἐπισκέπτετο, τὰς δὲ λοιπὰς ἑτέροις ἐπέτρεψε· διεκληροῦντο δὲ τὸν ὕπνον οἱ φύλακες.

Ἰουδαίους δὲ μετὰ τῶν ἐξόδιων ἀπεκλεισθῆ πᾶσα σωτηρίας 5 ἔλλειψεν, καὶ ὁ λιμὸς κατ' οἴκους καὶ γενεὰς τὸν δῆμον ἐβόσκειτο, καὶ τὰ μὲν τέγη γυναικῶν καὶ βρεφῶν ἐκκελυμένων πεπλήρωτο, οἱ στενωποὶ δὲ γερόντων νεκρῶν· παῖδες δὲ καὶ νεανίαι διωθηκότες ὡς εἰδῶλα κατὰ τὰς ἀγορὰς περήρησαν, καὶ κατέπιπτον
B δὴν ἕκαστος ἀτονήσας ἔτυχε. θάπτειν δὲ τοὺς προσήκοντας οἱ 10 ἔτι ζῶντες οὐκ ἴσχυον· πολλοὶ δὲ καὶ θάπτειν ὀρμήσαντες τοῖς θάπτομένοις ἐπαπέθνησκον. οἱ δὲ στασιασταὶ καὶ τῶν ἐκ τοῦ λιμοῦ κακῶν ἐγένοντο χαλεπώτεροι, τυμβωρυχοῦντες καὶ τὰς οὐκίας σὺλῶντες. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ θάπτειν ἐκέλευον τοὺς νεκρούς, τὴν δυσωδίαν μὴ φέροντες, εἰ' 15 ἐρρήπτουν αὐτοὺς ἐκ τῶν τειχῶν εἰς τὰς φάραγγας. περιῶν δ' ὁ Τίτος καὶ θρασυμένος νεκρῶν πεπληρωμένας αὐτὰς καὶ βαθρὰν ἰχώρα μυδῶντων σωμάτων ἐκρέοντα, ἐστένυξε καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας ἐμαυρτόρετο τὸν θεὸν ὡς οὐκ εἴη τὸ ἔργον αὐτῷ πρὸς
C βουλήν. καὶ πάλιν ἤπτετο χωμάτων, χαλεπῶς αὐτῷ τῆς ὕλης 20 ποριζομένης· πρὸ γὰρ σταδίων κεκἀμιστο ἐνεγέγοντα.

Πολλοὶ δ' ἠτόμολουν τοῦ δήμου, οἱ μὲν ἐκ τῶν τειχῶν κρημνίζοντες ἑαυτούς, οἱ δὲ προϊόντες ὡς ἐπὶ μάχην μετὰ χειρ-

5 πᾶσι A. 11 καὶ om A. 12 ἐκ τῶν A. 21 πρὸ] ἀπ' Iosephus.

petu concitati celeriter opus absolverunt. ita clausa civitate primas noctis excubias Titus ipse obibat ac lustrabat, reliquas aliis mandabat, militibus sortito dormientibus.

Iudaeis vero exitu intercluso spes etiam salutis una est interclusa, fame totas domos atque familias depascente. atque aedes quidem mulierum et puerorum viribus defectorum, angiportus senibus mortuis referti erant. pueri et adolescentes tumefacti simulacrorum instar in foris circuibant, et quo quaeque loco vires defecerant, occumbebant. mortuos cognati sepelire non poterant, et multi inter sepeliendum emoriebantur. seditiosi vero etiam famis cladibus saeviores sepulcris effodiebant et aedes spoliabant. ac principio ex aerario mortuos sepeliri iuebant ob foetorem intolerabilem, deinde in valles ex muris praecipitabant. quas cum circumiret Titus, et cadaveribus plenas, e quibus putrescentibus copiosa manabat sanies, videret, ingemuit, sublatisque manibus deum testatus id sua voluntate non fieri, denno aggeres instituit, etiam materia aegre 90 stadiis comportabatur.

Multi interim e populo transfugiebant, qui partim de muris se deliiciebant, partim saxa veluti ad pugnam parati manibus gestantes

μύδων πρὸς Ῥωμαίους κατέφρουγον. καὶ οὕτω δ' οἱ πλείους
 ἀπώλλυντο· λιμώτοντες γὰρ καὶ ἀφθονίᾳ τροφῶν ἐντυγχάνοντες
 ἀπλήτως τε κερεινόμενοι διερεθίζοντο. συνέβη δέ τι καὶ ἕτερον
 τοὺς αὐτομόλους φθεῖρον. τινὲς γὰρ αὐτῶν κεκτημένοι χρυσοῦς,
 5 ἐν τῷ μέλλειν πρὸς Ῥωμαίους αὐτομολεῖν κατέπεινον σφᾶς, ἵνα
 μὴ ἀλόντες ἀφαιρεθῶσιν αὐτούς. παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις γενό-
 μικοι τοῖς τῆς γαστρὸς σκυβάλοις τοὺς χρυσοῦς συνεξέκρινον, καὶ
 ἐκλέγοντες αὐτοὺς ἐλάμβανον. φηρᾷται τοίνυν τῶν αὐτομόλων
 τις τοῦτο ποιῶν· καὶ φήμης γεγονυίας εἰς τὸ στρατόπεδον ὡς
 10 μιστοὶ χρυσοῦ προσίασιν οἱ αὐτόμολοι, ἀνετέμοντο τὰς γασ-
 τήρας οἱ ἄθλιοι, ὡς ἐντεῦθεν πολλὴν γενέσθαι τῶν Ἰουδαίων
 φθορὰν· μὴ γὰρ νυκτὶ ὑπὲρ τρισχιλίους ἀνυσχιοθῆναι συνέβη.
 δ' ἄλλοι δὲ Τίτος ἠπειλήσει τῷ στρατιώματι· ἀλλὰ μικρὸν ἢ οὐδὲν
 τοῖς αὐτομόλοις ἐπήμυνεν ἢ τοῦ Τίτου ὀργῇ. ἐν δὲ λόγοις δ' εὐρύ-
 15 σκετο τὰ ἀργύρια, τοὺς δὲ λοιποὺς ἄλλιδας μόναι ἀπώλλυνον.
 λέγεται δὲ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῶν πυλῶν ἐκκομισθέντας καὶ
 ἐπιφέντας νεκροὺς τῶν ἀπόρων γενέσθαι μυριάδας ἐξήκοντα, τῶν
 20 δ' ἄλλων ἀνεξέμετρον εἶναι τὸν ἀριθμὸν, τοῦ μέντοι σίτου τὸ
 μέδιμνον παραθῆναι ταλάντων. (22) περιτειχισθείσης δὲ τῆς
 πόλεως παρὰ τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἄνω μοι εἴρηται, οὐδὲ ποηλογεῖν
 οἶόν τε ἦν· ὅθεν τὰς τῶν ζώων κόπρους τὰς παλαιὰς ἀνερευ-
 τῶντες ἐποιούντο τροφήν.

12 πρὸς δισχιλίους Iosephus. 16 τῶν κολλῶν A. 18 ἀνε-
 ξιμετρήτων A et Iosephi codex optimus Parisiensis apud E, Card-
 welliam. 19 μέδιμνον] μέτρον Iosephus.

FONTES. Cap. 22. Iosephi de bello Iudaeico 5 13 § 7—6 4 § 1.

Romanorum fidei se committebant. et tamen sic etiam maiori ex parte
 interibant: nam famelici ciborum copiam insatiabiliter ingerentes rum-
 pebantur. accidit etiam aliud quod exitium transfugis affererat. nam
 eorum quidam ad Romanos confugituri aurum, quod habebant, deglu-
 tiabant, ne capti eo spoliarentur, idque in castris cum excrementis cie-
 ctum colligebant. In quo uno deprehenso, famaue in castris sparsa
 transfugas auro plenos venire, miserorum ventres dissecabantur. qua
 de causa plurimi, unaque nocte tria milia et amplius perierunt, quod
 ne fieret etsi Titus interdicebat, tamen eius minae parum aut nihil
 miseris commodarunt: et cum in paucis nummi reperirentur, caeteros
 praedae spes perdebat. ferunt autem pauperum, qui mortui per portas
 civitatis elati et proiecti sint, 600 fuisse milia, aliorum numerum inex-
 plicabilem; frumentique medimnum talento venisse. (22) urbe autem,
 ut supra diximus, a Romanis muro circumdata cum non amplius herbas
 colligere liceret, animantium sterocra vetera inquiringentes comedebant.

Ῥωμαίους δὲ ἦδη ἠγέρθη τὰ χῶματα, καὶ ταῖς ἐλεπίεσα τὸ τεῖχος τῆς Ἀντωνίας ἐτύπτετο, οὐ μὴν καθηρέϊτο τυπτόμενον. τινὲς δὲ τῶν στρατιωτῶν ὑπὲρ τῶν σωμάτων τοὺς θυροὺς ὀρφώσαντες, μοχλοῖς τοὺς θεμελλοὺς ὑπώρυστον, καὶ τέσσαρας τῶν λίθων ἐξέσεισαν. νῦξ δ' ἐπελθοῦσα τοὺς πολέμους ἐκατέρωθεν 5 B ἔπαυσε· καὶ τὸ τεῖχος ὑπὸ τῶν κριῶν σαλευθὲν κατ' αὐτὴν αἰφνίδιον κατερέπεται. ὤφθη δ' ἄλλο τεῖχος ἀνικοδομημένον ἐντός, ὃ τὴν ἐπὶ τῷ πεδόντι χαρὰν τοῖς Ῥωμαίοις εἰς ἀδυσμίαν μετέβαλεν. ὁ Τίτος δὲ τοῖς στρατιώταις διαλεχθεὶς ἐπήγειρεν αὐτῶν τὰ φρονήματα. καὶ τις ἀπὸ Συρίας ἀνήρ Σαβίνος τὸ 10 ὄνομα, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τῆ λαιᾶ τὸν θυρῶν ἐπανατεινόμενος, τῇ δεξιᾷ δὲ τὸ ξίφος σπασόμενος, ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐχώρησεν· εἶποντο δὲ αὐτῷ καὶ ἕτεροι ἔνδεκα, τὴν ἀνδρείαν ζηλώσαντες. οἱ δ' ἐν τῷ τείχει κατηκόντιζόν τε αὐτοὺς καὶ βέλεσιν ἔβαλλον, καὶ λίθους ὑπερμεγέθεις ἐκύλιον, δι' ὧν τῶν ἔνδεκα παρεσύν- 15 ρησαν ἔνιοι. ὁ δὲ Σαβίνος οὐ πρότερον ἐπέσχε τὴν ὁρμὴν ἢ ἀνελθεῖν εἰς τὸ τεῖχος καὶ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους. ὅτε γοῦν ἐκράτησε τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐσφάλη προσπταίσας πέτρα τινὴ, καὶ πρηγῆς ἐν αὐτῇ μετὰ φόρου τῶν ὅπλων κατέπεσε. πρὸς C γοῦν τὸν φόρον ἐπιστραφέντες οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ μόνον αὐτὸν 20 ἰδόντες καὶ κείμενον, ἔβαλλον πάντοθεν. ὁ δ' εἰς γόνυ διαναστὰς ἡμόνετο, ὑπὸ δὲ πλήθους τραυμάτων παρεῖδη τὴν δεξιᾶν καὶ κατεχώσθη τοῖς βέλεσι. τῶν δὲ λοιπῶν τρεῖς μὲν ἦδη πρὸς

3 θυροὺς] οὐρανούς A.
ἀνδρείαν P.

13 ἀνδρείαν AW cum Iosepho,
15 τῶν AW, om P,

Aggere iam a Romanis excitato cum Antoniae murus machinis feriretur ille quidem sed nullis ictibus everteretur, milites aliquot clipeis in humeros reiectis, actaque testudine fundamentis suffossis, quattuor saxa vectibus amoliti sunt. nox praelium utrinque diremit: eaque murus machinis quassatus subito corrui. sed alius murus post illum aedificatus Romanorum laetitiam e prostrato conceptam in moerorem convertit. Titus autem habita concione militum animos excitavit. et quidam ex Syria Sabinus, scuto in caput elato dexteraque strictum ensen tenens, moenibus successit: cuius virtutem undecim alii sunt aemulati. propugnatoribus vero iaculis et telis saxisque praegrandibus subeuntes propulsantibus aliquot ex undecim illis deiecti sunt; Sabinus vero non detiuit prius quam muro superato fugasset hostes. sed cum saxo impigisset et pronus in eo concidisset, Iudaei ad sonitum armorum conversi eum solum iacentem undique petiverunt. is vero in genu consurrexit seque defendit, donec dextera vulnerum multitudine laxata telis est ob-

τοῖς ἄκροις γενομένους τοῖς λίθοις ἀπέκτειναν, οἱ δ' ὀκτὼ τραυματαὶ πρὸς τὸ στρατόπεδον ἐκομίσθησαν.

- Μετὰ δὲ δύο ἡμέρας νυκτὸς τινες ἤσυχῃ διὰ τῶν λείψανων εἰς τὴν Ἀντωνίαν προσβαίνουσι, καὶ τοὺς ἐκεῖ φρουροῦντας ἀποσφάζαντες κοιμωμένους, ἐσάλπισαν. καὶ φυγὴ τῶν ἄλλων φρουρῶν ἦν, Τίτος δὲ μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἀνέβη, καὶ τὰ τάγματα D εἶπετο. τῶν Ἰουδαίων δὲ καταπεφυγότων εἰς τὸ ἱερόν, καὶ οἱ τοῦ Τίτου εἰσέπιπτον διὰ τῆς διώρυγος ἦν ὑπὸ τὰ χάρματα τῶν Ῥωμαίων ὑπώρυσαν. συρρήγνυται δὲ περὶ τὰς εἰσόδους μάχη 10 καρτερά, καὶ τὰ ξίφη σπασάμενοι συνεπλέκοντο, φόβος δὲ ἦν πολλὸς ἐκατέρωθεν. κλινομένης δὲ ἡδὴ τῆς Ῥωμαϊκῆς παρατάξεως, Ἰουλιανὸς τις ἑκατοντάρχης, ἄριστος ἀνὴρ, προπηδῆ καὶ νικῶντας τοὺς Ἰουδαίους τρέπεται μόνος. ἔφευγε δὲ τὸ πλῆθος καὶ διεσκέδαστο. καταδιώκων οὖν τοὺς σκεδωννυμένους ὁ γεν- 15 ναῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ κατολισθαίνει κατὰ τοῦ λιθοστρώτου, ἤλους πυκνοῦς ἐν τοῖς ὑποδήμασιν ἔχων, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται. P I 299 καὶ Ἰουδαῖοι περιστάντες αὐτὸν ἐτίτρωσκον πάντοθεν. ὁ δὲ καὶ κείμενος ἡμύνητο, μέχρι κατατρωθεὶς ἐπέδωκε, καὶ τοῖς πολέμοις αὐτοῖς θανατοῦμενος.
- 20 Ἰουδαῖοι μὲν οὖν τοὺς Ῥωμαίους ὠσάμενοι κατακλείουσιν εἰς τὴν Ἀντωνίαν, ὁ Τίτος δὲ πολλὰ καὶ διὰ Ἰωσήπου παρακα- W I 214 λέσας τοὺς στασιαστὰς καὶ δι' ἑαυτοῦ, ὡς ἀμειλίκτους ἑώρα, πάλιν ἐχώρει καὶ ἄκων πρὸς πόλεμον. καὶ τοὺς ἀρίστους ἐπιλε-

8 δύο PW.
codicibus.

7 καταπεφυγότων A: utrumque in Iosephi
8 ὑπὸ] ἐπὶ A et aliquot Iosephi codices.

ruas. e caeteris tres, qui iam ad summum evaserant, lapidibus occisi, octo vulnerati in castra sunt relati.

Biduo post quidam tacite per ruinas ad Antoniam progressi, custodibus qui obdormierant caesis tuba cecinerunt. caeteris autem defensoribus fugientibus Titus cum delecta manu, sequentibus legionibus, ascendit. Iudaeis ad templum confugientibus, Titi milites per fossam quam hostes subter aggeres excavarant irruunt: ibique acris pugna strictis gladiis committitur: cadunt utrinque multi. sed Romana acie iam inclinata Iulianus centurio, vir fortissimus, assiluit ac Iudaeos victores solus in fugam vertit. quos dum fugientes et palantes persequitur, in solo constrato lapidibus (in calceis enim crebros clavos, ut et caeteri milites, infixos habebat) prolapsus, et a Iudaeis circumventus, undique convulneratur; sed et iacens se defendit, donec confossus interit, etiam hostibus admirabilis.

Iudaei Romanos propulsatos in Antoniam concluserunt. Titus vero seditiosos et per Iosephum et per semetipsum cohortatus, ut nulla re molliri vidit, invitatus bellum repetiit; delectuque ex optimis habito,

ζώμιενος περί ὥραν τῆς νυκτὸς ἐννάτην ταῖς φύλακαῖς ἐπιθέσθαι προσέταξεν. οὐ μὴν κοιμωμένους εὖρον τοὺς φύλακας, ἀλλὰ γρόντες τὴν ἐπίθεσιν συνεπλέκοντο, καὶ πρὸς τὴν βοήην καὶ οἱ
B ἄλλοι συνήεσαν. ἔξ ἐννάτης δὲ τῆς νυκτὸς ὥρας εἰς πέμπτην τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου συνισταμένου ἀγῶμαλος ἦν ἡ μάχη, 5 μηδεὶν τῆς νίκης ἐπιβρισάσης. καὶ οὕτως τότε διελύθησαν οὐ μαχόμενοι. τὸ δὲ λοιπὸν τῆς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως ἡμέραις ἐπὶ τοὺς τῆς Ἀντωνίας θεμελίους καταστρεφόμενον πλατεῖαν πρὸς τὸ ἱερὸν πρὸτρέψισαν ἄνοδον. καὶ πλησιάσαντα τῷ πρώτῳ περιβόλῳ τὰ τείματα χωμάτων κατήρχετο. καὶ ταῦτα μὲν ἡγέ- 10 ρετο σὺν μόχθῳ πολλῷ· Ἰουδαῖοι δὲ τῆς βορείου καὶ κατὰ δύσιν στοῦς τὸ συνεχές πρὸς τὴν Ἀντωνίαν ἐμπρήσαντες ἀπέρρηξαν ὄσον πήχεις εἴκοσι, ταῖς ἑαυτῶν χερσὶν ἀρξάμενοι καίεν τὰ ὄγρια. ὑποπιμπρᾶσι δὲ καὶ Ῥωμαῖοι τὴν πλησίον στοῶν· καὶ μέχρι πεντε-
C καίδεκα πήχων προκόμεντος τοῦ πυρός, ἀποκόπτουσιν Ἰουδαῖοι 15 τὴν ὑροφήν. οἱ δ' ἀνὰ τὸ ἱερὸν στασιασται καὶ φανερώς τοῖς ἐπὶ τῶν χωμάτων ἐπετίθεντο στρατιώταις, καὶ μετὰ δόλων ἡμύνοντο. ὑπὸ δὲ τοῦ λιμου ἄπειρόν τι πλῆθος ἦσαν οἱ θνήσκοντες. πάθη δὲ τοῖς περιοῦσιν ἔτι συνέβαινε καὶ φρικτὰ διηγῆσασθαι καὶ δύσπιστα τοῖς ἀκούουσιν· ὧν ἔν διηγῆσομαι. 20

Γυνή τις ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην διὰ γένος καὶ πλοῦτον οὐκ ἄσημος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καταφυγοῦσα συνεπολιορχεῖτο. ταύτης

2 εὖρον A Iosephus, εὐρῶν PW mutata verborum distinctione.
 4 συνέεσαν A. 8 καταστρεφόμενον A. 11 et 15 Ἰουδαῖοι A, Οἱ Ἰουδαῖοι PW. 14 ἐπιμπρᾶσι A.

sub noctis horam nonam custodes aggredi iussit. qui cum vigilarent, animadversa aggressionē clamoribus caeteros quoque advocarunt. ac praelium a nona hora noctis usque ad quintam diei commissum anceps fuit, victoria in neutram partem inclinante: itaque tum diremptum est. reliqua vero pars Romanorum septem diebus Antoniae fundamentis eversis latam ad templum viam munivit. tum legiones muro primo appropinquantes aggeres moliri coeperunt, qui magno cum labore erigebantur. Iudaei porticum, quae a septentrione et occasu Antoniae coniungitur, incensam ad cubitos 20 interruperunt, suis manibus sacra adyta urere aggressi. Romani quoque vicinam porticum incenderunt: flamma vero ad cubitos 15 progressa, Iudaei tectum resecurerunt, seditiosi qui in templo erant et aperte milites in aggere versantes sunt aggressi, et dolis eos propulsarunt, sed fame infinita multitudo periit: superstites eae clades oppresserunt, quae et dicta sunt horrendae, et audita incredibiles: quarum unam recensebo.

Mulier quaedam trans Iordanem habitans, et genere et opibus haud obscura, Hierosolymis, quo confugerat, obsidionem tolerabat.

πολλάκις ἐαυτῇ τροφᾶς ποριζομένης οἱ ληστευόντες ἐν τῇ πόλει ταύτας διήρπαζον. ἡ δὲ πρὸς ταῦτα ἀγανακτοῦσα, θυμῷ τε καὶ Ἰ
 λιμῷ στρατηγουμένη, ἧ ἦν αὐτῇ ὑπομάζιον τέκνον καταθύσασα
 καὶ ὀπτήσασα, τὸ μὲν ἔφαγε, τὸ δὲ λοιπὸν εἰς δευτέραν ἐτήρει
 5 τροφήν. οἱ δὲ στασιασταί, τῆς κλίσεως προσβαλλούσης αὐτοῖς,
 παρήσαν εὐθύς, καὶ εἰ μὴ δολίη τὸ παρασκευασθὲν, ἀποσφάζειν
 ἤπειλουν αὐτήν. ἡ δὲ τὰ τοῦ παιδὸς ἀνεκάλυψε λείψανα· κἀκεῖνοι
 ἐξέστησάν τε πρὸς τὴν θείαν καὶ ἔφριξαν, καὶ τρέμοντες ὑπε-
 χώρησαν, μόλις ταύτης τέως τῆς τροφῆς παραχωρήσαντες τῇ
 10 μητρὶ.

Ἦδη δὲ τῶν χωμάτων τετελεσμένων προσήγοντο οἱ κριοί·
 ἦνον δ' οὐδὲν διὰ τὴν τοῦ τείχους στερεότητα. ἕτεροι δὲ τοὺς
 θεμελίους ὑπώρτυτον· καὶ οὐδ' οὕτως τὸ τεῖχος κατασείσειτο. P I 300
 ἀπογόντες οὖν τῶν ἄλλων, κλίμακας προσέφερον ταῖς στοαῖς.
 15 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κωλύσαι μὲν οὐκ ἔφθασαν, τοῖς δ' ἀναβάσει συμ-
 πεσόντες ἐμάχοντο· καὶ ἦν οὐκ ὀλίγος αὐτῶν θόνος.

23. Ὁ δὲ γε Τίτος ὡς ἑώρα τὴν ἐπὶ τῷ ἱερῷ φειδῶ πρὸς
 βλάβης γινομένην τοῖς στρατιώταις, τὰς πύλας ὑπάπτειν προσέ-
 ταξε. προσαχθέντος δ' αὐταῖς τοῦ πυρός, τηκόμενος ὁ ἄργυρος
 20 ᾧ ἐνεδέδυντο παρεχώρει τῇ φλογὶ τῶν ξύλων ἐφάπτεσθαι, κἀν-
 τεῦθεν ἐπελαμβάνετο τῶν στοῶν. τοῖς δὲ Ἰουδαίοις ὄρωσι τὸ

6 ἀποσφάζειν A. 12 ἦνον δ' οὐδὲν τοῦ τείχους στερεότητι A.
 Iosephus ἢ στερεοτάτη πασῶν ἐλέπολις τύπτουσα τὸν τοῖχον οὐδὲν
 ἦνυσεν. 13 κατέσειστο A. 15 ἀναβαλόνουσι A. 18 βλάβην
 AW et aliquot Iosephi codices. ὑπάπτειν] φράττειν W: Iose-
 phus ὑπάπτειν. 20 ἐνεδέδυντο A, ἐνεδέδυντο PW.

Fontes. Cap. 23. Iosephi de bello Iudaeo 6 4.

ea sibi cibos paratos saepe ab urbanis latronibus eripi iniquo animo
 ferens, iraque et fame percita, puerum lactantem mactatum atque assum
 partim voravit, partim in aliud tempus asservavit. seditiosi vero nido-
 rem odorati statim adsunt: nisi det quod pararit, mortem minitantur.
 illa pueri reliquias retexit: quibus latrones visis obstupefacti exhorruerunt
 ac trementes recesserunt, vix eo cibo matri concesso.

Aggeribus iam perfectis adducuntur arietes: sed ea erat muri
 firmitas ut nihil inde laederetur. alii fundamenta suffodiebant: sed ne
 sic quidem est deiectus. caeteris igitur desperatis scalas porticibus
 admoverunt. id Iudaei non anteverterunt, sed cum iis qui adscenderant
 dimicarunt: neque parva caedes est edita.

23. Titus cum templi reverentiam militibus esse noxae cerneret,
 portis iussit admoveri ignem: unde argento liquefacto, quo obductae
 erant, flamma ligna corripuit atque inde ad porticus evasit. Iudaei

πῦρ ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν σωμάτων παρείθησαν αἱ ψυχαί. ἐκέλευεν
 B μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτα τὸ πῦρ ἐπεκράτει·
 παρὰ μέρος δέ, οὐχ ὁμοῦ πάντοθεν ἴσχυσαν ὑφάψαι τὰς στοάς·
 τῇ δ' ἐπιούσῃ, μέρει τῆς δυνάμεως ὁ Τίτος σβεννύει τὸ πῦρ
 κελύσας, καὶ παρὰ τὰς πύλας ὁδοποιεῖν εἰς εὐμαρεστέραν τῶν
 ταγματίων ἄνοδον, αὐτὸς ἕξ τοὺς κορυφαιοτάτους τῶν ἡγεμόνων
 προσκαλεσάμενος περὶ τοῦ ναοῦ ἐβουλεύετο. τοῖς μὲν οὖν ἐδόκει
 τῷ τοῦ πολέμου κερῆσθαι νόμῳ καὶ μὴ τινος φείδεσθαι, τινὲς
 δὲ παρήνουν, εἰ μὲν πολεμιῶν ἐπιβάντες αὐτοῦ Ἰουδαῖοι, κατα-
 φλέγειν (φρούριον γὰρ καταφλεγῆσεσθαι καὶ οὐκέτι ναόν), εἰ δὲ 10
 W I 215 μὴ τοῦτο, σώζειν. ὁ δὲ Τίτος οὐδ' ἂν ἐπιβάντες ἐπ' αὐτοῦ
 C πολεμιῶσιν Ἰουδαῖοι ἔφησεν ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἀνύχοις ἐπά-
 γειν τὴν ἄμυναν, οὐδὲ καταφλέξειν τηλικούτον ἔργον· Ῥωμαῖοις
 γὰρ ἔισοσθαι πρὸς βλάβην φθαρέν, ὥσπερ καὶ κόσμον τῆς ἡγε-
 μονίας εἰ σώζοιτο. 15

Τῷ μὲν οὖν Τίτῳ σκοπὸς ἦν τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ μετὰ πάσης
 ἐμβυλεῖν τῆς δυνάμεως καὶ τὸν ναὸν περικατασχεῖν, τοῦ δὲ ἄρα
 πάλαι ὁ θεὸς φθορὰν κατεψήφιστο. οἱ γὰρ στασιασταὶ ἐπιτί-
 θενται τοῖς φύλαξι τοῦ ἕξω ἱεροῦ, οἱ δὲ πλήθει τε τῶν ἐκτρε-
 χόντων καὶ θυμοῖς ἠτῶμενοι ἐνεδίδοσαν. καὶ ὁρῶν ταῦτα Τίτος 20
 ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἀντωνίας, ἐπαμύνει μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων.
 D καὶ Ἰουδαῖοι τὴν ἔφοδον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' εἰς τὸ ἔνδον συνε-
 κλείσθησαν ἱερόν. ὑποχωρήσαντος δὲ Τίτου πρὸς ὀλίγον λωπή-

3 κατὰ μέρος γὰρ Iosephus.
 10 καὶ om A.

4 τὸ πῦρ σβεννύειν A.

circumcirca igne conspecto et animis et corporibus defecerunt. atque illo die secutaque nocte ignis grassatus est, sed in partibus: nec enim omnes porticus simul incendere valuerunt: postridie Titus parte copiarum restinguere incendium iussa, viamque ad portas parare ut legiones expeditius adscenderent, sex praecipuis ducibus advocatis de templo deliberavit. ibi alii censuerunt belli iure utendum nec ulli rei parcendum, alii monuerunt, si Iudaei eo consensu bellarent, comburendum esse neque iam templum sed castellum habendum, sin minus, conservandum esse. Titus vero, etsi Iudaei eo occupato repugnarent, tamen se loco virorum res inanimatas ulturum esse negavit, aut tantum opus crematurum, cuius vastatio Romanis damno, conservatio ornamento futura esset.

Titus igitur in animo habuit postridie cum omnibus copiis impressione facta templum occupare: sed deus iam olim eius excidium decreverat. nam cum Titus ex Antonia vidisset templi exterioris custodes multitudini et furori excurrentium Iudaeorum cessasse, cum delectis equitibus opem illis tulit: cuius impetu Iudaei reformidato se in templo interiori concluserunt. regresso Tito seditiosi eam paulisper

σαντες οἱ στασιασται πάλιν Ῥωμαίοις ἐπιτίθενται. καὶ τρεψά-
 μνοι αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι μέχρι τοῦ ναοῦ παρήλθον. καὶ τισ τῶν
 στρατιωτῶν ἐκ τῆς φλεγομένης ὕλης μέρος ἀρπάσας, καὶ ὕφ'
 ἐτέρου ἀνακουφισθεῖς στρατιώτου, ἐγίησι τὸ πῦρ θυρίδι χρυσῆ.
 5 αἰρομένης δὲ τῆς φλογὸς Ἰουδαίων μὲν ἐγίρεται κρουγῆ, καὶ
 συνέθεον πρὸς τὴν ἄμυναν, Τίτος δὲ γνοὺς ἔδει πρὸς τὸν ναὸν
 κωλύσων τὸ πῦρ, καὶ τῇ φωνῇ καὶ τῇ δεξιᾷ διεσῆμαινε τοῖς
 μαχομένοις τὸ πῦρ σβεννύειν. οὔτε δὲ βοῶντος ἤκουον οὔτε τῆς
 χειρὸς προσερχον ταῖς νεύμασι. τὰ δὲ τάγματι εἰσιόντα καὶ τῷ
 10 ναῷ πλησιάζοντα τῶν μὲν τοῦ Τίτου παραγγελημάτων προσε- P I 301
 ποιοῦντο μηδὲ ἀκούειν, τοῖς πρὸ αὐτῶν δὲ πῦρ ἐνέειναι παρεκε-
 λεύοντο. ἀμηχανία δ' ἦν τοῖς στασιασταῖς, ἀπειρηκῶσι πρὸς
 ἄμυναν, καὶ φόβος πανταχοῦ καὶ τροπή. Τίτος γε μὴν ὡς οὔτε
 τὰς ὁρμὰς τῶν στρατιωτῶν ἐνθουσιῶντων οἶός τε ἦν κατασχέειν,
 15 καὶ τὸ πῦρ ἐπεκράτει, παρελθὼν μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐθεάσατο
 τοῦ Θεοῦ τὸ ἅγιον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. τῆς δὲ φλογὸς οὐδέπω
 δικνουμένης εἶσω, τοὺς δὲ περὶ τὸν ναὸν νεμομένης οἴκους, ἔτι
 δύνασθαι τὸ ἔργον σωθῆναι οἰόμενος, αὐτὸς τε πυρακαλεῖν ἐπει-
 20 τῶν ξύλοις παύοντα τοὺς ἀπειθοῦντας ἐκέλευσεν εἶργειν. οἱ δὲ B
 νικώμενοι τῷ θυμῷ καὶ τῷ πρὸς Ἰουδαίους μίσει, οὔτε τῇ πρὸς
 Τίτον αἰδοῖ ἀνεκτότοιο οὔτε φόβῳ τῷ τοῦ κωλύοντος. τοὺς δὲ

3 ἀρπάσας AW, διαρπάσας P: Iosephus ἀρπάζει.
 αὐτῶν] πρὸς αὐτὸν A. 16 δὲ] οὐν A.

11 πρὸ
 18 σωθῆναι
 το ἔργον A.

quiescent, denovo Romanos invaserunt: quibus Romani pulsus usque ad
 templum penetrarunt. et miles quidam torre correpto atque ab alio
 sublevatus ignem per fenestram auream iniicit. excitata flamma Iudaei
 exclamantes ad defensionem concurrunt. quo Titus cognito ad templum
 ignis prohibendi causa et ipse appropinquans pugnantibus et voce et manu
 significat ut incendium restinguant. sed illi nec vocem eius exaudiverunt
 nec manus signum observarunt. legiones quoque ingressae cum templo
 appropinquarent, Titi mandata se audire dissimulabant, et eos qui prae-
 cedebant hortabantur ut ignem iniicerent. itaque seditiosi propulsando
 hoste fatigati, consilii inopes, passim fugiebant et caedebantur. Titus
 vero cum impetum militum furere quodam irruentium reprimere non
 posset, atque incendium augetur, cum ducibus dei sanctuarium et
 quidquid in eo fuit spectavit. et cum flamma nondum introrsum pene-
 trasset, sed aedes quas in templi circuitu erant depasceret, opus illud
 adhuc conservari posse ratus, operam dedit ut milites ad restinguendum
 incendium exhortaretur. et quendam fuste contumaces coercere iussit:
 at illi iracundia et odio Iudaeorum victi nec verecundia Titi nec eius
 qui prohibebat metu desistebant. multos etiam rapinae spes incitabat,

πολλοὺς καὶ ἑλπίς παρέθηγεν ἀρπαγῆς, μεστὰ χρημάτων εἶναι τὰ ἔνδον δοξάζοντας. ἔφθη δέ τις καὶ εἰς τοὺς στροφέας τῆς πόλης πῦρ ἐμβαλὼν· καὶ φλογὸς ἔνδοθεν ἐκφανείσης ἔξαιπτα, οἱ τε ἡγεμόνες ἀνεχώρουν καὶ ὁ Τίτος αὐτός, καὶ τοὺς ὑφάπτοντας σὸδοὶς ἔτι ἐκάλυεν. 5

Ὁ μὲν οὖν ναὸς οὕτως τὸ πῦρ ἐδέξατο, τῶν ἐν αὐτῷ τελουμένων ἐναγῶς καθαρτήριον, ἢ τῶν τελούντων αὐτὰ κολαστήριον. C Θαναμάσειε δ' ἂν τις διὰ καὶ μὴν ὁ αὐτὸς καὶ ἡμέρα συνέπεισε τῷ ἐμπρησμῷ τοῦ ναοῦ, καθ' ἣν καὶ ὁ πρότερος ὑπὸ Βαβυλωνίων κατεφλέγη ναός. καὶ ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης οἰκοδομῆς ἦν Σολο-10 μῶν ἐποιήσατο μέχρι τῆς ἰστορουμένης νῦν καθαιρέσεως, ἢ γέγονεν ἔτι δευτέρῳ τῆς Οὐδισπασιανοῦ μοναρχίας, ἔτη γίνεται χίλια καὶ ἑκατὸν τριάκοντα καὶ μῆνες ἐπὶ ἡμέραι τε πεντεκαίδεκα· ἀπὸ δὲ τῆς ὕστερον, ἣτις ἔτι δευτέρῳ τῆς Κύρου βασιλείας ἤρξατο γίνεσθαι, μέχρι τῆς τελευταίας ἀλώσεως, ἔτη ἕξα-15 κόσια καὶ τριάκοντα καὶ ἑννέα καὶ ἡμέραι πέντε καὶ τεσσαράκοντα.

D 24. Καιομένου δὲ τοῦ ναοῦ τῶν μὲν προσπιπτόντων ἦν ἀρπαγή, τῶν δὲ καταλαμβανομένων σφαγή. σὸδαμοῦ δὲ ἢ γῆ ἐκ τῶν νεκρῶν διεφαίνετο, ἀλλὰ σωροῖς οἱ στρατιῶται σωματίων 20 ἐπεμβαίνοντες ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ἔθιον. τὸ μὲν οὖν ληστρικὸν πλῆθος ὠσάμενοι τοὺς Ῥωμαίους διεξέπεσον εἰς τὴν πόλιν, τοῦ W I 216 δημοτικοῦ δὲ τὸ περιλειφθὲν εἰς τὴν ἕξω στοᾶν κατέφυγε. τῶν

13 χίλια ἑκατὸν καὶ τριάκοντα A. 15 τῆς om A.

Fontes. Cap. 24. Iosephi de bello Iudaeis 6 5 § 1 — § 3.

interiora pecuniis referta esse existimantes. ac iam quidam portae cardinibus ignem iniecerat: unde cum subite flamma emicuisset, et duces et Titus ipse recesserunt, neque quisquam amplius eos qui ignem inticiebant prohibebat.

Sic flamma templum corripuit, sive nefariorum sacrorum lustratio, sive sacerdotum poena. in quo illud mirari possis, quod conflagratio in eundem et mensem et diem incidit, quo prius templum a Babylonis exstium fuerat. a prima Salomonis substructione usque ad vastationem, quae secundo monarchiae Vespasiani anno accidit, intercesserunt anni 1130, menses 7, dies 15; a posteriore, quae anno secundo Cyri coepit, usque ad extremum excidium anni 639, dies 45.

24. Templo ardente obvia quaeque rapta sunt, et qui deprehendi potuerunt occisi; neque usquam solum prae cadaveribus videri potuit, sed milites per acervos caesorum fugientes persequabantur. latronum vero multitudine perruptis Romanorum agminibus in urbem evasis: reliquiae popularis turbae in exteriorem porticam confugerunt. ex

δ' ἱερῶν τινές ἐπὶ τὸν τοῖχον ἀναχωρήσαντες, ὄντα τὸ εὖρος
 δεκάπηχυν, ἔμενον. δύο γὰρ μὴν τῶν ἐπισήμων ῥίψαντες ἐνω-
 τοὺς εἰς τὸ πῦρ συγκυτεφλέγησαν τῷ ναῷ. Ῥωμαῖοι δὲ ματαίαν
 τὴν ἐπὶ τοῖς πέριξ τοῦ ναοῦ φειδῶ κρίναντες, ἤδη αὐτοῦ φλεγο-
 5 μένον, πᾶσιν ἐπήγγον τὸ πῦρ· τὸ δὲ καὶ τῶν γαζοφυλακίων ἐπι- P I 302
 λαμβάνεται, ἐν οἷς ἄπειρον μὲν πλῆθος τεθησαύριστο χρημάτων,
 ἄπειροι δ' ἰσθῆτες πολυτελεῖς καὶ ἄλλα κειμήλια. ὕψος γὰρ ὁ
 Ἰουδαίων πλοῦτος πανταχόθεν ἐκεῖ σεσώρευτο, τῶν κεκτημένων
 ἀποτιθεμένων ταῦτα ἐκεῖ ὡς ἐπ' ἀσφαλοῦς ταμείου.
 10 Ἄπειρον δὲ τι πλῆθος διεφθόρη δημοτικόν, οἷς αἴτιος ἀπω-
 λείας ἐγένετο τις ψευδοπροφήτης, κηρύξας τοῖς ἐν τῇ πόλει ὡς ὁ
 θεὸς ἐπὶ τὸ ἱερόν ἀναβῆναι κελεύει, δέξομένους τὰ σημεῖα τῆς
 σωτηρίας. πολλοὶ δὲ τοιοῦτοι παρὰ τῶν τυράννων ταῦτα λέγειν
 15 καθιέντο, ἢ ἤτιον αὐτομολοῖεν· δι' ὧν ὁ ἀέλκιμος ὄχλος παρα- B
 βουκολούμενος, τοῖς ἐναρχέσι σημείοις ὡς ἐμβρόντητοι οὐκ ἐπί-
 στενον. πολλὰ δὲ σημεῖα γέγονασιν. ἔστη μὲν γὰρ ὑπὲρ τὴν
 πόλιν ὕστρον ῥομφαία πυραυλήσιον, καὶ κομήτης φανείς παρε-
 20 ταύθη ἐπ' ἐνωστόν. καὶ φῶς πρὸ τοῦ πολέμου ποτὲ τὸν ναὸν
 καὶ τὸν βωμὸν περιέλαμψεν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν εἶναι λαμπρὰν,
 20 παραμείναν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν. καὶ βοῦς εἰς θυσίαν ἀναχθεῖσα
 ἔτεκεν ἄρνα. ἡ δὲ ἀνατολικὴ πύλη τοῦ ἐνδοτέρου ναοῦ χαλκῆ·
 οὔσα καὶ στιβαρά, ὡς μόλις ὑπὸ ἀνδρῶν εἴκοσιν ἀνοίγνυσθαι τε

2 ἴσω PW. 6 πλῆθος A, τὸ πλῆθος PW. 8 σεσώρευτο A,
 σεσώρευται PW. 9 ἐκεῖ add A Iosephus. 12 δεξαμένους A.
 16 γὰρ add A. 20 ἐπὶ] καὶ A. 21 τοῦ ἐνδοτέρου ναοῦ A.
 22 ἀνοίγνυσθαι A.

sacerdotibus aliquot muram octo cubitos latum conscenderunt, duo in-
 signes in ignem insilierunt et una cum templo conflagrarunt. tum Ro-
 mani, vicinis aedificiis frustra parci existimantes ipso templo ardente,
 omnibus ignem iniecerunt: qui etiam gazophylacia comprehendit, in
 quibus infinita pecuniae multitudo reposita fuit, infinitae pretiosae ve-
 stes et alia ornamenta. ibi enim omnis Iudaeorum opulentia in unum
 veluti cumulum congesta erat tanquam in tutum acrarium.

Ibi etiam infinita multitudo plebis perit, pseudoprophetae seducta
 concionibus, qui praedicarat iubere deum eos in templum ascendere,
 signa salutis accepturos. subornabantur autem multi tales a tyrannia,
 ut populus minus transfugeret: per quos decipitur, evidentibus portentis
 tanquam attonitus non movebatur, quorum multa acciderunt. nam supra
 urbem astrum stetit gladio simile: cometa per annum apparuit: et ali-
 quando lux ante bellum noctu aram tam clara per dimidiam horam cir-
 cumfulsit, ut dies esse videretur. bos ad sacrificium adducta agnum
 peperit. porta orientalis aerea, itaque robusta ut a viris viginti vix

καὶ κλειεσθαι, καὶ μοχλοὺς καὶ καταπήγας ἔχουσα βαθυτάτους, ὤφθη νύκτωρ αὐτομάτως ἠνεωγμένη. ἐδήλου δὲ λυομένην τὴν C τοῦ ναοῦ ἀσφάλειαν, καὶ τοῖς πολέμοις ἐσομένην τὴν εἴσοδον εὐμαρῆ. καὶ φάσμα τι δαιμόνιον ἄλλοτε ὤφθη πρὸ ἡλίου θυσιῶν, ἄρματα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν διύοντα μετέωρα, καὶ φάλαγγες ἔνοπλοι διέπτεουσιν τῶν νεφῶν. κατὰ δὲ τὴν τῆς πεντηκοστῆς ἑορτὴν εἰς τὸ ἕνδον ἱερὸν οἱ ἱερεῖς παρελθόντες κινήσειος ἤσθοντο καὶ κτύπου· εἶτα φωνῆς ἤκουσαν λεγούσης "μεταβαλινωμεν ἐντεῦθεν." πρὸ δὲ τεσσάρων ἐνιαυτῶν τοῦ πολέμου, ἐν τῇ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῇ, Ἰησοῦς τις ἀγροῖκος ἀνὴρ 10 ἔλθων εἰς τὴν ἑορτὴν βοῶν ἤρξατο "φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῆς, φωνὴ D ἀπὸ δύσεως, φωνὴ ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναόν, φωνὴ ἐπὶ νυμφίους καὶ νύμφας, φωνὴ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν." καὶ περιγίρει τὴν πόλιν ταῦτα κεκραγώς μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ. παιδόμενος δὲ διὰ τὸ κακόφημον, ὁ 15 δὲ οὐδὲν ἕτερον ἢ τὰς αὐτὰς ἔβρα φωνάς. ἀναχθεὶς δὲ καὶ πρὸς τὸν τῆς χώρας ἐπιτροπεύοντα τότε Ῥωμαῖον, καὶ καταξανθεὶς μάλιστα, οὗθ' ἰκέτευσεν οὗτ' ἐδάκρυσεν, ἀλλὰ τὴν φωνὴν ὁλοφυρτικῶς παρακλίνων πρὸς ἐκάστην πληγὴν "αἱ αἱ Ἱεροσολύμοις" ἔβρα, μέχρι καταγνοῦς μανίαν αὐτοῦ ὁ Ἀλβίνος (οὗτος γὰρ ἐπι- 20 P I 303 τρῴπευε τότε) ἀπέλυσε αὐτόν. ὁ δ' ἔκτοτε μέχρι τοῦ πολέμου "αἱ αἱ Ἱεροσολύμοις" ἐθρήνει. ἐν δὲ ταῖς ἑορταῖς μάλιστα τὴν

4 ἄλλο A. 12 τῶν om A. ἐπὶ τὰ Ἱεροσ. A. 19 παρακλίνων A, παρῆλινων Iosephus. 22 ante ἐθρήνει PW add ἔβρα καί: om A Iosephus.

clauderetur atque aperiretur, cum vectes et pessulos profundissimos haberet, noctu ultro patuit: id quod securitatem templi sublatam esse declarabat, et facilem in id hostium ingresum. alio tempore visum est ante occasum solis spectrum mirabile, currus in sublimi omnem regionem peragrantes, et phalanges armatae huc atque illic in nubibus saltantes. in festo pentecostes sacerdotes interius ingressi templum, motum et sonitum senserunt, deinde vocem audiverunt dicentem "migratum hinc." quadriennio ante bellum in tabernaculorum festo Iesus quidam homo rusticus ad festivitatem profectus exclamavit "vox ab oriente, vox ab occidente, vox a quattuor ventis, vox super Hierosolyma et templum, vox super sponsores et sponsas, vox super omnem populum." haec vociferans noctu atque interdum circuibat urbem; et quanquam ob voces mali ominis verberaretur, tamen eandem perpetue cantilenam canebat. adductus ad Romanum provinciae praesidem et flagris caesus neque supplicavit neque lacrimavit, sed voce lugubriter inflexa ad singulas plagas "vae vae Hierosolymis" clamavit: donec Albinus (is enim tum Iudaeae procurator erat) hominem absolvit, insanire ratus. ille vero ab eo tempore usque ad bellum "vae vae Hierosolymis" lamenta-

σκυθρωπήν ἐκεκράγει κληθῆνα. καὶ τοῦτ' ἐποίησεν ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνας πέντε, μέχρις οὗ κατὰ τὴν πολιορκίαν περιῶν ἐπὶ τοῦ τεύχους "αἰ αἰ" πάλιν "τῆ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τῷ λαῷ" διαπρυσίως ἐβόα. ὡς δὲ τελευταῖον προσέδθηκεν "αἰ αἰ κάμοι," 5 λίθος ἐκ τοῦ πετροβόλου πλήξας αὐτὸν ἔκτεινε.

25. Ῥωμαῖοι δὲ τῶν μὲν στασιαστῶν καταπεφειγόντων εἰς τὴν πόλιν, κωιόμενου δὲ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν πέριξ ἀπάντων, κομισαντες τὰς σημαίας εἰς τὸ ἱερόν, μετὰ μεγίστων ἐσθμηῶν τὸν Β Τίτον ἀπέφηναν αὐτοκράτορα. οὕτω δὲ ταῖς ἀρπαγαῖς οἱ στρα- 10 τιῶται πάντες ἐχρηματίσθησαν, ὥστε κατὰ τὴν Συρίαν πρὸς ἡμῶν W I 27 τῆς πάλαι τιμῆς τὸν σταθμὸν τοῦ χρυσοῦ πηπράσκεσθαι.

Οἱ δὲ ἀνὰ τὸν τοῖχον τοῦ ναοῦ, ὡς εἴρηται, ἀνελθόντες ἱερεῖς, ἐπὶ πέντε ἡμέραις προσκατερήσαντες καὶ λιμῶξαντες, κατέβησαν ἰκετεύοντες τυχεῖν σωτηρίας. ὁ δὲ Τίτος καὶ τὸν τῆς 15 συγγνώμης καιρὸν παρελθεῖν ἔφησε, καὶ τοῦ ναοῦ οἰχομένου καὶ τοὺς ἱερεῖς συναπολλέσθαι αὐτῷ δεῖν εἰπὼν κολασθῆναι τοὺς ἀνδρας ἐκέλευσεν.

Οἱ δὲ περὶ τοὺς τυράννους διαδράναι μὴ ἰσχύοντες προσκαλοῦνται τὸν Τίτον εἰς λόγους. καὶ ὃς ἤκε, καὶ τὴν ἀπόνοιαν C 20 αὐτοῖς ἐξωνείδισε, καὶ ῥίψασιν τὰ ὄπλα καὶ παραδοῦσιν τὰ σώματα χαρίζεσθαι τὴν ζωὴν ἐπηγγέλλετο. καὶ οἱ ληστὰι δεξιὰν μὲν μὴ

5 περιβόλου A.

10 πάντα A.

Fontes. Cap. 25. Iosephi de bello Iudaico 6 6 § 1—8 § 1.

batur, sed in festiuitatibus praecipue triste illud augurium proclamabat. idque fecit annos septem et quinque menses, donec in obsidione in moenibus obambulans rursus "vae vae urbi et templo et populo" contenta voce clamavit. et ut postremo adiecit "vae etiam mihi," lapide ex balista excusso ictus occubuit.

25. Romani, cum seditiosis in urbem compulsis templum et quae circum templum sunt arderent omnia, signis in templum illatis Titum cum faustissimis acclamationibus imperatorem designarunt. milites tantum ex rapinis pecuniae coacervarunt, ut in Syria pondus auri dimidio minoris quam olim venderetur.

Sacerdotes qui, ut dictum est, murum templi conscenderant, cum quinque dies ibi exegissent, fame coniecti descenderunt, utque sibi parceretur supplicarunt. quibus Titus respondit, veniae tempore iam praeterito sacerdotibus cum templo pereundum esse; et homines supplicii affici iussit.

Tyranni, qui effugere non poterant, Titum ad colloquium evocant: qui cum venisset, eisque desperationem obieciisset, vita se illos donaturum promisit, si abiectis armis se dederent. latrones vero se Zonarae Annales. 35

δύνασθαι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἔφησαν, ὁμομοκότες μηδέποτε τοῦτο ποιήσιν, ἔξοδον δὲ ἤτιοντο μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ καταλείψιν τὴν πόλιν αὐτῶ. ἠγανάκτησε πρὸς ταῦτα ὁ Τίτιος, καὶ μήτε αὐτομολεῖν ἔτι τινα σφῶν ἐκέλευσε μήτε δεξιᾶς ἐπιβλεῖν τυχεῖν (φείσασθαι γὰρ οὐδένος), μάχεσθαι δὲ καὶ σώζειν ὡς δύ-
D ναιτο ἑαυτούς. τοῖς δὲ στρατιώταις ἐμπιπρᾶν τὴν πόλιν καὶ διαρπάζειν ἐκέλευσεν· οἱ δὲ τὸ πῦρ ἐνέεισαν πανταχοῦ. οἱ στασιασταὶ δὲ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν οἰκίαν ὀρμήσαντες, εἰς ἣν δι' ὄχρῳτητα πολλοὶ τὰς κτήσεις ἀπέθεντο, τοὺς τε Ῥωμαίους ἀπ' αὐτῆς τρέπονται, καὶ τὸ συνηθροισμένον αὐτόθι τοῦ δήμου πᾶν 10 φρονέουσιν, εἰς ὀκτακισχιλλοὺς καὶ τετρακοσίους ἀριθμομένους, τὰ χρήματα διήρπασαν. τῇ δ' ἐξῆς Ῥωμαῖοι τρεψάμενοι τοὺς ληστὰς ἐκ τῆς κάτω πόλεως, τὰ μέχρι τοῦ Σιλῶα πάντα ἐνέπρησαν. κωιομένην δὲ τὴν πόλιν ὄρωντες οἱ στασιασταί, ἰλαροῖς τοῖς προσώποις εὐθυμοὶ τὴν τελευτὴν προσδέχεσθαι ἔλεγον. οὔτε 15
P I 304 δὲ παραδοῦναι ἑαυτούς ὑπέμενον, οὔτε πολεμεῖν Ῥωμαίοις οἶοι τε ἦσαν· σκιδνώμενοι δὲ κατὰ τὰ ἔμπροσθεν τῆς πόλεως, εἰ τινας αὐτομολεῖν ἐθέλοντας εὔρισκον, ἀπέσφαττον. καὶ οὐδεὶς ἐν τῇ πόλει τόπος γεγύμνωτο, ἀλλ' ἅπας ἡ λιμοῦ νεκρὸν εἶχεν ἢ στάσεως. ἔθαλπε δὲ τοὺς τε τυράννους καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς ληστρικὸν 20 ἐπιπρῶν ἐσχάτη τῶν ὑπὸ νόμων, εἰς οὓς εἰ καταφύγοιεν, οὐ προσεδόκων ἐρευνηθῆσθαι· ἀναξευξάντων δὲ τῶν Ῥωμαίων ἐθάρρουν προελθεῖν τε καὶ ἀποδράναι. τὸ δὲ ἦν ἄρα ὄνειρος· οὔτε γὰρ τὸν θεὸν οὔτε Ῥωμαίους λήσειν ἔμελλον. ἦν δὲ καὶ πρὸς ἀλλή-

2 καὶ alterum add A.

dexteram ab eo accipere posse negarant: iurasse enim se id nunquam facturos: sed petiverunt ut cum uxoribus et liberis urbe excedere liceret. quam ob rem Titus iratus edixit ne quis eorum amplius transfugeret aut spem dexteræ haberet: se enim parsurum esse nemini: pugnantem igitur ac salutem suam pro viribus consulerent. milites urbem incendere ac diripere iussit. qui cum incendia ubique spargerent, latrones ad regiam decurrerunt, in quam ob loci munitionem multi suas opes contulerant: ac Romanis inde pulsis, et coetu plebis ibi congregatae ad 8400 omni interfecto, pecuniam diripuerunt. postridie Romani latronibus ex infiore urbe profigatis usque ad Siloam omnia incenderunt. seditiosi cum ardere urbem viderent, hilari vultu se alacres obituros dixerunt, cum se neque Romanis dedere vellent neque repugnare possent: sed ante urbem dispersi, quos transfugere volentes deprehendebant, iugulabant: neque ullus arbis erat locus qui non fame aut seditione peremptos haberet. tyrannos una spes reliqua subterraneorum meatuum fovebat: quo si confugissent, se non indagatum iri stulta opinione putabant. nam cum Romani castra moverent, progredi atque aufugere ausi, neque deum neque Romanos latere poterant, et

λους ἐν ταῖς ἀρπαγαῖς πόλεμος αὐτοῖς. Καῖσαρ δέ, ὡς ἀμήχανον ἦν τὴν ἄνω πόλιν ἐλεῖν χωμάτων ἄτερ, οὖσαν περικρημμον, διανέμει τοῖς ἔργοις τὴν δύναμιν. B

26. Κατὰ ταύτας οὖν τὰς ἡμέρας οἱ τῶν Ἰδουμαίων ἡγεμόνες πέμψαντες ἄνδρας πέντε πρὸς Τίτον ἰκέτεον δοῦναι αὐτοῖς δεξιάν. ὁ δὲ καὶ τοὺς τυράννους ἐνδύσειν ἑλλείους ἀποσπασθέντων τῶν Ἰδουμαίων, κατανεύει τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς. καὶ ὁ Σίμων γνοὺς τὴν γνώμην αὐτῶν, τοὺς μὲν πέντε τοὺς ἐντυχόντας τῷ Τίτῳ αὐτίκα ἀναιρεῖ, τοὺς δ' ἡγεμόνας συλλαβὼν εἰργνυσιν.
 10 Ἰδουμαίους δὲ οὐκ ἀφυλάκτους εἶχε, καὶ τὸ τεῖχος φρουραῖς ἐπιμελεστέραις διελάμβανε διὰ τοὺς αὐτομολοῦντας. πολλῶν δὲ φανομένων, πλείους ἦσαν οἱ διαφεύγοντες. ἐδέχοντο δὲ οἱ C
 Ῥωμαῖοι πάντας κόρῳ τοῦ κτείνειν καὶ κέρδους ἐλπίδι. τοὺς γὰρ δημοτικούς ἐώντες μόνους, τοὺς ἄλλους ἐπώλουν σὺν γχνυεῖ
 15 καὶ τέκνοις, ἐλαχίστης τιμῆς ἕκαστον, διὰ πλῆθος τῶν πωλουμένων καὶ ὀλιγότητα τῶν ὠνουμένων. καὶ τῶν μὲν ἀπεμποληθέντων ἄπειρόν τι πλῆθος ἦν, οἱ δημοτικοὶ δὲ διεσώθησαν ὑπὲρ τετρακισμυρίους. τῶν ἱερέων δὲ τις ὄνομα Ἰησοῦς, λαβὼν περὶ σωτηρίας ὄρκον ὥστε τινὰ παραδοῦναι τῶν κειμηλίων, ἔξεισι καὶ
 20 παραδίδωσι λυχνίας δύο τράπεζάν τε καὶ κρατῆρας καὶ φιάλας, πάντα ὀλόχρυσα, καὶ τὰ καταπετάσματα καὶ τὰ τῶν ἀρχιερέων W I 218
 ἐνδύματα καὶ πολλὰ τῶν σκευῶν ἕτερα. ὁ δὲ γε γαζοφόλαξ τοῦ D

16 καὶ alterum add A.

21 τὰ prius om A.

Fontes. Cop. 26. Iosephi de bello Iudaico 6 8 § 2—7 2 § 2 et 5 § 6.

inter se de rapinis bellum gerebant. Caesar vero cum urbs superior in praecipiti sita loco sine aggeribus capi non posset, copiis opus distribuit.

26. His diebus Idumaeorum principes quinque legatis ad Titum missis supplices pacem petierunt: qui etiam tyrannos Idumaeis avulsis pertinaciam abiecturos sperans, incolumitatem illis promisit. at Simon eorum consilio cognito quinque legatos statim occidit, duces in carcerem compingit, Idumaeos observari iubet, et moenia praesidiis accuratioribus munit propter transfugas, sed quamvis multi occiderentur, plures erant qui diffugerent atque a Romanis ob caedium satietatem et lucri spem susciperentur. nam solis plebeis retentis caeteros cum uxoribus et liberis minimo vendebant, ob mancipiorum multitudinem et emptorum paucitatem. eorum qui venditi sunt multitudo infinita fuit: e plebeis ultra 40 milia sunt conservati, quidam sacerdos nomine Iesus pacta incolumitate duo candelabra tradidit, mensam crateres et phialas, ex solido auro omnia, nec non aulaea, pontificias vestes et multa alia

λεροῦ Φινεὺς συλλεγθεὶς τοὺς τε χιτῶνας καὶ τὰς ζώνας τῶν ἀρχιερέων ὑπέδειξε καὶ τῶν ἄλλων κειμηλίων πολλά.

Συντετελεσμένων δὲ ἤδη τῶν χωμάτων προσήγον οἱ Ῥωμαῖοι τῷ τείχει τὰς μηχανάς. τῶν δὲ στασιαστῶν οἱ μὲν ἀντιχώρου ἐκ τῆν ἄκραν, οἱ δ' ἐγκατεδύοντο τοῖς ὑπονόμοις, πολλοὶ δὲ καὶ ἠμύνοντο. ὡς δὲ περιεράγῃ μέρος τοῦ τείχους, δέος καὶ τοῖς τυράννοις ἐμπίπτει, καὶ μετέωροι πρὸς φυγὴν ἦσαν. ἐπεὶ δὲ τοὺς μὲν πάλαι πιστοὺς οὐκ εἶχον (ἐσκεδάσθησαν γὰρ), οἱ δὲ πολλοὶ μισοῦσιν εἶναι ἠγγέλλοντο, ἐπὶ στόμα πεσόντες ἀνώμωξαν τὴν ἑαυτῶν φρενοβλάβειαν, καὶ τῶν πύργων ἐκόντες 10
 P I 305 κατέβησαν, ἀφ' ὧν βία μὲν οὐδέποτε ἀλῶναι ἠδύνατο, λιμῶν δὲ μόνῳ, καὶ εἰς τὴν Σιλωὰμ φάραγγα καταφεύγουσιν, εἶτα κατέδυσαν εἰς τοὺς ὑπονόμους. Ῥωμαῖοι δὲ τῶν τειχῶν κρατήσαντες ἀναιμωτί, τοὺς καταλαμβανομένους ἐφόνεον καὶ τὰς οἰκίας ὑφῆκτον. ἐπαύσαντο δὲ πρὸς ἐσπέραν. τῇ δ' ἐπιούσῃ 15
 παρελθὼν ὁ Τίτος εἶσω, τῆς τε ὀχυρότητος τὴν πόλιν καὶ τῶν πύργων ἐθαύμασε, καὶ "σὺν θεῷ ἐπολεμήσαμεν" ἔφη, "καὶ θεὸς ἦν ὁ τῶνδε τῶν ἔργων Ἰουδαίους καθελών." τὴν ἄλλην τε πόλιν ἀφανίζων καὶ τὰ τεῖχη κατασκάπτων τούτους τοὺς πύργους κατέλιπε μνημεῖον εἶναι τῆς αὐτοῦ τύχης, ἧ σν-20
 στρατιωτῆδι χρησάμενος ἐκράτησε τῶν ἀλῶναι μὴ δυναμένων.

B Τῶν μὲν οὖν αἰχμαλώτων πάντων, οἳ δι' ὄλου τοῦ πολέμου ἐλήφθησαν, ὁ ἀριθμὸς εἰς ἑννέα μυριάδας καὶ ἑπτακισχι-

3 δὲ om A.

5 δὲ κατεδύοντο A.

11 ἐφ' Iosephus.

vasa. sacri thesauri custos Phinees comprehensus tunicas et cingula pontificia ac plures alias res pretiosas demonstravit.

Aggeribus iam confectis Romani machinas ad muros adduxerunt. at seditiosi partim in arcem recedebant, partim in subterraneis meatibus se abdebant, multi propugnabant. sed muri parte abrupta etiam tyrannis metus incessit ut fugae consilia agerent. cum enim eos quorum fideli opera pridem usi fuerant non haberent (nam dispersi erant), et hostes in propinquo esse nuntiarentur, in faciem prolapsi vecordiam suam deplorarunt, atque ultro e turribus descenderunt, e quibus vi nunquam sed sola fame depelli potuissent, et in vallem Siloam confugerunt, deinde meatus subierunt. Romani moenibus citra sanguinem potiti deprehensos trucidabant, atque aedes inceperunt: sed ante vesperam desierunt. postridie Titus urbem ingressus et munitiones ac turres admiratus "deo" inquit "iuvante bellum gessimus: deus fuit qui Iudaeos munitionibus istis expulerit." cum autem urbem alibi deleret et moenia everteret, eas turres fortunae suae monumentum reliquit, qua adiutrice illis potius esset quae expugnari non possent.

Totius belli tempore virorum capta sunt ad nonaginta septem milia: totius obsidionis tempore undecies centena hominum milia perie-

λίους συνήχθη, τῶν δὲ ἀπολλυμένων κατὰ πᾶσαν τὴν πολιορκίαν μυριάδες ἑκατὸν καὶ δέκα. τούτων τὸ πλεον ἠμόφυλον μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐπιχώριον· ἀπὸ γὰρ τῆς χώρας ὅλης ἐπὶ τὴν τῶν ἄζύμων ἑορτὴν συνελθούσες ἐξαπίνης τῷ πολέμῳ περιεσχέθησαν, 5 καὶ μεστήν ὁ πόλεμος τὴν πόλιν ἀνδρῶν ἐκυκλώσατο.

Ἐπεὶ δὲ τῶν φανερῶν οὓς μὲν ἀνείλον οὓς δ' ἤχημαλώτισαν Ῥωμαῖοι, τοὺς ἐν τοῖς ὑπονόμοις ἀνηρεύνων, καὶ ἀναρρηγνύντες τὸ ἔδαφος, ὅσοις ἐνετύχονον ἔκτεινον. εὐρέθησαν δὲ κακεὶ νεκροὶ διαχιλίων ἐπέκεινα. δεινὴ δὲ ὑπήντα τοῖς ἐπικύπτουσι C 10 τῶν σωμάτων ὁδμή, ὡς πολλοὺς εὐθέως ἀναχωρεῖν. ἄλλοι δ' ὑπὸ πλεονεξίας εἰσεδύοντο, σωραῖαις ἐμπατοῦντες νεκρῶν· εὐρισκον γὰρ πολλὰ τῶν κειμηλίων ἐν ταῖς διώρυξιν. ἀνήγοντο δὲ καὶ πολλοὶ ὑπὸ τῶν τυράννων κατεχόμενοι δεσμῶται καὶ ἀπελύοντο.

15 Τούτων δὲ τῶν ἀλαστόρων ὁ μὲν Ἰωάννης ἐν τοῖς ὑπονόμοις μετὰ τῶν ἀδελφῶν λιμώττων δεξιᾶν παρὰ Ῥωμαίων λαβεῖν ἰκέετε, Σίμων δὲ μετέπειτα συνελήφθη, τοῦ Τίτου διάγοντος εἰς τὴν Φιλίππου λεγομένην Καισάρειαν. πολιορκουμένων γὰρ Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς ἄνω πόλεως ὧν, τῶν Ῥωμαίων ἐντὸς γενο- 20 μένων τῆς πόλεως, ὁ Σίμων τοὺς πιστοτάτους παραλαβὼν τῶν D φίλων, καὶ σὺν αὐτοῖς λιθοτόμους καὶ τὸν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐπιτήδειον τούτοις σίδηρον, εἰς τινα τῶν ὑπονόμων σὺν ἐκείνοις καθήσιν ἑαυτὸν, καὶ τὸ παλαιὸν ὄρυγμα διελθὼν τὴν γῆν ὑπενό-

4 συνεσχέθησαν A.

6 Ἐπὶ γούν τῶν φανερῶν Iosephus.

9 ἐπικύπτουσι W.

17 ἰκέετεσε A: utrumque in Iosephi

codicibus.

τοῦ] καὶ τοῦ A.

runt. quorum plerique gentiles erant sed non indigenae: nam e tota provincia ad festum azymorum congressos bellum subito oppresserat, et viris plenam urbem circumvallarat.

Romani cum ex manifestis alios sustulissent alios cepissent, in cavernis delitescentes indagabant, perruptoque solo obvios quosque trucidarunt, ibi quoque cadaverum ultra duo milia sunt reperta. ac subeuntibus teter occurrit foetor, ut multi recederent. sed alii prae avaritia intrabant, mortuorum cumulos calcantes: nam in his cavernis multa ornamenta reperiebantur. multi etiam educabantur et dimittabantur quae tyranni captivos tenebant.

Ex iis patriae pestibus Ioannes cum fratribus in cavernis esuriens pacem a Romanis suppliciter petiit, Simon postea comprehensus est Tito Caesareae Philippi degente. nam cum Hierosolyma obsiderentur atque urbem Romani intrassent, in superiore eius parte degens Simon assumptis amicorum intimis unaque lapicidis et ferramentis idoneis in quaedam cavernam se demisit, et vetero fossa perambulata terram ex-

μεινεν, ἵνα πορρωτέρω προελθόντες ἐν ἀσφαλείᾳ ποιήσωνται τὴν ἀνάδυσιν. ὄλιγον μέντοι τῶν μεταλλευόντων προχωρησάντων ἢ τροφή αὐτοῦς ἐπιλέλοιπε. τότε δὴ λευκοὺς ἐνδύεται χιτωνίσκους, καὶ γλαμύδα πορφυρεῶν ἐμπερονησάμενος ἀνέβη τῆς γῆς κατ' ἐκείνον τὸν τόπον ἐν ᾧ πρόσθεν τὸ ἱερὸν ἦν. πρῶτον μὲν οὖν θάμ-

P I 306 βος τοῖς Ἰδοῦσι προσέπεισεν, εἶτα δ' ἐγγυτέρω προσιόντες ὅστις εἴη ἡρώτων. Σίμων δὲ καλεῖν τὸν ἄρχοντα σφῶν προσέτατε.

W I 219 καὶ ἤκε κληθεὶς Τερέντιος Ῥεῦφος, ὃς ἄρχων τῆς στρατιᾶς κατελλέπειτο. ᾧ γνωρίσας ὅστις ἦν ὁ Σίμων συνελήφθη καὶ δεθεὶς ἐφωλάττειτο. τῷ δὲ γε Τίτῳ ἢ σύλληψις αὐτοῦ ἐδηλώθη. 10 καὶ ὁ μὲν εἰς τὸν θράμβον ἐτηρεῖτο, καθ' ὃν καὶ ἀηρέθη ἀγχόνῃ σურεὶς ἐν τῇ κατὰ τὴν Ῥώμην ἀγορᾷ, ὅπου κτείνειν Ῥωμαίους εἰθίσται τοὺς ἐπὶ κακουργίᾳ θανατουμένους.

Τοῦτο μὲν οὖν γέγονε τέλος τῷ τοῦ Γιώρα Σίμωνι· Ἰωάννης δέ, ἡ λοιπὴ τῶν Ἰουδαίων ἐρινός, δεσμὰ κατεκρίθη διη- 15 B νεκῆ. τὸ δὲ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος τὸ μὲν εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἔργα ἐστάλη, τὸ δὲ ἐν ταῖς κατὰ πόλεις τελουμέναις θεωρίαις ἐφθείρετο ἢ θηριομαχίαις ἐκδιδόμενον ἢ ἀλληλοκτονούμενον. ἡ δὲ τοῦ Σίμωνος γῆθεν ἀνάδυσις πολλὴ καὶ τῶν ἄλλων στασιασῶν πλῆθος εὗρίσκεισθαι κατὰ τοὺς ὑπονόμους ἐποίησεν, ὡς ἐν- 20 τεῦθεν καὶ τὰ τοῦ ναοῦ ἀνορυχθῆναι θεμέλια.

27. Οὐ μόνον δὲ τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίοις ἐπήνεκτο κίνδυνος, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι. πάντα δὲ διηγῆ-

3 ἀπὸ τοῖς A.
λοῦτο A.

4 ἐνέβη A.
22 ἐπήνεκτο A.

9 καταλλέπειτο A.

10 ἐδη-

Fontes. Cap. 27. Iosephi de bello Iudaico 7 3—5 § 2.

evavit, ut cuniculis longe promotis tuto loco emergerent. sed paulum progressis metallicis comœatu destitutus, candida indutus tunica et chlamyde purpurea infibulatus, eo in loco e terra emersit ubi templum quondam fuerat. quem qui viderunt, primum stupore correpti sunt: deinde propius accesserunt, interrogantes quis esset. Simon cum duce vocari iussisset, Terentius Rufus (hunc enim Titus exercitui praefecerat) accessit Simonem audito eius sermone in vincula coniectam Titii iussu ad triumphum asservavit. in quo laqueo enectus est, per id forum tractus ubi de maleficio supplicium sumitur.

Hic factus exitus Simonis Giorae. Ioannes vero, altera Iudaeorum furia, ad perpetuum carcerem est damnatus. captivorum multitudo partim ad Aegyptia metalla missa est, partim in spectaculis urbium interfecta, seu cum feris seu inter sese dimicando. Simonis ex terra emersio in causa fuit ut caeterorum etiam seditiosorum magna turba in meatibus inveniretur: unde etiam templi fundamenta sunt suffossa.

27. Neque vero Hierosolymitani duntaxat Iudaei discrimina subierant, sed aliarum quoque urbium incolae: quae difficile fuerit

σασθαι δύσεργον· τὰ δὲ ἐπ' Ἀντιοχείας τοῖς ἐκείνην οἰκοῦσιν Ἰουδαίοις συμβεβηκότα διηγητέον. πολὺ μὲν γὰρ ἀνὰ πῦσαν C τὴν οἰκουμένην τὸ Ἰουδαίων ἔθνος κατέσπαρται, πολλάκις αἰχμαλωτισθέν, ὡς ἤδη ἰστώρηται, καὶ σκεδασθέν πανταχοῦ· πλεῖστον 5 δὲ τῇ Συρίᾳ ἔγκαταμέμικται κατὰ τὴν γεινίασιν, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων ταύτης πόλεων Ἀντιόχεια κατοίκους Ἰουδαίους ἐπέκτητο, διὰ τε τὸ τῆς πόλεως μέγεθος καὶ ὅτι ἀδεῖα τὴν κατοίκησιν ἐν αὐτῇ παρέσχον αὐτοῖς οἱ μετ' Ἀντίοχον βασιλεῖς. ὁ μὲν γὰρ ἐπιφανῆς Ἀντίοχος τὰ τε Ἱεροσόλυμα ἐξεδόρησε καὶ τὸν ναὸν 10 ἐσύλησεν, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν βασιλεῖς ἐξέσπον τοῖς Ἑλλήσι μετέχειν τῆς πόλεως αὐτοῖς συνεχώρησαν. διὸ καὶ εἰς πλῆθος ἐπέδωκαν, D πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων προσαγόμενοι τῇ θρησκείᾳ.

Καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ τῶν Ἱεροσολύμων πόλεμος ξεροράγη, καὶ εἰς τὴν Συρίαν κατέπλευσεν Οὐδεσπασιανός, τὸ δὲ μῖσος κατὰ 15 τοῦ ἔθνους παρὰ πᾶσιν ἤκμαζε, τότε δὴ τις Ἰουδαῖος Ἀντίοχος, υἱὸς τῶν ἐπ' Ἀντιοχείας Ἰουδαίων τοῦ πρώτου, εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀντιοχέων παρελθὼν κατηγορεῖ μὲν τοῦ πατρὸς, κατηγορεῖ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν Ἰουδαίων, ὅτι καταπρῆσαι τὴν πόλιν ἄπασαν ἐβουλεύσαντο, καὶ παριδίδου ξένους Ἰουδαίους τινὰς ὡς τοῦ 20 βουλευμάτος κοινωνούς. τὸ δὲ τῶν Ἀντιοχέων δημοτικὸν τοῦς μὲν παραδοθέντας αὐτίκα κατέκασαν, κατὰ δὲ τῶν ἀσθιγενῶν P I 307 Ἰουδαίων ὠρμηγτο κάκεινους τιμωρησόμενοι. ὁ δὲ τῶν ὁμοφύ-

6 ἡ ἀντιόχεια A.
δὲ om A.

21 ἀσθιγενῶν A.

22 ὄρηγο A.

recensere omnia. unum tamen exponendum est, quomodo cum Antiochenis Iudaeis actum fuerit. nam multum Iudaeae gentis per totum orbem terrarum est dispersum: saepe capta est et ubique dissipata, ut iam exposuimus: maxima tamen pars Syriae propter vicinitatem est immista, et Antiochia, cum ob urbis amplitudinem tam propter liberam ibi habitandi facultatem ab Antiochi successoribus impetratam, plures Iudaeos inquilinos habuit quam aliae civitates. nam Antiochus Epiphanes Hierosolyma vastavit et templum spoliavit, qui autem secuti sunt reges eis concesserunt ut ex seculo cum Graecis participes urbis essent. itaque in magnam multitudinem excreverunt, multis subinde Graecis ad suam religionem perductis.

Ceterum quo tempore bellum Hierosolymitanum erupit et Vespasianus in Syria appulit, omnibus Iudaeorum odio flagrantibus, tunc Iudaeus quidam Antiochus, Iudaeorum Antiochenorum principis filius, in concionem Antiochenorum progressus et patrem et caeteros Iudaeos accusavit, eos de incendenda tota urbe deliberasse; et peregrinos quosdam Iudaeos ut eius consilii conscios tradidit. plebs Antiochena traditos Iudaeos statim exussit, ad indigenas quoque Iudaeos puniendos

λων κατήγορος Ἀντίοχος, ἀποστῆναι τῆς πατρῆου λέγων θρησκείας, ἔθυσεν ὡς νόμος τοῖς Ἕλλησι, παρήγει δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖν ὁμοίως βιάζεσθαι· ἔσεισθαι γὰρ φανεροὺς τοὺς ἐπιβουλεύσαντας τῷ μὴ τὴν σφετέρην θρησκείαν ἀποδύνασθαι. χρωμένους δὲ τῇ πείρᾳ τῶν Ἀντιοχέων, ὀλίγοι μὲν ὑπέκνυσαν, οἱ δὲ μὴ ἑλληνίσαι ἀνασχόμενοι διεφθάρησαν. ὁ δ' εἰρημένος Ἀντίοχος καὶ στρατιώτας παρὰ τοῦ Ῥωμαίων ἡγεμόνος λαβῶν, χαλεπὸς ἦν τοῖς ὁμοφύλοις, ἀργεῖν τὴν ἐβδόμην οὐκ ἐπιτρέπων· οὕτω τε **B** τὴν ἀνάγκην ἔθυστο ἰσχυρὰν, ὡς μὴ μόνον ἐπ' Ἀντιοχείας τὴν τοῦ σαββάτου ἀργίαν καταλελῦσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις πό-10 λεισιν ἐπὶ τινα χρόνον τοῦτο ἐπικρατῆσαι.

Οὐ ταῦτα δὲ μόνον τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, ἀλλὰ καὶ δευτέρᾳ προσεγένετο συμφορὰ. συνέβη μὲν γὰρ κατα-
W I 220 **C** πρησθῆναι τὴν τῆς πόλεως τετράγωνον ἀγορὰν, ἀρχεῖά τε καὶ χαρτοφυλάκεια. ὁ δ' εἰρημένος Ἀντίοχος τοῖς Ἰουδαίοις προσῆκε **15** τὸν ἐμπρησμόν, καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς ἐνόπτους ἔχοντας ἤδη αὐτοὺς ἠρέθισε κατ' αὐτῶν· καὶ ὡσπερ ἰμμανεῖς πρὸς τοὺς διαβεβλη-
20 μένους ἀπαντες ὤρμητο. μόλις δ' αὐτοὺς κατέσχον τινές, συμβουλιώσαντες Τίτῳ τὴν ὑπόθεσιν ἀναθεῖναι. ἐν τῷ μέσῳ δὲ τινες ποιούμενοι ἐπιμελῆ τοῦ πράγματος ζήτησιν, εἶδον τὸ μὲν τῶν **20** Ἰουδαίων γένος ἀνάστιον, πονηροὺς δ' ἀνθρώπους τὸ ἔργον τολμήσαντας διὰ χρεῶν ἀνάγκας, οἰηθέντας, εἰ τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ δημόσια γραμματεῖα ἐμπρήσειαν, ἔξιν ἀπαλλαγὴν τῆς εἰσπράξεως.

1 πατρῶον A.

2 ἔθυσεν A, ἔθυσεν PW.

13 γὰρ om A.

concitata. Antiochus popularium suorum accusator, se patriam religionem reliquisse professus, more Graeco immolavit, et populum hortatus est ut caeteros etiam idem facere cogeret: nam ita insidiatores deprehensum iri, si religionem suam clerare nollent. eius rei cum Antiocheni periculum fecissent, pauci cesserunt: qui Graecum ritum repudiarunt, interfecti sunt. Idem Antiochus millibus etiam a Romano praeside acceptis saevum se popularibus suis praebuit, otium diei septimi eos agere non passus; eoque necessitatis rodegit, ut sabbati ignavia non Antiochiae duntaxat sed in aliis quoque urbibus ad tempus abrogaretur.

Neque vero haec duntaxat Antiochenis Iudaeis acciderunt, sed et alia calamitas accessit. accidit ut quadratam urbis forum, praetoria et tablina cremarentur. cuius incendio idem Antiochus Iudaeos criminabatur, et Antiochenos iam ante male suspicantes contra eos concitavit, ut furiosorum instar omnes contra accusatos ruerent, et aegre a quibusdam reprimerentur, suadentibus ut causam eam Tito disceptandam reser-
 varent. Interea quidam re diligenter inquisita gentem Iudaicam insontem reppererunt, et eius facinoris auctores esse homines improbos ob aeris alieni necessitatem, rates, si curias et publica tablina incendissent, fore neminem a quo appellarentur.

Ἐν τούτοις δὲ καὶ ὁ Τίτος ἀφικνεῖτο εἰς Ἀντιόχειαν. καὶ
 ὁ τῶν Ἀντιοχείων δῆμος προϋπήνητα αὐτῷ καὶ εὐφήμει, ταῖς δ'
 εὐφημίαις συνείρε καὶ δέησιν ἐκβαλεῖν ἀξιοῦσαν τοὺς Ἰουδαίους
 τῆς πόλεως. ὁ δὲ τότε τῶν λεγομένων ἡσυχῆ κατακούων παρήει,
 5 ὕστερον δ' αὖθις σφόδρα λιπαρῶς ἐγκυμένων τῶν Ἀντιοχείων D
 ἐξελαθῆναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς πόλεως, "ἀλλ' ἢ γε πατὴρ ἀν-
 τῶν" ἔφη, "εἰς ἣν ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐχρῆν, ἀνήρηται, καὶ
 δέξαιτ' ἂν αὐτοὺς οὐδεὶς ἔτι τόπος." ἀποτυγχάντες οὖν τῆς
 αἰτήσεως ταύτης, ἐπὶ δευτέρων ἐγράποντο, καὶ τὰς χαλκᾶς
 10 ἠξίουσαν δέλτους ἀναιρεθῆναι, φῖς τὰ δίκαια τῶν Ἰουδαίων ἐγέ-
 γραπτο. ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τοῦτο Τίτος ἐπένευσε, πάντα δὲ τοῖς
 ἐπ' Ἀντιοχείας Ἰουδαίοις εἴασεν ὡς πρότερον εἶχον αὐτά. αὐτὸς
 δ' εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπιών, καὶ κατὰ τὴν πορείαν τὰ Ἱεροσόλυμα
 Θεασάμενος, ὥσπερ τὸν τῆς πόλεως ὄλεθρον, ἐπαρώμενος τοῖς
 15 αἰτίοις τῆς ἀποστάσεως, ὡς αἰτίοις τῆς τῆς πόλεως ἐρημώσεως, P I 308
 πόλεως ἀρχαίαι τε καὶ εὐδαίμονος. εὐρίσκοντο δ' ἔτι κἂν τοῖς
 ἐρειπίοις αὐτοῖς μέρη τοῦ βαθυτάτου πλοῦτου αὐτῆς. πολλὰ μὲν
 γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι ἀνέσκαπτον, τὰ πλείω δὲ οἱ αἰχμαλῶτοι ἐπέδει-
 κνον, ἅπερ οἱ κεκτημένοι πρὸς τὰς ἀδήλους τοῦ πολέμου ῥοπᾶς
 20 κατὰ γῆς ἐθησαύριζον.

28. Τίτος δ' ἐπ' Αἴγυπτον πορευθεὶς καὶ καταντήσας
 εἰς Ἀλεξάνδρειαν, κάκειθεν πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν μέλλων, τῶν
 αἰχμαλώτων τοὺς ἡγεμόνας Ἰωάννην καὶ Σίμωνα, καὶ ἄλλους

2 προσσηῆτα A. 3 σπηρς A. 8 τόπος ἔτι A. 15 ἀπο-
 στασίας A. τῆς tertium om A. 17 αὐτοῖς] αὐτῆς A.

Fontes. Cap. 28. Iosephi de bello Iudaico 7 5 § 3—6 § 6.

Interea Titum Antiochiam proficiscentem populus Antiochenus ob-
 viam egressus laetis omnibus excipit, mistis precibus de Iudaeis urbe
 pellendis. is vero tum ea verba placide dissimulans praeteribat: deinde
 rursus Antiochenis idem acriter flagitantibus "at" inquit "patria eorum,
 quo revertendum illis esset, eversa est, neque ullus locus est quo reci-
 piantur." hac postulatione frustrati ad aliam convertuntur, petentes ut
 aereae tabulae, quibus iura Iudaica inscripta erant, tollerentur. sed ne
 id quidem Titus concessit, Iudaeos Antiochenos omnia quae prius ha-
 buerant tenere passus. inde Alexandriam profecturus cum Hierosolyma
 praeteriret, miseratus est urbis exodium, et defectionis auctores deto-
 status, ut excidii quoque urbis antiquae et felicitis auctores. in cuius
 ruinis etiam partes ingentis opulentiae reperiebantur, Romanis multa
 effodientibus, captivis plura demonstrantibus quae possessores ob in-
 certos belli casus terrae mandarent.

28. Titus ex Aegypto et Alexandria in Italiam navigaturus
 captivorum duces Ioannem et Simonem atque alios septingentos viros

ἄνδρας ἑπτακοσίους μεγέθει τε καὶ κάλλει σώματος διαπρέποντας
 B εἰς τὴν Ἰταλίαν αὐτίκα μάλᾳ ἐκέλευσεν ἄγεισθαι, ἔν' ἐν τῷ
 Θριάμβῳ πληρώσωσι τὴν πομπήν.

Μετὰ δὲ τὴν εἰς Ῥώμην τοῦ Τίτου ἄφιξιν πεμφθεῖς στρα-
 τηγὸς εἰς Ἰουδαίαν Λούκιος Βάσσος τὸ μὲν ἐν τῷ Ἡρώδιῳ⁵
 φρούριον μετὰ τῶν κατεχόντων αὐτὸ προσηγάγετο· εἶτα πᾶν ὅσον
 ἦν ἐκεῖ στρατιωτικὸν συναγαγὼν ἐπὶ Μαχαιροῦντα στρατεύει.
 ἦν δὲ τὸ φρούριον τοῦτο λίαν δυσάλωτον, πετρῶδης ὢν ὄχθος
 τετειγισμένος· οὕτω δ' ὑπὸ τῆς φύσεως κατεσκευάστο ὡς μηδὲ
 προσειτὸς εἶναι· φάραγγι γὰρ πάντοθεν βαθείαις ζετέαφρευτο.¹⁰
 οὕτω δ' ὀχυρότητος ἔχον, καὶ βασιλειον εἶχεν ἐντὸς μεγέθει τε
 καὶ κάλλει τῶν οἰκήσεων Θουμαστόν, πολλὰς δὲ καὶ δεξαμενὰς
 εἰς ὑποδοχὴν ὕδατος ἐν τοῖς ἐπιτηδαιοτάτοις τῶν τόπων ἐκέκτητο.
 C πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ πήγανον ἦν ἄξιον διὰ
 μέγεθος θαύματος· συκῆς γὰρ οὐδεμιᾶς ὕψους καὶ πύχους ἐλει-¹⁵
 πετο· λόγος δ' ἦν ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων αὐτὸ διαρκέσαι,
 καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἴσως ἔμεινεν ἄν, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν παραλαβόντων
 τὸν τόπον Ἰουδαίων ἐκκέκοπτο. ἐν δὲ τῇ κατὰ τὴν ἄρκτον τοῦ
 φρουρίου φάραγγι ὀνομάζεται τις τόπος Βαάρ, καὶ φέρεται ῥίζαν
 ὀμωσύμως καλουμένην αὐτῷ. αὕτη φλογὶ μὲν ἔοικε τὴν χροιάν,²⁰
 περὶ δὲ τὰς ἐσπέρας σέλας ἀπαστρύπτει· τοῖς δὲ βουλομένοις λα-
 βεῖν αὐτὴν οὐκ ἔστιν εὐχείρωτος, ἀλλ' ὑποφεύγει καὶ οὐ πρότερον
 D ἴσταιται πρὶν ἂν τις οὖρον γυναικὸς ἢ τὸ ἔμμηρον αἷμα καταχέη

⁵ Λούκιος] sic et Λουκίλιος Iosephi codices.

¹⁸ τὸν τόπον om A.

²⁰ μὲν φλογὶ A.

αἷμα A Iosephus, τὸ αἷμα τὸ ἔμμηρον PW.

¹⁴ διὰ τὸ p. A.

²³ τὸ ἔμμηρον

proceritate et elegantia corporum praestantes statim in Italiam duci iussit ad explendam triumphum pompam.

Tito Romam reverso Lucius Bassus praetor in Iudaeam missus castello Herodio deditione capto omnes eius provinciae copias contra Machaeruntem castellum munitissimum parat. est enim in petroso tumulo situm, moenibus obseptum, itaque a natura paratum ut nec accessus in id pateat, profundis vallibus tanquam fossis cinctum. neque vero munitione duntaxat sed et ob regiam magnitudine et elegantia conclavium insignem admirandum fuit, et multas cisternas idoneis locis ad pluviam aquam excipiendam habuit. in regia quoque ruta fuit mirae magnitudinis, nulla ficu vel altitudine vel crassitudine inferior, quae ab Herodis durasse temporibus ferebatur, et longissimo forsan tempore mansisset, nisi a Iudaeis, qui locum illum occuparant, excisa fuisset. in castelli valle septentrionali Baar locus est qui radicem gignit eiusdem nominis, colore flammeo, vesperi inbar quoddam eiaculantem, sed captu difficillimam. refugit enim neque prius consistit quam urinam mulieris aut san-

αὐτῆς. καὶ τότε δὲ τοῖς ἀνυμνέοις θάνατός ἐστι προφανής, εἰ W I 221
 μὴ τύχη τις αὐτὴν ἐκείνην ἀπενεγκάμενος τὴν ῥίξαν ἀπηρητημένην
 ἐκ τῆς χειρός. ἀλλοκεται δὲ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἀκινδύνως.
 κύκλω γὰρ αὐτὴν περιουρύσσουσιν, ὡς εἶναι τὸ τῇ γῆ κρυπτόμενον
 5 τῆς ῥίξης βραχύτατον, εἴτ' ἐξ αὐτῆς ἀποδοῦσι κύνα, κάκεινον τῷ
 δήσαντι συνακολουθεῖν ὀρμήσαντος, ἢ μὲν ἀνασπύται ῥηδίως,
 θνήσκει δ' εὐθύς ὁ κύων· φόβος δ' οὐδεὶς τοῖς μετὰ ταῦτα λαμ-
 βάνουσιν. ἔστι δὲ διὰ μίαν ἰσχὴν περιουρύσσοντος. τὰ γὰρ κα-
 λούμενα δαιμόνια καὶ τισιν εἰσδύομενα αὐτῇ ταχέως ἐξελαύνει,
 10 καὶ μόνον τοῖς νοσοῦσι προσερχθῆ.

Τοῦτο τὸ φρούριον ὁ Βάσσιος παραστήσασθαι θέλων, τὴν P I 309
 πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ φάραγγα χῶσαι ἀπεπειρῶτο. οἱ δ' ἐναπει-
 λημένοι τῶν Ἰουδαίων ἔνδον ἀπὸ τῶν ξένων διακριθέντες ἐκεί-
 νους μὲν ἠνάγκασαν ἐν τῇ κάτω πόλει παραμένειν, τὸ δ' ἄνω
 15 φρούριον εἶχον αὐτοί. ἐποιοῦντο μέντοι τὰς ἐξόδους προθύμως
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, καὶ τοῖς τυχοῦσι συμπλεκόμενοι πολλοὶ μὲν
 ἔθνησκον, πολλοὺς δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀνήρσον πονοῦντας ἐπὶ τοῖς
 χώμασιν.

Ἐκ δὲ τινος συντυχίας ἢ τοῦ φρουρίου παράδοσις γέγονε
 20 καὶ τῶν χωμάτων χωρὶς. νεανίας τις ἦν ἐν τοῖς πολιορκουμένοις
 τόλμη θραυκὸς καὶ κατὰ χεῖρα δραστήριος Ἐλεάζαρ καλούμενος,
 25 ὃς ἐξείναι καὶ κωλύειν τὴν χῶσιν παρακυλῶν τοὺς πολλοὺς, ἐν B
 ταῖς μάχαις ἐπιφανέστατος γέγονε, πολλὰ δεινὰ τοὺς Ῥωμαίους

4 τὸ add A. 9 αὐτῇ A, αὐτῇ PW. 23 δεινὰ add A Iose-
 phus. τοῖς Ῥωμαίοις A.

guinem menstruum affuderis: ac tum eam attingentibus indubia mors
 imminet, nisi quis eam radicem de manu suspensam abstulerit. capitur
 etiam alia ratione citra periculum, nam undique eam circumfodiunt, ut
 eius quam minimum terra tegatur; deinde canem ei alligant, qui, cum
 dominum suum comitari cupit, illa facillime evulsa statim moritur.
 accipientibus vero eam post nihil est periculi, expetitur autem ob unam
 virtutem: nam quae daemonia vocantur et quosdam intrant, si modo
 aegrotantibus admoveatur, facile expellit.

Id castellum Bassus subigere cupiens, vallem orientalem aggesta
 terra explere instituit. Iudaei obsessi, a peregrinis separati, illos in
 urbe inferiore manere coegerunt, superius castellum ipsi tenuerunt.
 ac quotidianas eruptiones fecerunt et cum obviis congressi sunt: nec
 ipsorum duntaxat multi perierunt, sed et Romanos multos in aggeribus
 laborantes occiderunt.

Casu tamen quodam factum est ut castellum sine aggeribus de-
 deretur. inter obsessos adolescens fuit Eleazarus, animo confidens et
 manu strenuus, qui populum ad eruptiones et aggerem prohibendum
 hortari solitus in praeliis illustrissimus evaserat, Romanisque multas

διατιθείς. καὶ ποτε τῆς μάχης διακριθείσης αὐτὸς μείνας ἔξω τῶν πυλῶν τοῖς ἐπὶ τοῦ τείχους ὤμιλει. Ῥούφος δὲ τις τοῦ Ῥωμαίου στρατοπέδου, τὸ γένος Αἰγύπτιος, ἐξαίφνης ἐπιδραμιών, σὺν ὄπλοις αὐτοῖς τὸν Ἐλεάζαρ ἀράμιμος φθάσει μεταθεῖς εἰς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον. τοῦ δὲ στρατηγοῦ γυμνωθῆναι δ κελύσαντος αὐτὸν καὶ μαστίλλεσθαι βλέπόντων τῶν ἐκ τῆς πόλεως, ἀθρόον ἢ πόλις ἀνώμωξε. τοῦτο κατὰ τῶν πολεμίων ὁ Βάσσοσ στρατήγημα ἐποίησατο, καὶ στανρὸν προσέταξε καταπήγνυσθαι, C ὡς αὐτίκα κρημάσων τὸν Ἐλεάζαρον. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ φρουρίου ὄρωντες ὠδυνῶντο μᾶλλον καὶ ἀνώμωζον διωλύγιον. καὶ ὁ 10 Ἐλεάζαρ ἰκέτευε σφᾶς, μήτ' αὐτὸν περιδεῖν οὕτω θνήσκοντα, καὶ ἑαυτοῖς τὴν σωτηρίαν προμηθεύσασθαι, εἴσασι τῇ Ῥωμαίων ἰσχυρί καὶ τύχῃ. οἱ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐκείνου κατακλώμενοι λόγους, καὶ πολλῶν ἔνδον ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένων (ἦν γὰρ ἐκ μεγάλης καὶ σφόδρα πολυανθρώπου συγγενείας), εἰς οἶκτον ἐπέδωκαν. 15 καὶ στείλαντες τὴν τοῦ φρουρίου παράδοσιν ἐπηγγέλλοντο, ἵνα ἀδεεῖς ἀπαλλάττωνται, τὸν Ἐλεάζαρ λαβόντες.

Λεξιμένου δὲ τοῦ στρατηγοῦ ταῦτα, οἱ ἐν τῇ κάω πόλει τὴν γινομένην ἰδίᾳ τοῖς Ἰουδαίοις πυθόμενοι σύμβασιν, ἀπεδράναι D νυκτὸς αὐτοὶ ἐβουλεύσαντο. καὶ τὰς πύλας αὐτῶν ἀνοιξάντων, 20 παρὰ τῶν τὴν ὁμολογίαν πεπονημένων πρὸς τὸν Βάσσοσ ἤκε μήνυσι. οἱ μὲν οὖν τῶν ἐξιόντων ἑρρωμενέστατοι ἔφθασαν

6 αὐτὸν om A. 7 ἀθρόα A. 9 ἐλεάζαρ A. 11 ἰκέτευε A cum Iosepho, ἰκέτευσεν PW.

clades intulerat, aliquando autem cum praelio dirempto extra portas cum iis qui in muro erant colloqueretur, Rufus quidam Romanus miles genere Aegyptius subito occurrit, et Eleazarum cum ipsis armis sublatam celeriter in castra Romanorum transfert. quem cum dux nudari et in conspectu civium flagris caedi iussisset, universa civitas ingemuit. ea re Bassus opportune contra hostes usus crucem defigi iussit, quasi Eleazarum statim in eam vellet tollere. quo conspecto ii qui in castello erant magis doluerunt, maximis suspiriis editis. Eleazarus quoque eos rogavit ne se ita mori sinerent, et suae ipsorum salutis memores Romanorum viribus et fortunae cederent. illi et Eleazari verbis fracti et multerum pro eo deprecantium precibus (erat enim ex magna et populoosa familia) adducti ad commiserationem deflexerunt, missisque legatis castelli deditionem promiserunt, si accepto Eleazaro salvus discedere liceret.

Etiam condicionem ubi dux acceperat, qui inferiorem urbem tenebant, audita Iudaeorum privata pactione fugam noctu capessere statuerunt: et cum portas aperuissent, ab iis qui cum Basso pepigerant proditi sunt. ac fortissimi quique evaserunt: intus vero deprehensi ad

διεκπεσεῖν, τῶν δ' ἔνδον καταληφθέντων ἄνδρες μὲν ἀηρέεθσαν ἐπὶ χιλλοῖς ἑπτακόσιοι, γυναῖα δὲ καὶ παῖδες ἠνδραποδίσθησαν. τὰς δὲ πρὸς τοὺς πυραδόντας τὸ φρούριον ὁμολογίας φυλάσσωσιν ὁ Βάσσοσ, αὐτοὺς τε ἀφῆκε καὶ τὸν Ἐλεάζαρ ἀπέδωκε.

5 Ταῦτα διαπραξόμενος ἠπέλεγτο ἐπὶ τὸν λεγόμενον Ἰάρδην δρυμὸν πολλοὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἦσαν τῶν κατὰ τὰς πολιορκίας πρότερον ἀποδράντων. ἔλθων οὖν ἐπὶ τὸν τόπον, κυκλοῦται P I 310 αὐτὸν τοῖς ἰππιῦσιν ἅπαντα, τὸς δὲ πεζοὺς δειδροτομεῖν τὴν ἕλην ἐκέλευσεν. οἱ δ' ἐκεῖ προσπεφηνότασ Ἰουδαῖοι ἀθρόοι 10 μετὰ βοῆσ ἀΐξαντεσ ἐνέπιπτον τοῖσ κυκλωσαμένοισ αὐτούσ. ὡσ δὲ καρτερῶσ αὐτούσ ἐκείνοι ἐδέχοντο, χρόνοσ μὲν οὐ βραχὺσ τῆ W I 222 μάχῃ ἐτριβῆ, τέλος δὲ αὐτῆ οὐχ ὁμοιον τοῖσ ἐναντιοῖσ ἀπέβῆ μέρεισ. Ῥωμαίων μὲν γὰρ ἔπεσον δώδεκα ὄλγοι δ' ἐτρώθησαν, τῶν δὲ Ἰουδαίων ἐκ τῆσ μάχῃσ ταύτησ οὐδεὶσ δέφυγεν, ἀλόντεσ 15 δὲ καὶ τρισχιλίων οὐχ ἦττοσ πάντεσ ἀπέθανον.

Βάσσοσ μέντοι καὶ Λεβέριοσ Μάξιμοσ, ὃσ ἦν ἐπίτροποσ, πᾶσαν τὴν γῆν ἀποδόσθαι τῶν Ἰουδαίων παρὰ Κλισουροσ ἐκελεύσθησαν. ὀκτακοσίοισ δὲ μόνοισ ἀπὸ τῆσ στρατείασ διαφιμεμένοισ B χωρίον ἔδωκεν εἰσ κατοίκησιν, ὃ καλεῖται μὲν Ἐμασοῦσ, ἀπέχει 20 δὲ τῶν Ἱεροσολύμων σταδίοσ τριάκοντα. φόρον δὲ τοῖσ ὅπου-δήποτε οὖσιν Ἰουδαίοισ ἐπέταξε δύο δραχμάσ ἕκαστον ἐτησίωσ εἰσφέρειν εἰσ τὸ Καπιτώλιον, ὡσπερ πρότερον εἰσ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοισ νυδν συνετέλουσ.

5 Iardim W. 8 τοῖσ om A. 13 γὰρ om A. 19 ἄμαοῦσ A, Ἀμμαοῦσ Iosephus.

milo septingentos sunt occisi: mulieres et pueri sub corona venierunt. dediticiis vero Bassus fidem servavit, ipsis dimissis et Eleazaro reddito.

His confectis ad Iardium saltum properavit, quo multi ex prioribus obsidionibus elapsi se contulerant. eum igitur locum equitibus undique circumdat, pedites arbores succidere iubet. Iudaei vero qui illo confugerant conferti cum clamore in Romanos irruerunt: a quibus cum fortiter excepti essent, non parum temporis in pugna tractum est. sed eventus eius adversis partibus non ex aequo respondit: nam ex Romanis duodecim ceciderunt, pauci vulnerati sunt; Iudaeorum nullus evasit, et cum non infra tria milia capta essent, omnes perierunt.

Bassus et Liberius Maximus procurator a Caesare omnem Iudaeorum terram vendere iussi sunt: octingentis duntaxat emeritis Emmauntem castellum, triginta stadia Hierosolymis dissitum, incolendum tradidit. et Iudaeos ubicunque degentes quotannis binas quemque drachmas in Capitolium inferre iussit, quemadmodum prius in templum Hierosolymitanum conferre consuevissent.

29. Βάσσου δὲ τελευταίαντος Φλάβιος Σίλβας διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν. δς ἐπὶ Μασάδαν τὸ φρούριον ἱστράτευσε, μόνον ἔτι τῶν ἀφειστηκότων περιλειφθέν. κατεῖχον δὲ τοῦτο σικαριοί, ὧν προειστήκει δυνατὸς ἀνὴρ Ἐλεάζαρ, ἀπόγονος Ἰούδα τοῦ Κίσατος πολλοὺς Ἰουδαίων μὴ πείθεσθαι ταῖς ἀπογραφαῖς ἐπὶ 5 Κυρηνίου. καὶ τῆς μὲν χώρας εὐθὺς ἐκράτει, τὸ δὲ φρούριον τείχει περιεκύκλωσε, τὴν εἰς φυγὴν ἔξοδον τοῖς ἔνδον ἀποφραγνύς. εἶτα πρὸς πολιορκίαν ἐτάρατο, καὶ χῶμα χώσας ἔνθα δυνατὸν ἦν (ἐπὶ πέτρας γὰρ ὑψηλῆς τὸ φρούριον ὠκοδόμητο, φάραγι βάθος ἐχούσαις ἄπειρον ἱεταφανωμένης), ἐπήγαγε τὴν 10 ἐλέπολιν καὶ δέερρηξε μέρος τοῦ τείχους. ὤφθη δ' ἕτερον ἐντὸς ὑπὸ τῶν σικαρίων ἀντοιχοδομηθὲν τοιοῦτον οἶον μὴδὲ ταῖς ἐμβολαῖς εἴξειν μέλλον τῶν ἐλεπόλειων. ἐκ ξύλων γὰρ ἦν δύο στίχους παραλλήλους ἐχόντων, ὧν μέσον συνεφόρουσ τὸν χοῦν. αἱ γοῦν 15 τῶν μηχανημάτων ἐμβολαὶ οὐ μόνον οὐ διερρηγνυον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ στερρότερον τῷ σάλῳ συνίζανον εἰργάζοντο· δὴ τοῖς στρατιώταις ὁ Σίλβας λαμπάδας καιομένας ἀκοντίζεν ἀθρόους παρεκελεύσατο. τὸ δὲ πεποιημένον ἐκ ξύλων τοῦ πυρὸς ἀντιλύβητο καὶ φλόγα πολλὴν ἀνῆκε. τὸ μὲν οὖν πρῶτον πνέων βορραῦς ἄνωθεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους τὴν φλόγα ἐπήλαυσε, καὶ μικροῦ τῶν 20

10 ἱεταφανωμένης A, ἱεταφανωμέναις PW. 12 ὄπῃ] παρὰ A.
13 εἴξειν A, ἤξειν PW. στίχους] τοίχους A. 18 ἀντε-
λαμβάνετο A. 20 ἀπήλαυσε A.

Fontes. Cap. 29. Iosephi de bello Iudaeico 7 8—11. de Iudaeis sub Hadriano devictis Dio 69 12. in extremo capite repetitur pars Praefationis p. 12 v. 10 sq.

29. Basso defuncto Flavius Silva provincia suscepta Masadam castellum, solum adhuc ex iis quae defecerant reliquum, obsidere instituit. tenebatur autem a sicariis, quibus vir potens praecerat Eleazarus, ex Iudae illius posteritate qui sub Cyrenio multis persuaserat ne descriptionibus parerent. ac regione statim potitus ipsum castellum muro circumdedit ad fugam intercludendam. deinde ad oppugnationem conversus et qua poterat aggere excitato (castellum enim in alto saxo erat exstructum, vallibus infinitae profunditatis coronato) machinis adductis muri partem perfregit. sed alium sicarii intus exstruxerant qui ictibus arietum cessurus non esset: constabat enim ex lignis duplici serie inter se connexis, in quorum medium terram ingerebant. quem cum machinarum ictus non modo non perumperent, sed ex concussione, illa desidente materia, firmiorem redderent, Silva milites hortatus est ut crebras faces ardentis inacularentur. tum murus ligneus igne concepto magnam flammam edidit, quam boreas spirans principio superne ad Romanos devolvebat, adeo ut machinas propaeodum inccenderet,

μηχανημάτων ἤψατο ἄν· ἔπειτα νότος ἀντιπνεύσας πολλὰς τῶ
 τείχει ταύτην προσέβαλε, καὶ ἄπαν ἤδη κατέφλεκτο. ἐπὶ τού-
 τοις οἱ μὲν Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν ἐπιούσαν τοῖς πολεμίοις ἐπιχειρεῖν P I 311
 ἔμελλον, Ἐλεάζαρ δὲ τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ διαλεχθεὶς ἔπεισε πάν-
 5 τας τὰς τε γυναῖκας ἑαυτῶν καὶ τὰ τέκνα ἀνηρηκότητας ἐκείνοις
 ἐπαπελθεῖν ἔκυστον. καὶ δὴ τούτου δόξυτος, ὁμοῦ τε τὰς
 γυναῖκας ἠσπάζοντο καὶ τὰ τέκνα προσηγκαλλίζοντο, τοῖς φιλή-
 μασιν ἐμφυόμενοι καὶ θαυμάζοντες, καὶ διεχειρίζοντο τὰ φίλτατα
 ταῖς χερσίν, ὡς μὴ τι σφίσι προσήκοντα. εἶτα τὴν κτιῆσιν ἄπα-
 10 σαν συναθροίσαντες πῦρ ἐνέβαλλον εἰς αὐτήν. κλήρω δ' ἑλό-
 μνοι δέκα τοὺς ἰσομένους σφαγεῖς ἀπάντων, ὑπ' αὐτῶν ἕκαστος B
 ἐπὶ τοῖς φιλότοις ἐκτίοντο. εἶτ' αὖθις ὁ κλήρω λαχὼν τοὺς
 ἐννέα διαχρησάμενος, καὶ κύκλῳ περιεσφάσας μήπου τις ζωὸς
 περιλέλειπται, ὡς ἔγνω πάντας ἀνηρημένους, πῦρ μὲν τοῖς βυσι-
 15 λείοις ἐνήησιν, ὄλον δὲ τὸ ξίφος ἐλάσας δι' ἑαυτοῦ πλησίον τῶν
 οἰκείων κατέπεσε. καὶ οἱ μὲν ἐτεθνήκεισαν ὑπειληφότες μὴ τινα
 ζῶντα καταλειφθῆναι, ἔλαθεν δὲ γυνὴ πρεσβύτις καὶ τις ἑτέρα
 καὶ πέντε παιδία τοῖς ὑπονόμοις κατακρυφθέντα. ἦν δὲ τὸ τῶν
 σφαγόντων πλῆθος σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ διακόσιοι πρὸς ἑξήκοντα.
 20 Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι προσβολὴν ἔωθεν ἐποιούστων· βλέποντες W I 223
 δ' οὐδένα τῶν πολεμίων, πολλὴν δ' ἔνδον ἡρεμίαν καὶ πῦρ C
 ἀναπτόμενον, διηπύρονν. καὶ τέλος ἠγάλαξαν, εἴ τινα τῶν·

7 τὰ om A. 8 ἐμφορούμενοι A. 13 διαχειρισάμενος A.
 17 ἔλαθον A, ἔλαθε Iosephus. ἑτέρα A, ἑταίρα PW. Iose-
 phus καὶ συγγενῆς ἑτέρα τις Ἐλεαζάρου, φρονήσει καὶ παιδείᾳ
 πλείσταν γυναικῶν διαφέρουσα. 19 διακόσιοι πρὸς ἑξήκοντα]
 ἐξήκοντα πρὸς τοῖς ἑννακοσίοις (vel πεντακοσίοις) Iosephus.

deinde vehemens auster contra exortus eandem ad murum reiecit. quo
 penitus consumpto cum Romani postridie hostes aggressuri essent, Elea-
 zarus militibus suis persuasit ut quisque uxoribus et liberis suis inter-
 factis ipsi quoque sibi manus afferret. eo consilio probato simul uxores
 salutarunt et liberos amplexi sunt, oculis eorum cum fletu inhaerentes,
 simul carissimos suos suis manibus tanquam alieni peremerunt. deinde
 opes universas congestas in ignem coniecerunt, et decem viris sorte
 delectis a quibus omnes mactarentur, quisque super carissimis suis
 occubuit. deinde unus, cui id sorte evenerat, novem sociis interfectis,
 lustratisque angulis omnibus ne quis forte vivus relictus esset, ut intel-
 lexit omnes occisos esse, regiam incendit, et adacto per totum corpus
 ense prope suos occidit. et illi quidem perierunt, neminem vivum reli-
 ctum esse credentes: sed una mulier senior et alia quaedam et quinque
 pueri in cavernis abditi eos latuerant. interfecti cum mulieribus et
 pueris fuere 260.

Romani cum mane impetum in castellum facerent nec ullum ho-
 stem cernerent, intus autem tranquilla essent omnia et ignis arderet,

ἐντός προσκαλλόσαιντο. τῆς δὲ βοῆς αἰσθησις τοῖς γυναίοις ἐγένετο, καὶ τῶν ὑπονόμων ἀναδύσαι τὰ πραχθέντα τοῖς Ῥωμαίοις ἐμήνουν· οἱ δ' ἤπιστουν. ὡς δὲ τῶν βασιλείων παρῆλθον ἔνδον καὶ τοῖς ἀηρημένοις ἐπέτυχον, ἐθαύμαζον τὴν γενναϊότητα τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ θανάτου τὴν καταφρόνησιν. 5

Τοιαύτη μὲν οὖν ἦ τῆς Μασάδας ἐγένετο ἄλωσις· καὶ κατὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξάνδρειαν πολλοὺς ἀποθανεῖν Ἰουδαίους συμβέβηκεν. οἱ γὰρ ἐκ τῆς στάσεως τῶν σικαρίων καταφύγοντες ἐκεῖ πολλοὺς τῶν ὑποδεξαμένων ἐπειθον τῆς ἐλευθερίας ἀντιποιεῖσθαι. εἰ δὲ τινες αὐτοῖς τῶν οὐκ ἀφανῶν Ἰουδαίων ἀντέβαινον, τοὺς μὲν ἐκτεινον τοὺς δ' ἄλλους πρὸς ἀποστασίαν προεκαλοῦντο. οἱ δὲ τῆς γερουσίας πρωτεύοντες εἰς ἐκκλησίαν τοὺς Ἰουδαίους ἀθροίσαντες ἤλεγχον τὴν τῶν σικαρίων ἀπόνοιαν, καὶ φυλάξασθαι τὸ πλῆθος παρεκάλουν τὸν ἕξ αὐτῶν ὄλεθρον, παραδοῦναι δὲ Ῥωμαίοις αὐτούς. ἐπεισθη τοίνυν τὸ πλῆθος τοῖς λεγομένοις, καὶ πρὸς τοὺς σικαρίους ἀψάντες συνήρπαζον αὐτούς. καὶ ἑάλωσαν μὲν περὶ ἑξακοσίους, ὅσοι δὲ τότε διέφυγον οὐκ εἰς μακρὰν συλληφθέντες ἐπατήχθησαν. καὶ πάσης αὐτοῖς ἐπενεχθείσης βασιάνου ὅπως Καίσαρα δεσπότην ὁμολόγησασιν, οὐδεὶς ἐνέδωκεν, ἀλλὰ πάντες τὴν γνώμην ὑπερτίραν τῆς ἀνάγκης ἐτήρησαν. μάλιστα δ' ἦ τῶν παιδῶν ἡλικία τοὺς θεομένους ἐξέπλησεν· οὐδὲ γὰρ ἐκείνων τις ἐξενικήθη Καίσαρα δεσπότην ἐξονομάσαι. 10 15 20

11 δ' ἄλλους] δὲ Α. 15 αἰτούς Α cum Iosepho, ἐαιτούς ΡW.
21 τῶν θειωμένων Α. 22 ἐξέπληξεν Α Iosephus. οὐδὲ γὰρ οὐδ' Α.

animi dubii tandem clamorem sustulerunt, ut aliquem elicerent. quo clamore mulierculae e cavernis excitae Romanis quid actum esset exposuerunt. neque vero illi crediderunt, donec regiam ingressi visis interfectis generosam virorum indolem et mortis contemptum sunt admirati.

Atque ad hunc modum expugnata est Masada: accidit autem ut Alexandriae quoque in Aegypto multi Iudaei caederentur. nam factio sicariorum eo profuga multis hospitum suorum persuaserat ut se in libertatem asserent. si qui vero ex Iudaeis haud ignobilibus refragarentur, illis occisis caeteros ad defectionem hortabantur. principes vero senatus, Iudaeis ad concionem vocatis, sicariorum desperationem arguebant, et populum hortabantur ut exitium ab illis imminens caverent, eosque Romanis dederent. parvitudo, et in sicarios impetu facto ad 600 eorum comprehendit, qui vero tum effugerant, non multo post capti rednotique sunt: et cum omnis generis tormentis excruciantur, a nullo extorqueri potuit ut Caesarem dominum agnoscerent, sed omnes animos necessitate superiores conservarunt. in primis tamen puerorum actas spectatores obstupescit: nam ne ab illorum quidem ullo exprimi potuit ut Caesarem dominum appellaret.

Ἦφατο δὲ καὶ τῶν περὶ Κυρήνην πόλειωσ ἢ τῶν σικαρίων ἀπόνοια. διεκπεσὼν γὰρ εἰς αὐτὴν Ἰωνάθης πονηρότατος ἀνδρωπος τὴν τέχνην ὑφάντης, τινὰς τῶν ἀπόρων ἀνέπεισε προσέχειν αὐτῷ, καὶ προήγαγεν εἰς τὴν ἔρημον, σημεῖα δελεῖεν καὶ 5 τέρατα ὑπισχνούμενος. οἱ δὲ τῶν ἐπὶ Κυρήνης Ἰουδαίων πρωτεύοντες Κατύλλω τῷ τῆς Κυρήνης ἡγεμόνι ταῦτα ἀγγέλλουσιν. B ὁ δὲ στρατιώτας ἀποστελλας συνέσχευεν μετὰ Ἰωνάθου. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωνάθης τότε μὲν διέφυγεν, ἐπιμελῶς δὲ ζητηθεὶς ἦλω, καὶ ἀναχθεὶς πρὸς τὸν ἡγεμόνα ἑαυτῷ μὲν ἐμνηχανᾶτο τῆς 10 τιμωρίας ἐξάλυξεν, τῷ Κατύλλω δὲ ἀφορμὴς ἀδίκων κερδῶν περιποιήσατο. τοὺς γὰρ πλουσιωτάτους τῶν Ἰουδαίων ἔλεγε, καταψευδόμενος αὐτῶν, διδασκάλους αὐτῷ τῶν δρωμένων γενέσθαι· καὶ ὁ ἡγεμὼν προθύμως ἐδέχετο τὰς διαβολὰς. πρὸς δὲ τῷ πιστεύειν ῥαδίως καὶ τὴν ψευδῆ κατηγορίαν τοὺς σικα- 15 ρίους ἐδίδασκε· καὶ πολλῶν κατεῖπον ὑπ' ἐκείνου ὑποβαλλόμενοι.

Ἐνταῦθα μὲν οὖν τότε τὰ τῶν Ἰουδαίων ἐτελεύτησε πάθη, C ἐπὶ Ῥωμαίων τῆς Ἱερουσαλήμ τὴν τελευταίαν ὑποστάσης ἔλωσιν. καὶ αὐθις δὲ Αἰλίου τῶν Ῥωμαίων κρατοῦντος Ἀδριανοῦ ἔστα- 20 σίασαν Ἰουδαῖοι καὶ κατὰ Ῥωμαίων ὠπλισθησαν. ἀλλὰ καὶ τότε ἠτήθησάν τε καὶ ἐξετριβησαν, πολλῶν φθαρειῶν μυριάδων, ὡς λίαν περιλειφθῆναι βραχεῖς, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις ἱστορηθήσεται.

11 ἐποίησατο A. 14 τῷ] τὸ A.
23 ἱστορηθήσεται] lib. 11 c. 23 p. 589.

17 ἐτελεύτησαν A.

Sicariorum desperationis contagium etiam Cyrenen invasit. nam cum Ionathas vir improbissimus, arte textor, eo evasisset, aliquot pauperes sibi conciliatos in desertum eduxit, prodigia et signa editurum pollicitus. eam rem Cyrenensium Iudaeorum proceres Catullo praesidi nuntiarunt: qui militibus missis Ionathae confuratos comprehendit. ipse Ionathas tum quidem effugit, sed diligenti indagatione captus et ad praesidem perductus id confecit ut ipse supplicium effugeret et Catullo iniquorum emolumentorum ansas praeberet. ditissimos enim Iudaeos eorum facinorum sibi auctores exstitisse falso asserbat: quas calumnias praeses alacriter amplexus, praeter eam credulitatem sicarios eandem calumniam edocebat; qui ab illo subornati multos accusarunt.

Ac Iudaeorum calamitates tum hunc finem habuerunt, Hieroselymis a Romanis extremum eversis. post sub Aelio Hadriano imperatore rursus per seditionem arma contra Romanos ceperunt, sed tum quoque victi attritique sunt, multis milibus interfectis, perpaucis superstibus: id quod suo loco referetur.

Zonarae Annales.

W II 3 Ῥωμαίων δὲ μνησθείσης τῆς ἱστορίας καὶ τούτοις κράτος ἀναθεμένης ἀήτετον, ἀναγκαῖον πάντως εἰπεῖν καὶ διδάξαι ἢ
 D ἀναμνησαί τοὺς ἐντευξομένους τούτῳ δὴ τῷ συγγράμματι, τίνας τε οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ὄθεν τὸ τούτων ἔθνος συνέστη τὸ ἐξ ἀρχῆς, καὶ πόθεν τὴν κλήσιν ἔσχε, καὶ τίσι πολιτεῖαις ἐχρήσατο, καὶ οἷαις τύχαις ἐνέκυρσε, καὶ ὅπως προὔκοψεν εἰς εὐδαιμονίας ἀκρότητα ὡς μικροῦ κυριῶσαι τῆς οἰκουμένης ἀπάσης καὶ τὸ κράτος κατὰ πάντων σχεδὸν ἀναδήσασθαι, καὶ ὅπως βασιλευδὲν ἐξ ἀρχῆς εἰς ἀριστοκρατίαν ἦτοι δικτατορίας καὶ ὑπατείας μετέπεσε, καὶ εἰς δημοκρατίαν αὐθις μετήνεκτο, εἶτα εἰς μοναρχίαν¹⁰ ἐπανελήλυθεν. ἤπτεόν μοι τοῖνυν καὶ περὶ τούτων καὶ διηγητέον ὡς ἐνδὸν ἐπιτέμνοντι τὸ πλῆτος τῆς διηγήσεως καὶ τὴν μακρογραφίαν συστέλλοντι, ἔν' εἰεν εὐσύνοπτα τὰ τῆς ἱστορίας καὶ τῆν τῶν ἐπιόντων ταῦτα μνήμην μὴ διαφεύγοιεν.

1 ante Ῥωμαίων inscriptio περὶ τῆς ἀρχαιογονίας Ῥωμαίων CW.

4 τὸ prius add A. συνέστη τὸ ABCW, συνέστητε P.

7 μικρῶ A. 9 ἀριστοκρατίαν A, ἀριστοκρατεῖαν PW.

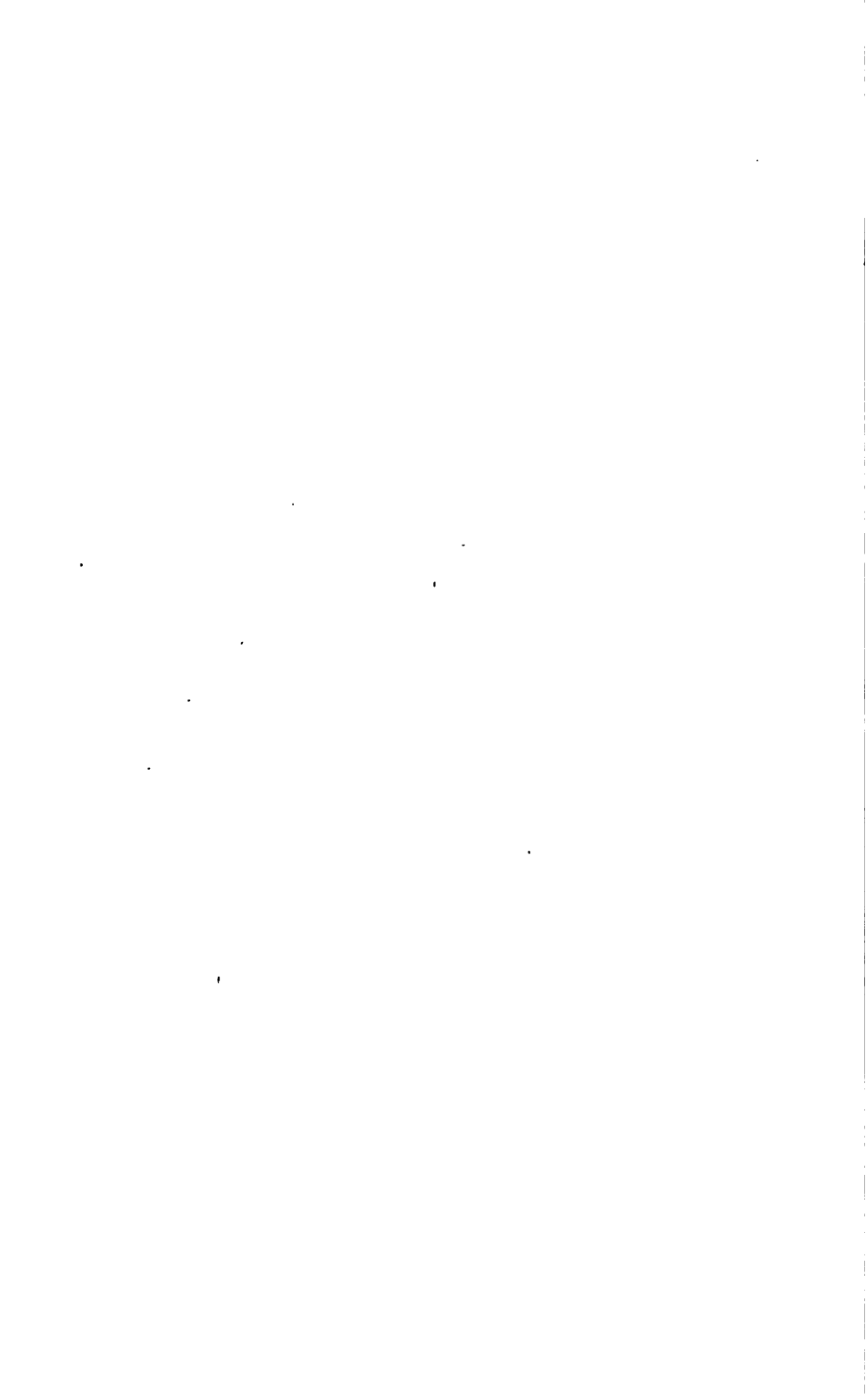
10 δημοκρατίαν A, δημοκρατεῖαν PW. 11 ἐπανελήλυθεν A,

ἐπανελήλυθε C, ἀπανελήλυθε PW. 14 ταῦτα om A.

μη om C.

Iam cum Romanorum mentionem fecerit historia, eisque potentiam invictam tribuerit, omnino necessarium est dicere ac docere aut admonere lectores, qui sint Romani, quae gentis origo, unde nomen habeat, quibus rerum publicarum formis usa, quibus casibus iactata sit, quibus rationibus ad summam felicitatem adscenderit, ut toti fere terrarum orbi imperarit suamque potestatem ad omnes paene propagarit, et ut principio regibus paruerit ac post ad optimatum potestatem sive dictaturam et consulatum reciderit, deinde rursus ad democratiam devoluta mox ad monarchiam sit reversa. de his igitur etiam dicendum est, prolixitate narrationis quantum fieri potest in compendium contracta vitataque verborum multitudine, ut historia et facile intelligi et memoria teneri queat.

N O T A E.

L E C T O R I.

Eiusmodi sunt qui generalem praesertim spectant historiam, quemadmodum sunt Zonarae quos modo recudimus Annales, ut fusioribus illustrari commentariis minime debeant, cum qui id faciendum sibi proponeret, inutilibus potius ac supervacaneis lectorem fatigaret observationibus quam labore quovis sublevaret. ea quippe est scriptionis istius ratio, ut quae ex auctoribus decerpuntur, attingantur duntaxat nec pleniori oratione conscribantur. continua gestorum series et secundum certiores temporum notas digesta in illis attenditur potissimum, adeo ut ipsas consulere origines necesse habeat qui prolixiores expectierit narrationes, cum eorum qui condunt Annales praecipuum sit consilium ut universali quadam rerum cognitione lectoris animum informet. ita Zonarae illud in primis fuit, ut recte in Praefatione ait Wolfius, "certam quandam historiae quasi disciplinam constituendi, et dispersa in plurimis voluminibus membra et partes eius in unum quoddam corpus redigendi. delegit enim sibi non omnium sed praecipuarum gentium historias, neque eas omnes, sed vel praecipuas duntaxat vel eas quae ad ecclesiae seriem perspiciendam facere videbantur." in hac igitur tot eventuum atque rerum expositione quam Annales complectuntur, qui mundi primordia Veterisque Foederis historias, quae ex sacris libris et ex Iosepho ac Georgio Synoello, aut res Graecanicas vel etiam Romanas, seu rei publicae seu imperii tempora spectentur, ex scriptoribus refert Zonaras, cum iis conferre vellet ac eorum auctoritate firmare qui singulas ex professo pertractarunt, vel quae ille de industria omisit afferre, duo pariter subiret incommoda, ut et nimium diceret nec tamen totum, ut Quintiliani verbis utar. fatendum tamen occurrere interdum in iis multa quae critica indigeant manu, cum in ipsa videlicet narratione, aut in personarum vel locorum nomenclaturis, atque adeo in factis ipsis a suis discedunt authenticis, de quibus lectorem interest admonere. nonnulla sunt praeterea quae locis exoticis possunt adornari, cum lumen sibi invicem plerumque

commodent scriptores: quod quidem in Notis, quas hic in praesens edimus, pro virili praestitimus, in iis maxime quae Byzantinae historiae illustrandae conducunt; quandoquidem hosce Annales publicamus caeteris rerum Byzantarum scriptoribus typis Regiis haecenus expressis adiungendos. nam ut Theophanem ac illius Continuatores, vel qui ut Zonaras Annales a mundi conditu ad sua tempora, alia forte methodo, perduxerunt, Georgium Cedrenum, Georgium Hamartolum, Symeonem Logothetam, Ioannem Scylitzen, Constantinum Manassem, Michaellem Glycam, Ioelem et alios istiusmodi cum ipso Zonara compararem, absonum prorsus visum esset, cum satis et abunde sit, si quae sunt extra usum communem vel a caeteris intacta, in Notas referantur, ex quibus scriptori lux utonque affulgeat. iam vero cum in universam Byzantinam historiam perpetuos, ut ita dicam, seu qui singulis illius scriptoribus aptari possint, commentarios antehac ediderim, duobus publicatis voluminibus, quorum alterum Familias Augustas et Dalmaticas una cum urbis Cpolitanae descriptione, alterum mediae et infimae Graecitatis Glossarium complectatur, in quo non modo vocabula mixobarbara sed etiam dignitates palatinae militares ecclesiasticae et monasticae explicantur, unum supererat ut sola duntaxat facta illustrari posse arbitrarer. quod quidem ita a me praestitum est ut, si quid in supra memoratis lucubrationibus excidisset, subinde annotarem, idque saepe ex scriptoribus ineditis, ne vel ex incuria nostra vel ex memoriae lapsu dispendium lector patiatur, sed et varias interdum lectiones ex Zonarae manu descriptis codicibus, quos videre contigit, subinde inserimus, praetermissis interea synonymis tanquam nullus compendii, quod et se fecisse profitetur Wolfius interpres; culus alioquin Notas priori editioni subditas cum nostris edi suis locis curavimus, littera nominis initiali W indicatas, praetermissis quibusdam inutilibus. atque haec quidem priorem Annallum partem et alteram usque ad Constantinum Magnum potissimum spectant, ubi paulo visus est accuratior quam in iis quae Byzantinorum imperatorum historiae erant subiunctae, in qua minus scientem fuisse palam est, quod et ipsemet ingenue agnoscit; quemadmodum et Xylander in Notis ad Cedrenum singulis fere locis, qui res Byzantinas spectant, non modo haesitare cogitur, sed fatetur ultro vocum sibi insolentium, partim hybridarum ac *μεισοβαρβάρων*, partim prorsus et apud Latinos et apud Graecos peregrinarum, notiones ignotas nec alibi lectas: quod non omnino mirandum, siquidem hac tempestate nulli tum fere essent editi Byzantinae historiae scriptores, et in iis illustrandis nemo ex tot viris eruditis studia sua haecenus contulerat. DUCANGIUS.

Quinque codicibus in totius operis interpretatione sum usus, quorum tres liberalitate magnisque sumptibus magnifici et generosi viri d. Antonii Fuggeri, opera vero honesti et eruditionis amantissimi viri Ioannis Dersschwam Cpoli sunt allati; quartum [D] Ioannis Iacobi Fuggeri, Maecenatis mei, bibliotheca suppeditavit; quintum ex Viennensi bibliotheca clarissimus vir d. Gaspar a Nydprug, senator regius, ultro liberaliter communicavit, eoque officio sane quam necessario multum conatus nostros iuivit. nam absque eo si fuisset, multae lacunae in Zonara relinquendae fuissent. ex his duo duntaxat integri fuere, Cpolititanus ab Antonio Cantacuzeno Byzantii emptus [C], et Viennensis [B]: reliqui tres historiam imperatorum duntaxat habuerunt, nec eam omnes integram. neque ullus ex his omnibus fuit in quo non multa et depravata et mutilata essent: quae ex caeteris partium explevi partium correxi. etsi autem in integrum omnia restituere non licuit (alicubi enim omnes noti atque amici, ut ille queritur, me deseruerunt), tamen eam operam navasse videor, ut lectores aliquid meis laboribus debituri et praetermissa boni consulturi sint, nisi iniqui esse velint. nam quantae molestiae esse putas (ut conversionis aerumnas taceam) cramben non bis sed quivis repetitam devorare? apparet hoc opus olim in magno fuisse pretio, ac saepissime descriptum ab iis qui sententias auctoris sequi contenti, verba eius non curiose observarint, ac potius cum illo certare voluerint paraphrasi quadam et copia elocutionis, in primo tomo praesertim: quae omnia annotare et magni laboris et supervacaneum fuisset, quorsum enim attinet perscribere synonyma, ut pro *ὁμοεθνεῖς ὁμογενεῖς, ἀπέδρα* pro *διέδρα* et id genus alia, in quibus vel nullum discrimen est vel adeo tenue ut et plurimorum animadversionem effugiat, et ab iis qui linguarum libertatem grammaticorum angustis limitibus praeferunt negligatur? atque in hac diversitate vetustissimi codicis Cpolititani fidem secutus sum, nisi ubi manifesti errores ab eo recedere coegerunt: caetera quae aliquid momenti habere videbantur, nec tamen apparebat quid cui praefendum esset, breviter annotavi, ut lectori suum iudicium in legendo aequae esset integrum ut mihi in convertendo meum. in hoc primo tomo duo tantum codices, Cpolititanus et Viennensis, usui mihi fuerunt: nam reliqui tres historiam Iudaicam non habebant. WOLFIUS.

Initio codicis Parisiensis Regii 1715 (A) ab alia manu negligenter scripta leguntur haec. *Ὡς μὲν, εἴπερ τις σὺν ἀκριβείᾳ σκοποῖτο, διδασκαλεῖον καθέστηκεν ἀρετῆς ἢ παρούσα βίβλος, αὐτόθεν καὶ ἀπ' αὐτῶν ἔστι προόδηλον τῶν ἐμφερομένων ταύτῃ διηγημάτων· ἃ γὰρ φιλοτιμῶς διέξιμι, τῶν ἐν βίῳ ταῦτα πραγμάτων ἀψευδῆς παιδεία καὶ ὁδηγὸς πρὸς τὰ*

καλλίστα· ἀφορέων γὰρ εἰκόνας, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἐναντίου, καθωσπερὶ τοὺς τῶν ἀπ' αἰῶνος βίους ἀνθρώπων ἐπέκειντο· ὡς δὲ σπουδαῖος ὁ ταύτην συντεταχῶς ἦν καὶ ἔργων οὐκ ἤμισα ἀρετῆς ἐπιμαλούμενος, παριστᾶ μὲν καὶ τὸ ἐμφαινόμενον ἦθος τῆ κατ' αὐτὸν φιλοπονηθεῖση συγγραφῇ, ἔστι δὲ καὶ ἐξ ἄν οὐκ ὀλίγων ὄντων ἑτέρων τῶν τοῦ ἀνδρὸς σπουδασμάτων οὐκ ἄδηλον, καὶ μάλιστα· ὅτι πρὸς τὸν ἀγγελικὸν τοὺς κοσμικοὺς θεοῦ βουθεύσας ἀποσεισάμενος καὶ μονήρη βίον ἀπέδραμε, προφανέστερον. καὶ γὰρ, ἴν' ἐν ἐπιτομῇ τὰ ἐκείνου διέλωμαι, ἦν μὲν τῶν εὐκατριδῶν, ἦν δ' οὐκ ἀμάκτυρον τὴν τοῦ γένους ἔχων εὐδαιμονίαν ἀπὸ τῶν λόγων· τὴν γὰρ ἐκ τοῦ πλουτεῖν καὶ τὰ πρῶτα φέρειν ἐν βασιλείοις αὐλαῖς εὐδοξίαν σιγῶ. κράτιστος δὲ καὶ ἐπίδοξος ἀρετῇ καὶ λόγοις γενόμενος, καὶ δι' ἐκάστου τούτων εὐδοκίμησας, ὡς καὶ τιμῶν οὐ μετρῶν πρὸς βασιλέως ἀξιοθῆναι καὶ παρρησίας οὐ μείον τῶν μέγιστα παρὰ βασιλεῖ δυναμένων προσαπολαύσαι, ἐπειδὴ τὸ περιστατούμενον ἔγνω τοῦ βίου καὶ ἄστατον, ὡσπερ κύβον ἀναρρίψας τὰ ἐν τῷ βίῳ πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς προσεχώρησε στάδιον, οὐδὲν ἢ μικρὸν ἢ μῆζον τῶν ἐνοηλούντων ἐπιφερομενος. διὸ καὶ διὰ πασῶν τῶν τῆς κρείττονος διοδεύσας μοίρας ὁδῶν, ἐξ ἀπάντων καλῶν τὰ βελτίω καὶ κράτιστα συνελήξατο. εἶτα καὶ τοῖς ἐξῆς καὶ μεθ' ἑαυτὸν ἀνθρώποις καταλιπεῖν ἀρετῆς εἰκόνα καὶ τῶν ἐν βίῳ πραγμάτων διδασκαλιῶν, ἐξ οὐπερ τὰς μετακλίσεις τε καὶ ἀντικυλίσεις ἤμελλον ἐκφανθῆναι καὶ ὅπως ὁ περιάγων κύκλος τῷ ἀνηρέμῳ τῆς ἄλλεως καὶ περιφορῆς ἐναλλάττειν οἶδα καὶ περιάγειν, βουλόμενος, ἐνεσπουδάσει πάντων τῇ ἱστορίᾳ, οὐκ ἄλλην ἢ ταύτην καλῶς ἐκπεφύσας εἶναι τοῦ βίου διδάσκαλον καὶ ὑπόδειγμα τῶν ἐν κόσμῳ γίνεσθαι πεφυκότων.

Ὁ μὲν οὖν, ἄτε πρὸς ἄκρον παιδείας καὶ ἀρετῆς ἀνεληλακῶς, διὰ τὰδε τὰς ἐν τῇ βίβλῳ σπουδᾶσας ἐντέταξε τῆδε τῶν βίων ὑποτυπώσεις, ἐκαστῆς δ' ἀξίας καὶ τάξεως ὡς ἐν πίνακι τὰς εἰκόνας αὐτῇ ἐνετάξατο· δεῖ δὲ τοὺς αὐτῇ ἐντυγχάνοντας τῆς τε ὅλης φιλανθρωπίας τὸν ἄνδρ' ἐπαινεῖν καὶ ὡς ὁδηγὸν τῶν καλλίστων τρόπων καὶ παιδευτὴν ἐπιτηδευμάτων χρηστῶν τοῦ καθήκοντος μὴ ἀποστηρεῖν ἐπαινοῦ. εἰ δὲ καὶ τῆς ἀπάσης αὐτὸν οἰκονομίας θαυμάζειν τῆς ἐν τοῖς λόγοις ἐδέξει τις, οὐδ' ἐν τούτῳ τοῦ κρείττονος ἀμαρτάνοι· λέγω δὲ πρὸς αὐτὰ τὰ τῇ ἱστορίᾳ καθήκοντα ἀποβλέπων. σαφηνείας μὲν γὰρ, ἐπειδὴ τὸ σαφές τοῖς ἱστορικοῖς ἀνεῖται καὶ μὴ ἐπίδειξιν ἀκαιρον τῆς ἐν λόγοις δυνάμεως ποιουμένοις, τοσοῦτον πεφρόντικεν ὅσον ὁ λόγος ἀπῆται τῆς προκειμένης αὐτῷ διηγήσεως. διαίτη γὰρ ρητορικῇ τοῦ ὑπτιου τε καὶ συντόνου μέσον βαδίζει. διὸ καὶ ἐδέχθη τούτῳ σεμνότητος καὶ δι' ἄν κατορθοῦται τὸ βέλτιστον εἶδος ἐν λόγοις καὶ ἱστορίαις, ἐδέχθη δὲ συντομίας τὸ οἶον δυσκίνητον ἢ νωθρὸν τῶν διηγημάτων διεγερούσης καὶ οἶον εὐκίνητον τῇ διακοπῇ ποιούσης, κάλλους δὲ καὶ γλυκύτητος

ὅσον ἔμαλλε μὴ διαπορεῖς τοὺς ἀκούοντας διαθεῖναι τῷ πάνυ τραχεῖ καὶ δυσήγῳ τῆς ἐρμηνείας καὶ οἷον σκληρῷ. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐπιεικείας ὀπόσον ἀκίνδυνον ἦν διαπίπτουσι. τὸ δ' ἐπιλάμπρον ἔφ' ἅπασιν τοῖς σεμνοῖς τῶν διηγημάτων ἠδείαν τὴν ὁμιλίαν τῆς ἱστορίας ποιεῖ τῷ ἀνδρὶ. θαυμάσιαι δ' ἂν τις αὐτοῦ καὶ τὸ καθαρὸν τῆς ἐρμηνείας καὶ οἷον ἀκραιὸν καὶ σύντομον πάν τοῖς σχήμασι διαλλάττον. τὸ δὲ τῆς λέξεως ἀνθηρόν καὶ ποικίλως μεταποιούμενον οὐ μικρᾶς τινας ἄξιον εὐφημίας. εἰ δὲ μὴ χαιρεῖ τραχείαις τε καὶ πεπονημέναις προστίθεσθαι λέξεις, ἐξ ὧν τὸ δυσεπιχείρητον καὶ πικρὸν καὶ στρυφνὸν ἀναφαίνεται τῷ λόγῳ, οὐ θαυμάζειν εἰκός· οὐ γὰρ λόγων ἐπίδειξιν ἀλλὰ βίον προτύπωσιν ἐνεργεῖν ἤρεϊτο. διὸ καὶ τοῖς μὲν ὅσοι μὴ βίον αἰροῦνται φυθμίξιν τὸν ἑαυτῶν πρὸς τὸ βέλτιον, ἀλλὰ λόγων ἀσκεῖν τὴν ἐπίδειξιν, ἀτερπῆς εἰς ἀκρόασιν φαίνοιτ' ἂν. πῆμα δὲ τίμιον ὅσοι τὸν ὀρθὸν βίον τοῦ διωστραμμένου λόγου προκρίνουσιν.

Ἄλλὰ τὴν μὲν ἰδέαν, ὡς ἐν βραχεῖ παρεθέμην, τοῦ λόγου τοιοῦτος ἐκαῖνος ἦν, ἱστορεῖ δὲ τόπους ἅμα καὶ πράγματα προσώπων τε καὶ ἡθῶν διαθέσεις ὡς ὁ ἐκάστου τῶν ἀναγεγραμμένων υποβάλλει τρόπος· ἀλλ' οὐδὲ ποταμῶν οὐδὲ πόλεων περιεῖται τὰς ἐξηγήσεις, νήσους τε καὶ ἀκτίους ἀφηγεῖται πόλεις· πολέμων δὲ καὶ ἐμπλοκαῖς καὶ ναυμαχιῶν, οἷς ἀξιόλογόν τι καὶ πρέπον παραδοθῆναι γραφῇ διεγένετο, κάλλιστα μέτρισιν, οὐ τὰς τάξεις μόνον ὡς ἐκατέρωθεν παρετάξαντο μετιῶν, ἀλλὰ καὶ ὅποσα πρὸ τῆς συγκρούσεως καὶ τοῦ ἔργου συμβέβηκε. διαιρεῖ δὲ τὴν τῆς ὅλης αὐτοῦ μεταχείρησιν πραγματείας εἰς τε τὰ Ἰουδαϊκά, τὰ τῆς Περσικῆς καὶ τῶν Μήδων ἡγεμονίας, καὶ ὡς γε προεχώρησε τὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνων καὶ εἰλε τὴν τῶν Περσῶν ἀρχήν, καὶ ὡς ἡ Ῥωμαίων ἐπιστασία τὸ τελευταῖον εἰς μοναρχίαν ἀνεληλάκει. ἧς ἀρχεται μὲν ἐξ Ἀδάμ καὶ τῆς πρώτης τοῦ γένους ἡμῶν διαρτίας τε καὶ συμπήξεως, κάττις δὲ διὰ τῶν ἐν μέσῳ, καὶ ἐς Ἀλέξιον καταλήγει τὸν Κομνηνὸν τὰ καθ' ἕκαστα διερχόμενος. οὐ βασιλείων δὲ μόνον οὐδὲ τῶν ἄλλως τυραννικᾶς ἐλομένων *) πράξεις ἐκτίθησιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχιδυτῶν ἱστορεῖ τοὺς καθ' ἕκαστα καὶ κατὰ καιροὺς ἐπὶ τῶν οἰακῶν τῆς ἱερᾶς ἀναβῆναι καθίδρας ἀξιώθοντας· ὧν καὶ εἴ τί που παρὰ τὴν τῶν νομῶν ἀξίωσιν ἐξειδιχθήθῃ, καλῶς ποιῶν οὐδὲ τοῦτο παρήσει.

Πάντα οὖν ταῦτα τῇ προκειμένῃ βίβλῳ ἐπουδάσας ἐνέταξε, πρὸς τῶν κατὰ μέρος συγγραφεμένων ἀπολεξάμενος ἕκαστα. ἐκ μὲν γὰρ Μανυσίως καὶ Ἰωσήπου τὰ τῶν Ἰουδαίων, ἐξ Ἡρόδοτου δὲ τὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλα συναφορεῖτο, καὶ μίαν ἐκ διαφόρων συντέταχεν ἱστορίας βίβλον, τὰ κράτιστα ἤρημένως. καθάπερ οὖν οἱ ζωγράφοι καὶ οὗτος τῶν ἀναγεγραμμένων ἀπολαβὼν τὰ τῷ βίῳ λυσαιτελῇ συνεκίρασεν ἄριστα καὶ

*) adde ἀρχαῖς: nisi τυραννίδας legendum.

εικόνα παντοδαποῦ τε ζώου καὶ πολυμόρφου καθάπερ ἐ συνεστήσατο τοῦ ἐν κόσμῳ βίου, ὡς ἂν ἔχοιεν ἕκαστος ἀφορῶν εἰς αὐτὴν ἀπευθύνεσθαι, καὶ τὸ μὲν σπουδαῖον αἰρεῖσθαι φιλεῖν καὶ διὰ μνήσεως κατορθοῦν σπουδάζειν τὰ ἐπαινούμενα, τὸ δὲ φαῦλον μισεῖν καὶ ἐκτροπιάζεσθαι.

Τοιοῦτος μὲν ὁ τῆς ἱστορίας σκοπός, καὶ διὰ ταῦτα συγγράφειν καὶ ἱστορεῖν τὰ γεγενημένα προσιλετο. οὐ γὰρ οἶμαι τινα δι' ἑτέραν αἰτίαν ἢ τὴν οὐχὶ ἐραδίως εὐρισκομένην αἰρεσιν τοῦ συμφέροντος ταῦτα συνενεχθῆναι. διὸ καὶ προσήκει τὸ χρησίμον καταιδότας τῆς ἱστορίας ἐπισπουδάζειν αὐτῇ καὶ τῶν πράξεων ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τῶν ἡμετέρων, ὁμοίως συμβάλλοντας ὁμοίως τοῖς προγεγονόσιν ἔργα, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς μορφὰς καὶ τὰ χρώματα μετιόντες πρὸς τὰ ἀρχέτυπα τῶν πραγμάτων δρῶντας ἐπὶ τὰς ἑμφερεῖς ἐργασίας τε καὶ μεταχειρίσεις ὁρᾶν. οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως κατευστοχηῖσαι τοῦ λυσιταλοῦς, οὐδὲ οὐ στοχαζόμεθα κρᾶτοντες τοῦ βελτίστου τέλους, μὴ πρὸς ἐκεῖνα δρῶντες καὶ ὡς τῶν πράξεων ἀπευθύνεσθαι τούτοις τῶν ἰσομένων εἰκόσι σπουδάζοντες. Ἴδοι δὲ ἂν τις τὸ χρησίμον οὐ φημι, εἰ τὴν εὐβουλίαν ὀψόσα εἰς κατορθώσεις πραγμάτων συντείνει μὴ παραιτησάμετο διαγνώσκει. εἰ γὰρ αἰτίαν ταύτην τῶν πράξεων οὖσαν οὐκ ἀγνοήσει, οὐκ ἂν ἀντιλέγοι μὴ τῆς τῶν ἄνωθεν γενομένων πείρας τὴν εὐβουλίαν συνίστασθαι. οὐκοῦν χρησίμον, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖον, εἰ μέλλοι τις μὴ τοῦ κρείττονος λόγου ἀμαρτήσεσθαι, μετεῖναι τὰς ἱστορίας. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ πολυπειρίαν ἔξει, καὶ διαφόρων γνῶσι πραγμάτων ἐπιχειρήσεις, καὶ γινῶναι μὲν τὰ παρωχημένα τῶν ἔργων δυνήσεται, στοχάζασθαι δὲ τὰ ἰσόμενα ὀφραεῦται γὰρ ἐκ τῶν παρελθόντων τὰ μέλλοντα. Ἴδοι δὲ τὸ διάφορον ἀρετῆς καὶ κακίας αὐταῖς, καὶ ὡς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἂ μὲν ἢ πρὸς βασιλικὰς ἀναχθέντες ἀξίας καὶ ἐξουσίας ἢ πρὸς στρατηγικὰς δυναστείας κατορθώσαν οἱ μετ' ἀρετῆς, ἐπαινούμενα, ὅσα δὲ τῇ κακίᾳ προσκειμένοι, διωθόμενα καὶ μισούμενα. τὸ γὰρ ὅλον εἰπεῖν, ἀρετῆς καὶ κακίας ἢ βίβλος ἢ δε διδασκαλεῖον, μᾶλλον δὲ στήλη τὰ ἐκατέρω προσόντα παραδεικνύσα. εἰ δὲ καὶ πρακτικῆς ἐπιστήμην δυνάμειος θεωρεῖα συνουσαν ἀποκαλοῖη τις, οὐ τοῦ δόντος ἴαν διαπεσεῖται. καὶ γὰρ ἔστι ταύτῃ μαθεῖν θεωρίαν τῇ πράξει συγκεκριμένην καὶ μεμιγμένην, εἰς ἃ πᾶς ὁ βίος ἡμῶν ἀνατείνεται καὶ δι' ὧν κατορθοῦνται τὰ κρᾶτιστα. οὔτε δὲ θεωρίας ἢ πράξεις διαξευθεῖσα τῶν καθηκόντων τε διαπράξαιτ' ἂν, οὐδ' ἢ σύζυγος θεωρία τῆς πράξεως. ἐκατέρωσιν ἔνταυθοῖ τὸ κέρδος οὐκ ἀδηλον. παντὶ δὲ βίῳ καὶ ἀξίᾳ πάσῃ πρὸς πᾶν ἐπιτήδευμα χρήσιμον τὸ εἰδέναι τὰ ἐν αὐτῇ. ἰδιώτῃ μὲν γὰρ εἰσηγεῖται τὰ πρόποντα ἰδιώτῃ, καὶ στρατηγῷ τὰ τῆς στρατηγίας, παραινεῖ δὲ μὴ πρὸς ἡδονὰς ἐκκλίνειν τοὺς βασιλέας μηδὲ τῶν νόμων ἔχειν ὑπεροφίαν, πάντα δὲ κατὰ τὴν ἐκείνων εἰσηγήσιν ἐνεργεῖν, τῶν κοινῶν μὲν ὡς γε βέλτεστα ἔχουσι πρόνοιαν ποιουμένων, τῶν δὲ οὐκείων

ὑπερορᾶν τὴν μετὰ ῥαστώνης γίνεσθαι ἐλωθυῖαν ὑπεροψίαν, εὐμενεῖς τε εἶναι καὶ ὑπηκόοις ἡδέως προσφερομένους, πόνων τε μὴ ὀλιγωρεῖν μηδὲ ἡδοναῖς δουλεύειν, ἀλλὰ πονεῖν καὶ διαγρῦναι ταῖς ἀρίσταις τῶν πράξεων ἐνεργείαις, καὶ βουλεύεσθαι μὲν ὑπὲρ ὧν χρεῖα, πράττειν δὲ τὰ βεβουλευμένα (ἔστῳτα γάρ, ἔφη τις τῶν ἀρίστων εἰς βασιλέας, προσήκει θνήσκειν τὸν ἡγεμόνα καὶ βασιλέα, διδάσκων ὡς χρὴ δια βίου πονεῖν καὶ ταῖς τῶν κοινῶν διοικήσεων ἐργασίαις τὸν βίον συγκαταλήγειν), εἶναι δὲ καὶ χρημάτων ὑπερόπτας καὶ μὴ βαρύνειν ταῖς ἀπαιτήσεις τὸ ὑπήκοον μηδ' ἄνους τίθεσθαι τὰς ἀρχάς μηδὲ τὰ κοινὰ πιστεύειν οἷς οὐχ ὁ τρόπος χρηστός καὶ ὅσοις οὐκ ἄμεμπτος, πάντα δὲ πράττειν ὀρθῶντας ἐπὶ τὸ κοινῇ συμφέρον. ἀλλὰ κρατούσι μὲν ταῦτα, ἀρχιερεῦσι δὲ τῶν ὀρθῶν περὶ πίστεως ὄρων ἀντέχεσθαι καὶ τοῦ χριστωνύμου περιποιεῖσθαι λαοῦ, πᾶσι τε καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τὰ βέλτιστα καὶ νενομισμένα ποιῶν ὑποτίθεται, ὧν ἡ ἀρίστη γίνεται πολιτεία καὶ κατορθοῦται τὰ ἐν ταῖς πόλεσι διοικούμενα.

Τοιαύτη μὲν τῶν πρακτικῶν ἡ βίβλος διδάσκαλος, ἔστι δὲ καὶ πρὸς ἐμπειρίαν πραγμάτων ἐπιτηδεῖα. οὐκοῦν, ὃ καὶ τοῦ λόγου εἶπον ἀρχομένου καὶ ἐν μέσῳ τούτου γινόμενος ἐξεθέμην, διδασκαλεῖον καθίστηκεν ἡ παρούσα βίβλος τῆς κρείττονος ἕξως-φιλοπονώτερον οὐν μετιτέον ταύτην. εἰ γὰρ τις ἐπὶ πείραν λόγος ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ διηγουμένου τὰ κατ' ἐκείνον ἀκούειν καλὸν καὶ ὀνήσιμον τοῖς ἀκούουσι, πῶς οὐ τῶν πάντων λυσιτελέστερον ἐντυγχάνειν τῇ παρουσίᾳ βίβλῳ, μὴ περιέργως μηδ' ἀνεμένως ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἅμα δὲ καὶ τῶν φάσεων τοὺς βίους διεξιούσῃ. δεῖ γὰρ καὶ τῶν φάσεων ἔχειν τὴν ἱστορίαν, ἵνα τῇ παραθέσει τῶν βελτιόνων τὸ βλαβερὸν αὐτῶν διδασκόμενοι ἀκριβέστερον ἀποκρούοιμεν. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πάλοι τοὺς ἑαυτῶν πρὸς τὰ κρείττω καὶδασ σπουδάζοντες προβιβάζειν ἐτύγχανον, ὡς ἂν ἐκ τῶν ἐναντίων φάσεων τὰ κρείττω καὶ κάλλιστα ἐκδιδάσκοντο. ἀλλ' ἡ μὲν βίβλος τοιαύτη καὶ οὕτως ὀνήσιμος, ἄξιός δ' ὁ μισθὸς τῷ συντεταχότῃ ταύτην τοῦ ἔργου θεοθεν ἀπομετρηθεῖη, καὶ ὅς τοις περὶ τὰ κάλλιστα σπεύδουσιν ἐποφείλεται.

p. 4 v. 7. οὐκ οἰκοθεν ὠρμήθην πρὸς τὸ ἐγχειρημα] *similliter in commentariis quos in canones apostolorum et conciliorum composuit p. 2 ed. Paris. 1618 michi τις δέ μου καταγωγή προπέπειαν*· οὐ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ πηγήματι ἐγχειρῶ, ἀλλὰ παρακληθεὶς ὑπέκνυσα καὶ τῷ πόνῳ δέδωκα ἑμαυτὸν, ἵνα μὴ δι' ἀνηκοῖαν κατακριθῶ.

p. 5 v. 12. γνωμολογεῖν τε καὶ ἡθικεύεσθαι] *moralizare*, P 5 verbo Latino-barbaro, scriptores aevi inferioris aliquot utuntur. Duc.

p. 7 v. 20. ἡρεμοῦντι γὰρ τῷ νοῦ] *anonymus monachus Ratisponensis de suis tentationibus, nuper editus a viro doctis-*

simo I. Mabillonio t. IV Analectorum "ideoque in tanta molestia tentationis, quae eo magis imminebat, quo maior sospitas corporalis inerat, omnimodo tractare coepi, quali studio qualique labore corpus spiritui subiicerem. nam ea quae communiter cum caeteris fratribus in coenobio agere docebar, sed et illa quae specialis devotione scribendo aut legendo seu etiam ieiunando sponte subii, non satis affligere corpus videbantur. cumque diu tractarem, quo potissimum studio memet in tantis periculis constitutum aptissime ingiterque constringerem, occurrit animo ut in dictamine me occuparem aliquo: quod et saepe expertus sum mentem lascivam cuiuslibet scholastici instructi in nullo posse magis constringi quam studio dictandi." Duc.

p. 13 v. 5. εἰ καὶ μὴ πάντα, ἐνδείξι βιβλίων] progressus enim usque ad Carthaginis et Corinthi excidium, abrupta historia, Gn. Pompeii Magni res gestas statim orditur, historia annorum circiter 60 praetermissa. W.

p. 14 v. 13. Κωνσταντῖος ὁ Χλωρός] hunc Κώνσταντα alibi appellat, quomodo etiam scriptores aliquot, ut suo loco observamus. Duc.

p. 16 v. 10. ταξίαρχος] *centuriones* vertit interpres, quae vis est vocis ταξίαρχος apud Tacticos: melius *caelestis militiae principes* seu *duces*: nam ἀρχιστρατηγὸι passim indignantur SS Michael et Gabriel apud Graecos. vide Gloss. med. Graecit. in ταξίαρχος. Duc.

p. 18 v. 4. Δεπτῇ Γενέσει] quam unica voce Δεπτογενεσιν alii vocant; de qua pluribus egit vir doctissimus I. B. Cotelierus ad lib. 6 Constit. Apostol. c. 16. Duc.

P 6 p. 19 v. 14. τῇ πέμπτῃ δ' αὐθις τῶν ἡμερῶν] Cpolitanus codex [C] mutilus est hoc loco: sic enim in eo legitur κατὰ δὲ τὴν πέμπτην ἡμέραν τὰ μὲν ὕδατα πᾶν γένος πτηνῶν προήγαγον, ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν, τετράποδα ζῶα τὸ θεῖον ἐξῆκτο συμπαντα πρόσταγμα. W.

p. 21 v. 14. ἡ παρθένος γῆ] pro ἡ καθαρά καὶ ἀμυγῆς dictam putat Wolfius: malim quod nondum aratro proscissa esset. Duc.

p. 24 v. 14. ἐπενόησε καὶ πρῶτος ὄρους ἐπήξαστο] alter codex hoc loco mutilus haec duntaxat habet ἐπενόησε. τούτῳ γεννάται παῖς ἐνάς. ἐξ οὗ γαϊδάδ, ἀφ' οὗ μαλακῆλ. τῷ δὲ μαθουσαλά τίκεται λαμὴ υἱός. οὗτος etc. W.

p. 30 v. 6. ἀλλ' ὁ θεὸς τὰς τούτων βουλάς [sic enim legebatur] οὕτω δὲ μνημόνας αὐτοὺς ὀρῶν ὁ θεός, ἐτερογλωσσούς εἰργάσατο. et paulo post ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν. W.

p. 40 v. 3. θεόκριτον εἰποῖεν] haec latine satis commode reddi non possunt, sive *divinum iudicium* aut *iudicem*, sive *divinitus iudicatum* dicas. εὐμηγάνητος passivae significationis

esse potius videtur: quare *arte quaesitum* vertere malui quam *astutum* aut *artificiosum*. ita etiam *μακαριστής beatorum*, si dicere liceat, quam *beatum* potius significat: *prosperum* ego verti. W.

p. 47 v. 22. *Ψοδομοφάνηγον* reposuimus ex Iosepho lib. 1 c. 19. Wolfius perperam ediderat *τοθομοφάνηγον*. duo codd. Regii et Colberteus *ψοδομοφάνηγον* praeferunt. sed ut Iosephus, ita et Philo Iudaeus in lib. de Mutat. nomin. hanc vocem sic effert, cuius significationem ita declarat in lib. de Iosepho *μετονομάζει δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς οὐνειροκριτικῆς ἐγγωρίῳ γλώττῃ προσαγορεύσας*. paulo aliter hanc effert auctor Chronici Alexandrini, quo loco scribit Mosem, haud secus ac Iosephum, eodem nomine fuisse ab Aegyptiis appellatum, quod futura praedixerit, *τὸν Μωυσὴν μετὰ τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πληγὰς αἱ Αἰγύπτιοι ψοδομοφαγή* [*Ψομ-Θομ-Φαν-Χθῆ* ed. Bonn. p. 141] *προσηγόρευσαν, ἃ ἐρμηνεύεται, ἃ ἀπεκαλύφθη τὸ μέλλον*. Duc.

p. 53 v. 12. *βασιλίσσα*] ita Thermuthim, regis filiam, *reginam* vocat Iosephus lib. 2 c. 5 [c. 9 § 5], unde sua hausit P 7 Zonaras. scribit Suidas ex Aristotele, apud Cyprios regum filios *ἄνακτας*, ut filias *ἀνάσσας* appellatas. vide Gloss. med. Lat. in *Regina*. Duc.

p. 57 v. 23. *παρ' Ἑλλήσιν Ἀρκίλλιος*] immo apud Latinos, seu ut habet S. Maximus in Computo Ecclesiastico parte 1 c. 13 *κατὰ Ῥωμαίους*. sed hic ut et alibi non semel *Ἑλληνας* vocat Zonaras quos alii *Romanos*, contra quam Eusebius in Chrysanthio p. 189. Duc.

p. 58 v. 11. *Ξανθικοῦ πέμπτη καὶ δεκάτη κατὰ σελήνην*] *Xanthici* seu *Aprilis decimo quinto secundum lunam*. ambiguum est utrum sub ortum lunae an mense lunari, inquit Wolfius. Duc. illud ineptum. latina corrigere oportebat.

p. 65 v. 14. *ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρῶ*] *in ea tabernaculi parte quae patet, vel sub dio iuxta tabernaculum*. W.

p. 66 v. 15. *ποιότητα*] ita Reg. et Colberteus. Duc.

p. 82 v. 5. *ἡ ἀριστοκρατία*] ὁ *τριετοκράτης* [ita enim codex C] magistratus ad triennium praeesse solitus. *ἡ ἀριστοκρατία* rectius in Viennensi codice (et in Reg. et Colb. Duc.) legitur. W.

p. 87 v. 11. *εἰς τὸ*] ita Colberteus: alter *πρὸς τὸ*. Duc.

p. 114 v. 5. *Ἀβιμέλεξ*] Biblia *Ἀβιμέλεχ* legunt. W.

p. 114 v. 14. *Ἀγγούς*] hic in Bibliis Aohis dicitur. W.

p. 115 v. 7. *καριστηκῶς τότε αὐτῷ*] ambiguum utrum sacerdoti an Davidi an Sauli. W.

p. 138 v. 2. *τοῦ Ἰεσοῦθ*] [PW *Μεμφιβοσθ*] *φεισάμενος*] legendum *Μεμφιβοσθ*, auctoritate Bibliorum. W.

p. 199 v. 20. *πεντακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν*] Biblia habent *πεντήκοντα*, pro 500 tantum 50. W.

p. 142 v. 9. τὸν Ἀμοσίαν] ita mss Reg. et Colb. Duc.

p. 142 v. 20. καὶ εἴ τιμι δὲ λίθος ἦν τῶν τιμίων, ἐκόμισεν ἕκαστος καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς] haec eiusmodi [] notis interclusi, ait Wolfius, cum ad institutum minime pertineant. quod etsi verum sit, habentur tamen in mss Reg. et Colberte. Duc. ex Iosephi Antiquit. 7 14 10.

p. 145 v. 22. καὶ ταύτην τὴν θρακίαν] quas quidem ex Iosephi lib. 8 c. 2 hic narrat Zonaras de Salomonis excantationibus daemonum, occasionem praebuit quibusdam recentioribus Graeculis libellum nugicanoricrepum, uti appellatur a Gaulmino in notis ad Psellum de Operatione daemon. p. 113, confingendi hoc titulo Διωθήκη Σολομώντος υἱοῦ Δαβὶδ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐκράτησεν καὶ ὑπέταξε πάντων αἰρίων καὶ καταχθονίων πνευμάτων, δι' ὧν καὶ πάντα τὰ ἔργα τοῦ ναοῦ τὰ ὑπερβάλλοντα πεποιήκεν· καὶ τινες αἱ ἐξουσίαι αὐτῶν κατὰ ἀνθρώπων, καὶ παρὰ ποίων ἀγγέλων εἶποι οἱ δαίμονες καταρχοῦνται. legimus apographum ex Bibl. Thuanea. Duc. cf. L. A. Fabricii Cod. pseudepigr. Vet. Test. I 1047 ed. 2.

P 8 p. 150 v. 23. Βασιλειῶν] ita libros *Regnorum*, quos alii *Regum*, hic et alibi non semel vocat Zonaras, quomodo etiam plerosque ex Patribus Latinis appellasse notavimus in Gloss. med. Lat. Duc.

p. 154 v. 17. εἰ δὲ τὸ τὴν ἀνίστρον] carpit hoc loco Zonaras Simoniacos suae aetatis apud Graecos mores, cuiusmodi fuisse ea ipsamet tempestate apud Latinos observamus in nova appendice ad Glossarium med. Lat. in v. *Fraebenda*. Duc.

p. 174 v. 18. ἀλλασσομένας στολὰς] vetus Bibliorum translatio *decem mutatoria vestimentorum*. Castalio *lautiores vestes* convertit: quem ego auctorem secutus sum. vide Gloss. med. Lat. in *Mutatorium*, et Gloss. med. Graecit. in ἀλλάσσειν. Duc.

p. 186 v. 14. σωτηρίαν εὗρατο καὶ ἀνακαχήν τῶν δυνῶν] ἐξηγητικῶς τὸ ἀνακαχήν adiicitur. *salutem consecutus est et malorum inducias*, id est periculum in praesentia evitavit, quanquam quod differebatur, non auferebatur. W.

p. 187 v. 2. καὶ ἔτυχε ταφῆς] illius corpus translatum Alexandriam Leone M. imperante, et in ecclesia S. Pauli Leprosi depositum. chronicon ms Georgii Hamartoli in Leone M. καὶ τὸ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου σῶμα μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Παύλου τοῦ Λεπροῦ· λεκρὸν γὰρ λάσατο, λεκρὸν ἐποίησε, καὶ εἰς τὰ τοῦ Λεπροῦ ἐτέθη. Duc.

p. 206 v. 6. τῷ δὲ προφήτῃ ... προστρέπετο] malim τὸν δὲ προφήτην. etsi enim aliquot insolentiores constructiones et phrases in hoc auctore reperiuntur, eas tamen haud scio an librariis sint imputandae. W.

p. 222 v. 19. τὸ ἴσον τοῖς ἐπηκόοις γενήσεται] verte- P 9
ram principio *aequitatis erga subditos observationem*: nam τὸ
ἴσον saepe τὸ δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς καὶ ἀδύκαστον significat.
sed quia de eversione regni agitur, reposui *id subditis par fore,*
nullam potestatis praeerogativam habiturum. W.

p. 223 v. 12. σκάρφενσις Persis usitatum supplicium,
illudque prae caeteris acerbissimum ac atrocissimum, ut testa-
tur Eunapius in Maximo p. 105 μικρὰ γὰρ (ἢ συμφορὰ) καὶ
ἡ Περσῶν λεγομένη σκάρφενσις, nam *scaphismus, supplicium*
Persis usitatum, prae tormentis huic allatis parvum fuerit.
hinc σκαρφεύειν apud Ctesiam in Persicis p. 11, ubi de Aspa-
mitra qui Xerxem et Dariaeum interfecerat, et apud Plutar-
chum in Artaxerxe, a quo hausit Zonaras quae habet de
huiusce supplicii Persici descriptione, tametsi verbis aliquan-
tum immutatis, ubi de Mithridate qui Cyrum se interfecisse
gloriabatur. vide praeterea Baron. ad Martyrol. 28 Iulii, et
Antonium Gallonium de Cruciatibus Martyrum p. 12. Duc.

p. 225 v. 8. τὸ δ' ἐν μέρει στήναι] ἐν μέρει alias *per*
vices, vicissim, alternis significat; sed hic aliter esse verten-
dum sententia docet. W.

p. 225 v. 23. καὶ ἐξουσίαν λέγει δοθῆναι αὐτῷ] λέγει,
scilicet ὁ προφήτης· αὐτῷ, τῷ θηρίῳ. nec enim intelligendum
ὅτι τὸ θηρίον λέγει εἰαυτῷ δοθῆναι ἐξουσίαν, *potestatem sibi*
esse datam: nam in Daniele hoc tantum legitur, *eique datum*
est imperium. W.

p. 227 v. 15. τὰς βίβλους τοῦ Ῥωμαίου Δίωνος] Dionem
Cassium Nicaeum intelligit, qui Romanorum historiam con-
scripsit, et quem Zonaras integrum, non ut hodie exstat ma-
xima sui parte mutilum, vidit et saepe exscribit. Duc.

p. 229 v. 3. ποταμὸς πυρὸς εἶλεν ἐκπορευόμενος ἔμ-
προσθεν αὐτοῦ] εἶλεν poni videtur ἀντὶ τοῦ εἰσεῖτο vel ἐκύ-
μαινε, *volnebatur* vel *undabat.* W.

p. 230 v. 21. τὸ ὑψηλότερον ἀνέβαινε ἐπ' ἑσχάτου]
alius surgebat posterius: propter coactam Zonarae inter-
pretationem visionis istius coactus sum vertere τὸ ἐπ' ἑσχάτου
ad extremum. W.

p. 240 v. 7. τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησαί] sic
in LXX interpretibus legitur. sed vetus translatio habet tantum
ab exitu sermonis ut iterum aedificetur Hierusalem. Castalio
convertit *ab edito mandato de reditu et de instauranda Hiero-
solyma.* sed si ἀποκριθῆναι recte legitur, poni videtur pro
*χωρηθῆναι τοὺς Ἰουδαίους τῶν ἀλλοφύλων, dum Iudaei a bar-
baris separantur.* quanquam nihil vetat quo minus accipiat
de responso a regibus Persarum dando. W.

p. 261 v. 10. ἦν αὐτοῖς ἀγορὰ] ex Xenophonte lib. 1. P 10
vide Brissonium de Regno Persar. lib. 2 p. 240. Duc.

p. 288 v. 7. καὶ παριῶν τὰς τάξεις] malim περιῶν vel ἐπιῶν. W.

p. 298 v. 18. προκομπήν] supra [p. 296 v. 10] εἶτα τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δορυλαῖτου τῆς πόλεως οὔσης ἀφροδίτια τοῖς θεοῖς ἐκέλευσεν ἐξελεῖν. locus paulo intricatior est. ποιήσασθαι προκομπήν εἰς τὰ τεμένη est *ire supplicatum ad pulvinaria deorum*. sed τὰ τοῖς θεοῖς ἐξηρημένα τεμένη videntur esse fana de manubiis constructa: nisi forte non aedificia sed luci diis consecrati intelligantur. W.

p. 298 v. 22. οὔτε ὄρφνινων οὔτε καρυκλίνων [sic enim W] ἱματίων] ms eod. καρυκλίνων, atque ita reposuimus. ὄρφνινων esse colorem nigricantem, qualis sit combustae purpurae, Ioach. Camerarius ex Platone in Timaeo annotat. Philelphus in Xenophonte *ferrugineum* vertit. Pollux τὰ μέλανα ἱμάτια dicta fuisse ὄρφνινα tradit: unde Hesychio ὄρφνιον et ὄρφνις, μέλαν ἱμάτιον exponitur. de carycino colore agimus in Gloss. med. Graecit. Duc.

p. 313 v. 13. μυριάδες τετρακόσια] ita cod. ms. Duc. quater milies mille, sexcenties mille, vicies octies mille. immensus hic est numerus et fortasse falsus, ex imperitia scriptoris atque oscitantia, qui pro μ 40 posuit ν 400, et pro χιλιάδες μυριάδες. apud Iosephum quidem lib. Antiquit. 11 P 11 tantundem legitur: sed Esdrae lib. 3 c. 5 ex conversione Castellionis numerantur 40000 Israelitarum: quibus cum servi ancillae cantores psaltriae adduntur, fiunt 49952. vetus translatio numerat Israelitas 42340, servos et ancillas 7337, cantores et cantatrices 265: qui faciunt 49942. W.

p. 313 v. 18. περὶσμένοι] ita cod. ms. Duc.

p. 316 v. 11. ἑπαρχους] ita cod. ms. Duc.

p. 317 v. 5. ὀνομασμένος τῷ θεῷ] *nominatum deo pro dedicatum, ἀφιερωμένος, καθωσιωμένος*. W.

p. 324 v. 12. τῶν ἰδίων πράξεων τὰ ὑπομνήματα] vide Gloss. med. Graecit. in ἀναμνήσεις. Duc.

p. 331 v. 3. Βουκεφάλα] *βουκεφάλου* W. quem alii *Βουκέφαλον* vocant. Constantinus Manasses p. 170 [versu 1786] ex codd. Allatiano et Reg. p. 146 et 170

καθάπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἵππος ὁ Βουκεφάλας.

ita etiam appellatur ab Eustathio Iliad. β p. 309 et aliis. Duc.

p. 331 v. 12. παρακαλίπας] vide Gloss. med. Graecit. in κάλπη. Duc.

p. 333 v. 14. εἰς τὴν ἐν τῇ Ἀσίᾳ στρατίαν] ita habent mss: at Wolfius legendum putabat ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, haecque subdit "auctor noster non adeo barbarus est, sed est multis in locis depravatus, ut me collatio codicum docuit." Duc.

p. 337 v. 1. τὸν Ὅμηρον] vide Eustathium in Iliad. β p. 239. Duc.

p. 337 v. 19. Ἑλληνι φωνῇ] ita mss cod. Wolfius Ἑλληνίδι mavult, ut infra legitur lib. 4 n. 16, ubi etiam Ἑλλάδα διάλεκτον dixit. observat Eustathius Iliad. ω Atticos et Dorienses τοῖς κυριωτέροις uti solitos ἀντὶ κητικῶν, ὡς φασιν οἱ παλαιοί, ὅλον Ἕλληνα στρατὸν τὸν Ἑλληνικόν, ἄνθρωπον ἦθος ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπινον, ἑλλάδα διάλεκτον, δοῦλον γένος etc. Duc.

p. 338 v. 9. ἐκτός Εὐφράτου [sic enim codex C] Viennensis habet ἐντός, ut referatur ad Macedoniae situm et ad Alexandrum. sequitur non ita multo post τὴν ἐντός Εὐφράτου χώραν παραλαβὸν ὁ Ἀλέξανδρος. si ἐκτός legitur, referatur ad Darium et Persiae situm. W. Regii et Colberteus ἐντός habent. Duc.

p. 346 v. 14. -τριάκοντα πρὸς δυεῖ] Arrianus in lib. rer. Indicar. scribit patere Gangem, qua maxime angustus est, ad centum stadia. Duc.

p. 346 v. 15. ἀπρόιτος] ita mss codices Reg. et Colb. Duc.

p. 347 v. 19. ἐπιτίξασθαι] vide Gloss. med. Graecit. in hac voce. Duc.

p. 355 v. 17. Θανόντος δὲ Ἀλεξάνδρου] hanc post Alexandri obitum provinciarum direptionem ex Satyro, veteri scriptore, ut et Ptolemaeorum genealogiam, attigit prae caeteris Eudocia Augusta, Diogenis Romani imp. uxor, in Ioniis; ex quibus, quia inedita, haud ingratum forte lectori videbitur, si qualiacunque sunt hoc loco describantur. [non nihil differunt ab editis, Villosioni Anecd. gr. t. I p. 366 — 368. "Υἱὸν et similia facile lector corriget.] ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν τῶν Πτολεμαίων προσηγορίαν κατηρητήσαμεν, φέρεται καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ γένους αὐτῶν καταγωγὴν τε καὶ διαδοχὴν παρὲκβατικώτερον πως διεξέλθωμεν. Ἡρακλεῖδαι γὰρ καὶ αὐτοί. Σάτυρος τοῖς τῶν Ἀλεξανδρείων δήμοις ἱστορῶν, ἀρχαίμενος ἀπὸ τοῦ Φιλοπάτορος τοῦ καὶ Πτολεμαίου προσαγορευθέντος, τούτου μηνύει Διόνυσον ἀρχηγέτην γεγονέναι. λέγει οὖν ὁ Σάτυρος οὕτως· Διόνυσου καὶ Ἀλθαιᾶς τῆς Θεστίου γεγενῆσθαι Δηϊάνειαν, τῆς δὲ καὶ Ἡρακλέους τοῦ Διός Ὑἱὸν, τοῦ δὲ Ἀριστόμαχον, τοῦ δὲ Τημένον, τοῦ δὲ Κεῖστον, τοῦ δὲ Μάρωνα, τοῦ δὲ Θέστιον, τοῦ δὲ Ἀκοόν, τοῦ δὲ Ἀριστομήδαν, τοῦ δὲ Καρανόν, τοῦ δὲ Κοινόν, τοῦ δὲ Τυρίμαν, τοῦ δὲ Περδίκκην, τοῦ δὲ Φίλιππον, τοῦ δὲ P 12 Ἀρόππον, τοῦ δὲ Ἀλκετάν, τοῦ δὲ Ἀμύνταν, τοῦ δὲ Βόκρον, τοῦ δὲ Μελίαγρον, τοῦ δὲ Ἀλσιόνην, τῆς δὲ καὶ Λάγου Πτολεμαίον καὶ Σωτήρα, τοῦ δὲ καὶ Βερωνίκης Πτολεμαίον τὸν Φιλάδελφον, τοῦ δὲ καὶ Ἀρσινόης Πτολεμαίον τὸν Εὐεργέτην, τοῦ δὲ καὶ Βερωνίκης τῆς Μέγα τοῦ ἐν Κυρήνη βασιλεύσαντος Πτολεμαίον τὸν Φιλάδελφον. ἢ μὲν οὖν πρὸς Διόνυσον τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλεύσασιν συγγένεια οὕτω περιέχει, ἢ δὲ τῆς Ζωνάρας Ἀπαιαί.

Πτολεμαίου βασιλείας ἀρχὴ τοιοῦτοτρόπως τὴν πρόφασιν ἔσχε μετὰ Λαρεῖον ἐβασίλευσεν Ἀρταβάνης μῆνας ἑπτὰ, μετὰ δὲ Ἀρταβάνην ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἔτος τεσσαρακοστὸν πρῶτον, ἐφ' οὗ Σοφοκλῆς καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Πυθαγόρας καὶ Θουκυδίδης καὶ Εὐριπίδης καὶ Ἡρόδοτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Διογένης καὶ Ζήνων καὶ Φερεκυδης καὶ Ἀρίσταρχος καὶ Ἰπποκράτης καὶ Παρμενίδης καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Δημοσθένης κατὰ τινὰς ἠγνοροῦντο, καὶ Σωκράτης, ὃς φασίλας τοὺς νόμους τῶν Ἑλλήνων θανατοῦται τὸ κώνειον πιῶν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ. μετὰ δὲ Ἀρταξέρξην ἐβασίλευσεν ἄλλος Ἀρταξέρξης καὶ οἱ καθέξῃς ἕως Λαρείου Ἀλσάμου, ὃν Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἔκτον ἄγων ἔτος τῆς βασιλείας χειρωσάμενος καθεῖλε τὴν Περσῶν βασιλείαν διαρκέσασαν ἀπὸ Κύρου μέχρι Λαρείου ἔτη σλ'. τῆς δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλείας κατασχούσης ἀπὸ Κραναοῦ ἕως Ἀλεξάνδρου ἔτη φηί, καὶ τούτου τελευτήσαντος ἐν Βαβυλῶνι, διαίρουνται τὴν βασιλείαν οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ μεγιστάνες. τῆς μὲν Μακεδονίας Φίλιππος ἐβασίλευσε, τῆς δὲ Ἀσίας πάσης Ἀντίγονος ἐκράτησε, τῆς δὲ Συρίας καὶ Βαβυλωνίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ἐβασίλευσεν ὁ Νικάνωρ. ὃς καὶ πόλεις κτίσας δύο εἰς τὰ μέρη Κιλικίας καὶ ἄλλην ἐν Συρίᾳ, τὴν μὲν Σελεύκιαν ὠνόμασε, τὴν δὲ Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ Λαοδικεῖαν, εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ Ἀντιόχου καὶ τῆς θυγατρὸς Λαοδικίας. καὶ οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλέξανδρον οὗτοι εἰσι· μετὰ Σέλευκον τὸν Νικάνωρα Ἀντιόχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐπικληθεὶς Σωτήρ, Ἀντιόχος ὁ νόθος, Σέλευκος ὁ Καλλίνικος, Ἀλέξανδρος, Ἀντιόχος, Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ, Ἀντιόχος ὁ Ἐπιφανής, Ἀντιόχος ὁ Εὐπάτωρ, Δημήτριος, Σέλευκος, Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλά, Δημήτριος ὁ Νικάνωρ, Ἀντιόχος, Τρύφων, Πτολεμαῖος, Ἀντιόχος ὁ Σιδήτης, Δημήτριος, Ἀντιόχος ὁ Γρυπός, Ἀντιόχος ὁ Κυζικηνός, Σέλευκος ὁ τοῦ Γρυποῦ, ἐφ' οὗ ἡ Ἀντιόχεια ὑπὸ Ῥωμαίων ἦλω καὶ ἡ τῆς Συρίας ἀρχὴ κατελύθη διαρκέσασα ἔτη σν'. τῆς δὲ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ἐβασίλευσεν ὁ Λάγος καὶ οἱ καθέξῃς Πτολεμαῖοι ἕως Κλεοπάτρας θυγατρὸς Διονύσου. οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλέξανδρον εἰσὶν οἷδε. Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, ἐφ' οὗ Μένανδρος ὁ κωμωδοποιὸς ἠγνοροῦζετο καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος· Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, ἐφ' ᾧ οἱ ἑβδομήκοντα Ἑβραῖων σοφοὶ τὸν νόμον ἠρμήνευσαν· Πτολεμαῖος ὁ Εὐσεργέτης, Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ, Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανής, Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, Πτολεμαῖος ὁ Εὐσεργέτης, Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ, Πτολεμαῖος ὁ Ἀλέξανδρος, Πτολεμαῖος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Διόνυσος, Κλεοπάτρα ἡ τούτου θυγάτηρ, ἣν Ἀγούστος ἀνελὼν ἐν ἔτει κδ' τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας ἐκράτησε τῆς Αἰγύπτου, καθελὼν τὴν βασιλείαν τῶν Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἔτη δ'. Duo.

p. 355 v. 18. τῶν δὲ λοιπῶν οἱ προγεγραμμένοι] scilicet Seleucus, Ptolemaeus, Antigonus, Antipater, Aridaeus, Perdiccas, de quibus supra [p. 226 v. 7]. W.

p. 356 v. 13. ὃς τὰς τε γραφὰς τὰς Ἑβραϊκάς] in his sacris libris a LXX conversis Danielis librum Visionum existitisse fingunt Graeci, de quo sequentia ex codice ms bibliothecae Regiae exscripsimus. Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ὑπῆρχε βασιλεύσας ἕτη λη'. ἐν τῇ αὐτοῦ βασιλείᾳ οὗτος Ἑβραίους καταδουλωσάμενος εἰς τὴν Ἑλληνίδα μεταβαλεῖν ἠνάγκαζε φωνήν ἐκ τῆς Ἑβραϊκίδος πάσας τὰς θείας γραφὰς. καὶ ποιοῦντες τὴν ἐρμηνείαν ἄνδρες ὁ ἐν σοφίᾳ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐπαιρούμενοι. ἐν τούτοις ἅπασιν ἦν καὶ ἡ βίβλος ἣδε Δανιὴλ τοῦ προφήτου ὀπτασιῶν, ὑπάρχουσα βίβλος θαυμαστή καὶ ἔγκριτος, τὰ ἐπερχόμενα ἀναγγέλλουσα μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου κατὰ τύχην τῶν συμβαινόντων αἰθερίων τεράτων. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Κώνστα τοῦ βασιλέως Κωνσταντινουπόλεως, ἐγγόνου δὲ Ἡρακλείου, Μαβρίας ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς μετὰ δυνάμεως πλείστης ἐξελθὼν κατήλθε μέχρι καὶ τῆς Ῥόδου τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων ληΐζων. ὃς καὶ ταύτην κατέστρεψε καὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν ταύτης ἐλεηλάτει. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας λαὸν συναθροίσας ἤλθεν εἰς Φοίνικα καὶ τοῦτον τὸν Μαβρίαν ἀντιπαρτάξασθαι. καὶ πόλεμον συνάψας ἠττῶνται Ῥωμαῖοι, ὁ δὲ αὐτὸς Κώνστας μόλις διασωθεὶς ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει μετ' αἰσχύνης. ὁ δὲ Μαβρίας ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ ἐπήρθη, καταδράσας τὴν περιχωρον μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ὃς καὶ τὴν βίβλον ταύτην ἐντυχῶν, καὶ τὰ γεγραμμένα θαυμάσας, δούς τοῖς Ἀραβῶν μετέφρασεν τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ, μείνας ἐν τούτοις μέχρι καὶ τὴν σήμερον. ἐν δὲ τῷ 579 ἔτει (Chr. 1145) ἐντυχῶν τῆνδε Ἀλέξιός τις ἀπὸ Βυζαντίων δούλος αἰχμητὸς ὑπάρχων βασιλεῦσιν Ἀράβων, τὰς γραφὰς καὶ τὴν διάλεκτον ἄμφω γινώσκων, καὶ τὴν διήγησιν ἀναγνοῦς, ἐπόθησε τοῦ φράσαι ταύτην Ῥωμαίαν, καθὼς ὑπόκειται, συμμαρτυροῦντα καὶ συμφωνοῦντα * αἰγλων τὴν τῶν Ἀράβων περικνήν γλωτταν. ὃς καὶ εὔχησε τοῦ διορηθῆναι αὐτῷ παρὰ θεοῦ προθυμίας τοῦ εἰς τέλος ταύτην ἐξάγειν etc. Duc. cf. I. A. Fabricii Cod. pseudepigr. Vet. Test. I 1136 ed. 2.

p. 359 v. 20. Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου] cuius res gestas et pugnam cum Galatis ab eo commissam, cum eius equitatum cum elephantis profiugarant, ut est in Ioniis mss Eudociae Augustae et apud Suidam. Duc. sic.

p. 363 v. 17. δυσκόμιστος] phrasis nostris usitata, qui n'estoit pas portatif. Duc.

p. 407 v. 19. ἀνηρέθη δ' ἂν ὑπὸ Κασσίου ὁ Μάλιχος] Iosephus lib. 14 τὰ δὲ Μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις προσέταξεν εἰσπράττεσθαι, pecuniam partim Malicho, a quo insidiae ei struebantur, partim aliis exigendam

mandavit. noster auctor (si nihil deest) ex abrupto hanc clausulam nescio quo pacto inseruit, ut non intelligatur cur Malicho iratus fuerit Cassius. sed ex Iosepho apparet pecuniam segnius exactam causam fuisse iracundiae. W.

p. 408 v. 4. Μάρκος δ' ἐν τῇ Συρίᾳ στρατηγῶν] quis Marcus? Antonius an Brutus an alius? Iosephus etiam tantum praenomen hoc ponit. W.

p. 409 v. 17. τῶν ἄκρων ἐπιβάντι τῆς Ἰουδαίων γῆς] ἄκρα sive montana sive extremos fines et limites significant. W.

p. 411 v. 14. ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς [στρατηγός] Iosephus aequae obscurus est in hac Parthica expeditione, ut videatur κνικῶνα potius miscuisse quam rem explicasse. W.

p. 414 v. 21. πεμφθεὶς ἐκ Συρίας Πάρθους ἀνέλγειν] ambiguum utrum τὸ ἐκ Συρίας ad τὸ πεμφθεὶς an ad τὸ ἀνέλγειν referatur. W.

p. 418 v. 13. μήτε τῆς τότε τύχης μήτε τῆς κάλαι μεμνημένος] Iosephus pro μεμνημένος ponit ἔννοϊαν λαβῶν, quod tantundem est. sed videtur Antigonus praesentis fortunae rationem habuisse. quid enim victo relinquitur nisi ut deditio-nem faciat aut (idque fortassis eum decuisse Iosephus censet) necem sibi consciscat? W.

p. 430 v. 13. τὰς ἐντολάς ἐξεφάνισεν] fortassis ἐξεφάνισεν. Iosephus οὐκ ἂν καταπροδοῦναι τὰς ἐντολάς. W.

P 14 p. 449 v. 14. ἐν παράπλῳ τῇ Κιλικίᾳ προσχόντας [προσχόντας] Iosephus ἐν παράπλῳ μὲν Ἐλουσίης τῆς Κιλικίας προσχόντας. ubi τὸ μὲν Ἐλουσίης depravatam esse apparet. Gelenius vertit, ut inter navigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciae. W. Hudsonus et Havercampus Ἐλεούση.

p. 463 v. 11. οὐδὲ ἀποτετραμμένοις κεχρησθαι ἀπαναινόμενος] Iosephus habet ὅποσα ἀργὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι ἀποτετραμμένοις, quae medici profutura dicerent, ab eorum usu non abhorrebat. Zonarae verba mendosa videntur. ἀποτετραμμένοις et ἀπαναινόμενος idem fere significant: sed si lectio non fallit, ἀποτετραμμένοις posuit pro ἀπειρημένοις, remediis interdictis. W.

p. 471 v. 14. συγγῆται δυνάμενον] turbulentum verti. quod si quis τὸ συγγῆται pro ἀπατῆσαι intelligere mavult, reponat *vastum* vel *callidum*. W.

p. 474 v. 7. τοῦ ἀρχιερέως ἰώας [Ἰωαζάρου] postremus Archelai pontifex Ἰησοῦς τοῦ Σίε supra dicitur. W.

p. 475 v. 11. καὶ ἡ τῶν νόμων αὐτοῖς οὐ παρατηρεῖται παράβασις] fortasse νομίμων παράδοσις, rituum traditiones non observant. Iosephus habet φυλακῆς δὲ οὐδαμῶν τινων μεταποιήσις αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων. W.

p. 476 v. 22. Ἀμβιβούχος] haud scio an recte ita legatur. W.

p. 479 v. 15. ὅς κατὰ Πλάτωνος ἐπιγέγραπται] quid si κατὰ Πλάτωνα, more Platonis? W.

p. 480 v. 5. οὗτος τὴν πατρὸς ἐκάστου δικαιοκρισίαν ποιούμενος] mendosus videtur hic locus. W.

p. 482 v. 12. Θύβριν] sic mss omnes cum & Tiberim efferunt. Claudianus lib. 2 in Eutropium
*ni memor imperii Stilico morumque priorum
 turpe relegasset defenso a Thybride nomen,
 servatamque novo servasset crimine Romam.*

Paeanius in metaphrasi Eutropii lib. 1 πρὸς ταῖς τοῦ Θύμβριδος ἐμβολαῖς. Duc.

p. 488 v. 5. αὕτη γοῦν ἢ Κύπρος] vide observata a Scalligero ad Eusebium p. 162 II edit. Duc.

LIPSIÆ,

IMPRESSIT B. G. TRUBNER.

CORRIGENDA.

p. 42, 20 <i>lege son.</i>	51, 16 βιώσας.	65, 13 δυνεῖσθαι.
71, 18 φανήν.	72, 2 Βαλαάμ.	81, 7 δύο (<i>sic ubique codex C</i>).
147, 2 οἶα.	152, 18 ἰδοῦ.	200, 17 ἰωάχαξ.
355 <i>ima urbes pro rebus.</i>	357, 12 γράφει γούν.	373, 20
Νικάνωρ.	415, 20 Γαλιλαίαν.	527, 24 ταξίαρχοι.
531, 11 εἰς — <i>πηδῶντες et similia.</i>		568, 35 ἀποστρεφῖν.
569, 31 κάτσει.	571, 9 <i>χρημάτων.</i>	<i>cacterum cum a nobis</i>
		<i>ubique milia scriptum sit, non millia, operas temere aliquoties mille</i>
		<i>etiam mutaverunt in mile.</i>